

1993

**TÉNYEK KÖNYVE
MAGYAR ÉS NEMZETKÖZI ALMANACH '93
Szerkesztette: BALÓ GYÖRGY ÉS LIPOVECZ IVÁN
GREGER MÉDIA KFT.**

Alföldi Nyomda Rt., Debrecen 1993

A szerkesztésben közreműködött: RAFALSZKY KATALIN, SZÁNTÓ ANIKÓ, TÓTH ÁGNES

Munkatársak: ARADI GUSZTÁVNÉ VIOS KÁROLY

Írták és összeállították: BESZTERCZEY GÁBOR, BOTH ELŐD, FEHÉR KÁLMÁNNÉ, GACS ISTVÁN, GYURFINA ÉVA, HERTER HILDA, JAKUS IBOLYA, JUHÁSZ GÁBOR, KEMÉNYNÉ KONCZ ILDIKÓ, KLINGER ANDRÁS, LÁSZLÓ PÉTER, LENOTTI SÁNDORNÉ, MÉSZÁROS ILONA, MOLNÁR PATRÍCIA, NAGY GÁBOR, PRIBELSZKYNÉ MRAZIK ERZSÉBET, OLDAL GÁBOR, PROBÁLD ÁKOS, RAFALSZKY KATALIN, ROCHY ZOLTÁN, SZABÓ YVETTE, SZÁNTÓ ANIKÓ, SZEMETI KATALIN, DMITRIJ SZEMUSIN, SZILI SÁNDOR, VARGA ALAJOSNÉ

@1993. GREGER MÉDIA KFT.

@1993. BALÓ GYÖRGY, LIPOVECZ IVÁN (szerkesztők)

Megjelent a Greger Média Kft. gondozásában

Felelős kiadó: KERESZTY ANDRÁS

A szerkesztők és a kiadó köszönetet mond a Westel Rádiótelefon Kft.-nek a támogatásért.

A szedés és a nyomás az Alföldi Nyomda Rt.-ben, Debrecenben készült, 1993-ban.

A nyomdai megrendelés törzsszáma: 8481.66-12-2

Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

A könyvet tervezte: ODENWALD NÁNDOR

Formátum: A/5

Ívterjedelem: 44,25 ív

A kézirat lezárva: 1993. május 15.

ISSN 0238-3748

1993.....	1
Bevezető.....	21
Az év: 1992	22
A Föld és a Világegyetem.....	121
Az óceánok	121
A legnagyobb tengerek.....	121
A tengerfenék legmélyebb pontjai	122
A legnagyobb félszigetek.....	122
A legnagyobb szigetek	122
Földrészek	122
A legnagyobb sivatagok	123
A leghosszabb folyók.....	123
A legnagyobb tavak.....	123
A leghosszabb hidak.....	124
A legmagasabb épületek	124

A Föld legmagasabb pontjai (földrészek szerint)	124
Néhány jelentősebb vulkán.....	125
A leghosszabb alagutak.....	125
A légkör tömege és összetétele	126
A légkör rétegződése	126
Éghajlat	127
Mérések, megfigyelések.....	127
Az időjárás előrejelzése.....	128
Kozmológia, kozmogónia.....	128
A csillagászat évezredei.....	130
A Nap.....	131
Merkúr	132
Vénusz	132
Föld	132
Hold	133
Mars.....	133
Jupiter	133
Szaturnusz.....	134
Uránusz	134
Neptunusz.....	134
Plútó.....	135
Meteorok, meteoritok.....	135
Csillagok.....	136
A csillagok távolsága	136
A csillagok állapothatározói	137
A Naprendszer főbb égitestjei méretarányának és elhelyezkedésének modellje	137
A nagybolygók adatai.....	138
Az első 10 felfedezett kisbolygó (aszteroida).....	139
A legfényesebbnek látszó csillagok.....	139
A legjelentősebb galaxishalmazok.....	140
A lokális halmaz tagjai (közeli galaxisok)	140
A Világegyetem kémiai elem-gyakorisága.....	141
A Világegyetem története arányosan 24 órába sűrítve	142
Időegységek	143
Világidő, zónaidő	143
A zónaidők használata. Hány óra van 12 ^h világidőkor a Föld egyes részein? (nem nyári időszámításakor).....	144
Történelem	145
1989	145
1990.....	147
1991.....	150
1991.....	151
1992.....	154
Azerbajdzsán	158

Belorusszia	160
Grúzia	161
Kazahsztán	163
Kirgízia	164
Moldova.....	165
Örményország.....	167
Tadzsikisztán	168
Türkmenia.....	169
Ukrajna	169
Üzbegisztán	173
Népesedés, népmozgalom.....	174
A világ népessége a fejlett és a fejlődő régiókban (millió fő)	174
Évi átlagos népességfejlődés a fejlett és a fejlődő régiókban (%)	174
A népesség száma néhány országban (millió fő)*	175
Élveszületések néhány országban (ezer lakosra).....	176
Az ezer lakosra jutó halálozások száma néhány országban	177
Az ezer lakosra jutó természetes szaporodás, fogyás (–) néhány országban.....	178
Halálozási arányszámok főbb halálokok szerint (100 ezer lakosra).....	179
Az ezer lakosra jutó házasságkötések és válások száma néhány országban	180
Terület, népesség, népsűrűség, 1992. január 1.....	181
A népesség száma városokban és községekben (%)	182
A népesség számának alakulása, népsűrűség (jan. 1.)	182
A legnépesebb városok (fő).....	183
A belföldi vándorlások alakulása	183
A népesség számának alakulása nemek szerint (év elején).....	185
A népesség korösszetételének alakulása nemek és korcsoport szerint (jan. 1.)	185
A népesség iskolai végzettsége nemek szerint (jan. 1.)	187
Az aktív keresők a legmagasabb iskolai végzettség és nemek szerint (%) (jan. 1.).....	188
A nyugellátás főbb adatai	189
A nyugellátásban részesülők száma és a nyugdíj átlagos összege	189
A nyugdíj összegének átlaga korcsoportonként.....	190
A nyugdíjasok %-os megoszlása a nyugdíjak havi összege szerint.....	192
A 15 éves és idősebb népesség családi állapot és nemek szerint (%) (jan. 1.)	192
A 100 családra jutó gyermekek száma családösszetétel szerint (jan. 1.)	193
A háztartások száma és összetétel (jan. 1.).....	193
A családok családösszetétel szerint (abszolút számban, 1000) (jan. 1.).....	194
A családok családösszetétel szerint (százalékosan) (jan. 1.)	194
A családok az összes gyermekek száma szerint (%) (jan. 1.)	194
A családok a 15 évesnél fiatalabb gyermekek száma szerint (%) (jan. 1.).....	195
A háztartások az aktív keresők száma szerint (jan. 1.).....	195
A házasságok mérlege	195
A házasságkötési arányszámok alakulása a házasulók korcsoportja szerint.....	196
A házasságkötések, válások száma, aránya.....	197
A válások számának és arányának alakulása	197

A válási arányszámok alakulása az elváltak korcsoportja szerint.....	198
A válások alakulása a házasság tartama szerint*.....	198
A válások a házasság termékenysége szerint	199
Élveszületési arányszám, csecsemőhalandóság.....	200
Az élveszületések száma és aránya.....	200
Születéskor várható átlagos élettartam (év).....	201
Az élveszületések alakulása a születéskori súly szerint.....	201
Az élveszületési arányszámok alakulása az anyák korcsoportja szerint.....	203
A házas nők termékenysége (jan. 1.).....	204
A gyermekgondozási segélyt igénybe vevők aránya a foglalkoztatottak %-ában	204
Magzati veszteségek számának és arányának alakulása (ezer).....	205
Magzati veszteségek alakulása a nők korcsoportja szerint	205
Magzati veszteségek arányának alakulása a nők korcsoportja szerint	206
A terhességmegszakítások alakulása a nők családi állapota szerint.....	207
Terhességmegszakítások alakulása a nők életében lévő gyermekeinek száma szerint.....	207
A terhességmegszakítások alakulása az engedélyezés indoka szerint.....	208
A csecsemőhalálozások arányának alakulása korcsoport szerint.....	209
A csecsemőhalálozások alakulása születéskori súly szerint.....	210
A halálozások számának alakulása	211
Ezer lakosra jutó halálozás.....	211
A meghalt férfiak száma korcsoportok szerint.....	211
A meghalt férfiak arányának alakulása korcsoportok szerint.....	212
A meghalt nők száma korcsoportok szerint.....	213
A meghalt nők arányának alakulása korcsoportok szerint	214
A meghaltak száma korcsoportok szerint	214
A meghaltak arányának alakulása korcsoportok szerint	215
A halálozások alakulása családi állapot szerint.....	216
A halálozások alakulása halálokok szerint*.....	217
A halandóság alakulása halálokok szerint (10 ezer lakosra).....	220
Halálos balesetek arányának alakulása nem és korcsoport szerint (100 ezer megfelelő korú és nemű lakosra)	222
Halálos balesetek alakulása nem és korcsoport szerint	223
Az öngyilkosságok gyakorisága korcsoportonként	225
Az öngyilkosok száma az öngyilkosok lakóhelye szerint	226
Az öngyilkosság nemenként és korcsoport szerint, 1991	227
Az öngyilkosságok gyakorisága az öngyilkosok lakóhelye szerint.....	227
Az öngyilkosságok száma és aránya	228
A halálozás, a természetes szaporodás, ill. fogyás (-) alakulása.....	228
Világgazdaság	229
A nemzeti össztermék (GNP) évi növekedésének üteme, 1980–1991 (%)	231
A fogyasztói árak alakulása, 1971–91 (évi %-os változás).....	232
Egyes országok és régiók részesedése a világ összes GDP-jéből (%).....	232
A fogyasztói árak emelkedésének évi üteme (%).....	232
A fogyasztói árindex alakulása néhány országban.....	232

A fogyasztói árindex évi átlagos növekedési üteme a kiadások főbb csoportjai szerint (%).....	233
Az infláció mértéke néhány fejlett ipari országban (a fogyasztói árak évi átlagos %-os változása)	234
A munkanélküliség a fejlett tőkés országokban, a munkaképes korú lakosság %-ában, 1980–91	234
A nők munkanélkülisége a fejlett tőkés országokban	235
A 24 éven aluli fiatalok munkanélkülisége a fejlett országokban	235
Munkanélküliség a kelet-európai országokban a munkaképes korú lakosság %-ában, 1989–1992	235
A foglalkoztatottak számának alakulása a fejlett tőkés országokban (%).....	236
A beruházások alakulásának évi üteme a fejlett tőkés országokban (%)	236
Egy főre jutó költségvetési bevétel (USD)	237
Fogyasztási és forgalmi adók a GDP %-ában.....	238
Bér- vagy foglalkoztatási adó a GDP %-ában	238
Vagyonadó a GDP %-ában	239
Társadalombiztosítási járulék a GDP %-ában.....	240
Társaságok nyereségadója a GDP %-ában.....	241
Természetes személyek jövedelemadója a GDP %-ában.....	241
A költségvetési bevételek (beleértve a társadalombiztosítási bevételeket is) a GDP %-ában	242
A mezőgazdasági termelés indexe (1979–1981 évek átlaga = 100%)	243
Az élelmiszer-termelés indexe (1979–1981 évek átlaga = 100%)	244
Az élelmiszeripar termelésének indexe (1980 = 100%).....	244
Az élelmiszerek fogyasztói árindexe (évi %-os változás)	245
Egy lakosra jutó napi tápanyagfogyasztás, 1988–1990	245
Exportárindexek a tőkés világpiacon (1980 = 100).....	246
A mezőgazdaságban dolgozók száma (millió fő).....	247
A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottak %-ában.....	247
A világ országai*, ahol a legnagyobb a mezőgazdasági foglalkozásúak részaránya (%).....	248
A világ országai*, ahol a legkisebb a mezőgazdasági foglalkozásúak részaránya (%)	248
A világ legjelentősebb agrárexportőrei (Mrd USD)	249
A világ legjelentősebb agrárimportőrei (Mrd USD)	249
Az egy lakosra jutó legnagyobb agrárkiviteli (+), ill agrárbehozatali (–) többlettel rendelkező országok (USD/fő).....	250
A világ legnagyobb agrárkiviteli (+), ill. agrárbehozatali (–) többlettel rendelkező országai (Mrd USD).....	250
Az öntözött mezőgazdasági terület nagysága (ezer hektár).....	251
A megművelhető földterület aránya	251
Az egy hektár szántóra, kert-, gyümölcs- és szőlőterületre jutó műtrágya-felhasználás nagysága és szerkezete (kg hatóanyagban)	251
A világ traktorállománya (ezer darab).....	252
A világ gabonakombájn-állománya (ezer darab)	252
A világ gabonatermelése (ezer tonna).....	253
A világ búzaexportja (ezer tonna).....	253
A gabonafélék világpiaci ára (USD/tonna).....	254

A világ búzatermelése (ezer tonna).....	254
A búza termésátlaga (kg/hektár).....	254
A világ kukoricatermelése (ezer tonna).....	255
A világ rizstermelése (ezer tonna).....	255
A rizs termésátlaga (kg/hektár).....	256
A világ szójatermelése (ezer tonna).....	256
A világ hústermelése (ezer tonna).....	257
A világ szarvasmarha-állománya (ezer darab).....	257
A világ sertésállománya (ezer darab).....	258
A világ juhállománya (ezer darab).....	258
A világ halfogása (ezer tonna).....	258
A világ tojástermelése (millió darab).....	259
A világ vajtermelése (ezer tonna).....	260
A világ tehéntejtermelése (ezer tonna).....	260
A világ sörtermelése (millió hektoliter).....	260
A világ bortermelése (ezer tonna).....	261
A világ napraforgó-termelése (ezer tonna).....	262
A világ cukorrépa-termelése (ezer tonna).....	262
A világ cukornádtermelése (ezer tonna).....	262
A világ dohánytermelése (ezer tonna).....	263
A világ almatermelése (ezer tonna).....	263
A világ banántermelése (ezer tonna).....	264
A világ narancstermelése (ezer tonna).....	264
A világ szőlőtermelése (ezer tonna).....	265
A világ gyümölcsstermelése (ezer tonna).....	265
A világ zöldségtermelése (ezer tonna).....	266
A világ kávétermelése (ezer tonna).....	266
A világ teatermelése (ezer tonna).....	267
A világ kakaótermelése (ezer tonna).....	267
A világ kaucsuktermelése (ezer tonna).....	267
A világ szizáltermelése (ezer tonna).....	268
A világ széntermelése (millió tonna).....	268
A világ földgáztermelése (energiaértéken számítva, petajoule).....	269
A világ vasércstermelése (millió tonna).....	269
A világ bauxittermelése (ezer tonna).....	270
A tőkés világ uránércstermelése (tonna).....	270
A világ gyémánttermelése (millió karát).....	271
A világ aranytermelése (tonna).....	271
A világ platina- és palládiumtermelése* (kg).....	271
A világ ezüsttermelése (ezer tonna).....	272
A világ rézércstermelése (ezer tonna).....	273
A világ nikkelércstermelése (ezer tonna).....	273
A világ ólomércstermelése (ezer tonna).....	273
A világ mangánércstermelése (ezer tonna).....	274

A világ ónérctermelése (ezer tonna).....	274
A világ vanádiumérc-termelése (tonna).....	275
A világ volfrámérc-termelése (tonna)	275
A világ horganyérc-termelése (ezer tonna).....	275
A világ molibdénérc-termelése (ezer tonna).....	276
A világ kőolajtermelése (millió barrel*).....	276
A világ kőolajtermelése régióként (millió tonna).....	277
A kőolaj világpiaci ára (USD/barrel).....	277
Az OPEC-olaj átlagára	277
Az OPEC részesedése (%)	278
A kőolajpiac jellemzői (millió barrel/nap)	278
A kőolajszállító csővezeték-hálózat hossza néhány országban (km).....	278
A világ alapenergia-termelésének megoszlása energiahordozók szerint (%)	279
A folyékony tüzelőanyagok felhasználásának alakulása (kőolaj-egyenértékben, millió tonna)...	279
Villamosenergia-termelés (milliárd kWh).....	280
Energiafelhasználás (kőszénegyenérték, millió tonna).....	280
Az egy főre jutó energiafelhasználás (kőszénegyenérték, kg).....	281
Az energiaigény belföldi termelésből fedezett hányada (%)	281
Részesedés a világon megtermelt összes energiából (%).....	282
Az ipari termelés indexe (előző év = 100%)	282
Az ipari foglalkoztatottak létszáma (ezer fő)	283
Az ipari foglalkoztatottak számának indexe (1980 = 100%).....	284
A heti munkaórák* száma a feldolgozóiparban	284
Bérek a feldolgozóiparban	284
Nyersvastermelés (millió tonna).....	285
Acéltermelés (millió tonna).....	285
Alumíniumtermelés (ezer tonna).....	286
Alumíniumfelhasználás (ezer tonna)	286
Az alumínium külkereskedelmi forgalma (ezer tonna).....	287
Cementtermelés (millió tonna).....	287
A gépgyártás termelésének indexe (1980 = 100%)	288
A gépipar összes termelésének indexe (1980 = 100%)	288
A villamosipari gépek és berendezések termelésének indexe (1980 = 100%)	289
A vegyipar összes termelésének indexe (1980 = 100%).....	289
Az építőipari termelés indexe (1980 = 100%)	289
Üveggyártás (millió m ²).....	290
Összes műtrágyatermelés (hatóanyagban, ezer tonna).....	290
A ruházati ipar termelésének indexe (1980 = 100%)	291
A cipőipar termelésének indexe (1980 = 100%).....	291
A textilipar termelésének indexe (1980 = 100%).....	291
Újságyomópapír-termelés (ezer tonna)	292
Papír- és kartontermelés (ezer tonna)	292
Rádiótermelés (ezer darab)	293

Televíziótermelés (ezer db)	293
Háztartásimosógép-termelés (ezer darab)	294
Háztartásihűtőszekrény-termelés (ezer darab)	294
A gyógyszergyártás indexe (1980 = 100%).....	295
A világ 100 legnagyobb iparvállalata a forgalom szerint, 1991 (a Fortune magazin alapján)	295
Ha a multinacionális vállalatok országok lennének (az országok 1990. évi nemzeti összterméke, a vállalatok 1990. évi forgalma alapján).....	300
A legjobban fizetett amerikai vállalatvezetők, 1991	301
Világkereskedelmi adatok (Mrd USD)	305
A világkereskedelem mennyiségi növekedése és a cserearányok alakulása (évi %-os változás)..	306
A fejlett tőkés országok cserearányának alakulása (évi %-os változás).....	306
A Világbank-árindex alakulása (dollár bázison, 1985 = 100).....	307
Egyes tömegárú fűbb csoportjainak áralakulása (USD-ár évi %-os változása)	307
A világkereskedelmi szempontból fontos nyersanyagok reprezentatív árindexei (1980 = 100) ...	308
A fejlett tőkés országok összesített fizetési mérlegének szerkezete (Mrd USD).....	309
A hivatalos tartalékok alakulása (Mrd SDR)	310
Hivatalos aranytartalékok néhány országban az év végén (tonna)	310
Az arany jegyzése Londonban (USD/troy uncia; 1 troy uncia = 31,1 g).....	311
Egyes színesfémek éves átlagárai a londoni fémtőzsdén (GBP/tonna)	311
Nemzetközi finanszírozás (Mrd USD)	311
Nemzetközi kötvénykibocsátások (Mrd USD)	312
Eurokötvény-kibocsátások devizanemek szerint (M USD)	312
Hosszú lejáratú kormánykötvények hozama (évi átlagos %)	313
Adatok néhány ország belföldi értékpapírpiajáról.....	313
A londoni bankközi kamatlábak (LIBOR) alakulása (évi átlagos %).....	314
Jegybanki kamatlábak néhány országban (az időszak végén, éves kamatszázalék)	315
Belföldi hitelkamatlábak néhány országban (évi átlagos %)	316
A fejlődő országok adósságai (Mrd USD)	316
A fejlődő országok adósságszolgálatára és annak aránya az áru- és szolgáltatásexporthoz (%)	317
A fejlődő országok külső tartozásai és arányuk az áru- és szolgáltatásexporthoz (%).....	317
Kelet-európai banktartozások* (M USD)	318
Az Institutional Investor országkockázati rangsora (1992. szept.)	318
A világ legjobb bankjai a hitelképesség szerint, 1992 (a Global Finance alapján).....	322
A más országokban legtöbbet forgó részvények, 1991 (a Euromoney alapján, az anyaországon kívüli forgalom szerint).....	326
A világ milliárdosai, 1992 (a Fortune magazin alapján).....	330
A világ gépkocsiállománya (millió darab).....	348
Az egy személygépkocsira jutó lakosok száma földrészekenként	349
Az 1000 lakosra jutó gépkocsik száma	349
A 10 vezető személygépkocsi-gyártó ország részesedése a világtermelésből.....	350
A világ legnagyobb személygépkocsi gyártó vállalatai, 1990.....	351
Új személygépkocsik üzembe helyezése (ezer darab).....	351
A világ vezető személygépkocsi-exportőrei (ezer darab)	352
A 10 vezető tehergépjármű-gyártó ország részesedése a világtermelésből	354

A világ első 20 tehergépjármű-gyártó vállalata (ezer darab)	354
Az autópálya-hálózat hossza (km)	355
A közúti baleset következtében meghaltak száma 100 millió gépjármű-kilométerre	356
A közúti baleset következtében meghaltak száma 1000 közúti gépjárműre	357
A közúti baleset következtében meghaltak száma 100000 lakosra	358
A világ legnagyobb kereskedelmi flottái* (MBRT**)..	358
A világ vezető hajógyártó országai* (MBRT).....	359
A belvízi hajóutak hossza néhány országban (km)	360
A világ legnagyobb konténerkikötői* (1000 TEU**)	360
Az ICAO-tagállamokban üzemelő sugárhajtású közforgalmi repülőgépek megoszlása (darab)	361
Az utas- és teherforgalom	361
A világ legnagyobb utasforgalmú légi útvonalai.....	362
A világ légi közlekedési vállalatainak forgalmi adatai (menetrend szerinti járatok).....	363
A világ legnagyobb nemzetközi forgalmú repülőterei, utasforgalom szerint (ezer fő/év).....	364
A világ legnagyobb forgalmú repülőterei utasforgalom szerint (ezer fő/év).....	364
A nemzetközi légi utas- és teherforgalom területi megoszlása (millió km)	365
A légi közlekedés halálos áldozatokat is követelő baleseteinek adatai.....	366
A világ idegenforgalmának alakulása (beutazó külföldiek, ezer fő)	367
Belföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer).....	368
Külföldi vendégéjszakák száma szállodákban és egyéb kereskedelmi szálláshelyeken (ezer)	368
A külföldi vendégforgalom összetétele néhány fogadó országban, 1990 (kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma, ezer).....	369
Szállodák és egyéb kereskedelmi szálláshelyek kapacitása (ezer férőhely).....	369
Átváltozások az idegenforgalomban (nemzeti valutában értékelve).....	370
Idegenforgalmi bevételek (M USD)	371
Idegenforgalmi bevételek és e bevételek aránya a hazai össztermékből (GDP) néhány országban	372
Idegenforgalmi bevételek és kiadások egyenlege (M USD)	372
Idegenforgalmi kiadások az áru- és szolgáltatásimport %-ában.	373
Idegenforgalmi bevételek az áru- és szolgáltatásexport %-ában	373
Idegenforgalmi kiadások és e kiadások aránya néhány küldő ország fogyasztásában	373
A világ országai.....	374
Függő, ill. társult területek	379
Észak-Mariana-szigetek.....	379
Amerikai Szamoa	379
Amerikai Csendes-óceáni-szigetek.....	379
Puerto Rico.....	380
Amerikai Virgin-szigetek.....	380
Palaui Köztársaság	380
Guam	380
Guantánamói-öböl.....	381
Függő, ill. társult területek	386
Antarktisi terület	386
Kókusz (Keeling)-szigetek	386

Karácsony-sziget.....	386
Norfolk-sziget.....	386
Heard- és McDonald-szigetek.....	386
Ashmoro- és Cartier-szigetek	386
Korall-tengeri-szigetek.....	387
Azerbajdzsánhoz tartozó autonóm köztársaságok és területek	388
Nagorno–Karabah Autonóm Terület	388
Függő, ill. társult területek	410
Feröer	410
Grönland	410
Dél-Afrika bantuszánjai	412
Bophuthatswana	412
Transkei.....	412
Ciskei	412
Venda.....	413
Függő, ill. társult területek	423
Franciaország tengeren túli megyéi.....	423
Francia Guyana	423
Guadeloupe	423
Martinique	424
Réunion	424
Társult területek.....	424
Mayotte.....	424
St. Pierre és Miquelon	424
Tengeren túli területek.....	425
Francia déli területek	425
Új-Kaledónia.....	425
Francia Polinézia	425
Wallis és Futuna	425
Függő, ill. társult területek	436
Holland Antillák	436
Aruba.....	436
Függő, ill. társult területek	490
Man sziget	490
Csatorna-szigetek.....	490
Brit Antarktiszti terület	490
Brit Indiai-óceáni terület	490
Kajmán-szigetek	490
Falkland-szigetek.....	490
Anguilla	491
Bermuda	491
Gibraltár	491
Hongkong	491
Montserrat	492

Pitcairn-szigetek	492
Szent Ilona.....	492
Déli-Georgia és Déli-Sandwich-szigetek	492
Turks- és Caicos-szigetek.....	493
Brit Virgin-szigetek	493
Függő, ill. társult területek	501
Spitzbergák	501
Jan Mayen	501
Bouvet-sziget	501
I. Péter-sziget	501
Dronning Maud Föld.....	502
Oroszországhoz tartozó köztársaságok és autonóm köztársaságok	507
Baskirosztán Autonóm Köztársaság.....	507
Burját Autonóm Köztársaság.....	507
Csecsen-Ingus Autonóm Köztársaság.....	507
Csuvas Autonóm Köztársaság.....	507
Dagesztáni Autonóm Köztársaság	507
Észak-Oszét Autonóm Köztársaság.....	507
Kabardin-Balkári Autonóm Köztársaság	507
Kalmük Köztársaság.....	507
Karéli Autonóm Köztársaság:.....	507
Komi Köztársaság	507
Mari Köztársaság	507
Mordvin Autonóm Köztársaság.....	508
Szaha (korábban: Jakut) Autonóm Köztársaság	508
Tatársztán Köztársaság.....	508
Tuva Autonóm Köztársaság	508
Udmurt Autonóm Köztársaság	508
Autonóm területek.....	508
Adigea Köztársaság.....	508
Birobidzsáni Zsidó Autonóm Terület	508
Hakassz Autonóm Terület	508
Gorni-Altáj.....	508
Karacsajevo-Cserkeszki Autonóm Terület	508
Autonóm Körzetek	508
Függő terület	515
Makaó	515
Tadzsisztánhoz tartozón autonóm terület.....	536
Gorno-Badakszan Autonóm terület.....	536
Függő, ill. társult területek	546
Cook-szigetek.....	546
Niue	546
Tokelau-szigetek	546
Ross Függő Terület.....	546

Üzbegisztánhoz tartozó autonóm köztársaság.....	549
Karakalpak Autonóm Köztársaság	549
Nemzetközi kutatás, oktatás, kultúra	555
A kutatás-fejlesztésre fordított kiadások megoszlása néhány országban, tevékenységtípusonként (%)	555
Kutatás-fejlesztéssel foglalkozó tudósok, mérnökök és technikusok száma néhány országban (teljes munkaidejű dolgozóra átszámítva).....	556
Kutatás-fejlesztéssel foglalkozók néhány országban, működési terület szerint.....	558
Az oktatásügyre fordított állami kiadások néhány országban, a GNP és az összes állami kiadás %-ában, 1989	560
A felsőfokú oktatás hallgatóinak száma néhány országban, 100 ezer lakosra számítva, 1989.....	561
Beiratkozott tanulók a népesség megfelelő korcsoportjának %-ában, néhány országban.....	562
A kiadott könyvek és füzetek száma témakörök szerint, néhány országban	564
Sport	565
Rövidítések.....	565
Az országnevek rövidítései	565
Éremtáblázat.....	571
ASZTALITENISZ.....	571
ATLÉTIKA.....	572
BASEBALL.....	580
BIRKÓZÁS.....	580
CSELGÁNCS	583
EVEZÉS	586
GYEPLABDA.....	589
ÍJÁSZAT	589
KAJAK-KENU	590
Szlalom	593
KERÉKPÁR	594
KÉZILABDA	596
KOSÁRLABDA.....	596
LABDARÚGÁS.....	597
LOVAGLÁS	597
ÖKÖLVÍVÁS	598
ÖTTUSA	600
RÖPLABDA.....	600
SPORTLÖVÉSZET	600
SÚLYEMELÉS.....	603
TENISZ	605
TOLLASLABDA.....	606
TORNA	606
Ritmikus sportgimnasztika.....	609
ÚSZÁS, MŰUGRÁS, MŰÚSZÁS.....	609
VITORLÁZÁS.....	617
VÍVÁS	619

VIZILABDA	620
Éremtáblázat.....	620
Az érmek száma szerint	621
Összesített táblázat	622
Összesített éremtáblázat 1896–1992 (nyári és téli olimpiák)	623
Hat és többszörös olimpiai bajnokok.....	623
Hat- és többszörös olimpiai bajnokcsapatok	624
AMERIKAI FUTBALL.....	626
ASZTALITENISZ.....	626
AUTÓSPORT	627
BASEBALL.....	627
BIRKÓZÁS.....	627
BOB	627
CSELGÁNCS	627
FALLABDA (Squash).....	627
GYORSKORCSOLYA.....	627
HÁRMASPRÓBA (TRIATLON)	628
ÍJÁSZAT	628
JÉGKORONG.....	628
KAJAK-KENU	628
KERÉKPÁR	628
KOSÁRLABDA.....	628
LOVASSPORT	628
MOTORSPORT	628
MŰKORCSOLYA.....	629
ÖKÖLVÍVÁS	629
ÖTTUSA	629
SAKK.....	629
SÍELÉS.....	629
SÍLÖVÉSZET*.....	629
SPORTLÖVÉSZET	629
SÚLYEMELÉS.....	630
SZÁNKÓ	630
TEKE.....	630
TENISZ	630
TOLLASLABDA.....	631
TORNA	631
VITORLÁZÁS.....	632
VÍVÁS	632
LABDARÚGÁS.....	632
Magyar gazdaság.....	637
A bruttó hazai termék (GDP).....	637
A bruttó hazai termék (GDP) gazdálkodási formák szerint (folyó alapon, %-ban)	638
A bruttó hazai termék (GDP) termelésének összetétele (%-ban, összehasonlító áron)	638

A bruttó hazai termék (GDP) felhasználása, %-os megoszlás (összehasonlító áron).....	639
A nemzetgazdaság összevont munkaerőmérlege, jan. 1. (ezer fő).....	639
A népesség aktivitása, jan. 1. (ezer fő).....	641
Az aktív keresők számának megoszlása (%-ban, az év elején)	641
Az aktív keresők száma és korcsoportos megoszlása (ezer fő, ill. %).....	642
A foglalkoztatottak összetételének alakulása nemzetgazdasági ágak és nemek szerint, 1992. január 1.	642
Nominál- és reálbér, reáljövedelem	644
Az egy főre jutó személyes jövedelemből származó fogyasztás összetétele (folyó áron, %-ban) .	646
Fogyasztói árindexek.....	646
Nyilvántartott munkanélküliek területenként (1992. dec.).....	647
Munkanélküliségi ráta* területenként	648
Munkanélküliek megoszlása állománycsoportok és terület szerint % (1992. dec.).....	648
Nyilvántartott álláshelyek és állást keresők száma	649
A munkaerő-kereslet és -kínálat megoszlása állománycsoportok szerint (1992. dec.).....	650
Állást keresők és betöltetlen álláshelyeknélhány jellemző szakmában (1992. dec.)	651
Állást keresők állománycsoportonkénti összetétele.....	652
Állást keresők iskolai végzettség szerinti összetétele	652
Nyilvántartott munka nélküli pályakezdők száma és aránya (1992. dec.)	653
A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok állománycsoportok szerint (1992. aug. 20.–szept. 20.).....	654
A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok állománycsoportok szerint (1992. nov. 20.–dec. 20.).....	654
A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok iskolai végzettség szerint (1992. jan. 1.–szept. 20.).....	654
A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok iskolai végzettség szerint (1992. nov. 20.–dec. 20.).....	655
A munkanélküli-ellátásban részesülők száma a havi bruttó segély nagyságcsoportja szerint (1992. dec. 20.).....	655
A munkanélküli-ellátásban részesülők záró létszáma a segélyezés időtartama szerint (1992. dec. 20.).....	656
Szociális támogatásban részesülő munkanélküliek száma.....	656
A gazdasági szervezetek száma	657
A jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma, 1988–92, az év végén.....	657
A jogi személyiség nélküli gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint (az időszak végén).....	658
Jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma gazdasági ágak és gazdálkodási forma szerint* (1992. dec. 31.).....	658
A jogi személyiségű gazdasági szervezetek létszámkategóriák szerint* (az időszak végén).....	660
Az egyéni vállalkozások száma típusok szerint, 1992 végén	662
A nem jogi személyiségű és egyéni vállalkozások száma alaptevékenység szerint, 1991	662
Külföldi érdekeltségű gazdasági szervezetek Magyarországon	663
Újonnan alakult külföldi érdekeltségű gazdasági társaságok, 1992	665
A külföldi érdekeltségű gazdasági szervezetek száma, törzstőkéje.....	665
A külföldi érdekeltségű gazdálkodó szervezetek nagyság szerinti megoszlása	667

A külföldi érdekeltségű vállalkozások alapítói vagyonának megoszlása tulajdonosi szerkezet szerint, 1991 (M Ft)	668
A külföldi érdekeltségű vállalkozások alapítói vagyona és külföldi befektetése a tulajdonosi szerkezet szerint, 1991 (ezer Ft)	669
A külföldi érdekeltségű vállalkozások jövedelmezőségi mutatói tulajdonosi szerkezet szerint, 1991 (%)	670
A 200 legnagyobb vállalkozás rangsora a nettó árbevétel alapján, 1991 (Figyelő)	671
Privatizációs folyamat, 1990. márc. 32.–1992. dec. 31.	680
Az Állami Vagyonügynökség bevételei és kiadásai, 1992	681
1992-ben privatizált állami vállalatok	682
Az EBRD által 1992 végéig jóváhagyott magyarországi beruházások (millió ECU)	693
20 millió amerikai dollár feletti külföldi tőkebefektetések Magyarországon, 1992. dec. 31.	694
Mérlegbeszámolót készítő vállalkozások száma	696
Gazdálkodó szervezetek főbb mutatói (Mrd Ft).....	696
Gazdálkodó szervezetek eredménye, 1991 (M Ft)*	697
Gazdálkodó szervezetek vagyona, tartozása, beruházásai, 1991 (Mrd Ft)*	698
Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1992. évi bevételei (M Ft)	699
Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások költsége, 1992 (M Ft)	700
Gazdálkodó szervezetek tulajdonosai, 1992 (%)	701
Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1992-ről át- és továbbvitt vesztesége (millió Ft)	702
Társasági adóbevallást készítő gazdálkodó szervezetek, 1992*	703
Kettős könyvvitelt vezető nyereséges vállalkozások átlagos társaságiadó-terhelése, 1992 (%)....	704
Kettős könyvvitelt vezető vállalatok osztalékképzése, 1992 (fizetett osztalék a jegyzett tőke %-ában)	705
1992-ben átalakult gazdálkodók	707
1992-ben átalakult vállalkozások (1991. évi arányosított adatok, ezer Ft)	707
Csődeljárások, 1992.....	727
Az 1992-ben csődeljárás alá került szervezetek* 1991. évi adat I.....	728
Az 1992-ben csődeljárás alá került szervezetek* 1991. évi adatai II.	728
Az 1992-ben csődeljárás alá került szervezetek* 1991. évi adatai III.....	729
Az 1992-ben csődöt jelentett jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma létszám-kategóriák szerint	729
Az 1992 végén felszámolás alatt álló jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma létszám-kategóriák szerint	730
Az állami költségvetés fő adatai (millió Ft)	730
Társadalombiztosítás (millió Ft)	731
Önkormányzatok költségvetése (millió Ft)	733
Az önkormányzatok által fenntartott intézmények egyes naturális adatai.....	735
Magyarország fizetési mérlege konvertibilis devizában* (M USD).....	736
Magyarország nemzetközi tartalékai és egyéb külföldi követelése* (az időszak végén, M USD).....	737
Magyarország összes külföldi adóssága* (az időszak végén, M USD).....	738
A Magyar Nemzeti Bank mérlege (millió Ft).....	738
A bankrendszer összevont mérlege (Mrd Ft)*	740
A pénzintézet száma	742

Átlagos kamatlábak* (összes pénzintézet, %)	742
Lakossági kamatlábak* (%)	743
A lakosság megtakarítása (Mrd Ft)*	744
Háztartások pénzügyi pozíciója (Mrd Ft)*	744
A lakosság hitelállománya (Mrd Ft)	744
A lakosság pénzbevételei	745
Jogi személyiségű gazdálkodó szervezetek és kisvállalkozók hitelállománya (Mrd Ft)	745
Jogi személyiségű gazdálkodó szervezetek és kisvállalkozók betétállománya (Mrd Ft)	746
Lakásépítés, lakásmegszűnés, épített üdülők	747
A leggyakoribb háztartástípusok havi létminimumértékei*, 1992. dec. (Ft)	748
A Magyar Nemzeti Bank devizaárfolyamai, 1992. dec. 31. (1 egységre, Ft-ban)	749
Magyar Nemzeti Bank valutaárfolyamok,* 1992. dec. 31. (1 egységre, Ft-ban)	749
A Magyar Nemzeti Bank deviza-középfolyamainak éves átlaga (100 egységre, Ft)	750
A Budapesti Értéktőzsde forgalma	750
A Budapesti Értéktőzsde Indexe, 1992	751
A Budapesti Értéktőzsde forgalma, 1992 (millió Ft)	752
Az 1992-ben tőzsdére bevezetett értékpapírok	754
Tőzsdei kötések száma a Budapesti Értéktőzsdén, 1992	755
Az Állami Értékpapír Felügyelet által engedélyezett nyilvános részvénykibocsátások és befektetési jegyek, 1992	757
A magánszemélyek 1990/91. évi személyijövedelemadó-bevallásának adatai	759
A jövedelemtulajdonosok és a jövedelemforrások változásai az szja-bevallások alapján (%)	761
A fizetett szja megoszlása az 1990. évi adósávonként (%)	762
A helyi adót elrendelő önkormányzatok száma	762
A helyi adót elrendelő önkormányzatok száma adótípus szerint	763
„Regisztrált” adócsalások (esetek száma)	764
A termelés növekedése az iparvállalatoknál és az ipari szövetkezeteknél (éves átlagban, %-ban, összehasonlító áron)	765
Az ipari termelés árindexei	765
Az ipari szervezetek megoszlása a termelési érték szerint, 1991	766
Az ipari szervezetek megoszlása a létszám szerint, 1991	767
Az ipari beruházások megoszlása, folyó áron (%)	767
Az alap-energiahordozók termelésének szerkezete Magyarországon (%-ban, fűtőérték alapján)	768
Az energiahordozók forrásának szerkezete, termelés+import együtt (%-ban, fűtőérték alapján)	768
Egységnyi bruttó hazai termékre (GDP) jutó energiafelhasználás	769
Egységnyi ipari termelésre jutó energiafelhasználás (fűtőérték alapján)	769
A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban (folyó árak alapján, %)	769
A mezőgazdaságban foglalkoztatottak számának alakulása	770
A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási szervezetek száma	770
A mezőgazdasági termékek termelésének megoszlása (folyó áron, %)	771
Mezőgazdasági termékek termelése 1988. évi áron, M Ft	771
A földterület megoszlása művelési ágak szerint (ezer hektár)	771

Az öntözött területek nagysága, művelési ágak közötti megoszlása öntözési technológiák szerint a mezőgazdasági nagyüzemekben, 1991	772
A fontosabb növények összes termésmennyisége, 1991 (ezer tonna)	772
A vállalatok* és szövetkezetek gépállománya	773
A növénytermelés fontosabb mutatói	774
Fontosabb szántóföldi növények termésmennyisége (ezer tonna).....	774
Szőlő és gyümölcsstermelés	775
Az állattenyésztés fontosabb mutatói (kg).....	776
Az állatállomány alakulása (ezer db).....	776
Szarvasmarha-állomány (ezer db)	777
Sertésállomány (ezer db).....	777
Juh- és baromfiállomány (ezer db)	778
Vágóállat és állati termékek termelése (ezer tonna).....	778
A mezőgazdasági termékek állami felvásárlásának árindexei	779
Mezőgazdaságitermék-értékesítés* (ezer tonna)	779
Termelői-felvásárlási átlagárak*	780
A kistermelői gazdaságok adatai.....	780
A kistermelő gazdaságok a földterület nagysága szerint	780
A kistermelő gazdaságok megoszlása a ténylegesen használt földterület nagysága szerint, megyéenként, 1991 (hektár)	780
A kistermelő gazdaságok adatai a gazdálkodók foglalkozása szerint, 1991.....	781
A kistermelő gazdaságok gépállománya, 1991 (1000 darab).....	782
A magyar agrárexport (ezer tonna).....	782
A magyar agrárimport (ezer tonna)	783
Külkereskedelmi forgalom (M Ft, folyó áron).....	783
A külkereskedelmi forgalom egyenlege* (Mrd Ft).....	784
Külkereskedelmi árindexek és cserearány-mutató országcsoportok szerint (előző év = 100,0)...	784
A külkereskedelmi forgalom értéke (folyó áron).....	785
A külkereskedelmi forgalom értéke országcsoportok szerint (folyó áron, millió Ft).....	785
A külkereskedelmi forgalom értéke országcsoportok szerint (folyó áron, millió USD).....	786
Magyarország legfontosabb külkereskedelmi partnerei (%-os részesedés a forgalomból).....	787
A külkereskedelmi forgalom volumenindexei (előző év = 100,0)	788
A behozatal és a kivitel áruszerkezete (M Ft, határparitáson).....	788
A behozatal áruszerkezete, 1992 (folyó árak alapján, %)	789
A kivitel áruszerkezete, 1992 (folyó árak alapján, %)	789
A külkereskedelmi forgalom áruszerkezete főbb országokként, 1991 (%).....	790
A behozatal volumenindexei, 1992 (előző év = 100,0).....	791
A kivitel volumenindexei, 1992 (előző év = 100,0)	791
A külkereskedelmi forgalom volumenindexei főbb árucsoportok szerint (előző év = 100,0)	792
A kiskereskedelem üzlethálózata	792
A magánkereskedelem üzlethálózata.....	793
A kiskereskedelmi üzlethálózat területi adatai, 1992	794
Kiskereskedelmi eladási forgalom üzlettípusonként.....	794
Kiskereskedelmi eladási forgalom terület szerint, 1992 (fogyasztói áron).....	795

Fogyasztói árak (Ft)	796
Idegenforgalmi devizabevételek és -kiadások	799
Idegenforgalmi devizabevételek és -kiadások forintban	800
Magyarország nemzetközi idegenforgalmának néhány mutatója (ezer fő)	800
Magyarország nemzetközi idegenforgalmának összetétele (%).....	802
Magyarországra érkező külföldiek országonként	804
Kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégforgalma országonként (1000 éjszaka)	806
Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma üdülőkörzetenként.....	808
Kereskedelmi szálláshelyek szállásdíjbevételei.....	809
Szállodai szobaárak, átlag (kétágyas, fürdőszobás szoba) (Ft/nap).....	810
Szállásdíjak a kempingekben, átlag (Ft/nap).....	811
Szállásdíjak a fizetővendéglátásban, átlag (Ft/nap)	812
Szállodarangsor, 1992	813
Nemzetközi idegenforgalom a közlekedés módja szerint.....	815
Magyarországra érkező külföldi személygépjárművek (db)	817
Határainkon be- és kilépő személygépjárművek	818
Külföldre utazó magyarok száma határszakaszok szerint (ezer fő)	819
Határállomások személyforgalma, 1992.....	819
Áruszállítás szállítási módok szerint.....	821
Áruszállítás szervezetek szerint.....	823
Személyközlekedés utazási módok szerint	823
Személyközlekedés szervezetek szerint.....	826
A közúti közlekedés gépjármű-állománya	826
A lakosság személygépkocsi-ellátottsága (db/ezer fő)	828
A városi lakosság személygépkocsi-ellátottsága a városnagyságok szerint (db/ezer fő)	828
A városok rangsora* személygépkocsi-ellátottság szerint (db/ezer fő)	828
A községek rangsora* személygépkocsi-ellátottság szerint (db/ezer fő).....	829
Személygépkocsi-állomány gyártmány és életkor szerint.....	830
Magánforgalomban behozott személygépkocsik száma (db).....	831
Légi utas- és teherforgalom*	832
Légi közlekedési útvonalak és repülőgép-állomány	832
A legjelentősebb légitársaságok forgalma a Ferihegyi repülőtéren, 1991	832
A jelentősebb légitársaságok forgalma a Ferihegyi repülőtéren, 1992	833
Közúti balesetek száma havonta, kimenetel szerint	834
Közúti balesetek száma, kimenetel szerint, területi beosztásban	835
Közúti balesetek száma kimenetel és útvonalak szerint, 1991.....	836
Közúti balesetek száma a hét napja és a balesetek kimenetele szerint, 1991	836
Közúti balesetek száma és megoszlása napszakok és kimenetel szerint, 1991	837
Közúti balesetek száma természet és kimenetel szerint, 1992	837
A közúti személysérüléssel közlekedési balesetek és a meghalt, megsérült személyek száma	838
Magyar állam, társadalom, politika.....	839
Köztársasági elnöki hivatal.....	839
Az Országgyűlés tisztségviselői	843
Az országgyűlési képviselők listája	843

Változások az országgyűlés összetételében.....	851
Az országgyűlési képviselők frakciók közötti mozgása.....	852
A pártok képviselőcsoportjainak, valamint a független képviselők részesedése a parlamenti mandátumokból.....	852
A függetlenekhez tartozó képviselők közül pártok tagjai (párttagság kelte).....	853
A fontosabb 1992-es országgyűlési határozatok	858
Fontosabb alkotmánybíróági határozatok	861
A Magyar Köztársaság diplomáciai képviseletei a nemzetközi szervezeteknél.....	868
Parlamenti pártok	869
Nem parlamenti pártok.....	873
A jelentősebb pártok* pénzügyi mérlege (ezer Ft).....	877
Bűncselekmények	885
Közvadás bűncselekmények	885
A közvadás bűncselekmények főbb adatai.....	886
Az ismertté vált bűncselekmények megoszlása, 1992.....	886
Az ismertté vált bűnelkövetők, 1992.....	887
A rendőri nyomozások számának és a felderítési mutatók alakulása, 1988–1992	887
Az ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása korcsoport, valamint előélet szerint, 1988–1992.....	887
Az ismertté vált vagyon elleni bűncselekmények száma, megoszlása (%), 1988–1992	887
Az ismertté vált bűncselekményekkel okozott, illetve a biztosított kár alakulása, 1988–1992.....	888
Az ismertté vált bűncselekmények száma, területi megoszlása (%), 1988–1992	888
A jogerősen elítéltek főbb bűncselekménytípusok szerint, 1991	889
A jogerősen elítéltek (büntetések szerint).....	889
Börtönadatok, 1992	890
A büntetés-végrehajtási intézetekben levők száma	890
Az egyes bűncselekménytípusok aránya a jogerősen elítéltek %-ában.....	890
A büntetett előéletűek, ill. a fiatalok aránya a jogerősen elítéltek között (%).....	891
Egyes bűncselekmények száma és aránya (a jogerősen elítéltek száma alapján).....	892
A jogerősen elítéltek közül azok aránya, akiknek cselekménye alkoholfogyasztással volt összefüggésben (%)*.....	892
A jogerősen elítélt felnőttek közül azok száma és aránya, akiknek cselekménye alkoholfogyasztással volt összefüggésben	893
Az ittasan okozott személysérüléssel közúti balesetek az összes baleset %-ában	894
Az ittasan okozott személysérüléssel közúti közlekedési balesetek kimenetele (a baleset után 30 nappal).....	895
Tudományos fokozattal rendelkezők száma	896
Tudományos kutatás, fejlesztés*	896
Óvodák	896
Általános iskolák.....	896
Középiskolák.....	897
Lemorzsolódási adatok	897
Középiskolai oktatás.....	897
A felvételi vizsgára jelentkezők hozott és szerzett pontszámait intézménytípusonként.....	898

A felsőoktatási intézmények I. évfolyamos hallgatóinak aránya* közigazgatási egységenként, 1991 (az érettségizők %-ában)	898
Felsőfokú oktatás Magyarországon	899
Felsőoktatási intézmények, 1992	899
Egyházi irányítású felsőoktatási intézmények	902
Alapítványi intézmények	903
Felvételezők egyetemenként, 1991*	903
A felsőoktatási intézmények nappali tagozatos hallgatóinak száma évfolyamonként, az 1991/92-es tanévben	905
Képesítés nélküli pedagógusok, foglalkozási csoportjuk százalékában*	909
Könyvkiadás	910
A kiadott könyvek száma jelleg szerint	910
Tudományos, ismeretterjesztő és szakirodalmi művek témakörök szerint (könyv, füzet).....	911
Szépirodalmi könyvek műfaj szerint	911
Tankönyvek oktatási szintek szerint (könyv, füzet)	912
A tudományos, ismeretterjesztő és szakirodalmi művek számának és példányszámának alakulása (könyv, füzet)	912
A fordításban megjelent művek számának és példányszámának alakulása (könyv, füzet).....	912
A legnagyobb példányszámban kiadott szépirodalmi könyvek, 1992	913
Szépirodalmi könyvek a szerzők állampolgársága szerint, 1992	914
Közművelődési könyvtárak és olvasóik.....	914
A könyvtárak száma.....	915
Hanglemezkiadás.....	915
A legnagyobb példányszámban eladott magyar hanglemezek (hangkazetták + CD lemezek), 1991*	916
A hangszeres zenét tanulók száma intézmények szerint (tanévenként)	917
Mozi	917
Színház.....	918
Mozik, színházak összefoglaló adatai	918
Múzeumok, kiállítások látogatói (ezer fő).....	919
Közművelődési intézmények	919
A háztartások egy főre jutó művelődési, szórakozási kiadásai egyes jövedelemkategóriák* szerint, 1991	920
Az egy főre jutó rendezvénylátogatások száma	921
Sajtótermékek	921
Újságpéldányszámok*, 1992. III. n. év (1000 példány)	922
Nagyobb példányszámú heti- és havilapok (átlagos megjelenési példányszám, 1000 db)	923
A Magyar Televízió összes műsoridejének megoszlása a bemutatott műsorok eredete szerint (perc).....	924
A Magyar Televízió heti átlagos műsorideje és ennek megoszlása a két műsor között.....	924
A legnagyobb összegben hirdető cégek, 1992.....	925
A legtöbb tv-hirdetést rendelő cégek, 1992	925
A legtöbb sajtóhirdetést rendelő cégek, 1992	926
A legtöbb plakáthirdetést rendelő cégek, 1992	926

A legtöbbet hirdető kiadóvállalatok.....	927
A hazai médiák reklámbevételeinek alakulása (Mrd Ft).....	927
Rádióállomások, középhullámú sáv.....	927
Rádióállomások, URH-sáv.....	928
Tévéállomások.....	929
Rádió-adóberendezések.....	929
Televízió-műsorszóró adóberendezések.....	930
Rádió-televízió: az ország területének hány százalékán vehető?.....	930
Távbeszélő bevezetésére várakozók száma.....	931
Távbeszélőhelyek száma, sűrűsége.....	931

Bevezető

Elnézést, kedves Olvasó, hogy az 1993-as Tények Könyve némi késéssel került kezébe. De itt van, tehát megvagyunk. Köszönjük, hogy velünk maradt, s köszöntjük, ha új olvasónk: ez a hatodik Tények Könyve.

Eljutottunk hát a fél tucattig. 1987 óta, amikor elkezdünk dolgozni az első kötetben, életünk, világunk hat évről rögzítettünk pillanatképeket. Amikor belevágtunk, sokféle tényhez nehezen vagy egyáltalán nem tudtunk hozzájutni, naponta meséltük egymásnak, kinek milyen kudarcélményei voltak a ténykeresésben, ki mihez nem tudott hozzáférni.

Magyarország akkor egypártrendszerű népköztársaság volt, a Varsói Szerződés és a KGST tagja, amely tekintélyes kereskedelmi forgalmat bonyolított a Szovjetunióval és a Német Demokratikus Köztársasággal... E mondatban egyetlen tény nincs, ami 1992-ről is elmondható.

Szó sincs róla, hogy ezt akár csak sejtettük is volna akkor, 1987-ben.

De szerencsénk volt: a Tények Könyve végigkísérhette a 20. század második felének legfontosabb éveit.

Mert az 1945 óta cammogó történelem hirtelen fölgyorsult és néhány év alatt több változást hozott, mint előtte évtizedek alatt.

Ebből a szempontból új kötetünkben külön is figyelmébe ajánljuk azt a kronológiát, amely Oroszország és a volt Szovjetunió tagköztársaságainak 1989-től 1992 végéig tartó eseményeit követi. De nemcsak a politika változott nagyot azóta, hogy nekifogtunk a Tények Könyvének. Emlékszik még, mit kínáltak a könyvesboltok, a hírlapárusok, hány csatorna műsorát lehetett látni a tévén, hányszor utazhattunk? Kinek volt CD-játszója, videója, parabolaantennája?

Mit éreztünk, kit nem fogott el némi szorongás, amikor egy-egy nagyvállalat légkondicionált, titokzatos számítógéptermet láttuk a moziban vagy a tévén? Mit, mennyit tudtunk, tudhattunk magunkról és a világról akkor?

Ha nem emlékszik, nézzen bele a Tények Könyve korábbi köteteibe.

Mert a Tények Könyve ebben nem változott: tényekből, számokból, adatokból álló pillanatképet, tükröt és leltárt, évkönyvet és almanachot akartunk és akarunk csinálni, hogy évente pontosan láthassuk, mi történt, hol tartunk – és mi történt a világban, hol tart a világ.

Közeledünk-e egymáshoz, mi és a világ többi része? Miben igen, miben nem?

Úgy gondoltuk és ma is úgy gondoljuk: erre a könyvre mindenkinek szüksége van, előbb vagy utóbb, évente néhányszor, többször, sokszor – mindenki hasznát veheti.

Az adatok megkeresésével, megbízhatóságával kapcsolatos egyik-másik gondunk nem vált történelemmé. De ez nem magyar sajátosság. Az Egyesült Államokban, ahol mindenki mindenről mindig adattengerrel érvel, a mai napig folyik a vita, hány millió amerikai nem számoltak meg az 1990-es népszámlálás során. Ötmilliót már a népszámlálást végzett szervezet vezetői is elismernek. Magyar sajátosság viszont például az, hogy továbbra is nehéz a hazai össztermék (GDP), s ennek

kapcsán az egy főre jutó nemzeti jövedelem pontos megállapítása. Ugyanígy, s részben ugyanezért nehéz az átalakuló magyar gazdaságra vonatkozó néhány adat prezentálása: valószínűsíthető, hogy a magángazdaság teljesítményének nehezen pontosítható részét némi késéssel követi a statisztika.

De: szerettünk volna 1987-ben arra gondolni, hogy hat év múlva a magyar magángazdaság fejlődésének tényleges sebessége fenyegeti majd a gazdaságstatisztikai adatközlés hitelességét... Hatévesek lettünk hát.

És merész pillanatainkban az ezredfordulóra, a 21. század első Tények Könyvére gondolunk.

Az év: 1992

Nemzetközi eseménynaptár

1992. január 1. – Hivatalba lép az ENSZ új főtitkára, az egyiptomi Butrosz Ghali. – Fél évre Portugália veszi át az Európai Közösségek miniszteri tanácsának elnöki tisztét. – René Felber külügyminiszter az új svájci államfő. – II. János Pál pápa újévi üzenetében új békekezdeményezéseket sürget a jugoszláviai polgárháború azonnali beszüntetésére. – Az ukrán védelmi minisztérium közli, hogy az ország területén állomásozó valamennyi haderő és fegyvernem közvetlenül az ukrán elnök és a védelmi minisztérium alá tartozik. – Több mint 30 év után megnyitják a nemzetközi kereskedelmi hajóforgalom előtt a távol-keleti Vlagyivosztok kikötőjét. – Megnyitják az egykori keletnémet állambiztonsági minisztérium (Stasi) irattárait.

Január 2. – Grúziában Tengiz Szigua volt kormányfő vezetésével az ellenzék átveszi a hatalmat, és megadásra szólítja föl a magát másfél hete a parlamentben elbarikádoló Zviad Gamszahurdia elnököt. – Oroszországban felszabadítják az árakat: 74 év után ismét a piac szabályozza majd a tej, a kenyér, az üzemanyag, a gyógyszer, a távközlés és a közlekedés árait.

Január 3. – A jugoszláviai szerb pártok és a kommunista utódpártok aláírják a harmadik Jugoszlávia létrehozásáról szóló konvenciót, amely szerint az új állam az előző jogutóda lenne és szövetségi alapon működne. – A szemben álló horvátok és szerbek megállapodása alapján életbe lép a sorrendben 15. tűzszünet. – Oroszország hivatalosan kéri a külföldi államokat, hogy a volt szovjet nagykövetségeket és konzulátusokat ezentúl tekintsék orosz diplomáciai képviselőknek. – Párizsban a volt szovjet adósságokról tanácskoznak a nyugati hitelezők és a Független Államok Közösségének képviselői.

Január 4. – Az Egyesült Államok feloldja a Kambodzsával szemben 10 éve elrendelt kereskedelmi embargót, mert az ázsiai országban kézzelfogható jelei vannak a demokratizálódásnak. – Az orosz kormány úgy dönt, hogy 1 éven belül fel kell számolni az országban a kolhozokat és a szovhozokat.

Január 5. – A Balti Tanácsban Észtország, Lettország és Litvánia állam- és kormányfői közös közleményt fogadnak el, amely sürgeti a 3 balti állam területén állomásozó szovjet hadsereg kivonásának azonnali megkezdését.

Január 6. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyhangú határozatban elítéli Izraelt, amiért elrendelte 12 palesztin polgári lakos kitelepítését a megszállt területekről. – Örményországba menekül Zviad Gamszahurdia megbuktatott grúz elnök.

Január 7. – A jugoszláv szövetségi hadsereg egyik MIG vadászgépe Varazsd közelében lelövi az olasz légierő egy helikopterét, amely az Európai Közösségek 5 megfigyelőjét szállítja. – Oroszország felvételét kéri a Nemzetközi Valutaalapba és a Világbankba. – A NATO-tagállamok és a kelet-európai országok képviselői tanácskozást kezdenek a hadiipari kutatás eredményeinek polgári célú felhasználásáról. – Romániában népszámlálás kezdődik, hogy 15 év után újból fölmérjék a népességet és a lakásállományt.

Január 8. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa jóváhagyja, hogy azonnali hatállyal 50 katonai megfigyelőt küldjenek Jugoszláviába a tűzszünet betartásának ellenőrzésére és a békefenntartók

kiküldésének előkészítésére. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet tagországainak magas rangú külügyi tisztviselői úgy döntenek, hogy valamennyi volt szovjet köztársaság csatlakozhat a helsinki folyamathoz. – Németország följánlja Litvániának, hogy kész segíteni tisztek képzésében és katonai szervezési kérdésekben. – Az árfelszabadítás nyomán fellépett elégedetlenség csillapítására vidéki körutat kezd Borisz Jelcin orosz elnök. – Az ENSZ és Irak képviselői megbeszéléseket kezdenek az Irak-ellenes gazdasági embargó részleges mérsékléséről és a kőolaj-exportálás engedélyezéséről.

Január 9. – A boszniai szerb képviselők parlamentje kikiáltja saját köztársaságát azzal, hogy az eddigi szerb autonóm terület a jugoszláv szövetség része marad. A boszniai elnökség törvénytelennek nevezi a lépést. – Bulgária és Olaszország barátsági és együttműködési megállapodást ír alá. – A Francia Szocialista Párt országos intézőbizottság elfogadja Pierre Mauroy főtitkár lemondását, és Laurent Fabiust választja meg a tisztségre. – A Myanmari Unió katonai kormánya feloszttja az ország ellenzéki pártjait.

Január 10. – A brüsszeli nemzetközi Jugoszlávia-konferencián állást foglalnak amellett, hogy az európai Közösségek tagállamai önállóan döntenek január 15-e után az egyes jugoszláv tagköztársaságok elismeréséről. – A vajdasági magyar kisebbség sanyarú helyzetére figyelmeztető memorandumot ad át Párizsban az Európai Közösségek képviselőinek Ágoston András, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének (VMDK) elnöke. – Borisz Jelcin orosz elnök közli Richard Cheney amerikai és Tom King brit védelmi miniszterrel, hogy a jövőben nem kaphatnak útlevelet, kiutazóvizumot az orosz atomtudósok és atomfegyver-szakemberek. – Megkezdődik az egykori szovjet hadsereg harcászati atomfegyvereinek elszállítása Ukrajnából. – A litván kormány rendeletben megtiltja, hogy hozzájárulása nélkül a köztársaság területére lépjenek az egykori szovjet hadsereg egységei. – Ukrajnában kuponrendszert vezetnek be a belső piac védelmére.

Január 11. – Oroszország és Ukrajna képviselői megállapodnak abban, hogy az Ukrajna területén található stratégiai fegyverek a Független Államok Közösségének egységes irányítása alatt maradnak, a fekete-tengeri flotta egy része azonban az ukrán fegyveres erők kötelékébe megy át. – A belorusz parlament a köztársaság területén állomásozó valamennyi fegyveres alakulatot a belorusz minisztertanács hatáskörébe rendeli. – Az észt kormány élelmiszer-adagolást rendel el. – A makedóniai albánok népszavazáson foglalnak állást a terület autonómiájáról. – Öt nappal az első demokratikus parlamenti választások második fordulója előtt lemond Sadli Benzsedid algériai elnök.

Január 12. – Bulgáriában megtartják az ország történetének első közvetlen elnökválasztását, amelyen 22 jelölt indul. Az első és az 1 héttel későbbi második forduló alapján Zselju Zselev eddigi államfő győz a szavazatok 52,85%-ával. – Algériában megalakul a Legfelsőbb Államtanács, amely első intézkedésként felfüggeszti a nemzetgyűlés választások folytatását.

Január 13. – Richard Cheney amerikai védelmi miniszter Németországban kezd tárgyalásokat a volt Szovjetunió fegyverarzenáljának nemzetközi ellenőrzés alá helyezéséről. – A negyedik fordulóval folytatódik Bécsben a helsinki folyamatban részt vevő államok tanácskozássorozata a bizalom- és biztonságerősítő intézkedésekről. – A Nemzetközi Valutaalap újabb 147 millió dolláros kölcsönt nyújt Cseh-Szlovákiának. – Pavol Demeš, a Szlovák Köztársaság nemzetközi kapcsolatainak minisztere hivatalos látogatást tesz Varsóban és a visegrádi háromszög együttműködésben való részvételről tárgyal. – A GATT 108 tagországának képviselői újabb tanácskozást kezdenek az agrárkérdésekben zátonyra futott tárgyalássorozat befejezéséről. – A mongol parlament elfogadja az ország új alkotmányát, amelynek értelmében a Mongol Népköztársaságot egyszerűen Mongóliának hívják. – A bukaresti járási bíróság megtiltja a Román Szocialista Munkapárt részvételét a febr.-i helyhatósági választásokon. – Csaknem húszévi szünet után Luxemburgba látogat François Mitterrand francia köztársasági elnök.

Január 14. – Megérkezik Jugoszláviába az 50 ENSZ-megfigyelő, hogy előkészítse további kéksisakos egységek telepítését. – Konsztantin Micotakisz görög kormányfő a szerb–görög kapcsolatokról, a makedón kérdéssről és a jugoszláv köztársaságok elismeréséről tárgyal Slobodan Milošević szerb elnökkel. – Egon Klepsch német kereszténydemokrata politikust választja elnökévé az Európa

Parlament. – Navaz Sarif pakisztáni miniszterelnök Párizsban kezd tárgyalásokat a francia-pakisztáni gazdasági és nukleáris együttműködésről.

Január 15. – Az Európai Közösségek határozata alapján a világ országai sorra ismerik el Szlovénia és Horvátország függetlenségét: több mint 40 ország tesz ilyen nyilatkozatot a következő két hétben. – Más államoktól eltérően Bulgária Bosznia-Hercegovina és Makedónia önálló államiségát is elismeri. – Reginald Bartholomew amerikai külügyminiszter-helyettes a leszerelésről kezd tárgyalásokat Moszkvában, majd 2 nap múlva Kijében.

Január 16. – Megkezdődik az Észtországban állomásozó csaknem 40 ezer szovjet katona kivonása. Közben az észt parlament rendkívüli gazdasági állapotot hirdet az élelmiszerkészletek rohamos csökkenése miatt. – A Független Államok Közösségének csúcstalálkozóján a katonai és a gazdasági intézkedések összehangolásáról kezdenek tárgyalásokat. – Varsóban és Bonnban kicserélik a német-lengyel alap- és határszerződés okmányait, ezzel lezárul a ratifikációs eljárás. – A horvát és az olasz külügyminiszter megállapodást ír alá a Horvátországban élő olasz kisebbség jogainak védelméről. – Bejelenti lemondását a mongol kormány, mert bírálókat érték gazdaságpolitikáját. – Békemegállapodást írnak alá a salvadori polgárháborúban szemben álló felek. – Az angolai elnök leállítja az ország jövőjével foglalkozó többpárti tárgyalássorozatot.

Január 17. – Az orosz parlament ratifikálja az orosz-litván kapcsolatokat szabályozó megállapodást. A litván elnök, Landsbergis, közben Borisz Jelcin orosz államfővel megállapodik, hogy Oroszország átadja Litvániának az 1991-es szovjet katonai beavatkozással kapcsolatos KGB-aktákat. – Jelcin orosz elnök visszavonja a köztársaság belügyi és biztonsági minisztériumának létrehozásáról kiadott rendeletét. – Japán 17 év után fölújítja a pénzügyi támogatást Kambodzsának.

Január 18. – A szlovákiai Komáromban megtartja első országos közgyűlését a Magyar Néppárt, amely a Cseh-Szlovákiában élő magyarság 1945 utáni első politikai pártja. – A volt Szovjetunió atomarzenáljának sorsáról kezd tárgyalásokat Kazahsztánban, majd Ukrajnában és Oroszországban Douglas Hurd brit külügyminiszter.

Január 19. – Belorusszia és Kína teljes körű diplomáciai kapcsolatokat létesít. – A Grúziához tartozó Dél-Oszétiában a népszavazáson az autonóm köztársaság lakói függetlenné válásuk mellett szavaznak. – Oroszországban 1 órával előreállítják az óramutatókat gazdasági okokra hivatkozva. – Kilép az izraeli kormánykoalícióból 2 szélsőjobboldali párt, és ezzel 59-re apad a kormánypártok mandátumainak száma a 120 tagú parlamentben.

Január 20. – Oroszország és Finnország kölcsönös jegyzékben érvényteleníti az 1948-ban megkötött, védelmi cikkelyt is tartalmazó barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezményt. Az ennek helyébe lépő új, 10 évre szóló megállapodás értelmében Oroszország és Finnország vállalja, hogy nem használ katonai erőt egymás ellen, és tiszteletben tartja a közös határ sérthetetlenségét. – A kongói fegyveres erők főparancsnoksága megpróbálja megdönteni André Milongo ideiglenes kormányát. – Francia-német külügyminiszteri megbeszélést tartanak a délszláv válságról és a maastrichti szerződés jóváhagyásáról.

Január 21. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyhangúlag elítéli Líbiát, amiért nem működik közre azoknak a merényleteknek a felderítésében, amelyek 1988-ban a PanAm londoni járata, 1989-ben pedig egy francia utasszállító katasztrófáját okozták. A líbiai külügyminisztérium 1 nappal később bejelenti, hogy kész együttműködni az ENSZ-szel a vizsgálat lefolytatásában. – A Crna Gora-i parlament lehetővé teszi, hogy a köztársaság lakói népszavazáson döntsenek arról: önálló köztársaságot akarnak, vagy maradnak a szövetségi államban. – Irán és Ukrajna diplomáciai kapcsolatokat létesít. – Genfben megkezdődik a Leszerelési Értekezlet márc. végéig tartó tavaszi ülészeke. – Az OPEC úgy dönt, hogy 100 ezer hordóval csökkenteni a napi kőolaj-kitermelést, az olajpiac egyensúlyának ellenőrzéséért.

Január 22. – Washingtonban nemzetközi értekezlet kezdődik a Független Államok Közösségének megsegítéséről. – A nukleáris fegyverek ellenőrzéséről kezd tárgyalásokat Moszkvában, majd Kijevben, Alma-Atában és Minszkben Roland Dumas francia külügyi államminiszter. – Václav Havel cseh-szlovák elnök visszavonja javaslatát, amely 200 tagú egykamarás törvényhozássá alakította volna át a jelenleg kétkamarás szövetségi gyűlést. – A lett parlament határozatban

mondja ki, hogy nem fogadja el annak az 1944. évi szerződésnek az érvényességét, amely alapján Oroszországhoz csatolták Abrene várost és még 6 falut. – Izrael és Kína diplomáciai kapcsolatokat létesít. – Öt amerikai űrhajóssal, valamint 1 kanadai és 1 német orvos-kutatóval a fedélzetén felbocsátják a Discovery nevű amerikai űrrepülőgépet.

Január 23. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa fegyverszállítási embergót rendel el a polgárháború sújtotta Szomáliával szemben, sürgetve a békekötést. – A moszkvai törvényhozás úgy dönt, hogy kezdődjön meg annak az 1954-es orosz-ukrán parlamenti határozatnak a felülvizsgálata, mely szerint a Krím Ukrajnához került. – Slobodan Milošević szerb elnök arra kéri Törökországot és a térség államait, hogy ne ismerjék el az elszakadni kívánó köztársaságokat, amíg tárgyalások folynak Jugoszlávia jövőjéről. – Az algériai hatóságok betiltják a gyülekezést a mecsetekben. – A salvadori parlament úgy dönt, hogy kapjanak általános amnesztiát azok, akik a 12 éves polgárháború idején politikai jellegű bűncselekményeket követtek el. – A Kárpátaljai Területi Tanács beadványa alapján az ukrán kormány határozatban mondja ki, hogy 3 új nemzetközi határátkelőhelyet létesítenek az ukrán-magyar határon. – Örményország és Ausztria diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Január 24. – Mijadzava Kiicsi japán miniszterelnök parlamenti beszédében bocsánatot kért a II. világháború idején elkövetett japán bűntettekért. – George Bush amerikai elnök tájékoztatja Borisz Jelcin orosz államfőt a FÁK-nak nyújtandó amerikai segélyekről. – A Független Államok Közösségének parlamenti vezetői dokumentumot fogadnak el a tagországok törvényalkotásának összehangolásáról. – Azerbajdzsán és Törökország barátsági és együttműködési egyezményt ír alá. – Az olasz szenátus elfogadja az állami vállalatok magánkézbe adásáról szóló privatizációs törvényt. Január 25. – Moldova és Románia kapcsolatainak szorosabbra fűzéséről tárgyal Iliescu román és Snegur moldovai elnök. – Politikai párttá alakul a Független Magyar Kezdeményezés nevű szlovákiai mozgalom. A Nagy László vezetésével új nevet is vesznek föl: Magyar Polgári Párt. – A bajkonuri űrközpontból Föld körüli pályára állítanak egy Progressz típusú, személyzet nélküli teherszállító űrhajót, amely a Mir űrállomásra szállít utánpótlást.

Január 26. – Li Peng kínai miniszterelnök 5 országos – Olaszországot, Svájcot, az Egyesült Államokat, Portugáliát és Spanyolországot – érintő körútra indul. – Guatemalában a kormány és az ellene harcoló gerillák képviselői tárgyalásokat kezdenek az emberi jogokról. – A jugoszláv szövetségi kormány 5%-kal leértékeli a dinárt.

Január 27. – Az Európai Közösségek eltörli az utolsó gazdasági szankciót is a Dél-afrikai Köztársaság ellen. – Iliescu román és Zselev bolgár elnök Szófiában aláírja a két ország 20 évre szóló új barátsági, együttműködési és jószomszédsági szerződését. – Portugália és Ukrajna diplomáciai kapcsolatokat létesít. – Az Európai Közösségek 9 országában sztrájkba lépnek a vámőrök és a tranzitszállítók az egységes európai piac munkahelycsökkentő hatása ellen tiltakozva. – A Délkelet-ázsiai Országok Szövetségének (ASEAN) csúcstalálkozóján megállapodnak, hogy 15 éven belül szabadkereskedelmi övezetet hoznak létre.

Január 28. – George Bush amerikai elnök nagyszabású leszerelési kezdeményezéseket jelent be: följánlja, hogy az Egyesült Államok befejezi a B–2 hadászati bombázó, a robotrepülőgépek, az új kontinentális rakéták gyártását, ha a Független Államok Közössége ugyanezt teszi. Az Egyesült Államok ezenkívül hajlandó leszerelni, ill. átalakítani földi indítású több robbanófejes rakétáit, ha hasonló lépéssel válaszol a FÁK. – Moszkvában megkezdődik az arab–izraeli béketárgyalások harmadik fordulója.

Január 29. – Borisz Jelcin orosz elnök közös átfogó védelmi rendszer létrehozását javasolja az Egyesült Államoknak a csillagháborús program néven ismert hadászati védelmi kezdeményezés (SDI) helyett. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa újabb 6 hónappal meghosszabbítja a Libanonban állomásozó ENSZ békefenntartó erők mandátumát. – Éles kínai tiltakozás közepette konzuli kapcsolatokat létesít Lettország és Tajvan. – India és Izrael fölveszi a diplomáciai kapcsolatokat. – Az ukrán parlament törvényt fogad el a privatizációról.

Január 30. – Borisz Jelcin orosz elnök háromnapos amerikai útra indul. – A Koreai NDK aláírja a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség biztonsági szerződését, amely lehetővé teszi az észak-koreai nukleáris létesítmények ellenőrzését. – Pekingben megkezdődik a japán–észak-koreai tárgyalások

hatodik fordulója a kapcsolatok normalizálásáról. – Olszewski lengyel miniszterelnök első külföldi útjaként Olaszországban és a Vatikánban kezd tárgyalásokat.

Január 31. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet prágai tanácskozásán nyilatkozatban foglalnak állást a fegyverek nemzetközi kereskedelme, továbbadása ellen. A tanácskozáson 10 volt szovjet tagköztársaság felvételével 48-ra emelkedik a helsinki folyamatban teljes jogú tagként részt vevő országok száma. – Moszkvában orosz-amerikai tárgyalások kezdődnek a szovjet vegyi fegyverek felszámolásában való amerikai részvételről. – A szlovák parlament a bósi vízerőmű befejezése mellett foglal állást. – Az ukrán parlament határozatot hoz a független ukrán hadsereg felállításáról. – Az orosz-litván államközi kapcsolatokról és katonai kérdésekről kezdődnek tárgyalások Vilniusban. – Bulgáriában az infláció miatt befagyasztják egy sor alapvető fogyasztási cikk árát.

Február 1. – Jelcin orosz elnök Kanadába látogat.

Február 2. – Francesco Cossiga olasz köztársasági elnök azonnali hatállyal feloszlatja a törvényhozást, és ápr. 5–6-án kitűzi az új választások időpontját. – A jugoszláv államelnökség egyhangúlag teljes támogatásáról biztosítja az ENSZ-erők missziójával kapcsolatos Vance-tervet, tehát a krajina-i köztársaság is beleegyezett abba, hogy területén fogadja a kéksisakosokat. – Arabközi konferencia kezdődik Tripoliban az atomenergia békés felhasználásáról, a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség vezetőjének, Hans Blixnek a részvételével.

Február 3. – Carlos Menem argentin elnök rendőrségi titkos iratokat ad át a Buenos Aires-i levéltárnak, hogy kiderülhessen: a II. világháború után hány náci bűnös telepedett le Argentínában. – Szlovénia különleges meghívott státust kap az Európa Tanácsban. – Parafálják Litvánia és az Európai Közösségek kereskedelmi és gazdasági együttműködési megállapodását. – Az Egyesült Államok nagykövetséget nyit Belorussziában, Örményországban, Kazahsztánban és Kirgizisztánban. – A fekete-tengeri regionális gazdasági együttműködésről parafálnak egyezményt Törökország, Bulgária, Románia, Oroszország, Azerbajdzsán, Ukrajna, Moldova, Grúzia és Örményország képviselői.

Február 4. – Az albán parlament elfogadja az új választási törvényt, amelynek értelmében lehetővé válik, hogy etnikai alapon szerveződött politikai pártok is induljanak a választásokon. – Parafálják az orosz-török alapszerződést. – Románia és Spanyolország barátsági és együttműködési szerződést köt.

Február 5. – Szerbia és Crna Gora vezetői megállapodnak, hogy Jugoszlávia folytonosságának biztosítására közös államot hoznak létre, közösen intézik a védelmi, a kül- és a gazdaságpolitikát. – Cseh-Szlovákia és Szlovénia diplomáciai kapcsolatokat létesít. – Az Egyesült Államok lehetővé teszi a vámmentes exportot a balti köztársaságoknak. – Az amerikai képviselőház hivatalos vizsgálatot kezdeményez az 1980-as elnökválasztási hadjárat és az iráni túszügy összefüggéseinek tisztázására. – A Koreai NDK jóváhagyja azt a közös nyilatkozatot, amelyet a Koreai Köztársasággal együtt írt alá jan. 20-án a félsziget atomfegyver-mentesítéséről.

Február 6. – Ukrajna és a köztársasághoz tartozó Krím félsziget parlamenti küldöttségei megállapodnak a hatalomgyakorlás megosztásában, azaz abban, hogy a félsziget lakói a jövőben részt vehetnek a terület jövőjével kapcsolatos döntésekben. – Lengyel–lett katonai tárgyalások kezdődnek Varsóban. – Törökország elismeri Horvátországot, Szlovéniát, Makedóniát és Boszniát. – Ausztria diplomáciai kapcsolatokat létesít Belorussziával.

Február 7. – A hollandiai Maastrichtban az Európai Közösségek 12 külügyminisztere és pénzügyminisztere aláírja a megállapodást az Európai Unió létrehozásáról. – Ausztria teljesíti a NATO kérését, hogy területe felett a jövőben szabadon átrepülhessenek az AWACS (légi előrejelző rendszer) felderítőgépei. – A két Korea tárgyalóküldöttségének megbeszélésén Észak-Korea nem járul hozzá az ország atomlétesítményeinek ellenőrzéséhez. – Mongóliában megnyílik az első tőzsde.

Február 8. – A Vatikán és Ukrajna diplomáciai kapcsolatokat létesít. – Örményország Irán közvetítését kéri a véres örmény-azeri viszály békés rendezéséhez.

Február 9. – Romániában a helyhatósági választások első fordulóján a Nemzeti Megmentés Front győz (40,24%). A második a Demokratikus Konvenció (20,77%), harmadik a Demokrata Agrárpárt

(11,64%), negyedik a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (6,69%). – A krajainai szerbek parlamentje rendkívüli ülésén elfogadja Cyrus Vance ENSZ-megbízott béketervét. – Rendkívüli állapotot vezetnek be 1 évre Algériában.

Február 10. – Az amerikai és a német külügyminiszter nemzetközi pénzügyi alap létrehozását kezdeményezi, hogy otthon tartsák a Független Államok Közösségének atomtudósait. – Baker amerikai külügyminiszter körutat kezd a Független Államok Közösségében. – Német gazdasági segítséget kér Vytautas Landsbergis litván államfő. – Átadja megbízólevelét Vilniusban a Vatikán baltikumi nunciusa, Mullor Garcia.

Február 11. – Oroszország hallgatólagosan elismeri Japán jogát a Kuril-szigetekre – jelenti be orosz-japán területi vitával kapcsolatos tárgyalásai után Moszkvában. – A Makedón Köztársaság visszahívja képviselőit a belgrádi szövetségi szervekből. – Észtországban annak ellenére megszüntetik a gazdasági szükségállapotot, hogy az erre vonatkozó javaslat nem kapja meg a szükséges parlamenti többséget. – A szöuli kormány most először engedélyezi, hogy egy dél-koreai cég, a Daewoo vegyes vállalatot hozzon létre Észak-Koreában.

Február 12. – Bush amerikai elnök hivatalosan bejelenti, hogy indul a novemberi elnökválasztáson. – Az OPEC tagállamainak olajipari miniszterei megegyeznek, hogy együttes napi kőolaj-kitermelésük márc.-tól nem haladhatja meg a 22,98 millió hordót.

Február 13. – Független európai haderő felállítását kezdeményezi közösen Németország és Franciaország. – Az Orosz parlament ratifikálja azt a megállapodást, amelyet Kína és a Szovjetunió 1991. máj.-ban írt alá a 2 ország határvonaláról. – Belorusszia és Románia diplomáciai kapcsolatot létesít. – A finn-észt együttműködésről kezdődnek miniszterelnöki szintű tárgyalások Tallinnban.

Február 14. – Az Európai Közösségek és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) képviselői megállapodnak az Európai Szabadkereskedelmi Övezet létrehozásában. – A horvát parlament hozzájárul, hogy a köztársaság területére ENSZ békefenntartó erőket telepítsenek. – Csúcstalálkozót tartanak a Független Államok Közösségének tagországai. – Oroszország és Ukrajna diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Február 15. – A moldovai népfront kongresszusán többen is elkerülhetetlennek nevezik az egykori szovjet köztársaság csatlakozását Romániához.

Február 16. – A Krajainai Szerb Köztársaság parlamentje rendkívüli ülésén felmenti az egész krajainai kormányt és Milan Babić államfőt, aki az ENSZ-békeerők horvátországi telepítésének fő ellenzője volt.

Február 17. – Irán, Azerbajdzsán, Kazahsztán, Oroszország és Türkmenisztán létrehozza a Kaszpi-tengeri Együttműködési Övezetet. – Két hónappal meghosszabbítják a rendkívüli állapotot Észak-Oszétiában. – Oroszország elismeri Horvátország függetlenségét. – Az Egyesült Államok diplomáciai kapcsolatot létesít Moldovával. – Bulgária és Franciaország új barátsági és együttműködési szerződést köt.

Február 18. – Richard Cheney amerikai védelmi miniszter azt ígéri, hogy az évezred végéig kivonják Panamából az amerikai csapatokat. – Az Egyesült Államokban az első előválasztáson a republikánusok között Bush, a demokrata elnökjelöltek közül pedig Paul Tsongas győz. – Parafálják az orosz–cseh–szlovák alapszerződést. – Horvátország és Ukrajna diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Február 19. – Németország elengedi a lengyel adósságok felét. – Érvénybe lép a két Korea megneemtámadási egyezménye és a megállapodás a Koreai-félsziget atomfegyver-mentesítéséről. – A jugoszláv államelnökség visszahívja az ország moszkvai nagykövetét, mert Oroszország 2 nappal korábban elismerte Horvátország függetlenségét. – Jichak Rabin egykori védelmi miniszter személyében új vezetőt választ az izraeli ellenzéki Munkapárt. – Az Egyesült Államok diplomáciai kapcsolatokat létesít Azerbajdzsánnal, Tadzsikisztánnal, Türkmenisztánnal és Üzbegisztánnal. – A Tanzániai Forradalmi Párt vezetői hivatalosan beleegyeznek, hogy 30 év után az egypárti szocialista uralmat többpártrendszerrel váltsák föl.

Február 20. – Juchak Samir izraeli miniszterelnök megőrzi vezető helyét pártszavazáson a kormányzó Likud Párt élén. – Az örmény és az azerbajdzsán külügyminiszter moszkvai

megbeszélésén tűzszünetre szólít fel. – Horvátország hivatalosan is kéri felvételét az ENSZ-be. – Iliescu román és Milošević szerb elnök Bukarestben úgy nyilatkozik, hogy a jövőben összehangolják kisebbségi politikájukat.

Február 21. – Az Egyesült Államok feloldja az 1991. jún.-ban bevezetett szankciókat Kína ellen, mert ígéretet kap Pekingtől, hogy a jövőben betartja a rakétatechnológia elterjesztését korlátozó egyezményt. – A NATO és 11 volt szovjet köztársaság képviselői megegyeznek, hogy júl.-ban életbe léptetik a 2 évre aláírt megállapodást a hagyományos fegyverek leszereléséről. – A Bosznia-Hercegovina jövőjéről tartott tárgyalásokon a Szerb Demokrata Párt és a Horvát Demokratikus Közösség azt javasolja, hogy a köztársaság alakuljon át konföderációvá, amelyben mindhárom közösség teljes szuverenitást élvezne. – Ukrajna vízumkötelezettséget vezet be a külföldi állampolgárokkal szemben.

Február 22. – Szaúd-Arábia diplomáciai kapcsolatra lép a volt Szovjetunió 2 muzulmán államával, Tadzsikisztánnal és Türkmenisztánnal. – Manfred Wörner NATO-főtthkár Ukrajnában, majd Oroszországban kezd tárgyalásokat.

Február 23. – A romániai helyhatósági választások második fordulóján a Nemzeti Megmentési Front győz (38%). A második a Demokratikus Konvenció (29,6%), utánuk következnek a független jelöltek, majd a Román Nemzeti Egységpárt, a Demokratikus Agrárpárt, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Demokratikus Baloldal Szövetsége. – Máltán Adami miniszterelnök Nemzeti Pártja nyeri a parlamenti választást. – Az ellenzékhez közel álló politikusokat is beválaszt kormányába Szid-Ahmed Ghazali algériai miniszterelnök. – Afganisztán felveszi a diplomáciai kapcsolatokat Türkmenisztánnal.

Február 24. – Belorusszia bejelenti területi követelését a Vilniuszig terjedő litván határterületre. – Kína bezárja rigai nagykövetségét, mert Tajvan főkonzulátust nyitott a lett fővárosban. – Dél-Afrikában márc. 17-ére tűzi ki Frederik Willem de Klerk államfő a népszavazást az ország demokratikus reformjainak sorsáról. – Az Egyesült Államok feloldja a korszerű technológiák kínai szállítására elrendelt embargót. – Nadzsibullah afgán elnök rendeletben vonja vissza a korábban kilátásba helyezett megtorlást a kormány ellen harcoló felkelőkkel szemben. – Washingtonban megkezdődik a közel-keleti béketárgyalások negyedik fordulója.

Február 25. – Bjambaszüren mongol miniszterelnök Németországban fejlesztési segílyt kér. – A feszült szerb–bolgár kapcsolatok rendezéséről kezd tárgyalásokat Belgrádban Ganev bolgár külügyminiszter.

Február 26. – Az osztrák parlament egyhangúlag elfogadja a fasiszta tevékenységet tiltó törvény új módosított változatát. – Belorusszia, Moldova, Üzbegisztán, Ukrajna és Tadzsikisztán is csatlakozik az 1975-ben aláírt helsinki záróokmányhoz: 44-re emelkedik az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet tagjainak száma. – A Mongol Népi Forradalmi Párt XXI. kongresszusán nemzeti-demokratikus parlamenti párttá nyilvánítják a szervezetet. – Oroszország és Dél-Afrika diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Február 27. – A finn kormány úgy dönt, hogy kéri az ország felvételét az Európai Közösségekbe. – A Független Államok Közösségének képviselői 1 hónappal elhalasztják a döntést a szuperparlament létrehozásáról. – Németország és Cseh-Szlovákia jószomszédi és baráti együttműködésről ír alá alapszerződést. – Az Együttélés Politikai Mozgalom és a Szlovákiai Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom vezetői a koalíció politikai alapelveiről szóló szerződést kötnek. – Katonai lázadás Nigerben: a kormány ígéretet tesz a katonák béremelési követeléseinek teljesítésére. – Brit és argentin diplomaták tárgyalásokat kezdenek a Falkland-szigetek környékén található kőolaj kiaknázásáról.

Február 28. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa engedélyt ad a világszervezet kambodzsai békemissziójának megkezdésére. – 738 év után megtartják a legmagasabb szintű francia-mongol megbeszélést: Párizsban Mitterrand köztársasági elnök és Bjambaszüren mongol miniszterelnök folytat eszmecsereét. – A 7 legfejlettebb ipari ország szakértői nem hivatalos, zárt ajtók mögötti tanácskozást kezdenek a volt szovjet adósságokról. – Ukrajna és Oroszország megállapodik az önálló nemzeti valuták bevezetésében.

Február 29. – Bosznia-Hercegovinában a népszavazáson a köztársaság függetlensége és szuverenitása mellett döntenek. Ugyanezen a napon a boszniai szerb kisebbség önálló alkotmány elfogadásával saját államot alapít.

Március 1. – A Szerbiában élő albánok a népszavazáson az albánok lakta települések autonómiája és a Koszovóval való egyesítése mellett foglalnak állást. – A Crna Gora-i népszavazáson az emberek többsége a jelenlegi szövetségi államforma mellett voksol. – A Krajina-i Szerb Köztársaság kormánya betölti a köztársaságban a félkatonai szervezeteket. – Életbe lép az Európai Közösségek és Magyarország, Cseh-Szlovákia, Lengyelország között 1991. dec. 16-án megkötött társulási szerződés néhány, kereskedelemről szóló fejezete.

Március 2. – Borisz Jecsin orosz elnök a volgai németek számára nemzetiségi körzetek létrehozásáról rendelkezik, és a II. világháború idején Sztálin által elűzött népcsoportok rehabilitálásáról határoz. – Az ENSZ közgyűlés 436 ülészakán felveszik a Világszervezetbe San Marinót és 8 volt szovjet tagköztársaságot. – A jugoszláviai helyzetről tanácskozik Cossiga olasz és Mitterrand francia köztársasági elnök.

Március 3. – Megkezdik a volt szovjet csapatok kivonását Litvániából. – Cseh-Szlovákia szabadkereskedelmi megállapodást köt a 7 nyugati országot tömörítő Európai Szabadkereskedelmi Társulással (EFTA). – Az Északi Tanács alapításának 40. évfordulója alkalmából rendezett tanácskozáson úgy döntenek, hogy a térség együttműködési folyamatába bevonják a balti államokat is. – Észak-Koreában kezd tárgyalásokat a Független Államok Közösségének vezérkari főnöke, Viktor Szamszonov. – Egy arizonai obszervatórium a Naprendszer új – 1992–AD jelzést kapott – kisbolygójának felfedezését jelenti be.

Március 4. – A katonai együttműködés bővítése mellett foglalnak állást a helsinki folyamatban részt vevő országok bécsi bizalomerősítő tanácskozásán. – A cseh-szlovák parlament fölkeri a kormányt, hogy tegye lehetővé az állampolgárok számára a betekintést a volt kommunista állambiztonsági szolgálat dokumentumaiba. – A bolgár parlament törvényben mondja ki, hogy 5 évig nem tölthetnek be vezető tisztséget a kereskedelmi bankoknál azok, akik a kommunista rendszer tisztségviselői voltak. – Az ukrán parlament elfogadja a köztársaság első privatizációs törvényét. – Mihail Gorbacsov volt szovjet elnök magánlátogatást kezd Németországban. – Algériában bírósági úton betiltják az Iszlám Üdvfrontot (FIS).

Március 5. – A Balti-tenger térségének 10 országa megalakítja a Balti-tengeri Államok Tanácsát a regionális együttműködés fokozására. – Az orosz parlament a nemzetbiztonsági törvényt elfogadva az államfő irányítása alá rendeli a biztonsággal foglalkozó állami szerveket. – A modern kori népvándorlásról kezdődik nemzetközi értekezlet 25 ország képviselőinek részvételével Bécsben.

Március 6. – Az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának most véget ért 48. ülészakán szigorúan elítéli Irakot, Kubát és a Myanmari Uniót az emberi jogok megsértése miatt, és enyhébb szavú határozatban elmarasztalják Romániát, Albániát és Salvadort is. – A cseh-szlovák parlament felszólítja a kormányt, hogy haladéktalanul kezdjen tárgyalásokat a magyar kormánnyal a bősi vízerőmű ügyét vizsgáló szakértői bizottság felállításáról. – Lemond Ajaz Mutalibov azerbajdzsán elnök, a parlament pedig feloszlatja a kormányt. – Örményország és Szíria diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Március 7. – Belgiumban Jean-Luc Dehaene keresztényszocialista párti politikust nevezi ki új miniszterelnökké I. Baudouin király. – A boszniai nemzeti közösségek képviselői Brüsszelben kezdenek tárgyalásokat a délszláv válságról.

Március 8. – Oroszország és Norvégia jegyzőkönyvet ír alá a jószomszédi kapcsolatok és az együttműködés fejlesztéséről. – Megérkezik Belgrádba Szatis Nambiar tábornok, a Jugoszláviába kiküldött ENSZ-békeerők indiai főparancsnoka. – A kolumbiai helyhatósági választásokon a kormányon lévő Liberális Párt szerzi meg a legtöbb szavazatot.

Március 9. – Kína hivatalosan is csatlakozik az atomfegyverek elterjedését gátló atomsorompó-szerződéshez. – Belgrádban százezres tüntetésen követelik Milošević szerb elnök lemondását. – Észak-Írországból 8 hónapos szünet után ismét tárgyalóasztalhoz ülnek vezető protestáns és katolikus politikusok. – Meghal Menahem Begin volt izraeli kormányfő, aki 1978. szept. 17-én

megkötötte a Camp David-i különbékét. – A Nemzetközi Valutaalap hozzájárul, hogy Albánia kedvezményes kamattal hosszú távra szóló hiteleket kapjon.

Március 10. – Az amerikai előválasztási küzdelem „szuperkeddjén” 11 államban a republikánusok George Busht, a demokraták Bill Clintont választják elnökjelöltjüknek. – A grúz katonai tanács Eduard Sevardnadze egykori szovjet külügyminisztert nevezi ki a ország államfőjének. – Venezuelában Carlos Andrés Peres elnök nemzeti egységkormányt alakít ellenzéki politikusok részvételével. – Az Észak-atlanti Együttműködési Tanács második külügyminiszteri értekezletén – Grúzia kivételével – fölveszik a volt Szovjetunió összes tagköztársaságát.

Március 11. – James Baker amerikai és Andrej Kozirev orosz külügyminiszter a hadászati fegyverzetek csökkentéséről tárgyal Brüsszelben, de álláspontjaik nem közelednek. – Megérkezik Kambodzsába a 22 ezer fős ENSZ-erő 250 fős előőrse és ezzel megkezdődik a világszervezet eddigi legnagyobb békefenntartó missziója. – A Vatikán diplomáciai kapcsolatra lép Moldovával, Ukrajnával, Üzbegisztánnal, Kirgizisztánnal és Tadzsikisztánnal.

Március 12. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa felszólítja Irakot, hogy teljesítse a határozatokat a hadiüzemek és a tömegpusztító fegyverek fölszámolásáról. – Az Európa Parlament határozatban foglal állást Bosznia függetlenségének elismerése mellett. – A dél-afrikai összetűzések befejezésére szólítanak föl a fekete-afrikai országok államfőinek csúcstalálkozóján. – Belorusszia parlamentje elrendeli a Kaukázusban és Moldovában katonai szolgálatot teljesítő állampolgárainak hazahívását. Március 13. – A Nemzetközi Migrációs Szervezet (OIM) és Oroszország képviselői megállapodást írnak alá az állampolgárok rendezett áttelepítéséről, a hazatérők befogadásának megszervezéséről és az országon belüli áttelepülők megsegítéséről. – Ideiglenes tüzszünet lép életbe Karabahban, miközben iráni közvetítéssel tárgyalásokat kezdenek Azerbajdzsán és Örményország képviselői. – A római katolikus egyházzal folytatott párbeszéd korlátok közé szorítását határozzák el az ortodox egyház 12 legfőbb méltóságának isztambuli tanácskozásán, tiltakozásul a Vatikán kelet-európai tevékenysége ellen.

Március 15. – Kambodzsába érkezik az ENSZ békefenntartó erőinek japán származású vezetője, Akasi Jaszusi. – Spanyolországban ismét a Jobboldali Összetartás és Unió nevű párt győz a katalóniai tartományi választásokon.

Március 16. – A Balti Tanács ülésén a lett, a litván és az észti államfő egybehangzólag bírálja Oroszországot, amiért volt szovjet katonák továbbra sem tartják tiszteletben a balti államok függetlenségét. – A Bosznia-értekezlet 5. ülészakán a szerbek, a muzulmánok és a horvátok vezetői megegyeznek abban, hogy a köztársaságot a jövőben etnikai-regionális alapon szervezik újjá, és 3 autonóm területre osztják. – Kínában kezd látogatást Kozirev orosz külügyminiszter, akinek tárgyalásai során kicserélik a 2 ország azonnal életbe lépő határszerződésének ratifikációs okmányait.

Március 17. – A Dél-afrikai Köztársaságban a népszavazáson a fehér lakosság 68,7%-a támogatja Frederik Willem de Klerk elnök reformjait, az apartheid megszűnését. – A (megszűnt) Szovjetunió népi küldöttei VI. kongresszusán úgy foglalnak állást, hogy Mihail Gorbacsov továbbra is a Szovjetunió elnöke, csak a Legfelsőbb Tanács mentheti föl a tisztéből. – Szabadkereskedelmi szerződést és beruházásvédelmi megállapodást köt Litvánia és Svédország. – Filip Dimitrov személyében az első bolgár miniszterelnök kezd hivatalos látogatást Izraelben.

Március 18. – Több mint 20 halálos áldozatot követelő pokolgépes merényletet követnek el Izrael Buenos Aires-i nagykövetsége ellen. – Cseh-Szlovákia – a közép-európai országok közül elsőként – csatlakozik hivatalosan az Emberi Jogok Európai Konvenciójához. – A finn parlament döntése nyomán az ország hivatalosan kéri felvételét az Európai Közösségekbe.

Március 19. – Megkezdődik a volt szovjet csapatok kivonása Lettországból. – Belorusszia parlamentje önálló köztársasági hadsereg felállításáról határoz. – Mauno Koivisto személyében több mint 50 év óta először tesz hivatalos látogatást finn államfő Észtországban.

Március 20. – A független Államok Közösségének csúcstalálkozóján az állam- és kormányfők megállapodnak közös békefenntartó erő létrehozásáról, továbbá az egyesített fegyveres erők parancsnokságáról, a közös hadsereg működésének jogi alapjairól, a bevonultatás rendjéről, az

államközösség államhatárainak és tengeri gazdasági övezeteinek védelméről. – A bolgár parlament elfogadja a reprivatizációs földtörvényt. – Izraelben katonai rendeletet hoznak arról, hogy bizonytalan időre lezárják az Izrael és az 1967-ben általa elfoglalt gázai övezet határát.

Március 21. – A Hexagonale csoport külügyminiszterei azt javasolják, hogy a júl.-i csúcstalálkozón a szervezet vegye fel a Közép-európai Kezdeményezés hivatalos elnevezést, tagjai sorába pedig válassza be Horvátországot és Szlovéniát is. – Mircea Snegur moldovai és Ion Iliescu román elnök Bukarestben tanácskozik a 2 ország együttműködésének bővítéséről. – Az Oroszországhoz tartozó Tatárföldön a népszavazáson részt vevők 61,4%-a a szuverenitásra voksol. – Mozambikban bejegyzik az első legális ellenzéki pártot Nemzeti Unió elnevezéssel.

Március 22. – A franciaországi helyhatósági választásokon a kormányzó Szocialista Párt minden eddiginél gyengébb eredményt ér el. – Albániában 1 éven belül másodszor tartanak előrehozott parlamenti választásokat, amelyeken az ellenzéki demokrata Párt elsőprő győzelmet arat. – A thaiföldi parlamenti választásokon az alsóházi helyek többségét a katonai kormányzathoz közel álló pártok szerzik meg.

Március 23. – Az Európai Közösségek bejelenti, hogy tagországai készek elismerni Grúziát független államként. Egy nappal később hasonlóan dönt az Egyesült Államok.

Március 24. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet negyedik utótalálkozásának első szakaszában aláírják a „Nyitott égbolt” szerződést, amelyben 25 ország vállal kötelezettséget a légtér katonai ellenőrzésének kölcsönös biztosítására. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa az angolai békefenntartó erők tevékenységének meghosszabbításáról dönt. – A Koreai Köztársaság parlamenti választásain a kormányzó Demokratikus Liberális Párt elveszti többségét a képviselőházban. – Üzemzavar a Szentpétervárhoz közeli Szosznovij Bor-i atomrómű egyik blokkjában, amelyet a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség „komoly balesetnek” minősít.

Március 25. – Kuba diplomáciai kapcsolatot létesít Ukrajnával, Tadzsiszttánnal, Moldovával, Kirgizisztánnal és Türkmenisztánnal. – Aláírják a megállapodást arról, hogy Németország felére csökkenteni a lengyel adósságokat.

Március 26. – Leonyid Kravcsuk ukrán elnök kijelenti, hogy országa el nem kötelezett és atomfegyvermentes állam kíván lenni. – Az örmény elnök, Levon Ter-Petroszjan rendeletben erősíti meg, hogy rendkívüli állapot lépett életbe az országban a gazdasági helyzet, a súlyos energiaválság és a határ menti területeken folyó ellenségeskedés miatt.

Március 27. – Bosznia-Hercegovinában saját alkotmányt hirdetnek ki a köztársasági szerbek népi gyűlésén. – Kelet-Szlovóniában fogolycserét hajt végre a horvát hadsereg és a jugoszláv haderő. – Az amerikai kormány engedélyezi, hogy a Pentagon, ill. a magángazdaság vásároljon a volt Szovjetunió legkorszerűbb, katonai célokra is felhasználható termékeiből. – A Független Államok Közösségének parlamenti vezetői „szuperparlament” létrehozásáról döntenek – Kohl német kancellár először fogadja a nem hivatalos munkalátogatáson Münchenben tartózkodó Kurt Waldheim osztrák szövetségi elnököt. – A romániai Nemzeti Megmentési Front 3 országos konvencióján megerősítik pártelnöki tisztségében Petre Romant.

Március 28. – Alexander Dubčeket, a cseh-szlovák szövetségi parlament elnökét választják meg a Szlovákiai Szociáldemokrata Párt vezetőjévé.

Március 29. – A francia rendőrség elfogja a baszk terrorista szervezet, az ETA katonai részlegének irányítóját és több más vezetőjét.

Március 30. – Megkezdődik a kambodzsai polgárháború elől Thaiföldre menekültek hazatelepítése az ENSZ közreműködésével. – Testületileg lemond a brazil kormány egy korrupciós visszaélés nyilvánosságra kerülése miatt. – Ro Te Vu dél-koreai államfő átalakítja kormányát. – Brüsszelben újabb tanácskozást tartanak a boszniai nemzetiségek a köztársaság jövőendő államformájáról. – Horvátország és Makedónia diplomáciai kapcsolatot létesít.

Március 31. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa elrendeli, hogy ápr. 15-től légitörvények és fegyverszállítási embargóval, valamint diplomáciai korlátozásokkal kell sújtani Líbiát, ha nem adja ki a repülőgép-robbantással vádolt titkos ügynököket. – Rendkívüli állapotot hirdetnek ki a Csecsen Köztársaságban, miután a fegyveres lázadók elfoglalják a Groznij-i rádió és televízió központját. –

Moszkvában aláírják az új orosz föderációs szerződést. – Lemond Gerhard Stoltenberg német védelmi miniszter egy török harcokcsi-szállítási ügy kirobbanása miatt. – Szabadkereskedelmi szerződést és kölcsönös beruházásvédelmi megállapodást ír alá Észtország és Svédország.

Április 1. – A nyugati hitelező országok 3 hónappal meghosszabbítják a volt Szovjetunió által felvett kölcsönök törlesztési határidejét. – Bush amerikai elnök a 7 legfejlettebb ipari állam nevében 24 milliárd dolláros segélycsomagot helyez kilátásba a Független Államok Közösségének. – Václav Havel cseh-szlovák elnök egy napos moszkvai útja alatt aláírják a 2 ország új alapszerződését és a szovjet csapatkivonással kapcsolatos vitát lezáró megállapodást. – Jordániában megszűnik a 25 éve tartó szükségállapot. – Volker Rühe, a Kereszténydemokrata Unió eddigi főtitkára az új német védelmi miniszter.

Április 2. – Benyújtja lemondását Edith Cresson francia miniszterelnök, akinek utóda Pierre Bérégovoy gazdasági és pénzügyi államminiszter tesz. – Fölmentik Jegor Gajdar orosz pénzügyminisztert, aki azonban megtartja miniszterelnök-helyettesi beosztását.

Április 3. – Az Egyesült Államok megadja a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Romániának, valamint – a volt Szovjetunió utódállamai közül elsőként – Örményországnak. – Mircea Snegur moldovai elnök az ENSZ közreműködését kéri az oroszok és a románok közötti konfliktus rendezéséhez. – A kínai parlament ülészakán sok módosítással és kiegészítéssel fogadják el a Li Peng miniszterelnök beterveztette kormányprogramot, ami a konzervatív szárny vereségét jelenti.

Április 4. – A kárpátaljai Beregszászon találkozik Jeszenszky Géza magyar és Anatolij Zlenko ukrán külügyminiszter.

Április 5. – Kétnapos parlamenti választások kezdődnek Olaszországban: a kormányzó négy párti koalíció sok szavazatot veszít, de megtartja többségét a törvényhozásban. – Alberto Fujimori perui elnök felosztatja a parlamentet és felfüggeszti az ország alkotmányát, másnap lemond a kormány, a parlament viszont leváltja Fujimorit. – Németországban a helyi parlamenti választásokon Baden-Württembergben és Schleswig-Holsteinben győzhetnek az addig kormányzó pártok, előretörnek viszont szélsőjobb oldali pártok. – Fölmentik az azerbajdzsán miniszterelnököt, Haszan Aziz Haszanovot.

Április 6. – Leonid Kravcsuk ukrán elnök a hadászati atomerő kivételével ukrán fennhatóság alá vonja az Ukrajna területén található valamennyi haderőt, beleértve a fekete-tengeri flottát is. Másnap a flottáról hasonló rendelkezést ad ki Borisz Jelcin orosz elnök, de mindkét államfő 2 nap múlva felfüggeszti rendelkezését. – Az oroszországi parlament megkezdi ülészakát, amelyen végül is elutasítják, hogy Borisz Jelcin további 3 hónapig egy személyben legyen állam- és kormányfő is. – Chisinauban a moldovai, az ukrán, az orosz és a román külügyminiszter megállapodik a Dnyeszter menti tűzszünetben.

Április 7. – Jure Pelivan horvát nemzetiségű boszniai kormányfő lemondása után a köztársaság szerb kisebbsége önálló államot hoz létre „Bosznia-hercegovinai Szerb Köztársaság” néven, majd rendkívüli állapotot rendelnek el. – Az Európai Közösségek elismeri Bosznia-Hercegovina függetlenségét. – Homokviharba kerül és kisebb balesetet szenved Jasszer Arafatnak, a PFSZ elnökének repülőgépe. – Thaiföldön a fegyveres erők főparancsnoka, Szucsinda Kraprajun tábornok az ország új miniszterelnöke. – Belorusszia a FÁK államai közül elsőként aláírja az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Párizsi Chartáját.

Április 8. – Franciaország bejelenti, hogy az év végéig felfüggeszti a Csendes-óceán térségében tervezett nukleáris kísérleteit.

Április 9. – A brit parlamenti választásokon a kormányzó Konzervatív Párt immár negyedszer a vártnál jóval biztosabban győz: 336 mandátumot szerez a 651-ből. A Munkáspárt 271 mandátumhoz jut. – Sir Richard Vincent tábornok, brit vezérkari főnök kerül a NATO legmagasabb katonai posztjára, a Katonai Bizottság élére. – Lemond Jan Parys lengyel védelmi miniszter, aki összeütközésbe került Lech Wałęsa államfővel. – Venezuelában ismét garantálják az alkotmányos jogok gyakorlását, amit a febr. 4-i puccskísérlet után függesztettek fel.

Április 10. – Az iráni parlamenti választások első fordulóján a Rafszandzsani elnök irányvonalát támogató mérsékelt képviselők győznek. – Brüsszelben a NATO és a kelet-európai országok

hadseregeinek vezérkari főnökei tanácskoznak az együttműködésről.

Április 11. – Az Európai Bíróság is jóváhagyja az Európai Közösségek és az EFTA közötti megállapodás szövegét, ezzel elhárul az utolsó akadály is a 19 országot tömörítő Európai Gazdasági Térség létrehozása előtt. – A 4. atomfegyverrel rendelkező volt szovjet tagköztársaság, Oroszország, Ukrajna, Belorusszia és Kazahsztán külügyminiszterei a hadászati támadófegyverek korlátozásáról kötött szerződés végrehajtásáról kezdenek tanácskozást. – Görögország elismeri Bosznia, Horvátország és Szlovénia függetlenségét. – A grúzai államtanács elrendeli 20 ezer fős nemzeti hadsereg felállítását. – Japánban kezd látogatást Mihail Gorbacsov volt szovjet elnök.

Április 12. – Újabb tüzszünetben állapodnak meg a Bosznia-Hercegovinában szemben álló erők. – A szlovák kormánykoalíció pártjai szövetségük fenntartása mellett foglalnak állást, de úgy határoznak, hogy a parlament utolsó ülésén felvetik a kérdést, szavazzanak-e a szlovák szuverenitás kinyilvánításáról. – Román–moldovai csúcstalálkozót tartanak Suceavában. – Maliban megtartják az első demokratikus elnökválasztás első fordulóját, majd 2 hét múlva a második fordulót: Alpha Oumar Konaré győz.

Április 13. – Lemond Neil Kinnock, a parlamenti választásokon vereséget szenvedett brit Munkáspárt vezére. – Hannes Androsch volt osztrák pénzügyminiszter csoportja hitelt biztosít a szlovák kormányoknak a bösi vízierőmű befejezéséhez, mire Antall József magyar kormányfő még aznap levélben jelzi, hogy ez a lépés megronthatja Ausztria és Magyarország kapcsolatait. – Jan Olszewski lengyel miniszterelnök nem hivatalos látogatáson próbálja Washington és az IMF támogatását megszerezni gazdasági reformprogramjához. – Az Európai Közösségek tagállamai közül elsőként Németország felveszi a diplomáciai kapcsolatokat Grúziával. – A Rajna-vidéken 1756 óta a legerősebb, 5,5–5,6-es erősségű földrengés: csak anyagi károk keletkeznek.

Április 14. – Meggyilkolják a karabahi parlament örmény elnökét, Artur Mkrtcsjant. – Elkészül a végleges megállapodás a volt szovjet csapatok Lengyelországból való kivonásáról. – Sikertelenül zárulnak a csapatkivonási tárgyalások Észtország és a Független Államok Közösségének képviselői között. – Václav Havel cseh-szlovák államfő a szövetségi parlamentben bejelenti, hogy újra jelölteti magát az elnöki tisztségre, mire a képviselők még aznap módosítják a köztársasági elnök megválasztásának módját. – A hágai nemzetközi bíróság elutasítja Líbia keresetét, amelyet Nagy-Britannia és az Egyesült Államok ellen nyújtott be.

Április 15. – Érvénybe lépnek az ENSZ Biztonsági Tanácsának szankciói Líbia ellen: líbiai repülőgépek nem szállhatnak le külföldön, és külföldi gépek Líbiában, tilos a fegyverszállítás Tripolinak, és az ENSZ tagállamai csökkentik diplomáciai képviseleteik létszámát. – A Kaszpi-tengeri flotta felosztásáról kötött megállapodás értelmében Oroszország és Azerbajdzsán fennhatósága alá kerül a flotta 25-25%-a, a maradékon a többi Kaszpi-tenger melletti tagköztársaság osztozik.

Április 16. – Oroszország és Ukrajna aláírja az ukrán területen található atomfegyverek kivonásának és megsemmisítésének menetrendjéről szóló megállapodást. – Lemond Nadzsibullah afganisztáni elnök, majd ENSZ-közvetítéssel tárgyalások kezdődnek a hatalom átadásáról. – A Cseh Köztársaság parlamentje úgy dönt, hogy az ott élő németek és magyarok is visszakaphatják a II. világháború után elkobzott vagy államosított birtokaikat. – Egyiptom és Izrael is elismeri Horvátországot, Szlovániát s Bosznia-Hercegovinát. – Belorusszia és Kuba diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Április 17. – A moldovai, az orosz, az ukrán és a román külügyminiszter megállapodik, hogy a 4 országból megfigyelőcsoportokat küldenek a háború sújtotta Dnyeszter bal partjára. – Örményország is csatlakozik a Párizsi Chartához. – Visszavonja lemondását Filaret metropolita, az ukrán ortodox egyház feje, akit a hónap elején kényszerített távozásra az egyház moszkvai zsinata.

Április 18. – Az oroszországi Mengyelejevóban megtartják az 1991-ben felosztatott lenini Komszomolt újjászervező kongresszust.

Április 19. – Az albán parlament radikális reformprogramot szavaz meg, amely a piacgazdaság kiépítését, a jogállamiság megvalósítását és az életkörülmények javítását tűzi ki célul. – Egyiptomban új nasszerista párt alapítását engedélyezi a bíróság, de elutasítják a Szocialista Párt

bejegyzési kérelmét.

Április 20. – A főleg oroszok lakta Dnyeszter Menti Köztársaság elnöke, Igor Szmirnov önálló nemzeti hadsereg létrehozásáról ad ki rendeletet. – Sevillában megnyílik az Amerika felfedezése 500. évfordulójának évében rendezett általános világkiállítás. – New Yorkban megkezdődik az ENSZ Leszerelési Bizottságának ülészaka.

Április 21. – Bukarestben aláírják a német-román alapszerződést: ez az első olyan dokumentum, amely lehetővé teszi, hogy egy ország hivatalosan is törődjék egy Romániában élő kisebbséggel. – A bosnyák és a horvát külügyminiszter Szaúd-Arábiában kezd tárgyalásokat a jugoszláviai konfliktusról és a boszniai mohamedán kisebbség védelméről. – Az apartheid felszámolásáért küzdő Afrikai Nemzeti Kongresszus képviselője jut a pretoriai parlamentben, mert 5 fehér törvényhozó csatlakozik az ANC-hez. – Marsallá nevezik ki a 80 éves Kim Ir Szen észak-koreai vezető fiát és kijelölt utódját, Kim Dzsong Ilt. – A Fekete-tenger védelméről ír alá megállapodást Bulgária, Törökország, Görögország, Grúzia, Oroszország, Ukrajna és Románia.

Április 22. – A cseh-szlovák szövetségi parlament ratifikálja az Európai Közösségekkel aláírt társulási szerződést. – Washingtonban eredménytelen tárgyalásokat folytat George Bush amerikai elnök az Európai Közösségek vezetőivel a GATT-forduló vitás kérdéseiről. – A japán kormány bejelenti, hogy a jövőben nem járul hozzá további összegekkel a FÁK tagállamainak folyósítandó segélyekhez. – Janez Drnovšek liberális demokrata párti politikust választják Szlovénia új miniszterelnökének. – Mexikó második legnagyobb városában, Guadalajarában 200 halálos áldozatot követelő gázrobbanás történik. – Genscher német külügyminiszter azt javasolja, hogy Albániát is vegyék fel az Észak-atlanti Együttműködési Tanácsba.

Április 23. – Újabb tüzszünetet kötnek a Boszniában szemben álló felek. – Közös német–francia haditengerészeti egység létrehozásában állapodik meg a két ország hadseregének vezérkara. – A bolgár parlament elfogadja azt a privatizációs törvényt, amely lehetővé teszi az ország külföldi hitelezőinek a tulajdonszerzést. – Parafálják a lengyel-belorusz szerződést a jószomszédságról és a baráti együttműködésről. – Oroszország és Németország megállapodik a volgai németek autonóm területének fokozatos helyreállításában. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa elvben hozzájárul, hogy 50 katonai megfigyelőt küldjenek Szomáliába a polgárháborús felek között megkötött tüzszünet ellenőrzésére. – lemond a Myanmari Unió állam- és kormányfője, a fegyveres erők főparancsnoka, Saw Maung tábornok. Utóda az országot irányító katonai junta elnöke, Than Shwe tábornok lesz.

Április 24. – Benyújtja lemondását a Giulio Andreotti vezette olasz kormány, majd egy nappal később meglepetésszerűen lemond Francesco Cossiga olasz köztársasági elnök. Ezzel a II. világháború óta először marad egyidejűleg kormány- és államfő nélkül Olaszország. – Chris Patten, a brit Konzervatív Párt elnökét nevezik ki Hongkong új főkormányzójának. – A boszniai konfliktus rendezéséről tárgyal Párizsban Haris Silajdžić bosnyák külügyminiszter. – Japán megadja a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Cseh-Szlovákiának.

Április 25. – Az Oroszország megsegítéséről rendezett tanácskozáson a 7 legfejlettebb ipari állam jóváhagyja a 24 milliárd dolláros segély tervezetét: az összegből 6 milliárd dollár a rubel stabilizálását, 18 milliárd az importot és az adósságtörlesztést szolgálná. – Negyvenöt éve először látogat haza legálisan a száműzetésben élő Mihály egykori román király, aki másnap százezres tömeg előtt bejelenti, hogy politikai változások esetén kész végleg hazatelepülni. – Moszkvában megtartják a betiltott SZKP nyomán szerveződő Kommunista Szövetség alakuló kongresszusát. – A Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének közgyűlésén a küldöttek jóváhagyják a különleges és önkormányzati autonómia koncepciójának tervezetét.

Április 26. – Az osztrák elnökválasztások első fordulójában a 4 jelölt közül egyik sem szerez abszolút többséget: a második fordulóban Rudolf Streicher (SPÖ) és Thomas Klestil (ÖVP) jut. – Rövid időn belül másodszor látogat Kínába Norodom Szihanuk kambodzsai államfő. – Mose Arens izraeli védelmi miniszter Finnországban, Litvániában és Lettországból kezd tárgyalásokat.

Április 27. – A jugoszláv parlament ünnepi ülésén kihirdetik a harmadik Jugoszlávia alkotmányát, és ezzel létrejön a Szerbiából és Montenegróból álló új államalakulat. Az alaptörvény nagy hatáskört biztosít az államfőnek, önállóságot a hadseregnek, és nem tesz említést az országban élő

nemzetiségekről. – Kína elismeri Horvátország és Szlovénia függetlenségét. – Bonnban váratlanul bejelenti lemondását Hans-Dietrich Genscher, a világ legrégebben hivatalban lévő külügyminisztere. Az FDP először Irmgard Schwaertzert jelöli, majd Klaus Kinkel eddigi igazságügy-minisztert javasolják a tisztségre. – A béremelést követelő német közalkalmazottak 18 év után újból általános sztrájkba lépnek. – Washingtonban megtartják a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Világbank közgyűlését. – Biztonságpolitikai kérdésekről tárgyal lengyel katonai vezetőkkel John Galwin tábornok, a NATO európai haderőinek főparancsnoka. – A közel-keleti béketárgyalások 5. fordulójának első napján Izrael javasolja, hogy tartsanak helyhatósági választásokat a megszállt területeken élő palesztinok számára, de ezt az arabok elutasítják. Április 28. – George Bush amerikai elnök megnyeri a Pennsylvania állambeli előválasztást, és ezzel matematikailag is biztossá válik, hogy ő lesz a Republikánus Párt jelöltje a nov.-i elnökválasztáson. – Az afgán kormány hivatalosan is átadja a hatalmat a felkelőknek. – Borisz Jelcin elnök Oroszország távol-keleti részébe látogat, és megnézi a pleszecki új úrközpontot is, amely esetleg átveszi a Kazahsztánban lévő bajkonuri úrközpont szerepét. – Oroszország elismeri Bosznia-Hercegovina függetlenségét. – A román legfelsőbb törvényszék 9-ről 12 évre súlyosbítja Julian Vlad, a román titkosszolgálat, a Securitate utolsó vezetőjének ítéletét. – Az Arab Liga külügyminiszteri értekezletén – vita után – úgy döntenek, hogy eleget tesznek a Biztonsági Tanács Líbiát sújtó szankcióinak.

Április 29. – Los Angelesben az amerikai történelem legsúlyosabb nagyvárosi zavargásai kezdődnek, miután a helyi bíróság felment 4 fehér rendőrt, akik egy éve súlyosan bántalmaztak egy fekete férfit. Még aznap este rendkívüli állapotot hirdetnek ki, bevetik a Nemzeti Gárda és a hadsereg alakulatait. A máj. elejéig tartó rendbontásoknak végül ötvennél is több halottja van. – Lengyelország legfőbb ügyésze vádemelést javasol Wojciech Jaruzelski volt államfő és Czeslaw Kiszczak volt belügyminiszter ellen, mert annak idején utasítást adtak a Lengyel Egyesült Munkáspárt KB- és PB-üléseiről készült jegyzőkönyvek megsemmisítésére. – A kijevi parlament elfogadja a Krim félsziget önállóságáról rendelkező törvényt, amely ellen Oroszország és a terület lakosságának nagyobb része is tiltakozik, mert ők függetlenséget szerettek volna. – Odesszában megtartják a fekete-tengeri hadiflotta felosztásáról folyó tárgyalások újabb fordulóját Ukrajna és Oroszország képviselői. – Vietnamban a gazdasági reform keretében megszüntetik az állami áellenőrzést egyes áruk és szolgáltatások körében. – Sierra Leonén a hadsereg zendülő alakulatai megdöntik Joseph Momoh elnök uralmát.

Április 30. – Tadzsikisztánban Rahman Nabijev köztársasági elnök javaslatára elnöki kormányzást vezetnek be, miután az ellenzék és a konzervatív kormány híveinek tüntetése napok óta megbénítja az életet a köztársaságban. – Romániában a kormányzó Nemzeti Megmentési Frontból kiválnak a Ion Iliescu államfőhöz hű erők és megalakítják a Nemzeti Megmentési Demokrata Frontot. – Bosznia-Hercegovinát 52. tagként felveszik az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (EBEÉ) tagjai közé.

Május 1. – Felfüggesztik a Lisszabonban kezdett boszniai béketárgyalásokat, mert a térségben újra fellángolnak a nemzetiségi összecsapások. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet magas rangú külügyi tisztviselői elítélik a szerbek által támogatott félkatonai csoportok boszniai akcióit. – Meggyilkolják a Dnyeszter Menti Köztársaság kormányának egyik tagját, Nyikolaj Osztapenkót. – George Bush amerikai elnök a 6000 nemzeti gárdista után 4500 katonát is bevet a Los Angeles-i zavargások megfékezésére. – Sierra Leonén szükségállapotot rendelnek el a katonai zendülés vezetői.

Május 2. – Az Európai Közösségek külügyminiszterei Görögország nyomására úgy döntenek, hogy a szervezet csak akkor ismeri el Makedónia függetlenségét, ha az megváltoztatja jelenlegi nevét. Az EK a szerb-montenegrói államszövetséget akkor ismeri el, ha kivonja csapatait Bosznia-Hercegovinából. – A jugoszláv szövetségi erők őrizetbe veszik Alija Izetbegović bosnyák elnököt, és a Lukovica laktanyába viszik, majd másnap szabadon engedik.

Május 3. – Az Európai Közösségek megfigyelői felfüggesztik boszniai tevékenységüket, tiltakozásul amiatt, hogy egy belga nemzetiségű társukat lelőtték. – Szarajevóban tűzszüneti megállapodást

kötnek a szövetségi hadsereg és a boszniai területvédelmi erők képviselői. – A gazdasági menekültek ügyéről görög-albán miniszterelnöki megbeszéléseket tartanak. – Tiranában exhumálják, majd egy külterületi köztemetőben helyezik el Enver Hodzsa és 10 másik albán kommunista vezető földi maradványait.

Május 4. – A jugoszláv elnökség úgy dönt, hogy a szövetségi hadsereg minden Boszniában lévő katonája térjen vissza a Szerbiából és Montenegróból álló új Jugoszlávia területére. A testület elítéli, hogy a szövetségi hadsereg rövid időre őrizetbe vette Alija Izetbegović boszniai elnököt. – A boszniai elnökség – Izetbegović elnök elrablása miatt – kimondja, hogy a köztársaságot agresszió érte Szerbia és Montenegró részéről. – Különleges meghívotti státust kap az Európa Tanácsban Horvátország. – Izrael és Nigéria megállapodik a diplomáciai kapcsolatok felvételében.

Május 5. – Észak-Karolina és Indiana államban, valamint Washingtonban az előválasztáson George Bush elnök szerzi meg a republikánus, Bill Clinton pedig a demokrata szavazatok többségét. Az AFL-CIO szakszervezeti szövetség hivatalosan is bejelenti, hogy a nov.-i választáson Clintont támogatja. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyelőre nem foglal állást arról, hogy az új jugoszláv államszövetség automatikusan megörökölheti-e a korábbi Jugoszlávia helyét az ENSZ-ben. – A boszniai elnökség és a jugoszláv hadsereg képviselői újabb tűzszüneti megállapodást írnak alá. – A krimi parlament a félsziget függetlenségére szavaz, de az ukrán kormány tiltakozásának hatására úgy hagyják jóvá az alkotmányt, hogy aszerint a félsziget továbbra is Ukrajna része. – Dusanbe közelében a kormánypárt és az ellenzéki erők összecsapásában 4 ember meghal, amiért Rahman Nabijev tadzsik elnök rendkívüli állapotot hirdet a köztársaságban.

Május 6. – Befejeződik a volt szovjet harcászati atomeszközök Ukrajnából történő kivonása és Oroszországba szállítása. – George Bush amerikai elnök bejelenti Kravcsuk ukrán államfőnek, hogy megszünteti a kereskedelmi korlátozásokat Ukrajnával, továbbá Azerbajdzsánnal, Grúziával, Kazahsztánnal, Moldovával és Üzbegisztánnal szemben. – A Visegrádi Hármas prágai csúcstalálkozójukon készségüket fejezik ki a Makedón Köztársaság elismerésére. – Kabulban tűzszünetet kötnek a harcoló afgán felek. – Biztonságpolitikai, gazdasági és barátsági együttműködési megállapodást ír alá Bulgária és Törökország. – Libanonban a súlyos gazdasági válságot kísérő tiltakozó tüntetések hatására lemond Omar Karami miniszterelnök és kormánya: utóda a szunnita vallású Rasid Szohl lesz. – A két Korea 7. kormányfői értekezletén megegyeznek 3 bizottság felállításában, de nem sikerül előrelépni az atomlétesítmények ellenőrzésének kérdésében.

Május 7. – Bulgáriát felveszik az Európa Tanácsba. – Befejeződik a nyugatnémet közalkalmazottak 18 év óta legnagyobb sztrájkja: 5,4%-os béremelést kapnak. – Újabb konzervatív előretörést hoz a Skóciában, Walesben és egyes angliai területeken megtartott helyhatósági választás. – II. János Pál pápa magánkihallgatáson fogadja Sali Berisha albán elnököt.

Május 8. – Lemond Blagoje Adžić vezérezredes, a jugoszláv fegyveres erők vezérkari főnöke, ügyvezető nemzetvédelmi miniszter, valamint Milutin Kukanjać vezérezredes, a boszniai katonai körzet parancsnoka. A jugoszláv államelnökség Života Panić vezérezredest nevezi ki vezérkari főnökké. – Tűzszünetben, csapatsétválasztásban és megfigyelőcsoportok létrehozásában állapodnak meg a moldovai kormány és a Dnyeszter Menti Köztársaság képviselői. – Az iráni parlamenti választások 2. fordulójában Rafszandzsani elnök hívei elsöprő győzelmet aratnak. – A floridai Cape Canaveralról hattagú személyzettel első útjára indul az Endeavour nevű új amerikai űrrepülőgép, amelynek személyzete többszöri sikertelen kísérlet után újból pályára állítja a meghibásodott Infelsat-6 távközlési műholdat.

Május 9. – Örmény előretöréssel folytatódnak a harcok a Karabah hegyvidéken. – Türkmenisztán, Kirgizisztán, Üzbegisztán, valamint Irán, Törökország és Pakisztán vezetői elvben megállapodnak, hogy megadják egymásnak a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt.

Május 10. – Tadzsikisztánban a fegyveres ellenzék megrohamozza Rahman Nabijev államfő feltételezett tartózkodási helyét, az állambiztonsági szolgálat dusanbei központját. Az elnök másnap tárgyalásokat kezd az ellenzékkel az új kormány megalakításáról, amelyben az ellenzék is helyet kapna.

Május 11. – Az Európai Közösségek külügyminiszterei úgy döntenek, hogy minden tagállam

konzultációra visszahívja nagyköveteit Belgrádból. – A szlovák kormány rendkívüli ülésén jogilag érvénytelennek minősíti a bős-nagymarosi vízerőműről kötött 1977-es magyar-csehszlovák kormányközi szerződés magyar részről kilátásba helyezett felmondását. – A Grúziához tartozó Dél-Oszétiában kiújulnak az összecsapások. A thaiföldi ellenzék bejelenti, hogy beszünteti az 1 hete tartó kormányellenes megmozdulásokat, miután sikerült megállapodnia a kormánypártokkal az alkotmány reformjáról. – Aláírják az Albánia, Észtország, Lettország és Litvánia, ill. az Európai Közösségek közötti első gazdasági és kereskedelmi együttműködési megállapodásokat, valamint a politikai párbeszédéről szóló nyilatkozatokat.

Május 12. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet jún. 30-áig kizárja az új Jugoszláviát a délszláv válsággal összefüggő döntésekből. – Az Európai Közösségek az egyre fokozódó erőszak miatt ideiglenesen visszavonja megfigyelőit Szarajevóból. – A boszniai szerbek parlamentje saját hadsereg felállításáról határoz. – Az Egyesült Államok visszahívja belgrádi nagykövétét. – Dél-Afrikában az új alkotmányról folyó tárgyalásokon megállapodnak, hogy valamennyi népcsoport képviselőivel átmeneti kormányt hoznak létre. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyhangúlag jóváhagyja tényfeltáró küldöttség sürgős menesztését Karabahba. – A dán parlament jún. 2-ára népszavazást tűz ki a maastrichti szerződés jóváhagyásáról. – Kína 5,5 millió dollár értékben áruhitelt ajánl föl Kirgizisztánnak.

Május 13. – Az olasz parlamentben megkezdődik és csaknem 2 hétig tart az a választási huzavona, amelynek végén a 73 éves Oscar Luigi Scalfaro kereszténydemokrata politikust, a képviselőház addigi elnökét választják meg az Olasz Köztársaság új államfőjévé. – A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség küldöttsége. Hans Blix vezérigazgató vezetésével több észak-koreai atomlétesítményt keres fel. – Az Egyesült Államok 110 millió dolláros hitelgaranciát hagy jóvá Ukrajna számára amerikai búza, takarmánygabona és rizs vásárlására.

Május 14. – Az Európa Parlament nyilatkozatban szólítja fel az Európai Közösségek 12 tagállamát, hogy tegyenek meg mindent a boszniai agresszió megfékezésére. – Az azerbajdzsán parlament túlnyomó többsége megszavazza, hogy ismét Ajaz Mutalibov lássa el az elnöki teendőket. Emiatt többezres tiltakozó tüntetések kezdődnek, Mutalibov pedig 2 hónapig tartó rendkívüli állapotot hirdet ki. – Kereskedelmi, gazdasági és beruházásvédelmi megállapodást köt Finnország és Ukrajna.

Május 15. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa határozatban szólítja fel a boszniai harcoló feleket, hogy tartsák tiszteletben az ápr.-ban aláírt tűzszüneti megállapodásokat. Még aznap azonnali tűzszünet jön létre ENSZ-közvetítéssel Szarajevóban, de ez néhány órán belül összeomlik. – A német igazságügyi hatóságok vádat emelnek Erich Honecker és más volt keletnémet vezetők ellen, amiért kiadták, ill. jóváhagyták a menekülők lelövésére a tűzparancsot a Berlini Falnál. – Japán 300 millió dollár hitelt ajánl fel Közép- és Kelet-Európa országainak, további 100 millió dollárt pedig a Japán Nemzetközi Fejlesztési Szervezet folyósít. Az összegből 100–100 millióval részesedik Magyarország és Cseh-Szlovákia. – A Független Államok Közösségének 11 tagja közül 6 – Oroszország, Kazahsztán, Örményország, Üzbegisztán, Türkmenisztán és Tadzsikisztán – parafálja a kollektív biztonsági szerződést.

Május 16. – A jugoszláv hadsereg megkezdi egységeinek kivonását Kelet-Horvátországból Szerbiába.

Május 17. – Elhagyják Szarajevót az ENSZ békefenntartó erői, és csupán egy 100 fős megfigyelői alakulat marad a boszniai fővárosban. – Svájcban a népszavazáson részt vevők 56%-a támogatja a csatlakozást a Nemzetközi Valutaalaphoz és a Világbankhoz. – Az ecuadori általános választások első fordulójában az elnökjelöltek között Sixto Duran Ballen, a Köztársasági Egység Pártjának jelöltje győz. – Thaiföld fővárosában, Bangkokban ismét százezres tömeg követeli Szucsinda Kraprajun kormányfő lemondását és a 60 éve tartó katonai kormányzás megszüntetését, mire a miniszterelnök rendkívüli állapotot vezet be.

Május 18. – A németországi Stuttgartban befejeződik a 11 hónapja tartó náci per, amelynek során a 80 éves Josef Schwammberger egykori SS-főszakaszvezetőt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik. – Cseh-Szlovákiában megkezdődik a kuponos privatizáció első fordulója, amelyben 1491

részvénytársasággá alakított állami vállalat részvényeit szerezhetik meg jelképes áron az 1000 koronás kuponfüzetet megvásároló cseh-szlovák állampolgárok. – Az azeri belső válságot kihasználva örmény fegyveresek nyomulnak be egyre mélyebben az Azerbajdzsánhoz tartozó Nahicsevan területére. – Rövid időn belül már a 3. román–moldovai államfői találkozót tartják, ezúttal Chisinauban. – Görög–izraeli gazdasági és kulturális együttműködési megállapodást írnak alá Jeruzsálemben. – Ukrajna és Lengyelország barátsági, jószomszédsági és együttműködési szerződést köt.

Május 19. – Románia és az Európai Közösségek képviselői tárgyalásokat kezdenek a társulásról. – A lett pénzügyminiszter Washingtonban aláírja a Nemzetközi Valutaalaphoz való csatlakozás okmányát. – Parlamenti választásokat tartanak a kurdok lakta iraki területeken. Huszein iraki elnök törvénytelennek minősíti a választásokat, amelyeket Törökország és Irán ugyancsak bírál.

Május 20. – A bolgár parlament több hónapos huzavona után megszavazza Filip Dimitrov kormányfő kabinetátalakítási terveit. – A Krím félsziget parlamentje Ukrajna felszólításának eleget téve visszavonja a terület függetlenségéről hozott határozatát. – Grúz fegyveresek megtámadnak egy dél-oszétiai menekültekből álló konvojt és lemészárolnak 51 védtelen embert. – A japán parlament eltörli az állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldiek ujjlenyomat-adási kötelezettségét.

Május 21. – Lisszabonban folytatódnak a boszniai béketárgyalások, miközben általános mozgósítást rendel el Radovan Karadžić, a Boszniai Szerb Köztársaság elnöke. – A német-francia védelmi tanács ülésén elfogadják az európai rendeltetésű 35 ezer főből álló német-francia seregetest 1995 végéig történő felállításáról szóló határozatot. – Varsóban aláírják az orosz-lengyel barátsági és együttműködési egyezményt, valamint a volt szovjet alakulatok Lengyelországból történő kivonását szabályozó szerződést. – Az afgán gerillacsoportok megállapodnak a polgárháború befejezésében, békefenntartó erő felállításában és abban, hogy az ideiglenes kormánynak egyetlen korábbi magas rangú kommunista vezetője sem lehet tagja. A villongások ennek ellenére folytatódnak. – A moszkvai parlament érvényteleníti a Krím átadásáról szóló 1954-es szovjet legfelsőbb tanácsi döntést, és úgy foglalt állást, hogy a félsziget sorsáról az ottani lakosság bevonásával orosz-ukrán tárgyalásokon kell határozni. – Az Európai Közösségek mezőgazdasági miniszterei a túltermelés visszaszorítása érdekében 29%-kal csökkentik a gabonafélék felvásárlási árát, és előírják, hogy a termőföldek 15%-át parlagon kell hagyni. – A Kőolaj-exportáló Országok Szervezetének (OPEC) miniszteri konferenciája úgy határoz, hogy Kuvait 100 ezer barrellel növelheti napi kőolaj-kitermelését.

Május 22. – Az ENSZ felveszi tagjai sorába Horvátországot, Szlovéniát és Bosznia-Hercegovinát. – A volt Szovjetunió valamennyi utódállamának központi bankjai megállapodnak abban, hogy koordinálják hitel- és monetáris politikájukat. – Ghánában több mint 60 halálos áldozatot követelő összecsapások robbannak ki az ország északi részén két rivális törzs között.

Május 23. – Lisszabonban jegyzőkönyvet ír alá az Egyesült Államok és a 4. atomfegyverrel rendelkező volt szovjet köztársaság (Oroszország, Ukrajna, Belorusszia, Kazahsztán), amelyben megerősítik a fegyverzetcsökkentésről kötött START-egyezményt. – 60 ország és 12 tekintélyes nemzetközi szervezet képviselői megállapodnak, hogy Moszkvában Tudományos és Technológiai Központot hoznak létre, amely munkát adna a volt szovjet atomtudósoknak. – Az Európai Közösségek külügyminiszterei megegyeznek abban, hogy erőteljes gazdasági szankciókat léptetnek életbe a balkáni vérontás felelőse, Szerbia ellen. – Litvániában a választópolgárok többsége a különleges jogkörökkel rendelkező elnöki tisztség bevezetése ellen foglalt állást a népszavazáson. – A lengyel parlament felmenti tisztségéből Jan Parys nemzetvédelmi minisztert, aki bíráló megjegyzést tett Lech Wałęsa elnökre.

Május 24. – Az osztrák elnökválasztások 2. fordulójában Thomas Klestil néppárti jelölt győz a leadott szavazatok 56,8%-ával, a szociáldemokraták támogatását élvező Rudolf Streicherrel (43,11) szemben. – Berlinben 2 kerület képviselői szervét választják újjá: az SPD 31,8, a CDU 27,5%-ot ér el. – Koszovóban általános választásokat tartanak: elnöknek az egyedüli jelöltet, Ibrahim Rugovát, a Koszovói Demokratikus Szövetség vezetőjét választják a szavazatok 95%-ával. – A jugoszláv

szövetségi hadsereg megkezdi a kivonulást a szarajevói laktanyákból. – Marosvásárhelyen a megismételt polgármester-választáson Nagy Győző, a RMDSZ jelöltje végez az első helyen a szavazatok 56,8%-ával. – Haim Herzog izraeli államfő négy napos látogatást kezd Lengyelországban, és körútja során felkeresi az egykori auschwitz haláltábor is.

Május 25. – Jelcin orosz és Nazarbajev kazah államfő 25 évre szóló megállapodást ír alá arról, hogy az egykori Szovjetunió területileg legnagyobb 2 köztársasága egységes katonai és hadászati térséget alkot, és közösen használja egymás támaszpontjait és más katonai létesítményeit. – Aláírják a cseh-szlovák-ukrán jószomszédi, barátsági és együttműködési szerződést. – Montevideóban megkezdődik az első Kelet-Dél Konferencia, amelyen Cseh-Szlovákia, Lengyelország, Magyarország és Románia, valamint a latin-amerikai országok képviselői vesznek részt. – II. János Pál pápa fogadja George Leonard Careyt, Canterbury érsekét, az anglikán egyház vezető papi méltóságát.

Május 26. – Svájc formálisan is benyújtja csatlakozási kérelmét a Közös Piachoz. – Észtország aláírja a csatlakozási szerződést a Nemzetközi Valutaalappal. – Panama felfüggeszti diplomáciai kapcsolatait Peruvál. – Belorusszia és Izrael diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Május 27. – Az Andrej Kozirev orosz külügyminiszter közvetítésével létrejött boszniai tűzszünetet súlyos terrorakció hiúsítja meg: Szarajevó központjában aknatűz árasztja el a kenyérért sorban állókat. Aznap este Alija Izetbegović boszniai elnök általános felkelésre szólítja föl Bosznia polgárait. – A Koszovói Köztársaság kormánya bejelenti: törvényesen megválasztott intézményei révén Koszovó független és szuverén állammá vált. – Az Európai Közösségek tagországainak nagykövetei megállapodnak abban, hogy kereskedelmi embargót rendelnek el Szerbiával és Montenegróval szemben, ami nem vonatkozik az olajszállításokra. – A Biztonsági Tanács úgy határoz, hogy változatlanul fenntartja az Irak ellen az Öböl-háború kitörésekor hozott szankcióit. – Az azerbajdzsán Állami Védelmi Tanács úgy dönt, hogy közös belügyi és katonai járőröket küld ki, betiltják a tüntetéseket, különleges munkarendet vezetnek be a stratégiai fontosságú üzemekben, katonai cenzúra alá vetik a sajtót a védelmi kérdésekben, és külön engedélyezéshez kötik újságírók beutazását a harcok körzetébe.

Május 28. – Tókióban 17 ország és 5 nemzetközi pénzügyi szervezet képviselői összesen 320 millió dollárt ajánlanak föl Mongóliának a gazdaság és az infrastruktúra fejlesztésére.

Május 29. – Svájc 164. tagként csatlakozik a Nemzetközi Valutaalaphoz. – Szentpétervárott eltemetik a 74 éves korában Miamiban elhunyt Vlagyimir Kirillovics Romanov nagyherceget, a cári trón örökösét. Meghal Karl Walter Carstens német politikus, aki 1979 és 1984 között a Német Szövetségi Köztársaság államfője volt. – A balti közgyűlés határozatban követeli a Lettországban, Litvániában és Észtországban állomásozó volt szovjet csapatok kivonásának fölgyorsítását.

Május 30. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa (2 tartózkodással) átfogó embargót fogad el Szerbia és Montenegró ellen, beleértve a teljes kereskedelmi, olajszállítási és légi közlekedési tilalmat. Eszerint megszűnik a légi forgalom, befagyasztják a két állam külföldi javait, leállítják a pénzügyleteket, megszakítják a sport-, a kulturális és a tudományos kapcsolatokat. – Románia elismeri Bosznia-Hercegovina függetlenségét. – Oroszország és Üzbegisztán barátsági és együttműködési szerződést köt.

Május 31. – Szerbiában és Montenegróban parlamenti és helyhatósági választások kezdődnek.

Június 1. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet égisze alatt megrendezik a karabahi békekonferencia előkészítő ülését, de a tanácskozást 3 hét múlva az egyetértés teljes hiánya miatt felfüggesztik. – Hartmut Soell német szociáldemokrata képviselőt választják a Nyugat-európai Unió (WEU) parlamenti közgyűlésének elnökévé. – Oroszország a Nemzetközi Valutaalap (IMF) tagja. – A nagyprivatizáció nyitányaként Romániában megkezdik az ún. tulajdonosi bizonylatok kiosztását a felnőtt lakosságnak. – Törökország 50 millió dollár értékben hiteleket és humanitárius segílyt ígér Albániának abban a gazdasági és katonai együttműködési egyezményben, amelyet Tiranában ír alá a két ország vezetője.

Június 2. – Dániában a népszavazáson a többség elveti a maastrichti szerződésben foglalt tervet az Európai Gazdaság és Politikai Unióról. – A világ országaiban található fegyverek nyilvántartásáról rendeznek nemzetközi értekezletet Tokióban 24 ország szakértőinek részvételével. – Az ukrán

parlament elveti az orosz törvényhozás határozatát, amely törvénytelennek minősíti a Krím félsziget Ukrajnához csatolását. – Az Európai Közösségek 12 tagállama hivatalosan is jóváhagyja a szankciókat Szerbiával és Montenegróval szemben. – Moldova elismeri Horvátországot és Szlovéniát. – Orosz-moldovai külügyminiszteri megbeszélések kezdődnek a Dnyeszter menti konfliktus rendezéséről.

Június 3. – A boszniai államelnökség a köztársaság haderejének súlyos helyzete miatt katonai beavatkozásra szólítja fel a Nyugat-európai Unió (WEU) 9 tagállamát. – Makedón–albán csúcstalálkozót tartanak Tiranában. – A horvátországi szerb kisebbség által kikiáltott Krajinai Szerb Köztársaság elismeri az ugyancsak szakadár moldovai Dnyeszter Menti Köztársaságot. – Litvánia, Lettország és Észtország hadügyminisztériumai megállapodnak szerveződő önálló hadseregeik együttműködéséről. – Giorgio Napolitano, a baloldali Demokrata Párt egyik vezető politikusa az olasz képviselőház új elnöke. – Az ENSZ égisze alatt megkezdődik a világ eddigi legnagyobb környezetvédelmi konferenciája Rio de Janeiróban, 150 ország képviselőinek részvételével.

Június 4. – Az amerikai képviselőház nagy többséggel úgy határoz, hogy egy évre be kell szüntetni a kísérleti katonai atomrobbantásokat. – Az Egyesült Államok kongresszusának külügyi bizottsága jóváhagyja a Kuba elleni gazdasági szankciók megszigorításáról szóló törvénytervezetet. – Az Európai Közösségek külügyminisztereinek oslói válságtanácskozásán Diána 11 partnere úgy határoz, hogy nem nyit új tárgyalást a dán népszavazáson elvetett maastrichti szerződés módosítására: a ratifikálási eljárásoknak folytatódniuk kell, és nyitva marad a kapu Dánia közösségi részvételéhez.

Június 5. – Az Egyesült Államok teljes kereskedelmi, közlekedési és kulturális embargót rendel el Jugoszlávia ellen. – Parlamenti választásokat rendeznek Cseh-Szlovákiában. Csehországban az első helyet a Polgári Demokrata Párt–Kereszténydemokrata Párt szerzi meg, Szlovákiában a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom győz. – A japán szenátus különleges bizottsága megszavazza az ország katonáiból álló békeerők felállításáról szóló törvényjavaslatot. – A lengyel parlament felmenti Jan Olszewski miniszterelnököt és kormányát. – Az Észak-atlanti Együttműködési Tanács 3. külügyminiszteri értekezletén már részt vesz a szervezetbe fölvetett Grúzia képviselője is. – A Világbank 400 millió dollár kölcsönt folyósít Romániának a piacgazdasági átmenet könnyítésére. – Észak- és Dél-Korea Vöröskeresztjének képviselői megállapodnak, hogy aug.-ban megrendezik a koreai családok újabb találkozóját.

Június 6. – Borisz Jelcin orosz elnök elfogadja Gavriil Popov moszkvai főpolgármester lemondását. – Mihail Gorbacsov volt szovjet államfő egy új környezetvédelmi szervezet, a Nemzetközi Zöldkereszt vezetője. – Margaret Thatcher miniszterelnöki tevékenységének elismeréseképpen bárónői rangot és életre szóló felsőházi tagságot kap a kormány javaslatára a brit királynőtől. – Népi Hazafias Párt néven párttá alakul az orosz Afganisztáni Veteránok Szövetsége.

Június 7. – A szarajevói Tito laktanya kiürítésével befejeződik a jugoszláv csapatok kivonása Bosznia-Hercegovinából. – Az azerbajdzsáni elnökválasztásokon Abdulfaz Elcsibej, az azerbajdzsáni Népfrent jelöltje kapja a legtöbb szavazatot. – Václav Havel cseh-szlovák köztársasági elnök felkéri Václav Klaust, a Cseh Polgári Demokrata Párt elnökét, hogy kezdjen koalíciós tárgyalásokat az új cseh-szlovák szövetségi kormány megalakításáról. – Az orosz-amerikai csúcstalálkozó előkészítéséről kezd tárgyalásokat Washingtonban Andrej Kozirev orosz külügyminiszter.

Június 8. – Benyújtja lemondását a moldovai kormány. – Az orosz hadsereg befejezi csapatainak kivonását a magát függetlenné nyilvánított Csecsen Köztársaságból. – A vilniusi parlament rendkívüli ülésén alkotmányos érvényű jogszabályt alkot arról, hogy Litvánia nem csatlakozik semmiféle, a volt Szovjetunió helyén létrejövő szövetséghez. – Cseh-Szlovákia jövőjéről kezdenek tárgyalásokat a cseh, ill. a szlovák választásokon győztes pártok vezetői.

Június 10. – Szerbia 3. parlamenten kívüli ellenzéki pártja megalapítja a Szerbia Polgári Szövetségét. – Román-moldovai külügyminiszteri találkozót tartanak Bukarestben.

Június 11. – A jugoszláv parlament alakuló ülésén a köztársasági tanács elnökévé Miloš Radulović

professzort, a montenegrói köztársasági elnökség tagját választják meg. Az állampolgári tanács elnöke Jugoslav Kostić, a csonka elnökség vajdasági tagja. – A moldovai parlament széles körű autonómiát ad az ország keleti részén élő orosz ajkú népességnek. – Az orosz kormány elfogadja privatizációs programját, amelynek értelmében minden lakos 7-8 ezer rubel értékű szabadon átruházható kupont kap kézhez részesedés vásárlására állami vállalatokból. – A gdański hajógyárban megkezdődik a Szolidaritás IV. kongresszusának első fordulója, amelyen újjáválasztják a szervezet vezetőjévé Marian Krzaklewskit.

Június 12. – Kozirev orosz és Baker amerikai külügyminiszter Londonban folytatja tárgyalásait a stratégiai fegyverzet csökkentéséről. – Az orosz parlament rendkívüli állapotot hirdet a köztársasághoz tartozó Észak-Oszétiában. – Az Ukrán Népi Mozgalom (RUH) ungvári regionális tanácskozásán 2 társelnökre bízják a kárpátaljai helyi szervezet irányítását.

Június 13. – A Szovjetunió Kommunista Pártjának fennmaradt vezetése kizárja soraiból az egykori pártfőtitkárt, Mihail Gorbacsovot.

Június 14. – Litvániában a népszavazáson az orosz csapatok feltétel nélküli és haladéktalan kivonása, valamint a köztársaságnak okozott károk megtérítése mellett foglalnak állást. – Rómában megtartja kongresszusát a Nyugati Politikai Mozgalom nevű újnáci nemzetközi szervezet.

Június 15. – A jugoszláv szövetségi parlament titkos szavazással nagy többséggel az ország elnökévé választja Slobodan Miloševićet. – Izetbegović boszniai és Tudjman horvát elnök közös nyilatkozatban jelenti be, hogy Horvátország és Bosznia nagyköveti szinten diplomáciai kapcsolatra lép. – Az Európai Közösségek külügyminiszterei luxembourgi tanácskozásukon sem döntenek Makedónia önálló államiségének elismeréséről. – Irán és Grúzia képviselői megállapodnak a két ország nagykövetségeinek megnyitására Tbiliszipben, ill. Teheránban.

Június 16. – Borisz Jelcin orosz elnök hivatalos amerikai látogatásának 2. napján megállapodik George Bush-sal, hogy mindkét fél mintegy kétharmadával, 3500–3000-re csökkenti a nagy hatótávolságú nukleáris robbanófejek számát. Emellett aláírnak egy dokumentumot Washingtoni Charta címmel az amerikai-orosz partneri viszonyról és barátságról. – Oroszország a Világbank 159. tagja, miután Jegor Gajdar orosz miniszterelnök Washingtonban aláírja a csatlakozási okmányokat. – Az Európai Közösségek 5 évre szóló kereskedelmi és együttműködési egyezményt köt Mongóliával. – A moldovai parlament elfogadja a Dnyeszter Menti Köztársasággal támadt viszály rendezésének alapelveit. – A Dél-afrikai Köztársaságban kéthetes sztrájk- és bojkottmozgalmat hirdet az Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC), hogy így kényszerítse ki a hatalom megosztását a fehér és a fekete lakosság között.

Június 17. – Ukrajna is csatlakozik az európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Párizsi Chartájához. – Franjo Tudjman horvát és Alija Izetbegović boszniai elnök katonai együttműködési megállapodást ír alá. – Véget ér a Libanonban fogva tartott 2 utolsó nyugati tús – a német Heinrich Strübig és Thomas Kemptner – kálváriája szabadon engedik őket. – Németországban a Bundestag többségi szavazattal törvényt fogad el az egykori politikai üldözöttek anyagi kárpótlásáról.

Június 18. – Oscar Luigi Scalfaro köztársasági elnök Giuliano Amato szocialista politikust bízza meg a világháború utáni 51. olasz kormány megalakításával. – Egy hónapos rendkívüli állapotot hirdet a karabahi vezetés, és a súlyos helyzet miatt azonnali mozgósítást is elrendel. – Az orosz parlament elfogadja azt a törvényt, amely szerint csakis orosz beleegyezéssel használhatják más államok a rubelt fizetési eszközükként.

Június 19. – Nyolc közép- és kelet-európai ország külügy- és védelmi minisztereinek részvételével tanácskozást rendez a Nyugat-európai Unió (WEU). – A lengyel alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősíti a szejm máj. 28-i átvilágítási határozatát és felfüggeszti annak további végrehajtását. – Az Általános Vámtarifa- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) megfigyelői státust ad Albániának, valamint Észtországnak, Moldovának és Türkmenisztánnak, Jugoszlávia tagságát viszont felfüggeszti.

Június 20. – A cseh és a szlovák választásokon győztes pártok vezetői megállapodnak Cseh-Szlovákia szétválásában: az alkotmányos úton zajló folyamat – amely véget vetne a 74 esztendőes cseh és szlovák föderációnak – szept. 30-án venné kezdetét a cseh és a szlovák nemzetgyűlésekben. –

A bosznia-hercegovinai államelnökség a köztársaság egész területére hadiállapotot hirdet ki. – Repülészerencsétlenség következtében meghal Babrak Karmal egykori afgán elnök és kommunista pártfőtitkár, valamint a vele utazó Rasid Dosztam tábornok, az afganisztáni üzbug milíciák parancsnoka. – Észtországban bevezetik a saját nemzeti valutát, az észt koronát. – ENSZ-támogatást kérnek Tatár föld függetlenségének helyreállításához a Tatár Világkongresszus nevű tanácskozás résztvevői Kazanyban.

Június 21. – Az orosz kormányt élesen bíráló tömörülés jön létre Moszkvában Polgári Szövetség néven, a reformok mérsékelt ütemű megvalósítását követelve. – A türkménisztáni elnökválasztáson Szaparmurad Nyijazov – egyetlen jelöltként – győz. – Olaszország és Ausztria közös nyilatkozatban lezártak nyilvánítja az 1960-ban kezdődött vitát Dél-Tirol ügyében.

Június 22. – George Bush amerikai elnök feloldja az érvényben lévő diszkriminatív vámtarifákat és egyéb kereskedelmi korlátozásokat Romániával szemben. – A Biztonsági Tanács meghatározatlan időre elhalasztja Grúzia ENSZ-tagságára vonatkozó kérelmének tanulmányozását. Meghal Li Hsziennien volt kínai államfő.

Június 23. – Az izraeli parlamenti választásokon a Jichak Rabin vezette Munkapárt győz. – A líbiai Népi Gyűlés úgy határoz, hogy a skóciai repülőgépes merénylettel gyanúsított 2 személy ügyében csak az Arab Liga, vagy az ENSZ égisze alatt felállított bíróság ítélkezhet. – Beiktatják az új NATO főparancsnokot, az 55 éves John Shalikashvilit. – Jelcin orosz és Kravcsuk ukrán elnök újabb tárgyalásokat kezd a fekete-tengeri flotta felosztásáról. – Észtország a Világbank 160. tagja.

Június 24. – Pozsonyban megtartja utolsó ülését a Jan Čarnogursky kereszténydemokrata politikus vezette szlovák kormány, majd lemond. Ezután megalakul és leteszi a hivatali esküt a Vladimir Mečiar által vezetett új szlovák kormány, amelynek 14 tagjából 13 a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS) tagja. – Puccsot kísérelnek meg a jan.-ban elűzött Zviad Gamszahurdia grúz elnök hívei. – Eduard Sevardnadze grúz és Borisz Jelcin orosz elnök megállapodik, hogy különbözottságot állítanak föl a dél-oszétiai viszály körülményeinek tisztázására. – Kazahsztán és Üzbegisztán barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést ír alá.

Június 25. – II. János Pál pápa jóváhagyja és terjeszteni engedélyezi a katolikus vallás új katekizmusát, a vallásoktatás egyetemesnek szánt kézikönyvét. – A fekete-tengeri térség állam- és kormányfői országaik szorosabb politikai-gazdasági együttműködése mellett foglalnak állást isztambuli tanácskozásukon. – A megelőző diplomácia lehetőségeiről tárgyal Párizsban Butrosz Ghali, az ENSZ főtitkára és Roland Dumas francia külügyi államminiszter.

Június 26. – Az Európai Közösségek állam- és kormányfőinek lisszaboni csúcstalálkozóján Portugália átadja Nagy-Britanniának a soros elnöki tisztet. – Marián Čalfa cseh-szlovák miniszterelnök Václav Havel köztársasági elnöknek benyújtja a szövetségi kormány lemondását, de ügyvezető jelleggel még hivatalban marad. – A Balti Tanács felszólítja a 7 vezető ipari ország állam- és kormányfőit, hogy legközelebbi találkozójukon vitassák meg a Baltikumban állomásozó orosz csapatok kivonásának ügyét. – Az orosz parlament elfogadja a védelmi törvényt, amely rögzíti a feladatokat, a kötelességeket, valamint a védelem megszervezésére és irányítására hivatott szervek körét.

Június 27. Váratlanul Bosznia-Hercegovinába látogat François Mitterrand francia köztársasági elnök, hogy elősegítse a szarajevói repülőtér megnyitását. – Hazájába látogat a Karadjordjević szerb uralkodócsalád feje, a Londonban élő Sándor koronaherceg.

Június 28. – Olaszországban Oscar Luigi Scalfaro köztársasági elnök kinevezi miniszterelnökké Giuliano Amato szocialista politikust, és ezzel megoldódik a 2. hónapja tartó kormányválság. – A mongóliai parlamenti választásokon a Mongol Népi Forradalmi Párt a szavazatok több mint 90%-ával győz. – Burhanuddin Rabbani nevezik ki Afganisztán új elnökévé.

Június 29. – Az Afrikai Egységszervezet 28. csúcstalálkozóján Abdou Dioufot, Szenegál államfőjét választják meg a szervezet új elnökévé.

Június 30. – A német–francia hadtest felállításáról tárgyal Klaus Kinkel német külügyminiszter James Baker amerikai külügyminiszterrel és Richard Cheney védelmi miniszterrel. – Az ukrán parlament elismeri a Krím félsziget autonómiáját. – A moldovai parlament elfogadja a kormány

lemondását, és Andrei Sangheli miniszterelnök-helyettest nevezi ki Moldova új kormányfőjévé. – Tadzsikisztán és Irán elnökei nyilatkozatot írnak alá a 2 ország baráti kapcsolatainak alapelveiről. Július 1. – A brit kormány veszi át az Európai Közösségek elnökségét 1992 második felévére. – Ausztria vízumkötelezettséget rendel el valamennyi szerb és montenegrói állampolgár számára. – Litvániában vízumkötelezettséget vezetnek be a külföldieknek. – Grúzia és Ukrajna ratifikálja az európai hagyományos fegyveres erők csökkentéséről 1990. nov. 19-én Párizsban aláírt egyezményt. – Olaszország veszi át a Nyugat-európai Unió (WEU) elnöki tisztét. – Borisz Jelcin orosz elnök rendeletet ad ki a privatizáció felgyorsításáról.

Július 2. – Az Egyesült Államok befejezi az Európában tárolt valamennyi taktikai atomfegyverének kivonását. – Az amerikai szenátus külügyi bizottsága jóváhagyja a hadászati fegyverzet csökkentéséről kötött szovjet–amerikai START-szerződést. – A luxemburgi parlament – elsőként az Európai Közösségek tagállamai közül – ratifikálja a maastrichti szerződést. – Szarajevóba, a repülőtér biztosítására megérkezik ezer ENSZ-katona és az Európai Közösségek segélyeit szállító első 2 repülőgép. – Leteszi a hivatali esküt a Jan Strasky vezette új cseh-szlovák szövetségi kormány, amelynek programja júl. 16-án bizalmat kap a parlamenttől. – Az olasz szenátus és a képviselőház is bizalmat szavaz Giuliano Amato négy párti kormányának. – Oroszország és Grúzia diplomáciai kapcsolatokat létesít. – Arutjunjan örmény kormányfő kínai látogatása során a 2 ország egyezményeket köt. – A román ortodox egyház szentjévé avatják Nagy István moldovai vajdát.

Július 3. – Eredménytelenül zárul a cseh-szlovák elnökválasztás első és második fordulója. A következő 2 fordulóban (júl. 16.; júl. 30.) sem születik eredmény. – A délszláv válság menekültejének nyújtandó humanitárius segítségről kezd tanácskozást a 24 fejlett ipari ország (OECD) képviselője. – A Dnyeszter menti válság rendezéséről folytat megbeszélést Jelcin orosz és Snegur moldovai elnök. – Törökországban eltörlik az 1980-as katonai puccs idején feloszlított pártok újjászervezésére vonatkozó tilalmat.

Július 4. – A boszniai elnökség rendeletet hoz az egységes hadsereg megteremtéséről. – A lengyel parlament hozzájárul az Európai Közösségekkel való társulási szerződés aláírásához. – Az orosz kormány támogatására több mint 40 társadalmi szervezetet átfogó tömörülés alakul Moszkvában a Reformok Támogatóinak Fóruma néven. – Újjáalakuló kongresszust tart az egykori szovjet állampárt, az SZKP: Szergej Szkvorcovot választják szervezőtitkárrá. – A Progress–M18 teherűrhajót összekapcsolják a Mir űrkomplexummal.

Július 5. – Megkezdődik az első orosz–amerikai hadgyakorlat a Barents-tengeren. – Az ecuadori elnökválasztás második fordulójában Sixto Duran Ballen, a Köztársasági Egység Pártjának jelöltje győz. – Pakisztán kiutasítja a jugoszláv nagykövetet a boszniai agresszió miatt.

Július 6. – Az ENSZ biztonsági Tanácsa 758. számú határozatában kiszélesíti a jugoszláviai ENSZ békefenntartó erők mandátumát és létszámát, továbbá Ukrajnát is bevonják az ENSZ-erők kötelékébe. – Az Egyesült Államok újabb gazdasági szankciókat hoz Jugoszlávia ellen. – Az egymással szemben álló szerb és horvát csapatok megkezdik tüzérségi erők, rakéták és páncélos egységeik kivonását a Horvátországban lévő krajjinai-dalmáciai válságövezetből. – Bécsben a 16 NATO-tagállam, a 6 volt VSZ-tagország és 7 szovjet utódállam képviselői parafálják azt a megállapodást, amely szabályozza az európai hagyományos fegyveres erők létszámát. – Az örmény parlament elismeri Karabah függetlenségét. – A tadzsik kormány és az ellene harcoló fegyveres kommunista csoportok fegyverszüneti megállapodást kötnek azzal, hogy tárgyalásokat kezdenek a vitás kérdések rendezéséről.

Július 7. – Kanada 9 angol tartományának kormányfői megállapodnak a szövetségi hatalmi jogkörök újrafelosztásában, ami a korábbinál nagyobb autonómiát biztosíthat a francia nyelvű szeparatista Québec tartomány számára. – Azonnali tűzszünetre adnak parancsot a Dnyeszter menti válságban érintett felek katonai vezetői. – A makedón parlament megvonja a bizalmat a Nikola Kljušev vezette kormánytól az új koalíciós kormány Petar Gusev szociáldemokrata elnök vezetésével júl. 17-én alakul meg. – Litvánia 161. tagként csatlakozik a Világbankhoz. – Az orosz alkotmánybíróság megkezd az SZKP és az Oroszországi KP betiltása törvényességének vizsgálatát.

Július 8. – A boszniai harcok azonnali beszüntetésére fölszólító állásfoglalást fogadnak el a 7

legfejlettebb ipari ország vezetőinek 18. csúcstalálkozóján. – A Zsidó Világkongresszus brüsszeli konferenciáján az antiszemitizmus elleni küzdelem fokozásáról szóló határozatot fogadnak el. – Beiktatják hivatalába az új osztrák államfőt, Thomas Klestil. – Az osztrák parlament elfogadja a külföldiekre vonatkozó új tartózkodási törvényt. – George Bush amerikai elnök fél évvel meghosszabbítja a Líbiával szembeni gazdasági szankciókat. – Az orosz parlament törvényerőre emeli az európai hagyományos fegyverzetek és fegyveres erők csökkentéséről kötött 1990-es szerződést. – A NATO brüsszeli központjába látogat Leonid Kravcsuk ukrán elnök. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet tagállamai megállapodnak, hogy Kis-Jugoszlávia képviselője nem lehet jelen az EBEÉ-csúcson, ill. okt. közepéig egyetlen EBEÉ-ülésen sem.

Július 9. – Megkezdődik az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet csúcstalálkozója, amelyen aláírják a politikai nyilatkozatból és 12 határozatból álló Helsinki-II. záródokumentumot. – Bill Clinton, a Demokrata Párt elnökjelöltje bejelenti, hogy Al Gore szenátort választja elnökjelöltjéül. – Az Európai Közösségek megállapodást ír alá a megszállt területeken élő palesztinok vezetőjével 80 millió dollár értékű segély folyósításáról. – Leszáll az amerikai Columbia űrrepülőgép, amely eddigi leghosszabb, 5,7 millió kilométeres repülését teljesítette. – Az NGC 3115 elnevezésű galaxis középpontjában olyan fekete lyukat fedeznek fel, amely százszorta nagyobb, mint bármely eddig ismert hasonló képződmény.

Július 10. – A volt Varsói Szerződés és a NATO tagállamainak képviselői Helsinkiben aláírják a szerződést az európai hagyományos fegyveres erők létszámának csökkentéséről. – A lengyel parlament elfogadja Waldemar Pawlak miniszterelnök lemondását, és Hanna Suchocka személyében megválasztja az ország első női miniszterelnökét. – A Nyugat-európai Unió (WEU) tagállamai úgy döntenek, hogy haditengerészeti járőrszolgálatot állítanak fel az Adriai-tenger nemzetközi vizein, ellenőrizni a Szerbiával szembeni embargó betartását. – Moszkvában orosz-német megállapodást írnak alá, amely lehetővé teszi Oroszország német származású lakosainak, hogy visszatelepüljenek a Volga folyó vidékére, egykori autonóm területükre. – Németországban a Bundesrat is elfogadja a terhességmegszakítás új szabályait, amelyek értelmében csakis a nő jogosult eldönteni: megtartja-e magzatát, vagy sem. – Az ETA baszk szeparatista szervezet 2 hónapos tűzszünetet javasol a spanyol kormánynak, de az az erőszakról való végleges lemondástól teszi függővé a tárgyalásokat. – Egy amerikai bíróság kábítószer-csempészésért 40 évi börtönre ítéli Manuel Noriegát, Panama volt vezetőjét.

Július 11. – Volt keletnémetek egy csoportja Berlinben az „Igazságosság Bizottságai” megalakítására szólít fel, hogy a volt NDK saját kezébe vehesse sorsának alakítását. – Dudás Károly elnökletével megalakul a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség.

Július 12. – Willy Claes belga politikust választják meg elnökké az EK szocialista és szociáldemokrata pártjainak uniója élére. – Ion Iliescu román elnök hivatalos belorusszai látogatása során aláírják a 2 ország barátsági és együttműködési megállapodását.

Július 13. – George Busch amerikai elnök bejelenti: az Egyesült Államok a jövőben nem állít elő plutóniumot és dúsított urániumot, hogy gátat vessen a tömegpusztító fegyverek továbbterjedésének. – Az amerikai Demokrata Párt konvencióján Bill Clintont választják a párt elnökjelöltjévé. – Magyarország és Ausztria az ENSZ Biztonsági Tanácsának sürgős összehívását kéri a boszniai válság megvitatására. – Horvátország bejelenti, hogy nem hajlandó több menekültet befogadni Bosznia-Hercegovinából. – Az izraeli parlament jóváhagyja Jichak Rabin, a Munkapárt vezetője alakította új kormányt. Rabin felajánlja, hogy ellátogat az arab fővárosokba, és megpróbál áttörést elérni a közel-keleti béketárgyalások ügyében.

Július 14. – Kis-Jugoszlávia parlamentje megválasztja az államszövetség első miniszterelnökét, Milan Panić jugoszláv származású amerikai üzletembert. – Jelcin orosz elnök elrendeli a gazdasági szankciókat és a hivatalos kapcsolatok felfüggesztését Kis-Jugoszláviával szemben. – A cseh parlament bizalmat szavaz Václav Klaus négy párti kormányának. – Vladimir Mečiar szlovák kormányfő ismerteti programját a parlamentben, amely azt jóváhagyja.

Július 15. – Külügyminiszter-helyettesi szintű orosz-japán szakértői tárgyalásokat tartanak Tokióban a békeszerződés előkészítéséről és a területi vitáról. – Thomas Klestil osztrák elnök

megválasztása utáni első külföldi útján Václav Havel cseh-szlovák államfővel találkozik. – A római Gemelli klinikán sikeres műtétet végeznek II. János Pál pápán. – A finn központi bank pénzügyi együttműködési megállapodást köt az Európai Közösségek tagállamainak központi bankjaival. – Kazahsztánt felveszik a Nemzetközi Valutaalapba. – A Koreai NDK-ban a pénzreform keretében új bankjegyeket hoznak forgalomba.

Július 16. – Ross Perot texasi milliárdos, önjelölt elnökjelölt bejelenti, hogy nem indul a nov-i amerikai elnökválasztáson. – Az új izraeli kormány felfüggeszti elődjének minden, a telepítésekkel kapcsolatos korábbi döntését. – Izrael és Ausztria megállapodik a 2 ország közötti szabadkereskedelmi övezetről, és ismét nagyköveti rangra emelik diplomáciai kapcsolataikat. – A Független Államok Közösségének, külügy- és védelmi miniszterei megegyeznek, hogy az államközösségi békefenntartó erők bevezetéséről az államfők tanácsa konszenzus alapján dönthet az egyes tagállamok kérésére. – Tajvan parlamentje elfogadja azt a törvényt, amely lehetővé teszi, hogy a szigetország javítsa kereskedelmi és politikai kapcsolatait Kínával.

Július 17. – Hatályba lép az európai hagyományos fegyverzetek csökkentését előíró megállapodás. – A szlovák parlament elfogadja a Szlovák Köztársaság szuverenitásáról szóló nyilatkozatot. – Londonban kéthetes tüzszünetben állapodnak meg a szerbek, a horvátok és a bosnyákok, de az egyezség papíron marad.

Július 18. – A Közép-európai Kezdeményezés bécsi tanácskozásán Hexagonáléra változtatják a szervezet nevét, és a tagállamok közé – Horvátország és Szlovénia mellett – felveszik Bosznia-Hercegovinát is. – John Smith skót ügyvéd, a brit árnyékkormány pénzügyminiszterét választják a Munkáspárt vezérévé, a lemondott Neil Kinnock helyébe.

Július 19. – Közél-keleti körutat kezd James Baker amerikai külügyminiszter. – Parlamenti választások kezdődnek Vietnámban.

Július 20. – Az Európai Közösségek külügyminiszterei úgy döntenek, hogy nem fogadják el a szerb-montenegrói államszövetséget a megszűnt Jugoszlávia egyedüli örökösének. – Finnország vízumkényszert vezet be a korábbi Jugoszlávia állampolgáraival szemben, a menekültáradat megfékezésére. – Büntetőeljárást indítanak Vasil Bilak, a Cseh-szlovák Kommunista Párt egykori vezető funkcionáriusa ellen, miután kiderül, hogy ő volt az egyik aláírója az 1968. aug. 21-i intervenciót megelőző „behívó levélnek”. – Romániában miniszterelnöki rendelettel leváltják 2, zömében magyarul beszélő magyar nemzetiségű prefektusát, Pataki Imrét és Fodor Ferencet. – Oroszország és Belorusszia kormánya közös ülést tart a katonai együttműködésről. – Lettországból megszűnik a rubel mint érvényes fizetőeszköz.

Július 21. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa felfüggeszti a kambodzsai vörös khmereknek szánt nemzetközi segélyek folyósítását, amíg a szervezet akadályozza a kambodzsai békefolyamat továbbvitelét. – Eredménytelen tárgyalásokat folytat Washingtonban Haris Silajdzic bosnyák külügyminiszter. – Bosznia-Hercegovina és Horvátország barátsági és együttműködési szerződést köt, és hivatalosan is diplomáciai kapcsolatra lép. – Jichak Rabin személyében 6 év után újból izraeli miniszterelnök látogat Egyiptomba. – Borisz Jelcin orosz és Mircea Snegur moldovai elnök aláírja a Dnyeszter menti válság rendezésének alapelveit rögzítő megállapodást. A litván parlament megválasztja az ország új miniszterelnökét Alekszandra Abisala volt tárca nélküli miniszter személyében. – A mongol parlament Puncagijn Dzsaszrájt választja meg az ország miniszterelnökévé.

Július 22. – Václav Klaus és Vladimir Mečiar szlovák kormányfő megállapodik, hogy törvényjavaslatban kezdeményezik a szövetségi kormány megszüntetését. – A Bundesrat rendkívüli ülése jóváhagyja, hogy Németország részt vegyen a Jugoszlávia elleni embargó ellenőrzésében. – Jugoszláv-horvát katonai megbeszéléseket tartanak az Európai Közösségek és a Nemzetközi Vöröskereszt közvetítésével Szabadkán. – Megszökik börtönéből a kolumbiai kábítószerkirály, Pablo Escobar.

Július 23. – A 39 ország részvételével folyó genfi leszerelési tárgyalásokon az Egyesült Államok bejelenti, hogy elfogadja a vegyi fegyverek betiltásáról szóló megállapodástervezetet. – Felfüggesztik Jugoszlávia tagságát a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetben (OECD).

Július 24. – Az Izraellel határos arab országok külügyminiszterei Damaszkuszban válságmegbeszélésen vitatják meg Rabin izraeli kormányfő tárgyalási ajánlatát. – Kazahsztánt is felveszik a Világbankba. – Föld körüli pályára bocsátják az amerikai Delta-2 típusú hordozórakéta segítségével a Geotai elnevezésű japán műholdat.

Július 25. – Rendkívüli kongresszust tart Moszkvában a reformer Demokratikus Oroszország nevű mozgalom. – Ion Iliescu román államfő Kuvaitban tárgyal.

Július 26. – Irak és az ENSZ megállapodik a bagdadi mezőgazdasági minisztérium átvizsgálásáról. Az épületben állítólag fontos katonai dokumentumokat rejtettek el az irakiak. – A japán felsőházi választásokon a csaknem 40 éve kormányzó Liberális Demokrata Párt elsőpró sikert arat.

Július 27. – Tűzszüneti megállapodást kötnek Tadzsiszisztánban a politikai pártok, a fegyveres alakulatok és az egyházak képviselői. – A bajkonuri űrrepülőtérről felbocsátják a Szozjuz-TM-15 jelzésű orosz űrhajót, amelynek fedélzetén ott van Michel Tognini francia űrhajós is.

Július 28. – Horvát-szerb megállapodást írnak alá Genfben a fogolycseréről. – A brit és az ír kormány hivatalos tárgyalásokat kezd Észak-Írország jövőjéről.

Július 29. – Oroszország kiadja Erich Honecker volt keletnémet vezetőt Németországnak. – Klaus Kinkel német külügyminiszter hivatalos varsói látogatása során német-lengyel határ menti együttműködési szerződést írnak alá. – Vatikánvárosban megtartja első ülését a Szentszék és a zsidó állam kapcsolatainak rendezésére hivatott bizottság. – Az örmény-azeri feszültség kiéleződése miatt 2 hónapra rendkívüli állapotot vezetnek be 2, Azerbajdzsánnal határos örmény járásban. – Madagaszkáron sikertelen államcsínykísérletet hajtanak végre Didier Ratsiraka államfő kormánya ellen.

Július 30. – Az Egyesült Államok és Oroszország megállapodást ír alá arról, hogy Amerika 25 millió dollárral segíti az orosz tulajdonban lévő vegyi fegyverek megsemmisítését. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa újabb fél évvel meghosszabbítja a Libanonban állomásozó békefenntartó erők mandátumát. – A kuvaiti-francia védelmi egyezmény megkötéséről tárgyal Párizsban a kuvaiti külügyminiszter. – Levon Ter-Petroszjan örmény államfő felmenti Gagik Arutjunjan kormányfőt, és helyére Hoszrov Arutunjan nevezte ki. – Törökország és Grúzia barátsági szerződést ír alá és diplomáciai kapcsolatokat létesít. – A vajdasági parlament megszavazza Koviljko Lovre kormányát.

Július 31. – A görög parlament ratifikálja a maastrichti szerződést. – Az ENSZ 179. tagként felveszi Grúziát. – Az Európai Közösségek brüsszeli bizottsága hozzájárul, hogy kezdjék meg a tárgyalásokat Svédország felvételéről. – A Duna-Majna-Rajna-csatorna utolsó szakaszának elárastásával összekapcsolják az európai kontinentst közrefogó Északi- és Fekete-tengert. – Kína megszakítja diplomáciai kapcsolatait Nigerrel, amiért az afrikai ország hivatalos kapcsolatokat létesít Tajvannal. – Felbocsátják az Atlantis amerikai űrrepülőgépet.

Augusztus 1. – A lengyel képviselőház (szejm) elfogadja a „kis alkotmányt”, amely ideiglenes alaptörvényként újraszabályozza az államfő, a parlament és a kormány jogkörét.

Augusztus 2. – A horvátországi elnökválasztáson Franjo Tudjman eddigi államfő a szavazatok 56,73%-át szerzi meg. – Romániában, Bulgáriában és Makedóniában tesz villámlátogatást Milan Panić jugoszláv miniszterelnök. – A Dnyeszter Menti Köztársaságban megkezdődik a szemben álló felek szétválasztása; az orosz, az ukrán és a moldovai katonákból álló békefenntartók elfoglalják állásaikat a Dnyeszter mentén.

Augusztus 3. – Az amerikai szenátus megszavazza a nukleáris robbantások 9 hónapos moratóriumát, és javasolja, hogy 1996. szept. 30-ával szüntessék meg az ilyen kísérleteket. – Franciaország hivatalosan letétbe helyezi azokat az okmányokat, amelyek értelmében csatlakozik a nukleáris fegyverek átadásának tilalmát előíró atomsorompó-szerződéshez. – Az egykori NDK-néphadsereg nehézfegyverzeteinek megsemmisítésével a tübingiai Rockensussrában megkezdődik az európai hagyományos fegyverzetek csökkentéséről kötött 1990. nov.-i párizsi megállapodás teljesítése. – Jelcin orosz és Kravcsuk ukrán elnök megállapodása értelmében a fekete-tengeri hadiflottát kivonják az államközösség kötelékéből, átmeneti ideig közös parancsnokság alatt működik, és közösen használják a Krím félsziget haditengerészeti támaszpontjait. – A grúz államtanács feloldja a jan.-ban elrendelt szükségállapotot és közkegyelemben részesíti az elűzött

elnök híveit, egyúttal elrendeli a fegyveres csoportokkal rendelkező politikai pártok betiltását. – A bonni kormány jelzi, hogy Németország szívesen lenne az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagja.

Augusztus 4. – Az azerbajdzsán parlament döntése alapján a volt szovjet tagköztársaság csatlakozik az atomsorompó-szerződéshez. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa elnöki nyilatkozatban ítéli el a polgári személyek bebörtönzését, követelve, hogy a szerbek nyissák meg a Vöröskereszt képviselői előtt a boszniai fogolytáborokat. – Közel-keleti körutat kezd Haris Silajdzic boszniai külügyminiszter. – Rahmon Habijev tadzsik elnök elrendeli a köztársaságban illegálisan létrehozott fegyveres csoportok felosztatását. – Oroszország és Bulgária 10 évre szóló barátsági és együttműködési szerződést köt. – Meghal František Tomašek bíboros, volt prágai érsek és cseh prímás, aki a 4 évtizedes kommunista uralom alatt a vallási és emberi jogi küzdelem egyik fő vezetője volt Csehszlovákiában.

Augusztus 5. – A Nemzetközi Valutaalap jóváhagyja az első 1,04 milliárd dolláros hitelt az orosz gazdaság korszerűsítésére. – Oroszország hivatalosan is elismeri Makedónia függetlenségét. – A mozambiki béketárgyalások római fordulóján Joaquín Chissano elnök és az ellene harcoló Renamo vezetője, Alfonso Dhlakama megállapodik, hogy okt. 1-jéig átfogó békeegyezményt kötnek.

Augusztus 6. – A cseh-szlovák parlament jóváhagyja, hogy kapjanak kárpótlást azok, akik károkat szenvedtek el az inváziós csapatokból 1968. aug. 20. és 1991. jún. 27. között. – Az Egyesült Államokban a szenátus után a képviselőház is jóváhagyja azt a törvénytervezetet, amely lehetővé teszi segélyek juttatását az egykori Szovjetunió köztársaságainak. – A volt szovjet csapatok kivonásáról kezdődnek tárgyalások az orosz és a balti államok külügyminiszterei között.

Augusztus 7. – A 24 év óta tartó tárgyalások befejezéseként elkészül a vegyi fegyverek betiltásáról szóló egyezmény végleges tervezete a 39 ország részvételével Genfben folyó leszerelési értekezleten. – Franjo Gregurić horvát és Milan Panić jugoszláv miniszterelnök Budapesten megállapodást ír alá a horvátországi harcokban fogságba esett és bebörtönzött személyek szabadon bocsátásáról. – Az ENSZ megfigyelői megkezdik az iraki tömegpusztító fegyverek ellenőrzését, és munkájukat 10 nap múlva befejezik.

Augusztus 8. – Földet ér az Atlantisz amerikai űrrepülőgép, amelynek nemzetközi legénysége egy eddig példa nélkül álló kísérlet keretében aug. 2-án pályára helyezte az Európai Űrkutatói Hivatal műholdját, az EURECA-1-et.

Augusztus 10. – Beiktatják az új ecuadori államfőt, Sixto Duran Ballent. – Grúzia tagja lesz a Világbanknak. – Visszatér a Földre a Szozjuz-TM-24 űrhajó, fedélzetén 2 orosz és 1 francia űrhajóssal.

Augusztus 11. – George Bush amerikai elnök közli Jichak Rabin izraeli kormányfővel, hogy az Egyesült Államok megadja az Izrael által az egykori Szovjetunióból kivándorló zsidók telepítéséhez kért 10 milliárd dolláros hitelgaranciát. – Az albán vezetők elutasítják Milan Panić jugoszláv miniszterelnök javaslatát az albán–jugoszláv konföderációról és a gazdasági szövetségről. – Dobrica Čosić jugoszláv államfő felkéri az ENSZ-t, hogy küldjön bizottságot a szerbek által fenntartott boszniai fogolytáborokba. – Az Egyesült Államok, Kanada és Mexikó több mint egyéves tárgyalás után megállapodik a 3 ország szabadkereskedelmi övezetének, a világ legnagyobb egységes piacának a megteremtésében. – Az Európai Közösségek kiterjeszti különleges segélyprogramját Szlovéniára. – Lettország csatlakozik a Világbankhoz. – Rahmon Nabijev államfőt a tadzsik parlament megfosztja a közvetlen elnöki kormányzás bevezetésével járó kiterjedt hatalmi jogosítványoktól. – Az Ariane 52. számú hordozórakétája útnak indul, hogy a világűrbe juttassa a NASA és a Francia Űrkutatói Intézet új mesterséges holdját, amely az óceánok eddigi legalaposabb vizsgálatára szolgál.

Augusztus 12. – Banja Lukán kikiáltják a „Szerb Köztársaságot”, amely a korábban létrehozott Boszniai Szerb Köztársaság helyébe lép. – Eduard Sevardnadze grúz elnök fegyveres harcra hívja föl a lakosságot, miután a megbuktatott elnök, Zviad Gamszahurdia hívei túsul ejtenek több kormánytisztviselőt. – Az Egyesült Államokban a szenátus után a képviselőház is megszavazza azt a törvénytervezetet, amelynek értelmében 29 év után feloldják az 1963-as Kenedy-gyilkosság

dokumentumainak titkosságát, és hozzáférhetővé teszik a merényletet vizsgáló Warren-bizottság jelentéseit. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa meghosszabbítja a Líbia ellen ápr. 15-én életbe léptetett szankciókat, hogy így kényszerítse ki a repülőgép-robbantással vádolt titkos ügynökök kiadatását. – Butrosz Ghali ENSZ-főtitkár hozzájárul 500 ENSZ-katona Szomáliába küldéséhez. – Moldova a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank tagja lesz.

Augusztus 13. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa elítéli a boszniai etnikai tisztogatást, és határozatban hatalmazza fel a békefenntartó erőket, hogy minden szükséges lépést megtegyenek, azaz katonai erőt is bevetenek a boszniai segélyszállítmányok védelmében. – Az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának rendkívüli ülészakán elítélik a bosznia-hercegovinai bűncselekményeket, és rendkívüli megbízott kiküldéséről döntenek. – A Nyugat-európai Unió (WEU) elutasítja a Jugoszlávia elleni széles körű katonai beavatkozás tervét, és ehelyett a Bosznia-Hercegovinának szánt segélyszállítmányok katonai biztosítására vonatkozó javaslatot támogatja. – Karabahban a helyi örmény hatóságok szükségállapotot és mozgósítást rendelnek el.

Augusztus 14. – A Független Államok Közösségének 7 tagországa megállapodást ír alá arról, hogy békefenntartó erőket küldenek az egykori Szovjetunió válságövezeteibe. – Az Európai Közösségek szervezésében megkezdődik a Jugoszlávia-békekonzferencia újabb fordulója.

Augusztus 15. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet magas rangú tisztviselői prágai tanácskozásukon megállapodnak, hogy hosszú távra szólóan megfigyelő missziót küldenek Koszovóba, a Vajdaságba és a Szandzsákba az emberi és a kisebbségi jogok megtartásának ellenőrzésére, ill. megfigyelőket indítanak a Szerbiával és Montenegróval szomszédos országokba is. – Az abház parlament mozgósítást rendel el és Oroszország segítségét kéri, miután a grúz nemzeti hadsereg alakulatai bevonulnak az autonóm köztársaság fővárosába, Szuhumiba.

Augusztus 16. – A karabahi parlament elnöksége rendkívüli ülésén elfogadja a terület kormányának lemondását, és létrehozza a köztársaság állami védelmi bizottságát, amelyet a kormány hatáskörével ruház fel. – Az afgán államfő, Burhanuddin Rabbani menesztí Uszta Abdul Farid Szabur kormányfőt.

Augusztus 17. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa úgy dönt, hogy megfigyelőket küld a Dél-afrikai Köztársaságba az erőszak megfékezésére. – Az észak-európai államok kormányfői felszólítják Oroszországot, hogy vonja ki csapatait a Baltikumból. – A pakisztáni és az indiai külügyminiszter találkozásán egyezményt írnak alá a vegyi fegyverek betiltásáról, és megállapodnak abban, hogy tárgyalásokat kezdenek Kasmír jövőjéről. – Az Egyesült Államokban 1980 óta kormányzó Republikánus Párt megkezdi houstoni konvencióját, amelynek harmadik napján George Bush elnököt jelölik a nov.-i elnökválasztásra. – Az Egyesült Államok teljes körű diplomáciai kapcsolatot létesít Horvátországgal, Szlovéniával és Bosznia-Hercegovinával.

Augusztus 18. – A grúz bevonulás miatt kijárási tilalmat léptetnek életbe Szuhumiban. A Kaukázusi Hegyi Népek Szövetsége ultimátumban követeli a grúzok kivonulását Abháziából. A grúz csapatok megkezdik a kivonulást a fővárosból, de a köztársaság területén maradnak. – Milan Panić jugoszláv miniszterelnök a Biztonsági Tanácsnak küldött levelében közli, hogy országa egyértelműen elítéli a nemzetiségi tisztogatást, és kész bíróság elé állítani az ebben közreműködőket. – Mircea Snegur moldovai államfő rendeletben feloldja a köztársaságban a Dnyeszter menti konfliktus miatti márc. óta érvényben lévő rendkívüli állapotot.

Augusztus 19. – Albániában megkezdődik a bírósági eljárás 18 volt magas rangú kommunista vezető, köztük Nedzsmie Hodzsa, a kommunista párt alapítója ügyében. – Oroszországba, majd Belorussziában lévő szülőfalujába látogat Simon Peresz izraeli külügyminiszter.

Augusztus 20. – Önkéntes katonai alakulatok felállításáról határoz az abháziai grúz bevonulás miatt a Kaukázusi Hegyi Népek Szövetsége. – A Vatikán diplomáciai kapcsolatot létesít Bosznia-Hercegovinával. – Pascal Lissoubát, a Pánafrikai Unió a Szociális Demokráciáért nevű párt elnökét választják Kongó új államfőjévé.

Augusztus 22. – Kanada 10 tartománya megegyezik a francia ajkú Québecnek nyújtott biztosítékokról: a központi parlament helyeinek negyedét kapja Québec. – Kéthetes magánlátogatást kezd Spanyolországban Felipe González kormányfő meghívására Mihail

Gorbacsov volt szovjet állam- és pártvezető.

Augusztus 23. – Lemond James Baker amerikai külügyminiszter, aki George Bush elnökválasztási kampányának vezetője lesz. Utóda Lawrence Eagleburger, aki a tisztséget ügyvezetőként tölti be az új kormány hivatalba lépéséig. – Az afgán kormány hozzájárul az ENSZ ideiglenes tűzszüneti felhívásának meghirdetéséhez és ahhoz, hogy elszállítsák a külföldi diplomatákat Kabulból. – A németországi Rostockban idegengyűlölő fiatalok megtámadják a helyi menekültügyi központot, és a zavargásoknak 3 nap múlva a rendőrség vízágyú és könnygáz bevetésével vet véget. – Libanonban 20 év után először tartanak általános parlamenti választásokat, a keresztények bojkottja mellett.

Augusztus 24. – Az ENSZ közgyűlése elfogadja a Bosznia függetlenségét és a szerb csapatok kivonását követelő határozatot. – Több mint 70 évi külföldi működés után lemond az emigráns ukrán kormány, és formálisan átadja a hatalmat a jelenlegi ukrán vezetésnek. – A Koreai Köztársaság és Kína diplomáciai kapcsolatokat létesít. – 23 halálos áldozatot követel az Andrew hurrikán, George Bush elnök katasztrófaövezetnek nyilvánítja Florida 3 vihar sújtotta megyéjét.

Augusztus 25. – Az Arab–izraeli béketárgyalások 6. fordulóján Izrael betérjeszti javaslatát a megszállt területeken élő palesztinok önkormányzatáról. – Helmut Kohl német kancellár aláírja azt a dokumentumot, amely arról rendelkezik, hogy a német kormány székhelye a jövőben Bonn helyett Berlin.

Augusztus 26. – Václav Klaus cseh és Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnök megállapodik, hogy 1993. jan. 1-jétől megszűnik Cseh-Szlovákia, és helyén megszületik a független Csehország és Szlovákia. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a ciprusi görög és török közösségek megegyezésére szólít föl. – Az Egyesült Államok megadja a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Albániának, a Nemzetközi Valutaalap pedig jóváhagyja az első hitelt Tiranának. – A svájci parlament alsóháza támogatja az ország csatlakozását az Európai Gazdasági Térséghez.

Augusztus 27. – Irak déli részének légtérében életbe lép a vesztegzár: az amerikai, a brit és a francia légierő lelövi azokat az iraki katonai gépeket, amelyek megsértik a felszállási tilalmat, vagy bombázni próbálják a siita mohamedán lakosságot. – Az azerbajdzsán és az örmény külügyminiszter megállapodik, hogy szept.-től tűzszünet lép életbe. – Lord Owen volt brit külügyminiszter veszi át Lord Carrington helyét az Európai Közösségek Jugoszlávia-konferenciájának élén.

Augusztus 28. – A Nyugat-európai Unió (WEU) külügy- és védelmi miniszterei rendkívüli ülésükön úgy döntenek, hogy 5000, többségében brit, olasz és francia állampolgárságú katonát küldenek a volt Jugoszláviába. – Újabb moldovai–román csúcstalálkozót tartanak.

Augusztus 29. – A délszláv rendezésről tanácskozik Tudjman horvát és Izetbegović bosnyák elnök. – Szlovákiában 2 pártból, 18 500 taggal megalakul az egységes Marxista–Leninista Kommunista Párt.

Augusztus 30. – Fölmentik a tadzsik miniszterelnököt. Akbar Mirzojevet.

Augusztus 31. – A tadzsik ellenzék elfoglalja az elnöki palotát, és túsul ejt 33 vezető kormánytisztviselőt. – A szlovák kormány megkezdi a Mečiar-kormány alkotmánytervezetének vitáját. – 22 évi börtönbüntetés után szabadon engedik Szíria egykori elnökét, Nureddin al-Atasszit.

Szeptember 1. – A pozsonyi parlament elfogadja Szlovákia új alkotmányát, a magyar képviselők kivonulnak, tiltakozva a kisebbségek jogainak korlátozása ellen. – Súlyos autóbalesetet szenved Alexander Dubček, a Szlovákiai Szociáldemokrata Párt elnöke, képviselő, a '68-as Prágai Tavasz volt vezetője. – Tárgyalásokat folytat Tiranában Mexi albán elnök és Rugova, a magát függetlennek nyilvánító Koszovó albán nemzetiségű elnöke. – Magyar–román toloncegyezményt írnak alá Bukarestben.

Szeptember 2. – A tadzsik kormány és a parlament megfosztja hatalmától Rahmon Nabijev államfőt. – Éhségstrájkot kezd Tőkés László, a Király-hágó melléki református egyházkerület püspöke, amiért még mindig nem vonták felelősségre az 1989-es forradalom áldozatainak gyilkosait.

Szeptember 3. – Bosznia felett lelőnek egy segélyszállító olasz repülőgépet: az ENSZ leállítja segélyakcióját. – Tűzszünetben állapodnak meg az Abháziában harcoló felek. – Genfben 39 állam részvételével folytatódik a vegyi fegyverek betiltásával foglalkozó konferencia. – A szlovákiai Bósnél elindítják a vízierőmű első turbináját. – Ukrajna hivatalosan is csatlakozik a Világbankhoz és a

Nemzetközi Valutaalaphoz.

Szeptember 4. – Hétévi börtönbüntetésre ítélik Todor Zsivkovot, Bulgária egykori állami és pártvezetőjét. – Kis-Jugoszlávia parlamentje bizalmat szavaz Milan Panić kormányfőnek. – A makedón parlament Branko Crvenkovski szociáldemokrata pártelnököt választja az ország kormányfőjévé. – A marokkói népszavazáson a monarchia fennmaradása, de a király hatalmának korlátozása mellett foglalnak állást.

Szeptember 5. – A Liberális Internacionálé 45., mainzi kongresszusán a szervezet teljes jogú tagjává választják a Fideszt.

Szeptember 6. – A Boszniában szövetséges horvát és muzulmán egységek megszakítják az együttműködést. – Az el nem kötelezett országok dzsakartai tanácskozásán elítélik Szerbiát a boszniai etnikai tisztogatások miatt. – Fidel Castro kubai vezető bejelenti, hogy nem fejezik be az ország egyetlen, már 90%-ig kész atomerőművét.

Szeptember 7. – A horvát parlament Jugoszlávia utolsó volt elnökét, Stipe Mesićet választja az ország államfőjévé. – Megalakul az Észak-kaukázusi Államközösség, hogy rendezze az orosz autonóm területeken élő népek vitás kérdéseit. – Ész–orosz kereskedelmi megállapodást írnak alá.

Szeptember 8. – A tókiói kormány úgy dönt, hogy Japán – a II. világháború óta most először – 1800 katonát vezényel külföldre, az ENSZ kambodzsai missziójának támogatására. – Landsbergis litván és Jelcin orosz elnök megállapodik, hogy 1993. aug. 31-ig távoznak Litvániából az orosz csapatok. – Kazahsztán és Izrael gazdasági együttműködési megállapodást köt.

Szeptember 9. – Borisz Jelcin orosz elnök belpolitikai gondokra hivatkozva lemondja Japánba és dél-Koreába tervezett útját. – Leváltják a román kormány egyetlen magyar nemzetiségű tagját, Horváth Andor művelődési államtitkárt. – A ENSZ Biztonsági Tanácsa engedélyezi 4200 ENSZ-katona Szomáliába küldését a segélyszállítások biztosítására.

Szeptember 10. – Irán és Kína nukleáris együttműködési megállapodást köt. – Lemond Vladislav Jovanović, Kis-Jugoszlávia külügyminisztere; utóda Ilija Đjukić addigi pekingi nagykövet. – George Bush amerikai elnök választási beszédében szabadkereskedelmi megállapodás megkötését helyezi kilátásba Magyarországgal, Lengyelországgal és Cseh-Szlovákiával. – Váratlanul lemondják Iliescu román elnök másnapra tervezett francia útját.

Szeptember 11. – A hágai nemzetközi bíróság határozatot hoz Salvador és Honduras több évtizedes határvitájának lezárásáról.

Szeptember 12. – A délszláv válságról kezdenek nem hivatalos tanácskozást az Európai Közösségek külügyminiszterei. – Letartóztatják a Fényes Ösvény nevű perui szélsőjobboldali terrorszervezet vezetőjét, Abimael Guzmant.

Szeptember 13. – Az Európai Közösségek brüsszeli pénzügyi bizottsága 3,5%-kal felértékeli a márkát, a német Nemzeti Bank pedig csökkenti a kamatszinteket: súlyos pénzügyi válság bontakozik ki Európában. – A thaiföldi parlamenti választásokon a 360 képviselői helyből 185 jut a hadsereg politikai szereplését ellenző pártoknak; Csuan Leek Pai, a Demokrata Párt vezetője alakít kormányt.

Szeptember 14. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozata értelmében kibővítik a Boszniában állomásozó ENSZ-erők létszámát, és felhatalmazzák őket a segélyszállítmányok védelmére. – Oroszország bejelenti, hogy hajlandó nemzetközi ellenőrzés alá helyezni biológiai védelmi objektumait és katonai biológiai kutatóintézeteit. – Bulgária és Albánia megállapodik katonai kapcsolatainak szorosabbra fűzésében. – Nazarbajev kazah elnök elutasítja a köztársaságban élő 1 millió német autonómiájának engedélyezését. – Jichak Rabin izraeli miniszterelnök a gazdasági együttműködésről kezd tárgyalásokat Németországban.

Szeptember 15. – Az ENSZ közgyűlésének 47. ülészakán Sztojan Ganev bolgár külügyminisztert választják az ülészak elnökévé. – A Független Államok Közösségének parlamenti közgyűlésén az orosz Ruszlan Hazbulatovot választják a parlament elnökévé. – A Szocialista Internacionálé XIX. berlini kongresszusán Pierre Mauroy volt francia miniszterelnököt választják a szervezet elnökévé. – A Nemzetközi Valutaalap első balti kölcsönét Lettországnak nyújtja 54,9 millió SDR értékben.

Szeptember 16. – A helsinki folyamat tagállamainak prágai tanácskozásán megállapodnak, hogy

megfigyelőket küldenek Magyarország, Albánia, Bulgária és Szerbia határára. – Oroszország és Kuba megállapodik, hogy 1993 első felében fokozatosan kivonják az utolsó Kubában állomásozó orosz egységeket is. – Az Európa Parlament ratifikálja a Magyarországgal és Lengyelországgal kötött társulási egyezményt; a cseh-szlovák megállapodás tárgyalását a szétválásig elhalasztják. – A Dnyeszter Menti Köztársaságban feloldják a rendkívüli állapotot.

Szeptember 17. – Az európai pénzügyi válság újabb fejleményeként kivonják az olasz lírát és az angol fontot az Európai Pénzügyi Rendszerből (EMS), a svéd Központi Bank pedig 500%-ra emeli rövid lejáratú hiteleinek kamatát. – Az olasz parlament ratifikálja a maastrichti szerződést. – Kína bejelenti, hogy a jövőben nem vesz részt az ENSZ Biztonsági Tanácsa 5 állandó tagállamának fegyverzetkorlátozási tárgyalásaink. – A 2. Korea miniszterelnöke jegyzőkönyvet ír alá a katonai, a gazdasági és a politikai kapcsolatok fejlesztéséről.

Szeptember 18. – A tadzsik vezetés kezdeményezésére orosz egységek vonják ellenőrzésük alá a Tadzsikisztán hadászatiilag fontos pontjait és létesítményeit.

Szeptember 19. – Az azeri és az örmény védelmi miniszter tűzszüneti megállapodást ír alá, amely szerint 2 hónapra felfüggesztik a harcokat a két ország határán a Karabahban.

Szeptember 20. – Az ENSZ felújítja segélyszállításait a bosnyák fővárosba, Szarajevóba. – A Biztonsági Tanács úgy dönt, hogy Kis-Jugoszlávia nem örökölheti automatikusan a korábbi állam helyét a világszervezetben, hanem kérnie kell felvételét. – A francia népszavazáson 51%-os igennel fogadják el a maastrichti szerződést. – Az észtparlagenti és elnökválasztásokon nem vehetnek részt a köztársaság lakosságát 40%-ban alkotó oroszok.

Szeptember 21. – Az Európai Közösségek külügyminiszterei New York-i rendkívüli ülésükön nem javasolják a maastrichti szerződés újratárgyalását. – Leváltják a Kubai Kommunista Párt legfőbb ideológiai vezetőjét, Carlos Aldanát. – Megkezdődik a salvadori gerillamozgalom, az FLMN fegyverletételének második szakasza.

Szeptember 22. – Az osztrák parlament jóváhagyja az ország csatlakozását az Európai Gazdasági Térséghez. – Az amerikai képviselőház jóváhagyja azt a törvénytervezetet, amely megvonná a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Kis-Jugoszláviától. – Tűzszünet lép életbe a nahicseváni–örmény határon. – A lengyel szejm alkotmányjogi felelősséget vizsgáló bizottsága kihallgatja Wojciech Jaruzelski egykori államfőt, aki minden felelősséget magára vállalt a szükségállapot 1981-es bevezetéséért. – 15 Atlanti-óceán menti ország megállapodik, hogy 15 évig tilos radioaktív szennyező anyagok elhelyezése az óceánban. – Kazahsztán és Németország politikai és gazdasági együttműködési megállapodást köt.

Szeptember 23. – Kölcsönös védelmi megállapodást ír alá Bosznia és Horvátország. – Az Egyesült Államok újabb atomrobbantást hajt végre a nevadai sivatagban. – Magyarország együttműködési megállapodást ír alá a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel (ILO). – Vietnamban Le Duc Anh tábornokot választják államfővé. – Kazahsztán barátsági és együttműködési szerződést ír alá Franciaországgal, és csatlakozik az EBEÉ Párizsi Chartájához.

Szeptember 24. – Az amerikai képviselőház 9 hónapra szóló moratóriumot hagy jóvá a nukleáris robbantásokra. – Az Egyesült Államok tovább szigorítja a 30 éve elrendelt kereskedelmi embargót Kubával szemben. – Újabb sikertelen elnökválasztási fordulót tart a cseh-szlovák szövetségi parlament.

Szeptember 25. – Megnyitják a Duna–Majna–Rajna-csatornát; Antall József magyar miniszterelnök beszédében bírálja a szlovák magatartást Bős ügyében. – Az orosz parlament elítéli Grúziát, amiért erőszakos úton az ember jogok megsértésével próbálja megoldani az abház válságot. – Befejeződik az orosz csapatok kivonása Mongóliából. – A katonai együttműködés bővítése mellett foglalnak állást a Visegrádi Hármak védelmi miniszterei. – Kizárják Kis-Jugoszláviát a Nemzetközi Atomenergia Ügynökségből (IAEA).

Szeptember 26. – Rendkívüli állapotot vezetnek be az Oroszországhoz tartozó Kabard- és Balkárföld fővárosában, Nalcsikban. – Feloldják a 3 éve bevezetett rendkívüli állapotot a Myanmari Unióban. – Puccskísérletet hiúsítanak meg a Comore-szigeteken.

Szeptember 27. – Romániában súlyosabb szabálytalanságok nélkül tartják meg a parlamenti és az

elnökválasztásokat, de a szavazatszámolás még 1 hét múlva sem fejeződik be. – A francia szenátus tagjainak újjáválasztásakor a legjobb eredményt a kormányzó Szocialista Párt éri el. – A togói népszavazáson jóváhagyják az ország új alkotmányát.

Szeptember 28. – Az abház válságról tárgyal Sevardnadze grúz és Jelcin orosz elnök. – A Litvániában élő lengyel kisebbségek helyzetéről folytat megbeszélést Varsóban Abisala litván kormányfő.

Szeptember 29. – Brazíliában eddig példátlan módon a parlament eljárást kezdeményez Fernando Collor de Mello elnök ellen. – Müllemann német gazdasági miniszter Moszkvában a 2 milliárd márkás, a vállalatokkal szemben fennálló orosz adósság kifizetésére szólítja fel tárgyaló partnereit. – A svájci parlament felsőháza jóváhagyja az Európai Gazdasági Térségről szóló szerződést. – A szlovák parlament dönt: aug. 29-e, a Szlovák Nemzeti Felkelés évfordulója az ország új állami ünnepe. – Angolában megkezdődik az ország történetének első szabad parlamenti és elnökválasztása.

Szeptember 30. – Tudjman horvát és Čosić jugoszláv államfő megállapodik Genfben, hogy kivonják a szövetségi csapatokat a Dubrovniktól délre fekvő Prevlaka-félszigetről. – Az amerikai képviselőház leszavazza, hogy megadják a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Romániának. – Japán is csatlakozik az Antarktisz védelméről kötött nemzetközi megállapodáshoz. – Major brit kormányfő és Mitterrand francia államfő elveti a maastrichti szerződés megvalósításának lassítását. – Az ellenzék támadása miatt lemond tisztségéről Vitold Fokin ukrán kormányfő.

Október 1. – Az amerikai szenátus jóváhagyja a START-II. szerződést. – Ross Perot texasi milliárdos bejelenti, hogy mégis indul az elnökválasztáson. – A cseh-szlovák szövetségi parlament elveti a törvényjavaslatot a föderáció megszűnéséről, és megbíz egy bizottságot a Cseh–Szlovák Unió megalakításának kidolgozására. – Az ukrán parlament elfogadja Vitold Fokin miniszterelnök és kormányának lemondását. – Oroszországban megkezdődik a 10 ezer rubel értékű privatizációs kuponok szétosztása. – Az uruguayi népszavazáson a privatizációs törvény felülvizsgálata mellett döntenek. – A Nemzetközi Tengerészeti Iroda kalózzellenes központot nyit Kuala Lumpurban, Malaysia fővárosában a délkelet-ázsiai országok vizein garázdálkodó rablók megfékezésére.

Október 2. – George Bush amerikai elnök aláírja a nukleáris kísérletek moratóriumára vonatkozó törvényt. – A németországi Bielefeldben megalakul a NATO gyorsan bevethető hadtestének (RRC) parancsnoksága. – Brazíliában Itamar Franco eddigi alelnök veszi át az államfői teendőket a lemondott Fernando Collor de Mello helyén. – Az amerikai szenátus, majd 1 nappal később a képviselőház is jóváhagyja, hogy a volt szovjet tagköztársaságok 417 millió dollár segílyt kapjanak. – A lengyel és az orosz miniszterelnök megállapodik a szovjet csapatok kivonásának pénzügyi kérdéseiben. – Az ENSZ Biztonsági Tanács úgy dönt, hogy lefoglalja Irak külföldi bankokban lévő olajjövödelmeit és a külföldön tárolt iraki olajat.

Október 3. – A Mozambikban harcoló felek aláírják a 16 éves polgárháborút lezáró békemegállapodást. – Gheorghe Funar kolozsvári polgármestert választják a Román Nemzeti Egységpárt elnökévé.

Október 4. – Közzéteszik a román elnökválasztás első fordulójának eredményeit: Ion Iliescu 47,34%-ot, Emil Constantinescu ellenzéki jelölt 31,24%-ot szerez. – Az iraki kurdok parlamentje nyilatkozatot fogad el egy demokratikus szövetségi állam létrehozásáról. – A guyanai demokratikus választásokon a 26 éve kormányzó Népi Nemzeti Kongresszus (PNC) a második helyen végez a baloldali ellenzéki Népi Haladó Párt (PPP) mögött.

Október 5. – Az Európai Közösségek miniszteri tanácsa felhatalmazza a brüsszeli bizottságot, hogy kezdjen tárgyalásokat a szovjet utódállamokkal a kereskedelmi és együttműködési szerződések megkötéséről. – Az észt parlament Lennart Merit, az Isamaa jobboldali pártszövetség elnökjelöltjét választja az ország államfőjévé. – Ukrajna és Bulgária barátsági és együttműködési szerződést köt. – A választási eredmények állítólagos meghamisítása miatt az UNITA kivonja erőit a nemrég létrehozott közös angolai hadseregből. – A kuvaiti nemzetgyűlési választásokon kisebbségbe kerülnek az uralkodócsaládot támogató erők.

Október 6. – A romániai parlamenti választások végeredménye: a Nemzeti Megmentés

Demokratikus Frontja a szenátusban 28,29, a képviselőházban 27,72%-ot szerez, a 17 ellenzéki pártot tömörítő Demokratikus Konvenció a szenátusban a szavazatok 20,16%-át kapja, a képviselőházban 20,01%-ot kap. Az RMDSZ 27 képviselőházi és 12 szenátusi mandátumot szerez. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyhangú határozatot hoz arról, hogy megkezdik a volt Jugoszláviában elkövetett háborús bűnök kivizsgálását. Az angolai választásokon az MPLA (Munkapárt) 53,74%-ot, elnökjelöltje, Dos Santos 49,5%-ot szerez. A második az UNITA. – Japán bejelenti, hogy 137,7 milliárd jen kölcsönt ad Kínának.

Október 7. – Az azerbajdzsán parlament elveti a csatlakozást a Független Államok Közösségéhez. – A jugoszláv hadsereg megkezdte a Prevlaka-félszigeten állomásozó haderőinek kivonását. – Dél-Koreában Hjun Szung Dzsong jogászprofesszort nevezik ki az ideiglenes kormány élére. – Egy bangladesi egészségügyi központ, Helen Mack guatemalai emberi jogi aktivista, John Goffman amerikai atomkutató, Alla Jarosinszkaja ukrán újságíró és egy finn faluszövetség kapja az alternatív Nobel-díjakat.

Október 8. – 78 éves korában meghal Willy Brandt volt német kancellár, a Német Szociáldemokrata Párt tiszteletbeli elnöke. – A német parlament elítéli a külföldiek elleni erőszakos cselekedeteket, valamint az antiszemita és fajgyűlölő túlkapásokat. – Az orosz parlament felszólítja a kormányt, hogy 1 hónapon belül terjesszen elő intézkedési tervet a válság leküzdésére. – A cseh-szlovák szövetségi parlament csökkenti a központi államigazgatási szervek jogkörét. – Izrael hozzájárul, hogy a megszállt területeken kívül élő palesztinok is részt vegyenek a többoldalú regionális tanácskozásokon a közel-keleti békekonferencián. – Derek Walcott trinidadai költő kapja az 1992. évi irodalmi Nobel-díjat.

Október 9. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa megtiltja a katonai repüléseket Bosznia légtérében. – A román külügyminisztérium körlevélben tiltja meg az Erdély szó használatát a hivatalos dokumentumokban. – A Független Államok Közösségének csúcstalálkozóján kormányközi bank felállításáról állapodnak meg a pénzkibocsátás felügyeletére.

Október 10. – Jelcin orosz és Nazarbajev kazah elnök egyezményt ír alá a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény kölcsönös alkalmazásáról, és megállapodik a 2 ország katonapolitikájának összehangolásáról. – Klaus cseh és Mečiar szlovák kormányfő megegyezik abban, hogy vámuniót hoznak létre a jan.-tól szétváló 2 állam között, és 1993. jún. 30-ig megtartják a csehszlovák koronát, ezután viszont saját nemzeti valutát vezetnek be. – A szlovákiai Magyar Polgári Párt ismét A. Nagy Lászlót választja elnökévé. A Szlovák Nemzeti Párt Ludovit Černák gazdasági minisztert választja új elnökévé.

Október 11. – Ion Iliescu győz a romániai elnökválasztás második fordulójában. – Az olasz képviselőház bizalmat szavaz az Amato-kormánynak, és jóváhagyja a költségvetési megszorító programot, amely ellen tiltakozásul tízmillióan szüntetik be fél napra a munkát.

Október 12. – A montenegrói parlament elfogadja az ország új alkotmányát, amely szerint Montenegró a Jugoszláv Szövetségi Köztársasághoz tartozó demokratikus állam. – Az UNESCO úgy határoz, hogy Kis-Jugoszlávia nem örökölheti elődje tagságát a szervezetben. – Megkezdődik a Kínai Kommunista Párt XIV. kongresszusa, amelyen megszavazzák Teng Hsziao-ping piacgazdasági reformterveit, és felosztatják a konzervatív veteránok legfontosabb hatalmi szervét, a Központi Tanácsadó Bizottságot. – Olaszországban megkezdődik az államellenes összeesküvéssel vádolt, 11 éve leleplezett P-2 szabadjárműves páholy tagjainak pere. – Oroszország és Azerbajdzsán barátsági, együttműködési és biztonsági szerződést köt. – Szaad el-Abdullah esz-Szalem asz-Szabah sejket nevezik ki Kuvait új miniszterelnökévé. – Edwin Krebs és Edmond Fischer amerikai biokémikus kapja az idei orvosi Nobel-díjat. – Véget ér a sevillai világkiállítás.

Október 13. – A boszniai szerb vezetők beleegyeznek abba, hogy repülőgépeiket Jugoszlávia repülőtereire telepítsék át. – Leonyid Kucsma dnyepropetrovszki gyárigazgatót bízzák meg az ukrán kormány megalakításával. – Az amerikai Gary S. Becker, a chicagói egyetem professzora kapja a közgazdasági Nobel-díjat. – Afganisztán és Üzbegisztán diplomáciai kapcsolatokat létesít.

Október 14. – Bush amerikai elnök hozzájárul az Egyesült Államokban tartózkodó 70 ezer kínai diák letelepedéséhez. – A grúz államtanács védelmi tanács felállításáról határoz az abháziai

polgárháború miatt. – Többhetes harc után tűzszünetet kötnek Tadzsikisztánban a muzulmán egységek és az egykori kommunista vezetéshez hű erők. – Georges Charpak francia professzor kapja a fizikai, Rudolph Marcus amerikai professzor pedig a kémiai Nobel-díjat.

Október 15. – Lemond Rasid Szohl libanoni miniszterelnök, akinek utóda Rafik al-Hariri lesz. – A lengyel parlament 3 éves vita után elfogadja a rádióról és televízióról szóló törvényt.

Október 16. – Az Európai Közösségek állam- és kormányfői állást foglalnak a maastrichti szerződés megvalósítása mellett. – Egy quatemalai indián asszony, Rigoberta Menchu kapja a Nobel-békedíjat. – Bush amerikai elnök aláírja a törvényt arról, hogy megvonják a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Jugoszláviától. – A török hadsereg átfogó légi és szárazföldi offenzívát indít az Észak-Irakba menekült törökországi kurd szakadárok ellen.

Október 17. – A lengyel parlament alkotmánymódosítási törvénycsomagja értelmében újrarendezik a hatalmi jogosítványokat a szejm, a szenátus, a kormány és az államfő között. – A Vatikán fölveszi a diplomáciai kapcsolatokat Kazahsztánnal és Üzbegisztánnal. – Ismét Alexander Dubčeket választják a Szlovák Szociáldemokrata Párt elnökévé.

Október 18. – A finnországi helyhatósági választásokon előretörnek a szociáldemokraták. – Olaszországban Demokratikus Szövetség néven közös választási pártot hoznak létre szocialisták, baloldali demokraták, zöldek és haladó katolikusok. – A bolognai egyetem távollétében díszdoktorrá avatja Mihail Gorbacsovot, akinek kiutazását a Jelcin-kormányzat nem engedélyezte.

Október 19. – Az Európai Közösségek pénzügyi és gazdasági miniszterei felszabadítják az Oroszországnak korábban megítélt 349 millió ECU-s kölcsönt. – Jelcin orosz elnök aláírja az atomrobbantási moratórium 1993 közepéig történő meghosszabbításáról szóló rendeletet. – A tallinni parlament támogatja Mart Laar miniszterelnöki kinevezését. – Öngyilkos lesz a német békemozgalom és a Zöldek pártjának egyik alapítója, Petra Kelly. – Folytatódik Genfben a Jugoszlávia-konferencia, amelyen Čosić jugoszláv és Tudjman horvát elnök megállapodik a 2 ország gazdasági kapcsolatainak normalizálásában, és a vagyoni kérdések tisztázását kezdeményezik.

Október 20. – A moszkvai védelmi minisztérium bejelenti, hogy leállítja az orosz katonák kivonását a Baltikumból, amíg nem tudnak lakást biztosítani minden hazatérő katonának. – A NATO nukleáris tervező csoportjának skóciai tanácskozásán úgy foglalnak állást, hogy az év végéig pontos katonai terveket kell kidolgozni a szervezet békefenntartó tevékenységéről az európai válságövezetekben. – Az Európai Közösségek környezetvédelmi miniszterei hozzájárulnak, hogy a tagországok megtilthassák az országukon áthaladó szemétforgalmat.

Október 21. – Belorusszia parlamentje ratifikálja az európai hagyományos fegyverzetet és haderő csökkentéséről szóló párizsi megállapodást. – Örményország és Azerbajdzsán megállapodik, hogy demilitarizált övezetet hoznak létre a 2 országot összekötő vasútvonalak mentén. – A bolgár parlament elítéli Filip Dimitrov kormányfőt a Makedóniának tervezett fegyverreladások miatt.

Október 22. – Az ENSZ megállapodik Irakkal 200 millió dollár értékű segély szállításáról, ill. 300 ENSZ-megfigyelő küldéséről. – Az orosz és az ukrán miniszterelnök megállapodik, hogy kölcsönösen alkalmazzák a legnagyobb kedvezmény elvét. – Öt amerikai űrhajóssal és egy kanadai lézerfizikussal a fedélzetén fellövik a Columbia amerikai űrrepülőgépet.

Október 23. – Az Egyesült Államok, Oroszország, Ukrajna, Belorusszia és Kazahsztán képviselői Genfben egyezményt írnak alá, amely lehetővé teszi a nukleáris fegyverekről kötött 1991. évi amerikai–szovjet megállapodás betartásának felügyeletét. – Szarajevóban tűzszüneti megállapodást kötnek a szemben álló felek. – Ismét Slobodan Miloševićet választják a Szerbiában kormányzó Szocialista Párt elnökévé. – Oroszországban feloldják a külföldiek utazási korlátozásait. – Az olasz szenátus is jóváhagyja a kiadáscsökkentő kormányprogramot. – Moldova és Ukrajna barátsági és együttműködési szerződést köt. – Rendkívüli állapotot vezetnek be Tadzsikisztán fővárosában, Dusanbében, mert a kormányellenes erők több középületet elfoglalnak. – Akihito japán császár Kínába látogatva mélységes fájdalomnak ad hangot a kínai nép ellen elkövetett japán háborús bűnökért.

Október 24. – Az Azerbajdzsánhoz tartozó Nahicseván fővárosában az ellenzéki Népfront

fegyveresei elfoglalnak több középületet, és Alijev parlamenti elnök távozását követelik. – A szlovákiai Dunacsúny térségében megkezdik a Duna-meder elrekesztését a bósi beruházás C változatának megvalósítása érdekében. – A Romániai Magyar Demokrata Szövetség küldötteinek országos tanácsa kolozsvári ülésén nyilatkozatot fogad el a romániai magyarság belső önrendelkezéséről.

Október 25. – A litván parlamenti választásokon elsöprő győzelmet arat az Algirdas Brazauskas vezette Litván Demokratikus Munkáspárt (44,7%), a Sajudis csupán 19,8%-ot szerez. – 2 napos együttes ülést kezd a cseh és a szlovák kormány a szétválás még vitatott kérdéseiről. – Az ügyvezető tadzsik elnök, Iszkandarov újból azt kéri a Független Államok Közösségétől, hogy küldjön békeerőket Dusanbébe.

Október 29. – Jelcin orosz elnök rendeletben állíttatja le a volt szovjet haderő kivonását a Baltikumból az orosz nemzetiséggel szembeni bánásmód miatt. – Az Európai Parlament elítéli a bósi erőmű esetleges üzembe helyezését. – A madridi parlament alsóháza és az olasz parlament alsóháza is jóváhagyja a maastrichti szerződést. – Panic jugoszláv miniszterelnök és Gligorov makedón államfő megállapodik a 2 köztársaság egyidejű és kölcsönös elismeréséről. – Kenyában felosztatják a parlamentet. – A Nemzetközi Valutaalap (IMF) 70 millió dolláros kedvezményes hitelt ítél oda Etiópiának.

Október 30. – Azerbajdzsán, Kazahsztán, Türkmenisztán, Üzbegisztán, Kirgizisztán és Törökország megállapodik a két- és többoldalú kapcsolatok szorosabbra fűzésében. – A kanadai kormány hozzájárul, hogy az eszkimók gyakorolják a politikai ellenőrzést az ország egyötödét kitevő őshazájuk ügyei felett. – A Dél-afrikai Köztársaság elnöki tanácsa jóváhagyja az államfő javaslatát a politikai bűnök elkövetőire kiterjedő amnesztiatörvényről.

Október 31. – A római katolikus világegyház rehabilitálja Galileo Galileit, akit a Szent Invízió 1633-ban ítélt életfogytiglani börtönre nézeteiért. – Közös állam megalakításáról döntenek a boszniai és a horvátországi szerbek parlamentjei: a végső egyesítésről rövidesen népszavazás útján döntenek. – Megalakítja kormányát az új libanoni miniszterelnök, Rafik al-Hariri.

November 1. – Manfred Wöerner NATO-főtitkár ötnapos utat kezd Belorussziában és Kazahsztánban. – 10 napos út után földet ér a Columbia amerikai űrrepülőgép.

November 2. – Megkezdődik a cseh-szlovák hadsereg 2:1 arányú felosztása a jan.-tól önállósuló Csehország és Szlovákia között. – Kis-Jugoszlávia parlamentjének egyik házában megvonják a bizalmat Milan Panic szövetségi kormányfőtől, de a Köztársasági Tanácsban megerősítik tisztségében a miniszterelnököt. – Borisz Jelcin orosz elnök 1 hónapra rendkívüli állapotot rendel el a köztársasághoz tartozó Észak-Oszétiában, és az Ingus Köztársaságban. – Nagy-Britannia megszünteti az országban dolgozó orosz diplomaták, újságírók és üzletemberek ellen 1952 óta érvényben lévő utazási korlátozásokat.

November 3. – A demokrata párti Bill Clintont választják az Egyesült Államok 42. elnökévé, az alelnök Al Gore szenátor lesz. Az 538 elektori szavazatból Clinton 370-et, Bush 168-at szerez, de a szavazatok számát tekintve csak 5 milliós különbség van közöttük, a független Ross Perot nem jut elektori szavazathoz, de 19 millió szavazatot szerez. – Bulgáriában 10 év szabadságvesztésre ítélik Georgi Atanaszov volt miniszterelnököt és Sztojan Ovcсарov volt gazdasági és tervezési minisztert pénzügyi visszaélések miatt. – Beszünteti tevékenységét az évek óta már nem működő csehszlovák Charta '77 mozgalom.

November 4. – Oroszország Legfelsőbb Tanácsa ratifikálja a hadászati támadófegyverek korlátozásáról és csökkentéséről szóló START-szerződést, amelyet még a Szovjetunió kötött az Egyesült Államokkal. – Az orosz parlament államhatárnak nyilvánítja az országot és a 3 balti államot elválasztó határvonalat. – A belga képviselőház után a szenátus is megszavazza a maastrichti szerződést. – Nazarbajev kazah elnök rendkívüli intézkedések megtételére szólítja föl a közép-ázsiai köztársaságok vezetőit a tadzsik konfliktus rendezésére. – A cseh-szlovák szövetségi kormány jóváhagyja a Magyarország képviselőivel kötött londoni megállapodást Bósról. – A Bulgáriában kormányzó Demokratikus Erők Szövetsége ismét Filip Dimitrovot bízza meg az új kormány vezetésével. – A Nemzetközi Valutaalap 24 tagú végrehajtó bizottsága Oroszország és

Svájc képviselőjével kibővül.

November 5. – Az Európa Tanács tagjai aláírják a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját, amely nemzetközi jogi értelemben elsőként rendelkezik kötelező erővel a nemzeti kisebbségek jogairól. – A 3 balti állam vezetői felszólítják Oroszországot, hogy azonnal és feltétel nélkül vonja ki csapatait Észtországból, Lettországból és Litvániából. – Parafálják az Európai Közösségek és Szlovénia kereskedelmi és gazdasági együttműködési megállapodását. – Nagy-Britannia vízumkötelezettséget vezet be a volt Jugoszlávia állampolgáraival szemben.

November 6. – Bill Clinton megválasztott amerikai elnök Warren Christopher volt külügyminiszter-helyettest és Vernon Jordan jogászt bízta meg a kormányváltás előkészítésével. – Jelcin orosz elnök az emberi jogok baltikumi megsértésének kivizsgálását kéri az ENSZ főtitkárától. – A grúz parlament Eduard Sevardnadzét választja államfővé. – Oroszország 75 millió dollár értékben fegyverüzletet köt Törökországgal. – Az Egyesült Államok megállapodik a Fülöp-szigetekkel, hogy az amerikai hadihajók továbbra is használhatják a Fülöp-szigetek kikötőit üzemanyag-főveltelre. – Tatársztán parlamentje szuverén államnak nyilvánítja a köztársaságot az elfogadott új alkotmányban.

November 7. – 71 éves korában meghal Alexander Dubček. – Václav Klaus cseh miniszterelnököt újjáválasztják a Polgári Demokratikus Párt elnökévé. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet magas rangú külügyi tisztviselőinek prágai tanácskozásán úgy döntenek, hogy Kis-Jugoszlávia az év végéig nem vehet részt a helsinki folyamatban. – A német Keresztényszociális Unió (CSU) kongresszusán támogatják a maastrichti szerződést.

November 8. – Rendkívüli állapotot vezetnek be Kolumbiában, hogy felszámolják a baloldali gerillákat és a kábítószerkartelleket. – Berlinben az idegengyűlölet és az erőszak ellen tartott több tízezres tüntetésen megdobálják Kohl kancellárt és Weizsäcker szövetségi elnököt. – A grúz parlament Tengiz Sziguát választja meg a köztársaság miniszterelnökének. – Azerbajdzsán megfigyelői státust kér az Arab Ligában.

November 9. – Hatályba lép az európai hagyományos fegyverzetek csökkentéséről szóló, 1990-ben megkötött párizsi szerződés. – Irakban megkezdődik az 500 tonnára becsült mustárgázkészlet megsemmisítése. – A cseh és a szlovák köztársasági kormány megegyezik a szövetségi vagyonszétosztásának elveiben.

November 10. – Újabb tűzszünetben állapodnak meg a Bosznia-Hercegovinában szemben álló felek. – Dudajev csecsen elnök rendkívüli állapotot rendel el a Csecsen Köztársaságban, válaszul arra, hogy az orosz hadsereg megszállja a szomszédos ingus területeket. – Lengyelország szabadkereskedelmi övezet létrehozásáról ír alá megállapodást az EFTA tagállamaival. – Fidel Ramos Fülöp-szigeteki elnök elrendeli az államcsínykísérlettel vádolt katonatisztek szabadon bocsátását, a békekötés érdekében.

November 11. – A vajdasági parlament a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének tiltakozása ellenére is elfogadja az új, többségi elven alapuló választási szabályzatot. – Az anglikán egyház színódusa engedélyezi, hogy nők is papok legyenek az anglikán egyházban. – Az Arab Magreb Unió elítéli a vallási fanatizmus minden formáját, így az iszlám fundamentalizmust is.

November 12. – Ausztria bejelenti, hogy részt vesz az Európai Közösségeken belül kialakítandó kollektív biztonsági rendszerben. – A holland képviselőház elfogadja a maastrichti szerződést. – A svéd, a norvég, a finn és a dán kormányfő felszólítja Oroszországot, hogy minél előbb vonja ki csapatait a balti államokból. – Berlinben megkezdődik Erich Honecker volt keletnémet állami és pártvezető, valamint társainak pere. – Zselev bolgár köztársasági elnök Filip Dimitrovot, a kormányzó Demokratikus Erők Szövetségének elnökét bízta meg kormányalakítással, de a parlament nem szavaz bizalmat a kabinetnek.

November 13. – A cseh-szlovák szövetségi parlament – 2 sikertelen szavazási forduló után – elfogadja a szövetségi vagyonszétosztásáról szóló törvénytervezetet. – Ukrajna bejelenti, hogy jelenlegi formájában nem írja alá a Független Államok Közösségének együttműködéséről szóló alapszerződés tervezetét.

November 14. – Önfelszámolásról dönt a szlovák Polgári Demokrata Unió (ODU) nevű jobboldali

párt. – Az iraki kurdok követeléseiről tanácskoznak Törökország, Irán és Szíria külügyminiszterei.
November 15. – A litván parlamenti választások második fordulójában elsőpró többséget szerez a Litván Demokratikus Munkapárt, a volt kommunista párt. – A szlovén parlament elfogadja a privatizációs törvényt.

November 16. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa elítéli az etnikai tisztogatásokat, és megszigorítja a Szerbia és Montenegró ellen életben lévő kereskedelmi embargót. – Kravcsuk ukrán elnök a NATO egyesített erőinek főparancsnoka, Shalikashvili előtt megerősíti, hogy a köztársaság egyelőre nem adja át a területén lévő atomfegyvereket Oroszországnak. – A Német Szociáldemokrata Párt (SDP) tanácskozásán az elfogadott állásfoglalás lehetségesnek nevezi német katonák részvételét az ENSZ békefenntartó akciókban. – Loic Bouvardot választják meg az Észak-atlanti Közgyűlés új elnökének.

November 17. – Parafálják Románia és az Európai Közösségek társulási szerződését. – A szlovák parlament döntése nyomán 4,5 milliárd korona értékben államkötvényeket bocsátanak ki a bősi vízerőmű építésének finanszírozására. – Kinkel német külügyminiszter Izraelben szegyenkezésének ad hangot, amiért országában atrocitások érnek külföldieket és zsidókat.

November 18. – Oroszország magára vállalja a teljes szovjet adósság visszafizetését, míg a FÁK többi tagállamai Moszkva javára lemondanak a Szovjetunió külföldi vagyonára vonatkozó igényükről. – Az ukrán parlament rendkívüli jogokkal hatalmazza fel a kormányt a gazdasági reformok valóra váltása érdekében. – Jelcin orosz elnök dél-koreai látogatása során alapszerződést köt a 2 ország, lezárva a koreai háború óta tartó ellenségeskedést. – A svéd parlament jóváhagyja a csatlakozást az Európai Gazdasági Térséghez.

November 19. – Fegyverszüneti megállapodást írnak alá Grúzia, Abházia és Oroszország képviselői. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a nyugat-afrikai államok kérésére fegyverszállítási tilalmat rendel el Libéria ellen. – Az iraki kurdok és a török hatóságok megállapodnak, hogy megakadályozzák az Ankara ellen küzdő török kurdok átszivárgását a határon. – A katonai együttműködés bővítése mellett foglalnak állást a visegrádi hármak vezérkari főnökei.

November 20. – A tadzsik parlament rendkívüli ülésén elfogadják Nabijev egykori elnök lemondását, és ezzel megnyílik az út a harcok beszüntetése és a polgárháború lezárása előtt. – Görögország teljes jogú, Törökország, Norvégia és Izland pedig társult tagságot kap a Nyugat-európai Unióban (WEU). – Katonai együttműködési megállapodást köt Albánia és Törökország. – A Grúziához tartozó Dél-Oszétia parlamentje állást foglal arról, hogy Oroszországhoz csatlakozik. – Az Európai Közösségek megállapodik az Egyesült Államokkal a vitatott mezőgazdasági támogatások ügyében. – Romániában 60 év után megnyílik az árutőzsde. – A cseh parlament jóváhagyja a tőzsde megnyitását Prágában.

November 21. – Meghal a laoszi államfő, Kaysone Phomvihane, akinek utóda a keményvonalas kommunista Nouhack Phoumsavahn. – A 15 fejlődő országot tömörítő G-15 csoport tanácskozásán felveszik Chilét, és saját pénzügyintézet felállítását határozzák el.

November 22. – A perui választásokon az Alberto Fujimori elnököt támogató párt győz.

November 23. – Az Európai Közösségek 220 millió ECU értékű kölcsönt szavaz meg Észtországnak, Lettországnak és Litvániának. – Menekültszállásokat gyűjtanak föl a németországi Mölln városában.

November 24. – A Fülöp-szigetéről 94 év után távozik az utolsó amerikai katona is. – Az ENSZ-közgyűlés elfogadja azt a kubai határozattervezetet, amely felszólítja az Egyesült Államokat, hogy vonja vissza a szigetország elleni gazdasági embargó megszigorításáról hozott döntését.

November 25. – Az ENSZ-közgyűlés egyhangúlag elfogadott határozatban követeli az orosz csapatok kivonását a Baltikumból. – A cseh-szlovák szövetségi parlament kimondja a föderációs állam megszűnését, és azt, hogy 1993. jan. 1-jétől megalakul az önálló Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság. – Norvégia hivatalosan is benyújtja tagfelvételi kérelmét az Európai Közösségekbe. – A spanyol parlament ratifikálja a maastrichti szerződést. – A litván parlament első ülésén Algirdas Brazauskast, a Litván Demokratikus Munkapárt elnökét választják meg az új törvényhozás elnökévé, egyben ügyvezető államfővé. – Parafálják az olasz-orosz barátsági és

együttműködési szerződést. – Ecuador kilép a Kőolaj-exportáló Országok Szervezetéből (OPEC), amelynek tagállamai napi 24,6 millió hordó kitermelési kvótában egyeznek meg.

November 26. – A cseh-szlovák alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősíti az „átvilágítási törvény” egyes rendelkezéseit. – A Kis-Jugoszláviával szemben fennálló szankciók feloldásáról tárgyal német vezetőkkel Panic szövetségi miniszterelnök. – Romániában Emil Constantinescut, a bukaresti egyetem rektorát választják a Romániai Demokratikus Konvenció elnökévé.

November 27. – Szlovákia és Magyarország képviselői az Európai Közösségek közvetítésével folyó brüsszeli tárgyalásokon megállapodnak, hogy a hágai nemzetközi bírósághoz fordulnak Bós ügyében. – A brit kormány, az Európai Közösségek Miniszteri Tanácsának soros elnöke felszólítja a magyar, a bolgár és a román kormányt a Kis-Jugoszlávia ellen elrendelt embargó szigorúbb betartására. – Moldova és Románia integrációjának első lépéseként a 2 parlament megállapodik tevékenységének összehangolásában. – Sikertelen puccskísérletet hajtanak végre Venezuelában. – Az orosz parlament dönt az ország új címeréről és a köztársasági olajvállalatok privatizálásáról, ill. részvénytársasággá alakításáról. – A tadzsik parlament úgy dönt, hogy az országban megszünteti az elnöki irányítást, és Tadzsikisztánt parlamenti köztársasággá nyilvánítja, ugyanakkor fönntartja a rendkívüli állapotot.

November 28. – A szlovákiai Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom országos közgyűlésen nem támogatja a szlovák függetlenségi nyilatkozatot, és nem értenek egyet az alkotmánnyal sem, mert az figyelmen kívül hagyja a nemzetiségek alapvető érdekeit.

November 29. – Jelcin orosz elnök kezdeményezésére Demokratikus Választás névvel új politikai tömörülés alakul a moszkvai vezetés támogatására.

November 30. – Az ENSZ-közgyűlés elfogadja a vegyi fegyverek fejlesztését, gyártását, felhalmozását és alkalmazását tiltó konvenciókat. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa felszólítja a Kambodzsával szomszédos országokat az olajszállítási embargó betartására. – Rövid időre tűzszünet lép életbe a horvát és a szerb fegyveres erők között Bosznia-Hercegovinában. – Az orosz alkotmánybíróság jogosnak minősíti az SZKP csúcsszerveinek betiltását, alkotmányellenesnek nevezi viszont Jelcin elnöki döntésének alapszervezetekre vonatkozó részét. – A visegrádi katonai együttműködésről tárgyal a lengyel, a magyar és a cseh-szlovák hadsereg vezérkari főnöke.

December 1. – Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága szerint a szerb vezetőket terheli a fő felelősség a Bosznia-Hercegovinában törtétekért. – Az Iszlám Országok Szervezete (OIC) felszólítja az ENSZ-t, hogy alkalmazzon erőt Kis-Jugoszlávia ellen, és tegye lehetővé, hogy a boszniai muzulmánok fegyverrel védelmezhesék magukat. – Kolozsvárott Funar polgármester döntése nyomán román nyelvű feliratot helyeznek el a Mátyás-szoborra. – Megkezdődik az oroszországi népképviselők kéthetes kongresszusa, amelyen Viktor Csernomirgyin személyében új kormányfőt választanak és kiiktatják az ország alaptörvényéből a Szovjetunióra vonatkozó utalásokat.

December 2. – Az osztrák parlament elfogadja a jan.-tól életbe lépő új idegenrendészeti törvényt, amely szigorúbb fellépést tesz lehetővé az illegálisan ott-tartózkodó külföldiekkel szemben. – Az izraeli parlament első olvasatban jóváhagyja azt a törvénymódosítást, amelynek értelmében érvényét veszti a PFSZ tagjaival való érintkezést tiltó büntetőjogi eljárás. – 5 űrhajóssal a fedélzetén fellövik a Discovery amerikai űrrepülőgépet, amely pályára állít egy katonai felderítő műholdat.

December 3. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa jóváhagyja a határozatot a szomáliai katonai beavatkozásról, jöllehet azt Szomália nem kéri. – Ausztria és Szlovénia toloncegyezményt köt. – Meghal Nureddin Ataszi volt szíriai elnök.

December 4. – Az ENSZ-közgyűlés humanitárius kérdésekkel foglalkozó főbizottsága elítéli Irakot, Iránt, Kubát és Szudánt az emberi jogok megsértéséért. – Az albán parlament az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (EBEÉ) és az ENSZ BT sürgős összehívását kéri az újabb balkáni háború kirobbanásának megakadályozására. – Az Európai Közösségek és az Egyesült Államok képviselői megállapodnak a mezőgazdasági termékek kereskedelméről. – Kína és Vietnam több megállapodást ír alá az együttműködés bővítéséről. – A Világkiállítások Nemzetközi Irodájának (BIE) Végrehajtó Bizottsága elfogadja a budapesti Expo megrendezésével kapcsolatos kérdésekre adott magyar válaszokat.

December 5. – Rómában megnyílik az első élelmezési világkonferencia, amelyen II. János Pál pápa fölszólítja a fejlett országokat az éhezők fokozottabb támogatására.

December 6. – India Uttar Pradesh államában fanatikus hinduk földig rombolnak egy muzulmán mecsetet, és megkezdik saját templomuk felépítését: súlyos vallási zavargások robbannak ki, amelyek átterjednek más tartományokra is. – A német kormányzó pártok és az ellenzéki szociáldemokraták megállapodnak a menekültbefogadási gyakorlat megszigorításában. – A svájci népszavazás elutasítja az Európai Gazdasági Térséghez való csatlakozást. – Ismét Milan Kučant választják 4 évre Szlovénia elnökévé. – A Discovery amerikai űrrepülőgépen végzett kísérlettel bebizonyosodik, hogy lehetséges lézerrel adatokat továbbítani az űrbe.

December 7. – II. János Pál pápa a Vatikánban bemutatja a római katolikus egyház új hittankönyvét, az Új katekizmust. – Oroszország 34 milliárd dollárnyi adósságának tízéves átütemezését kéri a Párizsi Klubtól.

December 8. – Az Európai Közösségek Külügyminiszteri Tanácsa jóváhagyja a visegrádi országokkal kötött társulási szerződés ideiglenes jegyzőkönyvének meghosszabbítását. – George Bush amerikai elnök külügyminiszterré nevezi ki Lawrence Eagleburgert. – Jelcin orosz elnök rendeletileg különleges gazdasági övezetté nyilvánítja a Kuril-szigetcsoportot, amelynek 4 tagját Japán magának követeli. – Az amerikai csapatok partra szállnak Szomáliában, hogy a rend helyreállításával biztosítsák a felhalmozódott segélyek elosztását az éhezők között. – Megkezdődnek, és 2 nap múlva eredménytelenül érnek véget a kínai–brit tárgyalások Hongkong sorsáról.

December 9. – MajoR brit kormányfő bejelenti, hogy Károly walesi herceg trónörökös és felesége, Diana hercegnő a különélés mellett döntött.

December 10. – Az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) szabadkereskedelmi megállapodást köt Lengyelországgal és Romániával. – A német parlament feloldja az 1989-ben bevezetett gazdasági szankciókat Kínával szemben. – Az indiai kormány betiltja az ország legnagyobb hindu fundamentalista szervezetét és 2 muzulmán csoportot, hogy megakadályozza a vallási zavargások továbbterjedését. – Stockholmban átadják az 1992. évi Nobel-díjakat.

December 11. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa jóváhagyja 700 fős békefenntartó erő telepítését Makedóniába, hogy megakadályozza a válság átterjedését a Szerbiával szomszédos köztársaságra. – Lemond a japán kormány. – Tárgyalások kezdődnek Oroszország felvételéről az Európa Tanácsba.

December 12. – Az Európai Közösségek csúcstalálkozóján elfogadják a közös költségvetés 1999-ig tartó növelésének irányszámait, és a nemzeti önállóság javára korlátozzák a közösségi döntéshozatal körét. – 19 évvel halála után újratemetik Pablo Neruda Nobel-díjas chilei költőt.

December 13. – Az Iszlám Ellenállás Szervezete (Hamasz) elrabol és megöl egy izraeli határőrt, hogy így kényszerítse ki egyik vezetőjének szabadon bocsátását. Izrael válaszul több mint 400 palesztint kitoloncol Libanonba a megszállt területekről. – Az Amerikai Államok Szervezete (AÁSZ) felkéri az ENSZ Biztonsági Tanácsát, hogy szigorítsa meg a kereskedelmi szankciókat Haiti ellen. – Az ideiglenes somáliai államfő, ali Mahdi Mohamed betiltja a fegyverviselést Mogadishuban, és azonnali tűzszünetben állapodik meg riválisával, Mohamed Farah Aidid tábornokkal. – Ukrajnában ismét rákapcsolják a hálózatra a csernobili katasztrófareaktor első blokkját.

December 14. – Az EBEÉ 51 tagországának külügyminiszteri értekezletén aláírják a nemzetközi békéltető és döntőbíráskodási rendszer létrehozásáról szóló Stockholmi Konvenciót. – Kozirev orosz külügyminiszter megdöbbenést kiváltó és később visszavont beszédében arra figyelmezteti a világot, mi történne, ha a reformerők vereséget szenvednének Oroszországban. – Egészségi okból szabadon engedik az 1991. aug.-i elvetélt moszkvai puccs 4 vádlottját. – Lengyelországban 2 óras országos sztrájkjal tiltakoznak a dolgozók életkörülményeik romlása ellen. – Bush elnök engedélyezi amerikai vállalatoknak, hogy képviselket nyissanak Vietnámban. – A román–moldovai katonai együttműködésről tárgyal a 2 védelmi miniszter.

December 15. – Kohl német kancellár moszkvai tárgyalásain bejelenti, hogy Oroszországnak nem kell törlesztenie a volt NDK-val szemben fennálló 17,6 milliárd márkás adósságát, és Németország további 500 millió márkát ajánl fel katonalakások építésére Oroszországban. – A bolgár államfő a

török kisebbség pártját, a Mozgalom a Jogokért és a Szabadságért nevű szervezetet bízza meg a kormányalakítási tárgyalások megkezdésével. – A cseh parlament törvényben mondja ki a Cseh Köztársaság jogi, intézményes és nemzetközi folyamatosságát a föderáció megszűnése után. – A holland parlament felsőháza is jóváhagyja a maastrichti szerződést, miközben Hans van den Broek külügyminiszter lemond. – Bush amerikai elnök meghosszabbítja a Líbia-ellenes kereskedelmi embargót.

December 16. – Sali Berisa albán államfő betérjeszti országa csatlakozási kérelmét az Észak-atlanti Szövetséghez. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsa úgy dönt, hogy 7500 fős békefenntartó erőt küldenek Mozambikba a fegyverszüneti egyezmény betartásának ellenőrzésére. – A nemzetközi Jugoszlávia-békekonferencián 29 ország magas rangú képviselői vitatják meg a 4 pontos tervet a harcok beszüntetéséről és a háborús bűnösök felelősségre vonásáról. – Az ENSZ közgyűlésén határozatot fogadnak el arról, hogy ezentúl a Nemzetközi Közösség ellenőrzi a lettországi és az észtországi orosz ajkúak jogainak helyzetét. – Közvetlenül az indiai kormány irányítása alá helyeznek 3 államot, a vallási zavargások megakadályozására. – Kína katonai invázióval fenyegeti meg Tajvant, ha az kikiáltaná függetlenségét.

December 17. – A cseh-szlovák parlament utolsó ülésével lezárul a csehszlovák államiság története. – A grúz parlament nyilatkozatban követeli az orosz csapatok azonnali kivonását Abháziából. – Az Egyesült Államok, Kanada és Mexikó aláírja a 3 észak-amerikai országot összefűző szabadkereskedelmi megállapodást (NAFTA). – Az izraeli legfelsőbb bíróság jóváhagyja a több mint 400 palesztin kitoloncolását a megszállt területekről. – Az Észak-atlanti Tanács külügyminiszterei nyilatkoznak, hogy ENSZ-felkérés esetén országaik készek részt venni a Jugoszláviára vonatkozó határozatok végrehajtásában. – Kicserélik a lett–lengyel barátsági és együttműködési szerződés ratifikációs okmányait, és megállapodnak a vízumkényszer megszüntetéséről.

December 18. – Az ENSZ BT elítéli a szerbeket a boszniai mohamedán nők megerőszakolásáért, a közgyűlés pedig javasolja a Boszniára kimondott fegyverszállítási tilalom feloldását. – Bush amerikai elnök palesztin küldöttséget fogad, hogy nyomást gyakoroljon Izraelre a kitoloncolt palesztinok hazaengedése érdekében. – Az Észak-atlanti Együttműködési Tanács kinyilvánítja készségét a jan.-tól kettéváló Cseh-Szlovákia utódállamainak felvételére. – A német Bundesrat is elfogadja és jóváhagyja a maastrichti szerződést.

December 19. – Meggyilkolják a tadzsik ellenzéki pártokat tömörítő parlamenti koalíció vezetőjét Szaheb Nazarovot. – A francia nemzetgyűlés és a szenátus is elfogadja, hogy állítsák parlamenti bíróság elé Laurent Fabius volt miniszterelnököt, a Szocialista Párt jelenlegi főtákarát, és 2 egykori kormánytagot, mert tudtak arról, hogy vérátömlesztések során AIDS-vírussal fertőztek betegeket. – A tajvani parlamenti választásokon az eddig kormányzó Nemzeti Párt szerzi a legtöbb voksot.

December 20. – Szerbiában Slobodan Milošević nyeri az elnökválasztást, a parlamenti választásokon a Szerb Szocialista Párt 101 mandátumot, szövetségese, a Szerb Radikális Párt 73 mandátumot kap. A Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének 9 képviselője van. Montenegróban második fordulót kell tartani. – Szaúd-Arábia és Katar külügyminisztere megállapodik a határvita rendezéséről. – Bukarestben bejelentik, hogy a besszarábiai egyház a moszkvai ortodox egyház fennhatóságából visszatér a román görögkeleti egyház kebelébe.

December 21. – A magyar, a lengyel, a cseh és a szlovák külgazdasági miniszter aláírja a 4 ország szabadkereskedelmi megállapodását (CEFTA): 1993. márc. 1-jétől 3 szakaszban feloldják a vámok és a szállítások mennyiségi korlátozását. – Az Európai Közösségek megfigyelőket küld Albániába a jugoszláv határ ellenőrzésére. – Kína és Oroszország megállapodik a határjelző oszlopok felállításában. – Moldova és Belorusszia együttműködési szerződést köt. – Katonai lázadás robban ki Zaire-ben a rossz ellátás és a zsoldok visszatartása miatt.

December 22. – Az orosz parlament jóváhagyja a külföldre utazás megkönnyítéséről szóló törvényt. – Dél-Korea és Vietnam 17 év után újra felveszi a diplomáciai kapcsolatokat.

December 23. – Bush amerikai elnök rendeletileg feloldja a Kína ellen 1989-ben bevezetett fegyverembargót. – Kína felszólítja Franciaországot kantoni konzulátusának bezárására, amiért

Párizs Mirage vadászbombázókat adott el Tajvannak. – 18 hónappal a Varsói Szerződés felbomlása után az orosz legfelsőbb tanács kimondja a szervezet megszűnését. – Mihail Kolesznyikovot nevezik ki az orosz fegyveres erők új vezérkari főnökévé.

December 24. – Bush amerikai elnök kegyelemben részesíti Caspar Weinberger volt védelmi minisztert, és az Iránnak szánt titkos fegyverszállítások ügyében szerepet játszott további 5 személyt. – Az arab országok külügyminiszteri szintű tanácskozást tartanak a megszállt területekről Izrael által kiutasított több mint 400 palesztin ügyében.

December 25. – A boszniai háború és általában az erőszakos cselekmények beszüntetésére szólít fel karácsonyi üzenetében II. János Pál pápa.

December 26. – A szómáliai törzsi konfliktusok felfüggesztéséről ír alá megállapodást a 2 ellenlábás katonai vezető, Ali Mahdi Mohamed és Mohamed Farad Aidid. – New Yorkban meghal a magyar származású amerikai John Kemény matematikus professzor, a számítógépes Basic programnyelv egyik szülőatyja. – Jelcin orosz elnök rendeletére Szövetségi Információs Központot állítanak föl a rádió és a tévé belpolitikai műsorainak felügyeletére.

December 27. – Genfben a bosnyák válság rendezéséről kezd tárgyalásokat Izetbegović boszniai és Tudjman horvát elnök.

December 28. – Megérkeznek Makedóniába az ENSZ békefenntartó erőinek első egységei. – 7 volt szovjet köztársaság megállapodik, hogy együttműködnek alkotmányreformjaik kidolgozásában. – Óvadék ellenében szabadlábra helyezik Georgi Atanaszov volt bolgár kormányfőt és Mihajlov egykori kb-titkárt, majd 2 nap múlva Lukanov egykori miniszterelnököt is. – A tadzsik kormány jan. 4-ig meghosszabbítja a fegyverek beszolgáltatására kiszabott határidőt.

December 29. – Kozirev orosz és Eagleburger amerikai külügyminiszter megállapodik a START-II. szerződés megkötéséről. – Az utolsó orosz katona is távozik a litván fővárosból, Vilniusból. – Újabb 600 orosz katona hagyja el Kubát a csapatkivonási ütemtervnek megfelelően. – A jugoszláv parlament alsóháza megvonja a bizalmat Milan Panić kormányfőtől, aki nem fogadja el ezt a döntést. – Csehország és Szlovákia megállapodik a diplomáciai kapcsolatok felvételében, miközben Oroszország elismeri a jan.-tól önállósuló 2 köztársaságot. – Hivatalba lép az új brazil elnök, Itamar Franco. – Államcsínykísérletet hiúsítanak meg Sierra Leonén.

December 30. – Befejeződik az orosz csapatok kivonása Mongóliából. – Belorusszia diplomáciai kapcsolatokat létesít Litvániával. – Peruban összeül az alkotmányozó nemzetgyűlés.

December 31. – Lejár az Egyesült Államok és a Fülöp-szigetek katonai szerződése. – A cseh-szlovák parlament korábbi döntése értelmében a legtöbb szövetségi szerv beszünteti tevékenységét.

Magyar eseménynaptár

1992. január 1. – Társadalmi megbékélésre és közös cselekvésre hív fel újévi köszöntőjében Göncz Árpád államfő. – Magyarország 2 évre az ENSZ Biztonsági Tanácsának tagja.

Január 2. – A Magyar Honvédség MIG–21-es vadászgépeit újítják fel abból az összegből, amelyet pótlólagosan szavazott meg az Országgyűlés a védelmi költség javára. – Drágul több száz kozmetikai és háztartási cikk. – Gallov Rezsőt nevezik ki az Országos Testnevelési és Sporthivatal elnökévé. – A rendőrség a dec.-i ferihegyi merénylet után szigorítja a külföldiek tartózkodási engedélyének feltételeit.

Január 3. – A budapesti Ér- és Szívsebészeti Klinikán végrehajtják az első szívatültetést Magyarországon. – Athénban éles hangú tiltakozó levelet adnak át Magyarországnak és Cseh-Szlovákia nagykövetének, amiért a két ország kormánya az eddiginek többszörösére emelte a teherautók tranzitdíját. – Sütő András nem vállalja újra a Magyarok Világszövetségének tiszteletbeli elnöki tisztét, mert a romániai író szerint a szövetségen belül nincs kellő türelem egymás iránt. – Újabb aknákat telepítenek a jugoszláv szövetségi erők a magyar határ közelébe. – Komlón 12 bányász

könnyebben megsérül, amikor feltehetően sűjtólégrobbanás történik a Mecseki Szénbányák egyik aknájában. – Bodrácska Jánost kinevezik a Budapesti Rendőr-főkapitányság élére. – A rendőrség megtalálja azt az indítószerkezetet, amellyel működésbe hozták a pokolgépet a kivándorló orosz zsidók ellen dec.-ben elkövetett merényletben.

Január 4. – Torgyán József pártelnök egy makói gyűlésen bejelenti: a kisgazdapárt 1 hét múlva dönt arról, hogy kilép-e a kormánykoalícióból.

Január 5. – Antall József miniszterelnök szerint jogi és politikai értelemben egyaránt csak 1 Független Kisgazdapárt létezik, és annak 1 parlamenti frakciója van. A kormányfő eltúlzottnak tartja azokat a véleményeket, miszerint a felbomlás veszélye fenyegetné a koalíciót.

Január 6. – Drágul a benzin, a dohányáru, a szeszes ital, valamint az ivóvíz és a csatornahasználat díja. – A közlekedési tárca elsietettnek tartja az Országgyűlés döntését a külföldi teherautók tranzitdíjának jelentős emeléséről. – Bevezetik a fogyasztási adót a nem katalizátoros autókra. – Budapesten tárgyal Thorwald Stoltenberg norvég külügyminiszter.

Január 7. – Az Országgyűlés dönt a szövetkezeti törvény hatálybalépéséről, és elfogadja azt az átmeneti törvényt, amely az új szövetkezeti modell létrehozásának legfontosabb feladatait szabályozza. A törvény széles jogkört biztosít a szövetkezeti tagok érdekeinek érvényesítésére, beleértve az esetleges kiválást is. – A kormány az Európai Közösségek kérésére hozzájárul, hogy 2 nap múlva Pécsen tartásuk meg a jugoszláviai tüzszüneti tárgyalásokat, ám a megbeszélést később elhalasztják. – Az 1989-ben elkövetett budapesti rendőrgyilkosság ügyében kiderül, hogy a vizsgálótisztek szabálytalanul jártak el a fiatalok gyanúsítottak kihallgatásakor.

Január 8. – Nyilvánosságra kerül Antall Józsefnek egy 1988-ban Grósz Károlyhoz írt levele. A miniszterelnök az MSZMP KB akkori főtákarának a Sportcsarnokban elmondott emlékeztető beszédjére válaszolva egyebek között úgy vélekedik, hogy nem indokolt a fehérterror rémképével fenyegetőzni. – Az MSZP nemcsak a miniszterelnök, hanem a szocialisták elleni provokációnak is tartja a közzététel módját. – Jeszenszky Géza külügyminiszter telefonon fejezte ki aggodalmát román kollégájának amiatt, hogy halálosan megfenyegették Tőkés Lászlót. – Budapesten tesz villámlátogatást az észak-kormányfő, Edgar Savisaar. – Kadhafi líbiai vezető különmegbízottja Budapesten tájékoztatja Göncz Árpád államfőt a 3 évvel korábban felrobbantott Pan-Am repülőgéppel kapcsolatos líbiai álláspontjáról. – Jelentős olajkincsre bukkanak a szolnoki olajkutatók.

Január 9. – A kormány a leghatározottabban visszautasítja a jugoszláv szövetségi kabinetnek azokat a vádjait, miszerint Magyarországról fegyvert szállítanak a szomszéd országba, ill. katonákat képeznek ki a délszláv konfliktusban érintett bármely fél számára. – A kormány államigazgatási felügyelet alá von mintegy 80 állami gazdaságot, hogy felgyorsítsa átalakulásukat. – A kormány és a bányászszakszervezet megállapodik abban, hogy a Magyar Villamosművek Tröszt 1992-ben 13–15 millió tonna szenet vesz át a hazai bányavállalatoktól, a jelenlegi árnál 15%-kal többért. – Zárólják a Magyar Dolgozók Pártja és az MSZMP 1958 és 1989 közötti iratait. Az intézkedés alapja a levéltári törvény, amely kimondja, hogy a szóban forgó dokumentumok az állam tulajdonát képezik. – Több robbanás is történik a Budapesti Vegyiművek Illatos úti telepén, 21-en megsebesülnek. A baleset oka: megszegték a technológiai előírásokat. – Milánóban az olasz hatóságok letartóztatnak 3 magyar és 1 osztrák állampolgárt, azzal vádolva őket, hogy atomfegyver előállításához használható vöröshiganyt csempészték. – Párizsban 79 éves korában meghal Schöffler Miklós, a kibernetikus szobrászat megteremtője.

Január 10. – A Nemzetközi Valutaalap elfogadja a magyar költségvetés 115 milliárd Ft-os hiányát, jóllehet, a deficit 35 milliárddal meghaladja az eredetileg tervezettet. – László Balázs kormányzóvivő visszautasítja azokat a jugoszláv vádakokat, amelyek szerint az EK-megfigyelők helikopterének lelövéséért részben a magyar légi irányítást terhelné a felelősség. – Átcsoportosítás kezdődik a Magyar Honvédség alakulatainál a védelmi jelleg erősítésére. – A Fővárosi Bíróság részben elmarasztalja a Malévet az amerikai Pratt and Whitney céggel folytatott perben.

Január 11. – Pécsen példátlanul szigorú titoktartás és biztonsági intézkedések közepette békéltető tárgyalások kezdődnek a jugoszláv válságban szemben álló felek között. – Ülésznek a Független

Kisgazdapárt nagyválasztmánya. A testület úgy foglal állást, hogy a párt kilép a kormánykoalícióból, ha febr. végéig nem sikerül új megállapodást kötnie az MDF-fel és a Kereszténydemokrata Néppárttal. – Verekedést kezdeményez 5 fiatalember a Kőbánya-Kispest metróállomáson 2 fekete bőrű férfival, akik közül az egyik leszúrja az egyik támadót.

Január 12. – A Független Kisgazdapárt 33 fős frakciója jogszerűtlennek tartja a kisgazdapárt nagyválasztmányának előző napi döntéseit az egyes frakciótagok kizárásáról. – Immár ötödször tartanak eredménytelen időközi parlamenti képviselő-választást a Komárom-Esztergom megyei Kisbéren. – Kuvaitba utazik Jeszenszky Géza külügyminiszter.

Január 13. – A Munkaügyi Minisztérium számításai szerint az év végén akár 600 ezer munkanélküli is lehet az országban. – Budapesten a rendőrség megkezdí az engedély nélkül árusítók eltávolítását az aluljárókból. – A Népjóléti Minisztériumban közlik: Magyarországon évente mintegy 10 tonna keménydrogot szállítanak át a nemzetközi bünszövetkezetek.

Január 14. – Katona Tamás külügyi államtitkár bejelenti: Magyarország az Európai Közösségek döntését követően 24 órán belül elismeri Horvátország, Szlovénia, Bosznia-Hercegovina és Makedónia önállóságát. – A Magyar Vöröskereszt 800 ezer Ft értékű gyógyszersegélyt ad át Zágrábban a horvát testvérszervezetnek. – Ankarában tárgyal Jeszenszky Géza külügyminiszter. – Ismét leáll a termelés az ózdi acélmű 2 üzemében, mert a csaknem 200 millió Ft-os tartozás miatt a gázszolgáltató vállalat szünetelteti a cég ellátását. – Sopronban összeférhetlenség miatt menesztik a polgármestert.

Január 15. – A kormány elismeri Szlovénia és Horvátország függetlenségét. Antall József miniszterelnök a döntést követően hangsúlyozza: különösen fontosnak tartja, hogy Magyarország jó kapcsolatot alakítson ki valamennyi déli szomszédjával, így a Szerb Köztársasággal is. A kormányfő előzőleg telefonon tárgyal Vranitzky osztrák és Kohl német kancellárral. – Az Érdekegyeztető Tanács munkaerő-piaci bizottsága dönt a Foglalkoztatási Alap 1992. évi felhasználásáról. – A kisgazdapárt elnöke, Torgyán József hivatalosan is visszavonja Antall József és 3 minisztere ellen benyújtott keresetét. – Göncz Árpád államfő a törökbálinti zendülő katonák közül 3-nak kegyelmet ad. – Görögországban felemelik a magyar kamionok tranzitdíját.

Január 16. – Göncz Árpád köztársasági elnök kijelenti, hogy Horvátország és Szlovénia magyar elismerése nem irányul senki ellen sem. – Budapesten aláírják azt a jegyzőkönyvet, amely szerint az Európai Közösségek jugoszláviai megfigyelő missziója Magyarországra is kiterjeszti tevékenységét. A csoport központja Pécs lett. – Kisinyovban Jeszenszky Géza külügyminiszter aláírja a Magyarország és Moldova közötti diplomáciai kapcsolatok felvételéről szóló jegyzőkönyvet. – Čarnogursky szlovák kormányfő úgy nyilatkozik, hogy Cseh-Szlovákia Magyarországgal közösen szeretné befejezni a bősi erőmű építését, de magyar beleegyezés híján kénytelenek lesznek egyoldalúan üzembe helyezni azt. – A kormány az MSZOSZ sztrájkbizottságával folytatott megbeszélésen kijelenti, hogy kész tárgyalásokat kezdeni egy új, korszerűbb foglalkoztatási törvény kidolgozásáról. – Magyar-ukrán környezetvédelmi egyeztető tárgyalásokat tartanak Nyíregyházán.

Január 17. – Az Európa Parlament döntése szerint márc.-tól megkezdődhet a szabadkereskedelmi övezet létrehozása a Közös Piac és Magyarország, valamint Cseh-Szlovákia és Lengyelország között. A testületben ugyanakkor többen bírálják Magyarországot az úthasználati díjak nagyarányú emelése miatt. – A kormány azt javasolja, hogy hozzanak létre egy állami tulajdonosi részvénytársaságot, amely a tartósan állami tulajdonban maradó vagyon felett gyakorolná a tulajdonosi jogokat. – A gazdasági kabinet nem tartja indokoltnak, hogy a közeljövőben emeljék a villamos energia árát. – A Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája következtelenek és szociálisan érzéketlennek tartja a kormány gazdaságpolitikáját.

Január 18. – Budapesten tárgyal Bosznia-Hercegovina külügyminisztere, Haris Silajdžić. A találkozón Göncz Árpád államfő hangsúlyozza, hogy Magyarország valamennyi délszláv köztársasággal jó kapcsolatokra törekszik. – Magyar állampolgárok egy csoportja, köztük olyan ismert személyiségek, mint Faludy György író és Radnóti Sándor kritikus, levélben kéri Iliescu román elnököt: vesse latba tekintélyét, hogy az emberi és kisebbségi jogok érvényesülhessenek Romániában. – Ózdon tartják Für Lajos honvédelmi miniszter védnökletével az első Magyar Roma

Kongresszust, amelyen úgy foglalnak állást, hogy a cigányságnak is ki kell vennie részét Magyarország építéséből. – Az újságírók új szövetségének megalakítását határozza el a Sajtószabadság Klub, mivel álláspontja szerint a MUOSZ nem képes megújulni. – Rendőrségi források szerint Magyarországon is vannak újfasiszta csoportok. Lapértésülések szerint a kis létszámú és jól szervezett szélsőségesek közül többet már le is tartóztattak.

Január 19. – Az SZDSZ elnöke, Tölgyessy Péter egy budapesti lakossági fórumon úgy vélekedik, hogy a vezető kormánypárt, az MDF – tekintélyelvű politikájával – nem tudta teljesíteni ígéreteit. – A Független Kisgazdapárt 33 fős frakciója bírósághoz akar fordulni, mert törvénytelennek tartja a párt nagyválasztmányának kirekesztő döntéseit. – A kormány korlátozza a gépkocsi-behozatalt, mert 1992-ben megkezdődik a Suzuki és az Opel magyarországi üzeme. Az első félévben 60 ezer autó importjára adnak ki engedélyt. – Meghibásodik a Barátság kőolajvezeték, és mintegy 200 köbméter olaj kifolyik Nagyhalász térségében. – Végrehajtják a második szívátültetést a budapesti Ér- és Szívsebészeti Klinikán. – Gyenge földrengést érzékelnek hajnalban Dunaharaszti térségében.

Január 20. – Göncz Árpád köztársasági elnök levélben biztosítja a szerb államfőt arról, hogy Magyarország jó kapcsolatokra törekszik valamennyi délszláv állammal. – Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságának tapasztalatai szerint Bósnél nagy erővel folynak a Duna elterelésének munkálatai. – Washingtonba utazik Jeszenszky Géza külügyminiszter, hogy részt vegyen azon a nemzetközi konferencián, amelyen összehangolják a volt Szovjetunió utódállamainak támogatását. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda kifogásolja Kovács László szocialista képviselő parlamenti felszólalását, amelyben helytelenítette, hogy a kormányfő hősöknek nevezte a doni ütközetben meghalt magyar katonákat, akik – Kovács szerint – valójában egy rossz döntés áldozatai voltak. – Lemond mandátumáról az MDF egyik képviselője, Szokolay Zoltán, aki egy korábbi parlamenti szavazáskor a szomszédja nevében is voksolt. – Átlagosan 20%-kal drágul a tej. – A Legfelsőbb Bíróság felmenti Haraszti Miklós szabaddemokrata képviselőt, aki ellen 1974-ben emeltek vádat sokszorosítás útján elkövetett izgatás miatt. – Györött nyomozás folyik több magyar újfasiszta ellen, akik kapcsolatban álltak azzal az osztrák szervezettel, amelyet az előző héten lepleztek le Ausztriában. Györkös István és 6 társa a Magyar Nemzeti Szocialista Akciócsoport nevében horogkeresztes fasiszta röpcédulákat terjesztett, és nagy mennyiségű fegyvert rejtegetett.

Január 21. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy jan. 1-jétől visszamenőleg átlagosan 300 Ft-tal emelkedik a családi pótlék. – A jugoszláviai válságról és az ENSZ békmissziójáról tárgyal New Yorkban Jeszenszky Géza külügyminiszter a világszervezet főtájtikárával, Butrosz Ghalival. – Pécssett elakadnak az Európai Közösségek megfigyelőinek részvételével tartott háromoldalú tárgyalások, mert a jugoszláv hadsereg és a horvát nemzeti gárda képviselői nem tudnak megállapodni a horvát területeket ellenőrző szövetséges csapatok kivonásáról. – A magyar-amerikai katonai kapcsolatok fejlesztésének lehetőségeiről tárgyal Budapesten az Egyesült Államok légierijének miniszteri rangú főnöke. – A román külügyminiszter nagyon fontosnak tartja, hogy Magyarország és Románia között minél előbb létrejőjön a két ország alapszerződése. – Gombár Csaba, a Magyar rádió elnöke és Bányai Gábor, a Televízió egyes csatornájának intendánsa is vitatja a magyarországi egyházaknak azt a véleményét, hogy kedvezőtlen lenne a vallási műsorok aránya a médiában. Négyes ikrek születnek Szegeden.

Január 22. – Washingtonban Magyarország, Cseh-Szlovákia és Lengyelország közös nyilatkozatban ajánlja fel, hogy nyugati finanszírozással a Független Államok Közösségének rendelkezésére bocsátja áruit, szolgáltatásait és tapasztalatait. – A Külügyminisztérium a térségben bekövetkezett jelentős változások miatt visszavonja a biztonságpolitikai alapelvekről szóló előterjesztését. – Az Országgyűlés külügyi bizottsága tiltakozik a fenyegetések ellen, amelyek Tőkés László református püspököt érték Romániában. A képviselők kifogásolják a romániai népszámlálás módszerét is. – Az Országgyűlés sajtóalbizottságában a közjogi alapítványi formát tartják a legmegfelelőbbnek a Magyar Televízió és a Rádió működtetésére. – A köztársasági elnök a kormányfő kérésére felmenti tisztségéből Botos Katalin tárca nélküli minisztert, aki az Állami Bankfelügyelet vezetésére kap megbízást. – Az Ipari Minisztérium számításai szerint az ágazat termelése 1992-ben még összességében 10–15%-kal csökken. – A kormány hosszas vita után végül is átadja a fővárosi és a

XV. kerületi Önkormányzat tulajdonába az Őrjárat utcai volt szovjet katonai kórházat. – Az MSZP a koalíció stabilizálása érdekében szakítást javasol a miniszterelnöknek a kisgazdapárt Torgyán József vezetett szárnyával. – Az MDF elnöksége túrhetetlennek tartja, hogy a Magyar Rádió elnöke olyan adókra helyezte át a vallási műsorokat, amelyeket a Kárpát-medence túlnyomó részén nem lehet fogni. – A Nyilvánosság Klub alkotmányellenesnek tartja, hogy a művelődési miniszter határozhatja meg, ki kutathatja az egykori állampárt iratait.

Január 23. – A privatizációért felelős tárca nélküli miniszterre nevezik ki Szabó Tamást. – A Külügyminisztérium elfogadhatatlannak tart bármiféle általánosítást más országok állampolgáraival szemben, és elítéli a külföldiek zaklatását. – A Wallenberg Egyesület aggasztónak tartja az egyre terjedő erőszakhullámot, amely azután erősödött fel, hogy egy nigériai fiatalember halálosan megsebesített egy őt megtámadó magyar fiút. – Magyarország kéri felvételét a fejlett európai államok ipari és csúcstechnológiai együttműködési programjába, az ún. EUREKA-ba.

Január 24. – Az MNB 3,5%-kal csökkenti az egzisztenciahitel kamatait. A kormány egyidejűleg megszünteti a hitelfelvétel felső határát, és ezentúl már nemcsak egyéni vállalkozók, hanem társaságok is folyamodhatnak ilyen kölcsönért. – Az MSZP elnöke szerint a szakszervezetek nem lehetnek közömbösek egy baloldali párttal szemben, ha valóban képviselni akarják a dolgozók érdekeit. – A Magyar Rádió elnöke kész tárgyalni a magyarországi egyházakkal a vallási műsoridőről, és javaslatot vár a megbeszélések időpontjára. Ezzel párhuzamosan az egyházak vezetői közleményben kérnek tárgyalási időpontot a Televízió elnökétől. – Budapesten Surján László népjóléti miniszter fővédnökletével mozgalom alakul Eszék megsegítésére. – Az MSZOSZ elnöke, Nagy Sándor nyeri meg a rágalmazási pert az MDF Zala megyei irodavezetőjével, Hegedűs Ferencsel szemben. – Újabb fegyelemsértőket tartóztatnak le a Magyar Honvédség törökbálinti alakulatánál.

Január 25. – A Kereszténydemokrata Néppárt a hármas koalíció fenntartása mellett van, de szükség esetén vállalja a kisebbségi kormányzást is az MDF-fel. – A Kereszténydemokrata Néppárt követeli a Rádió és a Televízió vezetőinek azonnali leváltását. – Tamás Gáspár Miklós lesz az SZDSZ Országos Tanácsának elnöke. – Az MSZP országos választmánya úgy foglal állást, hogy a szocialisták a demokrácia védelmében együtt akarnak működni a hasonló célokat valló ellenzékkel.

Január 26. – Az MSZP nem tartja helyesnek a Rádió és a Televízió egyházi műsorainak áthelyezése miatt keltett hisztériát. – A Magyarok Világszövetsége indokoltnak tartja, hogy a vallási műsorok kerüljenek vissza a Kossuth rádió középhullámú sávjára. – Mensáros László színművész közli, hogy mindaddig nem vállal szereplést sem a Televízióban, sem a Rádióban, amíg a két intézmény vezetése nem változtatja meg az egyházi műsorok sugárzási rendjét.

Január 27. – Bécsben tárgyal Jeszenszky Géza. A külügyminiszter reményét fejezi ki, hogy Ausztriában hamarosan növekedhet a munkavállalási engedéllyel dolgozó magyarok száma. – Antall József kormányfő nem vesz részt az ENSZ Biztonsági Tanácsának csúcsertekezletén, mert néhány hetes utókezelése miatt orvosai nem tanácsolják a tengerentúli utazást. – Budapesten tartanak konferenciát Horvátország és Szlovénia légtérének újbóli megnyitásáról. – A külgazdasági minisztérium tudomása szerint akár a félmilliárd dollárt is elérheti a magyar áruk részesedése a szovjet utóállamoknak szánt segélyszállítmányokban. – Budapesten magyar–román szakértői tárgyalások kezdődnek a két ország alapszerződéséről. – A Magyar Rádió elnöke megerősíti, hogy márc. végén az addigi tapasztalatok alapján kész módosítani az egyházi adások rendjét. – A Fidesz frakciója elfogadhatatlannak és veszélyesnek tartja, hogy bármely politikai erő, társadalmi szervezet vagy egyház maga szerkesszen műsorokat a független közszolgálati rádióban és televízióban. – Az Alkotmánybíróság az alaptörvénnyel ellentétesnek találja az illetéktörvénynek azt a rendelkezését, amely egyes vagyonszerzési ügyekben visszamenőleg állapított meg illetékfizetési kötelezettséget. – A Pedagógusok Szakszervezete elfogadhatatlannak tartja a közoktatási törvény koncepcióját, mert az nem határozza meg egyértelműen azokat az alapfeladatokat, amelyek ingyenességet az állam garantálja.

Január 28. – Az Alkotmánybíróság a miniszterelnök indítványára értelmezi a köztársasági elnök kinevezési jogkörét. Eszerint az államfő a döntést a kinevezéséről olyan ésszerű határidőn belül

köteles meghozni, amely annak megállapításához szükséges, hogy fennállnak-e a kinevezés alkotmányos feltételei. A testület határoz a törvényességi óvás jogintézményéről is, amelyet alkotmányellenesnek ítél, és 1992. dec. 31-i hatállyal megsemmisít. – Az egyházak kérésére a Magyar Rádió márc. 29-étől bővíti vallási műsoridejét. – A görög kamionosok a magyar és a cseh-szlovák tranzitdíjak emelése miatt blokádnál tartják a görög-jugoszláv határt. A magyar Közlekedési Minisztérium kész a tárgyalásokra, de csak akkor hajlandó engedményekre, ha a görög kormány is könnyíti a magyar fuvarozók piacra jutását. – Az MNB 600 millió márkáértékből újabb kötvényt bocsát ki Németországban. – Magyarország déli területeiről a román határszakaszra csoportosítanak át mintegy 300–400 határőrt, hogy megfékezzék az egyre gyakoribb illegális átlépést. – Az országban 4 megye kivételével mindenütt influenzajárvány van.

Január 29. – A magyar-román kapcsolatok rendezésére tesz konkrét javaslatokat levélben a bukaresti külügyi államtitkár, Teodor Melescanu magyar kollégájának, Katona Tamásnak. – Budapesten tárgyal a makedón külügyminiszter, Denko Maleszki. – Japánban sztrájkokkal fenyegetőznek az esztergomi Suzuki gyár gyakornokai, ha nem fizetik ki túlóráikat. Nagyobb mennyiségű kábítószerrel találják egy bolíviai állampolgárnál Ferihegyen.

Január 30. – Prágában az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet tanácskozásán Magyarország azt javasolja, hogy a helsinki folyamat keretében honosítsák meg a kisebbségek szóvivőjének intézményét. – A kormány megbízza a Külügyminisztériumot, hogy az érintett tárcák bevonásával kezdjen tárgyalásokat az athéni kormánnyal a görög fuvarozók követeléseiről. – A kormány 100 millió Ft költségvetési támogatást fordít arra, hogy a nyugdíjas bányászok megkapják szénjárandóságukat. A szóvivői tájékoztatón bejelentik, hogy a kabinet pontosító javaslatokat nyújt be a Magyar Közlönyben hibásan megjelent költségvetési törvényhez. – Az igazságügy-miniszter zárt ülésen tájékoztatja az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottságát arról, hogy milyen esetekben és hányszor adott ki engedélyt titkosszolgálati eszközök alkalmazására. – A budapesti köztársasági megbízott törvénysértőnek tartja a Fővárosi Közgyűlés több jogszabályát. – A Kereszténydemokrata Néppárt az egyházak és a két média megállapodása ellenére követeli a Televízió és a Rádió elnökének leváltását. – A Nyilvánosság Klub arra figyelmeztet, hogy a médiatörvény hiánya miatt bármikor újabb támadás indítható a Televízió, a Rádió vagy a sajtó ellen. – A bíróság büntetésnek mondja ki azokat a fiatalokat, akik több mint 3 évvel korábban randalíroztak, majd megöltek egy civilben intézkedő rendőrt a 47-es villamoson.

Január 31. – Antall József miniszterelnök visszavonja javaslatát a Magyar Rádió és a Televízió alelnökjelöltjeire. Az érintettek előzőleg visszalépnek a jelöltségtől. – Göncz Árpád államfő a miniszterelnök javaslatára kinevezi a jegybanktanács tagjait: Erdős Tibort, Kemenes Ernőt, Náray Lászlót és Subai Józsefet.

Február 1. – Drágul a vasúti és a távolsági buszközlekedés, valamint a postai szolgáltatás.

Február 2. – Antall József miniszterelnök a Televízió és a Rádió vezetésének megszilárdítását sürgeti, hogy az intézmények a médiatörvény elfogadásáig is jogszerűen működjenek. – Az amerikai külügyminisztérium szokásos évi jelentésében elismerően szól az emberi jogok magyarországi védelméről, bár megjegyzi, hogy a magyarországi zsidó közösségeket aggasztják egyes vezető politikusok antiszemitának minősíthető kijelentései.

Február 3. – Az MDF országos választmánya lemondásra szólítja fel a Magyar Televízió és a Rádió elnökét, Hankiss Elemért és Gombár Csabát. – Hatpárti megegyezést sürget a Televízió és a Rádió működésének vitatott kérdéseiben az MSZP elnöke, Horn Gyula. – A Magyar Villamosművek Tröszt és a szénbányászat vezetői megállapodnak abban, hogy a villamosenergia-ipar 1992-ben mintegy 15 millió tonna barnaszenet és lignitet vesz át a hazai szénbányáktól. – Boross Péter belügyminiszter vízumkorlátozási intézkedéseket is szükségesnek tart a menekülthullám megállítására, hogy megóvják az országot az idegenek miatt esetleges társadalmi feszültségektől. – Lemond képviselői mandátumáról Botos Katalin, az Állami Bankfelügyelet nemrégiben kinevezett elnöke, mert új beosztása összeegyeztethetetlen a parlamenti mandátummal.

Február 4. – A kormányzó szóvivő bejelenti, hogy a bösi erőmű befejezésére tett egyoldalú és jogsértő cseh-szlovák intézkedések az államközi szerződés felmondására készítik a kabinetet. – Göncz

Árpád államfő a Köztársasági Érdemrend nagykeresztjét adományozza Helmut Kohl német kancellárnak. – Budapest főpolgármestere és a környezetvédelmi miniszter közös munkabizottságot hoz létre, hogy megoldják a legégetőbb környezeti problémákat. – Magyar főkonzulátus nyílik a spanyolországi Barcelonában.

Február 9. – Pécsen a Fidesz kongresszusán Fodor Gábor és Orbán Viktor kapja a legtöbb szavazatot a párt vezetőségének választásán. A tanácskozáson a fiatal demokraták egyházpolitikai állásfoglalást dolgoznak ki, és hatpárti tárgyalásokat javasolnak a kisebbségi koncepció kialakításáról.

Február 10. – Az Országgyűlésben Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter bejelenti: a kormány a parlament állásfoglalását kéri a bósi erőműről kötött államközi szerződés felmondásának lehetőségéről, miután bebizonyosodott, hogy a Szlovákiában folytatott munkák a Duna elterelését célozzák, és ezzel sértik Magyarország területi integritását. – A parlamentben Szabad György házelnök 70. születésnapján köszönti Göncz Árpád államfőt. – Hatpárti egyeztetést tartanak az Igazságügyi Minisztériumban egyebek között a személyi adatok védelméről és az állampolgári jogok parlamenti biztosáról. – Elkészül az MDF választásikapmány-startégiája.

Február 11. – Az Országgyűlés megszünteti a hatósági árat egyebek között a szén, a tűzifa, a 2,8% zsírtartalmú tej, a fehér kenyér és a tankönyvek esetében. A parlament felosztja az egyházak állami támogatására jóváhagyott költségvetési keretet. A 2 milliárd Ft-ból több mint 600 milliót juttat a katolikus egyháznak, a református 190, az evangélikusok pedig 60 millió Ft-ot kapnak az államtól. – Az Országgyűlésben Gadó György (SZDSZ) a terjedő szélsőjobboldali megnyilvánulásokra hívja fel a figyelmet, amiért a kormányt is felelősnek tartja. Für Lajos honvédelmi miniszter ezt visszautasítja. – Antall József miniszterelnök cáfolja az SZDSZ frakcióvezetőjének nyilatkozatát, miszerint a szabaddemokrata pártelnök, Tölgyessy Péter négy szemközti megbeszélésen hívta volna fel a kormányfő figyelmét az MDF-en belüli jobbrtolódásra. – Az MDF frakciója bejelenti: a jövőben csak kivételes esetekben támogatja az önálló képviselői indítványokat. – Az Országgyűlés illetékes bizottságai további elemzést tartanak szükségesnek ahhoz, hogy kialakítsák végső álláspontjukat a bósi vízerőműről kötött szerződés felmondásának lehetőségéről. Közben környezetvédők a szerződés haladéktalan felmondására kérik a parlamentet. – Vita bontakozik ki a Művelődési Minisztérium és a szerzők között a negyedikes gimnazisták új történelemtankönyvéről.

Február 12. – Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága az egyoldalú cseh-szlovák lépések miatt indokoltan tartja, hogy Magyarország felvesse a bósi erőműről kötött szerződés felmondását. – Magyarország diplomáciai kapcsolatot létesít Belorussziával. – Kijevben ukrán–magyar belügyi megállapodást írnak alá. – A honvédelmi tárca cáfolja a Fidesznek azt az állítását, hogy szabálytalan pénzügyi manővereket követtek volna el Für Lajos minisztersége alatt. – Az SZDSZ elnöke, Tölgyessy Péter kijelenti: Tardos Márton frakcióvezető helyében nem vállalkozott volna arra, hogy nyilatkozzon az ő négy szemközti megbeszéléséről Antall József kormányfővel. – A gazdasági kabinet azt javasolja a kormánynak, hogy bővítse a mezőgazdasági termékek állami felvásárlását, és folyósítson kedvezményes hiteleket a termelőknek, mert félti, hogy a tavaszi mezőgazdasági munkák nem tudnak beindulni. – A MÚOSZ tiltakozik az újságírók politikai megfélemlítésére irányuló kísérletek miatt.

Február 13. – A kormány elhalasztja a végleges döntést arról, hogy mi legyen a sorsa a bósi vízerőműről Csehszlovákiával kötött szerződésnek. – Egy jugoszláv repülőgép 2 alkalommal is megsérti a magyar légteret, és többször berepül a semleges légtérsávba. Emiatt a Magyar Honvédség 3 vadászgépe 3 órán át őrzőjáratot tart Kiskunhalas–Baja–Szeged térségében. Az ügy tisztázására a Magyar Honvédség parancsnokságára kérik a jugoszláv katonai attasét. – A 6 parlamenti párt megbeszélésén úgy látják, hogy közeledik egymáshoz az MSZOSZ és a Liga álláspontja a szakszervezeti választásokról. – A Demokratikus Charta több mint 20 ezer aláírója kifogásolja, hogy a gazdasági életben fontosabbá vált a megbízhatóság és a pártérdek, mint a hozzáértés.

Február 14. – A kormány jogellenesnek minősíti és elfogadhatatlannak tartja a cseh-szlovák szövetségi kabinet döntését a bósi erőmű üzembe helyezéséről, mert az a Duna elterelésével jár. – A

kormány kamatcsökkentésekről és hitelgaranciáról dönt az élelmiszer-termelés érdekében. – Für Lajos honvédelmi miniszter az MDF miskolci nagygyűlésén hangsúlyozza: a parlamentnek és a kormánynak mindent el kell követnie annak érdekében, hogy megszűnjön a magyar kisebbségek veszélyeztetettsége, és biztosítva legyenek fennmaradásuk feltételei. – Budapesten tárgyal a Szerb Megújulási Mozgalom vezetője, Vuk Drasković, aki hangsúlyozza, hogy pártja jószomszédi kapcsolatokra törekszik Magyarországgal. – A Fővárosi Bíróság döntése alapján ismét Petrasovits Anna az MSZDP elnöke.

Február 15. – A kormány kezdeményezésére pártközi egyeztetés kezdődik a Rádió és a Televízió alelnökeinek személyéről. A kabinet jelöltjei között szerepel Csúcs László pénzügyi szakember és Nahlik Gábor cégigazgató. Az MDF frakcióvezetője, Kónya Imre egy nyíregyházi gyűlésen kijelenti: pártja megérti, hogy a múlt rendszerben sérelmet szenvedettek keveslik az eddigi kárpótlási intézkedéseket, ám hangsúlyozza, hogy a kárpótlás mértéke csak akkora lehet, amekkorát az ország teherbíró képessége megenged. – A Világbank 200 millió dollár hitelt ad Magyarországnak a privatizáció támogatására. – A Közép-európai Nemzetközi Bank, a CIB Surányi Györgyöt, az MNB volt elnökét választja vezérigazgatóvá.

Február 16. – Barcs közelében megsérti a magyar légteret egy jugoszláv sportrepülőgép. – Időközi országgyűlési képviselő-választást tartanak Komárom-Esztergom megye hármaskörzetében – a szavazás immár hatodszor sikertelen. – A kisgazdapárt elnöke, Torgyán József egy vidéki gyűlésen úgy véli, hogy csak akkor lesz rendszerváltás, ha a hatalom eddigi gyakorlóit eltávolítják pozíciójukból. – A Független Kisgazdapárt Békés megyei szervezete történelmi platformot alakít, és ennek elnökéül Zsíros Gézát választja. – Az SZDSZ frakciója nem tart indokoltnak semmiféle olyan tárgyalást, amely a párt és az MDF közötti közlekedés látszatát keltené.

Február 17. – Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága zárt ülésen úgy dönt, hogy javasolja a parlamentnek a bős-nagymarosi beruházásról szóló államközi szerződés megszüntetését. – Antall József miniszterelnök kezdeményezi a Magyar Rádió, ill. a Televízió alelnöki posztjára jelölt Csúcs László és Nahlik Gábor kulturális bizottsági meghallgatását. Göncz Árpád államfő tanulmányozza a javaslatot. – Budapesten tárgyal a Nyugat-európai Unió főtárgyalója, William van Eekelen. – A Fővárosi Választási Bizottság megsemmisíti az 1 héttel korábbi gazdagréti helyi képviselő-választás eredményét, mert a szavazás napján megsértették a kampánycsendet: a helyi kábeltévé az egyik jelölt programját ismertette.

Február 18. – Az Alkotmánybíróság az alaptörvény értelmezésével úgy dönt, hogy határozatai továbbra is mindenkire kötelezőek, és ellenük nincs helye fellebbezésnek. – Az Ipartestületek Országos Szövetsége a leghatározottabban tiltakozik a társadalombiztosítás tervezett reformja ellen, mert az lehetetlen helyzetbe hozza a magánvállalkozókat. – Japánban, a Suzuki cégnél tanuló magyarok a jövőben képzési pótlékot kapnak, és fél évvel lerövidítik tanulmányi idejüket, miután közülük többen panaszt emeltek a munkakörülmények miatt. – Meghal Kéry László irodalomtörténész, a Tudományos Akadémia levelező tagja.

Február 19. – Az Országgyűlés módosítja a társadalombiztosítási törvényt, és elfogadja a Társadalombiztosítási Alap 1992. évi költségvetését. Eszerint a jövőben évente kétszer, márc.-ban és szept.-ben emelik a nyugdíjakat a nettó átlagkereset növekedésének megfelelően. A parlament egyhangúlag elfogadja azt a törvényt, amely alapján semmissé válnak az 1963 és 1989 között elkövetett egyes állam- és közrend elleni bűncselekményekre kirótt ítéletek. – A Vállalkozók Országos Szövetsége élesen bírálja a társadalombiztosítás új szabályozását, mert a szervezet szerint az új rendelkezések súlyosan sértik a vállalkozók érdekeit. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda közli, hogy a napokban levelet váltott Antall József kormányfő és George Bush amerikai elnök a jugoszláviai helyzetről. – A Fővárosi Önkormányzat tulajdonába kerül több kiemelt budapesti terület, így például a Fenekesten-tó, a Városliget és a Vérmező. – Megváltozik a tartósan külföldön dolgozók és az ideiglenesen kiküldöttek napidíja, ill. havi ellátmánya.

Február 20. – A kormány úgy foglal állást, hogy mihamarabb meg kell valósulnia a lágymányosi Duna-hídnak és a hozzá csatlakozó utaknak. – A parlament kulturális bizottsága meghallgatja a

Magyar rádió és a Televízió alelnökjelöltjét. A testület kormánypárti többsége támogatja Csúcs László és Nahlik Gábor kinevezését, ám az ellenzék levélben kéri a miniszterelnököt a kinevezések elhalasztására. Antall József ennek ellenére hivatalosan is előterjeszti javaslatát. – Az Országgyűlés alkotmányügyi és ügyrendi bizottsága úgy foglal állást, hogy a kisgazdapártnak jogilag egyetlen frakciója van, mégpedig a Pásztor Gyula vezette 33 tagú képviselőcsoport. Eszerint a Torgyán József köré csoportosuló frakció nem állíthat külön vezérszónokot, és Ugrin Emese nem vehet részt a frakcióvezetők ülésén. – A kisebbségi kerekasztal elfogadhatatlannak tartja a kormány törvényjavaslatát a nemzeti és etnikai kisebbségek jogaira, és a hazai nemzetiségek szerint a tervezet nem felel meg a már korábban egyeztetett változatnak. – Manherz Károly felmentését kéri címzetes államtitkári tisztségéből, és a jövőben Antall József kérésére a kormányfő személyes tanácsadója lesz a hazai kisebbségekkel kapcsolatos kérdésekben. – Felmentését kéri a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkára, Király Péter. Helyére Nagy Zoltán kerül. – Késik az elbírálás a földre bejelentett kárpótlási igények ügyében.

Február 21. – A Független Kisgazdapárt országos vezetősége egyhangúlag kimondja a párt kilépését a kormánykoalícióból. Az indoklás szerint nem akarnak részt venni a kormány nemzetrontó politikájában. Az ülésen egyúttal kizárják a pártból a 33 fős frakció minden tagját, valamint Kiss Gyula munkaügyi és Gergátz Elemér földművelésügyi minisztert, továbbá Morvay István belügyi államtitkárt. – A kisgazdapártban tapasztalható bizonytalanságok miatt szüneteltetik a párt részvételi jogát az Európai Demokrata Unióban, amelynek ügyvezető testülete Budapesten tartja ülését. – A kisgazdapárt 33 fős frakciójának vezetője, Pásztor Gyula közli, hogy a képviselőcsoport továbbra is támogatja a koalíciót. – Antall József miniszterelnök Torgyán József kérésére sem semmisíti meg a kisgazda pártelnök politikai múltjáról még 1991. máj.-ban készült, de azóta is felbontatlanul maradt boríték tartalmát. – A kormány felkéri a miniszterelnököt, hogy ismételten szólítsa fel a cseh-szlovák szövetségi kormányfőt az egyoldalú bösi munkák azonnali leállítására és a közös szakértői vizsgálatok megindítására. – A Művelődési és Közoktatási Minisztérium megállapodást köt a közoktatási törvény koncepciójának kimunkálására az országos hatáskörű szakmai, szülői és diákszervezetekkel. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete viszont azt javasolja, hogy csak a 6 parlamenti párt megegyezése alapján készítsék el a törvénytervezetet. – Budapest főjegyzője kifogásolja, hogy a kormányzat egyre durvábban beavatkozik a közigazgatásba, és ezzel súlyosan csorbítja az önkormányzatiság elvét. – Megértést szorgalmazznak a keresztények és a zsidók között kétnapos budapesti tanácskozásukon a hazai katolikus és zsidó vallási vezetők, valamint a Vatikán és a Zsidó Világszövetség megbízottai.

Február 22. – A Független Kisgazdapárt 33 fős parlamenti frakciójának nyilvános ülésén lemondásra szólítják fel Torgyán József pártelnököt, és elhatározzák a párt történelmi platformjának megalakítását. – A közoktatási törvény tervezetéről tanácskoznak a 6 parlamenti párt szakértői.

Február 23. – Antall József miniszterelnök a kisgazdapárt belviszályai ellenére is szilárdnak tartja a koalíciót.

Február 24. – A kisgazdapárt képviselője, Ugrin emese levélben arról értesíti a házelnököt, hogy megalakult a párt 10 fős képviselőcsoportja. – Zwack Péter volt washingtoni nagykövetet választják a Vállalkozók Pártja új elnökévé. – Máday Péter lép a lemondott Dornbach Alajos helyébe az SZDSZ tíztagú ügyvivői testületében. – Együttműködési megállapodást ír alá a New York-i és a budapesti árutózsde. – A berlini filmfesztivál Ezüst Medve díját kapja Szabó István Édes Emma, drága Böbe című filmje.

Február 25. – Az Európai Községek elhalasztja a Magyarországgal, Cseh-Szlovákiával és Lengyelországgal kötött társulási szerződés ideiglenes kereskedelmi részének jóváhagyását. Az aláírás részben a magyarországi tranzitdíjak emelése miatt hiúsul meg, miután a görög kormány előbb az útdó csökkentését akarja elérni. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy a jövőben kizárólag közérdekű cél érdekében lehet kisajátítani magántulajdonú ingatlant, és a kisajátítás csak a közérdeket képviselő állami szervezet vagy önkormányzat javára történhet. – Antall József kormányfő koalíciós megbeszélést hív össze. A találkozón megállapítják, hogy a kormánykoalíció

változatlanul működik. A megbeszélésen az Ugrin Emese vezette kisgazda képviselőcsoport nem jelenik meg, Torgyán József pedig nem kap meghívást. – Felmentését kéri tisztségéből Gálszécsy András, a nemzetbiztonsági ügyekért felelős tárca nélküli miniszter. Indoklása szerint közhivatalnoki egyéniségét nem tudja összeegyeztetni politikai állásának elvárásaival. – A Magyarország és Románia közötti vitás kérdésekről tárgyal Bukarestben a magyar Országgyűlés küldöttsége. – A határátkelés korszerűsítéséről folytatnak megbeszéléseket Kijevben a magyar és az ukrán határőrség képviselői.

Február 26. – Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter bejelenti: Magyarország felmondja a bósi vízerőműről kötött államközi szerződést, ha nem érkezik kedvező válasz Antall Józsefnek a cseh-szlovák miniszterelnökhöz intézett levelére. – A cseh és a szlovák parlament meghívására Prágában tárgyal a bósi beruházásról az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságának küldöttsége. – Jeszenszky Géza külügyminiszter telefonon kap értesítést arról, hogy Görögország már nem ellenzi a közös piaci társulási szerződés kereskedelmi fejezetének életbe léptetését. Az Európai Közösségek tagállamainak képviselői ezt követően jóváhagyják az ideiglenes kereskedelmi és gazdasági megállapodásokat Magyarországgal. – Frankfurtban 600 millió márkás kötvénykibocsátásról ír alá megállapodást az MNB alelnöke, Hárshegyi Frigyes, aki közli, hogy Magyarországnak 1992-ben a tervezettnél is kevesebb hitelre lesz szüksége. – A Pénzügyminisztériumban bejelentik, hogy 1992-ben a költségvetés teljes egészében a pénzügyi piacra akarja fedezni a várhatóan 70 milliárd Ft-os deficitet. – Az Országgyűlés sajtóalbizottságában a kormánypárti és az ellenzéki képviselők közös nevezőre jutnak arról, hogy a közszolgálati rádió és televízió ún. közjogi alapítvány formában működjön. – Budapesten konferencia kezdődik a horvátországi menekültek hazatérésének lehetőségeiről.

Február 27. – Az Európai Közösségek valamennyi tagállama hozzájárul ahhoz, hogy életbe lépjen az ideiglenes kereskedelmi megállapodás Magyarországgal. – A Kiállítások Nemzetközi Irodájának közgyűlése véglegesen Budapestnek ítéli oda az 1996-os Expo rendezési jogát. – A kormány rendeletet hoz arról, hogy a jövőben havi 4 ezer Ft-ot kapnak azok az állástalanok, akik valamilyen szempontból nem jogosultak nuncanélküli-segélyre. A kabinet határoz arról is, hogy az intervenciók alapból több mint 20 milliárd Ft-ot juttat 2700 ózdi munkás végkielégítésére. – A kormánypártok frakcióvezetői megállapodnak a koalíciós együttműködés kereteiben. Nyilatkozatukban kijelentik, hogy továbbra is történelmi szükségszerűségnek és nemzeti érdekeknek tartják a kormánykoalíció fennmaradását. – A kisgazdapárt elnöke, Torgyán József úgy nyilatkozik, hogy pártja egy-egy lényeges kérdésben akár közös álláspontot is kialakíthat az ellenzékkel. – Prágában a magyar és a cseh-szlovák parlament környezetvédelmi bizottsága egyetért abban, hogy a politikai szempontok mellőzésével kell dönteni a bósi erőmű jövőjéről. – Az Állami Számvevőszék azt javasolja a honvédelmi miniszternek, hogy vonja felelősségre mindazokat, akik vétkesek a tárcánál elkövetett gazdasági szabálytalanságokban. – Életbe lép Magyarország és Románia között az ún. Nyitott égbolt megállapodás. – Szófiában tárgyal a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkára, Raffay Ernő. – Gálszécsy András, a Nemzetbiztonsági Hivatal leköszönt főnöke ezentúl a belügyminiszter személyes tanácsadójaként a világkiállítás biztonságával foglalkozik. – Koalíciós tárgyalást javasol a Fővárosi Önkormányzat SZDSZ- és MDF-frakciójának Ungár Klára, a Fidesz képviselőcsoportjának vezetője. – Lemond a Történelmi Igazságtétel Bizottságának ügyvezető elnöke és több más vezetője.

Február 28. – Prágában eredménytelenül fejeződnek be a magyar–cseh-szlovák parlamentközi tárgyalások a bósi vízerőműről, miután a cseh-szlovák fél elutasítja, hogy a szakértői munkát csak az építési munkálatok felfüggesztése után kezdjék meg. – Antall József kormányfő ismételten a bósi munkálatok felfüggesztésére kéri a cseh-szlovák miniszterelnököt. – A kormány hozzájárul ahhoz, hogy az ENSZ békeerői Magyarországon keresztül vonulhassanak Horvátországba, ill. a volt Jugoszlávia területére. – Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, valamint Magyarország és Horvátország megállapodást ír alá a Magyarországon élő mintegy 15 ezer horvát menekült hazatelepítéséről. – Prágában az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet külügyminiszteri tanácskozásán elhangzik a magyar kormány szükségesnek tartja, hogy a délszláv térségben

nemzetközileg ellenőrizték a kisebbségi jogok betartását. – A kormány elfogadja a Nemzeti Üdülési Alapítvány alapító okiratát. – Budapesten tárgyal a portugál kormányfő, Aribal Cavaco Silva. – Országos tiltakozó demonstrációt hirdet márc. 7-ére az Egészségügyi Dolgozók Demokratikus Szakszervezete, hogy kikényszerítse a Népjléti Minisztériummal megszakadt béketárgyalások folytatását. – Az Ipartestületek Országos Szövetsége intézkedést vár a kormánytól annak érdekében, hogy megszűnjék a hazai kisipar hátrányos megkülönböztetése a külföldi tőkével szemben.

Február 29. – Az MDF országos választmánya elutasít mindenfajta közösséget a szélsőjobboldali megnyilvánulásokkal. – Az SZDSZ határozott fellépést sürget az idegengyűlölet és a rasszizmus minden formájával szemben. – Göncz Árpád államfő a Munkástanácsok Országos Szövetségének választmányi ülésén úgy véli, hogy a szakszervezetek együttműködése létkérdés a társadalmi egység fenntartása szempontjából. – Bolognában a magyar és az olasz külügyminiszter egyetért abban, hogy az ENSZ-csapatok megérkezése elősegítheti a politikai rendezést a délszláv köztársaságokban. – Bukarestben tárgyal a Honvédelmi Minisztérium közigazgatási államtitkára, Annus Antal. A megbeszéléseken mindkét fél szükségesnek tartja a katonai együttműködés bővítését. – 71 éves korában meghal Karinthy Ferenc, Kossuth-díjas író.

Március 2. – Göncz Árpád köztársasági elnök Antall József kormányfő javaslatára kinevezi Csúcs Lászlót a Magyar Rádió, és Nahlik Gábort a Televízió alelnökévé. Az államfő reményét fejezi ki, hogy a két vezető tevékenysége a kielezett politikai helyzetben is elősegíti a tájékoztatás színvonalának emelkedését és a pártatlanságot. – Az Állami Vagyonügynökség tájékoztatása szerint 1992. jan.-ban negyedannyi volt a privatizációból származó bevétel, mint 1991-ben az év egészében. – A Független Kisgazdapárt 35 fős frakciója a párt egyes képviselőinek visszahívását kéri több országgyűlési bizottságból. – A fővárosi Közgyűlés SZDSZ-, Fidesz- és MDF-frakciójának esetleges nagykoalíciójáról tárgyalnak a szabaddemokrata és a fiatal demokrata csoport képviselői. Az MDF-esek nem képviseltetik magukat. – A Magyarországi Németek Szövetsége attól tart, hogy a nemzetiségi tulajdon sérelmeit is orvosló második kárpótlási törvény halogatása igen hátrányos helyzetbe hozza a hazai németeket. – Magyarország korlátozza egyes acéltermékek behozatalát. Március 3. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy 1992-ben kétszer lesz nyugdíjemelés, és ezenkívül nyáron kiigazítják a legkisebb nyugdíjakat. A parlament hozzájárul, hogy a Jugoszláviába tartó ENSZ-erők átvonuljanak Magyarországon. – Az Alkotmánybíróság az alaptörvénnyel ellentétesnek minősíti az ún. Zétényi–Takács-féle „igazságtételi” törvényt. Göncz Árpád államfő közli, hogy kezdeményezni fogja a parlamentnél a múlt feltárásának és egyben lezárásának olyan alkotmányos megoldását, amely nem kapcsolódik büntetőjogi felelősségre vonáshoz. – Az MDF frakcióvezetője, Kónya Imre kijelenti: a kormánykoalíció tiszteletben tartja az alkotmánybíróság döntését, de továbbra is keresi a jogi megoldást a történelmi igazságtételre. – A Politikai foglyok Szövetsége megdöbbenéssel értesül az Alkotmánybíróság döntéséről, amely a szervezet szerint törvényesítette az elmúlt évtizedek bűneit. – A Televízió elnöke, Hankiss Elemér bejelenti, hogy fegyelmet indít az előző nap beiktatott alelnök, Nahlik Gábor ellen, mert rendelkezései nem jogszerűek. A kormányzóvivő viszont közli, hogy a Televízió elnöke nem indíthat fegyelmet az alelnök ellen, legfeljebb kezdeményezheti az eljárást a kormánynál, miután a médiaelnökök államtitkári, az alelnökök pedig helyettes államtitkári beosztásban vannak. Nahlik Gábor előzőleg utasításban közli munkatársaival, hogy az elnök távollétében átveszi annak helyettesítését. – Az MDF frakciója felkéri Palotás Jánost, hogy lépjen ki a párt képviselőcsoportjából. – A budapesti kerületek polgármesterei támogatják Demszky Gábor főpolgármester „összefogás”-programját, amely koalíciós együttműködést sürget a főváros nem politikai természetű problémáinak megoldására. – Budapesten aláírják a magyar–üzbég alapszerződést és a diplomáciai kapcsolatok felvételéről szóló jegyzőkönyvet.

Március 4. – Az MDF ügyvezető elnöksége jogilag megkérdőjelezhetetlennek, de erkölcsileg elfogadhatatlannak tartja az Alkotmánybíróság állásfoglalását a Zétényi–Takács-féle törvényről. – A Független Kisgazdapárt 35 fős frakciója is megütközéssel fogadja az Alkotmánybíróság döntését. – Göncz Árpád államfő megbeszélést folytat a Televízió alelnökével, Nahlik Gáborral. – A parlament alkotmányügyi bizottsága tájékoztatást kér az Igazságügyi Minisztériumtól a megyei

bírósági elnökök kinevezéséről, miután a Pest megyei bírák kifogásolják, hogy Balsai István miniszter javaslataik figyelmen kívül hagyásával döntött a kinevezésekről, – Az Országgyűlés honvédelmi bizottságában Für Lajos miniszter bejelenti, hogy szigorú belső vizsgálatot indít az Állami Számvevőszék vizsgálata alapján az esetleges gazdasági szabálytalanságok felelőseinek megnevezésére. – A honvédelmi miniszter elfogadja a tárca szóvivőjének, Keleti Györgynek a lemondását. – A Fővárosi Közgyűlés SZDSZ-, Fidesz- és MDF-frakciója úgy dönt, hogy továbbra is kisebbségi városirányítás lesz Budapesten.

Március 5. – Az Országgyűlés gazdasági bizottsága úgy foglal állást, hogy nem időszerű a bósi vízerőműről Csehszlovákiával kötött államközi szerződés felbontása. – Antall József miniszterelnök megbeszélést folytat a Televízió elnökével, Hankiss Elemérral. – Az MSZP szerint megerősödött az alkotmányosság és a demokratikus jogrend, miután az Alkotmánybíróság elutasította a Zétényi–Takács-féle törvényt. – Kádár Béla külgazdasági miniszter az MDF jelöltje a békéscsabai időközi parlamenti választáson. – Tikos Lászlót bízzák meg a honvédelmi tárca szóvivői tisztével.

Március 6. – A kabinet rendeletet alkot azoknak a magyar katonáknak a kárpótlásáról, akik a II. világháború idején nyugati fogságba estek. – A kormány megítélése szerint Hankiss Elemér jogellenes állapotot idézett elő a Televízióban azzal, hogy szigorú megrovás fegyelmi büntetésben részesítette Nahlik Gábor alelnököt. – A Magyar Rádió, valamint az egyházak és a felekezetek képviselői megállapodnak abban, hogy máj.-tól bővítik a vallási műsorok adásidejét a Kossuth rádióban. – Antall József kormányfő fogadja a magyar, a lengyel és a cseh-szlovák honvédelmi minisztert. A találkozóról kiadott közlemény szerint a Visegrádi Hármak katonai együttműködése nem irányul egyetlen ország ellen sem. – Palotás János kilép az MDF frakciójából, és átül a függetlenekhez. – Petíciót adnak át 53 ezer aláírással az Országgyűlés elnökének, hogy a parlament csak kétharmados többséggel fogadja el a közoktatási törvényt.

Március 7. – Budapesten 30 ezer egészségügyi dolgozó tüntet magasabb béreket követelve. Surján László népjóléti miniszter közli, hogy az 50%-os béremelés 20 milliárd Ft többletköltséget jelentene, amivel nem terhelhetik a lakosságot.

Március 9. – Göncz Árpád államfő javasolja az Országgyűlésnek, hogy hozzon létre történeti tényfeltáró bizottságot az elmúlt évtizedek eseményeinek feldolgozására. – A Duna Kör a bósi erőműről Csehszlovákiával kötött szerződés azonnali felbontását és a környezetvédelmi miniszter leváltását követeli, mert a környezetvédők szerint a két ország kormánya az ökológiai érdekeket sértő kompromisszumra készül. Keresztes K. Sándor úgy nyilatkozik, hogy a kormánynak sürgősen döntenie kell a beruházás jövőjéről, mert szlovák oldalon már igen előrehaladott az építkezés. – Eredménytelenül érnek véget az egészségügyi dolgozók és a Népjóléti Minisztérium képviselőinek megbeszélései a bérkövetelésekről. – Az országos rendőrfőkapitány biztosítja a Magyarországon tanuló külföldi diákok szervezetét, a Martin Luther King Egyesületet és Göncz Árpádot: a rendőrség mindent megtesz azért, hogy megfékezze a „bőrfejúek” mozgalmának terjedését. Az államfő az egész magyar nép nevében kér bocsánatot a megtámadott fiataloktól. – Drágul több élelmiszer, köztük a tej. – Budapesten irodát nyit az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank. – Sorkatonákból két rendészeti századot állítanak fel az ország északi határszakaszán a határsértők miatt megnövekedett feladatok ellátására.

Március 10. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy a termelők és a forgalmazók máj.-tól környezetvédelmi termékdíjat fizetnek az üzemanyagok után. A parlament felkéri a kormányt, hogy alkossa meg a fegyverkereskedelmet szabályozó törvényjavaslatot. – A Pénzügyminisztérium tájékoztatása szerint febr.-ban megkétszereződött, és így több mint 36 milliárd Ft-ra növekedett a költségvetés hiánya. – A Külügyminisztérium sajnálattal veszi tudomásul, hogy a román diplomácia legutóbb olyan alapszerződés-tervezettel állt elő, amelyből hiányzott a nemzetiségi deklaráció és a főkonzulátusok újramegnyitása. – A korábbi bejelentésnek megfelelően koalíciós egyeztető bizottságot hoz létre az MDF, a Kereszténydemokrata Néppárt és a kisgazdapárt 35 fős frakciója.

Március 11. – Az Országgyűlés honvédelmi bizottságának kormánypárti többsége nem fogadja el új alelnöknek Király Bélát, akit az SZDSZ-frakció delegál a tisztségre Mécs Imre helyett. Az esetet többen a hatpárti megállapodás felrúgásaként értékelik. – Latin-amerikai körútra indul Jeszenszky

Géza külügyminiszter.

Március 12. – A kormánykoalíció frakcióinak egyeztető bizottsági ülésén elhangzik, hogy a kormány kész betervezni az elévülési törvény újabb változatát is. – Antall József kormányfő felkéri az Országgyűlés kulturális bizottságát, hogy vizsgálja meg a Magyar Televízió kialakult helyzetét, és hallgassa meg újból Hankiss Elemért. – A Fővárosi Közgyűlés létrehozza a Budapesti Vagyonkezelő Központ Részvénytársaságot. – A kormány bővíti a mozgáskorlátozottak kedvezményeit. – Fertőzés miatt két asszony meghal a Miskolci megyei Kórház szülészeten.

Március 13. – A kormány rendeletet fogad el a szabad háziorvos-választásról. – Szentgotthárdon Antall József háziorvos-választásról. – Szentgotthárdon Antall József miniszterelnök jelenlétében felavatják a General Motors összeszerelő üzemét, és a futószalagról legördül az első Opel Astra. – A Kereszténydemokrata Néppárt elnöke, Surján László egy kisvárdai fórumon úgy vélekedik, hogy a jelenlegi ellenzék igyekszik mérgezni a politikai légkört, hazugságokkal próbálja félrevezetni a lakosságot, és a parlament lejáratására törekszik. – A Fidesz frakcióvezetője, Orbán Viktor az ellenzéki pártok orosházi fórumán kijelenti: az MDF-kormány az Alkotmánybíróság elleni akciókkal, a bírák szinte önhatalmú kinevezésével, a Televízió függetlenségének megtámadásával immár az alkotmányosságot veszélyezteti.

Március 14. – A Sajtószabadság Klub tagjai megalakítják a Magyar Újságírók Közösségét, amelynek elnöke Kósa Csaba, a Magyar Fórum főszerkesztője.

Március 15. – Országszerte megemlékezéseket tartanak az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kirobbanásának évfordulóján. Az ünnepségek többnyire békésen zajlanak, csupán a fővárosban, a Televízió székháza előtt történik kisebb incidens. A Szabadság téren az 56-os Forradalmi Nemzeti Szövetség tart megmozdulást, majd petíciót ad át a belügyminiszternek, követelve a Televízió és a Rádió elnökének azonnali leváltását. – Budapesten a Parlamentben átadják az 1992. évi Kossuth- és Széchenyi-díjakat, valamint a Magyar Köztársasági Érdemrend fokozatait. – A Független Jogász Fórum állásfoglalásban hívja fel a figyelmet arra, hogy kizárólag az összbírói értekezlet jogosult megállapítani a megyei bíróság elnökségére pályázók alkalmasságát. – Budapesten nyilatkozatot írnak alá a magyar főváros és New York együttműködéséről.

Március 16. – Az MNB 1,9%-kal leértékeli a forintot. – Göncz Árpád államfő magánlátogatásra az Egyesült Államokba utazik. – Békés hangvételű megbeszélést tart a MÚOSZ és a MÚK az újonnan alakult újságíró-szervezet javaslatairól. – Elhalasztják az inotai alumíniumkohó bezárását, miután a kormány szerződést köt Ukrajnával villamos energia szállításáról.

Március 17. – A Magyar kormány üdvözliz az Európai Közösségek és az Egyesült Államok közös szándéknyilatkozatát a délszláv köztársaságok elismeréséről. – Az Országgyűlésben a legfőbb ügyész egy interpellációra válaszolva közli, hogy nyomozás folyik az egykori MSZMP által a volt Szovjetunióba juttatott dollármilliók ügyében. – Az SZDSZ sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy márc. 15-én egyes szélsőséges csoportok atrocitásokat követtek el a Televízió épülete előtti tüntetésen. – A pest Megyei Bírói Tanács 11 tagja közül öten lemondanak, mert törvénytörőnek tartják, hogy az igazságügyi-miniszter figyelmen kívül hagyta a megyei összbírói értekezlet véleményét az új bírósági elnökök kinevezésekor. – Washingtonban tárgyal Für Lajos honvédelmi miniszter amerikai kollégájával, Richard Cheney-vel. – Horvát hadihajók kétszer is megsértik a magyar határt a Dráván. – Budapest főpolgármesterét Demszky Gábort választják az Európa Tanács önkormányzati testületének egyik alelnökévé.

Március 18. – Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága indokoltnak tartja, hogy Magyarország felmondja a bőszi eróműről kötött államközi szerződést, ha Cseh-Szlovákia ápr. közepéig nem hajlandó felfüggeszteni a munkálatokat. – Az Országgyűlés külügyi bizottsága úgy foglal állást, hogy jelenleg nem időszerű a közép- és kelet-európai országok NATO-tagsága, de Magyarországnak mindent el kell követnie, hogy minél szorosabb kapcsolatot alakítson ki az Észak-atlanti Szövetséggel. – Az MDF ügyvezető elnöksége elítéli a márc. 15-i ünnepségek kisajátítását és kihasználását pártpolitikai célokra. A testület kirívó példaként említi Demszky Gábor főpolgármester aktuálpolitikai beszédét. – Zágrábban a magyar külügyi küldöttség biztosítja a horvát vezetőket, hogy Budapest továbbra is támogatja a horvát törekvéseket mind a Biztonsági

Tanácsban, mind más nemzetközi szervezetekben.

Március 19. – A kormány Baráth Etele felmentése után Barsiné Pataky Etelkát, a Fővárosi Közgyűlés MDF-frakciójának addigi vezetőjét nevezi ki a világkiállítás főbiztosának. – Az Európai Közösségek kész közvetíteni Magyarország és Cseh-Szlovákia között a bósi erőmű vitájában. Ezt a közös piaci bizottság alelnöke, Frans Andriessen közli a Brüsszelben tárgyaló Mádl Ferenc tárca nélküli miniszterrel. – A Liberális Fórum Alapítvány sajtótájékoztatóján elhangzik, hogy az MDF-en belüli nemzeti liberálisok nem tartják magukat a párt belső ellenzékének. – Az SZDSZ és a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája megállapodik, hogy a jövőben közösen is fellép a szakszervezeti esélyegyenlőségért. – Magyarország is aláírja a határvizek és a nemzetközi tavak védelméről, valamint az ipari balesetek országon túli hatásairól kötött egyezményt. – Csődöt jelent a Tatabányai Szénbányák Vállalat.

Március 20. – Az amerikai elnök Antall Józsefnek írt levelében úgy véli, hogy Magyarország mértéktartó a jugoszláviai konfliktussal kapcsolatban. A miniszterelnök ugyanakkor arra hívja fel George Bush, valamint Mitterrand francia elnök figyelmét, hogy a polgárháború az ott élő magyarság számára is fenyegetettséget jelent. – A Magyar Bírói Egyesület elnöksége szerint az igazságügy-miniszter törvénysértő módon csorbította a bírói testületek beleszólási jogát, amikor több megyében is összbírói értekezlet véleményét figyelmen kívül hagyva nevezte ki az elnököket. – Los Angelesben megnyitják az új magyar főkonzulátust, amelynek vezetője Márton András. – Lemond a Malév vezérigazgatója, Déri Tamás, mert – mint mondja – összeütközésbe került bizonyos érdekcsoportokkal.

Március 21. – Kihelyezett ülést tart a kormány Békéscsabán a megye településfejlesztési, foglalkoztatási, ivóvíz-ellátási és környezetvédelmi gondjairól. A békésiek által kért 4 milliárd Ft helyett a kormány csak félmilliárd Ft-os támogatást ígér. – Az SZDSZ Országos Tanácsa a modern magyar történelem legnagyobb csalódásaként értékeli az MDF kétéves kormányzását. A párt egyúttal csatlakozik a Fideszhez, követelve Balsai István igazságügy-miniszter lemondását, a bírósági elnökök jogtalan kinevezése miatt.

Március 22. – Balsai István igazságügy-miniszter ismételten visszautasítja azokat a vádakot, miszerint törvénysértést követett volna el a megyei bírósági elnökök kinevezésekor. – Kádár Béla külgazdasági miniszter egy budapesti konferencián megerősíti, hogy Magyarország a jövőben is folyamatosan törleszti adósságát. – A Történelmi Igazságtétel Bizottságának több tagja, köztük Mécs Imre, Vásárhelyi Miklós, Eörsi István tiltakozik amiatt, hogy egyesek napi politikai célok szolgálatába akarják állítani a szervezetet. – Magyarországon halad át az ENSZ jugoszláviai békefenntartóinak egy csoportja.

Március 23. – Magyarország felveszi a diplomáciai kapcsolatokat Örményországgal. – Budapestre látogat a walesi hercegné, Lady Diana. Legfontosabb programja, a Pető Intézet új szárnyának alapkövetétele elmarad, mert a kerületi önkormányzat nem hagyta jóvá az építési tervet. – Címzetes államtitkárrá nevezik ki az Expo főbiztosát, Barsiné Pataky Etelkát. – A MÜOSZ bírósághoz fordul, amiért a nemrégiben megalakult Magyar Újságírók Közössége a szövetség Andrassy úti épületét jelölte meg székhelyének.

Március 24. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy a magyar kormány felbontja a Csehszlovákiával kötött államközi szerződést, ha Prága legkésőbb ápr. végéig nem állítja le a megállapodással ellentétes munkálatokat. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet ülészakán Jeszenszky Géza külügyminiszter arra figyelmeztet, hogy Európa számára a nacionalizmus jelenti a legnagyobb veszélyt. – Az Európai Protestáns Nagygyűlés megnyitóján Antall József miniszterelnök úgy véli, hogy a közös keresztény felelősség segítheti át az országot a kritikus éveken. – Az Alkotmánybíróság az alaptörvénnyel ellentétesnek találja a földtörvénynek azt a rendelkezését, amely elővásárlási jogot biztosít a mezőgazdasági üzemeknek a területükön lévő föld eladásakor.

Március 25. – Zágrábban az érdekeltek megállapodnak: a Magyarországra menekült horvátok attól függően térnek majd haza, ahogyan a horvátországi állapotok megengedik. – A Külügyminisztérium jegyzékben tiltakozik amiatt, hogy a jugoszláv hadsereg ismét átlőtt magyar területre Püspökboly térségében. – A jövőben a külföldiek is megvásárolhatják az MNB

kinestárjegyeit és államkötvényeit, jóllehet, egyelőre csak korlátozott számban és egy befektetési alapon keresztül.

Március 26. – A kormány azt javasolja, hogy jövőben közalapítványként működjék a Rádió és Televízió. – Az MDF elnöksége egyetért a megyei bíróságok elnökeinek kinevezési módjával, és támogatja abban az igazságügy-minisztert. A testület egyúttal újabb törvény elfogadását sürgeti a volt kommunista rendszerhez kötődő társadalmi szervezetek vagyonszámolásának ügyében. – A Fidesz több miniszternek, így az igazságügyi, az oktatási, a honvédelmi tárca vezetőjének és a sportot felügyelő tárca nélküli miniszternek a távozását sürgeti. – Kiss Gyula munkaügyi miniszter cáfolja, hogy személyi változás várható a tárca vezetésében. – A Duna Kör ismét lemondásra szólítja fel Keresztes K. Sándor környezetvédelmi minisztert a kormány halogató taktikája miatt Bős–Nagymaros ügyében. – Budapesten megnyílik az ukrán nagykövetség.

Március 27. – Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter cáfolja, hogy a kormány gyáva lenne a bősi vízerőmű ügyében, netán összejátszana bizonyos cseh-szlovák körökkel a beruházás befejezése érdekében. – Az általános hadkötelezettség eltörlését kéri négy társadalmi szervezet, köztük az Alba Kör és az Antimilitarista Csoport.

Március 28. – Az MDF ügyvezető elnöke, Für Lajos a párt Somogy megyei értekezletén úgy vélekedik, hogy a Demokrata Fórumban nincsenek szélsőségesek, mert akiket annak tartanak, azok csupán másoknál radikálisabban fogalmazzák meg a párt programját. – A Független Kisgazdapárt újonnan alakult történelmi tagozata tényfeltáró bizottságot hoz létre a pártvezetés jogellenes intézkedéseinek kivizsgálására. A párt 35 fős frakciójának kibővített ülése amellet foglal állást, hogy mindenképpen helyre kell állítani a demokráciát a kisgazdapárton belül. – Az MDF Csongrád megyei szervezete a Rádió elnökének alkalmassági vizsgálatát kéri az Országgyűlés kulturális bizottságától, mert a tömörülés szerint a Rádióban is hibás a műsorpolitika, és elharapódzott az agresszív riporter stílus. – A Történelmi Igazságtétel Bizottságának közgyűlése megválasztja a szervezet új elnökségét. A tiszteletbeli elnök Nagy Erzsébet, az alelnökök pedig Zimányi Tibor, Titman József és Erdész Gyula. – Esztergomban az Országgyűlés és a kormány képviselői, köztük Antall József miniszterelnök is részt vesznek azon az emlékünnepeken, amelyet Mindszenty József hercegprímás születésének 100. évfordulóján rendeznek.

Március 29. – A Kereszténydemokrata Néppárt országos intézőbizottsági ülésén Surján László pártelnök kijelenti: a kereszténydemokraták mindaddig a koalícióban maradnak, amíg a közös munkát erkölcsi megalkuvás nélkül tudják vállalni.

Március 30. – Az Országgyűlés elfogadta az új Munka Törvénykönyvét. – A Parlament előtt felgyújtja magát egy 42 éves taxisofőr. – 80 éves korában meghal Kádár Jánosné, az MSZMP egykori főtitkárának özvegye. – A görög kamionosok újból eltorlaszolják a határátkelőket, mert az ingyenes tranzitengedélyek már elfogytak, és ismét 1900 márkába kerül a külföldiek úthasználati díja Magyarországon.

Március 31. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény hatálybalépésétől, vagyis júl.-tól a köztisztviselők nem vállalhatnak párttagságot, ill. közszereplést semmilyen párt nevében. Az ellenzék meghiúsítja azt a koalíciós indítványt, amely kormánypárti tagokkal javasolja növelni az alkotmányügyi és az emberi jogi bizottság létszámát. A parlament ápr. végéig meghosszabbítja azt a határidőt, amelyen belül a szövetkezeteknek engedélyt kell kérniük a vagyonszármazékoktól, mielőtt vagyonukat elidegenítik. – A moldovai válságról tárgyal telefonon a magyar és az ukrán külügyminiszter. – A Külügyminisztérium tiltakozik az újabb görög kamionblokád miatt. A görög határon már félszáz magyar kamion vesztegel. – Újabb megyei bírósági elnököket nevez ki az igazságügy-miniszter, ezúttal kettőt az összbírói értekezlet javaslatának megfelelően, egyet viszont a bírói véleményekkel szemben. – A szakszervezeti szövetségek tanácskozásán az MSZOSZ értelmetlennek, míg a Liga elengedhetetlennek tartja a szakszervezeti választásokat. – A MÚOSZ választmánya elutasítja a MÚK vagyonszétosztási követelését.

Április 1. – A szlovákiai Ógyallán eredménytelenül ér véget Jan Čarnogursky szlovák kormányfő és Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter tárgyalása a bősi erőmű jövőjéről. – A kormány 500 millió Ft-

os alapítványt hoz létre az ózdi munkanélküliek gondjainak enyhítésére.

Április 2. – A Pénzügyminisztérium szigorítja a vám- és adóbehajtás módját, mert a kormány megítélése szerint főként a befizetések elmaradása okozza a tervezettnél jóval nagyobb, 3 hónap alatt 46–48 milliárd Ft-nyi költségvetési hiányt. – Budapesten tárgyal a görög miniszterelnök, Konsztantin Micotakis, aki biztosítja Antall Józsefet, hogy Görögország támogatja teljes jogú közös piaci tagságát. – Az MSZP megküldi az ún. guruló dollárok iratait a Legfőbb Ügyészségnek. A szocialisták állítása szerint az MSZP a 60-as és 70-es és 80-as években összesen 400 millió Ft-nak megfelelő dollárt utalt ki Moszkvába a kommunista testvérpártok megsegítésére. – Leáll a termelés az Ózdi Acélművekben.

Április 3. – Göncz Árpád az Országgyűlés elnökének írt levelében javasolja, hogy hozzanak létre ideiglenes parlamenti bizottságot az 1944 és 1990 közötti korszak eseményeinek feltárására. – A Külügyminisztérium hivatalos tájékoztatást kér Belgrádtól és Zágrábtól amiatt, hogy a horvát és a szerb erők összecsapásokor aknák csapódtak be magyar területre. – A külügyi szóvivő határozottan cáfolja azokat a belgrádi vádakot, miszerint magyar határőrök fegyverrel is támogatták volna a horvát erők hadmozdulatait. – Brüsszelben Magyarország és az Európai Közösségek képviselői megállapodást írnak alá arról, hogy a görög kamionok milyen feltételekkel haladhatnak át magyar területen. – Leváltják Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokát, Balogh Györgyöt, mert az utóbbi időben ugrásszerűen nőttek a vámtartozások. Utódjául az eddigi helyettes, Arnold Mihályt nevezik ki. – A hazai bankok teljesítik a Pénzügyminisztérium kérését, és közgyűlésükig visszafizetik a már megkapott 1991. évi adó-visszaigénylés összegét, azaz 13 milliárd Ft-ot. – Budapesten a katonai kapcsolatok fejlesztéséről ír alá nyilatkozatot a magyar és a norvég védelmi miniszter. – A köztársasági őrezred 2 tagja másfél millió Ft-ot lop el a Kádár-villából.

Április 5. – A Honvédelmi Minisztérium nyilatkozatban utasít vissza minden olyan provokációt, amely a honvédséget bármilyen manőverrel fegyveres konfliktusba akarja bevonni. Erre a belgrádi kormány budapesti katonai attaséjának figyelmét hívják fel. – Hamburgban az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke, Horn Gyula úgy véli: fontos lenne napirendre tűzni Magyarország csatlakozását a NATO-hoz.

Április 6. – A jugoszláv katonai hírszerzésnek végzett kémkedéssel vádolják Szántó Rudolf honvéd zászlóst. – Az Alkotmánybíróság megsemmisíti azt a rendeletet, miszerint a hivatásos tisztek és tiszthelyettesek csak parancsnokuk hozzájárulásával köthetnek házasságot.

Április 7. – Az Országgyűlés elfogadja a második kárpótlási törvényt. Ennek értelmében részleges kárpótlás jár mindazoknak, akiknek magántulajdonában az állam kárt okozott 1939 és 1948 között. – Az SZDSZ szerint a kormánynak hamarosan pótköltségvetést kell beterjesztenie a parlamentben a költségvetési hiány mértéke miatt. – A kormány miniszteri biztost nevez ki a Dimag Rt. élére, és 1,5 milliárd Ft állami garanciát ad a vállalat hitelfelvételéhez. – kelet-Közép-Európában először Budapesten nyitja meg irodáját a Nemzetközi Migrációs Szervezet.

Április 8. – A kormány a privatizáció gyorsítása érdekében módosítja az egzisztenciahitel feltételeit. – Kupa Mihály a kormány nevében kötelezettséget vállal arra, hogy a rászorultak máj.-tól is megkapják munkanélküli-járandóságukat, jóllehet, kimerült a Szolidaritási alap. Az állástalanok biztonságos ellátásához a költségvetésnek további 40–50 milliárd Ft-tal kell támogatnia a Szolidaritási Alapot. A pénzügyminiszter lehetségesnek tartja, hogy az év végére akár 700 ezerre is növekedhet a munkanélküliek száma. – Sevillában Kádár Béla külgazdasági miniszter felavatja a világkiállítás magyar pavilonját. – A Budapesten akkreditált katonai attasék a Baranya megyei Kásád és Eperjespuszta térségébe látogatnak, ahová az előző héten a horvát–szerb összecsapások miatt aknák csapódtak be. – Az Országgyűlés honvédelmi bizottsága hosszas huzavona után 8–7 arányban alelnökké választja Király Béla szabaddemokrata képviselőt. – Budapesten tárgyal Osamu Suzuki, a japán cég elnöke.

Április 9. – Magyarország elismeri Bosznia-Hercegovina függetlenségét. A kormány nyilatkozata szerint a délszláv konfliktus lezárásához elengedhetetlenül fontos a köztársaság állami egységének megőrzése, mégpedig a jelenlegi határok között. – A kormány úgy dönt, hogy ezentúl havonta finanszírozzák a költségvetésből a Szolidaritási Alap hiányát. – A kabinet a Biztonsági Tanács

határozatának megfelelően életbe lépteti a büntetőintézkedéseket Líbiával szemben. – A koalíciós frakcióvezetők arra kérik a kormányt, hogy adjon pénzt a kárpótlási hivatalok megerősítésére, mert csak így gyorsíthatók fel a földárverések. Egyúttal javasolják, hogy az Országgyűlés ismét tűzze napirendjére a titkos ügynökökről és a politikai felelősséget vizsgáló bizottságról szóló határozati javaslatokat.

Április 10. – A kormány elkészíti a médiatörvény tervezetét, amelyben azt javasolja, hogy az Országgyűlés hozzon létre közalapítványt a Rádió és a Televízió működtetésére, a média függetlenségén pedig társadalmi felügyelőbizottság őrkdjék. – Több ezren kísérik utolsó útjára Kádár Jánosné, az MSZMP egykori főtitkárának özvegyét.

Április 11. – Gazdasági konferenciát tart az MDF Balatonfüreden. Szabó Iván ipari és Kádár Béla külgazdasági miniszter is úgy véli, hogy az év végére a gazdaság elmozdul a holtpontról.

Április 12. – Budapesten kezd tárgyalásokat az amerikai pénzügyminiszter, Nicholas Brady, aki kijelenti: az Egyesült Államok példaértékűnek tekinti a magyar gazdaság átalakítását. – Göncz Árpád államfő fogadja az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank elnökét, Jacques Attalit. – Antall József kormányfő az MDF hódmezővásárhelyi nagygyűlésén hangsúlyozza az év végére meg kell állítani a gazdaság visszaesését, és meg kell indulnia a gazdaság növekedésének.

Április 13. – Budapesten tartja közgyűlését az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank. A résztvevők felhatalmazzák a pénzügyintézet vezetőit, hogy vizsgálják meg, milyen formában támogassák a privatizációt Kelet-Európában. – A kormány megdöbbenéssel fogadja a hírt, hogy egy osztrák bankkonzorcium hitelt ad a bósi erőmű egyoldalú felépítéséhez, Szlovákiában. Antall József miniszterelnök erről levélben értesíti Vranitzky kancellárt. – Jeszenszky Géza külügyminiszter fogadja az ENSZ menekültügyi főbiztosát, Ogata Szadakót.

Április 14. – Antall József miniszterelnök fogadja az Európa Tanács főtitkárát, Catherine Lalumière-t, aki Budapesten megnyitja a szervezet információs és dokumentációs központját. – Magyarország diplomáciai kapcsolatot létesít Kazahsztánnal. – Kupa Mihály pénzügyminiszter szerint a tervezett 70 milliárd Ft-nál jóval nagyobb, mintegy 110 milliárd lesz a költségvetés hiánya 1992-ben. – Az Alkotmánybíróság helyt ad az MSZP keresetének, és alkotmányellenesnek minősíti az egyes társadalmi szervezetek vagyonelszámoltatásáról szóló törvénynek azt a rendelkezését, amely időhatár nélkül tiltotta meg bizonyos vagyontárgyak eladását.

Április 15. – George Bush amerikai elnök levélben tájékoztatja Antall József kormányfőt, hogy az Egyesült Államok immár feltétel nélkül megadta a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt Magyarországnak. – Az MNB elnöke azt javasolja, hogy csökkentsék a forintbetétek kamatainak adóját, és egyidejűleg szüntessék meg a devizabetétek kamatainak adómentességét. – Az MSZOSZ mindaddig nem hajlandó eleget tenni a szakszervezeti vagyont ideiglenesen kezelő szervezet utasításainak, amíg a vagyonmegosztásról szóló törvényt felül nem vizsgálják. – Zwack Péter elnök bejelenti: a Vállalkozók Pártja a következő választásokon be akar jutni a parlamentbe, mert szerinte jelenleg nincs olyan erő a törvényhozásban, amely képviselné a vállalkozók érdekeit. – A Legfelsőbb Bíróság megerősíti tisztségében Petrasovits Annát, az MSZDP elnökét.

Április 16. – A kormány elfogadja az állami bankok privatizációjának főbb elveit, így például azt, hogy az állam 25% alá akarja csökkenteni részesedését. A kabinet rendeletet alkot arról, hogy 1992-ben több mint 2,5 milliárd Ft-ot szán a háziorvosi szolgálat támogatására. A kormány nyilatkozatot fogad el arról, hogy Magyarország 8 év alatt az 1987-es szintre csökkenti a szén-dioxid-kibocsátást.

Április 17. – A kormány az Országgyűlés felkérésére 1,2 milliárd Ft-tal csökkenti az igazgatási kiadásokat. – Jeszenszky Géza külügyminiszter levélben közli Frans Andriessennel, az Európai Közösségek Bizottságának alelnökével, hogy a magyar kormány örömmel veszi a Közös Piac együttműködési készségét a bósi vitában, és elfogadja az Európai Közösségek feltételeit, köztük azt is, hogy a közös vizsgálatokból kiindulva hozza meg későbbi döntéseit és tartózkodik az egyoldalú lépésektől. – Kupa Mihály pénzügyminiszter megállapodik a rektori konferencia és a művelődési tárca képviselőivel, hogy az évezred végéig legalább 35 ezerrel növelik a nappali tagozatos egyetemi hallgatók számát, és a fejlesztés költségeinek egyharmadát az állami költségvetés fedezi. – Kupa Mihály nem tartja indokoltnak, hogy megadóztassák a devizaszámlák kamatait, de ellenzi azt is,

hogy csökkentsék a forintbetétek kamatadóját. – Budapesten harmadszor is sikeres szívátültetést hajtanak végre az Ér- és Szívsebészeti Klinikán, ahol ezúttal egy 52 éves férfi kap új szívet.

Április 20. – Nemzetközi bojkottot hirdetnek Ausztria ellen a magyar környezetvédők, amiért Hannes Androsch volt osztrák alkancellár hitelt ad Szlovákiának a bósi erőmű befejezésére.

Április 21. – A külügyi szóvivő közlése szerint Magyarország is fontolóra venné a diplomáciai kapcsolatok felfüggesztését Belgráddal, ha előzőleg már több ország hasonlóan döntene.

Április 22. – Pavol Demeš szlovák külügyminiszter és Jeszenszky Géza egyetértenek abban, hogy Magyarországnak és Szlovákiának egyaránt érdeke a megbékélés, amely az egész közép-európai térségre jótékony hatással lehet. – A Kisebbségi Kerekasztal a kormánnyal folytatott megbeszélésen teljes egészében elveti a kisebbségi törvénytervezetet, amely a nemzetiségek szerint kisebbségellenes és kizárja a pozitív megkülönböztetést. – Az Alkotmánybíróság az alaptörvénnyel ellentétesnek minősíti a szakszervezeti vagyoni védelméről szóló törvény bizonyos rendelkezéseit, így például a vagyonekezelő szervezet rendelkezési jogát. – Az MNB félmilliárd schilling értékben bocsát ki kötvényt az osztrák pénzügyi piacon.

Április 23. – A kormány az árak emelkedése miatt módosítja a lakáscélú állami támogatásokat, méghozzá úgy, hogy ösztönözzék az előtakarékosságot. – A Kiállítások Nemzetközi Irodája egyelőre nem fogadja el a budapesti Expo finanszírozási tervét. A programirodának már több mint 80 millió Ft az adóssága. Barsiné Pataky Etelka kormánybiztos egyúttal bejelenti, hogy a budapesti világkiállítás központi témája a kommunikáció lesz a nyomdatechnikától egészen a műholdakig. – Magyar származású kanadai üzletembert neveznek ki az ÁVÜ ügyvezetőigazgató-helyettesének Némethy László személyében. – Emberi és szakmai okokra hivatkozva lemond a Kárpótlási Hivatal elnöke, Tütös Sándor. – A magyarországi Roma Parlament szerint soha olyan kitaszított nem volt a hazai cigányság, mint napjainkban.

Április 24. – A cseh-szlovák kormányfő, Marián Čalfa a magyar miniszterelnöknek írt válaszában kijelenti: Cseh-Szlovákia változatlanul a bős–nagygyarosi vízlépcsőről 1977-ben kötött államközi szerződés keretei között kíván maradni, és nem lát lehetőséget a szlovák oldalon folytatott munkálatok felfüggesztésére. – Franz Vranitzky kancellár Antall Józsefnek írt válaszában közli: az osztrák kormány nem befolyásolhatja magáncégek gazdasági tevékenységét, ha az nem alkotmányosértő, vagyis nem tilthatja meg Hannes Androschnak a bósi erőmű hitelezését. – Első kongresszusát tartja a Kereszténydemokrata Néppárt. A tanácskozáson elhangzik: a kereszténydemokraták a jövőben fokozottan vigyáznak arra, hogy függetlenségük és önállóságuk egyértelművé váljék, miközben saját alapelveikkel összhangban korrekt koalíciós magatartást tanúsítanak a kormányban. – Petrenkó János szocialista képviselő átül a függetlenekhez. – A KSH jelentése szerint febr.–márc.-ban mintegy egyötödével csökkent az ipar termelése Magyarországon.

Április 25. – Magyarország a Biztonsági Tanács azonnali összehívását kéri a délszláv válság ügyében. Jeszenszky Géza a BT soros elnökének írt levelében gyakorlati lépéseket sürget, beleértve a békefenntartók kiküldését is. – Az MDF megyei elnökeinek budapesti gyűlésén Antall József úgy vélekedik, hogy a párt erejét ássa alá az, aki a 3 fő szellemi irányzat közül csak az egyiket akarja előtérbe állítani. A kormányfő hangsúlyozza: éppen ellenkezőleg, nyitni kell a társadalom széles rétegei, az értelmiség, az alkalmazottak és a vállalkozók felé. – Budapesten több ezer kisgazda tüntető vesz részt a harag napján, amelyet Torgyán József pártelnök hirdetett meg. Követelik a kormány lemondását, mert szerintük a kabinet a romlás szélére juttatta az országot. – Az SZDSZ Országos Tanácsa szükségesnek tartja a költségvetés módosítását és az állami túlköltekezés megfékezését. – Az MSZDP kongresszusán, amelyen a különböző irányzatok egyesítését tűzik ki célul, visszahívják pártelnöki tisztségéből Petrasovits Annát, aki viszont nem tartja legitimnek a tanácskozást. – A magyarországi és a szlovákiai Duna menti települések polgármesterei és a környezetvédők felszólítják a cseh-szlovák kormányt, hogy azonnal állítsa le a Duna elterelésével járó munkálatokat.

Április 26. – Az MSZDP csepeli kongresszusa Borbély Endrét választja pártelnökké.

Április 27. – A kormány azt javasolja az Országgyűlésnek, hogy állítson fel különbizottságot, amely együttműködik a kabinettel a bős–nagygyarosi vízlépcső jövőjére vonatkozó döntések

előkészítésében. – A kormány nem fogadja el a Magyar Televízió és a Rádió szervezeti és működési szabályzatát, mert a kabinet szerint figyelmen kívül hagyták az alelnök közjogi állását, és a szabályzatot nem egyeztették az érdekképviselőkkel. Antall József kezdeményezi, hogy az Országgyűlés kulturális bizottsága foglaljon állást Gombár Csaba alkalmasságáról a Rádió elnöki tisztségére. Gombár Csaba alaptalannak tartja a kormány indokait. – Az Országgyűlés kulturális bizottságának elnöke szükségesnek tartja, hogy a testület elősegítse azoknak a jogi kereteknek a megteremtését, amelyek lehetővé teszik a Rádió és a Televízió elnökének leváltását. – Göncz Árpád államfő a hódmezővásárhelyi lövészdandárnál tájékozódik a honvédség helyzetéről. – Magyarország európai csatlakozási törekvéseiről és a magyar biztonságpolitikai koncepcióiról tárgyal Budapesten a NATO Politikai Bizottságának küldöttsége. – Washingtonban Kupa Mihály pénzügyminiszter megállapodást ír alá 200 millió dollár világbanki hitel felvételéről a privatizáció elősegítésére. – Olajvásárlásról köt megállapodást a külgazdasági minisztérium helyettes államtitkára a tatár miniszterelnök-helyetttel.

Április 28. – Az Országgyűlés több mint 2,5 milliárd Ft-ot juttat az önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe került önkormányzatoknak. – Magyarország javasolja, hogy a brüsszeli Jugoszlávia-konferencia tűzze napirendjére a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének kisebbségi autonómia-koncepcióját. – Az eddigi szociális jogok megvédésére és a szociális minimumok mielőbbi bevezetésére szólít fel a Demokratikus Charta. – Pekingben új vízumegyezményt ír alá Jeszenszky Géza külügyminiszter, és ezzel eltörlik a 4 éve létező vízummentességet Kínával. – Magyarország felveszi a diplomáciai kapcsolatot a Kirgiz Köztársasággal.

Április 29. – Az újonnan megfogalmazott biztonságpolitikai koncepció szerint Magyarország egy nyugat-európai integrációs rendszerben képzelel el biztonságát, és ezt fokozatosan, az évtized végére akarja elérni teljes jogú NATO- és közös piaci tagsággal. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda visszaautasítja a Rádió és a Televízió elnökének állítását, miszerint a kormányfő vétőjogot követel az alelnököknek, ill. kollektív vezetést igényel. – Az MTA és a Művészeti Akadémia vezetői, Kosáry Domokos és Makovecz Imre egyetért abban, hogy mindkét szervezet egységes magyar kulturális életre törekszik. – Az MDF-frakció elnöksége Debreczeni Józsefet bízta meg a képviselőcsoport sajtóirodájának vezetésével.

Április 30. – A külgazdasági minisztérium tájékoztatása szerint az év első negyedében 400 millió dollár többlet keletkezett a külkereskedelmi forgalomban. – A Fővárosi Közgyűlés több mint 80, túlnyomóan munkásmozgalmi elnevezést viselő utcát keresztel át ill. vissza, köztük például a Marx teret Nyugati térre, vagy a Mártírok útját Margit körútra. – A taxisok petíciót küldenek a miniszterelnökhöz, hogy milyen kormányzati intézkedéseket tartanak szükségesnek helyzetük további romlásának megakadályozásáért.

Május 1. – Városligetben az MSZOSZ, a Népligetben pedig a Liga és a Munkástanácsok tartanak majálist a munka ünnepén. Az MDF országos választmánya fontosnak tartja az erős és szabad szakszervezetek létrejöttét, de felhívja a figyelmet azoknak a dolgozóknak az érdekvédelmére is, akik nem csatlakoztak egyik szakszervezethez sem.

Május 2. – A Földművelésügyi Minisztérium cáfolja, hogy tejhiány lenne az országban, jóllehet 1992-ben 10%-kal visszaesett a tejtermelés.

Május 3. – Budapesten a III. Családkongresszus sürgeti, hogy a kormány humánpolitikai kabinetje az eddigiéknél jobban képviselje a családok érdekeit.

Május 4. – Az MTA közgyűlése létrehozta a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiát.

Május 5. – Az Országgyűlés elfogadja a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvényt, amely júl. 1-jén lép hatályba. A jogszabály előírja, hogy a közalkalmazottak a munkahelyükön kívül is kötelesek munkakörükhöz, beosztásukhoz méltó magatartást tanúsítani. Az érdekképviselőket bizonyos kérdésekben véleményezési, a közalkalmazotti tanácsot pedig egyetértési jog illeti meg. – Antall József miniszterelnök saját kezdeményezésére találkozik az Országgyűlés független képviselőinek egyes tagjaival, akiket a kormányfő nem tekint a koalíció ellenzékének, és ezért igyekeznek az eddigiéknél jobban segíteni munkájukat. A megbeszélésről meghívás hiányában távol marad többek között Pozsgay Imre, Ilkei Csaba, Beke Kata, Király Zoltán és Palotás János. – Prágában

külgyminiszteri találkozót tartanak Jeszenszky Géza részvételével a Visegrádi Hármak, valamint Hollandia, Portugália, és Nagy-Britannia. A résztvevők szerint egyelőre nem lehet megítélni, hogy Magyarország, Cseh-Szlovákia és Lengyelország mikor nyerheti el a teljes jogú tagságot az Európai Közösségekben. – A Magyar Gazdasági Kamara ülésén Kupa Mihály pénzügyminiszter hangsúlyozza, hogy a kormány nem akarja a vállalkozókra hárítani a növekvő költségvetési hiány terheit. – A Fidesz szerint még az Országgyűlés nyári szünete előtt szükség lenne a költségvetés módosítására, miután a hiány már elérte az egész évre tervezett összeget. – A külgazdasági minisztérium 80 ezer személyautó behozatalát engedélyezi az év második felében. – Erdélyi Lajos alezredest nevezik ki a honvédelmi tárca új szóvivőjének.

Május 6. – Antall József miniszterelnök eredményesnek tartja a magyar–cseh–szlovák–lengyel csúcstalálkozót, amelyen 7 közös nyilatkozatot fogadnak el. Így például felkérlik az Európai Közösségek állam- és kormányfőit, hogy közelgő lisszaboni tanácskozásukon tisztázzák a szervezet kibővítésének lehetőségét. – Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága felszólítja a kormányt, hogy a következő ülésen hozzon határozatot a bős–nagyvarosi beruházás csehszlovák–magyar államközi szerződésének megszüntetéséről. A döntéssel egyetért a gazdasági, a külügyi és a szociális bizottság is. – Átfogó európai kisebbségvédelmi kódex kidolgozását sürgeti Jeszenszky Géza külügyminiszter a Brit Királyi Külügyi Intézetben. – Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet helsinki tanácskozásán Gyarmati István nagykövet a belgrádi kormányt teszi felelőssé a boszniai vérengzésért. – Hosszú idő után először ül újra közös tárgyalóasztalhoz az MSZOSZ, a Liga és a Munkástanácsok Országos Szövetsége. Megállapodnak abban, hogy kölcsönösen eljuttatják egymáshoz álláspontjukat az együttműködésről, a választásokról és a szakszervezeti vagyongegosztásról.

Május 7. – A kormány úgy dönt, hogy máj 25-i hatállyal felmondja a bős–nagyvarosi vízlépcsőről Csehszlovákiával kötött szerződést, ha addig sem sikerül megegyezésre jutni a beruházás jövőjéről. – A Pénzügyminisztérium megállapítása szerint a költségvetés tervezett bevételeinek elmaradását alapvetően a személyijövedelemadó-befizetések elmulasztása okozta. A vámbevételek viszont a legutóbbi intézkedések alapján már valamivel meg is haladták a tervezettet. A költségvetésből az időarányos résznél többet fordítottak a Szolidaritási Alap és központi költségvetési szervezetek támogatására. – A kormány módosítja a gépjárművek kötelező felelősségbiztosításáról szóló rendeletet, amely ezentúl kötelezi a biztosítókat, hogy többletnyereségüket fizessék vissza a biztosítottaknak. A kabinet határoz arról is, hogy törvényjavaslatban indítványozza a szakszervezeti választások öszre halasztását. A kormány rendeletet alkot arról, hogy az állami tulajdonú volt szovjet ingatlanokat a Kincstári Vagyongazdálkodási Szervezet kezeli, az eladott ingatlanok esetében pedig az új tulajdonosok feladata a környezeti károk elhárítása. – Az Országgyűlés kulturális bizottságának kormánypárti többsége kételkedik Gombár Csaba alkalmasságában a Rádió elnöki tisztére, s ezért indokoltnak tartja felmentését. Gombár Csaba nyilatkozatának felolvasása után távozik a bizottsági meghallgatásról, mert a testületet nem tartja alkalmasnak arra, hogy állást foglaljon a kérdésben. – A koalíciós frakció vezetői úgy foglalnak állást, hogy lehetőség szerint már szept.-ben földhöz kell juttatni a kárpótlási jegyek tulajdonosait, és ennek érdekében javasolják a kormánynak, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket. Kónya Imre egyúttal cáfolja, hogy az MDF képviselőcsoportjának hét végi ülésén napirenden szerepelne Kupa Mihály pénzügyminiszter esetleges menesztése. – Strasbourghban Jeszenszky Géza külügyminiszter úgy vélekedik, hogy az Európa Tanácsba csak azok az országok léphetnek be, amelyek eleget tesznek a szigorú felvételi követelményeknek, például a kisebbségi jogok biztosításának. – A legfőbb Ügyészség szerint nem követnek el adócsalást vagy sikkasztást azok a vállalatok, amelyeket az adóhatóság feljelentett, mert nem fizették be a munkabérekéből levont személyi jövedelemadót. – Az MNB azt javasolja a kormánynak, hogy az éves lakossági valutakeretet a jelenlegi 50 dollárról emelje 500 dollárra.

Május 8. – Antall József kormányfő a Magyar Rádió elnökének azonnali felmentését kezdeményezi Göncz Árpád államfőnél. A miniszterelnök szerint az állam demokratikus működését veszélyeztetné, ha Gombár Csaba továbbra is tisztségében maradna, mert a Rádió elnöke megkérdőjelezte a parlamentáris intézményrendszert, amikor kivonta magát a bizottsági

meghallgatás alól. – A Miniszterelnöki Hivatalban újrateleződnek a tárgyalások a nemzeti és etnikai kisebbségek jogait szabályozó törvényjavaslatról a kormány és a Kisebbségi Kerekasztal között. – A Vállalkozók Országos Szövetsége káros döntésnek tartja, hogy a kormány csak a Visegrádi Hármak másik 2 tagállamával együtt kéri Magyarország teljes jogú tagságát az Európai Közösségekben.

Május 9. – Für Lajos honvédelmi miniszter az európai biztonságról tanácskozik a csehországi Merinben francia, lengyel és cseh-szlovák kollégáival. – A liberális klubok és társaskörök első országos találkozóján a szabaddemokrata Haraszi Miklós úgy véli, hogy veszélybe került a sajtószabadság Magyarországon. – Várossá avatják Hévizt.

Május 10. – A kormány rendkívüli ülésén úgy foglal állást, hogy a következő 2 évben a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtését tekinti fő feladatának. A kabinet lépéseket tesz a gazdaság versenyképességéhez elengedhetetlen infrastrukturális fejlesztések gyorsítására. – Érvénytelen időközi parlamentiképviseelő-választást tartanak Békéscsabán.

Május 11. – A kormány legkésőbb máj. 15-ig tárgyalást javasol Szlovákiának arról, hogy a bőszi oldalon 6 hónapra függeszték fel a munkálatokat. Budapest egyúttal új államközi szerződés megkötését kezdeményezi a térség ökológiai helyzetének megoldásáról, az árvízvédelemről és a hajózás biztosításáról. Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter az Országgyűlésben bejelenti azt is, hogy a szlovák kormányfő közölte: nem látja értelmét további tárgyalásoknak az ún. C változat felfüggesztéséről. – Az Országgyűlés elveti Dénes János független képviselő javaslatát, hogy tiltsák be az MSZMP-t. – Közösség elleni izgatással, nem pedig az alkotmányos rend erőszakos megdöntésére tett kísérlettel gyanúsítja a rendőrség a Györkös István vezette magyar újfasisztákat. – Meghal Kolozsvári Grandpierre Emil író. – Fegyveres rablótámadást követnek el Budapesten. Az akciónak halálos áldozata is van, de a támadónak nem sikerül pénzhez jutnia.

Május 12. – Rendkívüli intézkedéseket sürgetnek a súlyos aszály miatt a dél-alföldi településeken. – A Fővárosi Bíróság törvénysértőnek ítéli az MSZOSZ-nek azt a határozatát, amelyben megtagadta a vagyonszámolást. – A Dimag Rt. megbízza a cég vezérigazgatóját, hogy indítson eljárást a volt vezérigazgató, Tolnay Lajos ellen, akit elnöki tisztségéből is visszahívna, mert 1991-ben mintegy 11 milliárd Ft volt a vállalat vesztesége. – A Gazdaságkutató Intézet előrejelzése szerint 1992-ben mélyül a válság a mezőgazdaságban, és újabb 8–9%-kal esik vissza az ipari termelés.

Május 13. – Az Országgyűlés külügyi és honvédelmi bizottságának együttes ülésén Raffay Ernő államtitkár ismerteti a készülő honvédelmi alapelveket, amelyek szerint Magyarországnak nincsen ellenségképe, és az ország területéről senki ellen sem indítható semmiféle katonai akció. – A jogellenesen Magyarországon tartózkodó külföldiek helyzetéről tájékozik a kerepestarcsei ideiglenes szálláson Boross Péter belügyminiszter. – Csődbizottságot hoznak létre az Ipari Minisztériumban, hogy enyhítsenek a tárca által alapított, és pénzügyi válságba jutott cégek gondjain. – Budapest főpolgármestere szerint a rendőrségi törvénytervezet több pontja is hátrányosan érinti az önkormányzatokat, és a közbiztonság további romlását idézheti elő például azzal, hogy megvonja a kerületi polgármesterektől a rendőrkapitányok kinevezési jogát. – Bírósághoz fordul a fővárosi köztársasági megbízott, mert a budapesti önkormányzat nem foglalkozott időben az államtitkár több mint 100 törvényességi észrevételével. – Népi kezdeményezést ad be az Országgyűlésnek a budapesti Kontyfa utcai általános iskola tantestülete, hogy a közoktatásról szóló törvény elfogadásához kétharmados többséget írjon elő, ám az 53 ezer aláírás közül egy sem érvényes a személyi számok hiánya miatt. – 59 éves korában meghal Nagy Attila színművész, szocialista párti parlamenti képviselő. – Magyarország is csatlakozik az európai műholdas távközlési szervezethez, az Eutelsathoz. – A kémkedéssel vádolt Szántó Rudolf zászlós 12 év börtönbüntetést kap első fokon.

Május 14. – A kormány rendeletet hoz arról, hogy a kárpótoltnak illetékmentesen mérjék ki a földjét, ill. jegyezzék be az ingatlanát. – Elkészül az MSZP gazdasági és társadalmi programja, amely konkrét javaslatokat fogalmaz meg az átalakulás módjára és a szociálpolitikára. – Bécsben Vranitzky osztrák kancellár fogadja Palotás Jánost, a VOSZ elnökét, akit biztosít arról, hogy támogatja a magyar vállalkozók beruházási törekvéseit Ausztriában. – 69 éves korában meghal Klaniczay Tibor akadémikus, Kossuth-díjas irodalomtudós. – A fogyasztók megtévesztése miatt

betiltják az OMO mosópor reklámját, és 2 millió Ft bírságra kötelezik a forgalmazót.

Május 15. – A kormány elfogadja a sajtószabadságról szóló törvényjavaslatot, amely rögzíti, hogy Magyarországon mindenki szabadon kinyilváníthatja és terjesztheti véleményét, ha azzal nem valósít meg bűncselekményt, és nem sérti mások személyiségi jogait. A kabinet javasolja a párttörvény módosítását, hogy még erőteljesebben tiltsák a fegyveres erők hivatásos tisztjeinek párttevékenységét, és hogy bővítsék a pártok gazdálkodási lehetőségeit. – Kádár Béla külgazdasági miniszter finnországi, svédországi és izlandi tárgyalásai után kijelenti: Magyarország az Európai Szabadkereskedelmi Társulás országaival is kész hasonló egyezményt kötni, mint a Közös Piacal aláírt társulási szerződés. – Szegeden megkezdődik az MSZP III. kongresszusa, amelyen ismét Horn Gyulát választják meg a párt elnökévé. – Békéscsabán a Fidesz képviselőjelöltje visszalép az SZDSZ javára az időközi parlamenti választáson.

Május 16. – A szabaddemokrata Pető Iván szerint a köztársasági elnök és a kormányfő közötti újabb feszültségeknek csak az vethet véget, ha Göncz Árpád határozott nemmel válaszol a médiavezetők leváltása ügyében. – Magyar rendőrök utaznak Kambodzsába, hogy részt vegyenek az ENSZ megfigyelő munkájában.

Május 17. – A cseh és a szlovák kormány tárgyalási készségére válaszolva a magyar kabinet is kifejezi részvételi hajlandóságát az Európai Közösségek bevonásával tervezett találkozón a bösi vízerőmű ügyében.

Május 18. – Budapesten tartja közgyűlését a Nemzetközi Sajtóintézet. Antall József miniszterelnök felszólalásában úgy véli: katasztrófális helyzetet jelent a kelet-közép-európai országok számára, hogy a világ még mindig nem tud mit kezdeni a kommunizmus összeomlásával. – A Demokratikus Charta tiltakozik amiatt, hogy a kormánypártok befolyásolni akarják a köztársasági elnököt a médiaelnökök ügyében. – Magyar–török miniszterelnöki találkozó Budapesten. – A magyar fővárosban kezd tárgyalásokat a román külügyi államtitkár. – A Központi Műszaki Fejlesztési Alap súlyos pénzügyi gondjairól tájékoztatja a 6 parlamenti párt frakcióját Pungor Ernő tárca nélküli miniszter. – Az alföldi megyék a földművelésügyi és pénzügyi tárca segítségét kérik az évszázad egyik legsúlyosabb aszályának a kivédéséhez. – Megalakul a Magyar Női Unió.

Május 19. – Az Országgyűlés elfogadja az államháztartásról szóló törvényt, amely pontosan megszabja, milyen határidőkkel kell benyújtani, ill. megalkotni az éves állami költségvetést. – Göncz Árpád államfő nem menti fel Gombár Csabát, mert szerinte a lépés sértené a sajtószabadság elvét, és ezzel súlyosan zavarná az államszervezet demokratikus működését. A köztársasági elnök azt is közli, hogy a médiatörvény hatálybalépésekor kész a Rádió és a Televízió jelenlegi elnökének felmentésére, és a konszenzussal kiválasztott jelöltek kinevezésére. A Miniszterelnöki Sajtóiroda közleményben fejezi ki sajnálkozását az államfő döntése miatt, miközben hangsúlyozza, hogy a nézeteltérés nem jelent személyes konfliktust Göncz Árpád és Antall József között. – A kormány közleménye szerint Cseh-Szlovákiát terheli a felelősség a bösi vízerőműről kötött szerződés egyoldalú megszüntetéséért.

Május 20. – A Nemzetközi Sajtóintézet budapesti közgyűlésének zárórendezvényén Göncz Árpád úgy véli, hogy nem szabad támogatni olyan elképzeléseket, amelyek bármilyen szempontból a nemzeti rádió vagy televízió kisajátítására törekuszenek. – Az MDF elnöksége a parlamenti demokrácia súlyos megsértésének tartja a köztársasági elnöknek azt a döntését, hogy a kormányfő javaslata ellenére nem mentette fel a Rádió elnökét. – Az Országgyűlés kulturális bizottságának elöke lemondja a sajtóalbizottság munkaértekezletét, mert szerinte az ellenzéki pártok politikai zsarolással igyekeznek kompromisszumokra jutni a médiatörvény tervezetének vitájában. – Magyarország a bős–nagygyarosi vízerőműről kötött szerződés felbontása után is kész további tárgyalásokra Cseh-Szlovákiával az árvízvédelem, a hajózás feltételeinek biztosítása és a térség helyreállítása érdekében – mondja Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter. – Szlovéniában tárgyal Jeszenszky Géza külügyminiszter. – A gazdasági kabinet az öntözési beruházások soron kívüli támogatását javasolja a kormánynak. – Az MSZOSZ megküldi az Állami Számvevőszéknek elszámolását a volt SZOT-vagyonról, amelynek könyv szerinti értéke 1,8 milliárd Ft. – Magyarország csatlakozik az ENSZ-nek ahhoz a környezetvédelmi egyezményéhez, amely a Föld

ózonrétegét védi.

Május 21. – A kormány 400 millió Ft-ot ad az aszálykárok enyhítésére, 550 milliót pedig a Kárpótlási Hivatal felszereltségének javítására. A kabinet emeli a lakás-előtakarékossági hitelt. – Az Országgyűlés kulturális bizottsága 8 órán át hallgatja meg Hankiss Elemér tévéelnököt, de elhalasztja az állásfoglalást az alkalmasságról. – Gazdaságpolitikai irányváltást sürget a kormánykoalíció legkisebb pártja, a Kereszténydemokrata Néppárt. – Budapesten tárgyal az ukrán kormányfő, Vitold Fokin.

Május 22. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda közleményben fejti ki: Antall József egészségi állapota nem ad okot az utódlással összefüggő találgatásokra. A dokumentumhoz orvosi jelentést is csatolnak. – Jeszenszky Géza zágrábi tárgyalásain szorgalmazza a horvát menekültek mielőbbi hazatérését. – Magyarországot felveszik az EUREKA tagállamai közé. – Kétórás sztrájkot tart reggel a Vasutasok Független Szakszervezeti Szövetsége. A munkabeszüntetés 3 résztvevője a sínekre állva akadályozza a Lővér expressz elindulását, ezért a rendőrség letartóztatja őket. – 85 éves korában meghal Ránki György zeneszerző.

Május 23. – Az SZDSZ győri regionális tanácskozásán bejelentik az ellenzéki párt olyan programot hirdet, amely egyebek között a munkanélküliséggel és a munkahelyteremtéssel foglalkozik. – 94 évesen meghal Sásdi Sándor író.

Május 24. – Az SZDSZ jelöltje, Sarkadiné Lukovics Éva nyeri meg az időközi parlamenti választást Békéscsabán. Másodikként az MSZP-s Hideg Gábor, harmadik helyen pedig az MDF jelöltje, Kádár Béla végez.

Május 25. – Antall József az alkotmánybírósághoz fordul, miután Göncz Árpád elutasítja előterjesztését, a Rádió elnökének felmentésére. Előzőleg a 2 politikus néhány perces szívélyes beszélgetést folytat a parlamentben, egy kitüntetési ünnepségen. – Az ellenzéki pártok frakciói alkotmányellenesnek tartják azt a nyilatkozattervezetet, amelyet a koalíciós pártok frakcióvezetői akarnak az Országgyűlés elé terjeszteni a köztársasági elnök hatáskörének alkotmányos gyakorlásáról. – Torgyán József, a kisgazdapárt elnöke megerősíti, hogy bizalmatlansági indítványt nyújt be a miniszterelnök ellen, ha az MDF a parlamentet is felhasználva akar lépéseket tenni a köztársasági elnökkel szemben.

Május 26. – Az Országgyűlés heves vita után sürgősséggel napirendre tűzi a kormánypárti frakcióvezetők nyilatkozattervezetét a köztársasági elnök hatáskörének alkotmányos gyakorlásáról. – Az SZDSZ elnöke, Tölgyessy Péter Bonnban tárgyal a német Szabaddemokrata Párt vezetőivel, akiknek elmondja: szerinte az Antall-kormány minden hatalmat magának tulajdonít. – A Demokratikus Charta nyilatkozatban tiltakozik az államfő személyét ért méltatlan támadássorozat ellen.

Május 27. – A kormány közleményben utasítja vissza, hogy ki akarná kényszeríteni Göncz Árpád lemondását. – A kormány úgy dönt, hogy központi támogatásból fizetik ki a Dimag Rt.-nek a hónap közepe óta felhalmozódott adósságát. – A Független Kisgazdapárt 35 fős frakciója a jövőben előzetes koalíciós egyeztetésre tart igényt minden kérdésben.

Május 28. – Budapesten tárgyal John Major brit miniszterelnök, aki közli: London hajlandó konzultálni Magyarország közös piaci felvételi kérelmének időzítéséről. – A kormány rendeletet alkot arról, hogy a kárpótlási jegyek tulajdonosai a jogosultságuk megállapítását követő 60 napon belül dönthetnek arról, át akarják-e váltani a papírokat életjáradéokra. – A Földművelésügyi Minisztérium konkrét intézkedési tervet terjeszt a kormány elé az aszálykárok enyhítésére. – Az Országgyűlés kulturális bizottsága második meghallgatási ülésén sem dönt Hankiss Elemér tévéelnök alkalmasságáról. – A Magyar Gépjárműimportőrök Egyesülete alkotmányellenesnek és a versenysemlegesség durva megsértésének tartja, hogy a kormány vámmentességet adott a Ford egyik kisteherautójának, miközben emelte az összes többi áruszállító jármű behozatali vámját.

Május 29. – Antall József miniszterelnök a bonni nagykövetet, Csenger-Zalán Attilát javasolja a Nemzetbiztonsági Hivatalt felügyelő tárca nélküli miniszterek. – A szakszervezeti szövetségek megállapodnak abban, hogy nov. 3-án egyszerre tartják meg az érdekvédelmi szervezetek közötti, valamint az üzemi tanácsi választásokat. A tárgyaló felek egyetértenek abban is, hogy felosztják a

volt SZOT-vagyont, de az elosztás módjáról már eltérnek a vélemények. – A kormányzat és a Dimag Rt. vezetése egymást hibáztatja a diósgyőri dolgozók munkahelyeinek veszélyeztetése miatt. Közben őrizetbe veszik a Dimag 2 volt vezetőjét, akiket visszaéléssel gyanúsítanak. – Budapesten a magyar–vietnami külügyminiszteri találkozáson elhangzik, hogy Magyarország új megállapodásokkal akarja új alapokra helyezni a kétoldalú kapcsolatokat Vietnammal. – Budapest főpolgármestere elfogadhatatlannak tartja, hogy a Magyarok Nemzeti Szövetsége és a Mártírok Igazságtevő Bizottsága az elmúlt napokban engedély nélkül állított fel egy székely kaput az Újköztemetőben, a 301-es parcella szomszédságában. – Meghal a harmadik magyar újszives. Az 54 éves férfi vírusfertőzést kapott, amit legyengült immunrendszere nem tudott legyőzni. – Győrött vádat emelnek az év elején felderített neonáci csoport ellen.

Május 31. – Magyarország teljes mértékben csatlakozik a Szerbia és Montenegró elleni nemzetközi büntetőintézkedésekhez. A kormány tárcaközi bizottságot hoz létre az ezzel kapcsolatos feladatok összehangolására. A kabinet hangsúlyozza döntése kizárólag az agresszió megfékezését és a béke megteremtését célozza és nem irányul Szerbia és Montenegró népei ellen.

Június 1. – Rendkívüli ülést tart a kormány, hogy áttekintse miként érinti Magyarországot a Jugoszlávia elleni ENSZ-embargó. – Megbeszélést tart Göncz Árpád és Antall József, de a találkozóról nem közölnek részleteket. – A délszláv háborúról is tárgyal Budapesten az amerikai pénzügyminiszter első helyettese. John E. Robson Antall József miniszterelnökkel. – Jeszenszky Géza külügyminiszter fogadja a brit, a francia és a belga nagykövetet, valamint az amerikai idegennyelvű ügyvivőt. A találkozón megvitatják, hogy milyen gazdasági és biztonságpolitikai következményekkel jár Magyarországra nézve a szerbellenes szankciók betartása. – Az MDF frakcióvezetője indítványozza a döntés elhalasztását arról a koalíciós nyilatkozattervezetről, amely a köztársasági elnök alkotmányos jogkörét vizsgálná. Kónya Imre az Alkotmánybíróság hamarosan várható döntésével indokolja a lépést. – A földművelésügyi tárca cáfolja azokat a híreszteléseket, hogy csaknem félmillió hektár szántóföld maradt volna bevetetlenül. A minisztérium adatai szerint az országban 330 ezer hektár van parlagon. – Drágul a benzin és a gázolaj.

Június 2. – Az Országgyűlés jan. 1-jétől visszamenőlegesen 3 és 18% közötti nyugdíjemelést szavaz meg azoknak, akik 1989. jan. 1-je előtt mentek nyugdíjba. A parlament dönt arról is, hogy a költségvetésből 800 millió Ft-ot átcsoportosítanak a munkanélküli-segélyre már nem jogosultak ellátására. – A kormány elrendeli a Biztonsági Tanács szankcióinak teljes körű végrehajtását. A kabinet határozata alapján az osztrák és a cseh-szlovák határszakaszon nem léphetnek be Magyarországra Jugoszláviába árut szállító kamionok és vagonok. – Für Lajos honvédelmi miniszter kizárja ennek lehetőségét, hogy magyar katonák részt vegyenek egy esetleges jugoszláviai katonai beavatkozásban az ENSZ vezetésével. – Röszkénél és Tompánál a kamionosok a jugoszláv oldalon blokádnak alá veszik a magyar–szerb határt. – Az Alkotmánybíróság felszólítja az Országgyűlést, hogy dec. 1-jéig kétharmados többséggel alkossa meg a nemzeti és etnikai kisebbségek jogait szabályozó törvényt. A testület elmarasztalja a parlamentet a késlekedésért.

Június 3. – A Jugoszlávia elleni intézkedések életbelépésével Magyarország megerősíti a határőrséget és a határ menti rendőrséget az esetleges szerb akciók miatt. – A munkaügyi tárca államtitkára, Schamschula György az érdekképviselők tiltakozása ellenére is fontosnak tartja, hogy ne csak a szakszervezeti tagok szavazzanak a szakszervezeti vagyonról, hanem valamennyi munkavállaló, munkanélküli és nyugdíjas is. – Az iparpolitika megváltoztatását, vagyis a termelés bővítését és állami beavatkozást javasol a válságövezetekben a KDNP. – A Fővárosi Közgyűlés másodfokon is pert veszít a budapesti köztársasági megbízottal szemben, aki törvénysértőnek találta azokat az 1991. évi határozatokat, amelyeknél hiányzott a jelen lévő képviselők több mint felének egybehangzó szavazata. – A Martin Luther King Egyesület képviselői elhagyják az Országgyűlés külügyi és emberi jogi bizottságának együttes ülését, így tiltakozva a külföldi diákok ellen elkövetett atrocitások miatt.

Június 4. – A kormány dönt arról, hogy az Európai Beruházási Banktól 50 millió ECU-t, az Európai Újjáépítési Banktól pedig 21 millió ECU-t vesz fel útépitésre. A kabinet intézkedik az aszfalykárók enyhítése érdekében. – Az Országgyűlés külügyi bizottságában egyöntetűen úgy ítélik meg, hogy

Magyarországnak önmérsékletet és higgadtságot kell tanúsítania a délszláv válságban. – A diósgyőri kohászok követelik, hogy a kormány feltétel nélkül adjon garanciát a Dimag Rt. hosszú távú működtetésére, és legalább 6500 munkás foglalkoztatására.

Június 5. – Antall József miniszterelnök nyilvánosságra hozza az Alkotmánybírósághoz intézett kérdéseit a köztársasági elnök jogköréről. A kormányfő a többi között arra vár választ, hogy egy szabadságjog sérelme valóban súlyosan zavarhatja-e az államszervezet demokratikus működését, ill. mire terjed ki a köztársasági elnök mérlegelési jogköre. – A kormány módosítja az első kárpótlási törvény végrehajtási rendeletét, hogy a második kárpótlási törvény jogosultjainak is maradjon termőföld. – A kabinet Herczog László helyettes államtitkárt bizza meg a szakszervezeti tárgyalások folytatására, miután a munkaügyi államtitkár, Schamschula György éles vitába keveredett az érdekvédőkkel. – Zágrábban a magyar és a horvát kereskedelmi kapcsolatok bővítéséről ír alá megállapodást a 2 ország illetékes minisztere.

Június 6. – Az MSZP választmánya a cigány származású Péli Tamás festőművészt választja képviselőnek az elhunyt Nagy Attila helyére.

Június 7. – A Fidesz országos tanácsa a parlamenti képviselők számának csökkentését és a listás mandátumok arányának növelését javasolja. – A Komárom-Esztergom megyei Kispéren immár hetedszer eredménytelen az időközi parlamentiképviseelő-választás.

Június 8. – Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találja azt az 1974-es minisztertanácsi határozatot, amely szerint a Magyar Rádió és a Televízió a kormány felügyelete alatt áll. A testület a rendelkezés megsemmisítését nov. 30-áig felfüggeszti, és felkéri az Országgyűlést, hogy addig alkossa meg a médiatörvényt. Az Alkotmánybíróság a miniszterelnök kérésére válaszul megállapítja, hogy az államfő a kinevezéshez és a felmentéshez nem támaszthat további feltételeket a törvényben meghatározottakon kívül, – A kormány úgy ítéli meg, hogy nem kell felülvizsgálnia eddigi gyakorlatát és álláspontját a médiavezetők kinevezéséről és felmentéséről, hiszen eddig is az alkotmány rendelkezéseinek megfelelően járt el. – Horváth Balázs tárca nélküli miniszter durva rágalmazásnak tartja a szabaddemokrata Eörsi Mátyás kijelentését egy tévéműsorban, hogy a taxisblokádnál belügyminiszterként azt fontolgatta: a tömegbe lövet.

Június 9. – Az Országgyűlés hatályon kívül helyezi a bős–nagymarosi vízlépcső megvalósításáról és üzemeltetéséről Csehszlovákiával kötött szerződést. A képviselők elfogadják a Postáról szóló törvényt és a munkavállalói résztulajdonosi programról szóló jogszabályt. Ez utóbbi alapján a dolgozók tulajdont szerezhetnek vállalatukban, ha ezt legalább egynegyedük kezdeményezi és a cégtulajdonos is egyetért vele. – Nyilvánosságra kerül, hogy a nemzetbiztonsági ügyekért felelős tárca nélküli miniszternek jelölt Csenger-Zalán Attila 4 évvel korábban elütött egy gyalogost, amiért 1 év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, de minden további joghátrány alól felmentették. A politikus lemond jelenlegi, bonni nagyköveti tisztéről, de az Országgyűlés nemzetbiztonsági és külügyi bizottságának elnöke erkölcsileg így is helyteleníti, hogy annak idején nem számolt be az esetről a bizottsági meghallgatáson. – A Külügyminisztérium felkéri a jugoszláv kormányt, hogy csökkentse budapesti nagykövetségének létszámát. – A gabonatermesztők az aszálykárok megtérítését, valamint kedvezményes hitelt és a búza minimálárának növelését követelik a kormánytól.

Június 10. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy kommunista rendszerhez kötődött egyes társadalmi szervezetek az év végéig nem idegeníthetik el vagyonukat, ill. nem terhelhetik meg azt. A képviselők megváltoztatják a devizagazdálkodásról szóló jogszabályt, lehetővé téve ezzel a bankközi belföldi devizapiac létrehozását. – Antall József a kormány nevében feljeleníti Eörsi Mátyás szabaddemokrata képviselőt, mert hivatalos személyt sértett meg, amikor azt állította, hogy Horváth Balázs mint belügyminiszter a taxisblokádnál idején a tömegbe akart lövetni. – Pekingben tárgyal Kádár Béla külgazdasági miniszter.

Június 11. – A kormány állásfoglalásban fejti ki, hogy Magyarország azért csatlakozott a szerbellenes ENSZ-szankciókhoz, mert meggyőződése, hogy a nemzetközi közösség így segítheti elő leginkább a megoldást a délszláv viszályban. – A kabinet módosítja a pénzforgalomról és bankhitelről szóló rendeletet, hogy a korábbinál eredményesebben lehessen hozzájárulni a

tartozások és vámkövetelések ellenértékéhez. – Az Országgyűlés kulturális bizottsága ismételten azt kéri, hogy Antall József közölje, milyen feltételekhez köti a Televízió zárolt költségvetési támogatásának feloldását. – A Független Kisgazdapárt főtitkára felfüggeszti Torgyán Józsefet pártelnöki tisztségéből és megfosztja párttagságától. Németh Béla fegyelmi vétségekkel gyanúsítja az elnököt, akitől a pártalkotmányra hivatkozva átveszi a kisgazdapárt irányítását. Torgyán József ugyanakkor puccsnak minősíti a történeteket. – A Magyar Katolikus Püspöki Kar követeli az iskolai fakultatív hitoktatás biztosítását.

Június 12. – Göncz Árpád köztársasági elnök világméretű összefogást sürget a környezeti károk megoldásáért a Rio de Janeiró-i ún. Föld-csúcson. Az államfő bejelenti, hogy Magyarország csatlakozik a klímaegyezményhez és ahhoz a megállapodáshoz, amely felszólít a Föld állapot- és növényvilágának megőrzésére. – A kormány úgy dönt, hogy a jövőben a privatizációs intézkedések előtt elemzést kell készíteni arról is, hogy a tulajdonváltás nem teremt-e monopolhelyzetet, ill. miként segíti elő a versenyhelyzetet. A kabinet új hitelgarancia-rendszert hoz létre a kis- és középvállalkozások támogatására. A szóvivői tájékoztatón elhangzik, hogy több mint 3 ezer csőd- és csaknem 4 ezer felszámolási bejelentés érkezett be, és mindez a foglalkoztatottak 20%-át érinti. – A kormány kész javaslatot tenni a Televízió 1 milliárd Ft-os zárolt állami támogatásának folyósítására, ha az intézmény elnökétől kellően alátámasztott tájékoztatást kap a gazdálkodási gondok megszüntetésére tett intézkedésekről és azok eredményéről. – A magyar és a román művelődési tárca megállapodik abban, hogy a 2 ország különös figyelmet fordít a kisebbségek anyanyelvi képzésére, biztosítva a szabad választás feltételeit. – A kisgazdapárt főtitkára, Németh Béla és Cseh Sándor alelnök bejelenti, hogy ügyvivő testület veszi át a párt vezetését. – Áthelyezik a rákoskeresztúri köztemetőben engedély nélkül emelt székely kaput, miközben a Magyarok Nemzeti Szövetségének 2 tagját előállítják, mert akadályozni próbálják a munkát.

Június 13. – A Független Kisgazdapárt 35 fős frakciója elismeri Németh Béla főtitkár intézkedéseit a pártelnök tagságának felfüggesztésére, és így nem tekinti Torgyán Józsefet a párt elnökének. – Megalakul az SZDSZ szociálliberális szárnya, amely elsősorban a bérből és fizetésből élőket képviseli, és programjának középpontjában az esélyegyenlőség megteremtése áll.

Június 14. – Antall József miniszterelnök a budapesti piarista gimnáziumban mondott ünnepi beszédében arra figyelmeztet, hogy a térségben felülkerekedhetnek az elszigetelődés hívei, és újra teret nyerhet a birodalmi gondolkodás, ha a Nyugat magára hagyja Kelet-Közép-Európát.

Június 15. – Avatóünnepséget tartanak a rákoskeresztúri köztemető 301-es parcellájánál. Az 56-os emlékmű leleplezésének alkalmából Göncz Árpád államfő és Antall József miniszterelnök is a nemzeti egység fontosságát hangsúlyozza. – Boross Péter belügyminiszter a parlamentben bejelenti, hogy a honvédelmi tárca vezetőjével közösen feljelentést tesz Torgyán József ellen, hatóság nagy nyilvánosság előtt elkövetett megsértésének gyanújával, miután a kisgazda vezető azt állította, hogy a Nemzetbiztonsági Hivatal emberei is részt vettek az előző heti kisgazdapuccsban. Torgyán József ugyanakkor lemondásra szólítja fel Antall József miniszterelnököt. – A kormányfő a KDNP frakcióvezetőjét, Füzessy Tibort javasolja a nemzetbiztonságot felügyelő tárca nélküli miniszternek. Antall József egyúttal indítványozza, hogy a köztársasági elnök a jelenlegi külügyi államtitkárt, Katona Tamást nevezze ki a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkárává.

Június 16. – Az Országgyűlés törvényt alkot arról, hogy a szakszervezeti választások után ideiglenesen az elnyert szavazatok alapján osztják fel a vagyont az érdekvédők között. Az MSZP alkotmányellenesnek tartja a törvénymódosítást. – A parlament kormánypárti többsége negyedik próbálkozásra megszavazza a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásáról szóló határozati javaslatot. Az ellenzéki pártok azt kifogásolják, hogy szerintük a kormány felrúgta a korábbi hatpárti megállapodást, és olyan szervezetek támogatására csoportosított át pénzt, amelyek közel állnak a koalícióhoz.

Június 17. – Az Országgyűlés kulturális bizottsága Hankiss Elemér harmadszori meghallgatása után azt javasolja a miniszterelnöknek, hogy intézkedjen a Televízió elnökének utódlásáról, és kezdeményezze az államfőnél Hankiss Elemér felmentését. Az ellenzék szerint ugyanakkor a felhozott indoklás egyetlen pontja sem felel meg a valóságnak. – Kónya Imre lemond az

Országgyűlés ügyrendi bizottságának elnöki tisztéről.

Június 18. – A kormány 350 dollárra emeli az 1992. évi turistaellátmányt. A kabinet dönt arról is, hogy még a rendkívüli ülészak idején felkéri az Országgyűlést a költségvetési bevételek oldalának módosítására és a tervezettnél nagyobb hiány finanszírozására. A miniszterek 500 millió Ft-ot osztanak el a tárcák között a bósi államközi szerződés felmondásából eredő feladatok végrehajtására. – Füzessy Tibort kinevezik a nemzetbiztonsági ügyekért felelős tárca nélküli miniszterré. – A bécsi és a budapesti városvezetők együttműködéséről és az 1996-os világkiállítási rendezvényekről közös nyilatkozatot ír alá a 2 város főpolgármestere, Demszky Gábor és Helmut Zilk. – A Független Kisgazdapárt történelmi tagozata és a 35 fős képviselőcsoport megállapodik abban, hogy újabb kísérletet tesz a pártegység megteremtésére. A Torgyán Józseftől elpártolt kisgazda vezetők azt állítják, hogy a tisztségéből felfüggesztett pártelnök Szatmári Lajos néven valóban titkos ügynök volt, és 1957-ben jegyzőként részt vett a Tucsek-féle vérbíróság munkájában.

Június 19. – Elkészül a kormány új munkaprogramja. A kidolgozásával megbízott Szabó Tamás tárca nélküli miniszter elmondja, hogy a kabinet a jövőben kiemelt feladatának tekinti az intézményfejlesztést, és ezen belül a hitelrendszer átalakítását, valamint az infrastruktúra fejlesztését a tartós gazdasági növekedés érdekében. – A kormány rendeletben szabályozza a térítés ellenében igénybe vehető egészségügyi szolgáltatásokat. – Antall József miniszterelnök fogadja Hankiss Elemért, a Televízió elnökét, és találkozikükön tájékoztatják egymást álláspontjukról. – A Fővárosi Közgyűlés pénzügyi szakemberei szabálytalanságokat találnak a Nagyvásárcsarnok felújítási munkáiban. – A Fidesz parlamenti képviselőcsoportja újabb 1 évre bizalmat szavaz Orbán Viktor frakcióvezetőnek.

Június 21. – Kishéren az MSZP jelöltjét, Keleti Györgyöt képviselőnek választják meg az időközi parlamenti választáson. Második helyen az MDF, harmadikon a kisgazdapárt és negyediken a Fidesz végzett. – Antall József az MDF kereszténydemokrata körének tanácskozásán arra figyelmeztet, hogy a következő választásokon a kommunista vezetőréteg mint újbурzsoázia új szerepkörben, esetleg szociáldemokrata színekben jelenhet meg. – A Fidesz hét végi frakcióülése után bejelentik: a párt megkezdi felkészülését a kormányzati munkára, mert úgy látja, hogy az MDF népszerűsége mélyponton van, és nem valószínű újraválasztása.

Június 22. – Az Országgyűlés törvényt alkot a tartósan állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyron kezeléséről és hasznosításáról. A képviselők döntenek annak a tartalékalapnak az elosztásáról is, amely az egyházak költségvetési támogatását szolgálja. Eszerint 21 egyház összesen 68 millió Ft-ot kap, és ebből az összegből a katolikus egyház 35 millióval, a református 14 millióval, az evangélikus 7 millióval, az izraelita felekezet pedig 2,5 millió Ft-tal részesül. – Kinevezik a Miniszterelnöki Hivatal új politikai államtitkárát, Katona Tamást, valamint az új külügyi és népjóléti államtitkárt, Kelemen Andrást és Pusztai Erzsébetet. – Göncz Árpád egy budapesti nemzetközi konferencián úgy vélekedik, hogy Kelet–Közép–Európában a hatalmat birtoklók egyre leplezetlenebb ingerültséggel fogadják az ellenzéki kisebbség véleményét. – Budapesten tárgyal a Nemzetközi Valutaalap küldöttsége. – Brüsszelben megkezdődik a Közös Piac és Magyarország vegyes bizottságának ülése. – Ausztrália 70 millió ausztrál dollár bankhitelt ad Magyarországnak a kétoldalú gazdasági és kereskedelmi kapcsolat fejlesztésére. – Debrecenben az önkormányzat és az egyházak képviselői megállapodnak a volt egyházi ingatlanok visszaadásáról.

Június 23. – Az Országgyűlés ún. nemzeti gondozási díjat szavaz meg azoknak, akik 1944 és 1989 közötti jogtalanságok következtében súlyos egészségkárosodást szenvedtek. A parlament törvényt alkot a Nemzeti Üdülési Alapítványról. – Antall József miniszterelnök kezdeményezi a Televízió és a Rádió elnökeinek felmentését, és megígéri, hogy az Országgyűlés őszi ülészakáig megteszi személyi javaslatait az új médiaelnökök kinevezésére. – A kormánykoalíció álláspontja szerint még a médiatörvény elfogadása előtt meg kell oldódniuk a személyi kérdéseknek, míg az ellenzék úgy látja, hogy igazi megoldást csak a médiatörvény hozhat, amely megnyugtatóan rendezné a személyi ügyeket is. – Torgyán József beperli Antall József miniszterelnököt, azt állítva, hogy megsértette személyiségi jogait. – 2%-kal csökkenti kamatait az MNB.

Június 24. – Antall József az UNESCO és a Wiesenthal Központ által szervezett párizsi

konferenciához intézett üzenetében arra figyelmeztet, hogy rendkívüli felelősség terheli azokat, akik akár meggondolatlanságból, akár szándékosan az antiszemitizmushoz nyúlnak. – Nürnbergben Antall József a helyi iparkamara meghívottjaként bírálja a Nyugatot, mert szerinte túl sokáig támogatott féldiktatórikus rendszereket. – Az MNB 1,6%-kal leértékeli a forintot. – A bérszabályozás teljes megszüntetését kéri a második félévre az Érdekegyeztető Tanácsban részt evő szakszervezetek, ám ezt az igényt a kormányzat alaptalannak tartja. – Csépe Bélát választják a KDNP frakcióvezetőjévé. – A Magyar Televízió elnöke nyílt levélben hívja fel Antall József kormányfő figyelmét arra, hogy szerinte megalapozatlan és téves parlamenti bizottsági döntés alapján javasolta felmentését. – Hadgyakorlatot tartanak Tatárszentgyörgyön.

Június 25. – A kormány áttekinti a déli határokon zajló eseményeket, és megállapítja, hogy Magyarország abban érdekelt: mielőbb helyreálljon a béke a délszláv köztársaságokban, és a Szerbia és Montenegró elleni gazdasági embargó rövid ideig tartson. A kabinet rendeletben szabályozza a politikai üldözöttek kárpótlási törvényének végrehajtását. – Az ÁVÜ féléves egyenlege szerint 36 milliárd Ft folyt be a privatizációból, de ebből 25 milliárd Ft-ot az államadósság törlesztésére és a társadalombiztosítási tartozásokra kellett fordítani. – Moszkvában a magyar külügyi államtitkár helyettese és az orosz külügyminiszter helyettese egyetért abban, hogy a 2 ország közösen léphet fel kisebbségi ügyekben a nemzetközi szervezetekben.

Június 26. – A kormány megvitatja a költségvetési helyzetét. A pénzügyi államtitkár elmondja, hogy 1993-ban a hiány előreláthatólag 200 milliárd Ft lesz, amit csak úgy tudnak finanszírozni, ha megadóztatják az alapvető élelmiszereket 10, netán 20%-kal. A kabinet dönt arról is, hogy az egészségügyi dolgozók béremelésére 2,2 milliárd Ft-ot ad. Budapesten tárgyal Hans-Dietrich Genscher volt német külügyminiszter. – A kisgazdapárt országos vezetősége kizárja a pártból Ugrin Emesét. Az indoklás szerint a frakcióvezető pártellenes tevékenységet folytatott, és tudott a Torgyán József elleni összeesküvésről.

Június 27. – Az MDF országos választmánya Székelyhídi Ágostont bízza meg az ügyvivői testület elnöki tiszttel. – Jeszenszky Géza az egyetemes magyarság szemléletének kialakítását szorgalmazza az MDF külügyi munkaértekezletén. – A Független Kisgazdapárt történelmi tagozatának első országos küldöttgyűlése felkéri a párt 35 fős frakciójának vezetőségét, hogy vegyen részt a közelmúltban kezdeményezett koalíciós tárgyalásokon. A tagozat Horváth Lászlót választja meg elnökké, Bélaffy Antalt pedig főtitkárrá. – Nagygyűlést tartanak a Torgyán Józsefhez hű kisgazdák is, akik népszavazással akarnak dönteni arról, hogy a jelenlegi Országgyűlést váltsa fel alkotmányozó nemzetgyűlés. – Stájerországban árokba zuhan egy magyar turistabusz, amelynek utasai közül ketten meghalnak.

Június 29. – Budapesten ülésezik az Európa Tanács parlamenti közgyűlése. A tanácskozáson az MDF egyik alelnöke, Medgyasszay László kijelenti: Magyarország az eddiginél több anyagi, politikai és erkölcsi segítséget vár az Európa Tanácstól. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda megerősíti, hogy a költségvetési törvénynek megfelelően szept.-től 2 ezer Ft-os béremelést kapnak az oktatási, közgyűjteményi, közművelődési és művészeti területen dolgozók. – Kupa Mihály pénzügyminiszter kedvező változásokat ígér az őszre a hitelképes vállalkozásoknak. – Budapesten tárgyal a legnagyobb amerikai szakszervezeti szövetség, az AFL–CIO elnöke, Lane Kirkland.

Június 30. – Az Európa Tanács Budapesten ülésező parlamenti közgyűlése határozatban ítéli el a szerb hatóságokat, amiért nem biztosítják az alapvető szabadságjogokat a koszovói albánoknak és a vajdasági magyaroknak, valamint a montenegrói muzulmánok számára. A tanácskozás felszólítja Magyarországot, Cseh-Szlovákiát és Romániát, hogy alakítson ki átfogó politikát a be- és kivándorlókkal, ill. a menekültekkel kapcsolatban. – A menekültügyi problémáról kezd tanácskozást a horvát és a magyar belügyminiszter. – A legfőbb ügyész felszólalással él a Magyar Rádió elnökének intézkedése ellen, amellyel szabadsága idejére az általános helyettesítő jogkörrel nem az alelnököt, Csúcs Lászlót, hanem az ügyvezető igazgatót, Gálik Mihályt bízta meg. – Budapesten tárgyal a jordán külügyminiszter. – A magyarországi szívátültetések sorában első alkalommal kap új szívet egy 31 éves nőbeteg.

Július 1. – Göncz Árpád tájékoztatja Antall Józsefet arról, hogy nem menti fel a Televízió és a Rádió

elnökét. A köztársasági elnök formai és tartalmi okokra hivatkozva hozza meg döntését. A kormány álláspontja szerint a médiaelnökök felmentésére tett miniszterelnöki javaslat mindenben megfelel az alkotmánynak és a hatályos törvényi előírásoknak. – Antall József kormányfő fogadja az Európa Tanács főtákarát, Catherine Lalumière-t, akivel kisebbségi problémákról tárgyal. – A gazdasági kabinet azt javasolja a kormánynak, hogy szept. 1-jétől emelje meg a családi pótlékot.

Július 2. – Újabb menekülttáborok nyitására dönt a Menekültügyi Hivatal, miután az eddigiek már megteltek. – Az Országgyűlés külügyi bizottsága tárgyalásokat sürget Ausztria kormányával a szerbekkel szemben bevezetett osztrák vízumkényszerről, amely hátrányosan érinti Magyarországot. – Bukarestben aláírják a magyar–román kitoloncolási szerződést, ám a jogszabály csak a 2 parlament jóváhagyása után lép életbe. – Aradon a magyar és a román külügyi államtitkár megállapodik abban, hogy a 2 ország határán napokon belül 3 új átkelőhelyet nyitnak Battonyánál, Méhkeréknél és Dombegyházánál. Döntenek arról is, hogy kártérítést kérnek az Európai Közösségektől a jugoszlávellenes embargó okozta veszteségeikért. – A kormány szerint Göncz Árpád a médiaelnökök felmentésének megtagadásakor ismét túlment alkotmányos jogkörén és pártpolitikai döntést hozott a kérdésben. – A Fővárosi Önkormányzat képviselői nem szavazzák meg a budapesti távhőszolgáltatás díjának emelését. – A Gazdasági Versenyhivatal alkotmányellenesnek ítéli a Ford cégnek adott vámkedvezményt, mert az szerinte sérti a versenysemlegességet.

Július 3. – Budapesten tartják az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet parlamenti közgyűlését. Antall József miniszterelnök felszólalásában Európa államaihoz fordul a menekültügyi probléma és a kisebbségi kérdések megoldása érdekében. – A külföldön dolgozó magyar diplomaták utasítást kapnak arra, hogy tolmácsolják a kormányoknak Magyarország kérését és minden lehetséges eszközzel próbálják megakadályozni a Bosznia-Hercegovinában élők kitelepítését. – Antall József miniszterelnök fogadja az IMF egyik igazgatóját, Jacques de Groote-t, aki hangsúlyozza: megengedhetetlen, hogy Magyarországon az 1993. évi költségvetési hiány meghaladja a 150 milliárd Ft-ot, vagyis a bruttó nemzeti termék 5%-át. A kormány úgy dönt, hogy 50 milliárd Ft-tal csökkenti az 1993. évi költségvetés kiadási oldalát. – Antall József miniszterelnök közli a japán pénzügyminiszterrel, Kutomu Hatával, hogy Magyarországnak rendkívül fontosak a japán tőkebefektetések. – A gazdasági kabinet közli, hogy a Ford cégnek adott kedvezményt a kormány más formában ugyan, de mindenképpen fenn akarja tartani. – A kormány elrendeli a Művészeti Alap megszüntetését, és egyidejűleg a Magyar Alkotóművészeti Alap létrehozását.

Július 5. – A magyar holocaust 600 ezer mártírjára emlékeznek Budapesten a hazai és a világ különböző részéről érkező túlélők. – Kádár János halálának harmadik évfordulóján megemlékezést tart a Munkáspárt a budapesti Kerepesi temetőben mintegy 20 ezer ember részvételével. –

Kongresszust tartanak a magyarországi Jehova Tanúi, akik mintegy 10 ezren gyűlnek össze.

Július 6. – Az MDF országos választmányának ügyvivői nem tekintik Göncz Árpádot pártok felett álló államfőnek, és felszólítják alkotmányos szerepe, valamint jogköre maradéktalan betartására. – A Fidesz megdöbbenőnek tartja az MDF nyilatkozatát, és úgy véli, hogy az MDF ideges, mert megakadályozzák hegemon törekvésében. Az MSZP szerint az MDF állásfoglalásával vagy jobbról akarnak nyomást gyakorolni a kormányra, vagy maga a kormány keres hivatkozási alapot.

Július 7. – Budapesten tárgyal az amerikai vezérkari főnök, Colin Powell, aki további diplomáciai erőfeszítéseket szorgalmaz a délszláv válság megoldására. – A kormányzóvivő ismerteti a Zsidó Világkongresszus brüsszeli tanácskozásának véleményét, miszerint a magyarországi zsidók helyzete kedvező, bár a kormány és a koalíciós pártok egyes vezető tisztségviselői erősen gyanúsíthatók antiszemita nézetekkel. – Gergátz Elemér földművelésügyi miniszter moszkvai tárgyalásai után kevés esélyt lát arra, hogy Magyarország bekapcsolódjék a Független Államok Közösségének szánt segélyszállításokba. – A koalíciós együttműködés fejlesztéséről tárgyalnak a kormánypártok frakciói.

Július 8. – A kormány úgy foglal állást, hogy Magyarország a genfi egyezményeknek megfelelően továbbra is befogadja a menekülteket, de nem ad otthont a kitelepítetteknek. – A Külügyminisztérium szóbeli jegyzékben szólítja fel a cseh-szlovák kormányt, hogy állítsa le a

Körtvélyesnél újrakezdett vízszivattyúzást a Dunából. – Göncz Árpád a Zsidó Világkongresszus brüsszeli konferenciáján kijelenti, hogy az új, demokratikus Magyarországon megteremtették azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik az antiszemitizmus és a többi előítélet visszaszorítását. Július 9. – Antall József miniszterelnök is részt vesz a helsinki csúcstalálkozón. A kormányfő és Jelcin orosz elnök megállapodik abban, hogy a nulla megoldást választják a szovjet csapatkivonással kapcsolatos kárigények rendezésére. Antall József tárgyal a lengyel elnökkel, Lech Wałęsával is, és találkozik Bush amerikai elnökkel, valamint Vranitzky osztrák kancellárral. A miniszterelnök a tanácskozáson úgy vélekedik, hogy a helsinki folyamat országainak a jövőben a megelőzésre kell összpontosítaniuk a délszláv válsághoz hasonló konfliktusokban. – Az Állami Bankfelügyelet felfüggeszti 3 pénzintézet, az Ybl Bank, az Általános Vállalkozási Bank és a gyomaendrődi Vállalkozói Takarékszövetkezet tevékenységét, mert azok fizetéseképtelenséget jelentettek. – A Pénzügyminisztérium jelentése szerint az év első felében 108 milliárd Ft-os hiánnyal zár a költségvetés. – Londonban aláírják azt a kölcsönszerződést, amelynek keretében az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank 125 millió márkát ad a General Motors magyarországi leányvállalatának.

Július 10. – Helsinkiben Antall József miniszterelnök megerősíti, hogy Magyarország garanciákat igyekszik szerezni a kisebbségben élő magyarok jogainak szavatolására. – A kormányfő találkozik Tudjman horvát elnökkel. – Kupa Mihály pénzügyminiszter változatlanul időszerűnek tartja gazdasági programját, bár elismeri, hogy a privatizáció elhúzódása, az államháztartási reform késlekedése szükségessé tette a program módosítását. – A koalíciós pártok frakcióvezetői megállapodnak abban, hogy aug. 25-én folytatják a koalíciós tárgyalásokat, amelyeken 5-5 fővel képviseltetik magukat. – A Független Kisgazdapárt Torgyán József vezette szárnya tiltakozik az ellen, hogy a 35 fős parlamenti frakció vesz részt a tervezett koalíciós tárgyalásokon. – Az MSZOSZ kivonul a szakszervezeti tárgyalásokról.

Július 11. – A Független Kisgazdapárt fegyelmi bizottsága Ugrin Emese vezetésével megfosztja Torgyán Józsefet valamennyi tisztségétől, és kizárja a pártból, mert az indoklás szerint Torgyán József folyamatosan figyelmen kívül hagyta a párt határozatait. – A hét végén újabb jugoszláviai menekültek érkeznek Magyarországra.

Július 12. – Változik a gazdasági kabinet összetétele. Így például a testületben ismét helyet kap a közlekedési tárca, bekerül az MNB és a Bankfelügyelet elnöke, nem kap viszont helyet az ÁVÜ.

Július 13. – Az Állami Bankfelügyelet 10 napot ad a 3 bajba jutott pénzintézetnek, hogy kidolgozza elképzeléseit a helyzet rendezésére. Botos Katalin tárca nélküli miniszter szerint az Ybl Bank, az Általános Vállalkozási Bank és a gyomaendrődi Vállalkozói Takarékszövetkezet problémái alapvetően arra vezethetők vissza, hogy a pénzintézetek tulajdonosai részben azonosak voltak az ügyfelekkel. – Magyarország és Ausztria az ENSZ Biztonsági Tanácsának sürgős összehívását kéri a boszniai válság ügyében. – Az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke vízumkénszer bevezetését szorgalmazza a volt jugoszláv köztársaságokkal.

Július 14. – A belügyi államtitkár közli, hogy Magyarország nem fogadja be a Horvátországból útnak indított bosnyák menekülteket, miután Zágráb nem fogad be több muzulmán, hanem harmadik országba irányítja őket. – Magyarország déli megyéiben szinte teljesen megteltek a menekülttáborok. Ezért az újonnan érkezeteket Békéscsabára és Bicskére viszik. – A pénzügyi és a külgazdasági miniszter rendeletben szigorítja a vámeljárási szabályokat. – Az Európai Újjáépítés és Fejlesztési Bank 42 millió márka hitelt ad Magyarországnak a budapesti M0-s körgyűrű építéséhez.

Július 15. – Antall József kormányfő fogadja a Torgyán Józseffel szembekerült kisgazdacsoport vezetőjét, Németh Bélát. – Az ÁVÜ igazgatótanácsa bejelenti, hogy a Marriott nevű nemzetközi szállodalánc veszi meg a budapesti Hotel Duna InterContinentált.

Július 16. – A kormány elutasítja a Fővárosi Önkormányzat tervét a Dél-Buda–Rákospalota metróvonalra. – A Fővárosi Közgyűlés 20%-kal emeli a távfűtési díjakat Budapesten.

Július 17. – A kormány szakértői vizsgálatot indít a csődbe ment bankok ügyében, mert fontosnak tartja a kérdés tisztázását és a felelősség megállapítását. – A csődbe jutott bankok károsultjai

megalakítják a Betét- és Folyószámla-tulajdonosok Érdekvédelmi Szervezetét. – Az SZDSZ a kormányt teszi felelőssé a bankbotrányért, mert nem fordított kellő figyelmet a pénzüzetek biztonságos működésére. – A délszláv válságról is tárgyal budapesti látogatásán a NATO főtitkára, Manfred Wörner, akit fogad Antall József miniszterelnök is. – Antall József levélben biztosítja az érdekegyeztető Tanács gazdasági-szociális fórumát, hogy a kormány érdekelt a szakszervezetek közötti vita megoldásában és abban, hogy a vagyon igazságos elosztásával megteremtődjenek a munkáltatói érdekképviseletek működésének feltételei.

Július 20. – Az Alkotmánybíróság a jelenlegi jogi helyzetben nem mondhatja ki, hogy a köztársasági elnök az alaptörvénnyel összhangban tagadta-e meg a Rádió és a Televízió elnökének felmentésére vonatkozó kormányfői javaslatot. Ezt a testület elnöke, Sólyom László válaszolja Antall József miniszterelnöknek. – Budapestre látogat a dalai láma.

Július 21. – Az Állami Bankfelügyelet feljeleníti a nemrégiben csődbe jutott 3 pénzüzetet vezetőit. – A honvédelmi államtitkár cáfolja a szlovák kormányfőnek azt az állítását, hogy a magyar hadsereg csapatösszevonásokat hajtana végre a közös határszakaszon. – A Munkaügyi Minisztérium tájékoztatása szerint 10% fölé emelkedett a munkanélküliek aránya Magyarországon. – Gyilkosság gyanújával előzetes letartóztatásba helyezik Romhányi Lászlót, a Magyarok Nemzeti Szövetségének elnökét.

Július 22. – A Bankfelügyeleti Bizottság júl. 27-éig ad haladékot az Általános Vállalkozási Banknak, az Ybl Banknak és a Vállalkozói Takarékszövetkezetnek arra, hogy szerződésben vállaljon kötelezettséget adósságának törlesztésére. – A nagyatádi táborban a Menekültügyi Hivatal vezetője külföldi diplomaták előtt ismét nemzetközi támogatást sürget a menekültek ellátására. – A békéscsabai menekülttábor vezetője cáfolja, hogy bántalmazták és éhezettették a boszniai menekülteket. – A kormány kibővíti azoknak a kisteherautóknak a körét, amelyekre vámkedvezményt ad. – Magyarország a Tatár Köztársasággal kötött megállapodás szerint 1998-ig évi 2 millió tonna kőolajat kap, míg Magyarország több mint 100 milliárd Ft értékben szállít élelmiszer-ipari termékeket, technológiákat, gépeket, Ikarus autóbuszokat. – Magyar–albán kormányközi egyezményt írnak alá Budapesten a tudományos, kulturális és oktatási együttműködésről.

Július 23. – A kormány továbbra is garantálja a lakosság államilag szavatolt betétjeinek kifizetését. – Spanyolországba utazik Göncz Árpád. A köztársasági elnököt a Magyar Olimpiai Bizottság hívta meg, és a spanyol állam vendégeként megnézi a sevillai Expót, valamint részt vesz a barcelonai olimpiai játékok megnyitóján. – A Művelődési Minisztérium bejelenti, hogy szept.-től ismét bevezetik a filozófiaoktatást a középiskolák negyedik osztályában. – Átfogó kormányzati programot szorgalmaz a bűnözés visszaszorítása érdekében az SZDSZ, miután a készülő rendőrségi törvény alapján a szabaddemokraták szerint az önkormányzatok semmilyen eszközzel nem tudják befolyásolni a rendőrség munkáját. – Sikertelen kísérletet tesz a Független Kisgazdapárt székházának birtokbavételére a Torgyán Józseftől elpártolt Németh Béla és Cseh Sándor.

Július 24. – A kormány 325 millió Ft támogatást ad a nehéz helyzetben lévő önkormányzatoknak az általános iskolák és az óvodák felújítására. – Az MDF a romániai Hargita és Kovászna megye magyar nemzetiségű prefektusainak leváltása után felkéri a magyar kormányt, hogy a nemzetközi fórumokon hívja fel a figyelmet a jogokat semmibe vevő megkülönböztetésre. A Külügyminisztérium Bukarestben tárgyaló egyik vezetője felhívja a román kormány figyelmét, hogy lépései megkérdőjelezik szavahihetőségét, hiszen többször is kijelentette: a kapcsolatok javítására törekszik Magyarországgal. – A dalai láma a türelem és a békeszeretet fontosságát hangoztatja a budapesti Szent István-bazilikában tartott ökumenikus istentiszteleten.

Július 26. – Budapestre érkezik a mexikói államfő, Carlos Salinas de Gortari. – Fegyelmileg felelősségre vonják a Honvédelmi Minisztérium 3 vezetőjét, mert gazdasági szabálytalanságokat követtek el és elmulasztották ellenőrzési feladataikat.

Július 27. – A Bankfelügyeleti Bizottság visszaadja az Általános Vállalkozási Banknak a pénzüzeti jogosítványait, mivel a bank vezetése megegyezett a nagyhitelezőkkel abban, hogy lemondanak követelésük egy részéről, és lejártukig a bankban tartják betéteiket. Aug. 15-éig meghosszabbítják

az Ybl Bank működési engedélyét is azzal a feltétellel, hogy addig javaslatot dolgoznak ki a bank megmentésére. – Magyar–mexikói egyezményt írnak alá Budapesten a műszaki-tudományos együttműködésről és az idegenforgalomról. – Bejelentik, hogy Ajkán aug.-ban leállítják az egyik timföldgyárat.

Július 28. – Pozsonyban Katona Tamás államtitkár magyarországi látogatásra hívja meg Vladimir Mečiar szlovák kormányfőt. Megállapodnak abban is, hogy forródrótot építenek ki a magyar és a szlovák miniszterelnöki hivatal között.

Július 29. – Jeszenszky Géza külügyminiszter a genfi konferencián javasolja, hogy tegyenek újabb lépéseket az erőszakos kitelepítésekkel szemben Jugoszláviában. – A német Westdeutsche Landesbank bejelenti, hogy hamarosan megveszi a fizetésképtelenné vált Általános Vállalkozási Bank 24%-os állami tulajdonát, és ezzel megszerzi a többségi részesedést a pénzügyintézetben. – Az ÁVÜ eladja a MOGÜRT csaknem 95%-os állami tulajdonjogát a Hunor Kft.-nek – II. János Pál pápa 30 ezer dollár segélyt küld Magyarországnak a menekültek ellátására.

Július 30. – A kormány vizsgálatot indít annak megállapítására, hogy a Vagyonügynökség szándékosan vagy adminisztratív okokból sértette-e meg az ügyrendi szabályokat, amikor túl gyorsan értékesítette az állam 300 millió Ft-os részesedését az Ybl Bankból. – A Pénzügyminisztérium jelentése szerint az év első felében mintegy 18%-kal csökkent az ipari termelés. A tárca ugyanakkor nem tartja szükségesnek az 1992. évi gazdasági előrejelzés lényeges változtatását, mert a vártnál kedvezőbben alakult Magyarország külső fizetési mérlege: az év első felében 530 millió dolláros többlet alakult ki. – Az SZDSZ elfogadhatatlannak tartja a költségvetés 1993-ra tervezett 190 milliárd Ft-os hiányát, mert így nincs esély a gazdaság élénkítésére. – Módosítják a devizasabályokat, hogy aug.-tól csak úgy lehessen vámköteles árut behozni Magyarországra, ha a vámot, az áfát és az esetleges vámilletéket a határon kifizetik. Külföldre ezentúl személyenként 10 ezer Ft-ot lehet kivinni. – Az Állami Számvevőszék nem talál semmilyen súlyos visszaélést a Magyar Rádió gazdálkodásában. – Budapesten tárgyal Milan Panić jugoszláv kormányfő, aki Magyarországnak mint szomszéd államnak az erkölcsi támogatását kéri a délszlávok közötti békekés megteremtéséhez. – A Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezi a Szántó Rudolf zászlós kémperében hozott elsőfokú ítéletet, mert az előző eljárásban több szabálysértést követtek el.

Július 31. – A kormány úgy dönt, hogy meg kell nevezni a tartósan állami tulajdonban maradó vállalatok körét. – Ügyészségi vizsgálatot rendel el az Ybl Bank privatizációjával kapcsolatban a privatizációs miniszter. – A kormány rendeletmódosítása szerint a jövőben csak a művelődési miniszter engedélyével lehet kutatni a Magyar Dolgozók Pártja és az MSZMP iratait. – A Fidesz élesen bírálja azt a kormányzati elképzelést, hogy jövőre a települések az ott élők jövedelemadójának már csak 30%-át kapják vissza. – Budapesten a török és a magyar rendőrfőnök szoros együttműködésben állapodik meg a kábítószer-kereskedelem elleni harcban. – Fegyelmi büntetést kap a Határőrség szóvivője, mert az országos parancsnok többszöri figyelmeztetése ellenére olyan üzleti kapcsolatot tartott fenn, amely nem egyeztethető össze beosztásával. Zubek János előzőleg bejelentette, hogy nyugdíjazását kéri, és a jövőben egy osztrák sörgyár magyarországi menedzsere lesz.

Augusztus 1. – Drágul a földgáz- és villanyáram-szolgáltatás.

Augusztus 2. – A Nógrád megyei Nézsa lakói megszavazzák, hogy a jövőben Pest megyéhez tartozzanak.

Augusztus 3. – A Pénzügyminisztérium tájékoztatása szerint júl.-ban mérséklődött a költségvetési hiány növekedési üteme. – Budapesten a magyar és az örmény külügyminiszter megállapodást ír alá a 2 tárca együttműködéséről. – Meghal Borz Miklós, a Független Kisgazdapárt képviselője.

Augusztus 4. – Az Érdekegyeztető Tanács munkaadói oldala megvonja támogatását a pénzügyminisztertől, mert úgy látja, hogy Kupa Mihály eltért eredeti programjától, és cselekedetei a gazdaság visszafejlődését eredményezik. – A Földművelésügyi Minisztérium jelentése szerint közepes a gabonatermés, de még így is bőségesen fedezi a hazai kenyérgabona-szükségletet. – Megegyezik a kormány és a Soros-alapítvány a Közép-európai Egyetem ügyében. Az alapítvány

megvesz egy V. kerületi épületet, és a vételárba beszámítják azt az összeget, amellyel a Művelődési Minisztérium tartozott Soros Györgynek. – A Magyar Rádió elnöke, Gombár Csaba fegyelmi eljárást indít Győri Béla, a Vasárnapi Újság című műsor felelős szerkesztője ellen, mert közölte Csurka István jegyzetét, amelyben az író-politikus elítélően minősítette a 168 órában Soros Györggyel elhangzott interjút. – Budapesten magyar–svéd tudományos konferencia kezdődik Raoul Wallenberg születésének 80. évfordulóján.

Augusztus 5. – Tárcaközi bizottságot alakítanak a munkanélküliség kezelésére. A kormány garanciát vállal a munkanélküli-járadékok és -segélyek kifizetésére, és szigorítja a kifizetések ellenőrzését. – A nemzetbiztonságot felügyelő tárca nélküli miniszter, Füzessy Tibor megtiltja a Nemzetbiztonsági és az Információs Hivatal vezetőinek, hogy a jövőben engedélye nélkül bármilyen témában tájékoztatást adjanak a sajtónak. – A nagyatádi menekülttábor tehermentesítésére újabb átmeneti szállást nyitnak Somogy megyében. – Vérhasjárvány miatt megtiltják a fürdözést a tiszakécskei szabad strandon.

Augusztus 6. – A kormány úgy dönt, hogy nem számolja fel a diósgyőri kohászatot, sőt befejezi az elmúlt években félbeszakadt beruházásokat. A kabinet a jövőben vissza akarja juttatni a Dimagrészvényeket az állam tulajdonába. – Az állam 500 ezer tonna gabonát, fele-fele arányban búzát és kukoricát vásárol fel a termelőktől készpénzért. Búza felvásárlásra 50 millió dollár hitelt adnak a megyei gabonaforgalmi vállalatoknak a hazai nagybankok. – Leváltják a Frekvenciagazdálkodási Intézet szakmai körökben elismert igazgatóját, Hazai Istvánt, és a helyére az intézményt felügyelő minisztérium főosztályvezetőjét, Parragh Gábort nevezik ki. – Vizsgálatot kezdeményez a Fővárosi Közgyűlés kereskedelmi bizottsága, hogy tisztázzák a budapesti Nagyvásárcsarnok felújítása körül tapasztalt visszaosságokat. – Zaire nagykövetségének tanácsosára támadnak rá a bőrfejük Budapesten.

Augusztus 7. – Budapesten a horvát és jugoszláv kormányfő a Nemzetközi Vöröskereszt közvetítésével szerződést köt arról, hogy 1 hét múlva hadifoglyokat cserélnek ki. Franjo Gregurićot és Milan Panićot külön-külön fogadja Antall József miniszterelnök. – Borisz Jelcin orosz elnök levélben erősíti meg, hogy kész a követelések kölcsönös lemondására Magyarországgal. – Antall József ismételten szorgalmazza a bósi probléma tárgyalásos rendezését. A miniszterelnök a cseh-szlovák kormányfőnek, Jan Stráskynak írt levelében közli, hogy a kormány fontolgatja: pártatlan fórumokat, így a hágai nemzetközi bíróságot is megkeresi a kérdésben. – A Baltikumba látogat Jeszenszky Géza külügyminiszter, aki Lettországból barátsági és együttműködési szerződést köt, valamint megállapodást ír alá a vízummentességről. – Antall József miniszterelnök Göncz Árpád államfő állásfoglalását kéri, hogy ne váljék törvényen kívüli állapotú a Rádió és a Televízió helyzete, miután a kormányfő szerint a 2 intézmény fölött jelenleg semmilyen ellenőrzés nem érvényesül. – A kormány nyilatkozatban mond köszönetet a mezőgazdasági dolgozóknak az aratás eredményes befejezéséért. – A Fővárosi Önkormányzat válságtervet készít a kórházak működtetésére, mert a számukra elkülönített pénz várhatóan szept.-re elfogy. – Budapest vezetése és az 1956-os Magyarok Világszövetsége megállapodik abban, hogy a főváros közterületeiről okt. 23-áig a nagytétényi szoborparkba viszik azokat az emlékműveket, amelyeknek eltávolításáról még 1991-ben határozott a közgyűlés.

Augusztus 8. – Vilniusban Jeszenszky Géza külügyminiszter aláírja a magyar–litván alapszerződést és a vízummentes utazásról szóló megállapodást. – Budapesten bőrfejük ismét megvernek egy diplomatát, ezúttal a jemeni nagykövetség kulturális tanácsosát.

Augusztus 10. – megérkezik a cseh-szlovák miniszterelnök válaszevele Antall Józsefhez, Jan Strásky hangsúlyozza, hogy Magyarországnak nincsenek jogi indokai az egyoldalú szerződésbontásra, de Cseh-Szlovákia ennek ellenére továbbra is érdekelt a párbeszéd folytatásában a bósi eróműről. – A kormány több mint 1 milliárd Ft-ot ad a Dimag Rt. működőképességének biztosítására, így a cégnél a hónap végén beindulhat a munka. – A Bankfelügyeleti Bizottság úgy dönt, hogy másnaptól megkezdik a csődbe ment Ybl Bank felszámolását.

Augusztus 11. – A Pénzügyminisztérium tájékoztatása szerint a költségvetés hiánya meghaladja a 120 milliárd Ft-ot. A bevételek csaknem 12%-kal maradnak el a tervektől. Kupa Mihály közli azt is,

hogy a költségvetésnek nincs pénze a közalkalmazotti törvény szerint járó juttatásokra, ezért a szükséges pénzt maguknak az intézményeknek kell előteremteniük. – Budapesten tárgyal a kuvaiti olajügyi miniszter. – A Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezi a Fővárosi Bíróságnak azt a végzését, amely jogszerűnek minősítette, hogy Németh Béla és társai elmozdították a kisgazdapárt éléről Torgyán Józsefet. – Vezetőváltás történik a Mai Nap című újság élén. A tulajdonosok, az MHB és az angol New International felmentik az alapító-főszerkesztő Horváth István, és helyébe Gázsó L. Ferencet nevezik ki. A szerkesztőség kollektívája tiltakozik a döntés miatt. – Vérhasjárvány van több alföldi megyében.

Augusztus 12. – Prágában Antall József miniszterelnök részt vesz František bíboros temetésén. A miniszterelnök tárgyal a cseh és a szlovák vezetőkkel, akikkel közli: Magyarország új szerződés megkötésére törekszik a bösi vízerőműről. Antall József találkozik Kohl német kancellárral is. – A rendőrség szigorítja a gépkocsi-ellenőrzéseket, hogy megakadályozza az autólopásokat és megfékezze az autós maffiát. – Újabb bosnyák menekültek érkeznek Magyarországra.

Augusztus 13. – A kormány a volt Szovjetunióba irányuló gyógyszerexport fenntartása érdekében 10 millió dolláros garanciát vállal a szerződésekre. – A Honvédelmi Minisztérium cáfolja a jugoszláv hírügynökségnek azt az állítását, miszerint magyar rakétafelszereléseket vittek volna Szlavóniába, és magyar rakétaalakulatok fegyverzetét adnák el Horvátországnak. – Göncz Árpád államfő levélben közli Antall Józseffel, hogy kész áttekinteni a médiakérdést Katona Tamás államtitkárral. – A gazdasági kabinet a költségvetés kiadásainak mintegy 17 milliárd Ft-os csökkentését javasolja. – A Külügyminisztérium nyilatkozatban üdvözli a Magyarok Világszövetségének Kongresszusát, és hangsúlyozza: mindenki a nemzet tagjának tekintheti magát, aki magyarnak vallja magát. – Esztergomban megkezdődik a VII. anyanyelvi konferencia. – Hamisított váltókat találnak a Merkantil Banknál.

Augusztus 14. – A kormányzóvivői tájékoztatón bejelentik, hogy a nyáron tovább csökkent az infláció növekedési üteme. A kabinet újabb intézkedéscsomagot vitat meg a költségvetési egyensúly javítására, és megtárgyalja a tömegsport támogatására kidolgozott koncepciót. – A kormány és a munkavállalók megállapodnak abban, hogy a szakszervezeti választásokon azok szavazhatnak, akik szerepelnek a választói jegyzékben. – Megindul a végrehajtás az Ybl Banknál. – Kapcsolatépítő megbeszélést folytat az MSZP és az MSZDP. A találkozóról kiadott közös közleményben kijelentik, hogy a munkásmozgalom és az egész magyar demokrácia számára súlyos veszteséget jelentett, hogy 1948-ban a kommunista párt erőszakkal felszámolta a szociáldemokrata pártot. – Megkezdődik a magyar műszakiak harmadik világtalálkozója a Budapesti Műszaki Egyetemen. – Budapesten mintegy 100–150 tüntető vonul a Magyar Rádió épületéhez, és az 56-os antifasiszta-antibolsevista Szövetség nevében tiltakozik amiatt, hogy – állítása szerint – a Rádió majdnem teljes műsoridejében a kormány lejáratására és a nép félretájékoztatására törekszik. – A Belügyminisztérium jogszerűnek ítéli a jászberényi önkormányzat állásfoglalását, miszerint a Munkáspárt nem ünnepelheti aug. 20-át a város Béke és barátság ligetében.

Augusztus 15. – Sárospatakon megkezdődik a határokon innen és túl élő magyarok hagyományörző találkozója.

Augusztus 16. – Antall József miniszterelnök a III. Magyar Orvostudományi Találkozó megnyitóján kijelenti: a bírálókat ellenére 15 millió magyar miniszterelnökének tartja magát. – Budapesten megnyílik a magyar filozófusok első világtalálkozója. – Európa-napot tartanak Fertőrákoson az 1989-es páneurópai piknik emlékére. – Az ÁVÜ szorgalmazza, hogy az állami gazdaságok dolgozói még a gazdaságok értékesítése előtt, legkésőbb szept. közepéig kapják meg a kárpótlási törvény szerint nekik járó 20 aranykorona értékű földet.

Augusztus 17. – Budapesten tárgyal Václav Klaus cseh kormányfő. A találkozón Antall József kifejti: Magyarország olyan politikai szervezetnek tekinti a visegrádi együttműködést, amely alkalmas arra, hogy összehangolja a 3 ország politikáját a nemzetközi szervezetekben. – Keszthelyen Göncz Árpád megnyitóbeszédével megkezdődik a magyar írók első világtalálkozója. Világkonferenciát tartanak a magyar történészek, a vállalkozók és a magyar energetikusok is. – A román külügyminiszter, Adrian Nastase arra figyelmezteti Jeszenszky Gézárt, hogy negatív hatásuk

lesz a 2 ország kapcsolataira azoknak a nyilatkozatoknak, amelyeket a Magyarok Világtalálkozójának a szervezői az utóbbi időben tesznek.

Augusztus 18. – Istentiszteletekkel kezdődik meg a Magyarok III. Világtalálkozója. – A Határon Túli Magyarság Fórumán Jeszenszky Géza külügyminiszter ismerteti a kormány nyilatkozatát, miszerint a kabinet a térség stabilitásának és biztonságának előfeltételeként tartja számon, hogy a nemzeti, etnikai, vallási és politikai kisebbségek ne válhassanak az állam hatalmi politikájának áldozatává. – Sopronban munkamegbeszélést tart a magyar és az osztrák államfő. Göncz Árpád és Thomas Klestil egyaránt kizárja országa katonai beavatkozását a délszláv térségben. – Budapesten tárgyalnak a Nemzetközi Valutaalap szakemberei. – Antall József fogadja Horthy Istvánnak, az egykori kormányzóhelyettesnek az özvegyét és fiát, és közli, hogy a volt kormányzó, Horthy Miklós hamvait nem állami, hanem a család által rendezett ökumenikus szertartáson helyezik el Kenderesen. – Kónya Imre javasolja a koalíciós frakcióknak, hogy vonják vissza a köztársasági elnök alkotmányellenes magatartására vonatkozó országgyűlési határozati javaslatukat, hogy elősegítsék a tárgyalások sikerét a kormány és az államfő között. – Az MSZOSZ kifogásolja, hogy Schamschula György munkaügyi államtitkár minősíthetetlen hangot használ az Érdekegyeztető Tanács ülésén.

Augusztus 19. – Budapesten zárt ajtók mögött megkezdődik a Magyarok Világszövetségének küldöttközgyűlése. Antall József miniszterelnök felszólalásában megerősíti, hogy Magyarország a helsinki záróokmány és a Párizsi Charta elfogadásával lemondott a határok erőszakos megváltoztatásának politikájáról, de azt mindenkinek meg kell értenie, hogy a magyar népnek nehezen emészthető fájdalom a trianoni szerződés. – Jeszenszky Géza külügyminiszter levélben biztosítja román kollégáját, hogy nincs miért aggódnia a Magyarok Világtalálkozójaival kapcsolatban, hiszen a rendezvényen mindössze áttekintik a magyar nemzet előtt álló feladatokat. – Göncz Árpád államfő és Katona Tamás államtitkár egyetért abban, hogy a Rádió és a Televízió ügyében az Országgyűlésnek kell döntenie, paktumnak nincs helye. – 68 éves korában meghal Inke László Jászai-díjas kiváló színművész. – Letartóztatják azt a 2 fiatalos bőrféjűt, akik korábban egy zaire-i, majd egy jemeni diplomatát vertek meg.

Augusztus 20. – Országszerte ünnepeket tartanak a magyar állam alapításának ünnepén. Antall József miniszterelnök hangsúlyozza: Magyarország nem enged abból, hogy a határon túl élő magyarok ne kapják meg nemzetiségi jogaikat. – A Magyar Fórumban megjelenik Csurka István tanulmánya, amelyben felszólítja Antall Józsefet, hogy jelölje ki utódját, és betegsége miatt még a választások előtt távozzon az MDF éléről. A vezető kormánypárt alelnöke írásában felveti az új magyar élettér megteremtésének gondolatát, tel-avivi ügynökként említi Göncz Árpádot, és a régi nómenklatúra átmentésével vádolja a Nemzetközi Valutaalapot. Csurka István erőpolitika alkalmazását követeli a kormánytól, és rendőri fellépést sürget a Televízió és a Rádió vezetőivel szemben. – Többezres tömeg jelenlétében tartják meg a hagyományos Szent Jobb-körmenetet a budapesti Szent István-bazilika előtt. Az egyházi rendezvényen részt vesz Göncz Árpád államfő és a kormány több tagja.

Augusztus 21. – Ismét Csoóri Sándort választják meg a Magyarok Világszövetségének elnökévé. A 3 alelnök egy-egy régiót fog képviselni: Fónay Jenő Magyarországot, a szlovákiai Dobos László a Kárpát-medencét, míg Jakabfy Ernő a nyugati magyarságot. A kongresszus zárónyilatkozatában a kelet-európai népek békéjére és új szellemű együttműködésére szólítanak fel a küldöttek. – Tornyiszentmiklósnál az államfők jelenlétében új határátkelőt nyitnak meg a külügyminiszterek Magyarország és Szlovénia között. – Tetőfokára hág a nyári kánikula. Ezen a napon Budapest a Föld ötödik legmelegebb városa.

Augusztus 22. – Csurka István a tv-híradónak adott nyilatkozatában cáfolja, hogy személyes ambíciói miatt foglalkozott tanulmányában a kormány és az MDF vezetésének kérdésével, és tagadja azt is, hogy szembefordult volna a párttal. – A Politikai Foglyok Országos Szövetségének mintegy félezer szimpatizánsa tüntet Budapesten, követelve a Rádió és a Televízió elnökének leváltását.

Augusztus 23. – Antall József A Hétnek adott nyilatkozatában úgy véli, hogy a kormány eredeti

programjához igazodva dolgozik, és csak rendkívüli helyzetekben rögtönöz. A miniszterelnök Csurka István tanulmányára reagálva elmondja: egészségi állapota megfelelő, ezért nem foglalkozik a lemondás gondolatával.

Augusztus 24. – A Független Kisgazdapárt bejelenti, hogy elhalasztják a másnapra kitűzött koalíciós tárgyalásokat, mert a párt kettészakadt parlamenti frakciója elvben ugyan megállapodott az újraegyesülésben, de abban nem jutottak közös nevezőre, hogy milyen álláspontot képviselnek a kormánypártok találkozóján, a párt Németh Béla-féle vezetése egyúttal kinyilvánítja a kisgazdák visszatérését a kormánykoalícióba. – Országszerte több településen ezen a napon tartják az első földárveréseket. – Újabb skinhead-támadás Budapesten. A metróban bőrfejűek először egy cigány, majd egy arab fiatalemberbe kötnek bele és verik meg őket.

Augusztus 25. – A Jegybanktanács szükségesnek tartja, hogy a költségvetés 1993. évi hiánya kisebb legyen az 1992. évinél, mert ellenkező esetben a deficit hátráltatja a gazdaság korszerűsítését. – Antall József miniszterelnök a katolikus nevelés- és oktatásügyről tárgyal az egyház képviselőivel. – A Magyar Rádió elnöke levélben fordul az Országgyűlés elnökéhez, nehezményezve, hogy a minapi tüntetés keretében 4 parlamenti képviselő bement az intézménybe, és követeléseikre kénytelenek voltak beolvasni a tüntetők nyilatkozatát, hogy elkerüljék az esetleges incidenseket. – Aláírásgyűjtési akcióval követelik a kerepestarcsaiak, hogy a Belügyminisztérium számolja fel a helyi menekülttábor, mert a lakosság nem érzi magát biztonságban. – A bukaresti hatóságok a volt román belügyminiszter, Alexandru Dragichi kiadatását kérik Magyarországtól, mert tudomásuk szerint a kommunista rendőrség rettegett irányítója Budapesten van.

Augusztus 26. – Londonban a Jugoszlávia-konferencián elmondott beszédében Jeszenszky Géza külügyminiszter azonnali tűzszünetet sürget a délszláv válságban. Javasolja, hogy a béke megteremtésével egy időben a jugoszláv utódállamok és szövetségeik írjanak alá fegyverkorlátozási megállapodást. – A földművelésügyi miniszter kijelenti: akár sertéshús-behozattal is kész letörni a magas felvásárlási árakat. – Befejeződik a Magyar Honvédség 2 éve megkezdett átszervezése. – Közös országos pártvezetőséget alakítanak ki a Torgyán Józseffel szemben álló kisgazdák. – Megkezdődik a próbagyártás az esztergomi Suzuki-gyárban. – Vizsgálatot indítanak a BRFK néhány vezetője és beosztottja ellen, miután a közelmúltban feljelentés érkezett ellenük olyanoktól, akik ellen éppen büntetőeljárás folyik. – Kerepestarcsán megerősítik a helyi rendőrséget és sűrítik az őrzőjáratokat a menekülttábor miatt. – Sikkasztással gyanúsítják a Dimag Rt. vezérigazgatóját, Klicsu Andrást. – Ismeretlenek meggyalázzák a budapesti Újkezdtemetőben nemrég felállított 56-os emlékművet.

Augusztus 27. – A kormány megítélése szerint az érintett pártok vezetőségére tartozik a Csurka-dolgozat hatásainak vizsgálata. A kabinet úgy ítéli meg, hogy egyéni és személyes megnyilatkozásról van szó, amellyel a kormánynak nem indokolt foglalkoznia. – Az MDF vezető politikusai cáfolják, hogy az elnökségen belül hatalmi harc volna. A testület Csurka István nagy vihart kavart tanulmányát olyan politikai vitaanyagként tekinti, amelyben a szerző magánvéleményét fogalmazza meg. Az elnökség ugyanakkor szerencsétlennek tartja a tanulmány megjelentetésének időzítését, és úgy ítéli meg, hogy indokolatlan a miniszterelnök utódlásával foglalkozni. Csurka megismétli, hogy az írásban felvetett gondolatokat továbbra is érvényesnek tartja, és bár hibát követett el, amikor kitért a miniszterelnök betegségére is, mégis elérte célját, hiszen az MDF és a közvélemény arról beszél, amiről ő akarja. – A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete kifogásolja, hogy a kormány az érdekképviselők és a szakma megkerülésével döntött a regionális oktatásügyi központok felállításáról. – Röske térségében egy jugoszláv repülőgép megsérti a magyar légteret. – A Magyar Vöröskereszt 5 millió Ft értékű segélyszállítmányt indít útnak Boszniába.

Augusztus 28. – A kormány rendeletben jelöli ki azokat a vállalatokat, amelyek nov.-tól az Állami Vagyonkezelő Rt. fennhatósága alá kerülnek. Ezzel mintegy 1000 milliárd Ft értékű vagyon kerül tartós állami kezelésbe. – Antall József kezdeményezi, hogy a cseh és a szlovák kormánnyal közösen kérjék a hágai nemzetközi bíróság döntését a bósi vízerőmű vitás kérdéseiről. – A Duna Bizottság magyarországi képviselője tiltakozik a testületnél amiatt, hogy Cseh-Szlovákia okt. 15-én megkezdte a Dunameder átvágásának munkálatait. – Az SZDSZ elnöke, Tölgyessy Péter úgy véli, hogy ősszel

tudatosodni fog az Antall-kormány csődje, ami már látható az MDF-en belüli vitákon, a koalíciós pártok közötti távolság növekedésén, valamint azon, hogy a kabinet nem teljesítette induló programját. – Az MSZP az MDF-en belüli lehetséges jobbrtolódás jelének tartja, hogy sem a legnagyobb kormánypárt elnöksége, sem a kormány nem határolta el magát a Csurka-tanulmányban megfogalmazott gondolatoktól. – Az 1956-os Magyarok Világszövetsége minden korábbit meghaladó tömegdemonstrációval fenyegetőzik, ha a köztársasági elnök szept. 1-jéig nem írja alá a médiaelnökök felmentését.

Augusztus 29. – Az MDF ceglédi választmányi ülése a párt egysége mellett foglal állást. – Az Érdekegyeztető Tanácsban a dolgozó érdekképviseletek nem fogadják el a kormány törvényjavaslatát a szakszervezeti választásokra.

Augusztus 30. – Az Országgyűlés kulturális bizottságának MDF-es elnöke, Kulin Ferenc az eddigieknél határozottabb tisztázást és elhatárolódást vár az MDF testületeitől Csurka István tanulmányával kapcsolatban.

Augusztus 31. – Antall József sem kormánya, sem a maga nevében nem azonosul Csurka István tanulmányának azokkal a kivételeivel, amelyek politikailag károsan és tévesen válaszolnak meg jelentős kérdéseket. A miniszterelnök a parlamentben napirend előtti felszólalásában megerősíti, hogy Csurka tanulmányát magánvéleménynek tartja, amelyben azonban megfogalmazódnak a közvéleményben élő indulatok, valós aggályok és problémák is. A parlament ellenzéki frakciói meglepéssel fogadják a kormányfő elhatárolódását, ugyanakkor bírálják a Csurka-dolgozat főbb gondolatait: az élettér kifejezés használatát, a köztársasági elnököt sértő vádakat. – Csurka István közli, hogy lemond az Országgyűlés kulturális bizottsági tagságáról, mert emberileg nem tud együttműködni olyanokkal, akik őt lenácizzák.

Szeptember 1. – Az MDF parlamenti frakciója minden vonatkozásban egyetértően tudomásul veszi Antall József miniszterelnök álláspontját a Csurka-tanulmányról. – Budapesten tárgyal az amerikai kongresszus magyar származású tagja, Tom Lantos. A demokrata párti politikus figyelmeztet, hogy ha a Csurka-féle nézetek kerülnének előtérbe, akkor drámai fordulat következhet be a magyar–amerikai kapcsolatokban. – Az Országgyűlés 14 képviselője nyilatkozatban ítéli el Csurka István tanulmányát az Interparlamentáris Tanács Antiszemitizmus Ellen Magyar Csoportjának nevében. – Magyarország 1992-ben már másodszor nem jut hozzá a csaknem 100 millió dolláros hitelrészlethez, amelyet a Nemzetközi Valutaalap ítelt oda még 1991-ben, mert a kormány nem teljesítette a megállapodást, vagyis nem csökkent a költségvetés hiánya. – Az Országgyűlés gyermekenként havi 300 Ft-tal emeli a családi pótlékot. – A Külügyminisztérium elítéli, hogy Belgrád a szerb menekültek megsegítésének ürügyén megkísérli a magyarok kárára módosítani a Vajdaság etnikai összetételét. – Bukarestben a magyar és a román belügyminiszter megköti az ún. toloncegyezményt, és megállapodik az együttműködésről a nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés ellen. – A Legfőbb Ügyészség kérésére érkezett moszkvai dokumentumok alapján immár bizonyos, hogy a volt állampárt, az MSZMP évente 500–650 ezer dollárt juttatott el a baloldali szervezetek megsegítését szolgáló nemzetközi alapba. – A Földművelésügyi Minisztérium 25–30 milliárd Ft-ra becsüli az aszálykárokat. – Lemond parlamenti mandátumáról Kovács Jenő szocialista párti képviselő. – Az ORFK bűnügyi főigazgatója közli: a jövőben határozottabban lépnek fel a bőrfejűekkel szemben, ha nem vezetnek eredményre a rendbontók vezetőivel kezdett tárgyalások. – Hivatali visszaélés gyanúja miatt felfüggesztik állásából a BRFK bűnüldözési főosztályának vezetőjét, Illés Gyulát.

Szeptember 2. – Pozsonyban tárgyal Jeszenszky Géza külügyminiszter. – Az Állami Számvevőszék vizsgálata szerint a pénzügyminiszter mintegy 10-szer annyi állampapír kibocsátását kezdeményezte, mint amennyit az 1991-es költségvetési törvény előírt. – A kisgazdapárt 10 fős frakciójából a függetlenek közé ül át Bereczki Vilmos képviselő.

Szeptember 3. – Antall József miniszterelnök a szlovák kormányfő kijelentésére cáfolja, hogy valaha is felajánlotta volna a bősi vízlépcső üzembe helyezésének lehetőségét a nagymarosi építkezések leállításáért. – A Duna Kör felszólítja a kormányt, hogy kötelességének megfelelően tegyen meg mindent a bősi erőmű üzembe helyezése ellen és az okozott környezeti károk helyreállításáért. – A

kormány elfogadja a szakszervezeti választásokat és a vagyonmegosztást szabályozó törvényjavaslatot, jöllehet a dolgozói érdekképviseletek ellenezték azt. – Felszámolását kéri a 8. szénbányavállalat, az Oroszlányi Szénbányák is.

Szeptember 4. – A Fideszt – a kelet-közép-európai térségből elsőként – felveszik a Liberális Internacionálé teljes jogú tagjai közé. Orbán Viktort pedig egyik alelnökévé választja a szervezet. – A budapesti bőrfejúek képviselői megígérik a fővárosi rendőrfőkapitánynak, hogy befolyásukhoz képest igyekeznek megfékezni a további atrocitásokat.

Szeptember 5. – Király Zoltán független képviselő vezetésével megalakul a Szociáldemokrata Néppárt, amely elsősorban a munkavállalók, a bérből és fizetésből élők érdekeit akarja képviselni. – Etikai vizsgálatot indít az MDF kecskeméti választmánya Debreczeni József ellen, mert a testület nem ért egyet a kormánypárt liberálisaihoz tartozó képviselőnek a Csurka-tanulmányt elemző írásával. – A kisgazda Oláh Sándor egyértelműen antiszemitanak tartja Csurka István dolgozatát. A Fővárosi Bíróság elutasítja, hogy a Független Kisgazdapártot a Németh Béla volt főtitkár vezette csoport képviselje. – Az alkotmányosság és a demokrácia híveinek összefogását sürgeti az SZDSZ liberális koalíciója.

Szeptember 6. – A kormány és 12 magyarországi egyház egyhetes tárgyalásai után bejelentik: a volt egyházi ingatlanok a tervezett ütemben kerülhetnek vissza egykori tulajdonosaikhoz.

Szeptember 7. – Kupa Mihály pénzügyminiszter a parlamentben előterjeszti az 1993. évi költségvetési törvény irányelveit, amelyekben a kormány 180–185 milliárd Ft hiányt tart finanszírozhatónak. – Magyar–belga együttműködési nyilatkozatot ír alá a 2 ország külügyminisztere. A dokumentum tartalmazza, hogy Brüsszel támogatja Magyarország kapcsolatait az európai Közösségekkel és a NATO-val. – Bátorinak és hitvallásszerű kiállásnak minősíti Csurka István nagy vihart kavart tanulmányát az 56-os Szövetség. – A Földművelésügyi Minisztérium legfrissebb jelentése szerint a mezőgazdasági termelés jelentős visszaesése várható, miután a gazdálkodók elhanyagolják a földek megművelését. – Törvénytöréssel vádolja a művelődési tárca a Magyar Alapítványi, Egyesületi és Magánoktatási Intézmények Egyesülete, mert szerintük a költségvetési törvény valamennyi pedagógus számára biztosítja a béremelést, nemcsak az állami és egyházi iskolák tanárainak.

Szeptember 8. – Az Országgyűlés elfogadja a társadalombiztosítási törvény módosítását, így a jövőben a társadalombiztosítási igazgatóságok is lefoglalhatnak ingóságokat és ingatlanokat a tartozások behajtására. – Budapesten a magyar–jugoszláv külügyminiszteri megbeszélésen Jeszenszky Géza úgy vélekedik, hogy a belgrádi kormánynak párbeszédet kellene kezdenie a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségével. – Kétegyházán „háború” robban ki 2 helybéli család között: a verekedés után egy cigánycsalád házát felgyújtják. – Jancsó Miklós kapja a legjobb rendezőnek járó elismerést a montreáli filmfesztiválon a Kék Duna keringő című alkotásáért.

Szeptember 9. – Budapesten tárgyal a szlovák kormányfő. Vladimir Mečiar és Antall József megállapodik abban, hogy parlamenti vegyes bizottságot állítanak fel a kisebbségek helyzetének tanulmányozására, a kétoldalú kapcsolatrendszer elemzésére és a bósi vízerőmű körüli vita tisztázására. Megegyeznek abban is, hogy az erőmű környezeti hatásainak vizsgálatába az Európai Közösségeket is bevonják. – Súlyos kritika éri a környezetvédelmi tárca munkáját az illetékes parlamenti bizottság ülésén, és ennek megfelelően a testület a miniszter beszámolóját sem fogadja el. – A Fidesz hatpárti egyeztetést javasol a médiatörvény ügyében, az SZDSZ pedig Katona Tamás államtitkár meghívását indítványozza azokra a parlamenti bizottsági ülésekre, amelyeken politikai egyetértés szükséges, ám a kormánypárti tagok felesleges időhúzásnak tartják az ellenzéki indítványokat. – A Demokratikus Charta felszólítja a kormányt, hogy határozottan ítélje el a fajgyűlölő és uszító nézeteket, és lépjen fel az ilyen törekvések ellen. – Kupa Mihály pénzügyminiszter és Demszky Gábor főpolgármester megállapodik abban, hogy zárt versenytárgyalást írnak ki a Dél-Buda–Rákospalota metróvonal megépítésére. – A rendőrség szerint nem a cigányság ellen irányult a kétegyháziak előző napi megmozdulása, hanem a faluban élő egyik, történetesen cigánycsalád bűncselekményei ellen fogtak össze a többiek, igaz, törvénytelen módon. – Újabb, 40 tonnás segélyszállítmányt indít útnak Boszniába a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat.

Szeptember 10. – A kormány jóváhagyja, hogy hozzanak létre alapítványt a magyar műholdas tévéadás támogatására. – A 6 legnagyobb szakszervezeti szövetség megállapodik a vagyonmegosztásban és a szakszervezeti választások módjában. A Szolidaritás nem írja alá az egyezményt. – A Budapesti Ügyészségi Nyomozóhivatal volt állampárti vezetőket és egy banktisztviselőt hallgat ki az ún. guruló dollárok ügyében. – Kétegyházán a helyi lakosok kérésére a rendőrség megígéri, hogy szabadlábban védekezhet az a 6 ember, aki 2 nappal korábban megtámadta és felgyújtotta egy cigánycsalád házát.

Szeptember 11. – A kormány ragaszkodik ahhoz, hogy a Dél-Budát Rákospalotával összekötő metróvonal első szakaszát még a világiállítás előtt átadják, bár a Fővárosi Közgyűlés előző napi határozata ezt nem írja elő. – A kabinet növeli a mezőgazdaságban dolgozók hiteltámogatását, és csaknem 40 millió Ft-tal támogatja a cigányság beilleszkedését. – Az MNB újabb 1%-kal, az OTP pedig 3%-kal csökkenti kamatait. – A KSH jelentése szerint 1992-ben az előző évinél egyharmaddal kevesebb gabonát takarítottak be a gazdálkodók.

Szeptember 12. – Göncz Árpád államfő kijelenti, hogy közelgő izraeli látogatásán kénytelen lesz elismerni: Magyarországon van antiszemitizmus, jöllehet ez nem intézményes, és így nincs veszélyben a hazai zsidóság léte. – A szabaddemokraták parlamenti frakciója a kormány 2 éves tevékenységéről szólva barátságtalan lépésnek minősítette, hogy éppen a médiatörvény vitája közepette jelentették be a harmadik, műholdas televíziós csatorna megindítását. – Lemond a Budapesti Értékpapírtőzsde ügyvezető igazgatója, Hardy Ilona, akít a héten neveztek ki az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsába. Utóda, egyelőre csak megbízott igazgatóként, Lofti Farbod lett, aki mindössze néhány hónapja dolgozik a Budapesti Értéktőzsdén. – A Pest megyei Turán Varjú István mezőőr lelövi a cigány származású Farkas Jenőt és Nagy Kálmánnét, akiket társukkal együtt körtelepáson ér tetten a csósz. Az eset csak másnap kerül nyilvánosságra, miután a község cigány lakossága tüntetni kezd a polgármesteri hivatal előtt. A mezőőrt a rendőrség őrizetbe veszi.

Szeptember 13. – A Szocialista Párt a jobbratulódás veszélye miatt feladja a pártokra vonatkozó egyenlő távolságtartás elvét és a jövőben az SZDSZ-szel és a Fidesszel törekszik szorosabb kapcsolatra. – A Torgyán József híveiként fellépő kiscgazdák szereznek többséget a párt Bács-Kiskun megyei szervezetének vezetésében. – Hajnalban meggyilkolnak egy rendőrt Vác környékén. Máté András zászlós 2 autótolvajt üldöz, amikor az egyikük késsel leszúrja. A rendőrség rövid időn belül elfogja a fiatalokú tettest.

Szeptember 14. – Az Országgyűlésben Boross Péter belügyminiszter részletesen beszámol a Kétegyházán és Turán történetekről, és egyúttal cáfolja, hogy bármelyik esetben is etnikai villongásokról lenne szó. – Megegyezik a 6 szakszervezeti szövetség a vagyonelosztás részleteiben. Eszerint a 2,7 milliárd Ft-os vagyonból az MSZOSZ 1,2 milliárd, a Liga és a Munkástanácsok 840 millió, a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés és az Autonómok 560 millió, a Szolidaritás és a szövetségeken kívüli szakszervezetek pedig mintegy 40 millió Ft értékű ingatlanhoz jutnak. Utóbbiak azonban érvénytelennek tartják az egészet. – Budapesten a hűvösvölgyi munkásmozgalmi emlékmű lebontásával megkezdődik a korábbi rendszerhez kötődő szobrok eltávolítása.

Szeptember 15. – Szlovéniában kezd tárgyalásokat a magyar államfő. Göncz Árpádot a szlovéniai magyarság központjában, Lendván Milan Kučan köztársasági elnök üdvözli. – Jeszenszky Géza külügyminiszter levélben közli cseh-szlovák kollégájával, hogy a magyar kormány kész akár Budapesten, akár Prágában azonnal tárgyalni a bósi erőművel kapcsolatos szakmai bizottságok felállításáról. – Kupa Mihály – saját kezdeményezésére – szakmai megbeszéléseket kezd a pártok képviselőivel a jövő évi költségvetés irányelveiről, a következő 2 év gazdaságpolitikájáról és a kétkulcsos áfa bevezetéséről. – A Raoul Wallenberg Egyesült felszólítja a kormányt, hogy határozott fellépéssel vessen gátat az etnikai viszálykeltéssel manipuláló politikai kalandorok tevékenységének. A kisebbségeket óvó szervezet a kétegyházi gyűjtogatás és a turai kettős gyilkosság után attól tart, hogy az ország más pontjain is jelentkeznek a cigány kisebbségekkel szembeni provokációk. – Gerbovits Jenő is átül a Torgyán József köré csoportosult kiscgazda frakcióból a 36 fős képviselőcsoportba. A kiscgazda pártelnök hívei így hatan maradnak. – A Legfelsőbb Bíróság

jogerős ítéletben törvényesnek ismeri el a Magyarországi Szociáldemokrata Párt tavaszi kongresszusát, és ezzel Borbély Endre elnökké választását. – A Földművelésügyi Minisztérium 6 ezer tonna amerikai sertéshús behozatalára ad ki engedélyt a hazai feldolgozóüzemek alapanyaghiánya miatt.

Szeptember 16. – Rendkívüli ülésnapot tart az Országgyűlés, hogy megvitassa a beszámolót a kormány kétéves tevékenységéről. Antall József miniszterelnök expozéjában úgy ítéli meg, hogy a rendszerváltozást követően viszonylag hamar sikerült megteremteni a jogállamiság kereteit, helyesen mérték fel a világpolitikai helyzetet és a magyar gazdaságpolitika is figyelemre méltó rugalmasságról tett tanúbizonyságot. – Az Európa Parlament egyhangúlag megszavazza a Közös Piac társulási egyezményét Magyarországgal. – Pozsonyban a Slovan Bratislava–Ferencváros labdarúgó-mérkőzésen rohamrendőrök támadják meg a magyar szurkolókat. – Megfigyelői státust kap a Szocialista Internacionáléban a Magyar Szocialista Párt és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt. A szervezet berlini kongresszusán arról is döntenek, hogy a jövőben vendégként jelen lehetnek a tanácskozásokon az SZDSZ szociálliberális szárnyának képviselői. – Párizsban a Világkiállítások Nemzetközi Irodájában közlik, hogy teljes mértékben elégedettek a budapesti Expo előkészületeivel. – Budapesten a magyar kormányfő fogadja az új-zélandi miniszterelnökhelyettest. – Románia budapesti nagykövetsége 5 szavazóközpontot létesít a Magyarországon tartózkodó román állampolgárok számára a szept. 27-ei választásokra. Szeptember 17. – A magyar kormány elítéli a szlovák hatóságok brutális fellépését az előző napi pozsonyi futballmérkőzés magyar szurkolóival szemben. A kabinet ülésén megállapították, hogy a tévé- és videofelvételek tanúsága szerint indokolatlan volt a szlovák kommandósok bevetése. – Személyi változásokat sürget a kormányban a bösi probléma megoldásának halogatása miatt az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága. – Az Országgyűlés mentelmi bizottsága nem talál kivétlnivalót annak a 4 képviselőnek a fellépésében, aki néhány héttel ezelőtt egy tüntetés keretében bement a Magyar Rádió épületébe és követelte a demonstráción részt vevők nyilatkozatának szó szerinti beolvasását. – A szolidaritási járulék újabb növelését és a munkanélküliek ellátásának csökkentését javasolja jan.-tól a Munkaügyi Minisztérium.

Szeptember 18. – A kormány nov. 30-ai határidővel elrendeli, hogy vagyonyilatkozatot tegyenek mindazok, akiknek 1988 óta adóköteles jövedelmük volt. – A magyar kormány arra törekszik, hogy a szomszédos országok is államalkotó tényezőnek ismerjék el a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Ezt Antall József miniszterelnök a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége vezetőinek mondja Budapesten. – Budapesten tartja konferenciáját a Nemzetközi PEN Klub, amelynek elnöke, Konrád György úgy látja, hogy Magyarország nem válhat európai állammá, ha elszigetelődik a térségtől. – Az Állami Vagyonügynökség felfüggeszti az Inter-Európa Bank Rt. részvényeinek kárpótlási jegyre váltását, mert a tapasztalatok azt mutatták, hogy nem érvényesülnek kellőképpen a kisbefektetők és a kárpótlásijegy-tulajdonosok befektetési érdekei.

Szeptember 19. – Budapesten több ezer ember vesz részt azon a tüntetésen, amelyet a Rádió és a Televízió elnökének lemondásáért szervez a Szabad Magyar Tájékoztatásért Bizottság. A megmozduláson felszólal Csurka István, az MDF alelnöke is. – A szlovák miniszterelnök kijelenti, hogy a rendőrség az ottani törvényekkel összhangban, az előírásoknak megfelelően lépett fel a szerdai Slovan Bratislava–Ferencváros mérkőzésen. – Párttá alakul a Nemzeti Demokrata Szövetség. A Pozsgay Imre és Bíró Zoltán által létrehozott szervezet centripolitikát kíván folytatni és elutasítja a szélsőségeket.

Szeptember 20. – Izraelbe utazik Göncz Árpád államfő. Kíséretében van több államtitkár, a magyarországi zsidó közösség 3 képviselője, valamint 15 üzletember. Az izraeli törvényhozásban a köztársasági elnök kijelenti: Magyarországon minden felelős politikai erő egyetért abban, hogy többé nem nyerhetnek teret országunkban diktatórikus eszmék és rendszerek. – Antall József miniszterelnök kijelenti: kormánya továbbra is a centrumban áll, politikájában nem következett be jobbratolódás és szembehelyezkedik mind a jobboldali, mind a baloldali szélsőségekkel. Antall József cáfolja, hogy Magyarországon teret nyert az antiszemitizmus. – Kupa Mihály pénzügyminiszter és Bod Péter Ákos, az MNB elnöke is részt vesz a Nemzetközi Valutaalap és a

Világbank washingtoni tanácskozásán. – Az MDF parlamenti frakciója a politikai stabilizáció, a koalíció és a párt egységének megőrzését jelöli meg a legfontosabb célként. A képviselőcsoport balatonkenesei ülésén ezzel a megállapítással zárják le a párt belső helyzetéről kezdett vitát. – A szélsőjobboldal és a kisebbségellenes eszmék előretörésére figyelmeztet a Demokratikus Charta. A dokumentum aláírói szerint az MDF alelnökének Magyar Út néven meghirdetett programja nacionalista, és ellentétes az európai felzárkózási törekvésekkel. – Magyarországra érkezik Gordon R. Sullivan tábornok, az amerikai Szárazföldi Haderő vezérkari főnöke. – Az UEFA fegyelmi bizottsága elutasította a Ferencvárosi Torna Club óvását a szept. 16-ai pozsonyi BEK-selejtező mérkőzésen történtek miatt.

Szeptember 21. – A Művelődési és Közoktatási Minisztérium csak azután tervezi a tandíjak bevezetését a felsőoktatásban, ha sikerül megállapodnia a bankokkal a tandíjhitelekben. – Vásárlási utalványokat ajánl fel a Co-Nexus Részvénytársaság a kárptótlási jegyekért cserébe, hogy a tulajdonosok fogyasztási cikket vásárolhassanak az értékpapírral.

Szeptember 22. – Az Országgyűlés határozatban szólítja fel a kormányt, hogy terjessze be a szükséges törvényjavaslatokat a társadalombiztosítás költségvetésének rendbehozatalára. A Parlament elfogadja a Társadalombiztosítási Alap tavalyi költségvetésének végrehajtásáról szóló törvényt. – Csurka István cáfolja, hogy az általa életre hívott Magyar Út alapítvány bárkit is kirekesztene felhívásával, miszerint az alapítók új, nemzeti keresztény középosztály megteremtésére és hatalomra juttatására törekednek. – Az MSZOSZ alapvetően egyetért a kétkulcsos áfa bevezetésével, de a rászorulóknál nagyobb ellentételezést és az alapélelmiszereknél a nullakulcs fenntartását javasolja. – A Duna elterelésének megakadályozására szólítja fel az Országgyűlést és a kormányt a Szigetközi Szövetség. – Az ózdi Acélmű volt német társtulajdonosa lehetőséget kapott arra, hogy 3 milliárd Ft értékben vásároljon az Állami Vagyongyűrtés bármely, privatizációra meghirdetett vagyonából. – Megállapodás születik arról, hogy jan.-tól ismét a református egyházé lesz a debreceni Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola. – Megölnek egy etióp diáklányt Debrecenben.

Szeptember 23. – Washingtonban a Nemzetközi Valutaalap szakértői elfogadják, hogy a magyar költségvetés 1993-ra tervezett hiánya legfeljebb a nemzeti össztermék 6%-a legyen. A pénzügyet ugyanakkor biztosítékot szeretne kapni, hogy Magyarország végrehajtsa az államháztartás reformját. – Magyar–lengyel kormányfői találkozót tartanak Budapesten. Antall József és Hanna Suchocka egyaránt kívánatosnak tartja a gazdasági együttműködés és a kereskedelem bővítését. – Washingtonban Jeszenszky Géza külügyminiszter találkozik jugoszláv kollégájával, akit arra kér, hogy állítsák le a szerb menekültek betelepítését a Vajdaságba.

Szeptember 24. – Budapesten több tízezres tömeg tart békés felvonulást, tiltakozva a szaporodó szélsőséges politikai megnyilvánulások miatt. A megmozdulást a Demokratikus Charta szervezi. Hasonló demonstrációt tartanak Miskolcon is. – Vitanapot tartanak az amerikai kongresszusban a magyar származású demokrata párti képviselő, Tom Lantos kezdeményezésére a Magyarországon tapasztalható szélsőségekről. A politikus élesen bírálja az MDF alelnökének, Csurka Istvánnak a nézeteit. – Nemzeti Liberális Körök létrehozására szólít fel a Magyar Demokrata Fórum 5 parlamenti képviselője. Balácsi Tibor, Debreczeni József, Elek István, Furmann Imre és Kulin Ferenc úgy véli, hogy a jövőben szervezettebben kell ellensúlyozni a Csurka-féle népi-nemzeti irányvonalat. – A cseh-szlovák külügyminiszter, Jozef Moravčík azt javasolja magyar kollégájának, hogy a 2 ország együtt kérje az Európai Közösségek segítségét a bósi vita megoldásához, elveti azonban a hágai nemzetközi bíróság közreműködését. – A kormány újabb intézkedéseket hoz az aszálykárök enyhítésére. – Az Amerikai Magyar Koalíció nevű szervezet elfogadhatatlannak és kártékonynak tartja a nemzeti, az etnikai és a vallási kisebbségekkel szembeni, valamint a magyarság nemzeti tudata elleni intoleráns és lázító megnyilvánulásokat.

Szeptember 25. – Antall József miniszterelnök is részt vesz a Duna–Majna–Rajna-csatorna nürnbergi megnyitőünnepségén. A kormányfő felszólalásában bírálja, hogy Szlovákiában megváltoztatják a Duna hajózható medrét és az 1947-es békeszerződésekben határfolyóként megjelölt folyót egyoldalúan Szlovákia területére vezetik. Mečiar szlovák kormányfő később

rendkívüli jelentőségű incidensnek minősíti Antall József beszédét. – A kormány jóváhagyta, hogy versenypályázatot írjanak ki a vállalkozóknak az 1996-os világkiállítás beruházásaira. A kabinet döntött arról is, hogy a hatpárti egyeztetés alapján új tervezetet nyújt be a távközlési törvényre. – A magyar pénzügyminisztert választják meg 1 évre a Valutaalap és a Világbank közgyűlésének elnökévé. – A szakszervezeti választási törvényről kezdtek tárgyalásokat a kormány és az érdekvédelmi szervezetek képviselői. – Polgári lakosság elleni erőszak miatt feljelentést tettek az 1956. okt. 26-ai mosonmagyaróvári sortűz túlélői Dudás István és tisztársai, valamint a laktanya határőrkatonaí ellen. – Parlamenti képviselőhez jut a Nyugdíjasok Pártja, miután Barcza Imre független képviselő csatlakozott a szervezethez. – A magyar honvédelmi miniszter képtelennek nevezte és határozottan cáfolta azokat a vádakat, hogy a Magyar Honvédség alakulatokat helyezett készütségbe az ország északi határszakaszán. – Surján László népjóléti miniszter a kereszténydemokraták női tagozatának ülésén úgy vélekedik, hogy a terhességmegszakítás megtiltása nem lehet a népesedéspolitikai eszköze, ehelyett más ösztönzőket kellene találni. – A magyar Országgyűlés elnökének szlovéniai tárgyalásain megállapítják, hogy a 2 országnak azonosak az elképzelései a kisebbségpolitikáról.

Szeptember 26. – Rendkívüli ülést tart a kormány. A testület indítványa szerint az 1993. évi költségvetés hiánya nem lehet több 185 milliárd Ft-nál, a társadalombiztosítás deficitje pedig nem haladhatja meg a 40 milliárd Ft-ot. Dönt a kormány arról is, hogy a jövő ősztől csökkenjen a pedagógusok átlagóraszám, és bővítik az illetménypótlékok körét is. A kormányülésen azt a javaslatot is elfogadják, hogy a benzin árába épített útalap jan.-tól 1 Ft-tal több legyen. – New Yorkban Jeszenszky Géza külügyminiszter az ottani magyarság képviselői előtt kijelenti: a magyar politikát nem irányítják sem Moszkvából, sem New Yorkból, sem pedig Tel-Avivból. A miniszter ezzel a kijelentésével Csurka István tanulmányára céloz. – Szabó Jánost választják meg a Független Kisgazdapárt 37 fős frakciójának vezetőjévé, miután elődje, Pásztor Gyula lemondott. – Hatpárti megállapodást sürget az MSZP elnöke, Horn Gyula a gazdasági növekedésről, a szociális juttatásoktól és az iparpolitikáról. – Ózdon tartják a II. Magyar Ufo-kongresszust. – Agárdon 16 ember meghal, amikor egy német kisbusz összeütközik egy mozdonnyal a vasúti átjáróban.

Szeptember 28. – Kupa Mihály pénzügyminiszter nem ért egyet a kormánynak azzal az elképzelésével, hogy az 1 millió Ft fölötti jövedelmeket 50%-kal adóztassák meg. Szerinte így a magas jövedelműek közül sokan nem vallanák be a valódi éves keresetüket. – Szabó Iván ipari miniszter úgy látja, hogy az ország gazdasága a nyáron túljutott a mélypontra, és a termelés az elmúlt 4 évi visszaesés után növekedésnek indult. – A Televízió elnöke felmenti Pálffy G. István, a Tv-Híradó és A Hét című műsor főszerkesztőjét. Hankiss Elemér döntését részint azzal indokolja, hogy Pálffy műsorai az utóbbi időben már túrhetetlenül elfogultakká váltak, részint pedig azzal, hogy az újságíró 2 héttel korábban nyílt levélben ellenségnek nevezte őt. – A médiaügyekért felelős államtitkár, Katona Tamás a lehető legborúlátóbban ítéli meg a médiatörvény esélyeit a Tv-Híradó és A Hét főszerkesztőjének leváltása után. – Az Országgyűlésben napirend előtt éles vita alakul ki Izsó Mihály kisgazda képviselő mandátumának igazolásáról, miután a Torgyán József által jelölt politikust a párt másik szárnya nem akarja elfogadni. – A Magyar Katolikus Püspöki Kar azt kéri az Országgyűléstől, hogy az abortusz-ügyben az élethez való alapvető emberi jogok alapján alkosson törvényt. A testület szerint a jogszabálynak korlátozás nélkül ki kell terjednie a magzati élet teljes védelmére. – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében már 20% fölé emelkedik a munkanélküliségi ráta. – Meghal Árkus József újságíró, humorista. 62 éves volt. – Pest megyei rendőr-főkapitányság akcióosztálya őrizetbe veszi a Budapesti Maccabi Sport Club elnökét, Tasnádi Pétert, akit zsarolással és más bűncselekmények elkövetésével gyanúsítanak.

Szeptember 29. – Az Országgyűlés megerősíti az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről 1950-ben kötött nemzetközi egyezményt. – Budapesten Antall József kormányfő fogadja a szlovákiai magyar pártok képviselőit. A megbeszélésen közös érdeknek tekintik, hogy jó kapcsolatok alakuljanak ki a 2 nép között Szlovákia függetlenné válása után. – Katona Tamás államtitkár kijelenti: a kormány mindent megtesz azért, hogy új megállapodást kössön a Televízió és a Rádió működéséről, és a médiák jövője ne az utcán dőljön el. – A médiaügy legfrissebb fejleményeit vitatja

meg késő esti ülésén az MDF frakciója. – Lemond a Történelmi Igazságtétel Bizottságának elnökségi tagságáról Kopácsi Sándor. Az 1956-os forradalom egyik budapesti vezetője egyetért a közelmúltban szintén lemondott Nagy Erzsébet értékelésével, amely szerint a szélsőséges csoportok előretörése megosztotta a szervezetet. – Az MNB csökkenti betéti és hitelkamatait. – Lefokozzák és azonnali hatállyal elbocsátják a szolgálatból a fiatalokúak tököli börtönének igazgatóját, akit sikkasztással és szabálysértéssel vádolni.

Szeptember 30. – Az Országgyűlés külügyi bizottságának zárt ülésén Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter kijelenti: a kormány elszánta magát arra, hogy haladéktalanul a hágai nemzetközi bírósághoz forduljon a bósi erőmű ügyében. – Kupa Mihály pénzügyminiszter az Országgyűlés elé terjeszti az 1993. évi költségvetés tervezetét, amely 180–185 milliárd Ft hiánnyal számol. – Az MDF a parlamenti munkára hivatkozva a szokásos dec.-i időpontról jan. végére halasztja soron következő, 6. országos gyűlését. – A kormány álláspontja szerint a Televíziónál és a Rádiónál végrehajtott személyi változások visszavonhatatlan lépések, amelyek veszélyeztetik a médiakérdés rendezését. – A hírközlési államtitkár bejelenti, hogy a kormány várhatóan már a hónap közepén beindítja a műholdas, magyar nyelvű kísérleti műsorokat a Kárpát-medencében élő magyarság számára. – 67 éves korában meghal Bélafi Antal, a Független Kisgazdapárt Veszprém megyei országgyűlési képviselője. – Mečiar szlovák kormányfő a magyar miniszterelnök levelére adott válaszában úgy véli: Magyarország a környezetére akarja hárítani saját problémáit, ami nem tisztességes Szlovákiával szemben, de nem szolgálja hosszú távon a magyar érdekeket sem.

Október 1. – Antall József aránytévesztésnek tartja, hogy Soros György a kormányfőhöz fordult levélben Csurka István nagy vihart kavart tanulmánya miatt. A miniszterelnök hangsúlyozza, hogy az országgyűlési képviselők a saját nevükben tett kijelentéseikért maguk felelősek. – Jeszenszky Géza külügyminiszter az ENSZ közgyűlésén mondott felszólalásában hatékony kisebbségvédelmi normák kidolgozását sürgeti. – Madridban Antall József, az MDF és Surján László, a Kereszténydemokrata Néppárt elnöke is részt vesz a Nemzetközi Demokrata Unió értekezletén. – A kormány abban látja a médiaügy megoldását, ha előbb a Televízió és a Rádió elnökének személyében állapotok alakulnak meg, és csak azután alkotja meg az Országgyűlés a médiatörvényt. Göncz Árpád köztársasági elnök kijelenti: hajlandó aláírni a médiaelnökök személyére vonatkozó javaslatokat, ha azokat az Országgyűlés kulturális bizottságának kétharmada támogatja. – A kormány megalakítja a Hungária Televíziót a kelet-közép-európai magyarság számára. – Bukarestben felavatják a Magyar Kulturális Központot. – A Szabad Demokraták Szövetsége csak akkor támogatja a kétkulcsos áfa bevezetését, ha ez a költségvetési kiadások radikális csökkentésével párosul. – Az OTP ismét csökkenti betéti és hitelkamatait. – A Győri Katonai Ügyészség megtagadja a nyomozást az 1956-os mosonmagyaróvári sortűz elrendelője ellen, mert az akkor hatályos törvények szerint az eset nem sorolható a jogot sértő bűncselekmények közé. – A budapesti rendőrfőkapitány, Bodrácska János bejelenti, hogy a sikkasztással gyanúsított sportmenedzser, Zemlényi György New Yorkban van.

Október 2. – A kormány elfogadja a betétvédelmi rendszer fejlesztésének elveit és a Betétbiztosítási Alapról szóló törvényjavaslatot. – A cseh-szlovák miniszterelnök Antall József kormányfőnek küldött üzenetében megerősíti, hogy Prága nem hajlandó Budapesttel együtt a hágai nemzetközi bíróság állásfoglalását kérni a bósi vízerőmű ügyében, viszont örömmel veszi Magyarország hajlandóságát az Európai Közösségek szakértőinek bevonására egy közös vizsgálatba. – A 3 ellenzéki párt megállapodik abban, hogy készek egy időben tárgyalni a médiatörvényről és az új rádió-, ill. tévéelnök személyéről, ha kormánygaranciát kapnak, hogy lesz médiatörvény. – A Keresztény-Zsidó Tanács aggodalmát fejezi ki az utóbbi időben elhangzott szélsőséges nacionalista és antiszemita megnyilvánulások miatt. – A budapesti rendőrfőkapitány teljes hírzárlatot rendel el a Zemlényi-ügyvel kapcsolatban.

Október 3. – Az ENSZ Biztonsági Tanácsában Erdős André nagykövet kijelenti: Magyarország támogatja nemzetközi bizottság felállítását a délszláv háborúban elkövetett emberi jogsértések kivizsgálására. – Az MDF országos választmánya a demokrácia elleni lépésnek tartja Pálfy G. István eltávolítását a Tv-Híradó és A Hét című tévéműsor éléről. – Robbanás a mecseki

uránbányában, hárman meghalnak.

Október 4. – Balsai István igazságügy-miniszter egy bécsi fogadáson úgy nyilatkozik, hogy Magyarország csak fenntartásokkal támogatná Szlovákia európai tanácsbeli tagságát, ha önállósulása után nem örökölné automatikusan a tagságot. – 77 éves korában meghal Gyárfás Miklós író.

Október 5. – Jeszenszky Géza is részt vesz az Európai Közösségek és a visegrádi hármak luxemburgi külügyminiszteri értekezletén, amelyen nyilatkozatot fogadnak el a kapcsolatok erősítéséről Magyarország, Cseh-Szlovákia és Lengyelország, valamint a Közös Piac tagállamai között. – Bécsben Für Lajos honvédelmi miniszter osztrák kollégájával folytatott megbeszélésen úgy vélekedik, hogy nemzetközi megfigyelőket kellene küldeni azokra a délszláv területekre, amelyekre eddig még nem terjedtek ki a harcok. – A légterek közös figyelőrendszerének kialakításáról kezdenek tárgyalásokat nyugati és kelet-európai országok képviselői Budapesten. – Hankiss Elemér hajlandó fontolóra venni az együttműködést Chrudinák Alajossal, ha az utóbbi nyilvánosan visszavonja valamennyi vádját a tévéelnökkel szemben. – Az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatósága saját hatáskörébe vonja a Zemplényi-ügyet.

Október 6. – Az Országgyűlés elfogadja az 1991. évi költségvetés végrehajtásáról szóló törvényt, miszerint a tervezett 78 milliárd helyett 114 milliárd Ft volt a deficit. A képviselők döntenek arról, hogy 1,2 milliárd Ft-tal csökkentik a központi igazgatási kiadásokat. – Országszerte megemlékezéseket tartanak az aradi vértanúk napján. – Budapesten Antall József kormányfő arról tájékoztatja a szlovákiai magyar koalíció 3 pártjának képviselőit, hogy Magyarország nem kívánja elszigetelni Szlovákiát a nemzetközi szervezetekben. – Budapesten tárgyal a kanadai fő kormányzó, Ramon John Hnatyshyn.

Október 7. – Magyar-osztrák kormányfői tárgyalások Kismartonban (Eisenstadt). Antall József és Franz Vranitzky megegyezése alapján az év végéig el kell készülnie annak a gazdasági megállapodásnak, amely rendezi a 2 ország vitáit. – Pozsonyban nem közelednek az álláspontok a bósi vízlépcső ügyében a szlovák és a magyar parlament külügyi bizottságának tagjai között. Megállapodnak ugyanakkor, hogy közös bizottságot állítanak föl a nemzetiségi kérdések tisztázására. – A parlamenti pártok és a szakszervezetek képviselői megállapodnak abban, hogy a nov.-re tervezett szakszervezeti választásokat márc.-ra kell halasztani. – ENSZ-vámszakemberek érkeznek Szegedre, hogy – egyelőre 3 hónapon át – ellenőrizzék a Jugoszlávia elleni embargó betartását Magyarország déli határszakaszán. – Az amerikai hatóságok nem találják az állítólag oda szökött magyar exszómenedzsert, Zemplényi Györgyöt, akit körülbelül félmilliárd Ft elsikkasztásával vádolnak.

Október 8. – A kormány úgy látja, hogy a nyugati országok szemében mindinkább válságövezetnek tűnik a Kelet-közép-európai térség, de Magyarország, valamint a visegrádi hármak megítélése továbbra is kedvező. – Göncz Árpád államfő szerint fontos, hogy a médiák ügyében nem hivatalos tárgyalások kezdődjenek a parlamenti pártok frakciói között. – A kecskeméti Liberális Kör alakuló ülésén Debreczeni József úgy vélekedik, hogy az MDF-en belül az utóbbi időben teret nyert szélsőséges radikalizmus veszélyezteti a legnagyobb kormánypárt centripolitikáját. – Az MTA elnöksége a magyar kulturális és tudományos élet támogatásáért Pro Scientia Hungarica éremmel tünteti ki Soros Györgyöt és Ryoichi Sasakawát. – Együttélés néven megalakul a magyarországi cigányszervezetek szövetsége. – Ismét törökbálinti katonákat vesz őrizetbe a Budapesti Katonai Ügyészség.

Október 9. – Magyarország az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet válságkezelő fórumához, az Európa Tanácshoz és az Európai Közösségekhez fordul, ha nem sikerül megállapodnia Szlovákiával a háromoldalú szakértői bizottság munkájáról a bósi vízerőmű ügyében. – Göncz Árpád fogadja a koalíciós pártok frakcióinak vezetőit, akik kijelentik, hogy mind a médiatörvény ügyében, mind a személyi kérdésekben megállapodásra törekednek az ellenzékkel. A kormánypárti politikusok ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy halaszthatatlannak tartják a Televízió és a Rádió személyi kérdéseinek megoldását. – A Fidesz frakcióvezetője, Orbán Viktor közli, hogy pártja offenzívát indít az 1994-es választások megnyerésére. – Magyarország és Ausztria

új megállapodást köt a kitoloncolásról. Eszerint a jövőben Magyarország nem 72 órán, hanem 90 napon belül köteles visszafogadni azokat az illegális határátlépőket, akik rajta keresztül érkeztek Ausztriába. – A Hungária Televízió Alapítvány kuratóriuma Csoóri Sándort, a Magyarok Világszövetségének elnökét választja meg a testület elnökének. – Budapesten kábítószer-ellenes akciót indít a Főpolgármesteri Hivatal.

Október 11. – Eltörik a Barátság Kőolajvezeték a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Nagyhalász környékén.

Október 12. – A Világ Menekültproblémáit Tanulmányozó Társaság budapesti kongresszusán Boross Péter belügyminiszter úgy véli: Kelet-Európában fennáll a veszély, hogy a posztkommunista irányzatok erősödése és a nacionalista törekvések miatt újabb ezrek menekülnek el otthonukból. – Az MDF-es Kulin Ferenc cáfolja, hogy paktumot kötött volna az ellenzék és a koalíció a médiavezetők személyéről.

Október 13. – A köztársasági elnök és a kormányfő újabb konzultációt tart médiaügyben. Göncz Árpád és Antall József megállapodik abban, hogy ha 2 héten belül nem jön létre megegyezés a médiatörvény vitás kérdéseiről és a médiaelnökök személyéről, akkor a köztársasági elnök azt nevezi ki, aki kétharmados támogatottságot ér el az Országgyűlés kulturális bizottságában. – Kézzelfogható eredmény nélkül ér véget a Magyar–cseh-szlovák külügyi konzultáció Bósról. A magyar delegáció tájékoztatása szerint a cseh-szlovák fél nem hajlandó egyértelmű biztosítékot adni arra, hogy a bizottság tevékenységének befejezéséig nem terelik el a Dunát. A lengyel külügyminiszter, Krysztof Skubiszewski budapesti tárgyalásain úgy véli: Magyarország és Lengyelország politikai együttműködése Európa egyik stabilizáló tényezője, ám a kétoldalú gazdasági kapcsolatok elmaradnak a kívánatostól. – Az Országgyűlés megkezdi a vitát az abortuszról, amelyet a kormány 2 változatban terjeszt be: az enyhébb szabályozás az anya válsághelyzetére tekintettel bizonyos feltételekkel lehetővé teszi a művi terhességmegszakítást, míg a szigorúbb változat, amelyet csak a kereszténydemokraták támogatnak, személyiségi jogokkal rendelkező, jogképes lénynek tekinti a magzatot. – A parlament első alkalommal oszlat fel egy helyi önkormányzatot. A tiszaderzsi testület a személyi konfliktusok miatt már hónapok óta képtelen volt ellátni feladatait. – A Magyar Gazdasági Kamara szerint – a kormányzati várakozásokkal szemben – jövőre megáll az export gyors növekedése. – Irodalmi Életmű-díjakat ad át Soros György 13 magyar írónak, ill. költőnek. – Budapest rendőrfőkapitányát megfenyítik, a bűnügyi főosztályvezetőt pedig lefokozzák és elbocsátják. A Magyar Távirati Iroda értesülése szerint Bodrácska János azért kap fegyelmit, mert elhamarkodottan azt nyilatkozta, hogy a csalással vádolt volt úszómenedzsert, Zemplényi Györgyöt már megfigyelés alatt tartják az amerikai hatóságok. A bűnügyi főosztályvezető esetében kiderült, hogy egy büntetett előéletű vállalkozóval együtt alapított kft-t.

Október 14. – A kormány a Duna Bizottság rendkívüli ülészakánának sürgős összehívását kezdeményezi, hogy a Duna menti országok képviselői megvitassák a bósi vízerőmű tervezett üzembe helyezésének következményeit. – Antall József fogadja az Amerikai Hírszerző Ügynökség, a CIA igazgatóját, Robert Michael Gatest. – Az Állat-egészségügyi Hatóság elrendeli a pestissel fertőzött sertések leölését békés megyében, és zárlat alá helyezi Újkígyós, Lökösháza és Kétegyháza környékét. – A Független Kisgazdapárt 16 ügyvivője egy Torgyán József nélküli párt megteremtéséről tárgyal. – Dél-Korea 650 millió dolláros kölcsönt ad Magyarországnak. – Vádat emelnek Eörsi Mátyás ellen hivatalos személy nagy nyilvánosság előtti megsértése miatt. A miniszterelnök jún.-ban tett feljelentést az országgyűlési képviselő ellen, mert a tévé egyik műsorában azt állította: a taxisblokádnál Horváth Balázs belügyminiszter azt fontolgatta, hogy a tömegbe lövet. – Különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés miatt a Fővárosi Ügyészség vádat emel Romhányi László, a Jurta Színház igazgatója és társai ellen.

Október 15. – Bécsben osztrák–magyar elnöki találkozót tartanak. Thomas Klestil és Göncz Árpád egyetért abban, hogy átfogó nemzetközi egyezményben kell szabályozni az Európában élő nemzeti kisebbségek jogait. – A kormány emeli azoknak a nyugdíját, akiknek a járadék meghatározásába nem számítottak be a munkában 1929. előtt eltöltött éveit. 1945. után fizetés nélküli, vagy

csökkentett bérért munkára köteleztek. – A nyilas rémuralom áldozataira emlékeznek Budapesten kormányzati és parlamenti politikusok. – Budapesten tárgyal a német külügyminiszter, Klaus Kinkel. – Hankiss Elemér felmenti Chrudinák Alajost a Panoráma főszerkesztői beosztásából, de televíziós munkaviszonyát nem szünteti meg. – Etikai fegyelmi eljárást indít az MDF illetékes bizottsága Debreczeni József képviselő ellen a Csurka Istvánnak címzett nyílt levele miatt. – A magyar és a szlovák külgazdasági miniszter egyezményt ír alá arról, hogy kölcsönösen elősegítik a 2 ország vállalkozóinak piacra jutását. – Az állami gazdaságokban megkezdődik a földosztás: a jogszabály szerint a dolgozók 20 aranykorona értékű földet kaphatnak. – Az MDF 3 képviselője, Zétényi Zsolt, Fekete Gyula és Bogdán Emil feljelentést tesz a legfőbb ügyésznél azok ellen, akik 1956. okt.-ben és azután olyan tetteket követtek el, amelyek az akkor hatályos rendelkezések szerint is háborús bűncselekménynek minősülnek. – A KSH jelentése szerint szept.-ben az árak lényegesen gyorsabban emelkedtek, mint az előző hónapokban. Szept.-ben az infláció 2,4%, míg júl.-ban és aug.-ban 0,3–0,8% volt.

Október 16. – A kormány ifjúsági, földművelési, menekültügyi és idegenforgalmi pénzalapot hoz létre. A szövívői tájékoztatón cáfolják, hogy a CIA vezetője budapesti tárgyalásain az iránt is érdeklődött volna, mi lenne a magyar álláspont, ha a Nyugat esetleg katonailag beavatkozna a délszláv válságba. – Az MDF etikai bizottsága megrovásban részesíti Debreczeni Józsefet, mert a Csurka-tanulmányt elemző cikkében azt a következtetést vonta le, miszerint az MDF alelnökének gondolatai megegyeznek a náci ideológia alapjaival.

Október 17. – Gazdasági irányváltást és a magyar gazdaság fokozottabb védelmét sürgeti a Kereszténydemokrata Néppárt nagyválasztmánya. A tanácskozáson elhangzik: a kereszténydemokraták csak akkor támogatják a kétkulcsos áfa bevezetését, ha a rászorulóknak esetében ellentételezik az újabb adóterheket. – Antall József kormányfő a piarista rend jubileumi ünnepségén úgy vélekedik: a világban még nem múlt el egy újabb katonai veszély, mint ahogy Magyarországon is veszély fenyegetheti az átalakulást. – Budapestre látogat a volt bolgár cár, II. Simeon.

Október 18. – A kormány jegyzékben közli Cseh-Szlovákiával, hogy egyetért az Európai Közösségek javaslatával a háromoldalú szakmai bizottság azonnali felállításáról. A kabint egyúttal hangsúlyozza, hogy a közös piaci feltételekkel ellentétesnek tartja a Duna-meder tervezett elzárását. – A Duna elterelése ellen tüntetnek az Országház épülete előtt az Egyesült Államokban élő környezetvédők, Lipták Béla szervezésében. – Az SZDSZ hosszú távú külpolitikai elképzelései szerint a szomszédokhoz fűződő viszony lényeges, de nem egyedülálló eleme az ott élő magyarság helyzete.

Október 19. – A médiaügy megoldására összehívott hatpárti különbizottság megkezdte a tárgyalások menetének tisztázását. Ha a megbeszélések a kitűzött határidőig, vagyis okt. 27-éig nem vezetnek eredményre, akkor a kormány – Antall József miniszterelnök és Göncz Árpád államfő megállapodásának megfelelően – beterjeszti személyi javaslatát, és felkéri a parlamentet, hogy haladéktalanul szavazzon a médiatörvényhez benyújtott módosító indítványokról. – Az Országgyűlésben a privatizációért felelős tárca nélküli miniszter, Szabó Tamás visszautasítja a Fidesz vádját, hogy törvényt sértett volna, amikor a közelmúltban adatokat kért a bankoktól. – A Munkaügyi Minisztérium adatai szerint aug.-ban és szept.-ben csökken a munkanélküliség növekedési üteme. – Az 1993. évi költségvetés előkészítéséről kezdenek tárgyalásokat a pénzügyminiszter jelenlétében a koalíciós pártok frakciói. – Magyar részről is megerősítik, hogy Szlovákiában valószínűleg elhalasztják a Duna e napra tervezett elterelését. – A német külügyminiszter telefonon tájékoztatja magyar kollégáját arról, hogy az Európai Közösségek a bósi vita háromoldalú, tárgyalásos rendezését szorgalmazza. – A budapesti külképviseletek diplomatái határszemlájükön eredményesnek tartják a magyar városok és az Európai Közösségek megfigyelőinek együttműködését a Szerbia ellen elrendelt embargó ellenőrzésében. – Budapesten bőrfejük ismét megtámadnak egy színes bőrű diákot. A fiatalok tettéseket elfogják. – Demszky Gábor főpolgármestert hastífusszal kórházban ápolják.

Október 20. – Antall József kormányfő levélben hívja fel az európai és amerikai vezető politikusok figyelmét arra, hogy a Dunának mint határfolyónak az elterelése jogellenes cselekmény, és sérti az

ENSZ alapokmányát, valamint a helsinki záródokumentumot. – A Honvédelmi Minisztériumban cseh-szlovák megkeresésre hivatalosan cáfolják, hogy Rajkánál csapatösszevonások lennének. – Moszkvába utazik Göncz Árpád államfő. – Magyarország és az Európai Közösségek képviselői meghosszabbítják az év végéig érvényes ideiglenes társulási szerződést hatályát. – Az Alkotmánybíróság elnöke javasolja a kormánynak: legkevesebb fél évvel halassa el a vagyonyilatkozat beadási határidejét, hogy a testület megvizsgálhassa, nem sérti-e a nyilatkozattételi kötelezettség az emberi jogokat. – Sztrájkra vagy tüntetésre, de mindenképpen figyelmeztető megmozdulásra készül az MSZOSZ, mert szerintük a kormány egyes intézkedései tovább rontják a dolgozók életkörülményeit. – Az Érdekegyeztető Tanács munkavállalói oldala ellenzi a nők nyugdíjkorhatárának tervezett emelését. – A magyar áruk és ezáltal a vállalatok határozottabb védelmét sürgeti a Gyáriparosok Országos Szövetsége. – Für Lajos honvédelmi miniszter Svájcban tárgyal. – Magyarország – Ausztria és Románia után – Szlovéniával is kitoloncolási egyezményt köt.

Október 21. – A határokon túl élő kisebbségek helyzetéről is tárgyal Moszkvában Göncz Árpád államfő és Borisz Jelcin orosz elnök. – A kormány elfogadja a devizatörvény irányelveit. – A parlament honvédelmi bizottsága kevesli a költségvetési javaslatban a honvédelemre szánt nem egész 70 milliárd Ft-ot. – Az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság vezetője közli, hogy az intézmény tartalékai teljesen kimerültek, és jövőre sincs remény a hiány pótlására. – Az MDF parlamenti frakciójából több mint 40-en – köztük Szabad György házelnök, Katona Tamás miniszterelnökségi államtitkár és Kulin Ferenc, a kulturális bizottság elnöke – írják alá azt a nyilatkozatot, amelyben a kormányzó párt liberálisai elítélik Debreczeni József pártbüntetését. – A Magyarország és Ukrajna közötti kishatárforgalom egyszerűsítésében és gyorsításában állapodik meg a 2 ország kormánya. – Washingtonban a magyar Állami Számvevőszéknek ítélik a központi ellenőrző szervezeteket tömörítő nemzetközi szövetség díját.

Október 22. – Brüsszelben eredménytelenül végződnek a közös piaci közvetítéssel zajló magyar–cseh-szlovák tárgyalások, mert a cseh-szlovák delegáció nem fogadja el az Európai Közösségek feltételeit, köztük azt, hogy a szakértői vizsgálatok idejére állítsák le a bősi munkálatokat. Martonyi János külügyi államtitkár közli, hogy a szlovákiai Dunaszakaszon már folynak a folyó elterelési munkálatai. – A kormány elfogadja a tartósan állami tulajdonban maradó vállalatokat működtető Állami Vagyonkezelő Rt. alapító okiratát. A részvénytársaság irányításával Teleki Pált bízzák meg. – Moszkvában Göncz Árpád államfő is részt vesz azon a fogadáson, amelyet az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc évfordulóján tartanak a magyar nagykövetségen. – A legfőbb ügyész nyomozást rendel el az 1956-ban elkövetett háborús bűnök ügyében. – A médiaügyekért felelős államtitkár, Katona Tamás közlése szerint a 6 parlamenti párt megegyezett a Rádió és Televízió elnökének kinevezési és felmentési rendjéről. – A Közös Piac egyelőre bizonytalan ideig megtiltja az élő sertés és sertéshús importját Magyarországról. A Földművelésügyi Minisztérium tájékoztatása szerint Békés megyében az összes pestissel fertőzött sertést, vagyis mintegy 6800 állatot leöltek. – A Pesti Központi Kerületi Bíróság felmenti a Vasutasok Független Szakszervezeti Szövetségének néhány aktivistáját, akik máj.-ban a Keleti pályaudvaron megakadályozták a Lövér expressz menetrend szerinti indulását.

Október 23. – Budapesten tüntetők egy csoportja, főként nyilas jelképet viselő, Árpád-sávos zászlókat lengető bőrfejúek megakadályozzák, hogy Göncz Árpád államfő elmondja ünnepi beszédét. A Parlament előtt a tömeg a kabinetet és Csurka Istvánt élteti. A köztársasági elnök felindultan hagyja el a Kossuth teret. Göncz Árpádhoz közel álló körök a Belügyminisztériumot teszik felelőssé a tüntetésért, miután a tárca szervezte a Parlament előtti ünnepséget. Boross Péter belügyminiszter ezt visszautasítja. – A kormány jegyzékben szólítja fel a cseh-szlovák kabinetet, hogy okt. 27-éig adjon magyarázatot a Duna elterelésére. A kabinet megítélése szerint Kelet-Közép-Európában újabb konfliktusveszély alakult ki, miután a cseh-szlovák fél nem hajlandó a bősi munkálatok felfüggesztésére. Magyarország képviselője benyújtja a hivatalos keresetet a hágai nemzetközi bíróságnak a Duna elterelése miatt. – Balsai István igazságügy-miniszter kijelenti, hogy 1956 ősztől háború zajlott Magyarországon. Ennek megfelelően a kormány a következő napokban

3 igazságtételi törvényt is a parlament elé terjeszt.

Október 24. – Antall József üzenetben kéri Cseh-Szlovákia vezetőit: azonnal próbálják megakadályozni a Duna-elterelését. – Erdős André nagykövet New Yorkban átadja azt a levelet, amelyben a magyar kormány arra kéri Butrosz Ghali ENSZ-főtitkárt, hogy tájékoztassa a világszervezet tagállamait a Duna egyoldalú cseh-szlovák eltereléséről. – A kormány sajnálja, hogy a Kossuth Lajos téren a hallgatóság egy részének tüntetése, ill. magatartása miatt Göncz Árpád államfő nem mondta el ünnepi beszédét, ugyanakkor a leghatározottabban visszautasítja azokat a gyanúsítgatásokat, amelyek a kormányzat felelősségére utalnak a rendzavarással kapcsolatban. – A Budapesti Rendőr-főkapitányság szerint rendőri szempontból nem történt említésre méltó esemény a Kossuth téren okt. 23-án.

Október 25. – Megkezdődik a víz beáramlása a bősi erőműhöz vezető felvízcsatornába a szlovákiai Dunacsúny és Gútor közötti szakaszon.

Október 26. – Az Országgyűlésben Antall József miniszterelnök napirend előtti felszólalásában úgy véli, hogy az államfő elleni incidenst egyesek az ország izgatására és hangulatkeltésre használták fel. Közli, hogy a kormány megvizsgálja a történeteket, de visszautasítja, hogy különbizottságot állítsanak fel az ügy kivizsgálására. Az SZDSZ elnöke, Tölgyessy Péter ugyanakkor továbbra is úgy látja, hogy a kormány és azon belül a Belügyminisztérium is felelős a hangnem elfajulásáért. – A kisgazdapárti Oláh Sándor lemondásra szólítja fel Boross Péter belügyminisztert, mert felelősnek tartja a Göncz Árpád államfő elleni tüntetésért. A miniszterelnök válaszában kijelenti, hogy a belügyminiszter élvezi bizalmát. Az MDF frakcióvezetője bejelenti, hogy pártja törvényjavaslatot terjeszt elő a fasiszta és bolsevista jelvények nyilvános használatának betiltásáról. – Az MDF egyik képviselőnője, Király B. Izabella az Országház épülete előtt tárgyal bőrfejű fiatalokkal. – A Duna elterelése miatt jelentősen csökken a vízszint Dunakilitinél. A hirtelen apadás miatt több helyen beszakad a folyó partrésze, és megcsúszik a rézű, a szigetközi Duna-ágakból pedig kifelé szalad a víz. – A Parlamentben folytatja munkáját a Televízió és a Rádió jövőjével foglalkozó hatpárti különbizottság. – Megnyitják a Világbank budapesti irodáját. – Baromfipestis van Borsodban, ezért feldolgozási és rétekesítési zárlatot rendelnek el a megyében.

Október 27. – Az Országgyűlés az igazságszolgáltatás függetlenségének biztosítására elfogadja a bírák, az ügyészek, a bírósági és az ügyészségi dolgozók előmeneteléről és javadalmazásáról szóló törvény módosítását, és megszavazza az 1992 évi vagyonpolitikai irányelveket. – Antall József vezetésével kormányküldöttség utazik Londonba, hogy részt vegyen a visegrádi együttműködés országainak másnapi csúcstalálkozóján. – A kormánykoalíció és az ellenzék egymásra hárítja a felelősséget azért, hogy mindeddig nem sikerült megállapodniuk a médiaügyben. Az ellenzéki pártok úgy látják, hogy a kormánykoalíció csupán vezetőcserét akar elérni a Televízió, valamint a Rádió élén, és nem törekszik igazi megállapodásra. Katona Tamás államtitkár ezt határozottan cáfolja, hozzátéve, hogy a tárgyalások éppen azért kezdődhettek el, mert a miniszterelnök és az államfő megállapodott abban, hogy kétharmados egyetértés esetén már a médiatörvény elfogadása előtt megtörténhet a személycsere a médiák élén. – Önálló rendőri alegységet hoznak létre Budapesten a színes bőrűek védelmére.

Október 28. – Magyarország és Cseh-Szlovákia megállapodik abban, hogy a bősi vitát a hágai nemzetközi bíróságon rendezik vagy kötelező nemzetközi bíraskodás elé viszik. A londoni jegyzőkönyv szerint Cseh-Szlovákia vállalja, hogy nem működteti az erőművet, és felfüggeszti a munkálatokat az Európai Közösségek által megszabott időben. – Londonban az Európai Közösségek és a visegrádi csoport kormányfői Antall József javaslatára megállapodnak, hogy a közös piaci bizottság már a dec.-i edinburghi csúcsértekezletig elkezd dolgozni a visegrádi országok csatlakozásának feltételrendszerét. – Az Országgyűlésben Boross Péter belügyminiszter ismét elhárítja a tárca felelősségét a Göncz Árpádot ért incidenssel kapcsolatban. Mint mondja, csak 6-8 fiatal viselt fasiszta jelképeket, és a skinheadek száma sem haladta meg a 70-et. – Megegyezés nélkül érnek véget a hatpárti médiatárgyalások. Katona Tamás államtitkár közli, hogy a sikertelen megbeszélések követően a kormány megteszi személyi javaslatait, és felkéri az Országgyűlést, hogy készítse elő szavazásra a médiatörvényt. – Göncz Árpád köztársasági elnök

újabb megbeszéléseket szeretne tartani Antall József miniszterelnökkel a médiaügyről. – Az SZDSZ 3 platformja úgy ítéli meg, hogy a kormányon belüli és kívüli szélsőjobboldal hallgatóságos szövetsége miatt veszély fenyegeti a magyar demokráciát. – A Magyar Katolikus Püspöki Kar aggodalommal tapasztalja, hogy megszorodtak az olyan szélsőséges megnyilatkozások, amelyekben a faji megkülönböztetés és az antiszemitizmus jelei fedezhetők fel. – A győri újfasiszták vezetője, Györkös István 1 év börtönt kap közösség elleni izgatás és lőfegyverrel való visszaélés miatt, de az ítélet végrehajtását 5 évre felfüggesztik. – Németország behozatali tilalmat rendel el a magyar sertéshúsról.

Október 29. – A kormány jóváhagyja a bósi erőműről folytatott londoni tárgyalási eredményt, és mérsékelten osztozik a küldöttséget vezető Martonyi János külügyi államtitkár óvatos derűlátásában. – Helyszíni vizsgálatot kezdenek Bósnél az Európai Közösségek, a cseh-szlovák szövetségi és a magyar kormány képviselői. – A kisgazdapárt újjáalakulásának évfordulóját együtt ünnepli Torgyán József pártelnök, Oláh Sándor, a 36-ok képviselője és Boross Imre, a Nemzeti Kisgazdapárt főtitkára. – A jugoszláv államfő eddig ismeretlen 56-os dokumentumokat küld Göncz Árpád köztársasági elnöknek, aki a másolatokat átadja az 1956-os Dokumentációs Intézetnek. Október 30. – A kormány elfogadja a háborús és népellenes bűnökről szóló törvényjavaslatot, amely az 56-ös forradalom idején hatályos jogszabályokat foglalja egybe. Az igazságügyi tárca közlése szerint valamennyi törvény ma is hatályban van, de azért a parlament elé terjesztik, mert a bíróságok és az ügyészségek már várják az eligazodásukat segítő törvényt. – Göncz Árpád államfő a médiatárgyalások folytatására kéri a 6 parlamenti pártot, ám Antall József miniszterelnök lezártnak tekinti a megbeszéléseket a kormány megbízottja és a frakciók között. A köztársasági elnök először a pártok képviselőivel, majd a kormányfővel tanácskozik a Televízió és a Rádió jövőjéről. – Magyarország engedélyezi azoknak az amerikai felderítőgépeknek az átrepülését, amelyek a NATO kötelékében a bosznia-hercegovinai légteret ellenőrzik. – A Fidesz alapvetően elhibázottnak tartja a kormány jövő évi költségvetési tervezetét, ugyanis a fiatal demokraták szerint jövőre még nem lehet gazdasági növekedésre számítani. – A Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája elengedhetetlennek tartja, hogy az alapvető élelmiszerekre és a háztartási energiára 1993-ban se kelljen általános forgalmi adót fizetni. – A vasasszakszervezet tiltakozik a kormány jövő évi költségvetési, adózási és társadalombiztosítási elképzelései ellen. – Budapesten leteszik a magántőkéből, külföldi segítséggel felépülő Corvin Egyetem alapkövét. – Budapestre érkezik a szerb trónörökös, Karagyorgyevics Sándor és felesége.

Október 31. – Antall József miniszterelnök egy japán lapnak adott nyilatkozatában úgy véli, hogy a Nyugat késlekedése is hozzájárult a délszláv háború kirobbanásához. – Az MSZP országos választmánya szerint fasiszta provokáció történt okt. 23-án a Kossuth téren, és a kormánykörök képmutató reagálása újabb bizonyítéka annak, hogy politikai céljaik eléréséhez szélsőjobboldali erőkre is támaszkodnak. – A bósi erőmű és a Duna elterelése ellen tiltakozó magyar környezetvédők nem tudnak bejutni dunacsúnyi építkezés területére.

November 1. – A határőrség vezetői cáfolják, hogy az okt. 23-i Parlament előtti rendezvényen a kirendelt határőr katonák részt vettek volna a köztársasági elnök beszédét megakadályozó tüntetésben. Boross Péter belügyminiszter közli: a határőröket azzal bízták meg, hogy zászlókat osztogassanak és röplapokon terjesszék Márai Sándor versét.

November 2. – A kormány elkerülhetetlennek tartja a kétkulcsos áfa bevezetését. – Göncz Árpád államfő együttérzéséről biztosítja üzenetében a Létminimum Alatt Élők Társaságának (LAÉT) képviselőit, akik éhségstrájkba kezdtek a kétkulcsos áfa tervezett bevezetése miatt. – Magyar–orosz kereskedelmi és gazdasági együttműködési bizottság felállításában állapodik meg Moszkvában Kádár Béla külgazdasági miniszter.

November 3. – Az Országgyűlés márc. második felére tűzi ki a társadalombiztosítási önkormányzati, az üzemi tanácsi, valamint a közalkalmazotti tanácsi választások időpontját. – A kormány benyújtja a parlamentnek javaslatát az 1956-os bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonására. – Antall József miniszterelnök a médiatörvény elfogadásáig nem tesz javaslatot a Televízió és a Rádió új elnökének személyére. A kormányfő ennek megfelelően ismét

javasolja a Magyar Televízió és a Rádió elnökének felmentését, ill. Sára Sándor kinevezését a TV alelnöki posztjára. – A 6 legnagyobb szakszervezeti szövetség azt kéri a kormánytól, hogy 1993-ban a nyugdíjak növekedése egyezzen meg a nettó bérek éves emelkedésével, a nők nyugdíjkorhatárát még ne emeljék, és a kétkulcsos áfát a tervezett formában jövőre még ne vezessék be. –

Figyelmeztető sztrájkot hirdet a kormány foglalkoztatáspolitikája miatt a borsodi vasasszakszervezet. – Debrecenben közösség elleni izgatás gyanújával nyomozást indítanak azoknak az ismeretlen tetteseknek a felkutatására, akik a város több pontján fasiszta jelképeket és feliratokat mázoltak épületekre, szobrokra. – 71 éves korában meghal Csákányi László színművész.

November 4. – Antall József kormányfő megbeszéléseket folytat a katolikus egyház vezetőivel. – Tárcaközi bizottság alakul azoknak a magyar műkincseknek a felkutatására és visszaigénylésére, amelyeket a II. világháborúban a Szovjetunióba hurcoltak. – A szokásosnál jóval nagyobb a vízszint ingadozása az Öreg-Dunán. – Magyarországról 80 tonna segélyszállítmány érkezik Belgrádba.

November 5. – Strasbourghban Jeszenszky Géza külügyminiszter aláírja a regionális és kisebbségi nyelvek európai chartáját. – Antall József miniszterelnök annak ellenére javasolja a TV alelnökének Sára Sándort, hogy a neves filmrendező nem kap kétharmados támogatást kinevezéséhez a parlament kulturális bizottságában. A testület Hankiss Elemér és Gombár Csaba médiaelnökök felmentését sem támogatja kétharmados többséggel. – A kormány fél évvel elhalasztja a vagyonyilatkozat megtételének határidejét, hogy az Alkotmánybíróság állást foglalhasson a kérdésben. A kabinet dönt arról is, hogy 1993. márc.-tól lakott területen 50 km/h lesz a megengedett legnagyobb sebesség. – Cseh-Szlovákia javasolja Magyarországnak, hogy egyeztessék azokat a kérdéseket, amelyekre a hágai nemzetközi bíróságtól várnak választ a bósi erőművel kapcsolatos jogvitában. – A Földművelésügyi Minisztériumban cáfolják, hogy a kárpótlási folyamat miatt országszerte nagy területek lennének megműveletlenül. – Jogerősen 14, ill. 11 év börtönbüntetésre ítélik az 1 évvel ezelőtti nyíregyházi taxisgyilkosság 2 tettesét.

November 6. – A kormány intézkedéseket dolgoz ki a Duna elterelése miatt kialakult környezeti vészhelyzet elhárítására. – Az Európai Közösségek Bizottsága a szakértői jelentések alapján úgy dönt, hogy a bósi erőmű építését legkésőbb nov. 21-én le kell állítani. – Antall József miniszterelnök szerint ha a Televízió és a Rádió jelenlegi vezetői hivatalukban maradnak, akkor a kormány nem tudja vállalni felügyeleti felelősségét, és ennek költségvetési vonzatai is lehetnek. – Jeszenszky Géza külügyminiszter kisebbségvédelmi egyezményt ír alá szlovén kollégájával Ljubljánban. – Az MNB alelnöke, Hárshegyi Frigyes közli, hogy Magyarország 1992-ben kevesebb hitelt vett fel, mint amennyit törlesztett, így kb. 1,8 milliárd dollárral csökkent az ország nettó adósságállománya. – A népjóléti miniszter tárgyalási alapnak tekinti a szakszervezetek javaslatát, hogy a nyugdíjkorhatár emelését ne kezdjék el jövőre.

November 7. – A SZDSZ Országos Tanácsa azt kéri a miniszterelnöktől, hogy vonja vissza a Rádió és Televízió elnökének felmentésére tett újabb előterjesztést, mert a testület szerint az országnak nem gyűlöletkeltő kampányokra, hanem a politikai erők jó szándékú együttműködésére van szüksége.

November 8. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda megerősíti, hogy az ellenzék magatartása miatt érvényét veszítette az a megállapodás, amelyet a miniszterelnök és a köztársasági elnök kötött a Rádió és a Televízió vezetőiről és a médiatörvényről.

November 9. – Az Országgyűlés újabb igazságtételi törvényjavaslatot tűz napirendjére, ezúttal a kereszténydemokraták indítványát. – A kormány elfogadja azt a cseh-szlovák javaslatot, hogy a 2 fél jogi szakértői a következő héten Prágában fogalmazzák meg a közös beadványt a hágai nemzetközi bíróságnak a bósi vízlépcső ügyében. – Göncz Árpád köztársasági elnök további tárgyalásokat tart szükségesnek ahhoz, hogy megegyezés jöjjön létre a médiaügyben. Egyebek között ezt tartalmazza az a nyilatkozat, amelyet Göncz Árpád és Kulin Ferenc, az Országgyűlés kulturális bizottságának MDF-es elnöke 2 órás tárgyalás után közösen ad ki. – Antall József miniszterelnök biztosítja a hazai zsidóság vezetőit, hogy a kormányzat a törvény szigorával is fellép minden olyan megnyilvánulás ellen, amely bármely kisebbség ellen irányul. – Az MNB 1,9%-kal leértékeli a forintot. – A kiskgazdapárt 36-os parlamenti csoportjának etikai bizottsága javasolja,

hogy Oláh Sándort zárják ki a frakcióból. – Az MSZOSZ országos nyugdíjas-nagygyűlésének résztvevői elvárják, hogy a kormány tartsa be a parlament által elfogadott törvényt, és a nyugdíjakat a nettó keresetek növekedése szerint emeljék. – A Külügyminisztérium tiltakozik amiatt, hogy a szerb hatóságok díjfizetésre kötelezik a Dunán közlekedő külföldi hajókat a vízi út biztonságos használatáért.

November 10. – Az Országgyűlés több mint kétharmados többséggel megszavazza az 1992. évi pótköltségvetést, amely a tervezett költségvetési hiánynál jóval nagyobb, közel 200 milliárd Ft-os deficitet hagy jóvá. A parlament elfogadja az ún. felülvizsgálati eljárásról szóló törvényt is, amely lehetővé teszi, hogy bárki alanyi jogon jogorvoslati lehetőséggel éljen a bíróság másodfokon hozott, vagy a másodfokú bíróság jogerős határozatával szemben. – Megalakul az a független és ellenzéki képviselőkből álló parlamenti bizottság, amely az okt. 23-i Kossuth téri eseményeket fogja kivizsgálni. – Budapestre érkezik Borisz Jecsin orosz elnök. – Jeszenszky Géza külügyminiszter az American Jewish Committee küldöttsége előtt megerősíti, hogy a magyar kormány továbbra is biztosítja a kisebbségek jogait és fellép a szélsőséges irányzatok ellen. – Budapesten kezd megbeszéléseket a holland miniszterelnök, Ruud Lubbers. – Bonnban Kohl kancellárral tárgyal a Fidesz frakcióvezetője, Orbán Viktor. – Az MSZOSZ figyelmeztető sztrájkot és országos demonstrációkat szervez, ha nem sikerül megállapodni a kormánnyal az alapvető gazdasági, szociális és szakszervezeti kérdésekről. – Az MNB 600 millió márka értékben kötvényt bocsát ki Németországban.

November 11. – Budapesten több korszakos jelentőségű megállapodást ír alá Borisz Jecsin orosz államfő. Magyarország és Oroszország kölcsönösen lemond a szovjet csapatkivonással kapcsolatos anyagi követeléseiről. Magyarország humanitárius segélyként 10 millió dollár értékű gyógyszert szállít az orosz hadsereg számára, és megvizsgálja, hogy miként tudná támogatni a Magyarországról kivont katonák oroszországi lakásépítését. Megegyezés születik arról is, hogy az oroszok – fennálló adósságuk fejében – 800 millió dollár értékben fegyvereket szállítanak. Antall József kormányfő és az orosz elnök úgy dönt, hogy a csaknem 1 milliárd 600 millió dolláros magyar kereskedelmi aktívum rendezéséről még ebben az évben megállapodnak Borisz Jecsin délután beszédet mond a Parlamentben, és megköveti a magyarokat az 1956-os szovjet beavatkozás miatt. – Antall József miniszterelnök Brüsszelbe küld levelet, amelyben sérelmezi, hogy Szlovákia Bős ügyében nem tartja be a Közös Piaccaal kötött, londoni háromoldalú megállapodást sem. – A kiscgazdapárt 36 fős frakciójával tárgyal Kupa Mihály pénzügyminiszter. – A rendőrség szóvivője közli, ha bebizonyosodik, hogy cigány származása miatt vertek agyon a múlt pénteken Salgótarjánban egy 32 éves férfit, akkor az országos Rendőrfőkapitányság azonnal hatáskörébe vonja a nyomozás folytatását.

November 12. – A kormány hajlandó engedelményekre a kétkulcsos áfa bevezetésekor. A kabinet lehetségesnek tartja, hogy az alapvető élelmiszerek általános forgalmi adója nullakulcsos maradjon, és a lakásépítkezéseknél még 2 évig visszatérítsék az áfát. Az ülésen teljes a nézetazonosság a kabinet és a főváros vezetése között az új metrós szakasz nyomvonaláról és finanszírozásáról. – A titkosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszter szerint a skinhead-mozgalom egyelőre nem jelent veszélyt az alkotmányosságra és a demokratikus államrendre, ám a mozgalom továbbfejlődése, kiterjedése már rejt magában veszélyes tendenciát. Füzessy Tibor az Országgyűlés emberi jogi bizottságának ülésén elmondja, hogy tudomása szerint az okt. 23-i Kossuth téri ünnepséggel kapcsolatosan 1 személy ellen indult büntetőeljárás, mert az illető lakásán horogkeresztes röpcédulákra bukkantak. – Az MDF elnöksége szerint erősíteni kell a párt egységét, hogy a kereszténydemokrata, nemzeti liberális és népi-nemzeti örökség együttesen adja meg az MDF arculatát. – A Nemzetközi Valutaalap (IMF) legkorábban márc.-ban dönt a Magyarországnak nyújtandó hitelek folyósításáról. Ehhez a pénzügyminisztérium elvárásainak megfelelő költségvetési törvénynek kell születnie, azaz a tervezett hiány nem haladhatja meg a nemzeti össztermék 6%-át. – Az Európai Közösségek Bizottsága újabb 11 millió ECU-vel, vagyis csaknem 1 milliárd Ft-tal támogatja a magyarországi kis- és középvállalkozásokat. – Kupa Mihály pénzügyminiszter lemondását követelik a csoportos éhségstrájkolók támogatói a kétkulcsos áfa tervezett bevezetése

miatt. – Annus Antal honvédelmi államtitkár közli, hogy Magyarország az önálló védelemre alkalmas honvédség megteremtéséhez légvédelmi eszközöket, ill. különféle alkatrészeket, fődarabokat és javítóanyagokat szeretne vásárolni Oroszországtól. – Az Európai Közösségek illetékes bizottsága azt javasolja, hogy csak a Békés megyéből származó sertések importját függesszék fel a tagországok.

November 14. – Tanácskozást tart a Liberális Fórum Alapítvány. Antall József beszédében úgy véli: aki a nemzeti liberalizmus értékeit nem becsüli, az nem méltó tagja az MDF-nek. A kormányfő cáfolja azokat a híreszteléseket, hogy a kormánykoalíció az 1994-es választások elhalasztására törekedne. – A legnagyobb kormánypárt 3 liberális képviselője kilép az MDF miskolci szervezetéből. Furmann Imre, az MDF alelnöke, valamint Balácsi Tibor és Mile Lajos képviselő azért dönt így, mert a miskolci gyűlésen azt állították róluk, hogy fizetett bérencek, akik szét akarják verni a pártot. – Az SZDSZ új elnöke beszélgetést kezdeményez minden parlamenti párttal és több palamenten kívüli demokratikus politikai erővel. Pető Iván helyteleníti, hogy az MDF és az SZDSZ között nincs semmiféle hivatalos pártkapcsolata.

November 15. – Az Állami Számvevőszék alapvetően rendben találja a Miniszterelnökség gazdálkodását. A pénzügyi ellenőrzés ugyanakkor megállapítja, hogy a hivatal szervezetét hatásköri ellentmondások jellemzik. – A Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke felhívja a kormányfő figyelmét arra, hogy a magyarországi zsidóság mindaddig nem lehet nyugodt, amíg bármilyen lehetőséget lát arra, hogy Csurka István érdemben befolyásolja a kormány politikáját, ill., hogy egyesek szavazatszedésre használják fel az antiszemitizmust.

November 16. – Az Országgyűlés kulturális bizottságának elnöke megbeszéléseket javasol a kormánypárti és ellenzéki médiaszakértőknek, valamint az ellenzék frakcióvezetőknek arról, hogy kit javasolnak a Televízió és a Rádió új vezetőinek. – Az SZDSZ újonnan megválasztott elnöke, Pető Iván találkozót kezdeményez Antall József kormányfővel. – A Magyar Írószövetség választmánya Tornai Józsefet választja elnökévé. – Lemond Pongrácz Gergely, az 56-osok Szövetségének elnöke. – A rendőrség vádemelést javasol a szept.-i kétegyházi vizsály valamennyi résztvevője ellen.

November 17. – Az Országgyűlés óriási többséggel elfogadja a Magyarország közös piaci társulási szerződését. – Csurka István egy lapnak adott nyilatkozatában úgy véli, hogy míg Antall Józsefnek a világ előtt kell magyarázkodnia az ő tanulmánya miatt, addig neki itthon a kormány politikája miatt kell válaszolnia a választók szemrehányásaira. – A kormány és a bányászszakszervezet megállapodik abban, hogy a Magyar Villamos Művek Tröszt a korábban kialakított mennyiségben veszi át a fűtőanyagot a szénbányáktól. – A magyar–cseh–szlovák határközi bizottság budapesti ülésén Cseh-Szlovákia megígéri, hogy több vizet enged Dunacsúnynál a szigetközi Duna-mederbe. – Az OTP fel akarja bontani a szerződést azokkal, akik beperelték a bankot az egyoldalúan megemelt lakáshitel-kamatok miatt.

November 18. – Budapesten Tom Lantos magyar származású amerikai képviselő bejelenti: az Egyesült Államok új elnöke az eddigieknél jóval aktívabb külpolitikát ígér a kelet-közép-európai térségben. – Az Európai Közösségek Bizottsága tájékoztatja a magyar kormányt, hogy a Közös Piac felkérte a Cseh-szlovákiát: a londoni megállapodásnak megfelelően juttassa vissza az eredeti Duna-mederbe az elterelt vizet. – Dunacsúnynál elsüllyed 2 uszály és megsérül a gát is. A magyar hatóságok csak 2 nap múlva értesülnek az esetről. – A Kereszténydemokrata Néppárt gazdaságilag szükségesnek tartja a kétkulcsos áfa bevezetését, de csak megfelelő támogatási rendszerrel együtt fogadja el. – Antall József kormányfő javasolja, hogy 1 évvel hosszabbítsák meg a Magyar Távirati Iroda vezérigazgatójának, Oltványi Ottónak a megbízatását. – Bérkövetelésük alátámasztására figyelmeztető sztrájkot hirdetnek a vasutas-szakszervezetek. – A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége kész megállapodni a 9200–9300 Ft-os minimálbérben, ha a kormány a kétkulcsos áfa bevezetésénél és a személyi jövedelemadó módosításánál hajlandó figyelembe venni az érdekvédők igényeit. – Az Ipartestületek Országos Szövetsége csak akkor ért egyet a kétkulcsos áfa bevezetésével, ha az új adótételeket fokozatosan vetik ki az egyes termékekre. – A Jogvédő Liga és a Bérletésüket Megvásárlók Országos Szövetsége tiltakozik az ellen, hogy az OTP egyoldalúan föl akarja bontani azokat a hitelszerződéseket, amelyeket bíróságon támadtak meg az ügyfelek. – A

Honvédelmi Minisztérium cáfolja, hogy fegyvereket vagy haditechnikai alkatrészeket akarna beszerezni Németországból. Közben az Országgyűlés honvédelmi bizottsága zárt ülésen úgy dönt: csak azután szavaz a vásárlások költségvetési támogatásáról, ha kiderül, hogy az orosz elnökkel kötött megállapodás alapján milyen felszereléseket lehet beszerezni. – A Magyar Vöröskereszt csaknem 2 millió Ft értékű gyógyszer szállítmányt indít útnak Horvátországba.

November 19. – A kormányzóvivő cáfolja, hogy Antall József miniszterelnök a kabinet átalakítását fontolgatná. – Az Országgyűlés külügyi bizottságának alelnöke, Csóti György az Észak-atlanti Közgyűlés ülésén bejelenti: Magyarország kész aktívan együttműködni abban, hogy gyors reagálású békefenntartó egységeket állítsanak fel Európában. – Prágában a magyar és a cseh-szlovák szakértők megkezdik annak a beadványnak a megfogalmazását, amelyben közösen kérik állásfoglalásra a hágai nemzetközi bíróságot. – A Köztársaság Párt első közgyűlése Palotás János független országgyűlési képviselőt választja elnökké.

November 20. – A kormány hozzájárul, hogy 2 nemzetközi misszió teljesítsen szolgálatot az ország déli határain: az egyik csoport arra ügyel, hogy a polgárháború ne csaphasson át magyar területre, a másik misszió az ENSZ-embargó betartásának ellenőrzését segíti. – A kabinet elfogadja az állampolgárságról szóló törvény tervezetét. A kormány még 1992-ben megállapodást kíván aláírni az Európai Szabadkereskedelmi Társulással. – Budapesten a német védelmi államtitkár bejelenti: Németország kész a volt NDK hadseregének készletéből olyan alkatrészeket átadni, amelyek a Magyar Honvédség működőképességének megőrzését szolgálják. – Az Érdekegyeztető Tanácsban a kormány kész elfogadni, hogy a lakás- és közműépítés, valamint a gyógyszerek után 1993-ban se kelljen általános forgalmi adót fizetni, de a szakszervezetek keveslik ezt az engedményt. – Jeszenszky Géza külügyminiszter rövid megbeszélést folytat a jugoszláv szövetségi külügyminiszterrel, aki átutazóban van Budapesten. – Csurka István elismeri, hogy az MDF elnökségének ülésén felkérték, mondjon le alelnöki és frakcióvezetőségi tisztségéről, bár az erről szóló sajtójelentéseket pontatlannak minősíti. – Az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke tiltakozik amiatt, hogy a testület egyik alelnöke, Csóti György az Észak-atlanti Közgyűlés ülésén parlamenti egyeztetés nélkül felajánlotta Magyarország közreműködését a közép-európai gyorshadtest állomásoztatásában. – László Balázs kormányzóvivő dec.-től New York-i főkonzul lesz. – A Fővárosi Munkaügyi Bíróság jogtalannak ítéli Chrudinák Alajos menesztését a Televízió külpolitikai főszerkesztőségének éléről. – A visegrádi országok vezérkari főnökei megállapodnak, hogy közös csoportot állítanak fel az európai hagyományos fegyveres erők leszerelésének ellenőrzésére. – Zágrábban Tudjman horvát elnök közli a magyar Országgyűlés hatpárti küldöttségével, hogy országa számít a magyar segítségre az újjáépítésben.

November 21. – A Közép-európai Kezdeményezés grazi tanácskozásán bejelentik, hogy 1993-ban Magyarország lesz a szervezet soros elnöke. – Az érdekegyeztető Tanács ülésén megállapodnak abban, hogy jövőre 6 és 25%-os legyen a kétkulcsos áfa. A megegyezés szerint a gyógyszereket továbbra sem terheli majd az általános forgalmi adó. Arról is döntenek, hogy az eddigi másfél helyett 1993-tól csak 1 évig vehető igénybe a munkanélküli-járadék. – A Németh Béla vezette kiscgazdák országos gyűlésükön leváltják Torgyán Józsefet pártelnöki tisztségéből és kizárják a kiscgazdapártból. – A magyarországi szlovákok kongresszusukon olyan határozatot fogadnak el, amely kimondja: egyenjogú állampolgárként akarnak élni és dolgozni Magyarországon.

November 22. – A kormány és a szakszervezetek megállapodnak abban, hogy 1993. febr. 1-jétől a jelenlegi 8000 helyet 9000 Ft lesz a minimálbér. Az Érdekegyeztető Tanács ülésén a kormány képviselői hozzájárulnak ahhoz is, hogy nulla legyen a háztartási energia forgalmiadó-kulcsa. A megállapodás szerint jan.-tól továbbra is adómentes marad a családi pótlék és gyermekenként havi 300 Ft adókedvezményt vezetnének be. Egyidejűleg a családi pótlék gyermekenkénti összegét 150 Ft-tal emelnék. Új elemként bevezetnék a havi 200 Ft-os, az adóból szintén levonható alkalmazotti kedvezményt is. A kormány és a szakszervezetek megállapodnak abban is, hogy a nyugdíjakat legalább 14%-kal emelik. – A csoportos éhségstrájkolók tovább folytatják akciójukat, mert nem elégti ki őket a kormány és a szakszervezetek közötti megállapodás. – A Fidesz parlamenti frakciója kezdeményezi, hogy a párt márc.-i kongresszusán töröljék el a 35 éves korhatárt, és

vezessék be a pártelnöki tisztséget. – A kereszténydemokraták nagyválasztmányi ülésén elhangzik: a párt a nemzeti megbékélésért ragaszkodik a múltban történtek tisztázásához és a vétkesek megnevezéséhez. – Eredménytelen időközi parlamenti választást tartanak Bács-Kiskun megye kunszentmiklósi választókerületében. – Budapesten éjszaka rálőnek egy újságíróra, aki több cikkében is foglalkozott az alvilággal.

November 23. – A kormány rendkívüli ülésén jóváhagyja az Érdekegyeztető Tanács hétvégi ülésén született megállapodást a jövő évi foglalkoztatás-, adó- és bérlpolitikáról. Kupa Mihály pénzügyminiszter az Országgyűlésben úgy értékeli, hogy a költségvetés szempontjából a legvégső határig mentek el, hiszen az egyezmény következtében 34 milliárd Ft bevételtől esik el az államháztartás. Ezért a kabinet javasolja, hogy 14–15 milliárd Ft-tal csökkentsék a központi szervezetek jövő évi kiadásait és mérsékeljék néhány alap támogatását, valamint 20 milliárd Ft-ot csoportosítsanak át a privatizációs bevételekből. A kormány indítványozza a társadalombiztosítás működési költségeinek csökkentését is. – A parlamentben a környezetvédelmi államtitkár bejelenti, hogy a Mosoni-Duna-ágban néhány órára teljesen leállt a vízutánpótlás. – Másodfokú árvízvédelmi készültséget rendelnek el a szigetközi Dunán, miután közepes erejű árhullám közeledik a folyószakasz felé. – Országos figyelmeztető sztrájkot tartanak a vasutasok reggel 5 és 7 óra között, mert elfogadhatatlannak tartják, hogy a MÁV 1993-ban nem tervez bérfejlesztést, viszont 30 ezer dolgozót el akar bocsátani. – Antall József miniszterelnök csak azután hajlandó tárgyalni az ellenzékkel a médiatörvény vitás kérdéseiről, ha a köztársasági elnök elfogadja javaslatát a Televízió és a Rádió elnökének felmentésére, és a TV új alelnökének kinevezésére. – A Független Kisgazdapárt 36 fős frakciója figyelmeztetésben részesíti Oláh Sándort, amiért a képviselőcsoport tudta nélkül tárgyalásokat kezdett más kisgazda-tömörülésekkel, ill. lemondásra szólította fel a belügyminisztert. – A Szocialista Párt elnöke rágalmazónak minősíti az igazságügy-miniszter előző napi kijelentését, miszerint Horn Gyula is szóba jöhet gyanúsítottként az ún. guruló dollárok ügyében. – A Magyar Gazdasági Kamara azt javasolja, hogy a kormány a honvédelmi és a biztonságpolitikai célok helyett inkább az infrastruktúra fejlesztésére adjon pénzt a jövő évi költségvetésben.

November 24. – Antall József fogadja az Európai Közösségek tagállamainak budapesti nagyköveteit. A találkozón a miniszterelnök reményét fejezi ki, hogy a szervezet minél előbb meghatározza a teljes jogú tagság minőségi feltételeit és megkezdődnek a csatlakozási tárgyalások. – Csurka István cáfolja, hogy lemondana az MDF alelnöki posztjáról. Az író-politikus visszautasítja azt is, hogy párttá akarná alakítani az általa létrehozott Magyar Út Alapítványt. – A Legfelsőbb Bíróság érvényteleníti azokat a szerződéseket, amelyekben az MSZOSZ volt SZOT-székházakat adott el a Frohburg részvénytársaságnak. – Az Állami Vagyonügynökség mintegy 40 állami vállalat privatizációjánál talál súlyos szabálytalanságot. – Az európai hagyományos fegyverek és fegyverzetek csökkentéséről 2 éve aláírt szerződés alapján a Gödöllői Gépgyárban megkezdik a magyar honvédség 510 harckocsijának megsemmisítését. – A magyar és a portugál hadsereg együttműködéséről ír alá szándéknyilatkozatot a 2 ország honvédelmi minisztere Budapesten. – A szegedi székhelyű Nemzeti Kisgazdapárt csak akkor csatlakozik a Független Kisgazdapárthoz, ha a párton belüli frakciók előzőleg tisztázzák és megszüntetik a nézeteltéréseket. – Ilkei Csaba független képviselő a 34. napon orvosi tanácsra befejezi éhségstrájkját. – A megáradt Duna leszakít és Rajkáig sodor egy acélmonstrumot a bósi építkezés helyszínéről.

November 25. – Az MDF elnöksége felkéri Antall József pártelnököt, hogy hívjon össze bizottságot a Csurka István alelnökkel kapcsolatban felmerült vitás kérdések rendezésére. – A Népszabadság értesülése szerint Szabad György azt fontolgatja, hogy felfüggeszti tagságát az MDF elnökségében, ha Csurka István nem mond le alelnöki tisztségéről. – A Pedagógusok Szakszervezete csaknem 100 ezer aláírással petíciót ad át Szabad György házelnöknek a nyugdíjkorhatár felemelése ellen, több mint 80 ezer aláírással pedig a közoktatás védelmében. – A Külügyminisztérium szóbeli jegyzékben tiltakozik a román benzinilleték bevezetése ellen.

November 26. – Az Országgyűlés elfogadja a társasági és a fogyasztási adóról szóló törvényeket. – Az elnöki szóvivő bejelenti, hogy a 2 napja tartó folyamatos tárgyalásokon közeledett Göncz Árpád

köztársasági elnök és Antall József kormányfő álláspontja a médiaügyben. – Göncz Árpád fogadja Tom Lantos amerikai kongresszusi képviselőt, akinek segítségét kéri a jugoszláviai konfliktus megoldásához, valamint a kisebbségek védelmében is. – Az SZDSZ elnöke, Pető Iván bejelenti, hogy hamarosan találkozik Antall József kormányfővel. – A Fővárosi Közgyűlés úgy dönt, hogy a Dél-Buda-Rákospalota metró nyomvonalát a gazdagréti Madárhegy és Újpalota között építik ki. A közgyűlés módosítja a főváros idei költségvetését, miután a hiány már több mint 1 milliárd Ft. – Kupa Mihály pénzügyminiszter is aláírja azt a levelet, amelyben az Érdekegyeztető Tanács tárgyaló felei az éhségstrájk befejezésére kérik a létminimum alatt élők akciójának résztvevőit. – Budapesten a Gyorskocsi utcai fogdában öngyilkos lesz az a 15 éves fiú, aki Salgótarjánban nov. 6-án társával agyonvert egy cigány férfit. – Győrött hajnalban meggyilkolnak egy taxist. – Röszkénél a kamionosok ismét eltorlaszolják a határt.

November 27. – Göncz Árpád államfő levélben közli Antall József miniszterelnökkel: készen áll arra, hogy akár azonnal kiválassza a kormányfővel együtt a mindkettőjüknek megfelelő és alkalmasnak tartott jelölteket a Rádió és a Televízió elnöki és alelnöki posztjaira. – A Miniszterelnöki Sajtóiroda cáfolja az elnöki szóvivő nyilatkozatát. miszerint közeledett volna Antall József és Göncz Árpád álláspontja a médiaügyben. – A kormány elfogadja a nagymarosi térség helyreállításának tervét. – Brüsszelben végleges megegyezés nélkül érnek véget az Európai Községek elnökletével folytatott újabb magyar-cseh-szlovák tárgyalások a bósi erőmű ügyében. November 28. – A kormány új megegyezéscsomagot dolgoz ki a veszteséges MÁV megsegítésére és a vasutas-szakszervezetek követeléseinek lehetőség szerinti teljesítésére. – A bósi erőművel kapcsolatos problémákról tárgyalnak Pozsonyban a Magyar Demokrata Fórum és a szlovák kormánypárt, a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom képviselői. – A Torgyán József vezette Független Kisgazdapárt országos nagygyűlése elhatárolódik minden szélsőséges irányzattól, és centrumpolitikát kíván folytatni. – Lemond tisztségéről Palotás János, a Vállalkozók Országos Szövetségének elnöke. A szervezet közgyűlésén Kovács Istvánt választják elnökké, Palotás Jánost és 2 másik személyt pedig társelnökké.

November 29. – A Külügyminisztérium szerint a legutóbbi brüsszeli tárgyalások újabb lépést jelentettek a bósi vita civilizált rendezéséhez, noha Cseh-Szlovákia megegyezési készségének hiánya miatt nem született megnyugtató megoldás. – Tatabányán különleges rendőri intézkedés mellett tartják meg Göncz Árpád részvételével a Turul emlékmű újraavatási ünnepségét, amelyre a várakozásokkal ellentétben csak néhány száz bőrfejű érkezik a városba. – Zárt ajtók mögött tanácskozik az MDF-szervezetek vezetőinek gyűlése. Antall József pártelnök hangsúlyozza, hogy a Demokrata Fórumnak meg kell őriznie centrumpárt jellegét, és erősítenie kell kapcsolatait a koalíciós partnerekkel. – A Független Kisgazdapárt országos választmánya megerősíti Torgyán Józsefet elnöki tisztségében.

November 30. – Az Országgyűlés elfogadja a kétkulcsos áfáról szóló törvényt, és így 1993. jan.-tól a termékek és szolgáltatások nagy többsége után 6, ill. 25% általános forgalmi adót kell fizetni. Az élelmiszerek adókulcsa 6%, míg a gyógyszer és a lakossági villamos energia áfája nullakulcsos. A képviselők elfogadják a személyi jövedelemadóról szóló törvény is. – Az Országgyűlésben Bereczki Vilmos a Torgyán József köré csoportosuló kisgazda-frakcióból átül a függetlenekhez, az eddig szabaddemokrata Kádár Péter pedig ezentúl a Kereszténydemokrata Néppárt képviselője lesz. – Az ellenzék alkotmányellenesnek tartja azt a kormánypárti javaslatot, hogy szüntessék meg a Televízió és a Rádió költségvetésének önállóságát. – A kormány fegyelmi eljárást indít a Magyar Televízió elnöke ellen. A kabinet szerint Hankiss Elemér megszegte kötelezettségét az intézmény gazdálkodásában. A kormány Balsai István igazságügy-minisztert jelöli ki a fegyelmi eljárás vizsgálóbiztosának, – A földművelésügyi tárca cáfolja, hogy tejhiány volna az országban. Raskó György államtitkár úgy fogalmaz, hogy a tejmizériát a vállalatok okozták a fővárosi piacért folytatott viszályukkal.

December 1. – Az Országgyűlés megszavazza az Érdekegyeztető Tanácsban kötött megállapodásokat. Eszerint 1993-ban a munkaadók és a munkavállalók együttesen már a bér 9%-át fizetik be a Szolidaritási Alapba. Az önkormányzatok 1993-ban a befizetett személyi jövedelemadó

30%-át kapják meg. – Az Országgyűlés a Miniszterelnöki Hivatalnak rendeli alá a Magyar Rádió és a Televízió költségvetését. Az ellenzéki pártok az Alkotmánybíróság állásfoglalását kérik a 2 intézmény gazdasági önállóságának megszüntetéséről. – Az Alkotmánybíróság felújítja az eljárást arról, hogy mikortól helyezze hatályon kívül a Rádió és a Televízió kormányfelügyeletéről szóló 1974-es határozatot, miután az Országgyűlés a megadott határidőig, nov. 30-áig nem alkotta meg a médiatörvényt. – Befejezi csoportos éhségstrájkját a Létminimum Alatt Élők Társasága, ám egyúttal bejelenti: aláírásgyűjtésbe kezd, hogy népszavazást írjanak ki az Országgyűlés feloszlásáról. – Budapesten a szlovén kormányfő, Janes Drnovšek aláírja a 2 ország alapszerződését. – Országszerte diákok ezrei tiltakoznak a tandíj tervezett bevezetése és a felsőoktatás támogatásának csökkentése ellen. – Rendkívüli közgyűlést tart a Magyar Tudományos Akadémia. Kosáry Domokos elnök hangsúlyozza, hogy veszélybe kerülhetnek a tudományos kutatások, ha további pénzeket vonnak el az Akadémiától. – Az MDF felháborítónak tartja, hogy a kolozsvári hatóságok román feliratot és zászlót helyeztek el a város főterén álló Mátyás-szobron, ami sérti a magyar kisebbség önértékét. – Az agrárkormányzat az év végéig megtiltja a tej és a tejpor kivitelét, ill. behozatalát. – A bíróság felmenti Eörsi Mátyás szabaddemokrata képviselőt, akit hivatalos személy nagy nyilvánosság előtti megsértésével vádoltak, mert azt állította, hogy a belügyminiszter az 1990. évi taxisblokádnál idején a tömegbe lövést fontolgatta.

December 2. – Az Alkotmánybíróság főtíkára nem látja jogi akadályát annak, hogy a Létminimum Alatt Élők Társasága népszavazást kezdeményezzen a parlament feloszlásáról. – A Honvédelmi Minisztérium cáfolja azt a francia lapértesülést, hogy magyar vadászgépek vannak riadókészültségben a délszláv légtér ellenőrző nyugati repülők védelmére. – A bányászszakszervezet kész a sztrájkra is, ha a hónap közepéig nem tud megállapodni a kormánnyal abban, hogy 1993-ban mennyiért veszik át a szén a hazai bányáktól. – A gazdasági kormányzattal tart megbeszélést a Nemzetközi Vállalatok Magyarországi Társasága, amely következetes adópolitikát és megfelelő bankrendszert vár el a kormánytól.

December 3. – A kormány 5 milliárd Ft-ot ad 3 év alatt Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye fejlesztésére. – A Fővárosi Önkormányzat kezdeményezi a világhiállítási törvény módosítását, hogy az Expo ideje alatt is biztosítható legyen a város működőképessége. A közgyűlés elfogadja, hogy Budapesten 1993-ban a vízdíjakat mintegy 50, a csatornadíjakat pedig majdnem 100%-kal emeljék. – Keresztes K. Sándor környezetvédelmi miniszter egy római tanácskozáson kijelenti, hogy Magyarország a hágai bíróság döntéséig beleegyezne a bösi erőmű üzemeltetésébe, ha a szlovákok visszaadnák a Duna vizének 95%-át.

December 4. – A magyar, a cseh-szlovák, a lengyel és a szlovén külügyminiszter sürgős találkozót kér Bush amerikai elnöktől a boszniai válság ügyében. – Göncz Árpád államfő és Antall József miniszterelnök is megdöbbenéssel fogadja a magyarcsanádi román ortodox templom meggyalázásának hírért. – A Külügyminisztérium a legerőteljesebben tiltakozik, hogy a román hatóságok miatt megbénult a teherforgalom a 2 ország közös határszakaszán. – Budapesten tárgyal a moldovai külügyminiszter, Nicolae Tiu. – A kormány és az Országos Felsőoktatási Érdekvédelmi Szövetség megállapodik abban, hogy a kabinet csak akkor vezeti be a tandíjat az egyetemeken és a főiskolákon, ha megfelelő hitellehetőségeket és adókedvezményt tud adni, valamint ha elkészül a felsőoktatási törvény. – Szabó Iván ipari miniszter nem lát lehetőséget arra, hogy a kormány különalkut kössön a bányászokkal, mert ezáltal drágulna a szén és a villamos energia. – A Világhiállítások Nemzetközi Irodája teljesen elégedett az 1996-os budapesti Expo előkészületeivel. – Az MDF különbizottsága javaslatokat dolgoz ki az elnökség részére a párton belüli ellentétek elsimítására. – A Fidesz alkotmányellenesnek tartja azt a kezdeményezést, hogy írjanak ki népszavazást a parlament feloszlásáról. – Kazincbarcikán 54 kg szintetikus kábítószert foglalnak le a Borsodchem Rt.-nél. A cég azt állítja, hogy egy magyar–holland kft. megbízásából, hatósági engedéllyel gyártották az anyagot.

December 5. – Antall József levelet ír a megválasztott amerikai elnöknek, Bill Clintonnak, ám a levél tartalmát csak később hozzák nyilvánosságra. – Az MSZP országos értekezlete nyilatkozatban utasítja el az előző rendszer törvénytelenégeit, és bár a szocialisták nem tartják magukat felelősnek

a múlt bűneiért, megkövetik azokat, akiket az elmúlt évtizedekben ártatlanul meghurcoltak. – A Pofosz III. kongresszusán Fónay Jenő bejelenti: ha az Országgyűlés törvényesen nem intézi el az igazságtételt, akkor a szövetség maga kutatja fel a bűnösöket és folyamatosan közzéteszi nevüket. December 6. – Ismét eredménytelen időközi parlamenti választást tartanak Bács-Kiskun megye 4. számú választókerületében.

December 7. – A kormány javasolja az Országgyűlésnek, hogy Magyarország is vegyen részt a Szomáliának szánt segélyszállításokban. – Az Egyesült Államok először köt megállapodást Magyarországgal katonai eszközök szállítására: Magyarország olyan légi irányítási rendszert vesz, amely illeszkedik a nyugati országokéhoz. – Hankiss Elemér a vizsgálóbiztosi meghallgatáson vitatja, hogy a Magyar Televízió vezetése az elmúlt években az intézmény számára hátrányos szerződéseket kötött volna. – A kormány csökkenti a Duna-ferr Dunai Vasmű adósságterheit. – Japánban tárgyal Jeszenszky Géza külügyminiszter. – A Fővárosi Közgyűlés azt javasolja, hogy kizárólag Budapest infrastrukturális fejlesztésére fordítsák azt a 17 milliárd Ft-ot, amelyet a parlament az Expo költségvetési támogatására szavazott meg.

December 8. – Az Országgyűlés egyhangúlag elfogadott határozatában nagyra értékeli Jelcin orosz elnök budapesti állásfoglalását a szovjet csapatok 1956-os magyarországi beavatkozásáról. A parlament bővíti az önkormányzatok jogát a helyi adók kivetésére, és a képviselők változtatnak az adózás rendjén is. Az Országgyűlés úgy módosítja a közlekedési törvényt, hogy a jövőben a települések önkormányzata rendelettel korlátozhatja a taxiengedélyek számát. – Az Alkotmánybíróság mindaddig nem véleményezi a Magyar Rádió és a Televízió költségvetési besorolását, amíg a kérdést szabályozó törvényt nem önti végleges formába az Országgyűlés. A testület egyúttal felhívja a figyelmet arra, hogy a 2 intézményre vonatkozó részkérdések bármely szabályozása alkotmányellenes marad, amíg a parlament nem teljesíti kötelességét és nem alkotja meg a médiatörvényt. – A kormány és a vasutas-szakszervezetek megállapodása szerint 1993. ápr.-től 6,9%-os béremelést kapnak az alaptevékenységben dolgozó vasutasok. – A fegyelmi bizottság megállapítása szerint a parlamenti tolmács mikrofonjának elöregedett drótja okozta a műszaki hibát Jelcin orosz elnök beszéde alatt az Országházban. – A MÚOSZ attól tart, hogy a Televízió és a Rádió dolgozói anyagilag hátrányos helyzetbe kerülnek, miután a parlament megszüntette a 2 intézmény költségvetési önállóságát.

December 9. – Göncz Árpád államfő továbbra sem menti fel a Rádió és a Televízió elnökét, és nem nevezi ki Sára Sándort a TV alelnökévé. A köztársasági elnök ugyanakkor javasolja a közszolgálati tájékoztatási eszközök vezetőinek kinevezéséről szóló törvény módosítását. Antall József miniszterelnök változatlanul jogszerűtlennek tartja Göncz Árpád döntését. – Balsai István igazságügy-miniszter javaslatára a kormány felfüggeszti a Televízió elnöki tisztségéből Hankiss Elemért. – Az Országgyűlés külügyi és honvédelmi bizottsága elvileg támogatja, hogy magyar katonák is részt vegyenek a szomáliai segélyakcióban. – Zágrábban a magyar és a horvát belügyminiszter aláírja a 2 ország toloncegyezményét. – Tisztelgő látogatást tesz Akihito japán császárnál a Tokióban tárgyaló Jeszenszky Géza külügyminiszter.

December 10. – Vezető amerikai szerepvállalást szorgalmaz Kelet-Közép-Európában Antall József miniszterelnök Bill Clintonnak írt levelében, hogy a térség államai elkerülhessék az újabb válsághelyzeteket. – A kormány feljelenti a Magyar Televízió gazdasági főigazgatóját, Nagy Lászlót és a TV 1 intendánsát, Bányai Gábort, mert az indoklás szerint alapos a gyanú, hogy különlegesen nagy kárt okoztak a TV-nek. A kormány szóvivő közli, hogy Hankiss Elemér ellen súlyos gazdasági szabálytalanságok miatt indítottak eljárást. A fegyelmi bizottság tagjai: Kupa Mihály pénzügyminiszter, Kiss Gyula munkaügyi miniszter és Füzessy Tibor tárca nélküli miniszter. – Az ellenzéki pártok megdöbbenéssel fogadják a hírt. Az SZDSZ elnöke lemondja a következő hétre tervezett találkozót Antall József miniszterelnökkel, mert Pető Iván szerint a Televízió elnökének felfüggesztésével szertefoszlottak a találkozóhoz fűzött remények. – A kormány Kisvállalkozói Garancia Alapot hoz létre, hogy ösztönözze a részvételt a privatizációhoz. – A földtörvény módosítását javasolja a Kereszténydemokrata Néppárt, hogy a termőföld ne kerülhessen gazdasági társaságok vagy külföldiek tulajdonába. – Az emberek közötti feszültségek enyhítésére szólít fel

karácsonyi üzenetében a Magyar Katolikus Püspöki Kar. – A Szerbiából érkező kamionosok eltorlaszolják a röszkei határátkelőt, mert a vámosok az embargó megsértése miatt nem engedik be őket az országba. – Négyes iker lombikbébik születnek Budapesten. – A győri rendőrség elfogja a taxisgyilkost.

December 11. – A kormány munkaprogramot fogad el a privatizáció gyorsítására. A kabinet megszünteti a központi bérszabályozást. A miniszterek megállapodnak abban is, hogy a kötelező gépjármű-biztosítási díjakat jan.-tól átlagosan 14%-kal emelik. – Az MDF elnöksége megszünteti a párt alelnöki tisztségét. A Demokrata Fórum mind a 6 alelnöke, köztük Csurka István is tagja marad az elnökségnek. Az eddigi ügyvezető elnökség feladatait a 21 tagú teljes elnökség veszi át. – A rendőrség nyomozást rendel el a Televízió 2 vezetője, Bányai Gábor és Nagy László ellen, akiknél házkutatást is tartanak. – A kormány és a szakszervezetek megegyeznek a volt SZOT-vagyon felosztásában. – Az MNB újabb 240 millió dollár értékben bocsát ki kötvényeket Japánban. – Washingtonban az SZDSZ képviselői azt javasolják, hogy a Nyugat csak azoknak a kelet-közép-európai országoknak adjon biztonsági támogatást, amelyek lemondanak a területi igényekről, a határok megváltoztatásáról, és biztosítják a kisebbségek jogait. – A Fővárosi Önkormányzat új lakbér-támogatási rendszert dolgoz ki.

December 12. – Antall József miniszterelnök cáfolja, hogy a kormány Csurka István javaslatát hajtotta végre, amikor fellépett a Televízió vezetőivel szemben. – Hódmezővásárhelyen zártkörű ülésen tanácskozik az MDF országos választmánya. – A Fidesz kérdésesnek tartja, hogy megállítható-e a hazai politikai élet kriminalizálódása, miután a kormány erőt alkalmazott a Televízió vezetőivel szemben. – Az MSZP országos választmánya magáénak vallja a modern nemzeti eszmét, amelynek célja a demokrácia, a modernizáció, a társadalmi jólét megteremtése és a nemzeti kultúra felvirágoztatása. – Ismét Schmitt Pált választja elnökévé a Magyar Olimpiai Bizottság.

December 13. – A Demokratikus Charta szerint politikai indítékból, jogilag is kétséges módon függesztették fel tisztségéből a Televízió elnökét.

December 14. – A koalíciós pártok frakcióinak együttes ülésén Antall József miniszterelnök ismerteti levélváltását Göncz Árpád államfővel. Kiderül, hogy mindketten készek a tárgyalásokra a médiaügyben. – Az Országgyűlésben Balsai István igazságügy-miniszter megengedhetetlennek mondja, hogy az ellenzék bizottsági kivonulásokkal politikai nyomást gyakoroljon médiaügyben, és befolyásolja a független magyar bíróság munkáját. Hack Péter (SZDSZ) viszont arra hívja fel a figyelmet, hogy a kormány már több alkalommal elmulasztotta a felelősségre vonást, amikor kormányhivatalokban követtek el gazdasági szabálytalanságokat. – A Miniszterelnöki Hivatal cáfolja a szabaddemokratáknak azt az állítását, hogy az Állami Számvevőszék gazdálkodási szabálytalanságokat mutatott volna ki a kormányhivatalnál. – Budapesten tárgyalnak az IMF képviselői az 1993. évi költségvetési törvényről. – Kormánybizottság felállítását követeli a szigetközi károk felmérésére és a tennivalók megállapítására a térség önkormányzatainak szövetsége.

December 15. – Az Országgyűlés jóváhagyja, hogy 1993. jan.-tól közvetlenül a kormány felügyelete alá tartozzék a Rádió és a Televízió költségvetése. – Balsai István igazságügy-miniszter 15 nappal meghosszabbítja a Hankiss Elemér ellen indított fegyelmi vizsgálatot, mert olyan új körülmények merültek fel, amelyeket feltétlenül ellenőrizni akar a miniszter. – Stockholmban a román külügyminiszter megígéri magyar kollégájának, hogy közbenjár a 2 ország határán kialakult áldatlan állapotok megszüntetéséért. – Szegeden megkezdte munkáját az Európai Közösségek megfigyelőinek 8 tagú csoportja. – Az Alitalia olasz légitársaság vásárolja meg a MALÉV alaptőkéjének 30%-át. – A Nógrádi Szénbányáktól elbocsátják a dolgozók kétharmadát, mintegy 600 embert. – A Hit Gyülekezete szerint Magyarországon a kormánypártok szektaellenes hangulatot keltenek, és ez sokat árthat az ország külpolitikai megítélésének. – A rendőrség 1 millió Ft jutalmat ígér annak, aki segít megtalálni a Pásztó közelében történt országúti gyilkosság tettesét.

December 16. – A parlament honvédelmi bizottsága zárt ülésen tárgyalja meg, hogy milyen lehetőségek vannak az orosz fegyverszállításra abból a 800 millió dolláros keretből, amelyet Oroszország tartozásai fejében ajánlott fel. – Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságának több

tagja megengedhetetlennek tartja, hogy Magyarország alkudozzon arról, Szlovákia mennyi vizet juttat vissza az eredeti Duna-mederbe. – Az MDF különbizottságot hoz létre a párt gazdaságpolitikájának elemzésére és új stratégia kidolgozására. A testületet Kónya Imre szervezi és Antall József, valamint Für Lajos irányítja. – Budapesten megkötik a magyar–horvát alapszerződést. – A genfi Jugoszlávia-értekezleten Jeszenszky Géza külügyminiszter úgy véli, hogy a nemzetközi közösségnek az eddigieknél sokkal határozottabb lépéseket kell tennie a délszláv válság megoldásáért. – Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium nem fogadja el a bányászszakszervezet sztrájkbizottságának követelését, azaz a szén termelői árának 18%-os emelését. – A Művelődési és Közoktatási Minisztérium kifogásolja, hogy a Fővárosi Közgyűlés kulturális bizottsága sem a tárcát, sem pedig az érintett szakszervezeteket nem tájékoztatta a budapesti színigazgatói pályázatokról.

December 17. – Az Országgyűlés jóváhagyja, hogy a kormány előterjesztésének megfelelően 1993-ban valamivel több mint 185 milliárd Ft legyen a költségvetés hiánya. A képviselők túlnyomó többsége az abortusztörvény enyhébb változata mellett szavaz. A parlament kormánypárti többsége elveti Göncz Árpád államfő törvénymódosító javaslatát a médiaelnökök kinevezésének rendjére. – A kormány úgy dönt, hogy jan.-tól nyugdíj-kiegészítést kapnak az 50-es évek munkaszolgálatosai. A kabinet 35 millió Ft egyszeri támogatást szavaz meg a sikeres sportegyesületeknek.

December 18. – Magyarország az Észak-atlanti Együttműködési Tanács brüsszeli tanácskozásán felajánlja, hogy az atlanti együttműködés keretében kész kiképzőközpontokat létesíteni a békefenntartó erők számára. – A Magyar Televízió zárolt költségvetésének részleges feloldását javasolja a kormány az Országgyűlésnek. – A Fővárosi Közgyűlés elhalasztja a döntést az Operettszínház igazgatójának kinevezéséről, és csak heves szócsata után tud dönteni arról, hogy az Arizona Színház vezetője a jövőben Törőcsik Mari lesz. – A bűnösök törvényes felelősségre vonását követelik az 1956-os mosonmagyaróvári és salgótarjáni sortűz sebesültjei és az áldozatok hozzátartozói. – Magyarország és Törökország biztonsági együttműködési szerződést köt a terrorizmus és a bűnözés megfékezésére.

December 19. – A kormány reméli, hogy a kisebbségi jogokról elfogadott ENSZ-nyilatkozat kiindulópontja lehet egy nemzetközi jogalkotói folyamatnak, amelynek eredményeként kötelező érvényű dokumentum jön létre. – Ismét Tamás Gáspár Miklóst választják az SZDSZ Országos Tanácsának elnökévé. – Az Agrárszövetség II. kongresszusán úgy határoz, hogy a következő választásokon kormányzati szerepre törekszik.

December 20. – A Fidesz frakciója és országos választmánya egyhangúlag Orbán Viktort jelöli a párt elnöki posztjára. – 85 éves korában meghal Marosán György.

December 21. – Krakkóban magyar részről Kádár Béla külgazdasági miniszter aláírja a közép-európai szabadkereskedelmi egyezményt. – A Nemzetközi Sajtóintézet és a Nemzetközi Újságíró Szövetség szerint a Magyar Televízió és a Rádió végképp megszűnt a függetlensége azzal, hogy pénzügyeiket a Miniszterelnöki Hivatal ellenőrzése alá vonták. A magyar kormány ezt határozottan visszautasítja. – Az ügyészség nem lát alapot a nyomozás megindítására a TV 1 intendánsa, Bányai Gábor ellen. – A kisgazdapárt egységének helyreállítását sürgeti Antall József miniszterelnök a párt 36-os frakciójának ülésén. A kisgazdák történelmi tagozata bejelenti, hogy kész a tárgyalásokra a 36-os frakcióval, a szegedi székhelyű Nemzeti Kisgazdapárttal és a Pártay Tivadar által létrehozott Történelmi Kisgazdapárttal. – Az Érdekegyeztető Tanácsban megállapodnak, hogy a bányászok 1993-ban mintegy 7%-os béremelést kapnak. – Embertelennek és életellenesnek tartja az abortusztörvényt a Magyar Katolikus Püspöki Kar. – Vandálok letörlik a Dohány utcai zsinagóga faláról a gettó felszabadításának emléktábláját. – A rendőrség 2 millió Ft-ot ajánl fel a nyomravezetőnek a székesfehérvári vadászyilkosság ügyében.

December 22. – Jeszenszky Géza külügyminiszter a Közép-európai Kezdeményezés küldöttségével a délszláv válságról tárgyal Washingtonban Bush amerikai elnökkel. – Az Országgyűlés megszavazza a világhiállítási alapról szóló törvényt. A képviselők külön pénzügyi alapot hoznak létre egyebek között a befektetések ösztönzésére, az idegenforgalom és a kereskedelem fejlesztésére, valamint a környezetvédelemre. A parlament elfogadja az önkormányzatok költségvetési támogatását szabályozó törvényt, valamint módosítja a pártok működéséről szóló jogszabályt. A képviselők nem

függesztik fel Szűrös Mátyás alelnöki mentelmi jogát, így a bíróság egyelőre nem vonhatja kérdőre a szocialista párti politikust az ún. guruló dollárok ügyében. – Budapesten az orosz miniszterelnök-helyettes, Valerij Maharadze jegyzőkönyvet ír alá arról, hogy Oroszország 1993-ban törleszti a szovjet tartozások felét, a fennmaradó részt pedig a rá következő 3 évben fizeti vissza. – Újabb magánbánya nyílik Oroszlány határában.

December 23. – A prágai magyar nagykövetség diplomatái szóbeli jegyzéket adnak át a cseh-szlovák szövetségi külügyminisztériumban arról, hogy Magyarország elismeri az 1993. jan.-tól önállóvá váló Csehországot és Szlovákiát. – Antall József miniszterelnök levélben biztosítja a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének elnökét, Ágoston Andrást, hogy a magyar kormány kezdettől fogva a szomszéd országokban tevékenykedő kisebbségi szervezeteket tekinti a határon túl élő magyarok törvényes képviselőjének és tárgyalópartnernek. – Bizottságot alakít az MDF elnöksége a jan.-i országos gyűlés vitaanyagának előkészítésére. – Visszahelyezik tisztségébe a Televízió külpolitikai szerkesztőségének vezetőjét, Chrudinák Alajost, miután a Fővárosi Munkaügyi Bíróság jogsértőnek ítélte felmentését. – Csődöt jelent a Dimag Rt.

December 27. – Az SZDSZ szakértője, Haraszi Miklós szerint a médiatörvény – parlamenti vitájának lezárása ellenére – nehezen elfogadható, mert az alkotmányügyi bizottság elutasította a kulturális bizottság több lényeges módosító javaslatát. – Magyarországon már a 640 ezret is meghaladja az állástalanok száma. Ezzel a munkanélkülieknek az aránya eléri a 12%-ot.

December 28. – Az Országgyűlés alkotmányügyi bizottsága az ellenzék kivonulása miatt egyelőre nem tud dönteni arról, hogy a médiatörvény mely részeinek az elfogadásához szükséges kétharmados többség. A jogszabály parlamenti vitájának finisében az kavár újabb hullámokat, hogy az alkotmányügyi bizottság sorra elveti a kulturális bizottságban már korábban egyeztetett módosító indítványokat. – A Televízió elnöke, Hankiss Elemér csak jogi képviselőjét küldi el a 2. meghallgatásra. Balsai István igazságügy-miniszter bejelenti, hogy újabb meghallgatást nem tervez, a tévéelnök titkársága pedig sajnálkozását fejezi ki, hogy a vizsgálóbiztos levele nem tartalmazott érdemi részleteket és bizonyítékokat az állítólagos kötelezettségzegésről, jöllehet ezt előírja a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény. – Újabb kamatcsökkentésekről dönt az MNB.

December 29. – Az Országgyűlés úgy dönt, hogy 1993-ban átlagosan 14%-kal emelik a nyugdíjakat. A képviselők jóváhagyják azt is, hogy a társadalombiztosítási költségvetés hiánya legfeljebb 40 milliárd Ft lehet. – A parlament alkotmányügyi bizottsága úgy foglal állást, hogy a médiatörvény elfogadásához elegendő az egyszerű többség, és csak azok a szabályok igényelnek kétharmados támogatást, amelyek a felügyeletről, a közszolgálati rádió és televízió vezetőinek kinevezéséről, valamint a Rádió és Televízió Hivatal engedélyezési jogköréről szólnak. – Az Országgyűlés külügyi bizottságának kormánypárti tagja lemondásra szólítja fel a testült elnökét, Horn Gyulát, mert szerintük az MSZP elnökeként nem tud pártok felett álló, össznemzet külpolitikát képviselni. A szocialisták ezt visszautasítják. – Hatpárti tárgyalások kezdődnek a kisebbségi törvény tervezetéről. – A Martin Luther King Egyesület szerint a Magyarországon tanuló színes bőrű diákok nem érzik magukat biztonságban, ezért folyamatosan hagyják el az országot.

December 30. – Az Országgyűlés elfogadja a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényt. A képviselők döntenek az útalapról is. – Kupa Mihály pénzügyminiszter elhibázottnak tartja azt a kormánydöntést, miszerint újfajta hiteljegyeket és hitelleveleket vezetnek be a privatizáció gyorsítására, mert szerinte az intézkedés súlyos etikai kérdéseket vet fel, kedvezőtlenül befolyásolja a gazdaság átalakítását és csorbíthatja az ország nemzetközi tekintélyét. – A KSH jelentés szerint az elmúlt hónapokban javult a magyar ipar teljesítménye, de az év egészében még így is több mint 10%-kal esett vissza a termelés.

December 31. – Az Országgyűlés a hajnali órákban végül is nemet mond a médiatörvény egészére. A több mint 10 órás szavazási procedúrában az ellenzék tartózkodik a jogszabály kétharmados többséget igénylő pontjainak támogatásától. Ezért a végszavazásban egyetlen igent sem kap a médiatörvény, mert a koalíciós képviselők szerint az ellenzék magatartása miatt olyan törvényszöveg született, amely a gyakorlatban megvalósíthatatlan lenne. A kudarcért egymást hibáztatja a koalíció és az ellenzék. – Az Országgyűlés a Magyar Televízió rendelkezésére bocsátja

az intézmény még 1991-ben zárolt 1 milliárd Ft költségvetési támogatásának nagy részét. A képviselők törvényt alkotnak a földművelésügyi hivatalok feladatairól. – A Pénzügyminisztérium úgy rendelkezik, hogy 1993-ban a 6 évesnél idősebb személyautók és a 8 évesnél régebbi haszongépjárművek, valamint az üzemképtelen kocsik csak előzetes engedéllyel hozhatók be az országba.

A Föld és a Világegyetem

A Föld

Tömege: 5978 trillió tonna

Sűrűsége: 5,518 g/cm³

Egyenlítői kerülete: 40 075,704 km

Egyenlítői átmérője*: 12 756,320 km

Sarki átmérője*, 12 713,550 km

Legmélyebb (tengeri) pontja: Mariana-árok (Csendes-óceán): 11 034 m

Legmagasabb pontja: Csomolungma (Mt. Everest, Himalája): 8848 m

Felülete: 510,22 millió km²

Szárazföldek területe (29,2%): 149,16 millió km²

Vizek felülete (70,8%): 361,06 millió km²

*Mesterséges holdak mérése szerint, 1964.

Az óceánok

Név	Alapterület (1000 km ²)	Átlagos mélység (m)
Csendes-óceán	165016	4028
Atlanti-óceán	96911	3743
Indiai-óceán	73442	3963
Összesen	335369	3930

A legnagyobb tengerek

Név	Melyik óceánhoz tartozik?	Terület (1000 km ²)
Jeges-tenger	Atlanti-óceán	10512
Korall-tenger	Csendes-óceán	4791
Arab-tenger	Indiai-óceán	3683
Földközi-tenger	Atlanti-óceán	2969
Weddel-tenger	Atlanti-óceán	2890
Karib-tenger	Atlanti-óceán	2754

A tengerfenék legmélyebb pontjai

Név	Óceán	Mélység (m)
Mariana-árok	Csendes-óceán	11034
Tonga-árok	Csendes-óceán	10882
Filippinó-árok	Csendes-óceán	10830

A legnagyobb félszigetek

Név	Földrész	Terület (km ²)
Arab-fsz.	Ázsia	2691000
Hindusztáni-fsz.	Ázsia	2088000
Indokínai-fsz.	Ázsia	1740000
Szomáli-fsz.	Afrika	1400000
Labrador	É-Amerika	1300000
Skandináv-fsz.	Európa	720000

A legnagyobb szigetek

Név	Ország vagy földrész	Terület (m ²)
Grönland	Grönland	2160000
Új-Guinea	Indonézia–Pápua Új-Guinea	771900
Borneó (Kalimantan)	Indonézia–Malaysia–Brunei	734000
Madagaszkár	Madagaszkár	587041
Baffin-sziget	Kanada	476050
Szumátra (Sumatera)	Indonézia	423647

Földrészek

Név	Terület (1000 km ²)
Európa	10508
Ázsia	44411
Afrika	30319
Észak-Amerika	21515
Közép- és Dél-Amerika	20566
Ausztrália és Óceánia	8510

Antarktisz	13328
------------	-------

A legnagyobb sivatagok

Név	Földrész	Terület (km ²)
Szahara	Afrika	9065000
Góbi	Ázsia	1295000
Líbiai-siv.	Afrika	1165500
Rub'al Hali	Ázsia	647500
Kalahári	Afrika	582750
Nagy-homoksiv.	Ausztrália	388500

A leghosszabb folyók

Név	Földrész	Hosszúság (km)
Nílus	Afrika	6656
Amazonas	Dél-Amerika	6400
Jangce (Csang-csian)	Ázsia	6342
Ob–Irtisz	Ázsia	5379
Sárga-folyó (Huangho)	Ázsia	4644
Kongó	Afrika	4640
Amur	Ázsia	4390
Léna	Ázsia	4374
Missouri	Észak-Amerika	4320
Mackenzie	Észak-Amerika	4216

A legnagyobb tavak

Név	Ország	Terület (km ²)
Kaszpi-tenger	Azerbajdzsán–Kazahsztán– Oroszország–Türkménia– Irán	371000
Felső-tó	USA–Kanada	82411
Viktória-tó	Tanzánia–Uganda–Kenya	69482
Aral-tó	Kazahsztán–Üzbegisztán	66458

Huron-tó	Kanada–USA	59594
Michigan-tó	USA	58014

A leghosszabb hidak

Név	Ország	Hossz (m)	Név	Ország	Hossz (m)
Pontchartrain Causeway-II.	USA	38422	Pontchartrain (közúti)	USA	16100
Pontchartrain Causeway-I.	USA	38352	Pontchartrain (vasúti)	USA	16000
Chesapeake (hídalagút)	USA	28408	Presidente Costa e Silva	Brazília	13980

A legmagasabb épületek

Név	Város (ország)	Magasság (m)	Emelet
Sears Tower	Chicago (USA)	443	110
World Trade Center	New York (USA)	421	110
Empire State Building	New York (USA)	381	102+tévétoronny
Standard Oil Building	Chicago (USA)	346	80
John Hancock Center	Chicago (USA)	337	100
Chrysler Building	New York (USA)	319	77

A Föld legmagasabb pontjai (földrészek szerint)

Földrész, csúcs	Helység, terület	Ország	Magasság (m)
Ázsia Csomolungma (Mt. Everest)	Himalája	Kína–Nepál	8848
Dél-Amerika Jankho Uma	Andok	Bolívia	7010
Észak- és Közép-Amerika Mt. McKinley	Alaszkai-hg.	USA (Alaszka)	6194
Afrika Kibo	Kilimandzsáró	Tanzánia	5895
Antarktisz Vinson Massif	Ellsworth-hg.		5140

Ausztrália és Óceánia Puncak Jaya	Maoke-hg. (Új-Guinea)	Indonézia	5030
Európa Mt. Blanc	Alpok (Mont Blanc)	Franciaország– Olaszország	4807

Néhány jelentősebb vulkán

Név	Helység v. terület	Ország	Magasság (m)	Az utolsó kitörés időpontja
San Pedro	Andok	Chile	6154	1911
San Pablo	Andok	Chile	6118	1911
Citlaltépetl (Orizaba)	Keleti-Sierra Madre	Mexikó	5700	1867
Popocatépetl	Keleti Sierra Madre	Mexikó	5452	1923
Klucsevszkaja szopka	Kamcsatka-fsz.	Oroszország	4750	1974
Meru	Meru	Tanzánia	4566	1910

A leghosszabb alagutak

Vasúti alagút	Ország	Hosszúság (m)	Megnyitás éve
Seikan	Japán	53841	1985
Dai-Shimizu	Japán	22300	1979
Simplon-II.	Olaszország-Svájc	19819	1922
Simplon-I.	Olaszország-Svájc	19799	1906
Shin-Kanmon	Japán	18600	1975
Appennino	Olaszország	18507	1934

Meteorológia

Arisztotelész értelmezése szerint – ő volt a szó megalkotója – a *meteorológia* tárgykörébe tartoznak mindazok a jelenségek, amelyek az ég és a Föld között zajlanak le, tehát a mai értelemben vett légköri folyamatokon kívül a meteorok és az üstökösök vizsgálata is. Minthogy a Földet körülvevő levegőburok külső határa nem határozható meg egyértelműen, s bizonyos csillagászati események (pl. meteorok elézése) a légkörben zajlanak le, nagyon nehéz megvonni a határvonalat a csillagászat és a meteorológia között. Hasonló határkapcsolatok állnak fenn a geofizikával, a hidrológiával, a geográfiával és a további jó néhány természettudományi ággal.

A légkör tömege és összetétele

A Föld légkörének tömege kb. $5,6 \cdot 10^{15}$ tonna (öt és fél ezer billió tonna). Ez a hatalmas tömeg mégis eltörpül a világ vízkészlete ($1,46 \cdot 10^{18}$ tonna) és még inkább a Föld ($5,98 \cdot 10^{21}$ tonna) tömege mellett. Így a légkör tömege az előbbinek 250-ed, az utóbbinak csupán egymilliomod része.

A légkör tömegeloszlása igen érdekes képet mutat, ami a levegő összenyomhatóságának következménye. A légkör össztömegének csaknem fele az alsó 5 km-es rétegben található. 30 km-es magasság fölött már csak össztömege 1%-a helyezkedik el. Ha a levegő sűrűsége a magassággal nem változna, a légkör vastagsága mindössze 8 km lenne (tehát a Himalája legmagasabb csúcsai már „kilógnának” a Föld levegőburkából).

A légkör külső határát nem lehet pontosan meghatározni, mert fokozatosan megy át a bolygóközi tér rendkívül ritka anyagában. A légkört a gravitációs erő köti a Földhöz. Ennek hatására a levegő nem szökik el, és szinte teljes tömege a Földdel együtt forog. Ez még 36–40 ezer km magasságban is kimutatható.

A levegőt alkotó ún. alapgázok összetétele kb. 100 km magasságig térben is, időben is meglehetősen állandóságot mutat (78,1% nitrogén, 20,9% oxigén és elenyésző mennyiségű különféle nemesgázok). Van azonban néhány olyan anyag, melyek koncentrációja helyről helyre és időről időre jelentősen változik. Ilyen a vízgőz, amely zömmel az alsó 5 km-es rétegben található, a háromatomos oxigénmolekula (más néven ózon; legnagyobb koncentrációja 25–40 km magasságban van) és a szén-dioxid. A széndioxid mennyisége az elmúlt száz év alatt 20%-kal növekedett, elsősorban emberi beavatkozás következtében (őserdők felégetése, ipari és kommunális légszennyezés).

Az elmúlt években az ózon is az érdeklődés középpontjába került. Ez a gáz nagymértékben elnyeli a Nap ultraibolya sugarait, ezáltal megvédi a földi életet e sugarak káros hatásaitól. A 70-es években kimutatták, hogy a különböző kozmetikumok, festékek szórására használt hajtógázok a légkörbe kijutva az ózon kémiai lebomlását idézhetik elő. Éppen ezért sok országban megtiltották az ilyen hajtógázok használatát. Később az is kiderült, hogy a szuperszonikus repülőgépek égéstermékében található különböző nitrogén-oxidok szerepe sem elhanyagolható, bár hatásuk nem egyértelmű az ózonlebontásban. Újabb feltételezések szerint az alsó sztratoszférában még növelhetik is az ózon mennyiségét. Ezért a korábbi borúlátó előrejelzésekkel szemben ma úgy látjuk, hogy a jövő század közepéig csak mintegy 5–10%-os ózonsökkenés várható. Viszont egyelőre nincs magyarázat arra, mi okozhatta az utóbbi években a Déli-sark fölötti jelentős ózonritkulást.

Mindenesetre az ózonnal és a szén-dioxiddal kapcsolatos tapasztalati tények azt mutatják, hogy az emberiség akaratlanul is káros légköri folyamatok előidézője lehet. Ezért a környezetünk védelméért indított nemzetközi programok egyre fontosabbak.

A levegőbe kerülő szilárd és cseppfolyós részecskék (aeroszol) mennyisége a levegő össztömegéhez képest elenyésző, szerepük azonban jelentős: elsősorban a felhő- és csapadékképződésnél (itt kezdődik a vízgőz kicsapódása), de hatásuk (napsugárzás-áteresztés) a légkör energia-háztartásában is megnyilvánul. Az aeroszokok nagy része természetes eredetű (sókristályok a tengerek felett, kőzetmálladék a szárazföldek között), de az emberi tevékenység következtében egyre nagyobb mennyiségű szilárd szennyezőanyag kerül a légkörbe.

A légkör rétegződése

Bár a légkör – anyagi összetételét illetően – valamivel több, mint 100 km magasságig egynemű, nem ez a helyzet például a hőmérséklet függőleges menti elosztásánál. Éppen ennek a meteorológiai elemnek a magasság szerinti változása alapján osztható a légkör rétegekre (szférákra).

A legalul fekvő *troposzférában* – vastagsága nagyjából 10–12 km – felfelé haladva km-enként 6 °C -kal csökken a hőmérséklet. Míg a talajfelszínen a hőmérséklet átlagosan 15 °C , addig e réteg felső határán megközelíti a -60 °C -ot. Ebben a rétegben zajlanak le az időjárásunkat közvetlenül alakító folyamatok: felhő- és csapadékképződés, ciklonok, frontok keletkezése és vonulása stb. Fölötte, a *sztratoszférában* felfelé haladva először alig, majd 30 km-től 50 km-ig felfelé jelentősen emelkedik a hőmérséklet, megközelíti a 0 °C -ot. Aztán újra csökken; az 50 és 80 km között elhelyezkedő

mezoszféra tetején $-80, -90$ °C van, ez légkörünk leghidegebb része. Fölötte a hőmérséklet újabb és igen erőteljes emelkedése figyelhető meg. Erről kapta nevét is: *termoszféra*. Ebben a rétegben a gázok jórészt ionizált állapotban vannak, ezért szokás *ionoszférának* is nevezni.

Éghajlat

A Naptól jövő sugárzásnak csak kb. 40%-a jut le a földfelszínre, a többi visszaverődik, elnyelődik, szóródik. A leérkező energia azonban évről évre ugyanannyi, de ugyanannyi a Föld és a légkör hővesztesége is, tehát a kettő között egyensúly van. Területileg természetesen nagyok a különbségek: az Egyenlítő környéke egészen a 30° északi és déli szélességi körig sugárzási energiátöbblettel rendelkezik, míg a Föld többi részén ez az egyenleg negatív. A levegő földi méretű mozgása, az általános *légkörzés* vagy *cirkuláció* gondoskodik arról, hogy a hőtöbblet az energiahányos területekre kerüljön, így a Föld minden pontján sok év átlagában gyakorlatilag termikus egyensúly áll fenn. Ezért beszélhetünk egy-egy hely *éghajlatáról*, ami éppen ezt az egyensúlyi helyzetet írja le. Az utóbbi években egyre többen aggodalommal kérdezik, vajon elég stabil-e ez az egyensúlyi helyzet. Az aggodalom forrása a légkör növekvő széndioxid-tartalma (CO_2). Ez a gáz a Naptól jövő rövidhullámú sugarakat átterszti, ugyanakkor a földfelszín jóval hosszabb hullámú hőkisugárzását elnyeli és részben visszaveri. Ezáltal elképzelhető – s erre számítások is vannak –, hogy a jövő század közepére a légkör CO_2 -készletének növekedése miatt a Föld légkörének középhőmérséklete a felszín közelében $2-4$ °C-kal emelkedik. Persze lehetnek a légkörrel szoros kölcsönhatásban álló hidroszférának (óceánok, sarki jégtakarók, hófelszín) olyan, eddig még kellően nem ismert szabályozó rendszerei, amelyek ezt a tendenciát esetleg fékezni tudják.

Mérések, megfigyelések

A Föld éghajlatának jelenlegi szintű ismeretéhez hosszú évtizedek mérései kellettek a világ sok ezer pontján. Ugyanígy a pillanatnyi időjárás megállapításához vagy előrejelzéshez – különösen, ha hosszabb távról van szó – egyidejűleg mért adatok milliói kerülnek felhasználásra. A globális méretű meteorológiai megfigyelő rendszert a nemzeti meteorológiai intézetek tartják fenn, de munkájukat az ENSZ egyik szakosított szervezete, a Meteorológiai Világszervezet (WMO) koordinálja.

Az adatgyűjtés legalapvetőbb összetevője az időjárás-megfigyelő állomások hálózata. Közel tízezer ilyen állomáson éjjel-nappal $1-3$ órás gyakorisággal mérik a legfontosabb meteorológiai elemek (hőmérséklet, légnyomás, légnedvesség, csapadék, szél stb.) értékeit. Felszínközeli méréseket folytatnak az óceánokat járó hajók ezerein is. Az utóbbi évtizedben jelentősen megnőtt a tengereken telepített lehorgonyzott vagy a tengeráramokkal sodródó automata állomások száma; ezek adatait mesterséges holdak gyűjtik össze és továbbítják a földi központokba. A légkör magasabb rétegeinek rendszeres vizsgálatát léggömbökkel felbocsátott műszerek (rádiószondák), időjárás radarok, repülőgépek és meteorológiai mesterséges holdak végzik.

Az 1960-as évek óta a mesterséges holdak felvételei fontos szerepet játszanak az időjárás megfigyelésében. A képek kétfélék. A látható sugárzást megörökítő képeken olyan a Föld és felhőtakarója, amilyennek egy űrhajó ablakából látszana. Az infravörös felvételek ezzel szemben a hősugárzást rögzítik, ami a látható legközelebbi pont hőmérsékletére jellemző.

Kétféle meteorológiai műhold kering a Föld körül. A geostacionárius műholdak mindig az Egyenlítő ugyanazon pontja felett, $36\,000$ km magasan tartózkodnak. Összesen 5 ilyen kering a Föld körül, ezek az $50-60$. szélességi körig az egész Föld időjárásáról fél óránként képet küldenek. A poláris, vagyis a sarkok közelében elhaladó pályán keringő műholdak a Föld felszínéhez közelebb haladnak, így részletesebb képet készítenek az időjárás jelenségekről.

A folyamatosan termelődő adattömeg nemzetközileg egységesített szabályok szerint az egész világot behálózó meteorológiai távközlési rendszer segítségével jut a nagy előrejelző központokba. Az adatgyűjtés sebességére jellemző, hogy a – mondjuk – Szegeden végzett mérések tíz percen belül Budapestre kerülnek, húsz perc múlva már a nemzetközi csatornába jutnak (sok más

magyarországi állomás adataival együtt), egy órán belül Európa minden fővárosába megérkeznek, s ezzel szinte egy időben az északi félteke két meteorológiai világgözpontjába, Moszkvába és Washingtonba is. Ezt a szünet nélküli adatáramlást ma már majd mindenütt számítógépek irányítják. Az adattovábbításban – különösen a kontinensek között – egyre nagyobb szerepet kapnak a mesterséges holdak.

Az időjárás előrejelzése

Az adatok begyűjtése után következik a meteorológusok egyik legizgalmasabb feladata, az előrejelzés. Jóllehet, Európa-szerte nagyjából száz éve készülnek időjárás-előrejelzések, és ezalatt hatalmas mennyiségű tudásanyag halmozódott fel, ma már mégsem erre az elsősorban szubjektív elemeket tartalmazó módszerre alapozzák az előrejelzéseket. A számítógépek megjelenése lehetővé tette, hogy a folyadékok és gázok áramlását leíró bonyolult egyenletrendszereket kiterjesszék a légköri mozgásokra, és aztán bizonyos egyszerűsítő feltételek mellett megoldják őket. Más szóval: egy kezdeti állapot ismeretében – ezt biztosítják az egyidejűleg végzett mérések – kiszámítható a légkör későbbi állapota. Természetesen ez a későbbi állapot még nem a kész prognózis, hanem az egyes meteorológiai elemeknek 24, 36, 48 stb. óra múlva várható területi eloszlása. Ekkor lép be az eddig gyűjtött gazdag ismeretanyag: az előrejelzett értékekből közérthető szöveges prognózist kell készíteni. A munka első felét, minthogy óriási kapacitású számítógépekre van szükség, elsősorban a nagy előrejelző központok végzik. Számításaik eredménye (naponta sokszáz térkép) eljut a nemzeti előrejelző központokba, ahol a helyi sajátosságok figyelembevételével készítik el a különböző időtávra szóló előrejelzéseket.

Bár a legnagyobb érdeklődés mindig az előrejelzések felé irányul, a meteorológusok tevékenysége ennél sokkal szerteágazóbb. Bármilyen meteorológiai információ – legyen az adat, előrejelzés vagy szakvélemény – csak akkor válhat gazdasági haszon forrásává, ha annak alapján a gazdaság valamely területén valamilyen döntést hoznak, tehát „alkalmazzák”. Ehhez azonban a döntésnél vagy annak előkészítésénél a meteorológiai ismereteket az adott gazdasági terület (pl. mezőgazdaság, építészet, közlekedés, energiagazdálkodás) ismereteivel egyesítő, speciális szaktudásra van szükség. Így alakulnak ki a különböző *alkalmazott meteorológiai* szakterületek, amelyek hidat képeznek a meteorológia és a felhasználói területek között. Nélkülük az egész meteorológiai tevékenység alapvető célja, a gazdasági hasznot eredményező szolgáltatás, nem is valósítható meg. Ilyenek pl.: az *agrometeorológia* (legfőbb tennivalói közé tartozik a növénytermesztés, öntözés, növényvédelem meteorológiai kiszolgálása, az optimális termőhely-kiválasztás elősegítése, a termés hozamot befolyásoló időjárási tényezők meghatározása), a *közlekedési meteorológia* (a légi, közúti, tengeri közlekedés biztonságát, gazdaságosságát van hivatva megalapozni-segíteni), a *hidrometeorológia* (szolgáltatásainak fő felhasználói területe az árvízvédelem, öntözés, vízgazdálkodás), az *orvosmeteorológia* (az időjárásnak az emberi szervezetre gyakorolt hatásával, e hatások várható alakulásával foglalkozik).

Univerzum, csillagászat, időszámítás

Kozmológia, kozmogónia

A *kozmológia* a csillagászatnak az az ága, amely a Világegyetem egészének kialakulásával foglalkozik; a *kozmogónia* ezen belül az egyes égitestek, a csillagok kialakulására próbál fényt deríteni.

A csillagászok többségének véleménye szerint a Világegyetem kialakulását az ún. standard modell, vagyis az „*ősrobbanás-elmélet*” írja le. Eszerint a Világegyetem mintegy 15–18 milliárd évvel ezelőtt rendkívül forró és sűrű tüzgömb formájában jött létre. A tüzgömb azóta fokozatosan tágul és ennek

megfelelően hűl, miközben kialakultak a ma ismert égitestek.

Az ősrobbanást követő első másodperc elején a hőmérséklet olyan magas volt, hogy a *táguló tűzgömbben* csak a legnagyobb energiájú elemi részecskék léteztek. Az első századmásodperc végén a hőmérséklet mintegy *100 milliárd kelvin* volt. A tűzgömb elektronokból, pozitronokból, neutrínókból és fotonokból állt, ezek azonban a rendkívül magas hőmérséklet következtében egymással dinamikus egyensúlyban voltak, a részecske-antirészecske párok szétsugárzódtak, de a sugárzás energiája elég nagy volt ahhoz, hogy spontán módon újabb ilyen párok keletkezzenek. Kis számban jelen voltak a nehéz elemi részecskék, a protonok és a neutronok is. A hőmérséklet tovább csökkent, az első tizedmásodperc végén 30 milliárd, a 14. másodpercben pedig 3 milliárd kelvin. A harmadik perc végére a hőmérséklet egymilliárd fokra csökkent, ami lehetővé tette, hogy a nehéz részecskék atommagokká (deutérium, hélium és kevés lítium) álljanak össze. Így ekkor a Világegyetem legnagyobb részét fotonokból, neutrínókból és antineutrínókból állt, de jelen voltak kis mennyiségben atommagok, valamint a szétsugárzás után megmaradt elektronok is. Néhány ezer év elteltével a *hőmérséklet csökkenése* lehetővé tette, hogy ezek az atommagokhoz kapcsolódva létrehozzák az atomos anyagot. Ez a gravitáció hatására csomósodni kezdett, létrejöttek a galaxisok (a Tejútrendszerhez hasonló csillagrendszerek) és a legidősebb csillagok.

Edwin Hubble amerikai csillagász az 1920-as években végzett színképi vizsgálatai alapján megállapította, hogy a távoli csillagrendszerek, az extragalaxisok színképében „*vöröseltolódás*” figyelhető meg (a színképvonalak a spektrum vörös vége felé eltolódva látszanak). Feltételezve, hogy a vöröseltolódást a Doppler-jelenség okozza, megállapította, hogy a galaxisok minél messzebb vannak tőlünk, annál nagyobb sebességgel távolodnak. Ezt a folyamatot gondolatban visszafelé folytatva jutunk a forró *tűzgömbbel kezdődött tágulás* hipotéziséhez.

A 60-as évek közepén az amerikai *George Gamow* arra a következtetésre jutott munkatársaival, hogy a kezdettől fogva jelen levő, az ősrobbanást követően néhány milliárd fokos hőmérsékletű sugárzási tér hőmérsékletének napjainkra *néhány kelvinre* kellett csökkennie. Tőlük függetlenül 1964–65-ben két másik amerikai, *Robert Wilson* és *Arno Penzias* mikrohullámú jelek terjedésének tanulmányozása közben minden irányból egyenletesen érkező mikrohullámú háttérsugárzást fedezett fel, amelynek intenzitáseloszlása éppen egy *2,7 K-es test hőmérsékletű sugárzásának felel meg* – igazolva Gamow korábbi, az ősrobbanáson alapuló feltételezését. Az elmúlt években a COBE mesterséges hold rendkívül nagy pontossággal igazolta a mikrohullámú háttérsugárzás jelenlétét. A mérési eredmények teljes összhangban vannak az ősrobbanás-elmélettel.

A Világegyetem nagyléptékű szerkezetére vonatkozóan csak kevés információ áll rendelkezésünkre. Az mindenesetre bizonyos, hogy a Világegyetem legalapvetőbb *építőelemei a galaxisok*, amelyek galaxishalmazokba tömörülnek. Valószínű, hogy a galaxishalmazok szuperhalmazokat képeznek. Ezen túlmenően egyes újabb vizsgálatok alapján úgy tűnik, hogy a galaxisok buborékhabszerűen helyezkednek el a térben, a kozmikus buborékok falaiban, míg a buborékok belseje szinte üres. A mi *Tejútrendszerünk* ma ismereteink szerint átlagos spirális galaxisnak tekinthető, kialakulását mintegy *10 milliárd évvel ezelőttre* tesszük. A kezdetben gömbszimmetrikus gázfelhőből először a gömbalakot ma is kirajzoló, ún. galaktikus hálót alkotó gömbhalmazok alakultak ki, ezek Tejútrendszerünk legősibb objektumai, csillagaik mintegy 10 milliárd évesek. A gömbhalmazok kialakulása után a megmaradt gáztömeg összehúzódása folytatódott, közben ellapult. Ebből a csillagok jó része nem magányosan, hanem *csillagsoportokat alkotva* alakult ki. Tejútrendszerünk csillagainak számát legalább *százmilliárdra* becsüljük.

A csillagok egy része körül bolygók alakulnak ki, amint az a *Naprendszer* esetében is történt. A Naprendszer keletkezéséről kialakult elméletek közül négy típust szokás megkülönböztetni.

A „*befogósos*” *elméletek* szerint a *Nap* a Naprendszer többi részétől függetlenül alakult ki, majd egy kozmikus gáz- és porfelhőn áthaladva befogta a bolygók anyagát (1). Más elméletek szerint a *Nap kettőscsillag* lehetett, amelynek egyik tagja később szétesett, ez vezetett a bolygók kialakulásához (2). A *katasztrófa típusú* elméletek szerint a *Nap* közelében elhaladó csillag szakította ki a *Nap* anyagából a bolygókat (3).

Legelfogadhatóbbnak mai tudásunk szerint azok az elméletek látszanak, melyek szerint a

Naprendszer *egységes folyamat* során alakult ki (4). Ide sorolhatók *Kant* és *Laplace* elméletei. Ma már bizonyosnak látszik, hogy a Naprendszer egy *kozmosz gáz- és porfelhő* összetömörülése útján keletkezett. Az összehúzódás során kisebb anyagcsomók leszakadtak, így alakultak ki a bolygók és a Naprendszer egyéb apró égitestei.

Kant és Laplace eredeti elméletei a Naprendszer sok tulajdonságát nem tudták megmagyarázni. A 20. sz.-ban Fred Hoyle korszerűsítette az ún. ködmodelleket. Hannes Alfvén ötlete alapján a mágneses erőknek jelentős szerepet tulajdonítva matematikailag is elfogadhatóan tudta modellezni a Naprendszer keletkezését.

A Naprendszer korát a Föld legősibb kőzeteiben, a meteoritokban és a holdközetekben talált radioaktív izotópok arányának vizsgálata alapján határozhatjuk meg. Ezek mintegy *4,6 milliárd éves* korra engednek következtetni.

Tisztázatlan kérdés, hogy mi indította el a Naprendszer születését megelőzően a *gázfelhő összehúzódását*. A legújabb elképzelések szerint ebben fontos szerepet játszhatott az ősnaprendszer helyétől nem túl nagy távolságban egy vagy több szupernóva felrobbanása. Ezek egyrészt nehéz kémiai elemekkel szennyezték a gázfelhőt, másrészt a robbanást követő lökéshullámfront megindíthatta a *gázfelhő összetömörülését*, ami azután már a gravitáció hatására folytatódott.

A csillagászat évezredei

Műszerek

A csillagászati megfigyeléseket a 16. sz. végéig kizárólag szabad szemmel végezték. A technikában a forradalmi változás a 17. sz. elején történt, amikor *Galilei* először használt távcsövet megfigyelései során. Majdnem ezzel egy időben *Kepler* megalkotta az első ún. csillagászati (Kepler-féle) távcsövet. A 17. sz. végén *Newton* elkészíti az első tükrös távcsöveket. A 19. sz. a lencsés távcsövek virágkora, a világ legnagyobb ma is működő refraktorainak többsége a múlt század végén készült. A 20. sz. ezzel szemben a nagyméretű tükrös távcsövek fejlődését hozta.

A 30-as években indult meg, majd a II. világháború után kapott új lendületet a rádiócsillagászat fejlődése.

A csillagászati távcsövek alapvetően két típusát különböztetjük meg, a *tükrös és lencsés távcsöveket*. A lencsés távcsövek objektívje egy vagy több tagból álló gyűjtőlencse. Az ezzel létrehozott valódi képet a szemlencsével (okulár) mint nagyítóval nézzük. A csillagászatban rendszerint a fordított képet adó ún. Kepler-féle távcsövet használják. A lencsés távcsövek (refraktorok) objektívjének fókusz távolsága általában az átmérő 10–20-szorosa.

A tükrös távcsövek (reflektor) főtükre általában forgási paraboloid alakú. Az összegyűlt fényt közvetlenül lefényképezhetjük vagy okulárral vizsgálhatjuk. A Schmidt-távcsövek jellegzetessége a nagy, többfokos átmérőjű látómező. Ezt úgy érik el, hogy a főtükröt gömbfelület alakúra készítik, a tökéletes leképezést pedig az optikai útba helyezett korrekciós üveglemezzel biztosítják.

A legkorszerűbb távcsövek főtükrének alakját számítógépes vezérléssel folyamatosan változtatják a megfigyelés közben. A legnagyobb távcsövek főtükre több darabból áll, az egyes szegmensek munkáját ugyancsak számítógép hangolja össze.

A látható fényen kívül a világűrben érkező rádióhullámok is eléri a Föld felszínét. Vizsgálatuk rádiótávcsövek segítségével lehetséges. A rádiótávcsövek legalább néhányszor 10 m átmérőjű antennái gyűjtik össze a rádiósugárzást, amit a fókuszpontból a detektorokba vezetnek.

Mivel a távcsövek felbontóképessége a vizsgált elektromágneses sugárzás frekvenciájával arányos, a rádiótávcsövek felbontóképessége sokkal rosszabb optikai társaikénál. Ezért általában több, egymástól nagy távolságra elhelyezett rádiótávcsövet „szinkronban” működtetnek, így a felbontóképesség olyan jó lesz, mintha távcsövünk átmérője a két távcső távolságával egyezne meg. Ebben a rendszerben a rádiótávcső-rendszerek felbontóképessége már felülmúlja a legnagyobb optikai távcsöveket.

Az egyéb elektromágneses hullámokat (gamma-, röntgen-, ibolyántúli, infravörös) a földi légkör

legnagyobbrészt elnyeli, így ezeket a sugárzásokat az utóbbi évtizedekben mesterséges égitestekre helyezett távcsövekkel figyelik meg.

A Naprendszer megismerése

Két zseniális görög csillagász nevéhez fűződnek az első jelentős lépések a Kr. e. 3. sz.-ban. *Arisztarkhosz* megmérte a Nap és a Hold távolságát, valamint nagyságukat. *Eratoszthenész* meghatározta a Föld kerületét. Munkásságuk lehetővé tette a Naprendszeren belüli méretviszonyok közötti tájékozódást.

A távcső felfedezése után *Galilei* felfedezi a Jupiter holdjait, távcsövével a Hold felszínét vizsgálja, látja a Szaturnusz gyűrűjét. A 16–17. sz. folyamán az ismert bolygók körül több új holdat fedeznek fel. A 19. sz. elejétől kezdve sorra fedezik fel a kisbolygókat, a katalogizáltak száma ma már meghaladja a 4000-et.

(A 60-as évek elejétől napjainkig a Plútó kivételével valamennyi nagybolygót „felkeresték” az űrszondák.)

A Naprendszer

A Naprendszer központi csillaga a Nap. Körülötte keringenek a nagybolygók: a Merkúr, a Vénusz, a Föld, a Mars, a Jupiter, a Szaturnusz, az Uránusz, a Neptunusz és a Plútó, holdjaikkal és gyűrűikkel. A Naprendszer tagjai még a kisbolygók, a bolygóközi por és gáz, a meteorok és az üstökösök.

A Nap

A Nap hatalmas gázgömb, amelynek belsejében, saját súlya alatt, olyan hatalmas hőmérséklet és nyomás jön létre, ami alkalmas feltételeket teremt a hidrogén → hélium atommagfúzióhoz. A Nap látható felszínét a fotoszféra alkotja, e fölött helyezkedik el a légkör (a kromoszféra, ill. a napkorona). A Napon foltok, kitörések (protuberanciák, ill. flérek) is megfigyelhetők. Napunk minden tekintetben átlagos csillag.

Kora: legalább 4,5 milliárd év

Távolsága a Földtől: 150 000 000 km ± 1,5%

Átmérője: 1 390 000 km = 109 földátmérő

Térfogata: $1,41 \times 10^{33} \text{ cm}^3 = 1\,300\,000$ földtérfogot

Tömege: $1,99 \times 10^{30} \text{ kg} = 333\,000$ földtömeg

Felszíni nehézségi gyorsulás (földi = 1): 27,9

Tengelyforgás periódusa

az Egyenlítőn 26,8 nap

30°-os szélességen 28,1 nap

60°-os szélességen 30,8 nap

75°-os szélességen 31,8 nap

Hőmérséklet

centrum: 15 000 000 K

felszín: 5 785 K

Színképtípus: G2 V (sárga törpecsillag)

Sugárzási jellemzők

abszolút fényessége: +4,83 magnitúdó

látszó fényessége: –26,71 magnitúdó

összes sugárzás: $3,86 \times 10^{23}$ kW
egységnyi felület: $6,35 \times 10^4$ kW/m²
a Földre érkezik (napállandó): 1,368 W/m²
Kémiai összetétel^{i*}

hidrogén	73,46%
hélium	24,85%
oxigén	0,77%
szén	0,29%
vas	0,16%
neon	0,12%
nitrogén	0,09%
szilícium	0,07%
magnézium	0,05%
kén	0,04%
egyéb	0,10%

Merkúr

A Merkúr a Naphoz legközelebbi bolygó, egyben a legkisebb és legforróbb felszínű. Felületre a Holdéra emlékeztet. Jellegzetességei a többgyűrűs kráterek és a helyenként „meggyúrt” terep. Légköre igen ritka, nyomokban előforduló héliumból állhat.

Pályaadatok

pályasugár: 0,39 csillagászati egység^{ii**}

lapultság: 0,206

Fizikai adatok

lapultság: –

gravitáció (Föld = 1): 0,37

fényvisszaverő képesség: 12%

Felszín: bazaltos por és kőzet

Légkör: nyomokban hélium (?)

Vénusz

A Föld testvérbolygója; mérete és tömege csaknem ugyanolyan, mint a Földé. Forró, sűrű szén-dioxid-légkör és felhőtakaró burkolja. Felületén kősivatag található; a bolygón csak nyomokban van vízpára. Felszínén ősi krátereket és vulkánokat, repedéseket, hegységeket találtak.

Pályaadatok

pályasugár: 0,72 csillagászati egység

lapultság: 0,007

Fizikai adatok

lapultság: –

gravitáció (Föld = 1): 0,902

fényvisszaverő képesség: 76%

Felszín: bazalt, gránit

Légkör: szén-dioxid (97%), nyomokban vízgőz, nitrogén, kén-dioxid

Föld

Bolygónk nagy holdjával, változatos felszíni képződményeivel, légkörével egyedülálló a Naprendszeren. Ezek kölcsönhatása a kozmikus környezettel érdekes és látványos jelenségeket: hold- és napfogyatkozásokat, meteorfelvillanásokat, sarki fényt kelt.

Pályaadatok

pályasugár: 1,00 csillagászati egység

lapultság: 0,017

Fizikai adatok

lapultság: 0,0034

gravitáció (Föld = 1): 1,00

fényvisszaverő képesség: 29%

Felszín: víz; változatos geológiai formációjú, jórészt gránitos talaj

Légkör: nitrogén (76,1%), oxigén (21%), argon (1%), szén-dioxid (0,03%), nyomokban neon, hélium, metán, kripton, hidrogén, nitrogén-oxid, szén-monoxid, xenon, ózon és vízgőz.

Hold

Felszínét kráterek, nagy medencék (tengerek), gyűrűs- és lánchegységek borítják. Bazaltos talajából űrszondák és asztronauták talajmintákat hoztak vissza a Földre. A Hold gravitációs vonzereje a Földön árapály-jelenségeket kelt.

Pályaadatok

pályasugár: 384 400 km = 30,134 földátmérő

lapultság: 0,055

pályahajlás: 5,1 fok

keringési idő: 27,32 nap

Fizikai adatok

átmérő: 3476 km

lapultság: 0,002

tömeg: 0,012 földtömeg

sűrűség: 3,34 g/cm³

gravitáció (Föld = 1): 0,165

forgási idő: 27 nap 7 óra 43 perc 12 mp

tengelyhajlás: 1,53 fok

fényvisszaverő képesség: 7%

Felszín: bazaltos por és kőzet

Légkör: –

Mars

A vöröses színű bolygó felszínén kiterjedt árkok, kiszáradt folyóvölgyek, hatalmas, kialudt vulkánok és sűrűn kráterezett területek találhatóak. A bolygó talajának magas vas-oxid-tartalma okozza az égitest vöröses színét.

Pályaadatok

pályasugár: 1,52 csillagászati egység

lapultság: 0,093

Fizikai adatok

lapultság: 0,0059

gravitáció (Föld = 1): 0,379

fényvisszaverő képesség: 16%

Felszín: bazaltos por és kőzet

Légkör: szén-dioxid (95,32%), nitrogén (2,7%), argon (1,6%), nyomokban oxigén, szén-monoxid, vízgőz, neon, kripton, xenon és ózon.

Jupiter

A Jupiter a Naprendszer legnagyobb bolygója. Űn. óriásbolygó, vagyis gázokból, főként hidrogénből és héliumból áll. Ezért lehetséges, hogy nincs is szilárd felszíne, fokozatosan sűrűsödő, cseppfolyóssá, végül fémessé váló gáz alkotja a bolygótestet. Gyors forgása miatt nem gömb alakú, hanem lapult. A

felületén látható Nagy Vörös Folt egy hatalmas kiterjedésű felhőörvény, a sávok pedig különböző sebességű szélzónák. Népes holdrendszer és vékony gyűrűk veszik körül.

Pályaadatok

pályasugár: 5,20 csillagászati egység

lapultság: 0,048

Fizikai adatok

lapultság: 0,0637

gravitáció (Föld = 1): 2,69

fényvisszaverő képesség: 67%

Légkör: hidrogén (90%), hélium (4,5%), nyomokban deutérium, metán, ammónia, etán, acetilén, vízgőz, szén-monoxid

Szaturnusz

A Naprendszer második legnagyobb bolygója. Jellegzetes és látványos gyűrűrendszer, valamint igen sok kisebb-nagyobb hold veszi körül. A bolygóttest erősen lapult, sárgás színű, felületén csak halványan láthatók a felhősávok.

Pályaadatok

pályasugár: 9,54 csillagászati egység

lapultság: 0,056

Fizikai adatok

lapultság: 0,102

gravitáció (Föld = 1): 1,19

fényvisszaverő képesség: 70%

Légkör: hidrogén (94%), hélium (6%), nyomokban ammónia, metán, etán, acetilén, metil-acetilén, propán, deutérium

Uránusz

A halvány kékeszöld színű Uránusz forgástengelye csaknem pontosan a pályasíkba esik, ezért a bolygó sarkvidékein 42 évig tart a nappal és 42 évig az éjszaka. Az Uránusz körül 5 nagy és legalább 10 apró hold kering. Gyűrűrendszere vékony és sötét gyűrűkből áll.

Pályaadatok

pályasugár: 19,18 csillagászati egység

lapultság: 0,051

Fizikai adatok

lapultság: 0,0242

gravitáció: (Föld = 1): 0,93

fényvisszaverő képesség: ~ 40%

Légkör: hidrogén (~ 82%), hélium (~ 12%), nyomokban ammónia, metán, deutérium

Neptunusz

Távcsőben csak zöldes korongja látható. 4 vékony gyűrűjét, valamint 8 holdja közül 6-ot a Voyager-2 űrszonda fedezte fel.

Pályaadatok

pályasugár: 30,06 csillagászati egység

lapultság: 0,009

Fizikai adatok

gravitáció (Föld = 1): 1,15

fényvisszaverő képesség: 84%

Légkör: főként hidrogén, nyomokban metán, etán

Plútó

A legkisebb és legtávolabbi nagybolygó. Különlegessége, hogy napközben a Neptunusz pályáján belül jár. A bolygó kis méretéhez képest nagy a holdja, a Charon. Érdekes, hogy a Plútó tengelyforgási ideje = a Charon tengelyforgási ideje = a Charon keringési ideje = 6 nap 9,3 óra.

Pályaadatok

pályasugár: 39,7 csillagászati egység

lapultság: 0,253

Fizikai adatok

fényvisszaverő képesség: kb. 14%

Légkör: napközben átmeneti, ritka metánlégkör feltételezhető, naptávolban valószínűleg kifagy a felszínre.

Meteorok, meteoritok

A Naprendszer kialakulása során a bolygókon és holdjaikon kívül létrejöttek apróbb égitestek is, amelyek mérete egészen a *bolygóközi porszemcsékig* tart. Ezek a szemcsék a bolygómozgás törvényeinek megfelelően Nap körüli pályán keringenek. Esetenként előfordul, hogy mozgásuk során összeütköznek a Földdel. Az ütközés során tapasztalt jelenség elsősorban a részecskék tömegétől (méretétől) függ.

A kozmikus porszemcsék és kódarabkák 11 000 és 72 000 m/s közötti sebességgel ütköznek a Föld légkörébe. Az óriási sebesség következtében fellépő közeg-ellenállási erő lefékezi a részecskék mozgását, miközben *mozgási energiájuk hővé alakul*. Ez 90–110 km magasságban felizzíthatja a világűrből érkező testet. A 0,1 mm-nél kisebb átmérőjű szemcsék csak távcsövekkel megfigyelhető felvillanást okoznak, ezeket teleszkopikus meteoroknak nevezzük. A mm-es szemcsék felvillanása szabad szemmel is megfigyelhető. A *néhány cm-t meghaladó* méretű részecskék felvillanása a Vénusz látszó fényességénél fényesebb jelenséget okoz, ilyen ritka alkalmakkor *tűzgömből* (bolidárol) beszélünk.

A meteorvillanásokat megfigyelve azt tapasztaljuk, hogy egy részük véletlenszerű időpontokban és helyeken történik, ezeket *sporadikus* (szórványos) *meteoroknak* nevezzük. Más részük eloszlása viszont szabályosságot mutat, a meteornyomok az égbolton egy pontból, az ún. *radiánsból* (kisugárzási pont) látszanak kiindulni. Ezek a *rajmeteorok*; egy üstökös szétesése révén keletkeztek, így az anyagdarabkák az üstökös korábbi pályáját követve mozognak a Naprendszerben.

A légkörbe belépő nagyobb meteorok esetében előfordulhat, hogy a közegellenállás fejlesztette hő nem képes a meteor egész anyagát elgőzöltögtetni, ilyenkor a test egy része egyben vagy több darabra szakadva a *Föld felszínére hull*. A leeső testeket *meteoritoknak* nevezzük.

A meteoritok között kémiai összetételük szerint megkülönböztetünk *kő- és vasmeteoritokat*, továbbá *átmeneti formákat* és az ún. *üvegmeteoritokat* (tektiteket), bár ezek Földön kívüli eredete még vita tárgya. A vasmeteoritok sűrűsége 7800 kg/m³ körüli, átlagos kémiai összetételük szerint 91% vasat, 8% nikkelt és 0,6% kobaltot tartalmaznak, az egyéb elemek ennél kisebb mennyiségben fordulnak bennük elő. Ezzel szemben a kőmeteoritok átlagsűrűsége 3400 kg/m³, összetételük a földkéregéhez hasonló, átlagosan 42% oxigént, 20,6% szilíciumot, 15,8% magnéziumot és 15,6% vasat tartalmaznak.

Gyakoriságukat tekintve a Földet elérő meteoritok 93,5%-a *kőmeteorit*, 5%-a *vasmeteorit*, 1,5%-a pedig *átmeneti*. Minthogy azonban a vasmeteoritok átlagos sebessége kisebb, ezek kevésbé semmisülnek meg a légkörön való áthaladás közben, így a Föld felszínére hullott anyagot tekintve a vasmeteoritok részaránya 66%, a kőmeteoritoké 26,5%, míg az átmenetieké 7,5%. A Földre hullott legnagyobb meteoritok mindegyike vasmeteorit.

A felszínre becsapódó legnagyobb darabok nyomát a *meteorkráterek* őrzik. A legismertebb meteorkráterek egyike Arizonában található, átmérője 1260 m, mélysége 175 m. Becslések szerint egy 2 millió tonna körüli tömegű test becsapódása hozhatta létre mintegy 30–50 ezer évvel ezelőtt. Ma már a Föld felszínén 100-nál több egykori becsapódás nyomát őrző meteorkrátert ismerünk.

A Földet *naponta több ezer tonna* meteoritikus anyag éri el, ennek döntő többsége azonban 0,1 mm-nél kisebb átmérőjű, azaz 0,1002 mg-nál kisebb tömegű mikrometeoritok formájában érkezik. A teleszkopikus meteorok össztömege napi 20 t, a szabad szemmel láthatóaké naponta 5 t, míg a 2 g-nál nagyobb tömegű tűzgömböké mindössze napi 1 t.

Csillagok

Ma már megfigyelésekkel alátámasztott tény, hogy a csillagok a *csillagközi gázfelhők összetömörülése útján* jönnek létre. A gázfelhőben sűrűsödés alakul ki. Megfelelő fizikai körülmények között a létrejött sűrűsödés egyre több anyagot képes magába szívni, így tovább sűrűsödik. A folyamat egészen addig tart, amíg a gázfelhő belsejében a sűrűsödés következtében egyre emelkedő hőmérséklet elér egy kritikus értéket (néhány millió kelvin). Ekkor beindulnak a csillagok energiatermelését biztosító *atommagfolyamatok*: a hidrogénmagok (protonok) héliumatommagokká egyesülnek. A felszabaduló energia sugárzás formájában kifelé terjed. Ennek sugárnyomása már ellenáll a gravitáció összehúzó hatásának, így a *kialakult gáztömb stabilizálódik*, megszületett a csillag.

Az így létrejött csillag *évmilliárdokon keresztül* változatlan ütemben termeli az energiát. Élettartama elsősorban tömegétől függ, méghozzá meglepő módon minél nagyobb tömegű a csillag, annál rövidebb ideig képes ily módon energiát termelni. Ennek oka az, hogy a nagy tömegű csillagok belsejében a hőmérséklet magasabb értéken stabilizálódik, ennek következtében viszont hatékonyabbak a *magreakciók*, így a rendelkezésre álló viszonylag nagyobb tömeget rövidebb idő alatt éli fel a csillag. Az „egy naptömegű” (a Napnak megfelelő tömegű) csillagok élettartama mintegy *10–12 milliárd év*, ebből a Nap esetében kb. 4,6 milliárd év telt el. Ugyanakkor a 3 naptömegű csillagok csak *600 millió évig* élnek, a 0,8 naptömegűek viszont *24 milliárd évig*. Amikor a csillag belsejében már nem elegendő a hidrogén mennyisége az *energiatermelés* fenntartásához, a csillagban rövid időre más atommagfolyamatok is végbemennek. Ezek energiatermelése azonban sokkal nagyobb a protonok egyesülésénél, így a nagyobb sugárnyomás következtében a csillag felfúvódik, eredeti méretének akár néhány százszorosára is; ún. *vörös óriássá* válik. Az újabb energiaforrások kimerülése után a csillag élete – tömegétől függően – háromféleképpen alakulhat.

A mintegy 1,5 naptömegnél kisebb csillagokban az energiatermelés megszűnése után a sugárzás nem tart tovább egyensúlyt a gravitáció hatásával, a csillag *összehúzódik*, egészen addig, amíg a további összehúzódásnak kvantummechanikai hatások útját nem állják. *Fehér törpe* csillag alakul ki, amely azután fokozatosan elhalványodik. A fehér törpék anyaga roppant sűrű, egy naptömegű csillag átmérője csak kb. akkora, mint a Földé.

A nagyobb tömegű csillagokban az energiatermelés megszűnte után bekövetkező összeomlás robbanásszerű hevességgel megy végbe. Az ún. *szupernóva-robbanás* során a csillag anyagának nagyobb része óriási sebességgel a csillag középpontjába zuhan. A felszabaduló gravitációs energia egyrészt létrehozza a vasnál nehezebb kémiai elemeket, másrészt ezeket szétszórja a csillagközi térbe. Ezek az elemek bekerülnek az *anyag kozmikus körforgásába*; a később születő csillagok már nehéz elemekben gazdagabbak lesznek. A Földön megtalálható, héliumnál nehezebb elemeket pl. teljes egészében a Tejútrendszer történetének első 5 milliárd évében felrobbant szupernóvák állították elő.

A nagy tömegű csillagoknál a szupernóva-robbanás eredményeképpen ún. *neutroncsillag* keletkezik, ennek anyaga még a fehér törpékénél is *mintegy egymilliószer sűrűbb*, egy naptömegű neutroncsillag átmérője mindössze 10 km körüli. Még nagyobb tömegű csillagok esetében a gravitációs összeomlás eredményeképpen *fekete lyuk* jöhet létre.

A csillagok távolsága

Csillagászati egységnek nevezzük a *Nap* és a *Föld közepes távolságát*, ennek értéke 149,6 millió km. Elsősorban a Naprendszeren belüli távolságok kifejezésére használjuk. Fényévnek azt a távolságot

nevezzük, amit a $3 \cdot 10^8$ m/s sebességgel haladó fénysugár egy év alatt megtesz. Értéke $9,46 \cdot 10^{15}$ m. Végül azt a távolságot, amelyről a Nap–Föld távolság merőleges rálátás esetén 1 ívmásodpercesnek látszik, 1 parszeknek (pc) nevezzük ($1 \text{ pc} = 3,26$ fényév).

A közeli csillagok távolsága trigonometrikus úton mérhető. A Föld Nap körüli keringése következtében ugyanis a csillagok fél év alatt kissé elmozdulni látszanak. Minél távolabb van a csillag, annál kisebb ez az elmozdulás. Ez a módszer kb. 300 fényév távolságig használható. Felhasználható a csillagok távolságának meghatározására fényességük megmérése is. Egyes csillagtípusok esetében ugyanis ismerjük a csillag valódi, ún. abszolút fényességét; ebből, ill. mérhető látszó fényességéből következtethetünk távolságára.

A csillagok állapothatározói

A csillagok fényességét a hagyományos, ókori, a csillagokat 6 fényességsztályba soroló skálán alapuló *logaritmikus skálán* mérjük. A fényesség mértékegysége a *magnitúdó*: a szabad szemmel látható legfényesebb csillagok 0 magnitúdósak. A legnagyobb távcsövekkel készített fényképfelvételeken a 23–24 magnitúdós csillagok is láthatóak. A csillagok fizikai viszonyaira látszó fényességük nem jellemző, hiszen ez a távolságuktól is függ. A távolság ismeretében azonban meghatározhatjuk az ún. *abszolút fényességet*. A Nap abszolút fényessége +4,83 magnitúdó. A csillagok abszolút fényessége –5 és +15 magnitúdó között van.

A csillagok *hőmérsékletét* színképük vizsgálata alapján különböző módszerekkel határozhatjuk meg. A Nap felszínének hőmérséklete 5785 K, a csillagok legnagyobb része 20 000 és 2000 K közötti hőmérsékletű.

A csillagok *tömege* kettőscsillagok esetén az összetevők egymás körüli mozgása, a magányos csillagok esetén a tömeg/abszolút fényesség összefüggés alapján határozható meg. A csillagok tömege általában 10 és 0,1 naptömeg közötti.

A Nap sugara $7 \cdot 10^8$ m, a degenerált neutroncsillagoké 10 km körüli, míg a legnagyobb vörös óriások sugara a Napénak több százszorosa is lehet.

A csillagok *kémiai összetételére* a színképükben látható sötét ún. *abszorpciós vonalak* erősségéből következtethetünk. Eszerint a csillagok egy része fémekben igen szegény, ezek az idős csillagok. Más részük fémekben gazdagabb, mint pl. a Nap, azonban a héliumnál nehezebb elemek itt is csak ezreléknyi mennyiségben találhatók meg.

A Naprendszer főbb égitestjei méretarányának és elhelyezkedésének modellje

Égitest	Mérete	Távolsága a modell-Naptól
Nap	Strandlabda (1 m)	-
Merkúr	Borsszem (3,5 mm)	41 m
Vénusz	Cseresznyemag (8,6 mm)	77 m
Föld	Cseresznyemag (9 mm)	106 m
Hold	Sörétszem (2,5 mm)	27 cm*
Mars	Kis csapágygolyó (4,9 mm)	162 m
Nagyobb kisbolygók	Homokszemcsék (0,7 mm)	300 m
Jupiter	Kislabda (97,5 mm)	555 m
Szaturnusz	Teniszlabda (81,7 mm)	1010 m
Uránusz	Dió (35,7 mm)	2045 m

Neptunusz	Dió (35,1 mm)	3,2 km
Plútó	Sörétszem (2 mm)	4,2 km
Üstökösök	Porszemek (0,09 mm)	5300 km
Legközelebbi csillag	Strandlabda (1 m)	28600 km

* A Földtől mért távolság (lépték: 2 m = $1,4 \times 10^6$ km).

A nagybolygók adatai

	Távolság a naptól	Keringési idő	Pálya menti sebesség (km/s)	Pályahajtás az ekliptikához	
(Cs. E.)*	(10^5 km)				
Merkúr	0,39	57,9	87,9 nap	47,8	7°
Vénusz	0,72	108,2	224,7 nap	35,0	3,3°
Föld	1,00	149,6	365,2 nap	29,7	-
Mars	1,52	227,9	1,8 év	24,1	1,8°
Jupiter	5,21	778,3	11,8 év	13,0	1,3°
Szturnusz	9,58	1432,0	29,4 év	9,6	2,4°
Uránusz	19,28	2884,0	84,0 év	6,8	0,7°
Neptunusz	30,14	4509,0	164,7 év	5,4	1,7°
Plútó	39,88	5966,0	248,5 év	4,7	17,2°

	Tömeg		Egyenlítő hajlása a pályasíkhhoz	Egyenlítői sugár	
(Föld = 1)	(kg)	(Föld = 1)	(km)**		
Merkúr	0,05	$3,3 \times 10^{23}$	0°	0,38	2439
Vénusz	0,81	$4,8 \times 10^{24}$	2°	0,94	6052
Föld	1,00	$5,9 \times 10^{24}$	23,44°	1,00	6378
Mars	0,10	$6,4 \times 10^{23}$	23,98°	0,53	3398
Jupiter	317,89	$1,9 \times 10^{27}$	3,08°	11,27	71900
Szturnusz	95,14	$5,6 \times 10^{26}$	29°	9,44	60330
Uránusz	14,54	$8,7 \times 10^{25}$	97,92°	4,10	25400
Neptunusz	17,23	$1,0 \times 10^{26}$	28,8°	3,88	24300
Plútó	≈0,001	≈ $0,6 \times 10^{22}$	118°	≈0,18	≈1150

	Sűrűség (g/cm ³)	Szökési sebesség (km/s)	Forgási periódus
Merkúr	5,42	4,3	58,65 nap

Vénusz	5,25	10,3	243,01 nap (retrográd)
Föld	5,52	11,2	23,93 óra
Mars	3,94	5,0	24,62 óra
Jupiter	1,31	59,5	9,84 óra
Szaturnusz	0,69	35,6	10,23 óra
Uránusz	1,19	21,2	15,50 óra (retrográd)
Neptunusz	1,66	23,6	(17,7 óra)
Plútó	(0,9)	(1,1)	6,38 nap

* Cs. E. = Csillagászati egység = Nap–Föld közepes távolsága = 149,6 millió km.

** A tömeg, ill. az egyenlítői sugár oszlopában az egyik adat egy szemléletes arányos adat, ahol is a Földre vonatkoztatott érték éppen 1, a másik adat pedig az illető mértékegységben van megadva.

Az első 10 felfedezett kisbolygó (aszteroida)

Szám	Név	Felfedező	Év	Napközél/ naptávol (csillagászati egység)	Keringési idő (év)	Pálya- hajlás (fok)	Átmérő (km)	Fény- visszaverő képesség (%)
1	Ceres	Piazzí	1801	2,55/2,94	4,06	10,6	1003	5,4
2	Pallas	Olbert	1802	2,11/3,42	4,60	34,9	608	7,4
3	Juno	Harding	1804	1,98/3,35	4,36	13,0	250	15,1
4	Vesta	Olbers	1807	2,15/2,57	3,63	7,1	538	22,9
5	Astraea	Hencke	1845	2,10/3,06	4,14	5,3	117	14,0
6	Hebe	Hencke	1847	1,93/2,92	3,78	14,8	195	16,4
7	Iris	Hind	1847	1,84/2,94	3,69	5,5	209	15,4
8	Flora	Hind	1847	1,86/2,55	3,27	5,9	151	14,4
9	Metis	Graham	1848	2,09/2,68	3,68	5,6	151	13,9
10	Hygeia	De Gasparis	1849	2,84/3,46	5,59	3,8	450	4,1

A legfényesebbnek látszó csillagok

A csillag jele	Látszó fényesség (magnitúdó)	Távolság (fényév)	A csillag neve	Csillagkép	Láthatósága
α CMA	-1,6	9	Szíriusz	Orion	tél
α Car	-0,9	190	Canopus	Hajógerinc	D*
α Ori	+0,1	650	Betelgeuse	Orion	tél
α Lyr	+0,1	36	Vega	Lant	nyár

α Aur	+0,2	45	Capella	Szekeres	tél-CP*
α Boo	+0,2	36	Arcturus	Ökörhajcsár	tavas
β Ori	+0,3	1100	Rigel	Orion	tél
α Cen	+0,3	4	Toliman	Kentaur	D*
α CMI	+0,5	12	Procyon	Kis Kutya	tél
α Eri	+0,6	140	Achernar	Eridánusz	D*
β Cen	+0,9	200	Agena	Kentaur	D*
α Aql	+0,9	17	Atair	Sas	nyár
α Tau	+1,1	68	Aldebaran	Bika	tél
β Gem	+1,2	35	Pollux	Ikrek	tél
α Vir	+1,2	170	Spica	Szűz	tavas
α Sco	+1,2	170	Antares	Skorpió	nyár
α Leo	+1,3	84	Regulus	Oroszlán	tavas
α Cyg	+1,3	800	Deneb	Hattyú	nyár

*D = csak hazánkénál délebbi földrajzi szélességű helyekről látható; CP = cirkumpoláris, minden évszakban megfigyelhető csillag.

A legjelentősebb galaxishalmazok

Halmaz	Távolság (megaparszek)*	Sugárirányú sebesség (km/s)	Galaxisok száma
Lokális halmaz	-	-	>24
Virgo	24	1200	2500
Perseus	110	5500	500
Coma	130	6700	1500
Ursa Majos I	300	15400	300
Corona Borealis	400	21600	400
Ursa Major II	800	42000	200

* 1 parszek = 3,26 fényév; 1 megaparszek = $3,25 \times 10^6$ fényév.

A lokális halmaz tagjai (közele galaxisok)

Galaxis	Típus*	Látszó fényesség	Távolság 1000 fényév	Átmérő 1000 fényév	Abszolút fényesség	Sugárirányú sebesség (km/s)	Tömeg (\times Naptömeg)
Tejútrendszer	Sb	-	-	100	(-21)	-	2×10^{11}
Nagy Magellán- felhő	Irr I	0,9	160	30	-17,7	+276	$2,5 \times 10^{10}$
Kis Magellán- felhő	Irr I	2,5	180	25	-16,5	+168	

Ursa Minor	E4 (d)		220	3	(-9)		
Sculptor	E3 (d)	8,0	270	7	-11,8		$(2-4 \times 10^6)$
Draco	E2 (d)		330	4,5	(-10)		
Fornax	E3 (d)	8,4	800	15	-13,6	+39	$(1,2-2 \times 10^7)$
Leo II	E0 (d)		750	5,2	-10,0		$(1,1 \times 10^6)$
Leo I	E4 (d)	12,0	900	5	-10,4		
NGC 6822	Irr I	8,9	1500	9	-14,8	-32	
NGC 147	E6	9,73	1900	10	-14,5		
NGC 185	E2	9,43	1900	8	-14,8	-305	
NGC 205	E5	8,17	2200	16	-16,5	-239	
NGC 221 (M32)	E3	8,16	2200	8	-16,5	-214	
IC 1613	Irr I	9,61	2200	16	-14,7	-238	
Androméda-köd (NGC 224, M31)	Sb	3,47	2200	130	-21,1	-266	3×10^{11}
And I	E0 (d)	(14)	(2200)	1,6	(-11)		
And II	E0 (d)	(14)	(2200)	2,3	(-11)		
And III	E3 (d)	(14)	(2200)	2,9	(-11)		
NGC 598 (M33)	Sc	5,79	2300	60	-18,9	-189	8×10^9

A Világegyetem kémiai elem-gyakorisága

Elem	Atomszám	Tömegszám	Gyakoriság (%)	Tömegarány (%)
Hidrogén	1	1	92,06	73,4
Hélium	2	4	7,83	25,0
Szén	6	12		
Nitrogén	7	14	0,1	1,13
Oxigén	8	16		
Neon	10	20		
Magnézium	12	24	0,01	0,28
Szilícium	14	28		
Kén	16	32		
Vas	26	56	0,004	0,16
Az összes többi elem			-	0,004

A Világegyetem története arányosan 24 órába sűrítve

Esemény	Ideje a valóságban	Ideje képzelt skálánkon
Ősrobbanás	kb. 18 milliárd éve	0 ^h
A Tejútrendszer keletkezése	10 milliárd éve	10 ^h 40 ^m
A Naprendszer keletkezése	4,5 milliárd éve	18 ^h
Az élet megjelenése a Földön	3 milliárd éve	20 ^h
Dinoszauruszok uralma	100–150 millió éve	23 ^h 48 ^m – 23 ^h 52 ^m
Virágos növények megjelenése	60 millió éve	23 ^h 55 ^m
Főemlősök fejlődése	30 millió éve	23 ^h 57,5 ^m
Homo erectus	2 millió éve	23 ^h 59 ^m 50 ^s
Mai ember	10 000 éve	23 ^h 59 ^m 59,95 ^s
Egyiptomi birodalom kezdete	Kr. e. 3000	23 ^h 59 ^m 59,985 ^s
Görög kultúra virágkora	Kr. e. 5. sz.	23 ^h 59 ^m 59,988 ^s
Róma bukása	476	23 ^h 59 ^m 59,993 ^s
Kepler, Galilei, Newton	17. sz.	23 ^h 58 ^m 59,9985 ^s
20. sz. kezdete	1901	23 ^h 58 ^m 59,9996 ^s
Úrkutatás korának kezdete	1957	23 ^h 59 ^m 59,99985 ^s

Időmérés

Az időmérés alapjául az a csillagászati tény szolgál, hogy a Föld és más égitestek különböző szabályosan ismétlődő mozgásokat végeznek. Az időegységek megállapításához mindenekelőtt a Földnek saját tengelye körüli forgását, a Föld Nap körüli keringését és a Hold Föld körüli keringését használjuk fel.

A Föld tengely körüli forgásának és Nap körüli keringésének legfontosabb sajátja az, hogy a *Föld forgástengelye „ferde”*. Ez azt jelenti, hogy a forgástengely nem merőleges a Nap körüli keringés síkjára, az ún. ekliptikára, hanem azzal 66,5 fokos (a bolygók zavaró hatása következtében igen kis mértékben változó) szöget zár be. Ennek következtében jön létre a Nap látszólagos évi mozgása és az évszakok váltakozása.

A Föld forgástengelye ugyanis a térben (a távoli állócsillagokhoz képest) állandó helyzetű. Minthogy azonban egy év alatt megkerüli a Napot, a Nap sugarai hol az északi, hol pedig a déli félgömb irányából érik felszínét. A *tavaszi napéjgyenlőség* idején a Nap éppen az Egyenlítőre süt merőlegesen, emiatt a besugárzás a két félgömbön egyforma (a Nap az Északi- és a Déli-sarkot egyaránt megvilágítja, de mindkettőről nézve éppen a látóhatáron látszik). A *nyári napforduló* felé közeledve a Föld pálya menti keringése során úgy mozdul el, hogy a Nap egyre jobban megvilágítja az északi félgömböt, és egyre kevésbé a délit. Az északi félgömbön nagyobb lesz a napsugarak beesési szöge, ugyanakkor a nappalok hossza és a felszínre jutó energia mennyisége is nő. Nyári napfordulókor a Nap sugarai a Ráktérítőre (az északi szélesség 23,5 fokára) esnek merőlegesen. Az Északi-sarkot a tavaszi napéjgyenlőségtől kezdve egyfolytában megvilágítja a Nap, a Déli-sarkon viszont már negyedéve tart az éjszaka. A nyári napforduló napján a Déli-sarkkörtől (a déli szélesség

66,5 fokától) délebbre fekvő területeken sehol sem emelkedik Napunk a látóhatár fölé.

Nyáron a Nap delelési magassága egyre csökken. Az *őszi napéjegyenlőségkor* ugyanaz a geometriai helyzet áll elő, mint a tavasz kezdetén. A *téli napfordulókor* viszont a Nap a Baktérítőre (a déli szélesség 23,5 fokára) világít merőlegesen. A déli félgömből nézve ekkor éri el legnagyobb, az északi félgömből nézve pedig legkisebb delelési magasságát (Budapest földrajzi szélességéről ez mindössze 19 fok, szemben a nyári napfordulókor mérhető 66 fokkal). A Déli-sarkon tart a fél éves nappal, az északi sarkkörön túl (a 66,5 fokos északi földrajzi szélességtől északabbra fekvő helyeken) viszont nem kel föl a Nap.

Időegységek

Leghosszabb természetes időegységünk az *év*. Alapja a Föld Nap körüli keringése: 1 év alatt a Föld pontosan egyszer kerüli meg a Napot. Az ókori népek számára az év mint időegység az évszakok váltakozásában, ill. az éjszakai égbolt képeinek változásában nyilvánult meg. Az év hossza kb. 265 E nap (SI-rendszerben: kb. 31,5 millió másodperc).

Hagyományos eredetű időegység a *hónap*. Eredete a Hold fázisváltozásainak periódusára vezethető vissza, ezek ugyanis kb. 29,5 naponként ismétlődnek.

Legmisztikusabb időegységünk a *hét*. Sem az időmérés, sem a naptárkészítés szempontjából nincs jelentősége, használatát csupán történeti és esetleg kényelmi okok indokolják. A hét fogalmát a babiloniak vezették be. Bevezetését és meggyökeresedését egy tévhit tette lehetővé, a babiloniak ugyanis úgy gondolták, hogy az égen a csillagokhoz képest elmozdulni látszó 7 fényes égitest (a Nap, a Hold és az 5 ismert bolygó, a Merkúr, a Vénusz, a Mars, a Jupiter és a Szaturnusz) mindegyikének megfelel egy nap a naptárban. E beosztás emlékét több germán és latin nyelv mind a mai napig őrzi a hét napjainak elnevezésében.

Legkézenfekvőbb természetes időegységünk a *nap*. Fizikai alapja a Föld tengely körüli forgása, ill. az égitestek ennek következtében fellépő látszólagos mozgása. A gyakorlati életben a nap hosszát a Nap egymást követő deleléseihez igazítjuk, a Föld Nap körüli keringése következtében ugyanis a csillagok ennél mintegy négy perccel rövidebb idő alatt látszanak körüljárni az égboltot. Mivel szigorúan véve a Nap látszólagos mozgása sem egyenletes (részben a Föld tengelyének ferdesége, részben pedig a Föld változó pálya menti sebessége következtében), ezért az időmérés céljaira az ún. *középnapot* használjuk. Nehézséget okoz, hogy a Föld tengelyforgása sem egyenletes, a dagállyúrlódás fékező hatása miatt lassul, ezenkívül szabályosan ismétlődő és szabálytalan ingadozásokat is produkál. Az évszázados változás miatt fellépő eltéréseket „szökőmásodpercek” betoldásával korrigálják.

Az *óra* a nap 1/24-ed része. Csillagászati alapja sem az órának, sem az ennél rövidebb időegységeknek nincs, ezek csupán a rövidebb időtartamok mérésének mesterséges, praktikus eszközei. A nap és az óra közötti váltószám az ókorban használatos 1-es számrendszer nyomát őrzi, a babiloniak ugyanis a napot 12 ún. kettősórára osztották, míg az egyiptomiak a nappalt is és az éjszakát is 12–12 órára osztották.

A *perc* az óra hatvanad része, a váltószám itt is babiloni örökség (a babiloniak 60-as számrendszert is használtak).

Legkisebb időegységünk, a *másodperc*, a perc 1/60, az óra 1/3600 és a nap 1/86400 része. Hosszát régebben csillagászati alapon számították, mint az év meghatározott tört részét. De a másodperc hossza csillagászati úton csak korlátozott pontossággal volt meghatározható, ezért 1967 óta atomfizikai úton határozzák meg. Eszerint a másodperc a 133-as tömegszámú alapállapotú céziumatom két hiperfinom energiaszintje közötti átmenetnek megfelelő sugárzás 9 192 631 770 periódusának időtartama.

Világidő, zónaidő

A Nap a különböző földrajzi hosszúságú helyeken más-más időpontokban delel, ezért szükséges volt egy *egységes idő* bevezetése. Erre a célra – önkényesen – a Nap *greenwichi* (Anglia) delelésének

időpontját választották alapul, azaz a Greenwichben érvényes helyi időt nevezték el *világidőnek* (GMT = Greenwich Mean Time, greenwichi idő).

A világidő használata azonban a polgári életben nem lenne szerencsés, ugyanis így a Föld egyes helyein éppen napközben lenne pl. éjféli. Ezért vezették be a *zónaidőket*. A Földet 15 fok szélességű zónákra osztották, amelyek határai elvben a hosszúsági körök, a szárazföldeken azonban az országhatárokhoz igazították a határvonalakat. Egy-egy ilyen, nagyjából 15 fok szélességű zónán belül a helyi időt állandónak tekintjük, annak ellenére, hogy a zónán belül is (a különböző földrajzi hosszúságú helyeken) más-más időpontokban delel a Nap. A *szomszédos zónák között 1 óra eltérés van*, amit nagy távolságokra történő utazás vagy telefonbeszélgetés esetében figyelembe kell venni. Európa nagyobb részében, így hazánkban is a *középeurópai időt* használjuk; ez télen 1 órával, nyáron 2 órával előbbre tart a világidőnél.

Ha utazáskor egy zónahatárt nyugatról kelet felé haladva lépünk át, akkor óránkat 1 órával előre kell állítani; ha viszont kelet felől nyugatra lépjük át a zónahatárt, akkor óránkat 1 órával vissza kell állítani.

Egyes országokban és/vagy egyes időszakokban a zónaidőtől megállapodás szerint, rendeleti úton is el lehet térni. Így pl. a volt Szovjetunió európai területein a zónahatároktól függetlenül egységesen a moszkvai zóna idejét használják. Ilyen, rendeletileg módosított zónaidőt használnak Európa-szerte a nyári időszámítás idején is: a nyári félévre óránkat 1 órával előbbre állítjuk. A rendszer bevezetésének kizárólag gyakorlati, elsősorban energiatakarékossági okai vannak.

Nagyjából a greenwichivel átellenben lévő időzóna közepén halad az ún. *dátumválasztó vonal*, természetesen oly módon, hogy a lakott területeket lehetőleg kikerülje. E vonal két oldalán a zónaidő azonos, de 1 teljes napi, 24 órás eltéréssel: amikor nyugati oldalán pl. szombat dél van, a keleti oldalon még csak péntek dél. Így ha gondolatban pár perc alatt körülutazzuk a Földet, mondjuk kelet felé indulva, akkor a 24 zónahatár mindegyikén egy-egy órával előre kell állítani óránkat, a dátumválasztó átlépésekor viszont 1 teljes nappal vissza, így megérkezésünkkor óránkat ismét az indulási zóna helyi idejét mutatja.

A zónaidők használata. Hány óra van 12^h világidőkor a Föld egyes részein? (nem nyári időszámításkor)

Zónaidő (óra)	Eltérés a világidőtől (óra)	Használatának helye
12	0	(világidő, nyugat-európai idő) Írország, Portugália, Marokkó, Algéria, Kanári-szigetek
13	+1	(közép-európai idő) Európa legnagyobb része, Tunézia, Zaire
14	+2	(kelet-európai idő) Finnország, Bulgária, Románia, Görögország, Izrael, Egyiptom, Szudán, Dél-afrikai Köztársaság
15	+3	(moszkvai idő) Szovjetunió európai területei, Irak, Etiópia, Szomália, Kenya, Tanzánia, Uganda, Madagaszkár
16	+4	(Oroszo. III. zóna)
17	+5	(Oroszo. IV. zóna) Jekatyerinburg, Pakisztán
18	+6	(Oroszo. V. zóna) Omszk, Banglades

19	+7	(Oroszo. VI. zóna) Krasznojarszk, Thaiföld, Bali, Jáva, Szumátra
20	+8	(Oroszo. VII. zóna) Irkutszk, Borneó, Celebesz, Kína, Nyugat-Ausztrália
21	+9	(Oroszo. VIII. zóna) Nyercsinszk, Jakutszk, Japán, Korea
22	+10	(Oroszo. IX. zóna) Habarovszk, kelet-Ausztrália
23	+11	(Oroszo. X. zóna) Magadan, Új-Hebridák
24	+12	(Oroszo. X. és XII. zóna) Korf, Petropavlovsk, Új-Zéland
1	-11	Alaszka nyugati része, Aleut-szigetek
2	-10	Alaszka, Hawaii-szigetek
4	-8	(PST, Pacific Standard Time) az Egyesült Államok és Kanada csendes-óceáni partvidéke, Mexikó északnyugati része
5	-7	(MST, Mountain Standard Time) az Egyesült Államok és Kanada hegyvidéki része, Mexikó délkeleti része
6	-6	(CST, Central Standard Time) az Egyesült Államok és Kanada középső része.
7	-5	(EST, Eastern Standard Time) az Egyesült Államok és Kanada keleti része, Panama, Peru, Ecuador, Brazília nyugati része
8	-4	(IST, Inercolonial Standard Time) Venezuela, Chile, Brazília középső része, Paraguay, Bolívia, Argentína
9	-3	Brazília keleti része, Uruguay, Grönland
11	-1	Izland, Madeira szigete

(Több országban a zónaidőktől eltérően, attól nem egész számú órával különböző, ún. dekretális időt használnak: p. Irán, Afganisztán, India, Ceylon, Közép-Ausztrália, Labrador, egyes csendes-óceáni szigetek.)

Történelem

A Szovjetunió története 1989–91

1989

Július 2. – 80 éves korában meghal Andrej Gromiko, aki 1957–85 között külügyminiszter, 1985–88 között a SZU Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke. A Novogyevicsi temetőben temetik el.
Július 7–8. – A Varsói Szerződés Politikai Tanácsadó Testületének bukaresti soros ülészakán

elvetik a Brezsnyev-doktrínát. Kimondják, hogy nincs egyetemes érvényű szocialista modell.

Július 11. – Szociális és gazdasági követelésekkel bányászsztrájk kezdődik a kuznyecki szénmedencében, amihez a hónap során csatlakoznak a donyecki, a vorkutai, a karagandai bányászok is. A sztrájk nov.-ig elhúzódik.

Július 19. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa ülésén bejelentik a radikálisan peresztrojkapárti ún. „régiónközi” képviselőcsoport megalakulását, amely az első szervezett ellenzéki alakulat a szovjet törvényhozásban. Vezetői: Borisz Jelcin, Andrej Szaharov, Gavriil Popov, Jurij Afanaszjev, Anatolij Szobcsak.

Július 23. – Valentyin Falin, az SZKP KB nemzetközi osztályának vezetője az első szovjet politikusként nyilvánosan elismeri az egykori Molotov–Ribbentrop-paktum létezését.

Július 27. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa döntést hoz arról, hogy a balti köztársaságok 1990. jan. 1-jétől áttérhetnek a köztársasági szintű gazdasági önszámolásra.

Július – Nyilvánosságra hozzák, hogy 734 ezer ember nevét törölték a pszichiátriai kezelés alatt állók listájáról.

Augusztus 17. – Először jelenik meg hivatalos közlés az afganisztáni háború 10 éve alatt elszenvedett szovjet veszteségekről: 13833 halott, 330 eltűnt. Az elesettek közül az 1984-es évre jut a legtöbb – 2343 fő.

Október eleje. – Az SZKP KB ülésén társadalmi feszültséget szításával vádolják meg a sajtót.

Október 9. – A Legfelsőbb Tanács hosszú vita után elfogadja A munkaügyi viták megoldása nevű sztrájk törvényt. Ez megtiltja a közlekedésben, a hírközlésben, az energetikában, a rendfenntartó erőknél, a nyersanyagtermelésben és a kohászatban dolgozók számára a munkabeszüntetéseket.

Tilos az államrend megbuktatására szervezett sztrájk is.

Október 25. – Az Állami Bank tizedrészére értékeli le a magánszemélyek által külföldi utazáshoz igénybe vehető rubel árfolyamát a konvertibilis valutákhoz képest. Így egy dollár 6,26 rubelt ér. A kereskedelmi árfolyam változatlan marad.

Október – A sztrájkoló bányászok első politikai követelése: töröljék az alkotmányból az SZKP vezető szerepét.

November 3. – Megtartják az első valutaaukciót a SZU-ban. A megkötött üzletek alapján 1 devizarubel 15,2 rubelt ér.

November 18. – A Pravda nyilvánosságra hozza a tulajdonreformról szóló törvénytervezetet, amely 3 egyenlő joggal rendelkező tulajdonformát nevez meg: egyéni, szövetkezeti és állami.

November 22. – A Szmolnijban Leningrád első titkárának választják meg Borisz Gidaszpvot, aki másnap vezérszónoka egy 20 ezer embert vonzó peresztrojkaellenes tömeggyűlésnek. A korábban hadiipari kutatóként dolgozó szakember az év aug.-a óta állt a területi pártbizottság élén.

December 2–3. – Bush elnök és Gorbacsov főtitkár máltai csúcsértekezlete. Megtárgyalják a német egység, a romániai helyzet, a SZU-nak nyújtható amerikai gazdasági segítség és a fegyverzetcsökkentés kérdéseit. Hitet tesznek Európa megosztottságának megszüntetése mellett.

December 4. – A Varsói Szerződés tagállamai vezetőinek csúcstalálkozóján Moszkvában a SZU kezdeményezésére Bulgária, Lengyelország, Magyarország, az NDK és a SZU elítéli az 1968-as csehszlovákiai katonai beavatkozást.

December 7. – A SZU történetében elsőként a Litván Legfelsőbb Tanács törli az SZKP vezető szerepét a köztársaság alkotmányából. A döntés nyomán a Litván KP kiválik a SZKP-ból.

December 12–22. – A népi küldöttek II. kongresszusa a tervezettnél tovább ülészik. Heves vitában megtárgyalják a legfontosabb alkotmánymódosítási kérdéseket: a tulajdon, a földtörvény, az SZKP vezető szerepe stb. Elítélik a belügyi csapatok ápr. 9-i grúziai fellépését.

December 14. – Andrej Szaharov akadémikus 68 éves korában szívrohamban meghal.

December 18. – Brüsszelben történelmi jelentőségű egyezményt köt az EGK a SZU-val. A 10 évre szóló egyezmény a kölcsönös kereskedelmi élénkítést irányozza elő. Az EGK 1995-ig fokozatosan eltörli a szovjet ipari export útjában álló mennyiségi korlátozásokat.

December 25–26. – Az SZKP KB rendkívüli ülésének témája a balti szeparatizmus.

Törvénytelennek minősítik a Litván KP önállósodását.

Az év folyamán. – 18 ezren lépnek ki az SZKP-ból. – A SZU 6,9 milliárd rubelt költ úrkutatási célokra. Ebből 1,7 milliárd népgazdasági, 3,9 milliárd katonai kutatásokat szolgál. A Buran űrrepülőgép éves költségvetése 1,3 milliárd rubel.

1990

Január 11–13. – Mihail Gorbacsov Litvániába látogat.

Január 31. – A McDonald's cég üzletet nyit Moszkvában.

Február 10. – Helmut Kohl német kancellár és Hans-Dietrich Genscher külügyminiszter moszkvai tárgyalásaik során elnyerik Mihail Gorbacsov és Eduard Sevardnadze külügyminiszter elvi beleegyezését Németország újraegyesítéséhez oly módon, hogy az NDK területe a NATO részévé válhat.

Február 27. – Megkezdődik a szovjet hadsereg kivonása Csehszlovákiából.

Február 28. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa elfogadja a földről szóló törvényt. Ennek értelmében a föld életre szóló és örökölhető birtoka a parasztnak, aki maga dönthet arról, hogy gazdálkodni kíván-e, vagy csatlakozik a kolhozhoz, ill. a szovhozhoz. A föld adásvétele azonban tilos.

Március 4. – Választások az Oroszországi Legfelsőbb Tanács testületébe. Moszkvában és Leningrádban az egyidejűleg megtartott helyhatósági választásokon a Demokratikus Blokk nevű ellenzéki tömörülés győzedelmeskedik.

Március 11. – Az év elején újjáválasztott, elsöprő Sajudis-többséggel rendelkező Litván legfelsőbb Tanács első ülésén kinyilvánítja a köztársaság függetlenségét.

Március 12. – Megkezdődik a szovjet hadsereg kivonása Magyarországról.

Március 12–15. – A SZU népi küldötteinek III. (rendkívüli) kongresszusa. Határozatot hoznak az államfői intézmény bevezetéséről, s e posztra Mihail Gorbacsovot választják meg. A Legfelsőbb Tanács elnöki székébe Anatolij Lukjanov kerül. Az államfő számára 2 tanácsadó testületet alapítanak. Az Elnöki Tanács nemzetbiztonsági és politikai kérdésekkel foglalkozik, tagjait az elnök nevezi ki. Az ún. Szövetségi Tanács a SZU tagköztársasággal elnökeinek fóruma és a föderáció szintjén jelentkező problémák megoldására hivatott. A kongresszus semmisnek nyilvánítja a litván függetlenségi nyilatkozatot.

Március 31. – A Liberális Demokrata Párt alapító kongresszusa Moszkvában. A párt elnöke a szélsőséges nézeteiről ismert 42 éves jogász, Vlagyimir Zsirinovszkij.

Április 3. – A litvániai események hatására a SZU Legfelsőbb Tanácsa törvényt hoz a föderációból való kiválás rendjéről. Ez gyakorlatilag lehetetlenné teszi a SZU-ból történő kilépést.

Április 13. – Nyikolaj Rizskov szovjet miniszterelnök és Mihail Gorbacsov ultimátuma a vilniusi parlamenthez, melynek nyomán a SZU részleges gazdasági blokád alá veszi Litvániát.

Április 21. – A márc.-i helyhatósági választások eredményeképpen ellenzéki többséggel újjáalakult moszkvai városi tanács Gavriil Popov reformközgazdászt választja meg elnökének.

Május 1. – Moszkvában botrányba fullad az ünnepi felvonulás. A párt- és kormányellenes transzparenszek láttán a politikai vezetés elhagyja a Lenin mauzóleumon lévő dísztribünt.

Május 2. – Meghal Pimen pátriárka, az orosz pravoszláv egyház feje.

Május 4–6. – Az Oroszországi Föderáció Szociáldemokrata Pártjának alapító kongresszusa. Vezetője Oleg Rumjancev.

Május 12. – Az Oroszországi Kereszténydemokrata Párt alapító konferenciája.

Május 16. – A GATT megadja a megfigyelői státust a SZU-nak.

Május 16.–június 22. – A márc.-i képviselőválasztáson mandátumhoz jutott oroszországi népi küldöttek I. kongresszusa. Két jelentős frakció szerveződik, melyek közül a Demokratikus Oroszország enyhe szavazati többséget élvez az Oroszország Kommunistaí nevű csoporttal szemben. Nagy küzdelem után az Orosz Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság (OSZFSZK) LT új elnökévé Borisz Jelcint (máj. 29.), helyettesévé a 48 éves közgazdász-professzort, Ruszlan Haszbulatovot (jún. 5.), kormányfővé a 60 éves mérnököt, a SZU volt repülőgép-ipari miniszterét, Ivan Szilajevet (jún. 18.) választják meg. Elfogadják Oroszország Függetlenségi Nyilatkozatát,

amely deklarálja az OSZFSZK politikai és gazdasági önállóságát (jún. 12.). A példát az év végéig a többi szövetségi és számos autonóm köztársaság is követi. Törvényt hoznak a népfelség elvéről. Ez megtiltja vezető állami és pártfunkciók egy kézben való egyesítését az OSZFSZK területén (jún. 20.).

Május 24. – A márc.-i helyhatósági választásokon a SZU-ban legnagyobb győzelmet aratott leningrádi Demokratikus Blokk képviselőire támaszkodó új városi tanács Anatolij Szobcsak jogászprofesszort választja meg elnökévé. – Nyikolaj Rizskov miniszterelnök betérjeszti a SZU Legfelsőbb Tanácsa elé a kormány új gazdasági reformprogramját. A tervezet szerint a gazdaság átállítása 1991-ben kezdődne el, s az áttérés feltételeit a gazdaság minden ágazatában legkésőbb 1992 végére megteremtenék. Ekkor veszi kezdetét a privatizáció, amely 10–15 évig is elhúzódhat. 1991. jan.-tól elindul az árszubszcenciók leépítése. A tervezet halogató jellege és a kormány határozatlansága miatt a radikális képviselők ún. régióközi csoportja bizalmatlansági indítványt nyújt be a kormánnyal szemben.

Május 27–28. – A centrista irányzatú Oroszország Demokrata Pártja alapító konferenciája. Vezetője Nyikolaj Travkin munkás. Az SZKP vetélytársai közül ez az egyik legnépesebb szervezet.

Május 29.–Június 4. – Mihail Gorbacsov látogatása Kanadában és az Egyesült Államokban.

Június 7–8. – A Zagorszkban tartott pravoszláv egyházi zsinaton megválasztják Oroszország új pátriárkáját, II. Alekszijt, a korábbi leningrádi és novgorodi metropolitát.

Június 12. – A SZU tagköztársaságainak elnökeit tömörítő Szövetségi Tanács Gorbacsovval az élén elítéli az Oroszországi Föderáció függetlenségi nyilatkozatát. Javaslat születik egy új szövetségi szerződés kimunkálására, amely garantálná a tagköztársaságok gazdasági és politikai szuverenitását.

Június 20–23. – Az SZKP keretein belül működő Oroszországi Kommunista Párt alapító kongresszusa. (Létrejöttéig a SZU tagköztársaságai közül csak az OSZFSZK-ban nem volt önálló kommunista párt.) A konzervatív többség a krasznodári határkörzet első titkárát, az 55 éves közgazdászt, Ivan Polozkovot választja meg vezetőnek.

Június 26. – A Litván Legfelsőbb Tanács elnöke, Vytautas Landsbergis Moszkvában találkozik Mihail Gorbacsovval.

Június 29. – A litván parlament döntése 100 napra moratóriumot hirdet meg a függetlenségi nyilatkozatból eredő lépésekre vonatkozólag, ha elkezdődnek a tárgyalások a SZU-val.

Június 30.–július 3. – Moszkva fokozatosan megszünteti a gazdasági szankciókat Litvániával szemben.

Július 2–13. – Az SZKP XXVIII. kongresszusa. A konzervatív erők térhódítása jegyében átszervezik a Politikai Bizottságot. Kilép a pártból Borisz Jelcin, Gavriil Popov, Anatolij Szobcsak. Jegor Ligacsov bejelenti nyugdíjba vonulását.

Július 7–8. – Oroszország Szabaddemokrata Pártjának alapító konferenciája Leningrádban.

Július 11. – Országos bányásztrájk, amelynek politikai követelései: az erőszakszervezetek, közművelődési és jogi intézmények depolitizálása, az SZKP vagyonának államosítása, a Rizskov-kormány lemondása.

Július 27. – Gorbacsov–Jelcin-, Rizskov–Szilajev-megállapodás a szovjet és az orosz vezetés együttműködéséről egy közös válságkezelő program kidolgozására. Megkezdődik a Sztanyiszlav Satalin és Grigorij Javlinszkij irányította közgazdászcsoporth munkája.

Július. – Az orosz ajkú lakosság ellen kilengések kezdődnek a SZU által 1944-ben bekebelezett Tuvában, melynek nyomán megindul az orosz lakosság kivándorlása a mongol határ mentén fekvő autonóm köztársaságból.

Augusztus 1. – A szovjet állampolgárok a pénz eredetének igazolása nélkül nyithatnak devizaszámlát.

Augusztus 15. – Mihail Gorbacsov elnöki rendelete a szovjet kultúra és tudomány 21 kiváló képviselőjének adja vissza állampolgárságát. (A szovjet állampolgárságtól megfosztó határozatok egy része 1966 és 1988 között született.) Az állampolgárságukat visszanyerők között van Alekszandr Szolzsenyicin is.

Augusztus–szeptember. – A SZU 200–300 ezer tonna benzint köt le a szabadpiacokon. A II. világháború óta ez az első eset, hogy a SZU benzint importál.

Szeptember eleje. – Átmeneti kenyérhiány a moszkvai boltokban.

Szeptember 4–5. – Oroszország Parasztpártjának alapító konferenciája.

Szeptember 9. – Meggyilkolják az egyháztörténeti munkásságáról, de polgárjogi harcokként is ismert pravoszláv szerzetest, Alekszandr Menyt.

Szeptember 12. – Az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa nagy többséggel megszavazza azt a neoliberais szellemiségű radikális gazdasági reformprogramot, amelyet Sztjaniszlav Satalin akadémikus és Grigorij Javlinszkij vezetésével dolgozott ki egy közgazdászokból álló munkacsoport. A tervezet kimondja a gazdasági rendszerváltás szükségességét, s ennek 500 napos programját fogalmazza meg. A terv 3 fő vonása: a magántulajdon elismerése, a központi irányítás kikapcsolása, a privatizációt, az árliberalizálást, a költségvetési kiadásokat csökkentő intézkedések azonnali megvalósítása.

Szeptember közepe. – A bonni pénzügyminiszter bejelenti, hogy Németország 12 milliárd márkával járul hozzá az 1994 végéig Kelet-Németországból kivonuló 600 ezer szovjet állampolgár, közöttük 360–380 ezer katona fenntartási, kivonási, elhelyezési és átképzési költségeihez.

Szeptember 24. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa megbuktatja az „500 napos programot”. Gorbacsovot – saját kérésére – különleges joggal ruházza föl: rendeletekkel kormányozhat a tulajdonviszonyokat érintő, pénzügyi és gazdaságirányítási kérdésekben. Ez ellen az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa tiltakozik, és követeli az egyezséget megszegző Rizskov-kormány menesztését. Moszkva térségében a hadsereg csapatösszevonásokat hajt végre.

Szeptember vége. – Gorbacsov, élve rendkívüli felhatalmazásával, elnöki rendeletet bocsát ki a gazdasági viszonyok 1991 végéig tartó befagyasztásáról. A vállalatok ágazati alárendeltségüktől és területi hovatartozásuktól függetlenül kötelesek megőrizni kialakult gazdasági kapcsolataikat és teljesíteni szerződéses kötelezettségeiket.

Október 1. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa törvényt hoz a vallás- és lelkiismereti szabadságáról.

Október 9. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa megszavazza azt a törvényt, amely engedélyezi a többpártrendszer, de elutasítja a hadsereg és a rendőrség depolitizálását.

Október 15. – Mihail Gorbacsovnak ítélik a Nobel-békedíjat.

Október 16. – Az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa megvitatja az 1991. évi oroszországi költségvetés tervezetét, amelynek értelmében az OSZFSZK területén működő vállalatok a köztársasági költségvetésbe fizetik be az adójukat, s majd a köztársaság utalja át ennek egy részét a szövetségi költségvetésnek.

Október 19. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa jóváhagyja Gorbacsov kompromisszumos gazdasági reformprogramját, amely Rizskov óvatos elképzeléseit próbálja összeegyeztetni a radikális Satalin-Javlinszkij-tervvel. A kompromisszumos variáns elvben vegyesgazdaságot, privatizációt irányoz elő, fokozatos eltérést a központi árszabályozástól, s komoly ösztönzőket a külföldi tőke bevonására. Az elnöki program szerint mindaddig, amíg a piaci önszabályozó mechanizmusok nem működőképesek, a központi szerveknek szigorú pénz- és hitelpolitikával, ill. szükség esetén közvetlen adminisztratív beavatkozással kell megakadályozniuk a gazdaság széthullását, az infláció elszabadulását.

Október 20–21. – A Demokratikus Oroszország Mozgalom alapító kongresszusa. A mozgalom az ellenzéki szervezetek gyűjtőtégelye.

Október 26–29. – Gorbacsov spanyolországi és franciaországi látogatása.

Október 30. – A politikai ellentétek napján az egykori meghurcoltak és hozzátartozóik emlékkövet állítanak fel Moszkvában a KGB székháza előtti téren.

November 16. – Gorbacsov felszólalása a SZU Legfelsőbb Tanácsának ülésén az ország helyzetéről.

November 17. – Viktor Alksnis ezredes, a Szozuz nevű parlamenti csoport nevében felszólítja Gorbacsovot, hogy 1 hónapon belül állítsa meg a SZU széthullásának folyamatát.

November 17-18. – Az Oroszország Republikánus Pártja alapító kongresszusa.

November 21. – A párizsi csúcstalálkozón Mihail Gorbacsov aláírja az új Európát meghirdető

Párizsi Chartát. – A 3 balti köztársaság elnöke közös közleményben bejelenti, hogy nem írják alá az új szövetségi szerződést a SZU-val.

November 27.–december 15. – Az OSZFSZK népi küldötteinek II. (rendkívüli) kongresszusa. A dec. 3.-i ülésen elfogadja a föld magántulajdonát 1917 óta először engedélyező törvényt. dec. 15-én elvi döntést hoz a köztársasági elnöki poszt bevezetéséről, melynek elnyeréséért általános és közvetlen választáson kell megküzdeni.

December 1. – A konzervatívok követelésére Gorbacsov felmenti Vagyim Bakatyin belügyminisztert. Helyére Borisz Pugo (egykori lett KGB-főnök, majd köztársasági első titkár) kerül. Helyettese az Afganisztánt megjárt Borisz Gromov tábornok.

December eleje. – Leningrádban és Moszkvában bevezetik a részleges jegyrendszert. Az élelmiszerhiány oka a központi elosztási rendszer összeomlása és a politikai célokat szolgáló szabotázs.

December 17–27. – A SZU népi küldötteinek IV. kongresszusa. Eduard Sevardnadze külügyminiszter a közelgő diktatúra veszélyére figyelmeztetve lemond (dec. 20.). A dec. 24-i ülésen határozatot hoznak arról, hogy a föderatív államforma megőrzése mellett népszavazást kell kiírni az ország sorsáról és a földmagántulajdon kérdéséről. Az újonnan létrehozott alelnöki posztra csak kétszeri szavazás után, Gorbacsov nyomására választják meg Gennagyij Janajev kb-titkárt (dec. 27.).

December 24. – Az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa törvényt fogad el a tulajdonról, amelynek értelmében a földterületek, vállalatok, gépek, berendezések, lakóházak, lakások, értékpapírok egyaránt magántulajdonba kerülhetnek.

December 28. – A Vzgljad (Nézet) című társadalompolitikai tv-műsort politikai okok miatt betiltják.

December. – Gorbacsov utasítja az illetékes minisztereket a SZU-ban rohamosan terjedő erotikus irodalom korlátozására.

Az év folyamán – 1990-ben a nemzeti jövedelem 4, a termelékenység 3, az export 12%-kal csökkent 1989-hez képest. A fedezetlen pénzkiáramlás 22–24 milliárd rubel, a befejezetlen beruházások növekménye az előző évihez képest 25 milliárd rubel. – A CIA hivatalosan a mintegy 5 ezer milliárd dolláros amerikai bruttó nemzeti termék (GNP) 51%-ára becsüli a szovjetet, míg más források ezzel szemben csak 25–26%-ára. – A Stockholmi Békekutató Intézet (SIPRI) adatai szerint a SZU katonai kiadásai 1990-ben mintegy 10%-kal csökkentek az előző évhez képest. Hosszú idő óta 1990 az első olyan év, amikor a fegyverkereskedelemben az Egyesült Államok megelőzi a SZU-t. Az 1989-es 24%-ról 40%-ra nőtt az amerikai fegyverek világpiaci részesedése, miközben a szovjetek részaránya 40%-ról 29%-ra csökkent. A fegyverexportból származó szovjet bevételek 1990-ben elérik a 99,7 milliárd rubelt. – 1990-ben az Izraelbe kivándorlók száma eléri a 200 ezret.

1991

Január 11–13. – A szovjet hadsereg puccskísérlete Vilniusban. (13 halott, sok sebesült.)

Január 14–15. – A SZU LT elfogadja a kormány összetételében Gorbacsov által kezdeményezett változtatásokat: az új miniszterelnök a korábbi pénzügyminiszter, Valentyin Pavlov, az új külügyminiszter a volt washingtoni nagykövet, Alekszandr Bessmertnih.

Január 20–21. – A Moszkvához hú rigai OMON (különleges rendeltetésű rendőri osztag) megtámadja a lett belügyminisztérium épületét. A tűzharc 5 halálos áldozatot követel.

Január 23. – A SZU történelmének negyedik pénzreformja. Három nap áll az állampolgárok rendelkezésére ahhoz, hogy beváltsák a forgalomból kivonandó 50 és 100 rubeles bankjegyeket. A kormányzat ezzel 35%-kal (mintegy 84 milliárd rubel értékben) csökkenti a forgalomban lévő pénz mennyiségét.

Január – Az előző év azonos időszakához képest a szövetségi költségvetés bevételei 72%-kal csökkentek, míg a köztársaságokéi megduplázódtak. A köztársaságok a központi hatalom korlátozásának azt a módját választották, hogy nem fizetnek hozzájárulást a szövetségi költségvetésbe.

Február 19. – Borisz Jelcin a tv központi csatornájának adott interjúban személyi diktatúra kiépítésével vádolja meg Gorbacsovot és távozásra szólítja föl.

Március eleje – A megélhetési költségek 52%-kal haladják meg az 1 évvel korábbi szintet. 1991 első negyedévében a GNP 8, a nemzeti jövedelem 10, az ipari termelés 5%-kal csökken. – Jelcin támogatására sztrájkba lépnek a kuznyeckei, karagandai, vorkutai, intai, donyECKi, norilszki és szahalini bányászok. Követelik a Pavlov-kormány és Gorbacsov lemondását.

Március 17. – Népszavazás a SZU-ban a föderáció sorsáról. A balti köztársaságok, valamint Moldova, Grúzia és Örményország elutasítják a népszavazást. A fennmaradó területeken 80%-os részvételi arány mellett a megjelentek 76,4%-a a megújuló föderációra voksol.

Március 28. – Az OSZSZK népi küldöttei, II. kongresszusának nyitó napján a hadsereg és a belügyi alakulatok megszállják Moszkva központját, hogy megakadályozzák a Demokratikus Oroszország Mozgalom részéről Jelcin támogatására szervezett, de a szovjet kormány által betiltott szolidaritási akciót. A népi küldöttek kongresszusa az erődemonstráció elleni tiltakozásul megszakítja ülését.

Március 28.–április 5. – Az OSZFSZK népi küldötteinek III. (rendkívüli) kongresszusa, amelyet a konzervatív kommunista frakció Jelcin megbuktatásának reményében kezdeményezett. A demokraták mellé álló reformkommunisták segítségével a képviselők többsége megerősíti Jelcint az OSZFSZK LT elnöki tisztében.

Április 1. – Az elnöki kabint határozata alapján drasztikus (hivatalos becslések szerint 65–70%-os) áremelést hajtanak végre a SZU területén, amelytől azt várják, hogy 90 milliárd rubellel csökkentse a fizetőképes keresletet. Párhuzamosan életbe léptetik az új devizatörvényt. A rubel turistaárfolyamát ezentúl a valutaaukciókon kialakult kereslet-kínálatnak megfelelően alakítják.

Április 19. – Az OSZFSZK LT elfogadja a foglalkoztatásáról szóló törvényt. Ennek értelmében hivatalosan is létezik a munkanélküli-státus. A munkanélküliek 1 évig jogosultak a segélyre.

Április 22. – Valentyin Pavlov szovjet kormányfő betérjeszti a SZU LT elé válságkezelő programját, amely a piacgazdaságra való lassú és fokozatos átmenetet ajánlja és tartalmazza a politikai sztrájkok tilalmát, valamint különleges elosztási rendszer bevezetését a nyersanyag- és élelmiszer-ellátásban.

Május 5. – Az össz-szövetségi és az oroszországi kormány nevében megállapodást írnak alá arról, hogy a kuznyeckei és a pecsorai szénmedence bányái az OSZFSZK hatáskörébe kerülnek. Ez véget vet a márc. óta tartó bányászsztrájkknak.

Május 13. – A központi tv 2. csatornáján először jelentkezik az újonnan alapított, Jelcin-párti Orosz Állami Televízió.

Május 19. – A Telman Gdljan vezette Orosz Néppárt alapító kongresszusa.

Május 24. – A Moszkva melletti novo-ogarjovói villában Gorbacsov elnökletével megkezdí munkáját az új szövetségi szerződés kompromisszumos (a tagköztársaságok önállóságát növelő) változatát előkészítő bizottság.

Oroszország története 1991–92

1991

Június 12. – Elnökválasztás az OSZFSZK-ban 74,66%-os részvétel mellett. A szavazatok 57,30%-ával Oroszország első elnöke a 60 éves Borisz Jelcin, alelnöke az Afganisztánt megjárt Alekszandr Ruckoj alezredes, a reformkommunisták vezéralakja. A moszkvai polgármester-választás 66,48%-os részvétel mellett Gavriil Popov győelmét hozza (65,32%). A leningrádi polgármester-választáson 64,89% részvételi arány mellett Anatolij Szobcsak 66,13%-ot szerez. Egyidejűleg a leningrádi szavazók 54,86%-a arra voksol, hogy a város kapja vissza történelmi nevét (Szentpétervár).

Június közepe – Harvardi professzorok közreműködésével elkészül a szovjet gazdaság talpra

állítását célzó Javlinszkij-terv, amelyet Bush és Gorbacsov elnököknek is átnyújtanak.

Június 17–18. – A SZU Legfelsőbb Tanácsának ülésén Valentyin Pavlov miniszterelnök eredménytelen kísérletet tesz arra, hogy rendkívüli jogkört nyerjen a törvényhozástól a politikai stabilitás helyreállítására. A hadiipart és az elszakadni vágyó peremrégiókban élő oroszokat képviselő Szozuz nevű parlamenti csoport tagjai (Viktor Alksnis, Jevgenyij Kogan, Jurij Blohin stb.), valamint Vlagyimir Krjucskov KGB-főnök élesen támadják Gorbacsovot.

Július 1. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa elfogadja a privatizációs törvényt. Az 1992 végéig tartó első szakaszban az össz-szövetségi fennhatóságú vállalatok 40–50%-át, az 1995 végéig tartó második szakaszban már 70%-át akarják magánkézbe adni.

Július 5. – Gorbacsov Oslóban beszédet mond a Nobel-békedíj átvételekor.

Július közepe – Az 1930-as évek óta első alkalommal hozzák nyilvánosságra a SZU Állami Bankja aktíváinak (638 milliárd rubel) és aranytartálékának (374,5 tonna) nagyságát. Ez utóbbi az év végére 240 tonnára apad.

Július 20. – Jelcin rendeletet ad ki, amely az OSZFSZK állami szerveiben, intézményeiben és vállalataiban betiltja a pártszervezetek működését.

Július 23. és 30. – A Szovjetszkaja Rosszija című napilap közli a Szlovo k narodu (Szózat a néphez) c. felhívást, a SZU egységét mindenáron megőrizni igyekvő konzervatív politikai erők manifesztumát. A kiáltvány aláírói között található Jurij Bondarev, Valentyin Raszputyin írók, Borisz Gromov, Valentyin Varennyikov tábornokok, Vaszilij Sztarodubcev és Alekszandr Tyizjakov. A felhíváshoz utóbb csatlakozik a Liberális Demokrata Párt fasisztoid nézeteket valló vezére, Vlagyimir Zsirinovszkij is.

Augusztus 19–21. – Sikertelen fegyveres puccskísérlet Moszkvában, Leningrádban és a Baltikumban, melynek vezetői Gorbacsov közvetlen környezetéből kerülnek ki. A puccsisták Foroszban (Krím) foglyul ejtik a szabadságát töltő Mihail Gorbacsovot, Moszkvában viszont sikertelenül kísérleteznek az OSZFSZK legfelsőbb Tanácsa épületének („Fehér Ház”) ostromával. A rosszul előkészített államcsíny megbukik a Jelcin–Ruckoj–Szilajev–Haszbulatov és Konsztantyin Kobec vezérezredes irányította orosz vezetés eltökéltségén és a védelmükre az utcákra sereglő, barikádokat emelő moszkvaiak ellenállásán. A puccs célja a központi államhatalom megszilárdítása, a novo-ogarjovói folyamatot lezáró, aug. 19-ére kitűzött új szövetségi szerződés aláírásának megakadályozása.

Augusztus 22. – A fogságából kiszabadított Gorbacsov visszaérkezik Moszkvába. Letartóztatják a puccsot irányító ún. rendkívüli állapotot felügyelő állami bizottság (orosz rövidítése GKCSZP) tagjait és társaikat. Vizsgálati fogságba kerül Gennagyij Janajev, a SZU alelnöke, Oleg Baklanov, a SZU honvédelmi tanácsának első elnökhelyettese, Vlagyimir Krjucskov, a KGB főnöke, Valentyin Pavlov kormányfő, Dmitrij Jazov honvédelmi miniszter, Valentyin Varennyikov tábornok, a szovjet szárazföldi hadsereg főparancsnoka, Valentyin Bolgyin, az elnöki apparátus vezetője, Borisz Pugo belügyminiszter öngyilkosságot követ el.

Augusztus 23. – Gorbacsov kinevezi honvédelmi miniszternek Jevgenyij Saposnyikov repülő vezérezredest, a légierő főparancsnokát, belügyminiszternek Viktor Barannyikovot, az OSZFSZK belügyminiszterét, a KGB élére Vagyim Bakatyin elnöki tanácsadót. Egyúttal leváltja Alekszandr Besszmertnih külügyminisztert, akinek helyére 28-tól Borisz Pankin volt prágai nagykövet kerül. Lepecsételik az SZKP KB épületét. – Jelcin elnöki rendelete felfüggeszti a puccsistákat támogató lapok megjelenését. A betiltott újságok között van a Pravda, a Szovjetszkaja Rosszija, a Glasznosztj, a Rabocsaja Tribuna, a Moszkovszkaja Pravda és a Lenjinszkoje Znamja. A Pravda új főszerkesztővel az élén aug. 30-étől újra megjelenik.

Augusztus 24. – Gorbacsov az OSZFSZK politikusaival összhangban folytatja a szovjet felső vezetés átalakítását. A testületileg lemondott szovjet kormány helyére ideiglenes jelleggel a „SZU népgazdasági operatív irányításáért felelős bizottság” lép. Kinevezett vezetői: Ivan Szilajev, az OSZFSZK kormányfője, Arkagyij Volszkij, a SZU tudományos-ipari szövetségének elnöke, Jurij Luzskov, Moszkva alpolgármestere és Grigorij Javlinszkij közigazgász. – Gorbacsov lemond az SZKP főtítkári posztjáról, és javasolja a kb-nak a párt önfeloszlatását. – Öngyilkosságot követ el

Szergej Ahromejev marsall, egykori vezérkari főnök, Gorbacsov elnöki tanácsadó testületének tagja.

Augusztus 25. – Jelcin elnöki rendelete az SZKP és az Orosz KP vagyonának államosításáról.

Augusztus 26. – Jelcin elnöki rendelete felfüggeszti az SZKP tevékenységét az OSZFSZK területén.

Augusztus 26–30. – A SZU Legfelsőbb Tanácsa rendkívüli ülése jóváhagyja Gorbacsov rendeleteit és beleegyezik a Legfelsőbb Tanács elnöke, a puccs fő ideológusaként aposztrofált Anatolij Lukjanov letartóztatásába. A képviselők visszavonják a Gorbacsov számára múlt év dec.-ében megszavazott különleges elnöki jogkört.

Augusztus 29. – Gorbacsov rendeletet ad ki a hadsereg, a KGB és a belügyi csapatok depolitizálásáról.

Szeptember 2–5. – A SZU népi küldötteinek V. (rendkívüli) kongresszusa. Nurszultan Nazarbajev kazah elnök nyilatkozatot olvas föl, amelyet a szovjet elnök mellett 10 tagköztársaság vezetője írt alá (a balti államok, Grúzia és Moldova kivételével). Ebben elvetik a korábban, Novo-Ogarjovóban tervezett föderációt, s helyette a konföderatív állami berendezkedést javasolják az új szövetségi szerződés kidolgozására kezdődő tárgyalások alapjául. A legfőbb hatalmi szerv a megújított összetételű SZU Legfelsőbb Tanácsa marad, de a tényleges irányítás a tagállamok elnökeiből kialakított Államtanácshoz, ill. a kvázi-kormányként működő köztársaságok között gazdasági bizottsághoz kerül. A kongresszus megszünteti a SZU alelnöke posztot, és kimondja önfelosztását. Szeptember 6. – Az Államtanács első ülésén döntés születik arról, hogy a SZU hivatalosan elismeri a balti köztársaságok függetlenségét. – Az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa elnöksége engedélyezi, hogy Leningrád város újból a Szentpétervár nevet viselje.

Szeptember 17. – A szovjet legfőbb ügyész bűncselekmény hiányában lezárja az Alekszandr Szolzsenyicin ellen még 1974-ben indított büntetőeljárását.

Szeptember – A SZU Állami Bankja ekkorra gyakorlatilag teljesen elveszíti a monetáris folyamatok fölötti ellenőrzést. A bérek az 1 évvel korábbi állapotokhoz képest csaknem megkétszereződnek, a megélhetési költségek növekedése 169%, a termelés mindenütt drasztikusan visszaesik. Az infláció üteme heti 2-3%.

Október 5. – A SZU az IMF társult tagja. Ez lehetővé teszi a Nemzetközi Valutalap szakértőinek közreműködését a reformok kidolgozásában.

Október 15. – Véres összecsapás Kazanyban a függetlenséget követelő tatár nacionalista tüntetők és a kivezényelt rendőrség között.

Október 16. – A Dolgozók Szocialista Pártja alapító konferenciája.

Október 18. – A Kremlben 8 tagköztársaság vezetői aláírják a gazdasági közösség megteremtéséről szóló szerződést. Ukrajna és Moldova csak nov.-ben csatlakozik az egyezményhez. – Jeruzsálemben Izrael és a SZU újra fölveszik a diplomáciai kapcsolatot. Izraeli nagykövetnek Alekszandr Bovint, az Izvesztyija politikai szemleíróját nevezik ki.

Október 26–27. – Az Alekszandr Ruckoj vezette reformkommunisták a Szabad Oroszország Néppárt elnevezésű tömörülésük alapító kongresszusát tartják Moszkvában.

Október 28.–november 2. – Az OSZFSZK népi küldötteinek V. kongresszusa. Jelcin előterjeszti válságkezelő gazdasági programját, amely a piaci viszonyok felülről indított és gyorsított bevezetése érdekében az árak felszabadítására, privatizációra és radikális földreformra épít. A sokkterápiához rendkívüli jogokat kér. A kongresszus megerősíti Jelcin aug. 22-én kelt rendeletét, amely a fehér-kék-piros trikolorót ismét Oroszország hivatalos állami szimbólumai sorába emelte.

Október 30. – Az Állami Bank valutaaukcióján 1 dollár 73,1 rubelért kel el.

Október vége – A Statisztikai Állami Bizottság adatai szerint az ipari termelés 7, a mezőgazdasági 9, a nemzeti jövedelem 16%-kal marad el az 1 évvel korábbi szinttől. Az exportbevételek 31%-kal, az import 42%-kal esett vissza. A központi költségvetés év végére prognosztizált hiánya 205 milliárd rubel. A 10 hónap alatt megvalósított pénzkibocsátás a betervezett 7 milliárd rubellel szemben 83 milliárd rubelre rúg.

November 4. – Az Államtanács megszünteti a SZU Külügyminisztériumát. Határozata értelmében a tervezett konföderáció külügyeit a Külkapcsolatok Minisztériuma nevű intézmény felügyeli. Élére

Eduard Sevardnadze kerül (nov. 19.) Borisz Pankint londoni nagykövetnek nevezik ki.

November 6. – Jelcin rendeleti úton betiltja az SZKP-t és az Oroszországi KP-t.

November 7. – A SZU fennállása óta először telik el hivatalos ünnepek nélkül az októberi forradalom évfordulója.

November 8. – Az OSZFSZK kormányfői tisztségét is magára vállaló Borisz Jelcin kinevezi 2 miniszterelnök-helyettesét. Jegor Gajdar 35 éves közgazdász a kabinet által megvalósítandó gazdasági reformokért, a szintén közgazdász, 40 éves Alekszandr Sohin a reformok társadalompolitikai vonatkozásaiért felelős. A Jelcin-csapat 2 másik kulcsembere a 46 éves Gennagyij Burbulisz államtitkár, a kormányfő első helyettese, valamint a 40 éves Andrej Kozirev külügyminiszter.

November 9. – Groznijban (Észak-Kaukázus) felelszik a Koránra Dzsoszar Dudajev tartalékos repülő vezérőrnagy, az okt. 27-i népszavazáson megválasztott csecsen köztársasági elnök. A vezetése alatt álló szeparatista erő (Csecsen Össz nemzeti Kongresszus) célja az OSZFSZK-ból való kiválás. Ennek megakadályozására Jelcin nov. 9-én rendeleti úton rendkívüli állapotot vezet be a Csecsen-Ingus ASZSZK területén, amit az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa határozata nov. 11-én visszavon. A visszavonás oka a kaukázusi hegyi népek által kilátásba helyezett szent háború.

November 16–17. – Az Oroszország Kommunistainak Szövetsége alapító konferenciája.

November 23–24. – Az Oroszországi Kommunista Munkáspárt alapító kongresszusa.

November 25. – A Novo-Ogarjovóban megrendezett elnöki találkozón a várakozással ellentétben nem kerül sor az új szövetségi szerződés aláírására.

December eleje – A rubel aukciós, ill. feketepiaci árfolyama a dollárral szemben eléri a 110 rubelt.

December 7–8. – A SZU 3, szláv többségű tagköztársaságának (Oroszország, Ukrajna, Belorusszia) államfői (Jelcin, Kravcsuk, Suskevics) a Breszt melletti Belavezsszkaja Puscsában lévő kormányüldöbőben tartott villámkonferenciájukon megállapodnak arról, hogy a SZU mint nemzetközi jogi alany és geopolitikai realitás megszűnt létezni. Helyét a Független Államok Közössége veszi át, amelyben a Gorbacsov irányította központnak nem jut szerep.

December 9. – Gorbacsov elítéli a Minszkben nyilvánosságra hozott, a SZU feloszlását jelentő nyilatkozatot.

December 12. – Az ukrán és a belorusz parlament után az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa is ratifikálja a minszki nyilatkozatot, és semmisnek nyilvánítja a SZU megalakulását jelentő 1922-es szerződést.

December 14–15. – A Kommunista Oroszországi Pártja alapító konferenciája.

December 21. – A SZU 11 volt tagköztársaságának (Grúzia és a balti országok kivételével) államfői Alma-Atában (Kazahsztán) aláírják a Független Államok Közössége Alapító dokumentumát.

December 25. – Mihail Gorbacsov, a SZU elnöke bejelenti lemondását. Az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsa törli a köztársaság nevéből a szovjet és a szocialista jelzőket. Az állam hivatalos neve ezentúl: Oroszországi Föderáció. Oroszország az ENSZ Biztonsági Tanácsában átveszi a SZU megüresedett helyét. Este a Kremlben levonják a szovjet zászlót és helyére felhúzzák Oroszország nemzeti trikolorját.

December 30. – Minszkben ülésezik a nemzetközösség 11 tagállamának vezetője. Két koordináló testületet állítanak fel Államfők Tanácsa és Kormányfők Tanácsa néven. Ukrajna, Azerbajdzsán, Moldova bejelenti igényét saját hadseregére, Ukrajna saját pénzre is.

1992

Január 2. – A tényleges kormányfő, Jegor Gajdar nevével fémjelzett radikális gazdasági reform kezdete: Jelcin rendelete felszabadítja az árakat. Csak egyes alapvető élelmiszerek, üzemanyagok, gyógyszerek, a közlekedés és a távközlés maradnak hatósági árkategóriában. Egyidejűleg megkezdődik a privatizációs program első szakasza, amely a kiskereskedelmet és a szolgáltatásokat érinti. – A súlyos élelmiszerhiányon a nagyvárosokba irányított, külföldről érkező humanitárius segéllyel próbálnak enyhíteni.

Január 6–7. – Az ortodox karácsony hosszú évtizedek után ismét állami ünnep és munkaszüneti nap.

Január 23. – Jelcin rendelete lehetővé teszi vállalatok és magánszemélyek számára, hogy külön engedély nélkül folytassanak felvásárló és kereskedő tevékenységet. A szabadkereskedelem bevezetése nyomán utcai árusok és butikusok hada lepi el az orosz városok legforgalmasabb pontjait.

Február 1–2. – A Tatár Autonóm Köztársaság fővárosában, Kazanyban megtartja első ülését a nemzeti radikális mozgalom képviselői ún. Össztatár Kurultaj. Ezen kikiáltják Tatarsztan függetlenségét és az ENSZ BT-hez fordulnak, hogy a világszervezet fogadja őket a tagjai sorába. A Tatár Legfelsőbb Tanács febr. 7-én született határozata nem ismeri el a párhuzamos hatalmi szerv döntését, de elfogadja a köztársaság új nevét. A nemzeti radikálisok által javasolt félhold és hétágú csillag helyett a szárnyas párducot teszi a köztársaság új címerévé.

Február 12. – A gazdasági reform radikalizmusát határozottan ellenző Alekszandr Ruckoj alelnök feladatkörét Jelcin a mezőgazdaság irányítására szűkíti.

Február 13. – Az orosz parlament ratifikálja a SZU és Kína között 1991. máj.-ban aláírt és a 2 ország között húzódó határvonalat rögzítő szerződést.

Február 19. – Az Orosz Központi Bank 10%-kal felértékeli a rubelt az amerikai dollárhoz képest, így egy dollár 100 rubelt ér.

Február 23. – A fegyveres erők napján Jelcin politikája ellen Moszkva központjában tüntető, kommunista és nacionalista jelszavak alatt felvonuló tömeg összecsap a karhatalommal. A kézítésének mindkét oldalon sebesültjei maradnak.

Február 28. – Pretoriában a Dél-afrikai Köztársaság és Oroszország diplomáciai kapcsolatot létesít egymással.

Március eleje – Az Állami Statisztikai Hivatal jelentése szerint 1992 első 2 hónapjában az ipari termelés 13,5, a hústermelés 24, a gabonatermelés 35, a tejtermelés 45%-kal esett vissza az előző évhez képest.

Március 7. – Jelcin rendelete szabadárassá nyilvánítja az alapvető élelmiszereket.

Március 12. – A csecsen parlament elfogadja az alkotmányt, amely önálló és független államnak nyilvánítja a kaukázusi köztársaságot.

Március 15. – Nyikolaj Travkin, az antikommunista Oroszország Demokrata Pártja vezetője és a reformkommunista Alekszandr Ruckoj, a Szabad Oroszország Néppárt elnöke együttműködési egyezményt ír alá. Mindketten elítélik az ország dezintegrációját elősegítő és Nyugat-barát Gajdar-kabinet tevékenységét.

Március 16. – A volt szovjet köztársaságok közül utolsónként Oroszország is úgy dönt, hogy létrehozza saját nemzeti hadseregét.

Március 17. – A Moszkva környéki Voronovóban ülésezik a volt szovjet népi küldöttek VI. kongresszusa, amelyen azonban csak 217 képviselő és 150 meghívott vesz részt. Az elnökségbe a szervezők részéről bekerül Szazsi Umalatova, Viktor Alksnis, Albert Makasov, Roj Medvegyev. A SZU helyreállítását és Jelcin eltávolítását követelő egyesült kommunista és nacionalista ellenzék este Moszkvában 100 ezer embert vonzó Össznépi Gyűlést tart. A demokratikus sajtója vörös-barna fenyegetésről kezd cikkezni.

Március 21. – Az orosz Alkotmánybíróság tiltása ellenére népszavazást rendeznek Tatarsztanban arról, hogy a köztársaság „legyen-e nemzetközi jogi személy”. A 81,6%-os részvétel mellett megtartott referendumon a voksolók 61,4%-a igennel válaszol.

Március 27–28. – Krasnojarszkban ülésezik a Szibéria területén működő különböző szintű tanácsai szervek képviselőinek egyesített kongresszusa. A független és önálló, egy vagy több szibériai államot kívánó radikálisok kisebbségben maradnak, de a testület így is arról dönt, hogy az itteni régiók gazdasági és közigazgatási önállóságát jelentősen növelni kell a Központ rovására azért, hogy a másik megőrzött „gyarmati függést” meg lehessen szüntetni.

Március 31. – Másfél éves előkészület után az Oroszországot alkotó autonóm köztársaságok és egyéb területi-közigazgatási egységek (Moszkva, valamint Szentpétervár is) képviselői a Kremlben

ünnepélyes külsőségek közepette aláírják a föderáció megújításáról szóló szerződést. Az új szövetségi szerződés nagyobb önállóságot biztosít a tagköztársaságoknak. Szabadon rendelkezhetnek természeti kincseikkel, önálló külkereskedelmet és külpolitikát folytathatnak. Tatarsztan és a Csecsen Köztársaság nem írja alá a dokumentumot, Baskortosztan (Baskíria) pedig kedvezőbb feltételekkel külön szerződést köt.

Április 6–21. – Moszkvában tanácskozik az oroszországi népi küldöttek VI. kongresszusa. Erős kormányellenes blokk alakul ki a nacionalista és kommunista frakciók egyesüléséből. Legismertebb vezetőjük Szergej Baburin. Támogatja őket a házelnök, Ruszlan Haszbulatov is. Céljuk a radikális reformok erőltetése helyett a központi irányítás ideiglenes visszaállítása, a fokozatosság elvének betartása a rendszerváltás során. A kongresszusi küldöttek többsége a végrehajtói hatalom rovására a törvényhozás jogkörét akarja növelni. Nagy küzdelem után ideiglenesen Jelcin kezében hagyják a kormány feletti ellenőrzést. Megvitatják az új alkotmány tervezetét, amelynek kapcsán 2 ellentétes álláspont alakul ki: prezidenciális vagy parlamentáris demokrácia legyen-e Oroszországban. A döntést későbbre halasztják. Elvetik a föld adásvételét engedélyező alkotmánymódosítási javaslatot.

Április 8. – Jelcin rendelete értelmében a kormánytisztviselőknek tilos üzleti tevékenységet folytatni vagy pénzért tanácsot adni. A szigorú intézkedések ellenére a korrupció tovább virágzik az ország életének minden területén.

Április 17. – A kormány 5-szörösére emeli a benzinárakat.

Április 20.–május 16. – Egészségügyi dolgozók országos sztrájkja béremelési követelésekkel, amelyhez egyes helyeken a pedagógusok is csatlakoznak.

Április 30. – Moszkvában megalakul a Megújulás Összorosországi Szövetség. Vezetői: Arkagyij Volszkij és Alekszandr Vlagyiszlavlev, a Gyáriparosok és Vállalkozók Szövetsége elnöke és helyettese. A befolyásos szervezet az állami nagyipar irányítóinak tömörülése. Programjuk a lassú és fokozatos reformokra, az átmeneti időszakban az erős központi irányítás megőrzésére épít.

Május 7. – A kormány felszabadítja a szeszes italok árát. – Oroszország felvételi kérelemmel fordul az Európa Tanácshoz, de csak különleges meghívotti státust kap.

Május 14. – Megalakul a Gazdasági Szabadság Pártja, amely az üzleti és kereskedelmi élet újonnan vállalkozóvá vált képviselőit tömöríti. Elnökei Konsztantyin Borovoj, a moszkvai nyersanyag- és árutőzsde volt igazgatója, valamint Szvjatoszlav Fjodorov neves orvosprofesszor.

Május 15. – A Független Államok Közössége államfőinek tanácskozása Taskentben egy kollektív biztonsági rendszer létrehozásáról. A szoros katonai szövetséget Ukrajna, Moldova és Türkmenia ellenzi.

Május 18. – Jelcin Pavel Gracsov hadseregtábornokot nevezi ki honvédelmi miniszternek.

Május 25. – Moszkvában a FÁK területileg 2 legnagyobb köztársaságának vezetői, Jelcin orosz és Nazarbajev kazah elnök 25 évre szóló államközi szerződést ír alá egy szoros katonai és politikai szövetségről. Megegyeznek a közös határvonal sérthetetlenségében (Kazahsztán északi részén kompakt tömbben orosz ajkú lakosság él), és a bajkonuri űrrepülőtér közös használatában.

Május 29. – A szentpétervári Péter-Pál-erődben lévő Romanov-kriptában örök nyugalomra helyezik az ápr. 21-én Miami-ban elhunyt 74 éves Vlagyimir Kirillovics nagyherceget, aki 1938 óta az orosz trón örökösének számított.

Május – Etnikai és politikai indíttatású zavargások Dagesztánban.

Június 1. – Oroszország az IMF tagja. Csatlakozási kvótája (4 milliárd dollár) kevesebb, mint az amerikai arány egynegyede. – Az év eleje óta tartó gyorsuló ütemű infláció következményeként az állam tartozása a lakosságnak (munkabérek, nyugdíjak stb.) eléri a 150 milliárd rubelt, azaz a forgalomban lévő készpénz 42,8%-át. A bankjegynyomda új, nagy címletek kibocsátásával csak a nyár közepétől képes az infláció ütemének követésére.

Június eleje – Jelcin első visszalépése a radikális reformpolitikától: a centrista ellenzék nyomására miniszterelnök-helyettesé nevezi ki Vlagyimir Sumejkót, Georgij Hicsát és Viktor Csernomürgyint, akik a hadiipari komplexum és a nagyvállalati vezetők támogatását élvezik. Ezzel a kormányon belül Gajdar befolyása erősen csökken, Sohin és Burbulisz a háttérbe szorul.

Június 15–18. – Borisz Jelcin hivatalos látogatása az Egyesült Államokban. George Bush elnökkel

aláírják az orosz–amerikai partneri viszonyról és barátságról szóló Washingtoni Chartát, megállapodnak a hadászati rakétákon elhelyezett nukleáris robbanófejek számának kétharmaddal történő csökkentésében, az interkontinentális ballisztikus rakéták leszerelésében.

Június 16. – Oroszországot felveszik a Világbankba. Az alaptőkéhez történő 2,99% hozzájárulásával a szervezet 7. legjelentősebb tagja lesz.

Június 21. – Alakuló kongresszusát tartja a Polgári Szövetség nevű blokk Moszkvában. Tagjai a Travkin-féle Oroszország Demokrata Pártja, a Ruckoj vezette Szabad Oroszország Néppárt, a Volszkij irányította Megújulás Összorosországi Szövetség, a Váltás – Új Politika nevű parlamenti frakció, az Ipari Szövetség, a Gyáriparosok és Vállalkozók Szövetsége. A blokk a mérsékelt gazdasági reformokért, a FÁK politikai megerősítéséért, az egységes posztszovjet gazdasági térség megteremtéséért küzd. Jelcin iránt lojalitásukat fejezik ki, de a Gajdar-kabinettel szemben ellenzékben lévőknek tekintik magukat. A kormányt támogató Demokratikus Oroszország Mozgalom, és a nacionalista-kommunista ellenzék között a politikai spektrum közepére kerülnek.

Június 23. – A Szocsi közelében lévő Dagomiszban Jelcin orosz és Kravcsuk ukrán elnök szerződést ír alá a 2 ország viszonyáról és az év eleje óta húzódó, a fekete-tengeri volt szovjet flotta sorsát eldöntő kompromisszumról. (Korábban mindkét fél magának követelte a flottát).

Június – Az év első felében regisztrált bűntények száma 60%-kal meghaladja az előző évi mutatókat.

Július 1. – Az orosz központi bank egységes árfolyamrendszert vezet be a rubel konvertibilitásának előkészítésére. Az egységes kezdő árfolyam 125,26 rubel/1 dollár. A rubel értéke ettől kezdve folyamatosan zuhan.

Július 7.–szeptember 30. – Az orosz parlament kommunista képviselőinek keresete alapján az orosz Alkotmánybíróság az SZKP és az OKP betiltására vonatkozó elnöki rendeletet vizsgálja. Jogosnak ismeri el az állampárt csúcsszerveinek betiltását, de alkotmányellenesnek ítéli a rendelet alapszervezetekre vonatkozó részét.

Július 28. – Az orosz parlament úgy dönt, hogy megengedhetetlen a Kuril-szigetek déli csoportjának visszaadása Japánnak. Emiatt Jelcin arra kényszerül, hogy elhalassza a szept. 13–16-ra tervezett tokiói utazását.

Július 29. – A Chile moszkvai nagykövetségén töltött 232 nap után Erich Honeckert kitoloncolják Oroszországból.

Augusztus 4. – A dél-afrikai De Beers cég kizárólagos jogot szerez a kelet-szibériai Jakutia (Szaha Köztársaság) ékszergyémántjainak külföldi piacokon történő értékesítésére. Megállapodnak évi 100 ezer karátnyi gyémánt közös bányászatában is. (A jakut–orosz megállapodás szerint a területén kibányászott gyémánt 10%-a felett Jakutia szabadon rendelkezik. Jakutia termeli az orosz gyémánt 99,8%-át, ami a világtermelés 11,6%-a.)

Szeptember 10. – Részlegesen felszabadítják az energiahordozók árait.

Szeptember 22. – Jegor Gajdar ügyvezető orosz kormányfő az ország helyzetéről adott parlamenti beszámolójában közli, hogy 1992 első 8 hónapjában 16,6%-kal esett vissza a termelés szintje. A fogyasztói árszínvonal az 1 évvel ezelőttinél 15,6-szerese, miközben a fizetések csupán 10-szeresükre nőttek. A lakosság fogyasztásának szerkezete és színvonala az 1970-es évek szintjének felel meg. A szegénységi küszöb alá 13 millióan (8%) kerültek. (Más források a létminimum környékén élőkhez az ország lakosságának kb. 93%-át sorolják, megemlítve azt, hogy ez az arány a reformkurzus megkezdése előtt 25% volt.) Az állami költségvetés hiánya 800 milliárd rubel. Ezzel a kormány a deficit finanszírozhatóságának határához érkezett.

Október 1. – Második szakaszába lép az orosz privatizációs program, amely most az ipari vállalatokat érinti. Az ún. népi privatizáció azzal kezdődik, hogy az év végéig minden orosz állampolgár 10 ezer rubel értékű utalványt kap. Ezekért a tulajdonos részesedést szerezhet a privatizálásra kijelölt vállalatokban.

Október 6. – A moszkvai valutatözsdén újabb rekordmélységbe zuhan a rubel árfolyama: 1 dollár már 342 rubelt ér.

Október 24. – Moszkvában alakuló gyűlését tartja a mintegy 40 kommunista és nacionalista

szervezetet, valamint parlamenti frakciót egyesítő Nemzeti Megmentési Front, amely Jelcin ultraradikális ellenzéke. A vezetőség legismertebb tagjai: Szergej Baburin, Albert Makasov, Ilja Konsztantyinov, Mihail Asztafjev, Viktor Anpilov, Gennagyij Zjuganov.

Október 29. – Az orosz nemzeti kisebbséggel szemben Észt- és Lettországnban alkalmazott diszkrimináció miatt Jelcin elrendeli a Baltikumban állomásozó volt szovjet haderő kivonásának ideiglenes felfüggesztését.

Október vége–november eleje – Oszét–ingus összecsapások Vlagyikavkaz környékén az egykor ingusok lakta területekért, ahonnan 1944-ben erőszakkal kitelepítették az őslakókat. Rendkívüli állapotot vezetnek be az Oroszországhoz tartozó Észak-Oszétiában. (Dél-Oszétia Grúzia része.)

November 6. – A tatár parlament Kazanyban elfogadja az új alkotmányt. Ebben a nemzetközi jog alanyának nyilvánítják a köztársaságot, de kijelentik, hogy később megfogalmazandó feltételek alapján Tatarsztan unióban marad Oroszországgal.

November 10. – Az orosz valuta árfolyamának esése átlépi a „pszichikai” küszöbnek tekintett 400 rubel/1 dolláros értéket.

November 10–11. – Borisz jelcin Londonból hazafelé Budapesten tárgyal.

November vége – A népi küldöttek kongresszusára készülődő Jelcin, hogy megvédje a reformkormány kulcsfiguráit, menesztli a kommunista-nacionalista ellenzék által támadott néhány más, meghatározó pozícióban lévő emberét. Gennagyij Burbulisz államtitkárt, Mihail Poltaranyin sajtóminisztert és Jegor Jakovlevet, a központi (osztankinói) tv elnökét.

December 1–14. – Moszkvában ülésezik az oroszországi népi küldöttek VII. kongresszusa. A Ruszlan Haszbulatov házelnök mögé felsorakozott többség megszavazza a szabadpiaci reformok bevezetésének lassítását. Megbuktatják Jegor Gajdar muiniszterelnököt. Az új kormányfő Viktor Csernomürgyin. Kötelezik az államfőt, hogy a honvédelmi, a nemzetbiztonsági, a belügy- és a külügyminiszter kinevezésekor a törvényhozással összhangban döntsön. Nem sikerül azonban több élesen kritizált miniszter (köztük a külügyeket irányító Kozirev) lemondását elérni. Az új alkotmány kérdésében sem születik döntés. Helyette 1993. ápr.-ra népszavazást írnak ki az alkotmánytervezet alapelveiről.

December 8. – Oroszország hivatalosan kéri a Párizsi Klubtól az 1993-ban kifizetendő közel 34 milliárd dollárnyi adósságának 10 éves átütemezését.

A volt szovjet köztársaságok története 1989–92

Azerbajdzsán

1989

Október 25. – Pénzügyi segélyhez juttatják az Örményországból az anyaországba menekült azeri lakosságot.

November – Az azeri népfront konferenciája. Elnökévé Abulfaz Elcsibejt választják.

1990

Január 13. – Örményellenes progrom Bakuban.

Január 15. – Gorbacsov rendelete rendkívüli állapotot hirdet ki az Azerbajdzsánhoz tartozó, de örmény többségű Hegyi-Karabah Autonóm Területen.

Január 19. – A szovjet hadsereg megszállja Bakut és összecsap az azeri szélsőségesekkel: 132 halott és sebesült.

Január 28. – Ajaz Mutalibovot választják meg az Azerbajdzsán KP első titkárává.

Július 7. – Az azerbajdzsán minisztertanács az örmény–azerbajdzsán határt államhatárnak minősíti és megerősíti őrizetét.

Szeptember 25. – Tömeges megmozdulások (sztrájkok, tüntetések, gyűlések) Hegyi-Karabahban tiltakozásul a rendkívüli állapot bevezetése ellen.

Szeptember 30. – Választások a köztársasági Legfelsőbb Tanácsba. Az azeri népfront vezette Demokratikus Azerbajdzsán nevű ellenzéki blokk csupán a szavazatok 11%-át szerzi meg.

November 18. – Az Azerbajdzsán KP első titkára, Ajaz Mutalibov és az Örmény Legfelsőbb Tanács elnöke, Levon Ter-Petroszjan titkos találkozója Moszkvában azzal a céllal, hogy megkíséreljék rendezni a karabahi helyzet kapcsán kialakult konfliktust.

1991

Január 9–18. – Fegyveres összecsapások örmények és azeriek között Hegyi-Karabahban. A konfliktus háborúvá szélesedik.

Január 14. – Az Azerbajdzsán Legfelsőbb Tanács határozata az örmény többségű Saumjan-kerületet megszünteti, és az azeri többségű Kaszum-Iszmailov-kerületbe olvasztja.

Április–május – Az örmény–azerbajdzsán határ hosszában felvonulnak a szovjet belügyi hadsereg és az azeri fegyveres alakulatok, hogy megakadályozzák az örmény partizán csoportok átszivárgását azeri területre.

Július 4. – Gorbacsov elnöki rendelete feloldja a rendkívüli állapotot az Azerbajdzsánhoz tartozó, de örmény többségű Garanboj-kerületben. Ennek nyomán a szovjet hadsereg gyakorlatilag megszünteti az azerieknek nyújtott segítséget az örmény szeparatisták ellen.

Július 23. – A Moszkva környéki novo-ogarjovói villában Ajaz Mutalibov azeri és Levon Ter-Petroszjan örmény államfő sikertelen tárgyalásokat folytat a karabahi kérdés rendezéséről.

Augusztus 17. – Jelcin orosz és Nazarbajev kazah elnök felajánlják közvetítésüket az örmény–azeri konfliktus rendezésére.

Augusztus 19. – Az Iránban tartózkodó Ajaz Mutalibov, Azerbajdzsán elnöke üdvözli a moszkvai államcsínyt.

Augusztus 30. – Azerbajdzsán kikiáltja függetlenségét.

Szeptember 2. – Hegyi-Karabah Autonóm Terület Tanácsa és Saumjan-kerület küldöttei kikiáltják a független Hegyi-Karabah Köztársaságot, amelyet a Szovjetunió részének tekintenek.

Szeptember 4. – Az Irán, Törökország és Örményország közé ékelődő, de Azerbajdzsánhoz tartozó Nahicseványi Autonóm Köztársaság Legfelsőbb Tanácsa a Breznyev-korban hírhedtté vált Gajdar Alijevét, az SZKP PB volt tagját, egykori azerbajdzsán első titkárt választja meg elnökének.

Szeptember 8. – Elnökválasztás Azerbajdzsánban. Az ellenjelöltek nélkül induló Ajaz Mutalibov a szavazatok 98,5%-át kapja.

Szeptember 20–24. Jelcin orosz és Nazarbajev kazah elnök Bakuba, Jerevánba és Hegyi-Karabahba látogat, hogy megkísérelje a közvetítést a szemben álló felek között.

Október 10. – Az azerbajdzsán parlament nemzeti tulajdonba veszi a szovjet hadseregnek a köztársaság területén lévő nehézfegyverzetét.

November 20. – Hegyi-Karabah légtérben az örmények lelőnek egy helikoptert, amelyen orosz, kazah megfigyelők, valamint az azerbajdzsán kormány több tagja utazott.

December 26. – Az ország a cirill betűs írásról visszatér a latin betűk használatához.

1992

Január 2. – Mutalibov rendelete közvetlen elnöki irányítás alá vonja Hegyi-Karabahot és a hozzá csatlakozó területeket.

Január 24. – Török-azerbajdzsán barátsági és együttműködési szerződést írnak alá Ankarában, amelynek katonai vonatkozásai is vannak.

Február 1–2. – Elkéseredett harcok Hegyi-Karabah második legnagyobb városa, Susa birtoklásáért az azeri hadsereg és az örmény felkelők között.

Február 7. – Az azeri hadsereg vereséget szenved. Az ellenzék ultimátumot intéz Mutalibov elnökhöz, hogy 2 hetes határidő alatt szilárdítsa meg a hadsereg pozícióit Karabahban.
Február 27–28. – Irán sikertelen közvetítési kísérlete az örmény–azeri konfliktus rendezésére.
Március 6. – Az Azerbajdzsán Legfelsőbb Tanács megfosztja Ajaz Mutalibovot az elnöki poszttól.
Március – Az EBEÉ közvetítési kísérletének kezdete a karabahi kérdés megoldására.
Április 14. – A Karabahi Tanács elnöke, Mkrtcsjan rejtélyes halála.
Május 15. – Mutalibov eredménytelen kísérlete az államfői hatalom visszaszerzésére.
Május 18. – Harcok kezdődnek a Nahicseványi autonóm Köztársaság és Örményország határán. – A karabahi felkelők és az örmény hadsereg közös offenzívája áttöri az Örményországot Karabahtól elválasztó azeri blokádot. Ezzel először nyílik szárazföldi összeköttetés Örményország és Karabah között: az ún. Iacini folyosó. – Az Azerbajdzsán Legfelsőbb Tanács kimondja önfelosztását és átadja a hatalmat a Népfrontot képviselő Milli Medzsliş nevű gyűlésnek.
Június 7. – Elnökválasztás Azerbajdzsánban. Győztese a Népfront vezetője, Abulfaz Elcsibej a szavazatok 55%-ával. Vetélytársa, Szulejmanov 29%-ot szerez.
Június 30. – Rómában tárgyalások kezdődnek Örményország és Azerbajdzsán között EBEÉ közvetítéssel. A Karabahtól képviselők nem vehetnek részt a konferencián.
Augusztus 15. – Azerbajdzsán bevezeti a nemzeti valutát, a manatot.
Szeptember 19. – Szocsiban orosz közvetítéssel az örmény és az azerbajdzsán honvédelmi miniszter tűzszünet megállapodást ír alá, amely azonban csak rövid ideig marad érvényben.
Szeptember 30. – Jegor Gajdar orosz kormányfő Azerbajdzsánba látogat a kétoldalú gazdasági kapcsolatok fellendítése érdekében.

Belorusszia

1989

Október 27. – A Belorusz Legfelsőbb Tanács megvitatja a csernobili atomkatasztrófa következményeinek felszámolásával kapcsolatos helyzetet.

November 2. – Ismét megkezdí tevékenységét a minszki katolikus egyházmegye.

1990

Május 19. – A Belorusz KP első titkárát, Nyikolaj Gementyejt megválasztják a Belorusz Legfelsőbb Tanács elnökének.

Július 1. – A Belorusz Népfront konferenciáján deklarációt fogadnak el a köztársaság függetlenségéről.

Október 31. – A Belorusz Legfelsőbb Tanács ülése jóváhagyja a tervezett gazdasági reformokat.

November 24–25. – Belorusszia, Ukrajna, Litvánia és Lettország parlamenti képviselőinek minszki találkozásán megvitatják a fekete-tengeri és a baltikumi régió szoros együttműködésének kérdését.

1991

Március 17. – A föderáció jövőjéről rendezett népszavazáson a belorussziai résztvevők 68,8%-a a megújított SZU-ra adja le a voksát.

Április 20–23. – A Belorusz Legfelsőbb Tanács zárt ülésén határozat születik a nemzeti hadsereg felállításáról.

Április – Az össz-szövetségi áremelések nyomán gazdasági sztrájkok hulláma söpör végig Belorusszián.

Augusztus 19. – A Belorusz Legfelsőbb Tanács elnöke, Nyikolaj Gyementyej kijelenti, hogy Gorbacsov beteg: idegileg kimerült. Ezzel gyakorlatilag a moszkvai puccsisták oldalára áll.

Augusztus 25. – A Belorusz Legfelsőbb Tanács deklarálja a köztársaság függetlenségét.

Szeptember 18. – A puccsban való bűnrészességgel vádolt Nyikolaj Gyementyej helyére Sztanyiszlav Suskevicset választják meg a Belorusz Legfelsőbb Tanács elnökévé. Megváltoztatják a köztársaság

zászlaját és címerét.

November 22. – A belorusz minisztertanács rendelkezése a moszkvai Vnyesekonombankban elhelyezett számlák befagyasztásáról.

1992

Január 2. – A belorusz kormány határozata a rubel mellett forgalomba kerülő pénzhelyettesítő talonok bevezetéséről.

Január 27. – Belorusszia azzal a kéréssel fordul az ENSZ-hez, hogy a világszervezet adja meg számára a fejlődő ország státust.

Február 2. – Minszkben megalakul az Új Belorusz elnevezésű mozgalom, amely több ellenzéki pártot és szervezetet tömörít.

Július 22. – Gazdasági megállapodást írnak alá Belorusszia és Oroszország között.

Grúzia

1989

Június – Összecsapások az azerbajdzsán és a grúz lakosság között Kelet-Grúziában.

Július – Összecsapások az abház és a grúz lakosság között Dél-Grúziában.

Október–1990. január – Összecsapások a grúz és az oszét lakosság között a Grúziához tartozó Dél-Oszét Autonóm Területen.

November 10. – A Dél-Oszét Területi Tanács határozatot hoz arról, hogy a terület jogi státusát az autonóm köztársaság szintjére emeli.

1990

Július 5. – Tbilisziben I. kongresszusát tartja a Grúz Állampolgárok Ligája. A 2 ezer küldött Grúzia azon 70 ezer lakóját képviseli, akik lemondtak a szovjet állampolgárságról.

Július 26–31. – Sztrájkok Tbiliszi, Szuhumi, Rusztavi üzemeiben, amihez a fő vasútvonalak blokádjá társul. A kormány enged a követeléseknek, és nyilvánosságra hozza a többpártrendszerű választásokról szóló törvénytervezet szövegét.

Augusztus 15. – A belügyminisztérium bejelenti, hogy 1 év alatt 11400 darab lőfegyvert loptak el a fegyveres testületek raktáraiból a köztársaság területén.

Augusztus 25. – Az Abház ASZSZK Legfelsőbb Tanácsa határozatban deklarálja szuverinitását.

Szeptember 18. – Tüntetőik feldőlnek a grúz KGB székházát Tbilisziben.

Szeptember 20. – A Dél-Oszét Területi Tanács kinyilvánítja az autonóm köztársaság szuverenitását.

Szeptember 30. – Választások a magát a Legfelsőbb Tanáccsal párhuzamos hatalmi szervnek tartó Grúz Nemzeti Kongresszusba.

Október 28. – Többpártrendszerű választások Grúziában. A szavazatok 54%-át a Zviad Gamszahurdia vezette Szabad Grúzia nevű tömörülés szerzi meg.

Október – Bejegyzik a Mhedrioni nevű félkatonai öntevékeny szervezetet. Vezetője Dzsaba Ioszeliani.

December 9. – Dél-Oszétiában választásokat tartanak a helyi parlamentbe.

December 11. – A Grúz Legfelsőbb Tanács határozata megszünteti Dél-Oszétia autonómiáját.

1991

Január 4–6. – Fegyveres összecsapások kezdődnek az oszét és a grúz alakulatok között Chinvali tartományi székhely környékén. A konfliktus fokozatosan polgárháborúvá szélesedik.

Január 7. – Gorbacsov elnöki rendeletben törvénytelennek nyilvánítja mind a grúz, mind az oszét parlament 1990. dec.-i határozatát. A harcoló feleket fegyverletételre és csapataik kivonására

szólítja föl. A térségben csak szovjet belügyi csapatok maradhatnak.

Január 29. – A Gamszahurdia vezette nemzeti erők irányította Legfelsőbb Tanács határozatot hoz arról, hogy az országban mindenütt az államfő által kijelölt prefektusoknak kell átadni a végrehajtó hatalmat.

Február 18. – Gamszahurdia kampányt indít az ellenzéki Mhedrioni szervezet ellen.

Március 14. – A grúz parlament meghosszabbítja a rendkívüli állapot érvényességét Dél-Oszétia központjában, Chinvaliban.

Március 17. – Grúzia nem vesz részt a SZU jövőjéről döntő össz-szövetségi népszavazásban, a területéhez tartozó Abház ASZSZK viszont igen.

Március 31. – Népszavazást tartanak a Grúzia állami függetlenségét proklamáló 1918. máj. 26-i nyilatkozat hatályának visszaállításáról.

Április 14. – A Grúz Legfelsőbb Tanács kikiáltja a köztársaság függetlenségét. Létrehozzák az államelnöki tisztséget. A Grúz Legfelsőbb Tanács Zviad Gamszahurdiát választja meg államfőnek.

Május 4. – A Dél-Oszét Legfelsőbb Tanács visszavonja korábbi határozatát, amelyben Autonóm Köztársasággá nyilvánította az Autonóm Területet.

Május 16. – Az ellenzék által szervezett Gamszahurdia-ellenes tüntetés Tbilisziben.

Május 26. – Elnökválasztás Grúziában. A szavazatok 68,3%-ával győz Zviad Gamszahurdia.

Augusztus 19. – A moszkvai puccs idején a grúz vezetés nyugalomra szólítja fel a lakosságot, és megállapodik a köztársaságban állomásozó szovjet hadsereg parancsnokságával a Nemzeti Gárda lefegyverzéséről.

Szeptember 2. – Tbilisziben a Gamszahurdia-ellenes tüntetőkbe belelő a rendőrség. Tengiz Kitovani, a Nemzeti Gárda parancsnoka átáll az ellenzék oldalára.

Szeptember – Tbilisziben letartóztatják Gamszahurdia politikai ellenfeleit.

December 22. – Kitor a polgárháború. Az ellenzék fegyveresei Tbilisziben megostromolják Gamszahurdia főhadiszállását.

1992

Január 2. – Gamszahurdia politikai ellenfelei az ország kormányzására felállítják az ún. Katonai Tanácsot. Vezetői: Tengiz Kitovani, Dzsaba Ioszeliani és Tengiz Szigua.

Január 5. – Gamszahurdia Örményországba menekül.

Január 7. – A Katonai Tanács utasítására Tbilisziben fegyveresek szétkergetik a Gamszahurdia melletti tüntetést.

Január 12. – A Gamszahurdiával együtt el nem menekült parlamenti képviselők törvényesítik a Katonai Tanács hatalmát, amelyet Ideiglenes Kormány néven átszerveznek.

Január 15. – A megbuktatott grúz elnök, Zviad Gamszahurdia Csecsen-földre menekül. Onnan irányítja híveinek fegyveres ellenállását Grúziában.

Január 17. – Az Ideiglenes Kormány hozzákezd az agrárreform megvalósításához.

Január 19. – Népszavazás Dél-Oszétiában. A résztvevők 98%-a a Grúziától való elszakadásra, az Oroszországhoz tartozó Észak-Oszétiához való csatlakozásra voksol.

Január vége – Harcok Mingréliában (Nyugat-Grúzia) a zviadisták és a kormánycsapatok között.

Február 14. – Grúzia bejelenti igényét a fekete-tengeri volt szovjet flotta egy részére.

Február 17. – Megérkeznek Dél-Oszétiába az első oroszországi önkéntesek a Grúzia elleni harcra.

Március 10. – A Moszkvából hazaérkezett Eduard Sevardnadzét a parlament megválasztja az Államtanács elnökének, gyakorlatilag államfőnek.

Március 29. – A Gamszahurdiának felesküdt partizán csapatok ideiglenesen elfoglalnak 4 nyugat-grúzai várost.

Április 9. – Gamszahurdia melletti szimpátiatüntetés Tbilisziben.

Április – Az Abház ASZSZK vezetése megkezd saját fegyveres erőinek felállítását.

Május 30. – Oroszország és Grúzia megállapodása a Potiban horgonyzó flotta felosztásáról.

Június 7. – A Nemzeti Demokrata Párt vezére, Georgij Csanturia követeli, hogy a parlament váltsa

le tisztségéről az Államtanács 2 befolyásos katonai vezetőjét, Tengiz Kitovanit és Dzsaba Ioszelianit, akiket felelősnek tart a belpolitikai helyzet destabilizálódásáért.

Július 13. – Orosz közvetítéssel a harcoló felek fegyverszünetet kötnek Dél-Oszétiában. Orosz békefenntartó erők érkeznek a fegyvernnyugvás biztosítására.

Július 31. – Az Államtanács kihirdeti a rendkívüli állapot végét Grúziában.

Július – Abházia kikiáltja függetlenségét (540 ezer lakosának alig 20%-a abház nemzetiségű).

Augusztus 14. – Az Államtanács fegyveres alakulatai a zviadisták elleni harc ürügyén megtámadják Abháziát, hogy véget vessenek a Grúziához tartozó köztársaság önállóságának.

Augusztus 24. – A Kaukázusi Hegyi Népek Konföderációja (Oroszország) bejelenti, hogy a grúzokkal szemben az abházokat támogatja, és önkénteseket küld segítségükre.

Szeptember 3. – Jelcin és Sevardnadze moszkvai tárgyalásai az abház konfliktus rendezéséről.

Csatlakozik hozzájuk Vlagyiszlav Ardzinba abház vezető. Fegyverszüneti megállapodást írnak alá, amely csak rövid időre vet véget az ellenségeskedésnek.

Október 6–7. – Nagy abház győzelem a grúzok felett Gudauta város mellett. Az abházok kezére kerül Gagra városa is.

Október 11. – Parlamenti választások Grúziában. Az államfő Eduard Sevardnadze lesz. Abházia és Dél-Oszétia nem vesz részt a választáson.

December 23. – Az Abháziában állomásozó orosz hadsereg tűzparancsot kap grúz támadás esetére. Ezzel az orosz alakulatok az abházok oldalán gyakorlatilag beavatkoznak a küzdelembe.

Kazahsztán

1989

November 24. – A Kazah Legfelsőbb Tanács tagjainak megválasztása.

1990

Május – Megalakul az Alas párt, amely egy türk állam létrehozását tűzi ki célul.

Július – Megalakul az Azat nevű mozgalom, amely a köztársaság szuverenitásáért küzd.

Augusztus 12. – Többezres tömeggyűlés Alma-Atában azt követeli, hogy a köztársaság parlamentje fogadja el a szuverenitási deklarációt.

Szeptember 22. – Kazah nacionalisták tüntetése a fővárosban Kazahsztán a türköké! jelmondat alatt. Az orosz többségű uszty-kamenogorszki városi tanács a nyelvtörvény hatályának korlátozását követeli a kazah kormánytól.

November 21. – Kazahsztán és Oroszország együttműködési szerződést köt.

1991

Január 15–16. – Alma-Atában a külgazdaság kérdéseivel foglalkozó konferenciát tartanak. A résztvevők liberalizálásra buzdítják a kormányzatot.

Március 17. – A SZU jövőjéről tartott össz-szövetségi népszavazáson a Kazahsztánban urnák elé járulók 89,9%-a a megújuló föderációra voksol.

Május 28–30. – Nazarbajev kazah elnök és Gorbacsov titkos tárgyalásai Alma-Atában a SZU és a föderáció további sorsáról.

Július 1. – Az össz-szövetségi tulajdonban lévő vállalatokat a kazah szervek fennhatósága alá vonják.

Július 10. – Elnöki rendelet a köztársasági szintű adóhivatal felállításáról.

Július 10–16. – Nurszultan Nazarbajev kazah elnök Kínába látogat. Gazdasági együttműködésről szóló kormányközi megállapodásokat ír alá vendéglátóival.

Augusztus 19. – Nazarbajev kazah elnök alkotmányellenesnek minősíti a moszkvai puccsisták intézkedéseit.

Augusztus 28. – Nazarbajev elnöki rendelete a Szemipalatyinszkban lévő, atomfegyverek kipróbálását szolgáló kísérleti telep bezárásáról.
Szeptember 13. – Nazarbajev aláírja a köztársaság tulajdonában lévő állami vagyon 1991–92-re tervezett privatizációját meghirdető programot.
December 1. – Államfőválasztás Kazahsztánban. Az ellenjelöltek hiányában egyedül induló Nurszultan Nazarbajev a szavazatok 98,6%-át kapja.
December 16. – Kikiáltják a független kazah államot.

1992

Január 11. – Elnöki rendelet a Nemzeti Gárda felállításáról.
Május 19. – Kazahsztán lemond arról, hogy atomhatalom legyen.
Május 25. – Moszkvában barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést írnak alá az orosz és a kazah állam között. Megerősítik a határok sérthetetlenségének és a bajkonuri űrkutatási bázis közös használatának elvét.
Május – Befejeződnek a tárgyalások a kazah kormány és az amerikai Chevron cég képviselői között a világ egyik legnagyobb, Tengiz környékén elterülő földgáz- és kőolajlelőhelyének a közös hasznosításáról.
Július – Alma-Atában megalakul a Népi Kongresszus nevű párt.
November 1. – Nazarbajev elnök Iránba látogat.

Kirgízia

1990

Június 5–8. – Os város környékén összecsapások a kirgizek és üzbégek között, amelyekben több mint 100-an halnak meg.
Október 27. – A Kirgiz Legfelsőbb Tanács rendkívüli ülésén a köztársaság tudományos akadémiajának elnökét, a 46 éves Aszkar Akajevet választják meg államfőnek.
December 15. – A köztársaság nevét Kirgiz SZSZK-ról Kirgizsztánra változtatják.

1991

Március 17. – Kirgízia részt vesz az össz-szövetségi referendumon. A szavazók 87,6%-a a megújuló föderációra adja voksát.
Április 14. – A parlament elfogadja a földreformról szóló törvényt.
Április 20. – Kirgízia bejelenti, hogy nem írja alá az új szövetségi szerződést, ha a tagköztársaságok nem kapnak nagyobb önállóságot.
Június 18. – A Kirgiz KP KB pléniumán az Akajev elnök elleni harc taktikáját vitatják meg.
Július 21–22. – Jelcin biskeki (Frunze) látogatása során együttműködési megállapodás születik Kirgizsztán és az OSZFSZK között.
Augusztus 9. – Akajev elnök kirgiz joghatóság alá vonja a köztársaság területén lévő szovjet tulajdont.
Augusztus 19. – A moszkvai puccs hírére Akajev elnök utasítására kirgiz csapatok ellenőrzésük alá vonják a Kirgiz KP KB épületét, a rádiót, a televíziót, a repülőteret, hogy megakadályozzák az esetleges helyi hatalomátvételi kísérletet.
Október 12. – Általános választások Kirgíziában.
December 11. – A kirgiz parlament úgy dönt, hogy a köztársaság csatlakozik a FÁK-hoz.

1992

Szeptember 4. – Akajev államfő elnöki tanácsadó testületet állít föl.

Október 29. – A német kormány pénzügyi alapot különít el Kirgízia támogatására.

Moldova

1989

Július – A Moldáviai legfelsőbb Tanács elnöksége elnökévé Mircea Ion Snegurt választják.

Szeptember 3. – Az SZKP KB különbizottsága a helyszínen tanulmányozza a köztársaság feszült belpolitikai helyzetét.

December – A Moldáviai Legfelsőbb Tanács elutasítja a Dnyeszter bal partján élő oroszok és a gagauz lakosság autonómia iránti kérelmét.

1990

Április 27. – Mircea Snegur megőrzi az újjáválasztott Moldáviai Legfelsőbb Tanács elnöki posztját.

Június 5. – A Legfelsőbb Tanács a köztársaság nevét az oroszos Moldáviáról a román Moldovára változtatja.

Június 19. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács határozata egy saját köztársasági hírügynökség felállításáról.

Június 23. – A Legfelsőbb Tanács nyilatkozatot fogad el Moldova szuverenitásáról.

Június 30.–Július 1. – A népfront II. kongresszusa Kisinyovban. A programjukban meghirdetett végcél a SZU-ból való kilépés.

Július 1. – A Dnyeszter jobb partján lévő orosz többségű Benderi városában népszavazást tartanak, amelyen a résztvevők 90%-a kifejezi egyetértését a Dnyeszter bal partján elterülő városok gazdasági szövetségének létrehozásával és az ehhez való csatlakozással.

Július 27. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács elutasítja a gagauzok autonómiakérelmét, és nem ismeri el őket nemzeti kisebbségnek.

Szeptember 2. – Tiraszpolban a Dnyeszter bal partján élő (túlnyomó részben orosz ajkú) lakosság tanácsi képviselőinek közgyűlésén kikiáltják az ún. Dnyeszter Menti Köztársaságot, amely létrehozóinak elképzelése szerint a szovjet föderatív államközösség egyenrangú tagja.

Szeptember 3. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács rendkívüli ülésén államfővé választják Mircea Snegurt.

Szeptember 4. – Határozat születik nemzeti hadsereg felállításáról.

Szeptember 18. – Tömeggyűlések és oroszellenes kilengések Kisinyovban.

Október 1. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács határozata olyan joggal ruházza fel az államfőt, amelynek értelmében rendkívüli állapotot vezethet be a köztársaság egészében vagy egyes részein.

November 2. – A moldovai rendőrség rajtaütése a Dnyeszter Menti Köztársaság fegyveres alakulatán: 6 halálos áldozat.

November 21. – A Dnyeszter Menti Köztársaság Legfelsőbb Tanácsa képviselőinek megválasztása.

December 13. – A Dnyeszter Menti Köztársaság és a gagauz lakta terület kikiáltja szuverenitását.

December 22. – A SZU elnöke, Gorbacsov rendelete törvénytelennek minősíti a gagauz és a Dnyeszter-balparti orosz politikai vezetés tevékenységét.

1991

Február 18. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács úgy dönt, hogy a tagköztársaság nem vesz részt a föderáció jövőjéről rendezett össz-szövetségi népszavazáson.

Március 17. – Az össz-szövetségi népszavazáson Moldovában csak a gagauzok és az oroszok lakta területek vesznek részt. Így Moldovában a választásra jogosultak csupán 21%-a szavaz a SZU fennmaradására.

Május 22. – A parlament megszavazza a miniszterelnök, Mircea Druk ellen benyújtott bizalmatlansági indítványt. Ez a nemzeti radikálisok kudarca.

Május 23. – A köztársaság nevéből törlik a szovjet és a szocialista jelzőket.

Augusztus 19. – Ion Hodirca, a parlament alelnöke tv-beszédében törvénytelennek nyilvánítja a moszkvai puccsot. A gagauz és az orosz kisebbség vezetői viszont támogatásukról biztosítják a hatalomátvétel szervezőit.

Augusztus 25. – A Dnyeszter balparti, oroszok lakta területein független államot kiáltanak ki.

Augusztus 28. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács deklarálja a köztársaság függetlenségét.

Augusztus 29. – Kijevben a moldovai rendőrség letartóztatja Igor Szmirnovot, a Dnyeszter Menti Köztársaság vezetőjét.

Szeptember 1. – A vezetői letartóztatása ellen tiltakozó Dnyeszter melléki orosz lakosság elzárja a Moldovát a SZU-val összekötő közlekedési útvonalakat.

Szeptember 25. – Dubosszari városában (Dnyeszter bal partja) támadás ér egy moldovai rendőrőrsöt. Fegyveres konfliktus robban ki.

Október 1. – Kiszabadulnak az orosz kisebbség letartóztatott vezetői. Véget ér a vasútvonalak blokádja.

November 5. – A moldovai kormány dönt a nemzeti valuta bevezetéséről.

November 7. – Moldova és Ukrajna szerződést köt a gazdasági és politikai együttműködésről.

December 1. – A népfront tömeggyűlést rendez Kisinyovban, amelyen egy ún. Nemzeti Tanácsot állítanak fel. Ennek célja Moldova és Románia egyesülésének az előkészítése, valamint Észak-Bukovina és Dél-Besszarábia Ukrajnától való elszakítása.

December 13. – A moldovai belügyminisztérium fegyveres alakulatai megkísérlik, hogy bejussanak a Dnyeszter-balparti Dubosszari városába. Az összecsapások mérlege: 8 halott és 10 sebesült.

1992

Január 17. – A FÁK haderejének főparancsnoksága elmozdítja posztjáról a Moldovában állomásozó 14. hadsereg parancsnokát, Gennagyij Jakovlev tábornokot, aki támogatta a Dnyeszter menti oroszok szeparatista törekvéseit.

Január 23. – A romániai laşiban román és moldovai parlamenti képviselők az újraegyesítésről tárgyalnak.

Március 3. – Kiújulnak a fegyveres összecsapások a Dnyeszter menti oroszok és a moldovai rendőrség között. A szeparatisták oldalán Oroszországból és Ukrajnából érkezett önkéntesek (kozákok) is harcolnak.

Március 6. – Mircea Snegur elnök felajánlja az orosz szeparatistáknak egy szabad gazdasági övezet létrehozását a Dnyeszter bal partján.

Március 17. – A Dnyeszter mentén harcoló felek fegyverszünetet kötnek.

Március 28. – Snegur elnöki rendeletben rendkívüli állapotot hirdet ki a köztársaság egész területén. Kiújulnak a fegyveres összecsapások.

Április 2. – A 14. hadsereg önkényesen beavatkozik a harci cselekményekbe: az orosz lakosság védelmében igyekszik szétválasztani a szemben álló feleket.

Április 20. – A Dnyeszter Menti Köztársaság elnöke, Igor Szmirnov rendeletet ad ki egy 12 ezer főt számláló hadsereg megszervezéséről.

Május 17–20. – A moldovai hadsereg sikertelenül kísérletezik Dubosszari ostromával.

Május 25. – Snegur elnök a kisinyovi parlament ülésén kijelenti, hogy Moldova gyakorlatilag hadban áll Oroszországgal.

Május 27. – Jelcin bejelenti, hogy kivonják a 14. hadsereget Moldovából.

Június 2. – Súlyos harcok a Dnyeszter jobb partján elterülő Benderi város és a folyón átívelő híd feletti ellenőrzésért a védekező orosz szeparatisták és a támadó moldovai alakulatok között. A 14. hadsereg katonái ismét beavatkoznak az oroszok oldalán.

Június 11. – A Moldovai Legfelsőbb Tanács elismeri a köztársaságban élő gagauz és orosz nemzeti kisebbség autonómiához való jogát, és amnesztiát hirdet a szeparatistáknak.

Június 28. – Alekszandr Lebegy tábornokot Moszkvában kinevezik a 14. hadsereg parancsnokává.

Valójában átveszi az oroszok területek védelmének irányítását.

Július 3. – Snegur elnök Moszkvába látogat. Megállapodik Jelcinnel az ellenségeskedések beszüntetéséről. Megígéri a gagauzok és az oroszok számára az autonómiát.

Július 29. – A szemben álló felek közé felvonul a Snegur–Jelcin-megállapodásban békefenntartó erőként elismert 14. hadsereg.

Augusztus 8. – A gagauz lakosság parlamentje azzal a kéréssel fordul Moszkvához, hogy az ismerje el a területet Oroszország részeként.

Augusztus 10. – Egész napos gyász Moldovában a polgárháború során elesettek emlékére.

Augusztus 22–23. – A moldovai rendőrség letartóztatja az orosz kisebbség és a gagauzok önkormányzatának 5 képviselőjét.

Szeptember 11. – A Dnyeszter Menti Köztársaság Területén hozzákezdnek a kisinyovi minisztériumokkal párhuzamos jogkörű kormányzati szervek felállításához.

November – Konfliktus a 14. hadsereg és a Dnyeszter menti orosz lakosság vezetői között.

Örményország

1989

Október 25. – Segélyt kezdenek folyósítani az anyaországba menekült azerbajdzsáni örmények számára.

1990

Március 27. – Az 1981-ben kikiáltott örmény állami függetlenség évfordulójának előestéjén fegyveres összecsapás Jerevánban a szovjet belügyi alakulatok és örmény csoportok között. 24 halálos áldozat.

Augusztus 4. – A májusi parlamenti választásokon győzelmet aratott Örmény Össz nemzeti Mozgalom vezetőjét, a filológus Levon Ter-Petroszjan-t választják meg a Legfelsőbb Tanács elnökévé.

Augusztus 28–29. – A Legfelsőbb Tanács határozata az Örmény Össz nemzeti Mozgalommal rivalizáló Örmény Nemzeti Hadsereg nevű szervezet lefegyverzéséről.

Szeptember – Fegyveres összecsapások az örmény–azerbajdzsáni határon.

1991

Március 17. – Örményország nem vesz részt a szovjet föderáció megújításáról rendezett öszszövetségi népszavazáson.

Március 18. – Örmény kormány csapatok szétverik a Nemzeti Önrendelkezés nevű fegyveres ellenzéki tömörülés alakulatait.

Április 19. – A Legfelsőbb Tanács befagyasztja az SZKP örményországi vagyonát.

Június 1. – A parlament úgy határoz, hogy az államfő ne vegyen részt az új szovjet föderációs szerződést előkészítő bizottság munkájában.

Június 7. – Ter-Petroszjan elnök Moszkvába érkezik, hogy elérje az azerbajdzsáni örmények deportálásának leállítását.

Június 25. – Létrehozzák az államelnöki posztot.

Augusztus 20. – Vazgen Manukjan miniszterelnök nyilatkozata a moszkvai puccsról azt tükrözi, hogy az örmény állami vezetés az eseményekkel kapcsolatban kiváró álláspontra helyezkedik.

Október 16. – Elnökválasztás Örményországban. A győztes Levon Ter-Petroszjan.

December 11. – Az örmény parlament úgy dönt, hogy az ország csatlakozzon a FÁK-hoz.

1992

Február 19. – Az örmény és az azeri külügyminiszter találkozája.

Február 26. – Örmény fegyveresek vérfürdőt rendeznek az elfoglalt azeri település, Hodzsali polgári lakossága körében.

Július 31. – Megválasztják az új miniszterelnököt, Hoszrov Arutunjan személyében.

Október 20. – Levon Raffi Ovaneszjan külügyminiszter, az államfővel a Törökországhoz fűződő viszony kapcsán felmerült véleménykülönbség miatt lemond.

November 3. – Megérkezik az Egyesült Államok első élelmiszersegély-szállítmánya Örményországba.

Tadzsikisztán

1990

Február 11–12. – Dusanbében a köztársasági pártvezetés lemondását követelő, az orosz kisebbséget fenyegető tüntetőkkel szemben bevetik a hadsereget. 15 halott, 108 sebesült. Rendkívüli állapotot hirdetnek ki.

Február 23. – A szovjet hadsereg alakulatai bevonulnak Dusanbéba.

Október 6. – Dusanbe elővárosában illegális alapító konferenciáját tartja az Iszlám Újjászületés Pártjának tadzsikisztáni csoportja.

1991

Január 1. – Dusanbében megszüntetik az 1 év óta tartó kijárási tilalmat, de a rendkívüli állapot hatálya érvényben marad.

Március 17. – Tadzsikisztán részt vesz az össz-szövetségi népszavazáson, amely a SZU jövőjét hivatott eldönteni. A voksok 90,8%-át a megújított föderációra adják le.

Augusztus 27. – Rendelet Tadzsikisztán gazdasági szuverenitásának kiteljesítéséről.

Szeptember 12. – Kahor Makhamov államfő lemond.

Szeptember 22. – Az államfői posztot ideiglenesen betöltő Kadridin Aszlonov rendeletileg betiltja a Tadzsik KP-t.

Szeptember 23. – A Legfelsőbb Tanács leváltja a testület elnökét, az államfői posztot ideiglenesen betöltő Kadridin Aszlonovot. Helyére a Tadzsik KP volt első titkárát, Rahmon Nabijevet választja meg. – A Legfelsőbb Tanács visszavonja az állami szervek depolitizálásáról szóló törvényt és rendkívüli állapotot hirdet ki.

Szeptember – Az ellenzék többhetes tüntetést rendez a Legfelsőbb Tanács épülete előtt. Követelik parlament feloszlását, a köztársasági vezetés lemondását, a kommunista párt betiltását, az Iszlám Újjászületés Pártja legalizálását.

Október 2. – A demokratákból és iszlám hívőkből álló ellenzékkel való kompromisszumos megegyezés érdekében a parlament felfüggeszti a Tadzsik KP működését.

November 24. – Elnökválasztás Tadzsikisztánban. Rahmon Nabijev a szavazatok 57%-ával győz. Az ellenzék vezére, Dovlat Hudonazarov 30%-ot kap.

1992

Április 21. – Az ellenzék eléri a parlament elnöke, Szafar-Ali Kendzsajev menesztését.

Április 30. – A Tadzsik Legfelsőbb Tanács határozata bevezeti az országban a közvetlen elnöki irányítást.

Április – Többhetes tüntetéssorozat Nabijev elnöki rezidenciája előtt, amelyet az ellenzék szervez.

Június 10. – Nabijev elnök rendelete a parancsnoksága alá tartozó nemzeti Gárda felállításáról.

Augusztus 24. – Dusanbe központjában terrortámadás áldozatául esik Nurullo Huvajdullajev, Tadzsikisztán főügyésze.

Szeptember 3. – Kítör a polgárháború Tadzsikisztánban. A Szangak Szafarov vezette Kuljabterületi

fegyveres osztagok harcot kezdenek az új kormány ellen. Véres csaták Kurgan-Tübe város környékén.

Szeptember 7. – Az ellenzék halálosan megfenyegeti Nabijev elnököt, aki erre aláírja lemondását.

Szeptember 21–22. – Elkeseredett harcok a köztársaság energiaszükségletét biztosító Nureki Vízi Erőmű birtoklásáért.

December 10. – A kuljabi és hisszari felkelő csapatok megkísérlik Dusanbe elfoglalását.

Türkmenia

1991

Március 17. – Türkmenia részt vesz az össz-szövetségi népszavazáson. A szavazók 95,6%-a a föderatív szerződés megújítására voksol.

Április 21. – Türkmenia és Üzbegisztán barátsági és együttműködési szerződést ír alá.

Július 8. – Csardzsú város bírósága koncepciók perben 3 évi börtönbüntetésre ítéli az ellenzéki vezetőt, Shirali Numuradovot.

Október 26. – Népszavazás a köztársasági függetlenségéről. A résztvevők 94%-a a SZU-ból való kilépésre voksol.

Október 27. – Türkmenia függetlenségi nyilatkozatot ad ki.

December 2–6. – Szaparmurad Nyijazov államfő Törökországba látogat. Megállapodást kötnek a kétoldalú kapcsolatok kiszélesítéséről.

1992

Március 8. – Irán 500 millió dollár értékű kölcsönt nyújt Türkmeniának.

Ukrajna

1989

Május 5. – Ungváron megnyílik a Hungarológiai Intézet.

Szeptember 9–14. – Kijevben alapító kongresszusát tartja az ukrán népfront mozgalom, a Ruh. A Pravda nacionalistának bélyegzi a szervezetet.

Szeptember 20. – Az SZKP KB pléniumán fölmentik pb-tagsága alól Vlagyimir Scserbickijt, az Ukrán KP első titkárát. Véget ér a 18 évig tartó Scserbickij-éra Ukrajnában.

Október 21. – Lvovban (Lemberg) megalakul az ultranacionalista Ukrán Nemzeti Párt.

1990

Február 16. – A nemzeti és demokrata ellenzéki többségű nyugat-ukrán területi tanácsok egyesülésével létrejön az ún. Halicsi Közgyűlés.

Április 21. – Megalakul az Ukrán Kereszténydemokrata Párt.

Április 28. – Lvovban alapító konferenciáját tartja az Ukrán Demokratikus Parasztpárt.

Április – Az Ukrán Helsinki Szövetség nevű emberjogi ellenzéki mozgalomra támaszkodva megalakul az Ukrán Republikánus Párt. Vezetője Levko Lukjanyenko.

Május 25–27. – Megalakul az Ukrán Szociáldemokrata Párt és az Ukrán Egyesült Szociáldemokrata Párt.

Június 4. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács elnökévé Vlagyimir Ivaskót, az Ukrán KP első titkárát választják.

Június 6. – Kijevben megtartja első zsinatát a moszkvai patriarchátustól függetlenedni vágyó ukrán autokefál pravoszláv egyház. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács 108 képviselője létrehozza a Demokratikus Erők Blokkja elnevezésű ellenzéki frakciót.

Június 13–19. – A dnyepropetrovszki 1. sz. gyűjtőfogház 2500 fogvatartottja felkelést kísérel meg. Ez a Szovjetunió végigfutó sorozatos börtönlázadások nyitánya.

Július 1. – Ukrajna Pártok Közötti Közgyűlés néven létrejön a nemzeti radikális és nacionalista csoportok tömörülése.

Július 9. – Az Ukrajna Legfelsőbb Tanács elfogadja a köztársaság szuverenitásáról szóló deklarációt. Ez saját hadsereg és független pénz, valamint hitelrendszer létrehozását is előírja.

Július 24. – Az Ukrajna Legfelsőbb Tanács új elnökévé Leonid Kravcsukot választják, aki korábban az Ukrajna KP KB ideológiai osztályát vezette.

Augusztus 23–30. – Az Ukrajna Zöldek Pártja megalakulása.

Szeptember 4. – Mintegy 100 ezer fős nagygyűlés Lvovban, melynek résztvevői az új szövetségi szerződés megkötése ellen tiltakoznak.

Szeptember 27–28. – Göncz Árpád ukrán útja során közös közleményt ír alá Leonid Kravcsuk államfővel Kijevben, majd Ungváron találkozik a kárpátaljai magyarok vezetőivel.

Október 1. – A demokratikus ellenzék által szervezett általános sztrájk kudarcba fullad.

Október 1–15. – Több száz egyetemista éhségstrájkja Kijev központjában politikai követelésekkel.

Október 17. – A diákmegmozdulások nyomására a Legfelsőbb Tanács határozatot hoz arról, hogy az év végéig elfogadja a többpártrendszert engedélyező törvényt.

Október 25–28. – Az ukrán népfront mozgalom (Ruh) II. kongresszusa módosítja a szervezet programját, s ezzel nyíltan kiáll Ukrajna függetlensége mellett. Vezetői Mihail Goriny és Ivan Dracs.

November 15. – Az Ukrajna KP PB elítéli a Ruh tevékenységét.

November 19. – Borisz Jelcin Kijevben együttműködési szerződést ír alá az OSZFSZK és az Ukrajna SZSZK mint szuverén államok között.

November 24. – Megalakul az Ukrajna Liberális Demokrata Párt.

November 29. – A Lvovi területi tanács rendkívüli jogkörrel ruházza föl elnökét, a nemzeti demokrata ellenzék egyik vezérét, Vjacseszlav Csornovilt.

November 30. – Az ukrán állami vezetés kétoldalú (közvetlen) gazdasági kapcsolatot létesít Grúziával.

December 1–2. – Ukrajna Demokratikus Újjászületésének Pártja alakuló kongresszusa Kijevben.

December 4. – Az ukrán állami vezetés kétoldalú (közvetlen) gazdasági kapcsolatot létesít Azerbajdzsánnal.

December 26. – Az Ukrajna Legfelsőbb Tanács köztársasági alárendeltségű tulajdonná nyilvánítja a legfontosabb össz-szövetségi ipari vállalatokat.

December – Politikai válság az Ukrajna LT-ban az ún. Sztjepan Hmara-ügy kapcsán. (Konceptiók vádakkal letartóztatják az ellenzéki képviselőt.)

1991

Február 2–3. – Ukrajna belső és külső biztonsága címmel konferencia Kijevben. Résztvevői a Katonai Akadémia, a Főhadiszállás és a köztársaság vezetése. Kidolgozzák az ukrán hadsereg lépcsőzetes létrehozásának tervét.

Március 15. – Ukrajna és Cseh-Szlovákia szerződést írnak alá az országhatárok sérthetetlenségéről.

Március 17. – Ukrajna részt vesz a föderáció jövőjéről döntő össz-szövetségi népszavazáson (részvételi arány 83,5%). A voksolók 70,2%-a igent mond arra, hogy a köztársaság a SZU része maradjon.

Április 22. – Sztjepan Hmara, demokrata ellenzéki képviselő konceptiók perének kezdete.

Április – A donyiecki-medence bányászai részt vesznek az össz-szövetségi bányászsztrájkban.

Május 12. – Az Ukrajna Legfelsőbb Tanács döntése értelmében szabadlábra helyezik Sztjepan Hmarát. A határozatot a parlamenti ellenzék távolmaradásával kényszerítette ki.

Július 4. – Az Ukrajna Legfelsőbb Tanács határozata fölfüggeszti a köztársaság területén a gazdasági viszonyokat szabályozó számos szovjet törvény és elnöki rendelet érvényességét.

Július 27–28. – Megalakul az Ukrán Tisztek Bizottsága. Célja a nemzeti hadsereg megszervezésének segítése.

Július 30. – Nyilvánosságra hozzák az Ukrán Legfelsőbb Tanács határozatát arról, hogy 1991. dec. 1-jén köztársaságielnök-választás tartanak.

Augusztus 1. – George Bush amerikai elnök ukrajnai látogatása.

Augusztus 19. – Leonyid Kravcsuk, az Ukrán Legfelsőbb Tanács elnöke kiváráó álláspontra helyezkedik a moszkvai puccs kimenetelét illetően.

Augusztus 24. – A Legfelsőbb Tanács deklarálja Ukrajna függetlenségét és fennhatósága alá vonja a területén állomásozó szovjet katonai alakulatokat. Megváltoztatják a köztársaság himnuszát és zászlaját.

Szeptember 4. – A Krími ASZSZK Legfelsőbb Tanácsa kinyilvánítja az orosz többségű, de közigazgatásilag Ukrajnához tartozó félsziget szuverenitását. Válaszul tüntetések hulláma söpör végig Ukrajnán a köztársaság területi integritásának megvédését követő jelszavakkal.

Szeptember 9. – Az ukrán minisztertanács a nemzeti valuta elkészítéséhez szükséges bankjegynyomda felállításáról dönt.

Szeptember 26. – Leonyid Kravcsuk budapesti látogatása.

Október 29. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács határozata a Csernobili Atomerőmű fokozatos leállításáról és bezárásáról.

Október – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács különnyilatkozatban mond le a köztársaság területén elhelyezett atomfegyverekről.

November 13. – A Kárpátontúli (Kárpátalja) Területi Tanács döntése arról, hogy célja az autonóm státus kiharcolása.

November 28. – A román parlament területi követelésekkel lép fel Ukrajnával szemben.

December 1. – Népszavazás és elnökválasztás Ukrajnában. A 84,18%-os részvételi arány mellett a szavazók 90,32%-a egyetért az állami függetlenség kikiáltásával. Államfővé a szavazatok 61,59%-ával Leonyid Kravcsukot választják. (Második Vjacseszlav Csornovil, 23,27%). Kárpátalján a voksolók 78%-a az autonómia híve. A magyar lakosság kinyilvánítja igényét egy önigazgató nemzetiségi körzetre.

December 3. – A kijevei magyar főkonzulátust nagykövetség rangjára emelik.

December 19. – Az ukrán és az orosz kormány elfogadja az atomfegyverzet Ukrajnából Oroszországba telepítésének tervét.

December 20. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács megszünteti a KGB-t, és létrehozza az önálló nemzetbiztonsági szolgálatot.

1992

Január 3. – A fekete-tengeri volt szovjet flotta felosztása körül kirobbanó ukrán-orosz konfliktus kezdete.

Január 10. – A rubel mellett pénzhelyettesítő kuponokat hoznak forgalomba Ukrajna területén.

Január 12. – Az Ukrajna területén állomásozó volt szovjet hadsereg állományának esküje a köztársaság szolgálatára.

Január 14. – Ukrán delegáció a fekete-tengeri flotta jövőjéről tárgyal Moszkvában.

Január 15. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács törvényt fogad el a magán-parasztgazdaságokról.

Január 24. – Az Oroszországi Legfelsőbb Tanács képviselői támogatásukról biztosítják krími társaik törekvéseit.

Január 27. – Kravcsuk államfő leváltja az Ukrajna területén lévő katonai körzetek parancsnokait.

Január 29. – A privatizációs törvény elfogadása.

Január 30. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács törvénye elismeri a földmagántulajdont.

Február 1. – Kravcsuk államfő készségét nyilvánítja a SZU egykori területén élő németek fogadására és Ukrajnába való letelepítésére.

Február 2. – A Krími Köztársasági Mozgalom aláírás-gyűjtési akcióba kezd egy, a félsziget

függetlenségéről döntő népszavazás megrendezése érdekében.

Február 3. – Kravcsuk elnöki rendelete az árak szabályozásáról.

Február 10. – Vitold Fokin miniszterelnök tiltakozik amiatt, hogy Oroszország kizárólagosan élvezze a külföldön lévő szövetségi vagyon feletti tulajdonjogot, valamint a Nyugat által a SZU számára biztosított kölcsönöket.

Február 25. – Kravcsuk államfő rendelete az elnöki tanácsadó testüлт (Államtanács) felállításáról.

Február 28.–március 1. – A Ruh III. kongresszusán szakadás következik be a különböző irányzatok között.

Március 4–6. – Vitold Fokin miniszterelnök a nyugat-szibériai Tjumenybe látogat, hogy rendezze az Ukrajnába irányuló orosz kóolajszállításokkal kapcsolatos problémákat.

Március 4. – Törvény az ún. kis privatizációról.

Március 15. – Törvény az állami vállalatok vagyonának privatizálásáról.

Március 24. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács zárt ülésen jóváhagyja Kravcsuk elnök gazdasági reformprogramját.

Április 6. – Kravcsuk elnöki rendelete a fekete-tengeri flotta ukrán fennhatósága alá vonásáról. – Vjacseszlav Csornovil, a Lvovi Területi Tanács elnöke lemond tisztségéről, hogy minden erejével a központi hatalom megszerzéséért indított harcra koncentrálhasson.

Április 9. – Kravcsuk és Jelcin telefonon tárgyalnak. Megállapodnak abban, hogy a fekete-tengeri flotta sorsáról kormányközi tárgyalásokon kell döntést hozni.

Április 12–13. – A krími tatárok parlamentje (medzslisz) Szimferopolban lojalitását fejezi ki az ukrán kormány irányában és úgy dönt, hogy a tatárok nem vesznek részt a félsziget függetlenségét eldönteni hivatott helyi népszavazáson.

Április 16. – Kravcsuk és Jelcin megállapodást írnak alá az atomfegyverzet Ukrajnából való kivonásáról.

Április 29. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács a Krím félsziget autonóm köztársasági státusát szabályozó törvényt fogad el.

Május 5. – A Krími ASZSZK Legfelsőbb Tanácsa kikiáltja a félsziget függetlenségét. A deklaráció az 1992. aug. 2-ára kitűzött helyi népszavazás eredményétől teszi függővé a további lépéseket.

Május 11. – Kijevben ukrán–magyar tárgyalás a mezőgazdasági tárcák irányítói között ukrán élelmiszer-vásárlásokról.

Május 13. – Az Ukrán Legfelsőbb Tanács semmisnek nyilvánítja a krími ASZSZK Legfelsőbb Tanácsa határozatát a népszavazásról és a függetlenségről.

Május 19–20. – Lengyelországi látogatása során Kravcsuk államfő fölveti Ukrajnának a Pentagonale csoporthoz való csatlakozást.

Május 26. – Ukrajna és Oroszország előzetes megállapodást köt a fekete-tengeri flotta felosztásáról.

Június 3. – Az ukrán kormány döntése hagyományos fegyverek közel-keleti eladásáról.

Június 23. – Jelcin és Kravcsuk Dagomiszbán megállapodnak a fekete-tengeri volt szovjet flotta felosztásáról.

Június 26. – Szakadás következik be az ukrán pravoszláv egyházban az ukrán autokefáliát akarók és ellenzők között.

Június 30. – Kijevben összeül az Ukrán Pártok Közötti Közgyűlés első ülészaka, amelyen az ultranacionalista és nemzeti radikális erők képviseltetik magukat. Elhatározzák az ún. állampolgári bizottságok felállítását, amelyek az 1918-ban kikiáltott független Ukrán Népköztársaság állampolgárainak összeírására vállalkoznak.

Július 11. – Kravcsuk elnök menesztí Vlagyimir Lanovoj miniszterelnök-helyettest, a piacgazdaság kialakítását célzó radikális reformok hívét.

Július vége – Nemzeti Demokrata Erők Kongresszusa néven I. kongresszusukat tartják a nemzeti radikális szervezetek.

Augusztus 3. – Kravcsuk és Jelcin jaltai találkozója. Aláírják a fekete-tengeri flotta 1995-ig tartó közös birtoklásáról szóló szerződést. A 2 ország gazdasági együttműködési megállapodást is köt.

Szeptember 4. – Románia és Ukrajna külügyminisztere bukaresti találkozójukon megegyezést írnak

alá arról, hogy a 2 ország lemond egymással szemben mindenféle területi követelésről.
Szeptember 10. – A demokratikus ellenzék aláírás-gyűjtési akcióba kezd az idő előtti parlamenti választások kiírása érdekében.
Szeptember 14. – Az 1991 végén megalakult Ukrán Szocialista Párt (a volt UKP) I. konferenciája Lvovban tartja ülését.
Szeptember 20. – Kravcsuk elnök bejelenti a kormányfő, Vitold Fokin távozását. Az új miniszterelnök a hadiipart képviselő Leonyid Kucsma.
Október 9–10. – Ukrán–türkmén megegyezés az Ukrajnába irányuló gázszállítások felújításáról.
Október 21. – Belgorodban (Oroszország) tárgyalások folynak az orosz és az ukrán vállalkozók szövetségei képviselőinek részvételével.
Október 22. – Leonyid Kucsma ukrán miniszterelnök Moszkvába látogat. Tárgyalásokat folytat a 2 ország közötti kereskedelemben érvényesíthető legnagyobb kedvezmény elvéről.
Október 27. – Leonyid Kucsma bemutatja kormányát a parlamenti képviselőknek.
November 7. – Lvovban összetűzés az ukrán nacionalisták és az internacionalisták között.
November 12. – Ukrajna megszünteti területén a rubelforgalmat.
November 28. – Leonyid Kucsma miniszterelnök a Legfelsőbb Tanácstól teljhatalmat kap a gazdasági reformok megvalósításához. A hatalom súlypontja ezzel az elnök kezéből a kormányhoz kerül.
December 17. – Ukrajna elnökének a kárpátaljai megbízottja, Mihajlo Krajilo rendeletet ad ki az Ukrán SZSZK nyelvtörvénye és Ukrajna nemzeti kisebbségeiről szóló törvénye végrehajtásáról.

Üzbegisztán

1990

Június 3. – Iszlam Karimov, az Üzbég Legfelsőbb Tanács elnökének rendelete a Mekkába szervezett zarándokutak támogatásáról.
Június 20. – Az Üzbég Legfelsőbb Tanács elfogadja a köztársaság szuverenitását kinyilvánító határozatot. A szövegtervezetet az Üzbég Demokrata Párt (Erk) tagjai dolgozták ki.
Október 2. – Iszlam Karimov elnöki tanácsadó testületet állít fel, melybe meghívja a Birlik nevű ellenzéki demokrata mozgalom vezetőit is.
Október 29. – A köztársaság parlamentje jóváhagyja a gazdasági reformprogramot.

1991

Június 10. – Diákzavargások Szamarkandban a rendőrség durva fellépése miatt.
Június 13. – Az üzbég parlament elnökévé Karimov államfő támogatóját Juldasevet választják meg.
December 26. – Karimov elnök rendelete kegyelemben részesíti a gyapotmaffia bebörtönzött tagjait.
December 29. – Elnökválasztás Üzbegisztánban. Iszlam Karimov a szavazatok 86%-ával győz. Vetélytársa, Muhammed Szaleh, az Üzbég Demokrata Párt (Erk) elnöke 12,3%-ot szerez. A voksolók 98,2%-a egyúttal megszavazza az állami függetlenség kikiáltását.

1992

Január 16. – Diákmegmozdulások Taskentben a létszükségleti cikkek árának emelkedése miatt. A tüntetést a rendőrség szétveri: 20 halott. Megtorló akció indul az egyetemisták ellen.
Január 29. – A köztársaság területén állomásozó volt szovjet csapatok fennhatóságát Taskent átveszi.
Május 30. – Megkötik az üzbég–orosz barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezményt.
Október 29. – A német kormány pénzügyi alapot különít el Üzbegisztán támogatására.

Népesedés, népmozgalom

Nemzetközi demográfiai adatok

A világ népessége a fejlett és a fejlődő régiókban (millió fő)

Év	Összesen	Fejlett	Fejlődő
régiókban			
1750	730	158	572
1800	907	201	706
1900	1608	505	1103
1950	2516	832	1684
1955	2751	887	1864
1960	3019	945	2074
1965	3336	1003	2333
1970	3698	1049	2649
1975	4079	1095	2984
1980	4448	1137	3311
1985	4851	1174	3677
1990	5292	1207	4086
1995	5770	1236	4534
2000	6261	1264	4997

Évi átlagos népességfejlődés a fejlett és a fejlődő régiókban (%)

Év	Összesen	Fejlett	Fejlődő
régiókban			
1750-1800	0,44	0,48	0,42
1800-1900	0,57	0,93	0,45
1900-1950	0,90	1,00	0,85
1950-1955	1,79	1,28	2,04
1955-1960	1,86	1,25	2,14
1960-1965	1,99	1,19	2,35
1965-1970	2,06	0,90	2,54
1970-1975	1,96	0,86	2,38
1975-1980	1,73	0,74	2,08

1980-1985	1,74	0,66	2,09
1985-1990	1,74	0,54	2,11
1990-1995	1,73	0,48	2,08
1995-2000	1,63	0,45	1,95

A népesség száma néhány országban (millió fő)*

Ország	1978	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ausztria	7,56	7,55	7,56	7,56	7,57	7,60	7,62	7,79	7,82
Belgium	9,83	9,85	9,86	9,86	9,87	9,89	9,94	9,97	9,84
Bulgária	8,81	8,86	8,96	8,96	8,97	8,98	8,99	8,99	8,98
Csehszlovákia	15,14	15,31	15,50	15,53	15,57	15,61	15,64	15,66	15,58
Dánia	5,10	5,12	5,11	5,12	5,13	5,13	5,13	5,14	5,15
Finnország	4,75	4,78	4,90	4,92	4,93	4,95	4,96	4,99	5,03
Franciaország	53,38	53,88	55,17	55,39	55,63	55,88	56,16	56,73	57,05
Görögország	9,36	9,64	9,93	9,97	9,98	10,00	10,04	10,12	10,06
Hollandia	13,94	14,14	14,48	14,56	14,66	14,76	14,85	14,95	15,06
Írország	3,31	3,40	3,54	3,54	3,54	3,54	3,51	3,50	3,52
Jugoszlávia	21,97	22,30	23,12	23,27	23,42	23,57	23,69	23,82	23,93
Lengyelország	35,01	35,58	37,20	37,46	37,66	37,86	37,96	38,12	38,24
Magyarország	106,7	10,71	40,58	10,53	10,49	10,44	10,40	10,36	10,34
Nagy-Britannia	56,20	56,33	56,62	56,76	56,93	57,07	57,24	57,41	57,37
DNK	16,76	16,74	16,64	16,62	16,64	16,67	16,63	16,25	n. a.
NSZK	61,31	61,56	60,97	61,01	61,09	61,42	61,99	63,23	64,12
Norvégia	4,06	4,09	4,15	4,17	4,19	4,21	4,23	4,24	4,26
Olaszország	56,15	56,43	57,14	57,25	57,34	57,44	57,54	57,66	57,05
Portugália	9,56	9,77	10,16	10,21	10,25	10,29	10,47	10,53	10,58
Románia	21,85	22,20	22,72	22,83	22,94	23,05	23,15	23,21	23,19
Spanyolország	36,67	37,54	38,47	38,60	38,72	38,81	38,89	38,96	39,02
Svájc	6,33	6,32	6,47	6,50	6,55	6,59	6,65	6,71	6,79
Svédország	8,28	8,31	8,35	8,36	8,40	8,44	8,49	8,56	8,64
Szovjetunió	261,25	265,54	277,54	280,24	282,83	285,42	287,63	288,59	n. a.
Fülöp-szigetek	45,79	48,32	54,67	56,00	57,36	58,72	60,10	61,48	62,87
India	646,00	675,00	750,86	766,14	781,37	796,60	811,82	827,06	849,64
Indonézia	139,80	147,49	164,63	168,35	172,01	175,59	179,14	179,30	187,76
Izrael	3,69	3,88	4,23	4,30	4,37	4,44	4,52	4,66	4,97
Japán	114,91	116,81	120,84	121,49	122,09	122,61	123,12	123,54	123,92

Kína	970,67	996,13	1059,52	1074,10	1089,60	1105,80	1122,40	1139,10	1155,80
Mongólia	1,57	1,66	1,88	1,93	1,97	2,02	2,07	2,20	2,25
Törökország	42,64	44,47	50,23	51,68	53,25	54,18	56,74	58,69	67,33
Vietnam	51,74	53,70	59,90	61,20	62,52	63,32	64,77	66,23	68,18
Algéria	17,63	18,67	21,85	22,52	23,02	23,65	24,29	25,01	25,66
Dél-Afrika	27,30	28,28	31,57	32,28	33,01	33,75	34,51	35,28	36,07
Egyiptom	39,77	42,13	46,47	47,75	49,06	50,41	51,80	53,22	54,69
Marokkó	18,91	20,05	22,03	22,61	23,20	23,81	24,43	25,06	25,70
Kanada	23,52	24,04	25,16	25,35	25,62	25,91	26,24	26,60	27,03
Egy. Államok	222,59	227,76	238,49	240,68	242,84	245,06	247,34	249,92	252,69
Argentína	27,35	28,24	30,33	30,74	31,14	31,53	31,93	32,32	32,71
Brazília	112,94	121,29	135,56	138,49	141,45	144,43	147,40	150,37	153,32
Chile	10,82	11,14	12,12	12,33	12,54	12,75	12,96	13,17	13,39
Kuba	9,64	9,72	10,10	10,20	10,30	10,41	10,52	10,64	10,73
Mexikó	65,66	69,66	77,94	79,57	81,20	82,84	84,49	86,15	87,84
Venezuela	14,07	15,02	17,32	17,79	18,27	18,76	19,25	19,73	20,23
Ausztrália	14,36	14,70	15,79	16,02	16,26	16,54	16,83	17,09	17,34
Uj-Zéland	3,12	3,11	3,25	3,25	3,28	3,29	3,31	3,35	3,38

* Év közepi népesség

Élveszületések néhány országban (ezer lakosra)

Ország	1971-75*	1976-80*	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ausztria	13,4	11,5	11,6	11,5	11,4	11,6	11,6	11,6	12,0
Belgium	13,4	12,4	11,5	11,8	11,9	12,0	12,3	12,6	12,8
Bulgária	16,2	15,5	13,3	13,4	13,0	13,1	12,6	11,7	10,7
Csehszlovákia	18,4	18,1	14,5	14,2	13,8	13,8	13,3	13,4	13,3
Dánia	14,6	12,0	10,6	10,8	11,0	11,5	11,5	12,4	12,5
Finnország	13,1	13,6	12,8	12,3	12,0	12,8	12,8	13,2	13,3
Franciaország	16,0	14,1	13,9	14,1	13,8	13,8	13,6	13,5	13,3
Görögország	15,8	15,7	11,7	11,3	10,6	10,8	10,1	10,2	n. a.
Hollandia	14,9	12,7	12,3	12,7	12,7	12,6	12,7	13,3	13,3
Írország	22,4	21,4	17,6	17,3	16,6	15,3	14,7	15,1	14,9
Jugoszlávia	18,1	17,5	15,9	15,4	15,3	15,0	14,2	14,1	n. a.
Lengyelország	17,9	19,3	18,2	16,9	16,1	15,5	14,9	14,3	14,3
Magyarország	16,1	15,8	12,3	12,2	12,0	11,9	11,9	12,1	12,3
Nagy-Britannia	14,1	12,6	13,3	13,3	13,6	13,8	13,6	13,9	13,8
DNK	11,5	13,5	13,7	13,4	13,6	12,9	12,0	n. a.	n. a.

NSZK	10,8	9,7	9,6	10,2	10,5	11,0	11,0	11,4	11,3
Norvégia	15,5	12,8	12,3	12,6	13,0	13,7	14,0	14,3	14,2
Olaszország	15,9	12,5	10,1	9,7	9,6	9,9	9,7	9,8	9,9
Portugália	20,2	17,5	12,8	12,4	12,0	11,9	12,0	11,8	11,9
Románia	19,3	18,9	15,8	n. a.	16,7	16,5	16,0	13,6	11,9
Spanyolország	19,3	16,9	11,7	11,3	10,8	10,7	10,4	10,2	9,9
Svájc	13,7	11,5	11,6	11,7	11,8	12,2	12,2	12,5	12,4
Svédország	13,5	11,6	11,8	12,2	12,5	13,3	13,6	14,5	14,3
Szovjetunió	17,9	18,3	19,4	20,0	19,8	18,9	17,6	16,8	n. a.
Izrael	28,2	25,7	23,5	23,1	22,7	22,6	22,3	22,2	n. a.
Japán	18,8	14,9	11,9	11,4	11,1	10,7	10,1	9,9	9,9
Egyiptom	35,5	38,3**	37,5	37,9	38,8	37,9	n. a.	n. a.	n. a.
Egyesült Államok	15,5	15,3	15,7	15,6	15,7	16,0	16,0	16,7	16,3
Kanada	15,9	15,5	14,8	14,5	14,4	14,5	14,9	15,3	15,2
Kuba	25,1	16,3	18,0	16,3	17,4	18,1	17,6	17,6	16,2
Mexikó	42,0	35,2***	34,1	n. a.	29,0	31,5	n. a.	31,5	n. a.
Ausztrália	19,3	15,8	15,7	15,2	15,0	14,9	14,9	15,4	14,8
Új-Zéland	20,6	16,9	15,6	16,3	16,8	17,5	17,5	18,0	17,8

* Évek átlaga. ** 1977–79 évek átlaga. *** 1976–79 évek átlaga

Az ezer lakosra jutó halálozások száma néhány országban

Ország	1971-75*	1976-80*	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztria	12,7	12,4	11,9	11,5	11,2	11,0	10,9	10,9
Belgium	12,1	11,6	11,2	11,1	10,7	10,6	10,9	10,9
Bulgária	9,8	10,6	12,0	11,6	12,0	11,9	12,1	12,1
Csehszlovákia	11,5	11,6	11,8	11,8	11,5	11,4	11,6	11,6
Dánia	10,0	10,5	11,4	11,4	11,3	11,5	11,6	11,6
Finnország	9,5	9,3	9,8	9,6	9,7	9,9	9,9	10,0
Franciaország	10,6	10,3	10,1	9,9	9,5	9,4	9,0	9,0
Görögország	8,6	8,9	9,4	9,2	9,5	9,3	9,3	9,3
Hollandia	8,3	8,1	8,5	8,6	8,3	8,4	8,7	8,7
Írország	11,1	10,0	9,4	9,5	8,8	8,9	8,8	9,0
Jugoszlávia	8,7	8,6	9,1	9,1	9,2	9,0	9,1	8,9
Lengyelország	8,4	9,2	10,3	10,0	10,0	9,8	10,1	10,1
Magyarország	11,9	12,9	14,0	14,0	13,6	13,4	13,9	14,0
Nagy-Britannia	11,9	11,9	11,8	11,6	11,2	11,4	11,5	11,5

DNK	13,8	13,9	13,5	13,4	12,9	12,8	12,4	n.
NSZK	12,0	11,7	11,5	11,5	11,2	11,2	11,2	11
Norvégia	10,0	10,0	10,7	9,8	10,7	10,8	10,7	10
Olaszország	9,7	9,6	9,5	9,5	9,3	9,3	9,1	9
Portugália	10,9	9,9	9,6	9,4	9,3	9,5	9,7	10
Románia	9,4	9,8	10,9	n. a.	11,1	11,0	10,7	10
Spanyolország	8,5	7,8	8,0	8,0	8,0	8,2	8,3	8
Svájc	8,9	9,0	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	9
Svédország	10,5	10,9	11,3	11,1	11,1	11,4	10,8	11
Szovjetunió	8,7	9,8	10,6	9,8	9,9	10,1	10,0	10
Izrael	7,2	6,8	6,6	6,8	6,7	6,6	6,3	6
Japán	6,5	6,1	6,2	6,2	6,2	6,5	6,4	6
Egyiptom	13,2**	n. a.	9,1	9,6	9,5	8,5	n. a.	n.
Egy. Államok	9,2	8,7	8,7	8,7	8,7	8,9	8,7	8
Kanada	7,4	7,2	7,2	7,2	7,2	7,3	7,3	7
Kuba	5,6	5,7	6,4	6,2	6,3	6,5	6,4	6
Mexikó	8,0	6,4	5,3	5,0	5,8	5,2	5,2	5
Ausztrália	8,0	7,6	7,5	7,2	7,2	7,2	7,3	7
Új-Zéland	8,4	8,2	8,4	8,3	8,4	8,3	8,2	7

* Évek átlaga. ** 1972–74. évek átlaga.

Az ezer lakosra jutó természetes szaporodás, fogyás (–) néhány országban

Ország	1971-75*	1976-80*	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztria	0,7	-0,9	-0,3	0,0	0,2	0,6	0,7	1
Belgium	1,3	0,8	0,3	0,7	1,2	1,4	1,4	2
Bulgária	6,4	4,9	1,3	1,8	1,0	1,2	0,5	-0
Csehszlovákia	6,9	6,5	2,7	2,4	2,3	2,4	1,7	1
Dánia	4,6	1,5	-0,8	-0,6	-0,3	0,0	-0,1	0
Finnország	3,6	4,3	3,0	2,7	2,3	2,9	2,9	3
Franciaország	5,4	3,8	3,8	4,2	4,3	4,4	4,6	4
Görögország	7,2	6,8	2,3	2,1	1,1	1,5	0,8	0
Hollandia	6,6	4,6	3,8	4,1	4,4	4,2	4,0	4
Írország	11,3	11,4	8,2	7,8	7,8	6,4	5,9	6
Jugoszlávia	9,4	8,9	6,8	6,3	6,1	6,0	5,1	5
Lengyelország	9,5	10,1	7,9	6,9	6,1	5,7	4,8	4
Magyarország	4,2	2,9	-1,6	-1,8	-1,6	-1,5	-2,1	-1

Nagy-Britannia	2,2	0,7	1,5	1,7	2,4	2,4	2,1	2
DNK	-2,3	-0,4	0,2	0,0	0,7	0,1	-0,4	n.
NSZK	-1,2	-2,0	-1,9	-1,3	-0,7	-0,2	-0,2	0
Norvégia	5,5	2,8	1,6	2,8	2,3	2,9	3,3	3
Olaszország	6,2	2,9	0,6	0,2	0,3	0,6	0,6	0
Portugália	9,3	7,6	3,2	3,0	2,7	2,4	2,3	1
Románia	9,9	9,1	4,9	n. a.	5,6	5,5	5,3	3
Spanyolország	10,8	9,1	3,7	3,3	2,8	2,5	2,1	1
Svájc	4,8	2,5	2,4	2,5	2,6	3,0	3,0	3
Svédország	3,0	0,7	0,5	1,1	1,4	1,9	2,8	3
Szovjetunió	9,2	8,5	8,8	10,2	9,9	8,8	7,6	6
Izrael	21,0	18,9	16,9	16,3	15,0	16,0	16,0	16
Japán	12,3	8,8	5,7	5,2	4,9	4,2	3,7	3
Egyiptom	n. a.	n. a.	28,4	28,3	29,3	29,4	n. a.	n.
Egy. Államok	6,3	6,6	7,0	6,9	7,0	7,1	7,3	8
Kanada	8,5	8,3	7,6	7,3	7,2	7,2	7,6	8
Kuba	19,5	10,6	11,6	10,1	11,1	11,5	11,2	10
Mexikó	34,0	n. a.	28,8	n. a.	23,2	26,3	n. a.	26
Ausztrália	11,3	8,2	8,3	8,0	7,8	7,7	7,6	8
Új-Zéland	12,2	8,7	7,2	8,0	8,4	9,2	9,3	10

* Évek átlaga.

Halálozási arányszámok főbb halálokok szerint (100 ezer lakosra)

Ország	Év	Gümő-kór	Rosszindulatú daganatok	A keringési rendszer betegségei	Tüdőgyulladás	Szülések, terhességek szülési és gyermekágyi szövődmények	Motoros jármű-közlekedési balesetek
Ausztria	1990	1,8	245,3	552,3	20,5	0,1	18,2
Belgium	1986	1,3	275,9	464,3	28,9	0,0	20,9
Bulgária	1990	2,3	166,2	743,3	40,9	0,3	15,7
Csehszlovákia	1990	1,7	243,7	648,3	31,0	0,2	13,6
Dánia	1990	1,0	292,3	529,1	28,4	0,0	12,0
Finnország	1989	1,6	191,8	490,1	43,4	-	14,5
Franciaország	1989	1,7	239,6	318,8	20,8	0,2	18,1
Görögország	1989	1,4	191,2	477,8	8,0	0,1	20,6
Hollandia	1989	0,3	234,3	348,4	21,2	0,1	9,4
Jugoszlávia	1989	5,4	153,5	471,6	15,2	0,2	15,6

Lengyelország	1990	3,5	118,3	534,2	15,1	0,3	21,7
Magyarország	1991	6,8	303,5	733,0	7,9	0,3	22,4
Nagy-Britannia	1990	0,8	277,3	515,3	56,8	0,2	9,8
DNK	1989	1,6	209,0	711,2	21,5	0,1	11,5
NSZK	1989	1,3	274,5	552,0	22,4	0,1	12,3
Norvégia	1989	0,4	227,5	501,2	72,2	0,2	9,1
Portugália	1990	2,8	18,04	461,3	28,2	0,2	28,2
Románia	1988	5,1	138,1	642,9	44,0	5,1	n. a.
Svájc	1990	1,3	243,9	417,4	27,9	0,1	13,9
Svédország	1988	0,7	231,7	597,2	57,8	0,2	9,6
Szovjetunió	1990	7,8	164,8	547,7	15,0	1,3	22,9
Izrael	1988	0,5	119,2	275,9	15,9	0,2	9,9
Japán	1990	3,0	171,4	248,1	55,6	0,2	11,7
Kanada	1989	0,5	193,1	296,2	24,6	0,1	16,1
Egy. Államok	1988	0,8	197,3	396,2	30,8	0,1	19,5
Kuba	1988	0,5	127,8	291,4	32,0	0,7	n. a.
Ausztrália	1988	0,3	178,8	333,1	9,4	0,0	18,6
Új-Zéland	1987	0,3	193,7	380,7	39,2	0,2	24,6

* Női népességre számítva.

Az ezer lakosra jutó házasságkötések és válások száma néhány országban

Ország	Házasságkötés							Válás				
	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1980	1985	1987	1988	1989
Ausztria	6,2	5,9	10,1	4,7	5,6	5,8	5,6	1,8	2,0	1,9	2,0	2,0
Belgium	6,7	5,8	5,8	6,0	6,4	6,6	6,2	1,5	1,9	n. a.	n. a.	n. a.
Bulgária	7,9	7,4	7,2	7,0	7,0	6,7	n. a.	1,5	1,6	1,3	1,4	1,4
Csehszlovákia	7,7	7,7	7,8	7,6	7,5	8,4	6,7	2,2	2,5	2,5	2,5	2,5
Dánia	5,2	5,7	6,1	6,3	6,0	6,1	6,0	2,7	2,8	2,8	2,9	3,0
Finnország	6,1	5,3	5,4	5,3	5,1	4,8	4,7	2,0	1,9	2,1	n. a.	2,9
Franciaország	6,2	4,9	4,8	4,9	5,0	5,1	4,9	n. a.	2,0	1,9	1,9	n. a.
Görögország	6,5	6,4	6,3	5,2	6,0	5,8	n. a.	0,7	0,8	n. a.	n. a.	n. a.
Hollandia	6,4	5,7	6,0	6,0	6,1	6,4	6,3	1,8	2,4	1,9	1,9	1,9
Jugoszlávia	7,7	7,0	7,0	6,8	6,7	6,2	n. a.	1,0	1,0	0,9	1,0	0,9
Lengyelország	8,6	7,2	6,7	6,5	6,8	6,7	6,2	1,1	1,3	1,3	1,3	1,3
Magyarország	7,5	6,9	6,3	6,3	6,4	6,4	5,9	2,6	2,8	2,8	2,3	2,4
Nagy-Britannia	7,4	6,9	7,0	6,9	6,8	6,8	n. a.	3,0	3,1	2,9	2,9	2,9

NDK	8,0	7,9	8,5	8,2	7,9	n. a.	n. a.	2,7	3,1	3,0	3,0	3,0
NSZK	5,9	6,0	6,2	6,5	6,4	6,6	n. a.	1,6	2,1	2,1	2,1	2,0
Norvégia	5,4	4,9	5,0	5,2	4,9	5,2	n. a.	1,6	2,0	2,0	2,1	2,2
Olaszország	5,7	5,2	5,3	5,5	5,4	5,4	5,5	0,2	0,3	0,5	0,4	n.a.
Románia	8,2	7,1	7,3	7,5	7,7	8,3	n. a.	1,5	1,4	1,5	1,6	1,6
Svájc	5,6	6,0	6,6	6,9	6,8	6,9	6,8	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9
Svédország	4,5	4,6	4,9	5,2	n. a.	4,7	4,6	2,4	2,4	2,2	2,1	2,2
Szovjetunió	10,3	9,8	9,8	9,4	9,4	n. a.	n. a.	3,5	3,4	3,4	3,3	3,4
Izrael	7,6	6,9	6,9	6,9	7,0	7,0	n. a.	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3
Japán	6,7	6,1	5,7	5,8	5,8	5,8	6,0	1,2	1,4	1,3	1,3	1,3
Egyesült Államok	10,5	10,1	9,9	9,7	9,7	9,8	9,4	5,2	5,0	4,8	4,8	n. a.
Kanada	8,0	7,3	7,1	7,3	7,3	n. a.	n. a.	2,6	2,5	3,1	n. a.	n. a.
Kuba	7,1	8,0	7,7	7,9	8,1	9,6	15,0	2,5	2,9	3,2	3,4	3,6
Ausztrália	7,3	7,3	7,0	7,1	7,0	6,8	6,6	2,7	2,5	2,4	2,5	2,5
Új-Zéland	7,4	7,6	7,5	7,1	6,9	7,0	6,8	2,1	2,6	2,7	2,6	2,6

Magyar demográfiai adatok

Magyarország területe 93 030 km². Legnagyobb kiterjedése észak-déli irányban 268 km, kelet-nyugati irányban 526 km.

A népsűrűség 111 fő/km². A népesség az ország területén igen egyenlőtlenül oszlik el: több mint 2 millió ember Budapesten él. A 3092 településből 1686 a Dunántúlon és a Kisalföldön, 591 az Északi-középhegység területén van; az Alföldön 814 található.

Terület, népesség, népsűrűség, 1992. január 1.

Főváros, megye	Terület (km ²)	Lakónépesség (1000 fő)	Népsűrűség (fő/km ²)	Terület	Lakónépesség	A népsűrűség az országos népsűrűség %-ában
megoszlása, %						
Budapest	525	2016	3840	0,6	19,5	3459,5
Baranya	4487	418	93	4,8	4,0	83,8
Bács-Kiskun	8362	542	65	9,0	5,2	58,6
Békés	5631	407	72	6,1	3,9	64,9
Borsod-Abaúj-Zemplén	7247	753	104	7,8	7,3	93,7
Csongrád	4263	438	103	4,6	4,2	92,8
Fejér	4373	423	97	4,7	4,1	87,4
Győr-Moson-Sopron	4062	427	105	4,4	4,1	94,6
Hajdú-Bihar	6211	550	89	6,7	5,3	80,2

Heves	3637	332	91	3,9	3,2	82,0
Jász-Nagykun-Szolnok	5607	423	75	6,0	4,1	67,6
Komárom-Esztergom	2251	314	139	2,4	3,0	125,2
Nógrád	2544	224	88	2,7	2,2	79,3
Pest	6394	954	149	6,9	9,2	134,2
Somogy	6036	342	57	6,5	3,3	51,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	5937	566	95	6,4	5,5	85,6
Tolna	3704	252	68	4,0	2,4	61,3
Vas	3336	275	82	3,6	2,7	73,9
Veszprém	4639	378	81	5,0	3,7	73,0
Zala	3784	304	20	4,1	2,9	72,1
Összesen	93030	10337	111	100,0	100,0	100,0

A népesség száma városokban és községekben (%)

Év elején	Budapest	A többi város	Községek	Összesen
1900	12,6	32,1	55,3	100,00
1910	14,6	32,3	53,1	100,00
1920	15,4	32,5	52,1	100,00
1930	16,6	32,2	51,2	100,00
1941	18,4	32,3	49,3	100,00
1949	17,3	31,8	50,9	100,00
1960	17,9	34,1	48,0	100,00
1970	19,4	37,5	43,1	100,00
1980	19,2	41,4	39,4	100,00
1990	19,4	43,0	37,6	100,00
1991	19,5	43,0	37,5	100,00
1992	19,5	43,1	37,4	100,00

A népesség számának alakulása, népsűrűség (jan. 1.)

Év	A népesség száma	Népsűrűség (fő/km ²)	Év	A népesség száma	Népsűrűség (fő/km ²)
1949	9204799	98,9	1990	10374823	111,5
1960	9961044	107,1	1991	10354842	111,3

1970	10322099	111,0	1992	10337236	111,1
1980	10709463	115,1			

A legnépesebb városok (fő)

Városok*	1949	1960	1970	1980	1990	1992
Budapest	1590316	1783167	2001083	2059347	2016774	2015955
Békéscsaba	44979	53156	59547	68612	67609	67913
Debrecen	115399	13990	167921	198195	212235	216137
Dunaújváros	3949	26918	45129	60736	59028	58861
Eger	32352	39258	48405	61273	61892	63017
Győr	69583	86101	102600	124147	129338	130293
Hódmezővásárhely	49417	53636	53579	54486	51180	51061
Kaposvár	37945	48615	60950	72377	71788	71212
Kecskemét	61675	71619	84457	96828	102516	104563
Miskolc	109841	141625	181398	208103	196442	192355
Nagykanizsa	33158	39655	43913	52430	54052	53464
Nyíregyháza	56334	68234	82046	108235	114152	114955
Pécs	89470	121853	150779	169134	170039	170542
Sopron	36506	41083	47952	54836	55083	55607
Szeged	110278	119522	151714	170794	175301	177679
Székesfehérvár	42260	56522	79064	103571	108958	109311
Szolnok	37520	46275	63601	75362	78328	79456
Szombathely	47589	53797	65297	82851	85617	85737
Tatabánya	40221	50373	66223	75971	74277	73916
Veszprém	20682	28764	40415	57249	63867	64727
Zalaegerszeg	21668	29986	40541	56108	62212	62637

* Az 1992. jan. 1-jei államigazgatási beosztás szerint.

A belföldi vándorlások alakulása

Év	Odaván- dorlások	Elván- dorlások	Különbözet +,-	Odaván- dorlások	Elván- dorlások	Külön- bözet +,-
	száma		100 lakosra*			
Állandó vándorlások Budapest						
1960	47723	22049	+25674	26,2	12,1	14,1
1970	25293	16688	+8605	13,2	8,7	+4,5

1980	21566	14006	+7560	10,5	6,9	+3,6
1988	26321	19338	+6983	12,5	9,2	+3,3
1989	23625	18322	+5303	11,2	8,7	+2,5
1990	25422	21798	+3624	12,2	9,9	+2,2
1991	20978	22048	-1070	10,4	10,9	-0,5
A többi város						
1960	84189	57578	+26611	38,7	26,5	+12,2
1970	80572	54956	+25616	29,5	20,4	+9,1
1980	84878	54669	+30209	24,4	15,3	+9,1
1988	82568	80346	+2222	19,8	19,2	+0,5
1989	80110	79120	+990	17,6	17,4	+0,2
1990	79285	86603	-7318	18,1	18,8	-0,7
1991	72366	74561	-2195	16,4	16,9	-0,5
Községek						
1960	206294	258579	-52285	34,3	43,0	-8,7
1970	165133	199354	-34221	29,4	35,4	-6,0
1980	105167	142936	-37769	22,1	30,2	-8,1
1988	112949	122154	-9205	26,2	28,3	-2,1
1989	100323	106616	-6293	25,7	27,3	-1,6
1990	108918	105224	+3694	26,4	26,8	-0,3
1991	95037	91772	+3626	24,3	23,5	+0,8
Ideiglenes vándorlások és visszavándorlások együtt Budapest						
1960	154773	138880	+15893	85,1	76,3	+8,8
1970	121718	110865	+10853	63,2	58,7	+4,5
1980	76520	75248	+1272	37,5	37,4	+0,1
1988	75516	63793	+11723	35,8	30,2	+5,6
1989	63808	52584	+11224	30,1	24,8	+5,3
1990	55578	47451	+8127	29,6	24,8	+4,8
1991	42492	34355	+8137	21,1	17,0	+0,4
A többi város						
1960	173563	150906	+22657	79,9	69,4	+10,5
1970	159936	143306	+16630	57,9	53,8	+4,1
1980	142183	144446	-2263	39,7	40,3	-0,6
1988	149546	149382	+164	35,8	35,8	+0,0
1989	137305	133513	+3792	30,1	29,3	+0,8
1990	118867	116438	+2429	29,1	28,4	+0,7
1991	101679	97911	+3768	23,0	22,2	+0,9

	Községek					
1960	302112	340662	-38550	50,3	56,7	-6,4
1970	243797	271280	-27483	44,2	47,7	-3,5
1980	164313	163322	+991	33,9	33,5	+0,4
1988	129032	140919	-11887	29,9	32,7	-2,8
1989	96988	112004	-15016	24,9	28,7	-3,8
1990	86561	97117	-10556	23,2	26,4	-3,2
1991	6627	78179	-11905	17,0	20,0	-3,0

* 1970., 1980., 1990. éveknél az 1969–70., az 1979–80., ill. 1989–90. évek átlaga

A népesség számának alakulása nemek szerint (év elején)

Év	Férfi		Nő		Férfi és nő együtt	
	szám	%	szám	%	szám	%
1949	4423420	48,1	4872379	51,9	9204799	100,0
1960	4804043	48,0	5157001	51,8	9961044	100,0
1970	5003651	48,5	5318448	51,5	10322099	100,0
1980	5188709	48,4	5520754	51,6	10709463	100,0
1990	4984904	48,0	5389919	52,0	10374823	100,0
1991	4972184	48,0	5382658	52,0	10354842	100,0
1992	4960529	48,0	5376707	52,0	10337236	100,0

A népesség korösszetételének alakulása nemek és korcsoport szerint (jan. 1.)

Korcsoport (év)	1949	1960,	1970	1980	1990	1991	1992
Férfi							
0	91042	74504	77788	82614	62108	63285	64111
1-4	316738	349499	284800	362701	253700	250923	250486
5-14	7355011	866966	756814	760077	774619	741494	713005
0-14	161281	1290969	1119402	1205392	1090427	1055702	1027602
15-24	772555	708090	865545	749910	740265	774237	799768
25-39	950096	1080019	1047249	1192040	1125803	1103319	1086389
15-39	1723451	1788109	1912794	1941950	1866068	1877556	1886157
40-49	631842	549915	703754	644563	683587	695797	706792
50-59	434211	584894	510817	639030	557502	551992	548800
40-59	1066053	1134809	1214571	1283593	1241089	1347789	1255592
60-69	297793	365581	477674	408568	481039	480008	473160

70-79	142484	179797	223345	279260	223588	226393	231010
80-	32358	44778	55865	69946	82693	84736	87008
60-	472635	590156	756884	757774	787320	791137	791178
Összesen	4423420	4804043	5003651	5188709	4984904	4972184	4960529
	Nő						
0	87129	70976	72366	77461	59248	60745	61328
1- 4	305064	332869	268258	342928	242176	239481	239062
5-14	736616	834639	716480	715392	738698	707760	681787
0-14	1128809	1238484	1057105	1135781	1040122	1007986	982177
15-24	786869	724364	830838	714499	705244	737173	761223
25-39	1059446	1149944	1077792	1176067	1116243	1093601	1074273
15-39	1846315	1874308	1908630	1890566	1821487	1830774	1835496
40-49	676770	616748	764298	692868	708042	718469	730656
50-59	529068	644956	585500	729181	647742	643010	639555
40-59	1205838	1261704	1349798	1422049	1355784	1361479	1370211
60-69	377464	465745	573082	519490	634553	631797	624357
70-79	178598	252444	331308	411646	360778	367684	376739
80-	44355	64316	98525	141222	177195	182938	187727
60-	600417	782505	1002915	1072358	1172526	1182419	1188823
Összesen	4781379	5157001	5318448	5520754	5389919	5382658	5376707
	Férfi, nő együtt						
0	178 171	145 480	150 154	160 075	121 356	124 030	125 439
1- 4	621 802	682 368	553 059	705 629	495 876	490 404	489 548
5-14	1 490 117	1701605	1473294	1475469	1513317	1449254	1394792
0-14	2 290 090	2529453	2176507	2341173	2130549	2063688	2009779
15-24	1 559 424	1432454	1696383	1464409	1445509	1511410	1560991
25-39	2 010 342	2229963	2125041	2368107	2242046	2196920	2160662
15-39	3 569 766	3662417	3821424	3832516	3687555	3708330	3721653
40-49	1 308 612	1166663	1468052	1337431	1391628	1414266	1437448
50-59	963 279	1229850	1096317	1368211	1205244	1195002	1188355
40-59	2 271891	2396513	2564369	2705642	2596873	2609268	2625803
60-69	675 257	831326	1050756	928058	1115592	1111805	1097517
70-79	321 082	432241	554653	690906	584366	594077	607749
80-	76 713	109094	154390	211168	259888	267674	274735
60-	1 073 052	1372661	1759 799	1830132	1959846	1973556	1980001
Összesen	9 204 799	9961044	10322099	10709463	10374823	10354842	10337236

	Férfi, nő együtt (%)						
0	1,9	1,5	1,5	1,5	1,2	1,2	1,2
1-4	6,8	6,9	5,4	6,6	4,8	4,7	4,7
5-14	16,2	17,1	14,3	13,8	14,6	14,0	13,5
0-14	24,9	25,4	21,1	21,9	20,5	19,9	19,4
15-24	16,9	14,4	16,4	13,7	13,9	14,6	15,1
25-39	21,8	22,4	20,6	22,1	21,6	21,2	20,9
15-39	38,8	36,8	37,0	35,8	35,5	35,8	36,0
40-49	14,2	11,7	14,2	12,5	13,4	13,7	13,9
50-59	10,5	12,3	10,6	12,8	11,6	11,5	11,5
40-59	24,7	24,0	24,8	25,3	25,0	25,2	25,4
60-69	7,3	8,3	10,2	8,7	10,8	10,7	10,6
71-79	3,5	4,3	5,4	6,5	5,6	5,7	5,9
80-	0,8	1,1	1,5	2,0	2,5	2,6	2,7
60-	11,6	13,8	17,1	17,1	18,9	19,1	19,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A népesség iskolai végzettsége nemek szerint (jan. 1.)

Korcsoport/iskolai végzettség	1949	1960	1970	1980	1990
Száma (ezer fő)					
A 15 éves és idősebb népességből legalább 8 osztályt végzettek					
Férfi	714	1214	2140	2831	3224
Nő	711	1226	2045	2701	3215
Összesen	1425	2439	4185	5532	6439
A 18 éves és idősebb népességből legalább középiskolai végzettségűek					
Férfi	245	382	640	925	1039
Nő	111	234	537	942	1228
Összesen	356	615	1177	1866	2267
A 25 éves és idősebb népességből felsőfokú végzettségűek					
Férfi	76	127	192	278	371

Nő	15	36	81	170	317
Összesen	91	163	273	448	688
A megfelelő korúak %-ában					
A 15 éves és idősebb népességből legalább 8 osztályt végzettek					
Férfi	21,9	34,5	55,1	71,1	82,8
Nő	19,2	31,3	48,0	61,6	73,9
Összesen	20,6	32,8	51,4	66,1	78,1
A 18 éves és idősebb népességből legalább középiskolai végzettségűek					
Férfi	8,1	11,6	17,8	24,4	28,5
Nő	3,3	6,3	13,5	22,4	29,8
Összesen	5,5	8,8	15,5	23,4	29,2
A 25 éves és idősebb népességből felsőfokú végzettségűek					
Férfi	3,1	4,5	6,4	8,6	11,8
Nő	0,5	1,1	2,3	4,6	8,7
Összesen	1,7	2,7	4,2	6,5	10,1

Az aktív keresők a legmagasabb iskolai végzettség és nemek szerint (%) (jan. 1.)

	Általános iskola			Befejezett		Összesen	
	6-7. osztálynál kevesebb	8. osztály	8. középiskola, szakmunkás-képző iskola, szakiskola	középiskola	felsőfokú iskola		
Nem	osztály						
1970							
Férfi	12,6	27,9	30,0	11,2	12,1	6,1	100,0
Nő	9,1	27,8	38,3	4,6	16,3	3,8	100,0
Összesen	11,2	27,9	33,4	8,5	13,8	5,2	100,0
1980							

Férfi	5,0	12,8	32,2	23,1	18,2	8,7	100,0
Nő	4,5	14,8	39,6	8,8	25,0	7,3	100,0
Összesen	4,8	13,7	35,4	16,9	21,1	8,1	100,0
1990							
Férfi	2,1	3,5	30,7	32,1	19,6	11,9	100,0
Nő	1,6	3,0	36,8	14,7	31,2	12,7	100,0
Összesen	1,9	3,3	33,4	24,4	24,8	12,3	100,0

A nyugellátás főbb adatai

	1950	1960	1970	1980	1988	1989	1990	1991
Nyugellátásban részesülők száma az év végén (ezer fő)	539	796	1453	2082	2422	2477	2556	2680
Nyugellátásban részesülők a népesség %-ában	5,8	8,0	14,1	19,4	22,9	23,9	24,7	25,9
Nyugdíjköltség (milliárd Ft)	0,9	4,4	13,0	56,0	130,0	156,5	202,1	262,8
Nyugdíjköltség a nemzeti jövedelem %-ában	2,0	3,0	4,7	9,6	11,2	11,1	9,7*	11,4
A nyugellátás átlagos havi összege (Ft)	147	486	765	2267	4515	5318	6683	8341
Az átlagos havi nyugdíj az átlagkereset %-ában	21,7	31,4	35,9	55,3	64,5	65,1	66,1	64,4
Az adott évben megállapított saját jogú nyugellátások átlagos havi összege (Ft):								
munkásoknál, alkalmazottaknál	n. a.	898	1136	3215	5698	6234	7070	7438
mgtsz-tagoknál	n. a.	n. a.	n. a.	2303	4349	4915	5678	5994

* A GDP %-ában.

A nyugellátásban részesülők száma és a nyugdíj átlagos összege

A nyugellátás jellege	Nyugellátásban részesülők (ezer fő)	Havi nyugdíj (Ft)
-----------------------	-------------------------------------	-------------------

	1987 januárban	1990 márciusban	1991 márciusban	1992 júliusban	1987 januárban	1990 márciusban	1990 márciusban	1992 júliusban
Öregségi nyugdíj		1331,6	1461,7	1516,2	1546,3	3980	6450	8290
Ebből: férfi		617,4	634,5	650,8	637,5	4705	7387	9574
nő		714,2	827,2	865,4	908,8	3353	5731	7325
Rokkantsági nyugdíj		475,7	542,8	575,1	639,0	3848	6222	7954
Ebből: férfi		294,3	320,9	336,2	364,3	4277	6772	8671
nő		181,4	221,9	238,9	274,7	3152	5427	6946
Baleseti járadék		29,6	26,5	25,1	20,9	1587	2642	2587
Ebből: férfi		25,3	22,5	21,3	17,6	1615	2679	2627
nő		4,3	4,0	3,8	3,3	1423	2437	2366
Özvegyi ellátás		309,7	272,0	259,9	244,7	2771	5025	6183
Ebből: férfi		1,0	0,2	0,8	2,9	3016	5067	4298
nő		308,7	271,8	259,1	241,8	2770	5025	6189
Mezőgazdasági termelő- és szakszövetkezeti járadék		107,1	84,7	78,1	66,7	2583	5257	6624
Ebből: férfi		15,4	10,2	8,9	7,0	2745	5490	6918
nő		91,7	74,5	69,2	59,7	2556	5225	6587
Árvaellátás		90,1	98,7	99,4	93,4	2185	4069	5260
Egyéb ellátás		6,0	42,6	4,7	3,8	2475	7179	5410
Összesen		2349,8	2529,0	2558,5	2614,8	3619	6087	7771

A nyugdíj összegének átlaga korcsoportonként

	Év	-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-
évesek nyugdíja az adott év januárjában (Ft)**								
Öregségi nyugdíj								
Férfi	1987	6101	7935	5344	4854	4427	3929	3610
	1989	8017	9503	6789	6004	5597	5150	
	1990	9473	10554	7891	7145	7059	6678	
	1991	12798	12387	10255	9280	9078	9209	8615
	1992	15001	15338	11892	11435	11517	11883	10772
Nő	1987	4412	3636	3438	3229	3186	3115	3165
	1989	5715	4733	4438	4196	4292	4284	4274

1990	6771	5813	5667	5603	5726	5841	5850	
1991	8470	7495	7247	7156	7247	7434	7401	
1992	9922	8810	8887	8969	9229	9540	9329	
Rokkantsági nyugdíj								
Férfi	1987	4185	4842	4494	4064	3760	3553	3 593
1989	5322	6093	5775	5295	5211	5086	5078	
1990	6460	7155	6970	6659	6631	6716	6642	
1991	8195	9083	8960	8653	8578	8757	8616	
1992	9187	10486	10746	10724	10916	10959	10441	
Nő	1987	3184	3312	3074	2921	3011	3121	3363
1989	4164	4318	4107	3902	4046	4161	4333	
1990	5261	5518	5499	5467	5501	5724	4935	
1991	6710	7037	7083	7060	7176	7339	7514	
1992	7660	8394	8770	9038	9200	9493	9476	
Baleseti járadék								
Férfi	1987	1597	1656	1677	2019	2405	2446	2251
1989	2131	2217	2230	2327	2283	2346	2219	
1990	2657	2741	2803	2927	2875	3729	4386	
1991	2603	2719	2785	2816	3024	3089	3016	
1992	3427	3633	3776	4057	6529	4210	4217	
Nő	1987	1395	1476	1587	1710	1988	1774	1877
1989	1884	1995	2104	2128	2255	2352	2229	
1990	2411	2485	2684	2710	2770	3040	3016	
1991	2331	2467	2739	2739	2758	2989	3056	
1992	2975	3212	3564	3865	3699	3855	4180	
Özvegyi nyugdíj, nő*	1987	2833	3010	2876	2755	2761	2703	2684
1989	3724	3976	3842	3687	3845	3795	3737	
1990	4754	5131	5036	4922	5056	5125	5096	
1991	5766	6333	6270	6161	6199	6297	6257	
1992	6330	7265	7229	7118	7085	7221	7142	
Mgtsz.-járadék								
Férfi	1987	2460	2469	2534	2619	2671	2796	2798
1989	3537	3544	3650	3715	3911	4072	4164	
1990	4867	4862	4844	5074	5159	5520	5738	
1991	6111	6115	6130	6419	6612	6979	7222	

	1992	6533	6620	6660	7031	7306	7763	7978	
Nő		1987	2469	2480	2518	2507	2603	2590	2538
	1989	3543	3515	3564	3460	3710	3753	3693	
	1990	4830	4734	4829	4873	5228	5363	5270	
	1991	6082	5987	6096	6236	6604	6797	6615	
	1992	6596	6468	6635	6863	7387	7698	7396	
Férfiak összesen		1987	3671	5471	5058	4670	4276	3837	3534
	1989	4761	6750	6439	5839	5829	5476	5078	
	1990	5947	7839	7576	7031	7013	6976	6621	
	1991	7637	9948	9812	9130	8967	9101	8547	
	1992	8805	11364	11 510	11263	11381	11680	10630	
Nők összesen		1987	3043	3496	3309	3075	3005	2891	2808
	1989	4006	4567	4313	4045	4120	4054	3932	
	1990	5111	5963	5579	5463	5541	5561	5438	
	1991	6548	7317	7136	6987	6994	7027	6814	
	1992	7401	8645	8743	8712	8742	8733	8208	

* A férfi özvegyi nyugdíjjal együtt.

** 1990-ben és 1991-ben márciusi adatok, 1992-ben júliusi adatok.

A nyugdíjasok %-os megoszlása a nyugdíjak havi összege szerint

Összeg (Ft)	1975. júl.	1980. jan.	1985. jan.	1989. jan.	1991. márc.	1992. júl.
-2999	96,9	87,0	60,4	4,7		
3000-3999	2,1	7,8	22,8	38,6	2,9	0,4
4000-4999	0,6	2,8	8,6	28,6		
5000-5999	0,2	1,3	3,9	12,4	15,2	1,3
6000-6999	0,2	0,6	1,9	6,7	27,8	12,4
7000-7999	0,3	1,1	3,4	26,9	18,1	
8000-8999	0,1	0,6	2,1	11,0	20,9	
9000-9999			1,3	5,4	15,8	
10000		0,1	0,7	2,2	10,8	31,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A 15 éves és idősebb népesség családi állapot és nemek szerint (%) (jan. 1.)

Családi állapot	Férfi	Nő
-----------------	-------	----

	1970	1980	1990	1991	1992	1970	1980	1990	1991	1992	
Nőtlen, hajadon		24,7	22,0	25,1	26,0	26,8	17,2	13,8	15,9	16,6	17,3
Házias		69,9	70,8	64,6	63,6	62,7	63,8	64,3	58,1	57,2	56,3
Özvegy		3,2	3,5	3,9	3,9	3,9	15,2	16,3	17,8	17,8	17,8
Elvált		2,2	3,7	6,4	6,5	6,7	3,8	5,6	8,2	8,4	8,6
Összesen		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A 100 családra jutó gyermekek száma családösszetétel szerint (jan. 1.)

Családösszetétel	1949	1960	1970	1980	1990
Házaspár gyermekkel	211	187	171	167	169
Egy szülő gyermekkel	193	157	149	140	143
Gyermekek családok együtt	208	182	167	162	163
Összesen	152	126	111	105	107

A háztartások száma és összetétel (jan. 1.)

Háztartás- összetétel	Szám (1000)				%			
	1960	1970	1980	1990	1960	1970	1980	1990
1 családból álló háztartás	2424	2515	2705	2693	78,7	74,5	72,7	69,2
2 családból álló háztartás	160	180	154	97	5,2	5,3	4,1	2,5
3 vagy több családból álló háztartás	4	5	5	3	0,1	0,2	0,1	0,1
Család-háztartás együtt	2588	2700	2864	2793	84,1	79,9	77,0	71,8
Egyszemélyes háztartás	447	590	731	946	14,5	17,5	19,6	24,3
Egyéb összetételű háztartás	44	87	125	151	1,4	2,6	3,4	3,9
Nem család-háztartás együtt	491	677	856	1097	15,9	20,1	23,0	28,2
Háztartás összesen	3079	3378	3719	3890	100,0	100,0	100,0	100,0
100 háztartásra jutó személyek száma	310	295	279	260				

Ebből: család- háztartásban	347	341	327	317			
--------------------------------	-----	-----	-----	-----	--	--	--

A családok családösszetétel szerint (abszolút számban, 1000) (jan. 1.)

Családösszetétel	1949	1960	1970	1980	1990
Házaspár gyermek nélkül	640	849	974	1066	992
Házaspár gyermekkel	1439	1539	1623	1621	1454
Együtt	2078	2388	2598	2687	2446
Apa gyermekkel	39	33	37	56	89
Anya gyermekkel	268	336	256	285	361
Együtt	307	369	293	341	450
Összesen	2385	2757	2891	3028	2896

A családok családösszetétel szerint (százalékosan) (jan. 1.)

	%					1980	
	1949	1960	1970	1980	1990	1970=100,0	1980=100,0
Család- összetétel							
Házaspár gyermek nélkül	26,8	30,8	33,7	35,2	34,3	109,4	101,9
Házaspár gyermekkel	60,3	55,8	56,1	53,5	50,2	99,9	89,6
Együtt	87,1	86,6	89,8	88,7	84,5	103,4	94,2
Apa gyermekkel	1,6	1,2	1,3	1,9	3,1	150,0	238,5
Anya gyermekkel	11,2	12,2	8,9	9,4	12,5	111,4	140,9
Együtt	12,9	13,4	10,2	11,3	15,5	116,3	153,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	104,7	100,2

A családok az összes gyermekek száma szerint (%) (jan. 1.)

Gyermekszám	1949	1960	1970	1980	1990
0	26,8	30,8	33,7	35,2	34,3
1	31,7	34,7	35,4	33,7	32,9
2	21,8	21,6	22,3	24,8	26,3
3	10,2	7,8	5,6	4,7	5,1

4–	9,4	5,1	3,0	1,7	1,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A családok a 15 évesnél fiatalabb gyermekek száma szerint (%) (jan. 1.)

Gyermekszám	1960	1970	1980	1990
0	48,4	54,0	54,4	55,8
1	26,7	27,2	23,4	23,6
2	16,4	14,4	18,1	17,0
3	5,4	2,9	3,2	2,9
4–	3,1	1,5	1,0	0,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A háztartások az aktív keresők száma szerint (jan. 1.)

Aktív keresők száma	Szám (1000)			Az összes háztartás %-ában			1980		1990	
	1970	1980	1990	1970	1980	1990	1970=100,0	1980=100,0	1990	
1	1192	1155	1202	35,3	31,1	30,9	96,9	100,8	104,0	
2	1152	1282	1123	34,1	34,5	28,9	111,3	97,2	87,6	
3	296	294	254	8,8	7,9	6,5	99,3	85,9	86,5	
4–	106	85	62	3,1	2,3	1,6	80,4	57,9	72,0	
Munkanélküliek	-	-	46	-	-	1,2	-	-	-	
Csak inaktív keresők	550	847	1138	16,3	22,8	29,3	154,1	207,0	134,3	
Csak eltartottak	82	55	64	2,4	1,5	1,6	67,8	78,6	115,9	

A házasságok mérlege

Év	Házasságkötések	Megszűnt házasságok			
		halál által	válás által	összesen	
1948	97710	41983	11058	53041	44669
1960	88566	47046	16590	63636	24930

1970	96612	58014	22841	80855	15757
1980	80331	70424	27797	98221	-17890
1986	72434	67715	29557	97272	-24838
1987	66082	65009	29856	94865	-28783
1988	65907	63527	23868	87395	-21488
1989	66949	64836	24952	89788	-22839
1990	66405	64929	24888	89817	-23412
1991	61198	64408	24433	88841	-27643
	Ezer lakosra				
1948	10,7	4,6	1,2	5,8	4,9
1960	8,9	4,7	1,7	6,4	2,5
1970	9,3	5,6	2,2	7,8	1,5
1980	7,5	6,6	2,6	9,2	-1,7
1986	6,9	6,4	2,8	9,2	-2,4
1987	6,3	6,2	2,8	9,0	-2,7
1988	6,3	6,1	2,3	8,4	-2,1
1989	6,4	6,2	2,4	8,6	-2,2
1990	6,4	6,3	2,4	8,7	-2,3
1991	5,9	6,2	2,4	8,6	-2,7

A házasságkötési arányszámok alakulása a házasulók korcsoportja szerint

Korcsoport (év)	1948-49	1959-60	1969-70	1979-80	1988	1989	1990	1991
-19	8,7	14,4	12,7	18,9	10,5	10,1	9,4	7,9
20-24	119,7	148,3	173,9	140,5	114,4	118,5	121,7	109,7
25-29	228,3	280,2	243,4	174,7	125,6	121,2	123,5	112,3
30-34	214,4	196,4	143,9	96,4	61,5	60,0	59,3	53,3
35-39	152,7	153,6	106,6	63,7	39,5	37,5	36,1	32,0
40-49	96,2	111,3	78,2	42,9	28,9	26,5	25,0	23,3
50-59	60,3	69,0	52,1	31,8	20,2	17,8	17,1	15,0
60-*	15,1	20,3	15,4	10,9	8,0	7,4	6,9	6,4
Összesen	88,8	89,4	82,2	71,9	48,8	48,3	47,4	42,3
	Ezer megfelelő korú nem házas nőre jutó házasságkötés							
-19	8,1	95,8	89,4	100,4	56,0	55,1	50,9	44,0
20-24	207,4	270,1	281,9	250,5	195,9	192,7	184,9	162,6

25–29	158,5	184,0	184,5	153,2	116,9	116,2	107,8	97,2
30–34	88,1	112,9	104,4	81,6	61,1	56,0	52,7	47,1
35–39	55,2	69,4	60,8	46,7	34,1	33,4	31,2	27,0
40–49	26,0	34,1	31,5	24,7	19,2	17,9	16,9	15,3
50–59	8,5	13,8	11,0	8,8	6,6	5,9	5,9	5,5
60–*	1,3	2,3	1,8	1,4	1,1	0,9	0,9	0,8
Összesen	66,6	64,2	62,3	53,5	37,0	36,8	35,9	32,3

*Ismeretlen korúakkal együtt

A házasságkötések, válások száma, aránya

Év	Házasság- kötések	Válások	Házasság- kötések	Válások
ezer lakosra				
1970	96612	22841	9,3	2,2
1975	103775	25997	9,8	2,5
1980	80331	27797	7,5	2,6
1981	77131	27426	7,2	2,6
1982	75550	28587	7,1	2,7
1983	75969	29337	7,1	2,8
1984	74951	28711	7,1	2,7
1985	73238	29309	6,9	2,8
1986	72434	29557	6,9	2,8
1987	66082	29856	6,6	2,8
1988	65907	23868	6,3	2,3
1989	66949	24952	6,4	2,4
1990	66405	24888	6,4	2,4
1991	61198	24433	5,9	2,4

A válások számának és arányának alakulása

Év	Válások	Ezer fennálló házasságra	Ezer lakosra	Ezer házasság- kötésre
1948	11058	5,3	1,2	113,2
1960	16590	6,5	1,7	187,3
1970	22841	8,4	2,2	236,4
1980	27797	9,9	2,6	346,0
1986	29557	11,1	2,8	408,1

1987	29856	11,3	2,8	451,8
1988	23868	9,1	2,3	362,1
1989	24952	9,6	2,4	372,7
1990	24888	9,9	2,4	374,8
1991	24433	9,8	2,4	399,2

A válási arányszámok alakulása az elváltak korcsoportja szerint

Korcsoport (év)	1948–49	1959–60	1969–70	1979–80	1988	1989	1990	1991
Ezer megfelelő korú házas férfire jutó válás								
–19	5,34	30,20	7,72	9,88	10,67	8,92	8,85	7,31
20–24		17,08	18,63	20,96	20,86	21,54	21,01	21,87
25–29	9,46	14,38	18,10	20,50	19,15	20,92	22,25	22,21
30–34	11,48	12,06	14,04	17,01	16,96	17,44	18,29	18,54
35–39	8,84	9,40	10,44	13,46	13,50	14,91	16,27	15,89
40–49	5,33	7,10	7,50	8,83	9,40	10,08	10,69	10,73
50–59		4,15	4,06	4,36	3,60	3,79	3,97	3,83
60–*	2,04	1,95	1,73	1,70	1,27	1,20	1,11	1,11
Összesen	5,61	7,66	8,23	9,83	9,10	9,59	9,94	9,86
Ezer megfelelő korú házas nőre jutó válás								
–19	4,70	9,63	12,63	18,18	17,59	17,19	13,15	12,30
20–24	8,78	12,99	19,32	21,46	21,06	22,74	23,44	24,14
25–29	10,29	12,80	15,86	18,34	17,13	18,50	19,82	20,37
30–34	9,18	10,43	10,80	14,54	14,97	15,81	16,54	15,93
35–39	6,47	8,18	8,48	11,14	12,17	13,14	13,80	14,02
40–49	3,98	6,32	6,14	7,00	7,23	7,62	8,44	8,29
50–59		3,78	3,16	3,29	2,51	2,62	2,51	2,48
60–*	1,81	1,98	1,36	1,34	0,99	0,89	0,90	0,78
Összesen	5,60	7,63	8,22	9,83	9,10	9,60	9,90	9,82

* Ismeretlen korúakkal együtt.

A válások alakulása a házasság tartama szerint*

A házasság tartama (év)	1948	1960	1970	1980	1988	1989	1990	1991
–1	173	407	642	852	420	397	426	474
1	568	1083	1798	2127	1501	1288	1356	1439

2	804	1198	2014	2358	1673	1814	1564	1743
3	783	1284	1936	2305	1646	1668	1748	1620
4	698	1248	1748	2184	1497	1647	1629	1564
5	715	1212	1561	1908	1340	1430	1513	1467
6	721	1084	1310	1611	1149	1276	1303	1291
7	628	1059	1121	1449	1145	1199	1131	1220
8	564	972	929	1252	1094	1092	1029	1036
9	532	842	840	1131	1102	1074	1030	991
10–14	2045	2749	3519	4448	4845	4987	4849	4393
15–19	1258	1365	2519	2541	3196	3451	3688	3632
20–	1569	2087	2904	3631	3260	3629	3622	3563
Összesen	11058	16590	22841	27797	23868	24952	24888	24433
(%)								
-1	1,6	2,5	2,8	3,1	1,8	1,6	1,7	1,9
1	5,1	6,5	7,9	7,6	6,3	5,2	5,4	5,9
2	7,3	7,2	8,8	8,5	7,0	7,3	6,3	7,1
3	7,1	7,7	8,5	8,3	6,9	6,7	7,0	6,6
4	6,3	7,5	7,7	7,9	6,3	6,6	6,5	6,4
5	6,4	7,3	6,8	6,9	5,6	5,7	6,1	6,0
6	6,5	6,5	5,7	5,8	4,8	5,1	5,2	5,3
7	5,7	6,4	4,9	5,2	4,8	4,8	4,5	5,0
8	5,1	5,9	4,1	4,5	4,6	4,4	4,1	4,2
9	4,8	5,1	3,7	4,1	4,6	4,3	4,1	4,1
10–14	18,5	16,6	15,4	16,0	20,3	20,0	19,5	18,0
15–19	11,4	8,2	11,0	9,1	13,4	13,8	14,8	14,9
20–	14,2	12,6	12,7	13,0	13,7	14,5	14,6	14,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* 1948-ig a válási kereset beadásának, 1960-tól az ítélet jogerőre emelkedésének keltéig számítva.

A válások a házasság termékenysége szerint

Év	Válások		A felbontott házasságból			
	szám	%	gyermek született		gyermek nem született	
	szám	%	szám	%		
1948	11058	100,0	5381	48,7	5677	51,3
1960	16590	100,0	9151	55,1	7439	44,9
1970	22841	100,0	14138	61,9	8703	38,1

1980	27797	100,0	19080	68,6	8717	31,4
1987	29856	100,0	19580	65,6	10276	34,4
1988	23868	100,0	15860	66,4	8008	33,6
1989	24952	100,0	16661	66,8	8291	33,2
1990	24888	100,0	17541	70,5	7347	29,5
1991	24433	100,0	17244	70,6	7189	29,4

Élveszületési arányszám, csecsemőhalandóság

Év	Ezer lakosra jutó élveszületés	Ezer élveszületőre jutó egy éven aluli meghalt
1900	39,7	225,7
1910	35,1	196,1
1920	31,4	192,5
1930	25,4	152,5
1941	18,9	115,6
1950	20,9	85,7
1960	14,7	47,6
1970	14,7	35,9
1975	18,4	32,8
1980	13,9	23,2
1985	12,3	20,4
1988	11,9	15,8
1989	11,9	15,7
1990	12,1	14,8
1991	12,3	14,2
1992*	11,7	14,7

* Előzetes adat.

Az élveszületések száma és aránya

Év	Összesen	Házasságból	Házasságon kívül
1948	191907	176246	15661
1960	146461	138445	8016
1970	151819	143580	8239

1980	148673	138068	10605
1989	123304	108024	15280
1990	125679	109168	16511
1991	127207	109210	17997
1992*	121000	102185	18815
Ezer lakosra			
1948	21,0	19,2	1,7
1960	14,7	13,9	0,8
1970	14,7	13,9	0,8
1980	13,9	12,9	1,0
1989	11,9	10,4	1,5
1990	12,1	10,5	1,6
1991	12,3	10,6	1,7
1992*	11,7	9,9	1,8

* Előzetes adat.

Születéskor várható átlagos élettartam (év)

Év (évek átlaga)	Férfi	Nő	Év	Férfi	Nő
1900–1901	36,56	38,15	1984	65,05	73,16
1920–1921	41,04	43,13	1985	65,09	73,07
1930–1931	48,70	51,80	1986	65,30	73,21
1941	54,95	58,24	1987	65,67	73,74
1950	59,88	64,21	1988	66,16	74,03
1960	65,89	70,10	1989	65,44	73,79
1970	66,31	72,08	1990	65,13	73,71
1980	65,45	72,70	1991	65,02	73,83

Az élveszületések alakulása a születéskori súly szerint

Év	2500 grammon aluli	2500 grammon felüli	Összesen	Átlagsúly (gramm)
Fiú				
1950	5119	96280	101399	3455
1960	6353	69435	75788	3246
1970	7686	70680	78366	3218
1980	7248	68867	76115	3210

1987	5657	58922	64579	3233
1988	5385	58405	63790	3244
1989	5276	58020	63296	3246
1990	5344	58872	64216	3249
1991	5505	59602	65107	3246
Leány				
1950	5712	88456	94168	3324
1960	7084	63589	70673	3115
1970	8561	64892	73453	3086
1980	8143	64415	72558	3083
1987	6405	54856	61261	3109
1988	6241	54265	60506	3119
1989	6023	53985	60008	3118
1990	6310	55153	61463	3117
1991	6295	55805	62100	3120
Összes				
1950	10831	184736	195567	3392
1960	13437	133024	146461	3183
1970	16247	135572	151819	3154
1980	15391	133282	148673	3148
1987	12062	113778	125840	3173
1988	11626	112670	124296	3183
1989	11299	112005	123304	3184
1990	11654	114025	125679	3185
1991	11800	115407	127207	3184
Fiu (%)				
1950	5,0	95,0	100,0	3455
1960	8,4	91,6	100,0	3246
1970	9,8	90,2	100,0	3218
1980	9,5	90,5	100,0	3210
1987	8,8	91,2	100,0	3233
1988	8,4	91,5	100,0	3244
1989	8,3	91,7	100,0	3246
1990	8,3	91,7	100,0	3249
1991	8,5	91,5	100,0	3246
Leány (%)				

1950	6,1	93,9	100,0	3324
1960	10,0	90,0	100,0	3115
1970	11,7	88,3	100,0	3086
1980	11,2	88,8	100,0	3083
1987	10,5	89,5	100,0	3109
1988	10,3	89,7	100,0	3119
1989	10,0	90,0	100,0	3118
1990	10,3	89,7	100,0	3117
1991	10,1	89,9	100,0	3120
	Összes (%)			
1950	5,5	94,5	100,0	3392
1960	9,2	90,8	100,0	3183
1970	10,7	89,3	100,0	3154
1980	10,4	89,6	100,0	3148
1987	9,6	90,4	100,0	3173
1988	9,4	90,6	100,0	3183
1989	9,2	90,8	100,0	3184
1990	9,3	90,7	100,0	3185
1991	9,3	90,7	100,0	3184

Az élveszületési arányszámok alakulása az anyák korcsoportja szerint

Korcsoport (év)	1948–49	1959–60	1969–70	1979–80	1988	1989	1990	1991
Ezer megfelelő korú nőre jutó élveszületés								
15–19	46,5	52,5	51,0	70,5	44,1	40,8	39,5	38,1
20–24	163,0	161,5	162,2	162,9	143,5	141,8	147,2	146,1
25–29	137,7	106,2	111,0	102,3	109,5	110,7	115,4	117,4
30–34	88,5	54,5	52,8	42,4	43,5	43,9	46,9	49,7
35–39	54,5	26,3	19,0	14,2	14,7	15,3	16,4	16,8
40–44	19,8	7,9	4,4	3,0	2,8	3,0	3,0	3,2
45–49	1,7	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
15–49	75,7	59,7	57,2	59,7	48,5	47,9	49,4	49,7

A házas nők termékenysége (jan. 1.)

Év	Összesen	0	1	2	3	4 és több	100 főre jutó élveszületett gyermek
élve született gyermekkel							
1920	100,0	17,9	16,6	12,5	10,9	42,2	362
1930	100,0	17,1	16,9	16,5	12,8	36,7	327
1949	100,0	18,4	22,3	20,7	13,1	25,6	257
1960	100,0	15,1	25,3	25,8	13,8	19,8	232
1970	100,0	13,8	29,2	31,0	12,7	13,2	201
1980	100,0	11,9	27,9	39,1	12,3	8,8	189
1990	100,0	8,8	26,2	45,9	12,9	6,3	188
1991	100,0	8,5	26,0	46,3	13,0	6,1	192

A gyermekgondozási segélyt igénybe vevők aránya a foglalkoztatottak %-ában

Év (december)	A gyest igénybe vevők száma	A foglalkoztatottak %-ában	Év (december)	A gyest, ill. gyedet igénybe vevők száma	A foglalkoztatottak %-ában
1967	34220	n. a.	1980	254110	5,3
1968	92050	n. a.	1981	241460	5,1
1969	143820	n. a.	1982	233220	4,9
1970	167450	3,3	1983	223940	4,8
1971	178480	3,5	1984	217626	4,7
1972	185200	3,6	1985*	219750	4,7
1973	195070	4,1	1986	224840	4,7
1974	228530	4,8	1987	230710	4,8
1975	264930	5,6	1988	240080	5,1
1976	287150	6,0	1989	244680	5,2
1977	290030	6,0	1990	251551	5,5
1978	277220	5,7	1991	262151	6,2
1979	263990	5,5			

* 1985-ben a gyermekgondozási segély mellett a gyermekgondozási díj is bevezetésre került.

Magzati veszteségek számának és arányának alakulása (ezer)

Év	Korai és középídős	Késői	Terhesség megszakítások	Összes magzati veszteségek	Év	Korai és középídős	Késői	Terhesség megszakítások	Összes magzati veszteségek
magzati halálozások									
1950	34,3	4,2	1,7	40,2	Ezer 15–49 éves nőre jut				
1960	33,8	2,0	162,2	198,0	1950	13,6	1,6	0,7	15,9
1970	29,8	1,5	192,3	223,6	1960	13,6	0,8	65,1	79,5
1980	20,0	1,2	80,9	102,1	1970	11,1	0,6	71,5	83,2
1986	18,3	0,8	83,6	102,7	1980	7,8	0,4	31,4	39,6
1987	17,7	0,9	84,5	103,1	1986	7,2	0,3	32,7	40,2
1988	18,0	0,8	87,1	105,9	1987	6,9	0,4	33,1	40,4
1989	17,7	0,7	90,5	108,9	1988	7,1	0,3	34,1	41,5
1990	17,6	0,7	90,4	108,7	1989	6,9	0,3	35,2	42,4
1991	17,1	0,6	89,9	107,6	1990	6,9	0,3	35,6	42,8
					1991	6,7	0,2	35,2	42,1

Magzati veszteségek alakulása a nők korcsoportja szerint

Korcsoport (év)	1971	1980	1983	1987	1988	1989	1990	1991
Korai és középídős magzati halálozások								
–19	2345	2060	1678	1925	2051	1855	1925	1909
20–24	8128	5529	4528	4722	4823	4930	5139	5042
25–29	7106	5749	4942	4443	4460	4410	4206	3993
30–34	4839	3382	3122	3591	3519	3277	3124	2885
35–39	2938	1879	1712	2104	2175	2251	2246	2328
40–	3094	1373	1002	917	1019	1014	956	939
Összesen	28450	19972	16984	17702	18047	17737	17596	17096
Késői magzati halálozások								
–19	179	138	129	99	86	66	78	68
20–24	552	442	273	274	208	207	212	200
25–29	368	322	255	217	215	157	169	138
30–34	241	138	158	183	163	134	134	85
35–39	133	91	63	89	72	68	84	64
40–	46	25	24	20	20	21	22	20
Összesen	1519	1156	902	882	764	653	699	575

	Terhességmegszakítások							
-19	16703	8182	8381	9278	9487	11384	12011	13440
20-24	47618	14846	13276	14132	15259	16404	17245	18590
25-29	45572	19607	18151	15848	16342	16731	16367	16441
30-34	37644	17114	18017	20741	20354	19808	18714	17301
35-39	26128	13458	13877	16710	17683	17328	17586	17243
40-	13760	7675	6897	7838	7981	8853	8471	6916
Összesen	187425	80882	78599	84547	87106	90508	90394	89931

Magzati veszteségek arányának alakulása a nők korcsoportja szerint

Év (évek átlaga)	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	15-49
	Ezer megfelelő korú nőre jutó korai és középidős magzati halálozás					
1971	5	20	19	11	4	11
1980	7	14	13	7	2	8
1987	5	15	13	7	1	7
1988	6	15	14	7	1	7
1989	5	15	14	7	1	7
1990	5	15	14	7	1	7
1991	5	15	13	7	1	7
	Ezer megfelelő korú nőre jutó késői magzati halálozás					
1971	0	1	1	1	0	1
1980	0	1	1	0	0	0
1987	0	1	1	0	0	0
1988	0	1	1	0	0	0
1989	0	1	0	0	0	0
1990	0	1	1	0	0	0
1991	0	1	0	0	0	0
	Ezer megfelelő korú nőre jutó terhességmegszakítás					
1957	15	76	95	68	8	49
1959-60	22	100	124	79	11	63
1969-70	39	128	148	95	12	74
1979-80	26	39	44	41	10	31
1987	26	45	47	44	11	33
1988	26	47	50	45	11	34
1989	31	49	53	44	10	35

1990	31	51	54	45	10	36
1991	33	54	55	46	10	35

A terhességmegszakítások alakulása a nők családi állapota szerint

Év	A terhességmegszakításon átesett nő családi állapota				Összesen
	hajadon	házas	özvegy	elvált	
1957	9332	110348	1162	2541	123383
1960	12031	146260	1014	2855	162160
1970	26994	157659	1234	6396	192283
1980	16268	57827	904	5883	80882
1987	17921	57593	1040	7993	84547
1988	19534	57967	1042	8563	87106
1989	22817	58156	977	8558	90508
1990	24321	56820	955	8298	90394
1991	26472	54222	938	8299	89931
	(%)				
1957	7,6	89,4	0,9	2,1	100,0
1960	7,4	90,2	0,6	1,8	100,0
1970	14,0	82,0	0,6	3,4	100,0
1980	20,1	71,5	1,1	7,3	100,0
1987	21,2	68,1	1,2	9,5	100,0
1988	22,4	66,6	1,2	9,8	100,0
1989	25,2	64,3	1,1	9,5	100,0
1990	26,7	62,9	1,1	9,2	100,0
1991	29,4	60,3	1,0	9,2	100,0

Terhességmegszakítások alakulása a nők életében lévő gyermekeinek száma szerint

Év	A terhességmegszakításon átesett nő életében levő gyermekeinek száma				Összesen
	0	1	2	3–	
1957	13354	32343	37563	40123	123383
1960	19429	46717	51903	44111	162160
1970	32855	63985	63396	32047	192283
1980	15982	17394	32708	14798	80882

1987	16103	16966	35814	15664	84547
1988	17445	17611	35730	16320	87106
1989	20705	17796	35699	16308	90508
1990	21099	17859	35071	16365	90394
1991	22367	17922	33188	16454	89931
(%)					
1957	10,8	26,2	30,5	32,5	100,0
1960	12,0	28,8	32,0	27,2	100,0
1970	17,1	33,3	33,0	16,6	100,0
1980	19,8	21,5	40,4	18,3	100,0
1987	19,0	20,1	42,4	18,5	100,0
1988	20,0	20,2	41,0	18,7	100,0
1989	22,9	19,7	39,4	18,0	100,0
1990	23,3	19,8	38,8	18,1	100,0
1991	24,9	19,9	36,9	18,3	100,0

A terhességmegszakítások alakulása az engedélyezés indoka szerint

Engedélyezés indoka	1989	1990	1991
A terhes nőnél fennálló egészségi ok	9099	8129	7246
A magzat orvosilag valószínűsíthető súlyos fogyatékosága, illetve életképtelensége	412	164	101
A terhes nő nem él házasságban	27801	29294	29975
A terhesség bűncselekmény következménye	10	9	4
A terhes nőnek, illetve házastársának nincs önálló lakása	3604	3760	4112
A terhes nő 35. életévét betöltötte	14643	17385	18691
A terhes nőnek 2 élő gyermeke van	31480	28276	25847
A terhes nő vagy házastársa szabadságvesztés-büntetését tölti	42	24	14

A terhes nő házastársa sorkatona	251	174	101
Egyéb szociális ok	3166	3179	3840
Összesen	90508	90394	89931
	(%)		
A terhes nőnél fennálló egészségi ok	10,1	9,0	8,1
A magzat orvosilag valószínűsíthető súlyos fogyatékosága, illetve életképtelensége	0,5	0,2	0,1
A terhes nő nem él házasságban	30,7	32,4	33,3
A terhesség bűncselekmény következménye	0,0	0,0	0,0
A terhes nőnek, illetve házastársának nincs önálló lakása	4,0	4,2	4,6
A terhes nő 35. életévét betöltötte	16,2	19,2	20,8
A terhes nőnek 2 élő gyermeke van	34,7	31,3	28,7
A terhes nő vagy házastársa szabadságvesztés-büntetését tölti	0,0	0,0	0,0
A terhes nő házastársa sorkatona	0,3	0,2	0,1
Egyéb szociális ok	3,5	3,5	4,3
Összesen	100,0	100,0	100,0

A csecsemőhalálozások arányának alakulása korcsoport szerint

Korcsoport (nap, hónap)	1948	1960	1970	1980	1988	1989	1990	1991
	Ezer születésre jutó születés körüli halálozások száma							
Késői magzati halál	24,0	13,2	9,9	7,7	6,1	5,3	5,5	4,5
0 napos	11,3	12,5	13,4	7,8	4,9	4,4	4,2	4,4
1 napos	4,7	3,1	3,7	2,4	1,8	1,9	1,8	1,8
2 napos	3,8	2,3	2,8	1,6	1,1	1,1	1,1	1,0

3 napos	2,2	1,3	1,3	1,3	0,8	0,7	0,5	0,6
4 napos	1,7	1,0	1,1	0,9	0,5	0,4	0,4	0,4
5 napos	1,4	0,9	1,0	0,7	0,4	0,4	0,3	0,4
6 napos	1,3	0,7	0,9	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
0–6 napos	26,4	21,8	24,2	15,2	9,7	9,2	8,7	9,0
Összesen	50,4	35,0	34,1	22,9	15,8	14,5	14,2	13,5
Ezer élveszülöttre jutó 1 éven aluli meghalt								
0 napos	11,6	12,6	13,6	7,8	4,9	4,4	4,3	4,4
1–2 napos	8,7	5,5	6,5	4,1	2,8	3,0	2,9	2,9
3–6 napos	6,8	4,0	4,4	3,5	2,0	1,9	1,6	1,8
7–13 napos	6,9	2,2	2,3	1,6	1,2	1,5	1,2	1,3
14–30 napos	10,0	3,1	1,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2
1–2 hónapos	19,3	7,3	2,6	2,0	1,5	1,7	1,5	1,8
3–5 hónapos	17,2	7,5	2,5	1,8	1,4	1,1	1,2	1,4
6–11 hónapos	13,6	5,4	2,1	1,4	1,0	1,1	1,1	1,0
Összesen	94,1	47,6	35,9	23,2	15,8	15,7	14,8	15,6
Ebből:								
28 napon aluli	n. a.	27,0	28,4	17,9	11,8	11,7	10,8	11,4
28 napon felüli	n. a.	20,6	7,5	5,3	4,0	4,0	4,0	4,3

A csecsemőhalálozások alakulása születéskori súly szerint

Év	2500 grammon		2500 grammon			2500 grammon			Ezer azonos súlyú élveszülöttre jutó 1 éven aluli meghalt
	aluli	felüli	Összesen	aluli	felüli	Összesen	aluli	felüli	
	%								
1954	4936	8620	13556	36,4	63,6	100,0	315,9	41,5	60
1960	3458	3518	6976	49,6	50,4	100,0	257,3	26,4	47
1970	3733	1716	5449	68,5	31,5	100,0	229,8	12,7	35
1980	2350	1093	3443	68,3	31,7	100,0	152,7	8,2	23
1987	1481	697	2178	68,0	32,0	100,0	122,8	6,1	17
1988	1302	665	1967	66,2	33,8	100,0	112,0	5,9	15
1989	1288	653	1941	66,4	33,6	100,0	114,0	5,8	15
1990	1236	627	1863	66,3	33,7	100,0	106,1	5,5	14
1991	1351	638	1989	67,9	32,1	100,0	114,5	5,5	15

A halálozások számának alakulása

Év	Férfi	Nő	Összesen
1948	55797	49983	105780
1960	51667	49858	101525
1970	62545	57652	120197
1980	76729	68626	145355
1986	77059	70030	147089
1987	74917	67684	142601
1988	73339	66703	140042
1989	76521	68174	144695
1990	76936	68724	145660
1991	76762	68051	144813
1992	77660	68840	146500

Ezer lakosra jutó halálozás

Év	Férfi	Nő	Összesen
1948	12,7	10,5	11,6
1960	10,7	9,6	10,2
1970	12,5	10,8	11,6
1980	14,8	12,4	13,6
1986	15,0	12,7	13,8
1987	14,6	12,3	13,4
1988	14,4	12,2	13,2
1989	15,0	12,4	13,7
1990	15,5	12,8	14,1
1991	15,5	12,6	14,0
1992	15,7	12,8	14,2

A meghalt férfiak száma korcsoportok szerint

Kor-csoport (év)	1948	1960	1970	1980	1987	1988	1989	1990	1991
0	10360	3988	3147	1968	1278	1103	1081	1055	1129
1	752	298	160	99	68	60	57	46	68
2	327	115	76	61	44	34	37	32	28
3-4	443	154	98	89	56	51	62	63	52

5- 9	600	265	153	169	109	107	112	103	114
10-14	456	241	188	153	139	157	150	141	113
15-19	912	453	539	333	374	331	381	410	360
20-24	1498	503	587	630	427	425	494	546	511
25-29	1404	587	637	813	660	591	617	632	649
30-34	1008	695	656	876	1285	1229	1283	1215	1082
35-39	1677	911	1004	1396	1687	1670	1971	2092	2122
40-44	2074	705	1522	1949	2222	2281	2475	2581	2931
45-49	2624	1754	2168	2995	3267	3205	3640	3757	3790
50-54	2833	2773	1968	4672	4575	4432	4687	4673	4917
55-59	3285	4290	4551	6480	6520	6331	6657	6777	6459
60-64	4142	5378	6993	5361	8763	8652	8929	8839	8713
65-69	4766	5836	9232	10371	8315	9328	10426	10262	10293
70-74	5471	6849	9815	12446	9340	7662	6941	7112	8000
75-79	5128	7149	8230	11996	11617	11495	11637	11311	10173
80-84	3797	5311	6239	8451	8295	8343	8605	8937	8934
85-	2240	3412	4582	5421	5876	5852	6279	6352	6324
Össze- sen	55797	51667	62545	76729	74917	73339	76521	76936	76762
Átlagos kor	46,84	60,04	62,95	64,87	64,93	65,12	64,81	64,75	64,57

A meghalt férfiak arányának alakulása korcsoportok szerint

Korcsoport (év)	1948-49	1959-60	1969-70	1979-80	1987	1988	1989	1990	1991
	Ezer megfelelő korú férfira jutó halálozás								
0	101,97	55,13	39,29	26,43	19,79	17,29	17,08	16,43	17,34
1	9,11	4,13	1,87	1,13	1,05	0,94	0,91	0,74	1,09
2	4,28	1,59	0,97	0,69	0,69	0,53	0,58	0,51	0,45
3- 4	2,54	0,83	0,66	0,45	0,44	0,40	0,48	0,49	0,41
5- 9	1,51	0,58	0,46	0,41	0,28	0,29	0,32	0,31	0,35
10-14	1,20	0,62	0,47	0,43	0,32	0,35	0,33	0,33	0,28
15-19	2,22	1,20	1,06	1,05	0,99	0,87	0,98	1,01	0,84
20-24	3,68	1,60	1,45	1,47	1,28	1,24	1,40	1,55	1,42
25-29	3,72	1,62	1,68	1,73	1,87	1,74	1,85	2,03	2,10
30-34	4,03	1,99	2,04	2,29	2,79	2,74	3,03	3,23	3,06
35-39	4,61	2,54	2,72	3,71	4,13	4,02	4,58	4,90	4,90

40-44	6,26	3,48	4,23	5,87	6,38	6,41	6,82	7,10	7,77
45-49	8,40	5,50	6,12	8,74	10,40	9,98	11,05	11,51	11,70
50-54	11,83	9,14	9,53	13,65	15,71	15,51	16,60	16,74	17,39
55-59	17,27	16,08	14,78	20,10	22,20	21,77	23,27	24,59	24,14
60-64	25,32	25,30	25,80	29,65	32,77	32,81	34,10	34,15	34,07
65-69	37,52	40,02	42,68	43,48	44,01	44,27	46,87	46,28	46,61
70-74	60,86	63,35	66,49	69,87	68,53	65,19	64,10	63,28	63,04
75-79	97,18	101,79	104,51	109,59	99,35	96,60	97,42	100,45	99,94
80-84	154,69	162,29	159,00	161,76	151,67	148,62	147,68	152,50	148,10
85-	257,39	271,33	269,11	260,10	233,10	223,59	232,88	252,95	247,54
Összesen	12,47	10,93	12,33	14,34	14,63	14,35	15,00	15,45	15,46

A meghalt nők száma korcsoportok szerint

Korcsoport (év)	1948	1960	1970	1980	1987	1989	1990	1991
0	7694	2988	2302	1475	900	860	808	860
1	654	273	132	72	46	46	47	38
2	301	100	61	45	30	28	24	27
3- 4	390	104	65	52	50	43	34	35
5- 9	518	171	105	90	77	81	87	65
10-14	430	114	104	93	82	88	84	73
15-19	822	217	187	138	139	124	170	156
20-24	1253	271	212	210	155	169	191	182
25-29	1185	332	258	310	225	231	199	192
30-34	832	505	311	397	510	507	471	428
35-39	1281	720	521	614	737	796	832	899
40-44	1434	636	872	941	985	1059	1119	1106
45-49	1825	1453	1403	1540	1373	1520	1534	1564
50-54	2295	2013	1315	2329	2081	2111	2093	2101
55-59	2722	2741	2923	3566	3327	3304	3112	3042
60-64	3668	4185	4466	3404	4866	4747	4745	4700
65-69	4617	5610	6427	7464	5942	7221	7172	7087
70-74	5513	7500	9249	10623	8406	6343	6403	7035
75-79	5419	8700	10289	12472	13060	12932	12837	11423
80-84	4086	6720	9008	12350	12272	12942	13326	13388
85-	3044	4505	7442	10441	12421	13022	13436	13650

Összesen	49983	49858	57652	68626	67684	68174	68724	68051
Átlagos kor	50,71	64,50	68,45	70,86	72,13	72,24	72,41	72,41

A meghalt nők arányának alakulása korcsoportok szerint

Korcsoport (év)	1948–49	1959–60	1969–70	1979–80	1987	1989	1990	1991
	Ezer megfelelő korú nőre jutó halálozás							
0	82,44	44,65	32,07	20,58	14,69	14,33	13,15	13,85
1	8,03	3,69	1,76	0,97	0,74	0,77	0,79	0,63
2	4,03	1,45	0,78	0,52	0,49	0,46	0,40	0,46
3– 4	2,39	0,69	0,54	0,31	0,41	0,35	0,28	0,29
5– 9	1,33	0,40	0,31	0,24	0,21	0,24	0,28	0,21
10–14	1,09	0,33	0,28	0,24	0,20	0,21	0,21	0,19
15–19	2,04	0,59	0,41	0,43	0,39	0,34	0,44	0,39
20–24	2,94	0,79	0,53	0,51	0,49	0,51	0,57	0,53
25–29	2,86	0,99	0,67	0,68	0,66	0,73	0,66	0,64
30–34	2,97	1,28	0,95	1,04	1,14	1,24	1,26	1,22
35–39	3,29	1,84	1,45	1,62	1,82	1,87	1,94	2,07
40–44	4,01	2,72	2,27	2,74	2,79	2,89	3,03	2,88
45–49	5,60	3,85	3,59	4,21	4,05	4,37	4,45	4,59
50–54	7,83	5,93	5,82	6,33	6,30	6,50	6,51	6,50
55–59	11,63	9,41	8,43	9,63	9,77	9,91	9,61	9,56
60–64	18,17	15,82	13,95	15,63	14,50	14,42	14,62	14,66
65–69	29,81	28,07	24,90	23,86	22,59	23,16	23,24	23,05
70–74	50,44	48,98	44,78	41,98	40,82	38,43	37,37	35,96
75–79	85,30	86,92	77,91	72,89	66,34	63,75	66,56	64,68
80–84	136,19	145,96	131,31	123,30	113,69	111,46	113,93	110,99
85–	226,39	239,91	227,18	219,16	202,33	196,62	212,95	210,94
Összesen	10,58	9,73	10,67	12,08	12,33	12,45	12,76	12,65

A meghaltak száma korcsoportok szerint

Korcsoport (év)	1948	1960	1970	1980	1987	1989	1990	1991
0	18054	6976	5449	3443	2178	1941	1863	1989
1	1406	571	292	171	114	103	93	106

2	628	215	137	106	74	65	56	55
3- 4	833	258	163	141	106	105	97	87
5- 9	1118	436	258	259	186	193	190	179
10-14	886	355	292	246	221	238	225	186
15-19	1734	670	726	471	513	505	580	516
20-24	2751	774	799	840	582	663	737	693
25-29	2589	919	895	1123	885	848	831	841
30-34	1840	1200	967	1273	1795	1790	1686	1510
35-39	2958	1631	1525	2010	2424	2767	2924	3021
40-44	3508	1341	2394	28900	3207	3534	3700	4037
45-49	4449	3207	3571	4535	4640	5160	5291	5354
50-54	5128	4786	3283	7001	6656	6798	6766	7018
55-59	6007	7031	7474	10046	9847	9961	9889	9501
60-64	7810	9563	11459	8765	13629	13676	13584	13413
65-69	9383	11446	15659	17835	14257	17647	17434	17380
70-74	10984	14349	19064	23069	17746	13284	13515	15035
75-79	10547	15849	18519	24468	24677	24569	24148	21596
80-84	7883	12031	15247	20801	20567	21547	22263	22322
85-	5284	7917	12024	15862	18297	19301	19788	19974
Összesen	105780	101525	120197	145355	142601	144695	145660	144813

A meghaltak arányának alakulása korcsoportok szerint

Korcsoport (év)	1948-49	1959-60	1969-70	1979-80	1987	1989	1990	1991
Ezer megfelelő korú lakosra jutó halálozás								
0	92,54	50,06	35,80	23,58	17,31	15,74	14,82	15,64
1	8,58	3,91	1,82	1,05	0,90	0,84	0,77	0,87
2	4,16	1,52	0,88	0,61	0,59	0,52	0,46	0,45
3- 4	2,46	0,77	0,60	0,38	0,42	0,42	0,39	0,35
5- 9	1,42	0,50	0,39	0,33	0,24	0,28	0,29	0,28
10-14	1,14	0,48	0,38	0,34	0,26	0,27	0,27	0,24
15-19	2,13	0,90	0,75	0,75	0,70	0,67	0,73	0,62
20-24	3,30	1,19	1,00	1,00	0,90	0,96	1,07	0,98
25-29	3,27	1,30	1,18	1,21	1,28	1,30	1,35	1,38
30-34	3,47	1,63	1,48	1,67	1,98	2,15	2,25	2,15
35-39	3,92	2,17	2,08	2,66	2,98	3,23	3,42	3,49

40-44	5,09	3,08	3,22	4,25	4,57	4,85	5,05	5,31
45-49	6,96	4,63	4,79	6,40	7,10	7,62	7,89	8,05
50-54	9,65	7,46	7,56	9,82	10,71	11,19	11,26	11,58
55-59	14,15	12,58	11,38	14,42	15,52	16,07	16,50	16,22
60-64	21,31	20,10	19,39	21,91	22,60	23,14	23,28	23,27
65-69	33,23	33,14	32,88	32,39	31,54	33,03	32,88	32,90
70-74	55,05	54,98	53,80	53,56	51,85	48,60	47,63	46,62
75-79	90,59	93,07	88,04	87,12	78,64	76,23	49,05	77,57
80-84	144,25	152,74	141,47	136,57	126,46	123,56	126,80	123,36
85-	238,39	252,43	241,88	231,45	211,29	207,11	224,34	221,30
Összesen	11,49	10,31	11,47	13,17	13,44	13,68	14,05	14,00

A halálozások alakulása családi állapot szerint

Év (évek átlaga)	Nőtlen, hajadon	Házast*	Özvegy	Elvált	Összesen
Férfi					
1948-49	18142	27590	8947	492	55171
1959-60	8930	32270	10446	883	52529
1969-70	7911	40379	11763	1632	61685
1979-80	7659	49009	14171	3587	74426
1988	6948	46095	14568	5728	7339
1989	7610	47364	14966	6581	76521
1990	7698	47572	14850	6816	76936
1991	7682	47424	14576	7080	76762
Nő					
1948-49	14286	14730	21119	443	50578
1959-60	7674	15046	26484	970	50174
1969-70	7085	17133	30719	1806	56743
1979-80	6774	19792	37049	3051	66666
1988	5541	17455	39425	4282	66703
1989	5625	17502	40517	4530	68174
1990	5695	17378	41013	4638	68724
1991	5581	17050	40526	4894	68051
Férfi, nő együtt					
1948-49	32428	42320	30066	935	105749
1959-60	16604	47316	36930	1853	102703

1969–70	14996	57512	42482	3438	118428
1979–80	14433	68801	51220	6638	141092
1988	12489	63550	53993	10010	140042
1989	13235	64866	55483	11111	144695
1990	13393	64950	55863	11454	145660
1991	13263	64474	55102	11974	144813
Férfi					
1948–49	8,4	13,1	69,4	16,2	12,5
1959–60	4,2	12,8	86,5	18,4	10,9
1969–70	3,8	14,9	94,8	18,8	12,3
1979–80	3,7	17,4	101,4	24,0	14,3
1988	3,3	17,6	94,2	25,1	14,4
1989	3,6	18,2	96,1	28,1	15,0
1990	3,7	19,0	98,3	27,0	15,5
1991	3,7	19,1	95,8	27,4	15,5
Nő					
1948–49	7,2	7,0	33,2	7,7	10,6
1959–60	4,0	6,0	43,0	9,5	9,7
1969–70	4,0	6,3	47,3	11,2	10,7
1979–80	3,9	7,0	51,7	12,4	12,1
1988	3,2	6,7	50,5	12,7	12,2
1989	3,2	6,7	51,6	13,2	12,4
1990	3,3	6,9	52,9	12,8	12,8
1991	3,2	6,9	51,9	13,2	12,6
Férfi, nő együtt					
1948–49	7,8	10,0	39,3	10,7	11,5
1959–60	4,1	9,4	50,1	12,4	10,3
1969–70	3,9	10,6	54,9	13,9	11,5
1979–80	3,8	12,2	59,8	16,8	13,2
1988	3,2	12,1	57,1	17,7	13,2
1989	3,4	12,5	59,0	19,2	13,7
1990	3,5	12,9	60,3	18,6	14,1
1991	3,5	13,0	59,1	19,0	14,0

* Ismeretlen családi állapotúakkal együtt.

A halálozások alakulása halálokok szerint*

Halálokok	1948	1960	1970	1980	1988	1989	1990	1991
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------

Tuberkulózis (a késői hatások is)	9972	3097	1991	1245	670	742	699	702
Egyéb fertőző és élősdiek okozta betegségek	4790	1412	783	278	229	259	264	238
Az ajak, szájüreg és a garat rosszindulatú daganata	278	272	373	699	1023	1098	1120	1230
A gyomor és a belek rosszindulatú daganata	4878	5575	6159	5866	5429	5486	5501	5549
A végbél rosszindulatú daganata	311	648	999	1597	1662	1721	1721	1658
A máj, az epehólyag és az epevezetékek rosszindulatú daganata	1251	1419	1837	2092	2144	2056	2072	2161
A hasnyálmirigy rosszindulatú daganata	100	502	900	1181	1440	1418	1460	1443
A gége, légcső, hörgők, tüdő és a mellhártya rosszindulatú daganata	865	2301	3822	5731	7094	7264	7632	7868
Az emlő rosszindulatú daganata	503	833	1314	1826	2052	2133	2119	2207
A női nemi szervek rosszindulatú daganata	1551	1849	1903	2120	1939	1952	1869	1858
Egyéb rosszindulatú daganatok	1625	3496	4949	6438	7076	7318	7377	7433
Jóindulatú, bizonytalan természetű és k. m. n.** természetű daganatok	694	495	376	387	379	388	350	329
Cukorbetegség	345	786	841	2031	1939	1925	1964	1878
Heveny reumás láz	21	39	5	4	1	1	2	–
Idült reumás szívbetegségek	362	533	1029	1845	875	853	900	772
Magasvérnyomás-betegség	15	2329	3964	4392	5298	5543	5773	5525

Ischaemiás szívbetegség	1208	6919	23534	25724	28006	28194	28191	28869
A szívbetegség egyéb formái	16005	16699	8459	7089	4897	5250	5264	5130
Agyérbetegségek	7380	14410	17474	24851	21047	21127	21347	21030
Influenza	265	2025	1139	181	84	185	72	52
Tüdőgyulladás	8268	4938	1724	1682	753	1008	886	822
Hörg hurut, tüdőtágulat és asztma	1297	3261	2251	7043	4329	4773	4800	4498
Peptikus fekély	547	540	941	1093	857	969	1003	890
Bélzáródás és sérv	867	837	732	569	441	447	462	429
Idült májbetegség és májsugorodás	366	885	1330	2968	4651	5476	5447	5892
Vesegyulladás, vesebajos szindróma és nephrosis	1496	907	761	612	460	442	495	428
Prosztatatúltengés	255	471	562	472	209	175	161	129
Vetélés	129	36	13	8	7	3	4	1
A terhesség, szülés és gyermekágy szövődményei	192	51	51	23	14	16	22	15
Veleszületett anomáliák	663	1031	1133	1015	704	700	652	673
Perinatális időszakkal összefüggő bizonyos állapotok	7407	2788	3306	2096	1212	1199	1100	1198
Tünetek és rosszul meghatározott állapotok	18586	4607	517	86	122	119	173	156
Összes egyéb betegségek	8122	9532	15527	19827	20527	21399	21483	20866
Motoros járműbalesetek	307	642	1717	1755	1828	2305	2623	2330
Összes egyéb balesetek	2427	2710	3909	5403	5942	5992	6137	6069
Öngyilkosság és önsértés	2178	2493	3595	4809	4377	4396	4133	3993
Emberölés és más személyek által szándékosan okozott sérülés, egyéb sérülések	254	157	277	317	325	363	382	492

Összesen	105780	101525	120197	145355	140042	144695	145660	144813
----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

*A IX. Betegségek Nemzetközi Osztályozása rövidített névjegyzék alapján.

** Külön megnevezés nélkül

A halandóság alakulása halálokok szerint (10 ezer lakosra)

Halálokok	1948	1960	1970	1980	1988	1989	1990	1991
Tuberkulózis (a késői hatások is)	10,89	3,10	1,93	1,16	0,63	0,70	0,67	0,68
Egyéb fertőző és élősdiek okozta betegségek	5,23	1,41	0,76	0,26	0,22	0,24	0,25	0,23
Az ajak, szájüreg és a garat rosszindulatú daganata	0,30	0,27	0,36	0,65	0,97	1,04	1,08	1,19
A gyomor és a belek rosszindulatú daganata	5,33	5,58	5,96	5,48	5,12	5,19	5,31	5,36
A végbél rosszindulatú daganata	0,34	0,65	0,97	1,49	1,57	1,63	1,66	1,60
A máj, az epehólyag és az epevezetékek rosszindulatú daganata	1,37	1,42	1,78	1,95	2,02	1,94	2,00	2,09
A hasnyálmirigy rosszindulatú daganata	0,11	0,50	0,87	1,10	1,36	1,34	1,41	1,39
A gége, légcső, hörgők, tüdő és a mellhártya rosszindulatú daganata	0,94	2,31	3,70	5,35	6,69	6,87	7,36	7,60
Az emlő rosszindulatú daganata	0,55	0,83	1,27	1,70	1,94	2,02	2,04	2,13
A női nemi szervek rosszindulatú daganata	1,69	1,85	1,84	1,98	1,83	1,85	1,80	1,80
Egyéb rosszindulatú daganatok	1,77	3,50	4,79	6,01	6,68	6,92	7,12	7,18
Jóindulatú, bizonytalan természetű és k. m. n.** természetű daganatok	0,76	0,50	0,36	0,36	0,36	0,37	0,34	0,32

Cukorbetegség	0,38	0,79	0,81	1,90	1,83	1,82	1,89	1,82
Heveny reumás láz	0,02	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	–
Idült reumás szívbetegségek	0,39	0,53	1,00	1,72	0,83	0,81	0,87	0,75
Magasvérnyomás-betegség	0,02	2,33	3,83	4,10	5,00	5,24	5,57	5,34
Ischaemiás szívbetegség	1,32	6,93	22,76	24,02	26,43	26,65	27,20	27,90
A szívbetegség egyéb formái	17,48	16,73	8,18	6,62	4,62	4,96	5,08	4,96
Agyérbetegségek	8,06	14,43	16,90	23,20	19,86	19,97	20,60	20,33
Influenza	0,29	2,03	1,10	0,17	0,08	0,17	0,07	0,05
Tüdőgyulladás	9,03	4,95	1,67	1,57	0,71	0,95	0,85	0,79
Hörgyhurut, tüdőtágulat és asztma	1,42	3,27	2,18	6,58	4,09	4,51	4,63	4,35
Peptikus fekély	0,60	0,54	0,91	1,02	0,81	0,92	0,97	0,86
Bélzáródás és sérv	0,95	0,84	0,71	0,53	0,42	0,42	0,45	0,41
Idült májbetegség és májsugorodás	0,40	0,89	1,29	2377	4,39	5,18	5,26	5,69
Vesegyulladás, vesebajos szindróma és nephrosis	1,63	0,91	0,74	0,57	0,43	0,42	0,48	0,41
Prosztatatúltengés	0,28	0,47	0,54	0,44	0,20	0,17	0,16	0,12
Vetélés	0,14	0,04	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
A terhesség, szülés és gyermekágy szövődményei	0,21	0,05	0,05	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01
Veleszületett anomáliák	0,72	1,03	1,10	0,92	0,66	0,66	0,63	0,65
Perinatális időszakkal összefüggő bizonyos állapotok	8,09	2,79	3,20	1,96	1,14	1,13	1,06	1,16
Tünetek és rosszul meghatározott állapotok	20,29	4,62	0,50	0,08	0,12	0,12	0,17	0,15
Összes egyéb betegségek	8,87	9,55	15,02	18,51	19,37	20,23	20,73	20,17
Motoros járműbalesetek	0,33	0,64	1,66	1,64	1,73	2,18	2,53	2,25
Összes egyéb balesetek	2,65	2,71	3,78	5,04	5,59	5,66	5,92	5,87

Öngyilkosság és önsértés	2,38	2,50	3,48	4,49	4,13	4,16	3,99	3,86
Emberölés és más személyek által szándékosan okozott sérülés, egyéb sérülések	0,28	0,16	0,27	0,30	0,31	0,34	0,37	0,48
Összesen	115,51	101,69	116,28	135,70	132,16	136,79	140,53	139,97

* Külön megnevezés nélkül.

Halálos balesetek arányának alakulása nem és korcsoport szerint (100 ezer megfelelő korú és nemű lakosra)

Év	0	1-6	7-14	15-39	40-59	60-	Összesen
Halálos közlekedési balesetek							
Férfi							
1954	0,9	8,2	6,0	24,0	24,7	24,8	19,9
1960	–	2,8	4,1	23,3	26,0	31,7	19,6
1970	–	6,4	9,2	39,1	40,8	56,3	35,2
1980	2,6	5,8	7,2	31,7	40,1	61,2	32,2
1988	4,7	5,6	5,8	32,0	37,1	57,9	31,4
1989	4,8	5,0	7,3	41,5	43,9	65,9	38,3
1990	1,6	6,1	6,3	50,8	53,2	68,8	44,6
1991	1,5	7,4	6,8	44,5	50,4	58,8	40,4
Nő							
1954	0,9	4,3	1,8	3,7	4,9	8,3	4,4
1960	1,4	2,9	1,7	2,7	3,5	11,0	4,1
1970	1,4	7,3	6,4	4,5	8,7	20,6	9,0
1980	1,4	3,4	4,1	6,2	7,8	22,4	9,2
1988	1,7	4,0	1,9	8,3	9,6	22,0	10,4
1989	6,7	5,7	5,7	9,2	12,7	24,7	12,8
1990	6,5	5,8	5,3	10,6	13,2	26,7	13,8
1991	0,0	3,3	4,2	11,5	11,8	19,9	12,0
Összesen							
1954	0,9	6,3	3,9	14,0	14,3	15,4	11,9
1960	0,7	2,8	2,9	12,8	14,2	19,9	11,6
1970	0,7	6,9	7,8	21,9	23,9	35,9	21,7
1980	2,0	4,6	5,7	19,1	23,1	38,4	20,4
1988	3,2	4,9	3,9	20,4	22,7	36,4	20,6

1989	5,7	5,3	6,5	25,7	27,6	41,2	25,1
1990	4,0	6,0	5,8	30,9	32,3	43,6	28,6
1991	0,8	5,4	5,5	28,2	30,3	35,5	25,6
Halálos, nem közlekedési balesetek							
Férfi							
1954	44,0	26,7	18,7	32,8	31,0	58,8	33,0
1960	51,5	20,5	15,4	23,5	23,4	69,2	28,2
1970	24,2	22,6	9,0	20,8	32,3	119,6	37,5
1980	49,9	12,5	7,6	22,9	52,2	176,3	50,1
1988	20,4	9,0	5,4	29,6	60,1	197,9	56,8
1989	25,3	7,0	6,1	26,1	65,8	187,8	57,1
1990	46,7	8,2	7,1	26,6	67,4	198,0	60,4
1991	29,2	10,3	6,5	25,7	70,5	193,8	60,3
Nő							
1954	31,6	18,5	4,7	5,7	8,5	42,5	13,2
1960	45,3	10,7	3,4	3,2	6,0	75,2	16,3
1970	27,2	14,1	3,3	2,3	7,3	124,9	28,3
1980	45,5	5,5	1,8	3,9	13,2	189,3	43,0
1988	21,5	3,8	0,9	3,7	14,8	202,0	49,0
1989	26,7	6,0	1,9	4,4	15,3	200,8	49,9
1990	21,2	5,3	2,3	4,1	14,3	210,2	51,8
1991	14,5	4,7	3,5	4,0	14,7	205,3	51,2
Összesen							
1954	38,1	22,7	11,8	19,0	19,2	49,5	22,7
1960	48,5	15,7	9,5	13,1	14,2	72,6	22,0
1970	25,7	18,5	6,2	11,6	19,2	122,6	32,7
1980	47,8	9,1	4,8	13,5	31,7	184,0	46,5
1988	20,9	6,4	3,2	14,9	36,4	200,3	52,8
1989	26,0	6,5	4,1	15,4	39,5	195,6	53,4
1990	34,2	6,8	4,8	15,5	39,7	205,3	55,9
1991	22,0	7,6	5,0	15,0	41,4	200,7	55,6

Halálos balesetek alakulása nem és korcsoport szerint

Év	0	1-6	7-14	15-39	40-59	60-	Összesen
Halálos közlekedési balesetek							
Férfi							

1954	1	44	37	426	296	127	931
1960	0	15	28	416	296	190	945
1970	0	27	56	753	496	430	1762
1980	2	31	43	615	514	465	1670
1987	0	21	53	594	435	418	1521
1988	3	22	40	617	465	456	1606
1989	3	19	49	801	554	525	1951
1990	1	23	40	950	662	543	2219
1991	1	28	41	838	631	465	2004
Nő							
1954	1	22	11	66	66	56	222
1960	1	15	11	51	45	87	210
1970	1	29	37	87	118	209	481
1980	1	17	23	117	110	242	510
1987	2	16	13	120	120	232	503
1988	1	15	12	154	131	260	573
1989	4	21	36	171	174	294	700
1990	4	21	32	194	180	314	745
1991	0	12	24	211	161	236	644
Összesen							
1954	2	66	48	492	362	183	1153
1960	1	30	39	467	341	277	1155
1970	1	56	93	840	614	639	2243
1980	3	48	66	732	624	707	2180
1987	2	37	66	714	555	650	2024
1988	4	37	52	771	596	719	2179
1989	7	40	85	972	728	819	2651
1990	5	44	72	1144	842	857	2964
1991	1	40	65	1049	792	701	2648
Halálos, nem közlekedési balesetek							
Férfi							
1954	51	143	116	563	372	301	1546
1960	39	111	104	421	266	415	1356
1970	19	95	55	401	393	914	1877
1980	38	67	45	443	669	1339	2601
1987	25	36	38	520	808	1579	3006
1988	13	35	37	493	753	1570	2901

1989	16	27	41	503	829	1497	2913
1990	30	31	45	498	839	1563	3006
1991	19	39	39	483	883	1533	2996
Nő							
1954	34	95	28	103	114	287	661
1960	32	55	22	59	76	597	841
1970	20	56	19	45	99	1267	1506
1980	33	28	10	74	187	2045	2377
1987	14	24	9	85	204	2513	2849
1988	13	14	6	69	202	2385	2689
1989	16	22	12	81	210	2392	2733
1990	13	19	14	75	194	2475	2790
1991	9	17	20	74	201	2434	2755
Összesen							
1954	85	238	144	666	486	588	2207
1960	71	166	126	480	342	1012	2197
1970	39	151	74	446	492	2181	3383
1980	71	95	55	517	856	3384	4978
1987	39	60	47	605	1012	4092	5855
1988	26	49	43	562	955	3955	5590
1989	32	49	53	584	1039	3889	5646
1990	43	50	59	573	1033	4038	5796
1991	28	56	59	557	1084	3967	5751

Az öngyilkosságok gyakorisága korcsoportonként

Korcsoport	100000 megfelelő korú lakosra jutó öngyilkosságok száma*								
1960	1970	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	
10-14	1,4	1,8	3,6	1,3	1,2	1,9	1,6	2,9	1,1
15-19	16,3	12,4	11,4	8,1	10,5	10,8	11,3	10,0	8,6
20-24		25,3	24,0	22,5	23,2	21,1	20,8	19,2	17,7
25-29	28,6	24,8	34,5	31,9	32,7	33,4	32,4	27,8	30,0
30-34		33,6	41,8	46,7	47,0	42,8	44,9	35,6	36,7
35-39	25,4	32,4	54,3	60,2	52,0	50,3	53,0	46,1	52,4
40-44		45,5	56,6	62,4	64,6	56,9	54,3	52,8	54,8
45-49	33,5	44,2	67,3	69,5	71,4	63,9	66,2	66,1	62,7
50-54		62,9	70,7	71,2	71,3	67,6	66,4	57,5	55,0

55–59	41,6	51,1	66,6	61,7	64,8	57,2	56,6	52,4	54,3
60–64		61,9	76,4	61,0	63,2	58,9	58,2	58,7	49,8
65–69	47,3	72,1	66,1	66,5	85,1	66,0	61,4	58,3	60,8
70–74		73,5	96,6	81,1	80,5	68,5	72,4	69,8	66,7
75–79	65,8	100,4	121,6	112,0	101,4	104,5	98,7	93,6	84,2
80–	n. a.	123,2	162,5	156,9	142,2	114,8	122,6	133,5	130,0
Összesen**	34,6	43,8	57,2	56,5	57,1	52,2	52,3	49,0	48,2

* Év eleji népességgel számolva

** 15 éves és idősebb lakosra számítva

Az öngyilkosok száma az öngyilkosok lakóhelye szerint

Lakóhely (megye)	1960	1970	1980	1985	1988	1989	1990	1991
Budapest	546	702	892	744	805	767	685	691
Baranya	117	146	188	197	179	177	125	133
Bács–Kiskun	274	335	381	378	272	341	284	272
Békés	140	195	244	234	211	219	213	203
Borsod-Abaúj- Zemplén	138	150	314	332	309	341	281	267
Csongrád	151	237	289	254	291	216	243	262
Fejér	71	113	169	184	182	166	148	121
Győr-Moson- Sopron	62	93	88	102	120	95	108	93
Hajdú-Bihar	164	223	357	319	319	320	269	277
Heves	99	118	149	122	108	138	127	124
Jász-Nagykun- Szolnok	135	191	228	241	226	208	209	205
Komárom- Esztergom	45	93	120	119	118	122	133	115
Nógrád	29	56	62	95	59	66	86	63
Pest	215	309	454	461	377	381	371	406
Somogy	69	96	133	146	120	111	127	99
Szabolcs- Szatmár-Bereg	119	188	331	354	303	326	313	291
Tolna	68	100	117	122	100	117	98	102
Vas	37	64	61	70	66	61	69	56
Veszprém	75	114	134	133	114	127	141	119
Zala	38	54	86	113	92	88	85	74
Külföld és ismeretlen	–	5	12	5	6	9	18	20

Összesen	2592	3582	4809	4725	4377	4396	4133	3993
Ebből: Megyei városok	143	202	351	323	379	461	700	630
Városok	449	751	1037	1181	1190	1200	974	990
Községek	1454	1922	2517	2472	1997	1959	1756	1662

Az öngyilkosság nemenként és korcsoport szerint, 1991

	7-14	15-39	40-59	60-	Összesen
100000 megfelelő korú férfira jutó öngyilkosság	1,2	46,5	90,9	108,6	58,0
100000 megfelelő korú nőre jutó öngyilkosság	0,3	11,9	25,1	46,3	20,7

Az öngyilkosságok gyakorisága az öngyilkosok lakóhelye szerint

Lakóhely (megye)	100000 lakosra jutó öngyilkosságok száma								
	1960	1970	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Budapest	29,9	36,7	44,6	37,1	40,4	38,2	36,2	34,0	34,3
Baranya	29,9	34,5	43,6	46,1	44,5	41,3	40,8	29,9	31,8
Bács-Kiskun	47,1	58,0	67,1	67,6	65,3	49,2	61,9	52,2	50,1
Békés	30,1	43,3	54,9	54,0	56,6	50,9	53,2	51,9	49,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	16,8	19,2	38,3	40,8	41,5	39,8	44,3	37,0	35,4
Csongrád	37,9	54,2	64,1	56,8	62,0	63,8	47,3	55,4	59,8
Fejér	19,6	29,1	40,1	43,4	45,7	42,7	53,5	35,1	28,7
Győr-Moson-Sopron	15,8	22,9	20,4	23,6	25,7	28,1	22,3	25,5	21,9
Hajdú-Bihar	30,2	41,5	63,8	57,1	60,5	58,1	58,3	49,0	50,4
Heves	28,5	34,2	42,2	35,1	40,5	32,0	41,1	38,0	37,3
Jász-Nagykun-Szolnok	29,3	42,0	50,3	54,2	53,0	52,9	49,0	49,1	48,4
Komárom-Esztergom	16,4	31,0	37,2	36,9	37,2	36,9	38,2	42,3	36,6
Nógrád	12,3	23,1	25,3	39,4	28,5	25,9	29,2	38,0	28,0
Pest	27,3	35,7	47,6	48,2	47,0	38,1	38,4	39,0	42,6
Somogy	18,7	26,4	36,8	41,1	36,3	34,4	32,0	6,9	28,9
Szabolcs-Szatmár-Bereg	20,5	31,2	53,3	57,9	59,7	53,4	58,1	54,9	51,3
Tolna	25,6	38,4	43,9	46,1	45,6	38,1	44,7	38,7	40,4

Vas	13,1	22,7	21,1	24,6	27,2	23,9	22,1	25,0	20,4
Veszprém	19,0	28,0	34,4	34,0	34,3	29,5	32,9	36,9	31,2
Zala	14,0	20,0	26,7	35,4	25,5	29,6	22,8	27,8	24,3
Összesen	26,0	34,6	44,9	44,4	45,1	41,3	41,6	39,9	38,6
Ebből: Megyei városok	29,3	34,8	41,9	36,9	41,5	40,8	36,1	35,1	31,4
Városok	26,9	35,2	37,7	37,2	35,0	36,6	36,4	40,5	40,3
Községek	24,2	33,8	49,2	53,9	54,8	46,3	50,2	44,5	42,5

Az öngyilkosságok száma és aránya

Év (évek átlaga)	Öngyilkosságok száma	Öngyilkosság 100000 lakosra	Az összes halálozás %-ában
1948–49	2196	23,9	2,1
1959–60	2527	25,4	2,5
1969–70	3503	33,9	3,0
1979–80	4789	44,7	3,4
1986	4817	45,3	3,3
1987	4782	45,1	3,4
1988	4377	41,3	3,1
1989	4396	41,6	3,0
1990	4133	39,9	2,8
1991	3993	38,6	2,8

A halálozás, a természetes szaporodás, ill. fogyás (–) alakulása

Év	Halálozások	Természetes szaporodás, fogyás (–)	Év	Halálozások	Természetes szaporodás, fogyás (–)
1900	177363	90656	1980	145355	3318
1910	168875	96582	1981	144757	–1867
1920	169717	79741	1982	144318	–10759
1930	134341	85443	1983	148643	–21385
1941	123349	53698	1984	146709	–21350
1950	106902	88665	1985	147614	–17414
1960	101525	44936	1986	147089	–18885
1970	120197	31622	1987	142601	–16761

1975	131102	63138	1988	140042	-15746
1976	132240	53165	1989	144695	-21391
1977	132031	45543	1990	145660	-19981
1978	140121	28039	1991	144813	-17606
1979	136829	23535			

Világgazdaság

Irányzatok a világgazdaságban

A fejlett ipari országokban 1992-ben is folytatódott az 1991-es Öböl-válság következményeivel súlyosbított ciklikus recesszió, ill. a gazdasági növekedés lassulása. A Gazdasági Együttműködés és Fejlesztési Szervezet (OECD) 24 tagállama mint csoport alig 1,5%-os gazdasági növekedést produkált, ami 0,4%-kal elmaradt attól az ütemtől, amit a párizsi székhelyű szervezet még az év közepén is valószínűsített. Az 1992-es gazdasági év napfényes oldalához tartozik viszont, hogy az infláció az OECD-országokban az 1991-es 4%-ról 3,5%-ra mérséklődött. Ennek azonban csak egyik oka volt a 80-as évek túlzásai után kijózanodott monetáris politika, fontos szerepet játszott a recesszió is: a gazdasági növekedés csökkenése, ill. negatívba fordulása szűkítette a piacot, ami a részesedésüket megtartani igyekvő termelőket arra kényszerítette, hogy árakat egyáltalán ne növeljék, vagy egyenesen csökkentsék.

Elsődleges problémává vált viszont a munkanélküliség, aminek 2, egymást erősítő oka van. A modern ipari társadalmak egyre inkább szolgáltató társadalmakká váltak, ám ez, a klasszikus közgazdaságtanban harmadiknak (terciernek) nevezett szektor nem tudja fölszívni a termelőágazatokban a produktivitás emelkedése következtében felszabaduló munkaerőt. Emellett a recesszió általános visszaesést hozott magával, ami a szerkezetváltás következtében állást keresők számát a gazdaság mélyrepülése nyomán utcára kerülőkkel gyarapította. Mindez azt eredményezte, hogy az OECD-országokban tavaly 7,9%-ra kúszott a munkanélküliség, ami azt jelenti, hogy több mint 30 millió aktív korú ember volt állás nélkül.

A korábban a világgazdaság motorjának számító Egyesült Államok felemás évet zárt. A 80-as évek hitelből finanszírozott boomja után ingataggá vált amerikai gazdasági növekedést végleg semmissé tette az Öböl-válság, amely recesszióba taszította a gazdaságot. Ez a visszaesés nem volt olyan mély, mint a 30-as évek válsága, ám azóta a leghosszabbnak bizonyult. Az optimista jeleket kereső Bush többször is látta már a recesszió végét, a kilábalás bizonyítéka azonban csak a nov. 3-i elnökválasztás után került napvilágra.

Az amerikai gazdaság magára találását több tényező is akadályozta. A 80-as évek örökségként összeomlott ingatlanpiac, takarékpénztári csőd, rekordmagasságba emelkedett költségvetési deficit és krónikus hiányt mutató kereskedelmi mérleg nehezítette az amerikai gazdaságpolitikusok dolgát és a szisztematikus kamatsökkentésre szűkítette a jegybank szerepét ellátó Fed mozgásterét. A noszogatókra végül éves szinten – elsősorban a második félév lendültének köszönhetően – az amerikai gazdaság 2%-os növekedéssel reagált, ám a tartósan 7% fölötti munkanélküliség jelezte az instabilitás veszélyét.

Az Európai Közösségek (EK) gazdasági teljesítményére a világgazdasági recesszió mellett a tervezett unióval kapcsolatos politikai bizonytalanság is rányomta a bélyegét. Febr. 12-én Jacques Delors, az EK brüsszeli bizottságának ambiciózus vezetője még abban a hitben terjesztette elő a következő 5 évre szóló expanzív közösségi költségvetési tervezetét, hogy az előző évben a hollandiai

kisvárosban, Maastrichtban aláírt uniós szerződés szinte gond nélkül veszi a ratifikációs akadályokat. Ebben az eddigi évi 66 milliárdnál 20 milliárd ECU-vel többet szeretett volna bekasszírozni a tagállamoktól. A terv mögött fölösleges költségeket sejtő Tizenkettek – Maastricht ide vagy oda – még a módosított elképzelésekből sem kértek. Jún. 2-a jelezte az EK válságát, a dánok ugyanis referendumukon hajszálnyi többséggel elutasították az uniós szerződés ratifikálását, s innen egyenes út vezetett a szinte az összes tagállam gazdaságát megrázó és a maastrichti elképzelések kivitelezhetőségét megkérdőjelező szept.-i valutaválságig.

Az EK bajai mögött nem utolsósorban az rejtett, hogy a német gazdaság lokomotívja kifulladt, az addig dinamikus nyugatnémet gazdaság nem bírta az újraegyesítés költségeit, az 5 keletnémet tartomány felzárkóztatásának terhét. Az elszaladó költségvetési hiányt látva ugyanis a Bundesbank aprólékos, de kitartó munkával történelmi magasságba emelte mind a pénzügyi kamatlábak padlóját jelentő leszámítolási, mind pedig a plafont adó lombardkamatlábát. Ezzel ugyan sikerült 4% körüli szintre szorítani az inflációt, ám a monetáris szigor nemcsak a német gazdaságot taszította recesszióba, hanem a nyugat-európai országokon is rengéshullámot küldött végig. Az EK árfolyam-lebegtetési mechanizmusán keresztül ugyanis a többi tagország szorosán kötődik a német márkához, s vele a valuta mögött lévő monetáris politikához, ami megakadályozta, hogy hatásos gazdaságélénkítő lépéseket tegyenek. Ezért az EK egésze 1992-ben alig érzékelhető, 0,5%-os gazdasági növekedést regisztrálhatott, aminél jobb teljesítményre ezúttal Németország sem volt képes.

A világgazdaság lokomotívjává tavaly a japán gazdaság sem tudott válni. A kelő nap országában ugyan nem következett be gazdasági visszaesés, de ott a növekedés 2% körülire csökkenése az utóbbi évtizedek tradíciói szerint felér a recesszióval. Hasonlóan az Egyesült Államokhoz és Nagy-Britanniához, Japánban is a 80-as évek buborékgazdaságának kipukkanása okozta a bajok nagy részét, ami a másik 2 országnál hangsúlyosabban mutatkozott meg a részvények tőzsdei árfolyamának mélyrepülésében. A hagyományosan meglehetősen intervencionalista japán gazdaságpolitika sokféle eszközt bevetett: az ingatlan- és a részvénytőzsdék összeomlása miatt nehéz helyzetbe került bankok állami infúziót kaptak, a kamatokat történelmi mélypontra süllyesztették, és 87 milliárd dollárnyi – a legtöbb fejlett ipari ország számára elérhetetlen álmoknak tűnő – költségvetési keresletélénkítési csomagot állítottak össze.

A sokáig tanítómesternek tartott Japánt a gazdasági növekedés ütemét tekintve 1992-ben is fölülmúlta a 4 legfontosabb délkelet-ázsiai gazdaság – Hongkong, Szingapúr, Tajvan és Dél-Korea –, ám mindegyikükön jelentkeztek a kifáradás jelei. Szingapúr fizikai korlátaival, Tajvan az emelkedő munkaerőköltségekkel küzdött, míg Dél-Koreában a gazdasági növekedéssel lépést nem tartó életszínvonaluk miatt elégedetlen munkások a korábbinál gyakrabban nyúltak a sztrájk fegyveréhez. Hongkong gazdasági kilátásait 1992 második felétől beárnyékolta, hogy az új brit kormányzó, Chris Patten elődjénél harciasabb és demokratizálási terveivel kihívta a brit koronagyarmatot 1997-ben visszakapó Peking haragját. Ráadásul Kína azt sem nézi jó szemmel, hogy Hongkong hipermodern nemzetközi repülőteret akar építeni, ezt ugyanis a szerinte őt illető valutatartalékok bűnös elpazarlásának tartja.

Kína viszont az az ázsiai ország, amely az 1992-es év sikertörténetét produkálta. A gazdasági növekedés felülmúlta a 12%-ot, a reformok pedig a kedvezményeket addig egyedül élvező tengerparti területekről „megindultak” a szárazföld belseje felé. Az 1989-es pekingi Tienanmen téri vérengzés következtében a nyugati tőke ugyan visszavonult Kínából, ám az ázsiai tőke – azon belül is a külföldön élő kínaiak, a hongkongiak és a tajvaniak tőkéje – pótolta a hiányt, s a belső lendülettel párosulva olyannyira fölgyorsította a kínai gazdaság motorját, hogy 1992 végén már a túlfűtöttségtől kellett tartani. A gazdasági reformok új lendületét – az évszázados hagyományoknak megfelelően – egy személy politikai gesztusa indította el: a hivatalos pozíciót már nem viselő, de mégis Kína első számú vezetőjének számító Teng Hsziao-ping 1992. jan.-ban a sanghaji különleges gazdasági övezetben a gazdasági változás irányába tett erőfeszítések fokozására szólított föl. Kelet-Európában az ún. visegrádi országok közül Magyarországon tovább csökkent a hazai össztermék (GDP), Lengyelországban viszont a mélypontról fölfelé kapaszkodni látszott a gazdaság.

Cseh-Szlovákiában a recesszió mérsékeltebb volt, ám a gazdaságirányítás elé külön feladatokat állított a kuponos privatizáció, s különösen Csehország és Szlovákia 1993. jan. 1-jei kettéválása. Az elemzések szerint ebből a viszonylag fejlett ipari bázist öröklő, és a keresztfinanszírozás ballasztjától megszabaduló Csehország húzhat hasznot, míg az elmaradott iparral – benne a keleti blokk felbomlása által sújtott hadiipar zömével – és nem eléggé hatékony mezőgazdasággal rendelkező Szlovákia inkább veszített.

Az egykori Jugoszlávia területén a polgárháború káoszba taszította a gazdaságot, szétzilálta a kereskedelmi kapcsolatokat, és beindította a hiperinflációt. Ez alól csak az idejekorán és kevés véráldozattal elszakadó, a Nyugattal jó kapcsolatokkal rendelkező Szlovénia, s kisebb mértékben Horvátország volt kivétel. Romániában és Bulgáriában kormányválságok nehezítették a gazdaság irányítását, amiben sem fejlett ipari és mezőgazdasági bázis, sem pedig jelentős mennyiségben beáramló külföldi tőke nem segített.

A szovjet utódállamokat 1992-ben az unióban egybefűzőtt kereskedelmi-gazdasági szálak további lazulása volt a jellemző. A Független Államok Közössége márc. 31-én ugyan új föderációs szerződést kötött, ez azonban képtelen volt megállítani a helyenként polgárháborúval súlyosbított elszakadást. A kisebb utódállamok közül előnyösebb helyzetben azok vannak, amelyek a Nyugat számára is fontos nyersanyagkészlettel rendelkeznek, s közülük is kiemelkedik – nemcsak területének nagyságát tekintve – Kazahsztán, Oroszországban 1992. jan. 1-jével fölszabadították az árakat, ami az infláció gyorsulásához, a rubel gyors elértéktelenedéséhez és a gazdasági válság súlyosbodásához vezetett. A reformok keretében végre megindult a privatizáció, ám az év végére megbukott Jegor Gajdar miniszterelnök, ami a gazdaság átalakítási folyamatának lassulását vetítette előre.

A nemzeti össztermék (GNP) évi növekedésének üteme, 1980–1991 (%)

Ország	1980	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Fejlett tőkés országok együttesen	1,3	2,6	4,6	3,4	2,7	3,3	4,5	3,3	2,6	1,0
Egyesült Államok	-0,2	3,6	6,4	2,7	2,5	2,9	3,9	2,5	0,9	-0,7
Kanada	1,5	3,1	5,5	4,0	3,0	3,3	4,2	3,0	0,9	-1,5
Japán	4,9	3,0	5,8	4,6	2,5	3,3	5,7	4,7	5,6	4,5
Németország ⁱⁱⁱ 1	1,5	1,8	3,0	2,5	2,5	1,7	3,6	3,8	4,5	3,1
NDK	4,4	4,6	5,5	5,2	4,3	3,6	3,0	2,0	-	-
Franciaország	1,1	0,7	1,5	1,1	2,3	1,9	3,5	3,9	2,8	1,3
Olaszország	3,9	-0,2	2,8	2,3	2,8	3,0	3,7	3,0	2,0	1,4
Nagy-Britannia	-2,2	3,7	2,1	3,7	2,5	4,0	4,1	1,9	0,6	-2,2
Szovjetunió	3,9	4,2	2,9	3,5	4,1	2,3	4,4	2,4	-4,0	n. a.
Magyarország	-0,9	0,3	2,5	-1,4	1,5	4,1	-0,1	0,4	-3,3	-10,2
Kína	4,5	9,8	13,4	12,3	11,6	7,4	11,0	4,0	5,2	n. a.
Fejlődő országok együttesen	3,5	0,8	4,1	4,5	4,6	3,0	4,4	3,1	1,3	2,2

A fogyasztói árak alakulása, 1971–91 (évi %-os változás)

	1971–80 átlaga	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Fejlett ipari országok	8,7	7,5	4,9	4,7	4,1	2,3	1,6	3,3	4,5	5,0	4,3
Fejlődő országok*	20,5	25,2	32,4	38,2	39,7	31,1	39,2	56,8	75,5	98,6	47,0

* A csoportosítás az IMF-tagság alapján készült, a fejlődő országok közé sorolva – a 21 legfejlettebb tőkés országokon kívül – a többi tagországot.

Egyes országok és régiók részesedése a világ összes GDP-jéből (%)

Ország, régió	1970	1980	1986	1987–89	Ország, régió	1970	1980	1986	1987–89
Japán	6	9	13	15	Fejlődő országok	12	19	15	24
					Ezen belül:				
Egyesült Államok	32	23	28	27	Kelet-Európa*	14	8	8	6
Fejlett tőkés országok	68	68	72	76	Kína	3	2	2	n. a.

* A Szovjetunióval

A fogyasztói árak emelkedésének évi üteme (%)

Ország	1980	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Fejlett tőkés országok együttesen	14,2	8,6	6,1	6,3	5,7	3,7	4,7	3,9	4,3	5,8	5,2
Egyesült Államok	13,5	6,1	3,2	4,3	3,6	1,9	3,7	4,0	4,8	5,4	4,2
Kanada	10,2	10,8	5,8	4,4	4,0	4,1	4,4	4,0	5,0	4,8	5,6
Japán	2,6	2,8	1,8	2,2	2,0	0,6	0,1	0,7	2,3	3,1	3,3
Németország ^{iv 1}	5,4	5,3	3,3	2,4	2,2	-0,2	0,2	1,2	2,8	2,7	3,5
Franciaország	13,6	11,8	9,6	7,4	5,8	2,5	3,3	2,6	3,6	3,4	3,2
Olaszország	21,2	16,5	14,7	10,8	9,2	5,8	4,6	5,0	6,6	6,1	6,4
Nagy-Britannia	18,0	8,6	4,6	5,0	6,1	3,4	4,1	5,0	7,8	9,5	5,9
Szovjetunió	1,0	3,0	1,0	-1,0	1,0	1,8	1,6	0,0	2,0	5	n. a.
Magyarország	9,1	6,9	7,3	8,3	7,0	5,3	8,6	15,5	17,0	28,9	35,0
Kína	n. a.	2,0	2,0	2,8	8,8	6,0	7,3	18,5	16,3	1,3	n. a.
Cseh-Szlovákia	2,9	5,1	0,9	0,9	2,2	0,5	0,1	0,1	1,4	10,0	57,9
Lengyelország	n. a.	104,5	21,4	14,8	15,1	17,7	25,2	60,2	251,1	585,8	70,3

A fogyasztói árindex alakulása néhány országban

(1980 = 100; A: minden cikkre; B: élelmiszerekre)

Ausztria	2,1	3,3	1,6	4,1	3,0	5,1	-2,5	2,1
Belgium	2,1	3,2	1,7	1,9	3,7	3,0	-4,9	2,2
Dánia	3,9	2,4	2,5	0,9	5,4	3,8	4,2	1,6
Egyesült Államok	4,1	4,2	4,6	3,0	5,1	4,5	1,0	3,2
Franciaország	3,2	3,2	3,5	3,1	5,6	5,0	-1,7	2,1
Hollandia	0,7	3,9	0,0	3,0	2,7	4,2	-5,3	9,1
Japán	1,3	3,3	1,3	4,9	n. a.	n. a.	-3,2	2,3
Kanada	4,4	5,6	4,1	4,8	5,2	3,5	1,5	11,8
Magyarország	14,8	35,0	15,4	21,9	20,5	30,3	12,1	81,0
Nagy-Britannia	5,9	5,9	5,1	6,3	12,7	-1,8	3,2	8,0
Németország ^{v1}	1,4	3,5	1,1	2,5	2,5	4,3	-3,0	4,6
Olaszország	5,7	6,3	4,9	6,4	6,2	6,3	3,4	11,2
Svájc	2,5	5,8	2,5	4,5	4,4	9,9	-4,9	3,2

Az infláció mértéke néhány fejlett ipari országban (a fogyasztói árak évi átlagos %-os változása)

Év	Egyesült Államok	Japán	Németország ^{vi1}	Franciaország	Nagy-Britannia	Olaszország	Kanada
1979	11,3	3,6	4,1	10,8	13,4	14,8	9,2
1980	13,5	2,6	5,4	13,6	18,0	21,2	10,2
1981	10,4	4,9	6,3	13,4	11,9	19,3	12,5
1982	6,1	2,8	5,3	11,8	8,6	16,5	10,8
1983	3,2	1,8	3,3	9,6	4,6	14,7	5,8
1984	4,3	2,2	2,4	7,4	5,0	10,8	4,4
1985	3,6	2,0	2,2	5,8	6,1	9,2	4,0
1986	1,9	0,6	-0,2	2,5	3,4	5,8	4,1
1987	3,7	0,1	0,2	3,3	4,1	4,6	4,4
1988	4,0	0,7	1,2	2,6	5,0	5,0	4,0
1989	4,8	2,3	2,8	3,6	7,8	6,6	5,0
1990	5,4	3,1	2,7	3,4	9,5	6,1	4,8
1991	4,2	3,3	3,5	3,2	5,9	6,4	5,6

A munkanélküliség a fejlett tőkés országokban, a munkaképes korú lakosság %-ában, 1980–91

Ország	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
--------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

december			december						
Bulgária	–	1,4	11,7	16 ²	Magyarország	0,5	1,6	8,5	11,4
Cseh-Szlovákia	–	1,0	6,6	5,2	Románia	n. a.	n. a.	2,7	10 ²
Lengyelország	0,3	6,1	11,8	13,6					

² Becsült adat.

A foglalkoztatottak számának alakulása a fejlett tőkés országokban (%)

Ország	1980	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	0,5	-0,9	1,3	4,1	2,0	2,3	2,6	2,3	2,0	0,5	-0,9
Japán	1,0	1,0	1,7	0,6	0,7	0,8	1,0	1,7	1,9	2,0	1,9
Németország ^{x1}	2,0	-0,6	-1,2	-0,5	0,5	1,9	1,3	0,7	1,3	2,6	1,5
Franciaország	0,0	0,0	-0,3	-1,0	-0,3	0,2	0,2	0,8	1,2	1,0	0,4
Olaszország	1,3	-0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	-0,1	1,1	0,1	1,9	0,9
Nagy-Britannia	-0,1	-1,9	-0,2	2,1	1,1	0,3	2,3	3,4	3,1	0,3	-2,8
Kanada	3,0	-3,5	0,5	2,4	2,6	2,8	2,9	3,2	2,0	0,7	-1,8
Nagy országok*	0,7	-0,5	0,7	1,9	1,2	1,5	1,7	2,0	1,8	1,1	0,0
Európai kis országok**	-0,1	-0,3	0,4	0,4	0,9	1,7	1,9	1,5	1,6	1,8	0,0
Ausztrália	2,8	0,0	-1,8	3,0	3,1	4,1	2,2	3,7	4,4	1,8	-2,0
OECD	0,6	-0,5	0,6	1,7	1,2	1,6	1,8	1,9	1,8	1,3	-0,1
Közös Piac	0,3	-0,8	-0,4	0,0	0,4	0,9	1,2	1,7	1,7	1,6	0,1

* Egyesült Államok, Franciaország, Japán, Kanada, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország

** Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Görögország, Izland, Írország, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Portugália, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország

A beruházások alakulásának évi üteme a fejlett tőkés országokban (%)

Ország	1980	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	-7,9	-9,6	8,2	16,8	5,3	1,0	1,9	5,6	1,6	-1,6	-7,6
Japán	0,0	-0,1	-1,0	4,7	5,3	4,8	9,6	11,9	8,9	9,5	3,5
Németország ^{x1}	2,8	-5,3	3,2	0,3	0,1	3,3	2,2	4,6	7,2	8,8	6,7
Franciaország	2,6	-1,4	-3,6	-2,6	3,2	4,5	4,8	8,6	7,5	2,9	-0,6
Olaszország	8,7	-5,2	-0,9	4,5	1,4	1,6	5,8	6,8	4,5	3,3	0,9
Nagy-Britannia	-5,4	5,4	5,0	8,5	4,0	1,9	10,0	14,1	4,0	-2,4	-10,3
Kanada	7,5	-11,0	-0,3	2,1	9,5	6,0	10,3	10,2	4,5	-3,3	-3,5
Nagy országok*	-2,2	-4,9	3,6	8,9	4,5	2,8	5,0	7,9	4,8	2,5	-2,5

Európai kis országok**	1,4	-1,4	0,4	1,8	4,3	7,5	5,3	7,9	7,6	2,6	-1,4
Ausztrália	5,0	-2,3	-8,5	8,9	10,4	-1,8	2,6	8,2	10,0	-5,9	-11,2
OECD	-1,6	-4,4	3,0	8,1	4,6	3,3	5,0	7,9	5,2	2,4	-2,5
Közös Piac	1,8	-1,7	0,4	1,8	2,5	4,1	5,1	8,7	6,5	4,2	0,2

* Egyesült Államok, Franciaország, Japán, Kanada, Nagy-Britannia, Olaszország.

** Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Görögország, Izland, Írország, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Portugália, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország.

Egy főre jutó költségvetési bevétel (USD)

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	483	743	1990	3090	3656	3193	3400	3990	4905	5299	5300
Ausztria	452	691	1920	4193	3580	3712	5280	6550	7015	6799	8473
Belgium	547	935	2636	5326	3688	3851	5350	6738	7047	6855	8665
Dánia	640	1296	3076	5885	5078	5565	8168	10286	10951	10341	12235
Egyesült Államok	892	1404	2029	3399	4358	4740	4946	5399	5707	6117	6358
Finnország	539	743	2110	3564	3746	4080	5520	6492	8068	8719	10469
Franciaország	702	987	2398	5145	4049	4215	5809	7095	7553	7509	9229
Görögország	154	287	590	1223	1190	1182	1459	1725	1841	1795	2371
Hollandia	538	965	2779	5484	3889	3901	5503	7020	7456	6909	8449
Írország	243	411	833	1925	1975	2020	2786	3307	3810	3630	4519
Japán	175	397	964	2358	2906	3111	4698	5954	7264	7283	7601
Kanada	707	1264	2490	3589	4618	4672	4910	5772	6652	7502	8042
Luxemburg	646	1001	2815	5743	4466	4719	6537	8248	8997	9174	11516
Nagy-Britannia	564	823	1477	3371	2879	3052	3707	4469	5423	5396	6232
Norvégia	633	1132	3186	6649	6133	6664	8327	9539	10164	9792	11533
NSZK	619	1002	2431	5020	3779	3867	5480	6886	7319	7293	8882
Olaszország	328	523	1004	2421	2527	2565	3794	4778	5360	5725	7432
Portugália	81	170	420	776	648	679	1018	1188	1479	1625	2107
Spanyolország	107	187	579	1366	1191	1239	1828	2460	2910	3385	4334
Svájc	485	788	2511	4899	4510	4544	6698	8267	8953	8377	10490
Svédország	1000	1665	3880	7373	5760	6068	8407	10735	11917	12537	15154
Törökország	40	63	185	276	176	205	257	311	300	362	528
Új-Zéland	528	623	1343	2353	2225	2299	2957	4042	4744	4931	4814
OECD-országok összesen	493	783	1898	3740	3349	3483	4643	5733	6390	6429	7600
Európai OECD-országok	476	756	1933	3946	3293	3451	4764	5918	6531	6482	7910
EGK-országok	431	716	1753	3641	2947	3071	4287	5350	5845	5803	7164

Fogyasztási és forgalmi adók a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	8,1	7,7	8,1	8,8	10,1	9,9	9,6	9,4	8,7	8,7	8,5
Ausztria	13,0	13,3	13,3	13,0	14,1	14,0	13,8	13,7	13,5	13,4	13,1
Belgium	11,6	12,5	11,0	11,6	11,7	11,7	11,4	11,7	11,4	11,3	11,4
Dánia	12,1	15,7	13,9	17,0	16,7	16,8	17,9	17,4	17,5	16,6	16,2
Egyesült Államok	5,7	5,6	5,4	4,9	5,2	5,2	5,1	5,0	5,0	4,8	4,9
Finnország	12,7	12,7	11,9	12,8	13,3	13,4	13,7	13,8	14,2	14,3	14,2
Franciaország	13,2	13,4	12,3	12,7	13,0	13,2	12,9	13,0	12,9	12,5	12,3
Görögország	10,7	12,2	11,9	12,1	15,0	15,0	16,8	17,8	16,1	15,0	16,7
Hollandia	9,5	10,4	10,6	11,6	11,4	11,5	11,9	12,6	12,5	12,0	11,9
Írország	13,7	16,4	14,7	14,9	17,6	16,9	17,1	16,5	17,0	16,4	15,8
Japán	4,8	4,4	3,6	4,2	3,9	3,9	3,8	3,8	3,9	3,9	4,1
Kanada	10,5	9,9	10,4	10,3	11,8	10,5	10,0	10,1	10,3	10,4	10,2
Luxemburg	7,6	6,3	9,0	9,7	10,7	12,0	11,7	12,0	12,2	11,7	11,8
Nagy-Britannia	10,0	10,6	9,0	10,3	11,7	11,8	11,8	11,7	11,6	11,3	11,1
Norvégia	13,7	16,8	16,9	16,7	16,5	17,8	19,4	19,2	17,9	16,7	16,4
NSZK	10,4	10,5	9,7	10,3	10,2	9,8	9,5	9,7	9,5	9,8	10,3
Olaszország	10,1	10,1	7,7	8,0	9,1	8,7	9,4	9,6	10,4	10,2	11,0
Portugália	8,1	10,3	10,1	12,9	14,3	13,5	16,8	15,5	16,7	15,8	15,2
Spanyolország	5,8	6,0	4,7	4,9	7,5	8,3	10,2	10,0	10,1	10,0	9,7
Svájc	6,3	6,4	5,9	6,3	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1	5,9	5,8
Svédország	11,0	11,3	10,6	11,8	12,6	13,3	13,2	13,6	13,4	13,5	14,0
Törökország	8,1	8,7	8,6	5,6	4,8	7,1	7,1	7,7	7,2	7,2	7,8
Új-Zéland	6,9	7,5	7,6	7,4	8,9	7,9	8,8	12,4	11,8	12,9	12,9
OECD-országok összesen	10,0	10,7	10,3	10,7	11,1	11,5	11,9	12,1	12,0	11,8	11,8
Európai OECD- országok	10,8	11,6	11,1	11,6	12,0	12,6	13,0	13,1	13,1	12,7	12,7
EGK-országok	10,3	11,2	10,4	11,3	12,4	12,4	13,1	13,1	13,2	12,7	12,8

Bér- vagy foglalkoztatási adó a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	0,7	0,7	1,6	1,4	1,5	1,4	1,6	1,7	1,7	1,7	1,9
Ausztria	2,6	2,8	3,1	2,9	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,5	2,5

Finnország	1,6	1,5	0,9	0,1	0,1	0,2	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Franciaország	1,6	0,4	0,7	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Görögország	0,2	0,2	0,2	0,5	0,5	0,5	0,6	0,4	0,4	0,6	0,3
Írország	–	–	–	0,1	1,0	0,9	0,7	0,5	0,6	0,5	0,5
Luxemburg	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Olaszország	n. a.	n. a.	n. a.	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Svédország	n. a.	0,4	1,9	1,3	2,4	2,2	2,4	2,5	1,9	1,8	1,8
OECD-országok összesen	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Európai OECD- országok	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
EGK-országok	0,2	0,3	0,2	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Vagyonadó a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	2,7	2,7	2,4	2,2	2,4	2,4	2,5	2,8	3,0	2,7	2,7
Ausztria	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Belgium	1,2	1,1	1,0	1,0	0,8	0,8	0,9	1,1	1,1	1,2	1,2
Dánia	2,4	2,4	2,4	2,6	2,0	2,1	2,4	2,6	2,4	2,2	2,0
Egyesült Államok	4,0	4,0	3,8	3,0	2,9	2,9	3,0	3,1	3,0	3,1	3,2
Finnország	1,2	0,7	0,7	0,7	1,0	1,1	1,2	1,2	1,4	1,5	1,1
Franciaország	1,5	1,2	1,3	1,5	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,3	2,3
Görögország	2,1	2,3	2,5	1,3	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1	1,7
Hollandia	1,5	1,3	1,0	1,6	1,5	1,6	1,6	1,8	1,7	1,7	1,7
Írország	3,9	3,8	3,1	1,8	1,5	1,5	1,5	1,7	1,6	1,8	1,7
Japán	1,5	1,5	1,9	2,1	2,6	2,7	3,1	3,3	3,4	3,1	2,8
Kanada	3,3	4,1	3,0	2,9	3,2	3,1	3,2	3,1	3,1	3,2	3,3
Luxemburg	1,9	2,0	2,2	2,6	2,5	2,8	3,0	3,4	3,7	4,0	4,3
Nagy-Britannia	4,4	4,6	4,5	4,2	4,5	4,5	4,9	4,9	4,8	4,7	3,1
Norvégia	1,0	0,9	1,0	0,8	0,8	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,3
NSZK	1,8	1,6	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Olaszország	1,8	1,6	0,9	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Portugália	0,9	1,0	0,6	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,5	0,8
Spanyolország	0,9	1,1	1,2	1,1	1,1	1,0	1,1	1,6	1,7	1,8	1,9
Svájc	1,8	2,1	2,1	2,2	2,5	2,6	2,8	2,7	2,7	2,8	2,5
Svédország	0,6	0,6	0,5	0,5	0,8	1,2	1,5	3,2	1,7	1,9	2,0

Törökország	1,6	1,9	1,4	1,2	0,8	0,9	0,8	0,8	0,6	0,6	0,6
Új-Zéland	2,8	2,8	2,9	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4	2,3	2,5	2,4
OECD-országok összesen	2,0	2,0	1,9	1,7	1,7	1,8	1,9	2,1	2,0	2,1	2,0
Európai OECD- országok	1,7	1,7	1,6	1,5	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8
EGK-országok	2,0	2,0	1,8	1,7	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9

Társadalombiztosítási járulék a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztria	8,6	9,1	10,7	12,7	13,4	13,7	13,7	13,7	13,8	13,7	13,7
Belgium	9,8	10,9	13,3	13,5	15,0	15,7	15,9	16,2	15,8	15,4	15,6
Dánia	1,6	1,6	0,5	0,8	1,8	1,9	1,5	1,9	1,3	1,4	1,5
Egyesült Államok	4,2	5,6	7,1	7,7	8,3	8,6	8,6	8,7	8,7	8,6	8,8
Finnország	0,9	1,5	3,1	3,1	3,1	3,4	3,5	3,2	3,1	3,0	2,8
Franciaország	11,8	12,7	15,0	17,8	19,2	19,3	18,8	19,1	19,0	19,2	19,3
Görögország	6,9	7,6	7,5	9,7	12,1	12,5	12,0	11,6	10,8	10,5	10,4
Hollandia	10,2	13,2	16,8	17,4	20,0	19,9	19,6	20,7	20,5	18,9	16,9
Írország	1,7	2,6	4,3	4,9	5,7	5,6	5,5	5,4	5,7	5,4	5,5
Japán	4,0	4,4	6,1	7,4	8,1	8,4	8,5	8,5	8,5	8,6	9,2
Kanada	1,4	3,0	3,3	3,3	4,2	4,5	4,7	4,7	4,7	4,7	5,3
Luxemburg	9,9	8,8	12,6	13,5	11,2	12,6	12,4	14,0	13,7	13,4	13,9
Nagy-Britannia	4,7	5,1	6,2	5,8	6,8	6,7	6,9	6,7	6,9	6,6	6,4
Norvégia	4,0	6,3	11,1	9,9	9,7	9,8	11,1	11,3	12,2	12,5	12,1
NSZK	8,5	10,0	12,2	13,1	13,6	13,9	14,0	14,2	14,1	13,9	13,9
Olaszország	8,7	9,9	12,0	11,5	12,0	11,9	12,4	12,4	12,3	12,5	12,9
Portugália	4,0	5,5	8,5	8,5	8,3	8,2	8,9	8,9	9,3	9,2	9,6
Spanyolország	4,0	6,3	9,2	11,6	12,0	11,9	11,7	11,8	11,6	12,0	12,2
Svájc	4,7	5,6	8,6	9,5	10,3	10,3	10,2	10,3	10,4	10,4	10,4
Svédország	4,3	6,0	8,5	14,1	13,2	12,5	13,3	13,5	13,9	14,6	15,7
Törökország	0,9	1,1	2,0	3,0	3,0	2,8	3,1	3,8	3,4	4,5	5,5
OECD-országok összesen	4,9	5,8	7,5	8,3	9,2	8,9	9,0	9,2	9,2	9,2	9,3
Európai OECD- országok	5,7	6,6	8,6	9,5	10,6	10,2	10,3	10,5	10,5	10,4	10,5
EGK-országok	6,8	7,8	9,9	10,7	11,5	11,7	11,6	11,9	11,8	11,5	11,5

Társaságok nyereségadója a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	3,8	4,1	3,4	3,5	2,9	2,8	2,8	3,1	3,2	3,8	4,3
Ausztria	1,9	1,6	1,7	1,4	1,3	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4
Belgium	1,9	2,4	3,0	2,5	2,9	3,1	3,1	3,1	3,2	3,0	2,9
Dánia	1,4	1,1	1,3	1,5	2,5	2,4	3,1	2,3	2,3	2,1	1,6
Egyesült Államok	4,1	3,7	3,1	3,0	2,0	2,1	2,0	2,4	2,5	2,5	2,2
Finnország	2,5	1,7	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,6	1,6	2,1
Franciaország	1,8	2,2	1,9	2,1	1,9	2,0	2,2	2,3	2,3	2,4	2,3
Görögország	0,4	0,4	0,9	1,1	0,9	1,0	1,5	1,7	1,4	1,5	2,1
Hollandia	2,7	2,5	3,4	3,0	2,6	3,1	3,4	3,7	3,5	3,3	3,4
Írország	2,4	2,7	1,5	1,5	1,3	1,2	1,4	1,3	1,5	1,2	1,8
Japán	4,1	5,2	4,3	5,5	5,8	5,8	5,9	6,8	7,5	7,5	6,7
Kanada	3,9	3,5	4,4	3,7	2,9	2,7	2,7	2,8	2,9	3,0	2,5
Luxemburg	3,4	6,0	6,7	7,6	6,7	9,1	8,0	8,4	8,3	8,5	8,2
Nagy-Britannia	2,2	2,3	2,4	2,9	4,5	4,8	4,0	3,9	4,0	4,5	4,0
Norvégia	1,3	1,3	1,3	6,2	7,6	8,1	6,7	3,2	2,7	2,4	4,1
NSZK	2,5	1,9	1,6	2,1	2,0	2,3	2,3	1,9	2,0	2,1	1,8
Olaszország	1,8	1,7	1,7	2,4	3,4	3,2	3,8	3,8	3,5	3,8	3,9
Spanyolország	1,3	1,4	1,3	1,2	1,5	1,5	1,7	2,2	2,1	3,0	3,0
Svájc	1,5	1,8	2,3	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	2,2	2,0	2,1
Svédország	2,2	1,8	1,9	1,2	1,8	1,7	2,5	2,3	2,9	2,1	1,8
Törökország	0,7	1,1	1,1	0,9	1,6	1,9	2,7	2,6	2,4	2,4	1,9
Új-Zéland	5,1	4,9	3,7	2,6	2,9	2,8	2,3	3,4	2,9	3,6	2,5
OECD-országok összesen	2,3	2,5	2,4	2,6	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Európai OECD- országok	1,8	2,0	2,0	2,3	2,7	2,8	2,9	2,7	2,7	2,6	2,7
EGK-országok	2,0	2,3	2,3	2,5	2,7	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1

Természetes személyek jövedelemadója a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	8,0	9,0	12,0	12,5	13,8	13,6	14,4	14,0	14,0	13,5	13,3
Ausztria	6,9	7,4	8,4	9,6	9,5	9,9	10,0	9,6	9,5	8,2	8,8
Belgium	6,4	8,8	13,3	15,6	16,0	16,2	15,8	15,5	14,7	13,6	13,8
Dánia	12,4	19,6	23,1	23,5	23,7	24,6	24,4	25,4	26,4	26,1	25,6

Egyesült Államok	7,9	10,3	9,5	10,9	10,0	10,4	10,2	10,9	10,2	10,6	10,7
Finnország	10,6	13,2	17,0	14,7	16,5	17,4	18,6	16,3	17,5	16,9	17,8
Franciaország	3,7	4,2	4,5	5,4	6,0	5,7	5,6	5,7	5,3	5,1	5,2
Görögország	1,5	2,5	2,3	4,4	5,0	4,9	4,9	4,7	4,9	4,4	5,3
Hollandia	9,2	10,1	11,8	12,0	9,4	8,7	9,3	9,5	9,9	9,7	11,2
Írország	4,3	5,7	7,9	10,9	12,0	11,9	12,7	13,5	14,1	11,8	11,9
Japán	4,0	4,2	5,0	6,2	6,7	6,8	7,1	7,1	7,0	7,6	8,4
Kanada	5,69	10,1	10,6	10,8	11,1	11,6	12,4	13,4	12,8	13,6	15,2
Luxemburg	7,6	7,4	11,9	12,3	11,9	13,2	12,7	12,4	11,8	11,2	12,1
Nagy-Britannia	9,1	11,6	13,5	10,5	10,0	10,1	10,2	9,9	9,9	9,8	10,4
Norvégia	13,2	13,8	14,1	13,2	10,9	10,6	11,5	12,7	13,3	12,6	12,0
NSZK	8,2	8,8	10,8	11,3	10,5	10,9	10,8	11,0	10,9	11,3	10,3
Olaszország	2,8	2,8	4,0	7,0	9,1	9,2	10,0	9,5	9,9	10,1	10,3
Spanyolország	2,0	1,9	2,8	4,8	6,7	5,7	5,3	7,0	7,1	7,9	7,5
Svájc	6,5	7,9	10,7	11,0	11,5	11,2	11,4	10,9	11,1	10,6	11,0
Svédország	17,1	19,9	20,1	20,1	19,3	19,4	20,1	20,8	21,5	21,9	21,6
Törökország	3,7	4,8	6,8	9,4	6,3	5,4	6,1	6,0	5,4	6,7	7,4
Új-Zéland	9,7	11,7	17,0	20,4	18,5	20,4	20,2	19,1	19,1	18,4	17,8
OECD-országok összesen	7,2	8,8	10,6	11,5	11,6	11,5	11,7	11,8	11,9	11,4	11,7
Európai OECD- országok	7,3	8,7	10,5	11,3	11,4	11,1	11,4	11,5	11,7	11,1	11,4
EGK-országok	6,1	7,6	9,6	10,7	10,9	11,0	11,1	11,3	11,3	10,5	10,8

A költségvetési bevételek (beleértve a társadalombiztosítási bevételeket is) a GDP %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Ausztrália	23,2	24,2	27,6	28,5	30,1	30,0	30,8	31,1	30,5	30,4	30,8
Ausztria	34,7	35,7	38,6	41,2	42,4	43,1	42,9	42,3	42,1	41,2	41,6
Belgium	31,2	35,7	41,8	44,4	47,4	47,6	47,3	47,7	46,3	44,6	44,9
Dánia	29,9	40,4	41,4	45,5	47,6	49,0	50,8	51,5	51,7	50,4	48,6
Egyesült Államok	25,9	29,2	29,0	29,5	28,4	29,2	28,9	30,2	29,4	29,6	29,9
Finnország	29,5	31,4	35,1	33,0	35,6	37,0	38,5	35,9	37,8	37,4	38,0
Franciaország	34,5	35,1	36,9	41,7	44,6	44,5	44,0	44,5	43,8	43,7	43,7
Görögország	22,0	25,3	25,5	29,4	34,9	35,1	36,9	37,3	34,7	33,3	36,5
Hollandia	33,2	37,6	43,7	45,8	45,0	44,9	45,8	48,5	48,4	45,8	45,2
Írország	26,0	31,2	31,5	34,0	39,2	38,0	38,8	38,9	40,6	37,0	37,2

Japán	18,3	19,7	20,9	25,4	27,1	27,6	28,4	29,7	30,3	30,7	31,3
Kanada	25,4	31,3	32,4	31,6	33,0	33,1	33,7	34,7	34,5	35,4	37,0
Luxemburg	30,6	30,9	42,8	46,0	48,8	50,1	48,1	50,1	49,7	48,8	50,3
Nagy-Britannia	30,4	36,9	35,5	35,3	37,9	37,9	37,6	37,1	37,3	37,0	36,7
Norvégia	33,3	39,3	44,9	47,1	45,8	47,6	50,0	47,9	47,8	46,0	46,3
NSZK	31,6	32,9	36,0	38,2	37,6	38,1	37,7	38,0	37,7	38,3	37,7
Olaszország	25,5	26,1	26,2	30,2	34,8	34,4	36,1	36,3	37,0	37,9	39,1
Portugália	18,4	23,1	24,7	28,7	32,2	31,6	33,4	31,5	34,6	35,1	34,6
Spanyolország	14,3	16,7	19,4	23,8	28,9	28,8	30,6	32,5	32,7	34,6	34,4
Svájc	20,7	23,8	29,6	30,8	32,3	32,0	32,5	32,0	32,6	31,7	31,7
Svédország	35,2	40,0	43,6	49,1	50,0	50,4	53,0	56,1	55,5	56,0	56,9
Törökország	15,0	17,7	20,7	21,7	17,3	19,7	22,8	24,1	22,8	25,4	27,8
Új-Zéland	24,7	27,4	31,3	33,1	33,0	34,1	34,4	37,9	37,2	39,3	38,2
OECD-országok összesen	26,7	30,0	32,9	35,2	36,8	37,2	38,0	38,5	38,6	38,4	38,8
Európai OECD- országok	27,6	31,0	34,2	36,6	38,6	38,9	39,8	40,1	40,3	39,8	40,2
EGK-országok	27,3	31,0	33,8	36,9	39,9	40,0	40,6	41,2	41,2	40,6	40,8

Mezőgazdaság

A mezőgazdasági termelés indexe (1979–1981 évek átlaga = 100%)

Ország	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Világ összesen	114	116	118	122	126	126
Fejlett országok*	108	108	105	109	110	107
Fejlődő országok**	121	125	132	135	140	143
Nagy-Britannia	110	110	106	110	110	112
Egy. Államok	107	99	94	102	105	104
Németország ^{xii} 1	108	111	117	116	119	n. a.
Izrael	128	119	115	113	130	109
Ausztrália	110	109	115	115	117	114
Japán	107	102	97	99	98	93
Olaszország	102	103	101	103	96	105
Finnország	113	99	102	114	120	106
Argentína	107	106	114	102	110	111

<i>Magyarország</i>	<i>104</i>	<i>108</i>	<i>115</i>	<i>110</i>	<i>105</i>	<i>118</i>
Szovjetunió	111	116	116	120	119	105
Lengyelország	110	110	114	116	119	114
Brazília	154	166	162	162	164	165
India	124	122	137	146	149	151
Kína	132	142	145	146	158	165

* Észak-Amerika, Európa, Óceánia, egyéb fejlett országok, Szovjetunió.

** Afrika, Latin-Amerika, Közel-Kelet, Távol-Kelet, egyéb fejlődő országok.

Az élelmiszer-termelés indexe (1979–1981 évek átlaga = 100%)

Ország	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Világ összesen	114	116	119	123	126	125
Fejlett országok	108	108	105	110	111	107
Fejlődő országok	120	125	132	136	140	143
Nagy-Britannia	110	108	106	110	110	112
Egy. Államok	108	99	94	103	105	103
Németország ^{xiii} 1	108	110	117	116	119	n. a.
Izrael	126	130	123	125	144	126
Ausztrália	106	104	109	107	112	107
Japán	109	104	99	102	101	96
Olaszország	102	103	101	104	95	104
Finnország	113	100	102	114	120	105
Argentína	107	107	113	102	109	111
Brazília	156	168	165	165	167	168
India	124	123	139	147	150	152

Az élelmiszeripar termelésének indexe (1980 = 100%)

Ország, régió	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Világ összesen (az ázsiai szocialista országok nélkül)	102	106	109	112	113	116	120	124	127	131
Fejlett tőkés országok összesen	101	103	105	107	109	111	114	116	118	120
Ebből: Egyesült Államok	102	104	113	116	119	122	126	128	130	132
Kanada	102	100	103	106	107	107	109	104	104	101
Japán	101	103	102	102	103	104	106	108	109	112

Közös Piac összesen	101	103	105	106	108	111	114	117	119	121
Ebből: Németország^{xiv 1}	101	100	102	105	107	107	109	118	130	139
Franciaország	101	103	105	107	108	111	113	114	118	122
Nagy-Britannia	99	104	102	101	103	105	107	107	107	107
Olaszország	102	102	101	106	110	115	119	118	121	121
Kelet-európai országok összesen	101	108	111	110	110	113	117	120	117	118
Ebből: Szovjetunió	102	111	115	114	116	121	125	130	129	n. a.
Magyarország	103	109	112	111	113	116	113	107	106	102
Fejlődő országok összesen	106	114	120	126	131	135	142	155	169	186

Az élelmiszerek fogyasztói árindexe (évi %-os változás)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	7,8	2,2	3,7	2,4	3,2	4,1	4,1	5,9	5,7	3,6
Kanada	11,4	3,7	5,6	2,9	5,0	4,5	2,6	3,6	3,6	4,7
Japán	5,3	2,1	2,8	1,7	0,2	-0,9	0,8	2,4	4,0	4,8
Németország ^{xv 1}	4,8	2,7	1,5	0,8	0,6	-0,5	0,2	2,3	2,9	2,8
Franciaország	14,0	9,3	7,9	5,0	3,5	1,8	2,3	4,5	4,1	3,0
Olaszország	16,3	12,3	9,1	8,7	5,5	4,8	3,4	6,3	6,2	6,7
Nagy-Britannia	8,4	3,2	5,6	3,1	3,3	3,1	4,2	5,9	8,0	5,1
Magyarország	3,4	5,1	12,1	6,3	2,0	9,2	15,8	17,7	35,2	21,9

Egy lakosra jutó napi tápanyagfogyasztás, 1988–1990

	Napi fogyasztás			Napi fogyasztás		
	Joule	Fehérje (g)	Zsír (g)	Joule	Fehérje (g)	Zsír (g)
Világ összesen	11292	70,9	67,7	Állati termékek		
Fejlett országok	14253	103,5	128,4	Világ összesen	1775	24,8
Fejlődő országok	10354	60,6	48,5	Fejlett országok	4220	59,5
Növényi termékek				Fejlődő országok	1005	13,8
Világ összesen	9513	46,1	35,8	Ebből: hús*		
Fejlett országok	10036	44,0	52,4	Világ összesen	783	10,8
Fejlődő országok	9350	46,8	30,5	Fejlett országok	1838	27,6

Ebből: gabona*				Fejlődő országok	440	5,4	9,1
Világ összesen	5740	33,4	5,7				
Fejlett országok	4204	29,4	4,0				
Fejlődő országok	6243	34,7	6,2				

* 1986–88. évek adata.

Exportárindexek a tőkés világpiacon (1980 = 100)

	1975	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992. július
Élelmiszerek	63	66	74	75	87	87	88	85	90
Hús	60	68	82	93	101	100	110	106	105
Tej és tejtermék	65	73	83	100	106	101	110	105	118
Sajt	70	65	85	107	113	103	115	112	130
Tojás	64	65	72	88	78	84	97	96	106
Szemes termények	71	70	63	60	83	89	84	86	95
Búza	94	81	71	65	86	101	82	72	82
Kukorica	48	57	54	54	80	78	92	113	127
Burgonya	n. a.	60	79	115	112	99	129	120	142
Kávés, tea, kakaó	46	85	105	70	72	62	55	51	46
Kávé	42	81	114	64	67	56	46	42	30
Bor	75	78	103	105	113	124	155	137	134
Cukor	72	15	22	25	37	46	45	33	38
Alma	78	71	99	119	121	108	139	194	249
Citrom	70	78	83	88	91	92	108	106	119
Takarmányok	60	63	76	85	113	102	87	89	92
Mezőgazdasági termékek (élelmiszerek nélkül)	60	74	75	86	100	98	100	93	93
Olajos magvak, zsírok, olajok	77	84	65	69	91	83	78	77	78
Napraforgóolaj	118	97	58	57	76	76	77	76	74
Szójabab	74	76	69	71	100	89	81	79	78
Erdészeti termékek	52	66	82	94	103	105	114	105	108
Textilszálak	65	71	61	81	95	95	95	84	73
Gyapjú	62	60	59	82	123	106	95	77	67
Gyapot	64	75	61	79	77	88	93	88	75

Juta	93	140	78	97	100	101	113	95	84
Dohány	73	129	113	110	115	122	125	131	130

A mezőgazdaságban dolgozók száma (millió fő)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Kína	335,5	367,5	406,1	438,5	446,5	451,1	455,7	458,4	460,5
India	160,6	172,2	185,0	199,8	205,6	208,9	211,6	214,7	217,7
Indonézia	30,3	31,2	32,2	33,5	33,9	34,4	34,8	35,1	35,3
Nigéria	16,8	19,0	21,9	24,3	25,4	25,9	26,1	26,6	27,1
Banglades	16,7	17,6	18,8	20,7	21,6	22,2	22,7	23,2	23,7
Szovjetunió	30,2	29,0	27,4	23,0	21,3	20,4	19,6	18,8	18,0
Vietnam	15,5	16,1	16,8	17,9	19,0	18,9	19,1	19,3	19,7
Thaiföld	14,2	15,4	16,7	18,0	18,4	18,7	18,8	19,0	19,1
Pakisztán	11,4	12,5	13,9	15,8	16,0	16,9	17,2	17,6	17,9
Brazília	14,2	14,2	13,8	13,7	13,6	13,5	13,4	13,4	13,3
Törökország	11,4	11,4	11,1	11,4	11,4	11,7	11,7	11,7	11,7
Magyarország	1,4	1,2	1,0	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
Világ összesen	878,2	931,5	993,5	1053,0	1071,5	1082,9	1092,9	1101,5	1109,6

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottak %-ában

Ország	1965	1970	1975	1980	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Nagy-Britannia	3,4	2,8	2,7	2,6	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
Egyesült Államok	5,4	4,3	3,9	3,5	2,7	2,6	2,5	2,4	2,3	2,2
Németország ^{xvi} 1	10,8	7,5	6,6	5,8	4,3	4,1	3,9	3,8	3,6	3,4
Izrael	12,0	9,7	7,9	6,2	5,0	4,8	4,6	4,4	4,3	4,1
Ausztrália	9,6	8,1	7,4	6,9	5,7	5,5	5,3	5,2	5,0	4,8
Japán	26,4	19,6	15,4	11,2	8,0	7,6	7,2	6,8	6,4	6,1
Olaszország	24,8	18,8	15,4	12,0	8,8	8,3	7,9	7,5	7,1	6,7
Finnország	23,5	19,6	15,8	12,0	9,5	9,1	8,8	8,4	8,1	7,8
Argentína	18,3	16,0	14,5	13,0	11,4	11,1	10,9	10,6	10,4	10,1
Magyarország	31,7	25,1	21,7	18,2	13,9	13,3	12,7	12,1	11,5	11,0
Szovjetunió	33,8	25,7	22,8	20,0	15,5	14,8	14,2	13,6	13,0	12,4
Lengyelország	43,6	38,9	33,7	28,5	23,7	22,9	22,2	21,5	20,8	20,1
Brazília	48,5	44,9	37,9	31,2	26,9	26,2	25,6	24,9	24,3	23,7

India	72,9	71,7	70,7	69,7	67,8	67,5	67,1	66,8	66,5	66,2
Kína	80,8	78,3	76,3	74,2	70,3	69,5	68,9	68,2	67,5	66,7
Világ összesen	57,6	55,0	52,8	50,8	48,2	47,8	47,4	47,0	46,6	46,1

A világ országai*, ahol a legnagyobb a mezőgazdasági foglalkozásúak részaránya (%)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Nepál	93,6	93,3	93,0	92,4	92,1	92,0	91,8	91,7	91,6
Mozambik	86,4	85,5	84,5	83,1	82,5	82,2	81,9	81,6	81,3
Uganda	89,3	87,6	85,9	83,5	82,4	82,0	81,4	80,9	80,3
Tanzánia	90,4	88,0	85,6	83,4	82,3	81,9	81,4	80,8	80,3
Kenya	84,8	82,9	81,0	79,1	78,2	77,8	77,4	77,0	76,5
Madagaszkár	83,7	82,3	80,9	78,8	77,9	77,5	77,0	76,6	76,0
Etiópia	85,0	82,4	79,8	77,3	76,2	75,7	75,1	74,5	74,0
Banglades	81,4	78,1	74,8	71,8	70,5	69,9	69,2	68,5	67,9
Kína	78,3	76,3	74,2	71,0	69,5	68,9	68,2	67,5	66,7
India	71,7	70,7	69,7	68,1	67,5	67,1	66,8	66,5	66,2
Zaire	79,1	75,4	71,5	68,7	67,5	66,9	66,3	65,8	65,0
Magyarország	25,1	21,7	18,2	14,6	13,3	12,7	12,1	11,5	11,0
Világátlag	55,0	52,8	50,8	48,7	47,8	47,4	47,0	46,6	46,0

* Csak a 10 milliónál népesebb országokat figyelembe véve.

A világ országai*, ahol a legkisebb a mezőgazdasági foglalkozásúak részaránya (%)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Belgium-Luxemburg	4,9	3,9	2,9	2,3	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7
Nagy-Britannia	2,8	2,7	2,6	2,3	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
Egyesült Államok	4,3	3,9	3,5	2,8	2,6	2,5	2,4	2,3	2,2
Kanada	7,8	6,5	5,3	4,2	3,8	3,6	3,5	3,3	3,1
Németország ^{xvii} 1	7,5	6,6	5,8	4,5	4,1	3,9	3,8	3,6	3,4
Hollandia	6,8	6,2	5,5	4,5	4,2	4,0	3,8	3,7	3,5
Ausztrália	8,1	7,4	6,9	5,8	5,5	5,3	5,2	5,0	4,8
Franciaország	13,6	11,1	8,6	6,7	6,1	5,8	5,5	5,2	5,0
Japán	19,6	15,4	11,2	8,5	7,6	7,2	6,8	6,4	6,1
Olaszország	18,8	15,4	12,0	9,2	8,3	7,9	7,5	7,1	6,7
Magyarország	25,1	21,7	18,2	14,6	13,3	12,7	12,1	11,5	11,0

Világátlag	55,0	52,8	50,8	48,7	47,8	47,4	47,0	46,6	46,1
------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

*Csak a 10 milliónál népesebb országokat figyelembe véve.

A világ legjelentősebb agrárexportőrei (Mrd USD)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Egyesült Államok	7,4	22,3	42,9	30,8	31,5	40,6	44,1	45,2
Franciaország	3,0	8,5	18,4	16,5	23,6	27,2	28,4	33,4
Hollandia	3,2	8,5	16,1	15,2	23,1	25,0	26,5	30,9
NSZK	1,3	4,4	10,6	10,0	15,1	16,9	17,4	19,7
Nagy-Britannia	1,5	3,5	8,2	7,0	10,0	10,3	11,0	12,8
Belgium–Luxemburg	1,1	3,1	6,5	6,0	9,0	9,3	10,2	11,7
Ausztrália	2,4	5,3	9,2	8,1	8,1	10,4	12,2	11,6
Olaszország	1,2	3,1	5,7	6,1	7,9	8,8	9,2	11,1
Kína	0,9	2,5	4,2	6,2	9,1	10,1	10,2	9,9
Kanada	1,8	4,2	7,1	7,0	7,3	8,9	7,9	9,2
Brazília	2,0	4,9	9,4	9,4	8,5	9,9	9,5	8,9
Magyarország	0,5	1,4	2,0	1,8	1,9	2,1	2,2	2,3

A világ legjelentősebb agrárimportőrei (Mrd USD)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
NSZK	6,3	13,4	25,2	21,0	29,7	31,3	30,9	37,2
Japán	n. a.	n. a.	n. a.	16,9	21,0	26,8	29,1	28,7
Egyesült Államok	6,3	10,2	18,2	23,1	24,1	24,7	25,1	27,1
Olaszország	3,4	8,2	14,9	14,8	19,6	20,9	21,9	23,7
Nagy-Britannia	5,8	10,9	16,3	13,6	18,3	20,3	20,0	23,0
Franciaország	3,3	7,6	14,9	12,6	17,7	19,4	19,8	22,6
Szovjetunió	2,5	9,3	17,9	18,1	16,5	17,9	20,3	19,6
Hollandia	2,1	5,8	11,7	10,5	14,7	17,1	15,6	18,0
Belgium–Luxemburg	1,7	4,1	8,3	7,1	9,9	10,9	10,8	12,5
Kína	0,9	2,3	7,9	4,8	7,4	9,7	11,1	9,7
Spanyolország	0,9	2,9	4,4	3,5	5,3	6,3	6,8	8,0
Kanada	1,3	3,0	4,6	4,7	5,4	6,0	6,5	7,1
Magyarország	0,4	0,8	1,1	0,7	0,9	0,9	0,7	0,7

Az egy lakosra jutó legnagyobb agrárkiviteli (+), ill agrárbehozatali (-) többlettel rendelkező országok (USD/fő)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Új-Zéland	323	427	949	858	1060	1230	1400	1228
Dánia	134	364	559	552	768	768	797	1013
Írország	89	305	501	363	708	797	866	872
Hollandia	79	197	314	319	567	537	739	867
Ausztrália	167	345	561	429	418	545	617	580
Magyarország	15	57	86	105	95	122	139	153
Malaysia	42	82	188	140	154	203	150	106
Ausztria	-35	-71	-139	-100	-161	-163	-153	-184
Olaszország	-40	-93	-162	-152	-204	-212	-220	-217
Svédország	-70	-111	-189	-115	-205	-231	-214	-241
NSZK	-83	-145	-238	-180	-238	-235	-217	-276
Svájc	-93	-205	-331	-267	-373	-396	-372	-423
Fejlett tőkés országok	-16	-17	-8	-17	-25	-20	-24	-25

A világ legnagyobb agrárkiviteli (+), ill. agrárbehozatali (-) többlettel rendelkező országai (Mrd USD)

Ország	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Egyesült Államok	1,1	12,2	24,7	7,7	7,4	15,9	19,0	18,1
Hollandia	1,0	2,7	4,4	4,7	8,3	7,9	10,9	13,0
Franciaország	-0,2	0,9	3,6	4,0	5,9	7,8	8,6	10,8
Ausztrália	2,1	4,7	8,3	6,9	6,7	8,9	10,4	9,9
Brazília	1,7	4,0	6,9	8,1	7,1	8,8	7,6	6,8
Dánia	0,7	1,8	2,9	2,8	3,9	3,9	4,1	5,2
Magyarország	0,2	0,6	0,9	1,1	1,0	1,3	1,5	1,6
Svájc	-0,6	-1,3	-2,1	-1,7	-2,4	-2,6	-2,5	-2,8
Hongkong	-0,6	-1,4	-2,4	-2,1	-2,6	-2,7	-3,0	-3,2
Nagy-Britannia	-4,3	-7,4	-8,1	-6,6	-8,4	-10,0	-9,0	-10,2
Olaszország	-2,2	-5,1	-9,2	-8,7	-11,7	-12,2	-12,7	-12,5
Szovjetunió	-1,0	-6,8	-15,2	-15,9	-13,6	-14,9	-17,4	-17,2
NSZK	-5,0	-9,0	-14,6	-11,0	-14,5	-14,4	-13,5	-17,5
Japán	n. a.	n. a.	n. a.	-16,1	-20,0	-25,8	-28,0	-27,5

Az öntözött mezőgazdasági terület nagysága (ezer hektár)

Ország	1970	1975	1980	1985	1986	1987	1988	1990
Kína	81400	42668	45317	44461	44653	44833	44938	47837
India	30440	33730	38478	41779	44350	42100	41790	43050
Szovjetunió	11000	14500	17487	19951	20467	20485	20782	21215
Egyesült Államok	15900	16500	20582	19831	18102	18102	18102	18771
Pakisztán	12950	13630	14680	15760	16040	16080	15680	16500
Indonézia	4280	4825	5418	7059	7260	7400	7500	7600
Irán	5200	5900	4948	5740	5470	5740	5750	5750
Mexikó	3950	4479	4980	5285	4900	5084	5100	5180
Thaiföld	1960	2419	3015	3822	3900	3996	4050	4300
Spanyolország	2379	2818	3029	3217	3220	3270	3320	3370
Olaszország	3345	2720	2870	3000	3020	3050	3080	3120
Magyarország	109	156	134	138	163	143	177	204
Világ összesen	209773	189245	210975	225399	227520	227108	228670	237421

A megművelhető földterület aránya

Ország	Mezőgazdasági terület az összes terület %-ában				Mezőgazdasági terület az összes terület %-ában				
	1975	1984	1988	1990	1975	1984	1988	1990	
Nagy-Britannia	76,1	76,1	75,7	72,7	Kína	41,8	40,3	43,3	51,7
Magyarország	72,8	70,5	69,8	69,6	Egyesült Államok	45,9	46,0	46,0	46,0
Lengyelország	61,4	60,4	60,2	60,1	Ausztria	45,2	41,8	41,6	41,7
Franciaország	58,7	57,0	56,7	55,5	Szovjetunió	27,0	24,9	27,0	26,7
India	54,8	54,8	55,2	55,1	Finnország	8,3	7,3	7,6	7,6
Hollandia	57,6	54,0	53,9	54,3	Világ összesen	35,1	35,2	35,0	36,2

Az egy hektár szántóra, kert-, gyümölcs- és szőlőterületre jutó műtrágya-felhasználás nagysága és szerkezete (kg hatóanyagban)

Ország	1971				1989			
	Foszfor	Kálium	Együtt	Nitrogén	Foszfor	Kálium	Együtt	Nitrogén
Izland	1902	1040	797	3739	1302	654	573	2529
Martinique	176	140	160	476	320	225	400	945
Új-Zéland	22	785	263	1070	90	614	208	912
Írország	87	157	127	371	401	154	193	748

Hollandia	441	119	149	709	453	82	107	642
Belgium-Luxemburg	198	172	197	567	235	106	161	502
Svájc	96	127	169	392	171	96	164	431
Japán	125	123	107	355	138	157	123	418
NSZk	149	123	163	435	199	79	106	384
<i>Magyarország</i>	<i>71</i>	<i>45</i>	<i>55</i>	<i>171</i>	<i>110</i>	<i>50</i>	<i>71</i>	<i>231</i>
Kína	44	17	3	64*	195	55	13	263
Bahrein	8	3	3	14*	116	69	67	252
Világátlag	24	16	12	52	55	26	19	100

* 1973

A világ traktorállománya (ezer darab)

Ország	1975	1980	1985	1990
Egy. Államok	4109	4775	4676	4749
Szovjetunió	2336	2562	2798	2609
Japán	350	1096	1854	2120
Franciaország	1363	1504	1526	1465
Olaszország	819	1072	1227	1440
NSZK	1442	1463	1485	1395
Lengyelország	401	619	855	1185
Jugoszlávia	225	416	882	1092
Kína	190	740	873	828
Kanada	639	675	658	780
Spanyolország	379	529	630	740
<i>Magyarország</i>	<i>61</i>	<i>55</i>	<i>55</i>	<i>49</i>
Világ összesen	17212	21307	24504	26544

A világ gabonakombajn-állománya (ezer darab)

Ország	1975	1980	1985	1990
Japán	344	884	1110	1280
Egy. Államok	655	669	645	666
Szovjetunió	680	722	832	655
Kanada	166	170	161	156
Franciaország	153	142	150	153
NSZK	171	165	153	140
Lengyelország	21	39	56	80

Ausztrália	59	58	57	57
Nagy-Britannia	62	46	51	49
Finnország	39	45	47	41
Románia	41	44	40	36
<i>Magyarország</i>	<i>14</i>	<i>14</i>	<i>12</i>	<i>10</i>
Világ összesen	2878	3536	3912	3979

A világ gabonatermelése (ezer tonna)

Ország	1976–80 átlaga	1981–85 átlaga	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kna	268872	333622	351748	367560	404333	377921	20,3
Egyesült Államok	274286	307474	206480	284357	312708	280411	15,0
India	133933	156125	182330	199413	194701	193552	10,4
Szovjetunió	198131	172625	186154	202479	227204	172003	9,2
Franciaország	41796	50871	56306	57596	55024	59451	3,2
Kanada	41154	48597	35793	48199	58312	56576	3,0
Indonézia	29147	40261	48332	50919	51913	49664	2,7
Brazília	29300	32762	42257	43943	32499	37616	2,0
Törökország	24657	25865	30894	23499	30179	31112	1,7
Lengyelország	19495	22224	24504	26958	28014	27558	1,5
Mexikó	17955	23809	19984	21506	25545	24396	1,3
Nagy-Britannia	16828	22424	20944	22723	22539	22695	1,2
<i>Magyarország</i>	<i>12634</i>	<i>14423</i>	<i>14660</i>	<i>15417</i>	<i>12561</i>	<i>14250</i>	<i>0,8</i>
EGK összesen	130337	152262	176210	176201	172534	182040	9,8
Világ összesen	1536139	1727097	1715091	1885202	1971807	1864922	100,0

A világ búzaexportja (ezer tonna)

Ország	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Egyesült Államok	30967	35756	24810	30638	40500	36569	27557
Kanada	11065	17016	16983	22140	20087	11274	17955
Franciaország	6281	9889	16943	14220	14848	15089	17165
Ausztrália	7860	14876	15335	14789	12183	10449	11507
Argentína	1758	4495	9583	4197	3643	4323	5828
Nagy-Britannia	217	1057	1886	4122	1927	3278	4460
<i>Magyarország</i>	<i>952</i>	<i>814</i>	<i>2026</i>	<i>1281</i>	<i>1790</i>	<i>1426</i>	<i>1120</i>

Világ összesen	67337	89933	95920	101440	110069	97703	98559
----------------	-------	-------	-------	--------	--------	-------	-------

A gabonafélék világszáma (USD/tonna)

Év	Búza	Kukorica	Rizs	Év	Búza	Kukorica	Rizs
1965	59	55	136	1985	138	112	217
1970	55	58	143	1986	115	88	210
1975	149	120	363	1987	114	76	230
1980	173	126	434	1988	146	107	302
1981	175	131	483	1989	171	111	319
1982	160	108	293	1990	137	109	287
1983	158	136	277	1991	129	107	315
1984	153	136	253				

A világ búzatermelése (ezer tonna)

Ország	1976–80 átlaga	1981–85 átlaga	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	52650	76626	87504	90810	98232	94004	17,0
Szovjetunió	99691	77921	84445	92307	109600	84000	15,2
India	31389	41221	44600	54110	49850	54022	9,8
Egyesült Államok	56950	70779	49316	55407	74534	53907	9,8
Franciaország	19530	26965	30000	31953	33363	34324	6,2
Kanada	20214	24699	15502	24380	32709	33000	6,0
Törökország	16837	17049	20500	16500	20000	20400	3,7
Nagy-Britannia	6453	11385	11720	14030	13900	14300	2,6
Ausztrália	13233	16417	13803	14200	15712	10600	1,9
Magyarország	5180	6066	7026	6540	6161	5950	1,1
EGK összesen	52379	68170	74782	78591	80340	82992	15,0
Világ összesen	426923	491194	506909	542722	601723	551687	100,0

A búza termésátlaga (kg/hektár)

Ország	1976–80 átlaga	1981–85 átlaga	1988	1989	1990	1991
Hollandia	5880	7120	7227	7598	7653	7399
Nagy-Britannia	5060	6550	6197	6735	6955	7187
Németország ¹	4700	5670	6839	6209	6615	7139

Franciaország	4600	5540	6148	6377	6487	6600
NDK	4170	4860	4833	4476	5520	–
Magyarország	4060	4630	5450	5264	5077	5183
Ausztria	3960	4460	5344	4902	5170	4982
Kína	1960	2660	2968	3043	3179	3118
Egyesült Államok	2150	2480	2302	2203	2656	2309
Szovjetunió	1640	1450	1760	1936	2240	1827
Ausztrália	1280	1360	1579	1580	1668	1304
Világátlag	1880	2100	2324	2390	2591	2441

¹ Az NSZK adatai

A világ kukoricatermelése (ezer tonna)

Ország	1976–80 átlaga	1981–85 átlaga	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Egyesült Államok	175488	188791	125194	191156	201509	190149	41,0
Kína	55228	65044	77670	79258	97158	84350	18,2
Brazília	17470	20971	24684	26590	21298	23721	5,1
Mexikó	9918	12945	10600	10945	14762	13348	2,9
Szovjetunió	9568	13083	16030	15305	9900	10000	2,2
Franciaország	8686	10550	14120	13335	9291	12245	2,6
India	6219	7291	8229	9651	9073	8400	1,8
Dél-afrikai Közt.	9180	7831	7253	12061	8900	8200	1,8
Argentína	7751	10580	9200	4260	5049	7800	1,7
Románia	11096	13001	7182	6857	6810	6500	1,4
Magyarország	6374	6977	6027	6996	4500	6300	1,4
EGK összesen	18632	23018	27320	26217	21864	26096	5,6
Világ összesen	377053	437563	400263	474095	479340	463759	100,0

A világ rizstermelése (ezer tonna)

Ország	1976–80 átlaga	1981–85 átlaga	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	134994	164252	171416	182461	191197	182450	35,7
India	73301	84815	106369	110311	111953	108011	21,1
Indonézia	25675	35766	41676	44726	45179	44462	8,7
Banglades	19414	21602	23097	27691	26778	27603	5,4
Thaiföld	15929	18874	21263	20177	17300	20000	3,9
Vietnam	11084	14561	17000	18990	19225	19000	3,7

Myanmari Unió	10566	14276	13168	13807	13965	12600	2,5
Japán	15156	13609	12500	12934	13124	12912	2,5
Magyarország	31	41	39	28	39	38	0,0
Világ összesen	376497	446035	490609	517565	521703	510896	100,0

A rizs termésátlaga (kg/hektár)

Ország	1981–1985 átlaga	1987	1988	1989	1990	1991
Koreai NDK	6500	7086	8060	8060	7910	7500
Egyiptom	5660	5827	6064	6488	7266	7279
Dél-Korea	6200	6375	6555	6519	6259	6463
Spanyolország	6080	6359	6340	5843	6397	6335
Egyesült Államok	5480	6218	6147	6537	6200	6292
Japán	5940	6222	5863	6168	6328	6238
Olaszország	5650	5579	5510	6046	6028	6116
Kína	4980	5438	5281	5500	5704	5512
Indonézia	3790	4053	4202	4233	4319	4317
Magyarország	3250	2980	2980	2371	3352	3800
Világátlag	3090	3165	3363	3493	3527	3581

A világ szójatermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1986	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Egyesült Államok	54861	52802	42153	52440	52416	54039	52,5
Brazília	13468	13330	18021	24052	19888	14897	14,5
Argentína	3657	7100	9830	6500	10700	10726	10,4
Kína	8266	11629	11665	10238	11008	9718	9,4
India	359	835	1547	1806	2419	2200	2,1
Indonézia	673	1227	1270	1315	1487	1549	1,5
Kanada	651	960	1153	1219	1292	1406	1,4
Paraguay	616	662	1407	1615	1795	1304	1,3
Olaszország	n. a.	806	1408	1624	1751	1325	1,3
Magyarország	38	52	105	118	54	57	0,1
Világ összesen	85978	94308	93542	107614	108186	102850	100,0

A világ hústermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	12054	17550	19860	26228	27696	29629	30656	17,3
Egyesült Államok	24626	26045	26998	27891	28229	28542	29890	16,9
Szovjetunió	14981	17202	18577	19733	20092	19860	17810	10,1
Brazília	4495	4652	5063	5757	6028	6437	6663	3,8
Franciaország	5360	5499	5554	5729	5683	5716	5644	3,2
Németország ^{xviii} 1	5239	5257	5513	5437	5239	5652	5154	2,9
Olaszország	3548	3798	3736	3854	3891	3907	3936	2,2
Nagy-Britannia	3071	3261	3432	3352	3311	3326	3516	2,0
Japán	3028	3522	3552	3632	3634	3502	3501	2,0
Spanyolország	2463	2917	3061	3335	3306	3466	3458	2,0
Argentína	3721	3623	3524	3424	3325	3383	3448	1,9
Lengyelország	2858	2616	2893	2923	2903	2964	2837	1,6
Magyarország	1443	1589	1659	1640	1592	1602	1642	0,9
Világ összesen	141081	148434	159102	167882	171874	176665	176894	100,0

A világ szarvasmarha-állománya (ezer darab)

Ország	1980	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
India	182500	182410	193000	195500	197300	198400	15,4
Brazília	91000	130000	139599	144154	147102	152000	11,8
Szovjetunió	115057	120888	118806	119600	118400	116200	9,0
Egyesült Államok	111192	109749	99524	98065	98162	99436	7,7
Kína	71676	86820	73963	77025	79493	81410	6,3
Argentína	55760	54800	50782	49500	50582	51000	4,0
Mexikó	34590	37450	31200	30900	32054	26700	2,1
Ausztrália	26203	22784	21851	22434	23191	23764	1,8
Franciaország	23919	23099	22189	21780	21419	21446	1,7
Németország ^{xix} 1	15050	15688	14887	14659	14563	14542	1,1
Magyarország	1918	1766	1690	1690	1598	1590	0,1
Világ összesen	1204724	1263873	1266491	1278088	1293755	1287398	100,0

A világ sertésállománya (ezer darab)

Ország	1980	1985	1988	1989	1990	1991	részesedés 1991 (%)
Kína	305430	331480	334862	349172	360594	370975	43,1
Szovjetunió	73382	77772	77403	78100	78900	76800	8,9
Egyesült Államok	67353	54073	54384	55469	53821	54362	6,3
Brazília	34183	33000	32121	33015	33623	35000	4,1
Németország ^{xx 1}	22374	23617	23670	22589	22165	21980	2,6
Lengyelország	18734	19170	19605	18835	19464	19000	2,2
Spanyolország	10715	11390	16614	16911	16002	16001	1,9
Mexikó	13222	19000	15884	16157	15203	15902	1,8
Hollandia	10138	12383	14226	13820	13634	13800	1,6
Magyarország	8330	8280	8216	8327	7660	7445	0,9
Világ összesen	794521	794494	832759	846808	855440	860072	100,0

A világ juhállománya (ezer darab)

Ország	1980	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Ausztrália	135985	149747	152443	161603	170297	163238	13,8
Szovjetunió	141573	140850	140783	140700	138400	134000	11,3
Kína	106630	95193	102655	110571	113508	112820	9,5
India	41300	41300	51684	53486	54588	55739	4,7
Dél-afrikai Közt.	31641	60256	29640	30935	32665	32580	2,8
Nagy-Britannia	31446	23946	27820	29046	29521	29954	2,5
Argentína	32000	29000	29167	29345	28571	27552	2,3
Spanyolország	14180	17485	23798	22739	24037	24500	2,1
Brazília	18381	18500	20085	20041	20015	20300	1,7
Románia	15865	18609	18793	16210	15435	14062	1,2
Magyarország	3090	2465	2216	2215	2069	1865	0,2
Világ összesen	1116751	1121792	1162227	1186182	1201197	1184169	100,0

A világ halfogása (ezer tonna)

Ország	1980	1985	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1990 (%)
Kína	4378 ^l	6779	9346	10359	11220	12095	12,4
Szovjetunió	9476	10522	11160	11332	11310	10389	10,7

Japán	10436	11444	11849	11966	11173	10354	10,6
Peru	2717 ¹	4138	4587	6642	6854	6875	7,1
Egyesült Államok	3635	4949	5986	5938	5763	5856	6,0
Chile	3393 ¹	4804	4815	5210	6454	5195	5,3
India	2442	2810	2908	3127	3641	3791	3,9
Indonézia	1907 ¹	2333	2584	2789	2948	3080	3,2
Dél-Korea	2366 ¹	2650	2876	2727	2833	2750	2,8
Thaiföld	1989 ¹	2225	2779	2642	2782	2650	2,7
Fülöp-szigetek	1686 ¹	1865	1989	2010	2099	2209	2,3
Kanada	1347	1453	1565	1610	1573	1624	1,7
Dánia	2029	1696	1706	1972	1927	1517	1,6
Spanyolország	1255	1338	1525	1593	1560	1458	1,5
Mexikó	1222	1226	1419	1372	1470	1401	1,4
Franciaország	794	844	852	893	914	897	0,9
Brazília	820	967	934	829	850	800	0,8
Lengyelország	638	683	671	655	565	473	0,5
Magyarország	34	37	37	38	36	34	0,0
Világ összesen	71996	86378	94399	99062	100333	97246	100,0

A világ tojástermelése (millió darab)

Ország	1984	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	n. a.	111060	120096	107100	118062	123210	19,3
Szovjetunió	76482	83100	83808	84564	81720	79200	12,4
Egyesült Államok	68500	69250	74394	71604	72468	73656	11,6
Japán	35521	38200	42768	43578	43542	45036	7,1
Franciaország	14920	14760	16830	16038	15768	16956	2,7
Németország ¹	13080	12315	13068	12834	12564	16416	2,6
Olaszország	11247	10260	12546	12420	12636	12726	2,0
Spanyolország	11050	11350	13644	11538	11178	11826	1,9
Nagy-Britannia	13145	13310	12816	10692	11232	11628	1,8
Hollandia	11084	10750	11700	11520	11664	11628	1,8
Lengyelország	8202	8000	8010	8046	7596	6552	1,0
Magyarország	4327	4230	4590	4572	4679	4140	0,6
Világ összesen	559460	613566	625266	609606	625896	637020	100,0

¹ 1990-ig az NSZK adatai

Egyesült Államok	226,5	230,5	229,3	232,2	233,6	238,9	20,5
NSZK	93,3	94,2	92,8	92,6	93,0	104,3	8,9
Kína	32,0	40,0	50,0	55,0	60,0	70,0	6,0
Szovjetunió	65,7	48,9	50,7	55,8	66,0	66,0	5,7
Japán	47,5	50,8	54,9	57,9	60,5	66,0	5,7
Nagy-Britannia	59,7	59,4	59,9	60,2	60,0	59,7	5,1
Brazília	30,0	43,8	47,5	47,8	55,0	58,0	5,0
Mexikó	27,4	27,4	29,2	34,5	39,1	39,7	3,4
Spanyolország	23,4	24,1	25,8	26,6	27,3	27,3	2,3
Cseh-Szlovákia	22,4	22,8	22,2	22,7	22,8	23,5	2,0
Kanada	22,1	22,8	23,1	23,1	22,7	22,6	1,9
Franciaország	19,3	20,7	19,9	20,1	20,9	21,4	1,8
Hollandia	17,5	18,0	17,5	17,5	18,8	20,0	1,7
Ausztrália	18,5	18,2	18,8	19,5	18,7	19,5	1,7
NDK	24,3	24,3	24,0	24,5	24,8	15,9	1,4
Magyarország	8,7	9,0	9,1	9,4	9,7	11,5	1,0
Világ összesen	981,0	1015,0	1041,0	1075,2	1121,9	1167,4	100,0

A világ bortermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Olaszország	8030	6288	6101	6033	5487	5915	23,2
Franciaország	7063	7052	5782	6100	6553	4298	16,8
Spanyolország	4142	3346	2157	3113	4012	3100	12,1
Szovjetunió	3200	2650	1780	1930	1570	1800	7,0
Egyesült Államok	1678	1690	1807	1551	1585	1490	5,8
Argentína	2364	1680	2063	2032	1404	1200	4,7
Németország ¹	700	600	998	1449	949	1015	4,0
Portugália	1107	832	370	750	1097	991	3,9
Dél-afrikai Közt.	706	824	916	944	952	963	3,8
Románia	880	900	642	391	598	600	2,3
Magyarország	498	289	471	371	547	547	2,1
Világ összesen	34585	30685	26970	28381	28352	25544	100,0

¹ 1990-ig az NSZK adatai

A világ napraforgó-termelése (ezer tonna)

Ország	1981–85 átlaga	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Szovjetunió	4974	6075	6157	7070	6518	5800	25,1
Argentína	2248	2200	2915	3200	3850	4033	17,4
Franciaország	876	2659	2350	2130	2430	2563	11,1
Egyesült Államok	1819	1183	813	798	1032	1637	7,1
Kína	1479	1241	1180	1064	1339	1250	5,4
Spanyolország	744	1006	1136	927	1312	994	4,3
Magyarország	615	803	716	699	684	855	3,7
Törökország	680	1100	1150	1250	860	800	3,5
Románia	784	1102	705	656	556	612	2,6
Dél-afrikai Közt.	281	396	419	431	628	587	2,5
Jugoszlávia	211	486	410	420	418	464	2,0
Világ összesen	16278	20710	20548	21406	22744	23132	100,0

A világ cukorrépa-termelése (ezer tonna)

Ország	1981–85 átlaga	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Szovjetunió	76379	91405	88035	97414	81200	79000	26,4
Franciaország	30296	26471	28588	28314	31735	28991	9,7
Németország ¹	20857	19049	18590	20767	23310	25926	8,7
Egyesült Államok	20700	25466	22507	22798	24959	25485	8,5
Kína	7891	8140	12810	9243	14525	16237	5,4
Törökország	11521	12717	11534	10929	13986	14900	5,0
Olaszország	12008	15325	13540	16891	11768	13085	4,4
Lengyelország	15606	13987	14069	14374	16721	11412	3,8
Nagy-Britannia	8325	7992	8150	8113	8000	7340	2,5
Magyarország	4461	4258	4625	6301	4743	6343	2,1
Világ összesen	285788	301390	293639	313633	306937	299209	100,0

¹ 1990-ig az NSZK adatai

A világ cukornádtermelése (ezer tonna)

Ország	1981–85 átlaga	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Brazília	205625	268741	258449	252643	262674	263406	24,3

India	174901	182480	196723	203037	225569	240287	22,1
Kína	37752	52526	55847	55645	63451	72703	6,7
Kuba	70841	70800	73700	81003	76230	71000	6,5
Thaiföld	24677	24450	27191	36668	33561	40661	3,7
Mexikó	35138	40000	41500	40200	34893	36683	3,4
Pakisztán	32723	33029	33632	36976	35493	34210	3,2
Indonézia	22829	21764	24825	29421	30952	32563	3,0
Kolumbia	24420	24965	25784	26492	26814	27577	2,5
Egyesült Államok	25563	26506	27128	26695	25524	27446	2,5
Ausztrália	24791	24832	27818	26940	24370	24625	2,3
Világ összesen	883625	968041	986323	1019375	1047883	1085991	100,0

A világ dohánytermelése (ezer tonna)

Ország	1981	1985	1988	1989	1990	1991	részesedés 1991 (%)
Kína	1519	2080	2754	2849	2646	3064	40,5
Egyesült Államok	936	702	622	620	738	753	9,9
India	481	473	367	493	552	558	7,4
Brazília	360	411	430	446	445	418	5,5
Törökország	n. a.	170	219	270	288	247	3,3
Szovjetunió	270	323	245	233	260	240	3,2
Olaszország	131	157	184	197	194	192	2,5
Zimbabwe	104*	n. a.	124	135	140	178	2,4
Görögország	122	133	135	133	130	166	2,2
Indonézia	105*	165	147	81	150	145	1,9
Magyarország	23	21	16	15	14	19	0,3
Világ összesen	5988	6590	6870	7061	7124	7574	100,0

* 1978–81 átlaga

A világ almatermelése (ezer tonna)

Ország	1981	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Szovjetunió	6334	7000	5700	6200	5800	6000	14,5
Egyesült Államok	3517	3542	4118	4498	4381	4561	11,1
Kína	3021	3614	4357	4517	4332	4414	10,7

Franciaország	2600	2315	2473	2328	2346	2400	5,8
Olaszország	1742	2092	2332	1924	2050	2220	5,4
Törökország	1410	1900	1950	1850	1900	1950	4,7
Németország ¹	773	1410	2467	1727	1801	1750	4,2
Irán	729	1000	1351	1246	1501	1350	3,3
Lengyelország	780	1343	1393	1312	812	1300	3,2
India	852	1000	861	1084	1094	1100	2,7
Magyarország	1232	954	1131	959	945	950	2,3
Spanyolország	1063	1056	868	910	657	568	1,4
Világ összesen	33390	37922	42040	41985	40525	41239	100,0

¹ Az NSZK adatai.

A világ banántermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
India	4403	4686	5954	6409	6734	6400	13,4
Brazília	4348	4815	5118	5505	5506	5485	11,5
Ecuador	2104	1970	2576	2576	3055	3525	7,4
Fülöp-szigetek	3877	4368	3645	3733	3409	3452	7,2
Indonézia	1886	2085	2308	2192	2360	2400	5,0
Kína	296	830	2058	1602	1657	2105	4,4
Mexikó	1435	1500	1566	1185	1591	1868	3,9
Kolumbia	1060	n. a.	1300	1450	1600	1630	3,4
Thaiföld	1550	1580	1606	1610	1613	1620	3,4
Burundi	1096	n. a.	1480	1608	1547	1580	3,3
Costa Rica	1134	1008	1162	1512	1740	1550	3,2
Vietnam	855	1300	1215	1186	1200	1250	2,6
Honduras	1402	1300	1180	1092	999	1100	2,3
Világ összesen	36702	42740	44856	45387	47063	47853	100,0

A világ narancstermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Brazília	8348	11572	15113	17803	17521	18967	34,4
Egyesült Államok	9519	6095	7757	8118	7026	7115	12,9
Kína	786	1700	2689	4692	4977	5385	9,8

Spanyolország	1657	1905	2237	2676	2604	2531	4,6
Mexikó	1811	2000	2099	1166	1064	2175	3,9
Olaszország	1659	1850	2170	2066	1761	1942	3,5
India	1200	1350	1700	1800	1840	1890	3,4
Egyiptom	956	1200	1199	1398	1574	1624	2,9
Irán	371	n. a.	180	1288	1192	1270	2,3
Izrael	866	913	641	559	878	567	1,0
Szovjetunió	261	845	448	106	250	375	0,7
Világ összesen	36379	38535	48027	52745	51960	55212	100,0

A világ szőlőtermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1981–85 átlaga	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Olaszország	12396	11133	9545	9449	8438	9300	16,0
Franciaország	10470	10022	7218	7207	8200	7020	12,1
Spanyolország	6587	5526	3760	5034	6474	5456	9,4
Szovjetunió	6648	7076	5581	4984	5600	5400	9,3
Egyesült Államok	4549	4957	5472	5380	5135	4778	8,2
Törökország	3600	3470	3350	3430	3500	3500	6,0
Argentína	3230	3017	3192	2938	2342	2000	3,4
Dél-afrikai Közt.	1202	1405	1446	1456	1463	1470	2,5
Görögország	1504	1619	1720	1421	1192	1300	2,2
Németország ¹	888	1335	1345	1786	1149	1160	2,0
Románia	1518	1665	1196	894	935	1000	1,7
Magyarország	788	784	736	580	863	863	1,5
Világ összesen	65982	65639	58630	58278	59687	57975	100,0

¹ 1990-ig az NSZK adatai.

A világ gyümölcsstermelése (ezer tonna)

Ország	1981–85 átlaga	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Brazília	21889	26399	27214	29918	29688	31348	9,0
India	21822	26499	25231	26711	28399	28388	8,2
Egyesült Államok	24336	25678	26056	26817	24133	24668	7,1
Kína	9297	18517	18649	20498	20360	22992	6,6
Olaszország	19824	19449	18664	18074	17109	17632	5,1
Szovjetunió	17807	14321	14732	14724	14642	14700	4,2

Spanyolország	11972	14430	11080	13349	14121	12542	3,6
Franciaország	14064	13062	11238	10974	11960	10313	3,0
Mexikó	8043	8592	8609	7526	7897	9605	2,8
Törökország	8139	8204	8914	8932	9010	9391	2,7
Magyarország	2515	2130	2391	2155	2297	2262	0,6
Világ összesen	305637	330987	331560	345843	344875	348140	100,0

A világ zöldségtermelése (ezer tonna)

Ország	1981–85 átlaga	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	88797	109963	112655	114172	117008	118604	26,2
India	43836	48098	48528	53478	53007	54358	12,0
Egyesült Államok	26572	28550	27764	30856	32089	32227	7,1
Szovjetunió	33165	33949	34553	33984	31877	31412	6,9
Törökország	14344	16586	16867	16707	18154	19058	4,2
Japán	15235	15361	14701	14840	14956	15022	3,3
Olaszország	14372	13604	13347	14527	14136	14676	3,2
Spanyolország	9005	9806	9773	10915	11353	10377	2,3
Dél-Korea	8818	8554	8473	9539	10018	10205	2,3
Egyiptom	7993	10514	10022	8745	9127	6530	1,4
Magyarország	1832	2130	2172	1907	2015	2078	0,5
Világ összesen	381132	424214	425832	446561	450986	452336	100,0

A világ kávétermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Brazília	1475	1877	2581	1369	1530	1465	1523	24,3
Kolumbia	749	678	654	709	664	845	870	13,9
Indonézia	295	325	330	405	401	411	408	6,5
Mexikó	228	269	318	300	343	440	299	4,8
Elefántcsontpart	298	275	260	187	221	295	250	4,0
Guatemala	166	152	159	180	193	202	208	3,3
Uganda	112	210	156	154	174	129	180	2,9
Etiópia	192	250	179	170	200	206	175	2,8
Salvador	175	156	140	120	122	156	149	2,4

Világ összesen	5265	6011	6804	5664	6112	6349	6264	100,0
----------------	------	------	------	------	------	------	------	-------

A világ teatermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
India	558	657	674	701	688	715	742	28,6
Kína	334	455	529	569	557	562	568	21,9
Srí Lanka	203	214	213	228	207	238	241	9,3
Kenya	93	147	156	164	181	197	204	7,9
Indonézia	104	132	124	137	141	149	158	6,1
Törökország	80	137	148	153	137	123	136	5,2
Szovjetunió	128	152	150	123	131	136	118	4,5
Japán	101	96	96	90	91	90	88	3,4
Argentína	29	49	45	32	47	43	48	1,8
Világ összesen	1856	2313	2421	2473	2440	2532	2596	100,0

A világ kakaótermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Elefántcsontpart	428	580	635	849	725	815	750	31,5
Brazília	330	420	329	392	393	356	320	13,4
Ghána	268	212	234	247	300	295	265	11,1
Malaysia	36	99	185	227	225	247	240	10,1
Indonézia	11	33	n. a.	49	111	154	180	7,6
Kamerun	120	115	128	124	126	115	105	4,4
Nigéria	169	110	145	165	160	155	100	4,2
Ecuador	83	131	58	85	83	97	100	4,2
Kolumbia	35	43	51	54	55	56	59	2,5
Mexikó	35	41	41	57	50	46	39	1,6
Világ összesen	1691	1963	2003	2452	2459	2576	2384	100,0

A világ kaucsuktermelése (ezer tonna)

Ország	1979–81 átlaga	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Indonézia	982	1044	1190	1235	1209	1246	1284	25,2

Malaysia	1537	1458	1581	1662	1415	1292	1250	24,5
Thaiföld	502	725	830	862	936	1100	1200	23,6
India	146	187	220	235	259	297	330	6,5
Kína	116	188	238	240	243	264	280	5,5
Fülöp-szigetek	66	84	137	156	172	185	201	3,9
Nigéria	49	52	70	68	80	88	137	2,7
Srí Lanka	137	138	118	122	111	113	102	2,0
Vietnam	44	58	60	50	51	52	55	1,1
Libéria	76	87	85	108	106	40	9	0,2
Világ összesen	3800	4208	4731	4962	4816	4922	5092	100,0

A világ szizáltermelése (ezer tonna)

Ország	1984	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Brazília	225	291	191	185	221	185	254	55,8
Mexikó	72	60	70	52	52	39	45	9,9
Tanzánia	40	32	40	33	32	38	40	8,8
Kenya	51	45	40	37	37	40	39	8,6
Madagaszkár	20	20	20	20	20	21	21	4,6
Kína	3	4	3	17	20	16	17	3,7
Haiti	10	9	10	10	10	10	10	2,2
Venezuela	6	6	7	8	8	8	9	2,0
Dél-afrikai Közt.	7	6	6	8	8	7	8	1,8
Angola	3	3	3	3	1	1	1	0,2
Világ összesen	443	480	397	381	422	377	455	100,0

Nyersanyagok

A világ széntermelése (millió tonna)

Ország	1980		1983		**	1988**	1989**	1990**	1991**	R
fekete- szén	barna- szén*	fekete- szén	barna- szén							
Kína**	620,0	–	700,3	–	850,0	970,0	1020,6	1050,6	1058,5	

Egyesült Államok	710,4	42,3	683,7	46,7	803,5	861,6	888,6	944,0	901,4
Szovjetunió	492,9	159,9	487,0	155,0	726,0	691,3	740,0	628,1	557,6
NDK	–	258,1	–	278,0	312,4k	310,3	301,0	280,0	n. a.
India	109,1	4,5	136,2	7,3	157,0	197,0	210,1	223,3	n. a.
Lengyelország	193,1	37,0	191,1	42,5	249,5	266,5	242,2	215,3	209,6
Ausztrália	73,6	32,9	109,1	34,1	175,5	178,1	196,1	205,7	n. a.
Németország ¹	94,5	129,9	84,9	124,3	203,2	187,9	187,5	183,9	n. a.
Dél-afrikai Közt.	116,0	–	145,1	–	173,1	177,6	173,9	174,8	n. a.
Cseh-Szlovákia	28,2	94,9	26,9	100,5	126,6	123,5	119,0	108,3	98,1
Magyarország	3,1	22,6	2,8	22,4	24,0	20,9	20,0	17,6	17,0
Világ összesen	2731	1005	2820	1070	4350	4817	4731	4783	4492

* Lignittel együtt ** Feketeszén, barnaszén és lignit együttesen – = nem termel.

¹ Az NSZK adatai. ^a 1990-ben.

A világ földgáztermelése (energiaértéken számítva, petajoule)

Ország	1983	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Szovjetunió	18638	22149	24888	26212	26948	27733	27440	36,9
Egyesült Államok	15986	16365	17629	16563	17179	17542	17847	24,0
Kanada	2740	3194	3227	3758	3981	4088	4370	5,9
Hollandia	2691	2839	2350	2079	2270	2286	2585	3,5
Nagy-Britannia	1527	1653	1682	1617	1724	1904	1956	2,6
Algéria	873	1029	1313	1560	1489	1975	n. a.	2,8 ^a
Indonézia	773	937	1860	1262	1215	1579	n. a.	2,2 ^a
Norvégia	1041	1084	1178	1199	1288	1121	n. a.	1,6 ^a
Szaúd-Arábia	n. a.	637	907	1017	1042	1101	n. a.	1,6 ^a
Mexikó	959	1068	991	984	984	1013	1006	1,4
Románia	1537	1522	1551	1521	1108	959	988	1,3
Magyarország	217	274	258	231	227	183	184	0,3
Világ összesen	61186	59957	63138	66508	70496	70546	74288	100,0

^a 1990-ben.

A világ vasérctermelése (millió tonna)

Ország	1985	1989	1990	1991	Ország	1985	1989	1990	1991
Szovjetunió	247,64	241,00	236,16	198,86	Dél-afrikai Közt.	24,39	29,95	30,55	n.
Kína	131,50	162,16	169,36	175,30	Venezuela	14,76	17,90	20,33	21,
Brazília	128,20	153,70	n. a.	n. a.	Svédország	20,27	21,53	19,81	19,
Ausztrália	96,43	97,73	109,88	111,42	Libéria	16,12	n. a.	n. a.	n.

Egy. Államok	49,53	59,03	55,46	55,51	Franciaország	14,48	9,36	8,72	7,
India	42,55	53,41	46,78	n. a.	Világ összesen	905,33	920,00*	921,00*	922,0
Kanada	39,50	39,44	35,68	35,46					

* Becslés.

A világ bauxittermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1985	1988	1989	1990	1991	Részesed és 1991 (%)
Ausztrália	27179,0	31839,0	36192,0	38583,0	41391,0	40503,0	36,6
Guinea	13911,0	13956,0	17859,0	17547,0	17524,0	17054,0	15,4
Jamaica	12064,3	6239,3	7408,4	9394,9	10936,7	11608,6	10,5
Brazília	4152,4	5846,0	7727,6	7893,8	9875,6	10413,9	9,4
India	1784,7	2340,7	3960,8	4345,0	5277,0	4835,0	4,4
Szovjetunió	6400,0	6400,0	5900,0	5750,0	5350,3	4800,0	4,3
Suriname	4903,1	3738,3	3434,4	3530,0	3266,8	3136,3	2,8
Kína	1700,0	2800,0	4600,0	4800,0	4200,0	3000,0	2,7
Jugoszlávia	3138,0	3538,0	3034,0	3252,0	2952,0	2542,0	2,3
Guyana	3052,0	2153,2	1773,9	1340,0	1424,0	2204,0	2,0
Görögország	3285,7	2453,8	2533,0	2602,5	2495,9	2133,5	1,9
Magyarország	2950,0	2815,0	2906,4	2643,4	2559,1	2036,7	1,8
Világ összesen	93061,1	89608,6	103003,7	107952,9	113570,7	110650,5	100,0

A tőkés világ uránérctermelése (tonna)

Ország	1981	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1991 (%)
Kanada	7507	11169	10866	11722	12437	12461	11427	8797	31,0
Egyesült Államok	14769	5692	4346	5308	5000	5051	5322	3539	12,5
Ausztrália	2922	4390	3206	4154	3780	3531	3656	3530	12,4
Namíbia	3969	3692	3385	3487	3540	3510	3077	3100	10,9
Nigéria	4361	3267	3181	3113	2968	2965	2980	2832	10,0
Franciaország	2554	3159	3195	3220	3376	3420	3218	2816	9,9
Dél-afrikai Közt.	6135	5744	5751	4630	4015	3886	2931	2438	8,6
Gabon	1022	917	939	899	794	930	890	709	2,5
Spanyolország	151	190	201	215	223	228	228	211	0,7
Argentína	184	128	126	173	95	142	51	20	0,1

Tökés világ összesen	43915	37951	35268	37406	37800	36600	34300	28400	100,0
----------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

A világ gyémánttermelése (millió karát)

Ország	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1990 (%)
Ausztrália	5,7	7,1	29,2	30,3	34,8	35,1	34,7	34,6
Zaire	18,5	20,0	23,2	19,8	18,2	17,7	19,4	19,3
Botswana	12,9	12,6	13,1	13,2	15,2	15,3	17,4	17,3
Szovjetunió	10,7	10,8	14,8	14,8	15,0	15,0	15,0	14,9
Dél-afrikai Közt.	10,1	10,2	10,2	9,1	8,5	9,1	8,7	8,7
Angola	0,92	0,72	0,27	0,87	1,04	1,32	1,28	1,3
Kína	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Namibia	0,93	0,91	1,00	1,00	0,97	0,93	0,76	0,8
Brazília	0,80	0,45	0,63	0,50	0,53	0,50	0,50	0,5
Közép-afrikai Közt.	0,34	0,35	0,36	0,41	0,36	0,45	0,41	0,4
Világ összesen	63,2	65,6	95,7	92,5	96,6	97,4	100,4	100,0

A világ aranytermelése (tonna)

Ország	1982	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Dél-afrikai Közt.	664,2	680,0	670,8	638,0	601,8	619,0	605,5	600,8	601,0
Egyesült Államok	45,6	63,0	77,0	91,8	154,5	200,9	200,9	294,5	289,9
Ausztrália	27,0	39,1	58,5	72,8	110,7	157,0	202,2	254,6	236,1
Szovjetunió	265,9	269,0	269,0	275,0	276,0	280,0	304,0	302,0	220,0
Kanada	64,7	83,4	87,6	104,4	117,2	135,9	159,5	169,4	178,7
Kína	56,1	59,2	60,6	80,0	88,0	96,0	100,0	100,0	110,0
Brazília	45,0	37,2	29,7	24,1	35,0	56,4	52,4	101,7	89,1
Pápua Új-Guinea	17,7	20,1	31,3	34,8	34,0	37,7	31,1	31,6	60,8
Kolumbia	14,3	22,7	35,5	40,8	26,5	29,0	29,5	29,4	34,7
Chile	16,9	16,8	17,3	18,6	17,0	20,6	22,6	27,5	28,7
Fülöp-szigetek	25,8	24,5	25,2	25,3	32,6	35,3	30,6	24,6	24,9
Világ összesen	1333,3	1412,2	1479,0	1539,0	1601,5	1792,3	1871,3	2098,8	n. a.

A világ platina- és palládiumtermelése* (kg)

Ország	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
--------	------	------	------	------	------	------	------

Szovjetunió							
platina	29000	30000	30300	31100	32000	32000	31000
palládium	77000	79000	91000	93300	95500	95500	93000
Dél-afrikai Közt.	106557	115000	123000	131000	133000	135800	135800
Kanada**	10369	10534	12190	11506	13444	10921	11209
Egyesült Államok							
platina				1030	1490	1680	2050
palládium	455	470	500	2580	3980	5100	6170
Japán***							
platina	607	691	663	753	647	821	1425
palládium	1051	1359	1453	1417	1170	1031	1047
Kolumbia	314	362	447	680	810	973	1322
Ausztrália							
platina	66	95	115	84	73	100	100
palládium	523	476	428	451	360	400	400
Jugoszlávia***							
platina	13	3	30	22	23	23	21
palládium	108	87	85	132	142	199	130
Világ összesen	226000	241000	263000	276000	285000	286000	289000

* Együttes adat, ha nincs külön jelölve. ** Koncentrátumtermelés. *** Fémtermelés.

A világ ezüsttermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Mexikó	1556,8	2153,0	2461,1	2359,0	2306,1	2170,0	2206,9	15,4
Egyesült Államok	1005,6	1224,1	1241,0	1661,1	2007,0	2125,0	1848,0	12,9
Peru	1339,8	1769,8	2054,5	1551,6	1839,9	1761,6	1769,7	12,3
Kanada	1070,0	1206,8	1452,5	1483,8	1370,7	1501,5	1337,8	9,3
Szovjetunió	1550,0	1620,0	1550,0	1580,0	1500,0	1380,0	1270,0	8,8
Ausztrália	766,8	1085,9	1107,0	1113,6	1075,0	1173,0	1180,0	8,2
Lengyelország	766,0	831,0	831,0	1063,0	1003,0	833,0	867,3	6,0
Chile	298,5	517,6	499,8	506,5	490,5	654,1	673,6	4,7
Spanyolország	177,6	221,4	177,6	177,6	249,7	270,0	208,0	1,4
Japán	267,6	339,5	281,2	252,0	155,8	149,9	170,7	1,2
Világ összesen	10870,6	13302,1	14240,7	14468,9	14751,8	14744,4	14371,4	100,0

A világ rézérctermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1984	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Chile	1067,9	1290,7	1356,4	1418,1	1451,0	1609,3	1588,4	1814,3	19,3
Egyesült Államok	1181,1	1091,3	1092,1	1243,6	1416,9	1497,8	1587,2	1634,4	17,3
Szovjetunió	980,0	1020,0	1030,0	1010,0	990,0	950,0	900,0	840,0	9,0
Kanada	716,4	721,8	724,4	802,2	776,5	723,1	793,8	797,6	8,4
Zambia	595,8	576,0	519,6	527,0	476,1	510,2	496,0	412,4	4,3
Peru	366,8	364,1	386,8	406,4	298,3	364,2	317,6	375,3	4,0
Lengyelország	343,0	431,0	432,0	438,0	441,0	385,0	329,3	320,3	3,3
Ausztrália	243,5	235,7	259,8	232,7	238,3	295,0	327,0	320,0	3,3
Zaire	459,7	500,7	512,7	499,0	465,1	440,6	355,5	291,5	3,1
Fülöp-szigetek	304,5	233,4	226,2	216,3	218,1	193,1	182,3	148,3	1,6
Világ összesen	7713,9	8301,0	8391,3	8746,5	8774,5	9103,1	9017,1	9142,2	100,0

A világ nikkelérctermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Szovjetunió	143,0	175,0	172,0	185,0	195,0	205,0	205,0	212,0	200,0	22,4
Kanada	188,5	174,2	170,0	163,6	193,4	216,6	202,5	196,2	196,9	22,0
Új-Kaledónia	86,6	58,3	72,4	64,5	58,3	71,2	96,2	85,1	114,5	12,8
Ausztrália	74,3	76,9	85,8	76,7	74,6	62,4	65,0	67,0	69,0	7,7
Indonézia	40,6	47,8	48,2	67,3	57,2	59,8	64,2	68,6	66,1	7,4
Kuba	38,2	38,0	33,6	32,1	35,9	43,9	46,5	40,8	33,3	3,7
Kína	11,0	17,5	19,0	24,0	26,0	26,0	34,3	33,2	30,0	3,4
Dominikai Közt.	15,5	24,3	25,4	24,1	32,5	29,3	31,3	28,7	29,1	3,3
Dél-afrikai Közt.	25,7	22,5	29,0	31,8	34,3	34,8	34,0	30,0	29,0	3,3
Kolumbia	n. a.	16,5	14,0	19,0	19,3	16,9	16,9	18,4	20,2	2,3
Világ összesen	748,6	752,3	787,4	781,0	811,3	867,1	905,1	887,8	891,1	100,0

A világ ólomérctermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Ausztrália	397,5	497,6	447,7	489,2	462,0	495,0	570,0	579,0	17,3
Egyesült Államok	573,1	424,4	348,2	318,3	395,7	419,3	493,4	476,9	14,3

Szovjetunió	580,0	580,0	550,0	510,0	520,0	500,0	490,0	460,0	13,8
Kína	160,0	175,0	227,0	267,3	311,6	341,4	315,3	319,7	9,6
Kanada	296,6	284,6	349,3	423,2	366,6	276,1	241,3	278,1	8,3
Peru	189,1	200,6	194,4	204,0	149,0	192,2	187,8	199,1	6,0
Mexikó	147,2	206,7	196,9	177,2	178,1	163,0	174,1	167,7	5,0
Jugoszlávia	121,5	115,1	103,0	82,0	95,5	79,2	83,0	84,5	2,5
Koreai NDK	100,0	80,0	85,0	90,0	90,0	70,0	60,0	80,0	2,4
Marokkó	115,5	106,8	71,8	73,6	70,1	64,7	66,9	71,2	2,1
Magyarország	1,1	–	–	–	–	–	–	–	–
Világ összesen	3583,2	3561,3	3385,6	3416,0	3401,9	3280,3	3330,0	3344,2	100,0

– = nem termel.

A világ mangánérctermelése (ezer tonna)

Ország	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1990 (%)
Szovjetunió	9150,0	9900,0	9300,0	9400,0	9100,0	9100,0	8500,0	32,2
Dél-afrikai Közt.	5032,0	3601,0	4091,3	3148,0	3896,8	4805,3	4318,3	16,4
Gabon	786,9	2349,0	2440,0	2403,0	2254,0	2593,0	2600,0	9,8
Brazília	3165,7	2523,2	2696,8	2067,4	1900,0	2000,0	2500,0	9,5
Ausztrália	1449,0	2003,0	1648,9	1853,3	1976,1	2124,0	1931,0	7,3
Kína	1600,0	1600,0	1630,0	1600,0	1600,0	n. a.	n. a.	n. a.
India	1526,0	1258,9	1284,1	1275,1	1332,6	1334,2	1360,0	5,2
Ghána	223,1	315,6	259,3	253,6	230,9	334,2	246,9	0,9
Mexikó	208,3	175,0	178,6	180,0	174,8	n. a.	n. a.	n. a.
Magyarország	122,0	60,0	65,3	64,0	81,0	94,0	60,0	0,2
Világ összesen	23612,1	25500,0	25000,0	24000,0	25000,0	26500,0	26400,0	100,0

A világ ónérctermelése (ezer tonna)

Ország	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	16,0	17,5	20,0	25,0	28,0	30,0	33,0	35,8	33,7	18,0
Indonézia	32,5	23,2	21,8	24,6	26,2	29,6	31,3	31,7	30,1	16,0
Brazília	6,9	16,0	26,0	25,4	29,0	42,8	50,2	39,1	29,3	16,0
Malaysia	61,4	41,3	36,9	29,1	30,4	28,9	32,0	28,5	20,7	11,0
Bolívia	27,3	19,9	4,7	10,5	8,1	10,5	15,8	17,3	16,8	9,0
Szovjetunió	17,0	17,0	16,0	16,0	15,0	15,0	14,0	13,0	11,0	6,0

Thaiföld	33,7	21,6	16,6	16,8	14,8	14,0	14,7	14,6	10,9	0
Ausztrália	11,6	8,1	6,4	8,5	7,7	7,0	7,7	7,4	5,7	3
Nagy-Britannia	3,0	5,0	5,2	4,3	4,1	3,5	4,0	3,4	2,3	1
Németország ¹	1,8	2,5	2,8	2,8	3,0	2,8	2,0	1,8	–	–
Világ összesen	235,3	202,2	195,5	180,8	184,4	201,4	223,3	211,0	179,8	100

¹Az NDK adatai

A világ vanádiumérc-termelése (tonna)

Ország	1984	1985	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1990 (%)
Dél-afrikai Közt.	12518	14021	15943	17632	18568	17100	52,0
Szovjetunió	9500	9500	9600	9600	9600	9500	28,9
Kína	4500	4500	4500	4500	4500	4500	13,7
Egyesült Államok	1467	2000	1900	1900	2200	1800	5,4
Világ összesen	31100	31700	31900	33600	34900	32900	100,0

A világ volfrámérc-termelése (tonna)

Ország	1985	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1990 (%)
Kína*	15000	20000	25000	30360	32370	62,3
Szovjetunió	9200	9200	9200	9200	8800	16,9
Mongólia	1500	1500	2000	2000	1500	2,9
Portugália	1765	1209	1379	1385	1407	2,7
Dél-Korea	2580	2375	2029	1701	1255	2,4
Ausztrália	1970	1150	1281	1371	1086	2,1
Peru	771	259	432	961	1070	2,1
Ausztria	1967	970	950	1177	1043	2,0
Bolívia	1643	638	924	1118	979	1,9
Brazília	1090	800	738	679	302	0,6
Thaiföld	586	652	605	560	269	0,5
Világ összesen	48000	42000	47000	53000	52000	100,0

* Csak exportadat.

A világ horganyérc-termelése (ezer tonna)

Ország	1984	1985	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kanada	1207,1	1172,2	1347,4	1216,1	1203,2	1148,2	15,4

Ausztrália	676,5	734,0	759,2	803,0	840,0	1024,0	13,7
Szovjetunió	980,0	1000,0	960,0	940,0	870,0	800,0	10,7
Peru	555,3	582,6	485,4	597,4	583,9	623,1	8,3
Egyesült Államok	277,5	251,9	256,4	290,0	543,2	546,6	7,3
Mexikó	303,6	291,9	290,6	314,7	306,7	317,1	4,2
Spanyolország	228,0	226,8	277,0	265,3	257,5	261,3	3,5
Koreai NDK	150,0	185,0	220,0	200,0	195,0	215,0	2,9
Írország	205,9	191,6	173,2	168,8	166,5	187,2	2,5
Svédország	210,0	223,2	193,1	168,0	159,9	157,5	2,1
Világ összesen	6865,5	6993,6	7078,3	7130,7	7361,8	7477,3	100,0

A világ molibdénérc-termelése (ezer tonna)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Részesedés 1990 (%)
Egyesült Államok	63,5	12,6	47,0	46,2	42,6	34,1	43,1	63,1	61,6	55,5
Chile	15,4	15,3	16,9	18,4	16,9	16,9	15,5	16,6	13,8	12,4
Kanada	16,8	9,7	10,8	7,6	11,3	12,5	12,5	14,1	13,5	12,2
Szovjetunió	10,7	11,0	11,0	11,0	11,4	11,5	11,5	11,5	11,0	10,0
Mexikó	0,5	5,9	4,1	4,3	3,4	4,4	4,5	4,1	3,1	2,8
Peru	2,6	2,6	3,1	3,7	3,5	3,6	2,4	2,9	2,5	2,3
Kína	2,0	2,0	2,0	2,0	1,8	2,0	2,0	2,0	2,0	1,8
Mongólia	0,7	0,7	0,7	0,7	1,5	1,5	1,6	1,6	2,0	1,8
Irán	–	0,5	0,5	0,5	0,9	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1
Bulgária	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Világ összesen	113,6	61,1	96,8	98,2	94,0	88,0	950	118,0	111,0	100,0

– = nem termel.

A világ kőolajtermelése (millió barrel*)

Ország	1973	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Szovjetunió	3140	4432	4506	4373	4520	4586	4586	4442	4184	3788
Egyesült Államok	3995	3722	3846	3862	3734	3603	3564	3369	3254	3313
Szaúd-Arábia	2773	3624	1493	1159	1840	1535	1845	1960	2357	3003
Irán	2139	537	743	8000	683	829	822	1039	1149	1219
Mexikó	191	779	1103	1101	1003	1051	1044	1052	1086	1141
Kína	391	773	838	917	960	977	985	1006	1011	1019
Venezuela	1229	792	621	614	632	631	668	670	785	870

Kanada	772	645	695	662	636	693	679	708	715	722
Nigéria	750	753	508	544	534	464	508	607	671	713
Norvégia	12	193	273	297	331	374	409	562	620	700
Nagy-Britannia	3	603	942	953	950	924	855	683	687	683
Indonézia	489	577	469	430	492	478	465	488	510	574
Líbia	794	670	360	374	377	355	371	404	501	561
Algéria	400	373	255	245	219	231	232	399	441	454
Irak	737	969	447	513	616	759	955	1033	750	111
Kuvait	1102	609	426	342	517	443	516	656	424	69
Világ összesen	21209	23059	20790	20670	21837	21795	22082	23263	23493	23651

* barrel = 153,66 liter (minőségtől függően 130–140 kg)

A világ kőolajtermelése régióként (millió tonna)

Régió	1973	1979	1985	1987	1988	1989	1990	1991
OPEC	1542	1524	818	928	1031	1114	1176	1192
Egyéb	806	973	1204	1205	1216	2046	1996	2001
Világ összesen	2851	3189	2762	2910	3025	3160	3172	3193

A kőolaj világszintű ára (USD/barrel)

Év	OPEC	Nem OPEC	Világátlag	Év	OPEC	Nem OPEC	Világátlag
1978	13,03	13,44	13,08	1988	16,77	16,21	16,57
1981	34,82	38,54	35,49	1989	13,36	14,06	13,58
1982	34,13	34,35	34,18	1990 I. 1.	18,72	19,29	18,91
1984	28,62	28,60	28,61	1991. I. 1.	15,88	16,87	16,22
1985	28,04	27,24	27,71	1992. I. 1.	15,88	16,87	16,22
1986	18,19	16,74	17,63	1992. VII. 17.	18,90	19,56	19,14
1987	17,15	17,43	17,28				

Az OPEC-olaj átlagára

Év	USD/barrel	Év	USD/barrel
1960	1,5	1986	13,6
1965	1,3	1987	17,3
1970	1,3	1988	13,6
1975	10,9	1989	16,3
1980	30,5	1990	19,8

1985	26,7
------	------

Az OPEC részesedése (%)

	1979	1985	1988	1989	1990	1991
A világ olajtermeléséből	48	30	34	36	37	37
nettó olajexportjából	88	63	67	n. a.	n. a.	n. a.

A kőolajpiac jellemzői (millió barrel/nap)

	1988	1990	1991	1992		1988	1990	1991
Kereslet összesen	64,7	66,1	66,3	66,8	Kínálat összesen	64,5	66,9	66,3
Ebből:					Ebből:			
OECD felhasználás*	37,5	37,9	38,0	38,4	OECD-termelés	16,6	15,9	15,9
OPEC-felhasználás	4,0	4,4	4,6	4,9	OPEC-termelés	21,7	25,1	25,1
a Szovjetunió felhasználása	8,9	8,4	7,9	n. a.	a Szovjetunió termelése	12,6	11,5	11,5
nem OECD Európa felhasználása	1,8	1,7	1,3	1,2				
egyéb nem OECD-felhasználás	12,4	13,7	14,1	14,6	Egyéb nem OECD-termelés	12,4	13,1	13,1
Készletváltozás					Kereskedelem			
OECD-készletváltozás	-0,1	0,2	0,0	0,0	OECD nettó import	19,5	20,8	20,8
egyéb készletváltozás	0,0	0,6	0,5	0,0	OPEC nettó import	17,6	20,7	20,7
					a Szovjetunió nettó exportja	3,7	3,1	3,1
					egyéb nem OECD nettó import	1,9	2,3	2,3

* A korábbi NDK felhasználásával együtt ** A volt szovjet tagköztársaságok adata.

A kőolajszállító csővezeték-hálózat hossza néhány országban (km)

Ország	1970	1980	1987	1988	1989	1990
Egyesült Államok	n. a.	382221	324198	344533	345364	346194
Szovjetunió	37400	69700	86400	86144	86654	86019
Kanada	27459	n. a.	33777	33728	34863	n. a.
Nagy-Britannia	1634	3166	3650	3650	n. a.	2422
Spanyolország	1099	1676	2080	2255	2452	n. a.
Magyarország	603	1974	2224	2224	2361	2408
NSZK	2058	2086	1715	1715	2222	2222

Lengyelország	900	1975	1986	1986	2023	2039
NDK	681	1301	1307	1323	1323	n. a.
Jugoszlávia	n. a.	996	1144	1444	996	996
Ausztria	604	777	777	777	777	777
Törökország	536	641	641	641	641	641
Csehszlovákia	n. a.	n. a.	543	543	543	n. a.
Norvégia	n. a.	350	355	521	521	521
Hollandia	323	391	391	391	391	391
Belgium	50	324	301	301	301	301
Svájc	222	239	239	239	239	239

Ipar

A világ alapenergia-termelésének megoszlása energiahordozók szerint (%)

	1970	1985	1988	1989	1990
Folyékony	48,5	42,5	42,0	41,6	41,9
Szilárd	30,8	31,4	31,1	31,2	30,5
Gáznemű	18,5	21,6	22,3	22,6	22,9
Elsődleges villamos energia	2,2	4,5	4,6	4,6	4,7
Ebből: vízi energia	2,1	2,6	2,5	2,4	2,4
atomenergia	0,1	1,9	2,1	2,2	2,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A folyékony tüzelőanyagok felhasználásának alakulása (kőolaj-egyenértékben, millió tonna)

Ország	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Belgium	19	19	19	19	18	17
Dánia	12	10	9	9	8	8
Franciaország	93	80	75	77	80	77
NSZK	112	106	105	104	96	99
Olaszország	80	86	90	92	95	90

Spanyolország	43	31	33	37	38	39
Svédország	22	15	14	14	14	13
Japán	201	184	177	191	195	204
Brazília	46	39	47	47	48	48
Egyesült Államok	732	687	727	755	756	734

Villamosenergia-termelés (milliárd kWh)

Ország	1970	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	1640	2354	2525	2571	2701	2779	3031	2822
Szovjetunió	741	1294	1544	1665	1705	1722	1673	1634
Japán	333	578	598	627	658	690	857	n. a.
Kína	304	301	411	496	543	595	618	671
Kanada	189	367	459	482	483	513	481	490
Németország ¹	314	353	407	410	423	441	449	n. a.
NDK	68	99	114	114	118	119	117	n. a.
Franciaország	195	243	326	353	366	407	405	428
Nagy-Britannia	271	285	294	302	308	313	317	320
India	76	119	189	198	214	241	264	n.a.
Brazília	42	139	193	202	214	230	222	n. a.
Olaszország	142	186	182	201	201	211	217	n.a.
Ausztrália	54	96	121	134	140	148	155	n. a.
Spanyolország	57	110	126	129	140	142	151	n. a.
Dél-afrikai Közt.	51	95	122	156	157	162	147	149
Svédország	61	93	137	142	149	139	142	142
Lengyelország	65	122	138	146	144	145	136	135
Magyarország	15	24	27	30	29	30	28	30
Világ összesen	4963	8247	9712	10467	10526	10879	11734	11535

¹ Az NSZK adatai.

Energiafelhasználás (kőszénegyenérték, millió tonna)

Ország	1970	1980	1985	1989	1990	Ország	1970	1980	1985	1
Egy. Államok	2217	2371	2283	2500	2482	Lengyelország	131	178	172	
Szovjetunió	999	1475	1716	1943	1931	Ausztrália	61	99	105	
Kína	304	562	708	902	922	NDK	105	122	131	
Japán	333	428	460	491	512	Brazília	42	93	96	
NSZK	314	360	350	330	342	Hollandia	60	94	98	

Nagy-Britannia	271	268	276	288	287	Spanyolország	50	83	86	
Kanada	189	254	252	285	272	Csehszlovákia	77	97	97	
India	76	126	192	256	265	Románia	61	100	104	
Franciaország	195	234	222	219	223	Venezuela	25	60	56	
Olaszország	142	175	196	218	210	Magyarország	29	40	41	
Mexikó	53	116	133	151	155	Világ összesen	6440	8524	9130	10

Az egy főre jutó energiafelhasználás (kőszénegyenérték, kg)

Ország	1970	1985	1989	1990
Kanada	8864	9899	10853	10255
Egy. Államok	10809	9591	10108	9958
Hollandia	4600	6767	6639	7201
NDK	6111	7791	7632	7115
Szovjetunió	4113	6159	67891	6692
Finnország	n. a.	5212	5840	5932
NSZK	5171	5756	5391	5572
Nagy-Britannia	4897	4892	5038	4988
Dánia	n. a.	5339	4455	4662
Japán	n. a.	3812	3995	4148
Ausztria	3297	4098	4008	4063
Franciaország	3829	4060	3915	3966
Olaszország	2644	3423	3812	3676
Magyarország	2825	3806	3697	3284
Dél-Korea	654	1586	2203	2474
Brazília	451	709	791	766
Világátlag	n. a.	1895	1969	1932

Az energiaigény belföldi termelésből fedezett hányada (%)

Ország	1970	1985	1988	1989	1990
Szovjetunió	100	100	100	100	100
Kanada	95	100	100	100	100
Nagy-Britannia	53	100	100	97	97
Hollandia	76	100	78	84	86
Egyesült Államok	95	89	84	82	85
NDK	77	77	76	76	76

Brazília	45	75	66	67	70
Dánia	0,2	21	38	51	54
Magyarország	71	56	51	54	50
NSZK	56	46	44	45	43
Franciaország	31	29	33	30	30
Ausztria	46	28	29	28	27
Finnország	6	19	19	20	19
Dél-Korea	46	26	25	21	17
Olaszország	18	15	15	15	15
Japán	15	11	10	10	9

Részesedés a világon megtermelt összes energiából (%)

Ország	1984	1985*	1985**	1988*	1988*	1989*	1989**	1990*	1990**
Egyesült Államok	24,1	21,3	24,0	19,6	24,5	19,4	23,6	19,3	22,8
Szovjetunió	17,6	22,9	18,0	23,3	19,5	22,2	17,7	21,7	17,8
Kína	7,3	8,4	7,6	8,6	8,2	9,2	8,4	9,2	8,5
Japán	4,9	0,5	4,7	0,5	4,8	0,4	4,7	0,4	4,7
NSZK	3,6	1,7	3,7	1,4	3,4	1,4	3,1	1,3	3,1
Nagy-Britannia	2,8	3,4	2,9	3,0	2,8	2,6	2,7	2,6	2,6
Kanada	2,6	3,4	2,7	3,5	2,7	3,5	2,7	3,4	2,5
India	1,9	1,9	2,0	2,1	2,4	2,2	2,4	2,2	2,4
Franciaország	2,3	0,7	2,3	0,6	2,0	0,6	2,1	0,6	2,0
Olaszország	1,9	0,3	2,0	0,3	2,1	0,3	2,1	0,3	1,9
Mexikó	1,4	2,6	1,4	2,4	1,4	2,4	1,4	2,4	1,4
Lengyelország	1,8	1,8	1,8	1,7	1,8	1,6	1,6	1,3	1,3
Ausztrália	1,0	1,8	1,1	1,8	1,1	1,8	1,1	2,0	1,2
NDK	1,4	1,1	1,4	0,9	1,3	0,9	1,2	0,8	1,1
Brazília	0,9	0,7	1,0	0,7	1,1	0,7	1,1	0,7	1,1
Hollandia	0,9	1,1	0,9	0,7	1,0	0,8	0,9	0,9	1,0
Spanyolország	0,9	0,3	0,9	0,3	0,9	0,3	0,9	0,3	0,9
Románia	1,1	1,0	1,2	0,9	1,1	0,7	1,0	0,6	0,8
Csehszlovákia	1,0	0,7	1,0	0,6	1,0	0,6	0,9	0,5	0,8

* A termelés részesedése a világtermelésből. ** A felhasználás részesedése a világtermelésből.

Az ipari termelés indexe (előző év = 100%)

Ország, régió	1981	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
---------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Világ összesen (az ázsiai szoc. orsz. nélkül)	99,3	106,1	103,1	103,4	104,8	105,7	103,9	100,0	101,1
Fejlett tőkés országok összesen	100,4	106,5	103,0	101,3	103,0	105,8	103,6	99,9	99,4
Ebből: Egyesült Államok	102,2	111,4	102,2	101,1	103,7	105,5	102,5	101,0	98,0
Kanada	100,9	108,5	104,2	101,3	104,5	104,9	100,0	95,7	95,8
Japán	101,0	111,0	104,5	99,8	103,5	109,2	106,1	104,8	102,2
Közös Piac összesen	98,2	102,7	103,5	101,8	101,8	104,3	103,8	96,9	99,5
Ebből: Németország ¹	98,5	103,4	105,4	102,0	100,2	103,6	105,0	105,4	102,9
Franciaország	99,0	102,0	100,0	100,0	102,0	104,7	104,1	101,9	100,3
Nagy-Britannia	96,3	101,3	104,7	101,6	103,8	100,2	100,6	99,4	97,1
Olaszország	97,8	103,4	101,6	103,2	102,7	106,9	103,9	99,3	97,9
Kelet-Európa*	101,7	104,5	103,4	103,9	103,7	104,5	101,8	95,1	97,9
Szovjetunió	103,4	104,1	103,9	104,9	103,8	103,9	101,5	99,3	91,9
NDK	104,7	104,2	104,4	103,7	103,1	103,2	102,3	–	–
Magyarország	102,8	103,2	101,1	101,9	103,8	100,0	99,0	90,8	78,5
Fejlődő országok összesen	93,5	106,7	102,2	110,6	111,3	107,6	107,5	104,8	108,5
Ebből: Dél-Korea	113,0	115,3	103,8	120,7	118,2	113,6	102,6	108,7	108,0
Malaysia	103,0	116,4	96,5	110,2	108,6	113,4	109,7	112,7	110,4
India	109,0	107,6	109,0	105,0	111,0	108,0	105,6	110,4	n. a.
Szenegál	109,0	97,5	116,5	94,0	93,7	98,3	87,9	105,4	n. a.
Mexikó	109,0	105,2	104,9	94,4	103,0	101,9	104,6	105,3	103,3
Banglades	101,0	103,0	98,1	108,7	98,2	102,7	103,4	95,2	n. a.

¹ Az NSZK adatai * A Szovjetunióval

Az ipari foglalkoztatottak létszáma (ezer fő)

Ország	1981	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Egyesült Államok	24361	23451	23304	23297	23292	23514	23877	23498
Kanada	2460	2273	2296	2321	2346	2373	2439	2317
Japán	14260	14810	14950	14840	14640	14920	15210	15410
NSZK	9696	8887	9016	9055	8730	8712	9266	n. a.
Franciaország	5648	5331	5179	5061	4949	4925	4879	4914
Nagy-Britannia	7066	6193	6164	5987	5891	6193	5898	n. a.
Olaszország	5554	5087	4975	4939	4866	4953	4953	n. a.
Szovjetunió	37236	37957	38103	38223	38139	37376	36414	35400
NDK	3514	3558	3569	3552	3534	3562	n. a.	n. a.

<i>Magyarország</i>	1637	1541	1538	1531	1512	1481	1451	1496
Myanmari Unió	1143	1299	1335	1391	1458	1480	1488	1232
Dél-Korea	3015	3528	3700	4053	4646	4858	4993	4999
India	7713	8003	8069	8165	8134	8200	8198	n. a.
Venezuela	877	864	923	996	1099	1147	1181	n. a.

Az ipari foglalkoztatottak számának indexe (1980 = 100%)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Egyesült Államok	100	92	96	97	98	98	97	98	96
Kanada	101	90	94	94	96	97	98	100	95
Japán	101	103	105	106	106	104	106	108	109
NSZK	98	91	90	90	91	93	93	99	n. a.
Franciaország	97	94	92	89	86	85	85	84	85
Nagy-Britannia	91	82	81	81	79	76	80	76	n. a.
Olaszország	98	93	90	88	87	83	88	88	n. a.
Szovjetunió	101	103	103	103	104	103	101	98	95
NDK	100	101	101	102	102	101	102	n. a.	n. a.
<i>Magyarország</i>	98	94	94	93	92	90	88	86	89
Myanmari Unió	105	114	119	122	127	133	135	136	113
Dél-Korea	96	109	112	116	125	143	155	159	159
India	103	107	105	106	107	107	108	108	n. a.
Venezuela	101	96	115	117	126	139	145	149	n. a.

A heti munkaórák* száma a feldolgozóiparban

Ország	1985	1988	1989	1990	1991	Ország	1985	1988	1989	1990	1991
Egy. Államok	f 40,5	41,1	41,0	40,8	40,7	NagyBritannia	t 41,8	42,4	42,2	41,6	n. a.
Kanada	f 38,8	38,8	38,6	38,2	37,8	CsehSzlovákia	t 43,1	43,0	40,7	40,6	40,6
Japán	t 41,5	41,8	41,4	40,7	40,0	Dél-Korea	t 53,8	52,6	50,7	49,8	49,8
Németország ^{xxi}	f 40,7	40,0	39,9	39,5	39,2	Új-Zéland	f 40,2	36,6	40,5	40,7	40,6
1											
Franciaország	t 38,6	38,8	38,8	38,8	38,7						

*f = fizetett órák száma

t = ténylegesen ledolgozott órák száma

Bérek a feldolgozóiparban

Ország	Pénznem	1985	1987	1988	1989	1990	1991
--------	---------	------	------	------	------	------	------

Egyesült Államok	ó USD	9,54	9,91	10,19	10,49	10,84	11,18
Kanada	ó CAD	11,59	12,24	12,84	13,54	14,30	15,09
Japán	h 1000 JPY	299,53	313,17	318,66	336,65	351,39	368,01
Németország ^{xxii} 1	ó DEM	16,20	17,53	18,33	19,10	20,07	21,31
Franciaország	ó FRF	31,56	34,35	35,35	36,70	38,36	n. a.
Nagy-Britannia	ó GBP	3,706	4,227	4,541	4,916	5,384	n. a.
Cseh-Szlovákia	h CSK	2854	2958	3018	3127	3237	3716
Új-Zéland	ó NZD	8,36	10,95	11,99	12,62	13,43	13,89

ó = órabér h = havibér

Nyersvastermelés (millió tonna)

Ország	1970	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Szovjetunió	85,9	110,0	114,0	114,6	113,9	110,2	90,9	18,0
Japán	69,7	82,0	73,4	80,6	81,4	81,4	81,1	16,1
Kína	17,1	45,0	56,0	59,6	59,0	64,5	69,5	13,8
Egyesült Államok	85,1	45,4	48,3	50,6	50,7	54,9	48,5	9,6
Németország ^{xxiii} 1	33,9	31,7	28,6	32,6	33,0	30,3	30,0	5,9
Brazília	4,3	19,7	22,2	24,2	24,4	21,1	23,4	4,6
Franciaország	19,6	15,4	13,0	15,1	15,1	14,4	14,1	2,8
Nagy-Britannia*	17,9	10,5	12,0	13,0	11,8	12,5	12,1	2,4
India	7,1	10,0	11,1	10,3	12,2	n. a.	n. a.	n. a.
Olaszország	8,5	12,0	11,6	11,6	12,0	12,0	11,0	2,2
Magyarország	1,8	2,1	2,1	2,1	2,0	1,7	1,3	0,3
Világ összesen	434	483	503	504	506	506	505	100,0

* Az elektromos kemencékben termelt vasötvözet nélkül.

Acéltermelés (millió tonna)

Ország	1970	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1990 (%)
Szovjetunió	115,9	154,7	161,4	163,0	160,1	154,4	139,9	20,1
Japán	93,3	105,2	98,5	105,7	107,9	110,3	109,6	14,3
Egyesült Államok	119,3	80,0	81,0	91,8	88,4	98,0	87,4	12,7
Kína	17,8	49,5	58,9	62,1	64,2	64,7	70,6	8,4
Németország ^{xxiv} 1	45,0	40,5	36,3	41,0	41,1	38,4	38,8	5,0
Brazília	5,4	20,5	22,2	24,6	26,1	20,6	22,6	2,7
Olaszország	17,3	23,7	22,8	23,7	25,2	25,5	25,0	3,3
Franciaország	23,8	19,0	17,7	19,0	19,3	19,0	18,4	2,5

Nagy-Britannia	23,8	15,7	17,4	19,0	18,7	16,5	16,6	2,1
Magyarország	3,1	3,6	3,6	3,6	3,3	3,0	1,9	0,4
Világ összesen	594,0	712,0	734,7	779,6	784,0	769,3	n. a.	100,0

Alumíniumtermelés (ezer tonna)

Ország	1970	1985	1988	1989	1990	1991	1992*	Részesedés 1991 (%)
Egyesült Államok	3607	3499	3944	4030	4048	4121	3017	22,1
Szovjetunió	n. a.	n. a.	2400	2400	2200	2300	n. a.	12,3
Kanada	963	1291	1534	1555	1567	1822	1412	9,8
Ausztrália	168	822	1068	1241	1233	1229	905	6,6
Brazília	48	549	871	888	931	1140	896	6,1
Kína	130	425	610	754	855	905	n. a.	4,8
Norvégia	522	740	857	918	871	886	601	4,7
Németország ^{xxv} 1	309	745	744	742	720	690	453	3,7
Venezuela	23	403	443	546	594	610	422	3,3
India	161	266	289	425	433	504	381	2,7
Magyarország	66	74	75	75	75	63	27	0,3
Világ összesen	10305	15430	17375	18079	18039	18665	n. a.	100,0

* Január–szeptember

Alumíniumfelhasználás (ezer tonna)

Ország	1985	1988	1989	1990	1991	1992*	Részesedés 1991 (%)
Egyesült Államok	4282,0	4598,1	4359,6	4330,4	4137,2	2451,1	24,1
Japán	1694,0	2123,2	2203,9	2414,3	2431,6	1712,8	14,1
Németország ^{xxvi} 1	1160,9	1232,6	1289,1	1295,4	1360,9	1064,0	7,9
Szovjetunió	1750,0	1800,0	1725,0	1700,0	1100,0	n. a.	6,4
Kína	630,0	600,0	700,0	650,0	800,0	n. a.	4,7
Franciaország	586,1	660,6	684,5	720,9	734,2	546,0	4,3
Olaszország	470,0	581,0	607,0	651,0	670,0	481,1	3,9
Nagy-Britannia	350,4	427,4	454,7	453,7	412,4	411,1	2,4
Kanada	345,0	432,2	459,1	387,2	408,1	306,1	2,4
Brazília	347,5	393,0	418,3	341,2	354,2	255,3	2,1
Magyarország	199,5	207,1	195,2	155,2	104,0	n. a.	0,6
Világ összesen	15827,2	17739,6	18123,8	17840,6	17194,1	n. a.	100,0

* Január–szeptember

Az alumínium külkereskedelmi forgalma (ezer tonna)

Ország	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Behozatal							
Japán	1575,5	1835,3	2292,0	2355,5	2652,2	2830,4	34,1
Egyesült Államok	867,7	1241,5	1026,8	938,7	976,2	1038,8	12,4
Németország ^{xxvii} 1	721,6	734,0	804,5	940,4	898,6	1007,0	12,1
Franciaország	395,9	407,1	461,8	484,2	541,1	551,5	6,6
Olaszország	319,9	376,9	417,9	461,0	538,6	512,2	6,2
Dél-Korea	160,2	200,2	266,6	281,9	361,9	391,8	4,7
Belgium	307,9	315,5	355,1	358,1	367,5	370,6	4,5
Tajvan	147,2	195,1	193,6	222,8	245,4	315,6	3,8
Magyarország	165,3	190,0	197,6	205,0	204,0	<i>n. a.</i>	2,5*
Nagy-Britannia	147,4	175,8	235,0	235,5	241,0	196,9	2,4
Világ összesen	6145,3	6789,2	7474,7	7603,5	8251,6	8297,1	100,0
Kivitel							
Kanada	1050,8	1171,8	1008,2	1159,1	1253,2	1469,6	17,8
Ausztrália	563,7	707,3	793,7	926,4	910,0	951,3	11,5
Egyesült Államok	347,9	288,3	402,7	654,7	798,3	902,5	10,9
Norvégia	643,8	754,2	755,0	770,4	777,3	810,2	9,8
Brazília	177,2	430,9	514,9	472,1	527,8	787,6	9,5
Venezuela	382,9	302,8	287,9	380,1	389,6	413,0	5,0
Hollandia	296,8	314,4	329,8	345,4	362,4	332,4	4,0
Németország ^{xxviii} 1	281,7	333,6	322,3	325,5	313,7	290,4	3,5
Új-Zéland	228,0	211,5	231,4	233,0	235,8	240,8	2,9
Magyarország	50,5	63,4	59,1	76,5	122,0	<i>n. a.</i>	1,6*
Világ összesen	5841,3	6414,4	6525,3	7140,8	7748,2	8271,5	100,0

* 1990.

Cementtermelés (millió tonna)

Ország	1970	1985	1987	1988	1989	1990	1991	Részesedés 1991 (%)
Kína	25,8	142,5	180,0	203,0	203,8	209,7	244,7	21,6
Szovjetunió	95,2	130,8	137,4	139,5	140,4	137,3	122,4	10,8
Japán	57,2	72,9	71,3	72,4	80,3	84,4	89,6	7,9
Egyesült Államok	67,7	70,3	67,4	71,5	71,4	70,9	65,1	5,7
India	14,0	25,9	37,0	40,7	44,6	45,7	<i>n. a.</i>	4,0*

Olaszország	33,1	37,2	35,7	38,2	39,7	40,8	n. a.	3,6*
Dél-Korea	n. a.	20,5	25,9	29,5	30,1	33,9	39,2	3,5
Németország ^{xxix 1}	38,3	25,5	25,2	26,4	28,5	30,4	31,8	2,8
Spanyolország	16,7	21,9	23,0	24,4	27,4	28,1	27,6	2,4
Brazília	9,0	20,6	25,5	25,3	26,5	25,8	27,5	2,4
Franciaország	29,0	22,2	23,5	25,3	26,0	26,5	25,0	2,2
Magyarország	2,8	3,7	4,2	3,9	3,9	3,9	2,5	0,2
Világ összesen	567	908	1048	1099	1110	1140	1135	100,0

* 1990-ben.

A gépgyártás termelésének indexe (1980 = 100%)

Ország	1881	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	105	92	112	118	118	124	138	147	153	149
Kanada	102	80	108	122	133	154	194	194	191	176
Japán	102	100	113	135	133	138	157	173	180	181
Németország ^{xxx 1}	100	97	101	106	112	110	113	123	130	129
Franciaország	106	97	96	91	86	88	94	102	106	98
Nagy-Britannia	86	88	96	107	103	108	124	133	136	124
Olaszország	97	86	88	99	104	104	115	122	121	108
NDK	107	117	121	128	134	139	145	n. a.	n. a.	n. a.
Magyarország	107	113	113	115	119	122	121	129	107	88
Dél-Korea	126	211	260	300	421	545	616	679	n. a.	n. a.
India	106	114	125	127	131	136	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.

A gépipar összes termelésének indexe (1980 = 100%)

Régió	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Világ összesen*	102	102	112	119	123	129	138	145	144	142
Fejlett tőkés országok összesen	101	100	109	115	117	121	131	139	139	137
Közös Piac összesen	98	98	100	106	110	113	119	127	122	120
EFTA	n. a.	99	103	111	113	114	119	125	128	126
Kelet-Európa**	104	115	123	132	140	148	156	157	151	146
Ebből: Szovjetunió	106	118	127	136	144	155	160	164	167	n. a.
Fejlődő országok összesen	98	98	111	116	135	155	167	175	184	191

* Albánia, Kína, a Koreai NDK és Vietnam nélkül. ** A Szovjetunióval.

A villamosipari gépek és berendezések termelésének indexe (1980 = 100%)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Dél-Korea	121	180	235	255	392	544	689	686	n. a.	n. a.
India	106	136	144	194	220	320	343	383	n. a.	n. a.
Japán	114	147	193	203	207	224	264	282	301	323
Németország ^{xxxi} 1	98	98	106	119	124	125	131	143	151	158
NDK	111	129	140	155	167	184	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Szenegál	108	166	197	272	179	143	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Magyarország	107	114	120	127	132	141	143	142	123	74
Szovjetunió	104	115	121	123	130	137	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Kanada	107	94	109	115	122	128	139	142	138	129
Egyesült Államok	103	107	126	123	121	126	132	137	139	137
Nagy-Britannia	94	105	114	117	119	122	130	138	138	128
Olaszország	95	104	108	109	113	122	125	132	130	130

A vegyipar összes termelésének indexe (1980 = 100%)

Régió, ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Világ összesen*	101	105	112	115	120	126	134	138	139	142
Fejlett tőkés országok összesen	100	102	108	112	114	118	125	130	128	128
Közös Piac összesen	97	99	105	108	110	114	121	125	119	118
Ebből: Franciaország	102	109	114	105	106	109	118	124	126	129
Kelet-Európa összesen**	102	108	112	115	120	123	129	130	123	121
Ebből: Szovjetunió	107	118	124	127	135	141	148	n. a.	n. a.	n. a.
NDK	103	112	117	121	123	127	131	n. a.	n. a.	–
Magyarország	103	107	111	112	114	117	118	108	110	93
Fejlődő országok összesen	102	112	122	131	142	158	173	182	200	223

* Albánia, Kína, a Koreai NDK és Vietnam nélkül. ** A Szovjetunióval.

Az építőipari termelés indexe (1980 = 100%)

Ország	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Szovjetunió	109	110	119	125	130	132	123	n. a.

Belgium	57	54	54	54	60	63	77	66
Kanada	98	105	106	111	118	120	121	116
Nagy-Britannia	83	100	104	110	123	130	132	n. a.
Franciaország	84	84	88	93	100	104	107	108
Németország ^{xxxii}	89	82	87	87	91	97	102	104
1								
NDK	113	117	121	124	128	n. a.	n. a.	–
Mexikó	90	91	78	82	79	80	86	91
Magyarország	94	89	90	93	90	89	75	n. a.
Argentína	47	44	48	55	47	32	n. a.	n. a.

Üveggyártás (millió m²)

Ország	1970	1985	1988	1989	Részesedés 1989 (%)	Ország	1970	1985	1988	1989
Egy. Államok	199	384	467	455	41,3	Csehszlovákia	38	32	27	23
Szovjetunió	231	243	250	243	22,0	Magyarország	8	19	20	19
Románia	45	62	76	76	6,9	Jugoszlávia	17*	15	17	17
Lengyelország	49	64	69	73	6,6	Bulgária	20	24	18	16
Mexikó	28*	23	48	n. a.	4,2**	Világ összesen	777	1000	1137	1103
NDK	21	23	23	26	2,4					

* 1978-as adat.

** 1988-ban.

Összes műtrágyatermelés (hatóanyagban, ezer tonna)

Ország	1970	1984/85	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90	Részesedés 1989/90 (%)
Szovjetunió	13099	33194	36339	35266	36060	33434	21,9
Egyesült Államok	15789	22079	18894	22729	23324	23105	15,1
Kína	2435	13350	17040	17066	17774	18404	12,0
Kanada	4465	10473	9989	11040	11553	10424	6,8
India	1090	5255	7109	7169	9002	8581	5,6
Németország						8219	5,4
NSZK	4856	4314	3460	3714	3526	–	–
NDK	3245	4843	5118	5119	5192	–	–
Franciaország	4644	4648	4079	3954	3801	3621	2,4
Indonézia	n. a.	1863	2485	2533	2584	2920	1,9
Románia	895	3097	2690	2606	2620	2683	1,8
Lengyelország	1629	2269	2622	2486	2584	2589	1,7

<i>Magyarország</i>	<i>517</i>	<i>1066</i>	<i>1064</i>	<i>1067</i>	<i>921</i>	<i>811</i>	<i>0,5</i>
Világ összesen	70663	140099	143555	152280	157834	152878	100,0

A ruházati ipar termelésének indexe (1980 = 100%)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	95	92	99	103	106	110	112	115	109	107
Kanada	100	93	98	96	100	103	99	101	89	78
Japán	101	99	100	102	98	98	98	96	n. a.	n. a.
Németország ^{xxxiii} 1	92	82	83	82	82	77	74	72	71	69
Franciaország	100	101	96	97	96	90	82	n. a.	n. a.	n. a.
Nagy-Britannia	92	97	103	111	112	111	111	109	109	98
Olaszország	103	105	112	117	111	111	113	113	113	112
Szovjetunió	104	105	108	111	111	112	115	119	n. a.	n. a.
NDK	101	113	109	110	110	115	127	n. a.	n. a.	n. a.
<i>Magyarország</i>	<i>104</i>	<i>96</i>	<i>99</i>	<i>97</i>	<i>89</i>	<i>89</i>	<i>90</i>	<i>80</i>	<i>71</i>	<i>n. a.</i>
Dél-Korea	126	139	150	153	172	214	212	199	n. a.	n. a.

A cipőipar termelésének indexe (1980 = 100%)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	94	84	75	68	59	55	54	54	52	45
Kanada	107	97	108	115	117	107	95	95	86	70
Japán	102	96	99	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Németország ^{xxxiv} 1	96	86	89	85	75	70	67	63	59	56
Franciaország	102	105	102	100	97	89	81	82	84	80
Nagy-Britannia	88	87	88	88	93	91	89	81	80	72
Olaszország	98	96	90	86	84	77	74	73	75	68
Szovjetunió	103	108	113	118	119	123	133	138	n. a.	n. a.
<i>Magyarország</i>	<i>107</i>	<i>115</i>	<i>123</i>	<i>129</i>	<i>134</i>	<i>134</i>	<i>122</i>	<i>106</i>	<i>94</i>	<i>78</i>
Dél-Korea	111	122	133	127	159	190	191	196	n. a.	n. a.

A textilipar termelésének indexe (1980 = 100%)

Régió, ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Világ összesen*	99	99	101	103	106	109	111	113	107	106
Fejlett tőkés országok összesen	97	95	96	97	99	101	108	103	98	95

Ebből: Egyesült Államok	98	102	100	101	108	115	115	118	116	116
Kanada	104	106	105	108	112	117	131	130	117	107
Japán	98	97	99	98	94	93	93	92	89	87
Közös Piac összesen	96	93	96	98	100	101	101	103	95	91
Ebből: NSZK	94	89	91	94	96	94	93	93	96	95
Franciaország	93	90	90	89	86	83	84	83	80	74
Nagy-Britannia	92	92	94	97	99	99	101	97	93	86
Olaszország	100	89	96	98	101	104	107	115	111	112
Kelet-Európa**	101	101	101	104	106	108	113	116	107	104
Ebből: Szovjetunió	102	103	103	105	108	109	113	116	113	n. a.
NDK	103	107	111	113	115	121	123	n. a.	n. a.	n. a.
Magyarország	102	100	102	103	102	105	106	102	86	60
Fejlődő országok összesen	101	105	108	113	122	128	126	129	132	134

* Albánia, Kína, a Koreai NDK és Vietnam nélkül. ** A Szovjetunióval

Újságyomópapír-termelés (ezer tonna)

Ország	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Kanada	8992	9673	9970	9640	9068	8977
Egyesült Államok	4924	5300	5428	5524	6000	6206
Japán	2592	2800	3067	3217	3479	3515
Svédország	1595	1928	2064	2170	2268	1974
Szovjetunió	1565	1663	1690	1720	1722	1543
Finnország	1489	1309	1273	1183	1429	1306
Németország ^{xxxv} 1	694	802	728	953	1112	1129
Norvégia	815	846	883	1049	989	n. a.
Nagy-Britannia	349	490	541	569	n. a.	n. a.
Kína	431	349	220	388	400	n. a.
Dél-Korea	244	299	378	443	532	569
Világ összesen	27800	30330	31290	31624	n. a.	n. a.

Papír- és kartontermelés (ezer tonna)

Ország	1985	1986	1987	1988	1989
Egyesült Államok	60700	64400	67140	69377	71500
Japán	20300	20870	22500	24624	26840

Kanada	14510	15450	16200	16638	16700
Kína	9112	9140	11410	12700	n. a.
NSZK	9250	9350	9860	10567	11100
Szovjetunió	10023	10395	10566	10821	10651
Finnország	7620	7400	8010	8654	9000
Svédország	7002	7363	7811	n. a.	n. a.
Franciaország	5400	5470	5610	6313	6750
Olaszország	4587	4750	4800	5353	5600
Magyarország	494	517	522	535	505
Világ összesen	193300	201000	210000	226267	n. a.

Rádiótermelés (ezer darab)

Ország	1980	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	Részesedés 1989 (%)
Hongkong	67748	47986	43372	33532	29618	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Szingapúr	17070	15165	18246	12824	16583	19868	19618	n. a.	14,9
Kína	30038	19900	22203	16003	15895	17638	15489	18347	13,6
Tajvan	n. a.	8288	9069	9792	11185	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Japán	15343	13338	13589	12996	13204	10496	10769	10690	7,9
Szovjetunió	8748	9298	9391	8847	8924	8143	8025	8561	6,4
Brazília	6769	5010	5722	6418	8513	8676	7632	7210	5,4
NSZK	3707	3292	3031	3376	3936	5143	4758	4975	3,7
Egy. Államok*	7672	11089	9817	5743	4833	4315	3061	2596	1,9
Lengyelország	2695	2134	2418	2687	2729	2833	2684	2523	1,9
Magyarország	271	79	89	60	93	100	134	145	0,1
Világ összesen	163001	146705	156117	143298	129414	137108	131298	134509	100,0

* Gyári eladás

Televíziótermelés (ezer db)

Ország	1980	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	Részesedés 1989 (%)
Kína	2492	6840	10038	16677	14594	19344	25051	27665	23,0
Dél-Korea	6819	7641	9730	7803	11772	14922	14820	15469	12,9
Egy. Államok*	10320	12084	11344	13716	12862	11310	12552	14718	12,2
Japán	15205	13278	15779	17727	13862	14777	13299	n. a.	12,1**
Szovjetunió	7528	8578	8998	9371	9436	9081	9637	9938	8,3

Nagy-Britannia	2364	2883	2850	2972	3895	3537	3024	n. a.	2,8**
NSZK	4425	4705	3917	3738	2926	3002	3737	3236	2,7
Brazília	3254	1857	2856	2190	3034	2902	2722	2920	2,4
Olaszország	1984	1615	1672	1663	1847	2233	2337	2391	2,0
Franciaország	1928	2033	2002	1913	1875	2184	2081	2447	2,0
Magyarország	417	363	370	407	417	446	433	502	0,4
Világ összesen	72105	76150	84878	96365	95138	104788	109500	120164	100,0

* Gyári eladás. ** 1988-ban.

Háztartásimosógép-termelés (ezer darab)

Ország	1970	1980	1983	1985	1986	1987	1988	1989	Részesedés 1989 (%)
Kína	n. a.	245	3660	8872	8934	9902	10468	8254	18,0
Szovjetunió	5243	3826	4250	5068	5383	5779	60104	6698	14,6
Egy. Államok*	4270	4554	4615	5456	5783	6100	6441	6375	13,9
Japán	4349	4879	4981	5092	4661	4772	5118	5141	11,2
Olaszország	2778	3440	3307	3692	3991	4140	4368	4338	9,5
NSZK	2126	1803	1606	1827	1986	2113	2194	2430	5,3
Dél-Korea	n. a.	200	440	635	902	1303	1903	1864	4,1
Franciaország	2036**	1955	1418	1262	1444	1288	1561	1670	3,6
Nagy-Britannia	950	1319	1371	1430	1317	1343	1351	n. a.	2,8***
Lengyelország	423	809	706	739	773	779	761	811	1,8
Magyarország	165	233	236	263	404	404	436	383	0,8
Világ összesen	24726	29442	32875	40145	41938	44429	47534	45781	100,0

* Gyári eladás. ** 1973. *** 1988-ban.

Háztartásihűtőszekrény-termelés (ezer darab)

Ország	1980	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	Részesedés 1989 (%)
Egy. Államok*	5140	5676	6317	6419	6940	7231	7968	7824	14,5
Kína	49	189	587	1448	2250	4013	7576	6708	12,4
Szovjetunió	5932	5700	5667	5860	5948	5984	6231	6465	12,0
Japán	4282	4541	4931	5354	4497	5008	5177	5018	9,3
Olaszország	4300	3900	3576	3358	3590	3794	3942	4082	7,6
NSZK	3009	2808	2667	2788	3009	3024	3411	3614	6,7
Dél-Korea	652	1404	1819	1864	2336	3123	3931	2803	5,2
Brazília**	2377	1676	1597	1706	2220	3366	1875	2381	4,4
Nagy-Britannia	1011	1315	1228	1266	1254	1281	1405	1244	2,3

Spanyolország	1405	1014	1105	1082	1169	1136	1210	n. a.	2,2***
NDK	637	763	895	973	1018	1075	1124	1140	2,1
Magyarország	499	377	387	394	438	462	469	390	0,7
Világ összesen	39543	40682	41125	43204	45008	50465	55445	53887	100,0

* Gyári eladás. ** Nem háztartási hűtőgépekkel együtt. *** 1988-ban.

A gyógyszergyártás indexe (1980 = 100%)

Ország	1981	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
India	109	133	145	142	172	267	275	302
Jugoszlávia	120	135	134	145	158	175	176	174
Magyarország	112	129	139	150	152	159	174	165
Olaszország	109	125	135	146	147	150	172	183
Banglades	128	142	149	137	129	140	162	146
Egyesült Államok	101	107	108	110	120	125	134	135
Kanada	105	111	117	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
NSZK	102	105	108	111	108	109	116	121

A világ 100 legnagyobb iparvállalata a forgalom szerint, 1991 (a Fortune magazin alapján)

Rangsor		Vállalat	Ország	Szektor	Forgalom (millió USD)	Változás az előző évhez képest (%)	Nyereség (millió USD)	Változás előző év képest (%)
1991	1990							
1.	1.	General Motors	USA	autóipar	123780,10	-1,10	-4452,80	
2.	2.	Royal Dutch/ Shell Group	N.-Brit./Holl.	olajipar	103834,8*	-3,10	4249,30	-34
3.	3.	Exxon	USA	olajipar	103242,0*	-2,50	5600,00	11
4.	4.	Ford Motor	USA	autóipar	88962,80	-9,50	-2258,00	-362
5.	6.	Toyota Motor	Japán	autóipar	78061,30	21,00	3143,20	5
6.	5.	International Business Machines	USA	számítógépek, irodai berend.	65394,00	-5,30	-2827,00	-147
7.	7.	IRI**	Olaszország	fémfeldolgozás	64095,50	4,30	-254,10	-127
8.	10.	General Electric	USA	elektronika, elektromos berend.	60236,00	3,10	2636,00	-38
9.	8.	British Petroleum	N.-Britannia	olajipar	58355,00	-2,00	802,80	-70
10.	11.	Daimler-Benz	Németország	autóipar	57321,30	5,60	1129,40	8

11.	9.	Mobil	USA	olajipar	56910,00	-3,20	1920,00	-0
12.	12.	Hitachi	Japán	elektronika, elektromos berend.	56053,30	10,60	1629,20	10
13.	17.	Matsushita Electric Industrial	Japán	elektronika, elektromos berend.	48595,00	11,70	1832,50	11
14.	15.	Philip Morris	USA	élelmiszeripar	48109,0*	8,50	3006,00	-15
15.	13.	FIAT	Olaszország	autóipar	46812,00	-2,00	898,70	-33
16.	16.	Volkswagen	Németország	autóipar	46042,20	5,30	665,50	2
17.	24.	Siemens	Németország	elektronika, elektromos berend.	44859,20	14,40	1135,20	24
18.	14.	Samsung Group	Dél-Korea	elektronika, elektromos berend.	43701,90	4,40	347,30	4
19.	20.	Nissan Motor	Japán	autóipar	42905,70	6,70	340,90	-57
20.	21.	Unilever	N.-Brit./Holl.	élelmiszeripar	41262,30	3,20	1842,60	29
21.	18.	ENI**	Olaszország	olajipar	41047,30	-1,70	872***	-48
22.	22.	E. I. Du Pont de Nemours	USA	vegyipar	38031,0*	-4,50	1403,00	-39
23.	19.	Texaco	USA	olajipar	37551,00	-8,90	1294,00	-10
24.	23.	Chevron	USA	olajipar	36795,00	-6,30	1293,00	-40
25.	26.	Elf Aquitaine**	Franciaország	olajipar	36315,80	10,30	1737,10	-11
26.	25.	Nestlé	Svájc	élelmiszeripar	35583,70	6,70	1722,30	5
27.	29.	Toshiba	Japán	számítógépek, irodai berend.	33232,50	1,10	855,40	-7
28.	38.	Honda Motor	Japán	autóipar	30567,30	12,90	539,80	-5
29.	28.	Philips Electronics	Hollandia	elektronika, elektromos berend.	30217,60	-2,10	642,80	
30.	30.	Renault**	Franciaország	autóipar	29432,40	-8,10	545,80	145
31.	27.	Chrysler	USA	autóipar	29370,00	-4,90	-795,00	-1269
32.	36.	Boeing	USA	repülőgép- gyártás	29314,00	6,20	1567,00	13
33.	35.	ABB Asea Brown Boveri	Svájc/Svédo.	ipari és mezőgazdasági gépek	28883,00	4,30	587,00	109
34.	34.	Hoechst	Németország	vegyipar	28468,20	2,60	661,80	-28
35.	31.	Peugeot	Franciaország	autóipar	28403,30	-6,50	979,90	-42

36.	38.	Alcatel Alsthom	Franciaország	elektronika, elektromos berend.	28390,70	4,70	1095,90	16
37.	32.	BASF	Németország	vegyipar	28130,40	-3,60	627,00	-8
38.	41.	Procter & Gamble	USA	élelmiszeripar	27406,00	12,40	1773,00	10
39.	40.	NEC	Japán	elektronika, elektromos berend.	26675,40	9,40	384,90	-35
40.	51.	Sony	Japán	elektronika, elektromos berend.	26581,40	27,00	825,10	14
41.	33.	Amoco	USA	olajipar	25604,0*	-9,50	1484****	-22
42.	39.	Bayer	Németország	vegyipar	25581,30	-1,80	1100,50	-5
43.	45.	Daewoo	Dél-Korea	elektronika, elektromos berend.	25362,60	13,90	n. a.	
44.	42.	Total	Franciaország	olajipar	25361,70	5,70	1030,30	34
45.	43.	PDVSA**	Venezuela	olajipar	24000***	2,30	n. a.	
46.	49.	Mitsubishi Electric	Japán	elektronika, elektromos berend.	23976,30	12,90	564,50	5
47.	50.	Nippon Steel	Japán	fémfeldolgozás	23141,60	9,40	641,80	-21
48.	48.	Thyssen	Németország	fémfeldolgozás	22465,00	4,50	294,10	-34
49.	44.	Imperial Chemical Industries	Nagy-Britannia	vegyipar	22390,40	-4,30	958,40	-19
50.	47.	United Technologies	USA	repülőgép- gyártás	21262,00	-2,40	-1021,00	-236
51.	63.	Fujitsu	Japán	számítógépek, irodai berend.	21226,20	18,10	580,10	-3
52.	54.	Robert Bosch	Németország	autóipar	20271,50	1,50	298,80	-13
53.	68.	Mitsubishi Motors	Japán	autóipar	20109,90	20,10	182,20	23
54.	63.	Pepsico	USA	üdítőital/szesze s ital	19771,20	11,10	1080,20	0
55.	58.	Eastman Kodak	USA	tudományos és fotó- berendezések	19649,00	3,00	17,00	-97
56.	73.	Conagra	USA	élelmiszeripar	19504,70	25,70	311,20	34
57.	67.	Mazda Motor	Japán	autógyártás	19321,50	14,20	186,90	14
58.	52.	Dow Chemical	USA	vegyipar	19305,00	-3,50	942,00	-31

59.	56.	Pemex (Petróleos Mexicanos)**	Mexikó	olajipar	19165,20	-0,90	652,20	-34
60.	57.	British Aerospace	Nagy-Britannia	repülőgépgyártás	18983,10	-1,80	-178,60	-138
61.	61.	INI**	Spanyolország	ipari és mezőgazdasági gépek	18955,90	4,80	-574,90	-659
62.	70.	McDonnell Douglas	USA	repülőgépgyártás	18718,00	14,50	423000	38
63.	69.	Mitsubishi Heavy Industries	Japán	ipari és mezőgazdasági gépek	18631,90	13,60	684,30	45
64.	65.	BMW (Bayerische Motoren Werke)	Németország	autógyártás	18002,30	4,10	460,90	7
65.	81.	Nippon Oil	Japán	olajipar	17836,5*	21,60	171,60	9
66.	60.	Xerox	USA	tudományos és fotóberendezések	17830,00	-3,00	454,00	86
67.	59.	Atlantic Richfield	USA	olajipar	17683,00	-6,00	709,00	-64
68.	66.	Petrofina	Belgium	olajipar	17650,90	2,10	477,20	-26
69.	64.	Usinor-Sacilor**	Franciaország	fémfeldolgozás	17232,50	-2,30	-537,70	-192
70.	55.	USX	USA	olajipar	17163*	-11,80	-578,00	-170
71.	72.	Repsol**	Spanyolország	olajipar	16214,40	2,80	759,90	14
72.	75.	Preussag	Németország	fémfeldolgozás	15640,30	4,30	306,90	25
73.	87.	RJR Nabisco Holdings	USA	dohányipar	14989,00	8,00	368,00	
74.	80.	Ciba-Geigy	Svájc	vegyipar	14996,90	3,40	892,50	20
75.	82.	Ruhrkohle	Németország	bányászat, kitermelés	14901,70	5,10	40,20	-42
76.	81.	Rhône-Poulenc**	Franciaország	vegyipar	14836,40	-1,30	355,40	-0
77.	107.	Idemitsu Kosan	Japán	olajipar	14802,2*	22,50	36,80	33
78.	77.	Grand Metropolitan	Nagy-Britannia	élelmiszeripar	14720,7*	-0,30	327,60	-64
79.	74.	Mannesmann	Németország	ipari és mezőgazdasági gépek	14669,90	-2,80	237,40	-19
80.	91.	Austrian Industries**	Ausztria	fémfeldolgozás	14548,10	7,10	23,50	-66
81.	92.	Hewlett-Packard	USA	számítógépek, irodai berendezések	14541,00	9,90	755,00	2

82.	85.	Ferruzzi Finanziara	Olaszország	élelmiszeripar	14351,20	-2,80	92,80	-55
83.	104.	Canon	Japán	számítógépek, irodai berendezések	14245,20	16,70	387,70	-8
84.	105.	Viag	Németország	fémfeldolgozás	14230,30	16,90	54,50	-69
85.	76.	Tenneco	USA	ipari és mezőgazdasági gépek	14035,00	-5,80	-732,00	-230
86.	93.	Digital Equipment	USA	számítógépek, irodai berendezések	14024,20	7,20	-617,40	-930
87.	130.	NKK	Japán	fémfeldolgozás	13850,80	35,10	207,40	-24
88.	78.	Volvo	Svédország	autóipar	13381,60	-8,90	135,00	
89.	97.	Neste**	Finnország	olajipar	13365,30	3,90	90,70	-86
90.	94.	Minnesota Mining & Manufacturing	USA	tudományos és fotóberendezések	13340,00	2,40	1154,00	-11
91.	83.	Electrolux	Svédország	elektronika, elektromos berendezések	13331,20	-5,80	-66,80	-51
92.	99.	Saint-Goban	Franciaország	építőanyaggyártás	13311,40	4,90	444,90	-27
93.	103.	Bridgestone	Japán	gumi- és műanyagipar	13225,60	6,70	53,70	82
94.	86.	Philips Petroleum	USA	olajipar	13216,00	-5,20	258****	-66
95.	84.	Péchiney**	Franciaország	fémipari termékek	13197,90	-6,50	145,40	-83
96.	124.	Sunkyong	Dél-Korea	olajipar	13067,50	22,20	61,60	-26
97.	98.	Sumimoto Metal Industries	Japán	fémfeldolgozás	13017,70	1,80	381,20	39
98.	108.	Metallgesellschaft	Németország	ipari és mezőgazdasági gépek	13014,00	8,70	28,20	-75
99.	52.	Petrobras**	Brazília	olajipar	12956,00	-16,60	-619,20	-147
100.	96.	Westinghouse Electric	USA	elektronika, elektromos berendezések	12794,00	-0,90	-1086,00	-505

n. a.: nincs adat

* A forgalmi adat nem tartalmazza a fogyasztási adót

** Állami tulajdonban lévő cég.

*** A Fortune által becsült adat

**** Rendkívüli, legalább a nyereség 10%-át elérő kedvezmény

Ha a multinacionális vállalatok országok lennének (az országok 1990. évi nemzeti összterméke, a vállalatok 1990. évi forgalma alapján)

Sorrend	Ország/vállalat	Nemzeti össztermék/forgalom (millió USD)	Sorrend	Ország/vállalat	Nemzeti össztermék/forgalom (millió USD)
1.	Egyesült Államok	5237717	45.	Venezuela	47164
2.	Japán	2920310	46.	Izrael	44131
3.	Németország	1272959	47.	Portugália	44058
4.	Franciaország	1000866	48.	Matsushita Electric (Japán)	43086
5.	Olaszország	871955	49.	Fülöp-szigetek	42754
6.	Nagy-Britannia	834166	50.	Daimler-Benz AG (Németo.)	40616
7.	Kanada	500337	51.	Pakisztán	40134
8.	Kína	393006	52.	Új-Zéland	39437
9.	Brazília	375146	53.	Philip Morris Co. (USA)	39069
10.	Spanyolország	358352	54.	Kolumbia	38607
11.	India	287383	55.	Malaysia	37005
12.	Ausztrália	242131	56.	FIAT SpA (Olaszo.)	36740
13.	Hollandia	237415	57.	Chrysler Corp. (USA)	36156
14.	Svájc	197984	58.	Nissan Motor Co. (Japán)	36078
15.	Dél-Korea	186467	59.	Unilever (Holl.)	35284
16.	Svédország	184230	60.	DuPont (USA)	35209
17.	Mexikó	170053	61.	Samsung Group (Dél-Korea)	35189
18.	Belgium	162026	62.	Volkswagen AG (Németo.)	34746
19.	Ausztria	131899	63.	Kuvait	33082
20.	General Motors (USA)	126974	64.	Siemens AG (Németo.)	32659
21.	Finnország	109705	65.	Egyiptom	32501
22.	Dánia	105263	66.	Texaco Inc. (USA)	32416
23.	Ford Motor Co. (USA)	96932	67.	Írország	30054
24.	Norvégia	92097	68.	Toshiba Corp. (Japán)	29469
25.	Szaúd-Arábia	89986	69.	Chevron (USA)	29443
26.	Indonézia	87936	70.	Nestlé SA (Svájc)	28364
27.	Exxon Corp. (USA)	86656	71.	Egyesült Arab Emírségek	28449
28.	Dél-afrikai Közt.	86029	72.	Nigéria	28314

29.	Royal Dutch/Shell Group (N.-Brit.-Holl.)	85527	73	Szingapúr	28058
30.	Törökország	74731	74	Renault (Franciao.)	27457
31.	Argentína	68780	75	ENI (Olaszo.)	27119
32.	Lengyelország	66974	76	Magyarország	27078
33.	Thaiföld	64437	77	Philips NV (Holl.)	26992
34.	IBM Corp. (USA)	63438	78	Honda Motor Co. (Japán)	26484
35.	Toyota Motor Corp. (Japán)	60443	79	BASF AG (Németo.)	25317
36.	Hongkong	59202	80	NEC Corp. (Japán)	24595
37.	Jugoszlávia	59080	81	Hoechst AG (Németo.)	24403
38.	General Electric Co. (USA)	55264	82	Amoco Corp. (USA)	24214
39.	Görögország	53626	83	Peugeot SA (Franciao.)	24090
40.	Algéria	53116	84	BAT Industriex (N.-Brit.)	23529
41.	Mobil Corp. (USA)	50976	85	Elf Aquitaine (Franciao.)	23501
42.	Hitachi Ltd. (Japán)	50894	86	Bayer AG (Németo.)	23021
43.	British Petroleum Co. (N.-Brit.)	49484	87	Peru	23009
44.	IRI (Olaszo.)	49077	88	Chile	22910
			89.	CGE (Franciao.)	22575
90	Marokkó	22069	95	Bulgária	20860
91	Imperial Chemical Indust. (N.-Brit.)	21889	96	Nippon Steel Corp. (Japán)	20767
92	Procter & Gamble Co.(USA)	21689	97	Boeing Co. (USA)	20276
93	Mitsubishi Electric Corp. (Japán)	21213	98	Puerto Rico	20118
94	Asea Brown Boveri AG (Svájc)	21209	99	Occidental Petroleum (USA)	20068
			100	Daewoo Corp. (D-Korea)	19981

A legjobban fizetett amerikai vállalatvezetők, 1991

Rangsor	Név	Vállalat	Fizetés és prémium	Részvényjuttatás	Összesen
ezer USD					
1.	Roberto C. Goizueta	Coca-Cola	2962	55971	58933

2.	Hamish Maxwell	Philip Morris	1741	28201	29942
3.	Stanley C. Gault	Goodyear Tyre & Rubber	735	21801	22536
4.	Lawrence A. Bossidy	Allied-Sygnal	809	21393	22202
5.	William A. Schreyer	Merrill Lynch	5850	9908	15758
6.	Stephen M. Wolf	UAL	575	13605	14180
7.	Noland D. Archibald	Black & Decker	1336	12194	13530
8.	Robert E. Allen	AT & T	2061	10716	12777
9.	Richard J. Mahoney	Monsanto	1530	9078	10608
10.	John F. Welch Jr.	General Electric	3207	7047	10254
11.	William D. Smithburg	Quaker Oats	1405	8805	10210
12.	Richard D. Wood	Eli Lilly	2218	7893	10111
13.	P. Roy Vagelos	Merck	3344	6356	9700
14.	Rand V. Araskog	ITT	2800	5830	8630
15.	H. Brewster Atwater Jr.	General Mills	1431	7148	8579
16.	Dennis J. Pickard	Raytheon	1208	7351	8559
17.	Lawrence G. Rawl	Exxon	1813	6596	8409
18.	William E. Lamothe	Kellogg	1852	6245	8097
19.	James L. Johnson	GTE	2168	5686	7854
20.	J. Peter Grace	W. R. Grace	1706	6066	7772
21.	Richard B. Fisher	Morgan Stanley Group	7622	0	7622
22.	Darwin E. Smith	Kimberly-Clark	1428	5819	7247
23.	William A. Anders	General Dynamics	1500	5668	7168
24.	William J. Alley	American Brands	1826	4860	6686
25.	Drew Lewis	Union Pacific	2025	4492	6517
26.	Paul E. Lego	Westinghouse Electric	677	5546	6223
27.	Alfred M. Zeien	Gillette	1112	4949	6061
28.	John R. Stafford	American Home Products	1840	3774	5614
29.	Richard L. Gelb	Bristol-Myers Squibb	2051	3462	5513
30.	Michael D. Eisner	Walt Disney	5442	0	5442
31.	Alan C. Greenberg	Bear Stearns	5229	0	5229
32.	William G. McGowan	MCI Communications	1594	3561	5155
33.	Joshua S. Weston	Automatic Data Processing	879	4162	5041
34.	Harold A. Poling	Ford Motor	1141	3892	5033
35.	Charles S. Sanford Jr.	Bankers Trust New York Corp.	1850	3163	5013
36.	John A. Young	Hewlett-Packard	1519	3459	4978

37.	Dennis Weatherstone	J. P. Morgan & Co.	2043	2683	4726
38.	Walter V. Shipley	Chemical Banking Corp.	1716	2812	4528
39.	Richard M. Rosenberg	BankAmerika Corp.	1600	2878	4478
40.	David R. Whitwam	Whirlpool	1590	2740	4330
41.	John S. Reed	Citicorp	1150	3062	4212
42.	David W. Johnson	Campbell Soup	1444	2711	4155
43.	Steven J. Ross	Time Warner	4064	0	4064
44.	Andrew C. Sigler	Champion International	1144	2905	4049
45.	Allen E. Murray	Mobil	2040	1967	4007
46.	Kenneth L. Lay	Enron	1754	2201	3955
47.	T. Marshall Hahn Jr.	Georgia-Ppacific	1500	2435	3935
48.	Thomas G. Labrecque	Chase Manhattan Corp.	1180	2744	3924
49.	Edgar S. Woolard Jr.	E. I. Du Pont de Nemours	1356	2552	3908
50.	Ray R. Irani	Occidental Petroleum	2691	1215	3906

Kereskedelem, pénzügyek

A nemzetközi pénzpiacokon 1992-ben a legnagyobb vihart az Európai Monetáris Rendszer (EMS) válsága kavarta. Az Európai Közösségekben (EK) az EMS-t azt követően hozták létre, hogy 1971-ben összeomlott a II. világháború után Bretton Woods-i valutarendszer, mert Nixon amerikai elnök megszüntette a kulcsvaluta, a dollár szabadon átválthatóságát aranyra. Az ezt követő, és az olajválság által súlyosbított zavarokból az EK a valutaárfolyamok mozgásának szabályozásával, a monetáris stabilitás megteremtésével akart kilábalni. A valutakígyó felemás eredményét követően ezek megteremtésére hozták létre 1979. jan. 1-jével az Európai Monetáris Rendszert. Az árfolyamlebegtetési rendszerben a tagvaluták árfolyamai csak egy meghatározott sávban térhetnek el a központi értéktől. A szűkebb lebegtetési sáv pozitív és negatív irányban is 2,25%, a tágabb sáv 6%. Az EMS játékszabályai szerint a tagállamok jegybankjai piaci beavatkozásra kötelezettek abban az esetben, ha valutájuk kilép a lebegtetési sávból. A beavatkozás lehet pénzügyi intervenció, amikor az érintett vagy összefogó jegybankok az erősebb valutát eladják és az erősíteni kívánt gyöngébbet vásárolják. Lehetséges a valutavédelem kamatemeléssel is, amire az intervenció sikertelensége esetén kerülhet sor. Amennyiben az előző két eszköz nem használ, és az EMS-en belül súlyos feszültségek keletkeznek az egymással szemben lebegő valuták között, akkor árfolyam-kiigazítást hajtanak végre: a megcélzott hatásnak megfelelően le- vagy felértékelést. 1992 közepére a 2,25%-os lebegtetési sávba tartozott a német márka, a francia frank, az olasz líra, a belga frank, a dán korona, az ír font és a holland forint. A 6%-os lebegtetési sávban volt található a spanyol peseta, 1990. okt.-tól az angol font, és 1992. ápr.-tól a portugál escudo.

Az 1992. szept. közepén tombolt valutahurrikánhoz több szálon vezettek az események. Az első komolyabb szél azt követően támadt, hogy a dánok jún. 2-án váratlanul nemet mondtak az Európai Közösségek maastrichti uniós szerződésére. Az 1991. dec.-ben a hollandiai kisvárosban aláírt megállapodás az Európai Monetáris Unió létrehozatalát tűzte ki célul, rögzített árfolyamok mögött álló egységes valutával, s a közös monetáris politikát összehangoló közösségi jegybankkal. A szigorú kritériumrendszerrel támogatott uniós megvalósíthatóságát a valutapiacok már a dániai referendum

előtt kétségbe vonták, az elemzők szerint ugyanis a lehetetlennel felérő feladat a különböző gazdasági fejlettségű és a növekedési ciklus rendre eltérő szakaszában járó tagországok monetáris és költségvetési politikájának összehangolása.

Ráadásul a feladat különösen nehéz, ha az EMS kulcsvalutájának számító német márka ereje ellenállhatatlannak tűnik, s ezzel egymás után és ismétlődően a lebegtetési sáv szélére sodorja a gyöngébb valutákat. A márka túlzott erejének elsősorban a magas német kamatszint az oka. Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia elhúzódó recessziója idején a világgazdaság egyik lokomotívjává vált német gazdaságból azonban 1992 során elfogyott a lendület. A recesszióba csúszott növekedés a kamatok csökkentését indokolta volna, a Bundesbank azonban magasan tartotta a kamatlábat. A csökönység oka, hogy az inflációt, ill. a pénzellátás bővülését ellenőrzés alatt kellett tartani, a keletnémet tartományok újjáépítésének költsége ugyanis messze fölülmúlja a legborúlátóbb várakozásokat is, és ez egyensúlytalanságokat idézett elő az össznémet gazdaságban is. A korrekció érdekében a Bundesbank az 1992 közepét megelőző 39 hónap során tizenháromszor emelte a leszámítolási kamatlábat, s vitte vele a pénzpiacokon irányadó lombardkamatot is. 1992. aug.-hoz tehát már egy belső és külső eredetű feszültségektől nyomás alá helyezett EMS érkezett el. A hurrikán mégis az EMS határvidékéről indult, onnan, ahol az EK-tagságra törekvő skandináv országok csatlakoztak az ECU-höz, az Európai Közösségek elszámolási egységéhez. Finnország, Svédország és Norvégia csatlakozási szándékuknak nyomatékokat adva kötötték valutájukat 1991-ben – egyoldalúan – az ECU-höz. A 90-es évek elejére azonban Finnország és Svédország is gazdasági válság küszöbére érkezett.

Finnország különleges gazdasági kapcsolatai a szovjet piac összeomlással köddé váltak, Svédországban pedig a 80-as években fölfújót buborékgazdaság pukkant szét. Így nem volt nehéz a valutapiaci spekulánsok dolga, amikor ostrom alá vették az EMS határvidékén található skandináv valutákat. Először a finn jegybank kapitulált, szept. 8-án eloldotta valutáját az ECU-kötelékéből. A svéd központi bank szept.-ben még tartotta magát – igaz, a kereskedelmi bankoknak nyújtott hitelek után felszámított kamatlábat átmenetileg drasztikusan, 500%-ra emelte –, ám nov. 19-én a svéd koronát is elkezdték lebegtetni. Mind a svéd, mind a finn korona azonnal 14–15%-ot veszített értékéből. A norvég koronát viszont megvédte a norvég jegybank kamatemelése, s az, hogy az ország gazdasága mögött ott áll biztosítékként az északi-tengeri olajkincs.

Az EMS válságát tovább élezte, hogy a szept. 20-ai francia népszavazás közeledtével egyre bizonytalanabbá vált, igent mondanak-e a maastrichti szerződésre. Ez a francia frankot a szakadék szélére vitte, ahonnan csak a Bundesbank hathatós beavatkozásával lehetett visszahúzni. A közös német–francia erőfeszítés érthető volt, hiszen ha a frank-márka paritás összeomlik, akkor maga alá temeti az egész EMS-építményt is. Nem volt azonban ilyen segítőkész támogatója az angol fontnak és az olasz lírának.

A krach szept. 16-án következett be, amely napot a britek azóta Fekete Szerdává kereszteltek át. Az ápr.-i parlamenti választások keltette feszültséget szinte zökkenőmentesen átvészelő fontot sem a kétségbeesett intervenció, sem a gyors kamatemelés nem mentette meg: a brit valutát kivették az árfolyam-lebegtetési mechanizmusból. Vele együtt távozott a rendszerből az olasz líra is, az év végéig csak fogadkozások történtek a két valuta visszaléptetésére „megfelelő időben”. Maga az EMS sem vált a nyugalom szigetévé: ismétlődtek a támadások az ír font, a dán korona, a válság során leértékeléssel megmentett portugál escudo, illetve spanyol peseta, valamint a francia frank ellen. Viszonylag stabilak maradtak viszont a német márkához hagyományosan szorosan kötődő Benelux-valuták.

A valutapiacokon még mindig meghatározó szereppel rendelkező dollár 1992-ben megjárta a hegyet és a völgyet. A gazdaság recesszióból való kivezetése érdekében az amerikai jegybank szerepét ellátó Federal Reserve (Fed) 1992-re fokozatosan olyan mélyre süllyesztette az irányadó leszámítolási kamatlábat, ahol az John F. Kennedy elnöksége óta soha nem állt.

Az évet a dollár árfolyam-emelkedéssel kezdte, a kurzus 1,54-ről egészen 1,62 márkára erősödött, ezen a szinten már fékező intervenciót is kiváltva. Az amerikai valutát támogatta az Egyesült Államok gazdaságában tapasztalt foglalkoztatás-növekedés, s a fekete-tengeri flotta körüli orosz–

ukrán vita kiváltotta politikai feszültség. A márkát viszont gyöngítették az oroszországi reformok nehézségei, a nagy ellenkezéssel fogadott árfelszabadítás, a német acéliparban kilátásba helyezett sztrájk. A dollártulajdonosok öröme azonban rövid ideig tartott, tavasszal a dollár megingott, s az 1,65 márkás szinten már csak a végül bekövetkezett német sztrájkok, Hans-Dietrich Genscher német külügyminiszter lemondása, és a Helmut Kohl kancellár politikai jövőjével kapcsolatos bizonytalanságok tartották a valutát. Az árfolyam összeomlása nyáron következett be, amikor a derülítő várakozások ellenére úgy tűnt, hogy rövid és enyhe fellendülési periódus után az amerikai gazdaság visszacsúszik a recesszióba. Nyomás alá helyezte a dollárt a Fed újabb kamatsökkentése is. 1992-ben az amerikai valuta fekete hónapja az augusztus volt. Ekkor az árfolyam 1,4095 márkás történelmi mélypontra süllyedt, s ebben az sem akadályozta meg, hogy 15 nyugat-európai bank interveniált a Feddel együtt a dollár érdekében.

Az amerikai valuta az év végéig sem talált magára, árfolyama azonban az 1,50–1,55 márkás szinten stabilizálódott. A nov.-i elnökválasztás a dollár számára biztató eredményt hozott, hiszen a gazdasági fellendülést és radikális deficitcsökkentést egyszerre ígérő Bill Clinton győzelmét hozta. Különösen jól jött a dollárnak a nyugat-európai valutaválság. Az EMS-krízis tetőfokán a spekulációtól ódzkodó tőke az amerikai valutában talált menedékre, s ez az árfolyamot ideiglenesen 1,60 márka fölé röpítette. A válság múltával azonban a dollár is visszatért az év nagy részében megszokott sávjába.

Világkereskedelmi adatok (Mrd USD)

Világ összesen	1976	1981	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Import	1014	2035	2008	2552	2908	3133	3547	3527	2760*
Export	990	1972	1922	2480	2814	3003	3392	3399	2680*
Egyenleg	-24	-63	-86	-72	-94	-130	-155	-128	-80*
Fejlett tőkés országok									
Import	696	1338	1387	1838	2079	2247	2577	2582	2702
Export	638	1228	1272	1732	1979	2123	2441	2478	2642
Egyenleg	-58	-110	-115	-106	-100	-124	-136	-104	-60
Fejlődő országok									
Import	212	509	455	518	622	688	774	850	683*
Export	258	562	481	545	626	689	778	830	661*
Egyenleg	46	53	26	27	4	1	4	-20	-22*
Ezen belül:									
OPEC									
Import	64	143	98	89	99	102	108	121	97*
Export	138	281	152	123	121	131	164	158	126*
Egyenleg	74	138	54	34	22	29	56	37	29*

* Január–szeptember.

A világkereskedelem mennyiségi növekedése és a cserearányok alakulása (évi %-os változás)

	1971–80	1974–83	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
átlaga										
Világkereskedelem	5,7	3,1	3,3	4,5	6,2	8,9	6,8	3,9	2,3	4,5
Egységérték USD	13,9	8,9	-2,2	5,1	10,6	5,2	1,4	8,0	-1,1	4,2
SDR	11,0	10,1	-1,3	-9,1	0,4	1,2	6,3	2,9	-1,9	0,9
Az export volumene										
Fejlett országok	6,3	3,9	4,0	2,7	4,4	8,3	6,6	5,5	2,9	3,8
Fejlődő országok	3,6	-0,6	0,4	6,2	12,7	12,2	7,1	4,9	7,6	8,1
Olajexportőrök	0,4	-5,3	-4,1	1,5	5,7	11,0	10,7	1,7	2,7	4,7
Nem olajexportőrök	6,8	5,7	3,6	8,1	15,6	12,6	5,9	6,2	9,5	9,2
Az import volumene										
Fejlett országok	5,3	2,8	4,8	8,2	6,6	8,4	7,3	4,5	2,4	4,1
Fejlődő országok	8,1	6,3	-1,0	-1,3	7,3	12,0	8,0	5,4	9,3	8,5
Olajexportőrök	14,8	11,2	-10,5	-17,6	-4,8	5,7	11,5	1,9	6,3	3,6
Nem olajexportőrök	6,1	4,3	3,3	5,8	11,4	13,9	7,0	6,4	10,0	9,8
Cserearány										
Fejlett országok	-1,9	-1,3	1,2	8,6	1,0	1,3	-0,7	-0,7	1,6	1,1
Fejlődő országok	6,6	5,9	-2,2	-14,2	1,7	-3,9	1,7	2,1	-3,6	-1,8
Olajexportőrök	18,4	14,9	-4,3	-40,3	8,2	-17,0	9,2	14,4	-12,9	-3,3
Nem olajexportőrök	-1,1	-2,0	-0,9	2,7	-0,7	1,1	-0,5	-2,5	-0,2	-1,2

A fejlett tőkés országok cserearányának alakulása (évi %-os változás)

Ország	1971–80 átlaga	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Együtt	-1,9	1,2	1,4	1,3	-0,6	-0,7	1,6	1,8
Hetek csoportja	-2,3	1,4	1,2	1,2	-1,2	-0,8	2,4	2,4
Egyesült Államok	-3,6	0,5	-3,8	1,2	-0,7	-2,5	2,1	0,8
Franciaország	-0,9	2,9	0,7	0,5	-0,9	-0,1	-0,1	0,8
Japán	-5,4	4,4	0,7	3,1	-4,4	-6,1	9,0	8,2

Kanada	1,9	-1,2	3,2	1,8	2,0	-2,1	-1,5	0,5
Nagy-Britannia	-0,7	0,9	1,9	0,7	3,0	0,3	3,0	0,4
Németország*	-1,6	1,3	3,7	0,0	-2,7	-0,7	-0,7	1,7
Olaszország	-0,7	0,4	2,8	0,8	-1,2	-1,2	3,4	3,2

* 1990. jún. 30-ig csak az NSZK adatait tartalmazza.

A Világbank-árindex alakulása (dollár alapján, 1985 = 100)

Év	Összesített index	Élelmiszerek	Italfélék	Mezőgazd. eredetű ipari nyersany.	Fémek és ásványok
csoporthidex					
1984	115,0	118,3	113,3	117,2	106,3
1985	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1986	96,2	87,7	115,3	102,0	94,1
1987	104,3	89,9	83,0	137,6	110,3
1988	128,1	115,0	82,8	148,9	160,9
1989	127,4	118,5	68,9	144,7	164,4
1990	117,5	108,1	60,3	138,9	150,0
1991	112,2	107,2	56,2	135,4	133,5
1992	112,1	108,9	49,3	138,8	130,0
I. n. év	114,4	115,8	50,6	137,5	127,9
II. n. év	112,3	110,2	46,8	137,2	131,7
III. n. év	111,9	105,0	47,6	139,7	137,0
IV. n. év	109,7	104,4	52,0	140,9	123,3

Egyes tömegárak főbb csoportjainak áralakulása (USD-ár évi %-os változása)

Évek átlaga, év	Iparcikkek	Kőolaj	Egyéb nyersanyagok
1971–80	11,1	34,4	11,6
1981	-3,9	9,89,8	-13,55
1982	-2,1	-4,3	-9,9
1983	-2,8	-11,6	6,2
1984	-3,1	-2,8	2,2
1985	0,0	-4,6	-13,0
1986	18,3	-48,8	-3,7

1987	12,3	28,7	16,1
1988	6,3	-20,4	14,8
1989	-0,2	21,5	-0,5
1990	9,0	28,2	-7,7
1991	-0,5	-17,0	-4,5
1992	4,0	-0,5	-0,1

A világkereskedelmi szempontból fontos nyersanyagok reprezentatív árindexei (1980 = 100)

Nyersanyag (=100)	1984	1986	1988	1989	1990	1991	1992
Alumínium	120,3	110,5	244,7	187,4	157,5	125,3	120,7
Arany	113,6	115,9	137,8	120,2	120,9	114,2	108,3
Banán	97,2	101,0	126,7	144,6	143,4	148,4	126,5
Bőrök	115,0	125,0	171,3	175,9	180,2	155,3	148,2
Búza	112,2	84,6	106,9	124,6	99,8	94,7	111,3
Cukor	128,3	149,3	251,4	315,9	308,6	221,4	223,7
Dohány	100,7	88,8	86,1	92,7	94,7	99,9	99,8
Ezüst	132,5	89,0	106,4	89,5	78,5	65,8	64,1
Földimogyoró- dara	128,2	113,5	143,2	137,0	126,3	n. a.	n. a.
Földimogyoró- olaj	112,3	62,9	65,2	85,6	106,5	98,8	67,3
Gabonacirok	114,8	80,0	95,6	102,9	100,9	102,0	99,8
Garnélarák	110,1	123,1	118,7	107,1	103,0	110,1	104,4
Gyapjú	109,0	108,1	155,1	139,9	113,9	87,1	90,3
Gyapot	n. a.	80,0	106,0	126,7	137,8	128,3	96,7
Halliszt	133,2	114,5	194,4	146,1	147,2	170,6	171,9
Horgany	118,6	96,2	158,3	211,4	193,8	143,1	158,5
Juhhús	105,0	110,8	131,0	126,0	145,0	125,5	138,1
Juta	91,1	46,6	63,5	64,0	70,1	n. a.	n. a.
Kakakóbab	106,3	91,7	70,2	55,1	56,2	52,9	48,8
Karbamid	125,6	78,5	113,7	100,4	115,2	126,2	102,9
Kaucsuk	118,6	98,6	116,8	116,7	120,4	114,0	111,7
Kávét	105,8	127,6	92,8	73,5	61,2	58,4	43,7
Kókuszolaj	195,7	50,2	95,3	87,6	57,2	73,4	97,9
Kopra	183,8	51,1	102,5	90,1	59,5	76,6	98,8

Kőolaj	n. a.	51,2	52,5	63,7	81,7	67,8	67,5
Kukorica	122,6	79,2	94,1	99,4	98,2	94,3	93,3
Marhahús	105,6	97,3	116,9	119,2	119,0	123,7	114,0
Nikkel	97,0	79,4	281,2	271,7	180,9	166,6	143,2
Nyersfoszfát	112,8	101,0	106,1	120,4	119,4	125,3	123,1
Ólom	113,1	103,8	167,8	172,2	207,2	142,8	139,1
Őn	106,0	56,3	63,3	75,5	53,7	48,5	52,9
Pálmaolaj	145,5	51,3	87,3	70,0	57,9	67,7	78,6
Réz	97,2	96,7	183,4	200,9	187,8	165,0	161,2
Rizs	116,0	96,7	138,7	147,3	132,1	143,8	132,2
Szén	113,2	98,4	90,9	104,2	107,0	109,4	105,9
Szizál	111,3	98,1	104,9	124,5	135,8	n. a.	n. a.
Szójabab	125,7	92,9	135,2	122,5	110,0	106,8	104,9
Szójadara	125,5	117,6	170,2	157,4	127,3	125,4	130,9
Szójaolaj	125,9	59,4	80,5	74,9	77,7	78,8	74,4
Tea	174,3	97,2	90,2	101,4	102,4	92,9	100,7
Trópusi fa	122,8	111,0	171,4	164,9	154,6	162,9	183,8
Újságpapír	97,3	97,9	112,7	109,6	106,9	108,1	98,1
Vasérc	102,0	96,6	88,5	99,8	116,0	125,2	119,0

A fejlett tőkés országok összesített fizetési mérlegének szerkezete (Mrd USD)

	1981	1985	1988	1989	1990	1991	1992
Export*	1198,2	1233,1	1939,9	2075,9	2383,5	2427,4	2590,2
Import*	1218,2	1283,2	1955,8	2119,1	2427,3	2422,3	2555,4
Árukereskedelmi egyenleg	-20,0	-50,1	-15,9	-43,1	-43,8	5,1	34,8
Szolgáltatási bevétel	592,9	621,1	1008,8	1171,5	1420,7	1494,8	1575,0
kiadás	559,6	594,9	994,1	1149,9	1407,6	1475,7	1556,7
egyenleg	33,4	26,2	14,7	21,5	13,0	19,1	18,3
Kereskedelmi-mérleg-egyenleg	13,4	-23,8	-1,2	-21,6	-30,7	24,2	53,1
Nettó magántranszfer	-8,5	-12,2	-15,7	-1,46	-17,5	-19,8	-23,0
Nettó hivatalos transzfer	-20,6	-26,6	-39,1	-43,4	-56,2	-25,9	-59,5

Folyó fizetési- mérleg- egyenleg	-15,8	-62,6	-56,1	-49,5	-104,4	-21,5	-29,4
--	-------	-------	-------	-------	--------	-------	-------

* Mind az export, mind az import f. o. b. (free on board) paritáson, azaz elhajózási kikötőből/indító állomásról számba véve.

A hivatalos tartalékok alakulása (Mrd SDR)

	1975	1980	1988	1989	1990	1991	1992
Valamennyi ország							
IMF-tartalékhelyzet	12,6	12,1	28,3	25,5	23,7	25,9	33,9
SDR	8,8	16,2	20,2	20,5	20,4	20,6	12,9
Deviza	137,3	258,7	474,5	545,2	593,7	625,6	665,6
Összesen (arany nélkül)	158,7	287,0	543,0	591,2	637,8	672,1	712,3
Ipari államok							
IMF-tartalékhelyzet	7,7	7,8	19,6	19,6	20,0	22,8	29,5
SDR	7,2	11,9	17,6	17,7	17,6	17,5	10,5
Deviza	68,8	143,2	315,9	344,9	376,5	360,4	354,8
Összesen (arany nélkül)	83,7	162,9	353,1	382,2	414,1	400,7	394,8
Fejlődő országok							
IMF-tartalékhelyzet	4,9	4,3	8,7	5,9	3,8	3,1	4,4
SDR	1,5	4,3	2,6	2,8	2,7	3,1	2,4
Deviza	67,7	113,8	178,2	200,2	217,2	265,3	310,8
Összesen (arany nélkül)	74,1	122,4	189,8	208,9	223,7	271,5	317,5
ebből: OPEC	47,0	62,2	41,5	42,8	42,4	47,4	45,2
Nem OPEC	27,1	60,2	148,3	165,9	181,3	224,1	272,3

Hivatalos aranytartalékok néhány országban az év végén (tonna)

Ország	1981	1985	1989	1990	1991	1992
Világ összesen	29664,03	29646,92	29320,03	29254,40	29221,12	28933,41
Egyesült államok	8214,75	8169,33	8146,94	8146,32	8146,32	8144,14
Németország ¹	2960,43	2960,43	2960,43	2960,43	2960,43	2960,43
Svájc	2590,30	2590,30	2590,30	2590,30	2590,30	2590,30
Franciaország	2545,82	2545,82	2545,82	2545,82	2545,82	2545,82
Olaszország	2073,67	2073,67	2073,67	2073,67	2073,67	2073,67
Hollandia	1366,38	1366,39	1366,38	1366,69	1366,69	1366,69

Belgium	1063,12	1063,12	940,26	940,26	940,26	778,83
Japán	753,64	753,64	753,64	753,64	753,64	753,64
Ausztria	656,59	657,53	642,60	634,20	623,00	619,89
Nagy-Britannia	591,90	591,90	590,66	589,10	587,55	578,84
Spanyolország	454,42	455,67	488,95	485,53	485,84	485,84
Kanada	636,38	625,49	500,77	459,09	403,10	309,17

¹ Az NSZK adatai.

Az arany jegyzése Londonban (USD/troy uncia; 1 troy uncia = 31,1 g)

Év	Átlag	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Év	Átlag	Legmagasabb	Legalacsonyabb
1975	161,092	185,00	128,75	1986	367,867	442,75	326,00
1980	612,962	850,00	474,00	1987	446,412	502,75	392,60
1981	460,021	599,25	391,25	1988	436,814	485,30	389,05
1982	375,914	477,00	297,00	1989	381,655	417,15	358,15
1983	424,513	511,50	374,75	1990	383,697	421,40	346,75
1984	360,459	406,85	308,25	1991	362,260	403,70	343,50
1985	317,349	339,30	284,00	1992	343,8687	359,60	330,20

Egyes színesfémek éves átlagárai a londoni fémtőzsdén (GBP/tonna)

Színesfém	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Réz	1103,2	1080,16	1460,13	1734,89	1496,71	1325,11	1296,75
Ólom	303,66	363,66	368,40	413,11	459,78	315,66	306,45
Nikkel*	3836,12	2959,64	14256,33	13312,52	8893,78	8162,88	6997,84
Ón*	9475,48	4080,82	4153,68	8149,69	6207,44	5595,94	6104,81
Horgany*	593,34	487,56	1498,36	1659,52	1520,27	1115,67	1239,39
Alumínium	812,79	956,30	2597,77	1951,46	1643,94	1302,43	1253,46
Nemesfémek (londoni érmekereskedők fix ára)							
Ezüst (penny/Troy uncia)	476,946	427,906	367,626	335,756	273,282	230,498	224,485
Arany (USD/troy uncia)	317,349	446,412	436,814	381,655	383,697	362,260	343,869

* USD/tonna

Nemzetközi finanszírozás (Mrd USD)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Euro-kötvények	140,5	177,2	212,0	179,6	248,5	276,1
Külföldi kötvények	40,3	47,7	42,0	46,9	49,1	57,6

Speciális kötvénykibocsátás	–	2,6	–	–	–	–
Összes kötvénykibocsátás	180,8	227,4	255,8	226,5	297,6	333,7
Bankok által nyújtott euro-kölcsönök	80,3	116,3	114,5	115,7	114,5	116,2
Egyéb bankkölcsönök	11,3	9,4	6,6	2,5	1,6	1,7
Egyéb euro-hiteleszközök	31,3	16,6	8,4	6,3	7,7	6,7
Összes hitel	122,9	142,3	129,5	124,5	123,8	124,6
Mindösszesen	303,7	369,7	385,3	351,0	421,4	458,3

Nemzetközi kötvénykibocsátások (Mrd USD)

Év	Euro-	Külföldi	Összesen	Megoszlás (%)	Év	Euro-	Külföldi	Összesen	Megoszlás (%)		
	kötvény	kötvény	kötvény			kötvény	kötvény				
	Euro-	Külföldi	Euro-	Külföldi		Euro-	Külföldi	Euro-	Külföldi		
1965	0,8	2,4	3,2	25,0	75,0	1986	187,0	38,4	225,4	83,0	17,0
1970	3,5	2,4	6,0	59,0	41,0	1987	140,5	40,3	180,8	77,7	22,3
1975	8,7	11,2	20,0	43,8	56,2	1988	178,9	48,3	227,2	78,7	21,3
1980	20,4	17,9	38,3	53,2	46,8	1989	212,9	42,9	255,8	99,7	16,3
1982	50,3	25,2	75,5	66,6	33,4	1990	179,6	46,9	226,5	79,3	20,7
1983	50,1	27,0	77,1	65,0	35,0	1991	248,5	49,1	297,6	83,5	16,5
1984	81,7	27,8	109,5	74,6	25,4	1992	276,1	57,6	333,7	82,7	17,3
1985	135,4	31,0	166,5	81,3	18,7						

Eurokötvény-kibocsátások devizanemek szerint (M USD)

	1987	1989	1990	1991	1992
Ausztrál dollár	8826,0	6724,5	5145,2	4402,6	4899,7
Kanadai dollár	6002,7	12518,6	6318,0	22464,6	15636,3
Dán korona	1448,9	211,9	181,7	266,2	352,7
Német márka*	15023,9	16403,5	18356,0	19915,9	33812,6
ECU	7396,7	12566,1	17757,8	31639,4	21328,1
Francia frank	1816,7	4513,5	9062,2	17015,3	24255,3

Hongkongi dollár	786,4	322,9	96,2	64,4	193,7
Japán yen	22562,5	15547,4	23188,3	35683,0	33708,8
Olasz líra	721,8	3496,0	5342,8	8682,8	7734,2
Finn márka	72,9	0	1315,2	786,7	44,7
Holland gulden	1117,2	2334,3	1347,6	2883,4	6553,1
Új-zélandi dollár	1499,9	690,5	518,9	321,6	135,7
Norvég korona	–	144,3	158,2	104,4	–
Angol font	15050,6	18516,8	21518,8	25684,2	23308,3
Svéd korona	–	1357,9	333,8	1315,9	886,6
USA-dollár	58069,5	117505,1	69008,0	76857,9	103165,8
Összesen	140395,7	212853,2	179648,8	248088,3	276015,6

*1990. júl.-ig NSZK márka

Hosszú lejáratú kormánykötvények hozama (évi átlagos %)

Ország	1983	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Ausztrália	14,33	14,10	13,56	13,47	12,32	13,62	13,18	10,69	9,22
Ausztria	8,17	7,77	7,33	6,91	6,67	7,14	8,74	8,62	8,27
Belgium	11,86	10,61	7,93	7,83	7,85	8,64	10,06	9,28	8,64
Dél-afrikai Köztársaság	12,67	16,79	16,37	15,30	16,37	16,90	16,15	16,34	15,50
Egyesült Államok	11,11	10,62	7,68	8,38	8,85	8,50	8,55	7,86	7,01
Franciaország	13,63	10,94	8,44	9,43	9,06	8,79	9,96	9,05	8,60
Hollandia	8,61	7,34	6,35	6,38	6,29	7,21	8,93	8,74	8,10
Japán	7,42	6,34	4,94	4,21	4,27	5,05	7,36	6,53	4,94
Kanada	11,79	11,04	9,52	9,95	10,22	9,92	10,85	9,76	8,77
Nagy-Britannia	10,81	10,62	9,87	9,48	9,36	9,58	11,08	9,92	9,15
Németország ¹	7,89	6,87	5,92	5,84	6,10	7,09	8,88	8,63	7,96
Olaszország	18,02	13,00	10,52	9,68	10,16	10,72	11,51	10,10	n. a.
Svájc	4,52	4,78	4,29	4,12	4,15	5,20	6,68	6,35	5,48

¹Az NSZK adatai.

Adatok néhány ország belföldi értékpapírcsúcsáról

	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
	Németország ¹ (Mrd márka)								
1.	6,9	11,0	16,4	11,9	7,5	19,4	28,0	13,3	17,3
2.	136,7	260,2	256,4	244,5	208,0	251,7	427,0	441,9	571,9
3.	44,2	78,5	87,6	92,1	40,0	79,0	225,0	227,7	303,8
4.	12,7	31,1	33,2	43,3	47,3	36,1	22,8	20,1	23,5

5.	5,9	51,5	22,9	29,4	29,5	18,1	6,8	5,9	6,6
Egyesült Államok (Mrd dollár)									
1.	22,7	35,6	61,8	53,4	39,9	32,7	26,0	70,6	83,5
2.	272,3	647,4	637,1	770,9	746,3	770,6	841,4	1023,8	1223,4
Franciaország (Mrd frank)									
1.	21,1	84,3	137,8	161,0	156,6	243,6	222,1	240,2	703,4
3.	90,7	237,3	270,3	157,1	225,5	227,2	207,0	191,7	198,7
Nagy-Britannia (Mrd font sterling)									
1.	0,96	4,4	7,7	15,9	5,8	6,9	3,8	10,6	5,9
2.	16,1	17,2	17,1	16,7	10,3	5,2	1,5	14,6	29,7
Svájc (Mrd frank)									
2.	22,1	47,7	73,7	66,9	74,3	67,9	49,2	67,9	64,8
Japán (Mrd yen)									
1.	1532	2388	2508	6145	8444	15012	–	1434	n. a.
2.	36580	61213	72605	77791	83162	91589	110907	112167	112622

¹Az NSZK adatai.

1. Részvények (bruttó kibocsátás)
2. Kötvények (bruttó kibocsátás)
3. Kötvények (nettó kibocsátás)
4. Egyéb értékpapír (bruttó kibocsátás)
5. Egyéb értékpapír (nettó kibocsátás).

A londoni bankközi kamatlábak (LIBOR) alakulása (évi átlaos %)

	1983	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
<i>SDR-letételekre</i>									
3 hónapra	9,05	8,02	6,65	6,22	6,56	8,40	9,07	7,70	6,27
6 hónapra	9,21	8,17	6,58	6,31	6,70	8,44	9,17	7,71	6,22
1 évre	9,36	8,40	6,58	6,48	6,87	8,46	9,28	7,76	6,34
<i>USD-letételekre</i>									
1 napra (overnight)	9,32	8,04	6,97	6,63	7,56	9,21	8,13	5,78	3,60
7 napra	9,47	8,20	6,95	6,82	7,68	9,26	8,20	5,87	3,66
1 hónapra	9,53	8,23	6,94	6,99	7,81	9,24	8,29	5,90	3,72
3 hónapra	9,72	8,40	6,86	7,18	7,98	9,28	8,31	5,99	3,81
6 hónapra	9,93	8,64	6,85	7,30	8,13	9,27	8,35	6,08	3,90
1 évre	10,18	9,11	6,95	7,61	8,41	9,31	8,45	6,29	4,20
<i>3 hónapos letételekre</i>									
Francia frank	16,53	10,76	9,46	8,64	8,09	9,35	10,29	9,61	10,37
Német márka*	5,60	5,37	4,64	4,06	4,33	7,09	8,51	9,31	9,52

Japán yen	6,57	6,68	5,12	4,26	4,51	5,46	7,76	7,38	4,46
Holland gulden	5,67	6,42	5,66	5,36	4,82	7,40	8,69	9,29	9,37
Svájci frank	4,19	5,03	4,33	3,91	3,20	7,07	8,96	8,25	7,88
Angol font	10,18	12,25	10,97	9,80	10,36	13,94	14,79	11,67	9,70
<i>6 hónapos letétekre</i>									
Francia frank	17,05	11,11	9,16	8,79	8,32	9,44	10,43	9,64	10,16
Német márka*	5,71	5,50	4,64	4,16	4,47	7,22	8,77	9,40	9,41
Japán yen	6,55	6,56	5,02	4,27	4,56	5,50	7,84	7,16	4,32
Holland gulden	5,87	6,44	5,60	5,40	4,93	7,46	8,86	9,35	9,26
Svájci frank	4,36	5,09	4,28	3,96	3,42	7,06	8,94	8,18	7,81
Angol font	10,26	11,99	10,82	9,76	10,50	13,89	14,72	11,40	9,65

* 1990. júl.-ig NSZK márka.

Jegybanki kamatlábak néhány országban (az időszak végén, éves kamatszázalék)

Ország	1983	1985	1987	1989	1990	1991	1992
Ausztria	3,75	4,00	3,00	6,50	6,50	8,00	8,00
Belgium	10,00	9,75	7,00	10,25	10,50	8,50	7,75
Brazília	157,00	385,00	401,00	38341,00	1083,00	2494,00	1489,00
Dél-afrikai Köztársaság	17,75	13,00	9,50	18,00	18,00	17,00	14,00
Dél-Korea	5,00	5,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
Egyesült Államok	8,50	7,50	6,00	7,00	6,50	3,50	3,00
Finnország	9,50	9,00	7,00	8,50	8,50	8,50	9,50
Franciaország	9,50	9,50	9,50	9,50	9,50	9,50	9,50
Görögország	20,50	20,50	20,50	19,00	19,00	19,00	19,00
Hollandia	5,00	5,00	3,75	7,00	7,25	8,50	7,75
Japán	5,00	5,00	2,50	4,25	6,00	4,50	3,25
Jugoszlávia	30,00	61,00	131,00	8187,00	30,00	40,00	n. a.
Kanada	10,04	9,49	8,66	12,47	11,78	8,00	7,00
Németország ¹	4,00	4,00	2,50	6,00	6,00	8,00	8,25
Olaszország	17,00	15,00	12,00	13,50	12,50	12,00	12,00
Spanyolország	8,00	10,50	13,50	14,52	14,71	12,50	14,09
Svájc	4,00	4,00	2,50	6,00	6,00	7,00	6,00
Svédország	8,50	10,50	7,50	10,50	11,50	8,00	10,00

¹ Az NSZK adatai.

Belföldi hitelkamatlábak néhány országban (évi átlagos %)

Ország	1983	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Ausztrália	14,04	15,96	19,83	18,52	21,71	20,48	16,38	12,02
Belgium	13,75	12,54	9,33	8,92	11,08	13,00	12,88	13,00
Dél-afrikai Köztársaság	16,67	21,50	12,50	15,33	19,83	21,00	20,31	18,91
Dél-Korea	10,00	10,00	10,00	10,13	11,25	10,00	10,00	10,00
Egyesült Államok	10,79	9,93	8,21	9,32	10,92	10,01	8,46	6,25
Finnország	9,56	10,41	8,91	9,72	10,31	11,62	11,80	12,14
Franciaország	18,95	17,77	15,82	15,65	16,01	n. a.	n. a.	n. a.
Görögország	20,50	20,50	21,82	22,89	23,26	27,62	29,45	28,71
Hollandia	8,46	9,25	8,15	7,77	10,75	11,75	12,40	12,75
Japán	7,05	6,60	5,21	5,03	5,29	6,95	7,53	6,15
Jugoszlávia	34,00	71,50	111,25	455,17	4353,80	n. a.	n. a.	n. a.
Kanada	11,17	10,58	9,52	10,83	13,33	14,06	9,94	7,48
Malaysia	11,08	11,54	8,19	7,25	7,00	7,17	8,13	9,50
Nagy-Britannia	9,79	12,29	9,63	10,29	13,92	14,75	11,54	9,41
Németország ¹	10,05	9,53	8,36	8,33	9,94	11,59	12,46	13,59
Olaszország	22,27	13,36	13,58	13,57	14,21	14,08	13,89	15,77
Spanyolország	15,00	13,52	16,36	12,43	15,84	16,01	14,38	14,23
Svájc	5,49	5,43	5,24	5,07	5,85	7,42	7,83	7,80
Svédország	15,07	16,72	12,65	13,29	14,81	16,69	16,05	16,99

¹ Az NSZK adatai.

A fejlődő országok adósságai (Mrd USD)

	1983	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Összes adósság	889,0	940,1	1145,7	1169,7	1199,0	1276,3	1358,2	1387,5
Lejárat szerint								
Rövid lejáratú	179,1	165,8	192,8	201,0	213,3	232,6	245,5	254,4
Hosszú lejáratú	709,9	774,3	952,9	968,7	985,7	1043,7	1112,7	1133,1
Típus szerint								
Hivatalos forrásokból	279,9	322,1	452,9	471,0	496,2	548,7	579,3	604,3
Kereskedelmi bankszektorból	461,5	471,5	532,8	516,0	509,5	508,5	535,2	530,8
Egyéb magánforrásból	147,5	146,5	160,1	182,7	193,3	219,1	243,7	252,4

A fejlődő országok adósságszolgálatára és annak aránya az áru- és szolgáltatásexporthoz (%)

	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Együttesen	16,2	20,9	22,8	20,6	19,2	16,2	14,2	14,4	14,8
(Mrd USD)	127,0	127,0	130,8	142,3	152,1	144,3	143,0	154,2	171,0
Regionális csoportok szerint									
Afrika	17,0	27,5	28,0	23,7	24,7	24,1	23,3	25,2	26,5
Ázsia	9,9	14,1	15,0	14,7	11,2	10,2	8,8	7,6	7,4
Európa és Közel-Kelet	n. a.	11,8	16,7	16,0	16,2	16,2	14,0	14,5	13,2
Latin-Amerika	43,9	41,8	45,4	40,5	43,1	30,0	25,8	31,7	37,8

Pénzügyi kritériumok szerint

Nettó hitelezők	2,8	5,3	7,4	6,5	6,5	5,8	5,2	5,8	5,2
Nettó adósok	22,3	25,9	27,3	24,6	22,5	19,0	16,7	16,7	17,2

A fejlődő országok külső tartozásai és arányuk az áru- és szolgáltatásexporthoz (%)

	1981	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Együttesen	95,8	154,7	166,2	147,4	134,6	126,9	127,1	120,0
(Mrd USD)	752	940,1	1145,7	1169,7	1199,0	1276,3	1358,2	1387,5
Regionális csoportok szerint								
Afrika	119,3	186,7	244,9	244,7	237,1	219,6	230,2	228,9
Ázsia	73,8	104,9	92,3	78,1	71,0	69,8	69,8	65,0
Európa és Közel-Kelet	n. a.	107,2	150,3	151,1	136,4	124,4	134,7	132,9
Latin-Amerika	209,8	292,5	336,9	292,8	268,4	250,9	257,9	249,6
Pénzügyi kritériumok szerint								
Nettó hitelezők	19,9	35,4	42,0	39,8	32,5	26,7	31,6	32,3
Nettó adósok	130,4	192,9	201,3	175,5	162,4	154,5	152,3	142,0
Piacról felvevők	134,1	168,8	154,1	124,6	111,3	104,3	102,9	95,6
Hivatalos felvevők	241,9	193,6	241,7	232,7	223,1	227,8	234,0	223,3
Vegyes felvevők	94,5	305,7	384,3	372,8	358,2	319,1	321,2	311,9

Kelet-európai banktartozások* (M USD)

Év	Bulgária	Csehszlovákia	NDK	Magyarország	Lengyelország	Románia	Szovjetunió	KGST bankok	Összesen
1974	160	–	12	190	509	–	–	100	971
1975	125	60	280	351	475	106	750	480	2627
1976	240	200	260	175	546	–	282	600	2303
1977	245	150	692	525	100	125	–	1100	2937
1978	239	230	782	515	435	724	400	500	3826
1979	182	450	656	950	932	420	320	1025	4935
1980	–	475	397	600	736	458	50	–	2716
1981	–	30	516	591	–	337	50	100	1624
1982	–	–	69	483	–	–	153	–	705
1983	–	50	386	567	–	–	68	–	1071
1984	–	–	903	1146	260	–	867	140	3316
1985	475	100	1173	1642	–	150	1508	250	5298
1986	45	278	81	1315	–	–	1821	400	3940
1987	260	242	209	1951	30	–	1003	20	3715
1988	194	330	–	1016	–	–	2679	75	4294
1989	580	334	–	1708	163	–	1858	75	4718
1990	–	377	–	989	–	–	3250	–	4616
1991	–	278	–	1378	4,7	–	–	–	1661
1992	–	40	–	1446	8,7	–	–	–	1494

* A kelet-európai országok által – bankhitelek és kötvénykibocsátások formájában felvett – nemzetközi közép- és hosszú lejáratú finanszírozás.

Az Institutional Investor országekockázati rangsora (1992. szept.)

Rangsor	Ország	Kockázati érték (max. 100)	Változás az előző évhez képest
1.	Svájc	91,8	–0,6
2.	Japán	90,8	–1,6
3.	Németország	89,8	–0,1
4.	Hollandia	88,1	0,5
5.	Egyesült Államok	87,1	–0,9
6.	Franciaország	85,7	–1,4
7.	Nagy-Britannia	84,6	–0,2
8.	Ausztria	84,3	0,0
9.	Luxemburg	83,1	0,4

10.	Kanada	81,6	-1,1
11.	Belgium	79,7	0,1
12.	Szingapúr	78,2	0,4
13.	Tajvan	77,5	0,5
14.	Olaszország	76,1	-3,0
15.	Norvégia	76,0	-2,4
16–17.	Spanyolország	75,8	0,3
	Svédország	75,8	-2,5
18.	Dánia	73,4	1,1
19.	Finnország	70,1	-5,5
20.	Írország	68,6	1,0
21.	Dél-Korea	67,6	-0,5
22.	Ausztrália	66,9	0,3
23.	Portugália	65,0	1,7
24.	Hongkong	64,6	1,0
25.	Malaysia	62,9	0,9
26.	Új-Zéland	62,2	0,2
27.	Thaiföld	61,3	-1,2
28.	Egyesült Arab Emírségek*	57,3	3,1
29.	Szaúd-Arábia*	57,3	2,4
30.	Kína	54,9	1,8
31.	Izland	53,4	0,2
32.	Katar	51,7	2,0
33.	Indonézia	50,5	0,0
34.	Bahrein	49,5	1,4
35.	Omán	49,4	1,6
36.	Kuvait	47,4	5,6
37.	Ciprus	47,1	1,4
38.	Görögország	46,7	-0,5
39.	Cseh-Szlovákia	46,1	-2,3
40.	Chile	45,9	4,7
41.	Törökország	43,9	1,3
42.	Mexikó	42,6	3,9
43.	Magyarország	42,3	1,4
44.	Dél-Afrika	39,8	2,8
45.	Venezuela	39,0	1,9

46.	India	37,5	-0,9
47.	Kolumbia	37,2	0,6
48.	Tunézia	36,8	-0,7
49.	Barbados	36,4	-1,8
50.	Mauritius	35,7	2,2
51.	Botswana	35,3	-
52.	Izrael	35,1	-0,1
53.	Irán	32,3	4,0
54.	Uruguay	32,0	0,8
55.	Pápua Új-Guinea	31,1	-1,9
56.	Marokkó	30,1	1,8
57.	Algéria	28,9	-5,4
58.	Trinidad és Tobago	27,5	-2,0
59.	Pakisztán	27,7	0,6
60.	Brazília	27,1	0,6
61.	Egyiptom	26,8	3,5
62.	Gabon	26,4	-0,4
63.	Paraguay*	26,2	-0,4
64.	Argentína*	26,2	6,0
65.	Zimbabwe	26,1	-2,7
66.	Líbia	26,0	-2,1
67.	Fülöp-szigetek	25,2	0,7
68.	Románia	24,8	-1,8
69.	Lengyelország	24,7	0,2
70.	Kenya	24,3	-4,0
71.	Srí Lanka	24,1	2,2
72.	Costa Rica	23,8	1,3
73.	Oroszország	23,6	-
74.	Észtország	22,1	-
75.	Nepál	21,8	-0,6
76.	Kamerun	21,6	-1,5
77.	Lettország	21,4	-
78-79.	Belorusszia	21,1	-
	Ukrajna	21,1	-
80.	Litvánia*	20,7	-
81.	Jordánia*	20,7	-0,1

82.	Ecuador*	20,4	0,8
83.	Szlovénia*	20,4	–
84.	Ghána	20,3	–
85.	Jamaica	20,0	–0,6
86.	Bulgária*	19,8	–2,4
87.	Szíria*	19,8	0,3
88.	Nigéria	19,6	0,1
89.	Szváziföld	19,4	1,0
90.	Kazahsztán	18,7	–
91.	Panama	18,2	1,1
92.	Szenegál	17,7	–0,2
93.	Dominikai Köztársaság*	17,1	0,1
94.	Banglades*	17,1	0,6
95.	Bolívia	17,0	2,0
96.	Vietnam	16,9	–
97.	Guatemala	16,8	–0,7
98.	Üzbegisztán	16,6	–
99.	Elefántcsontpart*	16,5	–0,7
100.	Horvátország*	16,5	–
101.	Seychelle-szigetek	15,5	–0,6
102.	Malawi	15,4	–1,1
103–104.	Angola	14,1	–0,4
	Kongó	14,1	–0,1
105.	Honduras	13,7	–0,7
106.	Peru	13,3	1,1
107.	Myanmari Unió*	12,5	–2,5
108.	Jugoszlávia*	12,5	–12,0
109.	Libanon	12,1	1,9
110.	Tanzánia	11,8	–0,2
111.	El Salvador*	11,7	0,7
112.	Albánia*	11,7	–
113.	Zambia	9,5	–0,4
114.	Zaire	9,1	–1,0
115.	Nicaragua	7,9	0,8
116.	Kuba	7,8	–1,1
117.	Irak*	7,6	–4,1

118.	Észak-Korea*	7,6	2,3
119.	Mozambik	7,5	0,5
120.	Grenada	7,1	-0,9
121.	Etiópia	6,9	-0,4
122.	Haiti	6,6	-1,8
123.	Libéria	6,1	-2,4
124.	Sierra Leone	5,8	-1,2
125.	Szudán	5,3	-0,8
126.	Uganda	5,2	-0,1

* A sorrendet a kerekítés előtti érték döntötte el.

A világ legjobb bankjai a hitelképesség szerint, 1992 (a Global Finance alapján)

Rang-sor	Bank	Ország	Minősítés			Aktívállomány (millió USD)
	IBCA	Moody's	Standard & Poor's			
1.	Deutsche Bank	Németország	AAA	Aaa	AAA	288879,40
2.	Union Bank of Switzerland	Svájc	AAA	Aaa	AAA	181905,60
3.	Rabobank Nederland	Hollandia	AAA	Aaa	AAA	126900,70
4.	Bayerische Landesbank	Németország	AAA	Aaa	AAA	109916,40
5.	Hessische Landesbank	Németország	AAA	Aaa	AAA	53605,60
6.	Swiss Bank	Svájc	AAA	Aa1	AAA	152484,80
7.	Crédit Suisse	Svájc	AAA	AA1	AAA	114116,60
8.	J. P. Morgan	Egy. Államok	AAA	Aa1	AAA	103468,00
9.	Norinchukin Bank	Japán	AAA	Aa3	AAA	307741,80
10.	Kreditanstalt für Wiederaufbau	Németország	NR	Aaa	AAA	98806,10
11.	Crédit Local de France	Franciaország	NR	Aaa	AAA	55030,10
12.	Landeskreditbank Baden-Württemberg	Németország	NR	Aaa	AAA	40984,60

13.	Banque Nationale de Paris	Franciaország	AA+	Aaa	AA	275876,30
14.	Société Générale	Franciaország	AA+	Aaa	AA	234748,30
15.	Westdeutsche Landesbank	Németország	AAA	Aa1	RT	147741,10
16.	Norddeutsche Landesbank	Németország	AAA	Aa1	RT	85216,80
17.	Dresdner Bank	Németország	AA+	Aaa	NR	189444,40
18.	Bayerische Vereinsbank	Németország	AA	Aaa	RT	147306,30
19.	Z-Länderbank Austria	Ausztria	AA	Aaa	RT	48377,50
20.	Banque Français du Commercier Exterieur	Franciaország	A+	Aaa	NR	42117,60
21.	Caisse de Depot	Franciaország	NR	Aaa	NR	74965,90
22.	Crédit Foncier de France	Franciaország	NR	Aaa	NR	65134,00
23.	DSL Bank	Németország	NR	Aaa	NR	33788340
24.	Inter-American Development Bank	Egy. Államok	NR	Aaa	NR	24579,10
25.	Bremer Landesbank	Németország	AAA	NR	NR	23488,20
26.	Deutsche Ausgleichsbank	Németország	NR	Aaa	NR	23253,60
27.	Crédit Agricole	Franciaország	AA+	Aa1	AA	307203,50
28.	Barclays Bank	Nagy-Britannia	AA+	Aa1	AA	251052,70
29.	National Westminster Bank	Nagy-Britannia	AA+	Aa1	AA	222805,90
30.	Sanwa Bank	Japán	AA+	Aa1	RT	412788,90
31.	Halifax Building Society	Nagy-Britannia	AA	Aa1	AA	104764,80
32.	Commonwealth Bank of Australia	Ausztrália	AA+	Aa2	AA	59390,20
33.	ABN-AMRO Holdings	Hollandia	AA	Aa1	AA-	242685,90
34.	Commerzbank	Németország	AA	Aa1	AA-	146661,10

35.	Bayerische Hypotheken	Németország	AA	Aa1	AA-	125539,80
36.	Abbey National	Nagy-Britannia	AA+	Aa3	AA	104350,80
37.	Toronto Dominion	Kanada	AA+	Aa3	AA	56300,10
38.	Wachovia	Egy. Államok	AA	Aa3	AA+	33158,30
39.	Dai-IchiKangyo Bank	Japán	AA+	Aa3	AA-	446881,40
40.	Sumitomo Bank	Japán	AA-	Aa1	AA-	428226,60
41.	Crédit Communal de Belgique	Belgium	NR	Aa1	NR	58743,20
42.	Royal Bank of Canada	Kanada	AA	Aa2	AA	111445,00
43.	Banco de Santander	Spanyolország	AA	Aa2	AA	60101,30
44.	Mitsubishi Bank	Japán	AA	Aa3	AA	401327,80
45.	Istituto Bancario de San Paolo	Olaszország	AA	Aa3	AA	177216,30
46.	Banque Paribas	Franciaország	AA	Aa3	AA	119710,80
47.	NMB Postbank Group	Hollandia	AA	Aa2	AA-	107101,30
48.	Banca Commerciale Italia	Olaszország	AA	Aa3	AA	101687,60
49.	National Australia Bank	Ausztrália	AA	Aa3	AA	66036,60
50.	Republic of New York	Egy. Államok	AA	Aa3	AA	31220,80
51.	Bank One	Egy. Államok	AA	A1	AA	46293,10
52.	Crédit Lyonnais	Franciaország	AA	Aa2	RT	306334,90
53.	Caja de Madrid	Spanyolország	NR	Aa2	AA	30670,10
54.	Industrial Bank of Japan	Japán	AA	Aa3	AA-	303214,00
55.	Canadian Imperial Bank of Commerce	Kanada	AA	Aa3	AA-	100916,30
56.	Banque Indosuez	Franciaország	AA	Aa3	AA-	70881,50
57.	Fuji Bank	Japán	AA	Aa3	A+	420059,50
58.	Bankers Trust New York	Egy. Államok	AA-	A1	AA	63959,00

59.	Den Danske Bank	Dánia	AA-	Aa2	A+	61444,90
60.	Kredietbank	Belgium	AA-	Aa2	A+	54210,70
61.	Bank of Scotland	Nagy-Britannia	AA	A1	AA-	43544,30
62.	Postipankki	Finnország	AA+	Aa2	AA-	25986,30
63.	Cariplo	Olaszország	AA	Aa3	RT	108030,60
64.	Monde dei Paschi di Siena	Olaszország	AA	Aa3	RT	105897,10
65.	Banco Bilbao Vizcaya	Spanyolország	AA	RT	AA-	91982,40
66.	Compagnie Bancaire	Franciaország	NR	Aa2	AA-	54484,90
67.	ASLK-CGER Bank	Belgium	NR	Aa3	AA	51188,20
68.	NBD Bancorp	Egy. Államok	A+	A1	AA	29513,00
69.	Lloyds Bank	Nagy-Britannia	AA	RT	RT	93264,10
70.	Generale Bank	Belgium	AA	RT	RT	82144,20
71.	Cerditanstalt-Bankverein	Ausztria	AA	RT	RT	56122,60
72.	Banko Exterior de Espana	Spanyolország	AA	RT	RT	40890,40
73.	Crédit National	Franciaország	NR	Aa2	RT	25683,20
74.	Banco Popular Espanol	Spanyolország	AA	NR	NR	25788,00
75.	Bank of Tokyo	Japán	AA-	Aa3	AA-	219105,80
76.	Banca Nazionale del Lavoro	Olaszország	AA-	Aa3	AA-	122929,40
77.	Bank of Montreal	Kanada	AA-	Aa3	AA-	84613,90
78.	Bank of Nova Scotia	Kanada	AA-	Aa3	AA-	74214,20
79.	Svenska Handelsbanken	Svédország	AA-	Aa3	AA-	74045,00
80.	Daiwa Bank	Japán	AA-	Aa3	A+	142289,00
81.	Sun Trust Bank	Egy. Államok	AA-	A1	AA-	34553,60
82.	Credito Italiano	Olaszország	AA-	Aa3	RT	81402,20
83.	Nordbanken	Svédország	AA-	Aa3	RT	61166,70
84.	Nationwide Building Society	Nagy-Britannia	AA-	Aa3	RT	59337,40

85.	Crédit Commercial de France	Franciaország	AA-	Aa3	RT	56454,60
86.	Unibank	Dánia	AA-	Aa3	RT	44448,40
87.	Shizuoka Bank	Japán	NR	Aa3	AA-	58377,10
88.	Sakura Bank	Japán	AA-	A1	A+	421445,00
89.	Kyowa Saitama Bank	Japán	AA-	A1	A+	212940,90
90.	Skandinaviska Enskilda Banken	Svédország	A+	Aa3	A+	81423,60
91.	Norwest	Egy. Államok	A+	A1	AA-	38502,00
92.	Tokai Bank	Japán	AA-	A1	A	252877,70
93.	Long-Term Credit Bank of Japan	Japán	AA-	A2	A+	241007,90
94.	Banco Expanol de Credito	Spanyolország	A+	Aa3	RT	70727,00
95.	National Bank of Canada	Kanada	AA-	A1	RT	31278,10
96.	Leeds Permanent Building Society	Nagy-Britannia	A+	Aa3	RT	27347,50
97.	Bank of Yokohama	Japán	AA-	A1	NR	94625,50
98.	Chiba Bank	Japán	NR	Aa3	A+	66469,00
99.	Cheltenham and Gloucester Building Society	Nagy-Britannia	A+	Aa3	NR	26884,00
100.	Banco Central Hispano Americano	Spanyolország	AA-	RT	RT	95475,70

RT: A befektetési és hitelminősítő ügynökségek általában hosszú távú aktívákat minősítenek, de előfordul a rövid távúak minősítése is.

NR: Az adott ügynökség a bankra a jelzett időszakban nem adott meg minősítést.

A Moody's eltérő osztályozási rendszert alkalmaz, ám az alábbi összehasonlítás tehető:

S&P/IBCA Moody's: AAA – Aaa; AA+ – Aa1; AA – Aa2; AA– – Aa3; AA – Aa; A+ – A1; A – A2; A– – A3; BBB+ – Baa1; BBB – Baa2; BBB – Baa3. Beruházásra nem ajánlott (nagy kockázatú) szint: BB+ – Ba1; BB – Ba2; BB– – Ba3; B+ – B1.

A más országokban legtöbbet forgó részvények, 1991 (a Euromoney alapján, az anyaországon kívüli forgalom szerint)

Rang-sor	Vállalat	Forgalom (millió USD)	Szektor	Anyrország
1.	Teléfonos de Mexico	13660,71	távközlés	Mexikó

2.	Glaxo Holdings	13247,14	gyógyszergyártás	Nagy-Britannia
3.	Royal Dutch/Shell	13046,33	olajipar	Holl./N.-Birt.
4.	Schlumberger	9547,11	energiatermelés	Holland Antillák
5.	Deutsche Bank	5645,51	pénzügyi szolgáltatás	Németország
6.	Unilever	5566,45	élelmiszeripar	Holl./N.-Birt.
7.	Siemens	5307,45	elektronika, elektromos berend.	Németország
8.	SmithKline Beecham	4724,67	gyógyszeripar	Nagy-Britannia
9.	Reuters Holdings	4537,46	média	Nagy-Britannia
10.	Ericsson	3961,00	távközlés	Svédország
11.	Telefónica de Espana	3711,55	távközlés	Spanyolország
12.	Astra	3147,71	gyógyszeripar	Svédország
13.	Bayer	3088,39	vegyipar	Németország
14.	Total	3079,37	olajipar	Franciaország
15.	British Petroleum	3077,86	olajipar	Nagy-Britannia
16.	ABB Asea Brown Boveri	3067,45	elektronika, elektromos berend.	Svédország/Svájc
17.	Daimler-Benz	3045,35	járműgyártás	Németország
18.	Nestlé	3028,13	élelmiszeripar	Svájc
19.	Louis Vuitton Moët Henessy	2856,96	élelmiszeripar	Franciaország
20.	Hanson Trust	2791,31	ipari konglomerátum	Nagy-Britannia
21.	Philips Electronics	2728,94	elektronika, elektromos berend.	Hollandia
22.	Alcatel-Alsthom	2603,55	elektronika, elektromos berend.	Franciaország
23.	Scitex	2571,72	média	Izrael
24.	Elf Aquitaine	2405,99	olajipar	Franciaország
25.	Laidlaw	2399,90	ipari konglomerátum	Nagy-Britannia
26.	Seagram Company	2332,59	élelmiszeripar	Kanada
27.	Grand Metropolitan	2299,83	fogyasztási cikkek	Nagy-Britannia
28.	Norsk Hydro	2180,77	energetika	Norvégia
29.	Alcan Aluminium	2135,47	fémipar	Kanada
30.	Inco	1943,47	bányászat, kitermelés	Kanada
31.	Veba	1770,39	ipari konglomerátum	Németország
32.	Ciba-Geigy	1723,10	vegyipar, gyógyszeripar	Svájc
33.	Elsevier	1680,67	média	Hollandia

34.	Sony	1667,13	elektronika, elektromos berend.	Japán
35.	Roche Holding	1585,87	vegyipar	Svájc
36.	Mannesmann	1582,79	gépipar	Németország
37.	Volkswagen	1577,67	járműgyártás	Németország
38.	Hitachi	1469,03	elektronika, elektromos berend.	Japán
39.	Northern Telecom	1442,77	távközlés	Kanada
40.	International Business Machines	1435,99	számítástechnika	Egy. Államok
41.	American Barrick Resources	1400,86	bányászat, kitermelés	Kanada
42.	Placer Dome	1378,35	bányászat, kitermelés	Kanada
43.	Repsol	1345,82	olajipar	Spanyolország
44.	Akzo	1316,43	vegyipar	Hollandia
45.	Imperial Chemical Industries	1308,87	vegyipar	Nagy-Britannia
46.	British elecom	1269,18	távközlés	Nagy-Britannia
47.	Canon	1246,28	elektronika, elektromos berend.	Japán
48.	EuroDisney	1225,62	szabadidős tevékenység	Franciaország
49.	Allianz	1188,45	pénzügyi szolgáltatás	Németország
50.	Compagnie Générale des Eaux	1168,00	közszolgáltatás	Franciaország
51.	Clearly Canadian Beverage	1150,46	élelmiszeripar	Kanada
52.	BASF	1127,83	vegyipar	Németország
53.	Vodafone Group	1108,00	távközlés	Nagy-Britannia
54.	Union Bank of Switzerland	1097,93	pénzügyi szolgáltatás	Svájc
55.	British Airways	1075,63	légi közlekedés	Nagy-Britannia
56.	ASA	1043,30	pénzügyi szolgáltatás	Dél-Afrika
57.	Rhône-Poulenc	1027,72	vegyipar	Franciaország
58.	Commerzbank	1017,47	pénzügyi szolgáltatás	Németország
59.	Crédit Suisse	1007,59	pénzügyi szolgáltatás	Svájc
60.	Schering	993,38	gyógyszeripar	Németország
61.	BSN	991,09	élelmiszeripar	Franciaország
62.	Peugeot	986,30	járműgyártás	Franciaország

63.	BMW	967,61	járműgyártás	Németország
64.	Swiss Bank Corp.	947,89	pénzügyi szolgáltatás	Svájc
65.	Compagnie Financière de Suez	941,17	pénzügyi konglomerátum	Franciaország
66.	Matsushita Electric Industrial Co.	899,01	elektronika, elektromos berend.	Japán
67.	Magna International	890,38	járműgyártás	Kanada
68.	Compagnie de Saint-Gobain	874,20	építőipar	Franciaország
69.	Beazer	855,70	építőipar	Nagy-Britannia
70.	New Corporation	828,64	média	Ausztrália
71.	Ahold	828,26	fogyasztási cikkek	Hollandia
72.	Ito-Yokado	816,68	fogyasztási cikkek	Japán
73.	Electrolux	813,09	elektromos berendezések	Svédország
74.	Kyocera	811,89	számítástechnika	Japán
75.	Telecom Corp. of New Zealand	798,59	távközlés	Új-Zéland
76.	Polygram	790,89	lemezkiadás	Hollandia
77.	Mitsubishi Heavy Industries	781,01	gépipar	Japán
78.	KLM	780,80	légi közlekedés	Hollandia
79.	Sandoz	776,97	gyógyszeripar	Svájc
80.	Nomura Securities	774,75	pénzügyi szolgáltatás	Japán
81.	Canadian Pacific	773,48	ipari konglomerátum	Kanada
82.	STET	768,72	konglomerátum	Olaszország
83.	SÍP	767,88	távközlés	Olaszország
84.	Lafarge Coppée	767,57	építőipar	Franciaország
85.	BCE	765,19	távközlés	Kanada
86.	Toyota Motor	756,91	járműgyártás	Japán
87.	Imperial Oil	755,87	olajipar	Kanada
88.	Dresdner Bank	743,87	pénzügyi szolgáltatás	Németország
89.	Rheinisch-Westfälische (RWE)	740,76	közszolgáltatás	Németország
90.	Empresa Nacional de electricidad	740,39	közszolgáltatás	Spanyolország
91.	Echo Bay Mines	739,91	bányászat, kitermelés	Kanada
92.	ECI Telecon	739,91	ipari konglomerátum	Kanada
93.	Carrefour	700,41	fogyasztási cikkek	Franciaország

94.	Karstadt	672,91	fogyasztási cikkek	Németország
95.	FIAT	672,58	járműgyártás	Olaszország
96.	Hafslund Nycomed	652,81	gyógyszeripar	Norvégia
97.	Elan	646,00	ipari konglomerátum	Nagy-Britannia
98.	Société Générale	636,11	pénzügyi szolgáltatás	Franciaország
99.	Generali	635,02	pénzügyi szolgáltatás	Olaszország
100.	Volvo	631,87	járműgyártás	Svédország

A világ milliárdosai, 1992 (a Fortune magazin alapján)

Rang sor	Név	Életkor (év)	Lakóhely	Vagyon (milliárd USD)	A vagyon forrása
1.	Brunei szultánja	46	Brunei	37,0	Brunei olaj- és földgázkincse, befektetések, ingatlantulajdonok világszerte
2.	2. Helen R. Walton S. Robson Walton John t. Walton James C. Walton Alice L. Walton	72 47 45 43 42	Egy. Államok	24,0	A Wal-Mart áruházlánc 38%-a
3.	Mori Taikicsiro	88	Japán	14,0	Mori Building co. ingatlanbirodalom
4.	Forrest Mars Sr. Forrest Mars Jr. John Mars Jacqueline Mars Vogel	88 61 56 51	Egy. Államok	13,0	A Mars Inc. 100%-a (M&M, Mars, Uncle Ben, Pedigree)
5.	Samuel I. Newhouse Jr. Donald E. Newhouse	64 62	Egy. Államok	13,0	Az Advance Publications és a Newhouse Broadcasting 100%-a
6.	II. Erzsébet királynő	66	Nagy-Britannia	11,7	Ingatlanok, befektetések, műkincsek, ékszerek, kastélyok stb.
7.	Fahd király	72	Szaúd-Arábia	10,0	Az ország kőolaj- és földgázkincse
8.	Anne Cox Chambers Barbara Cox Anthony	72 69	Egy. Államok	8,2	A Cox Enterprises kiadói birodalom 97%-a

9.	John Werner Kluge	77	Egy. Államok	8,1	A Metromedia Co. 95%-a, ingatlanok, készpénz
10.	Gad Rausing Hans Rausing	70 66	Nagy-Britannia	7,2	A TetraPak 100%-a
11.	Dzsabír el-Ahmed esz-Szabah sejk	66	Kuvait	7,0	Kuvait emírje, ingatlanok, külföldi befektetések
12.	Kenneth R. Thompson	69	Kanada	6,2	A Thompson Corp. kiadó 71,1, a Hudson's Bay Co. áruházlánc 73, a Markborough Properties 81,2%-a
13.	William Gates III	36	Egy. Államok	5,9	A 17 éve Paul Allennel együtt alapított Microsoft 30,5%-a
14.	Ronald Owen Perelman	49	Egy. Államok	5,3	A MacAndrews & Forbes Holding (Revlon) 100, a National Health Laboratories 21, a Marvel Cosmetics 60, és a Firs Gibraltar Bank 100%-a
15.	Lord Alan Sainsbury of Drury Lane Sir Robert Sainsbury Lord John Sainsbury of Preston Candover David Sainsbury	90 84 65 51	Nagy-Britannia	5,2	A Sainsbury's szupermarket-lánc 35,7%-a
16.	Maktoum bin Rasid el-Maktoum sejk	52	Egy. Arab Emírségek	5,0	Dubai olajkincse, külföldi befektetések
17.	Zajed bin Sultan el- Nahajan sejk	77	Egy. Arab Emírségek	5,0	Abu Dhabi olajkincse, külföldi ingatlanok, befektetések
18.	Szadzsi Keizo	73	Japán	4,9	A Suntory, a legnagyobb japán italgyár 89,5%-a, ingatlanok
19.	Warren Edward Buffett	62	Egy.Államok	4,8	A Berkshire Hathaway 45%-a

20.	Perry Brass Sid Richardson Brass Edward Perry Brass Robert Muse Brass Lee Marshall Brass	78 49 47 44 35	Egy. Államok	4,7	A Disney 18,9%-a, értékpapírok, ingatlanok
21.	Charles Koch David Koch	56 52	Egy. Államok	4,7	A Koch Industries, a második legnagyobb amerikai magánvállalat 80%-a
22.	Edgar M. Bronfman Charles R. Bronfman Phyllis Bronfman Lambert	63 61 66	Egy. Államok Kanada Kanada	4,6	A Seagram Co. 37,6%-a, ingatlanok, készpénz
23.	Arthur Edward Guinness, Earl of Iveagh	23	Nagy-Britannia	4,6	Iveagh Trustees Ltd., ingatlanok, olaj, értékpapírok, a Guinness PLC 2%-a
24.	Otto Beisheim	70	Svájc	4,5	A Metro Group 33, a Kaufhof AG áruházlánc 50, a Pelikan irodaszergyár 33%-a
25.	John Paul Getty Gordon Peter Getty	60 58	Nagy-Britannia Egy. Államok	4,5	Örökség, befektetések
26.	Sir John Moores	96	Nagy-Britannia	4,5	Littlewoods Organization (foagdőirodák, csomagküldő szolgálat, bankok, ingatlanok)
27.	Estée Lauder	84	Egy. Államok	4,3	Az Estée Lauder divatcég 100%-a
28.	Gerald Grosvenor, Duke of Westminster	40	Nagy-Britannia	4,0	Ingatlanörökség Londonban, Hawaii szigetén, Chicagóban, Bostonban és San Franciscóban
29.	Erivan Karl Haub	60	Németország	4,0	A Tengelmann, a legnagyobb német áruházlánc 100, a Great Atlantic & Pacific Tea Co. 52%-a
30.	Konrad Henkel	77	Németország	4,0	A Henkel finomvegyipari csoport 100%-a

31.	Ito Maszatosi	68	Japán	4,0	Az Ito-Yokado szupermarket-lánc 17, az 7-Eleven Japan 9,4, a Denny's Japan 9,3, a York-Benimaru szupermarketek 4,4%-a
32.	Sztavrosz Niarchos	83	Svájc	4,0	Szupertanker-flotta, ingatlanok, készpénz, műkincsek, versenylovak
33.	Szultan bin Abdul-Aziz el-Szaud herceg	68	Szaúd-Arábia	4,0	Fahd király öccse, olajkincs, ingatlanok
34.	Johanna Quandt Susanne Quandt Stefan Quandt	65 29 26	Németország	4,0	A BMW 60%-a, értékpapírok
35.	Takei Jaszuo	62	Japán	4,0	A Takefuji 81,6%-a
36.	Sin Kjuk Ho	69	Dél-Korea	3,9	A Lotte Group (ingatlanok, szállodák, áruházak) 41,4%-a
37.	Takenaka Toicsi	49	Japán	3,9	A négy évszázada működő Takenaka Komuten építőipari cég 42,5%-a
38.	Li Ka-sing	64	Hongkong	3,8	A Cheung Kong Holdings 35, a Hutchinson Whampoa 40, a Canadian Imperial Bank of Commerce 9%-a, értékpapírok, ingatlanok
39.	Sino Rindzsi	83	Japán	3,8	Ingatlanok, műkincsek, éttermek, benzinkutak, ipari és szolgáltató vállalatok
40.	Waler Kwok Thomas Kwok Raymond Kwok	42 41 40	Hongkong	3,6	A Sung Hung Kai Properties 46,8%-a
41.	Anacleto Angelini	78	Chile	3,5	A Copec (benzinkutak, csővezetékek, finomítók, földgázelosztó) 30%-a
42.	William R. Hearst Jr. Randolph A. Hearst	84 76	Egy. Államok	3,4	A Hearst Corp. kiadói birodalom 40%-a
43.	Kenneth Colin Irving James Kenneth Irving Arthur Leigh Irving John E. Irving	93 63 63 57	Bermuda Kanada Kanada Kanada	3,4	Erdők Kanadában és az Egy. Államok Maine államában, papírgyárak, Irving Oil, újságok, hajógyárak, tankerek

44.	Csaj Van-lin	67	Tajvan	3,4	A Cathay Life Insurance, a legnagyobb tajvani életbiztosítótársaság 47,5%-a
45.	Gianni Agnelli	71	Olaszország	3,3	A FIAT-csoport 39,4%-a
46.	Mongkol Kanchanapas Anant Kanchanapas Keree Kanchanapas	71 50 41	Thaiföld	3,3	A Bangkok Land Ltd. 58%-a, a Seiko órák kizárólagos terjesztési joga, óragyártás Hongkongban és Svájcban, ingatlanok
47.	H. Ross Perot	62	Egy. Államok	3,3	Perot Systems Corp., készpénz, ingatlanok, kőolaj- és földgáztermelés
48.	Sumner M. Redstone	69	Egy. Államok	3,2	A National Amusements 100 és a Viacom Inc. 75,6%-a
49.	Garfield Weston W. Galen Weston	65 51	Nagy-Britannia Kanada	3,2	A George Weston Ltd. 57, az Associated British Food 63%-a, a Holt-Renfrew üzletlánc
50.	Karl Albrecht Theo Albrecht	72 69	Németország	3,0	Az ALDI (3568 szupermarket Európában és az Egy. Államokban) 100, az Albertson szupermarketlánc 10,9%-a
51.	Silvio Berlusconi	55	Olaszország	3,0	A Fininvest 100%-a, a tévétársaságok, ingatlanbiztosítótársaság, a Standa áruházlánc 82%-a
52.	Richard M. DeVos	66	Egy. Államok	3,0	Az 1959-ben alapított Amway 50%-a
53.	Friedrich Karl Flick	65	Németország	3,0	Készpénz, befektetések
54.	Lawrence, Lord Kadoorie Horace Kadoorie Michael Kadoorie	93 89 40	Hongkong	3,0	A Hong Kong & Shanghai Hotels 62, a China Light & Power 34, a Hong Kong Carpet 20%-a
55.	Sulaiman Abdul-Aziz el-Rahji	64	Szaúd-Arábia	3,0	Az el-Rahji Banking & Investment Corp. 51%-a, a befektetések, mezőgazdasági vállalkozások
56.	Marc Rich	57	Svájc	3,0	A March Rich & Co. 50%-a, árútözsdei spekuláció
57.	Paul Sacher	86	Svájc	3,0	A Hoffmann-La Roche 30%-a

58.	Hans-Heinrich Thyssen-Bornemisza de Kaszon báró	71	Spanyolország	3,0	A Thyssen-Bornemisza Group 100%-a, műkincsek, ingatlanok
59.	Jay van Andel	68	Egy. Államok	3,0	Az Amway 510%-a
60.	Buszusima Kunio	68	Japán	2,8	A Sankyo 79,7%-a
61.	Frederick H. Fentener Van Vlissigen John Arthur Fentener van Vlissigen Paul Fentener van Vlissigen	59 53 51	Hollandia	2,8	A Steenhoken Handels Vereniging ipari konglomerátum 70%-a, Flint Holding, befektetések
62.	Karl Heinz Kipp	68	Svájc	2,8	Ingatlanok, készpénz
63.	Liem Sioe Liong	76	Indonézia	2,8	500 vállalat teljes vagy részleges tulajdona, Ázsia talán legnagyobb és legváltozatosabb vállalatbirodalmának birtokosa
64.	Carlos Slim Helu	52	Mexikó	2,8	Grupo Carso, résztulajdonos a Téléfonos de Méxicóban, a Seguros Méxicóban
65.	Edward Gaylord	73	Egy. Államok	2,7	Oklahoma Publishing, Opryland USA, ingatlanok
66.	Thomas Schmidheiny Stefan Schmidheiny	47 45	Svájc	2,7	Az SMH óragyárban 17, az ABB Electronicsban 6%, Anova, Nueva, Unotec, Holderbank Financière Glarus Ltd.
67.	Liliane Bettencourt	69	Franciaország	2,6	A L'Oréal 25, a Nestlé 4, a Cosmair 30%-a
68.	Wilhelm von Finck August von Finck	64 62	Németország	2,6	A Löwenbräu sörgyár 90, a Würzburger Hofbräu sörgyár 100, a Mövenpick Holding 52,2%-a, ingatlanok Münchenben és környékén

69.	Emilio Ázcarraga Milmo Laura Ázcarraga de Wachsman Alejandro Bruillo Ázcarraga Emilio Ázcarraga Jean	63 41 40 23	Mexikó	2,6	A Televisa, a mexikói médiacsoport 64,5%-a
70.	Laurence Alan Tisch	69	Egy. Államok	2,6	A Loews Corp. 29%-a, benne a CBS 23, a N. Y. Giants 50%-a, részesedések bankokban
71.	William Bernard Ziff Jr.	62	Egy. Államok	2,6	A Ziff Communications 100%-a, készpénz
72.	Ingvar Kamrad	66	Svájc	2,5	IKEA
73.	Rudolf August Oetker	75	Németország	2,5	Az Oetker Group 100%-a
74.	Suliman Szaleh Olayan	74	Szaúd-Arábia	2,5	Olayan Group (gépipar, élelmiszeripar, fogyasztási cikkek)
75.	Y. C. Wang Y. T. Wang	75 70	Tajvan	2,5	A Formosa Taffeta Corp. 10, a Formosa Chemical & Fibre Corp. 25, a Formosa Plastics Corp. 9,4, a Nan Ya Plastics Corp. 15%-a
76.	Walter H. Annenberg	84	Egy. Államok	2,4	Készpénz, értékpapírok, ingatlanok, impresszionista és posztimpresszionista gyűjtemény
77.	Srichand P. Hinduja Gopichand P. Hinduja Prakash P. Hinduja Ashok P. Hinduja	56 51 47 41	Nagy-Britannia Nagy-Britannia Svájc India	2,4	Hinduja Group kereskedőház 100%-a, olajipar, vegyipar, gyógyszeripar, bankok
78.	Kavamoto Gensiro	60	Japán	2,4	Marugen Co. (ingatlanok Japánban, Hawaii-n és Kaliforniában)
79.	Reinhard Mohn	71	Németország	2,4	Bertelsmann AG médiakonglomerátum 89,3%-a
80.	Csang Dzsü Jang	76	Dél-Korea	2,3	A Hyundai 38,6%-a
81.	Marvin Davis	67	Egy. Államok	2,3	Davis Entertainment Co., Davis Oil Co., Miller Davis Co., ingatlanok

82.	Kerry Packer	54	Ausztrália	2,3	A Consolidated Press International Holdings 100%-a
83.	Edmond J. Safra Moise Safra Joseph Safra	60 58 54	Svájc Brazília Brazília	2,3	A Republic New York Corp. 29, a Safra Republic Holding 20,6%-a, Banco Safra SA, készpénz
84.	Henri André	54	Svájc	2,2	André & Cie, mezőgazdasági cikkek kereskedelme, számviteli tanácsadás
85.	Lee Shau-kee	64	Hongkong	2,2	A Henderson land Development 62%-a
86.	Elidiro Matte Ossa	85	Chile	2,2	A Compania Manufactera de Papeles y Cartones 90, a Banco Bice 68%-a
87.	Werner Otto Michael Otto	82 49	Németország	2,2	Az Otto Versand, a világ legnagyobb csomagküldő szolgálatának 65, a hasonló profilú Schwab-Versand 100%-a
88.	Paul Allen	39	Egy. Államok	2,1	A Microsoft 13,6, az Asymetrix Corp. 70, az Egghead Software 7%-a, a Portland Trailblazers NBA kosárlabdacsapat tulajdonosa
89.	Leslie Wexner	54	Egy. Államok	2,1	The Limited 28,7, a Sotheby's Holdings 4,5%-a
90.	Ted Arison	68	Izrael	2,0	A Carnival Cruise Lines 70,5%-a, többségi tulajdona Miami Heat NBA kosárlabdacsapatban
91.	Szalim Ahmed bin Mahfouz	85	Szaúd-Arábia	2,0	A National Commercial Bank of Jiddah 52%-a, értékpapírok
92.	Margaret Cargill James R. Cargill	72 68	Egy. Államok	2,0	A Cargill Inc. mezőgazdasági óriáscég 28%-a
93.	Furukava Tamesaburo	102	Japán	2,0	Nippon Herald Films, Herald Groups, golfpályák, síparadicsomok, éttermek
94.	Rolf Gerling	38	Németország	2,0	A Gerling-Konzern nemzetközi biztosítótársaság 70%-a

95.	Henry Lea Hillman	73	Egy. Államok	2,0	Hilman Co., az Exide Battery 49%-a, Stuarts Drug & Surgical Supply, részvény-portfólió, ingatlanok
96.	Vehbi Koç	91	Törökország	2,0	Koç Holding (96 vállalat)
97.	John Spyridon Latsis	82	Szaúd-Arábia	2,0	John S Latsis Group (hajózás, ingatlan, olajfinomítók, bankok)
98.	Samuel Jayson LeFrak	74	Egy. Államok	2,0	A LeFrak Oil & Gas és a LeFrak Entertainment 100%-a, ingatlanok, műkincsek
99.	Constantinos Michael Lemos	81	Svájc	2,0	Hajózás, ingatlanok, biztosítás, készpénz, befektetések
100.	George P. Livanos	n. a.	Egy. Államok	2,0	Seagroup, Unisea, Seres és a Ceres Hellenic hajótársaságok, készpénz
101.	Cargill MacMillan Jr. Whitney MacMillan Pauline MacMillan Keinath	65 62 58	Egy. Államok	2,0	A Cargill Inc. 28%-a
102.	John Hugh MacMillan III W. Duncan MacMillan Marion MacMillan Pictet	64 62 59	Egy. Államok Svájc	2,0	A Cargill Inc. 28%-a
103.	Szultan bin Ali el-Ovaisz	67	Egy. Arab Emírségek	2,0	A National Bank of Dubai 29%-a, ingatlanok, Pepsi-forgalmazás, vízpalackozás
104.	David Packard	80	Egy. Államok	2,0	A Hewlett-Packard 12%-a
105.	Jay Pritzker Robert Pritzker	66	Egy. Államok	2,0	A Hyatt Corp. 100, a Ticketmaster 85%-a
106.	Grete Schickedanz	80	Németország	2,0	A Quelle 100%-a
107.	Michael Schmidt-Ruthenbeck Rainer Schmidt-Ruthenbeck	n. a. n. a.	Svájc Németország	2,0	A Metro Group áruházlánc 33%-a
108.	Donald Bren	60	Egy. Államok	1,9	Az Irvine Co. 93%-a, ingatlanok

109.	Hugo Erb	74	Svájc	1,9	Erb Group (Autó- és kávékereskedelem, bankok, biztosítás, ingatlanok)
110.	Franca Ferruzzi Arturo Ferruzzi Alessandra Ferruzzi	54 52 37	Olaszország	1,9	A Ferruzzi Finanziara 44,8, a Montedison 44%-a
111.	Anton Rupert Johann Rupert	75 42	Dél-Afrika Nagy-Britannia	1,9	A Rembrand Group 20, a Cie Financière Richemont SA 9%-a, részesedés luxuscikkek kereskedelmében (Montblanc, Cartier)
112.	Alain Wertheimer	43	Egy. Államok	1,9	A Chanel 70%-a, ingatlanok, műkincsek
113.	Y. F. Csang	64	Tajvan	1,9	Az Evergreen Marine Corp. 70, az Uniglory Marine Corp. 33, az Evergreen Transport Co. 40, az EVA Airways 29,1%-a..
114.	Michele Ferrero	67	Belgium	1,8	A Ferrero (Tic Tac, Nutella, Ferrero Rocher pralinék) 80%-a
115.	Donald Fisher Doris Fisher	64 60	Egy. Államok	1,8	A Gap áruházlánc 37%-a
116.	Ivaszaki Johacsiro	90	Japán	1,8	Iwasaki Group (közlekedés, ingatlan)
117.	C. F. Koo Jeffrey L. S. Koo	75 58	Tajvan	1,8	A Taiwan Cement Corp. 35, a Chinatrust Commercial Bank 30%-a
118.	Robert Kuok	68	Hongkong	1,8	A TVB and TVE Holdings 34, a CITIC Pacific 18%-a, ingatlanok
119.	Hugo Mann Johannes Mann	79 40	Németország	1,8	A Wertkauf-Mann Group (szupermarketek, bútóráruházak), ingatlanok
120.	Robert E. „Ted” Turner	53	Egy. Államok	1,8	A Turner Broadcasting System (CNN) 57,7%-a, ingatlanok
121.	Eugene T. C. Wu	47	Tajvan	1,8	A Shin Kong Spinning Corp. 47,4, a Shing Kong Synthetic Fiber Co. 39, a Shin Kong Life Insurance 35%-a
122.	Artemus Darius Davis James A. Davis	86 85	Egy. Államok	1,7	Az American Heritage Life Investment Corp. 53, a Winn-Dixie Stores 40%-a

123.	Lukas Hoffmann Vera Oeri- Hoffmann	68 66	Svájc	1,7	A Hoffmann-La Roche 20%- a
124.	Philip H. Knight	54	Egy. Államok	1,7	A Nike 35%-a
125.	Hans Liebherr	77	Svájc	1,7	A Liebherr International AG (gépipar, szállodalánc) 100%-a
126.	Rupert Murdoch	61	Egy. Államok	1,7	A News Corp. médiabirodalom 39%-a
127.	John Richard Simplot	83	Egy. Államok	1,7	J. R. Simplot Co., a Micron Technology 22%-a
128.	Jackson T. Stephens Bess Chisum Stephens	69 64	Egy. Államok	1,7	A Stephens Group 100, a Worthen Bank Corp. 37%-a, Stephens Production Co., ingatlanok készpénz
129.	Cucumi Josiaki	58	Japán	1,7	A Kokudo 40%-a, s ezzel a Seibu Railway 48,8, a Seibu Construction 50%-a, valamint a Prince szállodalánc
130.	Uehara Sodzsi	64	Japán	1,7	A Taisho Pharmaceutical 35,6%-a
131.	Luciani Benetton Giuliana Benetton Gilberto Benetton Carlo Benetton	57 55 51 48	Olaszország	1,6	A Benetton SpA 81,3, a Nordica 70, a Prince teniszütőgyár 96%-a, ingatlanok
132.	Csang Ju-tang	67	Hongkong	1,6	A New World Development 40%-a
133.	Carlo de Benedetti	57	Olaszország	1,6	A Cofide 43, az Olivetti 44,3%-a
134.	José Ermírio de Moraes Jr. Antônio Emírio de Moraes Maria Helena de Moraes Emírio Pereira de Moraes	65 64 61 59	Brazília	1,6	Az Indústrias Votorantim SA vállalatcsoport 100%-a
135.	H. C. Lee	n. a.	Hongkong	1,6	A Hysan Development 50%- a, a Sanghai Commercial Bank ellenőrzése, ingatlanok
136.	Sergio Mantegazza Geo Mantegazza	64 63	Svájc	1,6	Globus Travel, Cosmos Tourama, Monarch Airlines, ingatlanok

137.	David H. Murdock	69	Egy. Államok	1,6	Murdock Development Co. 100, a Dole Food Co. 23%-a, Flexi-Van Corp. Stair & Co., ingatlanok
138.	Nakadzima Kenkicsi	71	Japán	1,6	A Heiwa 65,7%-a, ingatlanok
139.	Stephen Bechtel Jr. Riley Bechtel	67 40	Egy. Államok	1,5	Bechtel Group Inc.
140.	Curtis L. Carlson	78	Egy. Államok	1,5	A Carlson Holdings (Radisson és Colony szállodalánc, utazási irodák, Country Kitchen étterem) 100%-a, ingatlanok
141.	John T. Dorrance III Bennett Dorrance Mary Alice Dorrance Malone	48 46 42	Egy. Államok	1,5	A Campbell Soup 32%-a
142.	Henry Fok Jing-tang	69	Hongkong	1,5	A Sociedade de Turismo e Diversoes de Macau 40%-a, ingatlanok, szállodák
143.	Sir James Goldsmith	59	Mexikó	1,5	A The Special Purpose Inc. 67%-a, benne a Newmont Mining 48,2%-a
144.	Basil Pl. Goulandris	n. a.	Svájc	1,5	B. P. Goulandris Group, hajózás, ingatlanok, készpénz
145.	Walter Häfner	82	Svájc	1,5	Az Amag autóimportőr cég 100, a Computer Associates International 21%-a
146.	Alfred Henry Heineken	68	Hollandia	1,5	A Heineken sörgyár 25%-a
147.	Esther Koplowitz Alicia Koplowitz	42 40	Spanyolország	1,5	A Formentas de Construcciones y Contratas 70%-a, ebben a Portland Valderrivas 42%-a, értékpapírok
148.	Salvatore Ligresti	60	Olaszország	1,5	A Premafin 77%-a (tévéadó, szállodák, gyorsvasutak, ingatlanok)
149.	George Stavros Livanos	64	Svájc	1,5	Sun Enterprises, hajózás, bankok

150.	Robert Mimran Jean-Claude Mimran Patrick Mimran	49 47 36	Svájc	1,5	Cukor- és liszttermelés, állati eledel előállítása, bankok, ingatlanok
151.	Athina Roussel	7	Svájc	1,5	Az Onassis Group 50%-a, készpénz, Aristotle Onassis egyetlen élő örököse
152.	Josef Schörghuber	72	Németország	1,5	A Paulaner és Hacker- Pschorr sörgyárak 100%-a, a Dessau sörgyár, építőipar, ingatlanok, utazási irodák, Coca-Cola franchise
153.	Aga Khan IV	56	Franciaország	1,4	Luxusszállodák, versenylovak, ingatlanok, műkincsek
154.	Cecilio do Rego Almeida Henrique Almeida	62 56	Brazília	1,4	A C. R. Almeida S. A. Engenharia e Construtora 77%-a, vegyipar, robbanóanyag-gyártás
155.	Jeronimo Manuel Arango Arias Jr. Placido Arango Manuel Arango	66 61 55	Mexikó Spanyolország Mexikó	1,4	A Cifra, Mexikó legnagyobb bolthálózatának 24%-a, éttermek, ingatlanok
156.	Pietro Barilla	79	Olaszország	1,4	Barilla (tésztafélék), az olasz spagettipiac 35%-ának birtokosa
157.	Richard Branson	42	Nagy-Britannia	1,4	Virgin Group, lemezkiadás, légitársaság
158.	II. Hasszán király	63	Marokkó	1,4	Omnium Nord African (bányászat, feldolgozóipar, ingatlanok, szállodák)
159.	Ray Hunt	49	Ez. Államok	1,4	A Hunt Oil 100%-a, ingatlanok
160.	Klaus Jacobs	56	Svájc	1,4	Az E. J. Brach 100%-a, Adia SA, Allgemeine Finanzgesellschaft, készpénz
161.	Ahmed Dzsuffali	67	Szaúd-Arábia	1,4	E.A. Juffali & Brothers (szaúd-arábiai iparvállalatok)
162.	Kirk Kerkorian	75	Egy. Államok	1,4	Az MGM Grand Inc. szálloda- és kaszinóüzemeltető cég 73,5, a Chrysler 9,6%-a, készpénz

163.	Andronico Luksic Abaroa Andronico Luksic Craig Guillermo Luksic Craig Jean-Paul Luksic Fonbona	70 38 36 27	Chile	1,4	Banco O'Higgins, Banco de Santiago, Compañía Cervecerías Unidas, MADCO (részbányászat)
164.	Giampiero Pesenti	61	Olaszország	1,4	Az Italomobiliare 44, az Italcementi 51, a Ciments Français 45%-a, kötvények
165.	Leonard Norman Stern	54	Egy. Államok	1,4	A Hartz Group 100%-a, ingatlanok, kiadóvállalat
166.	Tada Kacumi	47	Japán	1,4	A Daito Trust Construction 45,6%-a
167.	Jamaucsi Hirosi	64	Japán	1,4	A Nintendo 11%-a
168.	Philip Anschutz	52	Egy. Államok	1,3	Az Anschutz Corp. 100%-a, benne a Southern Pacific Transportation Co. és a Denver & Rio Grande Western Railroad 71%-a, kőolaj, ingatlanok
169.	Emilio Botin Sr. Emilio Botin Jr.	89 57	Spanyolország	1,3	A Banco de Santander 14, a Banco Intercontinental Espanol 50%-a, értékpapírok
170.	Sebastiao Ferraz de Camargo Penteadó	83	Brazília	1,3	A Camargo Correa Group 93%-a (építőipar, bankok)
171.	Serge Dassault Claude Dassault	67 60	Franciaország	1,3	A Dassault Aviation 54,5, a Serge Dassault Electronics 59,7%-a, ingatlanok, a Saint-Emilion borgazdaság
172.	Shaul Eisenberg	71	Izrael	1,3	Az Israel Corp. vállalatcsoport 73%-a, részesedés 20 ország 50 vállalatában
173.	Melinda Esterházy Ottrubay hercegnő	71	Svájc	1,3	Ingatlanok, értékpapírok
174.	Charles Feeney	61	Nagy-Britannia	1,3	A DFS 40, a General Atlantic Corp. 100%-a
175.	Ernest Gallo Julio Gallo	83 82	Egy. Államok	1,3	Az E & J Gallo Winery 100%-a
176.	Chantal Grundig	43	Németország	1,3	A Grundig-örökség, luxusszállodák

177.	II. Hans Adam herceg	47	Liechtenstein	1,3	A Bank of Liechtenstein 97,7%-a, műkincsek, ingatlanok
178.	William R. Hewlett	79	Egy. Államok	1,3	A Hewlett–Packard 8%-a
179.	Samuel J. Heyman	53	Egy. Államok	1,3	A GAF vállalatcsoport 90%-a, ingatlanok
180.	Margaret Hung Hill Haroldson Hunt Caroline Rose Hung	76 74 69	Egy. Államok	1,3	Rosewood Corp. örökség, ingatlanok, kőolaj és földgáz, értékpapírok
181.	Isibasi Kanicsiro	72	Japán	1,3	A Bridgestone 18,9%-a
182.	Karl Kahane	72	Ausztria	1,3	A Montana Aktiengesellschaft 100%-a
183.	Willi Leibbrand	59	Németország	1,3	Ingatlan, borgazdaságok, készpénz
184.	Manfred Swarowski	77	Ausztria	1,3	A Swarowski International Holding 100, a Zale Corp.. 50%-a
185.	A. Alfred Taubman	68	Egy. Államok	1,3	A Sotheby's Holdings 33%-a, Woodward & Lothrop, John Wanamaker, A & W Restaurants, inatlanok, műkincsek
186.	Ronnie Csan Csi Csung	42	Hongkong	1,2	A Hang Lung Development 49, az Amoy Properties 52, a Grand Hotels 58, a Wing Lung Bank 7,6%-a, ingatlanok
187.	Olacyr Franciso de Moraes	61	Brazília	1,2	Az Itamarati Group 99%-a, Constran SA, bányák, áruházak, bankok, ingatlanok
188.	Anton Caspar Rudolph Dreesman	69	Hollandia	1,2	Vendex International áruházlánc
189.	Harry B. Helmsley	82	Egy. Államok	1,2	New York-i üzleti és lakóingatlanok
190.	Khalid bin Ibrahim el-Ibrahim Abdul-Aziz bin Ibrahim el-Ibrahim	n. a. n. a.	Szaúd-Arábia	1,2	Értékpapírok, ingatlanok
191.	Carl C. Icahn	56	Egy. Államok	1,2	Az ACF Industries 100, a Trans World Airlines 90%-a, American Real Estate Partners bővlikötvények

192.	Bruce r. McCaw Craig O. McCaw John E. McCaw Jr. Keith W. McCaw	46 43 41 38	Egy. Államok	1,2	A McCaw Cellular Communications 30%-a
193.	Manfred von Oppenheim báró Alfred von Oppenheim báró	68 58	Németország	1,2	Sal. Oppenheim Jr. & Cie (bankok, biztosítás, értékpapírok)
194.	Ocuka Maszahito	75	Japán	1,2	Az Otsuka Pharmaceutical 87,6%-a, ingatlanok
195.	Lore Pieper Roland Pieper Beatrice Pieper Michael Pieper	n. a. 48 47 46	Svájc	1,2	Franke Group, Reppisch Werke, a Gesellschaft für Spinnerei & Weberei 50%-a, ingatlanok
196.	Sakip Sabanci	59	Törökország	1,2	Sabanci Holding (bankok, biztosítótársaságok, textilgyárak, gumigyárak és szállodák)
197.	James L. Walton	70	Egy. Államok	1,2	A Wal-Mart áruházlánc 2%-a
198.	Peter Woo Kvong-csing	46	Hongkong	1,2	A World International 58, a Wharf Holdings 44%-a
199.	Josimoto Harukiro	68	Japán	1,2	A Yoshimoto Real Estate & Building 100%-a
200.	Marcelo Zambrano	68	Mexikó	1,2	A Cementos Mexicanos SA, Észak-Amerika legnagyobb cementgyárának 26,8%-a
201.	Mercedes Zobel de Ayala McMicking Enrique Zobel de Ayala Jaime Zobel de Ayala	84 65 58	Fülöp-szigetek	1,2	Mermac Inc. (Ayala Land, Bank of the Philippine Islands, Ayala and Fgu., szállodák, rádióállomások)
202.	Fabio Bertarelli	68	Svájc	1,1	Az Ares Serono gyógyászati cég 87,7%-a
203.	Robert Bosch Jr.	64	Németország	1,1	Robert Bosch Co.(autóalkatrészek, fogyasztói elektronika, egészségügyi berendezések)
204.	Rolf Deyhle	53	Németország	1,1	Ingatlanok, mozik, zenés színházak, múkincsek
205.	Michel Fribourg	79	Egy. Államok	1,1	A Continental Grain 100, az Overseas Ship Holding Co.8,6%-a

206.	David Geffen	49	Egy. Államok	1,1	Készpénz a Geffen Records MCA-nek történt eladásából. ingatlanok
207.	Mehmet Emin Karamehmet	47	Törökország	1,1	A Çukurova Group ipari vállalatcsoport 51%-a
208.	Jack N. Mandel Joseph C. Mandel Morton L. Mandel	79 77 69	Egy. Államok	1,1	A Premier Industrial Corp. 57,8%-a
209.	Roger Miliken Gerrish Miliken	76 75	Egy. Államok	1,1	A Miliken & Co. 34, a Mercantile Stores 31%-a, ingatlanok
210.	Harry F. Oppenheimer Nicholas F. Oppenheimer	84 47	Dél-Afrika	1,1	Az Anglo American Corp. aranykitermelő cég 8,3, a Minorco 7%-a, a De Beers Consolidated Diamond Mines, nemzetközi kereskedelem, készpénz, ingatlanok
211.	Donald W. Reynolds	85	Egy. Államok	1,1	Donrey Media Group, ingatlanok
212.	Edmond de Rothschild báró	66	Svájc	1,1	Cie Financière Edmond de Rothschild, részesedés az Hachettes-ben és más francia vállalatokban, ingatlanok
213.	Wolfgang Schuppli	70	Németország	1,1	A Deurag Legal Expenses Insurance 100, a WMF AG 40, a Pfaff AG Kaiserslautern 26%-a, müncheni ingatlanok, jelzáloghitel-bankok
214.	Abdulaziz Abdullah el-Szulejman sejk	58	Szaúd-Arábia	1,1	Rolaco Services építőipari cég, ingatlanok, cementgyárak, bankok, hajózás
215.	Roberto Andrade Gabriel Andrade	77 66	Brazília	1,0	Az Andrade Gutierrez vállalatcsoport 67%-a
216.	Heinz Heinrich Bauer	52	Németország	1,0	A Bauer Verlag kiadói birodalom 96%-a, Carrera Optic, Winn's üzletlánc
217.	Dhanin Cheravanont	52	Thaiföld	1,0	Részesedések a Charoen Pokphand hongkongi, indonéziai és tajvani vállalataiban (élelmiszeripar, állati eledel, vegyipar, távközlés)

218.	Nejat Ferit Eczabasi	79	Törökország	1,0	Eczabasi Group (gyógyszeripar, kerámia)
219.	Joachim Egon von Fürstenberg herceg	69	Németország	1,0	A Fürstenbergische Bräuerei KG 100%-a, bankok, ingatlanok
220.	Günter Herz	52	Németország	1,0	A Tchibo Frisch-Röst-Kaffee 100, a Beiersdorf kozmetikai cég 25%-a
221.	Abdul-Latif Dzsameel	75	Szaúd-Arábia	1,0	A Toyota kizárólagos értékesítője az országban, ingatlanok
222.	Edward C. Johnson 3rd	62	Egy. Államok	1,0	A Fidelity Investments 47%-a
223.	Leo Kirch	65	Németország	1,0	A Kirch Group médiabirodalom 100%-a
224.	Joan Kroc	63	Egy. Államok	1,0	A McDonald's 4,9%-a, a gyorsétkeztető hálózat atyjának, Ray A. Krocnak az özvegye
225.	Roberti Marino	87	Brazília	1,0	A Globo Group médiacsoport 100, a NEC do Brasil 51%-a, ingatlanok
226.	Jacques Maus	62	Svájc	1,0	A Maus Frères (áruházak, éttermek, hipermarketek) 50%-a
227.	Enrique Molina	58	Mexikó	1,0	A Grupo Embotellador üdítőital-gyártó cég 80%-a, cukorgyárak, ingatlanok, autógyárak vezérképviseletei
228.	Philippe Nordmann	60	Svájc	1,0	A Maus Frères 50%-a
229.	Jack Rudin Lewis Rudin	68 65	Egy.Államok	1,0	Rudin management Co. ingatlanok Manhattanben
230.	Abdul-Madzsíd Shoman	80	Jordánia	1,0	Az Arab Bank Ltd., a Közel-Kelet legnagyobb magánbankjának 20%-a
231.	Sir John Swire Sir Adrian Swire	65 60	Nagy-Britannia	1,0	A John Swire & Sons (hajózás, légi közlekedés, építőipar, biztosítás) 65%-a
232.	Albert von Thurn und Taxis herceg	9	Németország	1,0	Ingatlanok Németországban, Kanadában, Brazíliában, sörgyárak, műkincsek, kastélyok

233.	Vardis J. Vardinoiannisz	59	Görögország	1,0	Vardinoiannisz Group (hajózás, kőolajtermelés és - finomítás, ingatlanok, kiadóvállalat, idegenforgalom)
------	-----------------------------	----	-------------	-----	--

Közlekedés

A világ gépkocsiállománya (millió darab)

Megnevezés	Összes	Személy gépkocsi	Autóbusz és tehergépkocsi	Megnevezés	Összes	Személy gépkocsi	Autóbusz és tehergépkocsi
I. Világ összesen				1986	500,3	382,9	117,4
1950	60,8	49,0	11,8	1987	515,8	393,6	122,2
1960	117,8	91,1	26,7	1988	536,2	407,7	128,5
1970	246,6	193,8	52,8	1989	555,5	423,4	132,1
1980	420,0	326,3	93,7	1990	579,1	442,0	137,1
1985	483,8	370,5	113,3	1991	593,4	453,3	140,1
II. Világrészenként							
	1970				1980		
Észak-Amerika	116,5	95,9	20,6	Észak-Amerika	172,4	133,8	38,6
Nyugat-Európa	74,3	65,4	8,9	Nyugat-Európa	116,6	105,0	11,6
Távol-Kelet	21,2	11,0	10,2	Távol-Kelet	46,6	28,5	18,1
Kelet-Európa	10,4	4,7	5,7	Kelet-Európa	30,6	20,3	10,3
Közép- és Dél- Amerika	10,2	6,6	3,6	Közép- és Dél- Amerika	25,6	18,8	6,8
Egyéb területek*	14,0	10,2	3,8	Egyéb területek*	28,2	19,9	8,3
	1985				1989		
Észak-Amerika	185,0	141,6	43,4	Észak-Amerika	205,1	156,8	48,3
Nyugat-Európa	138,1	122,9	15,2	Nyugat-Európa	159,4	140,5	18,9
Távol-Kelet	60,4	34,9	25,5	Távol-Kelet	76,4	43,6	32,8
Kelet-Európa	36,6	25,3	11,3	Kelet-Európa	43,4	31,2	12,2
Közép- és Dél- Amerika	32,7	24,2	8,5	Közép- és Dél- Amerika	34,8	26,0	8,8
Egyéb területek*	31,0	21,6	9,4	Egyéb területek*	36,4	25,3	11,1

		1987			1990		
Észak-Amerika	194,7	150,5	44,2	Észak-Amerika	208,8	160,2	48
Nyugat-Európa	147,3	130,4	16,9	Nyugat-Európa	167,0	146,9	20
Távol-Kelet	65,8	37,4	28,4	Távol-Kelet	81,7	47,3	34
Kelet-Európa	40,4	27,8	12,6	Kelet-Európa	48,6	35,1	13
Közép- és Dél-Amerika	34,7	24,8	9,9	Közép- és Dél-Amerika	35,4	26,0	9
Egyéb területek*	32,9	22,7	10,2	Egyéb területek*	37,6	26,5	11
		1988			1991		
Észak-Amerika	198,9	152,5	46,4	Észak-Amerika	207,5	158,2	49
Nyugat-Európa	153,3	135,2	18,1	Nyugat-Európa	171,1	150,6	20
Távol-Kelet	71,7	39,9	31,8	Távol-Kelet	87,6	51,9	35
Kelet-Európa	42,5	30,2	12,3	Kelet-Európa	52,2	38,4	13
Közép- és Dél-Amerika	34,2	25,2	9,0	Közép- és Dél-Amerika	36,7	25,9	10
Egyéb területek*	35,6	24,7	10,9	Egyéb területek*	38,3	28,2	10

* Afrika, Közép-Kelet, Karib-szigetek, Óceánia.

Az egy személygépkocsira jutó lakosok száma földrészenként

Földrész	1971	1991	Földrész	1971	1991
Észak-Amerika	2,4	1,8	Kelet-Európa	76,6	12,7
Nyugat-Európa	5,5	2,5	Közél-Kelet	74,5	26,0
Óceánia*	10,8	2,8	Ázsia	159,4	60,4
Karib-tengeri országok	26,4	14,6	Afrika	111,5	72,4
Közép- és Dél-Amerika	38,3	16,9			

* Ausztrália és Új-Zéland

Az 1000 lakosra jutó gépkocsik száma

Ország	1980	1985	1988	1989	1990
Egyesült Államok	598	n. a.	631	639	631
Kanada	427	432	466	480	501
NSZK	377	424	470	480	489
Svájc	355	406	424	426	436
Olaszország	313	392	409	421	435
Svédország	347	377	413	421	429
Franciaország	341	380	403	410	415
Ausztria	298	335	366	381	409

Norvégia	302	365	386	398	406
Belgium	321	339	364	376	386
Finnország	256	314	363	381	384
Nagy-Britannia	273	314	359	376	381
Hollandia	322	340	356	363	372
Dánia	271	294	311	313	314
Spanyolország	201	240	276	295	306
Japán	202	230	251	265	272
Portugália	130	134	209	224	249
NDK	160	199	225	234	241
Csehszlovákia	138	174	192	200	207
Magyarország	95	135	170	172	191
Görögország	89	127	151	158	164
Bulgária	n. a.	109	136	141	148
Jugoszlávia	109	122	131	140	148
Lengyelország	67	99	119	128	134
Brazília	67	68	67	n. a.	n. a.
Románia	n. a.	39	48	51	60
Szovjetunió	31	41	51	n. a.	58
Törökország	15	20	23	23	31

A 10 vezető személygépkocsi-gyártó ország részesedése a világtermelésből

Ország	1980		1985		1989		1990		1991	
	%	Mdb	%	Mdb	%	Mdb	%	Mdb	%	Mdb
Japán	7,1	24,3	7,6	23,0	9,1	24,3	9,9	26,4	9,8	27,6
Egyesült Államok	6,4	21,9	8,2	24,8	6,8	18,2	6,1	16,3	5,4	15,2
Német-ország*	3,5	12,0	4,2	12,7	4,6	12,3	4,7	12,5	4,7	13,2
Francia-ország	2,9	9,9	2,6	7,9	3,4	9,1	3,3	8,8	3,2	9,0
Spanyol-ország	1,0	3,4	1,2	3,6	1,6	4,3	1,7	4,5	1,8	5,1
Olasz-ország	1,4	4,8	1,4	4,2	2,0	5,3	1,9	5,1	1,6	4,5
Nagy-Britannia	1,0	3,4	1,0	3,0	1,3	3,5	1,3	3,7	1,2	3,4
Belgium	0,9	3,1	1,0	3,0	1,1	2,9	1,1	2,9	1,1	3,1
Szovjetunió	1,3	4,5	1,3	3,9	1,2	3,2	1,3	3,5	1,0	2,8
Kanada	0,8	2,7	1,1	3,3	1,0	2,7	0,9	2,4	0,9	2,5

Együtt	26,3	90,0	29,6	89,4	32,1	85,8	32,2	85,9	30,7	86,5
Világ összesen	29,2	100,0	33,1	100,0	37,4	100,0	37,5	100,0	35,5	100,0

* Az NSZk adatai

A világ legnagyobb személygépkocsi gyártó vállalatai, 1990

Helyezés	Vállalat	Gyártó országok száma	Előállított ezer db	Részesedés a világ termeléséből (%)
1.	Ford*	8	4316,3	11,5
2.	GM**	8	4228,6	11,3
3.	Toyota	2	3478,9	9,3
4.	Volkswagen+Audi	5	2753,3	7,3
5.	Nissan	4	2222,9	5,9
6.	Peugeot+Talbot+Citroën	5	2211,4	5,9
7.	Renault	6	1940,2	5,2
8.	Fiat***	2	1636,7	4,4
Vezető vállalatok összesen			22788,3	60,8
Többi gyártó			14711,7	39,2
Világ összesen			37500,0	100,0

* Ford, Mercury, Lincoln, Falcon, Brasil.

** Chevrolet, Pontiac, Oldsmobile, Buick, Cadillac, Opel, Vaushall, Holden.

*** Fiat, Lancia, Autobianchi, Ferrari, Murati, Automoveis.

Új személygépkocsik üzembe helyezése (ezer darab)

Ország	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Egyesült Államok	10889,0	10123,0	10480,0	9853,0	9160,0	8234,0
Japán	3091,1	3350,8	3827,1	4367,4	4779,1	4576,0
NSZK	2379,1	2915,7	2808,0	2831,6	3040,8	3428,4
Franciaország	1267,4	1535,7	1639,1	1611,2	2286,9	2031,4
Nagy-Britannia	1908,5	2068,6	2216,0	2762,5	2076,0	1665,8
Olaszország	1645,6	1943,3	2167,4	2392,0	2395,8	n. a.
Spanyolország	575,1	927,1	1080,6	1149,4	1004,0	914,0
Kanada	1137,2	1072,1	1055,9	988,1	884,6	873,2
Dél-Korea	91,5	180,1	273,6	440,7	516,2	674,0
Belgium	378,2	420,3	443,5	461,2	499,1	498,6
Hollandia	495,7	555,7	480,6	495,7	502,7	490,4

Ausztrália	530,2	369,3	418,7	464,0	486,6	417,3
Svájc	265,5	303,4	319,4	339,0	323,0	310,1
Ausztria	242,7	243,2	244,9	276,1	288,6	303,7
Törökország	63,9	105,8	116,5	124,3	213,9	217,5
Svédország	266,6	322,1	349,6	314,1	235,2	194,7
Dél-afrikai Köztársaság	173,0	200,2	209,8	203,3	169,0	182,6
Görögország	109,4	74,2	76,0	102,3	132,5	176,8
Új-Zéland	84,4	89,6	88,6	135,0	159,7	103,0
Finnország	139,0	152,3	178,5	177,6	139,0	92,5
Dánia	157,6	124,4	88,8	78,5	89,8	83,8
Norvégia	165,0	119,2	71,0	56,9	63,7	54,9

A világ vezető személygépkocsi-exportőrei (ezer darab)

Ország	Összesen	Ebből					
		Nyugat-Európába	Észak-Európába	Távol-Keletre	Közel-Keletre	Egyéb területekre	
1986							
Japán	4554		1306	2571	192	100	38
NSZK	2519		1866	495	66	29	6
Kanada+Egyesült Államok	1880		13	1842	4	13	
Franciaország	1540		1293	74	23	29	12
Olaszország	601		545	12	10	12	2
Svédország	224		79	131	5	2	
Nagy-Britannia	201		141	29	6	15	1
Összesen	11519		5243	5154	306	200	61
1988							
Japán	4415		1436	2274	190	133	38
NSZK	2506		2006	282	132	26	6
Kanada+Egyesült Államok	1982		49	1810	72	40	1
Franciaország	1806		1576	25	55	43	10
Olaszország	686		623	5	28	12	1
Dél-Korea	546		19	513	6	5	
Nagy-Britannia	261		189	34	14	7	1
Svédország	192		68	103	12	2	

Összesen	12394	5966	5046	509	268	60
1989						
Japán	4334	1430	2181	206	141	37
NSZK	2722	2221	240	169	25	6
Kanada+Egyesült Államok	1899	1673	10	65	35	11
Franciaország	1852	20	1727	57	37	1
Olaszország	694	647	3	21	6	1
Dél-Korea	330	21	277	23	3	
Nagy-Britannia	339	256	33	26	7	1
Svédország	291	125	136	21	3	
Összesen	12461	6393	4607	588	257	61
1990						
Japán	4483	1510	2114	505	164	19
NSZK	2670	2165	296	184	10	1
Kanada+Egyesült Államok	1429	1172	22	105	8	12
Franciaország	2037	53	1742	175	32	3
Olaszország	743	698	8	18	4	1
Dél-Korea	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n.
Nagy-Britannia	414	347	30	29	2	
Svédország	184	81	78	22	1	
Összesen	11960	6026	4290	1038	221	38
1991						
Japán	4452	1508	2009	456	247	23
NSZK	2185	1794	196	136	38	2
Kanada+Egyesült Államok	1974	95	1703	84	60	3
Franciaország	1996	1764	2	96	12	12
Olaszország	638	602	2	7	14	1
Dél-Korea	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n.
Nagy-Britannia	605	558	15	23	2	
Svédország	228	98	91	25	1	1
Összesen	12078	6419	4018	827	374	44

A 10 vezető tehergépjármű-gyártó ország részesedése a világtermelésből

Ország	1980		1985		1989		1990		1991	
	M db	%	M db	%	M db	%	M db	%	M db	%
Japán	3,9	42,4	4,6	39,3	4,0	32,0	3,5	30,4	3,5	31,8
Egyesült Államok	1,6	17,4	3,6	29,9	4,0	32,0	3,7	32,2	3,4	30,9
Kanada	0,5	5,5	0,9	7,7	0,9	7,2	0,8	7,0	0,8	7,3
Szovjetunió	0,8	8,7	0,9	7,7	0,6	4,8	0,6	5,2	0,7	6,4
Franciaország	0,4	4,3	0,4	3,4	0,5	4,0	0,5	4,3	0,4	3,6
NSZK	0,4	4,3	0,2	1,7	0,3	2,4	0,3	2,6	0,4	3,6
Spanyolország	0,1	1,1	0,2	1,7	0,4	3,2	0,4	3,5	0,3	2,7
Brazília	0,2	2,2	0,2	1,7	0,3	2,4	0,3	2,6	0,3	2,7
Nagy-Britannia	0,4	4,3	0,2	1,7	0,3	2,4	0,3	2,6	0,2	1,8
Olaszország	0,2	2,2	0,2	1,7	0,2	1,6	0,2	1,7	0,2	1,8
Együtt	8,5	92,4	11,3	96,5	11,5	92,0	10,6	92,2	10,2	92,7
Világ összesen	9,2	100,0	11,7	100,0	12,5	100,0	11,5	100,0	11,0	100,0

A világ első 20 tehergépjármű-gyártó vállalata (ezer darab)

Vállalat	Ország	1985	1988	1989	1990	1991
Ford	Egyesült Államok	1218,0	1524,5	1496,2	1385,1	1255,1
Toyota	Japán	1096,3	985,8	920,8	866,5	905,0
Chevrolet	Egyesült Államok	1181,9	1259,3	1219,8	1068,6	868,1
Mitsubishi	Japán	581,9	621,5	541,1	499,7	491,5
Nissan	Japán	671,7	482,6	456,0	458,2	445,3
Chrysler Corp.	Kanada	390,1	382,1	367,9	368,8	388,8
Daihatsu	Japán	417,4	483,4	400,6	263,3	373,1
Isuzu	Japán	374,0	417,2	367,7	360,8	340,5
Suzuki	Japán	545,7	549,5	438,3	327,1	326,9
Dodge	Egyesült Államok	213,9	391,1	401,6	n. a.	n. a.
Mazda (Toyo)	Japán	378,6	340,5	302,4	304,6	300,5
GM	Egyesült Államok	356,5	386,5	372,4	326,9	288,5
GM	Kanada	280,7	324,9	324,8	292,7	284,7
Renault	Franciaország	214,0	295,7	324,5	299,2	278,5
Fuji (Subaru)	Japán	324,7	318,8	246,0	197,2	198,2
Daimler-Benz	NSZK	131,3	144,8	151,8	158,5	177,8
Jeep AM Gen.	Egyesült Államok	239,2	255,9	249,6	172,0	161,3

Honda	Japán	163,9	220,6	207,5	160,3	143,4
Ford	Nagy-Britannia	101,4	132,8	144,0	131,8	122,2
Ford	Kanada	163,6	162,9	155,5	131,4	104,1
Világ összesen		11735,0	12903,0	12502,0	11536,0	10998,0

Az autópálya-hálózat hossza (km)

Ország Év	Autópálya- hossz	Ország Év	Autópálya- hossz	Ország Év	Autópálya- hossz
Ausztria		Belgium		Bulgária	
1980	938	1980	1192	1980	112
1985	1261	1985	1456	1985	221
1986	1335	1986	1526	1986	228
1987	1372	1987	1526	1987	244
1988	1405	1988	1613	1988	258
1989	1407	1989	1613	1989	266
1990	1470	1990	1613	1990	n. a.
1991	1463	1991	1651	1991	295
Csehszlovákia		Dánia		Egyesült Államok	
1981	373	1980	516	1980	65328
1985	n. a.	1985	593	1985	n. a.
1986	481	1986	593	1986	n. a.
1987	488	1987	599	1987	n. a.
1988	489	1988	603	1988	n. a.
1989	527	1989	601	1989	n. a.
1990	527	1990	650	1990	n. a.
1991	551	1991	710	1991	72448
Finnország		Franciaország		Hollandia	
1980	204	1980	4481	1980	1780
1985	204	1985	6471	1985	1872
1986	204	1986	6555	1986	1973
1987	215	1987	6766	1987	2000
1988	214	1988	n. a.	1988	2040
1989	215	1989	n. a.	1989	2045
1990	225	1990	n. a.	1990	2061
1991	249	1991	6850	1991	2090
Japán		Jugoszlávia		Kanada	

1980	2579	1980	386	1980	4939
1985	3551	1983	630	1985	6268
1986	3721	1986	n. a.	1986	n. a.
1987	3721	1987	665	1987	n. a.
1988	3721	1988	665	1988	n. a.
1989	n. a.	1989	670	1989	n. a.
1990	n. a.	1990	n. a.	1990	n. a.
1991	n. a.	1991	731	1991	n. a.
Magyarország		Nagy-Britannia		NSZK	
1980	130	1980	2694	1980	7292
1985	200	1985	2879	1985	8198
1986	217	1986	2971	1986	8250
1987	218	1987	2971	1987	8416
1988	218	1988	3100	1988	8618
1989	218	1989	3093	1989	8539
1990	267	1990	3183	1990	8822
1991	269	1991	3213	1991	8959
Olaszország		Spanyolország		Svájc	
1980	5900	1980	1182	1980	n. a.
1985	5955	1985	2142	1985	1054
1986	5997	1986	2142	1986	1075
1987	6083	1987	2262	1987	1114
1988	6091	1988	2344	1988	n. a.
1989	6106	1989	2424	1989	1120
1990	6743	1990	2424	1990	1150
1991	6216	1991	2632	1991	1159

A közúti baleset következtében meghaltak száma 100 millió gépjármű-kilométerre

Ország	1980	1985	1988	1989	1990	Ország	1980	1985	1988	1989	1990
Svéd-ország	1,9	1,9	1,4	1,4	1,2	Dánia	2,7	2,8	2,3	2,3	2,2
Norvégia	1,9	1,8	1,4	1,4	1,2	Olaszország	3,8	2,8	2,4	n. a.	n. a.
Egyesült Államok	2,1	1,5	1,5	1,4	1,4	Svájc	3,5	2,2	n. a.	n. a.	n. a.
Hollandia	3,0	1,9	1,5	1,5	1,4	Ausztria	5,7	3,9	3,8	3,5	3,4

Finnország	2,1	1,7	1,8	1,9	1,6	Franciaország	4,8	3,7	4,2	n. a.	n. a.
NSZK	3,9	2,4	2,0	1,9	1,7	Belgium	6,9	4,8	n. a.	n. a.	n. a.
Nagy-Britannia	2,5	1,9	2,0	1,9	1,8	Spanyolország	7,1	6,5	6,5	6,9	6,6
Japán	2,3	2,2	n. a.	n. a.	n. a.	Magyarország	10,0	8,7	7,0	7,0	7,1

A közúti baleset következtében meghaltak száma 1000 közúti gépjárműre

Ország	1980	1985	1988	1989	1990
Norvégia	2,7	2,4	2,0	2,0	2,0
Japán	2,1	2,0	n. a.	n. a.	n. a.
Svédország	2,7	2,4	2,2	2,3	2,2
Olaszország	4,5	2,9	2,4	2,4	2,4
Hollandia	4,1	2,7	2,4	2,5	2,5
Nagy-Britannia	4,0	2,7	2,6	2,5	2,5
NSZK	5,3	3,1	2,7	2,6	2,6
Egyesült Államok	3,3	2,6	n. a.	n. a.	n. a.
Svájc	5,1	3,2	3,1	3,0	3,1
Finnország	4,0	3,1	3,2	3,4	3,5
Dánia	4,2	4,4	3,8	3,9	4,0
Franciaország	5,9	4,4	4,1	4,0	4,5
NDK	6,8	4,7	4,1	4,2	4,5
Ausztria	7,1	4,9	4,8	4,4	4,7
Csehszlovákia	8,3	5,4	n. a.	4,7	n. a.
Belgium	7,1	5,0	5,0	4,9	5,1
Spanyolország	5,6	4,5	5,0	5,2	5,6
Görögország	9,7	9,1	6,8	5,4	n. a.
Portugália	n. a.	n. a.	9,8	8,6	8,9
<i>Magyarország</i>	<i>14,2</i>	<i>10,9</i>	<i>8,5</i>	<i>11,1</i>	<i>12,0</i>
Lengyelország	19,6	10,3	8,8	14,4	12,0
Románia	n. a.	11,3	n. a.	n. a.	n. a.
Jugoszlávia	19,0	13,4	13,5	12,7	13,0
Törökország	33,7	35,6	35,1	34,5	34,0

A közúti baleset következtében meghaltak száma 100000 lakosra

Ország	1980	1985	1988	1989	1990
Románia	3,8	5,8	5,2	n. a.	6,8
Norvégia	8,9	9,7	9,8	9,9	7,8
Japán	7,4	7,6	7,5	n. a.	n. a.
Svédország	10,2	9,7	9,6	9,4	9,1
Nagy-Britannia	11,1	9,4	n. a.	9,7	9,2
Hollandia	7,1	9,9	9,3	9,8	9,3
Csehszlovákia	12,4	9,9	9,4	10,3	10,4
NDK	12,0	10,0	9,9	10,7	10,8
Törökország	8,4	11,1	12,6	13,0	11,1
Olaszország	15,2	12,5	12,1	11,6	11,6
Dánia	13,5	15,1	13,9	13,1	12,3
NSZK	21,2	13,8	13,5	12,9	12,8
Finnország	11,5	11,0	13,2	14,8	13,1
Svájc	19,7	14,0	14,3	14,1	14,3
Görögország	12,7	17,2	15,1	16,9	17,3
Lengyelország	16,9	12,6	12,8	17,8	17,9
Spanyolország	13,4	12,7	16,3	18,5	17,9
Egyesült Államok	22,4	18,3	19,1	18,3	18,1
Ausztria	23,1	18,0	19,0	18,4	18,2
Franciaország	23,0	18,9	18,9	18,7	18,3
Belgium	24,3	18,3	19,9	20,1	19,9
<i>Magyarország</i>	<i>15,2</i>	<i>16,5</i>	<i>16,1</i>	<i>20,4</i>	<i>20,5</i>
Jugoszlávia	22,6	17,8	19,3	19,5	20,9
Portugália	n. a.	n. a.	24,6	22,7	22,9

A világ legnagyobb kereskedelmi flottái* (MBRT)**

Ország	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Libéria	80,3	58,2	51,5	49,7	47,9	54,7	52,4
Panama	24,2	40,7	43,3	44,6	47,4	39,3	44,9
Japán	41,0	39,9	35,9	32,1	28,0	27,1	26,4
Szovjetunió	23,4	24,7	25,2	25,8	25,9	26,7	26,4
Norvégia	22,0	15,3	9,2	9,4	15,6	23,3	23,6
Görögország	39,5	31,0	23,6	22,0	21,3	20,5	22,8
Egyesült Államok	18,5	19,5	20,2	20,8	20,6	21,3	20,3

Ciprus	2,1	8,2	15,7	18,4	18,1	18,3	20,3
Bahama-szigetek	0,1	3,9	9,1	9,0	11,6	13,5	17,5
Kína	6,9	10,6	12,3	12,9	13,5	13,9	14,3
Fülöp-szigetek	1,9	4,6	8,7	9,3	9,4	8,5	8,6
Szingapúr	7,7	6,5	7,1	7,2	7,3	7,8	8,5
Olaszország	11,1	8,8	7,8	7,8	7,6	8,0	8,1
Dél-Korea	4,3	7,2	7,2	7,3	7,8	7,8	7,8
Málta							6,9
Nagy-Britannia	27,1	14,3	8,5	8,3	7,6	6,7	6,6
India	5,9	6,6	6,7	6,2	6,3	6,5	6,5
Németország	–	–	–	–	–	–	6,0
Hongkong	1,7	6,9	8,0	7,3	6,2	6,6	5,9
Brazília	4,5	6,1	6,3	6,1	6,1	6,0	5,9
Tajvan	2,0	4,3	4,5	4,6	5,2	5,8	5,9
Dánia	–	–	–	–	–	–	5,9
Együtt	324,2	317,3	310,8	308,8	313,4	322,3	351,5
Világ összesen	419,9	416,3	403,5	403,4	410,5	420,0	436,0

* 5 MBRT felett. ** MBRT = millió bruttóregisztertonna

A világ vezető hajógyártó országai* (MBRT)

Ország	1985	1988	1989	1990	1991
Japán	9,5	4,0	5,4	6,8	7,3
Dél-Korea	2,6	3,2	3,1	3,5	3,5
Németország**	0,6	0,5	0,4	0,9	1,0
Tajvan	0,3	0,5	0,4	0,7	0,5
Jugoszlávia	0,3	0,3	0,5	0,5	0,4
Dánia	0,5	0,4	0,3	0,4	0,4
Kína	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3
Spanyolország	0,6	0,2	0,2	0,4	0,3
Románia	0,2	0,1	n. a.	n. a.	0,3
NDK	0,4	0,3	0,3	0,2	–
Lengyelország	0,4	0,3	0,2	0,1	0,2
Szovjetunió	0,6	0,3	0,2	0,1	0,2
Finnország	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Hollandia	0,2	0,1	0,1	n. a.	0,2
Nagy-Britannia	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
Norvégia	0,1	0,0	0,0	n. a.	0,1

Együtt	16,9	10,8	11,7	14,3	15,1
Világ összesen	18,2	10,9	13,2	15,9	16,1

* 100 000 BRT felett. ** 1990-ig az NSZK adatai.

A belvízi hajóutak hossza néhány országban (km)

Ország	1990	Ország	1990
Ausztria	358	Luxemburg	37
Belgium	1951	Magyarország	1622
Bulgária	471	Nagy-Britannia	2351
Csehszlovákia	483	NDK	2319
Egyesült Államok	20573	NSZK	4447
Finnország	6239	Olaszország	1366
Franciaország	8500	Portugália	124
Hollandia	5016	Románia	1659
Jugoszlávia	2001	Svédország	1165
Lengyelország	3997	Szovjetunió	123732

A világ legnagyobb konténerkikötői* (1000 TEU**)

Kikötő	Ország	1985	1987	1988	1989	1990
Szingapúr	Szingapúr	1699	2634	3375	4364	5224
Hongkong	Hongkong	2289	3457	4033	4464	5101
Rotterdam	Hollandia	2654	2838	3289	3617	3666
Kaoshiung	Tajvan	1901	2779	3083	3383	3495
Kobe	Japán	1857	1997	2263	2459	2596
Pusan	Dél-Korea	1115	1825	2065	2159	2349
Los Angeles	Egyesült Államok	1104	1580	1652	2056	2116
Hamburg	NSZK	1159	1451	1622	1728	1969
New York	Egyesült Államok	2367	2089	2096	1988	1898
Keelung	Tajvan	1158	1940	1709	1787	1807
Yokohama	Japán	1327	1348	1453	1506	1648
Long Beach	Egyesült Államok	1172	1460	1484	1575	1598
Tokió	Japán	1004	1288	1396	1439	1555
Antwerpen	Belgium	1243	1345	14700	1474	1549
Felixstowe	Egyesült Államok	726	1053	1279	1360	1418
San Juan	Puerto Rico	882	1004	1245	1289	1381
Seattle	Egyesült Államok	845	1026	1024	1041	1171

Bréma	NSZK	986	1043	1121	1204	1163
Oakland	Egyesült Államok	856	961	1032	1090	1124
Együtt		26344	33118	36691	39984	42828
Világ összesen		55903	67257	72929	79816	84224

* 1 M TEU felett. ** 1 TEU = 20 láb (6,10x2,44x2,44 m) méretű egységgrakomány (20 tonna névleges tömeg).

Repülés

Az ICAO-tagállamokban üzemelő sugárhajtású közforgalmi repülőgépek megoszlása (darab)

	1981	1984	1985	1987	1988	1989	1990	1991
4 vagy 3 hajtóműves	3850	3720	3670	3680	3730	3780	3890	3950
2 hajtóműves	3020	3520	3850	4550	5020	5660	6390	6960
Összesen	6870	7240	7520	8230	8750	9440	10280	10910

Az utas- és teherforgalom

Földrészek	1982	1985	1988	1989	1990	1991
Európa						
Utaskilométer (millió)	381950	428180	508250	546200	590620	551270
Árutonna-km (millió)	11160	14425	17990	19250	20010	19380
Közel-Kelet						
Utaskilométer (millió)	33210	42670	45620	47780	46950	44970
Árutonna-km (millió)	1550	2105	2490	2570	2440	2245
Ázsia						
Utaskilométer (millió)	186840	222310	309230	318790	343840	358970
Árutonna-km (millió)	6970	9605	14305	15635	16340	17330
Afrika						
Utaskilométer (millió)	33670	36680	38050	40790	42340	38320

Árutonna-km (millió)	1150	1165	1175	1190	1130	1105
Észak-Amerika						
Utaskilométer (millió)	446010	566660	726540	741750	783220	759830
Árutonna-km (millió)	9020	10580	15045	15965	16180	15730
Latin-Amerika						
Utaskilométer (millió)	60340	68270	77750	84530	87050	87660
Árutonna-km (millió)	1855	2105	2460	2630	2740	2780
Összes ICAO-tagállam						
Utaskilométer (millió)	1142020	1364770	1705440	1779840	1894020	1841020
Árutonna-km (millió)	31535	39985	53275	57240	58840	58570

A világ legnagyobb utasforgalmú légi útvonalai

Rang- sor	Útvonal		Távolság km	Repülési idő (óra : perc)	Utasforgalom (ezer fő/év)			
	-tól	-ig			1986	1987	1989	1990
1.	London	Párizs	387	0 : 50	2190	2490	3406	3146
2.	London	New York	6400	7 : 45	2067	2332	2356	2534
3.	Honolulu	Tokió	7095	7 : 10	1057	1282	1903	2063
4.	Hongkong	Tokió	3340	4 : 05	1255	1623	1770	1984
5.	Szöul	Tokió	11374	2 : 20	1028	1131	1890	1965
6.	Dublin	London	537	1 : 10	1113	1377	1719	1917
7.	Kuala Lumpur	Szingapúr	377	0 : 50	1241	1316	1636	1866
8.	Hongkong	Tajpej	927	1 : 50	1228	1403	2056	1815
9.	Bangkok	Hongkong	1792	3 : 05	1063	1339	1906	1680
10.	Amszterdam	London	426	1 : 05	1291	1608	1637	1661
11.	Dzsakarta	Szingapúr	1031	1 : 45	836	894	1224	1357
12.	Frankfurt	London	740	1 : 30	865	1053	1146	1330
13.	New York	Párizs	6720	7 : 05	786	1030	1165	1235
14.	Los Angeles	Tokió	10117	11 : 00	851	982	1203	1221
15.	Bangkok	Szingapúr	1661	2 : 50	778	949	1169	1156
16.	Tajpej	Tokió	2442	3 : 50	1024	1143	1342	1073
17.	New York	Toronto	663	1 : 50	940	1068	988	964

18.	Hongkong	Manila	1300	2 : 20	650	742	956	n. a.
19.	Frankfurt	New York	7132	7 : 15	670	901	854	953
20.	Hongkong	Szingapúr	2976	4 : 10	818	885	n. a.	952
21.	Brüsszel	London	390	0 : 55	692	830	903	943
22.	Chicago	Toronto	796	1 : 35	794	912	910	934
23.	London	Zürich	790	1 : 30	n. a.	788	900	904
24.	Algír	Párizs	1557	2 : 35	755	730	850	n. a.
25.	Koppenhága	Oslo	581	1 : 15	716	732	n. a.	n. a.

A világ légi közlekedési vállalatainak forgalmi adatai (menetrend szerinti járatok)

Megnevezés	1982	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Összes járatok							
Szállított utasok (millió fő)	764	897	1027	1082	1118	1164	1121
Szállított áru (millió tonna)	11,6	13,7	16,1	17,3	18,1	18,2	17,6
Utaskilométer (millió)	1142	1365	1589	1706	1780	1894	1841
Felszállások száma (millió)	10,3	11,8	13,3	14,0	14,1	14,6	14,2
Repült órák száma (millió)	14,8	17,1	19,9	21,3	22,9	23,3	23,2
Nemzetközi járatok							
Szállított utasok (millió fő)	170	194	222	243	263	280	266
Szállított áru (millió tonna)	4,7	5,9	7,2	7,9	8,6	8,9	8,6
Utaskilométer (millió)	497	589	687	762	825	893	860
Felszállások száma (millió)	2,2	2,3	2,6	2,8	3,0	3,2	3,2
Repült órák száma (millió)	5,3	5,8	6,6	7,3	8,0	8,6	8,8

A világ legnagyobb nemzetközi forgalmú repülőterei, utasforgalom szerint (ezer fő/év)

Repülőtér	1987	1988	1989	1990
London, Heathrow	28615	30659	32474	35296
Frankfurt	17147	18398	19502	21860
Párizs, Charles de Gaulle	14450	16172	18282	20875
London, Gatwick	18248	19619	19825	19668
Hongkong	12667	15277	16204	18688
Tokió, Narita	11397	13893	16127	18312
New York, Kennedy	17405	18021	17903	18100
Amszterdam	13209	14397	15254	16096
Szingapúr	10009	11381	12973	14406
Zürich	9603	10194	10999	11585

A világ legnagyobb forgalmú repülőterei utasforgalom szerint (ezer fő/év)

Repülőtér	1981	1985	1987	1988	1989	1990
1. Chicago, O'Hare	37976	48469	56281	56679	59130	59936
2. Dallas, Ft. Worth	23533	37104	41875	44271	47565	48515
3. Los Angeles	32722	37648	44783	44399	44967	45810
4. Atlanta, Hartsfield	37594	42495	47648	45900	43300	n. a.
5. London, Heathrow	26400	31310	34743	37510	39588	42635
6. Tokió, Haneda	21235	27167	29927	32177	36600	n. a.
7. San Francisco	19848	24931	29812	30507	29900	31060
8. New York, Kennedy	25752	28945	30192	31166	30323	29787
9. Frankfurt	16953	19540	23288	24344	25868	28713
10. Denver, Stapleton	22601	28486	32355	31798	27600	n. a.
11. Miami	19846	19849	24025	24525	23385	25837
12. Párizs, Orly	17012	17671	20427	22206	24118	24330
13. Honolulu	14344	16639	20380	20156	22617	23368
14. Boston, Logan	14827	20450	23282	23369	22272	22936
15. New York, La Guardia	18146	20542	24226	24159	23158	22754
16. Detroit, Metropolitan	n. a.	n. a.	19747	19708	21500	22585

17. New York, Newark	n. a.	n. a.	23475	22496	20928	22255
18. Osaka	17087	17452	19291	20061	21900	n. a.
19. London, Gatwick	n. a.	n. a.	19380	20745	21150	21043
20. St. Louis, Lambert	n. a.	n. a.	20363	20170	20000	n. a.

A nemzetközi légi utas- és teherforgalom területi megoszlása (millió km)

Földrészek	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Európa (Szovjetunióval)						
Utas-km	216166	245398	260714	284672	313768	291646
Árutonna-km	12660	13937	15184	16545	17413	16970
Európa (Szovjetunió nélkül)						
Utas-km	204568	231906	246533	268130	295930	275777
Árutonna-km	12446	13643	14838	16180	17022	16632
Közél-Kelet						
Utas-km	34687	36079	37343	39604	38052	36544
Árutonna-km	1704	2024	2306	2481	2351	2178
Ázsia						
Utas-km	159742	183244	209925	224810	235732	236868
Árutonna-km	9774	11448	12909	14309	14833	15709
Afrika						
Utas-km	26821	27472	29193	31684	33465	31150
Árutonna-km	979	1106	1060	1066	1035	1025
Észak-Amerika						
Utas-km	125326	151299	179736	197377	220856	211909
Árutonna-km	5502	6411	7726	8522	8533	8316
Latin-Amerika						
Utas-km	39623	42607	45082	51805	51590	51896
Árutonna-km	1606	1789	1936	2099	2183	2214
Összes						
ICAO-tagállam (Szovjetunióval)						
Utas-km	602365	686099	761992	829953	893464	860012

Árutonna-km	32225	36715	41121	45021	46374	46412
ICAO-tagállam (Szovjetunió nélkül)						
Útas-km	590767	667047	747511	813411	575625	844143
Árutonna-km	32010	36185	40776	44656	45956	46074

A légi közlekedés halálos áldozatokat is követelő baleseteinek adatai

	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
A Szovjetunió adatai nélkül								
Menetrend szerinti járatok								
Balesetek száma	21	22	17	24	25	27	22	25
Áldozatok száma (fő)	362	1067	331	890	699	817	440	510
Áldozatok arányszáma (fő/millió utas-km)	4	9	3	6	5	5	3	3
Nem menetrend szerinti járatok								
Balesetek száma	6	5	3	2	6	5	6	5
Áldozatok száma (fő)	202	443	133	3	80	328	47	271
Áldozatok arányszáma (fő/millió utas-km)	19	36	9	0	4	18	2	15
A Szovjetunió adataival								
Menetrend szerinti járatok								
Balesetek száma	n. a.	n. a.	22	26	28	27	25	30
Áldozatok száma (fő)	n. a.	n. a.	546	901	729	817	495	653
Áldozatok arányszáma (fő/millió utas-km)	n. a.	n. a.	4	6	4	5	3	4
Nem menetrend szerinti járatok								
Balesetek száma	n. a.	n. a.	3	2	8	8	7	8
Áldozatok száma (fő)	n. a.	n. a.	133	3	120	374	62	299

Áldozatok arány száma (fő/millió utas-km)	n. a.	n. a.	9	0	7	20	3	16
---	-------	-------	---	---	---	----	---	----

Idegenforgalom

A világ idegenforgalmának alakulása (beutazó külföldiek, ezer fő)

Év	Európába	Amerikába	Közél-Keletre	Ázsiába és Ausztráliába	Afrikába	Együtt
1960	50351	16705	630	860	750	69296
1970	113000	36648	1864	5771	2407	159690
1980	196000	53703	5821	22247	7070	284841
1981	195289	53464	6160	25889	8046	288848
1982	197759	50799	7907	22489	7826	286780
1983	202447	51116	7129	23940	8171	292803
1984	217308	59467	7508	26175	8804	319262
1985	227645	58609	8372	29378	9819	333823
1986	229587	61716	7156	32609	9366	341434
1987	242218	66807	750	37000	10200	363725
1988	251500	72550	9000	44950	12000	390000
1989	257035	79714	7478	47776	13303	405306
1990	234178	93532	7479	55432	14973	405594
1991	277904	97503	6712	57136	15845	455100
1992	287800	102108	n. a.	n. a.	n. a.	475600
Index (előző év = 100)						
1986	100,9	107,0	85,5	111,1	95,3	102,2
1987	105,5	106,5	104,8	113,5	108,9	106,6
1988	103,8	108,6	120,0	121,5	117,6	107,2
1989	102,2	109,9	83,1	106,3	110,9	103,9
1990	110,5	117,3	100,0	109,9	112,6	112,4
1991	103,1	104,3	89,7	103,1	105,8	89,0
1992	103,5	104,7	n. a.	n. a.	n. a.	104,5
Megoszlás (%)						
1960	72,7	24,1	0,9	1,2	1,1	100,0

1970	70,8	22,9	1,2	3,6	1,5	100,0
1980	68,8	18,9	2,0	7,8	2,5	100,0
1987	66,6	18,4	2,0	10,2	2,8	100,0
1988	64,5	18,6	2,3	11,5	3,1	100,0
1989	63,4	19,7	1,8	11,8	3,3	100,0
1990	62,4	20,5	1,6	12,2	3,3	100,0
1991	61,1	21,4	1,5	12,5	3,5	100,0
1992	60,4	21,5	n. a.	n. a.	n. a.	100,0

Belföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer)

Ország	Összesen			Ebből: szállodában				
	1986	1989	1990	1980	1986	1989	1990	
1980								
Ausztria	28544	28228	28816	28841	14917	14282	14876	15152
Franciaország	718000	n. a.	n. a.	n. a.	86800	n. a.	86750	89869
Görögország	10750	n. a.	11986	11831	9908	n. a.	11396	11346
Hollandia	68000	n. a.	36787	39270	4201	n. a.	5941	6381
Jugoszlávia	50000	59734	51113	45003	19158	23125	20706	19268
Kanada	n. a.	256841	n. a.	253673	n. a.	47507	n. a.	51514
Magyarország	13549	13119	11402	8768	1933	1620	1453	1375
NSZK	257714	203420	222834	234579	11232	107826	118591	125621
Olaszország	225489	239765*	n. a.	n. a.	99309	106998*	n. a.	n. a.
Spanyolország	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	37784	41816	53123	n. a.
Svájc	38168	38948	39805	38935	13080	13226	13660	13587

* 1985-ös adat.

Külföldi vendégéjszakák száma szállodákban és egyéb kereskedelmi szálláshelyeken (ezer)

Ország	Szálloda	Egyéb kereskedelmi szállás-hely	Összesen	1980		1989	
				Szálloda	Egyéb kereskedelmi szállás-hely	Összesen	Szálloda
				1980		1989	
Ausztria	55578	34625	90203	61428	33540	94968	618
Franciaország	16665	238035	254700	50953	n. a.	n. a.	559
Görögország	26625	2895	29520	32939	1219	34158	350
Hollandia	6137	n. a.	n. a.	7179	6993	14172	81
Jugoszlávia	20527	16451	36978	27931	21245	49176	270
Magyarország	3651	6025	9676	6713	10557	17270	63
NSZK	19003	3721	22724	28389	9640	38029	257

Olaszország	66188	37077	103265	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Spanyolország	58654	3545	62199	78301	n. a.	n. a.	n. a.
Svájc	19980	16046	36026	20489	15457	35946	210

A külföldi vendégforgalom összetétele néhány fogadó országban, 1990 (kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma, ezer)

Fogadó ország	Küldő ország							
Összesen	Ausztria	Egy. Államok	Franciaország	Görögország	Hollandia	Japán	Jugoszlávia	Kanada
Ausztria	19011	–	885	837	72	1345	236	–
Franciaország	339263	3146	18689	–	1305	33605	–	–
Görögország***	34749	1942	836	2594	–	1752	261	–
Hollandia	16378	–	1029	798	–	–	195	–
Jugoszlávia	43370	346	560	979	205	3112	30	–
Kanada*	90031	241	53598	2922	352	1149	2538	–
Nagy-Britannia	196382	1702	28621	16993	1946	5517	3954	–
Németország	34842	1174	4715	1753	316	5760	1381	–
Olaszország	86887	4446	5170	6308	492	3229	1479	–
Spanyolország*, **	78301	–	18356	7049	99	2810	857	–
Svájc	36876	543	2768	2433	151	3284	850	–

* 1989 évi adat. ** Szállodák vendégforgalma. *** 1988. évi adat.

Szállodák és egyéb kereskedelmi szálláshelyek kapacitása (ezer férőhely)

Ország	Szálloda	Egyéb kereskedelmi szálláshely	Összesen	Szálloda	Egyéb kereskedelmi szálláshely	Összesen	Szálloda	Egyéb kereskedelmi szálláshely
	1960	1980	1987	1989				
Ausztria	280	267	547	635	550	1185	651	52
Franciaország	579	1068	1647	913	n. a.	n. a.	1037	348
Görögország	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	285	136*	n. a.	37
Jugoszlávia	50	204	254	273	788	1061	351	101
Magyarország	15	17	32	34	203	237	49	27
NSZK	600	495	1095	1043	1059	2102	1167	57
Olaszország	793	867	1660	1570	2942		1665	350

Spanyolország	n. a.	n. a.	n. a.	984	1326	2310	1035	1025
Svájc	204	19	223	276	822	1098	275	88

* 1979-es adat. ** Csak az osztályba sorolt szállodák.

Átváltások az idegenforgalomban (nemzeti valutában értékelve)

Ország	Szállodai árak	Éttermi árak	Utazási tarifák	Fogyasztói árak
1988/1987				
Ausztria	103,8	102,8	102,1	102,0
Franciaország	107,8	105,4	103,7	102,6
Görögország	110,0	n. a.	n. a.	113,6
Hollandia	102,0	101,0	n. a.	100,7
Kanada	107,2	104,6	101,4	103,4
Nagy-Britannia	110,7	106,4	103,9	104,6
NSZK	103,3	101,6	100,9	101,3
Olaszország	107,3	107,2	107,1	104,9
Spanyolország	110,0	109,3	107,3	104,8
Svájc	105,5	103,0	n. a.	102,0
1989/1988				
Ausztria	102,2	102,2	102,8	102,6
Franciaország	106,3	105,5	102,5	103,5
Görögország	n. a.	n. a.	n. a.	113,7
Hollandia	102,0	102,0	n. a.	101,1
Nagy-Britannia	108,7	106,7	107,5	107,8
NSZK	104,4	101,9	101,8	102,8
Olaszország	n. a.	n. a.	n. a.	106,6
Spanyolország	110,6	110,9	108,6	106,8
Svájc	106,6	104,3	n. a.	103,2
1990/1989				
Ausztria	103,3	103,3	103,3	103,3
Franciaország	106,6	106,1	105,7	103,4
Görögország***	n. a.	n. a.	n. a.	120,4
Hollandia	103,0	103,0	n. a.	102,5
Jugoszlávia	644,1	648,7	n. a.	684,7
Kanada*	102,8	105,0	107,0	104,8
Nagy-Britannia	n. a.	n. a.	n. a.	109,5
NSZK	104,8	102,8	100,5	102,7
Olaszország	n. a.	n. a.	n. a.	106,1

Spanyolország*, **	113,6	110,5	109,7	106,7
Svájc	92,0	n. a.	n. a.	105,4

* 1989 évi adat. ** Szállodák vendégforgalma. *** 1988. évi adat.

Idegenforgalmi bevételek (M USD)

Év	Európa	Amerika	Közél-Kelet	Ázsia és Ausztrália	Afrika	Összesen
1960	3918	2452	89	230	178	6867
1970	11200	4800	300	1200	400	17900
1980	61654	25505	3474	9020	2710	102363
1987	96326	41842	5313	22431	3627	169539
1988	105048	49865	5021	29671	4566	194171
1989	109882	56153	4722	32940	5458	209155
1990	140658	66474	5814	38763	5052	256761
1991	138234	72021	n. a.	n. a.	n. a.	261070
1992	147205	76567	n. a.	n. a.	n. a.	278705
Index (előző év = 100)						
1987	125,1	112,7	131,6	128,0	121,4	122,2
1988	109,1	119,2	94,5	132,3	125,9	114,5
1989	104,6	112,7	94,0	111,0	119,5	107,7
1990	128,0	118,4	123,1	117,7	92,6	122,8
1991	98,3	108,3	n. a.	n. a.	n. a.	101,7
1992	103,5	104,7	n. a.	n. a.	n. a.	104,5
Megoszlás (%)						
1960	57,0	35,8	1,3	3,3	2,6	100,0
1970	62,6	26,8	1,7	6,7	2,2	100,0
1980	60,2	24,9	3,4	8,8	2,7	100,0
1987	60,0	21,0	3,0	13,7	2,3	100,0
1988	60,5	20,0	3,6	13,6	2,3	100,0
1989	52,6	26,8	2,3	15,7	2,6	100,0
1990	54,8	25,9	2,2	15,1	2,0	100,0
1991	52,4	27,6	n. a.	n. a.	n. a.	100,0
1992	52,8	27,5	n. a.	n. a.	n. a.	100,0

Idegenforgalmi bevételek és e bevételek aránya a hazai össztermékből (GDP) néhány országban

Ország	Bevételek (M USD)					Bevételek aránya a GDP-ből (%)				
	1980	1985	1988	1989	1990	1980	1985	1988	1989	1990
Ausztria	6442*	5085	10095	10716	11754	8,4	7,4	7,9	8,5	8,5
Egyesült Államok	10058	11675	28935	34432	39253	0,4	0,3	0,6	0,7	0,8
Franciaország	8235	7929	13784	16245	20185	1,3	1,6	1,5	1,7	1,7
Görögország	1734	1426	2393	2003	2577	4,1	4,3	4,6	3,7	3,9
Hollandia	1668	1497	2862	3020	3612	1,0	1,2	1,3	1,4	1,3
Japán	644	1131	2894	3156	3583	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Jugoszlávia	1115	1050	2024	2228	2774	1,9				
Kanada	n. a.	3101	4600	5013	5260	n. a.	1,1	1,2	1,1	1,1
Magyarország	504	512	758	796	1000	1,6	2,4	1,8	1,9	2,0
Nagy-Britannia	6893	6995	11016	11360	13828	1,6	1,6	1,3	1,4	1,4
NSZK	6566	5889	8478	8752	10683	0,8	0,9	0,7	0,7	0,7
Olaszország	8213	8758	12399	11987	19742	2,0	2,0	1,5	1,4	1,8
Spanyolország	6968	8084	16690	16252	18426	3,5	4,9	4,9	4,3	3,8
Svájc	3149	3164	5738	5598	6869	3,0	4,4	3,9	3,2	3,0

*A nemzetközi közlekedési díjakkal együtt.

Idegenforgalmi bevételek és kiadások egyenlege (M USD)

Ország	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Ausztria	+395	+2362	+3207	+3937	+4289	+5542
Egyesült Államok	-327	-4807	-5718	-4666	-545	+877
Franciaország	+2208	+3377	+3390	+4071	+6208	+7751
Görögország	+1544	+1056	+1781	+1706	+1180	+1484
Hollandia	-2996	-1619	-3718	-3905	-3430	-3719
Japán	3949	-3640	-12847	-15886	-17974	-20771
Kanada	n. a.	-1024	-1352	-1718	-2363	-3174
Magyarország	+294	+304	+551	+34	-252	-401
Nagy-Britannia	+483	+738	-1764	-3619	-3947	-3786
NSZK	-14033	-8744	-15766	-16587	-15471	-19153
Olaszország	+6306	+6474	+7630	+6346	+5214	+5916

Spanyolország	+5739	+7085	+12828	+14233	+13172	+14215
Svájc	+792	+751	+1019	+598	+666	+853

Idegenforgalmi kiadások az áru- és szolgáltatásimport %-ában.

Ország	1980	1985	1988	1989	1990	Ország	1980	1985	1988	1989	1990
Ausztria	9,1	9,0	11,7	11,0	10,7	Magyarország	1,4	2,4	2,5	2,6	2,4
Egyesült Államok	4,7	5,2	5,1	5,0	5,4	Nagy-Britannia	4,1	3,3	4,7	2,0	4,8
Franciaország	3,5	3,0	4,0	3,7	3,6	NSZK	8,5	7,4	7,6	6,8	6,6
Görögország	2,6	3,1	4,6	4,6	5,0	Olaszország	1,6	1,7	3,4	3,4	5,3
Hollandia	4,8	3,9	5,2	4,7	4,5	Spanyolország	3,0	2,7	3,3	3,5	3,9
Japán	2,7	2,9	6,5	6,4	6,2	Svájc	6,8	7,1	7,7	7,0	7,0
Kanada	5,0	4,9	5,2	5,5	6,3						

Idegenforgalmi bevételek az áru- és szolgáltatásexport %-ában

Ország	1980	1985	1987	1988	1989
Ausztria	19,6	16,8	19,0	18,9	18,6
Egyesült Államok	3,0	3,3	5,3	5,4	5,8
Franciaország	4,8	5,2	5,4	5,6	5,9
Görögország	20,7	20,1	22,2	21,1	17,7
Hollandia	1,7	1,7	2,2	2,1	2,1
Japán	0,4	0,5	0,7	0,8	0,8
Kanada	3,7	3,5	4,2	4,1	4,2
Magyarorszáég	4,2	6,5	6,7	6,7	8,6
NSZk	2,7	2,7	2,1	2,1	2,1
Olaszország	8,5	8,1	7,8	4,5	6,4
Spanyolország	20,6	21,1	26,1	25,1	22,5

Idegenforgalmi kiadások és e kiadások aránya néhány küldő ország fogyasztásában

Küldő ország	Kiadások (M USD)					Arányuk a fogyasztásban (%)				
	1980	1985	1988	1989	1990	1980	1985	1988	1989	1990

Ausztria	2847	2723	6310	5027	6212	7,3	7,3	8,9	8,4	8,9
Egyesült Államok	10385	16482	33098	34977	38376	0,6	0,9	1,0	1,0	1,1
Franciaország	6027	4551	9713	10292	12423	1,5	1,4	1,7	1,7	1,7
Görögország	190	369	734	818	1093	1,2	1,7	2,0	2,1	2,3
Hollandia	4664	3116	6767	6450	7331	4,5	4,2	5,0	4,9	4,5
Japán	4593	4771	18703	21130	24354	0,8	0,6	1,1	1,4	1,5
Kanada	n. a.	4125	6318	7376	8434	2,7	2,6	2,8	2,9	2,3
Magyarország	210	208	1157	1010	599	1,0	1,6	1,7	1,7	1,7
Nagy-Britannia	6410	6257	14636	15195	17613	2,0	2,3	2,8	2,9	2,9
NSZK	20599	14634	24923	24129	29836	4,4	4,1	23,8	3,7	3,7
Olaszország	1907	2283	6053	6773	13826	0,7	0,7	1,2	1,3	2,0
Spanyolország	1229	1000	2457	3080	4211	0,8	0,9	1,1	1,3	1,4
Svájc	2357	2413	5034	4953	6016	4,6	5,2	5,6	5,7	5,6

A világ országai

Rövidítések:

É = észak

D = dél

K = kelet

Ny = nyugat

hiv. = hivatalos

n. a. = nincs adat

M = millió

Mrd = milliárd

USD = USA-dollár

r. kat. = római katolikus

* = becült adat

GNP = bruttó nemzeti termék

GDP = bruttó hazai termék

– A „Gazdasági növekedés” rovatban: ahol két évszám szerepel, a megadott érték az évszámok között eltelt időszak éves növekedési (csökkenési) átlaga.

– Adósság/fő: mindig az egy lakosra jutó külföldi államadósságot jelenti.

– A városok népességszáma, ha nincs külön jelölve, az elővárosok nélküli területre vonatkozik. Az (A)-val jelölt városoknál a népességszám az agglomeráció népességét is tartalmazza.

– Gépjárművek: az adatok nem tartalmazzák a motorkerékpárokat és a mezőgazdasági gépeket (traktorokat).

– Tv-, rádiókészülékek száma: csak a bejelentett (nyilvántartott) készülékek számára vonatkozik.

– Munkanélküliség a foglalkoztatottak %-ában értendő.

– Államfő: mindig államelnök, ha eltérő cím nincs külön említve

– Kormányfő: mindig miniszterelnök, ha eltérő cím nincs külön feltüntetve.

– Vallásoknál: törzsi vallású: minden ún. primitív vallás (természetimádó, animista) ide számítva.

– Írni-olvasni tud: ez a szám az írni-olvasni tudóknak a 14 éven felüli népességben belüli %-a.

– Csecsemőhalandóság: 1000 élve születésre számítva értendő.

– EAAC = Kelet-afrikai Közösség

- CACM = Közép-amerikai Közös Piac
- CARICOM = Karibi Közös Piac

AFGANISZTÁN

Afgán Köztársaság

De Afghánistén Djamhüriare (pastu nyelven)

Djamhurie-e Afghánistén (dari nyelven)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 652090 km². Magyarországnál kb.7-szer nagyobb. Fekvés: A volt Szovjetunió közép-ázsiai területei és az Indiai-félsziget között. Szomszédai: Pakisztán (K, D), Irán (Ny), Tadzsikisztán, Türkmenisztán, Üzbegisztán (É), Kína (ÉK). Felszín: Völgyekkel szabdaltnak hegyvidék; nagy része félsivatagos terület. Legmagasabb pont: Nowshak (Hindukus – 7485 m). Legjelentősebb folyók: Helmand, Amu-darja, Farah.

Népesség: lakosság (*1990): 16121000 (ebből 2400000 menekült Pakisztánban, 2280000 Iránban, 100000 Indiában); 8–12% nomád. Népűrűség: 25/km². Etnikai csoportok: pastu 43%, tadzsik 28%; üzbég 9%; hazara 8%; beludzi, türkmén, kazah, kirgiz, perzsa. Nyelvek: pastu (hiv.), dari (perzsa) (hiv.), üzbég. Vallások: mohamedán (szunnita 70%, siita 14%, hindu). Városi lakosság: 18%.

Főváros: Kabul (*1986): 2500000. Városok (*1984): Quandahar 203000; Herat 160000; Mazar-e Sharif 118000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Burhanuddin Rabbani (1992. jún. óta). Kormányfő: Gulbuddin Hekmatjar (1993. márc. óta). Nemzeti ünnep: febr. 15.

Gazdaság: Pénz: afgani (1994. máj.: 63,25 = 1 USD). GDP (1988): 3,1 Mrd USD. GNP/fő (1990): 155 USD. Gazdasági növekedés (1980–88): 2,9%. Fogyasztói árváltozások (1991): 56%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 80%. Export (1990): 235 M USD. Főbb exportcikk: gyümölcs, földgáz, gyapjú, szőnyeg, bőr, gyapot. Fő exportpartner: Szovjetunió 72%. Import (1990): 900 M USD. Főbb importcikk: élelmiszer, textil, kőolajtermék, gép, berendezés, közlekedési eszköz. Főbb importpartnerek: Szovjetunió 55%, Japán 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1982): 200 km. Közúti hálózat (1986): 22000 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi: 31000; egyéb gépjármű: 30000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 156; rádió: 11; telefon: 443. Napilap (1988): 10/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 44; nők: 43 év. Születés (1989): 44,0‰. Halálozás (1991): 21,0‰. Népességnövekedés (1989): 2,3‰. Csecsemőhalandóság (1989): 173,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 2054. Egy orvosra jutó lakosok: 4797.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 29%. iskolakötelezettség: 7–15 éves korig.

Az angol befolyás alól az I. világháború után függetlenedő monarchia 1973-ban omlik össze.

Muhammad Zahir sah lemondólevele is szentesíti a köztársaságot, melynek élére a király unokatestvére és sógora, Muhammad Daud áll. Az új elnököt 1978-ban katonai hatalomátvétel során megölik. Forradalmi Tanács élén Nur Muhammad Taraki államfő és miniszterelnök kikiáltja az Afganisztáni Demokratikus Köztársaságot. Hatályon kívül helyezik a régi alkotmányt, földreformot vezetnek be. 1979-ben Hafizullah Amin veszi át a hatalmat, majd 3 hónapra rá szovjet csapatok támogatásával Babrak Karmal lesz az államfő, valamint a Népi Demokratikus Párt főtitkára. Őt 1986-tól Nadzsibullah, a biztonsági erők korábbi irányítója követi a párt élén.

Fegyverszüneti ajánlatát az 1980 óta harcoló gerillák nem fogadják el. 1988-ban Genfben a szemben álló felek rendezési tervet hagynak jóvá. A szovjet katonák 1989-ben elhagyják az országot. 1990-ben a sikertelen puccskísélet után Nadzsibullah párton kívüli kormányfőt nevez ki. A Szovjetunió és az Egyesült Államok kötelezi magát, hogy 1992 elejétől semmiféle katonai támogatást nem ad a szemben álló feleknek. Ápr.-ban kikiáltják az iszlám köztársaságot. Két évre átmeneti elnöknek

Burhanudin Rabbanit nevezik ki dec.-ben a mudzsahedin fegyveresek. Az év végétől heves harcok törnek ki a korábbi gerillaszervezetek között, 1993 elején Kabulban is szólnak a fegyverek. Febr.-ban tüzszünet jön létre, amelyet Mekkában írnak alá, Szaúd-Arábia és Pakisztán garanciájával. A kormányfői tisztet az államfő riválisa, Gulbuddin Hekmatjar, az Igazság Pártja vezetője kapta.

ALBÁNIA

Albán Köztársaság

Republika Shqipërisë (albánul)

Európa

Földrajz: Terület: 28748 km², Magyarországnak kb. harmadrésze. Fekvés: Az Adriai-tenger DK-i partján. Szomszédai: Görögország (D), Jugoszlávia (É), Makedónia (K). Felszín: Főként bozótos, erdővel borított hegyvidék. kb. 20%-a parti síkság. Legmagasabb pont: Korab hegység (2764 m). Legjelentősebb folyók: Drin, Seman. Legnagyobb tavak: Shkodrai-tó, Ohridi-tó, Preszpa-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 3255000. Népsűrűség: 113/km². Etnikai csoportok: albán (toszk, gég) 97%, görög 2%. Nyelvek: albán (hiv. toszk. dialektus), görög. Vallások: mohamedán (szunnita), görögkeleti, r. kat. Városi lakosság: 35%. Főváros: Tiranë (Tirana) (*1988): 192000. Városok (*1987): Durrës-Enver Hoxha 78700; Elbasan 78300; Shkodër 76300.

Államforma: köztársaság. Államfő: Sali Berisha (1992. ápr. óta). Kormányfő: Alekszandr Meksi (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: nov. 29.

Gazdaság: Pénznem: lek (1993. máj.: 110,42 = 1 USD). GNP (1987): 1,93 Mrd USD. GNP/fő (1987): 710 USD. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 60%, ipar és kereskedelem 40%. Export (1990): 258 M USD. Főbb exportcikkek: nyersolaj, bitumen, króm, nikkel, vörösréz, vas, dohány, olívaolaj, gyümölcs, zöldség. Főbb exportpartnerek: Olaszo., NSZK, Jugoszlávia. Import (1990): 423 M USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, acél, búza, közszükségleti cikk, vegyipari termék, élelmiszer, építőanyag. Főbb importpartnerek: Olaszo., NSZK, Jugoszlávia.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1988): 417 km. Közúti hálózat (1981): 21000 km. Gépjárművek (1970): személygépkocsi: 3500; egyéb gépjármű: 11000. Főbb kikötők: Durrës, Vlorë. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 13; rádió: 6. Telefon (1990): 6000. Napilap (1989): 48/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 72; nők: 79 év. Születés (1991): 25,0‰. Halálozás (1991): 6,0‰. Népeségnövekedés (1989): 1,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 50,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 176. Egy orvosra jutó lakosok: 574.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 75%. Iskolakötelezettség. 7–15 éves korig.

A fél évezredes török uralom alól csak 1912-ben függetlenné váló állam, amely a 2 világháború között olasz befolyás, majd megszállás alá kerül, 1946-ban népköztársaság lesz. Az Albán Munkapárt élén ekkortól 1985-ig, haláláig Enver Hodzsa áll. A nyugati országokkal a kapcsolatok már a II. világháború után megszakadnak, a Szovjetunióval 1961-ben, Kínával 1977-ben bomlik fel a szövetség. 1981-ben Mehmet Shehu kormányfő, akit Hodzsa örökösének tartanak, öngyilkosságot követ el. Hodzsa később kémkedéssel vádolja Shehut. Hodzsa özvegye 1986-ban a Demokratikus Front elnöke lesz. Az állam és a párt új vezetője, Ramiz Alia tárgyalásokat kezd a nyugati országokkal a diplomáciai kapcsolatok helyreállításáról, először Görögországgal. 1990-ben az ENSZ főtítkára az országba látogat, Albánia jelentkezik a helsinki folyamat tagországai közé. Diplomáciai viszony létesül a nagyhatalmakkal, megindul a demokratizálódás. Az 1991-es választásokon a kommunisták győznek. Ápr.-től az ország köztársaság. Több hullámban több tízezer menekülnek Olaszország fel. Visszaküldik őket. Több kormányválság után az előrehozott 1992-es választásokon az ellenzék győz. A rendkívül nehéz gazdasági helyzetben dec.-ben az ország az Iszlám Konferencia tagja lesz.

ALGÉRIA

Algériai Demokratikus Népi Köztársaság
Al-Jumhūriya al-Jaza'iriya ad-Dimūqratiya
Ash-Sha'biya (arabul)

Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 2381741 km², Magyarországnál kb. 25-ször nagyobb. Fekvés: É-Afrikában, a Földközi-tenger és a Szahara között. Szomszédai: Marokkó, Nyugat-Szahara (Ny), Mauritánia, Mali, Niger (D), Líbia, Tunézia (K). Felszín: Keskeny tengerparti síkságból emelkedik ki az Atlasz két hegylánca, sós mocsarakkal és tavakkal borított fennsíkot fogva közre. Területének 80%-a a Szahara sivatagban fekszik. Legmagasabb pont: Tahat (3005 m). Legjelentősebb folyó: Chélif. Legnagyobb tavak: Chergui-sott, Melrir-sott, Mérrouane-sott.

Néesség: Lakosság (1990): 25056000. Életkor szerint: 0–14 43,9%; 15–59: 50,3%; 60–: 5,8%.

Népsűrűség: 11 km². Etnikai csoportok: berber 56%, arab 19%. Nyelvek: arab (hiv.), berber, francia. Vallás: mohamedán (szunnita) – államvallás: 99%. Városi lakosság: 52%. Főváros: Al-Dzsazáir (Algír) (*1987): 3000000 (A). Városok (*1983): Oran 663504; Constantine 448578; Annaba 348322.

Államforma: köztársaság. Államfő: Ali Kefi (1992. júl. óta). Kormányfő: Belaid Abdesszalam (1992. júl. óta). Nemzeti ünnep: júl. 5., nov. 1.

Gazdaság: Pénz: dinar (1993. máj.: 22,53 = 1 USD). GDP (1991): 28,18 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1084 USD. Gazdasági növekedés (1991): 3,7%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 23. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 46. Adósság/fő (1991): 1084 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 2,0. Fogyasztói árváltozások (1991): 18,9%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 24%; ipar és kereskedelem 40%. Export (1991): 11,7 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, földgáz, vasérc, foszfát, gyümölcs, zöldség, Bor. Főbb exportpartnerek: Olasz. 20%, Egyesült Államok 20%, Francia. 14%. Import (1990): 10,39 Mrd USD. Főbb importcikkek: textil, gép, acél, cukor, elektromos berendezés. Főbb importpartnerek: Francia. 29%, Olasz. 12%, NSZK 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1988): 3836 km; ebből villamosított: 298 km. Közúti hálózat (1986): 78410 km; ebből burkolt: 45070 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 712000; egyéb gépjármű: 471000. Fő kikötő: Algír. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 15; rádió: 4; telefon: 23. Napilap (1990): 53/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 66; nők: 68 év. Születés (1991): 32,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 57,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 393. Egy orvosra jutó lakosok: 1199.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 52%. Iskolakötelezettség: 13 éves korig.

132 éves francia uralom után 1962-ben De Gaulle elismeri Algéria függetlenségét, Ben Bella vezetésével kikiáltják a köztársaságot. 1965-ben Huâri Bumediën veszi át a hatalmat és elnökként, kormányfőként, honvédelmi miniszterként áll 1978-ig, haláláig az ország élén. A gazdaságban államosításokat végrehajtó egypártrendszerű OPEC-országban 1979-ben a Nemzeti Felszabadítási Front (FLN) főtitkára Bendzsedid Sadli lesz, majd az 1 hónappal későbbi népszavazáson államfő is. Közben erősödik az iszlám, Algéria rendezi viszonyát Franciaországgal, majd az arab országokkal is. 1988. után többször törnek ki súlyos utcai zavargások, főleg az életszínvonal romlása miatt. Népszavazás hagyja jóvá 1989-ben az új alkotmányt. 1990-ben Ben Bella hazatérhet száműzetéséből. A fundamentalisták több helyi választáson jelentősen előretörnek. 1991-ben bevezetik a többpártrendszert, de a sztrájkok, zavargások miatt a választásokat elhalasztják, rendkívüli állapotot vezetnek be. Az elnök 1992.jan.-ban lemond. Utóda, Mohammad Boudiaf jún.-ban politikai gyilkosság áldozata lesz. Új államfő, kormány veszi át az irányítást. Korlátozzák a sajtószabadságot, a francia nyelv használatát. A rendkívüli állapotot 1993-ban is meghosszabbítják.

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

United States of America (angolul) USA

Észak-Amerika

Földrajz: Terület: 9363123 km², Magyarországnál kb. 100-szor nagyobb. Fekvés: É-Amerika D-i részén. Szomszédai: Kanada (É), Mexikó (D). Felszín: Középső része síkság, mely Ny felé 2000 m magasságot is elérő pusztaságba (Préri-tábla) megy át. Ny-on magashegység (Sziklás-hegység), fennsíkokkal, medencékkel. K-en az Appalache-hegység és -tórendszer. DK-en parti síkság, mocsarakkal, tavakkal. Alaszka: nagy része magashegység. Hawaii: vulkanikus eredetű szigetcsoport, ma is működő vulkánnal. Legmagasabb pont: Mount McKinley (6194 m).

Legjelentősebb folyók: Missouri, Mississippi; Yukon (Alaszka). Legnagyobb tavak: Lake Superior (Felső-tó), Lake Huron (Huron-tó), Lake Michigan (Michigan-tó).

Néesség: Lakosság (1990): 248709873. Életkor szerint: 0–14: 21,7%; 15–59: 61,4%; 60–: 16,9%.

Népsűrűség: 27 km². Etnikai csoportok: fehér 75,1%; fekete 12,1%; hispán 9%; ázsiai 3,9%; indián 0,8%. Nyelv: angol. Vallások: protestáns 70%, r. kat. 25%, zsidó 5%. Városi lakosság: 76%.

Főváros: Washington (1990): 607000. Városok (1990): New York 7323000; Los Angeles 3485000; Chicago 2784000.

Államforma: szövetségi köztársaság. Állam- és kormányfő: Bill Clinton (1993. jan. óta). Nemzeti ünnep: júl. 4.

Gazdaság: Pénz: dollár (amerikai dollár, USD). GDP (1991): 5688,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 22432 USD. Gazdasági növekedés (1991): –1,2%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1990): 5,7.

Fogyasztói árváltozások (1991): 4,2%. Munkanélküliség (1990): 5,4%. Export (1991): 422 Mrd USD. Főbb exportcikk: gépjármű, számítógép, elektromos, energetikai, mezőgazdasági és irodagép, vegyipari termék, élelmiszer, textil, szén. Főbb exportpartnerek: Kanada 22%, Japán 12%, Mexikó 6%. Import (1991): 488 Mrd USD. Főbb importcikk: kőolaj, gép, berendezés, papír, cellulóz, ipari nyersanyag, élelmiszer, textil. Főbb importpartnerek: Kanada 20%, Japán 17%, Mexikó 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 238400 km; ebből villamosított (*1985): 3200 km. Közúti hálózat (1990): 6208241 km; ebből burkolt: 5629126 km; autópálya (1991): 72448 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 143159627; egyéb gépjármű: 45105835. Főbb kikötők: New York, New Orleans, Houston. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 1,3; rádió: 1,5; telefon: 1,9. Napilap (1990): 255/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991) férfiak: 72; nők: 79 év. Születés (1991): 15,0‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 8,9‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 198. Egy orvosra jutó lakosok: 404.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 97%. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig.

A hidegháborús szembenállás után Richard Nixon 1972-ben a Szovjetunióba látogat. Leonid Brezsnyevvel aláírja az új rakétaelhárító-rendszereket tiltó SALT-I. szerződést. Ebben az Egyesült Államok elismeri a globális erőegyensúlyt. 1974-ben a Watergate-ügy miatt Nixon kénytelen lemondani. Utóda Gerald Ford. 1977-től a szinte teljes ismeretlenségből előtörő georgiai kormányzó, a demokrata James Carter az elnök, aki az emberi jogok védelmére szólítja fel a világot. 1979-ben Bécsben Leonid Brezsnyevvel aláírja a hadászati támadófegyverek korlátozásáról szóló SALT-II. szerződést, de a ratifikálást elhalasztja. Az ún. „Carter-doktrína” keretében amerikai érdekszférának nyilvánítja az Arab-öböl térségének olajvidékét. 1980-ban a republikánus Ronald Reagan győz a választásokon. 1984-ben újraválasztják. 1986-ban a Kongresszus mindkét házában a demokraták kerülnek többségbe. Miközben látványos a fellendülés, jelentősen nő a katonai költségvetés, fokozódik a költségvetési hiány. 1983-ban Reagan bejelenti az SDI-programot, a Stratégiai Védelmi Kezdeményezést, az „úrprogramot”. 1985-ben találkozik Gorbacsov főtitkárral Genfben, majd évente Reykjavíkban, Washingtonban, illetve Moszkvában. Washingtonban a közepes és a rövid hatótávolságú rakétákról, Moszkvában a stratégiai fegyverekről tárgyal és köt

szereződést. 1988-ban George Bush korábbi alelnök győz nagy többséggel Michael Dukakisszal szemben. Aktív külpolitikát folytat, 1989-ben első amerikai elnökként Magyarországra is ellátogat. Katonai erővel buktatja meg Panamában Noriega tábornokot, 1991-ben, az ENSZ-ultimátum lejártával Irakot támadja meg szövetséges segítséggel. Hathetes háború után Szaddám Huszein elfogadja a tűzszüneti előírásokat. A Sivatagi Vihar hadműveletet hatalmas sikerként könyveli el a hadvezetés. A kormány új energiapolitikát dolgoz ki, csökkenti az importot. Megsemmisítik az utolsó Pershing robbanófejet, szovjet–amerikai csúcson START-szerződést fogadnak el. A stratégiai atomfegyverek 30%-os csökkentését határozzák el. 1992. elején a Kongresszus a hadipotenciál visszaszorítását fogadja el. Ápr.-ban rasszista zavargások miatt Los Angelesben egymilliárd dolláros kár keletkezik. Jún.-ban Jelcin orosz elnök és Bush megállapodik, hogy országaik 10 éven belül 3000–3500 robbanófejre szorítják vissza atomtőerejüket. Júl.-ban a demokraták Bill Clintont választják elnökjelöltükké a konvención, New Yorkban. Aug.-ban a 3 északamerikai állam szabadkereskedelmi övezet létesítéséről ír alá szerződést. Nov.-ben Clinton győz a választásokon. A 47. elnök 32 államban győz, a szavazatok 43%-át kapja, 370 elektori szavazatot. Bush 18 államban győz, 38%-ot, 168 mandátumot kap. A független Ross Perot 19%-kal meglepően jól szerepel. A Kongresszus mindkét házában megmarad a demokrata többség. Az amerikai csapatok jelentős részt vállalnak a somáliai ENSZ-hadműveletben, az élelmiszersegélyek továbbításában. Eközben Irakban erőszakkal is fellépnek, mivel Huszein nem teljesíti szerződésbeli kötelezettségeit. Az elnöki váltás idején, 1993. jan.-ban Bush és Clinton segíti egymást. Clinton gazdaságpolitikájában fellép a rekord japán többlettel szemben, büntetővámokat vet ki európai termékekre. Miközben az amerikai gazdaság a fellendüléshez érkezik, a rekorddeficit miatt emeli az adókat, főleg a közép- és a felső rétegek számára. Az oktatásügyben és az egészségügyi ellátásban jelentős változtatásokba kezd. 30 milliárd dolláros segítséggel félmillió állást kíván teremteni. Nem tudja elkerülni a külpolitikai fellépést: Kelet-Bosznia éhezőit légi úton segítik amerikai gépek, az orosz belpolitikai huzavonában Jelcin mellé áll, foglalkozik a közel-keleti rendezéssel.

Függő, ill. társult területek

Észak-Mariana-szigetek

Commonwealth of the Northern Mariana Islands

Fekvés: Szigetcsoport a Csendes-óceán Ny-i részében, Mikronéziában. Terület: 472,9 km². Népesség (*1989): 21000. Polinéziai. Székhely: Chalan Kanoa (Saipan szigetén).

Amerikai Szamoa

American Samoa

Fekvés: Szigetek (Tutuila, Aunu'u, Ta'u, Olosega, Ofu, Rose) a Csendes-óceán középső medencéjében, a Fidzsi-szigetektől ÉK-re. Terület: 197 km². Népesség (1990): 39000. Polinéziai. Székhely: Pago Pago (Tutuila szigetén, 1980): 3075.

Az európaiak által csak a 18. században felfedezett szigeteket 1889-ben egy amerikai–német–brit szerződés semlegesnek nyilvánítja. 10 évvel később a másik 2 fél az Egyesült Államok javára lemond jogairól. Az amerikai belügyminisztérium alá tartozó szigetek lakói az Egyesült Államok állampolgárai.

Amerikai Csendes-óceáni-szigetek

United States Miscellaneous Pacific Islands

Jonhston-atoll: 2 kisebb sziget a Csendes-óceán K-i részében, Hawaiiától DNy-ra. Terület: 2,59 km². Lakossá (1980): 327.

Midway-szigetek (Midway Islands): 2 kisebb sziget a Csendes-óceán K-i részében, a Hawaii-szigetcsoport Ny-i végén. Terület: 5,2 km². Lakosság (1980): 453.

Wake-szigetek (3 kisebb sziget a Csendes-óceán K-i részében, Hawaiitól Ny-ra. Terület: 7,8 km². Lakosság (*1983): 1600.

Baker-, Howland-, Jarvis-szigetek: A Csendes-óceán középső medencéjében fekvő szigetek jelenleg meteorológiai és katonai célokat szolgálnak. Terület (összesen): 12,14 km².

Malden-, Starbuck-, Caroline-, Vostok-szigetek: A Csendes-óceán középső medencéjében a Sor (Line)-szigetek közelében. Terület (összesen): 106,5 km².

A Johnston-atollt, a Midway-szigeteket és a Wake-szigeteket az Egyesült Államok légierője kormányozza.

Puerto Rico

Commonwealth of Puerto Rico

Fekvés: Sziget a Karib-tengerben, a Nagy-Antillák szigetcsoport legkeletibb tagja. Terület: 8897 km². Néesség (1990): 3599000. Spanyol. Székhely: San Juan (*1986): 431227. Gazdaság: GNP (1990): 21,34 Mrd USD. GNP/fő (1990): 6470 USD. Főbb exportcikkek: cukor, dohány, rum.

A korábbi spanyol gyarmat 1898-ben kerül az Egyesült Államok fennhatósága alá. Nevét 1932-ben változtatják Porto Ricóról Puerto Ricóra. Az 1917-es kormányzati törvényt 1952-ben új alkotmány követi. Ez deklarálja Puerto Rico Nemzetközösséget. A teljes függetlenségről azóta is folyik a vita. A helyi lakosok nem szavaznak az amerikai elnökválasztásokon, saját kormányzatot választanak.

Amerikai Virgin-szigetek

Virgin Islands of the United States

Fekvés: 3 nagyobb (St. Thomas, St. Croix, St. John) és 50 kisebb szigetből álló csoport a Karib-tengerben, Puerto Ricótól K-re. Terület: 344 km². Néesség (1990): 110000. Fekete, mulatt, fehér. Székhely: Charlotte Amalie (St. Thomas szigetén, 1985): 52660. Gazdaság: GNP (1989): 1,34 Mrd USD. GNP/fő (1989): 12330 USD. Főbb exportcikkek: gyógyszer, illatszer, rum.

A spanyolok, angolok, franciák, máltai lovagok által meghódított szigeteket az Egyesült Államok végül Dániától veszi meg 1927-ben, 25 millió USD-ért. Bár a stratégiai fekvésű szigetek lakosai 10 évvel később amerikai állampolgárságot kapnak, az alkotmány szerint nem tartoznak szervesen az Egyesült Államokhoz. Az 1954-es alaptörvény a washingtoni belügyminisztérium fennhatósága alá rendeli a szigeteket, csak korlátozott hatalmat juttat a helyi kormányzatnak. Azóta folyik a vita az autonómia hatáiról.

Palaui Köztársaság

Republic of Palau

Fekvés: 26 nagyobb és 300 kisebb szigetből álló csoport a Csendes-óceán Ny-i részében, a Karolina-szigetek vonulatában. Terület: 458 km². Néesség (1990): 15105. Mikronéziai. Székhely: Koror (1980): 7685. Főbb exportcikkek: hal, kagyló.

Az óceániai gyámsági területek közül Palau tartja meg legtovább ezt a státust. Az 1980-as alkotmány atomfegyvermentes övezetté nyilvánítja a területet.

Guam

Fekvés: Sziget Mikronéziában, a Csendes-óceán Ny-i részében; a Mariana-szigetcsoport legnagyobb és legdélibb tagja. Terület: 549 km². Néesség (1990): 137000. Guami (chamorro), filippínó, maláj: Székhely: Agana (*1983): 5000. Gazdaság: GNP (*1985): 670 M USD. GNP/fő (*1986): 7116 USD. Főbb exportcikkek: zöldség, gyümölcs, hal.

Az állítólag Magellán által felfedezett szigetet a spanyol gyarmatosítók 1898-ban engedik át az Egyesült Államoknak. A világháború után jelentős számú amerikai egység foglalja el a szigeteket.

Guantánamói-öböl

Guantánamo Bay

Fekvés: Kuba D-i részénél, a Karib-tengert és az Atlanti-óceánt összekötő Szélfelöli-átjáró mentén.

Terület: 111,9 km². (Katonai célokra bérelt terület).

ANDORRA

Andorrai Völgyesség

Principat d'Andorra (katalánul)

Les Vallées d'Andorre (franciául)

Európa

Földrajz: Terület: 453 km², Magyarországnál kb. 200-szor kisebb. Fekvés: Franciaország és Spanyolország határán. Szomszédai: Spanyolország (D), Franciaország (É). Felszín: A Pireneusok magas láncai és szűk völgyei uralják. Legmagasabb pont: Roca Enravessada (2961 m).

Legjelentősebb folyó: Valira.

Néesség: Lakosság (1990): 51000. Életkor szerint: 0–14: 19,0%; 15–59: 68,5%; 60–: 12,5%.

Népsűrűség: 108/km². Etnikai csoportok: spanyol 60%; andorai (katalán) 30%; francia 6%.

Nyelvek: katalán (hiv.) spanyol, francia (hiv.). Vallás: r. kat. Főváros: Andorra la Vella (*1989): 19566. Városok (1984): Les Escaldes 10758; St. Julia de Lorio 4647; Encamp 4558.

Államforma: autonóm fejedelemség. Államfő: Franciaország elnöke és a spanyolországi Urgel püspöke. Kormányfő: Oscar Ribas Reig (1990. jan. óta). Nemzeti ünnep: szept. 8.

Gazdaság: Pénznem: franc (francia frank) (1993. máj.: 5,36 = 1 USD), spanyol peseta (1993. máj.: 116,18=1 USD). Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 20%; ipar és kereskedelem 80%. Főbb exportcikkek: épületfa, bútor. Főbb importcikkek: energia, közszükségleti cikk.

Közlekedés: Közúti hálózat (1988): 220 km; ebből burkolt: 120 km. gépjárművek(1983):

személygépkocsi: 24789. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 8; rádió: 4; telefon: 2.

Egészségügy: Születés (1991): 10,0‰. Halálozás (1991): 4,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,7‰.

Kórházi ágyak (1988): 113. Orvosok (1988): 112.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig.

A 13. sz.-i szerződés alapján a francia államfőre és az urgeli katalán püspökre szálló társfejedelemségben 1981 óta a végrehajtó hatalom különválik a törvényhozótól. 1989-ben a Völgyek Nagytanácsa a 2 államfő jogainak korlátozásáról dönt. 1991-ben a Közös Piacal lép életbe szerződés, amely rendezi a vámszabad terület és az adóparadicsom státusát. Az 1992-es választásokon a kormányfőt megerősítik hivatalában. 1993. márc.-ban életbe lép az első alkotmány az országban. A parlamentáris társhercegségben a társhercegek a jövőben csak a jelentős nemzetközi szerződések aláírásánál kaphatnak szerepet. Elválasztják az államot az egyháztól.

ANGOLA

Angolai Köztársaság

República de Angola (portugálul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 1246700 km². Magyarországnál kb. 13-szor nagyobb. Fekvés: DNy-Afrikában, az Atlanti-óceán partján. Szomszédai: Zaire (É), Zambia (K)? Namíbia (D); Cabinda tartományt – melyet Zaire választ külön az országtól – Kongó (É) határolja. Felszín: A keskeny parti síkságból

900–2000 m magas, termékeny fennsík emelkedik ki; D-en sivatag. Cabinda tartományt trópusi erdő borítja. Legmagasabb pont: Morro Moco (2620 m). Legjelentősebb folyók: Cuanza, Cunene, Cubango.

Néesség: Lakosság (1990): 1001100 (10% nomád). Népsűrűség: 8 km². Etnikai csoportok: bantu (mbundu 40%, kimbundu 25%), musikongo, imbangala, ambo, vatva, busman csoportok, mesztic, portugál. Nyelvek: portugál (hiv.), bantu nyelvek. Vallások: törzsi vallású 42%, r. kat. 40%, protestáns 12%. Városi lakosság: 28%. főváros: Luanda (*1988): 1200000 (A): Városok (1984): Huambo 61885; Lobito 59528; Benguela 40996.

Államforma: köztársaság. Államfő: José Eduardo dos Santos (1979.szept. óta). Kormányfő: Fernando José de Franca Dias van Dunem (1991.júl. óta). Nemzeti ünnep: nov. 11.

Gazdaság: Pénznem: új kwanz (1993. máj.: 3918,61 = 1 USD). GNP (1989): 6 Mrd USD. GNP/fő (1989): 610 USD. Gazdasági növekedés (1980–88): 2,9%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 85%; ipar és kereskedelem 15%. Export (1989): 3,0 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, gyémánt, kávé, szizál, hal, faanyag, cement, pálmaolaj, kukorica. Fő exportpartner: Egyesült Államok 37%. Import (1989): 1,2 Mrd USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, textil, gép, berendezés, vegyipari termék, gyógyszer, közlekedési eszköz, nyersvas, acél. Főbb importpartnerek: Franciaország 25%, Brazília 12%. Közlekedés: Vasúti hálózat (1987): 2952 km. Közúti hálózat (1986): 73830 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 122000; egyéb gépjármű: 44000. Főbb kikötők: Cabinda, Lobito, Luanda. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 200; rádió: 22; telefon: 122. Napilap (*1984): 13/1000 fő. Egészségügy: Születéskor való élettartam (1991): férfiak: 42; nők: 46 év. Születés (1991) 47,0‰. Halálozás (1991): 21,0‰. Népesedéskorrekció (1991): 2,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 151,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 672. Egy orvosra jutó lakosok: 13489.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 40%.

A volt portugál gyarmat, majd tengeren túli megye 1975. nov. 11-én válik függetlenné. Az új alkotmány marxista ihletésű. Az MPLA (angolai Népi Felszabadító Mozgalom) vezetője, Agostinho Neto kubai csapatok támogatásával száll szembe a korábbi belső szövetségesekkel, az FNLA-val (Angola Nemzeti Felszabadítási Frontja) és az UNITA-val (Nemzeti Szövetség Angola Teljes Függetlenségéért). 1976-ban Angolát felveszik az ENSZ-be, majd barátsági és együttműködési szerződést köt a Szovjetunióval. Neto halála után 1979-ben Eduardo dos Santos lesz az állam és az MPLA elnöke. 1988-ban az angolai–kubai–amerikai–dél-afrikai tárgyalásokon megegyeznek a kubai csapatok kivonásáról. 1989-ben a kormány és az UNITA fegyverszüneti megállapodást köt. 1991-ben a kormány és az UNITA képviselői békeszerződést írnak alá. 16 éves polgárháború ér egy időre véget, az utolsó kubai katona távozik az országból. Az 1992. szept.-i választásokon a kormánypárt győz, a polgárháború hevesebben tör ki, mint korábban. A városokra is kiterjed a harc. A nemzetközi közvetítés sem segít. 1993. márc.-ban az UNITA fegyveresei elfoglalják a második számú várost, Huambót. Savimbi elveszíti a külföld támogatását.

ANTIGUA ÉS BARBUDA

Antigua and Barbuda (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 440 km², Magyarországnál kb. 210-szer kisebb. Fekvés: A Karib-tenger K-i részében, a Szélcsendes-szigetek 3 szigetén (Antigua, Barbuda, Redonda). Szomszédja: Guadeloupe (D). Felszín: Sík, szavannás: Csak Barbuda ÉNy-i része erdős. Legmagasabb pont: Boggy Peak (Antigua) (402 m).

Néesség: Lakosság (1990): 79000. Népsűrűség: 178 km². Etnikai csoportok: fekete 92%; mulatt 3,5%; fehér 3,5%. Nyelvek: angol (hiv.), kreol. Vallások: protestáns többség; r. kat. 12%. Főváros: Saint John's (1987): 36000. Város: Codrington.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Wilfred E. Jacobs főkormányzó képvisel (1981 óta). **Kormányfő:** Vere Cornwall Bird (1981 óta). **Nemzeti ünnep:** nov. 1.

Gazdaság: Pénznem: dollár (kelet-karibi dollár). (1993. máj.: 2,70 = 1 USD). **GNP (1990):** 363 M USD. **GNP/fő (1990):** 4600 USD. **Gazdasági növekedés (1980–1990):** 5,2%. **Fogyasztói árváltozások(1990):** 7,7%. **Export (1990):** 33,2 M USD. **Főbb exportcikkek:** textil, cukornád, gyapot, dohány, kőolajtermék. **Főbb exportpartnerek:** Nagy-Britannia, Egyesült Államok, Kanada, CARICOM-országok. **Import (1983):** 41 M USD. **Főbb importcikkek:** kőolaj, közszükségleti cikk, gép, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Nagy-Britannia, Egyesült Államok, Kanada, CARICOM-országok.

Közlekedés: Közúti hálózat: 960 km. Fő kikötő: Saint John's. **Gépjárművek (1985):** személygépkocsi: 10000; egyéb gépjármű: 15000. **Hírközlés:** Tv (1985): 19000. **Rádió (1985):** 21000. **Telefon (1983):** 10470.

Egészségügy: Csecsemőhalandóság (1989): 11,0‰. **Kórházi ágyak:** 565.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990) 90%. **Iskolakötelezettség:** 5–16 éves korig.

A volt brit koronagyarmat 1967-ben az Egyesült Királyság társult államra, majd 1981. nov. 1-jén függetlenné válik. A Nemzetközösség tagja: államfője II. Erzsébet, ő nevezi ki a főkormányzót. 1991-ben a kormányfő 2 fia is helyet kap a kabinetben.

ARAB EMÍRSÉGEK

Egyesült Arab Emírségek

Al-Imarat al-Arabiyah al-Muttahidah (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 83600 km², Magyarországnál valamivel kisebb. Fekvés. Az Arab-öböl D-i partján. Szomszédai: Katar (É), Szaúd-Arábia (Ny, D), Omán (K). **Felszín:** Nagy része homokdűnével borított, sivatagos síkság; ÉK-en hegyvidék. **Legmagasabb pont:** 1527 m.

Néesség: Lakosság (1990): 1592000 (10% nomád). **Népsűrűség:** 21 km². **Etnikai csoportok:** arab törzsek 70%; perzsa, indiai, pakisztáni. **Nyelvek:** arab (hiv.), angol, fársz, hindi, urdu. **Vallások:** mohamedán 95% (szunnita 67%, siita 19%), keresztény 1,3%, hindu. **Városi lakosság:** 78%.

Főváros: Abu Dabi (ideiglenesen) (1980): 242975 (A). **Városok (1980):** Dubai 265702 (A); Sharjah 125149 (A); Al-Ain 101663 (A).

Államforma: emirátusok szövetsége. **Államfő:** Zajed ibn Sultan al Nahayan (1971 óta). **Kormányfő:** Maktum ibn Rasid al-Maktum (1990. nov. óta). **Nemzeti ünnep:** dec. 2.

Gazdaság: Pénznem: dirham (1993. máj.: 3,68 = 1 USD). **GDP (1991):** 38,6 Mrde USD. **GDP/fő (1991):** 23428 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 7,5%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 2,5. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 6,5. **Adósság/fő (1991):** 6394 USD. **Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989):** 6,8. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 7,4%. **Munkaerő-megosztás:**

mezőgazdaság 5%; ipar és kereskedelem 85%. **Export (1991):** 22 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kőolaj, datolya, hal. **Főbb exportpartnerek:** Japán 40%, Szingapúr 5%. D-Korea 4%. **Import (1991):** 13 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** kőolaj-bányászati berendezés, közszükségleti cikk, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Japán 15%, Egyesült Államok 10%, Nagy-Britannia 9%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1984): 2200 km. **Gépjárművek (1985):** személygépkocsi: 62000; egyéb gépjármű: 17000. **főbb kikötők:** Dubai, Abu Dabi. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 12; rádió: 4,7; telefon: 4,3.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 74 év. **Csecsemőhalandóság (1991):** 23,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 267. **Egy orvosra jutó lakosok:** 659.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 68%. **Iskolakötelezettség:** 6–12 éves korig.

A brit protektorátus alól 1971-ben szabadul fel 6 sejkiség, amelyekhez 1972-ben a 7. is csatlakozik. A 2 legnagyobb, Abu Dabi és Dubai befolyása a kezdetektől fogva érvényesül. Abu Dabi sejkje az elnök, a kormányfői posztot a dubai trónörökös tölti be. Az Irak körüli konfliktusban az emírek a szaúdiak mellé állnak.

ARGENTÍNA

Argentín Köztársaság

República Argentina (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 2780092 km², Magyarországnál kb. 29-szer nagyobb. Fekvés: D-Amerika D-i részén. Szomszédai: Chile (Ny), Bolívia, Paraguay (É), Brazília, Uruguay (ÉK). Felszín: Ny-i részén az Andok több ezer m magas hegyláncai; K-en a Gran Chaco fás, bokros síksága, a Pampák és Patagónia (táblás vidék). Legmagasabb pont: Aconcagua (6959 m). Legjelentősebb folyók: Paraná, Paraguay, Pilcomayo. Legnagyobb tavak: Mar Chiquita-tó, Buenos Aires-tó, Argentino-tó.

Népesség: Lakosság (1990): 32321000. Életkor szerint: 0–14: 30,3%; 15–59: 56,8%; 60–: 12,9%.

Népsűrűség: 12/km². **Etnikai csoportok:** fehér 97%, indián, mesztic. **Nyelvek:** spanyol (hiv.), angol, olasz, német, francia. **Vallások:** r. kat. 90%, protestáns, zsidó. **Városi lakosság:** 86%. **Főváros:** Buenos Aires (1990): 11382000 (A). **Városok (1990):** Córdoba 1167000; Rosario 1096300; Mendoza 729000.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** Carlos Menem (1989. júl. óta). **Nemzeti ünnep:** máj. 25., júl. 9.

Gazdaság: Pénz: peso (1993. máj.: 1,00 = 1 USD). **GDP (1991):** 177 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 5441 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 8,5%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 3,1.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 43. **Adósság/fő (1991):** 1871 USD. **Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991):** 1,4. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 171%. **Munkanélküliség (1991):** 6,0%.

Munkerő-megosztás: mezőgazdaság 12%; ipar és kereskedelem 31%. **Export (1991):** 12 Mrd USD.

Főbb exportcikkek: gabona, hús, konzerv, bőr, gyapjú, lenolaj, tejtermék, gyümölcs, vegyipari termék, gép. **Főbb exportpartnerek:** Brazília 12%, Egyesült Államok 10%, Németo. 9%. **Import (1991):** 7,38 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** energia, gép, berendezés, vegyi cikk közszükségleti cikk. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 28%, Brazília 10%, Németo. 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 34509 km; ebből villamosított: 210 km. **Közúti hálózat (1983):** 220093 km. **Gépjárművek (1989):** személygépkocsi: 4 M; egyéb gépjármű: 1,5 M. **Főbb kikötők:**

Buenos Aires, Bahia Blanca, La Plata. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4; rádió: 1; telefon: 9. **Napilap (1989):** 88/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 67; nők: 74 év. **Születés (1991):** 20,0‰.

Halálozás (1991): 9,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 1,2‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 32,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 186. **Egy orvosra jutó lakosok:** 370.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 92%. **Iskolakötelezettség 6–14 éves korig.**

Az 1810-ben Spanyolországtól függetlenné vált országban a II. világháború után Juan Perón 1 évtizeden át elnök, majd hosszú száműzetés után 1973-ban újra az ország élére áll. Halála után 1974-ben felesége veszi át az elnökséget. Isabel Perónt 1976-ban katonák buktatják meg. A diktatúra 7 évében 10 ezer politikai ellenzéki tűnik el. Argentína elveszíti a Nagy-Britannia ellen kezdeményezett Falkland- (Malvin-) háborút. 1983-ban az ország visszatér a polgári kormányzáshoz. Raúl Alfonsín elnök több korábbi katonai vezetőt elítéltet, új pénzt vezet be, az austrált. Helyzetét nehezíti 3 katonai lázadás. Az 1989-es választásokon Carlos Menem, a peronisták vezetője győz. Szigorú gazdaságpolitikát vezet be, amelynek eredményei 1992-től már láthatóak. 1990-ben újabb sikertelen puccskíséreltre kerül sor. 1995-től Argentína és Brazília közös piac

megteremtését tervezik. Az elnök megkegyelmez a 70-es évek puccsistáinak. Pártja győz az időközi parlamenti választásokon is.

AUSZTRÁLIA

Ausztrál Államszövetség
Commonwealth of Australia (angolul)
Óceánia

Földrajz: Terület: 7686848 km², Magyarországnál kb. 82-szer nagyobb. Fekvés: Ázsiától DK-re. Szomszédai: Az Indiai-óceán (Ny, D), a Csendes-óceán (K), az Arafura- és a Timor-tenger (É) veszi körül. Felszín: Ny-on félsivatagos, sivatagos, szigethegységekkel; peremhegységek mögött parti síkság. K-en a száraz, szavannás, sivatagos alföldeket a partvidék mentén a Nagy-Vízválasztó-hegység szegélyezi. Legmagasabb pont: Mount Kóciuszko (2229 m). Legjelentősebb folyók: Murray, Darling, Flinders. Legnagyobb tavak: Eyre-tó, Gairdner-tó, Torrens-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 17005000. Életkor szerint: 0–14: 21,9%; 15–59: 62,6%; 60–: 15,5%.

Népsűrűség: 2/km². Etnikai csoportok: brit 95%; egyéb fehér 3%; őslakos, mesztic 1,5%. Nyelvek: angol (hiv.), őslakosok nyelvei. Vallások: protestáns 38%, r. kat. 26%. Városi lakosság: 86%.

Főváros: Canberra (1990): 310000. Városok (1990): Sydney 3656900; Melbourne 3080800; Brisbane 1301700.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Erzsébet királynő, akit George Hayden főkormányzó képvisel (1989. febr. óta). Kormányfő: Paul Keating (1991. dec. óta). Nemzeti ünnep: jan. 26.

Gazdaság: Pénz: dollar (ausztrál dollár) (1993. máj.: 1,41 = 1 USD). GDP (1991): 310 Mrd USD. GDP/fő (1991): 17935 USD. Gazdasági növekedés (1991): –1%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 2,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,2%. Munkanélküliség (1992): 11,0%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 6%; ipar és kereskedelem 36%; szolgáltatás 33%. Export (1991): 42 Mrd USD. Főbb exportcikk: szén, kőolaj, érc, fém, bőr, gyapjú, hús, búza. Főbb exportpartnerek: Japán 27%, Egyesült Államok 10%, Új-Zéland 5%, Nagy-Britannia 4%. Import (1991): 38 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, berendezés, vegyipari termék, energia, élelmiszer, iparcikk. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 23%, Japán 18%, Nagy-Britannia 7%.

Közlekedés: Vasút hálózat (1989): 35763 km. Közúti hálózat (1987): 840000 km; ebből burkolt: 467548 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 7442200; egyéb jármű: 2047300. Főbb kikötők: Sidney, Melbourne, Newcastle. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2; rádió: 2; telefon: 2. Napilap (1988): 405/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 80 év. Születés (1989): 15,0 ‰. Halálozás (1989): 8,0 ‰. Népeségnövekedés (1989): 0,8 ‰. Csecsemőhalandóság (1989): 8,1 ‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 186. Egy orvosra jutó lakosok: 483.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 6–15 éves korig.

A gyarmati területekből 1901-ben egységesedő állam a 60-as, 70-es években függetlenséget ad több csendes-óceáni szigetnek. Az É-i terület bennszülöttei 1977-ben polgárjogot kapnak. 1983-ban a munkáspárti Robert Hawke kerül a kormány élére. 1985-ben átadják a bennszülötteknek a szimbolikus Ayer-sziklát. 1986-ban II. Erzsébet aláírja a Nemzetközösséghez tartozó országot érintő „Ausztrália-törvényt”. Ebben felszámolják az alkotmányjogi kötelek többségét, amelyek Ausztráliát Nagy-Britanniához kötik. 1987-ben Hawke harmadszor is elnyeri a kormányfői posztot. 1991-ben lemond, utóda Paul Keating. A helyi választásokon a Munkáspárt visszaszorul: 8 államból 6-ban elveszíti a kormányzást. Az 1993. márc.-i általános választásokon meglepetésre újra a Munkáspárt győz. Vita kezdődik arról, hogy 2001-től az ország köztársaság legyen.

Függő, ill. társult területek

Antarktiszi terület

Australian Antarctic Territory

Fekvés: Az Antarktisz közelében. Terület: 6119818 km². Néesség: a kutatóállomások személyzete. Az 1993-as törvény értelmében, amely ausztrál fennhatóság alá helyezi a jeges kontinens egy részét, 1959-ben az ausztrál kormány aláírja az Antarktisz-szerződést. A nemzetközi egyezmény szerint az Antarktiszt csak békés célokra használják fel és nyitva áll minden ország kutatói előtt. 1991-ben Madridban nemzetközi szerződést írnak alá, miszerint a hatodik földrészen 2041-ig betiltják a bányászatot.

Kókusz (Keeling)-szigetek

Cocos (Keeling) Islands

Fekvés: 27 kisebb korallszigetből álló 2 szigetcsoport az Indiai-óceánban, Ausztráliától ÉNy-ra. Terület: 14,2 km². Néesség (1988): 665. Maláj, európai. Székhely: Bantam, West Island. Főbb exportcikkek: kókusz, kopra.

Az 1609-ben felfedezett, majd sokáig lakatlan szigeteket 1955 óta az ausztrál kormány helyi megbízottja segítségével irányítja.

Karácsony-sziget

Christmas Island

Fekvés: Az Indiai-óceánban, Jávától DK-re. Terület: 135 km². Néesség (1989): 1230. Kínai, maláj, európai. Székhely: Flying Fish Cove. Fő exportcikk: foszfát.

Az 1888-ban brit tulajdonba vett szigetet 1958-ban Ausztrália kapja meg. A korábban használt szingapúri törvények azóta is érvényben vannak. A helyi vezetőt, az adminisztrátort Ausztráliának is el kell fogadnia.

Norfolk-sziget

Norfolk Island

Fekvés: A Tasman-tengerben, Ausztráliától K-re. Terület: 34 km². Néesség (1986): 1977. Angol, tahiti. Székhely: Kingston. Főbb exportcikkek: citrusfélék, kávé.

Már a 19. században is az ausztrál New South Wales állam fennhatósága alatt áll, 1957-ben kerül ausztrál szövetségi irányítás alá. Az 1979-es alkotmány széles jogokat biztosít a helyi törvényhozásnak és kormánynak.

Heard- és McDonald-szigetek

Heard and McDonald Islands

Fekvés: Az Indiai-óceánnak a Déli-sarkkörhöz közeli részében. Terület: 412 km². Lakatlan. A szigetek 1974-ben kerülnek brit tulajdonból ausztrál fennhatóság alá.

Ashmore- és Cartier-szigetek

Territory of Ashmore and Cartier Islands

Fekvés: A Timor-tengerben, Ausztrália ÉNy-i partvidéke közelében. Terület: 5 km². Lakatlan: természetvédelmi terület.

A szigeteket 1931-ben helyezik a Brit Nemzetközösség fennhatósága alá, majd 1938-tól az ausztrál szövetségi állam irányítása alá kerülnek. 1983-ban a szigeteket nemzeti parkká nyilvánítják.

Korall-tengeri-szigetek

Territory of Coral Sea Islands

Fekvés: Ausztrália ÉK-i partvidéke mentén szétszórta elhelyezkedő kisebb szigetek és korallzátonyok. Terület: 1 millió km²-nyi tengeri területen 22 km². A Willis-szigeten lévő meteorológiai állomás kivételével lakatlan.

Az apró, elszórt szigetek 1969-ben kerülnek ausztrál irányítás alá.

AUSZTRIA

Osztrák Kztársaság

Republik Österreich (németül)

Európa

Földrajz: Terület: 83856 Km², Magyarországnál valamivel kisebb. Fekvés: Közép-Európa DNy-i részén. Szomszédai: Svájc, Liechtenstein (Ny), Németország, Magyarország (K), Olaszország (D), Szlovénia (DK), Szlovákia (ÉK), Csehország (É). Felszín: Változatos; nagy részén az Alpok láncai húzódnak; központi része a Duna völgye. Legmagasabb pont: Grossglockner (3797 m).

Legjelentősebb folyók: Donau (Duna), Inn, Mur (Mura). **Legnagyobb tavak:** Boden-tó, Neusiedler See (Fertő tó), Attersee.

Néesség: Lakosság (1992): 7860800. Életkor szerint: 0–14: 17,4%; 15–59: 62,1%; 60–: 20,5%.

Népsűrűség: 94/km². **Etnikai csoportok:** osztrák 98%, horvát 0,3%; szlovén 0,2%; magyar: 0,16%.

Nyelv: német. **Vallások:** r. kat. 80,6%, protestáns 4,9%, mohamedán 1%, vallás nélküli 10%. **Városi lakosság:** 58%. **Főváros:** Wien (Bécs) (1991): 1533176. **Városok (1991):** Graz 232155; Linz 202855; Salzburg 143971.

Államforma: szövetségi köztársaság. **Államfő:** Thomas Klestil (1992. ápr. óta). **Kormányfő:** Franz Vranitzky kancellár (1986 óta). **Nemzeti ünnep:** okt. 26.

Gazdaság: Pénz: schilling (1993. máj. 11,15 = 1 USD). **GDP (1991):** 160,7 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 20827 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 3,2%. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 1,2. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 3,3%. **Munkanélküliség (1991):** 5,8%. **Munkaerő-megosztás:** mezőgazdaság 8%; ipar és kereskedelem 35%; szolgáltatás 56%. **Export (1991):** 42,5 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** bányatermék, gép, berendezés, papír, fa, textil, energia, vegyipari termék, nyersanyag, élelmiszer. **Főbb exportpartnerek:** Németo. 39%, Olasz. 9%, Svájc 6%, Francia. 4%. **Import (1991):** 49,2 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** energia, textil, gép, szállítóeszköz, élelmiszer, gyümölcs, zöldség, vegyipari termék, nyersanyag. **Főbb importpartnerek:** Németo. 43%, Olasz. 9%, Japán 5%, Francia. 4%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 5641 km; ebből villamosított 3238 km. Közúti hálózat (1989): 34965 km; ebből autópálya (1991): 1463 km. **Gépjárművek (1990):** személygépkocsi: 2991384; egyéb gépjármű (1989): 893237. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,8; rádió: 1,6; telefon: 1,8. **Napilap (1990):** 389/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 81 év. **Születés (1991):** 12,0‰.

Halálozás (1991): 12,0‰. **Népeségnövekedés (1991):** –0,1%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 5,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 101. **Egy orvosra jutó lakosok:** 356.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. **Iskolakötelezettség:** 9 év.

Az 1955-ben államszerződéssel örökös semlegességet kinyilvánító országot 1966-ig a 2 nagy párt, a szocialista SPÖ és a Néppárt, az ÖVP koalíciója kormányozza. Négyéves ÖVP-kormányzás után 1970-től újra szocialista politikus a kancellár. A Kreisky-korszakot a keleti nyitás jellemzi. 1986-ban az elnökválasztásokon Kurt Waldheim, az ENSZ korábbi főtitkára győz, bár náci múltja miatt sokan támadják. Franz Vranitzky az új kancellár. A választások eredményeként újra nagykoalíció alakul. Az osztrák gazdaságot jelentősen átalakítják, privatizálják, átszervezik, miközben megőrzik

az alacsony munkanélküliséget. 1989-ben az ország jelentkezik a Közös Piacba, bár a konkrét tárgyalások 1993 elejéig váratnak magukra. Az 1990-es választások megerősítik a nagykoalíciót. 1991-ben bécsi népszavazás utasítja el a vilákiállítás társrendezését. A szocialisták Szociáldemokrata Pártra változtatják pártjuk nevét. A Néppárt élére Erhard Busek áll. Az 1992. ápr.-i elnökválasztásokat a Néppárt jelöltje nyeri. Nemzeti vita kezdődik a külföldiek státusáról, amelynek folyamán a kiutasításukat sürgető FPÖ-vezető Jörg Haider vereséget szenved: nem tud elegendő aláírást gyűjteni a népszavazás kiírására. Ápr.-ban Ausztria a zéró gazdasági növekedés miatt széles körű importkorlátozásokat rendel el a volt szocialista országokkal szemben.

AZERBAJDZSÁN

Azerbajdzsán Köztársaság
Azärbajçan (azeri nyelven)
Kis-Ázsia

Földrajz: Terület: 86600 km², Magyarországnál valamivel kisebb. Szomszédai: Grúzia, Oroszország (É), Örményország (Ny), Irán (D). Legmagasabb pont: Bazargyuzju (4466 m). Legjelentősebb folyók: Kura, Araksz. Legnagyobb tavak: Kaszpi-tenger, Mingecsauri-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 7145600. Népsűrűség: 82 km². Etnikai csoportok azerbajdzsáni tanár 83%; örmény 6%; orosz 6%; dagesztáni, ukrán. Vallások: mohamedán (siita 75%, szunnita 25%), örmény gregoriánus, pravoszláv, zsidó. Városi lakosság: 54%. Főváros: Baku (1989): 1760000.

Városok: Gjandza (volt Kirovabad) 300000; Szumgait 230000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Ebulfez Elcsibej (1992. jún. óta). Kormányfő: Feirus

Mustafajev (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: aug. 30.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 1221 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2040 km. Közúti hálózat (1990): 30400 km; ebből burkolt: 28600 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak: 71000. Orvosok: 28000.

Az 1918-ban kikiáltott független Azerbajdzsán köztársaságot 1920-ban elfoglalja a Vörös Hadsereg: Azerbajdzsán Szovjet Szocialista Köztársasággá alakul, 1922-ben belép a Szovjetunióba. 1936-tól önálló szovjet köztársasággá válik. A 80-as évek végétől az Azerbajdzsán területébe ékelt, örmények lakta Karabah terület miatt állandósulnak az összetűzések az azeriak és az örmények között. 1990-ben a parlament függetlenségi nyilatkozatot fogad el. 1991-ben törlik a köztársaság nevéből a szocialista jelzöt. az aug.-i moszkvai puccs idején Ajaz Mutalibov elnök a köztársaságok államfői közül egyedül támogatja a lázadókat. Egy hónappal később általános választásokon erősítik meg elnöki tisztségében. 1992. márc.-ban új parlamentet választanak, személycserékre kerül sor a legfelsőbb vezetésben is. A karabahi konfliktus nem ér véget, miközben az ország egyre több szállal kötődik Törökországhoz. 1993. ápr.-ban rendkívüli állapotot vezetnek be, mivel örmény csapatok törnek be az országba. Az 5 éve vitatott örmény enklávé és a hozzá tartozó folyosót elfoglalják.

Azerbajdzsánhoz tartozó autonóm köztársaságok és területek

Terület: 5500 km². Néesség: Lakosság: (1990): 300000. Népsűrűség: 55/km². Etnikai csoportok: azeri 95%; örmény 1%. Főváros: Nakhicsevan (1976): 37000.

Nagorno–Karabah Autonóm Terület

Terület: 4400 km². Lakosság (1990): 192000. Főváros: Sztjepanakert (1976): 35000.

BAHAMA-SZIGETEK

Bahamai Közösség

Commonwealth of the Bahamas (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 13878 km², Magyarországnál kb. 7-szer kisebb. Fekvés. Az Atlanti-óceán Ny-i részén. 700 nagyobb (ebből 30 lakatlan) és kb. 2000 kis sziget. Felszín: Sík. Legmagasabb pont: 120 m (Cat-szigeten).

Néesség: Lakosság (1990): 254685. Életkor szerint: 0–14: 38%; 15–59: 56,3%; 60–: 5,7%.

Népsűrűség: 18/km². Etnikai csoportok: fekete és mulatt 87%; fehér és mesztic 12%. Nyelv: angol.

Vallások: protestáns 57%, r. kat. 26%, törzsi vallású. Városi lakosság: 60%. Főváros: Nassau (1990): 191542. Város (*1995): Freeport 25000.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Erzsébet királynő, akit Sir Henry Milton főkormányzó képvisel (1988 óta). Kormányfő: Hubert Ingraham (1992. aug. óta.) Nemzeti ünnep: júl. 10.

Gazdaság: Pénznem: dollar (bahamai dollár) (1993. máj.: 1 = 1 USD). GNP (1990): 2,91 Mrd USD.

GNP/fő (1990): 11420 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2%. Fogyasztói árváltozások (1991):

7,1%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 5%; idegenforgalom 25%. Export (1991): 320 M USD

(kőolaj nélkül). Főbb exportcikkek: gyógyszer, cement, rum, hal, só. Főbb exportpartnerek:

Egyesült Államok 51%, Nagy-Britannia 7%. Import (1991): 1,15 Mrd USD. Főbb importcikkek:

kőolaj, élelmiszer, gép, közlekedési eszköz. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 31%, Japán 17%, Nigéria 11%.

Közlekedés: Közúti hálózat: 1066 km. Gépjárművek (1987): 74062. Főbb kikötők: Nassau, Freeport.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,6; rádió: 2; telefon: 2. Napilap (1988): 143/100 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 76 év. Születés (1991):

19,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,4%. Csecsemőhalandóság (1991):

17,0‰. Kórházi ágyak (1988): 1009 (+38 klinika).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 95%. Iskolakötelezettség: 14 éves korig.

A Kolumbusz felfedezte, majd az angolok gyarmatosította területen 1964-től belső önkormányzatot vezetnek be. 1973. júl. 10-e óta teljesen független. A Nemzetközösség tagja, államfője a brit uralkodó. Az 1992. aug.-i választásokat a Szabad Nemzeti Mozgalom nyeri.

BAHREIN

Bahreini Állam

Dawlat al-Bahrain (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 678 km², Magyarországnál kb. 150-szer kisebb. Fekvés: Szigetek az Arab-öbölben (Bahrein-sziget és több mint 30 kis sziget). Felszín: Sík, jelentős artézivíz-készlettel.

Legmagasabb pont: Jabal ad-Dukhán (135 m).

Néesség: Lakosság (1990): 504000. Életkor szerint: 0–14: 34,7%; 15–19: 61,5%; 60–: 3,8%.

Népsűrűség: 726/km². Etnikai csoportok: arab 70%; indiai 12%; perzsa 9%; pakisztáni 5%; fehér 2%. Nyelvek: arab (hiv.), angol. Vallás: mohamedán 85% (ebből siita 60%, szunnita 40%),

keresztény 7%, hindu 5%. Városi lakosság: 81%. Főváros: Manama (1990): 138000.

Városok(1990): Al Muharaq 75900; Jidhafs 50000; Rifa'a 25000.

Államforma: sejkiség. Állam- és kormányfő: Isza bin Szulman Al-Kalifa sejk (1961. nov. óta).

Nemzeti ünnep: dec. 16.

Gazdaság: Pénznem: dinar (bahreini dinár) (1993. máj.: 0,37 = 1 USD). GNP (1989): 3,12 Mrd USD.

GNP/fő (1989): 6380 USD. Gazdasági növekedés (1990): 2,8%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 6,0. Fogyasztói árváltozások (1991): 1,0%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 5%; ipar és kereskedelem 85%. Export (1990): 3,7 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, kőolajtermék, alumínium, hal. Főbb exportpartnerek: Japán 13%, Arab Emírségek 12%, India 9%, Pakisztán 8%. Import (1990): 3,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: kőolajbányászati berendezés, gép, jármű, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Szaúd-Arábia 41%, Egyesült Államok 14%, Nagy-Britannia 7%. Közlekedés: Közúti hálózat: 400 km; ebből burkolt: 25 km. Gépjárművek (1987): 112250. Főbb kikötők: Sitra, Mina Salman. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,3; rádió: 1,7; telefon: 3,4.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 71; nők: 76 év. Születés (1991): 27,0‰. halálozás (1991): 3,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,4%. Csecsemőhalandóság (1991): 17,0‰.

Kórházi ágyak (1987): 8 kórház (+ 9 eü. központ).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 77%. Iskolakötelezettség: 6–15 éves korig.

A Nagy-Britanniával kötött 19. sz.-i szerződéseket, amelyek szerint Londonból intézték a terület védelmi és külügyeit, 1971-ben barátsági szerződés váltja fel. Aug. 15-én Bahrein kinyilvánítja függetlenségét. 1975-ben feloszlatják a parlamentet, pártok nem működnek. Az államfő családja adja a kormánytagok többségét. Az Öböl menti konfliktusban 1990 nyarán a sejk a szaúdi erők mellé áll. Folyamatos demokratizálódás indul meg.

BANGLADES

Bangladesi Népi Köztársaság

Gana Praja Tantri Bangladesh (bengáli nyelven)

Dél-Ázsia

Földrajz: Terület: 143998 km², Magyarországnál kb. 1,5-szer nagyobb. Fekvés: A Bengáli-öböl É-i hajlatában. Szomszédai: India (Ny, É, K), Burma (DK). Felszín: Termékeny alföld; D-i részén a Gangesz és Brahmaputra mocsaras deltavidéke. Legmagasabb pont: Keokradong (1230 m).

Legjelentősebb folyók: Gangesz, Brahmaputra.

Népeség: Lakosság (1991): 107992140. Életkor szerint: 0–14: 44,3%; 15–59: 50,4%; 60–: 5,3%.

Népsűrűség: 750/km². Etnikai csoportok: bengáli 95%; bihari. Nyelvek: bengáli (hiv.), angol.

Vallások: mohamedán (államvallás) 86,7% (ebből szunnita 80%), hindu 12%, r. kat., buddhista.

Városi lakosság: 16%. Főváros: Dacca (Dakka) (*1987): 4770000. Városok (91987): Chittagong 1840000; Khulna 860000; Rajshahi 430000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Abdur Rahman Biszrasz (1991. okt. óta). Kormányfő: Begum Khaleda Zia (1991. márc. óta). Nemzeti ünnep: febr. 21., márc. 26., dec. 16.

Gazdaság: Pénznem: taka (1993. máj.: 39,83 = 1 USD). GDP (1991): 23 Mrd USD. GDP/fő (1991): 209 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2,2.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 20. Adósság/fő (1991): 98 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 1,8. Fogyasztói árváltozások a GDP %-ában (1990): 1,8. Fogyasztói árváltozások (1991): 7,2%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 59%; ipar 11%. Export (1991): 1,7 M USD. Főbb exportcikkek: juta, tea, bőr, hal. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 31%, Olaszo. 9%, Pakisztán 5%. Import (1991): 3,6 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, vegyipari termék, gyógyszer, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Japán 12%, Egyesült Államok 6%, Németo. 3%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2745 km. Közúti hálózat: 4500 km; ebből burkolt: 2000 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 39000; egyéb gépjármű: 51000. Főbb kikötők: Chittagong, Chalna. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 315; rádió: 24; telefon: 572. Napilap (1988): 8/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam 81991): férfiak: 54; nők: 53 év. Születés (1991): 36,0%. Halálozás (1991): 15,3%. Népeség-növekedés (1991): 2,3%. Csecsemőhalandóság (1991): 118,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 3233. Egy orvosra jutó lakosok: 6166.
Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 35%. Iskolakötelezettség: 6–11 éves korig.
1971. dec.-ben polgárháborúval, indiai segítséggel válik Pakisztántól független állammá. Ekkor népköztársasággá, 1975-ben iszlám köztársasággá nyilvánítják. Az első elnököt, Mudzsibur Rahmant és családját 1975-ben meggyilkolják. 1981-ben Ziaur Rahman elnökkel végeznek a hadsereg tisztjei. 1982-ben vértelen hatalomátvétellel Muhammad Ersad áll az ország élére. Választásokon egy évtizeden át megerősítik hivatalában. 1990-ben az általános politikai zűrzavarban meggyilkolják az ellenzék vezetőjét. Ersad a tiltakozó akciók miatt lemond, 1991-ben 10 éves börtönbüntetést kap. A választásokon a meggyilkolt Ziaur Rahman elnök bégumja, első felesége győz. Több súlyos természeti katasztrófa nehezíti a gazdasági talpra állást.

BARBADOS

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 430 km², Magyarországnál kb. 15-ször kisebb. Fekvés: Az Atlanti-óceán Ny-i részén: a Kis-Antillák legkeletibb szigete, korallzátonyok övezik. Felszín: É-on alacsony hegy- és dombvidék; másutt síkság. Legmagasabb pont: Mount Hillaby (430 m).

Népeség: Lakosság (1990): 257082. Életkor szerint: 0–14: 24,8%; 15–59: 60,6; 60–: 14,6%.

Népsűrűség: 598/km². **Etnikai csoportok:** fekete 92%; mulatt 3%; fehér, indiai 3%. **Nyelvek:** angol (hiv.), francia. **Vallások:** protestáns 79%, r. kat. 4%. **Városi lakosság:** 42%. **Főváros:** Bridgetown (*1987): 7466.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Nita Barrow főkormányzó képvisel (1991 óta). **Kormányfő:** Erskine Sandiford (1987. júl. óta). **Nemzeti ünnep:** nov. 30.

Gazdaság: Pénznem: dollár (barbadosi dollár) (1993. máj.: 2,0 = 1 USD). **GDP (1991):** 1,69 Mrd USD. **GNP/fő (1990):** 6540 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** –4%. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 6,3%. **Munkanélküliség (1988):** 22,9%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 5%; ipar és kereskedelem 17%; szolgáltatás 37%. **Export (1990):** 209 M USD. **Főbb exportcikkek:** cukor, rum, élelmiszer, iparcikk. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok: 21%, CARICOM-országok 30%. **Import (1990):** 700 M USD. **Főbb importcikkek:** gép, iparcikk, kőolaj, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 35%, CARICOM-országok 12%.

Közlekedés: Közúti hálózat: 1641 km; ebből burkolt: 1400 km. **Gépjárművek (1990):** személygépkocsi: 38832; egyéb gépjármű: 3536. **Fő kikötő** Bridgetown. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,9; rádió: 1,1; telefon: 2,4. **Napilap (1990):** 161/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 73; nők: 77 év. Születés (1991): 16,0%. Halálozás (1991): 9,0%. Népeség-növekedés (1991): 0,7%. Csecsemőhalandóság (1991): 23,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 123. Egy orvosra jutó lakosok: 1042.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 16 éves korig.

A volt brit gyarmat 1961-ben teljes belső önkormányzatot kap. 1966. nov. 30-án a Nemzetközösség részeként válik függetlenné. 1990-től gazdasági integrációt kezdeményeznek Jamaicával és Trinidadal.

BELGIUM

Belga Királyság

Royaume de Belgique (franciául)

Koninkrijk België (flamandul)

Königreich Belgien (németül)

Európa

Földrajz: Terület: 30519 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Fekvés: ÉNy-Európában, az Északi-tenger partján. Szomszédai: Franciaország (Ny, D), Luxemburg (DK), Németország (K), Hollandia (É). Felszín: túlnyomórészt sík terület; 3 részre osztja a 2 legnagyobb folyó (Schelde és Meuse); K-en (Ardennek) dombos, erdős. legmagasabb pont: Botrange (694 m). Jelentős folyó még: Sambre.

Néesség: Lakosság (1991): 9978681. Életkor szerint: 0–14: 18,2%; 15–59: 61,7%; 60–: 20,1%.

Népsűrűség: 327/km². Etnikai csoportok: flamand 57,6%; vallon 32,5%. Nyelvek: francia (hiv.), flamand (hiv.), német (hiv.). Vallások: r. kat. 90%, mohamedán, protestáns. Városi lakosság: 97%.

Főváros: Bruxelles (Brussel, Brüsszel) (1991): 960324. Városok (1991): Antwerpen 467875; Gent 230446; Charleroi 206928.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: I. Baudouin király (1951 óta). kormányfő: Jean-Luc Dhaene (1992. márc. óta). Nemzeti ünnep: júl. 21.

Gazdaság: Pénznem: franc (belga frank) (1993. máj.: 32,66 = 1 USD). GDP (1991): 198,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 19897 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,9%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 2,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,3%. Munkanélküliség (1991): 9,4%. Munkerőmegoszlás: mezőgazdaság 2%; ipar és kereskedelem 26%; szolgáltatás 37%. Export (1991): 118 Mrd USD. (Az export-import adatok Luxemburg külkereskedelmi adatait is tartalmazzák.) Főbb exportcikkek gép, vas, acél, szállítóberendezés, textil, vegyipari termék, élelmiszer, üvegáru, drágakő, csipke, energia. Főbb exportpartnerek Németo. 23%, Franciao. 19%, Hollandia 14%, Nagy-Britannia 8%. Import (1991): 120 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, vegyipari termék, gabona, gyümölcs, élelmiszer, drágakő, ékszer, textil. Főbb importpartnerek: Németo. 24%, Hollandia 17%, Franciao. 16%, Nagy-Britannia 8%, Egyesült Államok 4%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1991): 3479 km; ebből villamosított: 2293 km. Közúti hálózat (1990): 130848 km; ebből autópálya (1991): 1651 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi: 3970317, egyéb gépjármű: 418980. Főbb kikötők: Antwerpen, Zeebrugge, Gent. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,2; rádió: 2,2; telefon: 2,1. Napilap (1990): 213/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 81 év. Születés (1991): 12,0‰. Halálozás (1991): 11,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 108. Egy orvosra jutó lakosok: 317.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 98%. Iskolakötelezettség: 6–18 éves korig.

Az Európai Gazdasági Közösségek megteremtésénél jelentős szerepet játszó államban a 60-as évektől felerősödik a flamand–vallon szembenállás. 1977-től a 2 régió és a főváros autonómiát kap. Leo Tindemans, majd Wilfried Martens kormányai folyamatosan növelik a jogköröket. 1984-re a nyelvi közösségek helyi parlamentet kapnak. Ezek többek között a kultúra és az egészségügy területén törvényeket hozhatnak. Az 1985-ös parlamenti választások után újra a flamand Keresztény Néppárt győz, Martens alakít kormányt. Súlyos a gazdasági helyzet, kommunista akciószervezet végez robbantásokat NATO-berendezések ellen, 1988-ban 6 hónapon át nincs kormány. Majd újra Martens alakít ötpárti koalíciót. 1991-ben a kiéleződő flamand–vallon ellentétek és egy fegyverreladási botrány miatt a kormány lemond. A nov.-i választások után 1992-ben a flamand kereszténydemokrata Jean-Luc Dhaene áll a kormány élére. Júl.-ban a parlament elfogadja a maastrichti szerződést. 1993. febr.-ban az új alkotmány szövetségi állammá változtatja az országot. Márc.-ban kormányválság robban ki a négypárti koalícióban, csak ápr.-ra jön létre megegyezés a költségvetési kiadások megnyirbálásáról.

BELIZE

Közép-Ameika

Földrajz: Terület: 22965 km², Magyarországnak kb. egynegyede. Fekvés: Közép-Amerika K-i partvidékén. Szomszédai: Mexikó (É), Guatemala (Ny, D). Felszín: több mint fele mocsaras, lagúnás síkság, amely értékes trópusi fákkal borított dombvidékbe megy át. Legmagasabb pont: Victoria Peak (1122 m). Legjelentősebb folyók: Belize, New River.

Néesség: Lakosság (1991): 191800. Életkor szerint: 0–14: 44,6%; 15–59: 47,8%; 60–: 7,6%.

Népsűrűség: 8/km². Etnikai csoportok: fekete 38%; indián 24%; mesztic 19%; mulatt 12%; kínai és indiai 5%; fehér 2%. Nyelvek: angol (hiv.), spanyol, kreol dialektusok. Vallások: r. kat. 62%, protestáns 28%. Főváros: Belmopan (19189): 5276. Városok (*1989): Belize City 43621; (*1986): Dangriga 7500; Corozal 6000.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Elmire Minita Gordon főkormányzó képvisel (1981 óta) **Kormányfő:** George Cadle Price (1989. jan. óta). Nemzeti ünnep: szept. 10., szept. 21.

Gazdaság: Pénz: dollar (belizei dollár) (1993. máj.: 1,99 = 1 USD). GNP (1990): 373 M USD.

GNP/fő (1990): 1990 USD. Gazdasági növekedés (1991): 6%. Fogyasztói árváltozások (1991): 5,6%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 50%; ipar és kereskedelem 15%. Export (1991): 120 M USD.

Főbb exportcikkek: cukor, hús, ruhanemű, citrusfélék, hal. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült

Államok 39%, Nagy-Britannia 29%. Import (1991): 223 M USD. Főbb importcikkek: gép, élelmiszer, iparcikk, vegyipari termék. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 54%, Nagy-Britannia 10%.

Közlekedés: Közúti hálózat: 1600 km. Gépjárművek (1988): 14014. Fő kikötő: Belize City.

Hírközlés: Telefon (1989): 14000.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 67; nők: 72 év. Születés (1991): 38,0‰.

Halálozás (1991): 5,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 35,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 366.

Egy orvosra jutó lakosok: 2046.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 93%. Iskolakötelezettség: 9 év.

A 17. sz.-ban birt telepések foglalják el a spanyoloktól a területet. 1964-ig gyarmat, akkor önkormányzatot, 1981. szept. 21-én teljes függetlenséget kap. A Nemzetközösség tagja. Az 1989-es választások után George Cadle Price veszi át a kormány vezetését. Sikerül megegyezni Guatemalával, hogy mondjon le bekebelezési törekvéseiről.

BELORUSSZIA

Belorusz Köztársaság

Belarusz (belorusz nyelven)

Kelet-Európa

Földrajz: Terület: 207600 km², Magyarországnál több mint 2-szer nagyobb. Szomszédai: Lettország, Litvánia (É), Lengyelország (Ny), Ukrajna (D), Oroszország (K). legmagasabb pont: Gora Dzserzsinszkaja (346 m). Legjelentősebb folyók: Dnyepr, Pripjat, Nyeman.

Néesség: Lakosság (1990): 10250000. Népsűrűség: 49/km². Etnikai csoportok: belorusz 77,9%; orosz 13,2%; lengyel 4,1%; ukrán 2,9%. Vallások: pravoszláv, r. kat., zsidó. Városi lakosság: 66%.

Főváros: Minszk (1989): 1590000. Városok (1989): Gome. 1 500000; Mogilev 360000; Vityebszk 350000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Sztanyiszlav Suskevics (1991. szept. óta). **Kormányfő:**

Vjacseszlau Kebics (1991 óta). Nemzeti ünnep: aug. 28.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 2497 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 5590 km. Közúti hálózat (1990): 92000 km: ebből burkolt: 60900 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak: 138300. Orvosok 41400.

A 18. sz. óta Oroszországhoz tartozó terület. 1919 óta Belorusz SZSZK, 1922-től a Szovjetunió tagköztársasága, 1945-től az ENSZ külön szavazattal bíró tagállama. 1991-ben a helyi legfelsőbb tanács függetlenségi nyilatkozatot fogad el. Az addigi elnök, Nyikolaj Dementaj visszalép, utóda Sztanyiszlav Suskevics. Dec.-ben a köztársaság a szláv nemzetközösség alapító tagja, fővárosában kap helyet a koordinációs központ. 1992-ben felszabadítják az árakat, elszabadul az infláció. A rubel mellett helyi pénz is megjelenik. az atomfegyvereket Oroszországba szállítják.

BENIN

Benini Köztársaság

République du Bénin (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 122622 km², Magyarországnál kb. egyharmaddal nagyobb. Fekvés: A Guineai-öböl partján. Szomszédai: Togo (Ny), Burkina Faso, Niger (É), Nigéria (K). Felszín: Óserdővel borított parti síkság; É-on szavannás domb- és hegyvidék.

Néesség: Lakosság (1990): 4741000. Életkor szerint: 0–14: 46,5%; 15–59: 49,0%; 60–: 4,5%.

Népsűrűség: 42/km². Etnikai csoportok: szudáni (fon 47%, adja 12%, bariba 10%); joruba 9%; bargu, fulbe, hausza. Nyelvek: francia (hiv.), fon, adja, bariba, joruba, somba, aizo. Vallások: törzsi vallású 61%, r. kat. 22%, mohamedán 15,3%. Városi lakosság: 38%. Főváros: Porto Novo (*1984): 163876. Városok (1984): Cotonou 477967; Parakou 92386; Abomey 53000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Nicéfor Szoglo (1991. apr. óta). Nemzeti ünnep: aug. 1.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GDP (1991): 1,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 400 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 2,8%.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 3,4. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1988): 2,1.

Munkaerőmegoszlás: mezőgazdaság 60%; kereskedelem és szolgáltatás 38%. Export (1990) I 93 M USD. Főbb exportcikkek: gyapot, kakaóbab, kávé, palmaolaj, ricinus. Főbb exportpartnerek: közös piaci országok 93%. Import (1990): 483 M USD. Főbb importcikkek: textil, közlekedési eszköz, gép, vas- és acéláru, kőolajtermék. Főbb importpartnerek: közös piaci országok 40%, Egyesült Államok 15%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 579 km. Közúti hálózat (1985): 7445 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 2740; egyéb gépjármű: 567. Fő kikötő: Cotonou. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 281; rádió: 14. Napilap (1990): 3/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 49, nők: 52 év. Születés (1991): 49,0‰. Halálozás (1991): 16,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,7%. Csecsemőhalandóság (1991): 119‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 749. Egy orvosra jutó lakosok: 16025.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 28%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A Francia Ny-Afrikában korábban Dahomey néven ismert terület 1960. aug. 1-jén kap teljes függetlenséget. A függetlenség utáni 6. puccs során Ahmed Kerekou veszi át a hatalmat. Az ország nevét 1975-ben változtatják Beninre. 1989-ben a népköztársaságból köztársaság lesz, törlik az alkotmányból a marxizmus-leninizmus kitétel. Az új kormányfő Nicéfor Szoglo korábbi ellenzéki politikus, a Világbank volt tisztviselője.

BHUTÁN

Bhutáni Királyság

Druk Yul (dzongkha nyelven)

Dél-Ázsia

Földrajz: Terület: 46500 km², Magyarországnak kb. a fele. Fekvés: A Himalája K-i részén. Szomszédai: India (Ny, D), Kína (É). Felszín: Nagy része magas hegység: folyóvölgyekkel, kisebb medencékkel tagolt, erdős, sziklás terület. D-i része dombvidék. Legmagasabb pont: Kulhagangri (7554 m.)

Néesség: Lakosság (1990): 1443000. Életkor szerint: 0–14: 39,8%; 15–59: 53,8%; 60+: 6,4%.

Népsűrűség: 31/km². Etnikai csoportok: bhotia 60%; nepáli 25%; leptsa, indiai. Nyelvek: dzongkha (hiv.), bumthangkha, tibeti nyelvek, angol. Vallások: buddhista 75%. Főváros: Thimbu (1991): 27000. Város: Phuntsholing 20000.

Államforma: monarchia, indiai védnökség alatt. Állam- és kormányfő: Zsigme Szingje Vangcsuk király (1972. dec. óta). Nemzeti ünnep: dec. 17.

Gazdaság: Pénznem: ngultrum (1993. máj.: 30,99 = 1 USD). GNP (1990): 273 M USD. GNP/fő (1990): 172 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 9,7%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 6,8. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 93%. Export (1989): 70 M USD. Főbb exportcikkek: fa, kézműipar cikk, ásvány. Fő exportpartner: India 93%. Import (1991): 1341 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, közszükségleti cikk. Fő importpartner: India 67%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1990): 2336 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 5660; egyéb gépjármű: 1504. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 64; telefon. 675.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 50; nők: 48 év. Születés (1991): 37,0 ‰. Halálozás (1991): 17,0 ‰. Népeség-növekedés (1991): 2,0 ‰. Csecsemőhalandóság (1991): 139,0 ‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1457. Egy orvosra jutó lakosok: 9736.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 15%.

A volt brit protektorátus 1949-ben Indiával köt szerződést, amelyben lemond külképviseleti jogairól. 1971 óta önálló. Az abszolút monarchia 1969 után demokratikusabb formát ölt, a „sárkánykirály” – Zsigme Szingje Vangcsuk – azonban továbbra is számtalan hatáskört élvez.

BISSAU-GUINEA

Bissau-Guineai Köztársaság

República de Guiné-Bissau (portugálul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 36125 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer kisebb. Fekvés: Ny-Afrika atlanti-óceáni partvidékén. Szomszédai: Szenegál (É), Guinea (K, D). Felszín: Tagolt partvidékén mocsaras, erdős síkság; az ország belsejében alacsony dombvidék. Legmagasabb pont: 210 m. Legjelentősebb folyók: Géba, Corubai, Kayanga.

Néesség: Lakosság (*1990): 981000. Népsűrűség: 27/km². Etnikai csoportok: bantu (balante 30%, fulbe 23%, mandingo 3%, manjaka 14%); portugál 7%. Nyelvek: portugál (hiv.), portugál-kreol (crioulo), szudáni. Vallások: törzsi vallású 65%, mohamedán 30%, r. kat. 5%. Városi lakosság: 27%. Főváros: Bissau (*1988): 125000. Városok: Bafatá 13400; Gabu 7800.

Államforma: köztársaság. Államfő: João Bernardo Vieira (1980. nov. óta). Kormányfő: Carlos Correia (1991. nov. óta). Nemzeti ünnep: szept. 24.

Gazdaság: Pénznem: guineai peso (1993. máj.: 5019,12 = 1 USD). GNP (1990): 176 M USD. GNP/fő (1990): 180 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 3,7%. védelmi kiadások a GDP %-ában (1987): 3,3. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 90%. Export (1989): 14 M USD. Főbb exportcikkek:

földimogyoró, hal, pálmamag, gyapot. Fő exportpartner: Portugália 35%. Import (1989): 69 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, nyersanyag, gép. Főbb importpartnerek: Olaszo. 27%, Portugália 20%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1982): 5058 km. Gépjárművek (1982): 4100. Főbb kikötők: Bissau, Bolama, Cacheu. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 27. Napilap (1988): 7/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 45; nők: 48 év. Születés (1991): 42,0‰. Halálozás (1991): 18,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,4%. Csecsemőhalandóság (1991): 125,0‰. Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 36%. Iskolakötelezettség: 4 év.

A volt portugál gyarmat, majd tengeren túli megye 1973. szept. 24-én válik függetlenné. Portugália 1974-ben ismeri el. Az 1980. után az egyetlen párt élén elnöklő Joao Bernardo Vieira-t többször megerősítik hivatalában. 1991-ben bevezetik a többpártrendszert, az elnök kormányfőt nevez ki.

BOLÍVIA

Bolíviai Köztársaság

República de Bolivia (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 1098581 km², Magyarországnál kb. 12-szer nagyobb. Fekvés: Az Andok középső részében. Szomszédai: Peru, Chile (Ny), Argentína, Paraguay (D), Brazília (É, Ny). Felszín: Ny-i részén az Andok hegyláncai 4000 m magas felföldet zárnak körül; K-en alacsonyabb hegy- és dombvidék (Yungas), melyet szavannás, őserdős dombság és síkság vált fel. Legmagasabb pont: Jankho Uma (7010 m). Legjelentősebb folyók: Madeira, Rio Grande, Beni. Legnagyobb tavak: Titicaca-tó, Poopó-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 7314000. Életkor szerint: 0–14: 42,1%; 15–59: 52,4%; 60–: 5,5%.

Népsűrűség: 7/km². Etnikai csoportok: mesztic 31; kecsua indián 25%; aimara indián 17%; kreol, fehér 15%. Nyelvek: spanyol (hiv.), kecsua, aimara, guarani. Vallások: r. kat. 92,5%, protestáns.

Városi lakosság: 51%. Főváros: La Paz (1989): 1050000; jogilag főváros: Sucre (1989): 95700.

Városok (1990): Santa Cruz de la Sierra 669000; Cochabamba 413600; Oruro 208000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Jaime Paz Zamora (1989. júl. óta). Nemzeti ünnep: aug. 6.

Gazdaság: Pénznem: boliviano (1993. máj.: 4,21 = 1 USD). GDP (1991): 6,9 Mrd USD. GDP/fő (1991): 914 USD. Gazdasági növekedés (1991): 4,1%. adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,6. adósságszolgálat az export %-ában (1991): 30. Adósság/fő (1991): 630 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 3,0. Fogyasztói árváltozások (1991): 21%. Munkanélküliség (1990): 19,9%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 50%; ipar és kereskedelem 10%. Export (1991): 760 M USD. Főbb exportcikkek: földgáz, ón, volfrám, cink, ólom, arany, ezüst, kőolaj, cukor, kávé. Főbb exportpartnerek: Argentína 31%, Egyesült Államok 19%. Nagy-Briannia 12%. Import (1991): 804 M USD. Főbb importcikkek: ipari berendezés, gép, közlekedési eszköz, iparcikk, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 24%, Brazília 15%, Chile 14%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1987): 3642 km. Közúti hálózat (1984): 41000. Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 83000; egyéb gépjármű: 150000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 16; rádió: 1,8; telefon: 37. Napilap (1986): 36/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 59; nők: 64 év. Születés (1991): 34‰. Halálozás (1991): 19,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 83‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 472. gy orvosra jutó lakosok: 1595.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 78%. Iskolakötelezettség: 7–14 éves korig.

Az 1825-ben Spanyolországtól függetlenné vált államban azóta átlagban minden évre jut egy-egy puccs, a stabilitás a 90-es évekre áll helyre. 1962 után néhány hónapot leszámítva katonák

irányítanak. 1982-ben civil elnöknek adják át a hatalmat. Az 1985-ös választásokon civil, Victor Paz Estenssoro győz. 1986-ban amerikai katonák intéznek támadást a kokaintermelők ellen. 1989-ben több választási forduló után Jaime Paz Zamora lesz az elnök. Folytatja elődje sikeres gazdaságpolitikáját. Az Andok Paktum 5 országának képviselői a fővárosban megállapodnak, hogy 1993-tól vámmentes övezetet hoznak létre.

BOSZNIA-HERCEGOVINA

Bosznia-Hercegovina Köztársaság
Republika Bosna i Hercegovina (szerbhorvátul)
Délkelet-Európa

Földrajz: Terület: 51129 km², Magyarországnak több mint a fele. Fekvés: Szomszédai: Horvátország (Ny, D), Jugoszlávia (K, É). Felszín: É-on síkság, középső részén dombos, D-en hegyvidék. Legmagasabb pont: Plocno (2228 m). Legjelentősebb folyók: Sava (Száva), Bosna, Vrbas. Legnagyobb tó: Jablonicko Jezero.

Néesség: Lakosság (1989): 4479000. Népsűrűség: 86/km². Etnikai csoportok: bosnyák 43,7%; szerb 31,3%; horvát 17,3%; jugoszláv 7,6%. Nyelvek: szerb, horvát. Vallások: mohamedán 40%, görögkeleti 33%, r. kat. 19%. Főváros: Sarajevo (Szarajevó) (1989): 449000. Város (1981): Banja Luka 183618.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Alija Izetbegović (1990. nov. óta). **Kormányfő:** Mile Akmadžić. **Gazdaság:** Pénz: dinar (új dinár) (1993. máj.: 61211 = 1 USD); horvát dinár (1993. máj.: 1919 = 1 USD); bosznia-hercegovinai dinár. **GDP/fő (1990):** 1600 USD.

A 400 éven át török irányítás alatt álló terület az I. világháború után a jugoszláv szövetséghez csatlakozik. Az 1990-es választásokon 38 párt indul, a muzulmán Demokratikus Akciópárt és a Szerb Demokrata Párt szerzi meg a legtöbb képviselői helyet. A parlament 1991. okt. 15-én nyilvánítja ki az ország függetlenségét. 1992. jan.-ban a törvényhozók népszavazást hirdetnek meg a függetlenségről. A szerb lakosság vezetője, Radovan Karadžić ezt hadüzenetek nyilvánítja. A márc.-i népszavazáson a szavazók 99,43%-a a függetlenség mellett teszi le voksát. Ezután a 3 népcsoport – a szerbek, a horvátok és a muzulmán bosnyákok – egyre több összetűzésbe kerül egymással. Az elvileg háromfelé osztott országban apr.-tól mindenfelé szólnak a fegyverek. A lakosság egyharmadát kitevő szerbek kikiáltják a boszniai szerb köztársaságot. A Közös Piac elismeri Bosznia önállóságát. Júl.-ban a horvátok is kinyilvánítják önállóságukat. Eredménytelenül folynak a tárgyalások az ország 10 régióra való felosztásáról. Az ENSZ katonákat küld Szarajevóba. NATO hadihajók járőröznek Montenegro partjai előtt. A szerbek internálótáborokat nyitnak meg, nemzetközi felháborodás kíséri a leleplezett kegyetlenkedéseket. Aug.-ban a BT elfogadja a 770-es határozatot, amely a humanitárius segélyek eljuttatására hív fel. Közben az ENSZ kéksisakosai nem tudják mindenhol eljuttatni a külföldi élelmiszersegélyt, valamint az európai és nemzetközi békeközvetítések többször kudarcot vallanak. 1993. márc.-tól amerikai katonai repülő is bekapcsolódik az éhező lakosság ellátásába. A háború első éve alatt kétszázezren pusztulnak el – nyolcezren Szarajevóban –, százezrek sebesülnek meg, több ezer lányt és asszonyt erőszakolnak meg. Márc.-ban Izetbegović aláírja Vance és Owen, a nemzetközi Jugoszlávia-konferencia 2 elnökének béketervét, amely 10 autonóm régióra osztja az országot, Szarajevó központtal. A boszniai szerb parlament ezt elutasítja. Meghosszabbítják az ENSZ-erők tartózkodását, megkezdődik az első per a háborús bűntettek miatt. Bosznia muzulmán lakosságának tragédiája 1993 tavaszán a világpolitika és a nemzetközi közvélemény legfontosabb témája.

BOTSWANA

Botswanai Köztársaság

Republic of Botswana (angolul)

Dél-Afrika

Földrajz: Terület: 581730 km², Magyarországnál kb. 6,5-szer nagyobb. Fekvés: D-Afrika középső részében. Szomszédai: Namíbia (Ny, É), Zambia (É), Zimbabwe (K), Dél-afrikai Köztársaság (D).

Felszín: Nagy részén a Kalahári-medence sivatagos, félsivatagos területei időszakos tavakkal, mocsarakkal, K-en fennsík és hegyvidék. Legmagasabb pont: Tsodilo (1375 m). Legjelentősebb folyók: Okavango, Limpopo. Legnagyobb tavak: Dow-tó, Ngami-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 1254000. Életkor szerint: 0–14: 44,6%; 15–59: 52,3%; 60–: 3,1%.

Népsűrűség: 2/km². Etnikai csoportok: bantu (8 becsuán törzs) 95%; busman, fehér. Nyelvek: angol (hiv.), setswana és más bantu nyelvek. Vallások: törzsi vallású 85%, protestáns 10%, r. kat. 4%.

Városi lakosság: 25%. Főváros: Gaborone (*1991): 138500. Városok (*1991): Francistown 59100; Selebi-Pikwe 55400; Serowe 46600.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Quett K. J. Masire (1980 óta). Nemzeti ünnep: szept. 30.

Gazdaság: Pénznem: pula (1993. máj.: 2,33 = 1 USD). GNP (1990): 2,56 Mrd USD. GNP/fő 1990): 2040 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 9,9%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 4,4.

Védelmi kiadások a költségvetés %-ában (1991): 3,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 11,8%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 70%. Export (1991): 2,7 Mrd USD. Főbb exportcikkek:

gyémánt, réz, nikkel, szén, arany, hús. Főbb exportpartnerek: európai országok 67%, Egyesült Államok 17%, D-afrikai Közt. 7%. Import (1991): 2,2 Mrd USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, dohány, gép, közlekedési eszköz, textil, energia. Fő importpartner: D-afrikai Közt. 88%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 705 km. Közúti hálózat (1992): 15000 km; ebből burkolt: 2000 km.

Gépjárművek (1991): személygépkocsi: 26000; egyéb gépjármű: 47000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 8. Napilap (1989): 22/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 59; nők: 65 év. Születés (1991): 36‰.

Halálozás (1991): 9,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,7‰. Csecsemőhalandóság (1991): 43,0‰.

Kórházi ágyak (1990): 5022. Egy orvosra jutó lakosok: 7185.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 80%.

Becsuánaföld, a korábbi brit gyarmat, majd protektorátus 1966. szept. 30-án válik függetlenné.

Botswana néven a Nemzetközösség tagja lesz. Gazdaságilag függ D-Afrikától. Az 1965-ös alkotmány a parlament mellett a törzsfőknek is jogokat ad. Quett Masire 1980 óta elnök, 1984-ben és 1989-ben újraválasztják. A D-afrikai zavargások a 90-es években többször átcsapnak az ország területére.

BRAZÍLIA

Brazil Szövetségi Köztársaság

República Federativa do Brasil (portugálul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 8511999 km², Magyarországnál kb. 91-szer nagyobb. Fekvés: D-Amerika K-i felében. Szomszédai: Francia Guayana, Suriname, Guyana, Venezuela (É), Kolumbia, Peru, Bolívia, Paraguay, Argentína (Ny), Uruguay (D).

Felszín: Egyharmad részén az Amazonas-alföld trópusi őserdői: Nagyobbik részén a Brazil-felföld hegyei közt fennsíkok; ezeket 2000–2500 m magas hegyvonulatok választják el a parti síkságtól. Legmagasabb pont: Neblina (3139 m). Legjelentősebb

folyók: Amazonas, Juruá, Purús. Legnagyobb tavak: Mirim-tó, Furnas-víztározó.

Néesség: Lakosság (*1991): 153322000. Életkor szerint: 0–14: 35,2%; 15–59: 57,7%; 60–: 7,1%.

Népsűrűség: 18/km². Etnikai csoportok: fehér 54,8%; mulatt, mesztic 38,4%; fekete 5,8%; indián, japán. Nyelvek: portugál (hiv.), angol. Vallások: r. kat. 88%, protestáns 6,6%, zsidó 2%, törzsi vallású 2%. Városi lakosság: 75%. Főváros: Brasilia (*1991): 1841000. Városok (*1991): Sao Paulo 1522100 (A); Rio de Janeiro 10190000 (A); Belo Horizonte 3056000 (A):

Államforma: szövetségi köztársaság. Állam- és kormányfő: Itamar Franco (1992. dec. óta). Nemzeti ünnep: szept. 7.

Gazdaság: Pénznem: cruzeiro (1993. máj.: 32372,8 = 1 USD). GDP (1991): 458 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2992 USD. gazdasági növekedés (1991): 0,9%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 3. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 35. Adósság/fő (1991): 733 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 2,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 441%. Munkanélküliség (1991): 5,0%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 31%; ipar és kereskedelem 25%; szolgáltatás 42%. Export (1991): 32 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kávé, cukor, szójabab, gép és berendezés, vasérc, közlekedési eszköz. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 20%, japán 9%, Németo. 9%. Import (1991): 21 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersolaj, gép, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 24%. Németo. 9%, Argentína 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1988): 27139 km (2145 km teherszállító vasút); ebből villamosított: 1609 km. Közúti hálózat (1988): 1675735 km. Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 14 M; egyéb gépjármű: 1,6 M. Főbb kikötők: Rio de Janeiro, Santos. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4; rádió: 2,5; telefon: 11. Napilap (1988): 55/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 62; nők: 68 év. Születés (1991): 26,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,9‰. Csecsemőhalandóság (1991: 67,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 285. Egy orvosra jutó lakosok: 684.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 81%. Iskolakötelezettség: 7–14 éves korig.

A korábbi portugál gyarmaton a gazdasági csoda éveit egybeesnek az 1964-től 2 évtizeden át tartó katonai kormányzat idejével. A kezdetben diktatórikus kormányzás 1979-től fokozatosan enyhül. Ernesto Geisel tábornokot akkor Baptista Figueiredo tábornok követi az elnöki székben. Fokozatos az áttérés a polgári kormányzatra. Szűk körű választótestület nevezi ki az első polgári elnököt. Tancredo Neves azonban beiktatása előtt, 1985-ben meghal. Funkcióját így alelnöke, José Sarney örökli. A nagyszabású gazdasági program – új pénz bevezetése – idővel elakad. Ám a magas infláció ellenére is látványos exportsikereket könyvelnek el. 1988-ban a nemzetgyűlés 5 évben határozza meg az elnöki periódus időtartamát, a korábbi 6 helyett. Új alkotmányt fogadnak el. 1989-ben az első általános választást tartják, 29 éves szünet után. A győztes Fernando Collor de Mello, a jobboldal 40 éves jelöltje. Alulmarad Lula, a népszerű szakszervezeti vezető. Az új elnök inflációellenes terve és az Argentínával 1995-től életbe léptetendő közös piaci elképzelése lassan megvalósul. 1992-ben a nemzetközi figyelem az Amazonas vidékére fordul, a természet és a még megmaradt bennszülött kultúra védelmére. Az elnök pénzügyi botrányokba keveredik, tömegtüntetések követelik lemondását. A szenátusi határozat előtt maga mond le. Utóda alelnöke, aki folytatni kívánja a látványos gazdasági sikereket. Az 1993. ápr.-i népszavazás az elnöki köztársaság intézményeit erősíti meg, elveti a monarchia bevezetésének ötletét.

BRUNEI

Brunei Állam

Brunei Danussalaam (malájul)

Dél-Ázsia

Földrajz: Terület: 5765 km², Magyarországnál kb. 16-szor kisebb. Fekvés: Borneó-sziget ÉNy-i partján; Sarawak malaysiai állam veszi körül, 2 részre osztva az országot. Felszín: Nagy része parti síkság; DK-en 1500 m átlagmagasságú közephegység. Legmagasabb pont: Bukit Pago (1850 m).

Legjelentősebb folyó: Brunei.

Néesség: Lakosság (1991): 259000. Népsűrűség: 45/km². Etnikai csoportok: maláj 50%; kínai 26%; dajak. Nyelvek: maláj (hiv.), kínai, angol. Vallások: mohamedán 63%, buddhista 14%, keresztény 10%. Városi lakosság: 59%. Főváros: Bandar Seri Begawan (1986): 56300. Városok (1988): Seria 23415; Kuala Belait 19335.

Államforma: független szultanátus. Állam- és kormányfő: Muda Hassan al-Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah szultán (1967 óta). Nemzeti ünnep: febr. 23., júl. 15.

Gazdaság: Pénznem dollar (brunei dollár) (1993. máj.: 1,63 = 1 USD). GDP (1989): 3,1 Mrd USD. GDP/fő (1989): 9600 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1%. Fogyasztói árváltozások (1991): 1,8%. Export (1991): 2,2 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, földgáz, kőolajtermék. Főbb exportpartnerek: Japán 53%, Nagy-Britannia 12%, K-Korea 9%, Egyesült Államok. Import (1991): 1,71 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, iparcikk, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Szingapúr 35%, Nagy-Britannia 26%, Svájc 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 19,3 km ipari vasút. Közúti hálózat (1990): 2248 km; ebből burkolt: 1107 km. gépjárművek (1990): személygépkocsi: 107799; egyéb gépjármű (11823. Fő kikötő: Bandar Seri Begawan. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,7; rádió: 3; telefon: 6.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 74; nők: 77 év. Csecsemőhalandóság (1991): 10,0‰. Kórházi ágyak (1990): 1893. Orvosok (1990): 171 (30 fogorvos).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1987): a fiatalok 95%-a.

Az egykor erős szultanátus, majd brit befolyás alatt álló terület 1963-ban maláj lakossága ellenére elutasítja, hogy Malaysiához csatlakozzék. Bár a szultán 1959-ben alkotmányt ad népének, azóta is abszolut módon uralkodik. 1986-ban megkoronázzák. Az olajnak köszönhetően a szultán a világ egyik leggazdagabb államában uralkodik, amely hivatalosan csak 1984. jan. 1-je óta független.

BULGÁRIA

Bolgár Köztársaság

Republika Balgarija (bolgárul)

Európa

Földrajz: Terület: 110993 km², Magyarországnál egyötöddel nagyobb. Fekvés: A Balkán-félsziget K-i részén, a Fekete-tenger partján. Szomszédai: Románia (É), Makedónia (NY), Görögország, Törökország (D). Felszín: Három egység: É-on a Duna menti táblás vidék, középen a Balkán-hegység, melyet medencesor választ el a Rila-Rodope-masszívumtól. Legmagasabb pont: Muszala (2925 m). Legjelentősebb folyók: Dunav (Duna), Marica, Iszkar. Legnagyobb tavak: Burgaszi-tó, Iszkar-víztároló, Sztuden-Kladenec-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 8991000. Életkor szerint: 0–14: 20,6%; 15–59: 60,5%; 60–: 18,9%.

Népsűrűség: 81/km². Etnikai csoportok: bolgár 92%; török 5%; cigány 2,5%. Nyelvek: bolgár (hiv.), török, görög. Vallások: görögkeleti, mohamedán. Városi lakosság: 68%. Főváros: Szófia (1990): 1141140. Városok (1990): Plovdiv 379100; Várna 314900; Burgasz 205000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Zseljo Zselev (1990. aug. óta). Kormányfő: Ljuben Brov (1992. dec. óta). nemzeti ünnep: márc. 3., szept. 9.

Gazdaság: Pénznem: leva (1993. máj.: 24,14 = 1 SD). GDP (*1991): -16,7%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 5,7. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 42. Adósság/fő (1991): 1444 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1988): 12,7. Fogyasztói árváltozások (1991): 334%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 20%; ipar 33%. Export (1991): 3,4 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gép, élelmiszer, iparcikk, üzemanyag, fém, ásvány, vegyipari termék. Főbb exportpartnerek (1989): Szovjetunió 63%, NDK 5%. Import (1991): 2,7 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, kőolajtermék, vegyipari termék. Főbb importpartnerek

(1989): Szovjetunió 57%, NDK 7%, NSZK 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 4294 km; ebből villamosított: 2609 km. Közúti hálózat (1989): 33766 km; ebből autópálya (1991): 295 km. Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 1,1 M; egyéb gépjármű: 599000. Főbb kikötők: Burgasz, Várna. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5,3; rádió: 3,6; telefon: 3,6; Napilap (1988): 316/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 76 év. Születés (1991): 13,0‰. Halálozás (1991): 12,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 13,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 103. Egy orvosra jutó lakosok: 319.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 98%. Iskolakötelezettség: 8 év.

Todor Zsivkovot, a Bolgár KP főtitkárát 1954-ben választják – akkor még – első titkárnak. A világon kevesen maradnak olyan sokáig hivatalukban, mint ő. Az ország külkereskedelmének kilenczetedét a Szovjetunióval bonyolítja. 1985–86-ban a lakosság egytizedét kitevő török kisebbséget erőszakkal próbálják meg asszimilálni. A 80-as évek végén gazdaságélénkítő programot fogadnak el, 8 évben maximálják a vezetők hivatali idejét. 1989-ben 100 ezer török nemzetiségű lakos hagyja el az országot. Zsivkov lemond, helyére Petar Mladenov kerül. 1990-ben rendkívüli pártkongresszus megszünteti a hagyományos vezető szervezetet. A Bolgár Szocialista Párttá átalakult kommunista párt győz a választásokon, az ellenzéki Demokratikus Erők Szövetsége a 2. helyet szerzi meg. Mladenov lemondása után Zseljo Zselevet, az ellenzéki filozófust választja a parlament elnöké. Új kormány alakul, felszabadítják az árakat, de több száz %-os infláció alakul ki. 1991-ben Zsivkov ellen per indul, 2 évvel később hirdetik ki a 10 éves büntetést. Új, pluralista politikát hirdető alkotmányt fogadnak el. Az általános választásokat a Demokratikus Erők Szövetsége nyeri a Bolgár Szocialista Párt előtt, 3. a törökök pártja, a Mozgalom a Jogokért és a Szabadságért. Az új kormányfő, Filip Dimitrov a korábbi ellenzék soraiból kerül ki. Az Egyesült Államok megadja a legnagyobb kedvezményt az országnak. Az 1992. jan.-i elnökválasztásokon Zseljo Zselev győz. Megindul a privatizáció, feloszlatják a mezőgazdasági szövetkezeteket, de a nyugati tőke csak mérsékelten érdeklődik a beruházások iránt. Ősszel felbomlik a demokrata erők parlamenti egysége, így a volt kommunisták frakciója a legerősebb. Dec.-ben új kormányt iktatnak be a támogatásukkal.

BURKINA FASO

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 274000 km², Magyarországnál kb. 3-szornagyobb. Fekvés: Afrika ÉNy-i részében, a Szaharától D-re. Szomszédai: Mali (ÉNy), Niger (ÉK), Benin, Togo, Ghána, Elefántcsontpart (D). Felszín: Szavannás, sík- és dombvidék, É-on sztyepp. Legmagasabb pont: 749 m. Legjelentősebb folyók: Fehér-Volta, Fekete-Volta.

Néesség: Lakosság (1990): 9106000. Népsűrűség: 33 km². Etnikai csoportok: moszi 48%; fulbe 10%; lobi-dagari 7%; mandingo 7%; bobo 7%. Nyelvek: francia (hiv.), diula, moré, voltai, bantu nyelvek. Vallások: törzsi vallású 45%, mohamedán 42%, r. kat. 12%. Városi lakosság: 9%.

Főváros: Ougadougou (1985): 442223. Városok (1985): Bobo-Dioulasso 231162; Koudougou 61670. Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Blaise Compaoré (1987. okt. óta). Nemzeti ünnep: aug. 4.

Gazdaság: Pénznem CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (1990): 2,95 Mrd USD. GNP/fő (1990): 330 USD. Gazdasági növekedés (1980K90): 4,1%.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 6,4. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1988): 2,7.

Fogyasztói árváltozások (1991): -0,5%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 82%. Export (1990): 160 M USD. Főbb exportcikk: arany, gyapot. Főbb exportpartnerek: Franciaország 26%, Kína 25%, Elefántcsontpart 15%. Import (1990): 480 M USD. Főbb importcikk: élelmiszer, iparcikk, jármű,

gép. Főbb importpartnerek: Franciaország. 29%, Elefántcsontpart 22%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 729 km. Közúti hálózat: 13134 km. Gépjárművek (1983): személygépkocsi: 21000; egyéb gépjármű: 6600. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 210; rádió: 44; telefon: 482. Napilap (1989): 1/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 52; nők: 53 év. Születés (1991): 50,0‰. Halálozás (1991): 16‰. Népeség-növekedés (1991): 3,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 119,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1359. Egy orvosra jutó lakosok: 29914.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 18%. Iskolakötelezettség: 7–13 éves korig.

A „becsületes emberek országa” – így a név –, a korábbi Felső-Volta határait többször tologatják, mígnem 1960. aug. 5-én függetlenné válik. A sorozatos puccsok után csak Thomas Sankara 1983-as hatalomátvétele után tér vissza a nyugalom. Egy évvel később megváltozik az ország neve. 1986-ban 3 fős koordinációs tanács veszi át a parlament jogköreit. 1985-ben határháború tör ki Malival, 1986-ban a felek békét kötnek. 1987-ben államcsínnyel kerül hatalomra Blaise Compaoré, 1991-ben választások egyetlen jelöltként erősítik meg hivatalában. Sankarát kivégzik. Az ellenzéki „nemzeti konferencia” vezetői is bekerülnek 1992. máj.-tól az új parlamentbe, kormányba. A kormányfő az elnök pártjából kerül ki, de gazdasági szakértőként szerez hírnevet.

BURUNDI

Burundi Köztársaság

République de Burundi (franciául)

Republika y'Uburundi (kirundi nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 27384 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Fekvés. K-Afrika középső részén. Szomszédai: Ruanda (É), Zaire (Ny), Tanzánia (K). Felszín: K-en magasság, dombvidék; Ny-on hegyvidék, amely meredeken csatlakozik a Tanganyika-tó árkához. Legmagasabb pont: Mweri (2670 m). Legjelentősebb folyók: Ruzizi, Ruvyironza, Ruvuvu. Legnagyobb tó: Tanganyika-tó.

Népeség: lakosság (1990): 5470000. Életkor szerint: 0–14: 45,1%; 15–59: 50,1%; 60–: 4,8%.

Népsűrűség: 196/km². Etnikai csoportok: bantu (hutu) 80%; tuszi 14%; twa (pigmeus) 1%.

Nyelvek: francia (hiv.), kirundi (hiv.), szuahéli. Vallások: r. kat. 60%, törzsi vallású 35%, protestáns 4%, mohamedán 1%. Városi lakosság: 6%. Főváros: Bujumbura (1986): 272600. Város (1986):

Gitega 95300.

Államforma: köztársaság. Államfő: Pierre Buyoya (1987. szept. óta). Kormányfő: Adrien Sibomana (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: júl. 1.

Gazdaság: Pénznem: franc (burundi frank) (1993. máj.: 230,24 = 1 USD). GNP (1991): 1,15 Mrd USD. GNP/fő (1990): 210 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 4,2%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 43,6. Védelmi kiadások a költségvetés %-ában (1990): 19. Fogyasztói árváltozások (1991): 8,9%. Export (1991): 203 M USD. Főbb exportcikkek: kávé, tea, gyapot, bőr, érc. Főbb exportpartnerek: Németo. 31%, Belgium 20%. Import (1990): 235 M USD. Főbb importcikkek: textil, gép, jármű, élelmiszer, kőolaj, iparcikk. Főbb importpartnerek: NSZK, Belgium, Franciaország. Közlekedés: Közúti hálózat (1982): 5144 km; ebből burkolt: 310 km. Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 10000; egyéb gépjármű: 9000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 45; telefon: 551. Napilap (1987): 1/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 50; nők: 54 év. Születés (1991): 48‰.

Halálozás (1991): 15‰. Népeség-növekedés (1991): 3,3‰. Csecsemőhalandóság (1989): 114,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 724. Egy orvosra jutó lakosok: 18365.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 40%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A németek, belgák kormányozta, később népszövetségi mandátum, majd ENSZ gyámsági terület

1962.júl. 1-jén válik függetlenné. A 60-as években kezdődő hatalmi harcok 1972-ben kiéleződnek, a kormánycsapatok és a lázadók ütközeteiben 120 ezren halnak meg. A győztest a hadsereg 1976-ban megbuktatja. Jean-Baptiste Bagazát 1987-ben szintén a hadsereg távolítja el hivatalából. Pierre Buyoya őrnagy katonái 1988-ban legalább 5 ezer parasztot ölnek meg a zavargások utáni megtorlás során, 1991-ben újabb zavargások következnek. 1992. márc.-ban az elnök puccskísérletet hiúsít meg. Népszavazás erősíti meg az elnököt hivatalában és fogad el új alkotmány, amely lassú demokratizálódást ír elő. A lakosság többségét kitevő, korábban lázadó hutuk állíthatják ki a kormányfőt.

CHILE

Chilei Köztársaság

República de Chile (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület 756945 km², Magyarországnál kb. 8-szor nagyobb. Fekvés: D-Amerika Ny-i partvidékén. Szomszédai: Peru (É), Bolívia (ÉK), Argentína (K). Felszín: Az országon végighúzódó Andok láncai között É-on sivatag (Atacama), középső részén termékeny völgy, D-en az Andok tengerbe süllyedt láncá tagolt partvidéket alkot, több ezer szigettel. Gyakori földrengések.

Legmagasabb pont: Ojos del Salado (6880 m). Legjelentősebb folyó: Bio-Bio. Legnagyobb tavak: General Carrera-tó, Argentino-tó, Ranco-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 13386000. Életkor szerint: 0–14: 31,9%; 15–59: 60,4%; 60–: 7,7%.

Népsűrűség: 18/km². Etnikai csoportok: mesztic 50%; fehér 40%; indián 2%. Nyelv: spanyol.

Vallások: r. kat. 80,7%, protestáns 6%, zsidó. Városi lakosság: 86%. Főváros: Santiago de Chile (1990): 4385480. Városok (1988): Concepción 306460. Viña del Mar 281100; Valparaíso 276800.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Patricio Aylwin (1990. márc. óta). Nemzeti ünnep: szept. 18.

Gazdaság: Pénznem: chilei peso (1993. máj.: 405,29 = 1 USD). GDP (1991): 29,6 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2214 USD. Gazdasági növekedés (1991): 6%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 7.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 18. Adósság/fő (1991): 1452 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1988): 3,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 20%. Munkanélküliség (1990): 6,3%.

Munkaerő-megosztás: szolgáltatás 38%; ipar és kereskedelem 31%; mezőgazdaság, erdőszet, halászat 15%. Export (1991): 8,92 Mrd USD. Főbb exportcikkek: vas, rézérc, élelmiszer, mezőgazdasági termék, papír, cellulóz. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 18%, Japán 18%; Németo. 8%. Import (1991): 7,35 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersanyag, közszükségleti cikk, berendezés, gép. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 21%. Brazília 9%, Japán 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 4302 km, ebből villamosított: 1849 km. Közúti hálózat (1986): 78025 km. Gépjárművek (*1987): személygépkocsi: 660000; egyéb gépjármű: 207500. Főbb kikötők: Valparaíso, Arica, Antofagasta. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,1; rádió: 3,3; telefon: 16.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 70; nők: 77 év. Születés (1991): 21,0‰. Halálozás (1991): 6,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 18,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 385. Egy orvosra jutó lakosok: 922.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 92%. Iskolakötelezettség: 6–14 éves korig.

A latin-amerikai demokráciák egykori mintaállamában 1973-ban a fegyveres erők megdöntik Salvador Allende baloldali kormányát. Allendét megölik. A hatalmat Augusto Pinochet tábornok veszi át, a szárazföldi erők parancsnoka. A politikai tevékenység megszűnik, hadjárat indul Allende támogatói ellen. A szükségállapot az évtized végéig tart. 1980-ban új alkotmányt fogad el népszavazás. Eszerint 1989-re helyezik kilátásba a demokrácia helyreállítását, az általános

választást. 1983-ban 5 ellenzéki párt közös csoportot alapít. 1986-ban Pinochet könnyebb sérüléssel túlél egy merényletet. 1987-től engedélyezik az ellenzékiek hazatértét, működhetnek a pártok. 198-ban népszavazás utasítja el, hogy Pinochet újabb 8 évig államfő maradjon. 17 párt fog össze 1989-ben és támogatja a kereszténydemokrata Patricio Aylwint a katonák jelöltjével szemben. A beiktatás után feszültség alakul ki a polgári és a katonai hatóságok között. A Pinochet-rendszer első éveiből származó tömegsírokat tárnak fel. 1991-ben az Igazság és Megbékélési Bizottság 2000 oldalas jelentést terjeszt elő a diktatúra bűneiről. A 2279 halálos áldozat ellenére az elnök a megbékélésre adja voksát. A 90-es években folytatódik a jelentős gazdasági fellendülés, exportoffenzíva.

CIPRUS

Ciprusi Köztársaság

Kypriaki Dimokratia (görögül)

Kıbrıs Cumhuriyeti (törökül)

Európa

Földrajz: Terület: 9251 km², Magyarországnak kb. egytizede. Fekvés. Sziget a Földközi-tenger K-i részében. Felszín: Középső részén sík területét DNy-ról és É-ről hegység fogja közre. Legmagasabb pont: Olymbosz (1953 m). Legjelentősebb folyó: Pediasz-Plakosz.

Néesség: Lakosság (1990): 701000. Életkor szerint: 0–14: 25,4%; 15–59: 60,4%; 60–: 14,2%.

Népsűrűség: 74/km². Etnikai csoportok: görög 77%; török 18%; örmény, maronita. nyelvek: görög (hiv.), török (hiv.), angol. Vallások: görögkeleti 77%, mohamedán 18%. Városi lakosság: 43%.

Főváros: Nicosia (*1989): 168000. Városok (*1989): Limaszol 132100; Larnaka 60900; Paphos 27800.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Glavkosz Kleridesz (1993. febr. óta). Nemzeti ünnep: okt. 1.

Gazdaság: Pénznem: ciprusi font (1993. máj. 0,47 = 1 USD). GDP (1990): 5,4 Mrd USD. GDP/fő (1990): 7730 USD. Gazdasági növekedés (1990): 6,3%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 5,0%. Fogyasztói árváltozások (1991): 5,1%. Munkanélküliség (1988): 7,4%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 21%; ipar 20%; kereskedelem 18%. Export (1991): 882 M USD. Főbb exportcikkek: iparcikk, burgonya, zöldség, bor, déligyümölcs, dohány, rézérc, vasérc, azbeszt. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 21%, Líbia 13%. Import (1991): 2,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: textil, jármű, fém, vegyipari termék, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 13%, Japán 11%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1990): 9833 km; ebből burkolt: 5240 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 159000; egyéb gépjármű: 54000. Főbb kikötők: Limaszol, Famaguszta.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,4; rádió: 2,7; telefon: 2. Napilap (1987): 157/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 80 év. Születés (1991): 18,0‰.

Halálozás (1991): 8,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 10,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 165. Egy orvosra jutó lakosok: 516.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 95%. Iskolakötelezettség: 9 év.

A görögök, rómaiak, bizánciak, velenceiek, törökök, britek által is elfoglalt sziget 1960. aug. 16-a óta független. 1974-ben a görög junta puccsot szervez Cipruson. Válaszul 40 ezer török katona landol a szigeten, elfoglalja a terület 40%-át. Ebből a részből 200 ezer görög menekül át D-Ciprusra. 1975-ben a török ciprióták népszavazáson fogadják el különállásukat. 1983. nov. 15-én egyoldalúan kinyilvánítják függetlenségüket. Ezt csak Törökország ismeri el. A nemzetközi közvetítési kísérletek kudarcot vallanak. Makariosz érsek halála után 1978-ban Szpirosz Kiprianu a görög közösség elnöke. A törökök vezetője 1976 óta Raul Denktas, akit azóta elnökként újraválasztanak. 1988-ban a

ciprusi görögök választanak elnököt. Georgiosz Vasziliu győz. A 2 közösség tárgyalásokat kezd az újraegyesítésről, az ENSZ is közvetít. 1990-ben a sziget jelentkezik a Közös Piacba. Az 1993. febr.-i választásokon Glavkosz Kleridesz veszi át a görög közösség vezetését.

COMORE-SZIGETEK

Comore Szövetségi Iszlám Köztársaság
République Fédérale Islamique des Comores (franciául)
Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 1862 km², Magyarországnál kb. 51-szer kisebb. Fekvés: 3 nagyobb (Grande Comore, Anjouan, Mohéli) és több kisebb sziget a Mozambiki-csatornában. Felszín: Korall- és vulkanikus szigetek. Legmagasabb pont: Kartala (2560 m) – ma is működő vulkán.

Néesség: Lakosság (1990): 475000. Életkor szerint: 0–14: 45,7%; 15–59: 49,17%; 60–: 4,6%.

Népsűrűség: 198/km². Etnikai csoportok: malgas, arab, bantu, perzsa, indiai, francia, maláj.

Nyelvek: francia (hiv.), comorei (szuahéli), arab. Vallások: mohamedán 95%, r. kat., protestáns.

Városi lakosság: 23%. Főváros: Moroni (*1988): 28000. Városok (1980): Mutsamudu 10000; Fomboni 4500.

Államforma: köztársaság. Államfő: Szaid Dzsafar (1987 óta). Kormányfő: Mohammad Taki Abdulkarim (1992. júl. óta). Nemzeti ünnep: nov. 12.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 SD). GNP (1990): 227 M USD. GNP/fő (1990): 480 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 2,8%. (A GNP 30%-a külföldi segítyből származik). Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 80%. Export (1988): 21 M USD. Főbb exportcikkek: vanília, szegfűszeg, illóolaj, kopra, kávé, kakaó. Főbb exportpartnerek: Franciaó. 35%, Egyesült Államok 18%. Import (1988): 43 M USD. Főbb importcikkek: rizs, kőolajtermék, fém, közlekedési eszköz, gép, vegyi termék. Főbb importpartnerek: Franciaó. 50%, Kenya 10%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1982): 750 km; ebből burkolt: 262 km. Gépjárművek (1983): személygépkocsi: 3600; egyéb gépjármű: 2000. Főbb kikötők: Moroni, Mutsamudu, Fomboni.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 9; telefon: 740.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 54; nők: 58 év. Születés (1991): 47‰.

Halálozás (1991): 13‰. Népeség-növekedés (1991): 3,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 91,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 15%. Iskolakötelezettség: 7–15 éves korig.

A francia protektorátus, majd gyarmat, tengeren túli terület 1961-ben belső önkormányzatot kap. 1974. dec. 22-én a 4 nagy sziget közül 3 – Mayotte kivételével – a függetlenség mellett szavaz. Az iszlám szövetségi köztársaságban 1975-ben puccsot, 1978-ban ellenpuccsot hajtanak végre. 1989-ben összesküvők megölik az elnököt. Franciaország és D-Afrika közvetítésével folyik a tárgyalás az európai zsoldosok és vezetőjük, a francia légiós Bob Denard távozásáról. Szaid Dzsafar először ideiglenes államfő, majd hivatalosan is beiktatják. Az ellene szervezett 1991-es puccs megghiúsul. 1992. jún.-ban népszavazás fogadja el az új alkotmányt, amely szerint új kormányfőt, szenátust választanak.

COSTA RICA

Costa Rica Köztársaság
República de Costa Rica (spanyolul)
Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 51100 km², Magyarországnak kb. a fele. Szomszédai: Nicaragua (É), Panama (D). Felszín: A központi (1500 m magas) fennsíkot a Cordillerák párhuzamos láncai zárják közre. A Karib-tenger és a Csendes-óceán felől parti síkság. Legmagasabb pont: Chirripo Grande (3819 m). Legjelentősebb folyók: San Juan, San Carlos, Tempisque.

Népeség: Lakosság (1990): 2994000. Életkor szerint: 0–14: 36,2%; 15–49: 57,4%; 50–: 6,4%.

Népsűrűség: 59/km². Etnikai csoportok: fehér (spanyol): 75%; mesztic 15%; fekete, mulatt 2%, indián. Nyelvek: spanyol (hiv.), angol (jamaicai dialektus). Vallások: r. kat. 90%, protestáns. Városi lakosság: 42%. Főváros: San José (1991): 296630. Városok (1991): Alajuela 158300 (A); Cartago 109000 (A); Puntarenas 92400 (A).

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Rafael Angel Calderón (1990. máj. óta). Nemzeti ünnep: szept. 15.

Gazdaság: Pénzmem: colón (1993. máj.: 138,20 = 1 USD). GDP (1990): 6,1 Mrd USD. GDP/fő (1990): 2079 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,1%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 6,1. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 19,5. Adósság/fő (1990): 1810 USD. Fogyasztói árváltozások (1991): 28,7%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 27%; ipar és kereskedelem 35%. Export (1991): 1,5 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kávé, banán, hús, cukor, kakaó, műtrágya, gép, textil, bőr. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 41%, Németo. 12%. Import (1991): 1,7 Mrd USD. Főbb importcikkek: iparcikk, közszükségleti cikk, gép, berendezés, jármű. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 44%, Venezuela 7%, Japán 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 828 km; ebből villamosított: 128 km. Közúti hálózat (*1987): 35000 km; ebből autópálya: 683 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 143000; egyéb gépjármű: 94000. Főbb kikötők: Limón, Puntarenas, Golfito. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,9; rádió: 11; telefon: 6,9. Napilap (1990): 110/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 74; nők: 78 év. Születés (1991): 27,0‰. halálozás (1991): 4,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 15,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 454. Egy orvosra jutó lakosok: 1798.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 93%. Iskolakötelezettség: 6 év.

„Latin-Amerika Dániájában” 1949-ben az alkotmány betiltja a hadsereget. 1983-ban bejelentik az aktív és örökös semlegességet. Az 1986-as választásokon Oscar Arias Sánchez, a Nemzeti Felszabadítás Pártja jelöltje győz. A főváros gyakran ad otthont a nicaraguai kontrák és a közép-amerikai vezetők politikai tárgyalásainak. 1987-ben Arias az egész térségre kiterjedő béketervet fogadtat el a vezetőkkel. Az elnök Nobel-békedíjat kap. A lassú megvalósulás idején is tovább folytatja a közvetítéseket. 1990-ben új, kereszténydemokrata elnököt iktatnak be, Rafael Angel Calderónt.

CSÁD

Csádi Köztársaság

République du Tchad (franciául)

Djournhouriyat Tachâd (arabul)

Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 1284000 km², Magyarországnál kb. 14-szer nagyobb. Fekvés: É-Afrika középső részén. Szomszédai: Líbia (É), Nigéria, Niger, Kamerun (Ny), Közép-afrikai Köztársaság (D), Szudán (K). Felszín: É-on a Szahara sivatag és sziget-hegységek; D felé a sivatag sztyeppbe és a Csád-tó lefolyástalan, mocsaras területébe megy át. Legmagasabb pont: Emi Koussi (3415 m). Legjelentősebb folyók: Chari, Logone. Legnagyobb tó: Csád-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 5679000. Életkor szerint: 0–14: 42,5%; 15–59: 51,7%; 60–: 5,8%.

Népsűrűség: 4/km². Etnikai csoportok: arab (kanembou, boulala, hadjeral) 51%; sara 28%; csádi-

hamita 19%; tibbu-dazza 2%. Nyelvek: francia (hiv.), arab (hiv.), sara, boulala, baguirmi stb. (100-nál több nyelv és nyelvjárás). Vallások: mohamedán 44%, törzsi vallású 38%, keresztény 17%. Városi lakosság: 30%. főváros: N'Djaména (1988): 594700. Városok (1988): Sarh 113400; Moundou 102800; Abéché 83000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Idrisz Debi (1991. márc. óta). Kormányfő: Fidel Mounzar (1993. ápr. óta). Nemzeti ünnep: jún. 7.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (1990): 1074 M USD. GNP/fő (1990): 190 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 5,8%.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 5,1. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1988): 4,3.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 85%. Export (1990): 2000 M USD. Főbb exportcikkek: gyapot, élő állat, hús, hal. Főbb exportpartnerek: Franciaország. 30%, közös piaci országok 15%. Import (1990): 450 M USD. Főbb importcikkek: kőolajtermék, gép, jármű, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Franciaország. 47%, Kamerun.

Közlekedés: Közúti hálózat (1983). 40000 km; ebből burkolt: 400 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 3000; egyéb gépjármű: 4000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 4,3; telefon: 1114.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 39; nők: 41 év. Születés (1991): 42,0‰.

Halálozás (1991): 22,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 134,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 17%. Iskolakötelezettség 8–14 éves korig.

A korábbi francia gyarmat 1960. aug. 11-én függetlenné válik, ám a francia katonai ellenőrzés még 5 évig tart. A mohamedán vallású É-i, valamint az animista, ill. keresztény D-i országrész között többször fellángolnak a harcok. A 70-es évek stabilizációja után 1980-tól romlik a helyzet. Gukuni Veddei államfő és Hissène Habré hadügyminiszter egymás ellen fordul. Az összecsapásokba a franciák és a líbiaiak is beleszólnak. 1982-ben a franciákra támaszkodó Habré foglalja el a fővárost és az elnöki tisztelet, harcol a líbiaiak ellen. 1988-tól Csád és Líbia a megbékélést keresi. 1990-ben Idrisz Debi, a korábbi főparancsnok lázadást szervez, kiűzi Habré-t az országból. Az új elnököt 1991-ben esketik fel, leveri a puccskísérletet. 1992-ben engedményeket tesz a politikai ellenzéknek, így nevezi ki a megnövelt hatáskörű új kormányfőt. Jún.-ban a kormány és a lázadók békeszerződést írnak alá. 1993. ápr.-ban a nemzeti kerekasztal átmeneti kormányfőt választ, Fidel Mounzar-t. A sebész-kormányfő feladata, hogy 1 éven belül új, pluralista alkotmányt dolgozzon ki, előkészítse a választásokat.

CSEHORSZÁG

Lásd Cseh-Szlovákia

CSEH-SZLOVÁKIA

1992. dec. 31-ig.

Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság

Česká a Slovenská Federatívna Republika (cseh nyelven)

Česká a Slovenská Federatívna Republika (szlovák nyelven)

Európa

Földrajz: Terület: 127876 km², Magyarországnál egyharmad résszel nagyobb. Fekvés: Közép-Európa K-i részén. Szomszédai: Lengyelország (É), Németország (ÉNy), Ausztria, Magyarország (D), Ukrajna (K). Felszín: Két egység. Ny-on peremhegységekkel körülvárt, a Cseh–Morva-

dombsággal elválasztott (Cseh- és Morva-) medence; K-en a Kárpátok párhuzamos láncai és az általuk közrezárt medencék; termékeny alföldek. Legmagasabb pont: Gerlahovka (Gerlahfalvi-csúcs) (2655 m). Legjelentősebb folyók: Dunaj (Duna), Váh (Vág), Morava (Morva).

Néesség: Lakosság (1991): 15567666. Életkor szerint: 0–14: 22,5%; 15–59: 60,8%; 60–: 16,7%.

Népsűrűség: 122/km². Etnikai csoportok: cseh 63%; szlovák 31%; magyar 4%; cigány, német, lengyel, ukrán. Nyelvek: cseh (hiv.), szlovák (hiv.), magyar. Vallások: r. kat., protestáns, zsidó, görög-keleti. Városi lakosság: 78%. Főváros: Praha (Prága) (1990): 1215100. Városok (1990): Bratislava (Pozsony) 444500; Brno 392600; Ostrava 331500.

Gazdaság: Pénznem: korona (cseh és szlovák korona) (1993. máj.: 28,39 = 1 USD). GDP (1990): 36,1 Mrd USD. GDP/fő (1991: 2900 USD. Gazdasági növekedés (1991): –16%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 4,1. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 18,8. Adósság/fő (1990): 517 USD.

Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 6,8. Fogyasztói árváltozások (1991): 70%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 12%; ipar 32%. Export (1990): 12 Mrd USD. Főbb exportcikkek:

mezőgazdasági gép, személygépkocsi, szén, textil, cipő, faáru, üveg, porcelán, sör. Főbb exportpartnerek: Szovjetunió 25%, NSZK 13%, Lengyel. 6%. Import (1990): 13,2 Mrd USD. Főbb importcikkek: kőolajtermék, vasérc, vegyipari termék, gép, jármű, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Szovjetunió 22%, NSZK 13%, Ausztria 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 13111 km; ebből villamosított: 3909 km. Közúti hálózat (1989): 73640 km; ebből autópálya (1991): 551 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 2931131; egyéb gépjármű (1988): 460000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,7; rádió: 3,3; telefon: 3,9. Napilap (1990): 327/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 77 év. Születés (1991): 14,0‰.

Halálozás (1991): 12‰. Népeség-növekedés (1991): 0,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 11,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 99. Egy orvosra jutó lakosok: 317

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 10 év.

CSEHORSZÁG

Cseh Köztársaság

Česká Republika (csek nyelven)

Államforma: köztársaság. Államfő: Václav Havel (1993. febr. óta). Kormányfő: Václav Klaus (1993. jan. óta.)

Az 1969. jan. óta föderatív szocialista köztársaság 1990 után köztársaság, 1993. jan. 1-jén kettévál, Csehországra és Szlovákiára. Gustav Husák 1969-től Csehszlovákia Kommunista Pártja első titkára, később főtitkára, 1975-től államelnök. 1987-ben Miloš Jakeš az új főtitkár. 1989 folyamán a rendőrség többször tettelesen is fellép az ellenzékkel szemben. Václav Havel írot többször bebörtönzik, majd szabadon engedik. A sorozatos tüntetések láttán lemond a pártvezetés. Az új főtitkár Karel Urbanek. Rendkívüli pártkongresszus próbálja követni az eseményeket. Megszűnik a főtitkári poszt, akárcsak a politikai bizottság. Marián Čalfa áll a kormány élére, Havel 1990-től elnök. A parlament elnöke Alekszander Dubček, az 1968-as „prágai tavasz” vezetője. A választásokon az átmenetet vezető Polgári Fórum győz, a „bársonyos forradalom” vezetőit megerősítik tisztségeikben. Szigorú gazdasági intézkedések követik egymást, megkezdődik a kuponos privatizáció. Eszerint a lakosság is vásárolhat a volt állami cégekből tulajdonrészt. 1991-ben a Polgári Fórum politikai párttá nyilvánítja magát, majd 2 ágra szakad. Havel mellett Václav Klaus vezetése erősödik, aki a szigorú gazdasági átalakítást sürgeti. Az utolsó szovjet katona is elhagyja az országot. 1992-ben kiéleződik a csehek és a szlovákok vitája az új állami berendezkedésről. A jún.-i parlamenti választásokon Václav Klaus konzervatív Demokrata Polgári Pártja győz. A szlovákok vezetőjével, Vladimír Mečiarral több hónapos tárgyalás után a

szétválásban egyezik meg. A szlovákok függetlenségi nyilatkozata után Havel elnök benyújtja lemondását. 1993. jan. 1-jétől végbemegy a szétválás, vámellenőrzést vezetnek be a közös határon, kettévál a korona. Havelt febr.-ban elnökké választják. A szétválás felgyorsul: a 2 korona árfolyama távolodik egymástól, a cseh kormány márc.-ban felfüggeszti a szlovák állampolgárok vállalati részvényeinek kiutalását, amelyeket cseh vállalatokban korábban szereztek. Csehek és osztrákok összekülönböznek egy cseh atomerőmű felépítése miatt.

SZLOVÁKIA

Szlovák Köztársaság

Slovenská Republika (szlovák nyelven)

Államforma: köztársaság. Államfő: Michael Kovač (1993. febr. óta). Kormányfő: Vladimír Mečiar (1993. jan. óta).

Az 1918-ban Csehországgal egyesülő, majd a világháború alatt néhány évig látszatfüggetlen állam 1993. jan. 1-je óta ténylegesen független. Csehszlovákia ide telepíti a nehézipari és a fegyvergyárakat, amelyek a környezetet súlyosan szennyezik. Az 1969 után szövetségi köztársaság a „bársonyos forradalom” után, 1990-től folytat tárgyalásokat a csehek vezetőivel az új berendezkedésről. A forradalom szülte tömegszervezet, a Nyilvánosság az erőszak Ellen nyeri az 1990-es választásokat. Vladimír Mečiar 1991-ben kilép a kormányból és saját mozgalmat alapít, a Demokratikus Szlovákiáért névvel. Ekkortól erősödik a függetlenségi törekvés. Jan Čarnogursky kormánya szövetségi döntés alapján népszavazást készít elő a függetlenség kérdéséről. Az 1992. jún.-i választásokat Mečiar pártja nyeri, újra ő a kormányfő. A szövetségi szerződés gazdasági nézeteltérések miatt nem születik meg Václav Klaus és Mečiar között. Emellett eltérnek a nézetek a föderatív és a konföderatív berendezkedést illetően is, ahol a szlovákok a lazább kapcsolódásra szavaznak. A prágai szlovák képviselők megakadályozzák Havel elnök újraválasztását, a szlovák parlament júl.-ban kinyilvánítja a szuverenitást. Havel elnök erre lemond. 1993. febr.-ra az új állam csak hosszas tárgyalások, szavazások után tudja megválasztani az elnököt, Michal Kovačot, a szövetségi parlament volt elnökét. Mečiar koalíciós kormányában márc.-tól feszültségek mutatkoznak. 1992. telén a szlovákok elterelik a Dunát saját területükre, hogy így oldják meg a magyarokkal elhúzódó duzzasztó- és erőművitát. Gabčíkovo körül. 1993-ban Brüsszelben sikertelenül folynak a tárgyalások, majd az ügy a hágai nemzetközi bíróság elé kerül. A cseh és szlovák határon vámellenőrzés indul meg, az először felülbélyegzett, majd külön korona árfolyama egyre távolodik a cseh korona értékétől. A korábban kiosztott kuponokat a szlovákok nem tudják felhasználni cseh tulajdon megszerzésére.

DÁNIA

Dán Királyság

Kongeriget Danmark (dánul)

Európa

Földrajz: Terület: 43092 km², Magyarországnak kb. a fele. Fekvés: É-Európában, az Északi- és Balti-tenger között. A Jütland-félsziget és 490 kisebb sziget alkotja. Szomszédja: Németország (D).

Felszín: Enyhén hullámos, alföld jellegű. Legmagasabb pont: Yding Skovhøj (173 m).

Legjelentősebb folyó: Gudeni.

Népesség: Lakosság (1991): 5147000. Életkor szerint: 0–14: 17,1%; 15–59: 62,5; 60–: 20,4%.

Népsűrűség: 119/km². Etnikai csoportok: dán 96,5%; német 1,7%; svéd 1,4; nyelvek: dán (hiv.),

német. Vallás: protestáns 91%, r. kat. Városi lakosság: 87%. Főváros: Kopenhavn (Koppenhága) (1991): 467100 [1336860 (A)]. Városok (1991): Århus 264140; Odense 177640; Ålborg 155670. Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Margit királynő (1972 óta). Kormányfő: Poul Nyrup Rasmussen (1993. jan. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 16., jún. 5. Gazdaság: Pénzmem: krone (dán korona) (1993. máj.: 6,10 = 1 USD). GDP (1991): 128,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 24993 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,2%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1990): 2,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 2,4%. Munkanélküliség (1992): 9,0%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 6%; ipar és kereskedelem 50%.. Export (1991): 35,8 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gép, jármű, élelmiszer, élőállat, vegyipari termék, nyersanyag. Főbb exportpartnerek: Németo. 22%, Svédo. 11%, Nagy-Britannia 10%. Import (1991): 32,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, vegyipari termék, energia, nyersanyag, vasérc, acél. Főbb importpartnerek: Németo. 22%, Svédo. 11%, Nagy-Britannia 8%, Hollandia 6%. Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2838 km; ebből villamosított: 145 km. Közúti hálózat (1990): 70774 km; ebből autópálya (1991): 710 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 1581344; egyéb gépjármű: 313420. Főbb kikötők: Koppenhága, Ålborg, Århus. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,7; rádió: 2,4; telefon: 1,2. Napilap (1990): 361/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 79 év. Születés (1991): 12,0 ‰. Halálozás (1991): 11,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 164. Egy orvosra jutó lakosok: 375. Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 9 év. Az 1849 óta alkotmányos monarchiában 1972-ben lép trónra II. Margit királynő. A törvényhozó hatalom a királynő és a parlament között oszlik meg. Fontosabb nemzetközi döntésekben a királynőnek ki kell kérnie a parlament jóváhagyását. A trónörökös az 1968-ban született Frigyes herceg. 1982-ben Poul Schlüter kerül kormányra, 1 évtizeden át kisebbségben lévő kabineteket irányít. A szociáldemokraták 1984-ben és 88-ban is a legtöbb szavazatot kapják, de ellenzékben maradnak a konzervatívok, a liberálisok, a demokratikus centristák és a keresztény néppártiak szövetségével szemben. Több kormányválság is „kisebb” ügyek miatt kezdődik: beengedjenek-e az ország kikötőibe nukleáris fegyverekkel felszerelt hajókat, ill. adóügyek miatt. 1992. jún.-ban a dánok kis többséggel elutasítják a maastrichti szerződést, az európai unió tervét. Ezt követően tárgyalásokat folytatnak arról, hogy az ország kimaradhasson a közös védelemből, pénzügyi unióból. 1993. jan.-ban Schlüter kormányfő lemond, mivel néhány tamil menekültet jogellenesen nem engedett be az országba. A szociáldemokrata új kormányfő a balközép kormány élén a maastrichti szerződés ratifikálását tűzi ki céljául. Az újabb népszavazást májusra írják ki.

Függő, ill. társult területek

Feröer

Faerøerne/Fřroyar (feröeri/dán nyelven)

Fekvés: 17 nagyobb (lakott) és számos apró szigetből álló csoport az Atlanti-óceán É-i részén, Nagy-Britannia és Izland között. Terület: 1398,5 km². Népesség: 47653. Székhely: Stórshavn (1989): 14547. Gazdaság: GNP (1988): 840 M USD. GNP/fő (1988): 17650 USD. Fő exportcikk: hal. A középkor évszázadaiban norvég terület 1852-ben állítja helyre saját parlamentjét. 1948-tól megerősítik önkormányzati jogait a Dán irályságon belül. 1972-től a szigetek megszüntetik EFTA-tagságukat. Az 1990-es helyi parlamenti választásokon a szociáldemokraták szerepelnek a legjobban.

Grönland

Gronland/Kalaallit Nunaat (dán/eszkimó nyelven)

Fekvés: Sziget az Atlanti-óceán É-i részén. Terület: 2175600 (ebből jégmentes: 341700) km².

Néesség (1990): 55558. Grönlandi, eszkimó, európai. Székhely: Nuuk (Godtháb) (1990): 12217. Gazdaság: GNP (1986): 475 M USD. GNP/fő (1986): 8780 USD. Főbb exportcikkek kriolit, grafit, ólom, cink, hal.

Az 1380 óta dán tulajdonban levő terület 1953 óta Dánia szerves része. Az 1979-es népszavazás eredményeképpen széles körű önkormányzatot vezetnek be. 1981 óta a grönlandiak teljes belső önkormányzatot élveznek. 1985-ben Grönland kilép a közös Piacból, azóta tengeren túli terület címén kap támogatást Dániából. Az 1991-es helyi parlamenti választásokon a szociáldemokraták és a baloldali szocialisták győznek.

DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG

Republiek van Suid-Afrika (afrikaans nyelven)

Republic of South Africa (angolul)

Afrika

Földrajz: Terület: 1221027 km², Magyarországnál kb. 13-szor nagyobb. Fekvés: Afrika legdélibb részén. Szomszédai: Botswana, Zimbabwe (É), Namíbia (ÉNy), Mozambik, Szváziföld (K).

Körülveszi Lesothót. Felszín: A Kalahári-medence félsivatagos D-i nyúlványát az ország É-i részében magasfölkék (1500 m) határolják, melyekhez D-en és K-en hegységek csatlakoznak. K-en és Ny-on parti síkság. Legmagasabb pont: Injasuti (3408 m). Legjelentősebb folyók: orange, Limpopo, Vaal.

Néesség: Lakosság (1990): 35914000. Életkor szerint: 0–14: 41,0%; 15–59: 52,8%; 60–: 6,2%.

Népsűrűség: 27/km². Etnikai csoportok: bantu (zulu, kszhosza, soto, szvázi, shangaan, tswana, ndebele stb.) 60,7%; búr 12%; mulatt 10%; angol 8%; indiai 3%. Nyelvek: afrikaans (hiv.), angol (hiv.), nguni nyelvek (zulu, kszhosza, szvázi, ndebele), soto, tsonga, venda, busman, khoe, indiai nyelvek (tamil, hindi, urdu, telugu). Vallások: protestáns 36%, r. kat. 9%, törzsi vallások, hindu, mohamedán, zsidó. Városi lakosság: 62%. Főváros: Pretoria (1985): 822925 (A). Városok (1985): Cape Peninsula 1911521 (A); Johannesburg 1609408 (A); East Rand 1038108 (A).

Államforma: szövetségi köztársaság. Állam- és kormányfő: Frederick de Klerk (1989. aug. óta).

Nemzeti ünnep: máj. 31.

Gazdaság: Pénznem: rang (1993. máj.: 3,16 = 1 USD). GDP /1991): 109,4 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2837 USD. Gazdasági növekedés (1991): –0,3%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2,3.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 9,1. Adósság/fő (1991): 503 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1986): 3,7. Fogyasztói árváltozások (1991): 14,9%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 30%; ipar és kereskedelem 29%. Export (1991): 23,6 Mrd USD. Főbb exportcikkek: fém, arany, gyémánt, szén, azbeszt, uránérc, egyéb érc, gyapjú, déligyümölcs, vegyszer, kukorica, bőr, vegyipari termék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 43%, Japán 9%. Import (1991): 18,7 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, iparcikk, jármű, élő állat, textília, papír, kőolaj, vegyipari termék, közszükségleti cikk, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 68%, Németo. 19%, Nagy-Britannia 12%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 21309 km; ebből villamosított: 9078 km. Közúti hálózat (1990): 228268 km; ebből burkolt: 55383 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 3403605; egyéb gépjármű: 1497607. Főbb kikötők: Durban, Cape Town (fokváros), East London. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 11; rádió: 3; telefon:8,5. Napilap (1988): 41/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 61; nők: 67 év. Születés (1991): 35,0 ‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,7%. Csecsemőhalandóság (1991): 51,0‰. Egy orvosra jutó lakosok: 1340.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): fehér: 99%; ázsiai: 69%; keverék: 62%; fekete 50%.

Az 1910. máj. 31-én Nagy-Britanniától különvált állam 1961-ben a Nemzetközösségből is kilép. Az

1960-as sharpeville-i és az 1976-os sowetói, feketék elleni vérengzések után a 80-as években mindennaposá válnak a fehérek és a feketék összeütközései. 1984-ben az új alkotmány háromkamarás parlamentet hív életre. Így a félvérek és az indiaiak is képviselőkhöz jutnak, de összesítve is kisebbségben maradnak. Ám míg a fehérek létszáma 4, a színes félvéreké 2, az indiaiaké 1 millió, az országban élő 16 millió fekete nem jut parlamenti képviselőkhöz. 1985-ben megszűnik a faji megkülönböztetés a vendéglátásban, de 1986-ban a fekete tüntetések hatására szigorodik a sajtócenzúra. A fejlett világ államai szankciókat vezetnek be D-Afrika ellen. Az 1987-es választásokon győztes Pieter Botha elnök a fokozatos reformok híve. 1988-ban a helyi választásokon többfelé megerősödik a változásokat ellenző konzervatív tábor. 1989-ben Pieter Botha szívrohamon esik át, majd benyújtja lemondását. Az utód Frederick de Klerk javítja a kapcsolatokat a szomszéd országokkal, 1990-ben szabadon engedi Nelson Mandelát, az ANC, a betiltott Afrikai Nemzeti Kongresszus vezetőjét, aki 26 évet töltött börtönben. Hamarosan kitör a fegyveres konfliktus a fekete népek, az ANC-ben tömörült kszhosza és a Buthelezi herceget követő zuluk között. Azóta minden évben több ezer halottat gyászolnak. Mandel és de Klerk elnök közvetlen tárgyalásokat folytatnak, de gyakori külföldi útjaikon Mandela a szankciók fenntartását, de Klerk pedig megszüntetésüket kéri. 1991-ben az elnök több rasszista törvényt hatályon kívül helyez, bejelenti a faji elkülönítés végét. Az ANC és a zuluk szervezte Inkatha vezetői nem tudnak véget vetni a fekete polgárháborúnak. Miközben a parlament is felszámolja az apartheid törvényeit, a fejlett országok véget vetnek a szankcióknak. Az ország újra a nemzetközi olimpiai mozgalom tagja lesz. Az elnök és a 2 fekete mozgalom vezetői szerződést írnak alá az erőszak végétől, a megbékélés közös ellenőrzéséről. Nemzeti kerekasztal-tárgyalások kezdődnek. 1992. jan.-ban az elnök népszavazást hirdet meg politikája folytatásáról. Márc.-ban több mint kétharmados támogatást kap. 1992. ápr.-ban az elnök bejelenti, hogy újra D-Afrikába integrálják a bantuszánokat. Bophuthatswana, Transkei, Ciskei és Venda a 70-es évek végén, a 80-as évek elején váltak függetlenné, de ezt a nemzetközi közösség nem ismeri el. 1992-től részt vesznek az alkotmányozó tanácskozásokon. Miközben az erőszak folytatódik, 1993-ban is csak lassan haladnak a tárgyalások az átmeneti kormány felállításáról.

Dél-Afrika bantuszánjai

Bophuthatswana

Repuboliki ya Bophuthatswana (tswana nyelven)

Fekvés: A D-afrikai Köztársaság határain belül, 7 különálló terület. Terület: 44000 km². Népesség (1986): 1660000. Bantu, sotho, fehér. Népsűrűség: 37,7 km². Városi lakosság: 12%. Székhely: Mmabatho (*1982): 9000. Gazdaság: GNP/fő (1985): 482,73 USD. Főbb exportcikk: gyémánt, vanádium, platina, króm.

Transkei

Iripabliki ye-Transkei (kszhosza nyelven)

Repuboliki ya-Transkei (sotho nyelven)

Fekvés: A D-afrikai Köztársaság határain belül, 3 különálló terület. Terület: 4798 km². Népesség (1987): 2832000. Bantu (kszhosza, sotho), keverék, fehér. Népsűrűség: 69,9 km². Városi lakosság: 5%. Főváros: Umtata (*1990): 100000 (A). Gazdaság: GNP/fő (1981): 140,28 USD. Főbb exportcikk: tea, bőr.

Ciskei

iRiphabliki ye-Ciskei (kszhosza nyelven)

Fekvés: A Dél-afrikai Köztársaság területén belül. Terület: 7740 km². Népesség (*1987): 1140000. Kszhosza, keverék, tswana, fehér. Népsűrűség: 94/km². Városi lakosság: 31%. Főváros: Bisho

(1987): 8000; épülőfélben. Gazdaság: GNP/fő (1985): 366,54 USD. Főbb exportcikkek: fa, gyümölcs, finommechanikai termék.

Venda

Rephabliki ya Venda (shangan nyelven)

Rephablik ya Venda (sotho nyelven)

Fekvés: 2 különálló terület, a D-afrikai Köztársaság veszi körül. Terület: 7410 km². Néesség (1987): 516000. Vhavenda, tsonga, sotho, fehér. Népsűrűség: 58/km². Főváros: Thohoyando (*1982): 2100. Gazdaság: GNP/fő (1985): 318 USD. Fő exportcikk: mezőgazdasági termék.

DOMINIKAI KÖZÖSSÉG

Commonwealth of Dominica (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 751 km², Magyarországnál kb. 124-szer kisebb. Fekvés: A Karib-tenger K-i részében; a Szélfelőli-szigetek legészakibb tagja. Felszín: Nagyrészt domb- és hegyvidék.

Legmagasabb pont: Morne Diablotin (1477 m). Legjelentősebb folyók: Layou, Roseau, Clyde.

Néesség: Lakosság (1990): 82000. Népsűrűség: 109/km². Etnikai csoportok: fekete 70%; kreol, mulatt 28%; fehér, indián. Nyelvek: angol (hiv.), francia-kreol (patois). Vallások: r. kat. 80%, protestáns. Városi lakosság: 25%. Főváros: Roseau (1987): 11000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Clarence Augustus Seignoret (1984 óta). Kormányfő: Mary Eugenia Charles (1985. júl. óta). Nemzeti ünnep: nov. 3.

Gazdaság: Pénznem: dollar (kelet-karibi dollár) (1993. máj.: 2,70 = 1 USD). GNP (1990): 160 M USD. GNP/fő (1990): 2210 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 4,3%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 37%; ipar és kereskedelem 20%. Fogyasztói árváltozások (1991): 6,0%. Export (1991): 59 M USD. Főbb exportcikkek: banán, kopra, citrusfélék, növényi olaj. Fő exportpartner: Nagy-Britannia 57%. Import (1990): 115 M USD. Főbb importcikkek: iparcikk, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 23%, Nagy-Britannia 17%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1988): 451 km. Közúti hálózat (1988): 705 km. Gépjárművek (1988): 6933. Fő kikötő: Roseau. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: telefon: 11.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 79 év. Születés (1991): 26,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 14,3‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 331. Egy orvosra jutó lakosok: 2619.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 90%. Iskolakötelezettség: 5–15 éves korig.

A vasárnap történt felfedezésről Kolumbusz elnevezte sziget a 19. sz.-tól brit gyarmat. 1967–78 között az Egyesült Királyság társult állama. 1978. nov. 3-án Dominikai Közösség néven válik függetlenné. 1985-ben és 1990-ben a konzervatívok győznek a választásokon.

DOMINIKAI KÖZTÁRSASÁG

República Dominicana (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 48734 km², Magyarországnak kb. a fele. Fekvés: A Karib-tenger ÉK-i részében, a Hispaniola-szigeten. Szomszédja: Haiti (Ny). Felszín: A középső részén húzódó hegység 2 részre (É-i, kisebb hegyekkel borított; D-i, sík vidék) osztja. Legmagasabb pont: Pico Duarte (3175 m).

Legjelentősebb folyók: Déli-Yaque, Északi-Yaque, Soco. Legnagyobb tó: Enriquillo-tó.
Néesség: Lakosság (1990): 7170000. Életkor szerint: 0–14: 37,9%; 15–59: 56,6%; 60–: 5,5%.
Népsűrűség: 148/km². Etnikai csoportok: mulatt 73%; fehér 16%; fekete 11%. Nyelvek: spanyol (hiv.), francia. Vallás: r. kat. 92%, protestáns, zsidó. Városi lakosság: 60%. Főváros: Santo Domingo (1983): 1410000. Városok (1983): Santiago de los Caballeros 285000; La Romana 101000; San Pedro de Macorís 81000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: dr. Joaquín Amparo Balaguer (1986. máj. óta). Nemzeti ünnep: febr. 27.

Gazdaság: Pénznem: dominikai peso (1993. máj.: 13,04 = 1 USD). GDP (1991): 7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 965 USD. Gazdasági növekedés (1991): –5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 5. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 17. Adósság/fő (1991): 583 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 5. Fogyasztói árváltozások (1991): 54%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 35%; ipar és kereskedelem 13%. Export (1991): 651 M USD. Főbb exportcikk: ásványkincs, cukor, kávé, kakaó, nikkel-, arany-, ezüstérc, dohány, bauxit. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 58%, Venezuela, Mexikó, Import (1991): 1,71 Mrd USD. Főbb importcikk: kőolaj, gép, berendezés, élelmiszer, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 45%, Venezuela 11%, Mexikó 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 142 km (+1600 km ipari vasút). Közúti hálózat (1985): 17120 km; ebből burkolt: 5035 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 151000; egyéb gépjármű 90000. Főbb kikötők: Santo Domingo, San Pedro de Macoris, Puerto Plata. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 10; rádió: 6; telefon: 24. Napilap (1990): 37/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 65; nők: 69 év. Születés (1991): 27,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 60,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1016. Egy orvosra jutó lakosok: 2147.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 83%. Iskolakötelezettség 6 év.

A spanyolok, franciák, majd újra spanyolok, később hatítiak és amerikaiak által megszállt szigeten Rafael Trujillo diktátor halála után 1961-ben Trujillo városról újra Santo Domingóra változik a főváros neve. Az újabb amerikai invázió után Jaquín Balaquer teremt békét. 1986-ban, majd 1990-ben, a „80 évesek küzdelmében” is ő győz. Amerika felfedezésének 500. évfordulóján az ország mint első „felfedezett” az ünnepségek egyik központja.

DZSIBUTI

Dzsibuti Köztársaság

République de Djibouti (franciául)

Jumhuriya Djiboutiya (arabul)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 23200 km², Magyarországnak kb. egynegyede. Fekvés: K-Afrika É-i partvidékén, az Arab-félszigettől a Bab-el Mandeb tengerszoros választja el. Szomszédai: Etiópia (É, Ny), Szomália (D). Felszín: A tengerparti félsivatagos, sivatagos síkság lépcsőzetesen emelkedik a fennsíkakat közrezáró K-afrikai vulkanikus hegyek láncáig. Legmagasabb pont: Moussa Ali (2063 m). Legnagyobb tavak: Assal-tó, Abbé-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 427000 (30% nomád). Népsűrűség: 17/km². Etnikai csoportok: szomáliai (issza) 47%; afar 37%; fehér 8%; arab 6%. Nyelvek: francia (hiv.), arab (hiv.), issza, afar. Vallások: mohamedán (szinnita) 94%, r. kat. Városi lakosság: 78%. Főváros: Djibouti (Dzsibuti) (1988): 290000. Városok (1985): Dikhil 30000, Tadjoura, Obock.

Államforma: köztársaság. Államfő: Hassan Gouled Aptidon (1977 óta). Kormányfő: Barkad Gourad Hamadou (1978. szept. óta). Nemzeti ünnep: jún. 27.

Gazdaság: Pénznem: franc (dzsibuti frank) (1993. máj.: 178,39 = USD). GDP (1989): 344 M USD. GDP/fő (1989): 1030 USD. Gazdasági növekedés (1980–85): 2,2%. Export (1990): 190 M USD. Főbb exportcikkek: bőr, állati termék, só. Főbb exportpartnerek: közel-keleti országok 50%. Import (1990): 311 M USD. Főbb importcikkek: textil, élelmiszer, iparcikk, kőolaj. Főbb importpartnerek: közös piaci országok 36%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 106 km. Közúti hálózat (1989): 3067 km; ebből burkolt: 412 km.

Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 11799; egyéb gépjármű: 1051. Fő kikötő: Dzsibuti.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 38; rádió: 18; telefon: 55.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 45; nők: 49 év. Születés (1991): 43,0‰.

Halálozás (1991): 17,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 121,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1988): 20%. Iskolakötelezettség: 6–14 éves korig.

Az 1967-es népszavazás elutasítja a függetlenséget és a francia fennhatóság folytatását kéri. Giscard d'Estaing elnöksége alatt 1977. jún. 27-én önálló lesz. Az 1981-es alkotmány egypártrendszerű államként deklarálja Dzsibutit. 1991 őszére a szómáliai belviszály begyűrűzik az országba, az elnök általános mozgósítást rendel el. 1992. ápr.-ban az új alkotmány 4 párt működését fogadja el és választásokat hirdet meg.

ECUADOR

Ecuadori Köztársaság

República del Ecuador (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 283561 km², Magyarországnál kb. 3-szor nagyobb. Fekvés: D-Amerika ÉNy-i részén, a Csendes-óceán partján (az Egyenlítő halad rajta keresztül). Szomszédai: Kolumbia (É), Peru (K, D). Felszín: A parti síkságot és dombvidéket az Andok kettős láncja közé zárt felföldek választják el az Amazonas őserdővel borított alföldjétől. Gyakori földrengések, ma is működő vulkánok. Legmagasabb pont: Chimborazo (6310 m). Legjelentősebb folyók: Napo, Pastaza, Daule.

Népeség: Lakosság (1990): 9622608. Életkor szerint: 0–14: 41,3%; 15–59: 55,0%; 60–: 3,7%.

Népsűrűség: 36/km². Etnikai csoportok: mesztic 35%; fehér: 25%; indián 20%; mulatt 15%; fekete 5%. Nyelvek: spanyol (hiv.), kecsua, jivaro. Vallások: r. kat. 93%, törzsi vallás, protestáns, zsidó.

Városi lakosság: 56%. Főváros: Quito (1990): 1100847. Városok (1990): Guayaquil 1508444;

Cuenca 194981; Machala 144197.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Sixto Durán Ballén (1992. aug. óta). Nemzeti ünnep: aug. 10.

Gazdaság: Pénznem: suce (1993. máj.: 1898,66 = 1 USD). GDP (1991): 11,6 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1048 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,4%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 7,4.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 26. Adósság/fő (1991): 860 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 1,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 49,5%. Munkaerő-megoszlás:

mezőgazdaság 39%; ipar és kereskedelem 12%. Export (1991): 2,8 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, banán, kávé, kakaó, balsafa, élelmiszer. Fő exportpartner: Egyesült Államok 54%. Import (1991): 2,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, gyógyszer, vegyipari termék, élelmiszer, közszükségleti cikk, nyersanyag. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 26%, Japán 12%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1987): 971 km. Közúti hálózat (1985): 36187 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 272000; egyéb gépjármű: 41000. Főbb kikötők: Guayaquil, Manta, Esmeraldas.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 17; rádió: 3,4; telefon: 28. Napilap (1989): 87/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 64; nők: 68 év. Születés (1991): 30,0‰.

Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 60,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 610. Orvosok (1984): 11000.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 88%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A Pizarro alapította spanyol gyarmat 1822–30 között Nagy-Kolumbia része, majd független állam. Az 1970-es években katonák ragadják magukhoz a hatalmat. 1979-ben új alkotmányt fogadnak el, azóta civilek töltik be az elnöki funkciót. 1984-ben León Febres Cordero nyeri a választásokat, 1988-ban a szociáldemokrata irányzatú baloldal jelöltje, Rodrigo Borja győz. 1990-ben az Andok Paktum 5 tagországa elhatározza, hogy 1993-tól vámunióra lép egymással. 1992. jan.-ban az ország fizetési haladékot kap a Párizsi Klubtól 10 milliárd dolláros tartozás megfizetésére. Máj.-ban az Amazonas-régió 20 ezer bennszülött 1,1 millió hektár földet kap a kormánytól, a természeti kincsek kiaknázási joga nélkül. A nyári elnökválasztásokat a korábbi quitói polgármester nyeri. Ambiciózus gazdasági programba, privatizálásba kezd. 1993. jan.-ban az ország kilép az OPEC-ből, hogy olajtermelését növelhesse.

EGYENLÍTŐI GUINEA

Egyenlítői Guineai Köztársaság
República de Guinea Ecuatorial (spanyolul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 28051 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Fekvés: Afrika középső részének Ny-i partvidékén (ill. a Guineai-öbölben lévő Bioko-sziget). Szomszédai: Gabon (D), Kamerun (É, K). Felszín: Szárazföldi részén a keskeny parti síkság öserdővel borított felföldbe és hegyvidékbe megy át. A Bioko-szigeten vulkánok. Legmagasabb pont: Pico de Santa Isabel (3008 m, Bioko szigetén). Legjelentősebb folyó: Benito.

Néesség: Lakosság (1990): 417000. Életkor szerint: 0–14: 38,1%; 15–59: 55,2% 60–: 6,7%.

Népsűrűség: 15/km². Etnikai csoportok: bantu (fong 70%, betinga 15%, bubu 10%); spanyol, keverék. Nyelvek: spanyol (hiv.), fong, bubu, kreol-portugál. Vallások: r. kat. 94%, protestáns, törzsi vallás. Városi lakosság: 60%. Főváros: Malabo (*1986): 10000. Városok (*1986): Ebebiyin 25000; Bata 17000; Luba 15000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Teodoro Biang Nguema Mbasogo (1979 óta).

Nemzeti ünnep: okt. 9.

Gazdaság: Pénz: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (990): 136 M USD. GNP/fő (1990): 330 USD. Gazdasági növekedés (1980–89): 1,9%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 50%. Export (1989): 36 M USD. Főbb exportcikk: kakaó, kávé, fa. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 12%, Brazília 11%, Hollandia 10%. Import (1989): 58 M USD. Főbb importcikk: textil, gép, berendezés, élelmiszer, gyógyszer. Főbb importpartnerek: Spanyolország 54%, Kína 17%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1982): 2760 km; ebből burkolt: 330 km. Főbb kikötők: Malabo, Bata.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 3,5.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 48; nők: 52 év. Születés (1989): 38,0‰.

Halálozás (1989): 19,0‰. Népeségnövekedés (1989): 1,9%. Csecsemőhalandóság (1990): 127,0‰.

Kórházi ágyak (1982): 3200. Egy orvosra jutó lakosok: 3622.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 55%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A volt spanyol gyarmat 1968. okt. 12-e óta független. Előtte 1 évtizeden át a spanyolok fokozatosan vonulnak ki a területről. Miközben a 70-es években az ország Spanyolországgal több együttműködési szerződést köt, a szocialista világgal is szoros kapcsolatokat tart fenn. Azóta újra a spanyol hatás az erősebb. 1979-ben Teodoro Nguema Mbasogo puccsal jut hatalomra. 1989-ben választások erősítik meg hivatalában. 1992-től átmeneti kormány alakul, amely a politikai élet polarizálását tűzi ki célul.

EGYIPTOM

Egyiptomi Arab Köztársaság

Al Jumhuriyah Misr al-Arabiya (arabul)

Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 1001449 km², Magyarországnál kb. 10-szer nagyobb. Fekvés: Afrika ÉK-i részében, a Földközi- és Vörös-tenger partján. Szomszédai: Líbia (Ny), Szudán (D), Izrael (K). Felszín: A Nílus-völgy 2 részre osztja: a Líbiai-sivatag mészkőtábla-vidéke mélyföldekekkel, oázisokkal; az Arab-sivatag mészkő, homokkő hegyvidéke. A Sínai-félszigetet (amely Ázsiához tartozik) a Szezi-csatorna választja el az ország többi részétől. Legmagasabb pont: Jabal Katrinah (2637 m). Legjelentősebb folyó: Nílus. Legnagyobb tó: Nasszer-tó (víztároló).

Néesség: Lakosság (1990): 52061000. Népsűrűség: 53/ km². Etnikai csoportok: arab hamita, beduin, núbiai, berber, fekete, görög, olasz. Nyelvek: arab (hiv.), angol. Vallások: mohamedán (szunnita) 91,8%, keresztény (kopt) 5,7%. Városi lakosság: 47%. Főváros: El-Quahira (Kairó) (*1986): 6325000. Városok: (*1986): Alexandria 2893000; Giza 1670800; Shubra el Khema 533300. Államforma: köztársaság. Államfő: Hoszni Mubarak (1981. okt. óta). Kormányfő: Atef Mohammad Naguib Sidki (1991. jan. óta). Nemzeti ünnep: júl. 23., okt. 6.

Gazdaság: Pénznem: egyiptomi font (1993. máj.: 3,32 = 1 USD). GDP (1991): 29,3 Mrd USD. GDP/fő (1991): 517 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,1%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,6. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 10. Adósság/fő (1991): 571 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 7,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 25%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 44%; ipar 22%. Export (1990): 4,6 Mrd USD. Főbb exportcikk: gyapot, kőolaj, cigaretta, nyersanyag. Főbb exportpartnerek (1989): Olasz. 14%, Francia. 4%. Szovjetunió 3%. Import (1990): 7,3 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, berendezés, élelmiszer, iparcikk, vegyipari termék. Főbb importpartnerek (1989): Egyesült Államok 15%, NSZK 10%, Francia. 7%. Közlekedés: Vasúti hálózat (1988): 4548 km; ebből villamosított: 42 km. Közúti hálózat (1990): 52795 km; ebből burkolt: 30105 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 826000; egyéb gépjármű: 550000. Főbb kikötők: Alexandria, Port-Szaíd, Suez. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 15; rádió: 3,9; telefon: 34. Napilap (1989): 77/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 60; nők: 61 év. Születés (1991): 33,0‰. halálozás (1991): 10,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 82,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 505. Egy orvosra jutó lakosok: 616.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 44%. Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

Az ottomán birodalom része, majd brit protektorátus, 1922. febr. 28-a óta független monarchia, az 1952. júl.-i forradalom óta köztársaság, 1970-ben Anvar Szadat lesz az elnök az elhunyt Nasszer helyett. 1973-ban Szadat kiutasítja a szovjet tanácsadókat. Okt.-ben háború tör ki Izraellel. 1977-ben Szadat ellátogat Izraelbe. 1978-ban megkötí az amerikai–izraeli–egyiptomi Camp David-i egyezményt. 1979-ben különbékét köt Izraelben, ami miatt az arab vezetők kiközösítik. 1981-ben katonái gyilkolják meg. Hoszni Mubarak lép örökébe, aki normalizálja a kapcsolatokat a szocialista országokkal, de fenntartja a jó viszonyt a Nyugattal. Keresi a megegyezést a vallási vezetőkkel, 1986-ban rendőrlázadást tör le, 1987-ben népszavazás újabb 6 évre megerősíti hivatalában. 1989-ben normalizálja Egyiptom kapcsolatait az arab országokkal, 1990-ben Szíriába is ellátogat. A Perzsa-öböl menti felvonulásban, majd háborúban az ország a szövetségesek mellé áll Irakkal szemben. A parlament elnökét meggyilkolják. 1991-ben az elnök közel-keleti békekonferencia összehívásán fáradozik. Az ENSZ az egyiptomi kormányfő helyettesét, Butrosz Ghalit választja főtitkárává. 1992. márc.-ban a belügyminiszter kormányellenes puccs leleplezését jelenti be, az év folyamán nő a belső feszültség. Júl.-ban terroristaellenes törvények lépnek életbe. A szudáni határon is nő a feszültség.

ELEFÁNTCSONTPART

Elefántcsontparti Köztársaság
République de la Côte-d'Ivoire (franciául)
Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 322463 km², Magyarországnál kb. 3,5-szer nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika D-i partvidékén. Szomszédai: Libéria, Guinea (Ny), Mali, Burkina Faso (É), Ghána (K). Felszín: A lagúnás parti síkságot trópusi őserdővel borított alföld, É-on szavannás táblás fennsík követi. Legmagasabb pont: 1311 m. Legjelentősebb folyók: Kamoé, Bandama, Sassandra. Legnagyobb tó: Kossou-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 12330000. Életkor szerint: 0–14: 45,1%; 15–59: 50,2%; 60–: 4,7%. Népsűrűség: 39/km². Etnikai csoportok: (több mint 610 etnikai csoport): baule 23%; bete 18%; senufo 15%; malinke 11%; kru 10%; francia, libanoni, szír 5%; mande, fulbe, koua stb. Nyelvek: francia (hiv.), diula, kwa. Vallások: törzsi vallású 65%, mohamedán 20%, r. kat. 8,5%, protestáns 3,5%. Városi lakosság: 40%. Főváros: Yamoussoukro (*1990): 130000. Városok (*1986): Abidjan 1900000; Bouaké 333000; Daola 102000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Félix Houphouët-Boigny (1960. júl. óta). Kormányfő: Alassane Dramane Outtara (1990. nov. óta). Nemzeti ünnep: dec. 7.

Gazdaság: Pénz: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GDP (1991): 11 Mrd USD. GDP/fő (1991): 858 USD. Gazdasági növekedés (1991): –1%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 11. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 3. Adósság/fő (1991): 1199 USD. Fogyasztói árváltozások (1991): 1,5%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság és erdőgazdálkodás 85%. Export (1990): 3,1 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kávé, kakaó, gyapot, fa, kőolajtermék. Főbb exportpartnerek: Franciaország 15%, Egyesült Államok 8%, Olaszország 8%. Import (1990): 2,46 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, kőolaj, fémáru, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Franciaország 28%, Nigéria 13%, Hollandia 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 655 km. Közúti hálózat (1984): 53736 km; ebből autópálya: 128 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 178000; egyéb gépjármű: 90000. Főbb kikötők: Abidjan, San Pedro. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 19; rádió: 8,1; telefon: 97. Napilap (1990): 12/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 52; nők: 55 év. Születés (1991): 48,0‰. Halálozás (1991): 12,0‰. Népesedésváltozás (1991): 3,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 97,0‰. Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 45%. Iskolakötelezettség nincs.

A volt francia gyarmat 1960. aug. 7-e óta független. Az egypártrendszerű államban az 1985-ös választásokat is az alapító elnök, Houphouët-Boigny nyerte. Megszüntetik mellette az alelnöki tisztséget. Az afrikai átlagnál jobban álló országban azóta nehézségek mutatkoznak a kakaó, a kávé és a pálmaolaj világpiacon az áresése miatt. 1990-ben a tüntetések hatására az elnök pluralizmust ígér. megnyeri az első többpárti választást is, de az ellenzék 15%-ot kap. Az elnök létrehozza a kormányfői tiszteletet. 1992. febr.-ban ellenzéki tüntetések összeütközésekhez vezetnek. Júl.-ban az elnök amnesztiát hirdet a letartóztatottak számára.

ÉSZTORSZÁG

Észt Köztársaság
Eesti Vabariik (észti nyelven)
Európa

Földrajz: Terület: 45100 km², Magyarországnak kb. fele. Fekvés: K-Európa É-i részében, a Finn-öböl partján. Szomszédai: Lettország (DNy), Oroszország (K). Legmagasabb pont: Munamagi (346

m). Legjelentősebb folyók: Pöltsamaa, Valge, Emajogi. Legnagyobb tavak: Csud-tó, Vörts-tó. Népeség: lakosság (1991): 1583000. Népsűrűség: 35/km². Etnikai csoportok: észtt 61,5%; orosz 30,3%; ukrán 3,1%; belorusz 1,8%; finn 1,1%. Nyelvek: észtt (hiv.), orosz. Vallás: lutheránus. Főváros: Tallinn (1990): 484400. Városok (1990): Tartu 115400; Narva 82300; Kohtla-Järve 76800. Államforma: köztársaság. Államfő: Lennart Meri (1992. okt. óta). Kormányfő: Mart Laal (1992. okt. óta). Nemzeti ünnep: febr. 24., nov. 16. Gazdaság: Pénznem: észtt korona (1993. máj.: 12,68 = 1 USD). GDP/fő (*1990): 3182 USD. Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 1030 km. Közúti hálózat (1990): 30200 km; ebből burkolt: 29100 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 198000. Fő kikötő: Tallinn. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,7; rádió: 1,7; telefon: 5,1. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 65; nők: 75 év. Csecsemőhalandóság (1989). 14,7%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 83. Egy orvosra jutó lakosok: 207. Oktatás: Iskolakötelezettség: 11 év. A finnugor eredetű észtt nép a német lovagrend, majd az orosz fennhatóság után 1918-ban önálló államiságot szerez, amely 1940-ben Hitler és Sztálin megegyezése nyomán megszűnik. A folyamatos szovjet be- és kitelepítések hatására az orosz népeség a köztársaság lakosságának egyharmada. A litván példát követve 1991-ben a lakosság közel 80%-a dönt népszavazáson a függetlenség mellett. A moszkvai puccs hatására aug. 20-án Arnold Rüütel, a helyi legfelsőbb tanács elnöke azonnali hatállyal bejelenti a függetlenséget. A KGB-t betiltják, az SZKP-t feloszlatják. A külföldi elismerések után Észtország megkapja a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt is az Egyesült Államoktól. 1992. jan.-ban felszabadítják az árat, amit 3 hónapos gazdasági rendkívüli állapot követ. Jún.-ban a volt szovjet tagköztársaságok közül elsőként vezet be saját valutát. A szept.-i választások után új vezetés veszi át az irányítást.

ETIÓPIA

Etióp Köztársaság

Ye Ethiopia Republic (amhara nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 1221900 km², Magyarországnál kb. 13-szor nagyobb. Fekvés: K-Afrika É-i részén, a Vörös-tenger partján. Szomszédai: Szudán (Ny), Kenya (D), Szomália, Dzsubuti (K). Felszín: Központi részén magasföld (2500 m), 4000 m-t meghaladó csúcsokkal. ÉK-en félsivatagos vidék, és a Vörös-tengerrel párhuzamos Danakil Alpok működő vulkánjai. DK-en fokozatosan alacsonyodó lépcsős vidék. Legmagasabb pont: Ras Dashen (4620 m). Legjelentősebb folyók: Abbai (Kék-Nílus), Shebele, Awash. Legnagyobb tavak: Tana-tó, Abaya-tó, Chew-Bahir-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 51183000. Életkor szerint: 0–14: 46,5%; 15–59: 47,3%; 60–: 6,2%.

Népsűrűség: 40/km². Etnikai csoportok: oromo (galla) 40%; amhara 25%; tigre 12%; sidamo 9%.

Nyelvek: amhara (hiv.), tigre, oromo, arab, angol, olasz. Vallások: keresztény (kopt) 52%, mohamedán (szunnita) 31%, törzsi vallású 10%. Városi lakosság: 13%. Főváros: Addis Ababa (Addisz-Abeba) (1984): 1412575. Városok (1984): Asmara 275385; Dire Dawa 98104; Nazret 76284.

Államforma: köztársaság. Államfő: Melesz Zenavi (1991. júl. óta). Kormányfő: Tamirat Layne (1991. júl. óta). Nemzeti ünnep: szept. 12.

Gazdaság: Pénznem: birr (1993. máj.: 4,96 = 1 USD). GNP (1990): 6,04 Mrd USD. GNP/fő (1990): 120 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 1,9%. Adósságszolgálat az export %-ában (1989): 29.

Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 8. Fogyasztói árváltozások (1990): 5,2%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 80%. Export (1990): 297 M USD. Főbb exportcikkek: kávé, bőr, gyümölcs, olajos magvak. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 20%, NSZK 7%, Olasz. 7%. Import (1990): 1,08 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, energia, jármű, élelmiszer.

Főbb importpartnerek: Szovjetunió 22%, Egyesült Államok 15%, Olaszország 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1982): 728 km. Közúti hálózat (1989): 13195 km; ebből burkolt: 3508 km. Gépjármű: 19000. Főbb kikötők: Masewa, Aseb. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 503; rádió: 5,5; telefon: 320. Napilap (1990): 1/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 50; nők: 53 év. Születés (1991): 45,0‰.

Halálozás (1991): 15,0‰. Népszégnövekedés (1991): 3,1%. Csecsemőhalandóság (1991): 113,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 3873. **Egy orvosra jutó lakosok:** 36660.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1985): 18%.

Sába birodalmának örökösét, Hailé Szelasszié császárt, az utolsó uralkodót 1974-ben etióp katonák fosztják meg trónjától. Hároméves belső fegyveres hatalmi harc után 1977-ben Mengisztu Hailé Mariam alezredes áll az ország élére. A későbbi állam- és kormányfő kubai segítséggel száll szembe az eritreai és az ogadeni szakadókkal. Az 1985-ös nagy éhínség után a kormány erőszakos áttelepítésekbe kezd: 3 millió parasztot költöztetnek el az éhségövezetből. 1987-ben az ország nevét Etióp Népi Demokratikus Köztársaságra változtatják. A következő években állandóan fenyeget az éhínség és folyik a harc a nemzeti ellentétek miatt. 1990-ben távoznak az NDK-s tanácsadók, a kormányerők komoly veszteségeket szenvednek el a fegyveres konfliktusban. 1991-ben Mengisztu elnök a szabadságharcosok előrenyomulása miatt Zimbabwéba menekül. A pusztítás közepette 15 ezer fekete zsidó állampolgárt izraeli repülőgépekkel telepítenek át Izraelbe. A felkelők győzelme után az Eitópiai Népi Forradalmi Demokratikus Front vezetője, Melesz Zenavi áll az ország élére. Két évre átmeneti elnökké választják. Az ország köztársaság lesz, bevezetik a többpártrendszert. Megegyezik az eritreaiakkal, hogy 1993 nyaráig népszavazáson dönthetnek a függetlenségről. Az ápr.-i népszavazás a függetlenségről dönt, jelentős többséggel. Afrikában új állam születik, az első a gyarmatosítás vége óta. Etiópia elveszti a tengeri kijárót, az elnököt belső ellenzéke támadja, hogy elveszítette az 1962-ben, Hailé Szelasszié által bekebelezett olasz gyarmatot.

FIDZSI-SZIGETEK

Fiji (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: 1874 km², Magyarországnál kb. 5-ször kisebb. Fekvés: 322 szigetből álló csoport a Csendes-óceán DNY-i részében. Felszín: A nagyobb szigetek vulkáni eredetűek, a kisebbek korallképződmények. Valamennyi trópusi erdő, termékeny terület borítja. Legmagasabb pont: Tomanivi (1323 m). Legjelentősebb folyók: Rewa, Singatoka.

Népszétség: Lakosság (1990): 736000. Életkor szerint: 0–14: 38,2%; 15–59: 56,9%; 60–: 4,9%.

Népszérség: 40/km². Etnikai csoportok: indiai 48,6%; fidszi (melanéziai, polinéziai) 46,2%; fehér 2%; kínai 1%; keverék. Nyelvek: angol (hiv.), fidszi, hindi. Vallások: hindu 40%, protestáns 37%, mohamedán 9%, r. kat. 7%. Városi lakosság: 37%. Főváros: Suva (1986): 71608. Városok (1986): Lautoka 28728; Nadi 6938.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Penaia K. Ganilau (1987. dec. óta). **Kormányfő:** Sitivena Rabuka (1992. jún. óta). **Nemzeti ünnep:** okt. 10.

Gazdaság: Pénznem: dollar (fidszi dollár) (1993. máj.: 1,51 = 1 USD). GNP (1990): 1,32 Mrd USD. GNP/fő (1990): 1780 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 13%. Fogyasztói árváltozások (1990): 7,9%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 44%. Export (1990): 435 M USD. Főbb exportcikkek: cukor, kókuszolaj, aranyérc. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 32%, Ausztrália 25%. Import (1990): 738 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, energia, iparcikk. Főbb importpartnerek: Ausztrália 29%, Új-Zéland 19%, Japán 12%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 595 km. Közúti hálózat: 4793 km; ebből burkolt: 601 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 29262; egyéb gépjármű: 29436. Főbb kikötők: Suva, Lautoka. Hírközlés:

Egy készülékre jutó lakosok: tv: 73; rádió: 1,7; telefon: 12. Napilap (1988): 56/1000 fő.
Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 62; nők: 67 év. Születés (1991): 26,0‰.
Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 19,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 413. Egy orvosra jutó lakosok: 2229.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 85%.

A szigetcsoport 1970. okt. 10-én válik függetlenné Nagy-Britanniától, de a Nemzetközösség tagja lesz. Az alkotmányos monarchiában a kétkamaras parlamenten kívül széles körű jogokat élvez a törzsfőnökök és a vének tanácsa is. Az 1987-es választások óta a kisebbségi indiai népesség is helyet kap a kormányban. Az eredménnyel elégedetlen katonák puccsot hajtanak végre. A Nemzetközösség csúcsertekezletén az országot kizárják a szervezetből. Penaia Ganilau veszi át az elnöki teendőket. Az indiai lakosok körül a 90-es években is fennmarad a feszültség. Az 1992. máj.-i választások után a katonák vezetője, Sitiveni Rabuka áll a kormány élére.

FINNORSZÁG

Finn Köztársaság

Suomen Tasavalta (finnül)

Republiken Finland (svédül)

Európa

Földrajz: Terület: 338145 km², Magyarországnál 3,5-szer nagyobb. Fekvés: É-Európában, a Botteni- és a Finn-öböl partján. Szomszédai: Norvégia (É), Svédország (Ny), Oroszország (K).

Felszín: Tagolt partvidékét sok sziget övezi. A parti síkság a több tízezer tóból álló tóhátságba és dombvidékbe megy át: É-on a sarkkörön túl hegyvidék. Legmagasabb pont: Halti (1324 m).

Legjelentősebb folyók: Kemijoki, Oulujoki, Tomionjoki. Lenagyobb tavak: Saimaa, Inari.

Népeség: Lakosság (1990): 4998478. Életkor szerint: 0–14: 19,3%; 15–59: 62,9%; 60–: 17,8%.

Népsűrűség: 15/km². Etnikai csoportok: finn 93,6%; svéd 6%; lapp. Nyelvek: finn (hiv.), svéd (hiv.).

Vallás protestáns 91%. Városi lakosság: 60%. Főváros: Helsinki (1990): 492400. Városok (1990): Espoo 172600; Tampere 172560; Turku 159180.

Államforma: köztársaság. Államfő: Mauno Koivisto (1982. jan. óta). Kormányfő: Esko Aho (1991. ápr. óta). nemzeti ünnep: dec. 6.

Gazdaság: Pénznem: markkaa (márka) (1993. máj.: 5,45 = 1 USD). GDP (1991): 134,4 Mrd USD. GDP/fő (1991): 26938 USD. Gazdasági növekedés (1991): –6,4%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 1,4. Fogyasztási árváltozások (1991): 4,3%. Munkanélküliség (1991): 7,7%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 9%; ipar és kereskedelem 54%. Export (1991): 23 Mrd USD. Főbb exportcikkek: rönkfa, fűrész- és papíráru, cellulóz, hajó, élelmiszer, gép, faipari termék, gyapjúáru. Főbb exportpartnerek: Németo. 15%, Svédo. 14%, Nagy-Britannia 10%. Import (1991): 21,8 Mrd USD. Főbb importcikkek: energia, vegyipari termék, gép, berendezés, iparcikk, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Németo. 17%, Svédo. 13%, Szovjetunió 8%, Nagy-Britannia 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 5846 km; ebből villamosított: 1666 km. Közúti hálózat (1991): 77651 km; ebből burkolt: 46318 km; autópálya (1991): 249 km. Gépjárművek (1990):

személygépkocsi: 2217729; egyéb gépjármű: 291403. Főbb kikötők: Porvoo-Sköldvik, Kotka, Helsinki. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,7; rádió: 1; telefon: 2,1. Napilap (1990): 521/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 71; nők: 80 év. Születés (1991): 12,0‰. Halálozás (1991): 10,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 74. Egy orvosra jutó lakosok: 503.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség. 9 év.

Az évszázados svéd, majd orosz megszállás után 1917. dec. 6-án függetlenségét kikiáltó ország a II.

világháború után jó vizont alakít ki a Szovjetunióval is. Ezért Ny-on negatív folyamatként emlegetik a „finnesítést”. Urho Kekkonen – elnök 1956–81 – 1969-es javaslatára 1975-ben a semleges országban 33 európai állam, valamint az Egyesült Államok és Kanada részvételével megrendezik az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezletet, amelynek aug. 1-jén aláírt okmányát azóta is a helsinki záródokumentumként idézik. Az 1979-es választásokon a konzervatívok törnek előre, Kekkonen mégis a szociáldemokrata Mauno Koivistót bizza meg kormányalakítással. Koivisto 1982-től elnök, Kalevi Sorsa a kormányfő. Az 1987-es választásokon a konzervatívok törnek előre, a koalíciós kormány élén Harri Holkeri áll. Az 1988-as elnökválasztásokon újra Koivisto nyer. Az 1991-es parlamenti választásokon a Centrum Párt győz, elnöke, Esko Aho alakít kormányt. Az eddigi legfiatalabb finn kormányfő kabinetjéből a baloldali minden pártja kimarad – 25 év óta először. 1992. jan.-ban Oroszországgal új, jószomszédsági szerződést írnak alá, amely felváltja az 1948-as kölcsönös segítségnyújtási szerződést. A parlament márc.-ban elfogadja a közös piaci jelentkezést. Szept.-től a finn márka egyoldalúan kötődik az európai valutarendszerhez. 1993-ban megkezdődnek a közös piaci felvételi tárgyalások. Az elnök bejelenti, hogy nem indul az év végi elnökválasztásokon, így megindul a választási küzdelem.

FRANCIAORSZÁG

Francia Köztársaság

République Française (franciául)

Európa

Földrajz: Terület: 551700 km², Magyarországnál kb. 6-szor nagyobb. Fekvés: Ny-Európában; az Atlanti-óceán és a Földközi-tenger között. Szomszédai: Spanyolország, Andorra (D), Olaszország, Svájc, Monaco, Németország (K), Belgium, Luxemburg (É). Felszín: Változatos, 3000–4000 m magas lánchegységek, 1000–1500 m magas röghegységek, köztük széles folyóvölgyek, medencék. Legmagasabb pont: Mont Blanc (4807 m). Legjelentősebb folyók: Loire, Garonne, Rhône, Seine (Szajna).

Néesség: Lakosság (1992): 57206000. Életkor szerint: 0–14: 19,1%; 15–59: 60%; 60–: 19,9%.

Népsűrűség: 104/km². Etnikai csoportok: francia 94,7%; arab, portugál, olasz, spanyol. Nyelvek: francia (hiv.), breton, elzászi német, baszk, katalán, spanyol, olasz, flamand. Vallások: r. kat. 76,3%, mohamedán 4,5%, protestáns 1,4%. Városi lakosság: 74%. Főváros: Paris (Párizs) (1990): 9063000 (A). Városok (1990): Lyon 1262000 (A); Marseille 11087000 (A); Lille 950265.

Államforma: köztársaság. Államfő: François Mitterrand (1981 óta). Kormányfő: Edouard Balladur (1993. márc. óta). Nemzeti ünnep: júl. 14.

Gazdaság: Pénznem: franc (francia frank) (1993. máj.: 5,35 = 1 USD). GDP (1991): 1172,1 Mrd USD. GDP/fő (1991): 20709 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,2%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 3,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,2%. Munkanélküliség (1992): 10,3%. Munkerőmegoszlás: mezőgazdaság 9%; ipar és kereskedelem 45%. Export (1991): 216 Mrd USD. –Főbb exportcikkek: gép, berendezés, közlekedési eszköz, élelmiszer, vegyipari termék, acél, fémek. (Az export-import adatok Monaco külkereskedelmi adatait is tartalmazzák.) Főbb exportpartnerek: Németo. 19%, Olaszo. 11%, Belgium 9%. Import (1991): 231 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, vegyipari termék, élelmiszer, jármű, energia, fémek. Főbb importpartnerek: Németo. 18%, Olaszo. 11%, Egyesült Államok 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 34322 km; ebből villamosított: 12430 km. Közúti hálózat (1986): 1521351 km; ebből autópálya (1991): 6850 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 2,3 M; egyéb gépjármű: 5,1 M. Főbb kikötők: Marseille, Le Havre, Dunkerque. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,6; rádió: 1,1; telefon: 1,7. Napilap (1990): 176/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 82 év. Születés (1991): 14,0‰.

Halálozás (1991): 10,0%. Népségnövekedés (1991): 0,3%. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 80. Egy orvosra jutó lakosok: 403.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 10 év.

Az V. köztársaság, amely az 1946–58 között tartó IV. köztársaságot váltja fel, az 1969-ig elnöklő Charles de Gaulle akaratának megfelelően megnöveli az elnöki hatalmat. Georges Pompidou (1969–74) és Giscard 'Estaing (1974–81) elnöksége alatt, a jobbközép koalíció korában ebből nem származik bonyodalom. 1981-ben a szocialista François Mitterand nyeri az elnökválasztásokat, majd pártja a parlamenti választásokon is győz. Az V. köztársaság első baloldali kormányában a kommunisták is 4 helyet kapnak. A kezdeti baloldali intézkedések, államosítások után 1982-től a kormány szigorú takarékoságba kezd. A kommunisták 1984-től kimaradnak Laurent Fabius kormányából. 1986-ban a jobbközép koalíció nyeri a parlamenti választásokat, az elnök „társbérletre” kényszerül a Jacques Chirac vezette kabinettel. A gaullista RPR és a polgári közepet képviselő „giscardista” UDF pártok újra magántulajdonba adják a nagyvállalatokat, bankokat, biztosítótársaságokat, valamint a TF–1 televíziós csatornát. Az 1988-as elnökválasztásokon Mitterrand győz Chirackal szemben. A parlamenti választások után a szocialisták alakítanak Michel Rocard vezetésével kisebbségi kormányt. Feltűnik az idegenek ellen fellépő Jean-Marie Le Pen és az általa vezetett Nemzeti Front. 1989-ben a forradalom 200. évfordulóját ünneplik. 1991-ben a kormány vezetését először veszi át nő, Edith Cresson. Az alkotmányos tanács elveti az indítványt, hogy a korzikaiak Korzika népeként nevezhessék magukat. Német–francia európai hadtest szervezése kezdődik meg. Az 1992. márc.-i helyi választásokon elszenvedett szocialista vereség miatt Cresson visszalép. Utóda Pierre Bérégovoy. Jún.-ban bejelenti, hogy az ország lemond a rövid hatótávú francia nukleáris rakéta, a Hades fejlesztéséről, csatlakozik az atomsorompó-egyezményhez. Miközben szigorú gazdaságpolitikát valósít meg, a parlamentben ratifikáltatja a maastrichti szerződést. Az év végétől parasztok és halászok több megmozdulásban sürgetik keresetük állami védelmét. Az 1993. márc.-i választásokon a szocialisták megsemmisítő vereséget szenvednek, a zöldek és a szélsőjobb a várttal ellentétben nem jutnak be a parlamentbe, a kommunisták tartják korábbi helyüket. A mandátumok több mint négyötödén az RPR–UDF választási szövetség osztozkodik. Az elnök Edouard Balladurt, a korábbi jobboldali kormány pénzügyminiszterét nevezi ki miniszterelnökké. Újabb politikai társbérlet kezdődik.

Függő, ill. társult területek

Franciaország tengeren túli megyéi

Francia Guyana

Guyane Française

Fekvés: D-Amerika ÉK-i patvidékén. Terület: 91000 km². Néesség (1990): 114678. Kreol, indián, kínai, haiti. Székhely: Cayenne (1990): 41000. Gazdaság: GNP (1986): 350 M USD (70%-a állami támogatásból). GNP/fő (1986): 4160 USD. Főbb exportcikkek: fa, kávé, rum, arany.

Bár francia telepések már 1604-ben megvetik itt lábukat, a terület csak 1817 óta Franciaország tulajdona, ahol 1852 után fegyenctelepet rendeznek be. A hírhedt ördög-szigeti telepet csak 1945-ben zárják be. 1946-tól Guyana tengeren túli megye, 1974-től adminisztratív régió. Innen lövik fel az Ariane rakétákat. A francia kormány helyi megbízott képviseli.

Guadeloupe

Fekvés: Közép-Amerikában a Karib-tenger K-i részében, a Szélsendes-szigetcsoporthoz tartozó 2 nagyobb és több kisebb szigeten. Terület: 1779 km². Néesség (1990): 386987. Mulatt, fekete, indiai. Székhely: Basse-Terre (1990): 14000. Gazdaság: GNP (1984): 2,01 Mrd USD. GNP/fő (1984): 6339 USD. Főbb exportcikkek: cukor, banán, rum.

A Kolumbusz által felfedezett sziget 1635 után kisebb megszakításoktól eltekintve francia gyarmat. 1946-ban kapja meg a tengeren túli megye státusát. A 2 fő szigetet helyileg választott testület is vezeti, Guadeloupe képviselőket küld Párizsba. A 80-as évek végétől erősödik a függetlenséget követelők mozgalma.

Martinique

Fekvés: Közép-Anmerika K-i részében, a Szélfelöli-szigetcsoporthoz tartozó sziget. Terület: 1102 km². Néesség (1990): 359572. Fekete, fehér, indiai. Székhely: Fort-de-France (1990): 100663. Gazdaság: GNP (1986): 2,2 Mrd USD. GNP/fő (1986): 7050 USD. Főbb exportcikkek: cukor, banán, rum.

A Kolumbusz által felfedezett sziget 1635 óta francia gyarmat, 1946 után tengeren túli francia megye. 1974-től adminisztratív régióként is emlegetik. A sziget elküldi képviselőit a párizsi parlamentbe, de a 80-as évektől így is felerősödik a függetlenséget hirdető mozgalom. 1993-tól az európai gyümölcsexport kerül veszélybe a nyugat-európai integrálódás miatt.

Réunion

La Réunion

Fekvés: Sziget az Indiai-óceán Ny-i részében, Madagaszkár és Mauritius között; továbbá 5 kisebb lakatlan sziget (Juan de Nova, Europa, Bassas de India, Îles Glorieuses, Tromelin) Madagaszkár K-i és É-i partvidéke mentén. Terület: 2512 km². Néesség (1990): 597823. Mesztic, fehér, indiai, kínai. Székhely: Saint-Denis (1990): 122000. Gazdaság: GNP (1984): 1,89 Mrd USD. GNP/fő (1988): 5300 USD. Főbb exportcikkek: cukor, vanília, rum.

A sziget 1638 óta francia tulajdon, majd 1946-tól tengeren túli megye. 1974-től adminisztratív régió is. Néhány kisebb szigetet, amelyeket innen kormányoznak, Madagaszkár is magának követel.

Társult területek

Mayotte

Fekvés: 1 nagyobb és 18 kis sziget az Indiai-óceán Ny-i részében, Madagaszkártól ÉNy-ra. Terület: 375 km². Néesség (1990): 73900. Malgas, francia. Székhely: Dzaoudzi (1985): 5675. Főbb exportcikkek: kávé, kopra, vanília.

A sziget 1843 és 1914 között francia gyarmat, majd a Comore-szigetek többi tagjával együtt közvetett párizsi irányítás alá kerül. Amikor a Comore-szigetek többi tagja 1974-ben a függetlenségre adja voksát, Mayotte ez ellen szavaz. Így 1976-tól francia társult terület. A kormányt helyi vezető képviseli.

St. Pierre és Miquelon

Îles Saint-Pierre et Miquelon

Fekvés: 8 kisebb szigetből álló csoport az Atlanti-óceán É-i részében, New Foundlandtól DNy-ra. Terület 242 km². Néesség (1990): 6392. Francia. Székhely: St. Pierre (1990): 5683. Fő exportcikk: hal.

Az egykor hatalmas É-amerikai gyarmatbirodalom piciny maradványán a 17. sz. óta élnek francia telepesek. A gyarmati közigazgatást a francia kormány helyi képviselője váltja fel. 1985 óta a szigetek társult területi státust kapnak.

Tengeren túli területek

Francia déli területek

Terres Australes et Antarctiques Françaises

Fekvés: Szigetek és szigetcsoportok az Indiai-óceán D-i részében, továbbá a Terre-Adélie az Antarktiszon. Terület összesen: 439656 km², ebből: Kerguelen-szigetcsoport: 7215 km²; Crozet-szigetcsoport 327 km²; Amsterdam 107 km²; Saint-Paul 7 km²; Terre-Adélie 432000 km². Népesség (1990): 200. Francia kutatók.

A franciául TAAF-nek rövidített területeket 1955-ben vonják össze. Az elszórt szigeteket és az antarktiszi területet párizsi adminisztrátor felügyeli, aki szakértőbizottság élén foglalkozik környezetvédelmi kérdésekkel is.

Új-Kaledónia

Nouvelle Calédonie et Dépendances

Fekvés: Szigetcsoport a Csendes-óceán DNy-i részében, Ausztráliától K-re. Terület: 19103 km². Népesség (1989): 164173. Melanéz (kanak), vietnami, indonéz, polinéz, francia, wallisi. Székhely: Nouméa (1989): 65110. Gazdaság: GNP (*1985): 860 M USD. GNP/fő *1985): 5760 USD. Főbb exportcikkek: nikkel, kávé, kopra.

Új-Kaledóniához tartozik: Loyalty Islands (3 szigetből álló csoport), Isle of Pines, Bélep-szigetcsoport, Chesterfield Island, Huon Islands, Walpole, Matthew Island, Hunter Island és számos kisebb, lakatlan sziget.

A szigetet 1853-ban szállják meg a franciák. Az 1980-as évek folyamán élénkül fel a vita a terület jövőjéről. 1984-ben a helyi kanak lakosság képviselői kihirdetik a függetlenséget. Párizs csak belső autonómiát hajlandó adni. A népszavazáson a francia telepések elutasítják a változásokat, bár ők vannak kisebbségben. 1988-ban a sziget nagyobb önállóságot kap és kilátásba helyezik, hogy az évezredforduló előtt újabb népszavazást tartanak a függetlenségről.

Francia Polinézia

Territoire de la Polynésie Française

Fekvés: 5 szigetcsoport a Csendes-óceán DK-i részében [Szélalatti-szigetek; Szélcsendes-szigetek (együtt: Társasági-szigetek, Archipel de la Sociétés); Tuamotu-szigetek; Marquesas-szigetek]. Terület: 4200 km² szárazföld (+4,5 M km² tenger). Népesség (1990): 197000. Polinéziai, keverék, fehér, kínai, maori. Székhely: Papéete (1983): 78814 (A). Gazdaság: GNP (*1985): 1,37 Mrd USD. GNP/fő (*1985): 7840 USD. Főbb exportcikkek: kókusz, vanília, foszfát.

Az 1843 óta francia birtok 1958-ban tengeren túli terület státusát kapja. Az 1984-es alkotmány szerint helyi kormányzótanács irányít. A helyi parlament elküldi képviselőit a párizsi törvényhozók közé is. A Tuamotu-szigetcsoportoz tartozó Mururoa-atollon Franciaország 1966 után kísérleti robbantásokat végez. Ezeket 1992-ben felfüggeszti, mindaddig, amíg a többi nagyhatalom is tartózkodik a kísérleti robbantásoktól.

Wallis és Futuna

Îles Wallis et Futuna

Fekvés: 2 szigetcsoport (Îles de Hoorn: Futuna, Alofi; Wallis: Uvea és korallzátonyok) a Csendes-óceán DNy-i részében, Fidzsi és Szamoa között. Terület: 274 km². Népesség (*1987): 14800. Polinéziai, fehér. Székhely: Mata Utu (1983): 815. Gazdaság: GNP (1981): 11 M USD. GNP/fő (1987): 1500 USD. Főbb exportcikkek: kókusz, kávé, banán.

Az 1942 óta francia birtok lakói 1959-ben nagy többséggel szavazzák meg, hogy francia tengeren túli terület státust kapjanak. Ez 1961 óta érvényes.

FÜLÖP-SZIGETEK

Fülöp-szigeteki Köztársaság
Republika Ng Pilipinas (filippínó nyelven)
Republic of the Philippines (angolul)
Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 300000 km², Magyarországnál több mint 3-szor nagyobb. Fekvés: 7000 szigetből álló csoport Ázsia DK-i partvidékénél. Felszín: A szigetcsoporton 3000 m magasságig emelkedő vulkanikus hegylánc vonul végig, ma is működő vulkánokkal. Alföld csak a Luzon- és Mindanao-szigeten. Legmagasabb pont: Mount Apo (2954 m, Mindanao). Legjelentősebb folyók: Cagayan (Luzon), Agusan, Kabacan (Mindanao).

Néesség: Lakosság (1990): 60684887. Életkor szerint: 0–14: 39,0%; 15–59: 56,2%; 60–: 4,8%. Népsűrűség: 202/km². Etnikai csoport: filippínó 99%. nyelvek: filippínó (tagalog) (hiv.), angol (hiv.), 76 más maláj-polinéz nyelv. Vallások: r. kat. 84%, protestáns 3,5%, mohamedán 5%. Város lakosság: 43%. Főváros: Manila (1990): 1598918. Városok (1990): Quezon City 1666766; Davao 849947; Caloocan 761011.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Fidel Ramos (1992. jún. óta). Nemzeti ünnep: jún. 12.

Gazdaság: Pénznem: fülöp-szigeteki peso (1993. máj.: 26,30 = 1 USD). GDP (1991): 45,1 Mrd USD. GDP/fő (1991): 730 USD. Gazdasági növekedés (1991): 0,9%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 7. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 23. Adósság/fő (1991): 508 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1990): 2. Fogyasztói árváltozások (1991): 18%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 47%; ipar és kereskedelem 20%. Export (1991): 8,84 Mrd USD. Főbb exportcikk: ruha, elektromos berendezés, elektronika, réz, hal, kókusz. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 38%, Japán 20%, Németo. 6%, Hollandia 4%. Import (1991): 12,05 Mrd USD. Főbb importcikk: kőolaj, gép, berendezés, közlekedési eszköz, fémek. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 20%, Japán 19%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 1027 km. Közúti hálózat (1990): 160550 km; ebből burkolt: 30960 km. Gépjárművek (1990): 1620242. Főbb kikötők: Cebu, Manila, Iloilo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 8,8; rádió: 7,5; telefon: 6,5. Napilap (1985): 44/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 62; nők: 67 év. Születés (1991): 29,0 ‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népesedőnövekedés (1991): 2,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 54,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 683. Egy orvosra jutó lakosok: 1062.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 88%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A spanyoloktól az amerikaiak által elhódított szigetek 1946. júl. 4-én nyerik el függetlenségüket, bár az amerikai támaszpontok továbbra is fennmaradnak. 1965-től Ferdinand Marcos kormányoz, miközben keresztények és mohamedánok többször összezsapnak egymással. A rendszer ellenzéke 1980 után megerősödik. Vezetőjét, Benigno Aquinót azonban meggyilkolják, amint a száműzetésből hazatér. Az 1986-os választásokra az ellenzék jelöltje Corazon Aquino, az özvegy. A választások után Marcos elhagyja az országot, bár egy ideig győztesnek kiáltja ki magát. Aquino elnökségének első évében 4 katonai puccskísérletet hajtanak végre, később még háromszor próbálkoznak az ellenzéki katonák. Nem jön létre tartós béke a kommunista gerillákkal, akadozik a földosztás, de Aquinót újabb választások is megerősítik tisztségében. 1991-ben a Pinatubo vulkán kitörése miatt félmillió ember menekül a hamueső elől. Hazatér Imelda Marcos, az 1989-ben elhunyt exelnök felesége. 1992. májusában az elnökválasztásokon Fidel Ramos, Aquino jelöltje, a korábbi védelmi miniszter győz Imelda Marcossal szemben. Júl.-ban amnesztiát hirdet a gerillák számára és legalizálja a kommunista pártot. Az amerikai támaszpontok bezárásáról többéves vita után jön létre egyezmény, megkezdődik a kivonulás. 1993-ban újabb vulkánkitörések okoznak gyászt.

GABON

Gaboni Köztársaság

République Gabonaise (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 267667 km², Magyarországnál majdnem 3-szor nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika atlanti-óceáni partvidékén. Szomszédai: Guinea, Kamerun (É), Kongó (K, D). Felszín: A parti síkságból lépcsőzetesen emelkedik ki a belső országrész fennsíkja. Nagy részét értékes erdők borítják. Legmagasabb pont: Mount Iboundji (1575 m). Legjelentősebb folyó: Ogooué.

Néesség: Lakosság (1990): 1135000. Népsűrűség: 4/km². Etnikai csoportok: bantu (fang 25%, eshira 25%, adouma 17%); pigmeus 1%; fehér. Nyelvek: francia hiv.), bantu (fang, batéké stb.).
Vallások: r. kat. 71,7%, protestáns 8%, törzsi vallású. Városi lakosság: 46%. Főváros: Libreville (*1988): 352000. Városok (*1983): Port Gentil 123000. Franceville 38000; (1978) Lambaréné 26257.
Államforma: köztársaság. **Államfő:** Omar Bongo (1967 óta). **Kormányfő:** Kazimir Oje-Mba (1990. ápr. óta). Nemzeti ünnep: márc. 12., aug. 17.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GDP (1991): 5,2 Mrd USD. GDP/fő (1991): 4337 USD. Gazdasági növekedés (1991): 6,9%.

Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 8,1. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 16.

Adósság/fő (1991): 2721 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 3,2. Fogyasztói árváltozások (1991): 8,3%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 65%; ipar és kereskedelem 30%.

Export (1990): 2,32 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, mangán-, uránérc, fa. Főbb exportpartnerek: Franciaország 36%, Egyesült Államok 31%. **Import (1990):** 882 M USD. Főbb importcikkek: közszükségleti cikk, gép, berendezés, nyersanyag, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Franciaország 45%, Kamerun 7%, Hollandia 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 649 km. Közúti hálózat (1987): 6898 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 16093; egyéb gépjármű: 10506. Főbb kikötők: Owendo, Mayumba, Port Gentil.
Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 29; rádió: 5; telefon: 98.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 51; nők: 56 év. Születés (1991): 28,0‰.

Halálozás (1991): 15,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,4%. Csecsemőhalandóság (1991): 104,0‰.

Kórházi ágyak (1985): 4617. **Orvosok(1985):** 265.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 70%. Iskolakötelezettség: 16 éves korig.

A korábbi francia gyarmat 1960. aug. 17-e óta független elnöki köztársaság. Az 1967-ben elhunyt elnök után Omar Bongo egypártrendszerű állam élén áll. Az elnöki periódus francia mintára 7 év, a volt gyarmatosítóhoz szoros szálak fűződnek. Bongo megbízatását 1986-ban is meghosszabbítják. 1990-ben tömegmegmozdulások követelik az elnök lemondását. A véres összecsapások láttán francia légiósok teremtenek rendet. Az új kormányfő, Kazimir Oje-Mba ellenzéki politikusokat is bevon a kabinetbe. A választásokon ellenzéki pártok is elindulhatnak, de a rendszer győz.

GAMBIA

Gambiai Köztársaság

Republic of the Gambia (angolul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 11295 km², Magyarországnál kb. 8-szor kisebb. Fekvés: Afrika legnyugatibb részén, az Atlanti-óceán partján. Szomszédja: 3 oldalról Szenegál veszi körül. Felszín: Síkság a Gambia folyó mentén. Legmagasabb pont: 48 m Legjelentősebb folyó: Gambia.

Néesség: lakosság (1990): 875000. Életkor szerint: 0–15: 45,9%; 15–59: 50,3%; 60–: 3,8%.

Népsűrűség: 72/km². Etnikai csoportok: szudáni (mandinka 43%, fulbe 18%, wolof 13%, sarahuli

7%, djola 7%), szenegáli, európai. Nyelvek: angol (hiv.), mandinka, fulbe, wolof. Vallások: mohamedán (szunnita) 85%, keresztény, törzsi vallású. Városi lakosság 21%. Főváros: Banjul (1983): 44536. Városok (1983): Combo St. Mary 102858; Sere Kunda 16000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Dawda Kariaba Jawara (1970 óta). Nemzeti ünnep: febr. 18.

Gazdaság: Pénznem: dalasi (1993. máj.: 8,53 = 1 USD). GNP (1990): 229 M USD. GNP/fő (1990): 260 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 3,0%. Fogyasztói árváltozások (1991): 8,6%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 75%, ipar és kereskedelem 18%. Export (1990): 122 M USD. Főbb exportcikkek: földimogyoró, hal. Fő exportpartner: Közös Piac 45%. Import (1990): 155 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, textil, gép, kőolajtermék. Fő importpartner: Közös Piac 53%. Közlekedés: Közúti hálózat: 2990 km; ebből burkolt: 837 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 5200; egyéb gépjármű: 700. Fő kikötő: Banjul. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 6,1; telefon: 114.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 47; nők: 51 év. Születés (1991): 48,0‰. Halálozás (1991): 23,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 138,0‰. Kórházi ágyak (1980): 635. Orvosok (1980): 65.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989) 12%.

Az egykori brit koronagyarmat 1965. febr. 18-a óta a Nemzetközösség független tagja. 1970 óta köztársaság. A Szenegál területébe ékelt ország 1982-ben a szenegambiai konföderáció megalakítását fogadja el. Az 1985-ben, majd 1992. ápr.-ban újraválasztott Dawda Kairaba Jawara elnök azóta a konföderáció alelnöki posztját is betölti. A választások előtti puccskísérlet, amelyet állítólag líbiaiak buzdítottak, megbukik.

GHÁNA

Ghánai Köztársaság

Republic of Ghana (angolul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 238537 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika D-i részén, a Guineai-öböl partján. Szomszédai: Elefántcsontpart (Ny), Burkina Faso (É), Togo (K). Felszín: Tagolatlan partja mentén síkság. Északabbra fennsík, domb- és hegyvidék, melybe mélyen benyúlik a Volta alföldje. Legmagasabb pont: Djebobo (876 m). Legjelentősebb folyók: Volta, Oti, Tano. Legnagyobb tó: Volta-víztározó.

Népeség: Lakosság (1990): 14870000. Életkor szerint: 0–14: 46,6%; 15–59: 48,9%; 60–: 4,5%.

Népsűrűség: 63/km². Etnikai csoportok: szudáni (akan, ashanti, fanti 44%, moshi-dagomba 16%, ewe 13%, ga 8%, quan 4%, haussa, mosszi, fulbe). Nyelvek: angol (hiv.), 50 törzsi nyelv (akan, ewe, ga, gur stb.). Vallások: protestáns 37%, törzsi vallású 35%, r. kat. 15%, mohamedán 13%.

Városi lakosság: 33%. Főváros: Accra (1984): 1143634 (A). Városok (1984): Kumasi 436069; Tamale 219210; Sekondi-Takoradi 123637.

Államforma: köztársaság. Államfő: Jerry John Rawlings (1979 óta). Nemzeti ünnep: márc. 6.

Gazdaság: Pénznem: cedi (1993. máj.: 607,29 = 1 USD). GDP (1991): 6,6 Mrd USD. GDP/fő (1991): 427 USD. Gazdasági növekedés (1991): 4%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,4.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 29. Adósság/fő (1991): 207 USD. Fogyasztói árváltozások (1991): 17%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 55%; ipar és kereskedelem 19%. Export (1990): 1 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kakaó, aranyérc, fa, gyémánt, mangán. Főbb exportpartnerek: NSZK 29%, Nagy-Britannia 13%, szovjetunió 9%. Import (1990): 1,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, vegyipari termék, gyógyszer, élelmiszer, iparcikk, energia. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 21%, Nigéria 20%, Egyesült Államok 10%, NSZK 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 947 km. Közúti hálózat (1988): 40214 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 26590; egyéb gépjármű: 27606. Főbb kikötők: Sekondi-Takoradi, Tema, Accra. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 83; rádió: 4,7; telefon: 191. **Egészségügy:** Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 53; nők: 56 év. Születés (1991): 46,10‰. Halálozás (1991): 13,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 86,0‰. Kórházi ágyak (1988): 161 kórház (+252 eü. központ). Egy orvosra jutó lakosok: 22127. **Oktatás:** Írni-olvasni tud (1991): 60%. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig. Az 1957. márc. 6-án a Nemzetközösség független köztársaságává átalakuló egykori gyarmat első elnökét, Kwame Nkrumahot 1966-ban puccsal távolítják el a hatalomból. Civil és katonai kormányok váltják egymást, majd 1979-ben Jerry Rawlings repülőhadnagy veszi át az irányítást. Az ideiglenes nemzeti védelmi tanács kormányoz, a pártok betiltását csak 1992. máj.-ban oldják fel. Az elnök nem jelölteti magát a választásokon. 1993. jan.-ban a IV. köztársaság kikiáltása véget vet a katonai kormányzásnak. Rawlings a dec.-i választások győzteseként marad hivatalában.

GÖRÖGORSZÁG

Görög Köztársaság

Elleniki Dimokratia (görögül)

Európa

Földrajz: Terület: 131957 km², Magyarországnál kb. 1,5-szer nagyobb. Fekvés: D-Európában, a Balkán-félsziget D-i részén. Szomszédai: Albánia, Makedónia, Bulgária (É), Törökország (K). Felszín: Kopár, karsztos (1500–2000 m magas) hegyek, köztük termékeny medencék. Partvidéke erősen tagolt; szigetvilág övezi. Legmagasabb pont: Olimposz (2917 m). Legjelentősebb folyók: Evrosz, Sztrimon, Axiosz. Legnagyobb tavak: Preszpa-tó, Trihonisz-tó. Volvi-tó.

Néesség: Lakosság (1991): 10269074. Életkor szerint: 0–14: 20,5%; 15–59: 61,1%; 60–: 20,4%.

Népsűrűség: 78/km². Etnikai csoportok: görög 98,5%; török 0,9%; bolgár 0,3%; örmény 0,2%; albán, makedón. Nyelv: görög. Vallások: görögkeleti 98,2%. Városi lakosság: 63%. Főváros: Athinai (Athén) (1984): 3337331 (A). Városok (1981): Thesszalóniki 4064131 Patre 141529; Larisza 102048.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Konsztantinosz Karamanlisz (1990. máj. óta). **Kormányfő:** Konsztantinosz Micotakis (1990. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** márc. 25.

Gazdaság: Pénznem: drachma (1993. máj.: 214,17 = 1 USD). GDP /1991): 69 Mrd USD. GDP/fő (1991): 6779 USD. Gazdasági növekedés (1991): 0,9%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 7. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 28. Adósság/fő (1991): 2864 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 5,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 19%. Munkanélküliség (1991): 8,1%.

Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 28%; ipar és kereskedelem 29%. Export (1990): 7,99 Mrd USD. Főbb exportcikk: gyümölcs, dohány, mazsola, bor, érc, textil. Főbb exportpartnerek: NSZK 26%, Olasz. 16%, Egyesült Államok 13%, Francia. 8%. Import (1990): 19,79 Mrd USD. Főbb importcikk: jármű, gép, berendezés, búza, energia, kőolajtermék, papíráru, iparcikk. Főbb importpartnerek: NSZK 20%, Olszo. 14%, Egyesült Államok 13%, Francia. 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1987): 2479 km. Közúti hálózat (1987): 38106 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 1507952; egyéb gépjármű: 707971. Főbb kikötők: Pireusz, Thesszalóniki, Patre. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5,7; rádió: 2,4; telefon: 2,4. Napilap (1986): 88/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 75; nők: 80 év. Születés (1991): 12,0‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 11,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 193. Egy orvosra jutó lakosok: 327.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): férfiak 96%; nők 89%. Iskolakötelezettség. 9 év.

A török uralom alól 1829-ben felszabaduló, 1830-ban királysággá nyilvánított államban 1967-ben a katonák puccsal szerzik meg a hatalmat. Papadopoulos tábornok kezdeményezésére 1973-ban népszavazás fosztja meg trónjától az 1967-ben külföldre távozott Konstantin királyt. Az országot köztársasággá nyilvánítják. 1974-ben az „ezredesek rendszere” belebukik a sikertelen ciprusi puccskísérletbe. A külföldről hazatérő Konsztantinosz Karamanlisszal a mérsékelték győznek a választásokon. 1980-ban Karamanlisz, 1985-ben a Krisztosz Szarcetakisz lesz az elnök. 1981-ben a PASZOK, a baloldal kerül kormányra, élén Andreasz Papandreouval. Államosítják az egyházi birtokokat, folyik a vita az amerikai támaszpontok körül. A 80-as évek végén politikai botrányok után kerül sor választásokra, kormányok és voksolások követik egymást. 1990-ben a konzervatív Új Demokrácia párt győz, Konsztantinosz Micotakis alakít kormányt. A parlament Karamanliszt elnökké választja. A szigorú gazdasági vezetés miatt gyakoriak a szociális zavargások. 1993 végére az ország csatlakozni akar az európai valutarendszerhez. 1992-ben a kormány megakadályozza, hogy a nemzetközi közösség elismerje Makedóniát. Aug.-ban a parlament elfogadja a maastrichti szerződést.

GRENADA

State of Grenada (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 344 km², Magyarországnál kb. 270-szer kisebb. Fekvés: 1 nagy és több kisebb sziget a Karib-tenger és az Atlanti-óceán között: a Szélfelöli-szigetek legdélibb tagja. Felszín: változatos. Legmagasabb pont: Mount Saint Catherine (840 m). Legnagyobb folyó: Great.

Néesség: Lakosság (1990): 94000. Népsűrűség: 291/km². Etnikai csoportok: fekete 83%; mulatt 11%; indiai 5%; fehér 1%. Nyelvek: angol (hiv.), kreol-francia (patois), kreol-angol. Vallások: r. kat. 64%, protestáns 22%. Városi lakosság: 65%. Főváros: St. George's (*1987): 10000.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Erzsébet királynő, akit Paul Scoon főkormányzó képvisel (1978 óta). Kormányfő: Nicolas Brathwaite (1990. márc. óta). Nemzeti ünnep: febr. 7.

Gazdaság: Pénznem: kelet-karibi dollár (1993. máj.: 2,70 = 1 USD). GDP (1990): 199 M USD.

GDP/fő (1990): 2190 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 5,8%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 33%, szolgáltatás 31%. Export (1988): 32 M USD. Főbb exportcikkek: szerecsendió, kakaó, banán, hal, rum, cukor. Főbb exportpartnerek: CACIROM-országok 38%, Nagy-Britannia 23%. Import (1989): 200 M USD. Főbb importcikkek: gép, iparcikk, textil, vegyipari termék, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 24%, Nagy-Britannia 19%, Trinidad-Tobago 12%.

Közlekedés: Közúti hálózat: 923 km. Gépjárművek (1988): 12198. Fő kikötő: St. George's.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 2,4; telefon: 9.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 74 év. Születés (1991): 35,0‰.

Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 30,0‰.

Kórházi ágyak (1988): 500. Orvosok (1988): 37 (+7 fogorvos).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 95%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A Nemzetközösség tagjaként 1974. febr.7-én függetlenné váló szigeten Eric Gairy elnököt 1979-ben Maurice Bishop vezetésével az Új Jewel Mozgalom dönti meg. A szocializmust célul kitűzők belső ellentéteit kihasználva 1983-ban amerikai katonák szállják meg a szigetet. Bishop a belharcban vesztí életét. Az 1984-es választások után Herbert Blaize kerül a kormány élére, az amerikaiak visszakapják elvesztett pozícióikat. A 80-as évek változásai, több személycsere után Nicolas Brathwaite kerül a kormányfői székbe. 1991-ben amnesztiát hirdet az 1983-ban elítéltek számára.

GRÚZIA

Grúz Köztársaság

Sakhartvelos Respublikas (grúzul)

Kis-Ázsia

Földrajz: Terület: 69700 km², Magyarországnál kb. egyharmad résszel kisebb. Szomszédai: Oroszország (K), Törökország (Ny), Örményország, Azerbajdzsán (D). Felszín: Legmagasabb pont: Elbrusz (5642 m). Legjelentősebb folyók: Kura, Rioni, Ingusz. Legnagyobb tavak: Pravani-tó, Calkinszki-víztározó.

Néesség: Lakosság (1990): 5456000. Népsűrűség: 78/km². Etnikai csoportok: grúz 68,8%; örmény 9%; orosz 7,4%; azeri 5,1%; oszét 3,2%; abház 1,7%. Vallások: grúz kat., örmény gregoriánus, pravoszláv, mohamedán. Városi lakosság: 56%. Főváros: Tbiliszi (1989): 1264000. Városok (1989): Kulaiszi 235000; Rusztavi 160000; Batumi 136000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Eduard Sevardnadze (1992. márc. óta). Kormányfő: Tengisz Szigua (1992. jan. óta). Nemzeti ünnep: nov. 20.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 1814 USD.

Az 1918-ban független, majd a Vörös Hadsereg bevonulása után szovjet köztársaság 1922-ben a Kaukázusontúli Szocialista Föderatív Köztársaság részeként belép a Szovjetunióba. Föderatív Köztársaság részeként belép a Szovjetunióba. 1936-tól önálló szovjet köztársaság. Az 1991-es népszavazás 95%-os többséggel dönt a függetlenség mellett. A parlamenti szentesítés után a korábbi ellenzéki vezetőt, Zviad Gamszahurdiát választják elnökké. Hamarosan egymást érik az elnök elleni tüntetések. Az elnök betiltja az ellenzéki sajtót, rendkívüli állapotot hirdet. Az 1990-es abház-grúz összecsapásoknál is véresebb az 1991-es oszét-grúz konfliktus, a helyi autonóm területek ügyének megoldatlansága miatt. Polgárháború tör ki az elnök támogatói és ellenzéke között. Dél-Oszétia függetlenségét hirdeti ki, saját vezetőket választ. 1992. jan.-ban katonai tanács veszi át a hatalmat Tbilisziben, leváltja Gamszahurdiát. Tengisz Szigua újra a kormány élére állhat. Márc.-ban a korábbi szovjet külügyminiszter, Eduard Sevardnadze az új államtanács elnöke. Júl.-ban az abházok is függetlenségüket nyilvánítják ki. Okt.-ben Sevardnadzét államfővé választják. A politikai és katonai konfliktus 1993-ban is tart, orosz csapatok is a harcokba keverednek.

GUATEMALA

Guatemalai Köztársaság

República de Guatemala (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 108889 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: Közép-Amerika csendes-óceáni partvidékén. Szomszédai: Mexikó (É, Ny), Salvador (D), Honduras, Belize (K). Felszín: É-on őserdővel és szavannával borított sík- és dombvidék; ÉK-en és D-en hegyvidék. A Sierra Volcanica vulkán sor előtt parti síkság. Legmagasabb pont: Tajumulco (4220 m).

Legjelentősebb folyók: Usumacinta, Motagua. Legnagyobb tavak: Izabali-tó, Atitlán-tó, Petén Itzá-tó.

Néesség: Lakosság (1991): 9454000. Életkor szerint: 0–14: 45,4%; 15–59: 49,5%; 60–: 5,1%.

Népsűrűség: 87/km². Etnikai csoportok: indián 65%; mesztic 30%; fehér, mulatt, fekete, keverék (zambo). Nyelvek: spanyol (hiv.), 22 indián dialektus. Vallások: r. kat. 75%, protestáns 25%. Városi lakosság: 39%. Főváros: Ciudad de Guatemala (1991): 1095700. Városok (1991): Quezaltenango 935000; Escuintla 635000; Mazatenango 39500.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Jorge Elias Serrano (1991. jan. óta). Nemzeti ünnep: szept. 15.

Gazdaság: Pénznem: quetzal (1993. máj.: 5,46 = 1 USD). GDP (1990): 7,8 Mrd USD. GDP/fő (1990): 849 USD. Gazdasági növekedés (1990): 3,5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 4,5.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 24. Adósság/fő (1990): 318 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 1,0. Fogyasztói árváltozások (1990): 55%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 60%; ipar és kereskedelem 21%. Export (1990): 1,21 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kávé, gyapot, cukor, banán, textil. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 36%, Salvador 12%, Costa Rica 6%. Import (1990): 1,6 Mrd USD. Főbb importcikkek gép, iparcikk, vegyipari termék, ásványkincs, acélfémipari termék. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 39%, Venezuela 7%, Mexikó 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 953 km. Közúti hálózat (1989): 18000 km, ebből burkolt: 2850 km. Gépjárművek (1989): 300000. Főbb kikötők: Puerto Barrios, Santo Tomás de Castilla, San José. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 18; rádió: 22; telefon: 63. Napilap (1983): 30/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 59; nők: 63 év. Születés (1991): 36,0‰.

Halálozás (1991): 9,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,7‰. Csecsemőhalandóság (1991): 58,0‰.

Kórházi ágyak: 60 kórház (+100 gondozóhely). Egy orvosra jutó lakosok: 2356.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 48%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A maják piramisai fölött 1821-ig a spanyolok. 1823–39 között a Közép-amerikai Konföderáció, azóta a guatemalaiak kormányoznak. 1954-ben az agrárreformot hirdető és ezáltal amerikai érdekeket sértő elnököt amerikai invázió dönti meg. Ezután 3 évtizeden át katonák veszik át egymás kezéből a kormányrudat. Ezalatt folyik a gerillaháború, illetve indián falvak teljes megsemmisítése. Az 1985-ös választások polgárelnököt (Vinicio Cerezo) juttatnak hatalomra. 1987-ben Esquipulasban, a guatemalai kegyhelyen 5 közép-amerikai elnök írja alá a régió béketervét. A gerillaháború azonban csak 1990-ben, a választások idejére szünetel. A kereszténydemokrata új elnök, Jorge Elias Serrano elismeri a szomszédos Belize jogát az önrendelkezésre, így évtizedes területi követelésről mond le. 1992. máj.-ban a salvadori és a hondurasi elnökkel szabadkereskedelmi övezet létrehozását fogadja el, 1993-as kezdettel. Miközben folytatódnak a béketárgyalások a gerillákkal, Nobel-békedíjat kap okt. 1-ben Rigoberta Menchu, bennszülött ellenzéki vezető. A Mexikóba menekült guatemalaiak az év végétől hazaköltöznek. 1993 tavaszára a kormány és a gerillák béketárgyalásai a befejezéshez közelednek.

GUINEA

Guineai Köztársaság

République de Guinée (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 245857 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika atlanti-óceáni partvidékén. Szomszédai: Bissau-Guinea, Szenegál, Mali (É), Elefántcsontpart (K), Libéria, Sierra Leone (D). Felszín: Központi részén fennsík, ettől ÉK-re szavanna; K-re trópusi erdős hegyvidék, Ny-ra mocsaras, lagúnás parti síkság. Legmagasabb pont: Nimba (1752 m).

Legjelentősebb folyó: Niger.

Népeség: Lakosság (1990): 5718000. Népsűrűség: 28/km². Etnikai csoportok: szudáni (fulbe 40,3%, malinke 25%, szuszu 11%, kissi 6,5%, kpelle 4,8%, dialonka, loma 11,6%). Nyelvek: francia (hiv.), mandinka nyelvek. Vallások: mohamedán (szunnita) 69%, törzsi vallású 30%, keresztény 1%.

Városi lakosság: 25%. Főváros: Conakry (*1986): 800000. Városok (*1986): Labé 110000; Kankan 100000; Kindia 80000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Lansa Conté (1984. ápr. óta). Nemzeti ünnep: okt. 2.

Gazdaság: Pénznem: franc (guineai frank) (1993. máj.: 815,39 = 1 SD). GNP (1990): 2,75 Mrd USD. GNP/fő (1990): 440 USD. Gazdasági növekedés (1980–88): 2,1%. Adósságszolgálat az export %-ában (1989): 15. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1990): 8,3. Fogyasztói árváltozások (1990): 26%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 82%; ipar és kereskedelem 9%. Export (1990): 521 M USD. Főbb exportcikkek: bauxit, timföld, arany, gyémánt, kávé, ananász, banán. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 23%, Írország 13%, Franciaország 12%, Belgium 11%. Import (1990): 488 M USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, kőolajtermék, textil, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Franciaország 37%, Belgium 9%, Olaszország 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 940 km. Közúti hálózat: 28400 km; ebből burkolt: 520 km.

Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 16000; egyéb gépjármű: 13000. Főbb kikötők: Conakry, Kamsar. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 34.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak 41; nők: 45 év. Születés (1991): 48,0 ‰.

Halálozás (1991): 22,0 ‰. **Népességnövekedés (1991):** 2,5 ‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 144,0 ‰.

Egy orvosra jutó lakosok: 9732.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 35%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A korábbi francia gyarmat 1958. okt. 2-án proklamálja függetlenségét, miután népszavazás dönt a Francia Közösségből való kilépésről. Az első elnök, Ahmed Sekou Touré 1984-ig, haláláig áll az ország élén. Az elnemi kötelezettséget biztosító, de diktatórikus eszközökre hajló elnököt katonák követik. Lansana Conté dandártábornok vezetése alatt egyesül a törvényhozó és a végrehajtó hatalom. 1987-ben a korábbi rendszer több vezetőjét bíróság ítéli el. 1990-ben népszavazáson nagy többség fogadja el, hogy 1996-tól választott vezetés pluralista kormányzatot valósítson meg. Az 1992 évre bejelentett választást elhalasztják.

GUYANA

Guyanai Szövetkezeti Köztársaság
Cooperative Republic of Guyana (angolul)
Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 215083 km², Magyarországnál több mint 2-szer nagyobb. Fekvés: D-Amerika É-i partvidékén. Szomszédai: Venezuela (Ny), Brazília (D), Suriname (K). Felszín: É-on parti síkság és dombvidék; középső részén őserdővel borított (800–1200 m magas) hegyvidék; D-en dombvidék.

Legmagasabb pont: Roraima (2772 m). **Legjelentősebb folyók:** Essequibo, Cuyuni, Berbice.

Népesség: Lakosság (1990): 798000. Életkor szerint: 0–14: 37,5%; 15–59: 56,5%; 50–: 6,0%.

Népsűrűség: 5/km². **Etnikai csoportok:** kelet-indiai 51%; fekete 32%; keverék 10%; amerindián 5%; fehér 2%; kínai. **Nyelvek:** angol (hiv.), hindi, urdu, amerindián, kreol. **Vallások:** keresztény 54%, hindu 33%, mohamedán 10%. **Városi lakosság:** 40%. **Főváros:** Georgetown (*1986): 170000.

Városok (*1986): Linden 30000; New Amsterdam 20000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Hugh Desmond Hoyte (1985. aug. óta). **Kormányfő:** Hamilton Green (1985. aug. óta). **Nemzeti ünnep:** febr. 23.

Gazdaság: Pénznem: dollar (guyanai dollár) (1993. máj.: 123,96 = 1 USD). GNP (1990): 293 M USD. GNP/fő (1990): 330 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): –2,7%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 6,0. Fogyasztói árváltozások (1990): 65%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 33%; ipar és kereskedelem 45%. Export (1990): 204 M USD. Főbb exportcikkek: bauxit, timföld, rizs, cukor, fa.

Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 30%, Nagy-Britannia 27%, Kanada 8%. **Import (1990):** 221 M USD. **Főbb importcikkek:** élelmiszer, energia, közszükségleti cikk, gép. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 33%, Nagy-Britannia 14%, Trinidad-Tobago 12%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 133 km. Közúti hálózat: 8870 km. **Gépjárművek (1988):** személygépkocsi: 8401; egyéb gépjármű: 12640. **Főbb kikötők:** Georgetown, New Amsterdam.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 2,5; telefon: 25. Napilap (1989): 77/1000 fő.
Egészségügy: Születéskor várható élettartam 81991): férfiak: 61 nők: 68 év. Születés (1991): 23,0‰.
Halálozás (1991): 7,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 51,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 341. Egy orvosra jutó lakosok: 5307.
Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 95%. Iskolakötelezettség: 6–14 éves korig.
A holland, majd brit birtok 1966. máj. 16-ától a Nemzetközösség független köztársasága. 1970-ben a világ első Szövetkezeti Köztársasága. A zikek országában 1980 óta több párt tevékenységét engedélyezik. 1985-ben az elhunyt Forbes Burnham elnök miniszterelnöke, Desmond Hoyte veszi át a vezetést. 1987-től az őserdőben a kormány hívei és az ellenzék fegyveres harca folyik. 1990-től Guyana veszi át Haititől a nyugati félteke legszegényebb országa címet. Az 1991-re beígért választások helyett rendkívüli állapotot hirdet a vezetés.

HAITI

Haiti Köztársaság

République d'Haiti (franciául)

Közép-amerika

Földrajz: Terület: 27750 km², Magyarországnál kb. 3,5-szer kisebb. Fekvés: Hispaniola szigetén, a Karib-tenger és az Atlanti-óceán között. Szomszédja: Dominikai Köztársaság (K). Felszín: Középső részén dombosság és alacsony hegyvidék; É-on és D-en magasabb, erdős hegyvidék. A hegyek között termékeny medencék, alföldek. Legmagasabb pont: La Selle (2674 m). Legjelentősebb folyó:

Artibonite. Legnagyobb tó: Saumtère-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 6448000. Életkor szerint: 0–14: 39,2%; 15–59: 52,5%; 60–: 8,3%.

Népsűrűség: 234/km². **Etnikai csoportok:** fekete 60%; mulatt, fehér 35%. **Nyelvek:** francia (hiv.), kreol, angol, spanyol. **Vallások:** r. kat. 79%, protestáns 19%, vudu (kultusz, a lakosság 70%-a gyakorolja). **Városi lakosság:** 28%. **Főváros:** Port-au-Prince (1988): 1143626 (A). **Városok (1988):** Jacmel 216600; Les Cayes 214606; Jérémie 152081.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Jean-Bertrand Aristide (1990 óta, de 1991 óta száműzetésben) – Raoul Cédras tábornok (1992. jún. óta). **Kormányfő:** Marc Bazin (1992. jún. óta). **Nemzeti ünnep:** jan. 1.

Gazdaság: Pénznem: gourde (1993. máj.: 12,04 = 1 USD). **GNP (1990): 2,4 Mrd USD. GNP/fő (1990): 370 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): –0,4‰. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 9,5. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 1,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 15,4‰. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 66%; ipar és kereskedelem 9%. Export (1990): 138 M USD. Főbb exportcikk: textil, játék, kávé, bauxit, cigaretta, szizál, kakaó. Fő exportpartner: Egyesült Államok 56%. Import (1990): 272 M USD. Főbb importcikk: gép, jármű, élelmiszer, fémáru. Fő importpartner: Egyesült Államok 45%.**

Közlekedés: Közúti hálózat: 4000 km. **Gépjárművek (1986):** személygépkocsi: 36000; egyéb gépjármű: 12000. **Főbb kikötők:** Port-au-Prince, Les Cayes. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 234; rádió: 41; telefon: 114. Napilap (1990): 8/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 52; nők: 55 év. Születés (1991): 43,0‰. Halálozás (1991): 15,0‰. Népeségnövekedés 81991): 2,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 106,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1258. Egy orvosra jutó lakosok: 6039.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 53%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A franciáknak átengedett spanyol gyarmat, amely Napóleon korában többször győzött a franciák ellen, 1804. jan. 1-je óta független. Később amerikai csapatok foglalják el. A zavargásokból kiemelkedő François Duvalier-t 1957-ben elnökké választják, életfogytiglan államfő. 1971-től fia örökli a címet. A titkosrendőrség túlkapásai és az éhínség 1986-ban lázadáshoz vezet. Duvalier

elhagyja az országot, ideiglenes katonai kormány veszi át a hatalmat. Henry Namphy tábornok elnökké nyilvánítja magát, az összecsapások folytatódnak. Az 1987-es választásokat felfüggesztik, az 1988-as voksolást puccs követi. 1989-ben újabb puccs, majd rendkívüli állapot következik. Az 1991-es választásokon Jean-Bertrand Aristide, katolikus pap győz. Hét hónapos kormányzás után puccs miatt kénytelen külföldre menekülni. Több átmeneti kormány után 1992. máj.-ban a politikai és katonai vezetők nemzeti egységkormány felállítását határozzák el. A Világbank munkatársa, Marc Bazin jún.-tól kormányfő. Az új elnök hamarosan visszalép, a katonák vezetője, Raoul Cédras veszi át az államfői teendőket. A menekülő haitiakat az Egyesült Államokból kiutasítják. Az Amerikai Államok Szervezete nem ismeri el az új vezetést, Aristide nem hajlandó velük tárgyalni. Clinton elnök 1993. márc.-ban fogadja Aristidet, a sziget vezetői pedig az ENSZ emberi jogi megfigyelőit engedik be az országba.

HOLLANDIA

Holland Királyság

Koninkrijk der Nederlanden (hollandul)

Európa

Földrajz: Terület: 42548 km², Magyarországnak nem egészen fele; ebből szárazföld: 33943 km². Fekvés: ÉNy-Európában, az Északi-tenger partján. Szomszédai: Belgium (D), Németország (K). Felszín: 95%-a alföld; ennek egyharmada természetes dűnék, mesterséges gátak és zsilipek által védett, a tengertől visszahódított mélyföld. Legmagasabb pont: Vaalserberg (322 m). Legjelentősebb folyók: Rijn (Rajna), Maas. Legnagyobb tó: IJssel-tó.

Népszám: Lakosság (1990): 14931000. Életkor szerint: 0–14: 18,8%; 15–59: 64,2%; 60–: 17,0%.

Népsűrűség: 361/km². Etnikai csoportok: holland 88%, fríz 11%; flamand, német, surinami, indonéz, török, marokkói. Nyelvek: holland (hiv.), fríz. Vallások: r. kat. 36,2%, protestáns 26,4%, vallás nélküli 34,7%. Városi lakosság: 89%. Főváros: Amsterdam (Amszterdam) (1991): 702444. A kormány székhelye: s'Gravenhage (Hága) (1991): 444242. Városok (1991): Rotterdam 582266; Utrecht 231231; Eindhoven 192895.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: Beatrix királynő (1980 óta). Kormányfő: Ruud Lubbers (1982. nov. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 30.

Gazdaság: Pénznem: gulden (holland forint) (1993. máj.: 1,78 = 1 USD). GDP (1991): 276,9 Mrd USD. GDP/fő (1991): 18518 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,2%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 2,7. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,5%. Munkanélküliség (1990): 6,11%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 1%; ipar és kereskedelem 30%. Export (1991): 133 Mrd USD. Főbb exportcikkek: élelmiszer, ital, dohány, gép, berendezés, jármű, vegyipari termék. Főbb exportpartnerek: Németo. 29%, Belgium 15%, Francia. 11%, Nagy-Britannia 10%. Import (1991): 125 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, kőolaj, élelmiszer-alapanyag, nyersanyag, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Németo. 26%, Belgium 14%, Egyesült Államok 8%, Nagy-Britannia 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2798 km; ebből villamosított: 1957 km. Közúti hálózat (1988): 55100 km; ebből autópálya (1991): 2090 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi: 5,6 M; egyéb gépjármű (1988): 506000. Főbb kikötők: Rotterdam, Amszterdam, IJmuiden. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,2; rádió: 1,2; telefon: 1,6. Napilap (1987): 312/111 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 81 év. Születés (1991): 13,0‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népszámszámnövekedés (1991): 0,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 157. Egy orvosra jutó lakosok: 414.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 10 év.

A korábban spanyol, osztrák és francia fennhatóság ellen harcoló monarchiában 1980 óta Beatrix

királynő uralkodik, miután anyja, Juliana lemond a trónról. A királynő részt vehet a törvényhozásban és a végrehajtásban is. A 70-es évek terrorista támadásai után a 80-as években Ruud Lubbers kormányzata alatt a gazdasági és katonai kérdések kerülnek előtérbe. A kereszténydemokraták élén Lubbers győz 1986-ban és 1989-ben is. A parlament ekkor támogatja a nyugatnémet kezdeményezést, hogy a NATO halassza el a rövid hatótávolságú nukleáris fegyverek korszerűsítését. 1989-ben a kormány lemond, a világon elsőként környezetvédelmi vita miatt, de újra Lubbers alakíthat kormányt. 1991-ben a parlament a katonai erő egyharmados csökkentését irányozza elő egy évtizeden belül. A Közös Piac holland elnökség alatt dolgozza ki az integráció új szabályait a maastrichti csúcstalálkozón. A kormány bizonyos esetekben engedélyezi az eutanáziát. 1992. márc.-ban nemzetközi rasszizmusellenes felvonulást tartanak Amszterdamban, mivel Hollandia területén is több külföldit ér támadás. Máj.-ban a parlament legalizálja a prostitúciót.

Függő, ill. társult területek

Holland Antillák

De Nederlandse Antillen

Fekvés: A Karib-tengeri Kis-Antillákhoz tartozó 2 szigetcsoport: Curaçao, Bonaire (Venezuela partvidéke közelében) és St. Maarten, St. Eustatius, Saba (a Szélcsendes-szigetek É-i végén).

Terület: 800 km². Néesség (1990): 191000. Fekete, mulatt, indiai, fehér. Székhely: Willemstad (Curaçao szigetén) (*1984): 70000. Fő exportcikk: kőolajtermék.

Bonaire és Curaçao szigetét 1499-ben fedezik fel a spanyolok, majd a 17. sz.-ban kerül holland tulajdonba. A 19. sz.-ban Holland Nyugat-Indiáknak nevezett szigetek 1954-ben részletes önkormányzatot kapnak. A holland uralkodót azóta kormányzó képviseli. 1986-ban Aruba különvált a többi szigettől.

Aruba

Fekvés: Sziget a Karib-tenger D-i részében, Venezuela partvidéke közelében, a Kis-Antillák DNy-i végén. Terület: 193 km². Néesség (1990): 610000. Indiai, holland, spanyol, mesztic. Székhely: Oranjestad (1990): 17000. Főbb exportcikk: só, foszfát, kőolajtermék.

A Holland Antillákhoz tartozó sziget lakossága 1977-ben népszavazáson fogadja el, hogy szomszédaitól külön kormányozzák. Az 1986 óta érvényben lévő különleges státus – a többi szigetnél valamivel szélesebb jogállással – 1996-ra a teljes függetlenséget is kilátásba helyezi.

HONDURAS

Hondurasi Köztársaság

República de Honduras (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 112088 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: A Karib-tenger partján. Szomszédai: Guatemala (Ny), Salvador, Nicaragua (D). Felszín: A közép-amerikai Kordillerák vulkanikus hegyei borítják, amelyek fennsíkakat és völgyeket zárnak közre.

Legmagasabb pont: Las Minas (2865 m). Legjelentősebb folyók: Coco, Patuca. Legnagyobb tó: Yojoa-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 5119000. Életkor szerint: 0–14: 44,6%; 15–59: 50,5%; 60–: 4,9%.

Népsűrűség: 46/km². Etnikai csoportok: mesztic 80%; indián 10%; fehér 5%; fekete, mulatt, zambo. Nyelvek: spanyol (hiv.), angol, indián dialektusok. Vallások: r. kat. 86%, protestáns. Városi lakosság: 44%. Főváros: Tegucigalpa (1989): 608000. Városok (1989): San Pedro Sula 300900; La

Ceiba 71600; El Progreso 63400.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Rafael Leonardo Calleas (1990. jan. óta). Nemzeti ünnep: szept. 15.

Gazdaság: Pénznem: lempira (1993. máj.: 6,00 = 1 USD). GDP (1991): 2,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 528 USD. Gazdasági növekedés (1991): 0,6%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 12. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 27. Adósság/fő (1991): 676 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 1,9. Fogyasztói árváltozások (1991): 34%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 62%, ipar 9%. Export (1990): 916 M USD. Főbb exportcikkek: banán, kávé, tea, fa, hús, ércek. Fő exportpartner: Egyesült Államok 65%. Import (1990): 1,02 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, élelmiszer, energia. Fő importpartner: Egyesült Államok 39%. Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 955 km. Közúti hálózat (1988): 18494 km; ebből burkolt: 2262 km. Gépjárművek (1988): 129 115. Főbb kikötők: San Lorenzo, Puerto Castilla. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 25; rádió: 2,4; telefon: 58. Napilap (1989): 51/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 64; nők: 68 év. Születés (1991): 38,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 56,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 821. Egy orvosra jutó lakosok: 1586.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 73%. Iskolakötelezettség: 6 év.

Az 1838 óta független államban – számtalan hasonló előzmény után –1965-ben a katonaság veszi át a hatalmat. Csak 1981 óta áll civil az ország élén. Salvador befogadja a salvadori menekülteket, de otthont ad a sandinisták ellen harcoló kontráknak is. Közös hondurasi–amerikai katonai gyakorlatok és hondurasi–nicaraguai határkonfliktusok váltják egymást. A közép-amerikai elnökök 1989-es találkozásán arról döntenek, hogy fokozatosan felszámolják a kontrák hondurasi támaszpontjait. A választásokon a Nemzeti Párt győz. Rafael Leonardo Calleas vezetésével lassan halad a belső megbékélés.

HORVÁTORSZÁG

Horvát Köztársaság

Republika Hrvatska (horvát nyelven)

Európa

Földrajz: Terület: 56538 km², Magyarországnál kb. 1,5-szer kisebb. Szomszédai: Magyarország (É), Szlovénia (ÉNy), Bosznia-Hercegovina (K, É). Jugoszlávia (K). Felszín: K-en és É-on túlnyomórészt síkság; Ny-on és D-en az erősen tagolt Adriai-partvidéktől meredeken kiemelkedő karsztos hegyvidék (Dinári Alpok). Legmagasabb pont: Sv. Jure (1762 m). Legjelentősebb folyók: Drava (Dráva), Sava (Száva), Kupa. Legnagyobb tavak: Perucko-víztározó, Vranai-tó, Krušćicai-víztározó. Népeség: lakosság (1989): 4683000. Népsűrűség: 83/km². Etnikai csoportok: horvát 77,9%; szerb 12,2%; magyar. Vallások: r. kat. 76,5%, görögkeleti 11%, muzulmán 1,2%. Főváros: Zagreb (Zágráb) (*1989): 1200000. Városok (*1991): Split 207000; Rijeka (Fiume) 206000; Osijek (Eszék) 165000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Franjo Tudjman (1990. máj. óta). Kormányfő: Hrvoje Sarinić (1991 óta).

Gazdaság: Pénznem: dinar (dinár) (1993. máj.: 1919,96 = 1 USD). GDP (*1990): 20 Mrd USD. Fogyasztói árváltozások (1990): 630 %. Export (1990): 4 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gép, jármű, vegyipari termék, élelmiszer, textil, ruhanemű, fém. Főbb exportpartnerek: Olasz. 21%, Szovjetunió 17%, NSZK 15%. Import (1990): 5,2 Mrd USD. Főbb importcikkek: vegyipari termék, gép, jármű, textil, ruhanemű, fém. Főbb importpartnerek: Olasz. 15%, NSZK 15%, Szovjetunió 10%.

Közlekedés: Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 795503; egyéb gépjármű: 53739. Főbb kikötők:

Rijeka, Split, Dubrovnik.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 35697. Orvosok: 12091.

A 10. sz.-től születő, hitében Róma, politikájában hamarosan Magyarország felé forduló terület 1526 után a Habsburg-ház birtokába jut. 1918-ban a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, 1929-től Jugoszlávia része. A II. világháború alatt kiújuló szerb–horvát ellentéteket 1945-től Tito elnök háttérbe szorítja, Horvátország jugoszláv köztársaság. Az első szabad választásokon, 1990-ben Franjo Tudjman szerez abszolút többséget. A föderációt Szlovéniával egyetértésben konföderációvá akarja alakítani. A horvátok a szerbeket, a Horvátországban lakó szerbek a horvátokat vádolják beolvasztó törekvésekkel. 1991-ben népszavazás dönt a köztársaság függetlenségéről. A szerb kisebbség bojkottálja a voksolást, fegyveres harcba kezd. A milíciák csetepatéiből polgárháború kerekedik. A jugoszláv hadsereg nehézfegyverekkel avatkozik a küzdelembe, horvát településeket rombol földig. Tucatnyi fegyvernyugvási szerződés ellenére a harcok a dalmát tengerpartra is kiterjednek. Dubrovnik történelmi nevezetességei több száz találatot kapnak. Tízezrek menekülnek. Vukovárt a horvát milíciák hónapokon át védik, sikertelenül. A csetnikek mindenfelé kegyetlenkednek. A Közös Piac Horvátország és Szlovénia elismerését fogadja el, 1992. jan.-ra. Az ENSZ katonai megfigyelőket küld. A szerb kisebbség autonómiát kap, Milošević a polgárháború végét jelenti be. Horvát adatok szerint 3104-en haltak meg a harcokban, közöttük több mint ezer civil. Júl.-ban a horvát és a boszniai elnök a szerbek elleni közös fellépésben egyezik meg. Aug.-ban szerbek és horvátok foglyokat cserélnek. Ősztől a horvátok is összetűznek a muzulmánokkal Boszniában. 1993-ban a nemzetközi közösség a horvátokat is elítéli, mivel a katonák megsértik a korábbi tűzszüneti egyezményeket.

INDIA

Indiai Köztársaság

Republic of India (angolul)

Brahat Juktarashtra (hindi nyelven)

Dél-Ázsia

Földrajz: Terület: 3287263 km², Magyarországnál kb. 35-ször nagyobb. Fekvés: Az Indiai-félszigeten. Szomszédai: Pakisztán (Ny), Kína, Nepál, Bhután (É), Myanmari Unió, Banglades (K).

Felszín: A Himalája láncai és a Dekkán-fennsík között a Gangesz alföldje, a Thar-sivatag és hegyvidék húzódik. A Bengál-öböl mentén széles, az Arab-tenger mentén keskenyebb, termékeny parti síkság. Legmagasabb pont: Godwin Austen (8611 m). Legjelentősebb folyók: Ganga (Gangesz), Brahmaputra, Godavari. Legnagyobb tavak: Chilka-tó, Hirajudi-víztározó.

Néesség: Lakosság (1991): 843930861. Életkor szerint: 0–14: 36,8%; 15–59: 57,4%; 60–: 5,8%.

Népsűrűség: 257/km². Etnikai csoportok: hindu 24%; bihári 10%; tamil 7%; maráti 7%; telugu 6%; bengáli 6%; radzsput 4%; gudzsaráti 4%; orijá 3%; kannada 3%; malajálám 3%; ásszámi, kasmíri. Nyelvek: hindi (hiv.), angol, ásszámi, bengáli, pandzsábi, tamil, telugu, urdu és 14 több más nyelv. Vallások: hindu 80,3%, mohamedán 11%, keresztény 2,4%, szikh 1,1%, buddhista. Városi lakosság. 27%. Főváros: Delhi (New Delhi, Új-Delhi) (1991): 8375272 (A). Városok (1991): Calcutta 10916272; Bombay (1988. máj. óta: Mumbai) 12571672 (A); Madras 5361468 (A).

Államforma: szövetségi köztársaság. Államfő: Sankar Dajal Sarma (1992. júl. óta). Kormányfő: Naraszimha Rao (1991. jún. óta). Nemzeti ünnep: jan. 26., aug. 15.

Gazdaság: Pénznem: rupee (indiai rúpia) (1993. máj.: 30,99 = 1 USD). GDP (1991): 281,9 Mrd USD. GDP/fő (1991): 334 USD. Gazdasági növekedés (1991): 3%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 2,1. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 21. Adósság/fő (1990): 74 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): 3,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 12%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 70%; ipar és kereskedelem 19%. Export (1990): 18,1 Mrd USD. Főbb exportcikkek:

ékszer, ruházati cikk, gép, bőrárú, vegyipari termék, textília. Főbb exportpartnerek: Szovjetunió 16%, Egyesült Államok 15%, Japán 9%, NSZK 8%. Import (1990): 21,4 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersanyag, energia, gép, berendezés, vegyipari termék, vas, acél. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 12%, NSZK 8%, Nagy-Britannia 7%, Japán 7%. Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 62144 km; ebből villamosított: 8976 km. Közúti hálózat (1990): 1,97 M km; ebből burkolt: 960000 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 2391000; egyéb gépjármű: 3,39 M. Főbb kikötők: Calcutta, Madras, Bombay. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 42; rádió: 15; telefon: 189. Napilap (1988): 21/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 57; nők: 58 év. Születés (1991): 29,0‰. Halálozás (1991): 10,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 87,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1130. Egy orvosra jutó lakosok: 2471. Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 48%. Iskolakötelezettség: 6–14 éves korig. Az 1947-ben függetlenné váló korábbi brit gyarmat miniszterelnöki tisztét 1966-ban Indira Gandhi nyeri el apja – Dzsavaharlal Nehru kormányfő – halála után. A Kongresszus Párt vezetője 1977-ig marad a kormány élén. Az indiai polgárság, értelmiség pártja ekkor a választásokon vereséget szenved a Dzsanata, vagyis Néppárttól, amely a jobboldalt tömöríti. 1980-ban a Kongresszus Párt visszaszerzi az irányítást. 1984-ben Indira Gandhi politikai gyilkosság áldozatául esik. Választási győzelemmel fia, Radzsiv veszi át az ország vezetését. Vallási és népcsoportok belháborúja indul meg. Ásszámiak és bengáliak tűznek össze, hinduk és muzulmánok torzsalkodnak, a szikhek a központi kormány ellen hirdetnek harcot. 1986-tól Pandzsáb lángol fel. 1987-ben indiai katonák fékezik meg a Srí Lanka-i polgárháborút. 1989-ben a Kasmíri Felszabadítási Front hirdet függetlenségi háborút. Gandhi választási vereség után távozik, utódai Visvanath Pratap Szing, majd Csandra Sekar. 1991-ben India és Kína az 1962-es háború óta először közeledik egymáshoz. A választási hadjárat alatt Radzsiv Gandhi pokolgépes merénylet áldozata. A Kongresszus Párt új vezetője, Naraszimha Rao az új kormányfő, mivel a párt megnyeri a választásokat. A kormányfő gazdasági programja 1992-ben külföldön is elismerést vált ki. A belpolitikai bizonytalanság újratekődik: dec.-ben szélsőséges hinduk szétverik az ajodhjai mecsetet, melynek helyén volt templomuk helyett újat akarnak. Az ezt követő összeütközésekben több százan halnak meg. 1993 tavaszán bombarobbanások rázzák meg Bombayt, Calcuttát.

INDONÉZIA

Indonéz Köztársaság

Republik Indonesia (indonéz nyelven)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 1904569 km², Magyarországnál kb. 20-szor nagyobb. Fekvés: 7 nagy és kb. 3000 kisebb szigetből álló szigetcsoport az Egyenlítő mentén. Szomszédai: Malaysia (É), Pápua Új-Guinea (K). Felszín: Trópusi őserdővel borított alföldek és hegyek váltakoznak: rövid; sűrű folyóhálózat. Gyakori földrengés, intenzív vulkáni tevékenység. Legmagasabb pont: Puncak Jaya (5030 m, Új-Guinea szigetén). Legjelentősebb folyók: Kapuas, Digul, Mamberamo. Legnagyobb tavak: Toba-tó, Towuti-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 178573891. Életkor szerint: 0–14: 39,2%; 15–59: 55,5%; 60–: 5,3%.

Népsűrűség: 94/km². Etnikai csoportok: aceh, batak, minangkabau, jávai, szudáni, madurai, bali, sasak, minaha, toraja, bugini, dajak, iriani, amboni, timori. Nyelvek: bahasza indonéz (hiv.) és 250 dialektus. Vallások: mohamedán 86%, protestáns 4%, r. kat. 3,1%, hindu 1,9%, buddhista 1%, törzsi vallású 1%. Városi lakosság: 31%. Főváros: Jakarta (Dzsakarta) (1985): 7829000. Városok (1980): Surabaja 2027913; Bandung 1462637; Medan 1378955.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Szuharto (1968 óta). Nemzeti ünnep: aug. 17.

Gazdaság: Pénznem: rupiah (indonéz rúpia) (1993. máj.: 2087,21 = 1 USD). GDP (1991): 112 MRD USD. GDP/fő (1991): 614 USD. Gazdasági növekedés (1991): 6%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 8,6. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 31. Adósság/fő (1991): 311 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1988): 1,8. Fogyasztói árváltozások (1991): 8,5%. Munkanélküliség (1991): 12%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 56%; ipar és kereskedelem 23%. Export (1991): 29,11 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, földgáz, gumi, textília, ruházati cikk, fa, faáru. Főbb exportpartnerek: Japán 37%, Egyesült Államok 12%, Szingapúr 8%. Import (1991): 25,8 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersanyag, gép, berendezés, energia, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Japán 24%, Egyesült Államok 13%, Németo. 13%, Szingapúr 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1987): 6458 km; ebből villamosított: 125 km. Közúti hálózat (1989): 44552 km; ebből burkolt: 27480 km. Gépjárművek (1989): 9674246. Főbb kikötők: Jakarta, Surabaja, Medan. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 24; rádió: 8; telefon: 172.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 59; nők: 63 év. Születés (1991): 26,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,8‰. Csecsemőhalandóság (1990): 73,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1485. Egy orvosra jutó lakosok: 7427.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 85%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A holland fennhatóság alól 1949. dec. 27-én felszabaduló államot Ahmed Szukarno irányítja 1966-ig. Az új vezető, Suharto dandártábornok betiltja és megtizedeli a kommunista pártot, véget vet a polgárháborúnak. Kelet-Timort 1966-ban Indonéziához csatolja. Suharto tölti be azóta is az állam- és kormányfői posztot, a parlamentben több törvényhozót személyesen jelöl ki. Az olajban gazdag, mégis szegény ország megszenvedti a 80-as évek olajjáresését. 1991-ben Kelet-Timorban véres zavargások kezdődnek, amelyet a hadsereg ver le. 1992-ben az ország szorosabbra fűzi kapcsolatait Ausztráliával. A jún.-i parlamenti választásokat újra a Golkar párt nyeri, bár mindhárom induló támogatja Suharto további elnökségét. 1993. márc.-ban a Konzultatív Tanács újabb 5 évre elnökke választja Suhartót.

IRAK

Iraki Köztársaság

Al Jumhuriya al'Iraqia (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 438317 km², Magyarországnál kb. 4,7-szer nagyobb. Fekvés: Közép-Keleten, a történelmi Mezopotámia helyén. Szomszédai: Jordánia, Szíria (Ny), Törökország (É), Irán (K), Kuvait, Szaúd-Arábia (D). Felszín: A Tigris és az Eufrátesz között alföld (Mezopotámia); Ny-on sivatag; É-on felföld; K-en hegyvidék (Zagrosz). Legmagasabb pont: Kubi Hajji Ibrahim (3600 m). Legjelentősebb folyók: Al Furat (Eufrátesz), Nahr Dijlah (Tigris). Legnagyobb tavak: Al Hammari-tó, Milh-tó, Habbaniyah-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 18914000. Életkor szerint: 0–14: 45,3%; 15–59: 49,6%; 60–: 5,1%.

Népsűrűség: 42%/km². Etnikai csoportok: arab 77%; kurd 19%; török 2%; perzsa. Nyelvek: arab (hiv.), kurd. Vallások: mohamedán 95% (síita 55%, szunnita 40%); keresztény 5%. Városi lakosság: 71%. Főváros: Bagdad (*1987): 3844600. városok (*1987): Mossul 857000; Basra 854000; Kirkuk 220000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Szaddám Huszein al-Takriti (1979 óta). **Kormányfő:** Hamza Zabaidi (1991. szept. óta). Nemzeti ünnep: júl. 14., júl. 17.

Gazdaság: Pénznem: dinar (iraki dinár) (1993. máj.: 0,37 = 1 USD). GDP (1991): 43 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2226 USD. Gazdasági növekedés (1991): –40%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 0,0. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 1,1. Adósság/fő (1991): 2205 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1986): 32. Fogyasztói árváltozások (1991): 500%. Munkaerő-megoszlás:

mezőgazdaság 33%; ipar 28%; szolgáltatás 39%. Export (1990): 16,8 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, datolya, bőr, gyapjú, cement. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 28%, Brazília 10%, Törökó. 10%. Import (1990): 4,31 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, nyersanyag, élelmiszer, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: NSZK 13%, Egyesült Államok 11%, Törökó. 10.%, Franciaó. 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2032 km. Közúti hálózat (1985): 25500 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 672000; egyéb gépjármű: 368000. Főbb kikötők: Basra, Fao, Umm Quasr. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 18; rádió: 5; telefon: 17. Napilap (1989): 30/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam 81991): férfiak 66; nők: 68 év. Születés (1991): 45,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 66,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 552. Egy orvosra jutó lakosok: 3324.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 60%. Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

Az ottománok, majd britek uralta terület az I. világháború után brit népszövetségi mandátum. 1932. okt. 3-án nyeri el függetlenségét a Hasemita-dinasztia irányítása alatt, amelyet 1958-ban puccs távolít el a hatalomból. Irak azóta köztársaság. Több újabb katonai hatalomátvétel után 1968-ban a Baath párt, az arab újjászületést hirdetőik szerzik meg a kormányzást. Az ország összetűzésbe kerül szomszédaival. Szaddám Huszein 1980-ban kerül hatalomra, konfliktusba keveredik Iránnal. Ez 8 évig tartó, több százezer emberéletet követelő háborúvá terebélyesedik. Az iraki hadsereg Iránnál kisebb tömegeket, de jobb technikát, szovjet és nyugati fegyvereket vet be, így sikeresen megállít több nagy offenzívát. 1988-ban mustárgáztól hálnak meg civilek is a kurd vidékeken. 1990-ben robban ki az iraki fegyverszállítások miatti nemzetközi botrány. Irak beváltja fenyegetését és lerohanja, majd bekebelezi Kuvaitot. Amerikai vezetéssel, nemzetközi részvétellel blokádot veszi kezdetét, amelyet a BT is jóváhagy. Az ENSZ-ultimátum lejártával 1991-ben nagyszabású szövetséges támadás indul Irak ellen. Többhetes légiháború után indul a földi offenzíva. Irak válaszul rakétákkal támadja Szaúd-Arábiát, Izraelt, olajpestist idéz elő a Perzsa-öbölben. A hathetes háború után Irak fegyverszüneti tárgyalásokat kér, kivonja csapatait Kuvaitból. A lázadó kurd és síita kisebbség ellen kegyetlen eszközökkel lép fel. 1992-ben a BT nem oldja fel az embargót. Az ENSZ megfigyelői jelenlétében felszámolnak katonai létesítményeket, de valószínű, hogy Irak nem mindről ad számot. Aug.-ban a szövetségesek kitiltják az iraki repülőket a 32. szélességi foktól délre lévő, síiták lakta területekről. A kurdok máj.-ban választanak elnököt, Bagdad ezt érvénytelennek nyilvánítja. A szövetségesek védelmi zónát alakítanak ki a kurdok számára, ennek érvényességét többször meghosszabbítják. Dec.-ben szövetséges repülők iraki rakétaállásokat bombáznak, amelyek a 32. szélességi foknál délebbi területeket fenyegetnek, iraki MIG-et lőnek le. Feszült a helyzet a nemzetközi megfigyelők és a bagdadi rendszer között. 1993 elején Irak provokál, a szövetségesek több kisebb támadással válaszolnak.

IRÁN

Iráni Iszlám Köztársaság
Jomhori-e-Islami-e-Iran (perzsa nyelven)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 1648000 km², Magyarországnál kb. 17-szer nagyobb. Fekvés: A Közel-Kelet és D-Ázsia között. Szomszédai: Törökország, Irak (Ny), Azerbajdzsán, Örményország, Türkmenia (É), Afganisztán, Pakisztán (K). Felszín: Nagy része magas hegyvidék által övezett felföld, sivatagokkal, mocsarakkal, sóstavakkal. Legmagasabb pont: Damavand (5771 m). Legjelentősebb folyók: Aras, Atrak, Karun. Legnagyobb tavak: Kaszpi-tenger, Urmia-tó, Namak-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 56925000 (3–4% nomád). Életkor szerint: 0–14: 44,4%; 15–59: 50,4%; 60–: 5,2%. Népsűrűség: 36/km². Etnikai csoportok: perzsa 65%; török-tatár, azerbajdzsáni 20%;

kurd 8%; arab 2%; örmény. Nyelvek: fárszi (perzsa) (hiv.), kurd, luri, beludzi, azerbajdzsán, türkmén. Vallások: mohamedán (államvallás) (síita 91%, szunnita 8%), zsidó, keresztény. városi lakosság: 57%. Főváros: Tehran (Teherán) (1986): 6022078. Városok (1986): Mashhad 1466018; Isfahan 1001248; Tabriz 994377.

Államforma: iszlám köztársaság. Állam- és kormányfő: Hasemi Rafszandzsani (1989. júl. óta). Nemzeti ünnep: febr. 11., ápr. 1.

Gazdaság: Pénznem: iráni rial (1993. máj.: 1643 = 1 USD). GDP (1990): 50,3 Mrd USD. GDP/fő (1990): 886 USD. Gazdasági növekedés (1990): 6,5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 3. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 8. Adósság/fő (1990): 179 USD. védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): 13,3. Fogyasztói árváltozások (1990): 7,6%. Munkanélküliség (1990): 50%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 33%; ipar és kereskedelem 21%. Export (1991): 17,8 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, kőolajtermék, szőnyeg, bor, gyümölcs. Főbb exportpartnerek: Olaszó. 9%, Franciaó. 8%, Japán 5%. Import (1991): 21,9 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersanyag, félkész termék, gép, fogyasztási cikk, vegyipari termék, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Németó. 20%, Japán 12%, Olaszó. 9%, Nagy-Britannia 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 4569 km; ebből villamosított: 146 km. Közúti hálózat (1985): 139368 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 1957978; egyéb gépjármű: 4260718. Főbb kikötők: Khark-sziget, Khorramshahr, Bushehr. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 23;rádió: 4,7; telefon: 25. Napilap (1988): 13/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 64; nők: 65 év. Születés (1991): 44,0‰.

Halálozás (1991): 10,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 66,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 704. Egy orvosra jutó lakosok: 2992.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 54%. Iskolakötelezettség 6–14 éves korig.

A perzsa sahok államában Reza Pahlavi 1925-ben szerzi meg a hatalmat és alapít új dinasztíát. 1941-től fia követi, akit 1979-ben az iszlám forradalomnak nevezett népi megmozdulás űz el a pávatrónról. Khomeini ajatollah, a síita iszlám felekezet vezetője száműzetésből tér haza, népszavazás után kikiáltja az iszlám köztársaságot. 1980-ban háború kezdődik Irakkal, amelynek első napjaiban károk érik az olajberendezéseket. Irán több „végső offenzívát” indít, de egyikben sem ér el döntő eredményt. A halottak számát százazrekre teszik. Az Iszlám Köztársasági Párt több vezetőjével bombamerénylet végez. Bár Khomeini Montazeri ajatollahot jelöli utódául, 1985-től Rafszandzsani pozíciója erősödik. 1987-ben a kormányzó iszlám pártot is feloszlatják. 1989-ben a vallási vezetők halálos ítéletet hirdetnek Rushdie iszlámot bíráló könyve miatt. Meghal Khomeini, utóda Hasemi Rafszandzsani, az elnökválasztások győztese. Az Öböl menti konfliktust az ország saját és olajtermelése javára használja ki. Az 1992. tavaszi parlamenti választásokon az elnök támogatói kapnak többséget a szélsőségesekkel szemben. 1993. márc.-ban állítólag merényletet kísérelnek meg az elnök ellen.

ÍRORSZÁG

Ír Köztársaság

Éire (ír nyelven)

Ireland (angolul)

Európa

Földrajz: Terület: 70283 km², Magyarországnál egyharmad résszel kisebb. Fekvés: Sziget az Atlanti-óceánban, Angliától Ny-ra. Szomszédja: Nagy-Britannia (É). Felszín: Partjai mentén hegyvidék; területének nagy része síkság, mocsaras, tőzeglápos tavakkal. Legmagasabb pont: Carrantóhill (1041 m). Legjelentősebb folyók: Shannon, Barrow. Legnagyobb tavak: Lough Corrib, Lough Mask, Lough Ree.

Néesség: Lakosság (1990): 3523401. Életkor szerint: 0–14: 30,5%; 15–59: 54,5% 60–: 15,0%.
Népsűrűség: 50/km². Etnikai csoport: ír. Nyelvek: ír (gael) (hiv.), angol (hiv.). Vallások: r. kat. 93%,
protestáns 3%, zsidó. Városi lakosság: 57%. Főváros: Dublin (Baile Átha Cliath) (1986): 920956
(A). Városok (1986): Cork 173694; Limerick 76557; Galway 47104.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Mary Robinson (1990. okt. óta). **Kormányfő** Albert Reynolds
(1992. febr. óta). **Nemzeti ünnep:** márc. 17.

Gazdaság: Pénznem: punt (ír font) (1993. máj.: 0,65 = 1 USD). **GDP (1991):** 46 Mrd USD. **GDP/fő**
(1991): 13209 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 1,4%. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 6,8%.

Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 1,6. **Munkanélküliség (1991):** 15,8%. **Munkaerő-**
megoszlás: mezőgazdaság 15%; ipar és kereskedelem 29%. **Export (1991):** 24,26 Mrd USD. **Főbb**
exportcikkek: gép, jármű, hús, élő állat, élelmiszer, vegyipari termék, iparcikk. **Főbb**
exportpartnerek: Nagy-Britannia 32%, Németo. 13%, Franciaó. 9%. **Import (1991):** 20,76 Mrd
USD. **Főbb importcikkek:** gép, jármű, berendezés, takarmány, gabona, élelmiszer. **főbb**
importpartnerek: Nagy-Britannia 41%, Egyesült Államok 15%, Németo. 9%, Japán 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 1944 km; ebből villamosított: 38 km. **Közúti hálózat (1991):**
92303 km; ebből autópálya: 32 km. **Gépjárművek (1990):** személygépkocsi: 796408; egyéb
gépjármű: 165096. **Főbb kikötők:** Dublin, Cork. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,8;
rádió: 1,7; telefon: 3,8. **Napilap (1989):** 169/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 79 év. **Születés (1991):** 15,0‰.
Halálozás (1991): 9,0‰. **Népeességnövekedés (1991):** 0,6‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 6,0‰. **Egy**
kórházi ágyra jutó lakosok: 137. **Egy orvosra jutó lakosok:** 681.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. **Iskolakötelezettség:** 9 év.

Az 1919-ben brit fennhatóság alól felszabaduló sziget 1925-ben 2 részre szakad. A protestáns
többségű 6 É-i megye és a római katolikus többségű 26 D-i grófság azóta nem tud egyesülni. Ulster,
vagyis É-Írország Nagy-Britannia része marad, ami miatt 1969, a brit hadsereg bevonulása óta
erősödik a katolikus Ír Köztársasági Hadsereg, az IRA terrorrevékenysége, csakúgy, mint a
protestáns szélsőségesek hasonló fellépése. A mélyen katolikus Ír Köztársaságban a belpolitikai
döntésekben is jelen van az É-hoz fűződő viszony. A 2 rivális párt, a Fianna Fáil (a Sors Katonái) és
a Fine Gael (az Írek Családja) többségében mindmáig elveti a válást, az abortuszt, amit egy 1992-es
törvény is elutasít. A Fine Gael viszont békülékenyebb hangot üt meg a britekhez és az Ulsterhez
fűződő viszonyt illetően. 1985-ben a Fine Gael, élén Garret FitzGeraldal megállapodást köt
Margaret Thatcher brit kormányfővel, amelyben jogokat kap, hogy É-Írország egyes ügyeibe
beleszólhasson, cserébe a terroristaellenes harcban fokozott együttműködésre kötelezi magát. 1987-
ben, 1989-ben a Fianna Fáil nyeri a választásokat, Charles Haughey vezeti a kormányt. Az 1990-es
elnökválasztásokon Mary Robinson győz, ő az első nő és az első liberális párti, aki az elnöki székbe
ülhet. 1991 őszétől a kormány pénzügyi botrányokba keveredik, a kormányfő végül lemond. 1992.
febr.-tól Albert Reynolds veszi át posztját.

IZLAND

Izlandi Köztársaság

Lýðveldið Island (izlandi nyelven)

Európa

Földrajz: Terület: 103000 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. **Fekvés:** Sziget az Atlanti-
óceán É-i részében. **Szomszédai:** Legközelebbi szárazföld: Grönland (Dánia). **Felszín:** Tagolt
partvidék. D-en fennsík, vulkanikus gejzirekkel, több száz ma is működő vulkánal. A fennsík
hóhatár fölötti részét Európa legnagyobb kiterjedésű jégtakarója borítja. **Legmagasabb pont:**
Hvannadalshnúkur (2119 m). **Legjelentősebb folyó:** Thjórsá. **Legnagyobb tó:** Thingvallavatn.

Néesség: Lakosság (1991): 256000. Életkor szerint: 0–14: 25,5%; 15–59: 60,1%; 60–: 14,4%. Népsűrűség: 2,5/km². Etnikai csoport: izlandi. Nyelvek: izlandi (hiv.), dán. Vallások: protestáns 93%, r. kat. 0,9%. Városi lakosság: 90%. Főváros: Reykjavík (1990): 97570. Városok (1990): Kópavogur 16190; Hafnarfjörður 15150; Akureyrí 14200. Államforma: köztársaság. Államfő: Vigdis Finnbogadóttir (1980 óta). Kormányfő: David Oddson (1991. ápr. óta). Nemzeti ünnep: jún. 17. Gazdaság: Pénznem: korona (izlandi korona) (1993. máj.: 62,86 = 1 USD). GDP (1991): 6,3 Mrd USD. GDP/fő (1991): 24675 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,4%. Fogyasztói árváltozások (1991): 6,8%. Munkanélküliség (1991): 1,5%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 11%; kereskedelem és szolgáltatás 55%; halászat 14%. Export (1990): 1,5 Mrd USD. Főbb exportcikk: hal, halliszt, bálnaolaj, halkonzerv, hús, gyapjú, alumínium, fémipari cikk. főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 25%, NSZK 13%, Egyesült Államok 10%. Import (1990): 1,6 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, berendezés, jármű, energia, élelmiszer, halászati felszerelés, közszükségleti cikk. főbb importpartnerek: Egyesült Államok 14%, NSZK 12%, Hollandia 10%, Dánia 8%. Közlekedés: Közúti hálózat (1990): 12537 km; ebből burkolt: 2426 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 121069; egyéb gépjármű: 13122. Fő kikötő: Reykjavík. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,3; rádió: 1,6; telefon: 2,2. Napilap (1990): 518/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 75; nők: 81 év. Születés (1991): 17,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 73. Egy orvosra jutó lakosok: 373. Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 8 év. A norvég és dán fennhatóság alatt élő sziget csak 1944. jún. 17-én nyeri el teljes függetlenségét. 1980 óta Vigdis Finnbogadóttir asszony az elnök, utoljára 1992. jún.-ban erősítik meg hivatalában. A nők jelentős részt kapnak a politikában, gyakran tüntetnek jogaikért, a Nőszövetség a világon elsőként helyet kap az 1987-es koalíciós kormányban. Az 1991-es választásokon a Függetlenségi Párt győz, az új kormányfő David Oddson.

IZRAEL

Izrael Állam

Medinat Yisrael (héberül)

Nyugat-Ázsia

Földrajz: Terület 20770 km², Magyarországnak kb. egynegyed része. Fekvés: A Földközi-tenger K-i végénél. Szomszédai: Libanon (É), Szíria, Jordánia (K), Egyiptom (Ny). Felszín: A tengerpart mentén termékeny síkság. ÉK-en hegyvidék, D-en sivatag; K-i határán a világ legmélyebb szárazföldi pontja (Holt-tenger, -397 m). Legmagasabb pont: Har Meron (1208 m). Legjelentősebb folyó: Jordán. Legnagyobb tavak: Holt-tenger, Kineret-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 4821000. Életkor szerint: 0–14: 32,4%; 15–59: 55,3%; 60–: 13,3%. Népsűrűség: 220/km². Etnikai csoportok: zsidó 82,9%; arab, drúz 14,8%. Nyelvek: héber (hiv.), arab (hiv.), angol, jiddis. Vallások: zsidó 81,7%, mohamedán 14,2%, keresztény 2,3%. Városi lakosság. 92%. Főváros: Tel-Aviv (1990): 339400. Városok (1990): Jeruzsálem 542500; Haifa 245900; Holon 156700.

Államforma: parlamentáris köztársaság. Államfő: Ezer Weizman (1993. márc. óta). Kormányfő: Jichak Rabin (1992. júl. óta). Nemzeti ünnep: változó (1991. ápr. 18.; 1992. máj. 7.; 1993. ápr. 26.; 1994. ápr. 14.)

Gazdaság: Pénznem: sékel (1993. máj.: 1,71 = 1 USD). GDP (1991): 55,5 Mrd USD. GDP/fő (1991): 10968 USD. Gazdasági növekedés (1991): 5,7%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 8,5. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 26. Adósság/fő (1991): 5079 USD. Védelmi kiadások a

GNP %-ában (1991): 13,9. fogyasztói árváltozások (1991): 18%. Munkanélküliség (1991): 10%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 6%; ipar és kereskedelem 23%. Export (1991): 11,7 Mrd USD. Főbb exportcikkek: fém-, elektronikai ipari termék, csiszolt gyémánt, citrusfélék, textília, vegyipari termék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 28%, Nagy-Britannia 7%, Németo. 7%, Belgium 6%. Import (1991): 17 Mrd USD. főbb importcikkek: nyersgyémánt, gép, berendezés, élelmiszer, energia, ipari nyersanyag. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 19%, Németo. 12%, Belgium 11%, Nagy-Britannia 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 575 km. Közúti hálózat (1990): 13181 km (burkolt). Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 803021; egyéb gépjármű: 161944. Főbb kikötők: Haifa, Ashdod, Eilat. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 6,9; rádió: 2,2; telefon: 2,1. Napilap (1989): 357/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak 76; nők: 79 év (csak a zsidó lakosságra vonatkozik). Születés (1991): 22,0‰. Halálozás (1991): 6,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 9,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 161. Egy orvosra jutó lakosok: 345.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): zsidó 92%; arab 70%. Iskolakötelezettség. 9 év.

Az 1948. máj. 14-én megalakult zsidó állam az arab környezetével vívott 1973-as, negyedik háború után először Egyiptommal egyezik ki: 1978-ban Camp Davidben, Carter amerikai elnök jelenlétében fognak először kezét egymással az izraeli és az egyiptomi vezetők. 1979-ben ezt békeszerződés követi. Ennek értelmében Izrael visszavonja katonáit a Sínai-félszigetről. A 80-as évek elején palesztin és zsidó szélsőségesek támadják egymást. Izrael 1982-ben katonai erővel vonul be Libanonba, hogy az ottani palesztin katonai bázisokat megsemmisítse. Egyéves megszállás után 1985-ig tart a kivonulás, de azóta is többször betörnek izraeli fegyveresek Dél-Libanonba. A 80-as években a Munkapárt, élén Simon Peresz, és a Likud-tömb, élén Jichak Samir felváltva kormányoz. 1987 végétől a megszállt övezetekben – Gáza, Ciszjordánia – a palesztin lakosság tüntetésekre kezd. Az izraeli katonaság megtorlása óta többször fellángolnak a harcok a kődobáló palesztinok és a fegyveres izraeliek között. 1988-ban Samir győz a választásokon, Peresz háttérbe szorul. A kisebbségi kormányban nagy szerephez jutnak a kicsi, szélsőséges vallási pártok, a kabinet radikálisan palesztinellenes. A BT többször elítéli az izraeliek fellépését a megszállt területeken. 1991-ben, az Öböl-háború idején az iraki rakétatámadások keltenek feszültséget. Több százezer szovjet zsidó bevándorlása új helyzetet teremt az országban. A Szovjetunió és Izrael újra felveszik a diplomáciai kapcsolatokat. Közel-keleti békekonferenciák kezdődnek Madridban, majd Washingtonban, amelyek a ki-kiújuló belső feszültségek miatt többször elakadnak. Az előrehozott választásokon 1992. jún.-ban a Munkapárt győz, Jichak Rabin az új kormányfő, koalíciós kabinet élén. Több engedményt tesz a palesztinoknak, pl. építési megbízások törlése a megszállt területeken. Bush amerikai elnök jóváhagyja a sokáig vitatott 10 Mrd dolláros hitelgaranciát. Dec.-ben egy izraeli katona meggyilkolása után a kormány 400 palesztint, állítólag a szélsőséges Hamas palesztin szervezet tagjait deportálja a libanoni határra. Visszatértükről folyik a vita 1993 elején, miközben újra indulnak a békepuhatolozások: Szíria is hajlik a kompromisszumra a Golán-magaslatot illetően. Márc.-ban a Munkapárt politikusát, Ezer Weizmant választja államfővé a knesszet, a parlament.

JAMAICA

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 10990 km², Magyarországgal kb.8-szor kisebb. Fekvés: Sziget a Karib-tengerben. Szomszédai: Kuba (É), Haiti (K). Felszín: Nagy része hegyvidék, csak D-en síkság. Legmagasabb pont: Blue Mountain Peak (2256 m). Legjelentősebb folyók: Black River, Rio Minho.

Néesség: Lakosság (1990): 2415000. Életkor szerint: 0–14: 33,7%; 15–59: 56,4%; 60–: 9,9%.
Népsűrűség: 220/km². Etnikai csoportok: fekete 76%; mulatt 19%; indiai 1,3%; kínai 0,2%; fehér 0,2%.
Nyelvek: angol (hiv.), kreol. **Vallások:** protestáns 75%, r. kat. 8%, zsidó, hindu, mohamedán.
Városi lakosság: 52%. **Főváros:** Kingston (1982): 524638. **Városok (1982):** Montego Bay 70265; Spanish Town 89097; May Pen 40962.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Florizel A. Glasspole főkormányzó képvisel (1988. óta). **Kormányfő:** James Percival Patterson (1992. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** aug. első hétfője.

Gazdaság: Pénznem: dollar (jamaicai dollár) (1993. máj.: 22,14 = 1 USD). **GDP (1990):** 3,9 Mrd USD. **GDP/fő (1990):** 1552 USD. **Gazdasági növekedés (1990):** 3,8%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990):** 13. **Adósságszolgálat az export %-ában (1990):** 22. **Adósság/fő (1990):** 1855 USD. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 1. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 51%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 31%; ipar 41%. **Export (1991):** 1,1 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** timföld, bauxit, cukor, banán, kakaó, kávé. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 40%, Nagy-Britannia 14%, Németo. 10%. **Import (1991):** 1,5 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, jármű, energia, vegyipari termék, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 52%, Venezuela 6%, Nagy-Britannia 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1984): 294 km (+31 km ipari vasút). **Közúti hálózat (1987):** 12592 km. **Gépjárművek (1989):** 98857. **Főbb kikötők:** Kingston, Montego Bay. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5,9; rádió: 2,6; telefon: 13. **Napilap (1991):** 51/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 72; nők: 76 év. **Születés (1991):** 24,0‰. **Halálozás (1991):** 6‰. **Népeségnövekedés (1991):** 1,8‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 17,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 448. **Egy orvosra jutó lakosok:** 2095.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 98%. **Iskolakötelezettség:** 6–14 éves korig.

A spanyol, majd brit gyarmat 1962. aug. 6-a óta független, a Nemzetközösség tagja. Az 1972-es választásokon győztes szociáldemokrata beállítottágú Michael Manley kormánya földreformot hajt végre, ellenőrzése alá vonja az amerikai bauxit- és alumíniumkőszerveket. A tőke kivonul az országból. A rosszabbodó helyzetben 1980-ban az ellenzék nagy fölénnyel győz. Edward Seaga, a polgári Jamaicai Munkáspárt vezetője az új kormányfő. Visszafogja a korábban virágzó kubai kapcsolatokat, helyreállítja az amerikai befolyást. Az 1989-es választásokon újra Manley győz, aki liberális politikát hirdet. **Gazdasági összefonódás** indul meg Barbadoszal, Trinidadal. 1992. ápr.-ban Manley átadja a kormányfői posztot James Percival Pattersonnak. Az 1993. márc.-i választásokon Patterson a Népi Nemzeti Párt színeiben győz, megtartja tisztét.

JAPÁN

Nippon (japánul)

Kelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 377815 km², Magyarországnál kb. 4-szer nagyobb. **Fekvés:** 4 nagy és 100 kisebb szigetből álló szigetcsoport Ázsia K-i partvidéke mentén. **Felszín:** A szigetcsoporton magas- és középhegység húzódik végig, medencéket, alföldeket közrezárva. A partvidék mentén termékeny síkság. Gyakori földrengés; számos működő vulkán. **Legmagasabb pont:** Fudzsi (Fuji, 3776 m). **Legjelentősebb folyók:** Tone, Kitakami, Shinano. **Legnagyobb tó:** Biwa.

Néesség: lakosság (1991): 123050000. Életkor szerint: 0–14: 18,0%; 15–59: 64,3%; 60–: 17,7%.

Népsűrűség: 328/km². Etnikai csoportok: japán 99,4%; koreai, kínai. **Nyelvek:** japán (hiv.), angol.

Vallások: sinto és buddhista 80%, protestáns, r. kat. **Városi lakosság:** 77%. **Főváros:** Tokyo (Tokió) (1990): 8163000. **Városok (1990):** Yokohama 3220000; Osaka 2642000; Nagoya 2155000.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** Akihito császár (1989. febr. óta). **Kormányfő:**

Mijazava Kiicsi (1991. nov. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 29., dec. 23.

Gazdaság: Pénznem: yen (jen) (1993. máj.: 111,21 = 1 USD). GDP (1991): 2271,9 Mrd USD. GDP/fő (1991): 27187 USD. Gazdasági növekedés (1991): 4%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): <1. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,3%. Munkanélküliség (1991): 2,1%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 8%; ipar 32%. Export (1991): 306 Mrd USD. Főbb exportcikkek: jármű, irodagép, elektronikai ipar, optikai, vegyipari, kohászati termék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 30%, délkelet-ázsiai országok 23%, Németo. 7%. Import (1991): 20 Mrd USD. Főbb importcikkek: energia, élelmiszer, vegyipari termék, textília, fa. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 22%, Kína 6%, Ausztrália 6%, Indonézia 5%, Dél-Korea 5%, Németo. 4,5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 32385 km; ebből villamosított 14373 km. Közúti hálózat (1989): 1109981 km; ebből burkolt: 45847 km; autópálya (1988): 3721 km. Gépjárművek (1990):

személygépkocsi: 34924000; egyéb gépjármű: 21321000. Főbb kikötők: Yokohama, Tokyo, Kobe.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 1,8; rádió: 1,3; telefon: 2,3. Napilap (1991): 429/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 76; nők: 82 év. Születés (1991): 10,0‰.

Halálozás (1991): 7,0‰. Népeségnövekedés (0990): 0,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 4,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 77. Egy orvosra jutó lakosok: 609.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991) 99%. Iskolakötelezettség: 6–15 éves korig.

Az 1926 után Hirohito császár teljes, majd jelképes uralma alatt élő Japánban a II. világháború után a Liberális Demokrata Párt (LDP) tölt be vezető szerepet. Az Egyesült Államokkal 1951-ben békeszerződést kötő ország 1972-ben visszacapja az Okinawa-szigeteket. 1978-ban helyreállítja kereskedelmi kapcsolatait Kínával, a II. világháborúban szemben álló felek békeszerződést kötnek. Több gyors kormányfőváltás után 1982-től Jaszuhiro Nakaszone áll a kabinet élén. Látogatásra hívja meg Gorbacsovot, megkezdődnek a napjainkig húzódó tárgyalások a rendezetlen kapcsolatokról, a Kuril-szigetek visszaadásáról a szigetországnak. A virágzó gazdaságnak az évtized közepétől fokozottan meg kell küzdenie a délkelet-ázsiai exportálókkal. 1987-ben az újraválasztott kormány megvalósítja a sokat vitatott célkitűzést: a katonai kiadások 1945 óta először átlépik a nemzeti össztermék 1%-át. Az új kormányfő Noboru Takesita, az LDP főtitkára. 1989-ben meghal Hirohito császár, hatalmas pompával temetik. Fia, Akihito lép a trónra. Korrupciós botrány miatt lemond a kormányfő, majd a következő években több vezető politikus. De az 1990-es választásokon a párt mégis megtartja vezető szerepét a Szocialista Párttal szemben. A dél-koreai elnök látogatása a kibékülés kezdete. 1991-ben a kormányfő Kínába látogat, ahol ötmilliárd dolláros fejlesztési segítyt ígér. Naruhito herceget hivatalosan is trónörökössé nyilvánítják. Kaifu Tosiki nem indul az LDP elnökválasztásán, így a politikai hagyományoknak megfelelően elveszíti a kormányfői széket. Utóda, Mijazava Kiicsi 1992. jan.-ban jelentős segítyt ígér Oroszországnak, ha visszaadja a Kuril-szigeteket. Jún.-ban a törvényhozók elfogadják Japán önvédelmi alakulatok bevetését az ENSZ-akciókban, így először Kambodzsába, majd 1993-ban Mozambikba indulnak csapatok. Japán az erősödő jen időszakában is megtartja kereskedelmi többletét, amely 1992-ben meghaladja a 110 milliárd dollárt. 1993. ápr.-ban a kormány 110 milliárd dolláros gazdaságélénkítő csomagot fogad el.

JEMEN

Jemeni Köztársaság

Jumhuriyat al-Yaman (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 527968 km², Magyarországnál kb. 5,6-szer nagyobb. Fekvés: Az Arab-félsziget D-i partvidékén. Szomszédai: Szaúd-Arábia (É), Omán (K). Felszín: D-en keskeny parti síkság, ÉK-en fennsík, amely enyhe lejtővel csatlakozik a Rub'al Hali-sivataghoz. Legmagasabb pont: Nabi

Shu'ayb (3760 m).

Néesség: Lakosság (*1990): 11612000 (10% nomád). Népsűrűség: 216 km². Etnikai csoportok: arab 75%; indiai, pakisztáni 3%; szomáli 1%. Nyelv: arab (hiv.). Vallások: mohamedán 96%, hindu, r. kat. Városi lakosság: 29%. Főváros: Szanaa (San'a) (1990): 50000. Városok (*1987): Aden 417366; Tai'z 178043; Hodeida 155110.

Államforma: köztársaság. Államfő: Ali Abdullah Szaleh (1990. máj. óta). Kormányfő: Haidas Abu-Bakr al Attasz (1990. máj. óta). Nemzeti ünnep: okt. 14.

Gazdaság: Pénznem: jemeni rial (1993. máj.: 16,56 = 1 USD); jemeni dinár (1993. máj.: 0,46 = 1 USD). GDP (1990): 9,4 M USD. GDP/fő (1990): 730 USD. Gazdasági növekedés (1990): -3,8%.

Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 5. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 39.

Adósság/fő (1990): 20. Fogyasztói árváltozások (1991): 45%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 64%; ipar és kereskedelem 22%. Export (1990): 506 M USD. Főbb exportcikkek: kőolajtermék, hal, élelmiszer, élő állat, nyersanyag. Főbb exportpartnerek: Olaszo. 55%, Egyesült Államok 32%, Jordánia 5%. Import (1991): 1,6 Mrd USD. Főbb importpartnerek: Szaúd-Arábia 6%, Kuvait 6%, Egyesült Államok 6%, Japán 6%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1988): 39200 km; ebből burkolt: 2227 km. Gépjárművek (1988): 95000.

Fő kikötő: Aden. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 38; rádió: 35; telefon: 157.

Egészségügy: (csak az északi országrészre vonatkozik): Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 49; nők 51 év. Születés (1991): 51,0‰. Halálozás (1991): 16,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,5%. Csecsemőhalandóság (1991): 121,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 995. Egy orvosra jutó lakosok: 5531.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 38%.

Az utolsó brit katona távoztával 1967. nov. 30-án kikiáltják a D-jemeni Népköztársaságot, amely nevét később Jemeni Népi Demokratikus Köztársaságra változtatja. É-Jemenben iszlám elveken alapuló köztársaság alakul, ezt a 74-es alkotmány is megerősíti. D-en az egyetlen pártot 1978-ban alapítják, amely a felszabadító harcok mozgalmának jogutódja. 1979-ben alapszerződést kötnek a 2 ország egyesítéséről. A lassan haladó tárgyalásokat 1986-ban a D-jemeni hatalmi harc szakítja meg. Abdul Fatah Ismail, az 1980-ban leváltott elnök és Ali Nasszer Mohamed fegyveresei összetűzésében ezek hálnak meg. A rend csak Haidar Abu-Bakr al Attasz elnöksége és az új pártvezetés alatt áll helyre. A harcok vezetőit kivéggzik, a többiek amnesztiában részesülnek. É-Jemen eközben semleges marad, Ali Abdullah Szaleh elnököt 1978 óta megerősítik hivatalában. 1990-ben a két Jemen egyesül. Az elnök az É-jemeni államfő, az alelnök a korábbi D-jemeni elnök. Az ország a BT-ben elutasítja az Irak-ellenes szankciókat, így egy időre elszigetelődik. A gazdasági helyzet rendkívül súlyossá válik. Az 1992. nov.-re meghirdetett választásokat csak 1993. ápr.-ban tartják meg. A 3 csoport küzdelmében az államfő nacionalista pártja győz, a mérsékelt fundamentalisták és a kormányfő szocialistái előtt.

JORDÁNIA

Jordán Hasemita Királyság

Al Mamlakah Al Urdunniya Al Hashimiya (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 97740 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: Az Arab-félsziget ÉNy-i részén. Szomszédai: Izrael (Ny), Szaúd-Arábia (D), Irak (K), Szíria (É). Felszín: Nagy része félsivatagos, sivatagos, É-on és Ny-on hegységek, melyek a Jordán folyó és a Holt-tenger árka által kettéosztott fennsíkot zárják közre. Legmagasabb pont: Ras Al-Khashm (1854 m). Legjelentősebb folyó: Jordán. Legnagyobb tó: Holt-tenger.

Néesség: Lakosság (1990): 3154000. Életkor szerint: 0-14: 48,1%; 15-59: 47,9%; 60-: 4,0%.

Népsűrűség: 40/km². Etnikai csoportok: arab (és beduin) 99%; cserkesz 0,5%; örmény 0,2%; kurd 0,1%. Nyelvek: arab (hiv.), angol. Vallások: mohamedán (szunnita 93%, síita 3%), keresztény. Városi lakosság: 61%. Főváros: Amman (*1986): 833500. Városok (*1986): Zarqua 285700; Irbid 150000; Ar-Rusaifa 65500.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Husszein király (1953 óta). Kormányfő: Szaid Ibn Shaker (1991. nov. óta). Nemzeti ünnep: máj. 25.

Gazdaság: Pénzmem: dinar (jordániai dinár) (1993. máj.: 0,68 = 1 USD). GDP (1991): 4,1 Mrd USD. GDP/fő (1991): 937 USD. Gazdasági növekedés (1991): 0,0%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 8. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 15. Adósság/fő (1991): 2136 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1990): 13. Fogyasztói árváltozások (1991): 8,2%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 20%; ipar és kereskedelem 20%. Export (1991): 1,1 Mrd USD. Főbb exportcikkek: foszfát, vegyipari termék- élő állat, élelmiszer, iparcikk. Főbb exportpartnerek: India 18%, Irak 9%, Kína 5%. Import (1991): 2,6 Mrd SD. Főbb importcikkek: élelmiszer, élő állat, iparcikk, jármű, gép, berendezés, nyersolaj, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 10%, Irak 10%, Németo. 8%, Nagy-Britannia 4,5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 618 km. Közúti hálózat (1989): 5865 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 148380; egyéb gépjármű: 55946. Fő kikötő: Aqaba. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 12; rádió: 4,5; telefon 10. Napilap (1990): 73/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 70; nők 73 év. Születés (1991): 46,7‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeségnövekedés (1991): 4,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 38,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 502. Egy orvosra jutó lakosok: 632.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 71%. Iskolakötelezettség: 6–15 éves korig.

A britek 1946. márc. 22-én ismerik el Jordánia függetlenségét. Az országot 1952 óta II. Husszein király vezeti, akit 1953-ban koronáznak meg. Az alkotmányos és örökletes hasemita monarchia az 1967-es arab–izraeli háborúban elveszíti ellenőrzését a Jordán folyó Ny-i partja felett. 1970. „fekete szeptemberében” a jordán hadsereg a palesztin táborokat szünteti meg. 1984-ben tartják az első választásokat, amelyeken iszlám fundamentalisták jelennek meg. A király rövid időre engedélyezi a palesztin ellenállás székhelyének újrafelállítását Ammanban, eközben jó kapcsolatokra törekszik Reagan elnökkel is. Közvetít az izraeliek és a libanoni palesztinok között. 1989-ben lemond a Jordán folyó Ny-i partjáról. 1990-ben ingadiplomáciát folytat Irak és az Egyesült Államok között, de a háború alatt a szövetségesek jordániai kamionokat is bombáznak, amelyek árut szállítanak Irakba. Másfél évre elhidegül a jordániai–amerikai viszony. A közel-keleti békekonferenciákon közös jordániai–palesztin küldöttség vesz részt. 1992-es mütéte után szóba kerül a király utódlása.

JUGOSZLÁVIA

Jugoszláv Szövetségi Köztársaság

Savezna Republika Jugoslavije (szerb nyelven)

Európa

Földrajz: Terület: 102173 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: DK-Európában, a Balkán-félsziget földközi-tengeri partján. Szomszédai: Horvátország, Bosznia-Hercegovina (Ny), Magyarország (É), Románia, Bulgária (K), Albánia, Makedónia (D). Felszín: É-on termékeny síkság (Vajdaság, Bánát), D-en hegyvidék. Legmagasabb pont: Daravica (2656 m). Legjelentősebb folyók: Dunav (Duna), Sava (Száva), Tisa (Tisza). Legnagyobb tó: Shkordriai-tó.

Népeség: Lakosság (1992): 10411000. Etnikai csoportok: szerb 62,7%; albán 17%; montenegrói 5,5%; magyar 4%; horvát 1,6%; bosnyák. Nyelvek: szerb (hiv.), albán, montenegrói, magyar. Főváros: Beograd (Belgrád) (91989): 1470000. Városok: (*1989): Niš 230711; Priština 210040; Subotica (Szabadka) 154611.

Államforma: szövetségi köztársaság. Államfő: Dobrica Ćosić (1992. jún. óta). Kormányfő: Radoje Kontić (1993. márc. óta).

Gazdaság^{xxxvi}*: Pénznem: dinar (új dinár) (1993. máj.: 61211 = 10 USD). GDP (1991): 116 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1970 USD. Fogyasztói árváltozások (1992): 7600%. Munkanélküliség (1992): Szerbia 22%. Montenegro 25%. Export (Szerbia) (1991): 5,52 Mrd USD. Főbb exportcikkek: mezőgazdasági termék, gabona, szén, fém, bauxit, fa. Főbb exportpartnerek: Németo. 21%, Szovjetunió 13%, Olaszo. 11%. Import (Szerbia) (1991): 4,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: energia, gyapot, gyapjú, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Németo. 25%, Sovjetunió 18%, Olaszo. 13%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 9567 km; ebből villamosított: 3782 km. Közúti hálózat (1988): 108266 km; ebből burkolt: 73527 km; autópálya (1989): 670 km. Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 3,09 M; egyéb gépjármű: 234000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,6; rádió: 6; telefon: 4,9. Napilap (1990): 88/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 70; nők: 76 év. Születés (1991): 14‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 21,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 163. Egy orvosra jutó lakosok: 511.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 90%. Iskolakötelezettség. 7–15 éves korig.

A II. világháború után a szocialista táborban évekig elszigetelt ország az 50-es évektől minden szomszédjával normalizálja kapcsolatait. végül 1975-ben Olaszországgal egyezik meg, hogy lemond Triesztről, viszont a várost környező terület a balkáni ország fennhatósága alá kerül. Joszip Broz Titót, az évtizedeken át vezető szerepet betöltő partizánhőst az 1974-es alkotmány életfogytiglani elnökké kiáltja ki. 1980-ban bekövetkezett halála után a kollektív vezetés elvét fogadják el, vagyis az állam és a párt – a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége – élén évente váltják egymást a köztársaságok vezetői. A gazdasági helyzet az évtized folyamán fokozatosan rosszabbodik, az infláció 1987-ben lépi át az évi 100%-os határt. 1989-ben súlyos összetűzésekre kerül sor az albán többségű Koszovóban, mire Belgrád megszünteti az autonóm köztársaság jogi önállóságát. A szlovén parlament arról határoz, hogy adott esetben a köztársaság kiválhat Jugoszláviából. 1990-ben a szerbek nem fogadják el az új szlovén és horvát vezetés indítványát, hogy konföderatív alapon szervezzék át az államot. A szlovén parlament alkotmánymódosítást fogad el, miszerint a szövetségi törvények hatályukat veszítik a köztársaság területén. A polgári védelmi alakulatokat kivonják a szövetséges hadsereg irányítása alól. A Horvátországban élő félmillió szerb autonóm csoporttá nyilvánítja magát. A bosznia-hercegovinai választásokon a kommunisták kisebbségbe szorulnak a nemzeti, muzulmán erőkkal szemben. A szerb választásokon a kommunista Slobodan Milošević szerez többséget. Az általa vezetett Szocialista Párt továbbra is Jugoszlávia állami egységét hirdeti. A montenegrói választásokon is a kommunisták szereznek abszolút többséget. Miután a szlovének és a horvátok a függetlenséget hirdetik ki, 1991-ben a szövetségi hadsereg tankokkal és repülőekkel indít támadást Szlovénia ellen. A helyi szinten vívott szerb–horvát összetűzések is háborúvá szélesednek. A harcok az év végére a dalmát tengerpartra is áttérjednek, Dubrovnik történelmi nevezetességeit a szerb támadások súlyosan megrongálják. 1992. jan.-ban az ellenzék bojkottja mellett a montenegróiak arra szavaznak, hogy a köztársaság maradjon Jugoszlávia része. Ápr.-ban a csonka parlament új alkotmányt fogad el, amely „harmadik Jugoszlávia” megteremtését hirdeti ki. Máj.-ban az albánok vezetője Koszovóban kijelenti, hogy továbbra is külön köztársasággá akarja kikiáltani a területet. Szerb ellenzékiek demokratikus mozgalmat alapítanak. A BT kereskedelmi és légiforgalmi embargót hirdet Kis-Jugoszlávia ellen. A GATT, az EBEÉ felfüggeszti Kis-Jugoszlávia tagságát. A Nyugat-európai Unió járőrszolgálatot kezd az Adrián az embargó betartására. Máj.-ban Szerbiában és Montenegróban választásokat tartanak, a szocialisták nyernek. Az új parlament jún.-ban a párton kívül írot, Dobrica Ćosićot választja elnökké. Júl.-ban a Belgrádból származó amerikai üzletembert, Milan Panićot hívják haza a kormány vezetésére. Panić és a szerb elnök, Milošević között szaporodnak az összetűzések. Szept.-ben az ENSZ közgyűlése felfüggeszti Jugoszlávia tagságát, nov.-ben megszigorítja az embargót, eszerint a stratégiai árukat még tranzitként sem lehet jugoszláv területre léptetni. Ennek ellenére folyik a feketekereskedelem.

Dec.-ben Milošević győz Panićsal szemben a szerb választásokon. Panić elveszíti kormányfői posztját, két és fél hónapos kormányválság következik. Csak 1993. márc.-ra alakul meg az új kabinet. Közben Milošević többször jelen van a béketárgyalásokon, az ő neve is szóba kerül a háborús bűnöket kivizsgáló esetleges perek vádlottaival kapcsolatban. Ápr.-ban a BT a szankciók szigorításáról tanácskozik.

KAMBODZSA

Kambodzsai Népköztársaság

Ravax Samaki Songkruos Cheat Kampuchea (khmer nyelven)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 181035 km², Magyarországnál kb. 2-szer nagyobb. Fekvés: Az Indokínai-félsziget D-i részén. Szomszédai: Thaiföld (É, Ny), Laosz (ÉK), Vietnam (É). Felszín: Nagy része a Mekong által feltöltött alföld, melyet dombvidék vesz körül. Legmagasabb pont: Phnum Aoral (1813 m).

Legjelentősebb folyó: Mekong. Legnagyobb tó: Tonlé Sap.

Néesség: Lakosság (1989). 7869000. Népsűrűség: 43/km². Etnikai csoportok: khmer 93%; vietnami 4%; kínai, maláj, lao. Nyelvek: khmer (hiv.), francia, vietnami, kínai. Vallások: buddhista 90%, mohamedán. Városi lakosság: 10%. Főváros: Phnom Penh (*1991): 900000. Városok: Kompong Cham, Battambang.

Államforma: népköztársaság. Államfő: Norodom Szihanuk (1991 óta). Kormányfő: Hun Sen (1985 óta). Nemzeti ünnep: jan. 7.

Gazdaság: Pénz: riel (1993. máj.: 3513,38 = 1 USD). GDP (1986): 585 M USD. GNP/fő (*1984): 155 USD. Gazdasági növekedés (1980–86): –3,2%. védelmi kiadások a GNP %-ában (*1984): 5,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 200%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 74%. Export (1988): 32 M USD. Főbb exportcikk: rizs, gumi, fa, dohány, zöldbab, szezám. Import (1988): 127 M USD. Főbb importcikk: élelmiszer, ruházati cikk, kőolajtermék, gép, nyersanyag.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 649 km. Közúti hálózat (1981): 13350 km; ebből burkolt: 2670 km.

Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 3000; egyéb gépjármű: 7000. Fő kikötő: Kompong Cham.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 177; rádió: 10; telefon: 179.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 48; nők: 51 év. Születés (1991): 39,0‰.

Halálozás (1991): 17,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 125,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 632. Egy orvosra jutó lakosok: 27000.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 50%.

1955. okt. 25-én Kambodzsa kilép a Francia Közösségből. Norodom ekkortól 1970-ig vezető szerepet tölt be az ország el nem kötelezett politikájában. Miután a jobboldali Lon Nol tábornok puccsal átveszi a hatalmat, az ország belekeveredik a vietnami háborúba. 1975-től, a háború végétől a szélsőbalos Pol Pot rémuralma következik, legalább 1 millió kambodzsai pusztul el a megtorlás során. 1979-ben vietnami csapatok buktatják meg a vörös khmerek rendszerét. Pol Pot gerillái azóta is folytatják a dzsungelharcot. 1987-től Hun Sen kormányfő és Norodom Szihanuk, az emigráns ellenzék vezetője a nemzeti megbékélést keresi. 1989-re a vietnami csapatok elhagyják az országot. 1991-ben erősödik az ENSZ közvetítői szerepe, fegyverszünet lép életbe. Megegyezés születik a nemzeti egységkormányról. Szihanuk az elnök, Hun Sen a Legfelső Nemzeti Tanács alelnöke. Párizsban írják alá a felek a békeszerződést. Eszerint az ENSZ békefenntartói az 1993-as választásokig meghatározó szerepet játszanak. Ez az ENSZ eddigi legnagyobb és legköltségesebb ilyen vállalkozása. 1992. jan.-ban véget ér az 1975 óta tartó embargó, hazatérnek a politikai foglyok, a menekültek. A lefegyverzést csak a vörös khmerek utasítják el, akik 1993 elején is folytatják harcukat. A vietnami bennszülött kisebbség több tagját meggyilkolják, hat kéksisakost is megölnek. A belső bizonytalanság ellenére az ENSZ ragaszkodik a máj.-i választások megtartásához.

KAMERUN

Kameruni Egyesült Köztársaság
République Unie du Cameroun (franciául)
United Republic of Cameroon (angolul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 475442 km², Magyarországnál kb. 5-ször nagyobb. Fekvés: A Guineai-öböl partján. Szomszédai: Nigéria (ÉNy), Csád, Közép-afrikai Köztársaság (K), Kongó, Gabon, Egyenlítői Guinea (D). Felszín: Keskeny parti síkság; K-en őserdővel borított hegyvidék és vulkanikus, szavannás fennsíkok; É-on a Csád-tó félsivatagos medencéje. Legmagasabb pont: Kamerun (4070 m). Legjelentősebb folyók: Bénoué, Sanaga, Logone. Legnagyobb tó: Csád-tó. Néesség: Lakosság (1990): 11941000. Életkor szerint: 0–14: 46,1%; 15–59: 48,3%; 60–: 5,6%. Népsűrűség: 25/km². Etnikai csoportok: (kb. 200 törzs): bantu (fang, bakoko, duala, bemileke) 40%; szudáni (fulbe, haussa) 20%; pigmeus. Nyelvek: francia (hiv.), angol (hiv.), bantu nyelvek, szudáni nyelvek. Vallások: törzsi vallású 39%, mohamedán 22%, r. kat. 21%, protestáns 17%. Városi lakosság: 41%. Főváros: Yaoundé (1985): 800000. Városok (1987): Douala 1117000; Garoua 95000i Nkongssamba 93000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Paul Biya (1982. nov. óta). Kormányfő: Simon Achidi Achu (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: máj. 20.

Gazdaság: Pénz: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GDP (1991): 13,2 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1046 USD. Gazdasági növekedés (1991): –1,7%.

Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 5. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 31.

Adósság/fő (1991): 474 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 1,7. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,6%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 74%; ipar és kereskedelem 11%. Export (1990): 2,31 Mrd USD. Főbb exportcikk: kőolaj, iparcikk, kakaó, kávé, alumínium, fa. Főbb exportpartnerek: Francia. 30%, Egyesült Államok 15%, Olasz. 8%, Spanyol. 7%. Import (1990): 1,58 Mrd USD. Főbb importcikk: félkész termék, gép, berendezés, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Francia. 37%, Belgium 8%, NSZK 7%, Olasz. 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 1104 km. Közúti hálózat (1986): 66910 km; ebből burkolt: 2922 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 78000; egyéb gépjármű: 43000. Főbb kikötők: Douala, Kribi, Campo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 6; telefon: 179. Napilap (1990): 6/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 49; nők: 53 év. Születés (1991): 41,0‰. Halálozás (1991): 15,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 118,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 377. Egy orvosra jutó lakosok: 12540.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 65%.

A német, francia és brit ellenőrzés alól felszabaduló ország 1961. okt. 1-je óta független, az 1972-es népszavazás után alakul meg a Kameruni Egyesült Köztársaság. A függetlenséget kikiáltó Amadu Ahidjo elnök 1982-ben Paul Biyanak adja át az államfői tisztet. Az 1966 óta egypártrendszerű országban az elnök folyamatosan győz a négyévenkénti választásokon. Az ellenzék nyomására 1991-ben demokratikus kerekasztal készíti elő a változásokat. 1992. ápr.-ban több ellenzéki párt is bojkottálja a parlamenti választást. Az elnök pártja győz, új kormány lép hivatalba. Paul Biya az okt.-i elnökválasztásokat is megnyeri. 1993. márc.-tól zavargások kezdődnek a kormány gyűlekezési tilalmat hirdet.

KANADA

Canada (angolul, franciául)

Észak-Amerika

Földrajz: Terület 9976139 km², Magyarországnál kb. 100-szor nagyobb. Fekvés: É-Amerika É-i részén. Szomszédja: Egyesült Államok (D). Felszín: É-i és középső részén tóvidék; DNy-on a Préri-fennsík, DK-en az Appalache-hegység, Ny-on a Sziklás-hegység és a Parti-hegység vonulatai. Folyókban gazdag. Legmagasabb pont: Mt. Logan (6050 m). Legjelentősebb folyók: St. Lawrence (Szt. Lőrinc), Peace, Mackenzie. Legnagyobb tavak: Great Bear (Nagy-Medve)-tó, Great Slave (Nagy-Rabszolga)-tó, Winnipeg-tó.

Népesség: Lakosság (1990): 26992000. Életkor szerint: 0–14: 21,4%; 15–59: 63,6%; 60–: 15,0%. Népsűrűség: 3/km². Etnikai csoportok: brit 44,6%; francia 28,7%; egyéb fehér 23%; indián, eszkimó. Nyelvek: angol (hiv.), francia (hiv.). Vallások: r. kat. 47%, protestáns 35%. Városi lakosság: 77%. Főváros: Ottawa (1986): 300763. Városok (1986): Montreal 1015420; Calgary 636104; Toronto 612289.

Államforma: szövetségi állam. Államfő: II. Erzsébet királynő, akit Ramon John Hnatyshyn főkormányzó képvisel (1990. jan. óta). Kormányfő: Brian Mulroney (1984 óta). Nemzeti ünnep: júl. 1.

Gazdaság: Pénznem dollar (kanadai dollár) (1993. máj.: 1,27 = 1 USD). GDP (1991): 606,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 22641 USD. Gazdasági növekedés (1991): –1,7%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 2. Fogyasztói árváltozások (1991): 5,5%. Munkanélküliség (1992): 11,6%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 4%; ipar és kereskedelem 52%. Export (1991): 126 Mrd USD. Főbb exportcikkek: jármű, gép, berendezés, ipari termék, faáru, energia, mezőgazdasági termék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 76%, Közös Piac 8%, Japán 5%. Import (1991): 121 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, jármű, iparcikk, fogyasztási cikk, mezőgazdasági termék, energia. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 62%, Közös Piac 10%, Japán 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 89104 km (24692 km ipari vasút). Közúti hálózat (1987): 291463 km; ebből autópálya (1985): 6268 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 12811318; egyéb gépjármű: 3395874. Főbb kikötők: Vancouver, Sept-Îles, Québec. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 1,7; rádió: 1,2; telefon: 1,3. Napilap (1991): 221/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 80 év. Születés (1991): 14,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népességnövekedés (1991): 0,7‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,3‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 148. Egy orvosra jutó lakosok: 449.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig.

Az 1931. dec. 11-i westminsteri statútum óta a Nemzetközösség függetlenné vált államában 1968-tól másfél évtizeden át Pierre Elliot Trudeau alakítja a politikát. 1984-ben John Turnernek adja át a kormányfő és a liberális párt vezetői posztját. Az ország kétnyelvűségét bevezető Trudeau-kormány idején lángol fel Québec nacionalizmusa. Hol a függetlenséget követelők, hol a széles autonómiára szavazók befolyása a nagyobb. 1984-től a konzervatívok állítják ki az új kormányfőt. Brian Mulroney 1988-ban soka bíralt szabadkereskedelmi megállapodást köt az Egyesült Államokkal. Újraélesztésével belép az Amerikai Államok Szervezetébe, aktív szerepet vállal az Öböl-háborúban, valamint az észak-amerikai szabadkereskedelmi övezet (NAFTA) kialakításában. A 80-as évek vége óta tartó gazdasági pangás miatt a kormányfő népszerűsége minden elődjénél alacsonyabbra zuhan. 1990-ben a mohawk indiánok több hónapos blokáddal tiltakoznak a beolvasztó törekvések ellen. 1992. márc.-ban a kormány és az Északnyugati Terület inuit bennszülött lakosságának vezetői megegyeznek: az eszkimók 350 ezer km²-es területet, 580 millió dollárt és részesedést kapnak a későbbi bányászatból. Az éveken át folytatott alkotmányvita, amely decentralizációt, önkormányzatot hirdet, okt.-ben kerül népszavazásra. Ennek része Québec „eltérő társadalom” megjelölése. 54%-os többség utasítja el az alkotmányreformot. Mulroney 1993. febr.-ban bejelenti, hogy nyártól másnak adja át a kormány vezetését. A pályázók között Kim Campbell, az első védelmi miniszter nő indul jó eséllyel a konzervatívok vezetéséért is.

KATAR

Katari Állam

Dawlat al Qatar (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 11437 km², Magyarországnak kb. az egynolcada. Fekvés: A Katar-félszigeten, az Arab-öböl Ny-i partján. Szomszédai: Szaúd-Arábia (Ny), Egyesült Arab Emírségek (D). Felszín: Sivatos alföld. Partí vizeiben korallzátonyok. Legmagasabb pont: Qurayn Aba al Bawl (105 m).
Néesség: Lakosság (1990): 439000. Népsűrűség: 37/km². Etnikai csoportok: arab 44%; délázsiai 33%; perzsa 16%; pakisztáni 7%. A lakosság 75%-a külföldi állampolgár. Nyelvek: arab (hiv.), angol, fárszi. Vallás: mohamedán (szunnita) 92%, keresztény 6%, hindu 1%. Városi lakosság: 90%.
Főváros: Doha (Ad Dawhah) (1986): 271294. Városok (1986): Rayyan 91996; Wakra 23682; Umm Salal 11161.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Állam- és kormányfő:** Kalifa bin Hamad asz-Szani sejk (1972. óta). Nemzeti ünnep: szept. 3.

Gazdaság: Pénznem: katari rial (1993. máj.: 3,65 = 1 USD). GNP (1990): 6,96 Mrd USD. GNP/fő (1990): 15860 USD. Gazdasági növekedés (1990): 3%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 8. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 10%; ipar és kereskedelem 70%. Export (1991): 3 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, kőolajtermék. Főbb exportpartnerek: Japán 61%, Brazília 5%, Dél-Korea 5%. Import (1991): 1,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: jármű, kőolaj-bányászati berendezés, iparcikk, élelmiszer, élő állat. Főbb importpartnerek: Franciaország 13%, Japán 12%, Nagy-Britannia 11%, Németország 9%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1981): 1080 km. Gépjárművek (1988): 154963. Főbb kikötők:

Musajid, Doha. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,5; rádió: 2,5; telefon: 3,4.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 74 év. Csecsemőhalandóság (1990): 24,0‰. Ez kórházi ágyra jutó lakosok: 399. Egy orvosra jutó lakosok: 568.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 76%. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig.

Az olajból és halászatból élő ország 1971. szept. 3-án nyilvánítja ki különválását Nagy-Britanniától. Az 1972-es puccs óta Kalifa bin Hamad asz-Szani sejk áll az állam élén, a britekkel egyetértésben váltja le a függetlenséget kikiáltó uralkodót. Pártok azóta sem működnek, bár az olajháború után szóba kerül a politikai élet demokratizálása.

KAZAHSZTÁN

Kazahsztán Köztársaság

Kazakstan (kazah nyelven)

Ázsia

Földrajz: Terület: 2717300 km², Magyarországnál kb. 24-szer nagyobb. Szomszédai: Oroszország (É, Ny), Kirgízia, Üzbegisztán, Türkmenia (D), Kína (K). Legmagasabb pont: Akszoran (1566 m). Legjelentősebb folyók: Irtisz, Szir-darja, Isim. Legnagyobb tavak: Kaszpi-tenger, Aral-tó, Balhas-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 16690300. Népsűrűség: 6/km². Etnikai csoportok: kazah 42%; orosz 38%; ukrán 5,4%; német 5%; üzbég 2%; tatár 2%; ujjur, belorusz. Vallás: mohamedán (szunnita). Városi lakosság: 57%. Főváros: Alma-Ata (1990): 1151300. Városok (1990): Karaganda 615000; Csimkent 400000; Szemipalatyinszk 335000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Nurszultan Nazarbajev (1991. dec. óta). **Kormányfő:** Szergej Tyerescsenko (1991. óta). Nemzeti ünnep: dec. 16.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 2138 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 14460 km. Közúti hálózat (1990): 164900 km; ebből burkolt 99000 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak: 225400. Orvosok 68000.

Az 1731 után fokozatosan orosz befolyás alá kerülő területen 1917-ben kikiáltják a teljes függetlenséget és nemzeti kormány alakul. A Vörös Hadsereg előrenyomulása során először Kazah ASZSZK, majd 1936-tól önálló szovjet tagköztársaság. 1990-bn a helyi legfelsőbb tanács szuverenitási nyilatkozatot fogad el, ezzel együtt betiltja a köztársaság területén folyó nukleáris robbantásokat, tesztek. Nurszultan Nazarbajev, a köztársaság kommunista vezetője Jelcin mellett áll ki a moszkvai puccs idején, majd lemond főtitkári posztjáról. Ő győz az 1991-es helyi elnökválasztáson. Az alma-atai szovjet gazdasági csúcstalálkozó, majd a Független Államok Községe jelentős részben Nazarbajev munkájának eredménye. Az 1992–93-as közép-ázsiai nemzeti villongások idején Kazahsztán megőrzi viszonylagos nyugalalmát és próbál közvetíteni a szomszéd polgárháborúkbán.

KENYA

Kenyai Köztársaság

Jamhuri ya Kenya (szuahéli nyelven)

Republic of Kenya (angolul)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 582646 km², Magyarországnál kb. 6-szor nagyobb. Fekvés: K-Afrika középső részén, az Indiai-óceán partvidékén. Szomszédai: Uganda (Ny), Tanzánia (D), Szomália (K), Etiópia, Szudán (É). Felszín: A keskeny parti síkság után dombvidék és a Kelet-afrikai-árok által kettéosztott magasságú terület, vulkánokkal; a magasságú terület ÉK-i és D-i része füves puszták. Legmagasabb pont: Mt. Kenya (5199 m). Legjelentősebb folyók: Tana, Galana. Legnagyobb tavak: Viktória-tó, Turkana (Rudolf)-tó.

Népesség: Lakosság (1990): 24368000. Életkor szerint: 0–14: 51,2%; 15–59: 45,4%; 60–: 3,4%.

Népsűrűség: 42/km². Etnikai csoportok: (több mint 40 törzs): bantu (kikujju, luhya, kamba) 60%; nilota (luo) 28%; hamita (masszai), indiai, arab, fehér. Nyelvek: szuahéli (hiv.), angol (hiv.), bantu nyelvek. Vallások: törzsi vallású 36%, protestáns 37%, r. kat. 22%, mohamedán 4%. Városi lakosság: 24%. főváros? Nairobi (*1985): 1200000 (A). Városok (*1985): Mombasa-Kilindi 341000; Kisumu 152600; Nakuru 92900.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Daniel Arap Moi (1978 óta). Nemzeti ünnep: jún. 1., okt. 20., dec. 12.

Gazdaság: Pénznem: kenyai shilling (1993. máj.: 58,72 = 1 USD). GDP (1990): 8,8 Mrd USD. GDP/fő (1990): 382 USD. Gazdasági növekedés (1990): 4,5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 5,8. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 26. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 1. Fogyasztói árváltozások (1991): 14%. Munkanélküliség (1989): 40%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 78%. Export (1990): 1 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kávé, tea, kőolajtermék, cement. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 18%, NSZK 12%, Uganda 9%. Import (1990): 2,1 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, kőolaj, jármű, fém, textil, gyógyszer. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 15%, Arab Emírségek 12%, Japán 9%, NSZK 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 1919 km. Közúti hálózat (1989): 61687 km; ebből burkolt: 7687 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 150861; egyéb gépjármű: 127216. Fő kikötő: Mombasa. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv 96; rádió: 6; telefon: 96. Napilap (1990): 13/1000 fő. **Egészségügy:** Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 59; nők: 63 év. Születés (1989): 51,0‰. Halálozás (1989): 9,0‰. Népességnövekedés (1989): 4,2‰. Csecsemőhalandóság (1989): 70,0‰. Egy

kórházi ágyra jutó lakosok: 737. Egy orvosra jutó lakosok: 7615.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 50%.

1963. dec. 12-én egy gyarmati területből és egy protektorátusból alakul meg az önálló kenyai állam, amely a Nemzetközösség tagja marad. Kenyatta elnök 1964-től 1978-ig, haláláig vezeti a köztársaságot. Utóda, Daniel Arap Moi az egypártrendszerű ország fővárosában több nemzetközi konferenciát lát vendégül. Afrika egyik legerősebb gazdasága igyekszik közvetíteni a szomszédok belviszályaiban. Az afrikai változások ellenére az elnök elutasítja a többpártrendszert. 1991-ben a reformpárti külügyminiszter meggyilkolása miatt letartóztatják a belügyminisztert. A külső és belső nyomásnak engedve az elnök bejelenti a pluralizmust: ellenzéki pártok alakulnak. 1992-ben keverednek az etnikai és a politikai frontok. Véres összetűzések robbannak ki a lakosság 10%-át kitevő kalenjin népcsoport – amelyhez az elnök is tartozik – és a sokkal nagyobb számú luok és kikujuk között. Több kisebb népcsoport, mint a masszajok is, az ellenzék támogatják, így nehéz helyzetbe kerülnek. Az aug.-i választási reform nehezíti az egy-egy népcsoportra támaszkodó ellenzékiek helyzetét. A dec.-i választásokon a megosztott ellenzékkel szemben az elnök 37%-os eredménnyel győz. A többpárti parlament csak 1993. ápr.-ra egyezik meg az ellenzék vezetéséről. Az IMF nem folyósítja a kilátásba helyezett kölcsönt.

KÍNA

Kínai Népköztársaság

Zhonghua Renmin Gongheguo (kínaiul)

Kelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 9560980 km², Magyarországnál kb. 100-szor nagyobb. Fekvés: Ázsia legkeletibb részén. Szomszédai: Mongólia (É), Tadzsisztán, Kirgízia, Kazahsztán (ÉK), Oroszország (ÉNy), Afganisztán, Pakisztán (Ny), India, Nepál, Bhután, Myanmari Unió, Vietnam, Laosz (D), Észak-Korea (DK). Felszín: Háromnegyed része hegyvidék és fennsík; K-en termékeny alföldek, Ny-i részén a hegláncok között sivatagos medencék, fennsíkok. Legmagasabb pont: Csomolungma (Mt. Everest, 8848 m). Legjelentősebb folyók: Huang-ho (Sárga-folyó), Csang-csiang (Jangce), Hszi. Néesség: Lakosság (1991): 1158200000. Népsűrűség: 120/km². Etnikai csoportok: kínai 92%; mongol, koreai, ujjur, tibeti 6%. nyelv: kínai. Vallások: konfucianus, buddhista, taoista, mohamedán (szunnita), r. kat., protestáns. Városi lakosság: 26%. Főváros: Bejing (Peking) (1989): 6808000. Városok (1989): Sanghaj 7330000; Tiencsin 5620000; Senjang 4440000.

Államforma: népköztársaság. Államfő: Csiang Cö-min (1993. márc. óta). Kormányfő: Li Peng (1987 óta). Nemzeti ünnep: okt. 1.

Gazdaság: Pénznem: jüan (1993. máj.: 5,71 = 1 USD): GDP (1991): 300 Mrd USD. GDP/fő (1991): 259 USD. Gazdasági növekedés (1991): 7%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 10. Adósság/fő (1991): 43 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1988): 3,9. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,4%. Munkaerő-megoszlás:

mezőgazdaság 60%; ipar és kereskedelem 17%. Export (1991): 71,9 Mrd USD. Főbb exportcikkek: textil, ruhanemű, kőolaj, kőolajtermék, zöldség, gyümölcs, híradás-technikai termék, vas, acél, cipő. Főbb exportpartnerek: Hongkong 45%, Japán 14%, Egyesült Államok 9%. Import (1991): 63,8 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, jármű, vegyipari termék, textil, vas, acél, gabona, elektromos gép. Főbb importpartnerek: Hongkong 27%, Japán 16%, Egyesült Államok 13%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 53200 km; ebből villamosított: 6400 km. Közúti hálózat (1989): 1014300 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 1 M; egyéb gépjármű: 3,46 M. Főbb kikötők: Sanghaj, Lüte, Tiencsin. hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 8; rádió: 9,1; telefon: 115.

Napilap (1989): 37/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 68; nők: 72 év. Szültés (1991): 22‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népesedésváltozás (1991): 1,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 33,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 432. Egy orvosra jutó lakosok: 643.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1987): 70%. Iskolakötelezettség: 9 év.

1949. okt. 1-jén forradalom kiáltja ki a Kínai Népköztársaságot. Tajvannal az Egyesült Államok 1979-ben szakítja meg a diplomáciai kapcsolatokat, miután a népköztársaság 1971-től kizárólagos hivatalos képviselőnek jut az ENSZ-ben. Hongkong brit koronagyarmat jövőjéről 1984-ben egyezik meg Kína és Nagy-Britannia, eszerint a terület 1997 nyarától különleges adminisztrációjú, kínai fennhatóság alatt álló régió lesz, ahol további 50 éven át meg kell őrizni a jelenlegi társadalmi és gazdasági rendet. 1987-ben Portugáliával is hasonló szerződést írnak alá Makaóról, amely már 1974-től portugál kormányzatú kínai területnek számít. Csou En-laj és Mao Ce-tung 1976-ban bekövetkezett halálát követően hatalmi harc kezdődik a Mao özvegye által vezetett „négyek bandája” – akik az 1966 után egy évtizeden át tartó, több tízezer áldozattal járó kulturális forradalom folytatását sürgetik –, ill. a nyitást hirdető politikusok között. A „négyek bandáját” az 1980–81-ben megtartott perekben börtönbüntetésre ítélik. A mérsékelték képviselőjében Teng Hsziao-ping, Hu Jao-pang és Csao Ce-jang veszi át a vezetést. Bár Teng lassanként lemond vezető funkcióiról, szürke eminenciásként továbbra is döntően befolyásolja az eseményeket. Az 1979-ben elkezdett gazdasági reform eredményei a 80-as évek közepétől főleg a mezőgazdaságban érezhetőek. Ekkor valósítják meg a hadsereg reformját, javul a viszony a Szovjetunióval. 1987-ben sikerül megoldást találni az Usszuri határfolyó szigeteinek új kínai tulajdonáról. 1987-ben Csao Ce-jang az új pártfőtitkár, Li Peng áll a kormány élére. 1988-ban Tibetben halálos áldozatokat követelő konfliktus tör ki, a régiót 1993-ig lezárják a külföldiek előtt. 1989-ben az új amerikai elnök és Gorbacsov is Pekingbe látogat. 30 év után ez az első szovjet–kínai csúcs. Több százezren tüntetnek a reformok továbbvitelért, Csao Ce-jang is felszólal a diákok előtt. Tankok úzik el őket a főtérrel. A vérengzés mérlege több ezer halott. Csao Ce-jangot megfosztják tisztségétől, az új főtitkár a sanghaji Csiang Cö-min. Több diákot kivégeznek, a börtönökből csak 1992-től engedik ki az elítélteket. 1990-ben az Egyesült Államok meghosszabbítja a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt, a nemzetközi pénzügyi szervezetek is újabb hiteket adnak az országnak. Kína és Tajvan felveszi a kapcsolatokat, véget ér a szükségállapot. 1991-ben újabb különleges gazdasági övezetek nyílnak, miközben az ország ragaszkodik a tervezettséghez. Kína csatlakozik az atomsorompó-egyezményhez, fehér könyvet adnak ki az emberi jogokról, normalizálódik a kínai–vietnami viszony, több szerződést írnak alá. 1992. aug.-ban a kínai–dél-koreai kapcsolatokat állítják helyre. A gazdaság a világon a legnagyobb ütemben, 12,8%-kal nő, de emelkedik az árszínvonal is. 1993 elején hosszas vita kezdődik a hongkongi vezetéssel a koronagyarmat belső demokratizálási tervei miatt. A márc.-i parlamenti ülészen jelentős személyi változásokat fogadnak el. Marad a kormányfő, de a pártfőtitkár veszi át az elnöki tiszteket, lecserélik a minisztereket, az államtanács tagjainak felét. Csiang Cö-min a központi katonai bizottságot is vezeti, így egy évtized után újra egy kézben összpontosul az állam, a párt és a hadsereg irányítása. Az alkotmányból törlik a tervezettség kitételét.

KIRGÍZIA

Kirgizisztán Köztársaság

Kyrgyzstan (kirgiz nyelven)

Ázsia

Földrajz: Terület: 198500 km², Magyarországnál kb. 2-szer nagyobb. Szomszédai: Kazahsztán (É, Ny), Üzbegisztán (Ny), Tadzsikisztán (D), Kína (D, K). Legmagasabb pont: Pobeda csúcs (7439 m). Legjelentősebb folyók: Narin, Csu, Talasz. Legnagyobb tavak: Isszik-Kul-tó, Szong-Köl-tó,

Toktoguli-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 4372000. Népsűrűség: 22/km². Etnikai csoportok: kirgiz 52,4%; orosz 21,5%; üzbég 12,9%; ukrán 2,5%; tatár 1,6%; német, ujjur, kazah. Vallás: muzulmán (szunnita).
Főváros: Pispek (korábban: Frunze) (1990): 626900. Városok (1990): Os 215000; Przszevalszk 56000; Kizil-Kija.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Aszkar Akiajev (1991. okt. óta). **Kormányfő:** Csengisev Turszunbek (1992. febr. óta). **Nemzeti ünnep:** aug. 31.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 1697 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 370 km. Közúti hálózat (1990): 28400 km; ebből burkolt: 22400 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 51700. Orvosok: 15800.

A 19. sz.-ban orosz befolyás alá kerülő terület sokáig nem egységes. A Szovjetunióban előbb Kirgiz Autonóm Területként, majd Kírgiz ASZSZK-ként kap szerepet, 1936-tól önálló szovjet tagköztársaság. A köztársaságok szuverenitási nyilatkozatai után utolsóként, 1990 végén fogad el a parlament hasonló döntést. Aszkar Akajevet ekkor közvetve, 1 évvel később általános választásokon nevezik ki elnökké. A moszkvai puccsot követően elrendelik a kommunista párt feloszlását, kikiáltják a függetlenséget. Bár a parlamentben a volt kommunisták alkotják a többséget, az elnök liberális politikát hirdet. 1992. febr.-ban az elnök bejelenti, hogy a német kisebbség számára kész külön területet adni. Ápr.-ban a közép-ázsiai köztársaságok vezetői a kirgiz fővárosban egyeznek meg gazdasági és védelmi politikájuk egyeztetéséről. A júl.-ban meghirdetett gazdasági reformok idején is megmarad az állami ellenőrzés a bankok és a pénzügyek felett.

KIRIBATI

Kiribati Köztársaság

Ribaberikin Kiribati (I-kiribati nyelven)

Republic of Kiribati (angolul)

Óceánia

Földrajz: TERület: 728 km², Magyarországnak kb. egyszázada. **Fekvés:** Szigetcsoport a Csendes-óceánban (Mikronézia), ahol a nemzetközi dátumvonal metszi az Egyenlítőt. **Részei:** Gilbert-szigetek, Phoenix-szigetek, Sor (Line)-szigetek, Óceán (Banaba)-sziget. **Felszín:** A szigetcsoporthoz tartozó valamennyi sziget és korallzátony felszíne sík. Lemagasabb pont 81 m.

Néesség: lakosság (1990): 70000. Népsűrűség: 79/km². Etnikai csoportok: mikronéziai 80%, polinéziai, kínai, fehér. **Nyelvek:** I-kiribati (gilbertese) (hiv.), angol (hiv.). **Vallások:** r. kat. 52%; protestáns 42%; bahai 5%. **Városi lakosság:** 30%. **Főváros:** Tarawa (Bairiki) (1985): 24598.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** Jeremia Tabai (1979. júl. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 12.

Gazdaság: **Pénznem:** dollar (ausztrál dollár) (1993. máj.: 1,41 = 1 USD). **GNP (1990):** 54 M USD. **GNP/fő (1990):** 760 USD. **Gazdasági növekedés (1980–90):** 3,6%. **Export (1986):** 2,2 M USD. **Főbb exportcikkek:** foszfát, kopra. **Főbb exportpartnerek:** D-Korea 40%, Hollandia 36%. **Import (1986):** 19 M USD. **Főbb importcikkek:** élelmiszer, közszükségleti cikk. **Főbb importpartnerek:** Ausztrália 42%, japán 13%, Új-Zéland 7%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1988): 640 km. **Fő kikötő:** Tarawa. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 6,8; telefon: 53.

Egészségügy: Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 231. Egy orvosra jutó lakosok: 4104.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1985): 90%. **Iskolakötelezettség:** 5 év.

A korábbi Gilbert- és Ellice-szigetek a 70-es években lazítják egymáshoz fűződő kötelékeiket. Az Ellice-szigetek a brit protektorátus alól Tuvalu néven válnak függetlenné. A Gilbert-szigetek

Kiribati néven lesznek önállóak 1979. júl. 12-én. Azóta Jeremia Tabai az elnök, aki 1985-ben halászlát egyezményt köt a Szovjetunióval, majd sürgeti, hogy az övezetet nyilvánítsák atomfegyvermentessé. Az 1991-es választásokon is a törzsi szervezetek tartják meg befolyásukat, a kereszténydemokraták ellenzékben maradnak.

KOLUMBIA

Kolumbiai Köztársaság
República de Colombia (spanyolul)
Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 1138914 km², Magyarországnál kb. 12-szer nagyobb. Fekvés: D-Amerika ÉNy-i részén, a Karib-tenger és a Csendes-óceán partján. Szomszédai: Panama (ÉNy), Peru, Ecuador (D), Brazília, Venezuela (É). Felszín: Az országon az Andok párhuzamos láncai vonulnak végig, fennsíkokat és termékeny völgyeket zárva közre. Az Andoktól É-ra a Karib-tenger menti mocsaras síkság; K-en szavannás síkság és trópusi őserdők. Legmagasabb pont: Cristóbal Colón (5800 m). Legjelentősebb folyók: Magdalena, Cauca, Caquetá.

Néesség: Lakosság (1990): 32843000. Életkor szerint: 0–14: 36,1%; 15–59: 57,8%; 60–: 6,1%.

Népsűrűség: 29/km². Etnikai csoportok: mesztic 60%; fehér 10%; indián 8%; fekete 5%; mulatt.

Nyelvek: spanyol (hiv.), indián (csibesa). **Vallások:** r. kat. 98%, protestáns, zsidó. **Városi lakosság:** 69%. **Főváros:** Bogotá (1990): 4819696. **Városok (1990):** Medellín 1639000; Cali 1637026;

Barranquilla 1029000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** César Gaviria Trujillo (1990. máj. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 20.

Gazdaság: Pénz: kolumbiai peso (1993. máj.: 848,37 = 1 USD). **GDP (1991):** 44,6 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 1312 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 2,3%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 8. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 38. **Adósság/fő (1991):** 507 USD. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 2,1. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 33,5%. **Munkanélküliség (1991):** 9,6%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 26%; ipar és kereskedelem 21%. **Export (1991):** 7,5 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kőolaj, kőolajszármazék, kávé, arany, szén, fém. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 38%, Németo. 7%, Hollandia 4%, Japán 3%. **Import (1991):** 4,5 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** nyersanyag, félkész termék, közszükségleti cikk. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 37%, Japán 9%, Németo. 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2532 km. Közúti hálózat (1983): 75000 km. **Gépjárművek (1989):** személygépkocsi: 23306; egyéb gépjármű: 272882. **Főbb kikötők:** Buenaventura, Barranquilla, Santa Marta. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5,6; rádió: 7,3; telefon: 13. **Napilap (1991):** 40/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 68; nők: 74 év. **Születés (1991):** 26,0‰.

Halálozás (1991): 5,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 2,1%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 37,0‰.

Kórházi ágyak (1982): 28880. **Orvosok (1982):** 21778.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 80%. **Iskolakötelezettség:** 5 év.

Az 1819. dec. 17-én Spanyolországtól függetlenné váló területen a szomszédokkal együtt kormányzott Nagy-Kolumbia alakul meg, majd 1831-től ez az államalakulat felbomlik, 1903-ban Panama is kiválik Kolumbiából. A polgárháborúk számát tekintve világrekorder országban a két nagy párt 1958–71 között felváltva jelöli az elnököt, hogy elejét vegyék a további összetűzéseknek. Liberálisok és konzervatívok azóta szabadon választják az elnököt, de a kábítószer- és gerillaellenes harc 30 éve nehezíti a normális politikai életet. Az 1982-től elnöklő konzervatív Belisario Betancur több gerillaszervezettel fegyverszünetet köt, de 1985-ben az M–19-es gerillacsoport megtámadja az igazságügyi palotát. 100 ember hal meg. Az 1986-os választásokon a fegyvert letevő egyik gerillaszervezet (FARC) is részt vesz. A liberális Virgilio Vargas győz, aki amerikai segítségre

számítva hirdeti meg a kokainbárók elleni háborút. Több ezren halnak meg, de csak 2 narkóbárával sikerül végezni. Az 1990-es elnökválasztások 3 jelöltjét öli meg a maffia. A választást a liberális César Gaviria Trujillo nyeri, aki a háború folytatása mellett bejelenti, hogy a narkóbárókat a jövőben nem adják ki az Egyesült Államoknak. 1991-ben a képviseleti demokrácia intézményei erősödnek, helyi szinten a korábbi gerillák pártjai is belépnek a politikai szereplők közé. 1992. márc.-ban megszakadnak a kormány és a gerillák tárgyalásai, miután az elrabolt volt minisztert holtan találják meg. Júl.-ban megszökik szigorúan őrzött börtönéből a maffia vezetője, Pablo Escobar. Közben egyre emelkednek a fejére kitűzött vérdíjak, 1993 elején több pusztító bomba robban a fővárosban.

KONGÓ

Kongói Népi Köztársaság
République Populaire de Congo (franciául)
Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 342000 km², Magyarországnál 3,5-szer nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika középső részén. Szomszédai: Gabon, Kamerun (Ny), Közép-afrikai Köztársaság (É), Zaire (K), Angola (Cabinda tartomány) (DNy). Felszín: A keskeny parti síkság és az óserdővel borított Kongó-medence között hegység húzódik. Legmagasabb pont: Leketí (1040 m). Legjelentősebb folyók: Zaire (Kongó), Oubangui.

Néesség: Lakosság (1990): 2277000. Népsűrűség: 7/km². Etnikai csoportok: bantu (bakongo, vilikongo 52%, bateke, bavili 24%, m'bosi 4%); szudáni 9%; pigmeus, fehér. Nyelvek: francia (hiv.), patois (lingala, monokutuba), kikongo, teke, sanga, ubangi. Vallások: r. kat. 54%, protestáns 24%, törzsi vallású 19%, mohamedán 3%. Városi lakosság: 41%. Főváros: Brazzaville (*1990): 760300. Városok (*1990): Pointe-Noire 387774; Loubomo 49134; N'kayi 35540.

Államforma: népi köztársaság. Államfő: Pascal Lissouba (1992. aug. óta). Kormányfő: Stéphane Maurice Bongho-Nouarra (1992. szept. óta). Nemzeti ünnep: aug. 15.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). Gazdasági növekedés (1991): 2,1%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 11. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 24. Adósság/fő (1991): 2168 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 4,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 8%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 90%. Export (1990): 1,08 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, fa, só, kávé, cukor, kakaó, ón-, rézérc, dohány, gyémánt. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 43%, Olaszó. 21%, Franciao. 12%, Belgium 9%. Import (1990): 704 M USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, félkész termék, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Franciao. 39%, Egyesült Államok 12%, Kamerun 8%, Olaszó. 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 895 km. Közúti hálózat (1986): 8410 km; ebből burkolt: 1218 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 26000; egyéb gépjármű: 20000. Főbb kikötők: Brazzaville, Pointe-Noire. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 402; rádió: 9,4; telefon: 11.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 52; nők: 56 év. Születés (1991): 40,0 ‰. Halálozás (1991): 13,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 110,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 456. Egy orvosra jutó lakosok: 3873.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 57%. Iskolakötelezettség: 10 év.

Az 1960. aug. 15-én függetlenné váló korábbi francia gyarmat a 60-as években több puccsot él meg. Nevét és államformáját 1970-ben baloldali hatalomátvétel után népi köztársaságra változtatják. Az egypártrendszerű országban az alkotmányt népszavazás hagyja jóvá. 1977 után a többször újraválasztott Deni Sassou-Nguesso az elnök és a katonai tanács vezetője. Az átmenet előkészítésére pénzügyi szakembert, André Milangot nevezi ki 1991-ben a kormány élére. 1992. jan.-ban katonai

zavargások folynak, de a meghirdetett átmenet folytatódik. Márc.-ban népszavazás fogadja el az új alkotmányt, a kétkamarás parlamentet, a politikai pluralizmust. A júl.-i parlamenti választásokon a korábbi egységpárt a harmadik, a Pánafrikai Unió győz. Az aug.-i elnökválasztásokon Sassou-Nguesso veszít, a pánafrikaiak vezetője, Pascal Lissouba nyer.

DÉL-KOREA

Koreai Köztársaság

Taehan-Minguk (koreai nyelven)

Kelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 99263 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: K-Ázsia É-i részén. Szomszédja: Észak-Korea (É). Felszín: A Sárga-tenger partvidékén főleg síkság; K-en hegyvidék; DNy-on alacsony dombvidék. Legmagasabb pont: Halla-san (1950 m). Legjelentősebb folyók: Han, Raktong.

Néesség: Lakosság (1991): 43207000. Életkor szerint: 0–14: 27,3%; 15–59: 65,5%; 60–: 7,2%.

Népsűrűség: 435/km². Etnikai csoportok: koreai 98%; tunguz, kínai, mongol, japán. Nyelvek: koreai (hiv.), angol. Vallások: buddhista, konfucianus, keresztény. Városi lakosság: 72%. Főváros: Szöul (1991): 10915000; Incschon 1705000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Kim Jang Szam (1992. dec. óta). Kormányfő: Hvang In Szung (1993. jan. óta). Nemzeti ünnep: aug. 15.

Gazdaság: Pénznem: dél-koreai von (1993. máj.: 795,92 = 1 USD). GDP (1991): 252 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 5844 USD. Gazdasági növekedés (1991): 8,4%. Adósságszolgálat a GNP %-ában (1991): 2. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 6. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): 4,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 9,2%. Munkanélküliség (1991): 2,3%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 21%; ipar és bányászat 27%. Export (1991): 71,9 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gép, berendezés, textil, jármű, híradás- és számítástechnikai berendezés. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 26%, Japán 17%, Hongkong 7%, Németo. 4%. Import (1991): 81,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, jármű, kőolaj, kőolajtermék, vegyipari termék, nyersanyag, élelmiszer, élő-állat. Főbb importpartnerek: Japán 26%, Egy. Áll. 23%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 3120 km; ebből villamosított: 525 km. Közúti hálózat (1989): 56481 km; ebből autópálya: 1552 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 1558650; egyéb gépjármű: 1092345. Főbb kikötők: Puszan, Ulszan, Incschon. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,9; rádió: 1; telefon: 3,3. Napilap (1988): 25/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 67; nők: 73 év. Születés (1991): 15,0‰.

Halálozás (1991): 6,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 23,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 458. Egy orvosra jutó lakosok: 1066.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 96%. Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

Az 1948. aug. 8-án kikiáltott köztársaság az amerikaiak mellett kötelezi el magát, főleg a koreai háborúban kapott amerikai segítség után. A katonák vezető szerephez jutnak. Pak Csong Hi tábornok hatalmát az 1972-es alkotmány meghatározatlan időre szavatolja. 1979-ben meggyilkolják. 1980-ban a rendszer „erős embere”, Cson Tu Hvan választatja elnökké magát. Az ellenzék halálra ítélt vezérét, Kim Dze Dzsungot csak a nemzetközi tiltakozás miatt nem végzik ki. Az ellenzék a 80-as évek második felére megerősödik. Az 1987-es, immár közvetlen elnökválasztást a rendszer jelöltje, Ro Te Ku nyeri, mivel az ellenzék 2 táborra oszlik. Kim Dze Dzsung és Kim Jang Szam egymással is vetekszik. A politikai bizonytalanságok idején is tart a látványos gazdasági fejlődés, exportoffenzíva. A sztrájkok, tüntetések az 1988-as olimpia idején sem szünetelnek. 1990-től D-Korea nyit a szocialista országok felé. Az elnök találkozik Gorbacsovval. Első ízben folyik tárgyalás É- és D-Korea kormányfői között. 1991-ben 30 év után helyi választásokat tartanak, bár néhány

kormányzót továbbra is kineveznek. Bár a pártok hivatalosan nem állíthatnak jelölteket, a kormányzó párt jelöltjei győznek. Egymást érik a diáksztrájkok, több egyetemista nyilvánosan elégeti magát, a rendőrség gyakran erőszakosan lép fel. Az ország az ENSZ tagja lesz, az új kormányfő Panmindzsonnál, a 2 országot elválasztó fegyverszüneti vonalon megy át É-Koreába, tárgyalásra. A megneemtámadási és együttműködési szerződéseket 1992. febr.-ban ratifikálják. A márc.-i parlamenti választásokon a kormányzó Liberális Demokrata Párt csak a független képviselők támogatásával kap abszolút többséget. Kim Dze Dzsung Demokrata Pártja második helyen végez. A harmadik helyezett, a Hyundai konszern alapítója indul a dec.-i elnökválasztásokon is. A kormánypárt jelöltje, Kim Jang Szam győz. Ő az első D-koreai elnök, akit korábban nem fűzött kapcsolat a hadsereghez, bár kormányfőnek volt tábornokot jelöl. Látványos harc indul a korrupció ellen, több vezető politikust leváltanak. Az államfő találkozót ajánl Kim Ir Szennek.

ÉSZAK-KOREA

Koreai Népi Demokratikus Köztársaság
Choson Minchu-chui Inmin Konghwa-guk (koreai nyelven)

Kelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 120538 km², Magyarországnál kb. egyharmad résszel nagyobb. Fekvés: K-Ázsia É-i részén. Szomszédai: Oroszország (É), Dél-Korea (D). Felszín: É-on magas hegységek és vulkánokkal borított fennsík; DNy-on halomvidék; a Sárga-tenger partján alacsony dombvidék, medencék. Legmagasabb pont: Pektu (2744 m). Legjelentősebb folyók: Jalu, Tedong, Tuman. Legnagyobb tó: Csangdzsini-víztározó.

Népség: Lakosság (*1990): 21576000. Népsűrűség: 186/km². Etnikai csoport: koreai 99,35%.

Nyelvek: koreai (hiv.), kínai, orosz. Vallások: hivatalosan ateista ország; hagyomány szerint buddhista, konfucianus. Városi lakosság: 60%. Főváros: Phenjan (Phjongjang) (*1984): 2639448.

Városok: Hamhung 775000 (*1981); nampho 691284 (*1984); Cshongdzsin 754128 (*1984).

Államforma: szocialista népköztársaság; Államfő: Kim Ir Szen (1972 óta). Kormányfő: Ro Jai Bong (1991. jan. óta). Nemzeti ünnep: szept. 9.

Gazdaság: Pénznem: KNDK-von (1993. máj.): 2,15 = 1 USD). GNP (1989): 21 Mrd USD. GNP/fő (1989): 987 USD. Gazdasági növekedés (1991): -5,2%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): 24. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 48%. Export (1991): 1,4 Mrd USD. Főbb exportcikkek: érc, színesfém, nyersanyag, iparcikk, gép, berendezés, élelmiszer, textil. Főbb exportpartnerek: Szovjetunió 40%, Japán 20%, Dél-Korea 12%. Import (1991): 2,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, energia, textil, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Szovjetunió 37%, Kína 23%, Japán 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 4927 km; ebből villamosított: 2706 km. Közúti hálózat (1990): 23000 km; ebből autópálya: 240 km. Gépjárművek (1990): 248000. Főbb kikötők: Cshongdzsin, Hamhung, Nampho. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 90; rádió: 6.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991). férfiak: 67; nők: 73 év. Születés (1991): 24,0‰. Halálozás (1991): 6,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 32,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 74. Egy orvosra jutó lakosok: 370.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 10 év.

A II. világháború végén a szovjet csapatok által felszabadított országban 1948. szept. 9-én kiáltják ki a népköztársaságot. A koreai háború (1950–53) óta vezető szerepet játszó Kim Ir Szen elnök gyakorlatilag egypártrendszerű államot rendez be, látványos személyi kultusz övezi. 1986 óta fiát emlegetik lehetséges utódként. Kim Dzsung II több vezető posztot tölt be, 1992. ápr.-ban a hadsereg marsalljává, 1 évvel később főparancsnokká lép elő. Az 1988-as szöuli olimpián az észak-koreai sportolók nem vesznek részt. 1989-ben a Szovjetunió és D-Korea bővülő kapcsolatai miatt É-Korea

hazahívja moszkvai nagykövetét. 1990-ben a Legfelső Népi Gyűlés elnökként újraválasztja Kim Ir Szent. 1991-ben az ország az ENSZ tagja lesz, lassan megindulnak a tárgyalások É- és D-Korea között. A többi között kölcsönös atomerőmű-látogatásokról is egyezmény születik, mivel egyre több hír járja arról, hogy É-Korea nukleáris hatalommá válik. A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ellenőreit az ország 1993. ápr.-ig elutasítja. A közös koreai-amerikai hadgyakorlat miatt rendkívüli állapotot hirdetnek ki. Az ország egyoldalúan felmondja az atomsorompó-szerződést. Pekingi közvetítéssel folynak a próbálkozások a válság megoldására.

KÖZÉP-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG

République Centrafricaine (franciául)

Afrika

Földrajz: Terület: 622984 km², Magyarországnál kb. 7-szer nagyobb. Szomszédai: Csád (É), Kamerun (Ny), Kongó, Zaire (D), Szudán (K). Felszín: Fennsík: nagy részét szavanna borítja. DNy-on trópusi őserdők. Legmagasabb pont: Kayangangiri (1420 m). Legjelentősebb folyók: Oubangui, Sangha.

Néesség: Lakosság (1990): 3036000. Népsűrűség: 5/km². Etnikai csoportok: bantu és szudáni: banda 27,4%; baja 24,4%; mandja 21,2%; ubangi 12,2%, szara 7%; mbum 6%; ngbandi. Nyelvek: francia (hiv.), szango, bantu, szudáni nyelvek. Vallások: törzsi vallású 60%, r. kat. 20%, protestáns 15%, mohamedán 5%. Városi lakosság: 47%. Főváros: Bangui (*1988): 596776. Városok (*1988): Bambari 52092; Bouar 49166; Berberati 45432.

Államforma: köztársaság. Államfő: André Kolingba (1981. szept. óta). Kormányfő: Enock Derant Lakone (1993. márc. óta). Nemzeti ünnep: dec. 1.

Gazdaság: Pénz: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (1990): 1,19 Mrd USD. GNP/fő (1990): 390 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 1,5%.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 11,9%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989): 2.

Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 72%. Export (1990): 130 M USD. Főbb exportcikk: gyémánt, kávé, fa, gyapot, kaucsuk. Főbb exportpartnerek: Francia. 53%, Belgium 23%. Import (1990): 170 M USD. Főbb importcikk: gép, élelmiszer. Fő importpartner: Francia. 44%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1986): 20286 km; ebből burkolt: 442 km. gépjárművek (1984): 46982.

Főbb kikötők: Bangui, Salo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 5; telefon: 380.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 45; nők: 48 év. Születés (1991): 44,0‰.

Halálozás (1991): 19,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 138,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 40%.

Francia Egyenlítői Afrika 1960. aug. 14-a óta független, a köztársaság vezetését 1965-ben Jean-Bedel Bokassa ezredes puccsal veszi át. 1967-ben az országot monarchiává alakítja, majd császárrá koronáztatja magát. 1979-ben a korábbi elnök, David Dacko kiharcolja az országos elégedetlenséget és megdönti Bokassa uralmát. 1981-ben André Kolingba puccsal jut hatalomra. 1991-ben a zavargások hatására új kormányfőt nevez ki, akinek a politikai átmenetet kell előkészítenie. Új pártok alakulnak. 1992 vége óta több kormány is váltja egymást.

KUBA

Kubai Köztársaság

República de Cuba (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 110860 km², Magyarországnál kb. egyharmad résszel nagyobb. Fekvés: A Karib-tengeri Nagy-Antillák legnyugatibb részét képező szigetek. Felszín: A legnagyobb sziget (Kuba) nagy része síkság és alacsony dombvidék. K-en magas hegyek; a partvidék ingoványos.

Legmagasabb pont: Turquino (1971 m). **Legjelentősebb folyók:** Cauto, Sagua La Grande.

Néesség: Lakosság (1990): 10626000. **Életkor szerint:** 0–14: 23,3%; 15–59: 64,9%; 60–: 11,8%.

Népsűrűség: 96/km². **Etnikai csoportok:** fehér 70%; mesztic és mulatt 17%; fekete 12%; kínai.

Nyelv: spanyol. **Vallás:** vallás nélküli 49%, r. kat. 40%; protestáns 3%. **Városi lakosság:** 75%.

Főváros: La Habana (Havanna) (1989): 2096100. **Városok (1989):** Santiago de Cuba 405400;

Camgüey 283800; Holguín 194700.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** Fidel Castro Ruz (197 óta). **Nemzeti ünnep:** jan. 1., júl. 26., okt. 10.

Gazdaság: Pénznem: kubai peso (1993. máj.: 0,76 = 1 USD). **GDP (*1991):** 23,6 Mrd USD. **GNP/fő (1984):** 916 USD. **Gazdasági növekedés (*1991):** –25%. **Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989):** 6.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 13%/; ipar és kereskedelem 29%. **Export (1990):** 1,4 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** cukor, gyümölcs, zöldség, hal, dohány. **Fő exportpartner:** Szovjetunió 72%. **Import (1990):** 1,4 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, jármű, élelmiszer, dohány, vegyipari termék, nyersanyag. **Fő importpartner:** Szovjetunió 67%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 4880 km; ebből villamosított: 152 km. **Közúti hálózat (1986):** 16740 km. **Gépjárművek (1985):** személygépkocsi: 200000. **Főbb kikötők:** Havanna, Santiago de Cuba, Matanzas. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5; rádió: 3; telefon: 19. **Napilap (1988):** 155/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 78 év. **Születés (1991):** 18,0‰. **Halálozás (1991):** 7,0‰. **Népeségnövekedés (1991):** 1,1‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 12,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 174. **Egy orvosra jutó lakosok:** 303.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1990): 98%. **Iskolakötelezettség:** 6–14 éves korig.

A spanyol uralom alól 1898-ban felszabaduló sziget amerikai befolyás alá kerül, aminek csak a forradalom 1959. jan. 1-jei győzelme vet véget. Az egykori vezetők azóta is az ország élén állnak. 1985-től több latin-amerikai ország veszi fel a kapcsolatot a szigetországgal, amelyek az amerikai embargó hatására korábban megszakították a diplomáciai viszonyt. A kubai katonák a 70-es évektől harcolnak Etiópiában, Angolában, majd a 80-as évek végétől távoznak Afrikából. A 80-as évek elejei óvatos gazdasági liberalizálás után az évtized végétől újra központosítanak, egyre szigorodnak a fejadatok. A volt szocialista országok segélyeinek elmaradása drámai ellátási és energiahelyzetet teremt az országban, ez később a rossz időjárás miatt csak tovább romlik. 1991-től a korábbi teljes utazási tilalom után kisebb könnyítéseket vezetnek be. A pártkongresszus a korábbi irányvonalat erősíti meg: a forradalomnak nincs alternatívája. 1992. júl.-ban az átalakított alkotmány vallásszabadságot hirdet, közvetlen parlamenti választásokat tesz lehetővé. Az 1993. febr.-i parlamenti választásokon csak elfogadott jelöltek indulhatnak, a titokban formálódó ellenzék nem léphet fel. Júl.-ra az utolsó szovjet katona távozását tervezik, de bizonytalan a katonai berendezések jövője.

KUVAIT

Kuvaiti Állam

Dawlat al Kuwayt (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 17818 km², Magyarországnak kb. egyötöde. **Fekvés:** Az Arab-öböl É-i részén.

Szomszédai: Irak (É), Szaúd-Arábia (D). **Felszín:** Nagy része síkság, homokdűnékkel borított sivatag; a tengerparton félsivatag. **Legmagasabb pont:** Ad Dibdibah (299 m).

Néesség: Lakosság (1990): 2141000. Életkor szerint: 0–14: 40,2%; 15–59: 57,6%;60–: 2,2%.
Népsűrűség: 115/km². Etnikai csoportok: arab 78%; palesztin, egyiptomi, iraki, perzsa, indiai.
Nyelvek: arab (hiv.), angol. **Vallások:** mohamedán (szunnita 72%; síita 20%), keresztény 4,4%.
Városi lakosság: 96%. **Főváros:** Al-Kuwayt (Kuvait) (1985): 167768 (A). **Városok (1985):** Hawalli 152402; Jahra 67311; Ahmadi 23854.

Államforma: alkotmányos monarchia (sejkség). **Államfő:** Jabar al-Ahmad al-Jabar as-Sabah sejk (1977. dec. óta). **Kormányfő:** Saad Abdullah as-Salim as-Sabah (1978. febr. óta). **Nemzeti ünnep:** febr. 25.

Gazdaság: Pénznem: dinar (kuvaiti dinár) (1993. máj.: 0,29 = 1 USD). **GDP (1991):** 32,9 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 15492 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 23%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 5. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 17. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 4,8. **Fogyasztói árváltozások (*1991):** 24%. **Munkaerő-megosztás:** közszolgáltatás 45%; építkezés 20%. **Export (1991):** 1 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kőolaj, kőolajtermék. **Főbb exportpartnerek:** Franciaó. 16%, Olaszó. 15%, Japán 12%, Nagy-Britannia 11%. **Import (1990):** 3 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, iparcikk, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Japán 25%, Nagy-Britannia 25%. **Egyesült Államok** 13%, **NSZK** 10%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1986): 3800 km. **Gépjárművek (1989):** személygépkocsi: 499000; egyéb gépjármű: 111000. **Főbb kikötők:** Mina' al Ahmad, Kuvait. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,6; rádió: 1,8; telefon: 6,9. **Napilap (1988):** 233/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam(1991): férfiak: 72; nők: 76 év. **Születés (1991):** 29,0‰. **Halálozás (1991):** 2,0‰. **Népeségnövekedés (1991):** 2,7‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 15,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 319. **Egy orvosra jutó lakosok:** 675.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1989): 71%. **Iskolakötelezettség:** 8 év.

Brit protektorátusból 1961. júl. 19-én válik függetlenné. 1977 óta Jabar as-Sabah sejk áll az ország élén, a kormányban családtagjai több posztot kapnak. Pártok nincsenek, a politikai élet lassan pluralizálódik. A nemzeti tanács törvényhozó tagjainak felét az államfő jelöli ki. Az iraki–iráni háború végén a kuvaiti hajókat amerikai kíséret biztosítja az esetleges támadások ellen. 1990. aug.-ban Irak megszállja, kifosztja az országot, a kormány Szaúd-Arábiába menekül. Bábkormány kiáltja ki a Kuvaiti Köztársaságot. 1991 elején 6 héten át folyik az Öböl-háború az ENSZ-ultimátum lejártával, nemzetközi összefogással. A győzelem után az emír hazatérhet, palesztinokon torolja meg a sérelmeket. Egy éven belül sikerül eloltani a 640 égő olajkutatót, de hatalmas olajtavak maradnak a sivatagban. Az okt.-i parlamenti választásokon több ellenzéki is bekerül a törvényhozásba.

LAOSZ

Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság
Sathalamalid Pasathu'paait Pasasim Lao (lao nyelven)
Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 236800 km², Magyarországnál 2,5-szer nagyobb. **Fekvés:** Az Indokínai-félszigeten. **Szomszédai:** Myanmari Unió, Kína (É), Vietnam (K), Kambodzsa (D), Thaiföld (Ny). **Felszín:** É-on erdős hegyvonulatok; délebbre a Mekong-alföld, dombvidék és fennsíkok.

Legmagasabb pont: Phou Bia (2820 m). **Legjelentősebb folyó:** Mekong.

Néesség: Lakosság (1990): 4186000. **Népsűrűség:** 18/km². **Etnikai csoportok:** lao lum és lao teung 67%; lao szoung 9%; vietnami, pakisztáni, kínai, fehér. **Nyelvek:** lao (hiv.), francia, kínai. **Vallások:** buddhista 90%, protestáns, r. kat. **városi lakosság:** 19%. **Főváros:** Viangchan (Vientiane) (1985): 377409. **Városok (*1985):** Savannakhét 53000; Pakxe 47000; Luang Prabang 46000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Nouhak Phoumsavan (1992. nov. óta). **Kormányfő:** Khamtay Siphandone tábornok (1991. aug. óta). **Nemzeti ünnep:** dec. 2.

Gazdaság: Pénznem: kip (1993. máj.: 722,75 = 1 USD). GNP (1990): 848 M USD. GNP/fő (1990): 200 USD: Gazdasági növekedés (1980–90): 3,7%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1988): 3,8. **Munkaerő-megosztás:** mezőgazdaság 85%; ipar és kereskedelem 6%. **Export (1989): 63 M USD.** Főbb exportcikkek: fa, energia, rizs, gyapot, ónérc, kávé, gyanta, ópium. Főbb exportpartnerek: Szovjetunió, Thaiföld, Japán. **Import (1989): 197 M USD.** Főbb importcikkek: élelmiszer, közszükségleti cikk, energia, jármű, gép. Fő importpartner: Szovjetunió 42%. **Közlekedés:** Közúti hálózat (1986): 10200 km; ebből burkolt: 2350 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 15800; egyéb gépjármű: 3000. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 9. **Egészségügy:** Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 49; nők: 52 év. Születés (1991): 37,0‰. **Halálozás (1991): 15,0‰.** Népeség-növekedés (1991): 2,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 124,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 369. Egy orvosra jutó lakosok: 6495.** **Oktatás:** Írni-olvasni tud (1991): 45%. Iskolakötelezettség. 5 év. **A „millió elefánt hazája”,** majd francia gyarmat élére a vietnami és a kambodzsai fordulat után a Patet Lao nemzeti felszabadítási mozgalom áll. Megszűnik a királyság, 1975-ben kikiáltják a népi demokratikus köztársaságot. Szufanuvong herceg az elnök, Kaysone Phonvihane a kormányfő és a pártfőtítkár. Az egypártrendszerű ország Vietnammal és Kambodzsával áll szoros szövetségben. A thaiföldi határkonfliktusok csak 1988-ban érnek véget. 1989-ben az 1975 utáni időszak első választását tartják. Az 1991-es alkotmány is leszögezi a kommunisták vezető szerepét. A korábbi kormányfő az új államelnök, aki tábornokot nevez ki a kabinet élére. Phonvihane 1992. nov.-ben meghal, de közvetlen munkatársai, Nouhak Phoumsavan és Khamtay Siphandone állnak az állam és a párt élére.

LENGYELORSZÁG

Lengyel Köztársaság

Polska Rzeczpospolita (lengyelül)

Európa

Földrajz: Terület: 312683 km², Magyarországnál több mint 3-szor nagyobb. **Fekvés:** Közép-Európa K-i részében, a Balti-tenger partján. **Szomszédai:** Németország (Ny), Csehország, Szlovákia (D), Belorusszia, Litvánia, Ukrajna (K). **Felszín:** É-on és középső részén síkság és alacsony dombvidék (Mazuri-tóhátság, Lengyel-alföld); D-en a sziléziai medence és hegyvidék (Szudéták, Lengyel-középhegység, Kárpátok). **Legmagasabb pont:** Rysy (2499 m). **Legjelentősebb folyók:** Wisla (Visztula), Odra (Odera), Bug. **Legnagyobb tavak:** Sniardwy-tó, Mamry-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 38423000. **Életkor szerint:** 0–14: 25,7%; 15–59: 60,2%; 60–: 14,1%.

Népsűrűség: 122/km². **Etnikai csoportok:** lengyel 99%; ukrán, belorusz, szlovák, cseh, litván.

Nyelvek: lengyel (hiv.), ukrán, belorusz, német. **Vallások:** r. kat. 95%, protestáns 1%. **Városi lakosság:** 62%.

Főváros: Warszawa (Varsó) (1990): 1655600. **Városok (1990):** Łódź 848300;

Kraków (Krakkó) 750500; Wrocław 643200.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Lech Wałęsa (1990. dec. óta). **Kormányfő:** Hanna Suchocka (1992. júl. óta). **Nemzeti ünnep:** márc. 5.

Gazdaság: Pénznem: zloty (zloty) (1993. máj.: 16578,1 = 1 USD). **GDP (1991): 75,5 Mrd USD.**

GDP/fő (1991): 1975 USD. **Gazdasági növekedés (1991): –9%.** **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 0,7.**

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 3,4. **Adósság/fő (1991): 1018.** **Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 6.**

Fogyasztói árváltozások (*1991): 70%. **Munkanélküliség (1992): 13,1%.**

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 27%; ipar és kereskedelem 36%. **Export (1991): 13 Mrd USD.**

Főbb exportcikkek: gép, berendezés, fémipari, vegyipari termék, energia, szén, érc, élelmiszer. **Főbb exportpartnerek:** Németo. 25%, Szovjetunió 15%, Nagy-Britannia 7%, Svájc 5%,

Nagy-Britannia 5%, Cseh-Szlovákia 4%. **Import (1990): 8,2 Mrd USD.** **Főbb importcikkek:** gép,

berendezés, energia, vegyipari termék, élelmiszer, fém. Főbb importpartnerek: Szovjetunió 20%, NSZK 20%, Olaszó. 8%, Svájc 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 24287 km; ebből villamosított: 11015 km. Közúti hálózat (1989): 159000 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 4,77 M; egyéb gépjármű: 1068000. Főbb kikötők: Gdańsk, Gdynia, Szczecin. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,9; rádió: 3,6; telefon: 7,5. Napilap (1988): 217/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam(1991): férfiak: 69; nők: 77 év. Születés (1991): 14,0‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 12,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 144. Egy orvosra jutó lakosok: 480.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 98%. Iskolakötelezettség: 8 év.

Az 1966-ban millenniumát ünneplő ország több évszázados szétdaraboltság után csak 1918. nov. 10-e óta egységes és független. Az 1970-es gdański sztrájkok miatt az országot 1956 óta vezető Władysław Gomułka kénytelen lemondani. Edward Gierek 1976-ban, majd 1980-ban szembesül hasonló megmozdulásokkal. A vezetés egyezményt ír alá a munkások képviselőivel, köztük Lech Wałęsával. Stanisław Kania egyéves vezetése után Wojciech Jaruzelski tábornok nemcsak a párt, hanem a kormány irányítását is átveszi. Rendkívüli állapotot vezet be, felfüggeszti az 1980-ban létrejött Szolidaritás szakszervezet működését. A rendkívüli állapot 1983-ban megszűnik, de az ország csak 1986-tól, az amerikai szankciók megszűntével, az új IMF-tagságnak köszönhetően jut kölcsönökhöz. 1987-ben a lakosság népszavazáson választhat 2 reformváltozat között; a lassabb változást fogadja el. Az újabb sztrájkok miatt új kormány alakul, Mieczysław Rakowski vezetésével. A nemzeti kerekasztal-tárgyalásokon az új állami berendezkedésről állapotodnak meg. A Szolidaritást hivatalosan is bejegyzik. A választásokon a Szolidaritás győz, a szemben az előre megállapított 35%-ot töltheti be, a szenátusban 99 hely az övé, 1 pedig független képviselő. Bár a Szolidaritás nem lép be a kormányba, Tadeusz Mazowiecki miniszterelnök az első nem kommunista egy szocialista ország kormányának élén. Az előrehozott elnökválasztásokon 1990-ben Wałęsa győz, kikiáltja a harmadik köztársaságot. 1991-ben több nyugati ország elengedi a lengyel tartozások egy részét, megszüntetik a vízumkényszert. Az első szabad parlamenti választásokra intézményessé válik a Szolidaritás szakadása: Wałęsa az Egyetértés Centrumot, Mazowiecki a Demokratikus Uniót vezeti. A 65 induló párt közül egyik sem kap többet 12%-nál. Az első helyen a Demokratikus Baloldal Szövetsége végez. Jan Olszewski alakít ötpárti kormányt. A növekvő árak, gazdasági nehézségek miatt a kormány 1992. jún.-ban lemond. Csak júl.-ra áll össze a hétpárti új koalíció Hanna Suchocka vezetésével. Sztrájkok folynak, de az év végére először gazdasági növekedést mutatnak ki. A külföldi beruházások nagyságában is az ország a volt szocialista táborban az élre áll. 1993. jan.-ban a lengyel „vaslady” megszavaztatja a szemmel, hogy a kabinet rendeletekkel kormányoz. Miközben a tömeges privatizáció mikéntjéről folynak a viták, márc.-ban új abortusztvörvény lép életbe, amely szerint a lengyel nők családi vagy szociális okok miatt nem szakíthatják meg a terhességet.

LESOTHO

Lesothói Királyság

Kingdom of Lesotho (angolul)

Muso oa Lesotho (sesotho nyelven)

Dél-Afrika

Földrajz: Terület: 30355 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Fekvés: A Dél-afrikai

Köztársaság veszi körül. Felszín: K-en hegyvidék, ÉNy-on fennsík, D-i része dombvidék és síkság.

Legmagasabb pont: Thabana Ntlenyana (3482 m). Legjelentősebb folyó: Orange.

Népeség: Lakosság (1991): 1771000. Életkor szerint: 0–14: 42,3%; 15–59: 52,0%; 60–: 5,7%.

Népsűrűség: 55/km². Etnikai csoportok: sotho 85%; nguni 14%; fehér 1%. Nyelvek: angol (hiv.), sesotho (hiv.). Vallások: r. kat. 44%, protestáns 42%, törzsi vallású, mohamedán. Városi lakosság: 20%. Főváros: Maseru (1986): 109382.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: III. Letsie király (1990. máj. óta). Kormányfő: Ntsu Mokhehle (1993. ápr. óta). Nemzeti ünnep: okt. 4.

Gazdaság: Pénznem: maluti (1993. máj.: 3,16 = 1 USD). GNP (1990): 832 M USD. GNP/fő (1990): 530 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 1,8%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 2,14.

Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 8.6. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 40%. Export (1988): 60 M USD. Főbb exportcikkek: gyapjú, gyémánt, élő állat. Fő exportpartner: D-afrikai Közt. Import (19889): 500 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, gép, textília, energia, vegyipari termék. Fő importpartner: D-afrikai Közt.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1983): 1,6 km. Közúti hálózat (1988): 3231 km; ebből burkolt: 572 km. Gépjárművek (1983): személygépkocsi: 4359; egyéb gépjármű: 10200. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 34. Napilap (1988): 10/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 59; nők: 62 év. születés (1991): 37,0‰.

Halálozás (1991): 10,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,7‰. Csecsemőhalandóság (1991): 81,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 672. Egy orvosra jutó lakosok: 15728.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 59%. Iskolakötelezettség: 6–13 éves korig.

A D-afrikai Köztársaság területébe ékelt királyság 1966. okt. 4-e óta független, a Nemzetközösség tagja II. Moshoeshoe király, majd fia uralkodik. 1970-ben a fajüldözés-ellenes Jonathan áll a kormány élére, de 1986-ban D-afrikai nyomásra kénytelen átadni a vezetést a rendfenntartó erők főnökének, Justin Lekhanyának. Felfüggesztik az ANC, az Afrikai Nemzeti Kongresszus tevékenységét az ország területén. 1990-ben a D-afrikai változások láttán nő a feszültség. A király fia javára lemond a trónról, 1991-től tábornok kerül a kormányfői bársonyszékbe. 1993. márc.-ban a parlamenti választásokon jelentős győzelmet arat a Basutoland Kongresszus Párt. Vezetője, Ntsu Mokhehle egykor az ANC-ben töltött be pozíciót. A katonák az általa vezetett kormánynak adják át az irányítást.

LETTORSZÁG

Lett Köztársaság

Latvijas Republika (lett nyelven)

Európa

Földrajz: Terület: 64600 km², Magyarországnak kb. kétharmada. Fekvés: Kelet-Európa É-i részében, a Balti-tenger partján. Szomszédai: Észtország (É), Litvánia, Belorusszia (D), Oroszország (K). Legmagasabb pont: 311 m. Legjelentősebb folyók: Daugava, Venta, Abava. Legnagyobb tavak: Usmas-tó, Burtnieku-tó, Lubanai-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 2687000. Népsűrűség: 42/km². Etnikai csoportok: lett 52%; orosz 34%; belorusz 4,5%; ukrán 3,5%; lengel 2,4%, litván. Nyelvek: lett (hiv.), orosz. Vallások: lutheránus 65%, r. kat. Városi lakosság. 71%. Főváros: Riga (1990): 916500. Városok: Daugavpils 128200; Lipaja 114900; Jelgava 75100.

Államforma: köztársaság. Államfő: Anatolis Gorbunows (1990. jún. óta). Kormányfő: Ivars Godmanis (1990. máj. óta). Nemzeti ünnep: nov. 18.

Gazdaság: Pénznem: lat. GDP/fő (*1990): 2989 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2400 km. Közúti hálózat (1990): 58600 km; ebből burkolt: 32500 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 241000. Fő kikötő: Riga.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 64; nők: 75 év. Csecsemőhalandóság (1989): 11,1‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 60. Egy orvosra jutó lakosok: 200.

A középkorban a német lovagrend birtokolta terület később svéd, majd a 18. sz.-tól orosz fennhatóság alá kerül. 1918 után önálló állam. Az önállóság 1940-ben, a Vörös Hadsereg bevonulásával szűnik meg. Az oroszok aránya a be- és kitelepítések hatására 4 évtized alatt a lakosság egyharmadára nő. 1991-ben Rigában, majd a határon szovjet fegyveresek lőnek lettekre, több áldozatot gyászolnak. Népszavazás dönt az önállóság mellett. A parlament a moszkvai puccsra válaszul azonnali hatállyal kihirdeti a függetlenséget, betiltja az SZKP-t. A külföldi elismerések sorát Gorbacsov nyilatkozata zárja le. Az ország belép az ENSZ-be, a helsinki folyamatba, megkapja az Egyesült Államoktól a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt. Az állampolgársági törvény 16 éves tartózkodást, nyelvismeretet ír elő. Kizárja a kettős állampolgárságot. 1992. jan.-ban megkezdődik a volt szovjet csapatok kivonása.

LIBANON

Libanoni Köztársaság

Al-Jumhuriya al-Lubnaniya (arabul)

Délnyugat-Azsia

Földrajz: Terület: 10400 km², Magyarországnak kb. egykilenced része. Fekvés: A Földközi-tenger K-i partján. Szomszédai: Szíria (K), Izrael (D). Felszín: A keskeny parti síksággal párhuzamos hegyláncok termékeny folyóvölgyet zárnak közre. Legmagasabb pont: Quarnat as Sawda (3083 m). Legjelentősebb folyók: Nahr al Asi (Orontes), Har al Litani (Litáni).

Néesség: Lakosság (1989): 2897000. Életkor szerint: 0–14: 37%; 15–59: 55,1%; 60–: 7,9%.

Népsűrűség: 272 km². Etnikai csoportok: arab 92%, palesztin, örmény, cserkesz, Nyelvek: arab (hiv.), francia, angol, örmény, kurd. Vallások: mohamedán 60% (síita 32%, szunnita 21%, drúz 7%), keresztény 40%. Városi lakosság: 78%. Főváros: Bejrút (*1988): 1500000; Saida (Sidon) 38000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Éliasz Hravi (1989. nov. óta). Kormányfő: Rafik al-Haribi (1992. szept. óta). Nemzeti ünnep: nov. 22.

Gazdaság: Pénznem: libanoni font (1993. máj.: 1741,01 = 1 USD). GNP (1986): 1,8 Mrd USD.

GNP/fő (1986): 690 USD. Gazdasági növekedés (1980–86). 14,4%. Adósságszolgálat a GNP %-ában (1987): 0,2. Fogyasztói árváltozások (1990): 60%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 11%; ipar és kereskedelem 79%. Export (1991): 490 M USD. Főbb exportcikkek: élelmiszer, zöldség, gyümölcs, textil, ékszer, dohány. Főbb exportpartnerek: Szaúd-Arábia 15%, Svájc 12%, Arab Emírátságok 9%. Import (1991): 3,74 Mrd USD. Főbb importcikkek: ékszerészeti alapanyag, gép, elektromos berendezés, textil, közlekedési eszköz. Főbb importpartnerek: Olaszország 14%, Szíria 11%, Franciaország 9%, Németország 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: Közúti hálózat (1987): 7100 km. gépjárművek (1985): személygépkocsi: 300000. Főbb kikötők: Bejrút, Tripoli, Sidon. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,4; rádió: 1,3; telefon: 18,4. Napilap (1986): 211/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 66;nők: 71 év. Születés (1991): 28,0 ‰.

Halálozás (1991): 7,0 ‰. Népeség-növekedés (1991): 2,1 ‰. Csecsemőhalandóság (1991): 50,0 ‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 263. Egy orvosra jutó lakosok: 771.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 75%. Iskolakötelezettség: 5 év.

A francia kormányzat évei után 1941. nov. 26-án függetlenségét kikiáltó ország 1975-től anarchiába süllyed. Bár 1976-ban szíriai békefenntartó erők vonulnak be Bejrútba, a különböző hitvallású milíciák harca 1990-ig folyamatosan tart. 1982-ben izraeli erők foglalják el Libanon déli részét, azóta többször betörnek az országba. A 80-as években 2 államfőt – Basir Dzsemajelt és Éliasz Muavadot – gyilkolnak meg. 1988–89-ben egyszerre 2 kormány is működik. Az új elnök Éliasz Hravi. 1990-ben alkotmánymódosítást fogadnak el, miszerint a muzulmánok és a keresztények

ugyanannyi helyet kapnak a parlamentben. Az elnök továbbra is maronita keresztény, a kormányfő szunnita muzulmán. Több milícia beszünteti a harcot, Omar Karami vezetésével nemzeti egységkormány alakul. A milíciák egy része belép a nemzeti hadseregbe, amely behatol D-Libanonba. 1991-ben szabadon engedik a nyugati túszoikat. 1992. máj.-ban az általános sztrájk miatt a kormány lemond. Rasid Solh az új kormányfő. 20 év szünet után a nyári parlamenti választásokat bojkottálják a maronita keresztények, mivel a szír katonák nem vonulnak ki az országból. A fundamentalista erők így jutnak növekvő befolyáshoz. Az új kormányfő Amerikából jött milliárdos, aki jelentős újjáépítési tervekkel áll a kabinet élére.

LIBÉRIA

Libériai Köztársaság

Republic of Liberia (angolul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 111369 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika DNy-i partvidékén. Szomszédai: Sierra-Leone (Ny), Guinea (É), Elefántcsontpart (K). Felszín: Partvidéke lagúnás, mocsaras. Az ország belsejében trópusi őserdőkkel borított síkság; É-on szavannás felföld. Legmagasabb pont: Nimba (1752 m). Legjelentősebb folyók: Saitn Paul, Saint John.

Néesség: Lakosság (1990): 2560000. Életkor szerint: 0–14: 46,8%; 15–59: 48,3%; 60–: 4,9%.

Népsűrűség: 21,1/km². Etnikai csoportok: 1 törzs (kpelle, bassa, kru, loma, mandingo, gola, gio, dey, gbandi, vai stb.) 95%. Nyelvek: angol (hiv.), afrikai dialektusok. Vallások: törzsi vallású 75%, mohamedán 15%, protestáns, r. kat. Városi lakosság: 46%. Főváros: Monrovia (*1990): 350000.

Városok (*1986): Gbarnga 30000; Buchanan 24300; Tchien 15000.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** Amos Sawyer (ideiglenes, 1991. márc. óta).

Nemzeti ünnep: júl. 26.

Gazdaság: Pénznem: dollar (libériai dollár) (1993. máj.: 1 = 1 USD). GDP (1990): 1,27 M USD. GDP/fő (1990): 1023 USD. Gazdasági növekedés (1990): –5,3%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 2,7. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 10. Adósság/fő (1990): 531 USD. védelmi kiadások a GDP %-ában (1987): 3,8. Fogyasztói árváltozások (1990): 150%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 82%. Export (1990): 500 M USD. Főbb exportcikkek: vasérc, nyersgumi, kakaó, gyémánt, palmaolaj. Főbb exportpartnerek: NSZK 32%, Egyesült Államok 20%. Import (1990): 450 M USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, energia, élelmiszer, élő állat, vegyipari termék, iparcikk. Főbb importpartnerek: NSZK 43%, Egyesült Államok 20%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 493 km (ipari vasút). Közúti hálózat (1984): 7670 km; ebből burkolt: 734 km. Gépjárművek (1983): személygépkocsi: 12000; egyéb gépjármű: 7000. Főbb kikötők: Monrovia, Buchanan. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 55; rádió: 4,4; telefon: 278.

Napilap (1987): 9/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 54; nők: 59 év. Születés (1991): 45,0‰.

Halálozás (1991): 13,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 124,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 25%. Iskolakötelezettség: 10 év.

Az Egyesült Államokból visszatelepített felszabadult rabszolgák államát 1847. júl. 26-án hozzák létre. 1980-ig politikailag stabil. Akkor Samuel Doe őrmester puccsal kerül hatalomra. 1985-ben választásokon győz, az ellenzéki párt székhelyét felgyújtják, az ellene irányuló puccsot leverik. 1990-ben Charles Taylor, az elnök korábbi munkatársa tör gerillák élén a főváros ellen. Doet meggyilkolják. Prince Johnson is önjelölt elnök. A rivalizálók 1991-ben fegyverszüneti egyezményt kötnek, átmeneti elnökként Amos Sawyert fogadják el. 1992-ben kiújulnak a harcok, a nemzetközi békefenntartók tehetetlenek, a választásokat elhalasztják. 1993-ban Taylor és a Ny-afrikai csapatok kerülnek szembe egymással, mindkét fél az ország területének létét ellenőrzi.

LÍBIA

Líbiai Arab Szocialista Népi Állam
Al-Jamahiriyá Al-Arabiya Al-Libya
Al-Shabíya Al-Ishtirakiya (arabul)

Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 1759540 km², Magyarországnál kb. 19-szer nagyobb. Fekvés: É-Afrikában, a Földközi-tenger partján. Szomszédai: Tunézia, Algéria (Ny), Niger, Csád (D), Szudán, Egyiptom (K). Felszín: Keskeny tengerparti síkság; ettől K-re hegyvidék; D-re a Szaharai-tábla kő-, kavics- és agyagsivatagja és homoksivatag. Legmagasabb pont: Daharson Bette (2266 m).

Néesség: Lakosság (1990): 4546000. Életkor szerint: 0–14: 45,0%; 15–59: 51,2%; 60–: 3,8%.

Népsűrűség: 3/km². Etnikai csoportok: arab 80%; berber 14%; olasz 5%. Nyelvek: arab (hiv.), angol, olasz. Vallások: mohamedán (szunnita) 98% (államvallás). Városi lakosság: 71%. Főváros: Tripoli (1984): 990697. Városok (1984): Benghazi 485386; Zavia 220075; Misurata 178295.

Államforma: köztársaság. Államfő: Moamer el-Kadhafi (1979 óta). Kormányfő: Abu Zid Omar Dourda (1991. óta). Nemzeti ünnep: szept. 1.

Gazdaság: Pénznem: dinar (líbiai dinár) (1993. máj.: 0,29 = 1 USD). GDP (1991): 28,1 Mrd USD. GDP/fő (1991): 5979 USD. Gazdasági növekedés (1990): 9,4%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2,6. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 6,6. Adósság/fő (1991): 891 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 11,1. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 18%; ipar és kereskedelem 31%. Export (1990): 10,3 Mrd USD. Főbb exportcikk: kőolaj, kőolajtermék, bőr, zöldség. Főbb exportpartnerek: Olaszó. 40%, NSZK 20%, Spanyolo. 9%. Import (1990): 5,9 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, berendezés, közlekedési eszköz, élelmiszer, iparcikk, közszükségleti cikk, vegyipari termék, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Olaszó. 20%, NSZK 14%, Nagy-Britannia 8%, Franciaó. 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: (1986): 25674 km. Gépjárművek (1982): személygépkocsi: 415509; egyéb gépjármű: 334405. Főbb kikötők: Tripoli, Benghazi. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 8; rádió: 4. Napilap (1991): 10/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 66; nők: 71 év. Születés (1991): 36,0 ‰. Halálozás (1991): 6,0 ‰. Népeségnövekedés (1991): 3,0%. Csecsemőhalandóság (1991): 62,0 ‰. Egy orvosra jutó lakosok: 690.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 60%. Iskolakötelezettség: 7 év.

Az 1951. dec. 24-én királysággént függetlenné váló korábbi olasz gyarmaton 1969-ben Idrisz királyt megfosztja trónjától a Kadhafi ezredes vezetése alatt álló Forradalmi Parancsnoki Tanács. 1971 óta Líbia több arab és afrikai országnak tesz konföderációs államalapítási javaslatot, de ezek a tervek nem válnak valóra. 1977-ben kikiáltják a Líbiai Arab Szocialista Népi Államot, amelyben pártok helyett közvetlenül a nép lenne hivatott a hatalom gyakorlására. Kadhafi 1979-től a „forradalom vezetője” címet veszi fel. 1986-ban amerikai repülőek bombázzák Tripolit, mivel Kadhafi a nemzetközi terrorizmust segíti. 1989-ben a vegyi fegyvereket készítő állítólagos új gyár miatti vitában 2 líbiai vadászgépet lőnek le amerikaiak. 1990-ben az ország az Öböl-konfliktus idején Irakot támogatja. 1991-ben felavatják a világ legnagyobb „mesterséges folyóját”, amely a Szahara alatti vízzel akarja Líbiát mezőgazdaságilag önellátóvá tenni. A skóciai Lockerbie melletti 1988-as légiterrorizmus miatt letartóztatási parancsot tesz közzé az amerikai igazságszolgáltatás 2 líbiai ellen. A részvételt tagadó és a kiadatást elutasító ország ellen 1992. ápr.-ban ENSZ-szankciók lépnek életbe.

LIECHTENSTEIN

Liechtensteini Hercegség
Fürstentum Liechtenstein (németül)
Európa

Földrajz: Terület: 160 km², Magyarországnál kb. 580-szor kisebb. Fekvés: Ny-Európában, az Alpok között. Szomszédai: Svájc (Ny), Ausztria (K). Felszín: A Rajna menti terület sík, K-en az Alpok erdős és alpesi legelőkkel borított láncai. Legmagasabb pont: Naafkopf (2570 m). Legjelentősebb folyó: Rhein (Rajna).

Népesség: lakosság (1992): 29386. Életkor szerint: 0–14: 20,1%; 15–59: 68,3%;60–: 11,6%.

Népsűrűség: 178/km². **Etnikai csoport:** alemán 60%; svájci, osztrák, német, olasz, jugoszláv, török. **Nyelvek:** német (hiv.), alemán dialektus. **Vallások:** r. kat. 86,9%; protestáns 8,5%, zsidó. **Főváros:** Vaduz (1990): Schaan 4930; Balzers 3668; Triesen 3377.

Államforma: hercegség. **Államfő:** II. János Ádám (1989. dec. óta). **Kormányfő:** Hans Brunhart (1989. jún. óta). **Nemzeti ünnep:** aug. 15.

Gazdaság: Pénznem: franc (svájci frank) (1993. máj.: 1,43 = 1 USD). **GNP (1989):** 600 M USD. **GNP/fő (1989):** 40368 USD. **Munkaerő-megosztás:** mezőgazdaság 4%; ipar és kereskedelem 54%. **Export-import:** Vámunió Svájjal.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 18,5 km. Közúti hálózat: 250 km. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 2,9;telefon: 1. **Napilap (1989):** 577/1000 fő.

Egészségügy: Születés (1991): 13,0 ‰. Halálozás (1991): 7,0 ‰. **Népességnövelés (1991):** 0,6%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 5,0 ‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 100%. **Iskolakötelezettség.** 9 év.

A történelmét 1342-ig visszavezető önálló fejedelemség ma alkotmányos monarchia. A pénz- és külpolitikájában Svájcához kötődő országban a nők 1986 óta szavazhatnak. 1989-ben meghalt az 1938 óta uralkodó II. Ferenc József herceg. Fiát, II. János Ádámot herceggé koronázzák. 1991-ben az ország hetedik tagként csatlakozik az EFTA-hoz. Az 1989-es választások óta koalíciós kormány irányít. Az 1992. dec.-i népszavazás igenli az európai gazdasági térhez való csatlakozást.

LITVÁNIA

Litván Köztársaság
Lietuvos Respublika (litván nyelven)
Európa

Földrajz: Terület: 65200 km², Magyarországnak kb. kétharmada. Fekvés: K-Európa É-i részében, a Balti-tenger partján. Szomszédai: Lettország (É), Belorusszia (D, K), Oroszország, Lengyelország (Ny). Legmagasabb pont: 284 m. Legjelentősebb folyók: Nemunas, Neris, Nevezia.

Népesség: Lakosság (1990): 3723000. **Népsűrűség:** 57/km². **Etnikai csoportok:** litván 80%; orosz 9,4%; lengyel 7%; belorusz 1,7%; ukrán. **Nyelvek:** litván (hiv.), orosz, lengyel. **Vallás:** r. kat. **Városi lakosság:** 69%. **Főváros:** Vilnius (1990): 592500. **Városok:** Kaunas 430000; Klaipeda 206000, Siauliai 148000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Algirdas Brazauskas (1992. nov. óta). **Kormányfő:** Adolfas Slezevicius (1993. febr. óta). **Nemzeti ünnep:** febr. 16.

Gazdaság: Pénznem: litas. **GDP/fő (*1990):** 2758 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat: (1990): 2010 km. Közúti hálózat (1990): 43100 km; ebből burkolt: 34100 km. **Fő kikötő:** Klaipeda. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,9; rádió: 1,2; telefon: 4,5.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 67; nők: 76 év. **Csecsemőhalandóság (1989):** 10,3 ‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 81. **Egy orvosra jutó lakosok:** 218.

A középkorban jelentős állam a cári birodalom széthullásával, 1918-ban szerzi vissza önállóságát.

Az 1939-es Hitler–Sztálin-paktum eredményeképpen 1940-ben a Szovjetunió része, ám az orosz lakosság aránya a 90-es évekre sem éri el a 10%-ot. A katolikus hagyományú köztársaságban a 80-as évek végére befolyásos szervezetté válik a Szajudisz. Az autonómiát követelő erők egyesülete nyeri az 1990-es választásokat is. Az új parlament kikiáltja a Litván Köztársaságot, elnökké választja Vytautas Landsbergis művészettörténészt. Újabb szovjet csapatok érkeznek, több összecsapásra kerül sor. Gorbacsov és a kormány tárgyalásai eredmény nélkül végződnek. A kommunista Párt Litván Demokrata Munkaspártra változtatja nevét. 1991-ben a szavazók 90%-a a függetlenségre adja voksát. A nyugati államokat követően a moszkvai Államtanács is elismeri a 3 balti állam függetlenségét. Az országot felveszik az ENSZ-be, bekapcsolódik a helsinki folyamatba, megkapja az Egyesült Államoktól a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt. 1992. jan.-ban a lengyel kisebbség védelméről születik lengyel–litván szerződés, amely az átfogó jószomszédsági egyezmény része. Több kormányváltás, áremelés után nov.-ben a választásokon a volt kommunista Algirdas Brazauskas győz. a parlament elnöke, majd államfő lesz.

LUXEMBURG

Luxemburgi Nagyhercegség

Grand-Duché du Luxembourg (franciául)

Grossherzogtum Luxemburg (németül)

Groushertzogdem Letzebuerg (luxemburgi nyelven)

Európa

Földrajz: Terület: 2586,4 km², Magyarországnak kb. 36-od része. Fekvés: Ny-Európában.

Szomszédai: Belgium (Ny), Franciaország (D), Németország (K). Felszín: É-on hegyvidék

(Ardennek, Eifel-hegység); D-en a Mosel és Sauer folyó széles völgyei. Legmagasabb pont: Mont de Holdingen (565 m). Legjelentősebb folyók: Mosel, Sauer.

Néesség: Lakosság (1991): 384400. Életkor szerint: 0–14: 17,3%; 15–59: 64,5%; 60–: 18,2%.

Népsűrűség: 148/km². Etnikai csoportok: luxemburgi 73%; portugál, olasz, francia, német, belga.

Nyelvek: francia (hiv.), német (hiv.), luxemburgi (hiv.). Vallások: r. kat. 95%, protestáns 2%, zsidó.

Városi lakosság: 67%. Főváros: Luxembourg (1989): 74400. Városok: Esch-sur-Alzette 23890;

Differdingen (Differdange) 16050; Düdelingen (Dudelange) 14230.

Államforma: nagyhercegség (alkotmányos monarchia). Államfő: János nagyherceg (1964 óta).

Kormányfő: Jacques Santer (1984. júl. óta). Nemzeti ünnep: jún. 23.

Gazdaság: Pénznem: franc (luxemburgi frank) (1993. máj.: 32,66 = 1 USD). GDP (1991): 14 Mrd

USD. GDP/fő (1991): 37914 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,7%. Fogyasztói árváltozások

(1991): 2,7%. Munkanélküliség (1991): 1,4%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 1%; ipar és kereskedelem 42%. Export-import: Vámunió Belgiummal.

Közlekedés: Vasúti hálózat: (1990): 270 km; ebből villamosított: 162 km. Közúti hálózat (1989):

5164 km; ebből autópálya: 78 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi. 183404; egyéb gépjármű:

12009. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4; rádió: 1,6; telefon: 2,3. Napilap (1989):

389/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 80 év. Születés (1991): 12,0

‰. Halálozás (1991): 11,0 ‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,0 ‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok:

75. Egy orvosra jutó lakosok: 358.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 100%. Iskolakötelezettség: 9 év.

Az 1815. júl. 9-én függetlenné vált nagyhercegség a Nassau-család örökletes vezetése alatt áll.

Luxemburg mindvégig az európai integrációt sürgeti, ezért kapja meg a lakosság a nemzetközi

Károly-rendet is 1986-ban. A Benelux államokkal 1987 óta katonai együttműködési szerződés is

életbe lép. Nők is teljesíthetnek katonai szolgálatot. Az 1989-es választások megerősítik Jacques

Santer keresztényszocialista politikust a kormány élén. 1991 első felében a Közös Piac luxemburgi elnökség alatt dolgozza ki a Ny-európai integráció menetrendjét.

MADAGASZKÁR

Madagaszkári Demokratikus Köztársaság
Republika Demokratika Malagasy (malgas nyelven)
République Démocratique de Madagascar (franciául)
Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 587041 km², Magyarországnál több mint 6-szor nagyobb. Fekvés: Sziget az Indiai-óceánban, Afrika DK-i partja közelében. Felszín: A K-i parti síkságból szavannás fennsík emelkedik ki; Ny-on középhegység, a korallszirtekkal szegélyezett Ny-i part mentén széles síkság. Legmagasabb pont: Maromokotro (2876 m). Legjelentősebb folyók: Mangoky, Onilahy, Ikopa. Legnagyobb tó: Alaotra-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 12000000. Népsűrűség: 20/km². Etnikai csoportok: 18 maláj-polinéz eredetű törzs (merina, betsimisaraka, betsileo stb.) 98%; kínai, indiai, francia. Nyelvek: malgas (hiv.), francia (hiv.), hova. Vallások: törzsi vallású 47%, r. kat. 25%, protestáns 22%, mohamedán 2%. Városi lakosság: 25%. Főváros: Antananarivo (*1990): 802390. Városok (*1990): Taomasina 145431; Fianarantsoa 129489; Majunga 121967.

Államforma: köztársaság. Államfő: Albert Zafy (1993. márc. óta). Kormányfő: 1993. ápr.-ban nincs betöltve. Nemzeti ünnep: jún. 26.

Gazdaság: Pénz: franc (madagaszkári frank) (1993. máj.: 1796,85 = 1 USD). GNP (1990): 2,71 Mrd USD. GNP/fő (1990): 230 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 0,1%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 47. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989): 2,2. Fogyasztói árváltozások (1990): 10,8%. Munkanélküliség (*1990): 12%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 90%. Export (1990): 405 M USD. Főbb exportcikkek: vanília, kávé, fűszer, cukor, kőolajtermék. Főbb exportpartnerek: Franciaország 27%, Egyesült Államok 27%. Import (1990): 671 USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, félkész termék, energia. Főbb importpartnerek: Franciaország 34%, Szovjetunió 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: (1989): 883 KM. Közúti hálózat (1986): 5000 km; ebből burkolt: 4774 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 42131. Főbb kikötők: Tamatave, Diego-Suarez, Majunga. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 92; rádió: 8; telefon: 239.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 51; nők: 54 év. Születés (1991): 47,0 ‰. Halálozás (1991): 15,0 ‰. Népeségnövekedés (1991): 3,2%. Csecsemőhalandóság (1991): 95,0 ‰. Kórházi ágyak (1982): 20800. Orvosok (1985): 1189 (+100 fogorvos).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1987): 53%. Iskolakötelezettség: 5 év.

A Franciaországtól 1960. jún. 26-án függetlenné váló országban 1972. máj.-ban megbukik Tsiranana jobboldali kormánya, baloldali tisztok veszik át az irányítást. Az állam- és kormányfő Richard Ratsimandravnát sikertelen jobboldali puccskísérelt során meggyilkolják. Utóda, Didier Ratsiraka az ARAMA forradalmi párt élén szocialista irányultságú államot rendez be. 1991-től több százezres tüntetések zajlanak a fővárosban, többen életüket veszítik. Albert Zafy orvos vezetésével ellenkormány alakul. Az 1992. aug.-ban népszavazással elfogadott új alkotmány az elnök hatáskörét korlátozza. 1993. febr.-ban elnökválasztásokat tartanak, ahol Albert Zafy fölényesen győz Ratsirakával szemben. Máj.-ra parlamenti választásokat hirdetnek meg.

MAGYARORSZÁG

Magyar Köztársaság

Európa

Földrajz: Terület: 93030 km². Fekvés: Közép-Európában, a Kárpát-medencében. Szomszédai: Szlovákia (É), Ausztria (Ny), Szlovénia, Horvátország, Jugoszlávia (D), Románia, Ukrajna (K). Felszíne: A Duna által kettéosztott terület K-i részén termékeny síkság (Alföld); Ny-on változatos dombvidék (Dunántúl, középső és D-i részén középhegységgel); É-on középhegység. Legmagasabb pont: Kékes (1014 m). Legjelentősebb folyók: Duna, Tisza, Dráva. Legnagyobb tavak: Balaton, Velencei-tó, Fertő-tó.

Néesség: Lakosság (1992): 10337236. Életkor szerint: 0–14: 19,4%; 15–59: 61,4%; 60–: 19,2%.

Népsűrűség: 111,1/km². Etnikai csoportok: magyar 97,7%, cigány 1,4%; német 0,3%; szlovák 0,1%; horvát 0,1%; román 0,1%. Nyelv: magyar. Vallások: r. kat., protestáns, zsidó, görögkeleti.

Városi lakosság: 62,6%. Főváros: Budapest (1992): 2015955. Városok (1992): Debrecen 216137;

Miskolc 192355; Szeged 177679; Pécs 170542; Győr 130293.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Göncz Árpád (1990. aug. óta). **Kormányfő:** Antall József (1990. máj. óta). **Nemzeti ünnep:** márc. 15., okt. 23.

Gazdaság: Pénz: forint (1993. máj.: 87,83 = 1 USD). GDP (1992): 35,4 Mrd USD. GDP/fő (1992): 3400 USD. Gazdasági növekedés (1992): –4—6%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1992): 12,2. Adósságszolgálat a konvertibilis elszámolású export %-ában (1992): 40,3. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 5,2. Fogyasztói árváltozások (1992): 23,0%. Munkanélküliség (1992): 12,3%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 13,5%; ipar és kereskedelem 42,3%. Export (1992): 10,7 Mrd USD. Főbb exportcikkek: élelmiszer, gyógyszer, hengerelt acél, alumíniumtermék, műanyag alapanyag, félkész és késztermék, kőolajszármazék, gép, berendezés, elektromos és híradástechnikai eszközök, autóbusz, építőanyag, ruhanemű, lakástextil. Főbb exportpartnerek: Németo. 28%, Olaszo. 10%. Import (1992): 11,1 Mrd USD. Főbb importcikkek: fűtőanyag, ipari nyersanyag és félkész termék, gép, közszükségleti cikk, takarmány. Főbb importpartnerek: Németo. 24%, Szovjetunió utódállamai 17%, Ausztria 14%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1992): 8038 km; ebből villamosított: 2247 km. Közúti hálózat (1991): 157043 km; országos úthálózat: 29894 km; ebből burkolt: 29324 km; ebből autópálya (1991): 269 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi (magántul.): 2052891; egyéb gépjármű: 252405.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,4; rádió: 1,6; TELEFON: 5,2. Napilap (1990): 233/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 60,5; nők: 73,8 év. Születés (1992): 11,7‰. Halálozás (1992): 14,2‰. Népeségnövekedés (1980–92): –3,7‰. Csecsemőhalandóság (1992): 14,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 99. Egy orvosra jutó lakosok: 292.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): a 15 évesnél idősebb népesség 78,1%-a végezte el az általános iskolát. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig.

MAKEDÓNIA

Makedón Köztársaság

Republika Makedonija (makedon és szerbhorvát nyelven)

Délkelet-Európa

Földrajz: Terület: 25713 km², Magyarország egyharmadánál kisebb. Szomszédai: Albánia (Ny), Görögország (DK, D), Bulgária (K), Jugoszlávia (É). Felszín: Túlnyomórészt hegyvidék; a hegláncok kisebb medencéket zárnak közre. Legmagasabb pont: Titov (2747 m). Legjelentősebb folyók: Vardar, Crna, Bregalnica. Legnagyobb tavak: Ohridi-tó, Preszpa-tó.

Néesség: Lakosság (1989): 2111000. Népsűrűség: 82/km². Etnikai csoportok: makedón 67%; albán 20%; török 4,5%; szerb 2,3%; cigány 2,3%. Nyelvek: makedón (hiv.), szerbhorvát (hiv.), albán,

török. Vallások: görögkeleti, mohamedán. Főváros (1989): Skopje 505000. Városok (1981): Bitola 80100; Prilep 63600; Kumanovo 63200.

Államforma: köztársaság. Államfő: Kiro Gligorow (1990 óta). Kormányfő: Branko Crvenkovski (1992. szept. óta).

Gazdaság: Pénznem: dinár (makedón dinár). GDP/fő (1990): 1400 USD.

A második balkáni háborút lezáró bukaresti békemegállapodásban Görögország és Szerbia osztozik Makedónia nagy részén, Bulgária nem kapja meg a korábban a szerbekkel kialakított részt, csak ennél kisebbet. Ezt a rendezést mindkét világháború során kétségbe vonják. A jugoszláv tagköztársaságban az 1991-es népszavazáson a voksolók 74%-a a függetlenséget sürgeti. A lakosság negyedét kitevő albán kisebbség bojkottálja a szavazást. Kikiáltják a makedón államot, erre az albánok saját népszavazás után 1992. ápr.-ban az Illír Albán Autonóm Köztársaságot proklamálják. Az albán-makedón határon kisebb incidensek zajlanak. Görögország a nemzetközi fórumokon 1993 elejéig sikeresen akadályozza Makedónia elismerését. A görögországi makedón terület miatt névváltoztatást sürget, de nem születik kompromisszum. Ápr.-ban az ország az ENSZ tagja lesz, későbbi névküigazítás feltételezésével.

MALAWI

Malawi Köztársaság

Republic of Malawi (angolul)

Mfuko La Malawi (csicseva nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 118484 km², Magyarországnál kb. egynegyed résszel nagyobb. Fekvés: K-Afrika D-i részén. Szomszédai: Zambia (Ny), Mozambik (D), Tanzánia (É). Felszín: A Malawi (Nyasza)-tó Ny-i partján 1000–2500 m magas magasságú föld. D-en síkság, domság, alacsony hegyvidék.

Legmagasabb pont: Sapatwa (3001 m). Legjelentősebb folyó: Shire. Legnagyobb tavak: Malawi (Nyasza)-tó, Chilwa-tó, Malombe-tó.

Népszám: Lakosság (1990): 8504000. Életkor szerint: 0–14: 47,8%; 15–59: 48,0%; 60+: 4,2%.

Népsűrűség: 68/km². Etnikai csoportok: bantu (cseva, nyanja, lomwe, sena) 99%; keverék, fehér.

Nyelvek: angol (hiv.), csicseva (hiv.), nyanja, tumbuka, yao. Vallások: törzsi vallású 60%, r. kat.

20%, protestáns 10%, mohamedán 10%. Városi lakosság: 12%. Főváros: Lilongwe (1987): 233973.

Városok (1987): Blantyre 331588; Mzuzu 44238; Zomba 42878.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Hastings Kamuzu Banda (1964 óta). Nemzeti ünnep: júl. 6.

Gazdaság: Pénznem: kwacha (1993. máj.: 4,21 = 1 USD). GDP (1991): 2,05 Mrd USD. GDP/fő (1991): 238 USD. Gazdasági növekedés (1991): 4,5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 3,2.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 13,2. Adósság/fő (1991): 177 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989): 1,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 10%. Munkaerő-megosztás:

mezőgazdaság 43%; ipar és kereskedelem 23%. Export (1990): 412 M USD. Főbb exportcikkek:

dohány, tea, cukor, földimogyoró. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 18%, Japán 13%, NSZK

12%. Import (1990): 576 M USD. Főbb importcikkek: iparcikk, élelmiszer, gyógyszer. Főbb

importpartnerek: D-afrikai Közt. 32%, Nagy-Britannia 21%, Japán 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1983): 768 km. Közúti hálózat (1988): 7947 km; ebből burkolt: 2267

km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 14911; egyéb gépjármű: 15643. hírközlés: Egy

készülékre jutó lakosok: rádió: 4,3; telefon: 172. Napilap (1985): 5/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 48; nők: 51 év. Születés (1991): 52,0‰.

Halálozás (1991): 18,0‰. Népszámnövekedés (1991): 3,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 136,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 627. Egy orvosra jutó lakosok: 27094.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 25%.

A korábbi Nyaszaföld 1964. júl. 6-án változtatja meg nevét, amikor a Nemzetközösség tagjaként függetlenné válik. Az egypártrendszerű országban egy személy, Kamuzu Banda tartja kezében a vezető állami posztok mellett a Malawi Kongresszus Párt irányítását is. Az elnök 1992. jan.-ban államminisztert vesz maga mellé, de kitart az egypártrendszer mellett. A száműzetésből hazatérő szakszervezeti vezetőt, Chakufwa Chihanát márc.-ban letartóztatja. Ápr.-ban feloszlatja a parlamentet, súlyos zavargások közepette ír ki új választásokat. A nemzetközi segélyek leállnak, a jún.-i választásokon Banda párhívei győznek.

MALAYSIA

Maláj Államszövetség

Persekutan Tanah Malaysia (malájul)

Federation of Malaysia (angolul)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 329758 km², Magyarországnál kb. 3,5-szer nagyobb. Fekvés: A Maláj-félszigeten, a környező szigeteken és Borneó sziget É-i partján. Szomszédai: Thaiföld (É), Indonézia (D).

Felszín: A Maláj-félszigeten; Ny-on a tengerparttal párhuzamos hegyvidék. Borneó szigeten: K-en a tengerparton mocsaras síkság, beljebb dombvidék és trópusi erdővel borított hegység.

Legmagasabb pont: Kinabalu (4101 m). Legjelentősebb folyók: Pahang, Perak, Rajang.

Néesség: Lakosság (1990): 17752000. Életkor szerint: 0–14: 27,8%; 15–59: 56,7%; 60–: 5,5%.

Népsűrűség: 53/km². Etnikai csoportok: maláj 61%; kínai 31%; indiai, pakisztáni 7%; dajak.

Nyelvek: maláj (hiv.), angol (hiv.), kínai, tamil, iban. Valások: mohamedán (államvallás), hindu, buddhista, konfucianus, r. kat., törzsi vallású. Városi lakosság: 43%. Főváros: Kuala Lumpur (1980): 937875. Városok (1980): Ipoh 300727; Bandaraya Tanjung (Georgetown) 250578; Johor Bharu 249880.

Államforma: monarchikus államszövetség. Államfő: Azlan Muhibuddin sah (1989. márc. óta).

Kormányfő: Datuk Seri Mahathir bin Mohamed (1981. júl. óta). Nemzeti ünnep: aug. 31.

Gazdaság: Pénznem: ringgit (1993. máj.: 2,57 = 1 USD). GDP (1991): 47,2 Mrd USD. GDP/fő

(1991): 2658 USD. Gazdasági növekedés (1991): 9%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 8,9.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 10,9. Adósság/fő (1990): 1036 USD. Védelmi kiadások a

GDP %-ában (1990): 3,9. Fogyasztói árváltozások (1991): 4,4%. Munkaerő-megoszlás:

mezőgazdaság 21%; ipar és kereskedelem 22%. Export (1991): 34 Mrd USD. Főbb exportcikkek:

elektronikai és elektromos gép, kőolajtermék, fa, faáru, pálmaolaj, gumi. Főbb exportpartnerek:

Szingapúr 23%, Egyesült Államok 17%, Japán 16%. Import (1991): 34 Mrd USD. Főbb

importcikkek: gép, jármű, fém, iparcikk, élelmiszer, dohány, tartós fogyasztási cikk. Főbb

importpartnerek: Japán 26%, Egyesült Államok 15%, Singapúr 15%.

Közlekedés: Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 1,5 M; egyéb gépjármű: 338000. Főbb kikötők:

Georgetown, Kelang, Melaka. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 7; rádió: 2,4; telefon: 11.

Napilap (1989): 145/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 65; nők: 70 év. Születés (1991): 30,0‰.

Halálozás (1991): 6,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 29,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 442. Egy orvosra jutó lakosok: 2700.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 80%. Iskolakötelezettség: 6–15 éves korig.

Az 1963. szept. 16-án a Nemzetközösség tagjaként függetlenné váló föderatív köztársaságból 1965-ben Singapúr megegyezéssel kiválik. A monarchiában a 9 szövetséges maláj állam szultánjai közül öt évenként választanak királyt. Mahathir Mohamed kormányfő 1981 óta „Keletre nézz” jelszavával D-Korea gazdasági fejlődését akarja megismételni, nem sikertelenül. A nyersanyagokban gazdag

országban a 80-as évek közepén fundamentalista zavargásokban többen meghalnak. Kábítószer-csempészet miatt már többeket végeztek ki. Heves belpolitikai harcok után a kormányfő UMNO pártja nyeri az 1991-es választásokat is. 1993. febr.-ban a 9 szultán elfogadja, hogy lemond bizonyos előjogairól, így a jövőben rájuk is vonatkoznak a törvények.

MALDÍV-SZIGETEK

Maldív Köztársaság

Divehi Jumhuriya (divehi nyelven)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 298 km², Magyarországnál kb. 312-szer kisebb. Fekvés: 1196 korallszigetből álló szigetcsoporthoz az Indiai-óceánban, Indiától DNy-ra. Felszín: Sík. Legmagasabb pont: 24 m.

Néesség: Lakosság (1990): 214139. Életkor szerint: 0–14: 44,4%; 15–59: 51,7%; 60–: 3,9%.

Népsűrűség: 710/km². Etnikai csoportok: maláj, szingaléz, arab. Nyelvek: divehi (hiv.), angol.

Vallások: mohamedán (szunnita) (államvallás). Városi lakosság: 20%. Főváros: Male (1990): 56060.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Maumun Abdul Gajum (1978. nov. óta). Nemzeti ünnep: júl. 26.

Gazdaság: Pénznem: rufiya (maldív rúpia) (1993. máj.: 12,02 = 1 USD). GNP (1990): 96 M USD.

GNP/fő (1990): 450 USD. Gazdasági növekedés (1980–89): 3,2%. Munkaerő-megosztás:

mezőgazdaság és ipar 80%. Export (1988): 106 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer,

közszükségleti cikk, energia, gép. Főbb importpartnerek: Szingapúr, Japán, Srí Lanka.

Közlekedés: Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 623. Fő kikötő: Male Atoll. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 8; telefon: 60.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 61; nők: 65 év. Születés (1991): 47,0‰.

Halálozás (1991): 10,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,7%. Csecsemőhalandóság (1991): 72,0‰.

Kórházi ágyak (1987): 4 kórház. Orvosok (1987): 7 (+1 fogorvos).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 93%.

Az 1965. júl. 26-án Nagy-Britanniától függetlenné váló szigeteken 1968-ban kikiáltják a köztársaságot. Az ország az el nem kötelezett mozgalom tagja. Az elnöki köztársaságban 1978 óta Abdul Gajum pártok nélkül irányít, utoljára 1988-ban választják újra. A külföldi zsoldosok puccskísérletét akkor indiai csapatok hiúsítják meg.

MALI

Mali Köztársaság

République du Mali (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 1240142 km², Magyarországnál kb. 13-szor nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika belsejében. Szomszédai: Mauritánia, Szenegál (Ny), Guinea, Elefántcsontpart, Burkina Faso (D), Niger (K), Algéria (É). Felszín: É-i része a Szaharához tartozó homok- és kősivatag; délebbre sztyepp- és szavannaövezet. DNy-on fennsík választja el a Niger árterületét a Szenegál medencéjétől. Legmagasabb pont: Hombori Tondo (1155 m). Legjelentősebb folyók: Niger, Szenegál.

Néesség: Lakosság (1990): 8461000. Életkor szerint: 0–14: 46%; 15–59: 49,4%; 60–: 4,6%.

Népsűrűség: 7/km². Etnikai csoportok: mande (bambara 60%, szoninke, malinke, dogon), fulbe,

szonghai, szenufo, tuareg. Nyelvek: francia (hiv.), bambara, szongál, arab, ful. Vallások:

mohamedán (szunnita) 90%, törzsi vallású 9%, keresztény. Városi lakosság: 19%. Főváros:

Bamako (*1984): 740000 (A). Városok (*1984): Segou 99000; Mopti 78000; Sikasso 70000.
Államforma: köztársaság. Államfő: Alpha Umar Konaré (1992. ápr. óta). Kormányfő: 1993. ápr.-ban nincs betöltve. Nemzeti ünnep: szept. 22.
Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (1990): 2,3 Mrd USD. GNP/fő (1991): 270 USD. Gazdasági növekedés (1980–89): 3,8%.
Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 11,5. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1988): 2,4.
Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 72%; ipar és kereskedelem 12%. Export (1990): 347 M USD. Főbb exportcikkek: gyapot, földimogyoró, élő állat, hal. Főbb exportpartnerek: Franciaó. 25%, Egyesült Államok, elefántcsontpart. Import (1990): 640 M USD. Főbb importcikkek: gép, jármű, élelmiszer, textil, energia, vegyipari termék, gyógyszer. Főbb importpartnerek: Franciaó. 22%, Elefántcsontpart 17%.
Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 642 km. Közúti hálózat (1985): 15700 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 23209; egyéb gépjármű: 6802. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 53; telefon: 527.
Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 45; nők: 47 év. Születés (1991): 51,0‰. Halálozás (1991): 21,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 114,0‰. Kórházi ágyak (1983): 4215. Orvosok (1983): 283.
Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 25%. Iskolakötelezettség. 9 év.
A Franciaországtól először Szenegállal együtt, majd külön függetlenné váló ország 1960. szept. 22-én kiáltja ki a köztársaságot. A nem kapitalista fejlődést hirdető elnököt 1968-ban tisztek döntenek meg. Az akkor hadnagy, később tábornok Moussa Traoré elnökként, majd kormányfőként és az egyetlen párt elnökeként is vezeti az országot. Több szavazáson is gyakorlatilag 100%-ot kap. 1991-ben utcai tüntetések folynak, több száz halálos áldozatot siratnak. 1992. jan.-ban új alkotmányt fogadnak el, amely többpártrendszerrel hirdeti a fajok, vallások egyenlőségét. A márc.-i parlamenti választásokon a Demokratikus Szövetség győz. Az új kormány nemzeti paktumot ír alá ápr.-ban a 2. éve folyamatosan harcoló tuaregekkel. Az elnökválasztásokat is az ADEMA párt jelöltje nyeri, aki más pártok képviselőit is beveszi az új kormányba. 1993. febr.-ban Traorét 3 korábbi katonai vezetővel együtt halálra ítélik. A kormány 1993. ápr.-ban az általános zavargások miatt lemond.

MÁLTA

Máltai Köztársaság

Repubblika ta'Malta (máltai nyelven)

Republic of Malta (angolul)

Európa

Földrajz: Terület: 315,6 km², Magyarországnál 300-szor kisebb. Fekvés: 3 sziget (Malta, Comino, Gozo) D-Európában, a Földközi-tengerben. Felszín: Kópár, sziklás. Folyó nincs. Legmagasabb pont: 253 m.

Néesség: Lakosság ((1991): 358000. Életkor szerint: 0–14: 23,6%; 15–59: 61,8%; 60–: 14,6%.

Népsűrűség: 1134/km². Etnikai csoportok: máltai (arabok és olaszok leszármazottai), angol.

Nyelvek: máltai (hiv.), angol (hiv.), olasz. Vallások: r. kat. 98%, protestáns. Városi lakosság: 94%.

Főváros: Valetta (1989): 9196. Városok (1985): Birkirkara 20963; Qormi 19092; Il-Hamrun 13677.

Államforma: köztársaság. Államfő: Vincent Tabone (1989. ápr. óta). Kormányfő: Fenech Adami (1987. máj. óta). Nemzeti ünnep: szept. 21.

Gazdaság: Pénznem: pound (máltai font) (1993. máj.: 0,36 = 1 USD). GNP (1990): 2,34 Mrd USD.

GNP/fő (1990): 6610 USD. Gazdasági növekedés (1980–89): 2,5%. Védelmi kiadások a GNP %-ában

(1990): 1,3. Fogyasztói árváltozások 2,4%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 2%; ipar 24%.

Export (1989): 972 M USD. Főbb exportcikkek: textil, élelmiszer, dohány, virág, zöldség. Főbb

exportpartnerek: Olaszo. 30%, NSZK 23%, Nagy Britannia 11%. Import (1989): 1,7 Mrd USD. Főbb importcikkek: közszükségleti cikk, gép, élelmiszer, energia, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Olaszo. 30%, Nagy-Britannia 16%, NSZK 14%, Egyesült Államok 4%. Közlekedés: Közúti hálózat (1990): 1405 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi: 97609; egyéb gépjármű: 18514. Fő kikötő: Valetta. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,6; rádió: 3,3; telefon: 2,1.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 79 év. Születés (1991): 14,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népeség-növekedés (1990): 0,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 108. Egy orvosra jutó lakosok: 489.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1988): 90%. Iskolakötelezettség: 16 éves korig.

Az 1964. szept. 21-én függetlenné váló, korábbi brit ellenőrzésű terület 1974-től a Nemzetközösség tagja. 1971-től a munkáspárti vezetők el nem kötelezett politikát hirdetnek, bezáratják a brit támaszpontot. 1987-ben az ellenzéki Nacionalista Párt győz. Vezetője, Fenech Adami alakít kormányt. 1988-ban a szigetről 190 éve elűzött Máltai Lovagrend Rómában választ új vezetőt. 1990-ben az ország jelentkezik a Közös Piacba. A kormányfő és pártja megnyeri az 1992. febr.-i választásokat is.

MAROKKÓ

Marokkói Királyság

Al-Mamlakah al-Maghrebia (arabul)

Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 458730 km², Magyarországnál majdnem 5-ször nagyobb. Fekvés: É-Afrika Ny-i részén, a Földközi-tenger és az Atlanti-óceán partján. Szomszédai: Algéria (K), Nyugat-Szahara (D).

Felszín: Nagy részén az Atlasz-hegység vonulatai és az általuk közrezárt fennsíkok; csak a partvidéken van keskeny síkság. Legmagasabb pont: Toubkal (4165 m). Legjelentősebb folyók: Moulouya, Sebou, Rbia.

Népeség: Lakosság (1990): 25091000. Életkor szerint: 0–14: 41,2%; 15–59: 53,7%; 60–: 5,1%.

Népsűrűség: 54/km². Etnikai csoportok: berber 40%; arab 20%; keverék, francia, spanyol, olasz. Nyelvek: arab (hiv.), berber, francia, spanyol. Vallások: mohamedán (szunnita 98% – állammivallás), r. kat., zsidó. Városi lakosság: 48%. Főváros: Rabat (1987): 1287000. Városok (1987): Casablanca 2904000; Marrakech 1425000; Fés (Fez) 933000.

Államforma: örökletes monarchia. Államfő: II. Hasszán király (1961 óta). Kormányfő: Mohamed Karim Lamrani (1992. aug. óta). Nemzeti ünnep: márc. 3., aug. 14.

Gazdaság: Pénznem: marokkói dirham (1993. máj.: 8,89 = 1 USD). GDP (1991): 26,3 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 1017 USD. Gazdasági növekedés (1991): 3,3%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 6,4. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 28,3. Adósság/fő (1991): 813 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 5. Fogyasztói árváltozások (1991): 9,5%. Munkanélküliség (1990): 15,8%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 50%; ipar 15%. Export (1990): 4,2 Mrd USD. Főbb exportcikkek: félkész termék, élelmiszer, fogyasztási cikk, energia. Főbb exportpartnerek: Franciaó. 32%, Spanyolo. 8%, NSZK 7%, Olaszo. 7%. Import (1990): 6,9 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, félkész termék, energia, nyersanyag, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Franciaó. 27%, Spanyolo. 8%, Egyesült Államok 8%, NSZK 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 1893 km; ebből villamosított: 974 km. Közúti hálózat (1989): 59452 km; ebből burkolt: 29141 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 634431; egyéb gépjármű: 272393. Főbb kikötők: Tanger, Casablanca, Kenitra. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 21; rádió: 5,4; telefon: 68. Napilap (1988): 12/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 63; nők: 66 év. Születés (1991): 30,0‰.

Halálozás (1991): 8,0%. Népeség-növekedés (1991): 2,2%. Csecsemőhalandóság (1991): 76,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 918. Egy orvosra jutó lakosok: 4873.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1985): 35%. Iskolakötelezettség: 7–14 éves korig.

Az 1956. márc. 2-án – francia és nemzetközi ellenőrzésű területen – függetlenné váló országban 1961 óta II. Hasszán uralkodik. A 70-es években több merényletet kísérelnek meg ellene. 1975-ben a király „zöld menetet” indít a korábban fegyveres erővel bekebelezett Ny-Szahara jelképes elfoglalására. A terület függetlensége azóta is vitatéma az arabközi és a nemzetközi értekezleteken. A király utoljára 1993 végére hirdet meg népszavazást. II. Hasszán keresi a kapcsolatokat a fejlett világgal; az arab elítélés ellenére 1986-ban vendégül látja az izraeli kormányfőt, 1987-ben jelentkezik a Közös Piacba, 1990-ben Irakkal szemben a Nyugat mellé áll. Ugyanakkor 1987-ben megpróbálja elfoglalni a 2 spanyol enklávévárost, Ceutát és Melillát, védelmi vonalakat épített. 1991-ben az általános sztrájk miatt több szociális eredményt jelent be. 1992. máj.-ban az ellenzék Demokrata Blokk néven pártot alapít. Szept.-ben népszavazás fogadja el az új pluralista alkotmányt, majd átmeneti kormány lép hivatalba. A választásokat 1993. jún.-ra hirdetik meg.

MARSHALL-SZIGETEK

Marshall-szigetek Köztársaság

Republic of the Marshall Islands (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: 181 km². Fekvés: Két láncban (Ratak- és Ralik-szigetek) szétszórta elhelyezkedő kisebb és nagyobb szigetekből álló csoport a Csendes-óceán Ny-i részében.

Népeség: Lakosság (1990): 43400. Népsűrűség: 240/km². Etnikai csoportok: mikronéziai, amerikai fehér. Nyelvek: angol (hiv.), mikronéz dialektusok. Vallások: r. kat., protestáns. Főváros: Uliga (7600). Városok: Ebeye, Jalnit.

Államforma: köztársaság. Államfő: Amata Kabua (1990. dec. óta.)

A 2 világháború között Japán kormányozta korábbi német gyarmaton 1946 után az Egyesült Államok gyámsági jogokat élvez. Több sziget a 80-as évek közepén társult státust kap, eszerint Washingtonból irányítják a szigetek védelmét, cserébe az autonóm kormányok pénzügyi támogatást kapnak. 1990-ben megszűnik a gyámsági jog. A függetlenné váló szigetek 1991-től az ENSZ-ben is helyet kapnak.

MAURITÁNIA

Mauritániai Iszlám Köztársaság

Al Jumhuriya al Islamiya al Muritaniya (arabul)

République Islamique de Mauritanie (franciául)

Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 1030700 km², Magyarországnál kb. 11-szer nagyobb. Fekvés: É-Afrika Ny-i részén. Szomszédai: Algéria, Mali (K), Szenegál (D), Nyugat-Szahara (É, Ny). Felszín: Nagy részét a Szahara foglalja el (Ny-i felén agyagos, homokos síkság, K-i részén kopár mészkőfennsík); DNy-on sztyeppes, szavannás medencék és a Szenegál alföldje. Legmagasabb pont: Kédia d'Idjil (917 m). Legjelentősebb folyó: Szenegál.

Népeség: Lakosság (1990): 1969000 (30% nomád). Életkor szerint: 0–14: 46,4%; 15–59: 49,0%; 60–: 4,6%. Népsűrűség: 2/km². Etnikai csoportok: berber-arab keverék 81%; fekete (tukulör 8%, fulai 5%, bambara, szoninke, volof). Nyelvek: arab (hiv.), francia (hiv.), szudáni nyelvek, berber,

ful. Vallás: mohamedán (szunnita 99% – államvallás). Városi lakosság: 47%. Főváros: Nouakchott (*1986): 450000. Városok (*1986); Nouadhibou (Port Étienne) 24400; Zouérate 22000; Kaédi 20000. Államforma: köztársaság. Államfő: Mauja Uld Szid Ahmed Taja (1984. ápr. óta). Kormányfő: Szidi Mohamed Uld Bubakar (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: nov. 28.

Gazdaság: Pénznem: ouguiya (1993. máj.: 114,24 = 1 USD). GNP (1990): 987 M USD. GNP/fő (1990): 500 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 0,6%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 14. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 4,2. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 47%; ipar és kereskedelem 14%. Export (1990): 468 M USD. Főbb exportcikk: vasérc, hal, élő állat, gumi, só. Főbb exportpartnerek: Olaszország 26%, Franciaország 21%, Japán 20%. Import (1990): 248 M USD. Főbb importcikk: gép, jármű, élelmiszer, építőanyag. Főbb importpartnerek: Franciaország 29%, Spanyolország 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 652 km. Közúti hálózat (1983): 8900 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 15017; egyéb gépjármű: 2188. Főbb kikötők: Mouadhibou, Nouakchott.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 7,8.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 44; nők: 50 év. Születés (1991): 49,0‰.

Halálozás (1991): 19,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 94,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1217. Egy orvosra jutó lakosok: 10128.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 30%. Iskolakötelezettség: 6–14 éves korig.

Az 1960. nov. 28-án Franciaországtól függetlenné váló országban eleinte egypártrendszert vezetnek be, majd az 1978-as puccs után megszüntetik a pártokat, parlamentet. Az 1984-es puccsal Ahmed Taja ezredes jut hatalomra. A katonai tanács vezette ország 1989-ben határvitát folytat Szenegállal, kölcsönösen hazaküldik a vendégmunkásokat. Az 1991-es alkotmány bevezeti a többpártrendszert, meghirdeti az iszlám köztársaságot. 1992. jan.-ban Ahmed Taját általános választások erősítik meg hivatalában. Márc.-ban a parlamenti választásokon a republikánusok győznek.

MAURITIUS

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 2040 km², Magyarországnál kb. 46-szor kisebb. Fekvés: Szigetek az Indiai-óceánban, K-Afrika D-i részénél. Felszín: Mauritius: vulkanikus eredetű, trópusi erdőkkel borított sziget; a tengerparton síkság, a sziget belsejében fennsík és hegyvidék. A hozzá tartozó többi sziget: korallsziget. Legmagasabb pont: Piton de la Petite Rivière Noire (826 m).

Néesség: Lakosság (1990): 1074000. Életkor szerint: 0–14: 36,4%; 15–59: 57,2%; 60–: 6,4%.

Népsűrűség: 524/km². Etnikai csoportok: indiai származású 66%; kreol 29%; kínai 3%; fehér.

Nyelvek: angol (hiv.), kreol-francia, hindi, urdu, kínai. Vallások: hindu 52%, keresztény 26%, mohamedán 16%, protestáns 3%, buddhista 0,6%. Városi lakosság: 41%. Főváros: Port Louis (1989): 141870. Városok (1989): Beau Bassin-Rose Hill 94236; Quatre Bornes 67759; Curepipe 66704.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: Cassam Uteem (1992. júl. óta). Kormányfő: Aneerood Jugnauth (1982. jún. óta).

Gazdaság: Pénznem: rupee (mauritiusi rúpia) (1993. máj.: 16,66 = 1 USD). GNP (1990): 2,4 Mrd USD. GNP/fő (1990): 2250 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 0,6%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 8,7. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1987): 4,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 7%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 20%; ipar és kereskedelem 38%. Export (1990): 1,2 Mrd USD. Főbb exportcikk: cukor, textil, hal, tea. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 36%, Franciaország 23%. Egyesült Államok 10%. Import (1990): 1,6 M USD. Főbb importcikk: élelmiszer, energia, gép, berendezés. Főbb importpartnerek: Franciaország 12%, Egyesült Államok 12%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1989): 1701 km; ebből autópálya: 29 km. Gépjárművek (1990):

személygépkocsi: 29401; egyéb gépjármű: 14005. Fő kikötő: Port Louis. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 8,2; rádió: 4,2; telefon: 15. Napilap (1989): 75/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 66; nők: 74 év. Születés (1991): 19,0‰. Halálozás (1991): 6,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 20,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 364. Egy orvosra jutó lakosok: 1183.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 94%.

Az 1968. márc. 12-én Nagy-Britanniától függetlenné váló nemzetközösségi tagállam bérbe adja volt gyarmattartójának a Diego Garcia-szigetet, ahol amerikai támaszpont épül ki. A 80-as évek választásait a szocialista párt nyeri. Vezetője a kormány élén szövetkezik a baloldali Mauritiusi Militáns Mozgalommal. 1991-ben az ország felveszi a diplomáciai kapcsolatokat az addig támadott D-Afrikával. A parlament 1992. júl-ban új államfőt választ.

MEXIKÓ

Mexikói Egyesült Államok

Estados Unidos Mexicanos (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 1958201 km², Magyarországnál kb. 21-szer nagyobb. Fekvés: Közép-Amerika É-i részén. Szomszédai: Egyesült Államok (É), Guatemala, Belize (D). Felszín: Legnagyobb részét a Mexikói-fennsík képezi, amelyet K-en és Ny-on magas (2500–3000 m) hegyvonulat, D-en vulkáni hegyvidék vesz körül. A keskeny tengerparti síkság csak DK-en szélesedik alföldre. Legmagasabb pont: Citlaltépetl (Orizaba) (5700 m). Legjelentősebb folyók: Rio Bravo, Balsas, Panuco.

Legnagyobb tavak: Chapalai-tó, Infiernillo-víztároló.

Népeség: Lakosság (1990): 86161000. Életkor szerint: 0–14: 36,5%; 15–59: 57,8%; 60–: 5,7%.

Népsűrűség: 43/km². Etnikai csoportok: mesztic 55%; indián 29%; kreol, fehér. Nyelvek: spanyol (hiv.), indián nyelvjáráások. Vallások: r. kat. 93%, protestáns, zsidó. Városi lakosság: 73%. Főváros: Ciudad de Méjico (Mexikóváros) (1990): 13636127 (A). Városok (1990): Guadalajara 2846720 (A); Monterrey 2521697 (A); Puebla de Zaragoza 1054921.

Államforma: szövetségi köztársaság. Állam- és kormányfő: Carlos Salinas de Gortari (1988. dec. óta). Nemzeti ünnep: szept. 16.

Gazdaság: Pénznem: mexikói peso (1993. máj.: 3,12 = 1 USD). GDP (1991): 274,7 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 3326 USD. Gazdasági növekedés (1991): 3,7%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,4. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 27,8. Adósság/fő (1991): 1240 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1988): 0,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 22%. Munkanélküliség (1991): 2,6%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 26%; ipar 13%. Export (1991): 26,7 Mrd USD. Főbb exportcikk: iparcikk, kőolaj, gép, gyapot, kávé, élő állat, színesfém, textil, élelmiszer. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 74%, Kanada 5%, Japán 4%, Spanyol. 4%. Import (1991): 38 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, berendezés, közszükségleti cikk, gyógyszer, élelmiszer, ipari nyersanyag. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 71%, Japán 6%, Németo. 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 20306 km. Közúti hálózat (1990): 239235 km; ebből autópálya (1986): 1178 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 3242943; egyéb gépjármű: 2606190. Főbb kikötők: Coatzacoalcos, Tampico, Salina Cruz. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 6,6; RÁDIÓ: 5,1; telefon: 7,6. Napilap (1986): 142/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 68; nők: 76 év. Születés (1991): 29,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 29,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1298. Egy orvosra jutó lakosok: 600.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 88%. Iskolakötelezettség: 10 év.

Az 1821. szept. 28-án függetlenségét kikiáltó országban az 1917-es alkotmány elfogadása óta

országos szinten hagyományosan az intézményes Forradalmi Párt (PRI) kerül ki győztesen a választásokból. Luis Echeverría (1970–76), Lopez Portillo (1976–82) és Miguel de la Madrid (1982–88) elnöksége alatt az országban az olajnak köszönhetően rendkívüli gazdasági növekedés, egyúttal rendkívüli eladósodás következik be. Az elnököknek csak egy periódust engedélyező államban a legnagyobb ellenzéki párt, A PRI-től jobbra álló Nemzeti Akció Párt (PAN) csak a 80-as évek végétől tud megszerezni egy-egy kormányzói posztot. Eközben folyamatosan választási csalással vádolja a kormánypártot. Az 1986-os labdarugó-világbajnokság idejére lépi át az adósság a 100 milliárd dolláros határt. Az átütőmozgások, az adósságjegyek kereskedelme, alig segít, az 1990-es adósságtörlesztés – a világon először – is csak némileg, Carlos Salinas de Gortari gazdaságpolitikáját viszont áttörésként jellemzik. Beiktatásán Fidel Castro is megjelenik, de az elnök majd az észak-amerikai vámunió és szabadkereskedelmi szerződés (NAFTA) tárgyalásait kezdi el. Salinas 1991-ben szabadkereskedelmi szerződést köt Chilével, és 1992. aug.-ban aláírja az egyezményt az Egyesült Államokkal és Kanadával. A ratifikálás előtt Clinton elnök környezetvédelmi és szociális feltételeket akar előírni. 1992 második felében az államok többségében kormányzót és parlamentet választanak. A kormánypárti sikerek mellett több helyütt az ellenzék győz.

MIKRONÉZIA

Mikronéziai Szövetségi Államok

Federated States of Micronesia (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: 720,6 km². Fekvés: Szigetek (Kosrae, Pohnpei, Truk, Yap) a Csendes-óceán Ny-i részében.

Néesség: Lakosság (1990): 103000. Népsűrűség: 143/km². Etnikai csoportok: mikronéziai, fehér. Nyelvek: angol (hiv.), mikronéziai dialektusok. Vallások: r. kat., protestáns. Főváros: Kolonia (Pohnpei szigetén, 1980): 5550.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Bailey Olter (1991. máj. óta).

Gazdaság: Pénznem: dollar (amerikai dollár).

A II. világháborút követően amerikai gyámsági terület 1979 óta saját alkotmánya szerint él. Azóta választásokat tartanak a helyi parlamentbe. 1990-ben az ENSZ megszünteti az Egyesült Államok gyámsági jogait, 1991-ben felveszik a független államot a világszervezetbe. A választásokon győztes Bailey Olter az állam- és kormányfő.

MOLDOVA

Moldovai Köztársaság

Moldova (moldova nyelven)

Délkelet-Európa

Földrajz: Terület: 33700 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Szomszédai: Ukrajna (K, É, D). Románia (Ny). Legmagasabb pont: Kodri (469 m). Legjelentősebb folyók: Dnyeszter (Dnyeszter), Prut, Kogilnyik. Legnagyobb tó: Dubosszari-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 4362000. Népsűrűség: 129/km². Etnikai csoportok: moldovai román 64%; ukrán 14%; orosz 13%; gagauz 3,5%; bolgár. Vallások: gör. és r. kat., pravoszláv. Városi lakosság: 47%. Főváros: Kişinau (korábban Kisinyov) (1989): 665000. Városok (1989): Tiraszpól 182000; Belci 159000; Bender 130000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Mircea Snegur (1991. dec. óta). Kormányfő: Andrej Sangeli

(1992. márc. óta). Nemzeti ünnep: aug. 27.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 2135 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 1150 km. Közúti hálózat (1990): 20100 km; ebből burkolt: 14000 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 55300. Orvosok (1989): 17500.

1918-ban népszavazással Romániához csatlakozik az addig a cári Oroszországhoz tartozó terület.

1940-ben szovjet csapatok szállják meg. É-i és D-i része Ukrajnához kerül, a Dnyeszter keleti partján lévő területeket hozzá csatolják. 1990-ben a függetlenségi nyilatkozat után nő a feszültség a moldovánok és a gagauzok között. A gagauzok saját köztársaságot kiáltanak ki, külön választásokat tartanak. 1991-ben a volt szovjet köztársaság folyamatosan távol marad a FÁK tárgyalásaitól. A legfelsőbb tanács kinyilvánítja a függetlenséget, az elnökválasztásokon az egyetlen jelölt, Mircea Snegur győz. Romániát és a volt szovjet köztársaságokat is meglepi döntésével, hogy csatlakozik a FÁK-hoz. 1992 tavaszán a többségében oroszok és ukránok lakta Dnyeszter régióban harcok törnek ki. Féléves rendkívüli állapot után Snegur és Jelcin elnök, valamint a dnyeszteri vezető, Szmirnov megegyezik a rendezésben. Békefenntartó erők vonulnak fel a demilitarizált zónában, a régió saját maga dönthet sorsáról, ha a köztársaság változtat hovatartozásán. A romániai vezetőkkel folytatott tárgyalásokon lekerül a román–moldovai unió a napirendről.

MONACO

Monacói Hercegség

Principauté de Monaco (franciául)

Európa

Földrajz: Terület: 1,95 km², Magyarországnál kb. 48000-szer kisebb. Fekvés: A Földközi-tenger ÉNy-i partján. Szomszédja: Franciaország (Ny, É, K). Felszín: A francia Alpok D-i lábánál, a Riviérán; 3 egymásba épült városból áll. Legmagasabb pont: 65 m.

Néesség: Lakosság (1990): 29876. Életkor szerint: 0–14: 12,7%; 15–59: 56,3%; 60–: 31,0%.

Népsűrűség: 15231/km². Etnikai csoportok: francia 47%; olasz 17%; monacói (francia–olasz keverék) 16%. Nyelvek: francia (hiv.), olasz, angol. Vallások: r. kat. 90%, protestáns, zsidó.

Főváros: Monaco (1987): 1234. Város (1987): Monte-Carlo 13154.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: III. Rainier herceg (1949 óta). Kormányfő: Charles Ballerio (1991. ápr. óta). Nemzeti ünnep: nov. 19.

Gazdaság: Pénznem: franc (francia frank) (1993. máj.: 5,35 = 1 USD). GNP (1983): 2,2 Mrd USD.

GNP/fő (1989): 28000 USD. Export-import: Vámunió Franciaországgal.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 1,6 km. Közúti hálózat (1989): 50 km. Fő kikötő: La Condamine:

Hírközlés: tv (1984): 17000; telefon (1990): 26240. Napilap (1987): 420/1000 fő.

Egészségügy: Születés (1990): 7,0%. Halálozás (1991): 7,0%. Népeségnövekedés (1991): 0,0%.

Csecsemőhalandóság (1991): 8,0%. Kórházi ágyak (1990): 537. Orvosok (1990): 80.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 99%. Iskolakötelezettség: 10 év.

A történelmét 1297-ig visszavezető hercegségben 1949 óta uralkodó III. Rainier 1962-ben mond le isteni jogairól, de megtartja az örökletes monarchia intézményét. A Franciaországgal kötött jószomszédtsági és adminisztratív segítségnyújtási szerződést 1963-ban új, hasonló egyezmény váltja fel, amely meghosszabbítja a vám- és pénzügyi uniót. Az 1988-as választásokon is a Nemzeti és Demokratikus Unió jut egyeduralgó helyzetbe. 1993-ban újabb választás esedékes.

MONGÓLIA

Mongol Népköztársaság
Bügd Najramdah Mongol Ard Uls (mongolul)
Kelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 1566500 km², Magyarországnál kb. 17-szer nagyobb. Fekvés: K-Ázsia középső részében. Szomszédai: Oroszország (É), Kína (D, K). Felszín: Ny-i részén 2000–4000 m magas hegységek homokos, sztyeppes, mocsaras, lefolyástalan medencéket zárnak közre. Ken 1000–2000 m magas fennsíkok, homok-, kő- és agyagsivatagokkal (a Góbi peremvidéke). Legmagasabb pont: Pik Hujtun (4653 m). Legjelentősebb folyók: Szelenga, Onon, Herlen. Legnagyobb tavak: Uvsz-tó, Hövszgül-tó, Har-Usz-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 2124000. Népsűrűség: 1,3/km². Etnikai csoportok: balha mongol 75%; burját mongol 5%; kazah 4%; orosz, kínai. Nyelvek: balha mongol (hiv.), kazah, orosz, kínai. Vallás: buddhista (lámaista) – egyetlen kolostor. Városi lakosság: 5,2%. Főváros: Ulánbátor (1989): 560000. Városok (1989): Darhan 87400; Erdenet 57100; Csojbalszan (1984): 23000.

Államforma: népköztársaság. **Államfő:** Punszalmagijn Ocsirbat (1990. szept. óta). **Kormányfő:** Puntzagijn Jasraj (1992. júl. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 11.

Gazdaság: Pénzmem: tugrik (1993. máj.: 50,57 = 1 USD). GNP (1988): 1,3 Mrd USD. GNP/fő (1988): 660 USD. Gazdasági növekedés (1991): –13%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1984): 11,5.

Fogyasztói árváltozások (1991): 130%. **Munkaerő-megosztás:** mezőgazdaság 52%; ipar 10%.

Export (1990): 661 M USD. Főbb exportcikkek: bányakincs, hús, bőr, élelmiszer, gyapjú, szőrme, élő állat. Fő exportpartner: Szovjetunió 78%. **Import (1990):** 924 M USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, jármű, iparcikk, gyógyszer, élelmiszer. Fő importpartner: Szovjetunió 77%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 1100 km. Közúti hálózat: 1500 km; ebből burkolt: 1185 km.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 18; rádió: 7,5; telefon: 36. Napilap (1989): 91/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 63; nők: 67 év. Születés (1991): 34,0‰.

Halálozás (1991): 8,0‰. **Néességnövekedés (1991):** 2,6%. **Csecsemőhalandóság: 49,0‰.** Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 85. Egy orvosra jutó lakosok: 367.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1985): 89%. Iskolakötelezettség: 7 év (a nagyobb településeken).

A korábbi kínai megye, majd orosz protektorátus 1921. júl. 11-e óta független, 1924-ben kihirdeti a népköztársaságot. A Szovjetunióhoz fűződő szoros szövetség évtizedei után 1986-ban Mihail Gorbacsov bejelenti, hogy csökkenteni fogják az országban állomásozó szovjet csapatok létszámát. 1990-től javul a korábban fagyos viszony Kínával. Ellenzéki tüntetők döntik le Sztálin szobrát. A Népi Forradalmi Párt új főtitkára, Punszalmagijn Ocsirbat vezetésével a kommunisták a parlamenti választásokon többséget szereznek. 1991-ben magas rangú kínai és amerikai vendégek járnak először Ulánbátorban. Eközben folyik a múlt tömeggyilkosságainak, így a lámák kiirtásának kivizsgálása. Az 1992. jún.-i választásokon a volt kommunistákat egyesítő Néppárt győz, de az ellenzék is 5 képviselői helyhez jut. 1993. márc.-ra az utolsó szovjet katona is elhagyja az országot.

MOZAMBIK

Mozambiki Köztársaság
República de Moçambique (portugálul)
Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 799380 km², Magyarországnál kb. 8,5-szer nagyobb. Fekvés: K-Afrika D-i részén, az Indiai-óceán partján. Szomszédai: Tanzánia (É), Malawi, Zambia, Zimbabwe (Ny), Dél-afrikai Köztársaság, Sváziföld (D). Felszín: széles parti síkság; É-on és ÉNy-on hegyvidék, délebbre fennsíkok. Legmagasabb pont: Monte Binga (436 m). Legjelentősebb folyók: Zambezi, Limpopo, Save. Legnagyobb tó: Malawi (Nyasza)-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 15784000. Életkor szerint: 0–14: 45,3%; 15–59: 50,6%; 60–: 4,1%.

Népsűrűség: 19/km². Etnikai csoportok: bantu 98% (ebből makua 37%, tonga 23%, sona 10%); portugál, indiai, keverék. Nyelvek: portugál (hiv.), bantu nyelvek, szuahéli. Vallások: törzsi vallású 60%, keresztény 18%, mohamedán 16%. Városi lakosság: 27%. Főváros: Maputo (*1986): 882814. Városok (*1986): Beira 269700; Nampula 1082533.

Államforma: köztársaság. Államfő: Joaquín Alberto Chissano (1986. okt. óta). Kormányfő: Mario Machungo (1986. aug. óta). Nemzeti ünnep: jún. 25.

Gazdaság: Pénznem: metical (1993. máj.: 2775,53 = 1 USD). GNP (1990): 1,2 Mrd USD. GNP/fő (1990): 80 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): –1,5%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 14,4. védelmi kiadások a költségvetés %-ában (1987): 8,4. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 85%; ipar és kereskedelem 9%. Export (1989): 90 M USD. Főbb exportcikk: kesudió, textil, tea, gyapot, cukor. Főbb exportpartnerek: Spanyolország 21%, Egyesült Államok 16%, Japán 15%. Import (1989): 764 M USD. Főbb importcikk: gép, jármű, textil, kőolaj, iparcikk. Főbb importpartnerek: Szovjetunió 12%, D-afrikai Közt. 11%, Olaszország 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 3131 km. Közúti hálózat (1984): 26000 km; ebből burkolt 5000 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 87000; egyéb gépjármű: 24000. Főbb kikötők: Maputo, Beira, Naçala. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 437; rádió: 31; telefon: 235. Napilap (1990): 3/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 46; nők: 49 év. Születés (1991): 46,0‰. Halálozás (1991): 17,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 134,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1227. Egy orvosra jutó lakosok: 43536.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 14%.

Portugália 1975. jún. 25-én ismeri el az ország függetlenségét. A függetlenségi harcot vezető Frelimo mozgalom 1977-ben az egyetlen politikai párttá, marxista-leninista mozgalommá alakul át. Az ország több tartományában tartós zavart okoznak a Renamo D-Afrikából is támogatott gerillái. A D-Afrikára utalt ország elnöke, Samora Machel 1984-ben megemeltámadási egyezményt ír alá a fajüldöző rendszerrel. Machel elnök és pártvezető 1986-ban repülőgép-szerencsétlenség áldozatává válik. Alberto Chissano, az addigi külügyminiszter lép örökébe. Helyreállnak a kapcsolatok a fejlett országokkal, 1990-ben a vezetés szakít a marxizmussal, többpártrendszert vezetnek be, eközben azonban nem vezetnek sikerre a Renamóval folytatott béketárgyalások, folynak a véres és igen sok áldozattal járó harcok. Megkezdődik a privatizáció, visszaadnak D-afrikai és portugál tulajdonokat. A Mozambiki Nemzeti Ellenállási Mozgalommal 1992. okt.-ben Rómában írnak alá békeszerződést, nemzetközi közvetítéssel. A Renamo vezetője, Alfonso Dhlakama eszerint ellenzéki politikai pártot alakít, szervezete leteszi a fegyvert. A demilitarizáció és a politikai élet átszervezése azonban a vártnál sokkal lassabban halad. Az ENSZ békefenntartói megpróbálják elkerülni, hogy az angolai polgárháborúhoz hasonló fejlemények következzenek be az országban.

MYANMARI UNIÓ

(korábban: Burma)

Myanmari Unió Köztársasága

Pyidaungsu Myanma Naingngandaw (burmaiul)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 676552 km², Magyarországnál kb. 7-szer nagyobb. Fekvés: D- és DK-Ázsia között, a Bengáli-öböl partján. Szomszédai: India, Banglades (Ny), Kína, Laosz, Thaiföld (K).

Felszín: É-on, K-en és Ny-on értékes erdővel borított, 3000–5000 m magas hegyvonulatok zárják körül az Irrawaddy alföldjét és a szavannás fennsíkot. Legmagasabb pont: Hkakabo Razi (5881 m).

Legjelentősebb folyók: Irrawaddy, Salween, Chindwin.

Népeség: Lakosság (1990): 41609000. Életkor szerint: 0–14: 41,2%; 15–59: 52,8%; 60–: 6,0%.

Népsűrűség: 59,7/km². Etnikai csoportok: burmai 75%; shan 9%; karen 7%; csin 2%; mon 2%; kacsin 1%; indiai 1%; kínai. Nyelvek: burmai (hiv.), angol, tamil, hindi, kínai, shan, karen. Vallások: buddhista 89%, keresztény 5%, mohamedán 4%, hindu 1,5%. Városi lakosság: 25%. Főváros: Rangoon (Rangun) (1985): 2458712. Városok (1985): Mandalay 532895; Bassein 336000; Henzada 284000.

Államforma: szocialista köztársaság. Állam- és kormányfő: Tan Shwe (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: jan. 4.

Gazdaság: Pénznem: kyat (1993. máj.: 6,03 = 1 USD). GDP (1990): 16,8 Mrd USD. GDP/fő (1990): 408 USD. Gazdasági növekedés (1990): 2,7%. Adósságszolgálat az export %-ában (1989): 30,4. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989): 3. Fogyasztói árváltozások (1990): 17,6. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 66%; ipar 12%. Export (1990): 322 M USD. Főbb exportcikkek: teak- és egyéb fa, rizs, nyersgumi, érc, élő állat, hal. Főbb exportpartnerek: DK-ázsiai országok 30%, Közös Piac 12%. Import (1990): 270 M USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, vegyipari termék, fogyasztási cikk. Fő importpartner: Japán 40%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 4621 km. Közúti hálózat (1988): 23253 km; ebből burkolt: 3923 km. Főbb kikötők: Rangun, Sittwe, Bassein. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 592; rádió: 13; telefon: 501. Napilap (1987): 14/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 53; nők: 56 év. Születés (1991): 32,0‰. Halálozás (1991): 13,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 99,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1498. Egy orvosra jutó lakosok: 3485.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 66%. Iskolakötelezettség: 4 év.

1948-ban Burma úgy válik el Nagy-Britanniából, hogy minden kedvezményes kapcsolatról lemond. 1974-től az ország egypártrendszerű szocialista köztársaság. A fegyveres gerillák a megközelíthetetlen területeken mindvégig fenntartják ellenőrzésüket, a kormánycsapatok csak 1987-től hódítanak vissza falvakat. A politikai életet uraló Burmai Szocialista Programpárt ellen 1989-től kezdődnek tüntetések. Az 1990-es választásokat az ellenzéki Demokratikus Liga nyeri. A rendszer vezetői nem tartják be ígéretüket, hogy átadják az irányítást a házi őrizetben tartott Aung San Su Ki asszonynak. Az ország Myanmari Unióra változtatja nevét. 1991-ben Aung San Su Ki Nobel-békedíjat kap, de fogságából nem utazhat el az átvételre. A rendszer erős embere, Maung Saw 1992. márc.-ban minden hatalomról lemond és jelöltjét nevezi ki utódául. A politikai foglyok többségét, így a korábbi kormányfőt, U Nut is szabadon engedik. 1993-tól hazatérhet a Bangladesbe menekült muzulmán kisebbség. A nemzetközi tiltakozás ellenére Aung San továbbra is őrizetben marad.

NAGY-BRITANNIA

Nagy-Britannia és Észak-Írország

Egyesült Királyság

United Kingdom of Great Britain
and Northern Ireland (angolul)

Európa

Földrajz: Terület: 242432 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer nagyobb. Fekvés: Ny-Európától ÉNy-ra. Felszín: A tagolt partvidékű sziget gerince a Pennine-hegység: É-on (Skócia) magasföld és hegyvidék; Ny-on (Wales) hegyvidék; D-en és K-en síkság. É-Írország: dombvidék. Legmagasabb pont: Ben Nevis (1343 m). Legjelentősebb folyók: Thames (Temze), Severn, Humber. Legnagyobb tó: Lough Neagh (Észak-Írország).

Népeség: Lakosság (1990): 57483000. Életkor szerint: 0–14: 19,2%; 15–59: 60,1%; 60–: 20,7%.

Népsűrűség: 235/km². Etnikai csoportok: angol 81,5%; skót 9,6%; ír 2,4%; indiai, pakisztáni 2%;

walesi 1,9%. nyelvek: angol (hiv.), walesi, gael (kelta). Vallások: protestáns 88,5%, r. kat. 10%, zsidó, mohamedán 1,5%. Városi lakosság: 89%. Főváros: London (1985): 6767500 (A). Városok (*1989): Manchester 2582400 (A); Birmingham 992500; Glasgow 695600.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Erzsébet királynő (1953 óta). Kormányfő: John Major (1990. nov. óta). Nemzeti ünnep: jún. második szombatja.

Gazdaság: Pénz: pound sterling (font) (1993. máj.: 0,63 = 1 USD). GDP (1991): 977,12 Mrd USD. GDP/fő (1991): 16964 USD. Gazdasági növekedés (1991): -2,4%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 4,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 6%. Munkanélküliség (1991): 9,7%. Munkaerőmegoszlás: mezőgazdaság 1,7%; ipar 26%. Export (1991): 185 Mrd USD. Főbb exportcikk: gép, berendezés, közlekedési eszköz, textil, konfekcióáru, vegyipari termék, kőolaj, közszükségleti cikk, élelmiszer. Főbb exportpartnerek: Németo. 14%, Francia. 11%, Egyesült Államok 11%, Hollandia 8%. Import (1991): 210 Mrd USD. Főbb importcikk: nyersanyag, gép, berendezés, élelmiszer, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Németo. 15%, Egyesült Államok 12%, Francia. 9%, Hollandia 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1991): 16488 km; ebből villamosított: 4883 km. Közúti hálózat (1991): 358034 km (burkolt); ebből autópálya (1991): 3213 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 19742000; egyéb gépjármű: 2844000. Főbb kikötők: London, Liverpool, Glasgow. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3; rádió: 1; telefon: 1,9. Napilap (1990): 338/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 79 év. Születés (1991): 14,0%. Halálozás (1991): 11,0%. Népeségnövekedés (1991): 0,3%. Csecsemőhalandóság (1991): 7,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 138. Egy orvosra jutó lakosok: 611.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 12 év.

Az évszázados hagyományú polgári demokrácia parlamenti „váltógazdaságában” 1979-ben Margaret Thatcher, a konzervatívok jelöltje győz. Az otthon és külföldön hamarosan „vaslady”-nek keresztelt kormányfő csökkenti az adókat, az inflációt, a brit közös piaci hozzájárulást. De a 3 millióra nőtt munkanélküliség csak a 80-as évek végétől kezd csökkenni. A liberális gazdaságpolitika eredményeképpen az ország gazdasága nő, az államháztartás rendbe jön, de régiók és tömegek szegényednek el. 1982-ben az argentin tábornokokkal szemben győz, akik megpróbálják el- vagy visszahódítani a Falkland, azaz Malvin-szigeteket a dél-amerikai partoknál. A 80-as évek választásait megnyeri, a brit történelemben párját ritkító ideig marad hatalmon. 1990-ben pozíciója látszólag egy új adó miatt inog meg, kénytelen lemondani. Utóda, John Major, az addigi pénzügyminiszter eltörli az ún. fejadót, amely politikai viharokat kavart. 1991-ben a hadsereg létszámának az évtized közepéig történő 30%-os csökkentését fogadja el a parlament. Fiatalok gyűjtogatnak több nagyvárosban, az IRA Észak-Írországból új terrorkampányt indít, miután Thatcher tárgyalni próbált velük. Az év folyamán több mint száz hald meg robbantások-támadások miatt. A Munkáspárt nagy reményekkel készül az 1992. ápr.-i alsóházi választásokra, de a konzervatívok negyedszer is megszerzik az abszolút többséget. A Konzervatív Párt 42,7%-ot, a Munkáspárt 34,7%-ot, a Liberális Demokrata Párt 18,1%-ot kap. A Munkáspárt új vezetője John Smith. Az anglikán egyház és új vezetője, George Carey hosszú vitát folytat a nők pappá szenteléséről. A nov.-i elfogadás után többen kilépnek az egyházból. A maastrichti szerződést az alsóház máj.-ban elfogadja, de a végső döntés 1993-ra toródik ki. Szept.-ben a font kilép az európai valutarendszerekből, ezzel komoly pénzügyi válság veszi kezdetét a kontinensen és a szigetországban. Nov.-ben leég a windsori kastély, dec.-ben Károly herceg, a trónörökös és felesége. Diana hercegnő bejelenti a válást, bár ezzel a trónöröklés valószínűleg nem változik. 1993-tól a királyi család is fizet adót. Az 1992. dec.-i edinburghi közös piaci csúcstalálkozón megerősítik az Európa Parlament székhelyét Strasbourgban, engednek a dél-európai tagországok segélykérelmének, zöld utat kap a szervezet a bővítési tárgyalásokra.

Függő, ill. társult területek

Man sziget

Isle of Man

Fekvés: Sziget az Ír-tengerben, Skócia és Írország között. Terület: 572 km². Néesség (1991): 69788. Angol, „manx” nyelvű csoport. Székhely: Douglas (1991): 22214. Gazdaság: GNP (*1985): 380 M USD. GNP/fő (*1985): 5910 USD. Főbb exportcikkek: ólom, vasérc, hal.

Csatorna-szigetek

Channel Islands

Fekvés: Szigetek a La Manche csatornában, Franciaország É-i partvidéke (Normandia) közelében. részei: Jersey, Guernsey és tartozékai: Alderney, Brechou, Great Sark, Little Sark, Herm, Jethou, Lihou. Terület: 194 km². Néesség (1990): 144000. Angol, francia, normandiai. Székhely: St. Helier 28135 (Jersey) és St. Peter Port 16303 (Guernsey). Gazdaság: GNP (1985): 1,35 Mrd USD. GNP/fő (1985): 10390. Főbb exportcikkek: zöldség, gyümölcs, virág.

A normann hódítás óta Angliához, majd Nagy-Britanniához tartozó szigetek gyakran kétnyelvűek, bár a francia mellett az angol a fontosabb. A brit uralkodó helyi megbízottja kormányoz, a helyi törvényeket is figyelembe véve. Man sziget külön megállapodást köt a Közös Piacal a szabadkereskedelem elismeréséről.

Brit Antarktiszti terület

British Antarctic Territory

Fekvés: Szigetek (Déli-Orkney, Déli-Shetland-szigetek) és félsziget (Palmer Föld, Graham Föld, Coats Föld) az Antarktiszon, a Falkland-szigetektől D-re. Terület: 1813000 km². Néesség: a kutatóállomások 300 főnyi személyzetén kívül lakatlan.

A terület 1962. márc.-ban kapta nevét, amikor a nemzetközi Antarktisz-szerződés miatt ezt a részt leválasztják a Falkland-szigetektől, amelyeket ki akarnak vonni a szerződés hatálya alól. A területen csak tudósok élnek, bennszülött lakosság nincs.

Brit Indiai-óceáni terület

British Indian Ocean Territory

Fekvés: 5 korallszigetből (Diego Garcia, Peros Banhos, Salomon, Eagle, Egmont) álló csoport az Indiai-óceán középső részében, a Maldyv- és a Seychelle-szigetek között. Terület: 60 km². Néesség: a haditengerészeti állományon kívül lakatlan.

A terület 1965-ben kapja nevét.

Kajmán-szigetek

Cayman Islands

Fekvés: Szigetek (Grand Cayman, Little Cayman, Cayman Brac) a Karib-tengerben, Jamaicától ÉNy-ra. Terület: 260 km². Néesség (*1990): 27980. Mulatt, fekete, fehér. Székhely: Georgetown (1989): 12921. GNP/fő (1990): 18000 USD. Főbb exportcikkek: teknősbéka, kagyló.

A Kolumbusz által felfedezett szigeteken 1670 óta Anglia az úr. Jamaica függetlenné válása után (1962) külön kormányzó kerül a szigetek élére.

Falkland-szigetek

Falkland Islands

Islas Malvinas (spanyolul)

Fekvés: kb. 200 kisebb a sziget az Atlanti-óceán D-i részében, D-Amerika D-i vége közelében, a

Magellán-szorostól K-re. Terület: 12173 km². Néesség (81991): 2121. Brit, argentin. Székhely: Stanley (1991): 1557. Főbb exportcikkek: gyapjú, bőr.

1764-ben a franciák, majd az angolok telepsznek le a szigeteken, de 1770-től spanyolok veszik át az irányítást. 1806-tól az argentinok kormányoznak. A britek 1832-ben koronagyarmatként foglalják el, melynek birtokáért 1982-ben brit–argentin háború tör ki. Az argentin tábornokok rendszere meghódítja a szigeteket, majd a britek szerzik vissza. 1992-ben indulnak meg a kétoldalú tárgyalások a rendezésért.

Anguilla

Fekvés: 1 nagyobb és több kisebb sziget, a Kis-Antillákhoz tartozó Szélcsendes-szigetcsoport tagjai a Karib-tengerben. Terület: 155 km². Néesség (*1989): 7019. Fekete, mulatt, fehér (ír). Székhely: The Valley: 2000. Gazdaság: GNP (1980): 10 M USD. GNP/fő (1980): 1539 USD. Főbb exportcikkek: foszfát, hal.

A 15. sz.-ban spanyolok által felfedezett szigeten a 17. sz.-tól angol telepesek élnek, akik 1969-től közvetlen londoni irányítás alá kerülnek. 1982 óta helyi törvénykezés működik, de a kormányzót Londonban nevezik ki.

Bermuda

Fekvés: 150 (ebből 130 lakatlan) kisebb sziget az Atlanti-óceán Ny-i részében. Terület: 53,3 km². Néesség (*1990): 59588 (az ott állomásozó katonaságon kívül). Székhely: Hamilton: 3000. Gazdaság: GNP/fő (1989): 21300 USD. Főbb exportcikkek: zöldség, gyümölcs, virág, fűtőanyag, gyógyszer.

A spanyolok által felfedezett sziget 1684-től tartozik a brit koronához. az 1968-as alkotmány szerint a helyi szervek mellett az uralkodó által kijelölt kormányzó irányít.

Gibraltár

Gibraltar

Fekvés: Fél-sziget Spanyolország D-i részén. Terület: 6,5 km². Néesség (*1990): 30861 (az ott állomásozó katonaság nélkül). Brit, portugál, máltai, spanyol. GNP/fő (1987): 4481 USD. Fő exportcikk: kőolajtermék.

Az Afrikából betörő mór hódítók vezetőjéről elnevezett szikla 1562-ben spanyol, 1704-ben angol tulajdonba kerül, amit az utrechti béke is szentesít 1713-ban. Franco kormányzata idején Spanyolország és Gibraltár viszonya megromlik, a határt szinte hermetikusan lezárják. Az 1967-es népszavazás a brit kormányzat mellett dönt. 1985-re megszűnnek a korábbi korlátozások, 1987 óta a repülőteret a spanyolok is használják.

Hongkong

Hong Kong

Fekvés: Sziget a Dél-kínai-tengerben, Kína partvidéke közvetlen közelében, a Kowloon-félszigettel, Stonecutters-szigettel, a szárazföld szomszédos partvidéki területeivel (New Territories) és 230 kisebb szigettel együtt. Terület: 1063,45 km². Néesség (*1990): 5800000. Kínai 98%; filippínó, indiai, amerikai, brit, maláj, ausztráliai, kanadai, portugál, japán. Városi lakosság: 94%. Gazdaság: GDP (1991): 81,2 Mrd USD. GDP/fő (1991): 13400 USD. Gazdasági növekedés (1991): 4,2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2,3. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 1,7. Adósság/fő (1991): 1852 USD. Fogyasztói árváltozások (1991): 12%. Munkanélküliség (1991): 1,9%. Export (1991): 98,2 Mrd USD. Főbb exportcikkek: textil, ruhanemű, óra, elektronikai, fémipari termék, érc, elektromos készülék. Főbb exportpartnerek: Kína 30%, Egyesült Államok 23%, Japán 5%, Németo. 5%. Import (1991): 100,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersanyag, félkész termék, gép, élelmiszer, közszükségleti cikk, energia. Főbb importpartnerek: Kína 37%, Japán 17%, Tajvan

9%, Egyesült Államok 7%. Közlekedés: Vasúti hálózat: 70,4 km. Fő kikötő: Kwai Chung. Hírközlés: Tv (1985): 1,31 M. Rádió (1985): 3,25 M. Telefon (1988): 2,9 M. Egészségügy: Kórházi ágyak (1990): 25286. Orvosok (1990): 6260 (+ 1532 fogorvos). Oktatás: Írni-olvasni tud: 90%. A terület a 19. sz.-i kínai–brit háborúk következtében kerül Nagy-Britannia tulajdonába. Kowloon É-i részével együtt a területet a britek 1898-ban 99 évre bérbe veszik Kínától. Az 1941–45-ös japán megszállást leszámítva azóta brit kormányzó irányítja a szigeteket. 1982-ben kínai–brit tárgyalások kezdődnek Hongkong jövőjéről, 1984-ben írnak alá megegyezést. Eszerint Kína 1997. júl. 1-jén visszacapja szuverenitását Hongkong (beleértve Hongkong szigetét, Kowloont és az Új Területeket) felett, ahol különleges irányítású régiót szervez: vagyis az elkövetkező 50 év folyamán nem változtatja meg az ottani társadalmi és gazdasági viszonyokat és az életmódot. A hongkongiak sérelmezik, hogy a tárgyalásokon nem lehetnek jelen, majd tömegesen vándorolnak el a területéről. A DK-ázsiai „tigris” gazdasága mégis tovább fejlődik, bár az 1987-es tőzsdekrach súlyosan megrázza Ázsia második legfontosabb pénzközpontját. 1988-tól szigorítják a Vietnamból érkező menekültek (boat people) letelepedését. Az 1989-es pekingi események miatt Hongkongban gyásznapot tartanak. Nagy-Britannia elutasítja a brit útlevelet a hongkongiaktól. Az 1991-es választásokon a demokratizálást sürgetők győznek a Peking-pártiakkal szemben. 1993 elején súlyos kínai bírálatok érik a terület kormányzóját, Chris Patten, aki demokratikus intézményeket akar bevezetni.

Montserrat

Fekvés: Sziget a Karib-tengerben, a Kis-Antillákhoz tartozó Szélcsendes-szigetcsoporthoz tagja. Terület: 106 km². Néesség (1986): 12000. Székhely: Plymouth: 3500. GNP/fő (1985): 3127 USD. Főbb exportcikkek: zöldség, gyümölcs, fűszer.

A Kolumbusz által felfedezett szigetet 1632-ből ír telepesek népesítik be. 1871 és 1956 között a Szélcsendes-szigetekkel együtt kormányozzák Londonból. Azóta önállóan irányítják, amit az 1960-as törvény is szentesít. 1971 óta adminisztrátor helyett kormányzó áll a sziget élén.

Pitcairn-szigetek

Pitcairn Islands

Fekvés: 4 sziget (Pitcairn; lakatlan: Henderson, Ducie, Oeno) a Csendes-óceán K-i részében, Francia Polinézia közelében. Terület: 38 km². Néesség (1990): 59. Székhely: Adamstown. Főbb exportcikkek: gyümölcs, zöldség.

Az 1767-es felfedezett lakatlan szigeten 1790-ben a Bounty nevű hajó 9 lázadója tahiti asszonyokkal telepszik meg. 1856-ra a 194 fős néesség túlságosan magas a helyi lehetőségekhez képest, a lakosok többségét a Norfolk-szigetekre szállítják. A sokáig Fidzsiről irányított sziget Fidzsi függetlensége óta Új-Zéland brit főmegbízottjának irányítása alá tartozik.

Szent Ilona

Saint Helena

Fekvés: Sziget az Atlanti-óceánban, a Baktérítő közelében, Afrikától Ny-ra. Terület: 121,7 km². Néesség (1988): 5564. Székhely: Jamestown (1985): 1535. Főbb exportcikkek: lenáru, gyümölcs, zöldség. Szent Ilonához tartozik: Ascension, Tritan da Cunha és 5 lakatlan sziget az Atlanti-óceánban.

A szigetet 1659-től a brit Kelet-indiai Társaság irányítja. 1834-től gyarmat. A kormányzó mellett néhány választott képviselő felügyeli a politikai és gazdasági életet.

Déli-Georgia és Déli-Sandwich-szigetek

South Georgia and South Sandwich Islands

Fekvés: Az Atlanti-óceán D-i részében, a Falkland-szigetektől DK-re. Déli-Georgia: Terület: 3753

km². Kis létszámú katonai helyőrség. Déli-Sandwich-szigetek: 337 km². Lakatlan. James Cook kapitány 1775-ben veszi birtokba szigeteket. Akkor a fókavadászat, majd egy évszázaddal később a bálnavadászat virágzik itt, egészen 1966-ig. Argentína 1982-ben övid időre elfoglalja a területet, majd a britek visszahódítják.

Turks- és Caicos-szigetek

Turks and Caicos Islands

Fekvés: 30 apró (lakatlan) és 6 nagyobb (Grand Caicos, Grand Turk, South Caicos, Middle Caicos, North Caicos, Providenciales) sziget a Bahama-szigetcsoport DK-i részén. Terület: 430 km².

Népesség (1990): 11696. Fekete, mulatt. Székhely: Grand Turk: 3720. Főbb exportcikkek: hal, rák, só.

Bár a franciák és a spanyolok is vetélkednek a szigetek birtoklásáért, 1766-ban a britek kerekednek felül. Többször egyesítik a Bahamákkal, Jamaicával, de 1973-tól külön gyarmati felügyelet alatt áll. Az 1976-os alkotmány szerint a kormányzó mellett helyi kormány és törvényhozás is működik.

Brit Virgin-szigetek

British Virgin Islands

Fekvés: 40 (ebből 15 lakott) sziget (Tortola, Virgin Gorda, Anegada, Jost Van Dyke) az Atlanti-óceán Ny-i részében, a Nagy-Antillák szigetcsoport K-i végén. Terület: 130 km². Népesség (1991): 16749. Fekete, mulatt. székhely: Road Town (1991): 6330. GNP/fő (1989): 10000 USD. Főbb exportcikkek: hal, zöldség, gyümölcs, élő állat.

Kolumbusz második amerikai utazásán, 1493-ban fedezi fel a szigeteket, ahol holland, majd brit telepesek is megjelennek. 1774-ben a britek adnak alkotmányt a helyieknek, 1834-ben megszüntetik a rabszolgaságot. 1977 óta a kormányzó mellett helyi kormány és törvényhozás működik.

NAMÍBIA

Namíbia Köztársaság

Republiek Namibia (afrikaans nyelven)

Republic of Namibia (angolul)

Republik Namibia (németül)

Dél-Afrika

Földrajz: Terület: 823144 km², Magyarországnál majdnem 9-szer nagyobb. Fekvés: D-Afrika Ny-i részén, az Atlanti-óceán partján. Szomszédai: Dél-afrikai Köztársaság (D), Botswana (K), Angola, Zambia (É). Felszín: Nagy része fennsík; Ny-on a partvidék mentén (Namib-) és K-en (Kalahári-) sivatag. Legmagasabb pont: Brandberg (2606 m). Legjelentősebb folyók: Orange, Okavango, Cunene.

Népesség: Lakosság (*1991): 1549000. Népsűrűség: 2/km². Etnikai csoportok: bantu (ovambo, kavango, herero, tswana) 71%; hottentotta (damara, nama) 13%; busman, keverék, búr. Nyelvek: afrikaans (hiv.), angol (hiv.), német (hiv.), bantu nyelvek. Vallások: keresztény 87%, törzsi vallású. Városi lakosság: 23%. Főváros: Windhoek (*1988): 120000. Városok (*1988): Tsumeb 17600; Swakopmund 13600; Keetmanshoop 10500.

Államforma: köztársaság. Államfő: Sam Nujoma (1990. márc. óta). Kormányfő: Hage Geingob (1990. márc. óta.) Nemzeti ünnep: márc. 21.

Gazdaság: Pénznem: rand (dél-afrikai) (1993. máj.: 3,16 = 1 USD). GDP (1991): 2 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1105 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,5. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 9. Adósság/fő (1991): 148 USD. Fogyasztói

árváltozások (1991): 11%. Export (1990): 980 M USD. Főbb exportcikkek: gyémánt, uránérc, réz, ólom, cink, élő állat, hal, szőrme. Főbb exportpartnerek: Svájc 32%, D-afrikai Közt. 20%. Import (1991): 928 M USD. Főbb importcikkek: iparcikk, élelmiszer, energia. Főbb importpartnerek: D-afrikai Közt. 73%, Németo. 11%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1991): 2382 km. Közúti hálózat (1991): 41815 km; ebből burkolt: 4572 km. Gépjárművek (1991): 132331. Főbb kikötők: Lüderitz, Walvis Bay. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv. 42; rádió: 5,8; telefon: 17.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 58; nők: 63 év. Születés (1991): 45,0‰.

Halálozás (1991): 10,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 72,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 166. Egy orvosra jutó lakosok: 4450.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): a fekete lakosság 16%-a.

A II. világháború óta megszálló D-afrikaiak 1978-ban választásokat szerveznek Namíbiában, de ezt az ENSZ nem ismeri el, a D-Ny-afrikai Felszabadítási Szervezet (SWAPO) pedig bojkottálja. A 80-as években a D-afrikai csapatok többször Namib területről törnek be Angolába. Angola és Namíbia jövője összekapcsolódik a nemzetközi tárgyalásokon. Az alapképlet: ha a kubaiak távoznak Angolából, a D-afrikaiak elhagyják Namíbiát. Az 1988-as egyezmény szerint Kuba 27 hónapon belül kivonja 50 ezer katonáját Angolából, D-Afrika 1989 végéig kivonul Namíbiából. A választásokon a SWAPO győz, de nem szerez abszolút többséget az ellenzéki, többnyire a fehéreket tömörítő Turnhalle Allianz-cal szemben. 1990-ben liberális alkotmányt fogadnak el, márc. 21-én kiáltják ki a függetlenséget. Feketék és fehérek jól együttműködnek egymással az új kormányban.

NAURU

Nauru Köztársaság

Naoero (naurui nyelven)

Republic of Nauru (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: 21,3 km², Magyarországnál kb. 4366-szor kisebb. Fekvés: Sziget a Csendes-óceán Ny-i részén, az Egyenlítő közelében. Felszín: A keskeny termékeny parti sávot kivéve foszfátból és korallmész-közből épült fel; nagy része síkság. Legmagasabb pont: 65 m. Legnagyobb tó: Buada-tó.

Népeség: Lakosság (1989): 9350. Népsűrűség: 439/km². Etnikai csoportok: naurui (polinéziai-melanéziai-mikronéziai keverék) 57%; egyéb polinéziai 26%; kínai, vietnami 9%; fehér 8%.

Nyelvek: naurui (hiv.), angol (hiv.). Vallások: protestáns 70%, r. kat. 30%. Főváros: Yaren.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Bernard Dowijogo (1989. dec. óta). Nemzeti ünnep: jan. 31.

Gazdaság: Pénznem: dollar (ausztrál dollár) (1993. máj.: 1,41 = 1 USD). GNP (1986): 160 M USD. GNP/fő (1985): 9091 USD. Export (1984): 93 M USD. Fő exportcikk: foszfát. Főbb exportpartnerek: Ausztrália, Új-Zéland, Japán, Nagy-Britannia. Import (1984): 14 M USD. Főbb importcikkek: bányászati felszerelés, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Ausztrália, Új-Zéland, Japán, Nagy-Britannia.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 5,2 m (ipari vasút). Közúti hálózat: 19 km. Fő kikötő: Yaren.

Hírközlés: Rádió (1985): 4000. Telefon (1989): 2000.

Egészségügy: Születés (1991): 19,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,4‰.

Csecsemőhalandóság (1991): 41,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 99%. Iskolakötelezettség: 6–16 éves korig.

Az 1968. jan. 31-én függetlenséget kapott ország azóta is szoros kapcsolatokat tart fenn volt gyámjaival, Ausztráliával, Új-Zélanddal és Nagy-Britanniával. A Nemzetközösséghez különleges kapcsolatok fűzik. A köztársaságban 18 tagú parlament működik, pártok nincsenek, törzsi

szervezetek látják el helyettük az érdekképviseletet.

NÉMETORSZÁG

Németországi Szövetségi Köztársaság
Bundesrepublik Deutschland (németül)

Európa

Földrajz: Terület. 356945 km², Magyarországnál majdnem 4-szer nagyobb. Fekvés: Európa középső részében. Szomszédai: Dánia (É), Hollandia, Belgium, Luxemburg, Franciaország (Ny), Svájc, Ausztria (D), Csehország (K). Felszín: É-on síkság (Germán-alföld); délebbre középhegység; a Duna völgyétől D-re a Sváb-Bajor medence és az Alpok áthúzódó vonulatai. Legmagasabb pont: Zugspitze (2963 m). Legjelentősebb folyók: Rhein (Rajna), Elbe (Elba), Oder (Odera). Legnagyobb tavak: Boden-tó, Müritz-tó, Schwerini-tó.

Néesség: Lakosság (1991): 79951000. Életkor szerint: 0–14: 14,7% 15–59: 64,7%; 60–: 20,6%.

Népsűrűség: 224/km². Etnikai csoportok: német 99%; szorb (vend), dán. Nyelv: német (hiv.), szorb, dán. Vallások: r. kat. 43%, protestáns 40%, mohamedán 3%. Városi lakosság: 84%. Főváros: Berlin (1991): 3443695; Bonn (a kormány székhelye) (1991): 292234. Városok (1991): Hamburg 1652363; München 1229026; Köln 953551.

Államforma: szövetségi köztársaság. Államfő: Richard von Weizsäcker (1984. júl. óta). Kormányfő: Helmut Kohl szövetségi kancellár (1982. okt. óta). Nemzeti ünnep: nincs.

Gazdaság: Pénzmem: Mark (DM) (1993. máj.: 1,58 = 1 USD). GDP (1991): 1640,5 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 26207 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,6%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (NSZ? 1989): 3,2. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,5%. Munkanélküliség (1990): 6,2%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 5%; ipar és kereskedelem 40%. Export (1990): 398 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gép, berendezés, közlekedési eszköz, vegyipari termék, textil, nyersvas, acél, gyógyszer, közszükségleti cikk. Főbb exportpartnerek: Francia. 13%, Olasz. 9%, Nagy-Britannia 8%, Hollandia 8%. Import (1990): 341 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, közlekedési eszköz, elektrotechnikai, vegyipari termék, textil, ruházati cikk, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Francia. 12%, Hollandia 10%, Olasz. 9%, Nagy-Britannia 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (NSZK, NDK együtt, 1990): 44330 km (+2795 km magántulajdonban); ebből villamosított: 15737 km. Közúti hálózat (NSZK, 1899): 173652 km (burkolt); ebből autópálya (1991): 8959 km; (NDK, 1988): 47203 km; ebből autópálya: 1855 km. Gépjárművek (NSZK, 1990): személygépkocsi: 35501800; egyéb gépjármű: 1795600; (NDK, 1988): személygépkocsi 3743554; egyéb gépjármű: 289616. Főbb kikötők: Hamburg, Bremen, Lübeck. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok (NSZK, 1989): tv: 2,6; rádió: 2,3; telefon: 1,5. Napilap (1987): 417/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 73; nők: 79 év. Születés: 11,0‰.

Halálozás 11,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 91. Egy orvosra jutó lakosok: 346.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 10 év.

A Német Szövetségi Köztársasághoz 1990. okt. 3-án csatlakozik a Német Demokratikus Köztársaság és a külön státusú területként nyilvántartott Ny-Berlin. Az 1949. szept. 21-én alakult Német Szövetségi Köztársaság csak az 1969-től kormányzó szociáldemokrata kancellár, Willy Brandt vezetésével renanzi keleti kapcsolatait. 1970-ben szovjet–NSZK, majd lengyel–NSZK egyezmény születik, amely elismeri Lengyelország Ny-i határát. 1972-ben a 2 német állam elismeri a másik szuverenitását. 1974–82 között Helmut Schmidt szociáldemokrata liberális kormányzata idején folytatódik a látványos gazdasági fellendülés. 1982-ben a liberális FDP a kereszténydemokratákkal és a keresztényszociálisokkal szövetkezik. Helmut Kohl kancellár választási győzelmével így áll fel a CDU–CSU–FDP koalíció. A szociáldemokraták hiába próbálják meg az 1983-as, 87-es és Hans-

Jochen Vogel vezetésével az 1990-es általános választásokon visszaszerezni a kormányzást. Az 1949. okt. 7-én megalakult Német Demokratikus Köztársaságot 1971-ig Walter Ulbricht, majd Erich Honecker vezeti. Az NSZK-val és így a Közös Piaccaal is különleges gazdasági kapcsolatokat fenntartó országban a 80-as években erőteljesen koncentrálnak a termelést, 129 kombinátban. 1961, a Fal megépítése után a 2 német állam közötti kapcsolatok visszaszorulnak. 1989-től lép fel az első nyíltan szervezkedő ellenzéki csoportosulás, az Új Fórum. Az okt.-i utcai zavargásokra a rendszer erőszakkal reagál, majd Honecker lemond. Egon Krenz pártfőtitkár, majd elnök, Hans Modrow a kormányfő. Nov. 9-én a kettéosztott Berlin 2 része között megindul a forgalom, megkezdődik a Fal lebontása. Az 1990-es első és utolsó szabad keletnémet választásokon a kereszténydemokraták győznek. Lothar de Maizière kormánya fogadja el a valutauniót, majd a csatlakozást az NSZK-hoz. Ny-Berlin a II. világháború után négyhatalmi megszállás alá kerül, majd önálló város, amely az NSZK tartománya, de formálisan nem kormányozható Bonnól. Az 1972 után érvényben lévő négyoldalú megállapodás szerint Ny-Berlin alkotmányjogilag nem tartozik az NSZK-hoz, de az Egyesült Államok, a Szovjetunió, Nagy-Britannia és Franciaország elismeri, hogy a várost szoros szálak fűzik a szövetségi köztársasághoz. 1990-től az újra egyesülő városba több vezető cég teszi át székhelyét. A CDU szerez többséget a választásokon, Eberhard Diepgen főpolgármester a 28 éven át egymástól elzárt városrészeket és mentalitásokat egyesíti.

Az első össznémet választásokon 1990-ben a CDU-CSU az 5 új tartományban is többségbe kerül. Az össznémet parlament a Reichstag épületében tartja nyitó ülését. Az 1991-ben negyedszer is újraválasztott Kohl kancellár kormányában 3 volt keletnémet politikus is helyet kap. Miközben a volt NDK-ban növekednek a megélhetési gondok, erősödik a szélsőjobboldali mozgalom. Az állástalanok száma átlépi az egymilliós határt, ez 12%-nak felel meg. Az arány 1992-ben 14%-ra emelkedik, tetőzik. Az év folyamán 17 ember hal meg szélsőjobbos lincselések, gyújtogatások miatt. Az aug.-i rostocki összecsapások negatív jelképpé válnak. A keletnémet gazdaság eközben túljut a mélyponton, 1993-ra 7%-os növekedést jósolnak. Többször is százazrek tüntetnek szerte az országban az erőszak ellen. A parlament döntése szerint Berlin az ország fővárosa, a politikai intézmények lassan elkezdik a költözködés évtizedes folyamatát. Németország vezeti a nemzetközi elismeréseket a volt szovjet és volt jugoszláv köztársaságok esetében. Genscher külügyminiszter 1992. ápr.-i lemondása az európai egységesülésben is egy fejezet végét jelenti. Máj.-ban Magyarországgal, majd Cseh-Szlovákiával aláírt partneri szerződést ratifikál a Bundestag. A júl.-i müncheni világgazdasági csúcson K-Európa az egyik fő téma. Német hajók engedélyt kapnak az ENSZ-szankciók betartatására a szerbekkel szemben. 1993. ápr.-tól a német repülőterek amerikai használata után német pilóták is részt vesznek a felderítő repülésekben, a boszniai repülési tilalom ellenőrzésében. A boszniai menekültek áradatát az ország 1992-ben még részben be tudja fogadni, 1993-tól azonban korlátozásokat vezetnek be. A szociáldemokraták is elfogadják a menekültügyi törvényhozás változtatásának szükségességét. Jelentős megszorításokat vezetnek be. A még 1991-ben elfogadott átvilágítási törvény szerint megnyílnak a volt belügyes alkalmazottak dossziéi, a legtöbb esetet lezárják – mintegy 10%-os az elbocsátások aránya tanárok, újságírók, igazságügyi szervek esetében –, de néhány vezető – pl. a brandenburgi kormányfő – ügyében a vizsgálat folyik. Az 1991-ben elkezdett perek a Fal menti gyilkosságok ügyében 1993 elejére befejeződnek, a kiskatonák néhány éves börtönbüntetést kapnak. Erich Honecker 1992. júl.-ban tér vissza a moszkvai chilei követségről, ahová 15 hónappal korábban menekült. 1993 elején betegségére való tekintettel a hatóságok nem folytatják az ellene indított pert, engedélyezik távozását Chilébe. Márc.-ban a politikai élet vezetői megállapodnak az ún. szolidaritási paktumban, miszerint az évezredfordulóig évente 100 milliárd márkát kap a volt NDK. A még mindig magas kamatok miatt a német márka továbbra is tartja erős árfolyamát a főbb valutákkal szemben. A nyugati tartományokban kezdődő stagnálás azonban több évtizedes növekedésnek vet véget.

NEPÁL

Nepáli Királyság

Sri Nepala Sarkar (nepáli nyelven)

Dél-Ázsia

Földrajz: Terület: 140797 km², Magyarországnál valamivel nagyobb. Fekvés: A Himalája hegyláncai között. Szomszédai: Kína (É), India (D). Felszín: É-i részén a Himalája 6000–7000 m magas vonulatai között medencék; D-en a Himalája elővidékét alkotó, őserdővel borított dombvidék. Legmagasabb pont: Csomolungma (Mount Everest, 8848 m). Legjelentősebb folyók: Karnali, Narayani.

Néesség: Lakosság (1990): 19096000. Életkor szerint: 0–14: 42,2%; 15–59: 52,9%; 60–: 4,9%.

Népsűrűség: 125/km². Etnikai csoportok: nepáli (tamang, gurung, nevar, thakali, magar, sunwar stb.), tibeti (sherpa), indonepáli (Brahman, kshatriya). nyelvek: nepáli (hiv.), bihári, nevari, tibeti dialektusok. Vallások: hindu 90%, buddhista 5%, mohamedán 3%. Városi lakosság: 10%. Főváros: Katmandu (1981): 235160. Városok (1981): Moráng (Biratnagar) 93544; Pátan (Lalitpur) 79875; Bhádgáon (Bhaktapur) 48472.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: Birendra Bir Bikram Sáh Deva király (1972 óta).

Kormányfő: Girja Prasad Koirala (1991. máj. óta). Nemzeti ünnep: dec. 28.

Gazdaság: Pénznem: rupee (nepáli rúpia) (1993. máj.: 46,52 = 1 USD). GNP (1990): 3,2 Mrd USD. GNP/fő (1990): 170 USD. Gazdasági növekedés (1990): 3,6%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 18,2. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 2. Fogyasztói árváltozások (1991): 10,5%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 91%. Export (1991): 274 M USD. Főbb exportcikkek: gyapjúszőnyeg, ruhanemű, bőr, fa, rizs, juta, fűszer, gyógynövény. Fő exportpartner: India 38%, közös piaci országok. Import (1991): 757 M USD. Főbb importcikkek: gép, közszükségleti cikk, vegyipari termék, élelmiszer, élő állat, energia, nyersanyag, iparcikk. Fő importpartnerek: India 47%, Japán 25%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 54 km. Közúti hálózat: 2082 km. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 8,5; telefon: 415.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 50; nők: 49 év. Születés (1991): 40,0‰.

Halálozás (1991): 15‰. Népeség-növekedés (1991): 2,4‰. Csecsemőhalandóság (1991): 98,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 4234. Egy orvosra jutó lakosok: 20737.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 29%. Iskolakötelezettség: 3 év.

Az 1768-ban alapított egyesült királyságban 1951-ben alkotmányos monarchiát vezetnek be, amelyet 1962 óta hindu alkotmányos monarchiának neveznek. A király 1982-ben, 22 éves szünet után engedélyezi a parlamenti választásokat, bár a képviselők ötödét ő választja. 1990-ben zavargások kezdődnek. A kormányfő lemond, a király jóváhagyja a pártok működését. Átmeneti kormány dolgozza ki az új alkotmányt, amely 5 évenként parlamenti választásokat helyez kilátásba. 1991-ben, az első szabad voksoláson a Kongresszus Párt abszolút többséget szerez, de a kommunista párt is befolyáshoz jut. Az új kormányfő a Kongresszus Párt tagja.

NICARAGUA

Nicaraguai Köztársaság

República de Nicaragua (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 130682 km², Magyarországnak kb. 1,5-szerese. Szomszédai: Honduras (É), Costa Rica (D). Felszín: Ny-on hegyvidék, ma is működő vulkánokkal; középső része fennsík; a K-i partszakasz lagúnás, őserdővel borított vidék. Legmagasabb pont: Isabella-hegység (2438 m).

Legjelentősebb folyók: San Juan, Coco, Rio Grande. **Legnagyobb tavak:** Nicaragua-tó, Managua-tó. **Népeség:** Lakosság (*1990): 3853000. **Életkor szerint:** 0–14: 45,8%; 15–59: 49,9%; 60–: 4,3%. **Népsűrűség:** 31/km². **Etnikai csoportok:** mesztic 60%; fekete, mulatt, zambo 15%; fehér 14%; indián 4%. **Nyelvek:** spanyol (hiv.), angol. **Vallások:** r. kat. 88,5, protestáns 3%, zsidó. **Városi lakosság:** 60%. **Főváros:** Managua (1985): 682111. **Városok (1985):** León 100982; Granada 88636; Masaya 74946.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** Violeta Chamorro (1990. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 19., szept. 15.

Gazdaság: Pénznem: córdoba (1993. máj.: 6,11 = 1 USD). **GDP (1991):** 1,1 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 204 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** –1,0%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 9. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 25. **Adósság/fő (1990):** 2536 USD. **Védelmi kiadások a GNP %-ában (1985):** 16,8. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 2400%. **Munkanélküliség (1990):** 40%. **Munkerő-megoszlás:** mezőgazdaság 44%; ipar 13%. **export (1990):** 379 M USD. **Főbb exportcikkek:** kávé, hús, gyapot, fa, cukor, banán, érc. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 20%, közös piaci országok 19%. **Import (1990):** 750 M USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, kőolaj, jármű, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Dél-amerikai országok 30%, Egyesült Államok 20%, közös piaci országok 20%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 334 km. **Közúti hálózat (1988):** 14997 km; ebből burkolt: 4000 km. **Gépjárművek (1986):** személygépkocsi: 46200; egyéb gépjármű: 30000. **Főbb kikötők:** Corinto, San Juan del Sur, Puerto Cabezas. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 108; rádió: 4,3; telefon: 77. **Napilap (1989):** 62/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 61; nők: 65 év. **Születés (1991):** 37,0‰. **Halálozás (1991):** 8,0‰. **Népeségnövekedés (1991):** 2,9‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 60,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 761. **Egy orvosra jutó lakosok:** 1678.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 57%. **Iskolakötelezettség:** 11 év.

Az 1838. ápr. 30-án függetlenné váló ország a Somoza család 46 éves diktatúrája után 1979-ben a baloldali szandinisták vezetése alá kerül. 17 éves harc után kormányzó junta veszi át az irányítást. Az 1984-es választásokat Daniel Ortega a szandinisták jelöltje nyeri, ekkortól elnökként vezet. A Szandinista Nemzeti Felszabadítási Front ellen főleg Hondurából támadnak a kontrák 1981-től, akik növekvő amerikai támogatást kapnak. A háborús körülmények között a belső ellenzék a szandinisták erősen ellenőrzik. 1988-ban tüzszünet, 1989-ben béke jön létre, amit megkönnyít a közép-amerikai csúcsertekezlet. Az 1990-es választásokat az ellenzéki napilap vezetője, Violeta Chamorro nyeri. Védelmi miniszterként beveszi kormányába a szandinista Humberto Ortégát is. A kontrák leteszik a fegyvert, de a szandinista befolyást támadva 1992-től újra kisebb csetepatékról érkeznek hírek. A nemzetközi segítség nem érkezik a várt méretekben. Feszültséget teremt emellett az is, hogy az elnök családjának egyik miniszter tagját jelentős sikkasztásban találják bűnösnek.

NIGER

Nigeri Köztársaság

République de Niger (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 1267000 km², Magyarországnál több mint 13-szor nagyobb. **Fekvés:** Ny-Afrika középső részében. **Szomszédai:** Líbia, Algéria (É), Mali, Burkina Faso (Ny), Benin, Nigéria (D), Csád (K). **Felszín:** Kéharmada sivatag (Szahara), melyet az Ad'r-hegység 2 részre oszt; D-en sztyepp- és szavannaövezet. **Legmagasabb ont:** Mt. Gréboun (2310 m). **Legjelentősebb folyó:** Niger. **Legnagyobb tó:** Csád-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 7666000. **Életkor szerint:** 0–14: 46,7%; 15–59: 48,5%; 60–: 4,8%.

Népsűrűség: 6/km². Etnikai csoportok: haussza 54%; dzserma, szongai 23%; fulani 10%; beriberimanga 9%; tuareg 3%. Nyelvek: francia (hiv.), haussza, szongai, fulani, arab. Vallások: mohamedán (szunnita) 83%, törzsi vallású 10%, keresztény. városi lakosság: 20%. főváros: Niamey (1988): 398265. Városok (1988): Zinder 120000. Maradi 113000; Tahoua 51600.

Államforma: köztársaság. Államfő: Mahaname Ousmane (1993. márc. óta). Kormányfő: Amadou Cheiffou (1991. okt. óta). Nemzeti ünnep: dec. 18.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (1990): 2,36 Mrd USD. GNP/fő (1990): 310 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): –1,3%.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 24. védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 0,8.

Fogyasztói árváltozások (1991): –7,8%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 90%. Export (1990): 435 M USD. Főbb exportcikkek: bányakincs, uránkoncentrátum, élő állat, földimogyoró, zöldség. Főbb exportpartnerek: Franciaország. 36%, Nigéria 11%. Import (1990): 230 M USD. Főbb importcikkek: jármű, energia, gép, élelmiszer. Főbb importpartnerek: közös piaci országok 54%, Nigéria 28%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1987): 19000 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 9000; egyéb gépjármű: 21000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 301; rádió: 19; telefon: 563. Napilap (1990): 1/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 49; nők: 53 év. Születés (1991): 49,0‰.

Halálozás (1991): 17,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 129,0‰.

Kórházi ágyak (1982): 2 kórház (+36 eü. központ). Egy orvosra jutó lakosok: 38770.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 28%. Iskolakötelezettség: 8 év.

Francia Ny-Afrika 1960. aug. 3-a óta független egykori részét az 1974-es puccs után Seyni Kountché alezredes vezeti elnökként. A pártokat betiltja. 1987-től Ali Saibou tábornok veszi át a vezetést, aki 1991-ben engedélyezi a pártok működését, visszaállítja az alkotmányt, felelősséget vállal a parlament előtt. Az 1933. febr.-i választásokon a 9 párt összefogásából született Változás Erőinek Szövetsége abszolút többséget nyer. A korábbi állampárt ellenzékbe szorul. Az új elnök a szociáldemokraták soraiból kerül ki.

NIGÉRIA

Nigériai Szövetségi Köztársaság

Federal Republic of Nigeria (angolul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 923768 km², Magyarországnál majdnem 10-szer nagyobb. Fekvés: Ny-Afrika D-i partvidékén. Szomszédai: Benin (Ny), Niger (É), Csád, Kamerun (K). Felszín: A 200–300 km széles parti síkságot (a Guineai-öböl mentén) és a Niger mocsaras deltáját fennsík választja el a Csád-tó medencéjének szavannás síkságától. Legmagasabb pont: Dimlang (2042 m). Legjelentősebb folyók: Niger, Benue. Legnagyobb tó: Csád-tó.

Népeség: Lakosság (1991): 88500000. Népsűrűség: 96/km². Etnikai csoportok: joruba 21%; haussza 21%; ibo 18%; bibio, tiv, fulbe, kanuri, tuareg; fehér. Nyelvek: angol (hiv.), szudáni és bantu nyelvek (ibo, joruba, ful, haussza, bini, ijav, nupe). Vallások: mohamedán 48%, r. kat. 17%, protestáns 17%, törzsi vallású 18%. Városi lakosság: 35%. Főváros: Lagos (*1984): 1125000. Városok (*1983): Ibadan 1060000; Ogbomosho 590600; Kano 545000.

Államforma: szövetségi köztársaság. Államfő: Ibrahim Babangida (1985. aug. óta). Kormányfő: Ernest Shonekan (1993. ápr. óta). Nemzeti ünnep: okt. 1.

Gazdaság: Pénznem: naira (1993. máj.: 21,08 = 1 USD). GDP (1991): 27,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 240 USD. Gazdasági növekedés (1991): 5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 11. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 22. Adósság/fő (1991): 287 USD. Védelmi kiadások a

költségvetés %-ában (1987): 1. Fogyasztói árváltozások (1991): 18%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 54%; ipar és kereskedelem 19%. Export (1990): 13,6 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, kőolajtermék, kakaó, földimogyoró, pálmaolaj, nióbbiumérc. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 46%, Spanyolo. 10%, NSZK 9%, Franciaio. 5%. Import (1990): 5,69 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, közlekedési eszköz, élelmiszer, vegyipari termék, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 16%, NSZK 14%, Franciaio. 10%, Egyesült Államok 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 3505 km. Közúti hálózat (1980): 108000 km. Gépjárművek (1981): személygépkocsi: 262000; egyéb gépjármű: 90000. Főbb kikötők: Port Harcourt, Lagos, Warri. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 21; rádió: 12; telefon: 240. Napilap (1990): 12/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 48; nők: 50 év. Születés (1991): 36,0‰. Halálozás (1991): 17,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 118,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1142. Egy orvosra jutó lakosok: 6900.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 51%. Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

A több brit protektorátusból és gyarmati területből egyesült független Nigériát 1960. okt. 1-jén kiáltják ki. A Nemzetközösség tagállamában 1967–70-ben a Biafra körüli szeparatista harcokban 1 millióan esnek el. A katonai kabinetek sorában csak az 1979–83-as időszak kivétel, ám Shehu Shagari kormányát is puccs buktatja meg a csökkenő olajbevételek miatti szociális nyugtalanságok láttán. Mohamed Buhari vezérezredes minden hatalmat egy kézben összpontosító vezetésének Ibrahim Babangida vezérőrnagy vet véget, 1985-ben. Katonai kormányzótanács irányít, több puccskísérletet hiúsítanak meg. Az 1992-re beígért szabad választások a keresztények és a muzulmánok összeütközései, a több mint 100 halálos áldozat miatt kitolódnak. Az elnök 1993. ápr.-ban átmeneti kormányt iktat be az addigi katonai tanács helyére. A többfordulós választás jún.-ra hozhat eredményt, a polgári kormányzatot aug.-ra ígérik.

NORVÉGIA

Norvég királyság

Kongeriket Norge (norvégül)

Európa

Földrajz: Terület: 323878 km², Magyarországnál kb. 3,5-szer nagyobb. Fekvés: É-európában, a Skandináv-félsziget Ny-i részén. Szomszédai: Svédország, Finnország, Oroszország (K). Felszín: Egész területén a Skandináv-hegység vonulatai és fennsíkjai. Partvidéke fjordokkal és sziklaszigetekkel tagolt. Legmagasabb pont: Galahöpig (2469 m). Legjelentősebb folyó: Glomma. Legnagyobb tavak: Fernund, Mjrsa, Rjssvatnet.

Népeség: Lakosság (1990): 4242000. Életkor szerint: 0–14: 19,0%; 15–59: 59,9%; 60–: 21,1%.

Népsűrűség: 13/km². Etnikai csoportok: norvég 99%; lapp, finn. Nyelvek: norvég (bokml és nynorsk.). Vallások: protestáns 98%, r. kat. Városi lakosság: 75%. főváros: Oslo (1990): 458364.

Városok (1990): Bergen 211826; Trondheim 137345; Stavanger 97570.

Államforma: örökletes monarchia. Államfő: V. Harald (1991. jan. óta). Kormányfő: Gro Harlem Brundtland (1990. okt. óta). Nemzeti ünnep: máj. 17.

Gazdaság: Pénz: krone (norvég korona) (1993. máj.: 6,71 = 1 USD). GDP (1991): 105,9 Mrd USD. GDP/fő (1991): 24939 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 3,2. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,4%. Munkanélküliség (1992): 7,2%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 7%; ipar és kereskedelem 47%. Export (1991): 34 M USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, földgáz, fém, gép, közlekedési eszköz, hal, vas, acél. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 27%; Németo. 11%, Svédo. 10%. Import (1991): 25,5 M USD. Főbb importcikkek:

gép, berendezés, jármű, élelmiszer, ruhanemű, vas, acél. Főbb importpartnerek: Svédo. 16%, Németo. 14%, Nagy-Britannia 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 4044 km; ebből villamosított: 2442 km. Közúti hálózat (1991): 88800 km; ebből burkolt: 62101 km. Gépjárművek (1991): személygépkocsi: 1612674; egyéb gépjármű: 329521. Főbb kikötők: Bergen, Stavanger, Oslo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,9; rádió 1,3; telefon: 1,6. Napilap (1990): 510/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 74; nők: 81 év. Születés (1991): 14,0‰. Halálozás (1991): 11,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 7,1‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 184. Egy orvosra jutó lakosok: 327.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 9 év.

Az 1905. okt. 26-a óta független királyságban 1957-től az alkotmány figyelembevételével V. Olav, majd fia. V. Harald uralkodik. 1965-ben a Munkáspárt elveszíti 3 évtizeden át megtartott kormányzati többségét, azután többször a konzervatívok győznek a választásokon. A király 1986-ban ad kormányalakítási megbízást. Brundtland asszonynak, kinek kisebbségi kabinetjében a posztok felét nők kapják. A kormányfő nemzetközi elismerést vív ki környezetvédelmi jelentésével. Az 1989-es választások után néhány hónappal kénytelen lemondani. A konzervatív Jan Syse vezette kormány azonban csak 1 évig marad hatalmon. Ezután újra Brundtland asszony kormányoz. A norvég koronát az ECU árfolyamához kapcsolja. 1991-ben meghal a király, fia lép örökébe. A konzervatívok élére Kaci Kullman Five áll, így mindhárom nagy pártot nő irányítja. 1993-ban az ország a közös piaci csatlakozásról kezd tárgyalásokat.

Függő, ill. társult területek

Spitzbergák

Svalbard

Fekvés: Több mint 1000 szigetből álló csoport a Jeges-tengerben, Norvégiától É-ra. Terület: 62700 km²; 60%-át jég borítja. Népeség (1990): 1125 norvég; 2407 szovjet és 12 lengyel szénbányász. Székhely: Longyearbyen: 1000. Fő exportcikk: szén.

Az 1194-ben norvégok által felfedezett sziget tulajdonáért a bálnavadászati lehetőségek miatt a 17. sz.-tól hollandok, britek, dánok és norvégok vetélkednek. Később a sziget szénkincse miatt folyik a küzdelem, mígnem 1920-ban párizsi nemzetközi szerződés ismeri el a norvég szuverenitást. A 70-es évektől fellendül az olajkutatás.

Jan Mayen

Fekvés: Vulkáni eredetű sziget a Grönlandi-tengerben, Izlandtól ÉK-re. Terület: 380 km².

Népeség: A rádióadó- és meteorológiai állomás személyzetén kívül lakatlan.

Az állítólag Henry Hudson által 1608-ban felfedezett sziget századokon át lakatlan marad, és csak a fókavadások keresik fel. 1930-tól törvény szentesíti a norvég tulajdonjogot.

Bouvet-sziget

Bouvetqya

Fekvés: Az Atlanti-óceán D-i részében, a Falkland-szigetek vonalában, azoktól K-re. Terület: 50 km². Népeség: A meteorológiai állomás személyzetén kívül lakatlan.

A francia Bouvet által 1739-ben felfedezett sziget hamarosan brit tulajdonba kerül, majd az 1930-as norvég törvénnyel cserél gazdát. A lakatlan szigeten 1977 óta Norvégia automata meteorológiai állomást működtet.

I. Péter-sziget

Peter I Űy

Fekvés: A Csendes-óceán DK-i részében, a déli sarkkör és az Antarktisz közelében. **Terület:** 180 km². **Lakatlan.**

A lakatlan szigetet 1821-ben fedezi fel Bellinghausen orosz tengernagy, de csak 1929-ben tűznek földjére lobogót: norvég zászlót. 1931 óta a sziget hivatalosan is norvég tulajdonban van.

Dronning Maud Föld

Dronning Maud Land

Fekvés: Az Antarktisz atlanti-óceáni részén. **Lakatlan.**

1939-ben a norvég kormány külbirtokká nyilvánítja a dél-atlanti „Maud királynő földjét”. Bár 1949 után több ország is részt vesz az antarktiszti terület felkutatásában, Norvégia 1957-ben megerősíti fennhatóságát.

NYUGAT-SZAHARA

Szaharai Demokratikus Arab Köztársaság

Al-Gumhuriya al-Arabiya as-Sahrawiya ad-dimuqratiya (arabul)

West Sahara (ENSZ-elnevezés)

Észak-Afrika

Földrajz: **Terület:** 266000 km², Magyarországnál majdnem 3-szor nagyobb. **Fekvés:** É-Afrika Ny-i partvidékén. **Szomszédai:** Mauritánia (D, K), Marokkó (É). **Felszín:** A partvidéki keskeny síkság K felé homokos, sziklás, sivatagi táblás vidékbe megy át. **Legmagasabb pont:** 823 m.

Néesség: **Lakosság (1988):** 169000. **Népsűrűség** <1/km². **Etnikai csoportok:** berber, berber–arab keverék, fehér. **Nyelvek:** arab (hiv.), spanyol. **Vallás:** mohamedán (szunnita). **Főváros:** El Alaiún (1982): 96784. **Városok (1982):** Dakhla 17822; as-Smara 17753.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Mohammed Abdel Aziz (1982. okt. óta). **Kormányfő:** Mahfoud Ali Beida (1990 óta).

Gazdaság: **Pénznem:** marokkói dirham (1993. máj.: 8,89 = 1 USD).

Közlekedés: **Közúti hálózat:** 6100 km; ebből burkolt: 500 km.

Franco halálakor (1975) Spanyolország, Marokkó és Mauritánia megegyezik a terület jövőjéről.

Eszerint 1976-tól Marokkó és Mauritánia közösen kormányozná a foszfátban gazdag országot. A spanyol kivonulás után Marokkó elfoglalja a területet. A Polisario felszabadítási szervezet 1979 óta küzd a hódítás ellen. 1988 óta Marokkó is keresi a megegyezést, a függetlenségről tartandó népszavazást azonban többször elhalasztják, utoljára 1993 őszére. 1992-től az ENSZ is szerepet vállal a rendezésben.

NYUGAT-SZAMOA

Nyugat-szamoai Független Állam

Independent State of Western Samoa (angolul)

Malotuto'atasi o Samoa i Sisifo (szamoai nyelven)

Óceánia

Földrajz: **Terület:** 2842 km², Magyarországnál kb. 33-szor kisebb. **Fekvés:** 2 nagyobb (Savai'i, Upolu) és több kisebb sziget a Csendes-óceán D-i részében. **Szomszédai:** Tonga (D), Amerikai Szamoa (K), Wallis és Futuna (Ny). **Felszín:** A vulkáni eredetű szigetek gerincét hegyvonulat alkotja; partvidékeit korallszirtek övezik. **Legmagasabb pont:** Mt. Silisili (1857 m).

Néesség: Lakosság (1990): 165000. Életkor szerint: 0–14: 50,4%; 15–59: 45,3%; 60–: 4,3%.
Népsűrűség: 56/km². Etnikai csoportok: szamoai (polinéz) 90%; keverék 9%; fehér, kínai. Nyelvek: angol (hiv.), szamoai (hiv.). Vallások: protestáns 75%, r.kat. 22%. Városi lakosság: 22%. Főváros: apia (1986): 32196.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Malietoa Tanumafili király (1962 óta).

Kormányfő: Tofilau Eti Alesana (1991. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** jún. 1.

Gazdaság: Pénznem: talá (1993. máj.: 2,56 = 1 USD). **GNP (1990):** 121 M USD. **GNP/fő (1990):** 730 USD. **Gazdasági növekedés (1980–90):** 2,2%. **Fogyasztói árváltozások (1990):** 16%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 67%. **Export (1990):** 8,3 M USD. **Főbb exportcikkek:** kopra, kókusz, fa. **Főbb exportpartnerek:** Új-Zéland 33%, Ausztrália 26%, Japán 10%, Egyesült Államok 10%.

Import (1990): 76 M USD. **Főbb importcikkek:** közlekedési eszköz, energia, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Új-Zéland 28%, Ausztrália 20%, Japán 13%, Egyesült Államok 5%.

Közlekedés: **Közúti hálózat (1987):** 2085 km; ebből burkolt: 799 km. **Gépjárművek (1989):** személygépkocsi: 2514; egyéb gépjármű: 3048. **Fő kikötő:** Apia. **hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 2,3; telefon: 23.

Egészségügy: **Születéskor várható élettartam (1991):** férfiak: 64; nők: 69 év. **Születés (1991):** 34,0‰. **Halálozás (1991):** 7,0‰. **Népeség-növekedés (1991):** 2,8‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 48,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 255. **Egy orvosra jutó lakosok:** 4103.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 90%.

A korábbi német protektorátust, majd ENSZ-gyámságot követően a szigetek 1962. jan. 1-j-e óta függetlenek. Az első független polinéziai állam 1970 óta a Nemzetközösség tagja, külpolitikai érdekeit Új-Zéland képviseli. Az államfő haláláig hivatalban marad, utána elnökválasztást tartanak majd. A 80-as évek közepe óta lassan fejlődnek ki a pártok. Az 1991-es első választásokon az Emberi Jogvédők Pártja nyer, a kormányfőt is ez a szervezet jelöli.

OLASZORSZÁG

Olasz Köztársaság

Repubblica Italiana (olaszul)

Európa

Földrajz: **Terület:** 301268 km², Magyarországnál több mint 3-szor nagyobb. **Fekvés:** D-Európában, az Appennini-félszigeten. **Szomszédai:** Franciaország (Ny), Svájc, Ausztria (É), Szlovénia (K).

Körülveszi San Marinót és a Vatikánt. **Felszín:** É-on az Alpok hegyláncai és a Pó alföldje; délebbre az Appennin-hegység vonulatai, a tenger felé nyitott medencékkel. **Középső és D-i részén** gyakori földrengés és vulkáni tevékenység. **Legmagasabb pont:** Mont Blanc (4807 m). **Legjelentősebb folyók:** Pó, Adige, Tevere. **Legnagyobb tavak:** Garda-tó, Comói-tó, Lago Maggiore.

Néesség: **Lakosság (1991):** 56400000. **Életkor szerint:** 0–14: 17,8%; 15–59: 62,8%; 60–: 19,4%.

Népsűrűség: 192/km². **Etnikai csoportok:** olasz 95%; szárd, rétoromán (friuli, ladin), dél-tiroli, provanszál, szlovén, albán, görög. **Nyelvek:** olasz (hiv.), német, francia, szlovén, albán, görög.

Vallás: r. kat. 99%. **Városi lakosság:** 69%. **Főváros:** Róma (1990): 2791354. **Városok (1990):** Milano (Milánó) 1432184; Napol (Nápoly) 1206013; Torino 991870.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Oscar Luigi Scalfaro (1992. jún. óta). **Kormányfő:** Carlo Ciampi (1993. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** jún. első vasárnapja.

Gazdaság: **Pénznem:** olasz líra (1993. máj.: 1492,99 = 1 USD). **GDP (1991):** 1100 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 20000 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 1,4%. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 2,2. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 6,3%. **Munkanélküliség (1991):** 10,9%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 10%; ipar és kereskedelem 32%. **Export (1991):** 168,5 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** gép, berendezés, textil, ruhanemű, elektromos készülék, jármű, bőr, vegyipari, fémipari

termék. Főbb exportpartnerek: Németo. 21%, Francia. 15%, Egyesült Államok 7%, Nagy-Britannia 7%. Import (1991): 182 Mrd USD. Főbb importcikkek: vegyipari termék, jármű, fém, kőolajtermék, elektromos készülék, gép, mezőgazdasági termék. Főbb importpartnerek: Németo. 21%, Francia. 14%, Egyesült Államok 6%, Nagy-Britannia 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 19595 km; ebből villamosított: 9799 km. Közúti hálózat (1988): 302403 km; ebből autópálya (1991): 6216 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 24,3 M; egyéb gépjármű: 2068775. Főbb kikötők: Genova, Trieste, Augusta. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,8; rádió: 3,9; telefon: 2,0. Napilap (1989): 142/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 75; nők: 82 év. Születés (1991): 11,0‰. Halálozás (1991): 10,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 135. Egy orvosra jutó lakosok: 233.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 98%. Iskolakötelezettség: 8 év.

Az 1946-ban kikiáltott köztársaságban minden évre átlagban több mint egy kormány jut, viszont mindvégig a kereszténydemokrácia (DC) tartja kezében a hatalmat. A 70-es években a Vörös Brigádok szélsőbalos terrorakciói okoznak gondot a társadalomnak. Az OKP, a kommunista párt „demokratikus egységkormányt” követel, amiről Aldo Moro kormányfő tárgyal is velük, ám a politikust 1978-ban elrabolják, majd meggyilkolják. A főleg a DC-t kompromittáló P-2-ügy, a szabadkőműves páholyok hatalmi osztozkodásának leleplezése után 1981-ben a köztársaságpartí Giovanni Spadolini alakítja meg az 1945 utáni első nem DC-vezetésű kormányt. 1983-ban a szocialista Bettino Craxi lesz kormányfő, 4 éven át, rekord időtartammal marad a kabinet élén és virágoztatja fel a gazdaságot. Francesco Cossiga, az 1985-től elnöklő kereszténydemokrata politikus előrehozott választásokat ír ki. Giovanni Gorla, majd Ciriaco de Mita kormányoz 1-1 évig. 1989-ben Giulio Andreotti lesz – immár 6. alkalommal – kormányfő. 1990-ben kezd átalakulni a politikai képlet: megjelenik, majd később egyre inkább előretör a Lombard Liga, amely először északi függetlenséget, majd autonómiát kér, emellett elveti a római bürokráciát. Szocialista és a Kommunista Párt is nevet változtat, ez utóbbi Baloldali Demokrata Pártra (PDS). Az albán menekülteket erőszakkal hazairányítják. Az államfő politikai reformokat sürget, saját pártjával, a DC-vel is vitába keveredik emiatt. Újabb politikai bomba a Gladio-ügy, amely az 50-es évek biztonságpolitikai manővereire vezethető vissza. Az elnök vizsgálatot kér maga ellen ebben az ügyben. 1992. máj.-ban Dél-Tirol kulturális autonómiát kap és szavaz meg magának. Az országos parlamenti választásokon a DC és a PDS szavazatokat veszít, Andreotti visszalép. Cossiga is idő előtt lemond. A választási bizottság csak hosszú viták után egyezik meg az új elnök, a kereszténydemokrata Oscar Luigi Scalfaro személyében. A szociáldemokrata Giuliano Amato a háború utáni 51. kormányt vezeti. A maffia a bűnüldözés több neves képviselőjét gyilkolja meg, közöttük Giovanni Falcone bírót és családját. Szept.-ben a líra kilép az európai monetáris együttműködésből, okt.-ben a parlament elfogadja a maastrichti szerződést. 1993. jan.-ban a jelentősen megerősített rendőrség és csendőrség letartóztatja Salvatore Riina-t, a maffia 23 éve keresett első számú vezetőjét. A vezetés megannyi tagja a politikai vesztegetési botrányok miatt kénytelen távozni: Craxi, Andreotti, Forlani triumvirátusa bíróság elé kerül, 4 miniszter lemond, a törvényhozók harmadának részvételét vizsgálják a pártok illegális pénzelési módszerei miatt. A Tangentopoli néven ismertté váló vesztegetési ügyek miatt 1000 közigazgatási vezető, 1500 vállalkozó ellen emelnek vádat 1 év alatt, 1993. ápr.-ig. Sokak szerint szinte forradalmi hangulat van az országban. A nagyszabású népszavazáson jelentős többség foglalt állást a változások mellett. 8 kérdésre 8 igen születik, így a szenátusban bevezetik a többségi választási elvet, megváltoztatják a pártok eddigi költségvetési finanszírozási rendszerét, az igazgatást decentralizálják, a kábítószer-fogyasztást nem büntetik. A háború utáni 52. kormány vezetését első ízben kapja pártonkívüli, Carlo Ciampi, aki elsőként vesz be a kabinetbe volt kommunista politikusokat. Craxi parlamenti mentessége miatt a kormány azonnal válságba kerül, mivel Bettino Craxi megőrzi parlamenti mentességét az eljárás során.

OMÁN

Ománi Szultánság

Saltanat Oman (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 212457 km², Magyarországnál több mint 2-szer nagyobb. Fekvés: Az Arab-félsziget DK-i részén, az Arab-tenger partján. Szomszédai: Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia, Jemen (Ny). Felszín: É-i részén hegység, az ettől Ny-ra eső terület a Rub'al Hali-sivataghoz tartozik, Partvidéke sík és sivatagos. Legmagasabb pont: Jabal al Harim (3352 m).

Néesség: Lakosság (1990): 1554000. Népsűrűség: 7/km². Etnikai csoportok: arab 88%; beludzsi 4%; perzsa 3%; indiai, pakisztáni 2%; fekete 2%. Nyelvek: arab (hiv.), angol, urdu, hindi.

Vallások: mohamedán (ibadita 75%, szunnita 25%, síita) – államvallás. Városi lakosság: 11%.

Főváros: Muscat (Maszkat) (*1983): 30000. Városok (*1983): Sur 30000; Naswa 25000; Sohar 20000.

Államforma: abszolút monarchia. Állam- és kormányfő: Kábusz bin Szaid (1970. júl. óta). Nemzeti ünnep: nov. 18.

Gazdaság: Pénznem: omániai rial (1993. máj.: 0,38 = 1 USD). GNP (1989): 7,75 Mrd USD. GNP/fő (1990): 4770 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 12,8%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 12. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 13. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság és halászat 60%. Export (1990): 5,4 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, datolya, hal, citrusfélék.

Főbb exportpartnerek: Japán 43%, Dél-Korea 22%, Szingapúr 8%. Import (1990): 2,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, jármű, élelmiszer, iparcikk, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Egyesült Arab Emírségek 23%, Japán 17%, Nagy-Britannia 11%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1991): 27438 km; ebből burkolt: 4995 km. Gépjárművek (1990): 215226. Főbb kikötők: Mina'al Fahl, Riyam, Mina Quabus. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 1,4; rádió: 1,6; telefon: 17.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 55; nők: 58 év. Csecsemőhalandóság (1991): 107,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 331. Egy orvosra jutó lakosok: 1071.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 20%.

A hivatalosan mindig is független állam ma abszolút monarchia, ahol az Al Busaid család 1749 óta ül a trónon. 1970-ben Kábusz bin Szaid „fehér forradalommal” dönti meg apja uralmát, így akar a formálódó népmozgalom elébe vágni. Az ország neve Maszkat és Ománról akkor változik Ománra. A szultánátusban ma sincs alkotmány, parlament, párt. A szultán munkáját 55 fős kinevezett tanács segíti.

OROSZORSZÁG

Oroszországi Föderáció

Rosszijszkaja Federacija (orosz nyelven)

Európa–Ázsia

Földrajz: Terület: 17075400 km², Magyarországnál kb. 184-szer nagyobb. Fekvés: K-európától É-Ázsián át a Csendes-óceánig terjed. Szomszédai: Kína, Mongólia, Észak-Korea, Kazahsztán, Azerbajdzsán, Grúzia (D), Norvégia, Finnország, Észtország, Lettország, Belorusszia, Ukrajna (Ny). Felszín: Az európai területen lévő síkságot az Ural hegyláncai választják el Szibériától (Ny-Szibéria; D-en dombokkal határolt, mocsaras alföld; Közép-Szibéria: fennsík; K-Szibéria: hegyvidék).

Legmagasabb pont: Kljucsevszkaja Szopka (4750 m). Legjelentősebb folyók: Ob, Jenyiszej, Léna.

Legnagyobb tavak: Kaszpi-tenger, Bajkál-tó, Ladoga-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 148041000. Népsűrűség: 9/km². Etnikai csoportok: orosz 82,6%; tatár

3,6%; ukrán 2,7%; csuvas 1,2%; dagesztáni 1%; baskír, lengyel, német, udmurt, burját, mari, jakutsk, oszét. Vallás: pravoszláv. Városi lakosság 74%. Főváros: Moszkva (1989): 8769000. Városok (1989): Szentpétervár (St. Petrograd – korábban: Leningrád) 5020000; Nyizsnyij-Novgorod (korábban: Gorkij) 1438000; Novoszibirszk 1436000; Jekatyerinburg (korábban: Szverdlovszk) 1367000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Borisz Jelcin (1991. jún. óta). Kormányfő: Viktor Csernomirdin (1992. dec. óta). Nemzeti ünnep: jún. 12.

Gazdaság: Pénznem: rubel (1993. máj.: 0,54 = 1 USD). GDP/fő (*1990): 2718 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 87090 km. Közúti hálózat (1990): 624000 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 2000000. Orvosok (1989): 6977000.

A Szovjetunió jogutóda az 1917-es bolsevik forradalom után a szovjet hatalom bázisa, 1922-ben a Szovjetunió alapító tagköztársasága. 1964–82 között Leonyid Brezsnyev áll a Szovjetunió Kommunista Pártjának élén, a gazdasági pangás idején az első fontosabb szovjet–amerikai egyezmények születnek: a SALT–I. és a SALT–II. 1979-ben szovjet csapatok vonulnak be Afganisztánba. Brezsnyevet Jurij Andropov (1982–84), Konsztantyin Csernyenko (1984–85) követi. 1985-ben Mihail Gorbacsov a főtitkár. Glasznosztj és peresztrojka programja hivatott felrázni a társadalmat, gazdaságot. 1986-ban a csernobili atomerőműben történt robbanás felmérhetetlen károkat okoz. Többször találkozik Reagan amerikai elnökkel, 1987-ben írnak alá megegyezést a közepes és rövid hatótávolságú nukleáris rakéták felszámolásáról. 1989-től forrong a Baltikum, harcok kezdődnek Grúziában, nemzetiségi zavargások robbannak ki szovjet Közép–Ázsiában. 1990-ben örmények csapnak össze azeriakkal, Litvániát követően szinte az összes köztársaság kinyilvánítja függetlenségét. Az ukrán, orosz, belorusz választásokon a reformerek tért hódítanak. Borisz Jelcin az orosz parlament elnöke. Gorbacsov szankciókkal sújtja a Baltikumot, Nobel-békedíjat kap, elnöki hatalmát kiterjesztik. 1991-ben megszűnik a Varsói Szerződés, feloszlik a KGST, a Szovjetunió felvételét kéri a nemzetközi pénzügyi szervezetekbe, kivonulnak az utolsó szovjet csapatok Cseh–Szlovákiából, Magyarországról, a moszkvai szovjet–amerikai csúcson aláírják a START-megállapodást a hadászati fegyverek csökkentéséről. Jelcint az első közvetlen orosz elnökválasztáson államfővé választják. Moszkvában államcsínykísérletet hajt végre a régi gárda az új szövetségi szerződés aláírásának előestéjén. A hatalomátvétel meghiúsításában főszerepet játszik Borisz Jelcin. A népképviselők országos kongresszusa szentesíti a Szovjetunió felbomlását, felosztatja önmagát. Létrejön a Független Államok Közössége, de Oroszország a Szovjetunió jogutóda a nemzetközi szervezetekben is. Gorbacsov leköszön. 1992. jan.-tól többszörösére emelkedik az árszínvonal, megkezdődik a privatizáció a mezőgazdaságban is, megszűnik a KGB. Febr.-ban a pénzügyminiszter, Jegor Gajdar nevével fémjelzett radikális reformprogram indul el. Márc.-ban a tatárok és a csecsenek-ingusok nem írják alá az új szövetségi egyezményt, szuverenitásukat nyilvánítják ki. Ápr.-ban megkezdődik a népképviselők és Jelcin párviadala. Jelcin leköszön máj.-ban a hat hónapon át betöltött kormányfői posztjáról, Jegor Gajdar a miniszterelnök. A jún.-i privatizációs törvény a nemzeti kincseket – erdők, vizek, bizonyos nyersanyagok – kivonja a folyamatból. Júl.-tól a rubelt részlegesen átválthatóvá teszik, hatalmas árfolyamvesztés, infláció kezdődik. Dec.-ben a népképviselők és Jelcin vitája kompromisszummal zárul: az új kormányfő Viktor Csernomirdin, a reformpárti vezetés kimarad a kormányból, de Jelcin az új alkotmányról népszavazást írhat ki. 1993. jan.-ban Jelcin–Bush csúcson fogadják el a START–2. szerződést, amely a hadászati fegyverek kétharmados csökkentését irányozza elő. Tavasszal a népképviselők, közöttük Ruszlan Haszbulatov, a parlament elnöke, a reformok fékezője és Jelcin a népszavazás kérdéseit vitatják. Kudarcot vall Jelcin próbálkozása, hogy dekrétumokkal, megnövelt hatáskörrel kormányozzon a népszavazásig, de sikertelen a népképviselők kísérlete az elnök megbuktatására is. Ápr.-ban az elnök mellett kiálló fejlett országok – a hetek – Tokióban 43 milliárd dolláros támogatást helyeznek kilátásba, amiből 22 milliárd új segély-kölcsön. A népszavazáson Jelcin győz, új alkotmány kidolgozásába kezd, amely elnöki köztársaságot, kétkamarás parlamentet állítana fel, megszüntetné a népképviselők kongresszusát.

Oroszországhoz tartozó köztársaságok és autonóm köztársaságok

Baskirosztán Autonóm Köztársaság

Terület: 143600 km². Néesség: Lakosság (1990): 3964000. Népsűrűség: 28/km². Etnikai csoportok: orosz 40,3%; tatár: 24,5%; baskir 24,3%. Főváros: Ufa (1989): 1830000.

Burját Autonóm Köztársaság

Terület: 135600 km². Néesség: Lakosság (1990): 1049000. Népsűrűség: 3/km². Etnikai csoportok: orosz 72%; burját 23%. Főváros: Ulan-Ude (1989): 353000.

Csecsen-Ingus Autonóm Köztársaság

Terület: 7350 km². Néesség: Lakosság (1990): 1290000. Népsűrűség: 67/km². Etnikai csoportok: csecsen 53%; orosz 29%; ingus 12%. Főváros: Groznij (1989): 401000.

Csuvas Autonóm Köztársaság

Terület: 7064 km². Néesség: Lakosság (1990): 1340000. Népsűrűség: 73/km². Etnikai csoportok: csuvas 68%; orosz 26%; tatár, mordvin. Főváros: Csebokszari (1989): 420000.

Dagesztáni Autonóm Köztársaság

Terület: 50300 km². Néesség: Lakosság (1990): 1823000. Népsűrűség: 23/km². Etnikai csoportok: avarc 26%; darginc 15%; kumik 12%; lezgin 11%. Főváros: Mahacskala (1989): 315000.

Észak-Oszét Autonóm Köztársaság

Terület: 8000 km². Néesség: Lakosság (1990): 638000. Népsűrűség: 80/km². Etnikai csoportok: oszét 52%; orosz 39%; ingus, grúz, örmény. Főváros: Vladikavkasz (korábban: Ordzsonikidze) (1989): 638000.

Kabardin-Balkári Autonóm Köztársaság

Terület: 12500 km². Néesség: Lakosság (1990): 768000. Népsűrűség: 62/km². Etnikai csoportok: kabardin 45%; orosz 35%; balkár 8%. Főváros: Nalcsik (1989): 235000.

Kalmük Köztársaság

Terület: 29300 km². Néesség: Lakosság (1990): 325000. Népsűrűség: 4/km². Etnikai csoportok: kalmük 45%; orosz 43%; kazah, csecsen, dagesztáni. Főváros: Eliszta (1989): 120000.

Karéli Autonóm Köztársaság:

Terület: 172400 km². Néesség: Lakosság (1990): 796000. Népsűrűség: 5/km². Etnikai csoportok: orosz 71,3%; belorusz 8%; ukrán 3%; finn 2,7%. Főváros: Petrozavodszk (1989): 270000.

Komi Köztársaság

Terület: 415900 km². Néesség: Lakosság (1990): 1265000. Népsűrűség: 3/km². Etnikai csoportok: orosz 57%; komi 10,3%; ukrán, belorusz. Főváros: Sziktivkar (1989): 230000.

Mari Köztársaság

Terület: 23200 km². Néesség: Lakosság (1990): 754000. Népsűrűség: 33/km². Etnikai csoportok:

orosz 47,5%; mari 43,5%; tatár, csuvas. Főváros: Joskar-Ola (1989): 242000.

Mordvin Autonóm Köztársaság

Terület: 26200 km². Néesség: Lakosság (1990): 964000. Népsűrűség: 37/km². Etnikai csoportok: orosz 60%; mordvin 34,2%; tatár. Főváros: Szaranszk (1989): 312000.

Szaha (korábban: Jakut) Autonóm Köztársaság

Terület: 3103200 km². Néesség: Lakosság (1990): 1099000. Népsűrűség: 0,4/km². Etnikai csoportok: orosz 50%; jakut 37%. Főváros: Jakutszk (1989): 187000.

Tatársztán Közársaság

Terület: 68000 km². Néesség: Lakosság (1990): 3658000. Népsűrűség: 54/km². Etnikai csoportok: tatár 48%; orosz 44%; csuvas, mordvin, udmurt. Főváros: Kazan (1989): 1094000.

Tuva Autonóm Köztársaság

Terület: 170500 km². Néesség: Lakosság (1990): 314000. Népsűrűség: 2/km². Etnikai csoportok: tuvai 60%; orosz 36%. Főváros: Kizil (1989): 153000.

Udmurt Autonóm Köztársaság

Terület: 42100 km². Néesség: Lakosság (1990): 1619000. Népsűrűség: 39/km². Etnikai csoportok: orosz 58%; udmurt 32%; tatár. Főváros: Isevszk (korábban: Usztinov) (1989): 635000.

Autonóm területek

Adigea Köztársaság

Terület: 7600 km². Lakosság (1990): 432000. Főváros: Majkop (1989): 149000.

Birobidzsáni Zsidó Autonóm Terület

Terület: 36000 km². Lakosság (1990): 218000. Főváros: Birobidzsán (1989): 78000.

Hakassz Autonóm Terület

Terület: 61900 km². Lakosság (1990): 573000. Főváros: Abakan (1989): 154000.

Gorni-Altáj

Terület: 92600 km². Lakosság (1990): 194000. Főváros: Gorno-Altajszk (1976): 40000.

Karacsajevo-Cserkeszki Autonóm Terület

Terület: 14100 km². Lakosság (1990): 422000. Főváros: Cserkeszk (1989): 113000.

Autonóm Körzetek

Agin-Burját: Terület: 19000 km². Lakosság (1990): 77000. Főváros: Aginszkoje.

Csukot: Terület: 737700 km². Lakosság (1990): 156000. Főváros: Anadir.

Evenszk: Terület: 767600 km². Lakosság (1990): 25000. Főváros: Tura.

Hanti-Mansi: Terület: 523100 km². Lakosság (1990): 1301000. Főváros: Hanti-Mansijszk.

Komi-Permjak: Terület: 32900 km². Lakosság (1990): 160000. Főváros: Komi-Permjaszk.

Korjak: Terület: 301500 km². Lakosság (1990): 39000. Főváros: Palana.
Nyenyec: Terület: 176700 km². Lakosság (1990): 55000. Főváros: Narjan-Mar.
Tajmir: Terület: 862100 km². Lakosság (1990): 55000. Főváros: Dudinka.
Uszt-Ordin-Burját: Terület: 22400 km². Lakosság (1990): 137000. Főváros: Uszt-Ordinszk.
Jamalo-Nyenyec: Terület: 750300 km². Lakosság (1990): 495000. Főváros: Szalekhard.

ÖRMÉNYORSZÁG

Örmény Köztársaság

Hajkh (örményül)

Kis-Ázsia

Földrajz: Terület: 29800 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Szomszédai: Azerbajdzsán (K), Grúzia (É), Törökország (Ny), Irán (D). Legmagasabb pont: Aragac (4090 m). Legjelentősebb folyók: Araksz, Razdan, Debet. Legnagyobb tó: Szevan-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 3580000. Népsűrűség: 111/km². Etnikai csoportok: örmény 93%; azeri 3%; kurd 1,7%; orosz 1,5%. Vallások: örmény gregoriánus, pravoszláv, mohamedán. Városi lakosság: 68%. főváros: Jereván (1991): 1300000. Városok (1991): Kirovakan 159000; Kumajri (korábban: Leninakan) 120000.

Államforma: köztársaság; **Államfő:** Levon Ter-Petroszjan (1991. okt. óta). **Kormányfő:** Hoszrov Arutunjan (1992. júl. óta). **Nemzeti ünnep:** aug. 23.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 2320 USD.

Az 1918. máj.-ban független, majd a törökök és a Vörös Hadsereg által egyaránt szorongatott területen 1920-ban kikiáltják az Örmény Szovjet Köztársaságot. 1922-ben a kaukázusontúli szovjet köztársaság részeként csatlakozik a Szovjetunióhoz. 1936-tól önálló szovjet köztársaság.

Örményország és Azerbajdzsán viszonya 1989 óta folyamatosan romlik a karabahi nemzetiségi konfliktus miatt. Az örmények lakta, azerbajdzsáni területen 1991-ben szovjet katonákat is bevetnek az ellentétek elsimítására. Népszavazás hagyja jóvá a köztársaság függetlenségét, közvetlen elnökválasztások erősítik meg Ter-Petroszjant hivatalában. Az 1992. jan.-ban felszabadított árák miatt márc.-tól gazdasági rendkívüli állapot van érvényben. Az év folyamán privatizálják a földeket, folyik másutt is a tulajdonoscseré. 1993. elején leáll az egész ipari termelés, mivel a szomszéd köztársaságok nem továbbítják az energiahordozókat. Ápr.-ban örmény csapatok foglalják el a 200 ezres Karabahot, valamint a hozzá vezető folyosót, ahol 1992-ben hétezer ember halt meg. Orosz és ukrán közvetítéssel folynak a tárgyalások.

PAKISZTÁN

Pakisztáni Iszlám Köztársaság

Islami Jamhuriya-e Pakistan (urdu nyelven)

Islamic Republic of Pakistan (angolul)

Dél-Ázsia

Földrajz: Terület: 795095 km², Magyarországnál több mint 8-szor nagyobb. Fekvés: Az Arab-tenger partján. Szomszédai: Irán (Ny), Afganisztán, Kína (É), India (K). Felszín: Ny-on és É-on hegyvidék; K-en az Indus alföldje, amely sztyeppvidékből (Punjab), D-en sivatagos, lefolyástalan területből és a tenger mentén sós mocsaras vidékből áll. Legmagasabb pont: Tirich Mir (7690 m). Legjelentősebb folyók: Indus, Sutlei.

Néesség: Lakosság (1990): 113687000. Népsűrűség: 142/km². Etnikai csoportok: pandzsábi 65%;

szindi 13%; urdu 7%; iráni (pastu, beludzi) 2,5%; bengáli. Nyelvek: urdu (hiv.), angol (hiv.). Vallások: mohamedán (szunnita 77%, síita 20%), hindu 1,5%, (keresztény 1,4%, buddhista. Városi lakosság: 32%. főváros: Islamabad (Iszlámábád) (*1984): 236000. Városok (1981): Karachi 5103000; Lahore 2920000; Faisalabad 1092000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Gulam Iszak Han (1988. dec. óta). Kormányfő: Balakh Sher Mazari (ideiglenes, 1993. ápr. óta). Nemzeti ünnep: márc. 23., aug. 14.

Gazdaság: Pénznem: rupee (pakisztáni rúpia) (1993. máj.: 26,49 = 1 USD). GDP (1991): 45,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 396 USD. Gazdasági növekedés (1991): 5,6%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 3,7. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 21,5. Adósság/fő (1991): 184 USD.

Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): 6,4. Fogyasztói árváltozások (1991): 13%. Munkaerőmegoszlás: mezőgazdaság 53%; ipar 13%. Export (1991): 5,9 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gyapot, ruhanemű, textiláru, textilipari alapanyag, rizs. Főbb exportpartnerek: Japán 18%, Egyesült Államok 11%, Németo. 8%. Import (1991): 8,4 Mrd USD. Főbb importcikkek: kőolaj, kőolajtermék, iparcikk, gép, vegyipari termék, jármű, ételaj. Főbb importpartnerek: Japán 13%, Egyesült Államok 12%, Németo. 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1988): 8775 km; ebből villamosított: 290 km. Közúti hálózat (1990): 111432 km; ebből burkolt: 58740 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 378413; egyéb gépjármű: 170054. Fő kikötő: Karachi. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 73; rádió: 11; telefon: 131. Napilap (1988): 12/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 56; nők: 57 év. Születés (1991): 43,0‰.

Halálozás (1991): 14,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,9‰. Csecsemőhalandóság (1991): 109,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1706. Egy orvosra jutó lakosok: 2354.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 35%.

Az 1947. aug. 14-én Indiától különvált, függetlenségét kikiáltó állam 1956-ban kinyilvánítja az iszlám köztársaságot. Katonai kormányzatok, rendkívüli állapotok után, Banglades elszakadását követően 1973-ban új, demokratikus alkotmány lép életbe. Zulfikar Ali Bhutto elnök-kormányfőt 1977-ben Ziaul Hakk tábornok a zavargásokra hivatkozva leváltja, rendkívüli állapotot vezet be. Bhuttót 1979-ben kivégzik. A tábornok-elnök 1986-tól feloldja a pártok tilalmát. Bhutto elnök lánya, Benazir hazatér a száműzetésből. 1988-ban az elnök repülőgépe tisztázatlan körülmények között lezuhan. A választásokon Benazir Bhutto nyeri el a kormányfői tiszteletet. Gondot okoz a 3 millió afgán menekült, az indiai Kasmirból átcsapó polgárháború. Az elektorok által választott elnök, Gulam Iszak Han 1990-ben leváltja Benazir Bhuttót, eljárás indul ellene korrupció vádjával. Az általános, majd helyi választásokon az iszlám párt győz. Az új kormányfő, Navaz Sarif keresi a kapcsolatokat Indiával. 1991-ben a parlament az iszlám sária törvényt teszi hatályossá. 1992-ben a kasmíri és az afgán helyzet rendezetlensége okoz gondot az országban. A korábbinál kevesebb nyugati segélyben részesülő országot felszólítják a katonai kiadások visszaszorítására. 1993. ápr.-ban az elnök korrupcióval vádolja és menesztja a kormányfőt, feloszlatja a palamentet. Júl.-ra írják ki a választásokat.

PANAMA

Panamai Köztársaság

República de Panamá (spanyolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 77082 km², Magyarországnál valamivel kisebb. Fekvés: Közép-Amerika legdélibb részén. Szomszédai: Costa Rica (Ny), Kolumbia (K). Felszín: A Csendes-óceánt a Karib-tengerrel összekötő Panama-csatornától Ny-ra vulkanikus magashegység. K-i és Karib-tengeri részében trópusi őserdők. Legmagasabb pont: Baru (3478 m). Legjelentősebb folyó: Tuira.

Legnagyobb tavak: Gatun-tó, Bayano-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 2418000. Életkor szerint: 0–14: 35,5%; 15–59: 57,6%; 60–: 6,9%.

Népsűrűség: 30/km². Etnikai csoportok: mesztic 60%; fekete és mulatt 15%; fehér 10%; indián 10%; ázsiai. Nyelvek: spanyol (hiv.), angol, indián dialektusok. Vallások: r. kat. 92%, protestáns 6%. Városi lakosság: 53%. Főváros. Panamá (1991): 615000 (A). Városok (1991): Colón 136200; David 97800.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** Guillermo Endara Gallimany (1989. dec. óta). **Nemzeti ünnep:** nov. 3.

Gazdaság: Pénznem: balboa (1993. máj.: 1 = 1 USD). **GDP (1991):** 4,85 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 1964 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 9%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 2,1.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 1,7. **Adósság/fő (1991):** 2753 USD. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 1,5. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 1,7%. **Munkanélküliség (1991):** 15%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 26%; szolgáltatás 28%. **Export (1991):** 4,15 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kóolajtermék, banán, hal, cukor, kávé. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 54%, Németo. 16%, Costa Rica 8%. **Import (1991):** 4,9 Mrd USD. **főbb importcikkek:** gép, jármű, kóolaj, iparcikk, vegyipari termék, gyógyszer. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 36%, Japán 7%, Ecuador 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 737 km. Közúti hálózat (1988): 9651 km. Gépjárművek (1988): 176400.

Főbb kikötők: Balboa, Cristóbal, Colón. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,9; rádió: 2,5; telefon: 9,3. **Napilap (1990):** 60/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 72; nők: 76 év. **Születés (1991):** 26,0‰.

Halálozás (1991): 5,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 2,1‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 23,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 311. **Egy orvosra jutó lakosok:** 841.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 87%.

Az 1903. nov. 3-án amerikai ösztönzésre Kolumbiából kivált állam 1979-ben szuverenitást kap a Csatorna-övezet felett. Az Egyesült Államok viszont 1999-ig ellenőrzése alatt tartja az egész övezetet, gondoskodik a vízi út és környéke védelméről. 1990. óta panamai állampolgár a csatorna főfelügyelője, helyettese amerikai. Az országot 1968-tól a puccsal hatalomra jutott baloldali Omar Torrijos ezredes vezeti. A katonaság 1978-as lemondása után is a színtalpak mögül irányít. 1987-től a hadseregen belüli viták láttán kezdődnek a tüntetések a rendszer „erős embere”, Manuel Noriega ellen. 1988-ban az Egyesült Államokban vádat emelnek Noriega ellen, a vád kábítószer-csempészet. A tábornok ellenáll az amerikai nyomásnak, semmisnek nyilvánítja az 1989-es választási eredményt. Bush elnök amerikai csapatokat vet be, néhány nap múlva Noriega fogoly. Az új elnök a korábbi ellenzéki, Guillermo Endara. Az 1991-es parlamenti pótválasztásokon az ellenzéki szövetség szerepel jobban, kormányátalakítás következik, Noriega tábornokot 1992. júl.-ban Miami-ban 40 éves börtönbüntetésre ítélik.

PÁPUA ÚJ-GUINEA

Papua New Guinea (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: 462840 km², Magyarországnál kb. 5-ször nagyobb. **Fekvés:** Az Új-Guinea-sziget K-i felében és több szigeten. **Szomszédja:** Indonézia (Ny). **Felszín:** D-i partvidékén alföld, trópusi őserdőkkel. Középső részén 4000–5000 m magas hegység, szavannás fennsíkokkal; É-on ma is működő vulkánok. **Legmagasabb pont:** Mont Wilhelm (4694 m). **Legjelentősebb folyók:** Sepik, Fly. **Legnagyobb tavak:** Murray-tó, Chambri-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 3915000. Életkor szerint: 0–14: 41,6%; 15–59: 52,8%; 60–: 5,6%.

Népsűrűség: 8/km². Etnikai csoportok: pápua, maláj, melanéz, polinéz, pigmeus, fehér. Nyelvek:

angol (hiv.), pidgin, motu, pápua. Vallások: protestáns 61%, r. kat. 33%, törzsi vallású. Városi lakosság: 16%. Főváros: Port Moresby (1990): 193242. Városok (1990): Lae 80655; Madang 27057; Wewak 23224.

Államforma: Pénznem: kina (1993. máj.: 0,97 = 1 USD). GDP (1991): 3,41 Mrd USD. GDP/fő (1991): 890 USD. Gazdasági növekedés (1991): 3,2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 15. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 33. Adósság/fő (1991): 614 USD. védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 1,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 10%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 82%; ipar és kereskedelem 3%. Export (1990): 1,1 Mrd USD. Főbb exportcikkek: rézérc, arany, pálmaolaj, kávé, kopra, kakaó, kaucsuk. Főbb exportpartnerek: Japán 37%, NSZK 30%, Ausztrália 12%. Import (1990): 1,2 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, jármű, élelmiszer, energia, iparcikk. Főbb importpartnerek: Ausztrália 47%, Japán 16%, Egyesült Államok 9%, Szingapúr 8%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1985): 19736 km; ebből burkolt: 1200 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 16499; egyéb gépjármű: 29214. Főbb kikötők: Port Moresby, Kieta, Rabaul. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 14; rádió: 15; telefon: 48. Napilap (1988): 8/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 55; nők: 56 év. Születés (1991): 34,0‰. Halálozás (1991): 11,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 66,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 222. Egy orvosra jutó lakosok: 11904. Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 52%.

A korábban Ausztráliától függő terület 1975. szept. 16-a óta független, a Nemzetközösség tagja. A 750 törzs 1982 óta tart parlamenti választásokat. Palas Wingti azóta többször kormányfő, 1985-ben elutasítja Mitterrand elnök látogatását, a francia atomkísérletek miatt. A 60-as évek óta gerillaháború folyik a sziget Ny-i oldalán, hogy az indonézek által elragadott országrészt visszacsatolják. 1991-ben a kormány és a függetlenségért küzdő kis sziget, Bougainville között fegyverszünet jön létre, de az ellentétek 1993-ban kiújulnak. Az 1992. júl.-i választásokon az Unió Párt győz.

PARAGUAY

Paraguayi Köztársaság
República del Paraguay (spanyolul)
Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 406752 km², Magyarországnál kb. 4-szer nagyobb. Fekvés: A D-amerikai kontinens belsejében. Szomszédai: Bolívia (É), Argentína (D), Brazília (K). Felszín: K-i részében a brazil magassföld nyúlványa, melyet a Paraguay folyó választ el a Gran Chaco homokos, mocsaras síkságától. Legmagasabb pont: León (1000 m). Legjelentősebb folyók: Paraguay, Paraná, Pilcomayo. Legnagyobb tó: Ipoá-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 4227000. Életkor szerint: 0–14: 41%; 15–59: 52%; 60–: 7%. Népsűrűség: 11/km². Etnikai csoportok: mesztic 95%; fehér 3%; indián 2%. Nyelvek: spanyol (hiv.), guarani. Vallások: r. kat. 96%, protestáns 2%, zsidó. Városi lakosság: 48%. Főváros: Asunción (1990): 608000 (A). Városok (1984): San Lorenzo 124000. Ciudad del Este (Presidente Stroessner) 110000, Lambaré 84000; Pedro Juan Cabellero 80000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Andrés Rodríguez (1989. máj. óta). Nemzeti ünnep: máj. 14.

Gazdaság: Pénznem: guarani (1993. máj.: 1726,58 = 1 USD). GDP (1991): 6,45: Mrd USD. GDP/fő (1990): 1295 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 21. Adósság/fő (1990): 500 USD. Védelmi kiadások a GDP -ában (1988): 1,0. Fogyasztói árváltozások (1991): 25,3%. Munkanélküliség (1991): 12%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 44%; ipar és kereskedelem 34%. **Export (1991):** 1,28 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** gyapot, szójabab, bőr, hús, fa, dohány. **Főbb exportpartnerek:** Brazília 34%, Hollandia 9%, Spanyolo. 7%, Németo. 6%, Chile 5%. **Import (1991):** 1,47 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** energia, gép, jármű, élelmiszer, fémáru, vegyi termék. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 18%, Brazília 14%, Hongkong 12%, Japán 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1984): 441 km. Közúti hálózat (1986): 23606 km; ebből burkolt: 2159 km. **Gépjárművek (1987):** személygépkocsi: 36900; egyéb gépjármű: 53100. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 12; rádió: 5,4; telefon: 42. **Napilap (1990):** 29/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 67; nők: 72 év. **Születés (1989):** 36,0%. **Halálozás (1989):** 6,0%. **Népességnövekedés (1989):** 3,0%. **Csecsemőhalandóság (1989):** 47,0%. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 1489. **Egy orvosra jutó lakosok:** 1458.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 81%. **Iskolakötelezettség:** 7 év.

Az 1811. máj. 11-én Spanyolországtól függetlenné vált ország 1954-től Alfredo Stroessner tábornok diktatórikus irányítása alá kerül. A fehérek (blancos) és a színesek (colorados) hagyományos ellentéte a pártviaskodásokban folytatódik. A rendkívüli állapotot 1987-ben oldják fel, 1989 után legalizálják a kommunista pártot. Katonai puccsal Andrés Rodriguez ideiglenes elnök, majd a választásokon is győz. 1991-ben Paraguay is csatlakozik Argentína és Brazília közös piaci szerződéséhez. A parlamenti választásokon a coloradók megőrzik többségüket. 1992-ben perekben ítélik el a korábbi titkosrendőrség vezetőit. Jún.-ban fogadják el az új alkotmányt, amely az elnök újraválasztását nem teszi lehetővé. 1993. máj.-ra írják ki az új választásokat.

PERU

Perui Köztársaság

República del Perú (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 1285214 km², Magyarországnál kb. 14-szer nagyobb. **Fekvés:** D-Amerika csendes-óceáni partvidékén. **Szomszédai:** Ecuador, Kolumbia (É), Brazília, Bolívia (K), Chile (D).

Felszín: Területének felén az Andok hegyvidéke és a hegyek közé zárt fennsíkok. Ny-on keskeny, száraz síkság, K-en az Amazonas-medence trópusi növényzetű síksága. **Legmagasabb pont:** Huascarán (6768 m). **Legjelentősebb folyók:** Ucuyali, Maraón, Amazonas. **Legnagyobb tó:** Titicaca-tó.

Népesség: Lakosság (1990): 21662000. **Életkor szerint:** 0–14: 40,5%; 15–59: 54,0%; 60–: 5,5%.

Népsűrűség: 17/km². **Etnikai csoportok:** indián 49%; mesztic 33%; fehér 10%; fekete, mulatt, japán, kínai. **Nyelvek:** spanyol (hiv.), kecsua (hiv.), aymará. **Vallások:** r. kat. 92%, protestáns 1%, törzsi vallású. **Városi lakosság:** 70%. **Főváros:** Lima/Callao (*1990): 6404500. **Városok (*1990):** Arequipa 634500; Trujillo 532000; Chiclayo 426300.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Alberto Fujimori (1990. júl. óta). **Kormányfő:** Oscar de la Puente (1992. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 28.

Gazdaság: **Pénznem:** sol (1993. máj.: 1,94 = 1 USD.) **GDP (1990):** 28,9 Mrd USD. **GDP/fő (1990):** 1291 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 2,5%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 1,0.

Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 12. **Adósság/fő (1991):** 932 USD. **védelmi kiadások a GDP %-ában (1991):** 2,4. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 409%. **Munkanélküliség (1989):** 25%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 38%; ipar és kereskedelem 17%. **Export (1991):** 3,3 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** réz-, ezüst-, cink-, ólomérc, hal, kávé, cukor, gyapot. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 23%, Japán 9%, Olaszo. 7%, Németo. 5%. **Import (1991):** 3,5 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, textil, jármű, fémáru, élelmiszer, közszükségleti cikk, nyersanyag. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 25%, Kolumbia 8%, Argentína 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 1672 km. Közúti hálózat (1990): 69942 km ebből burkolt: 7564 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 368155; egyéb gépjármű: 226171. Főbb kikötők: Callao, Mollendo, Talara. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 14; rádió: 4,9; telefon: 30. Napilap (1987): 57/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 62; nők: 67 év. Születés (1991): 28,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 66,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 648. Egy orvosra jutó lakosok: 1016.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 85%. Iskolakötelezettség: 10 év.

Az ország 1821. júl. 28-án nyilvánítja ki függetlenségét Spanyolországtól. 1968-ban Belaúnde Terry polgári kormányzatát baloldali katonák döntik meg, majd 12 éves szünet után Terry visszakapja az irányítást. 1985-ben Alan Garcia Pérez nyer a választásokon és balközép kormányt vezet.

Felfüggeszti az adósságtörlesztést, a nemzetközi pénzügyi szervezetek leállítják a hiteleket. Az 1990-es választásokon Vargas Llosa író veszít Alberto Fujimori, japán származású politikussal szemben. A konzervatív átalakítást akadályozza az 1991-es kolerajárvány. 1992. ápr.-tól az elnök felfüggeszti a parlamentet, hatályon kívül helyezi az alkotmányt, közvetlenül a néphez fordul a politikai intézmények helyett. A nemzetközi szervezetek rosszallásukat fejezik ki, de nem avatkoznak be.

Aug.-ban az új választási szabályokat a pártok utasítják el. Szept.-ben a rendőrség elfogja a Fényes Ösvény terrorszervezet vezetőjét, Abimael Guzmánt. Az 1980 óta 25 ezer halottat, 5000 eltűntet és 1 millió menekültet okozó volt filozófiatanárt okt.-ben életfogytiglani börtönre ítélik, 1993. febr.-ban elítélik a puccskísérlet résztvevőit, közöttük 5 tábornokot. Az elnök úgy véli, eljárása bevált.

PORTUGÁLIA

Portugál Köztársaság

República Portuguesa (portugálul)

Európa

Földrajz: Terület: 92389 km², Magyarországnál valamivel kisebb. Fekvés: D-Európa legnyugatibb részében (valamint az Atlanti-óceánban lévő Azori- és Madeira szigetek). Szomszédja:

Spanyolország (É, K). Felszín É-on hegyvidék, Ny-on parti síkság, DNy-on alföld. DK-en alacsony dombvidék. Legmagasabb pont: Estrela (1991 m) a kontinensen; Pico (2320 m) az Azori-szigeteken. Legjelentősebb folyók: Tejo, Douro, Guadiana.

Népeség: Lakosság (1990): 10372000. Életkor szerint: 0–14: 22,7%; 15–59: 59,9%; 60–: 17,4%.

Népsűrűség: 112/km². Etnikai csoportok: portugál 99%; spanyol, afrikai. Nyelv: portugál. Vallás: r. kat. 94%, protestáns, mohamedán, zsidó. Városi lakosság: 34%. főváros: Lisboa (Lisszabon) (1987): 830500. Városok (1987): Porto 350000; Amadora 95518; Setúbal 77885.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Mário Soares (1986. febr. óta). **Kormányfő:** Anibal Cavaco Silva (1985. nov. óta). **Nemzeti ünnep:** jún. 10.

Gazdaság: Pénznem: escudo (1993. máj.: 147,06 = 1 USD). GDP (1991): 67,39 Mrd USD. GDP/fő (1991): 6378 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,1%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,1. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 11,4%. Adósság/fő (1990): 3. Fogyasztó árváltozások (1991): 11,4%. Munkanélküliség (1991): 3,9%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 19%; ipar és kereskedelem 34%. Export (1991): 16,2 Mrd USD. Főbb exportcikkek: textil, gép, jármű, parafa, élelmiszer, érc, vegyipari termék. Főbb exportpartnerek: Németo. 19%, Spanyolo. 15%, Franciao. 14%, Nagy-Britannia 10%, Hollandia 6%. Import (1991): 26 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, élelmiszer, közszükségleti cikk, vegyipari termék, gyapot, textil, fém, energia. Főbb importpartnerek: Spanyolo. 16%, Németo. 15%, Franciao. 12%, Olaszo. 10%, Nagy-Britannia 7%. **Közlekedés:** Vasúti hálózat (1989): 3588 km; ebből villamosított: 461 km. Közúti hálózat (1987): 22375 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 2934000; egyéb gépjármű: 328516. Főbb

kikötők: Lisboa, Satúbal, Leixões. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 6,2; rádió: 4,2; telefon: 4,2. Napilap (1987): 76/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 71; nők: 78 év. Születés (1991): 12,0‰. Halálozás (1991): 9,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 13,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 209. Egy orvosra jutó lakosok: 388.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1990): 83%. Iskolakötelezettség: 6 év.

Az egykori nagyhatalom 1926 és 1974 között jobboldali katonai irányítás alatt áll, amelyet baloldali tisztek döntenek meg, élükön Antonio Spínola tábornokkal. A koalíciós kormány elismeri a volt gyarmatok függetlenségét. Több kormány követi egymást, élükön De Costa, Mota Pinto, Pintassilgo asszony és Sá Carneiro. 1980-tól a független Eanes, 1986-tól a szocialista Soares az elnök. Az 1985-ös szavazás Anibal Cavaco Silvát juttatja kisebbségi kormány élére. Az 1974-ben kezdett „szegfűk forradalma” liberális irányban halad tovább. Az ország 1986-tól a Közös Piac tagja. A kormányfő 1987-ben és 1991-ben, az elnök 1991-ben kap további bizalmat. A kormány így megkezdi privatizációs programját, a nyugat-európai felzárkózást. 1992. dec.-ben a parlament elfogadja a maastrichti szerződést.

Függő terület

Makaó

Macau

Fekvés: Egy félsziget, földnyelv és 2 sziget a Délkínai-tengerben, a Kanton-folyó torkolatánál, Kína közvetlen közelében. Terület: 16,4 km². Népeség (*1990): 440000. Kínai, portugál, keverék.

Székhely: Macau (Santo Nome de Deus de Macau): 406000. Gazdaság: Pénznem: pataca (1993. máj.: 8,01 = 1 USD). GNP (1985): 1,12 M USD. GNP/fő (1985): 3260 USD. Fő exportcikk: textília. Portugál kereskedők először 1513-ban vetnek horgonyt a szigetnél, amely 1557-től portugál gyarmat. Az 1887-es kínai-portugál szerződés is elismeri a portugál irányítást. 1961–74 között tengeren túli megye, majd az új megegyezés szerint portugál irányítású kínai terület. A bejelentés miatti zavargások folytán születik az 1976-os státútum: eszerint Makaón a portugál törvények az irányadóak, a sziget adminisztratív gazdasági és pénzügyi autonómiát kap. A kormányzót a portugál elnök jelöli ki, de a gazdasági életben – és főleg a játékkaszinókban – már kínaiak az urak. A sziget 1999-ben kínai irányítás alá kerül.

ROMÁNIA

Román Köztársaság

Republica Romania (románul)

Európa

Földrajz: Terület: 237500 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer nagyobb. Fekvés: Közép-Európa DK-i részében. Szomszédai: Ukrajna (É), Moldova (K), Magyarország, Jugoszlávia (Ny), Bulgária (D).

Felszín: Ny-i részében az Erdélyi-medence, melyet D-ről és K-ről a Kárpátok, Ny-ről peremhegységek vesznek körül. D-i része síkság. Legmagasabb pont: Moldoveanu (a Fogarasi-havasokban, 2543 m). Legjelentősebb folyók: Dunarea (Duna), Mureş (Maros), Someş (Szamos).

Népeség: Lakosság (1990): 22760449. Életkor szerint: 0–14: 24,7%; 15–59: 60,9%; 60–: 14,4%.

Népsűrűség: 98/km². Etnikai csoportok: román 89%; magyar 7,1%; cigány 1,8%; német 1,5%; ukrán, szerb, horvát. Nyelvek: román (hiv.), magyar, német. Vallások: görögkeleti 87%, r. kat. 5%, protestáns 4%. Városi lakosság: 53%. főváros: Bucureşti (Bukarest) (1989): 2318889. Városok (1989): Braşov (Brassó) 352640; Timişoara (Temesvár) 222265; Iaşi 330195.

Államforma: köztársaság. Államfő: Ion Iliescu (1989. dec. óta). Kormányfő: Nicolae Vacariou (1992. nov. óta). Nemzeti ünnep: aug. 23.

Gazdaság: Pénznem: leu (lej) (1993. máj.: 615,35 = 1 USD). GNP (1990): 38 Mrd USD. GNP/fő (1990): 1640 USD. Gazdasági növekedés (1991): -15%. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1985): 4,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 174%. Munkanélküliség (1992): 4,2%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 28%; ipar és kereskedelem 34%. Export (1991): 4,1 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, bányakincs, fém, fa, élelmiszer, vegyipari termék, gép, Főbb exportpartnerek: Szovjetunió 21%, Németo. 11%, Olaszo. 5%. Import (1991): 5,3 Mrd USD. Főbb importcikkek: energia, bányakincs, fém, vegyipari termék, gép, berendezés, élelmiszer, iparcikk. Főbb importpartnerek: Szovjetunió 16%, Németo. 9%, Irán 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 11343 km; ebből villamosított: 3654 km. Közúti hálózat (1989): 14683 km. Főbb kikötők: Constanța, Galați, Brălia. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 6; rádió: 7,3; telefon: 11. Napilap (1989): 134/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők; 75 év. Születés (1991): 16,0‰.

Halálozás (1991): 11,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 18,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 107. Egy orvosra jutó lakosok: 559.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 96%. Iskolakötelezettség: 10 év.

A II. világháború végén a Szovjetunió mellé álló ország 1965-ben népköztársaságból szocialista köztársasággá alakul. Gheorghiu Dej pártfőtítkárt Nicolae Ceaușescu követi a párt élén, 1974-től a köztársasági elnök újonnan létrehozott hivatala is az övé. Felesége, Elena a legfelsőbb pártvezetés tagja, miniszter, fia, Nicu is fontos pozíciók birtokosa. A lakosság élelmiszer- és energiaellátását lényegesen korlátozzák, hogy a külföldi eladósodás, függés elejét vegyék. 1988-ban megszüntetik a magyar és német helységnevek használatát, megindul a vidék totális átalakítási programja, amely a falvak számát felére akarja csökkenteni az évezredfordulóig. Több nyugati nagykövetet visszahívnak, miközben erősödik a tiltakozás a „szisztematizálás”, a falurombolás ellen. 1989-ben népfelkelés tör ki Temesváron, Tőkés László református lelkész elhurcolása a közvetlen kiváltó ok. Az országossá terebélyesedő harcokban a karácsonyi napokban ezrek halnak meg. Nicolae és Elena Ceaușescut rögtönítélő bíróság végezteti ki. A Nemzetmentő Front Tanácsának élére Ceaușescu korábbi munkatársa, majd félreállított bírálója, Ion Iliescu áll. Az új kormányfő Petre Roman. 1990-ben több erőszakos felvonulásra, magyarelles kirohanásra kerül sor. A marosvásárhelyi progromnak 8 halálos áldozata van. A választásokon Iliescu győz, a magyar kisebbség képviselői ellenzékként jutnak el a diákok tüntetését. Mihály király ideiglenes hazatérése csak több próbálkozás után sikerül. 1991-ben részben magánkézbe adják a szövetkezeti földeket, megindul az üzemek privatizációja. Petre Roman helyére Theodor Stolojan áll. Az erdélyi autonómia kérését Bukarestben elutasítják. Az alkotmányból kimarad a nemzetiségi jogok elismerése. A kétkamarás parlamentű, elnöki köztársaságot egységes nemzetállamként deklarálják. Az 1992. febr.-i helyhatósági választásokon az ellenzék győz. A márc.-i nemzeti front konferencián Petre Romant választják pártelnökké, aki bírálja Iliescut. A szept.-i elnökválasztásokon Ion Iliescu a vidék szavazataival nyer, Emil Constantinescu ellenzéki vezető alulmarad. 1993 elején magyarlakta megyék élére román prefektusokat neveznek ki, ebből vita támad. Bukarestben kisebbségi tanács alakul, melynek tevékenységét az RMDSZ, a Romániai Magyar Demokratikus szövetsége bírálja. Márc.-ban a kormány csak néhány szavazattal éli túl a bizalmatlansági indítványt. Máj.-tól törlik a megmaradt ártámogatásokat, júl.-tól bevezetik a forgalmi adót.

RUANDA

Ruandai Köztársaság
République Rwandaise (franciául)

Republica y'u Rwanda (ruandai nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 26338 km², Magyarországnál kb. 3,5-szer kisebb. Fekvés: K-Afrika középső részében. Szomszédai: Uganda (É), Zaire (Ny), Burundi (D), Tanzánia (K). Felszín: Nagy része hegyvidék; K-en szavannás fennsík; É-on ma is működő vulkánok. Legmagasabb pont: Karisimbi (4507 m). Legjelentősebb folyók: Kagera, Ruzizi. Legnagyobb tó: Kivu-tó.

Népesség: Lakosság (1990): 7237000. Életkor szerint: 0–14: 48,7%; 15–59: 47,1%; 60–: 4,2%.

Népsűrűség: 275/km². Etnikai csoportok: bantu (hutu) 88%; tutsi 11%; twa (pigmeus) 1%.

Nyelvek: francia (hiv.), kinyarwanda (ruandai, hiv.), szuahéli. **Vallások:** r. kat. 56%, törzsi vallású 23%, protestáns 12%, mohamedán 9%. **Városi lakosság:** 8%. **Főváros:** Kigali (*1988): 261100.

Városok (*1988): Butare 43400; Ruhengeri 29000; Gisenyi 25500.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Juvénal Habyarimana (1973 óta). **Kormányfő:** Dismas

Nsengiyaremye (1992. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 1., júl. 5.

Gazdaság: Pénznem: franc (ruandai frank) (1993. máj.: 139,54 = 1 USD). **GNP (1990):** 2,21 Mrd USD. **GNP/fő (1990):** 310 USD. **Gazdasági növekedés (1980–90):** 1,0%. **Adósságszolgálat az export %-ában (1990):** 14,5. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989):** 1,6. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 20%.

Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 91%. **Export (1990):** 112 M USD. **Főbb exportcikkek:** élelmiszer, élő állat, kávé, tea, érc. **Főbb exportpartnerek:** Kenya 85%, közös piaci országok. **Import (1990):** 279 M USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, vegyipari termék, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Belgium 19%, Japán 19%, Kenya 13%, Kína 6%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1982): 6760 km. **Gépjárművek (1987):** személygépkocsi: 7000; egyéb gépjármű: 10000. **Fő kikötő:** Gisenyi. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 16; telefon: 555.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 51; nők: 54 év. **Születés (1991):** 52,0 ‰. **Halálozás (1991):** 15,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 3,17‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 117,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 9000. **Orvosok (1984):** 177.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 50%. **Iskolakötelezettség:** 8 év.

A Burundival sokáig közös történelmet író belga gyarmati terület 1962. júl. 1-jétől független. A törzsi ellentétek és polgárháborúk miatt Habyarimana vezérőrnagy 1973-ban puccsal veszi át a hatalmat. Betiltja a pártokat, saját politikai mozgalmat alapít. A Nemzeti Mozgalom Pártnak mindenki tagja, az 1988-as választásokon is szinte 100%- választja újra az elnököt. 1990-ben polgárháború tör ki a kormánycsapatok között. Az 1991-es és azóta többször aláírt tűzszünetek ellenére a harcok újra és újra fellángolnak. 1992-től ellenzéki pártok alakulnak, ápr.-ban nemzeti egységkormányt iktatnak be. Az aug.-i békeszerződés ellenére 1993-ban 1 millióan menekülnek el az északon dülő harcok elől. Márc.-ban új tárgyalások kezdődnek a válság megoldásáról.

SAINT KITTS ÉS NEVIS

(korábban: Saint Christopher és Nevis)

Saint Kitts és Nevis Államszövetség

Federation of Saint Kitts and Nevis (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület 261,6 km², Magyarországnál kb. 355-ször kisebb. Fekvés: A Karib-tenger K-i részében, a Szélcsendes-szigetcsoport 2 szigetén. Felszín: Vulkanikus eredetű, hegyes, dombos vidék, kisebb parti síkságokkal. Legmagasabb pont: Mt. Misery (1156 m).

Népesség: Lakosság (1990): 40000. **Népsűrűség:** 188/km². Etnikai csoportok: fekete, mulatt 80%; fehér, kínai, indiai. **Nyelv:** angol. **Vallások:** protestáns 76%, r. kat. 10,8%. **Városi lakosság:** 36%.

Főváros: Basseterre (1980): 14283. **Város (1980):** Charlestown 1243.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Clement Arrindell főkormányzó képvisel (1981 óta). **Kormányfő:** Kennedy Alphonse Simmonds (1984 óta). **nemzeti ünnep:** szept. 19.

Gazdaság: Pénznem: kelet-karibi dollár (1993. máj.: 2,70 = 1 USD). **GNP (1990):** 133 M USD. **GNP/fő (1990):** 3330 USD. **Gazdasági növekedés (1980–90):** 4,8%. **Export (1987):** 73,3 M USD. **Főbb exportcikkek:** cukor, gyapot, ruhanemű, elektronikai termék. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 40%, Nagy-Britannia 20%, CARICOM-országok 9%. **Import (1987):** 140,1 M USD. **Főbb importcikkek:** élelmiszer, félkésztermék. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 38%, CARICOM-országok 16%.

Közlekedés: Vasúti hálózat 36 km (ipari vasút). **Közúti hálózat (1990):** 305 km; ebből burkolt: 124 km. **Gépjárművek (1989):** 5749. **Fő kikötő:** Basseterre. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: telefon: 6.

Egészségügy: Csecsemőhalandóság (1991): 39,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 98%. **Iskolakötelezettség:** 5–17 éves korig.

A korábbi brit gyarmat, majd belső önkormányzatot élvező terület 1983. szept. 19-étől független. A föderatív országban a két szigetet külön szervezetek irányítják. Az 1984 óta tartott választásokon is külön pártok indulnak a szigeteken.

SAINT LUCIA

Saint Lucia Állam

State of Saint Lucia (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 622 km², Magyarországnál 151-szer kisebb. **Fekvés:** A Karib-tenger K-i részében, a Szélfelöli-szigetek második legnagyobb szigete. **Felszín:** Nagyrészt vulkáni képződmény. **Legmagasabb pont:** Mt. Gimie (950 m). **Legjelentősebb folyók:** Troumasse, Roseau.

Néesség: Lakosság (1990): 150000. **Életkor szerint:** 0–14: 44,5%; 15–59: 47,5%; 60–: 8,0%.

Népsűrűség: 240/km². **Etnikai csoportok:** fekete és mulatt 95%; indiai 3%; fehér 1%. **Nyelvek:** angol (hiv.), kreol-francia (patois). **Vallások:** r. kat. 86%, protestáns. **Városi lakosság:** 50%.

Főváros: Castries (1988): 52868. **Város (1984):** Vieux Fort 12951.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Sir Stanislaus Anthony James főkormányzó képvisel (1987 óta). **Kormányfő:** John Compton (1982. máj. óta). **Nemzeti ünnep:** dec. 13.

Gazdaság: Pénznem: kelet-karibi dollár (1993. máj.: 2,70 = 1 USD). **GNP (1990):** 286 M USD. **GNP/fő (1990):** 1900 USD. **Gazdasági növekedés (1965–90):** 6,3%. **Munkanélküliség (1989):** 25%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 36%; ipar és kereskedelem 20%. **Export (1989):** 111 M USD. **Főbb exportcikkek:** banán, kókusz, kakaó, cukor, rum. **Főbb exportpartnerek:** Nagy-Britannia 51%, Egyesült Államok 19%. **Import (1989):** 265 M USD. **Főbb importcikkek:** gép, közszükségleti cikk, energia, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 36%, Nagy-Britannia 12%, Trinidad-Tobago 11%.

Közlekedés: **Közúti hálózat:** 800 km. **Gépjárművek (1986):** személygépkocsi: 8629; egyéb gépjármű: 2084. **Fő kikötő:** Castries. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 26; rádió: 1,5; telefon: 10.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 74 év. **Születés (1991):** 31,0‰.

Halálozás (1991): 5,0‰. **Népeség-növekedés (1991):** 2,6‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 18,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 267. **Egy orvosra jutó lakosok:** 2432.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 78%. **Iskolakötelezettség:** 5–15 éves korig.

A francia, majd brit terület 1979. febr. 22-én kap teljes függetlenséget. A Nemzetközösség tagállamában 1982-ben rendezik meg az első választásokat. Az Egyesült Munkáspárt győz. A

parlament brit mintára kétkamarás.

SAINT VINCENT

Saint Vincent és Grenadine-szigetek

Saint Vincent and the Grenadines (angolul)

Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 389 km², Magyarországnál kb. 239-szer kisebb. Fekvés: A Karib-tenger K-i részében, a Szélfelöli-szigetekhez tartozó 1 nagyobb és több kisebb sziget. Felszín: A szigetek vulkáni képződmények. Gyakori a vulkáni tevékenység és földrengés. Legmagasabb pont: Soufrière (1234 m). Legjelentősebb folyó: Colanaire.

Néesség: lakosság (1990): 114000. Népsűrűség: 293/km². Etnikai csoportok: fekete 82%; mulatt 14%; fehér, ázsiai. Nyelvek: angol (hiv.), kreol-angol. Vallások: protestáns 85%, r. kat. 13%. Városi lakosság: 30%. Főváros: Kingstown (1989): 29372.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Erzsébet királynő, akit David Jack főkormányzó képvisel (1989 óta). Kormányfő: James Mitchell (1984. júl. óta). Nemzeti ünnep: okt. 27.

Gazdaság: Pénznem: kelet-karibi dollár (1993. máj.: 2,70 = 1 USD). GNP (1990): 184 M USD. GNP/fő (1990): 1720 USD. Gazdasági növekedés (1989): 5,9%. Munkanélküliség (1989): 40%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 30%. Export (1989): 75 M USD. Főbb exportcikkek: kopra, banán, cukor, rum. Főbb exportpartnerek: közös piaci országok 43%. Import (1989): 127 M USD. Főbb importcikkek: közszükségleti cikk, élelmiszer, gép. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 42%, Nagy-Britannia, Trinidad-Tobago.

Közlekedés: Közúti hálózat (1989): 864 km; ebből burkolt: 517 km. Gépjárművek(1987): 8500. Fő kikötő: Kingstown. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 10.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 74 év. Születés (1991): 27,0‰.

Halálozás (1991): 6,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 31,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 85%.

A korábbi brit gyarmat, majd az Egyesült Királyság önkormányzattal rendelkező társult állama 1979. okt. 27-e óta független, a Nemzetközösség tagja. Az 1984-es választásokon a mérsékelt Munkáspárt visszaszorul, előretör az Újdemokrata Párt.

SALAMON-SZIGETEK

Solomon Islands (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: *27556 km², Magyarországnak kb. egyharmada. Fekvés: Szigetcsoport a Csendes-óceán Ny-i részében. Felszín: A nagyobb szigetek vulkáni eredetűek, hegyekkel, ma is működő vulkánokkal. Legmagasabb pont: Mt. Popomanasiu (2240 m).

Néesség: Lakosság (1990): 324000. Életkor szerint: 0–14: 49,0%; 15–59: 45,5%; 60–: 5,5%.

Népsűrűség: 12/km². Etnikai csoportok: melanéziai 94%; polinéz 4%; mikronéziai 1,4%; fehér, kínai. Nyelvek: angol (hiv.), pidgin angol, melanéziai és polinéziai dialektusok. Vallások: protestáns 76%, r. kat. 19%, törzsi vallású. Városi lakosság: 9%. Főváros: Honiara (*1989): 33749. Városok: Auki, Gizo.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: II. Erzsébet királynő, akit George Dennis Lepping főkormányzó képvisel (1988 óta.) Kormányfő: Solomon Mamaloni (1989. okt. óta). Nemzeti ünnep: júl. 7., okt. 1.

Gazdaság: Pénznem: dollar (Salamon-szigeteki dollár) (1993. máj.: 3,15 = 1 USD). GNP (1990): 187 M USD. GNP/fő (1990): 590 USD. Gazdasági növekedés (1980–89): 7,3%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 32%; ipar és kereskedelem 18%. Export (1990): 70 M USD. Főbb exportcikkek: kopra, hal, fa. Főbb exportpartnerek: Japán 37%, Nagy-Britannia 11%. Import (1990): 92 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Ausztrália 31%, Szingapúr 18%, japán 14%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1987): 1300 km; ebből burkolt: 100 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 1802; egyéb gépjármű: 1827. Főbb kikötők: Honiara, Yandina, Gizo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 4,6; telefon: 58.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 67; nők: 72 év. Születés (1991): 41,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 39,0‰. Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 60%.

Az 1977-ben összeülő alkotmányozó nemzetgyűlés úgy dönt, hogy az addig brit ellenőrzésű terület 1978. júl. 7-én kapjon függetlenséget. Feltételként azt szabják, hogy a Nemzetközösség tagállama demokratikusan rendezkedjék be. A brit korona érdekeit helyi születésű fő kormányzó képviseli. Több kormányváltás után az 1989-es választásokat az Egyesült Párt nyeri, soraiból kerül ki az új kormányfő.

SALVADOR

Salvadori Köztársaság
República de El Salvador (spanyolul)
Közép-Amerika

Földrajz: Terület: 21041 km², Magyarországnál kb. 4,5-szer kisebb. Fekvés: Közép-Amerika Ny-i, Csendes-óceán menti partvidékén. Szomszédai: Guatemala (Ny), Honduras (K). Felszín: Nagy részén hegyvidék, ma is működő vulkánokkal. A hegyláncok medencéket, fennsíkakat zárnak közre. Legmagasabb pont: 2804 m. Legjelentősebb folyó: Lempa. Legnagyobb tó: Ilopango.

Néesség: Lakosság (1990): 5258000. Életkor szerint: 0–14: 44,3%; 15–59: 51,0%; 60–: 4,7%.

Népsűrűség: 246/km². Etnikai csoportok: mesztic 70%; indián 10%; fehér 10%. Nyelvek: spanyol (hiv.), nahuatl, maya. Vallások: r. kat. 91%, protestáns. Városi lakosság: 44%. Főváros: San Salvador (1985): 972810. Városok (1985): Santa Ana 208322; San Miguel 161156; Zacatecoluca 81035.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Alfredo Cristiani Burkard (1989. jún. óta). nemzeti ünnep: szept. 15.

Gazdaság: Pénznem: salvadori colón (1992. máj.: 8,78 = 1 USD). GDP (1990): 5,68 Mrd USD. GDP/fő (1990): 1097 USD. Gazdasági növekedés (1990): –1,5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 3,4. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 29. Adósság/fő (1990): 286 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 3,6. Fogyasztói árváltozások (1990): 16%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 40%; ipar és kereskedelem 16%. Export (1990): 550 M USD. Főbb exportcikkek: kávé, gyapot, arany, cukor, vegyipari termék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 40%, Guatemala 15%, NSZK 13%. Import (1990): 1,2 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, élelmiszer, gabona, kőolaj, nyersanyag, vas, acél, vegyipari termék. Fő importpartner: Egyesült Államok 39%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 602 km. Közúti hálózat (1989): 15120 km; ebből burkolt: 5277 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 138000; egyéb gépjármű: 24000. Főbb kikötők: Acajutla, La Libertad. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 12; rádió: 2,6; telefon: 36. Napilap (1990): 52/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1985): férfiak: 62,6; nők: 66,3 év. Születés (1991):

34,0%. Halálozás (1991): 7,0%. Népszégnövekedés (1991): 2,7%. Csecsemóhalandóság (1991): 47,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1129. Egy orvosra jutó lakosok: 2830.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 75%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A Spanyolország fennhatósága alól 1821. szept. 15-én felszabaduló, de a Közép-amerikai Föderáció felbomlását követően csak 1841-től független országban századunk 60-as éveiben katonatisztek kormányoznak. A tábornokok politikai és gazdasági nézetellentétek miatt 1969-ben futballháborúba vezetik az országot a szomszédos Honduraszal. 1979-től a katonák a kereszténydemokrata polgári politikust, José Napoleon Duartét is bevonják a vezetésbe. 1980-ban az erószak áldozata Romero érsek is. Duarte 1986-ban tervet készít a baloldali gerillák és a kormánycsapatok összebékítésére. A Farabundo Marti felszabadítási front és a hadsereg az 1989-es választások alatt is harcol egymással. Az új elnök, Alfredo Cristiani tárgyalásokat folytat a gerillákkal, az Egyesült Államok és a közép-amerikai országok nyomására. 1991-től többször sikerül tűzszünetben megállapodni, néhány katonatisztet elítélnek a korábbi politikai gyilkosságok miatt. 1992. jan.-ban Mexikóvárosban írják alá az ENSZ közreműködésével létrejött békeszerződést. A polgárháború 75 ezer áldozatot követelt 12 év alatt. Máj.-ban az elnök szabadkereskedelmi övezetet alapít Guatemalával és Hondurasszal. 1993. márc.-ban ENSZ szakértők teszik közzé jelentésüket a törvénysértésekről. Főleg a hadsereget és a belügyminisztert, olykor a gerillákat találják bűnösnek a gyilkosságokban. Az elnök amnesztia rendeletet hirdet mindkét fél számára, amit több oldalról bírálnak. Biztosítja az ENSZ-t, hogy az év végéig megtisztítja a hadsereget, elbocsátja a belügyminisztert.

SAN MARINO

San Marino Köztársaság

Repubblica di San Marino (olaszul)

Európa

Földrajz: Terület: 60,57 km², Magyarországnál kb. 1525-ször kisebb. Fekvés: Az Appennini-félsziget középső részén, az Adriai-tenger közelében. Szomszédja: Olaszország veszi körül. Felszíne: A Monte Titano oldalán helyezkedik el. Legmagasabb pont: Monte Titano (739 m).

Népszégn: Lakosság (1990): 23243. Életkor szerint: 0–14: 19,0%; 15–59: 63,7%; 60–: 17,3%.

Népszűrség: 384/km². Etnikai csoport: olasz. Nyelv: olasz. Vallás: r. kat. 95%. Városi lakosság: 99%. Főváros: San Marino (1990): 4185. Városok: Serravalle (1986): 7109; Borgo Maggiore (1985): 3715; Faetano (1985): 770.

Államforma: köztársaság. Államfő: két, egymást hathavonta váltó „régenskapitány”. Nemzeti ünnep: szept. 3.

Gazdaság: Pénznem: olasz líra (1993. máj.: 1492,99 = 1 USD). GNP (1987): 188 M USD.

Munkanélküliség (1987): 5,8%. Export-import: Vámunió Olaszországgal. Főbb exportcikkek: kerámia, építőkő, bélyeg.

Közlekedés: Közúti hálózat: 237 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 16540; egyéb gépjármű: 3225. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,4; rádió: 1,8; telefon: 1,6.

Egészségügy: Születés (1991): 8,0%. Halálozás (1991): 7,0%. Népszégnövekedés (1991): 0,1%.

Csecsemóhalandóság (1991): 8,0%.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 97%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A történelmét a 9. sz.-ig visszavezető köztársaság először 1962-ben köt együttműködési szerződést Olaszországgal (pl. vámunió), amelyet azóta többször megújít. A 80-as évektől kereszténydemokraták és kommunisták kormányoznak együtt, ők állítják ki a régenskapitányokat is. 1993. ápr.-ban Salvator Tonelli és Patricia Busingnani veszi át a hivatalt.

SĆO TOMÉ ÉS PRÍNCIPE

Sćo Tomé és Príncipe

Demokratikus Köztársaság

República Democrática de Sćo Tomé e Príncipe (portugálul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 964 km², Magyarországnál kb. 96-szor kisebb. Fekvés: 2 sziget Afrika Ny-i partja közelében, a Guineai-öbölben. felszín: Mindkét sziget vulkáni eredetű. Legmagasabb pont: Pico Sćo Tomé (2024 m).

Néesség: Lakosság (1990): 123000. Népsűrűség: 120/km². Etnikai csoportok: fekete, mulatt, fehér (portugál). Nyelvek: portugál (hiv.), portugál-bantu keverék (crioulo). Vallások: r. kat. 80%, törzsi vallású, protestáns. Városi lakosság: 30%. Főváros: Sćo Tomé (1984): 25000. Város (1984): Santo Antónió 1000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Miguel Trovoada (1991. márc. óta). **Kormányfő:** Noberto Costa Alegré (1992. máj. óta). **Nemzeti ünnep:** júl. 12.

Gazdaság: Pénznem: dobra (1993. máj.: 240,91 = 1 USD). GNP (1990): 47 M USD. GNP/fő (1990): 400 USD. Gazdasági növekedés (1980–89): –2,8%. Export (1989): 5,9 M USD. Főbb exportcikkek: kakaó, kopra. Főbb exportpartnerek: Hollandia 52%, Portugália 33%, NSZK 8%. Import (1989): 26,8 M USD. Főbb importcikkek: rizs, búza, cukor. Főbb importpartnerek: Portugália 61%, Angola 13%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1987): 288 km; ebből burkolt: 198 km. Fő kikötő: Sćo Tomé. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 3,9.

Egészségügy: Születés (1991): 38,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,1‰.

Csecsemőhalandóság (1991): 60,0‰. Egy orvosra jutó lakosok: 2819.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1988): 50%. Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

A portugál kormány és a helyi felszabadító szervezet egyezménye szerint a terület 1975. júl. 12-e óta köztársaság, amelyben 1991-ig az egyetlen párt a felszabadító szervezet utóda. Manuel Pinto da Costa pártfőtitkár, állam- és kormányfő 1989-ben puccskísérletet hiúsít meg. 1991-ben tartják az első demokratikus parlamenti választásokat. A Demokratikus Közeledés Pártja győz, új elnök lép hivatalba. 1992. máj.-ban új kormányfő veszi át hivatalát.

SEYCHELLE-SZIGETEK

Seychelle Köztársaság

Republic of Seychelles (angolul)

Républic des Seychelles (franciául)

Republik Sesel (kreol nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 455 km² (az Adabra lagúnával együtt. Magyarországnál kb. 230-szor kisebb.

Fekvés: Az Indiai-óceánban, Madagaszkár szigetétől ÉK-re. Szomszédai: Madagaszkár (DNy), Szomália (ÉNy). Felszín: 115 kisebb, főleg korallsziget. Legmagasabb pont: Morne Seychellois (905 m).

Néesség: Lakosság (1990): 68000. Életkor szerint: 0–14: 36,3%; 15–59: 57,3%; 60–: 6,4%.

Népsűrűség: 243/km². Etnikai csoportok: kreol 89%; indiai 5%; kínai, maláj, fehér 3%. Nyelvek: angol (hiv.), francia (hiv.), kreol (hiv.). Vallások: r. kat. 90%, protestáns 8%. Városi lakosság: 26%. Főváros: Victoria (1980): 23000.

Államforma: köztársaság. **Állam- és kormányfő:** France Albert René (1979 óta). **Nemzeti ünnep:** jún. 5.

Gazdaság: Pénznem: rupee (Seychelle-szigetek rúpia) (1993. máj.: 5,07 = 1 USD). GNP (1990): 318 M USD. GNP/fő (1990): 4670 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 3,2%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 6. Fogyasztói árváltozások (1991): 1,9%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 12%; idegenforgalom és kereskedelem 19,4%. Export (1991): 48 M USD. Főbb exportcikkek: kopra, hal, fahéj, guanó. Főbb exportpartnerek: Nagy-Britannia 20%; D-afrikai Közt. 13%. Közlekedés: Közúti hálózat (1990): 285 km; ebből burkolt: 196 km. Gépjárművek (1989): személygépkocsi: 4000; egyéb gépjármű: 1300. Fő kikötő: Victoria. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 3; telefon: 5. Napilap (1990): 47/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 65; nők: 71 év. Születés (1991): 23,0‰. Halálozás (1989): 7,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,6%. Csecsemőhalandóság (1991): 15,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 154. Egy orvosra jutó lakosok: 1397.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 80%. Iskolakötelezettség: 9 év.

A 19. sz.-ban Maruitiusszal együtt irányított gyarmat 1903 után közvetlenül Londontól függ, végül a Nemzetközösség tagjaként 1976. jún. 29-e óta független. Az első elnököt puccs dönti meg, azóta France Albert Renét több választáson erősítik meg hivatalaiban. Az államfő az 1991-ben többször ismétlődő zavargások nyomán 1992. júl.-ban parlamenti választásokat tartat, ahol a korábbi egyetlen párt, a Progresszív Párt győz, de az ellenzéki Demokrata Párt is jelentős befolyáshoz jut.

SIERRA LEONE

Sierre Leone Köztársaság
Republic of Sierra Leone (angolul)
Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület 71740 km², Magyarországnak kb. kétharmada. Fekvés: Ny-Afrika É-i részén, az Atlanti-óceán partján. Szomszédai: Guinea (É, K), Libéria (D). Felszín: Öblökkel, lagúnákkal tagolt partja mentén síkság; az ország belsejében szavannás fennsík, K-en hegyvidék. Legmagasabb pont: Loma Mansa (1948 m). Legjelentősebb folyók: Rokel, Sewa, Moa.

Néesség: Lakosság (1990): 4137000. Életkor szerint: 0–14: 41,4%; 15–59: 53,5%; 60–: 5,1%.
Népsűrűség: 56/km². Etnikai csoportok: szudáni (mende 35%, temne 32%, soso, kuranko, limba, kissi, kono); kreol 2%; libanoni, fehér. Nyelvek: angol (hiv.), szudáni nyelvek, krio. Vallások: törzsi vallású 52%, mohamedán (szunnita) 39%, protestáns 5%, r. kat. 2%. Városi lakosság: 32%.
Főváros: Freetown (*1988): 469776. Városok (*1988): Bo 26000; Kenema 13000; Makeni 12000.
Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Valentine Strasser (1992. ápr. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 19.

Gazdaság: Pénznem: leone (1993. máj.: 542,06 = 1 USD). GNP (1990): 981 M USD. GNP/fő (1990): 240 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 0,9%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 16. Fogyasztói árváltozások (1991): 102%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 75%; ipar és kereskedelem 15%. Export (1990): 138 M USD. Főbb exportcikkek: gyémánt, kávé, kakaó, bauxit, kóladió. Főbb exportpartnerek: Hollandia 31%, Nagy-Britannia 15%, Egyesült Államok 9%. Import (1990): 146 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, gép, energia, gyógyszer, textília, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 30%, Franciaország, Egyesült Államok. Közlekedés: Vasúti hálózat (1983): 84 km (ipari vasút). Közúti hálózat: 7000 km; ebből burkolt: 1210 km. Gépjárművel (1987): személygépkocsi: 25000; egyéb gépjármű: 18200. Fő kikötő: Freetown. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 114; rádió: 4,2; telefon: 251. Napilap (1987): 3/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1990): férfiak: 42; nők: 48 év. Születés (1991): 46,0‰. Halálozás (1991): 21,0‰. Népeségnövekedés (1991): 2,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 151,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 980. Egy orvosra jutó lakosok: 13150.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 21%.

A volt rabszolgák részére megvásárolt terület, majd brit protektorátus 1961. ápr. 27-e óta független, 10 évvel később köztársaság. Több hatalomátvétel után az 1978-as alkotmány a választások győztesét, az egyetlen politikai pártot ismeri el vezetőként. Az 1985-ös választásokon a párt új irányítója, Joseph Momoh győz. 1991-ben halottakat is gyászolnak a politikai zavargások alatt, az elnök líbiai felbujtókat gyanúsít. Bevezetik a többpártrendszer, amit új alkotmány szentesít, választásokat hirdetnek meg. 1992. ápr.-ban katonák veszik át a hatalmat, az elnök külföldre menekül. A Nemzeti Irányító Tanács máj.-ban Valentine Strassert választja elnökké. Nov.-ben puccskísérletet hiúsít meg az elnök, majd 1993. ápr.-ban halálbüntetést szab ki 17 katonai vezetőre.

SPANYOLORSZÁG

Spanyol Királyság

Reino de España (spanyolul)

Európa

Földrajz: Terület: 504750 km², Magyarországnál több mint 5-ször nagyobb. Fekvés: Európa DNy-i részén (valamint a Kanári- és a Baleár-szigetek). Szomszédai: Portugália (Ny), Franciaország (K), Gibraltár (D). Felszín: Több mint fele (600–800 m magas) fennsík (Meseta), melyet hegységek és keskeny parti síkságok szegélyeznek. É-on a hullámos felszínű Ebro-medence, D-en alföld.

Legmagasabb pont: Mulhacén (3478 m) a kontinensen, Pico de Teide (3718 m) a Kanári-szigeteken. Legjelentősebb folyók: Tajo, Duero, Ebro.

Néesség: Lakosság (1991): 39433942. Életkor szerint: 0–14: 24,6%; 15–59: 59,5%; 60–: 15,9%.

Népsűrűség: 78/km². Etnikai csoportok: kasztíliai 73%; katalán 18%; galíciai 6%; baszk 1,5%; cigány. Nyelvek: spanyol (hiv.), katalán, baszk, galíciai. Vallások: r. kat. 97%, protestáns. Városi lakosság: 78%. Főváros: Madrid (1991): 3084673. Városok (1991): Barcelona 1681132; Valencia 777427; Sevilla 704857.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: I. János Károly (de Borbón y Borbón, 1975 óta).

Kormányfő: Felipe González Márquez (1982. dec. óta). Nemzeti ünnep: okt. 12.

Gazdaság: Pénznem: peseta (1993. máj.: 116,18 = 1 USD). GDP (1991): 500,17 Mrd USD. GDP/fő (1991): 12663 USD. Gazdasági növekedés (1991): 2,4%. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 2.

Fogyasztói árváltozások (1991): 5,9%. Munkanélküliség (1991): 16%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 16%; ipar és kereskedelem 24%. Export (1991): 60 Mrd USD. Főbb exportcikkek: nyersanyag, félkész termék, jármű, gép, vegyipari, mezőgazdasági termék, fém, energia, élelmiszer, gyümölcs, textil, gyapot. Főbb exportpartnerek: Franciaország 20%, Németország 16%, Olaszország 12%, Nagy-Britannia 8%. Import (1991): 90 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, energia, nyersanyag, élelmiszer, közszükségleti cikk, acéláru. Főbb importpartnerek: Németország 16%, Franciaország 15%, Olaszország 10%, Egyesült Államok 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1991): 12560 km; ebből villamosított: 6416 km. Közúti hálózat (1989): 318225 km; ebből burkolt: 157642 km; autópálya (1991): 2632 km. Gépjárművek (1989):

személygépkocsi: 11467000; egyéb gépjármű: 2207600. Főbb kikötők: Bilbao, Algeciras, Barcelona. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,6; rádió: 3,4; telefon: 2,5. Napilap (1990): 76/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 75; nők: 82 év. Születés (1991): 11,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 198. Egy orvosra jutó lakosok: 275.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 97%. Iskolakötelezettség: 16 éves korig.

Francisco Franco haláláig, 1975-ig tartó 4 évtizedes kormányzása után I. János Károly király az államfő. Az 1977-es és 79-es választások győztese, Adolfo Suárez és kormánya vezeti a politikai átmenetet, legalizálják a baloldali pártokat, amnesztiát fogadnak el, új alkotmány lép életbe, amely

a nemzeti kisebbségi területeknek és a történelmi régióknak önkormányzatot ad. Az 1981-es katonai puccskísérelt meghíúsításában a király is részt vesz. 1982-től a szocialista Felipe González kormányoz, aki több választáson megtartja az abszolút többséget. A baszk szeparatisták tovább folytatják terrorakcióikat, az ETA robbantásainak évente átlagban 50-en esnek áldozatul, ez a szám a 80-as évek végére csökken. A szocialista kormányzat gazdasági átalakító programja 20%-os munkanélküliséget eredményez, amely 1 évtizeden át sem csökken. A kormány és a szakszervezetek vitája folyamatos. 1991-ben a bankszektorban folynak a fúziók, a kormányfő új helyettese Narcis Serra. 1992-ben a barcelonai olimpia, a sevillai világkiállítás, Kolumbusz felfedezőútjának 500. évfordulója fordítja a világ figyelmét az országra. Az 1991–92-es baszk és katalán választásokon a jobbközép nacionalista pártok győznek. Nov.-ben a parlament ratifikálja a maastrichti szerződést. 1993 elején a szocialisták újra botrányokba keverednek, a kormányfő jún.-ra hirdeti meg az előrehozott választásokat. Az ellenzéki Néppárt és vezetője, José Maria Aznar jó esélyekkel indul. A szocialisták jelöltje Felipe González.

SRÍ LANKA

Srí Lankai Demokratikus Szocialista Köztársaság
Srí Lanka prajatantrika samajawadi janarajaya (szingaléz nyelven)
Ilangai jananayage socialisak kudiarasu (tamil nyelven)
Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 65610 km², Magyarországnak majdnem kétharmada. Fekvés. Sziget az Indiai-óceánban. Indiától DK-re. Felszín: Központi részén hegység, amelyet alacsony dombvidék és alföld vesz körül. Legmagasabb pont: Pidurutalagala (2524 m). Legjelentősebb folyók: Mahaweli, Kala. Legnagyobb tó: Senanayake Samudra-to.

Néesség: Lakosság (1990): 17002000. Életkor szerint: 0–14: 35,3%; 15–59: 58,1%; 60–: 6,6%.

Népsűrűség: 260/km². Etnikai csoportok: szingaléz 74%; ceyloni tamil 12,6%; mór 7,12%; indiai tamil 5,5%. Nyelvek: szingaléz (hiv.), tamil (hiv.), angol. Vallások: buddhista 69%, hindu 16%, mohamedán 7%, keresztény 7%. Városi lakosság: 21%. Főváros: Colombo (*1988): 609000.

Városok (*1988) Dehiwala-Mt. Lavinia 190000; Moratuwa 162000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Dingiri Banda Wjetunge (1993. máj. óta). Nemzeti ünnep: febr. 4.

Gazdaság: Pénznem: rupee (Srí Lanka-i rúpia) (1993. máj.:47,86 = 1 USD). GDP (1991): 9,08 Mrd USD. GDP/fő (1991): 528 USD. Gazdasági növekedés (1991): 5,1%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4,6. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 17. Adósság/fő (1991): 353 USD.

Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991): 5. Fogyasztói árváltozások (1991): 12,5%. Munkaerőmegoszlás: mezőgazdaság 46%; ipar és kereskedelem 27%. Export (1990): 1,9 Mrd USD. Főbb exportcikkek: tea, kaucsuk, grafit, kókusz, érc, drágakő, fűszer, kőolajtermék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 22%, Nagy-Britannia 7%. Import (1990): 2,6 Mrd USD. Főbb importcikkek: energia, gép, berendezés, élelmiszer, kőolajtermék, cukor. Főbb importpartnerek: Japán 15%, Nagy-Britannia 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 1453 km. Közúti hálózat (1990): 25952 km; ebből burkolt: 21114 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 173519; egyéb gépjármű: 146004. Főbb kikötők: colombo, Trincomalee, Galle. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 28; rádió: 6; telefon: 102. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 74 év. Születés (1991): 21,0‰. Halálozás (1991): 6,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,5‰. Csecsemőhalandóság (1991): 21,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 373. Egy orvosra jutó lakosok: 7161.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 90%. Iskolakötelezettség: 12 éves korig.

A korábbi brit gyarmat 1948. febr. 4-e óta független és a Nemzetközösség tagja. A krónikák szerint

a Kr. e. 6. sz.-ban alakult királyság. 1972 óta köztársaság. Az országot 1960 és 1977 között Sirimavo Bandaranaike asszony irányítja, a világ első női kormányfője. Szociális intézkedéseit az őt követő Dzsuniusz Dzsajavardene jórészt felszámolja. Az 1983-as zavargások után a tamil kisebbséget képviselő párt lemond parlamentari képviselőtől, az autonómiatervezetről. A szingaléz többséggel azóta is folynak a harcok. 1988-ban Ranasinghe Premadasát választják elnökké, aki távozásra szólítja fel az 1987-ben a béke megteremtésére érkezett indiai csapatokat. Az elnök 1990-ben teljhatalmat kap. 1991-ben a hadsereget veti be a „tamil tigrisek” ellen. 2 ezer tamil esik el. Az elnök lemondását korrupciós vád miatt sürgető parlamenti indítványt a törvényhozás elutasítja. 1992 elejétől a Dél-Indiába menekült 200 ezer tamil ENSZ-felügyelettel kezd hazaköltözni. Az év közepétől kiújulnak a harcok, 1993. máj.-ig 12 ezren halnak meg. Máj.-ban Premadasa elnököt meggyilkolják, ideiglenesen a kormányfő veszi át az elnöki teendőket is.

SURINAME

Suriname Köztársaság

Republiek van Suriname (hollandul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 163820 km², Magyarországnál majdnem 2-szer nagyobb. Fekvés: D-Amerika ÉK-i partvidékén. Szomszédai: Guyana (Ny), Brazília (D), Francia Guyana (K). Felszín: Az Atlanti-óceán partvidéke mentén széles síkság; D-en őserdővel borított domb- és hegyvidék. Legmagasabb pont: Juliana Top (1280 m). Legjelentősebb folyók: Corantijn, Marowinje, Suriname.

Néesség: Lakosság (1990): 447000. Népsűrűség: 3/km². Etnikai csoportok: hindi 35%; kreol 32%; indonéz (jávai) 15%; fekete 10%; indián 2%; kínai 1,6%; fehér 1%. Nyelvek: holland (hiv.), angol, takki-takki (keveréknyelv). Vallások: keresztény 42%, hindu 27%, mohamedán 20%. Városi lakosság: 48%. Főváros: Paramaribo (*1988): 192109. Városok: Nieuw Nickerie, Albina.

Államforma: köztársaság. Államfő: Ronald Venetian (1991. szept. óta). Kormányfő: Jules Ajodhia (1991 óta). Nemzeti ünnep: nov. 25.

Gazdaság: Pénznem: gulden (holland forint) (1993. máj.: 1,79 = 1 USD). GNJP (1990): 1,36 Mrd USD. GNP/fő (1990): 3050 USD. Gazdasági növekedés (1965–88): 1,1%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 29%; ipar és kereskedelem 15%. Export (1988): 546 M USD. Főbb exportcikkek: timföld, bauxit, alumínium, rizs, banán, fa. Főbb exportpartnerek: Hollandia 25%, Norvégia 22%, Egyesült Államok 20%. Import (1988): 626 M USD. Főbb importcikkek: iparcikk, élelmiszer, gép, energia. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 30%, Trinidad-Tobago 21%, Hollandia 9%, Japán 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 120 km. Közúti hálózat: 1335 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 32000; egyéb gépjármű: 13000. Fő kikötő: Paramaribo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 8; rádió: 1,6; telefon: 10. Napilap (1991): 43/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 66; nők: 71 év. Születés (1991): 27,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 40,0‰.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 65%. Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

A korábbi holland gyarmat – amelyet a hollandok cserével szereztek az angoloktól – 1975. nov. 25-e óta független. A polgári kormányzatot 1980-ban katonák váltják fel. Az alumíniumipar nemzeti ellenőrzését követelő katonák élére 1982-től Desi Bouterse ezredes áll, 1985-től ő nevezi ki a parlament tagjait. Az évtized végére erősödik a kormánycsapatok és Ronny Brunswijk gerilláinak harca. 1990 karácsonyán puccsot hajt végre a fegyveres erők vezetője, majd választásokat hirdet. Az 1991-es parlamenti választásokon az ellenzék győz, bár a katonák pártja is befolyásos marad. Az elnökválasztásokat a katonák jelöltje nyeri.

SVÁJC

Svájci Államszövetség

Schweizerische Eidgenossenschaft (németül)

Confédération Helvétique (franciául)

Confederazione Elvetica (olaszul)

Európa

Földrajz: Terület: 41293 km², Magyarországnak majdnem a fele. Fekvés: Ny-Európában, az Alpok hegyláncjai között. Szomszédai: Franciaország (Ny), Olaszország (D), Ausztria, Liechtenstein (K), Németo. (É). Felszín: Középpontjában a (400–600 m magas) Svájci-medence. ÉNy-on középhegység (Jura); D-en az Alpok vonulatai, gleccserekkel. Legmagasabb pont: Dufourspitze (4634 m).

Legjelentősebb folyók: Rhein (rajna), Rhône, Inn. Legnagyobb tavak: Léman (Genfi)-tó, Neuchâtel-tó, Bodentó.

Néesség: Lakosság (1991): 6872551. Életkor szerint: 0–14: 17,0%; 15–59: 63,7%; 60–: 19,3%.

Népsűrűség: 163/km². Etnikai csoportok: svájci német (73,5%; francia 20%; olasz 4,5%. Nyelvek: német (hiv.), francia (hiv.), olasz (hiv.), rétoromán. Vallások: r. kat. 47,6%, protestáns 44,3%, vallás nélküli 7,5%. Városi lakosság: 42,7%. Főváros: Bern (1990): 134600. Városok (1990): Zürich 341300; Basel (Bázel) 171000; Genéve (Genf) 167200.

Államforma: szövetségi köztársaság. Államfő: Adolf Ogi (1993-ban). Nemzeti ünnep: aug. 1.

Gazdaság: Pénznem: franc (svájci frank) (1993. máj.: 1,43 = 1 USD). GDP (1991): 231,1 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 33991 USD. Gazdasági növekedés (1991): –0,1%. Védelmi kiadások a GDP %-ában

(1990): 2. Fogyasztói árváltozások (1991): 5,9%. Munkanélküliség (1991): 1,2%. Munkaerő-

megoszlás: mezőgazdaság: 7%; ipar és kereskedelem 39%. Export (1991): 61 Mrd USD (az export-

import adatok Liechtenstein külkereskedelmi adatai is tartalmazzák). Főbb exportcikk: gép,

berendezés, precíziós műszer, óra, ékszer, vegyipari termék, fém, fémáru, textil, iparcikk. Főbb

exportpartnerek: Németo. 24%, Franciao. 10%, Olaszo. 9%, Egyesült Államok 8%. Import (1991):

66 Mrd USD. Főbb importcikk: gép, berendezés, precíziós műszer, óra, ékszer, jármű, vegyipari

termék, textil, ruhanemű, élelmiszer, energia. Főbb importpartnerek: Németo. 33%, Franciao.

11%, Olaszo. 10%. Egyesült Államok 7%, Nagy-Britannia 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1987): 5020 km (villamosított). Közúti hálózat (1987): 71055 km; ebből

autópálya (1991): 1159 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 2994000; egyéb gépjármű:

303000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,9; rádió 2,6; telefon: 1,2. Napilap (1990):

471/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 75; nők: 83 év. Születés (1991): 12,0‰.

Halálozás (1991): 10,0‰. Népeségnövekedés (1991): 0,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 5,0‰. Egy

orvosra jutó lakosok: 357.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 9 év.

Az 1291. aug. 1-jén először egyesült 3 kanton 1815-től 22 kantonból álló semleges állam, amelyben

1979-től Jura a 23. 1986-ban a svájciak népszavazáson vetik el, majd 1991-ben fogadják el az ENSZ-

csatlakozást. Az államelnököt évente választják a parlamentben. 1987-től egyre szigorítják a több

mint 1 millió külföldi tartózkodását, a további bevándorlást. 1989-ben a polgárok elvetik a hadsereg

megszüntetésére tett javaslatot. 1990-ben a svájciakról vezetett akták miatt robban ki politikai

botrány. 1991-ben az ország a szövetség 700. évfordulóját ünnepli. A választásokon a kisebb

jobboldali pártok és a zöldek törnek előre, de a polgári tömb megőrzi abszolút többségét. 1991-ben

Flavio Cotti, 1992-ben René Felber, majd Adolf Ogi az elnök. 1992. máj.-ban a népszavazók igenlik

a belépést a Világbankba és az IMF-be, az ország jelentkezik a Közös Piacba. Dec.-ben a szavazók

50,3%-a elutasítja az Európai Gazdasági Térséghez való csatlakozást. A német kantonok – Basel

kivételével – nemmel szavaznak, a franciák igennel.

SVÉDORSZÁG

Svéd Királyság

Konungariket Sverige (svédül)

Európa

Földrajz: Terület: 449964 km², Magyarországnál több mint 4,5-szer nagyobb. Fekvés: É- Európában, a Skandináv-félszigeten. Szomszédai: Norvégia (Ny), Finnország (K). Felszín: Ny-i részén hegyvidék; középső és D-i területein dombvidék; a keskeny parti síkság D-en alfölddé szélesedik, nagy tavakkal. Legmagasabb pont: Kebnekajse (2132 m). Legjelentősebb folyók: Göta älv, Dalälven, Umeälven. Legnagyobb tavak: Vänern, Vättem, Mälaren.

Néesség: Lakosság (1990): 8552000. Életkor szerint: 0–14: 17,9%; 15–59: 59,0%; 60–: 23,1%.

Népsűrűség: 19/km². Etnikai csoportok: svéd 97%; lapp, finn 3%. Nyelv: svéd. Vallások: protestáns 95%, r. kat. 1,6%. Városi lakosság: 84%. Főváros: Stockholm (1990): 674452. Városok (1990): Göteborg 433042; Malmö 233887; Uppsala 167508.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** Károly XVI. Gusztáv (1973 óta). **Kormányfő:** Carl Bildt (1991. okt. óta). **Nemzeti ünnep:** ápr. 30., jún. 6.

Gazdaság: Pénznem: krona (svéd korona) (1993. máj.: 7,32 = 0 USD). GDP (1991): 237,4 Mrd USD. GDP/fő (1991): 27734 USD. Gazdasági növekedés (1991): –1,4. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 2,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 9,4%. Munkanélküliség (1991): 6,5%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 5%; ipar 24%; kereskedelem 21%. Export (1991): 55 Mrd USD. Főbb exportcikkek: gép, berendezés, közlekedési eszköz, cellulóz, faáru, papír, jármű, vas, acél, vegyipari termék, élelmiszer. Főbb exportpartnerek: Németo. 14%, Nagy-Britannia 10%, Norvégia 8%, Egyesült Államok 8%. Import (1991): 49,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, jármű, vegyipari termék, energia, textil, ruhanemű, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Németo. 19%, Egyesült Államok 9%, Nagy-Britannia 8%, Norvégia 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 11202 km, ebből villamosított: 7395 km. Közúti hálózat (1990): 205000 km; ebből burkolt 87136 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 3600518; egyéb gépjármű: 324115. Főbb kikötők: Göteborg, Luleå, Helsingborg. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 2,4; rádió: 1,2; telefon: 1,1. Napilap (1988): 572/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 75; nők: 81 év. Születés (1991): 12,0‰. Halálozás (1991): 12,0‰. Népesedésváltozás (1991): 0,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 148. Egy orvosra jutó lakosok: 320.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 12 év.

A 10. sz.-ban alakult állam. 1809 óta alkotmányos monarchia, élén 1973 óta Károly XVI. Gusztáv király áll. A szociáldemokraták 4 évtizedes kormányzás után a 70-es években választásokat veszítenek, majd 1982-től Olof Palme újra kormányfő. Az aktív semlegességet hirdető politikust 1986-ban meggyilkolják. Helyettesét, Ingvar Carlssont a parlament választja utódául. 1988-tól az atomerőművek jövőjéről kezdődik vita. 2010-től leállításukat javasolják. Carlssont a választások megerősítik pozíciójában. 1991-ben az ország jelentkezik a Közös Piacba, a háború után mélypontra csökkent népszerűségű szociáldemokraták veszítenek a választásokon. A mérsékelt pártjának vezetője, Carl Bildt kap kormányalakítási megbízást. A kisebbségi, négy párti koalíció csökkenti az adókat, megszünteti a szociális munkavállalói alapot. 1992. máj.-ban a parlament feladja a hagyományos semlegességet. 1993-tól megkezdődnek a közös piaci tagsági tárgyalások.

SZAHARAI DEMOKRATIKUS ARAB KÖZTÁRSASÁG

lásd NYUGAT-SZAHARA

SZAÚD-ARÁBIA

Szaúd-Arábiai Királyság

Al-Mamlaka Al'Arabiya As-Sa'udiya (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 2149690 km², Magyarországnál kb. 23-szor nagyobb. Fekvés: Az Arab-félszigeten. Szomszédai: Kuvait, Jordánia, Irak (É), Jemen, Omán (D). Felszín: É-on és D-en homoksivatagok; középső része fennsík; K-en az Arab-öböl menti parti síkság a Föld kőolajban leggazdagabb területe. Ny-on hegyvidék. Legmagasabb pont: Asir-hegység (3133 m).

Néesség: Lakosság (1990): 14902000 (kb. 30% nomád és félnomád). Népsűrűség: 7/km². Etnikai csoportok: arab 82%; indiai. Nyelv: arab. Vallás: mohamedán (szunnita 85%, síta 15%). Városi lakosság: 77%. Főváros: Riyadh (Rijad) (*1988): 2000000. Városok (*1986): Jiddah (Dzsidda) 1400000; Mekka 618006; Medina 500000.

Államforma: monarchia. Állam- és kormányfő: Fahd király (1982. jún. óta). Nemzeti ünnep: szept. 23.

Gazdaság: Pénznem: szaúd-arábiai rial (1993. máj.: 3,76 = 1 USD). GDP (1991): 105,3 Mrd USD. GDP/fő (1991): 6842 USD. Gazdasági növekedés (1991): 10,2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2,9. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 4,5. Adósság/fő (1991): 1260 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 17. Fogyasztói árváltozások (1991): 4,1. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 14%; ipar 11%. Export (1990): 31 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, kőolajtermék, mezőgazdasági termék. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 16%, Nagy-Britannia 14%, Japán 14%. Import (1990): 24 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, jármű, élelmiszer, textília, építőanyag, vegyipari termék, fém, fémipari cikk. Főbb importpartnerek: Egyesült Államok 16%, Japán 14%, Nagy-Britannia 14%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1985): 1036 km. Közúti hálózat (1987): 92822 km; ebből burkolt: 33576 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 2,25 M; egyéb jármű: 2291000. Főbb kikötők: Ra's at Tannurah, Khafji, ad Dammam. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,5; rádió: 3,3; telefon: 13. Napilap (1989): 49/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 65; nők: 68 év. Születés (1991): 38,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 69,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 406. Egy orvosra jutó lakosok: 852

Oktatás: Irni-olvasni tud (1990): 62%.

Az 1932. szept. 23-án kikiáltott Szaúd-Arábiai Királyságban 1964-ben Fejszält koronázzák uralkodóvá. 1975-ig tartó uralkodása alatt felszámolja a rabszolgaságot, de nem dolgoz ki alkotmányt. Az arab szocialista mozgalomnak amerikai szövetséget kereső pániszlamizmussal akar gátat vetni. Egyik rokona öli meg, féltestvére, Khaled követi a trónon, akinek halála után 1982-től Fahd következik. 1987-ben az iráni zarándokok Mekkában összecsapnak a biztonsági erőkkel, több százan vesznek életüket. A 80-as évek vége óta az ország többször csökkenteti olajtermelését, hogy a nemzetközi piacokon stabilizálódjanak az árak 1990-ben a szaúdiak az Öböl menti konfliktusban a szövetségesek mellé állnak. 1991-ben Irak Scud rakétákat indít szaúdi települések ellen, amelyeket amerikai Patriot rakéták sikeresen védeljeznek. Az ország haderői jelentős szerepet játszanak az Irak elleni hadműveletekben. Javulnak a kapcsolatok Egyiptommal, Iránnal diplomáciai viszony létesül, az irakiakkal flörtölő jordán királyság támogatása csökken. 1992. márc.-ban a király fokozatos politikai reformokat jelent be.

SZENEGÁL

Szenegáli Köztársaság

République du Sénégal (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 196772 km², Magyarországnál kb. 2-szer nagyobb. Fekvés: Afrika legnyugatibb részén. Szomszédai: Mauritánia (É), Mali (K), Guinea, Bissau-Guinea (D), Gambiát 3 oldalról körülveszi. Felszín: Nagy része szavannás síkság, csak a DK-i határon hegyek; DNy-on mocsaras vidék, őserdők. Legmagasabb pont: Kundukonko (498 m). Legjelentősebb folyók: Szenegál, Gambia.

Néesség: Lakosság (1990): 7428000. Életkor szerint: 0–14: 47,5%; 15–59: 47,5%; 60–: 5%.

Népsűrűség: 38/km². Etnikai csoportok: szudáni (volof 36%, szerer 19%, tukulör 9%, mandingo 6%, sarakole 2%, malinke 6%), fulbe, mór 18%, fehér 3%. Nyelvek: francia (hiv.), volof, szerer, malinke. Vallások: mohamedán (szunnita) 94%, keresztény 5%, törzsi vallású. Városi lakosság: 38%. Főváros: Dakar (*1986): 1185000. Városok (91986): Thičs 150000; Kaolack 127000; Saint-Louis 118000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Abdou Diouf (1981. jan. óta). **Kormányfő:** Habib Thiam (1991. ápr. óta). **Nemzeti ünnep:** ápr. 4.

Gazdaság: Pénzmem: CFA-frank (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). **GDP (1991):** 4,94 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 646 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 2,2%.

Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 5. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 18.

Adósság/fő (1991): 572 USD. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989):** 2. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 1%. **Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 77%. Export (1990):** 783 M USD. **Főbb exportcikkek:** iparcikk, hal, földimogyoró. **Főbb exportpartnerek:** Franciao. 27%, Olaszo. 7%, Elefántcsontpart 5%, Spanyolo. 5%. **Import (1990):** 1,62 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** félkész termék, élelmiszer, gép, berendezés, energia. **Főbb importpartnerek:** Franciao. 41%, Olaszo. 7%, Spanyolo. 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 905 km. Közúti hálózat (1989): 9971 km; ebből burkolt: 3476 km. **Gépjárművek (1985):** személygépkocsi: 76000; egyéb gépjármű: 36000. **Főbb kikötők:** Dakar, Saint-Louis, Kaolack. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 118; rádió: 8,7; telefon: 246. **Napilap (1990):** 7/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 54; nők: 56 év. **Születés (1991):** 44,0‰.

Halálozás (1991): 13,0‰. **Népeségnövekedés (1991):** 2,9%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 86,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1134. **Egy orvosra jutó lakosok:** 17072.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1988): 10%. **Iskolakötelezettség:** 5 év.

A korábbi francia gyarmat, amely az 50-es években Malival egyesül, 1960. aug. 22-e óta független köztársaság. 1980-ig Léopold Sédar Senghor elnök vezeti. Lemondása után kormányfője, Abdou Diouf az elnök, majd kormányfő is. 1982-től Szenegál és Gambia Szenegambia néven konföderációban egyesül. A társult országok megtartják szuverenitásukat, de közösen gondoskodnak a védelemről, a külügyekről, a gazdaságpolitikáról. A konföderáció elnöke Szenegál, alelnöke Gambia államfője. 1988-ban Dioufot újabb 5 évre elnökké választják. 1991-ben ellenzéki nyomásra létrehozza a kormányfői hivatalt, a kormányban első ízben más pártok is helyet kapnak. Az 1993. febr.-i elnökválasztást Diouf nyeri, abszolút többséggel.

SZINGAPÚR

Szingapúri Köztársaság

Republic of Singapore (angolul)

Republik Singapura (malájul)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 618,1 km², Magyarországnál kb. 150-szer kisebb. Fekvés: 1 nagyobb és 54 kisebb

sziget a Maláj-félszigettől D-re. Felszín: Sík. Legmagasabb pont: Timah (176 m).
Néesség: Lakosság (1990): 2722000. Életkor szerint: 0–14: 23,4%; 15–59: 68,4%; 60–: 8,2%.
Népsűrűség: 4400/km². Etnikai csoportok: kínai 77%; maláj 15%; pakisztáni, indiai 6%; fehér.
nyelvek: angol (hiv.), maláj (hiv.), kínai, tamil. Vallások: buddhista, taoista 54%, mohamedán 15%,
keresztény 13%, hindu 4%. Városi lakosság: 100%.
Államforma: köztársaság. Államfő: Wee Kim Wee (1985. szept. óta). Kormányfő: Go Csok Tong
(1990. nov. óta). Nemzeti ünnep: aug. 9.
Gazdaság: Pénznem: dollar (szingapúri dollár) (1993. máj.: 1,62 = 1 USD). GDP (1991): 40,12 Mrd
USD. GDP/fő (1991): 14589 USD. Gazdasági növekedés (1991): 6,7%. Adósságszolgálat a GDP %-
ában (1991): 2,2. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 1,1. Adósság/fő (1991): 1527 USD.
Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 4. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,4%. Munkaerő-
megoszlás: mezőgazdaság 1%; ipar és kereskedelem 58%. Export (1991): 59 Mrd USD. Főbb
exportcikkek: kőolajtermék, gép, berendezés, iparcikk, vegyipari termék, nyersanyag, élelmiszer.
Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 21%, Malaysia 13%, Japán 8%, Hongkong 8%. Import
(1991): 66 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, kőolaj, iparcikk, vegyipari termék,
élelmiszer, nyersanyag. Főbb importpartnerek: Japán 21%, Egyesült Államok 15%, Malaysia 14%,
Szaúd-Arábia 5%.
Közlekedés: Vasúti hálózat: 25,8 km. Közúti hálózat (1990): 2836 km; ebből burkolt: 2752 km.
Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 271174; egyéb gépjármű (1989): 136348. Fő kikötő:
Singapore. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,9; rádió: 4,2; telefon: 2,1. Napilap (1990):
289/1000 fő.
Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 72; nők: 77 év. Születés (1991): 18,0‰.
Halálozás (1991): 5,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 8,0‰. Egy
kórházi ágyra jutó lakosok: 260. Egy orvosra jutó lakosok: 837.
Oktatás: Irni-olvasni tud (1990): 87%. Iskolakötelezettség: nincs.
A Malaysia és Szingapúr között 1965. aug.9-én életbe lépő egyezmény szerint a városállam kilép a
föderációból, de a 2 ország védelmi és segítségnyújtási szerződést ír alá. A miniállam élén 25 éven át
Li Kuan Ju miniszterelnök áll, aki a kínai többség pártját, a Népi Akciópártot vezeti. Az alapító
kormányfő helyettesét, Go Csok Tongot jelöli ki követőjéül. Az ázsiai „tigris” gazdasága 2 évtizeden
át töretlenül fejlődik. Az 1991-es választásokat is a kínaiak pártja nyeri.

SZÍRIA

Szíriai Arab Köztársaság

Al Jumhuriya Al'Arabiya As Suriya (arabul)

Délnyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 185180 km², Magyarországnál kb. 2-szer nagyobb. Fekvés: A Földközi-tenger K-i
partján. Szomszédai: Libanon, Izrael (Ny), Jordánia (D), Irak (K), Törökország (É). Felszín: Ny-on
keskeny parti síkság; ezzel párhuzamosan hegyvidék; K-en sivatag, ÉK-en az Eufrátesz termékeny
völgye; D-en kisebb hegység. Legmagasabb pont: Jabal ash Shaykh (Mount Hermon, 2814 m).

Legjelentősebb folyók: Al Furat (Eufrátesz), Asi (Orontes), Nahr Diljah (Tigris). Legnagyobb tó:
Asszad-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 12533000 (ebből 140000 nomád). Életkor szerint: 0–14: 49,3; 15–59:
44,2%; 60–: 6,5%. Népsűrűség: 64/km². Etnikai csoportok: arab 86%; kurd 7%; örmény 3%;
cserkesz. Nyelvek: arab (hiv.), kurd, örmény, angol, francia. Vallások: mohamedán (szunnita, síita,
izmaelita, alavita) 97%, drúz 2%, keresztény. Városi lakosság: 50%. Főváros: Damas (Damaszkusz)
(1981): 1251028. Városok (1981): Aleppo 976727; Homs 354508; Latakia 176640.

Államforma: köztársaság. Államfő: Hafez Asszad (1970. nov. óta). Kormányfő: Mahmud az-Zubi

(1990. jún. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 17.

Gazdaság: Pénznem: szíriai font (1993. máj.: 21,58 = 1 USD). GDP (1991): 31,7 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2603 USD. Gazdasági növekedés (1991): 5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 2. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 12. Adósság/fő (1991): 404 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989): 10,9. Fogyasztói árváltozások (1991): 7,6%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 32%; ipar és kereskedelem 29%. Export (1991): 3,4 Mrd USD. Főbb exportcikkek: kőolaj, gyapot, textil, foszfát, zöldség, gyümölcs, iparcikk. Főbb exportpartnerek: Olaszország 22%, Szovjetunió 19%, Franciaország 18%. Import (1991): 2,4 Mrd USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, fémipari termék, gép, berendezés, textil. Főbb importpartnerek: Németország 10%, Egyesült Államok 9%, Törökország 9%, Olaszország 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 1932 km. Közúti hálózat (1988): 30452 km; ebből burkolt (28893 km). Gépjárművek (1988): személygépkocsi: 112337; egyéb gépjármű: 48007. Főbb kikötők: Latakia, Tartus. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 17; rádió: 4,1; telefon: 17. Napilap (1989): 21/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 68; nők: 71 év. Születés (1991): 43,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népesedésváltozás (1991): 3,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 37,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 840. Egy orvosra jutó lakosok: 1347.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 64%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A francia csapatok 1946. ápr. 17-i távozásával függetlenné váló ország 1956-tól 5 éven át az Egyesült Arab Köztársaság része. Hafez Asszad 1970-ben ragadja magához a hatalmat – 10 éven belül ez az 5. puccs –, azóta többször, utoljára 1991-ben választják újra. Az 1973-as alkotmány szerint az Arab Újjászületés Szocialista Pártja (Baath) hivatalosan is az állam és a társadalom vezetője. Szíria a 70-es évektől katonai jelenlétével játszik szerepet Libanonban. 1990-ben Egyiptom és Szíria kibékül, majd az ország az Irakkal szemben álló táborba áll. Asszad elnök jelentős szerepet tölt be a libanoni túszakciók lezárásában, a szabadon bocsátások közvetítésében, a megbékélésben. Az ország és a Nyugat viszonya javul, 1992. ápr.-től a zsidó kisebbség távozhat Izraelbe. A zsidó állammal tárgyalások indulnak az 1967-es háborúban elvesztett Golán-magaslat bérbeadásáról, vagy ehhez hasonló kompromisszumos megoldásról.

SZLOVÉNIA

Szlovén Köztársaság

Republika Slovenija (szlovén nyelven)

Délkelet-Európa

Földrajz: Terület: 20251 km², Magyarországnál kb. 4,5-szer kisebb. Fekvés: Közép-Európa DNy-i részén. Szomszédai: Ausztria (É), Olaszország (Ny), Magyarország (É, K), Horvátország (K, D).

Felszín: Ny-on a Juliai-Alpok nyúlványai, K-en és D-en dombos vidék. Legmagasabb pont: Triglav (2863 m). Legjelentősebb folyók: Sava (Száva), Drava (Dráva), Mura. Legnagyobb tó: Bledi-tó.

Népeség. lakosság (1990): 2000221. Népsűrűség: 98/km². Etnikai csoportok: szlovén 90,5%; horvát 3%; szerb 2%; magyar 0,5%; olasz 0,1%; albán. Vallások: r. kat. 90%, mohamedán. Főváros: Ljubljana (1990): 330000. Városok (*1989): Maribor 186000; Celje, Kranj.

Államforma: köztársaság. Államfő: Milan Kučan (1990. máj. óta). Kormányfő: Janez Drnovšek (1992. ápr. óta).

Gazdaság: Pénznem: tolar (tallér) (1993. máj.: 105,4 = 1 USD). GDP (*1990): 10 Mrd USD. GDP/fő (1990): 5500 USD.

A 8. sz. óta bajor, majd Habsburg-uralom alatt lévő terület 1918-ban a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz csatlakozik, amelyet 1929-ben Jugoszláviára keresztelnek át. A háború után kialakított hat jugoszláv köztársaság egyikeként Szlovénia a gazdasági és politikai reformokat

sürgeti. A parlament 1989-ben kinyilvánítja az esetleges elszakadás jogát. 1990-ben törlik a szocialista szót az állam nevéből. Az egységes ellenzék nyer a választásokon. Az elnök, Milan Kučan korábbi reformkommunista. A parlament a szlovén törvényeket a jugoszlávok fölé helyezi. A népszavazáson a lakosság túlnyomó többsége voksol a függetlenségre. 1991-ben a parlament ennek megfelelően kinyilvánítja az elszakadást Jugoszláviától. Szlovénia önálló köztársaság azonban nem lép ki a jugoszláv államból. A jugoszláv kormányfő, Marković nem ismeri el a szlovén parlamenti határozatot. A jugoszláv hadsereg tankokkal, repülőekkel indít támadást a szlovén milícia ellen. A harcokban ötvenen halnak meg, 300 sebesültet számolnak. Szlovénia 2,7 milliárd dolláros kártérítést követel Belgrádtól. A függetlenség életbe lép, a milícia ellenőrzi a területet, új pénzt – a tallért – vezetnek be, új alkotmányt fogad el a parlament. 1992. ápr.-ban a volt szlovén jugoszláv elnök áll Lojze Peterle helyett a koalíciós kormány élére. A dec.-i választásokon Kučan újraválasztják a liberális demokraták élén.

SZOMÁLIA

Szomáli Demokratikus Köztársaság

Jamhuuriyadda Dimugradiga Soomaaliya (szomáli nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 637657 km², Magyarországnál majdnem 7-szer nagyobb. Fekvés: K-Afrika középső részén, az Indiai-óceán (Szomáliai-öböl) és az Ádeni-öböl partján. Szomszédai: Dzsibuti, Etiópia, Kenya (Ny). Felszín: É-on meredek hegyvidék, délebbre száraz mészkőplató, DK-en lépcsőzetes fennsíkok csatlakoznak a part menti síksághoz. Legmagasabb pont: Surud Ad (2408 m). Legjelentősebb folyók: Jubba, Shabeelle.

Népszám: Lakosság (1990): 6284000 (40% nomád). Népsűrűség: 11/km². Etnikai csoportok: szomáli (dígil, dir, issas, hawiya) 95%; bantu, arab, fehér, indiai, pakisztáni. Nyelvek: szomáli (hiv.), arab, olasz, angol. Vallás: mohamedán (szunnita) 99,8%. Városi lakosság: 34%. Főváros: Muqdisho (Mogadishu) (*1986): 1000000. Városok (*1986): Hargeisa 400000; Baidoa 300000; Burao 300000. Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: az Átmeneti Nemzeti Tanács (1987 óta). nemzeti ünnep: okt. 21.

Gazdaság. Pénznem: szomáli shilling (1993. máj.: 2630,02 = 1 USD). GNP (1990): 946 M USD. GNP/fő (1990): 150 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 1,1%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 12. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1984): 6,5. Fogyasztói árváltozások (1990): 102%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 82%. Export (1990): 82%. Export (1990): 130 M USD. Főbb exportcikk: élő állat, bőr, hús, banán, hal, fa, gyapot. Főbb exportpartnerek: közös piaci országok, Szaúd-Arábia. Import (1990): 360 M USD. Főbb importcikk: gép, jármű, élelmiszer, kőolaj, kőolajtermék. Főbb importpartnerek: Olasz., Nagy-Britannia, NSZK.

Közlekedés: Közúti hálózat (1988): 22288 km; ebből burkolt: 3010 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 17754; egyéb gépjármű: 9533. Főbb kikötők: Muqdisho, Berbera, Kismaayo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 20.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 56; nők: 56 év. Születés (1991): 46,0‰. Halálozás (1991): 13,0‰. Népszámnövekedés (1991): 3,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 116,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1053. Egy orvosra jutó lakosok: 19071.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 24%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A brit és olasz területek egyesítéséből alakult, 1960. júl. 1-je óta független köztársaságban. 1969-ben Sziad Barre vezetésével katonák veszik át a hatalmat. Etiópiával harcok folynak Ogaden birtoklásáért, az ország 1978-ban feladja ezt a küzdelmet. Ekkortól csökken a korábbi szovjet befolyás, erősödik az amerikai jelenlét. Sziad Barre minden vezető funkciót betölt. 1990-ben tömegtüntetések kezdődnek, majd az Egyesült Szomáliai Kongresszus Párt felkelő csapatai

nyomulnak a főváros felé. 1991-ben Barre elmenekül, Mohamed Ali Mahdi az új elnök. Az északi Szomáliföld kikiáltja függetlenségét, Abdurahman Ahmad Ali vezetésével külön kormány alakul. A Kongresszus Pártban belső harcok törnek ki, Mohamed Farah Aidid pártelnök hívei elüldözik az államfőt. 1 év alatt 30 ezren halnak meg. 1992. jan.-tól nemzetközi fegyverembargó lép életbe, aug.-tól érkezik az élelmiszersegély. Őszre 15 fegyveres frakció beharca állandósul, a bandák kifosztják a segélyszállítmányokat. A Biztonsági Tanács 794-es határozata 30 ezer ENSZ-katona kiküldését írja elő a segélyszállítmányok biztosítására. Amerikai tengerészgyalogosok érkeznek elsőként, akiket 1993. febr.-tól a többi fejlett ország katonái váltanak fel. A 2 fő szemben álló frakció vezetője, Farah Aidid és Ali Mahdi a kamerák előtt kibékül. Több tárgyalás folyik ENSZ-részvétellel és segédlettel Etiópiában, míg márc.-ban sikerül megegyezni az átmenet megszervezésében.

SZUDÁN

Szudáni Demokratikus Köztársaság

Al Jamhuriyat ad Dimuqratiyat as-Sudan (arabul)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 2505813 km², Magyarországnál kb. 27-szer nagyobb. Fekvés: K-Afrika középső részén, a Vörös-tenger partján. Szomszédai: Egyiptom (É), Líbia, Csád, Közép-afrikai Köztársaság (Ny), Zaire, Uganda, Kenya (D), Etiópia (K). Felszín: Középső részén a Nílus menti síkság, melyet három oldalról hegyvidék vesz körül. Legmagasabb pont: Kinyeti (3187 m). Legjelentősebb folyók: Nílus, Bahr al Jabal (Fehér-Nílus), Bahr al Azraq (Kék-Nílus).

Néesség: Lakosság (1990): 25191000. Népsűrűség: 10/km². Etnikai csoportok: arab 40%; hamita és nilota (dinka, nuer) 30%; núbiai 10%; fehér. Nyelvek: arab (hiv.), angol, hamita, nilota és szudáni nyelvek. Vallások: mohamedán (szunnita) 80%, törzsi vallású, keresztény. Városi lakosság: 22%. Főváros: Kartúm (El-Khartoum) (1983): 476218. Városok (1983): Omdurman: 526278; Khartum Bahri 341146; Port Sudan 206727.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Omar Hasszán el-Besir (1989. jún. óta). Nemzeti ünnep: jan. 1.

Gazdaság: Pénznem: szudáni font (1993. máj.: 13,04 = 1 USD). GDP (1991): 69,5 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2117 USD. Gazdasági növekedés (1991): -6%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 0,2. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 21. Adósság/fő (1991): 523 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 7. Fogyasztói árváltozások (1991): 150%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 78%; ipar és kereskedelem 9%. Export (1990): 465 M USD. Főbb exportcikk: gyapot, köles, földimogyoró, élő állat, bőr. Főbb exportpartnerek: közös piaci országok, Egyiptom 17%, Szaúd-Arábia 13%. Import (1990): 600 M USD. Főbb importcikk: gép, jármű, energia, élelmiszer, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 14%, Szaúd-Arábia 12%. Olaszó. 11%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 4874 km. Közúti hálózat (1982): 48000 km; ebből burkolt: 3000 km. Gépjárművek (1985): személygépkocsi: 99400; egyéb gépjármű: 17500. Fő kikötő: Port Sudan. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 23; rádió: 4,6; telefon: 338. Napilap (1989): 5/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 52; nők: 54 év. Születés (1991): 44,0‰. Halálozás (1991): 14,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,0‰. Csecsemőhalandóság (1991): 85,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 1110. Orvosok (1983): 2169.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 27%. Iskolakötelezettség: 9 év.

A brit csapatok távoztával az ország 1956. jan. 1-jén független. 1969-ben forradalmi tanács veszi át a kormányhatalmat, melynek élén Mohamed al-Nimeri áll. A testületet 1979-től Nimeri egyszemélyi vezetése váltja fel. A mohamedán Észak és a keresztény Dél között az országban a 80-as évek óta állandó a harc. Nimerit 1985-ben katonák távolítják el. Az 1986-os választásokon Szadik al-Mahdi

győz, majd többpártrendszert vezet be. A 80-as évek végén áradások és éhezések váltják egymást. 1989-ben újra katonák veszik át az irányítást, felosztatják a parlamentet. 1991-ben szerződés születik Etiópiával az etióp menekültek hazatelepítéséről. 1992. febr.-ban az elnök az átmenet kidolgozására nemzeti kerekasztal-tárgyalásokat kezdeményez, gazdasági liberalizációs programot hirdet meg. Miközben folyik a tárgyalás az É-D polgárháború befejezéséről, újra és újra fellángolnak a harcok és nem ér véget az éhezés. ENSZ-becslések szerint a 90-es években 350 ezren halnak meg a harcokban, 2 millióan hagyják el otthonukat.

SZVÁZIFÖLD

Szváziföldi Királyság

Kingdom of Swaziland (angolul)

Umbuso we Swatini (szvázi nyelven)

Dél-Afrika

Földrajz: Terület: 17364 km², Magyarországnak kb. egyötöde. Fekvés: D-Afrika K-i részén, az Indiai-óceán közelében. Szomszédai: Dél-afrikai Köztársaság (É, Ny, D), Mozambik (K). Felszín: Nagy része hegyvidék. Legmagasabb pont: Emlembe (1862 m). Legjelentősebb folyók: Usutu, Komati.

Néesség: Lakosság (1990): 789000. Életkor szerint: 0–14: 47,3%; 15–59: 47,4%; 60–: 5,3%.

Népsűrűség: 42/km². Etnikai csoportok: szvázi (bantu, nguni csoport) 90%; keverék és fehér.

Nyelvek: angol (hiv.), siswati (szvázi) (hiv.). Vallások: protestáns 60%, törzsi vallású 32%, r. kat.

8%. Városi lakosság: 29%. Főváros: Mbabane (1986): 38290. Városok (1986): Manzini 18084; Big Bend 9676; Mhlume 6509.

Államforma: monarchia. Államfő: III. Mswati király (1986. ápr. óta). Kormányfő: Obed Mfanyana Dlamini (1989 óta). Nemzeti ünnep: szept. 6.

Gazdság: Pénznem: lilangeni (1993. máj.: 3,16 = 1 USD.) GNP (1990): 645 M USD. GNP/fő (1990): 810 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 4,5%. Fogyasztói árváltozások (1990): 11,7%. Munkерő-megoszlás: mezőgazdaság 53%; ipar és kereskedelem 9%. Export (1990): 543 M USD. Főbb exportcikkek: cukor, cellulóz, azbeszt, vasérc, gyümölcs, hús. Fő exportpartner: D-afrikai Közt. 40%. Import (1990): 651 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, élő állat, gép, berendezés, jármű, energia, vegyipari termék. Fő importpartner: D-afrikai Közt. 92%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 301 km. Közúti hálózat (1989): 2801 km; ebből burkolt: 719 km.

Gépjárművek (1983): személygépkocsi: 17000; egyéb gépjármű: 8000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 6,3; telefon: 34. Napilap (1990): 24/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 51; nők: 59 év. Születés (1991): 44,0‰.

Halálozás (1991): 12,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 101,0‰.

Kórházi ágyak (1984): 1608. Orvosok (1984): 80 + 13 fogorvos.

A brit felügyelettől megszabaduló terület 1978. szept. 6-a óta független. Az 1921. óta uralkodó II.

Sobhusa a függetlenség után alkotmányos monarchiát hirdet meg, de ezt 1973-ban felfüggeszti.

1976-ban hatályon kívül helyezik az alkotmányt, a pártokat. Sobhusa 1982-ben meghal, de a trónörökös Makhosemro herceget csak 4 év múlva, nagykorúsága elérésekor avatják királlyá, III. Mswati néven.

TADZSIKISZTÁN

Toçikiston (tadzsik nyelven)

Közép-Ázsia

Földrajz: Terület: 143100 km², Magyarországnál kb. 1,5-szer nagyobb. Szomszédai: Üzbegisztán (Ny), Kirgízia, Kína (K), Afganisztán (D). Legmagasabb pont: Kommunizmus-csúcs (7495 m). Legjelentősebb folyók: Pandzs, Vahs, Kafimigan. Legnagyobb tavak: Kara-Kul-tó, Nureki-víztározó.

Népesség: Lakosság (1989): 5112000. Népsűrűség: 36/km². Etnikai csoportok: tadzsik 59%; üzbég 23%; orosz 10%; tatár 2%; ukrán, német. Vallás: muzulmán (szunnita). Városi lakosság: 32%.

Főváros: Dusanbe (1989): 604000. **Városok (1989):** Kudzand (korábban: Leninabad) 160000; Kurgan-Tyube, Kulyab.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** betöltetlen. **Kormányfő:** Akbar Mirsojev (1992. jan. óta).

Nemzeti ünnep: szept. 9.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 1151 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 480 km. Közúti hálózat (1990): 28500 km; ebből burkolt: 17700 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 54900. Orvosok (1989): 14900.

A 18. sz.-tól orosz, ill. angol megszállás alá kerülnek egyes részei. 1917-től egy része a Turkesztáni ASZSZK-hoz, más területe a buharai kánsághoz tartozik. 1924-ben a Tadzsik Autonóm Szocialista Szövetségi Köztársaság, 1929-ben a szövetségi köztársaság alakul meg. Kahar Mahkamov, a Legfelsőbb Tanács elnöke 1991-ben lemond, mivel nem ítéli el a moszkvai puccsistákat. A köztársaság kinyilvánítja függetlenségét, az új elnök Rahman Nabijev, aki az első közvetlen választásokat nyeri meg. 1992 elejétől folynak a tüntetések, sokan Nabijev lemondását sürgetik, diktatórikus irányítással vádolják, alkotmányt követelnek. A kommunista többségű parlament ápr.-ban elfogadja a közvetlen elnöki irányítást, hat hónapra. Az elnök a megosztott – demokrata, nacionalista és iszlámpárti – ellenzékkel koalíciós kormány felállításában egyezik meg. A parlament új elnöke aug.-ban visszavonja az elnök rendkívüli jogait, majd nyílt összecsapás következik a két tábor között. Ősztől a harcok a köztársaság egész területére kiterjednek, 1993 tavaszán mintegy 30 ezer ember pusztul el, ez a legvéresebb polgárháború a volt Szovjetunióban, 600 ezer a menekültek száma. Az elnök ápr.-ban meghal, az utódlásról folyik a vita.

Tadzsikisztánhoz tartozón autonóm terület

Gorno-Badakszan Autonóm terület

Terület: 63700 km². Lakosság (1989): 161000. Főváros: Horog (1976): 14800.

TAJVAN

Ta Csung-Hua Min-Kuo (kínaiul)

Kelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 36179 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer kisebb. Fekvés: 1 nagy és több kisebb sziget Kína DK-i partvidéke közelében, a Dél-kínai- és Kelet-kínai-tenger között. Felszín: A sziget gerincét képező hegyvonulattól K-re sziklás, meredek vidék; Ny-ra termékeny síkság. Legmagasabb pont: Yü-san (3950 m).

Népesség: Lakosság (1991): 20454500. Életkor szerint: 0–14: 34%; 15–59: 58%; 60–: 8%.

Népsűrűség: 567/km². Etnikai csoportok: kínai, maláj-polinéziai. Nyelvek. kínai (hiv.), tajvani dialektusok. Vallások: buddhista, taoista, r. kat., protestáns. Városi lakosság: 51%. Főváros: Taipei (1990): 2719700. Városok (1990): Kaohsiung 1393200; Taicsung 761800; Tainan 638300.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Li Teng-huj (1988. jan. óta). **Kormányfő:** Lien Chan (1993. ápr.)

óta). Nemzeti ünnep: okt. 10.

Gazdaság: Pénznem: új tajvani dollár (1993. máj.: 26,01 = 1 USD). GDP (1990): 176,62 Mrd USD. GDP/fő (1990): 7715 USD. Gazdasági növekedés (1990): 4,9%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 0,9. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 1,8. Adósság/fő (1990): 541 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1991): 4,6. Fogyasztói árváltozások (1991): 3,6%. Munkanélküliség (1991): 1,6%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 15%; ipar és kereskedelem 53%. Export (1991): 76,2 Mrd USD. Főbb exportcikkek: elektrotechnikai és elektronikai ipari termék, ruhanemű, textil, fém, vegyipari termék, jármű, iparcikk, fa, cukor, rizs, tea, só, gyümölcs. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 29%, Hongkong 19%, Japán 11%. Import (1991): 62,9 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, elektromos berendezés, fém, vegyipari termék, jármű, kőolaj, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Japán 29%, Egyesült Államok 22%, Németo. 5%, Dél-Korea 3%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2470 km. Közúti hálózat (1990): 19998 km; ebből burkolt: 16984 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 2328439; egyéb gépjármű: 653869. Főbb kikötők: Kaohsiung, Keelung, Hualien. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,2; rádió: 1,5; telefon: 3. Napilap (1989): 202/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 72; nők: 78 év. Születés (1991): 16,0‰. Halálozás (1991): 5,0‰. Népeség-növekedés (1991): 1,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 6,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 232. Egy orvosra jutó lakosok: 965.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 90%. Iskolakötelezettség: 9 év.

A II. világháború végén Csang Kaj-sek kínai csapatai foglalják el a szigetet. 1949-től, a Kínai Népköztársaság kikiáltásától Csang Kaj-sek Tajvanon a Kínai Köztársaságot vezeti, amely Kína ENSZ-tagságáig a nemzetközi fórumokon képviseli a kínaiakat. Csang kaj-seket 1975-ös halála után fia, Csiang Csiang-kuo követi elnökként. A Kuomintang párt vezette országban 1986 óta működhet az ellenzék. Csiang Csiang-kuo halála után 1988-tól Li Teng-huj az elnök. 1990-től javul a viszony a Kínai Népköztársasággal, 1993. ápr.-ban Szingapúrban írják alá az első egyezményeket. A konzervatív kormányfő, Han Pej-csun a lakosság tiltakozása miatt lemond, utóda 1993. ápr. óta a liberális Lien Chan, az első miniszterelnök, aki a szigeten született.

TANZÁNIA

Tanzánia Egyesült Köztársaság

United Republic of Tanzania (angolul)

Jamhuriya Mwangano wa Tanzania (szuahéli nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 945087 km², Magyarországnál kb. 10-szer nagyobb. Fekvés: K-Afrika középső részén, az Indiai-óceán partján. Szomszédai: Uganda (É), Ruanda, Burundi, Zaire (Ny), Zambia, Malawi, Mozambik (D), Kenya (ÉK). Felszín: Nagy része szavannás magasföld; É-on vulkánok, köztük a Kilimandzsáró. Legmagasabb pont: Kibo (5895 m). Legjelentősebb folyók: Ruvuma, Rufiji, Kagera. Legnagyobb tavak: Viktória-tó, Tanganyika-tó, Malawi (Nyasza)-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 24518000. Népsűrűség: 26/km². Etnikai csoportok: főleg bantu (haya, makonde, njamwesi, sukuma); masszai, szuahéli, arab, indiai, fehér. Nyelvek: angol (hiv.), szuahéli (hiv.), bantu és hamita dialektusok. Vallások: mohamedán 33%, törzsi vallású 23%, r. kat. 20%, protestáns 10%, hindu. Városi lakosság: 33%. Főváros: Dodoma (1988): 202833. Városok (1988): Dar es Saalam 1360850; Mwanza 223013; Tanga 187634.

Államforma: szövetségi köztársaság. Államfő: Ndugu Ali Hassan Mwinyi (1985. nov. óta).

Kormányfő: John Samuel Malecela (1990. okt. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 26.

Gazdaság: Pénznem: tanzániai shilling (1993. máj.: 353,34 = 1 USD). GNP (1990): 2,8 Mrd USD.

GNP/fő (1990): 110 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 2,3%. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 26. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1988): 3,9. Fogyasztói árváltozások (1989): 24,5%. Munkanélküliség (1990): 30%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 90%; ipar és kereskedelem 10%. Export (1990): 300 M USD. Főbb exportcikkek: gyapot, kávé, gyémánt, szizál; szegfűszeg, kesudió, dohány, tea, zöldség. Főbb exportpartnerek: NSZK 16%, India 10%, Nagy-Britannia 10%. Import (1990): 935 M USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, energia, élelmiszer, vegyipari termék, textil, gabona, jármű. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 14%, Olaszország 11%, NSZK 10%, Japán 9%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 3569 km. Közúti hálózat (1988): 82000 km. Gépjárművek (1986): személygépkocsi: 49000; egyéb gépjármű: 33000. Főbb kikötők: Dar es Salaam, Tanga, Mtwara. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 6; telefon: 179. Napilap (1989): 8/1000 fő. Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 50; nők: 55 év. Születés (1991): 50,0‰. Halálozás (1991): 16,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,4%. Csecsemőhalandóság (1991): 105,0‰. Kórházi ágyak (1984): 22800. Orvosok (1984): 1065. Oktatás: Írni-olvasni tud (1987): 85%.

A volt Német K-Afrika, majd brit mandátumterület 1964. ápr. 26-án egyesül Tanganyika és Zanzibár néven, amit hamarosan Tanzániára változtatnak. A köztársaság elnöke Julius Nyerere, az addigi zanzibári államfő. Az egypártrendszerű államban Nyerere 1985-ben lemond az államfői posztról, de megtartja a párt vezetését. Az egyetlen jelölt, Hassan Mwinyi győz az 1985-ös és az 1990-es választásokon. A politikai élet azóta fokozatosan polarizálódik, az államfő 1992. nov.-ben is megnyeri a választásokat.

THAIFÖLD

Thaiföldi Királyság

Prathet Thai (thai nyelven)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 513115 km², Magyarországnál kb. 5,5-szer nagyobb. Fekvés: Az Indokínai-félszigeten és a Maláj-félsziget É-i részén. Szomszédai: Myanmari Unió (Ny), Laosz (É), Kambodzsa (K), Malaysia (D). Felszín: É-on teakfaerdővel borított hegyvidék; délebbre alföld; K-en sztyeppes fennsík. A Maláj-félsziget őserdővel borított hegyvidék. Legmagasabb pont: Doi Ithanon (2595 m). Legjelentősebb folyók: Chao Phraya, Mekong.

Népeség: Lakosság (1990): 55801000. Életkor szerint: 0–14: 45%; 15–59: 49%; 60–: 6%.

Népsűrűség: 111/km². Etnikai csoportok: thai (sziámi, shan, lao) 85%; kínai 10%; maláj 3%; fehér. Nyelvek: thai (hiv.), angol, kínai, maláj. Vallások: buddhista 95%, mohamedán 4%, keresztény.

Városi lakosság: 23%. Főváros: Bangkok (1989): 5832843. Városok (1983): Chiang Mai 150449; Khon Kaen 115515; Hat Yai 113964.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: Bhumibol Aduljadedzs király (1950 óta).

Kormányfő: Chuan Leek Leekpai (1992. szept. óta). Nemzeti ünnep: dec. 5.

Gazdaság: Pénz: baht (1993. máj.: 25,20 = 1 USD). GDP (1991): 93,12 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1631 USD. Gazdasági növekedés (1991): 8%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 12. Adósság/fő (1991): 465 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1990): 3. Fogyasztói árváltozások (1991): 5,7%. Munkanélküliség (1991): 4,1%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 59%; ipar és kereskedelem 26%. Export (1991): 28 Mrd USD. Főbb exportcikkek: textil, ruhanemű, rizs, gumi, elektronikai ipari termékek. Főbb exportpartnerek: Egyesült Államok 21%, Japán 18%, Szingapúr 8%. Import (1991): 37 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, energia, vas, acél, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: Japán 29%, Egyesült Államok 11%, Szingapúr 8%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 3861 km. Közúti hálózat (1989): 44446 km. Gépjárművek (1988). személygépkocsi: 816000; egyéb gépjármű: 1,1 M. Fő kikötő: Krung Thep. Hírközlés: Egy készüléke jutó lakosok: tv: 11; rádió: 5,7; telefon: 48. Napilap (1989): 50/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 66; nők: 71 év. Születés (1991): 20,0‰. Halálozás (1991): 7,0‰. Népeségnövekedés (1991): 1,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 37,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 515. Egy orvosra jutó lakosok: 4883.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 89%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A független történelmét a 13. sz.-ig visszavezető szíami királyságban 1932-ig tart az abszolút monarchia időszaka. Katonai és polgári kormányzatok váltják egymást, az utóbbi 2 évtizedben többnyire az egyenruhások vezetnek. A rendkívüli állapotot többször bevezetik, főleg a belső nyugtalanságok, olykor a kambodzsai határkonfliktus, a 200 ezer menekült miatt. A 80-as évek végén az ország nyit a Szovjetunió felé is. Az 1988-ban megválasztott kormányfőt, Cstinaj Csunhavant 1991-ben katonák mozdítják el. Sunthron Kongsompong tábornok új alkotmányt dolgoz ki, a hadsereg nevezi ki a törvényhozókat. Az 1992. márc.-i parlamenti választásokon a katonákhoz közel álló pártok győznek. A tiltakozók közül a katonák 48-at megölnek, 570 diákot eltűntnek nyilvánítanak. Az új kormányfő, Suchinda Kraprayun visszalép. A jún.-i alkotmányváltoztatás szerint a kormányfőnek a törvényhozók közül kell kikerülnie. A szept.-i választások után új, demokratikus vezetés áll fel.

TOGO

Togói Köztársaság

République Togolaise (franciául)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 56785 km², Magyarországnál kb. 1,5-szer kisebb. Fekvés: Ny-Afrika középső részén, a Guineai-öböl partján. Szomszédai: Ghána (Ny), Burkina Faso (É), Benin (K). Felszín: A homokos, lagúnás partvidék mentén széles síkság: É-on hegység. Legmagasabb pont: Pic Baumann (1050 m). Legjelentősebb folyó: Mono.

Néesség: Lakosság (1990): 3638000. Életkor szerint: 0–14: 49,8%; 15–59: 44,6%; 60–: 5,6%.

Népsűrűség: 61/km². Etnikai csoportok: szudáni (evé 47%); hamita (kabre 22%, guma 14%, tem 4%, mopa); haussza, fulbe, fehér. Nyelvek: francia (hiv.), evé, tem, gur, pidgin angol, haussza.

Vallások: törzsi vallású 50%, r. kat. 26%, mohamedán 15%, protestáns 9%. Városi lakosság: 26%.

Főváros: Lomé (*1987): 500000. Városok (*1987): Sokodé 55000; Palimé 31000; Atakpamé 30000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Gnassingbé Eyadéma (1967 óta). **Kormányfő:** Joseph Kokou Koffigoh (1991. aug. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 27.

Gazdaság: Pénznem: CFA-franc (afrikai valutaközösségi frank) (1993. máj.: 267,60 = 1 USD). GNP (1990): 1,5 M USD. GNP/fő (1990): 410 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 1,8%.

Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 14. **Fogyasztói árváltozások:** 1%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 75%; ipar és kereskedelem 20%. **Export (1990):** 300 M USD: Főbb exportcikkek: foszfát, cement, kakaó, kávé, gyapot. Főbb exportpartnerek: közös piaci országok 62%, Kanada, Egyesült Államok. **Import (1990):** 700 M USD. Főbb importcikkek: gép, közlekedési eszköz, élelmiszer, vegyipari termék. Főbb importpartnerek: közös piaci országok 63%, Egyesült Államok, Japán.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1989): 525 km. Közúti hálózat (1986): 7850 km; ebből burkolt: 1500 km. Gépjárművek (1987): személygépkocsi: 44120; egyéb gépjármű: 22000. Fő kikötő: Lomé.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 152; rádió: 5; telefon: 229. Napilap (1989): 3/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 54; nők: 58 év. Születés (1991): 49,0‰. Halálozás (1991): 13,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,6‰. Csecsemőhalandóság (1991): 110,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 752. Egy orvosra jutó lakosok: 12992.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 45% (férfiak). Iskolakötelezettség: 6–12 éves korig.

A volt német protektorátus, majd brit és francia ellenőrzésű terület 1960. ápr. 27-től független. A 60-as évek erőszakos hatalomátvételei után 1967-ben Gnassingbé Eyadéma lemondásra kényszeríti elődjét. Azóta hétévenként újraválasztják. 1990-ben az elnök ellen tüntetések kezdődnek, a rendfenntartó erők erőszakosan beavatkoznak. Az ellenzéknek engedve nevezi ki az elnök az új kormányfőt. 1993 elején feszült helyzet alakul ki az elnök és kormányfő, valamint a parlament között. Az elnök márc.-ban puccskísérletet hiúsít meg.

TONGA

Tongai Királyság

Kingdom of Tonga (angolul)

Pule'anga Tonga (tongai nyelven)

Óceánia

Földrajz: Terület: 748 km², Magyarországnál kb. 124-szer kisebb. Fekvés: 171 sziget 3 nagyobb csoportban (Tongatapu, Ha'apai, Vava'u) a Csendes-óceán DNy-i részén. Felszín: A nagyobb szigetek vulkáni eredetűek, a többi korallsziget. Legmagasabb pont: 1030 m (Kao szigetén).

Néesség: Lakosság (1990): 99000. Népsűrűség: 57/km². Etnikai csoportok: tongai polinéz 99%; keverék, fehér. Nyelvek: angol (hiv.), tongai (hiv.). Vallások: protestáns 70%, r. kat. 15%. Városi lakosság: 15%. Főváros: Nuku'alofa 81986): 29018. Városok: Neiafu, Mu'a.

Államforma: alkotmányos monarchia. Államfő: IV. Taufa'ahau Tupou (1965 óta). Kormányfő: Fatafehi Tu'ipelehake (1965 óta). Nemzeti ünnep: júl. 4.

Gazdaság: Pénzmem: pa'anga (1993. máj.: 1,41 = 1 USD). GNP (1990). 100 m USD (20%-a külföldi segélyből). GNP/fő (1990): 1010 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 2,1%. Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 45%. Export (1989): 8,6 M USD. Főbb exportcikkek: kopra, fűszer, zöldség, gyümölcs. Főbb exportpartnerek: Új-Zéland 56%, Ausztrália 29%. Import (1989): 52 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, gép, textil. Főbb importpartnerek: Új-Zéland 39%, Ausztrália 25%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1988): 1242 km; ebből burkolt: 291 km. Gépjárművek (1988): 5000.

Főbb kikötők: Nuku'alofa, Neiafu. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 1,2; telefon: 24.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 65; nők: 70 év. Születés (1991): 27,0‰.

Halálozás (1990): 5,0‰. Népeség-növekedés (1991): 2,2‰. Csecsemőhalandóság (1991): 23,0‰.

Kórházi ágyak (1989): 307. Orvosok (1989): 45 (+ 11 fogorvos).

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 89%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A korábbi brit protektorátus 1970. jún. óta független királyság a Nemzetközösségen belül. 1965-től IV. Tupou uralkodik, öccse a kormányfő. Az ország külképviseletét a Fidzsi-szigetek látja el. A törvényeket a törzsfők és a kormány hozza. Az 1993. jan.-i választásokon a demokratizálás néhány híve is bekerül a törvényhozásba.

TÖRÖKORSZÁG

Török Köztársaság

Türkiye Cumhuriyeti (törökül)

Nyugat-Ázsia

Földrajz: Terület: 779452 km², Magyarországnál kb. 8-szor nagyobb. Fekvés: Kis-Ázsiában, a Földközi-tenger és a Fekete-tenger között. Szomszédai: Bulgária, Görögország (Ny), Grúzia,

Örményország (É), Irán (K), Irak, Szíria (D). Felszín: K-en fennsík magas hegyekkel, vulkáni kúpokkal; középső részében magasföld (Anatólia), melyet peremhegységek vesznek körül. Ny-on és D-en termékeny medencék, parti síkságok. Legmagasabb pont: Büyük Agri Dagi (Ararát, 5165 m). Legjelentősebb folyók: Kizilirmak, Büyükmenderes, Firat (Eufrátesz). Legnagyobb tavak: Van-tó, Tuz-tó, Beysehiri-tó.

Népesség. Lakosság (1990): 56277000. Életkor szerint: 0–14: 38,5%; 15–59: 54,9%; 60–: 6,6%.

Népsűrűség: 72/km². Etnikai csoportok: török 90%; kurd 7%; arab 1,6%; cserkesz, örmény, bolgár, görög, grúz. nyelvek: török (hiv.), kurd, arab. Vallás: mohamedán (szunnita) 97%. Városi lakosság: 61%. Főváros: Ankara (1988): 2845689 (A). Városok (1988): Istanbul (Isztambul) 4741890 (A), Izmir 1976763 (A), Konya 1562139 (A).

Államforma: köztársaság. Államfő: betöltetlen. Kormányfő: Szulejman Demirel (1991. okt. óta). Nemzeti ünnep: okt. 29.

Gazdaság: Pénz: török líra (1993. máj.: 9669,34 = 1 USD). GDP (1991): 117,5 Mrd USD. GDP/fő (1991): 2036 USD. Gazdasági növekedés (1991): 4,2%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 6,2. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 32. Adósság/fő (1991): 842 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990): 3,5. Fogyasztói árváltozások (1991): 66%. Munkanélküliség (1991): 11,5%. Munkerő-megoszlás: mezőgazdaság 56%; ipar és kereskedelem 14%. Export (1991): 13,6% Mrd USD. Főbb exportcikk: iparcikk, ruhanemű, textil, bőr, vegyipari termék, üvegáru, élő állat. Főbb exportpartnerek: Németo. 25%, Olaszo. 8%, Egyesült Államok 7%. Import (1991): 21 Mrd USD. Főbb importcikk: nyersanyag, kőolaj, iparcikk, energia, gép, berendezés, vegyipari termék, vas, acél, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Németo. 15%, Egyesült Államok 11%, Olaszo. 8%, Francia. 6%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 8429 km; ebből villamosított: 582 km. Közúti hálózat (1990): 59128 km; ebből burkolt: 56400 km; ebből autópálya (1990): 125 km. Gépjárművek (1990):

személygépkocsi: 1649879; egyéb gépjármű: 713859. Főbb kikötők: Iskenderun, Isztambul, Izmir.

Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5; rádió: 7,8; telefon: 8.

Egészségügy. Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 68; nők: 72 év. Születés (1991): 28,0‰.

Halálozás (1991): 6,0‰. Népességnövekedés (1991): 2,2‰. Csecsemőhalandóság (1990): 54,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 476. Egy orvosra jutó lakosok: 1189.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 81%. Iskolakötelezettség: 6 év.

Az oszmán birodalom romjain 1923. okt. 29-én kikiáltott köztársaságban a 60-as és 70-es években katonai és polgári kormányzatok váltják egymást. Szulejman Demirel 1971-ben a hadsereg kényszeríti lemondásra. 1974-ben Ecevit kormánya elrendeli Ciprus északi részének megszállását. 1980-ban Kenan Evren tábornok veszi át a hatalmat. 1982-ben népszavazás hagyja jóvá az új alkotmányt, amely Evrent 7 évre elnökké nyilvánítja, a korábbi pártvezetőket pedig 10 évre kizárja a politikai életből. 1983-ban Turgut Özal a választásokat követően kormányfő, a Haza Pártja élén 87-ben is nyer. A súlyos adósság ellenére a gazdaság látványosan növekszik. Özal 1988-ban 36 év után első török kormányfőként Görögországba látogat. 1989-től az ország több százezer bulgáriai török menekültet fogad be. Özalt elnökké választják. 1990-ben a Közös Piac elutasítja az ország tagsági kérelmét. Az Öböl-háború idején a szövetségesek török támaszpontokat is használnak Irak ellen. 1991-ben több százezer kurd menekül Irakból Törökországba. A parlament feloldja a kurd nyelv tilalmát – a saját kurd kisebbségre vonatkozóan –, de 1992-ben újra romlik a vezetés és a kisebbség viszonya. A választásokon a Haza Pártja visszaszorul, az ugyancsak jobbközép Igaz Út Pártja tör előre. Így a veterán politikus, Szulejman Demirel alakít kormányt, amelybe a szociáldemokratákat is bevonja. Az ország aktívan fellép a déli volt szovjet köztársaságokban és a balkáni országokban. 1993. ápr.-ban meghal Özal elnök. A kormányfő pályázik az utódlásra.

TRINIDAD ÉS TOBAGO

Trinidad és Tobago Köztársaság
Republic of Trinidad and Tobago (angolul)
Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 5128 km², Magyarországnál kb. 18-szor kisebb. Fekvés: 2 sziget a Karib-tenger K-i része és az Atlanti-óceán közt. Felszín: Trinidad É-i részén hegyvidék, középső és D-i része (helyenként mocsaras) alföld. Tobago: alacsony hegy- és dombvidék. Legmagasabb pont: Mt. Aripo (940 m, Trinidad szigetén). Legjelentősebb folyó: Ortoire.

Néesség: Lakosság (1990): 1283000. Életkor szerint: 0–14: 32,9%; 15–59: 58,7%; 60–: 8,4%.
Népsűrűség: 242/km². Etnikai csoportok: fekete 41%; indiai 41%; mulatt 16%; fehér 1%; kínai.
Nyelvek: angol (hiv.), spanyol, hindi. **Vallások** r. kat. 34%, hindu 25%, protestáns 20%, mohamedán 6%, zsidó. **Városi lakosság:** 69%. **Főváros:** Port of Spain (*1988): 58400. **Városok** (*1988): San Fernando 34200; Arima 24600.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Noor Mohammad Hassanali (1987. márc. óta). **Kormányfő:** Patrick Manning (1991. dec. óta). **Nemzeti ünnep:** aug. 31.

Gazdaság: Pénz: dollar (Trinidad és Tobago-i dollár) (1992. máj.: 5,47 = 1 USD). **GDP (1991):** 5,6 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 4361 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 2,7%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 4,2. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 10. **Adósság/fő (1991):** 1919 USD. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 3,8%. **Munkanélküliség (1988):** 8%. **Munkaerő-megosztás:** szolgáltatás 47%; bányászat, ipar és kereskedelem 14%. **Export (1991):** 1,75 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kőolaj- és vegyipari termék, élelmiszer, kakaó, rum. **Fő exportpartner:** Egyesült Államok 49%. **Import (1991):** 1,21 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, jármű, kőolaj, élelmiszer, élő állat, közszükségleti cikk. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 39%, Venezuela 14%, Nagy-Britannia 7%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1985): 6435 km. **Gépjárművek (1985):** személygépkocsi: 157108; egyéb gépjármű: 33846. **Főbb kikötők:** Point-à-Pierre, Port of Spain, Scarborough. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,6; rádió: 3,1; telefon: 6,2. **Napilap (1990):** 140/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 68; nők: 72 év. **Születés (1991):** 21,0‰. **Halálozás (1991):** 6,0‰. **Népeségnövekedés (1991):** 1,5‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 18,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 270. **Ez orvosra jutó lakosok:** 1213.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1988): 97%. **Iskolakötelezettség:** 8 év.

A brit fennhatóság után az ország 1962. aug. óta a Nemzetközösség független tagja. 1976-ban kikiáltják a köztársaságot. Az 1986-os választások után Noor Hassanalit iktatják be elnökként. 1990-ben államcsínykísérletet hajt végre a muzulmán csoport vezetője. Az 1991-es választásokon a baloldali ellenzék, a Népi Nemzeti Mozgalom győz, Patrick Manning az új kormányfő.

TUNÉZIA

Tunéziai Köztársaság
Al-Jumhuriyah at-Tunisiyah (arabul)
Észak-Afrika

Földrajz: Terület: 163610 km², Magyarországnál több mint 1,5-szer nagyobb. Fekvés: A Földközi-tenger partján. Szomszédai: Algéria (Ny), Líbia (K). Felszín: É-on az Atlasz-hegység láncai, K-en félszáraz sztyepp, D-en a Szaharához tartozó sivatag. Legmagasabb pont: Chambi (1544 m).

Legjelentősebb folyó: Medjerda. **Legnagyobb tavak:** Djeridsott, Fedjadj-sott.

Néesség: Lakosság (1990): 8175000. Életkor szerint: 0–14: 39,0%; 15–59: 54,2%; 60–: 6,8%.

Népsűrűség: 49/km². Etnikai csoportok: arab (berber), olasz, máltai, francia. **Nyelvek:** arab (hiv.), francia. **Vallások:** mohamedán (szunnita) 99%, keresztény, zsidó. **Városi lakosság:** 54%. **Főváros:** Tunisz (1984): 596654. **Városok (1984):** Sfax 231911; Bizerte 94509; Gabcs 92300.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Zin el-Abidin Ben Ali (1989. ápr. óta). **Kormányfő:** Ahmed Karoui (1991. febr. óta). **Nemzeti ünnep:** jún. 1.

Gazdaság: Pénznem: dinar (tunéziai dinár) (1993. máj.: 0,97 = 1 USD). **GDP (1991):** 12,9 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 1567 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** 2,1%. **Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991):** 10. **Adósságszolgálat az export %-ában (1991):** 21. **Adósság/fő (1991):** 904 USD. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1990):** 2,6. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 8%. **Munkanélküliség (1990):** 15,3%. **Munkaerő-megosztás:** mezőgazdaság 25%; ipar és kereskedelem 34%. **Export (1990):** 3,5 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** textil, bőr, kőolaj, foszfát, olívaolaj, gyümölcs. **Főbb exportpartnerek:** Franciaország. 24%, Olaszország. 21%, NSZK 14%. **Import (1990):** 5,5 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** nyersanyag, félkész termék, gép, berendezés, vegyipari termék, élelmiszer, energia. **Főbb importpartnerek:** Franciaország. 27%, Olaszország. 15%, NSZK 12%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2260 km; ebből villamosított: 24 km. **Közúti hálózat (1985):** 26200 km; ebből burkolt: 11000 km. **Gépjárművek (1987):** személygépkocsi: 506000. **Főbb kikötők:** Sekhira, Sfax, Tunisz. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 15; rádió: 4,7; telefon: 24. **Napilap (1989):** 333/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 70; nők: 74 év. **Születés (1991):** 26,0‰. **Halálozás (1991):** 5,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 2,1%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 38,0‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 506. **Egy orvosra jutó lakosok:** 1834.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 62%. **Iskolakötelezettség:** 8 év.

A korábbi francia protektorátus 1956. márc. 20-án óta független, néhány nappal később megszüntetik a monarchiát, kikiáltják a köztársaságot. Habib Burgiba elnököt 1974-ig újraszavaztatják, majd haláláig meghosszabbítják megbízatását. Líbiával az eleinte jó viszony a 80-as évekre elhidegül, a diplomáciai kapcsolatok is megszakadnak egy időre. 1987-ben a miniszterelnök, Ben Ali csendes hatalomátvételt szervez, nyugdíjba küldi az elnököt. Az 1989-es elnök- és parlamenti választásokon 6 ellenzéki párt is indul, de Ben Ali fölényesen győz. A 90-es években iszlám szélsőségesek okoznak zavarokat, de meghiúsul az 1991-es puccskísérlet.

TUVALU

Óceánia

Földrajz: Terület: 24,6 km², Magyarországnál kb. 3800-szor kisebb. **Fekvés:** 9 sziget (Ellice-szigetek) a Csendes-óceán DNY-i részében. **Felszín:** Korallszigetek, sík felszínnel. **Legmagasabb pont:** 4,5 m.

Népesség: **Lakosság (*1985):** 8229. **Népsűrűség:** 334,5/km². **Etnikai csoportok:** polinéziai 96%; melanéziai, angol. **Nyelvek:** tuvalu (hiv.), angol. **Vallás:** protestáns 98%. **Városi lakosság:** 30%. **Főváros:** Fongafale (Funafuti-szigeten) (1983): 2620.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Toaripi Lauti főkormányzó képvisel (1990 óta). **Kormányfő:** Bikenibeu Paeniu (1989 óta). **Nemzeti ünnep:** okt. 1.

Gazdaság: Pénznem: dollár (ausztrál dollár) (1993. máj.: 1,41 = 1 USD). **GNP (*1987):** 3 M USD. **GNP/fő (*1987):** 326 USD. **Export (1984):** 0,7 M USD. **Fő exportcikk:** kopra. **Főbb exportpartnerek:** Ausztrália, Fidzsi-szigetek, Új-Zéland. **Import (1984):** 3,1 M USD. **Fő importcikk:** élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Ausztrália, Fidzsi-szigetek, Új-Zéland.

Közlekedés: Fő kikötő: Funafuti.

Egészségügy. Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 60; nők: 63 év. **Születés (1991):** 29,0‰. **Halálozás (1991):** 10,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 1,9%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 33,0‰. **Kórházi ágyak (1984):** 36. **Orvosok (1984):** 4.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 96%. **Iskolakötelezettség:** 7–15 éves korig.

A korábbi Ellice-szigetek brit protektorátusa a 70-es években kormányzatilag elszakad a Gilbert-

szigetektől, majd 1978. okt. 1-jén függetlenné válik. A Nemzetközösség tagja marad, külpolitikáját és védelmét Nagy-Britannia intézi. A választásokon – utoljára 1989-ben – nem pártok, hanem törzsi szervezetek képviselői indulnak.

TÜRKMÉNIA

Türkmenisztán (türkmén nyelven)

Közép-Ázsia

Földrajz: Terület: 488100 km², Magyarországnál kb. 5-ször nagyobb. Szomszédai: Kazahsztán (É), Üzbegisztán (É, K), Irán (D), Afganisztán (DK). Legmagasabb pont: Arlan (1881 m). Legjelentősebb folyók: Amu-darja, Murgab. Legnagyobb tavak: Kaszpi-tenger, Szarikamis-tó, Tedzszen-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 3621700. Népsűrűség: 7/km². Etnikai csoportok: türkmén 68,4%; orosz 12,6%; üzbég 8,5%; kazah 3%; tatár, örmény, ukrán, német. Vallás: mohamedán (szunnita).

Városi lakosság: 47%. Főváros: Ashabad (1989): 402000. Városok (1989): Csardzson 160000; Tasausz 110000; Mari 89000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Szaparmurjad Nyejazov (1991. okt. óta). Nemzeti ünnep: okt. 27.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 1548 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 2120 km. Közúti hálózat (1990): 22600 km; ebből burkolt: 17800 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 39900. Orvosok (1989): 12800.

Az orosz katonák a 18. sz.-ban hatolnak be először a területre, amely a bolsevik forradalmat követően 1924-ig Turkesztáni Autonóm Szocialista Szövetségi Köztársaság, ezután Türkmen SZSZK. Az SZKP működését az 1991-es moszkvai puccs után felfüggesztik, majd függetlenségi nyilatkozat születik. A jelentős gáztermelő ország 1992. márc.-ban többszörösére emeli az Ukrajnának szállított gáz árát; válaszul az ukránok nem szállítják tovább a nyersanyagot. A máj.-i alkotmány szerint az elnök egyben kormányfő is, széles jogkörökkel. Nyejazovot közvetlen választások erősítik meg hivatalában.

UGANDA

Ugandai Köztársaság

Republic of Uganda (angolul)

Jamhuriya Uganda (szuahéli nyelven)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 235880 km², Magyarországnál kb. 2,5-szer nagyobb. Fekvés: K-Afrika középső részébe. Szomszédai: Szudán (É), Zaire (Ny), Ruanda, Tanzánia (D), Kenya (K). Felszín: Nagy része magasföld dombokkal, hegyekkel. Ny-on a Mobutu-, a Rutanzige- és Ruwenzori-tó árka; K-en Kenyából áthúzódó hegyvidék. Legmagasabb pont: Mt. Margherita (5220 m). Legjelentősebb folyók: Viktória-Nílus, Albert-Nílus. Legnagyobb tavak: Viktória-tó, Mobutu (Albert)-tó, Rutanzige (Edward)-tó.

Néesség: Lakosság (1990): 17358000. Életkor szerint: 0–14: 48,5%; 15–59: 47,3%; 60–: 4,2%.

Népsűrűség: 73/km². Etnikai csoportok: bantu 50%; nilota 13%; hamita 13%; szudáni 5%; indiai, fehér. Nyelvek: angol (hiv.), szuahéli (hiv.), buganda, törzsi nyelvek. Vallások: r. kat. 30%, protestáns 20%, törzsi vallású 40%, mohamedán 6%. Városi lakosság: 10%. Főváros: Kampala (*1989): 700000 (A). Városok (1982): Jinja 55000; Bugembe 48000; Masaka 29000.

Államforma: köztársaság. **Államfő:** Yoweri Kaguta Muszeveni (1986. jan. óta). **Kormányfő:** George Adyebo (1991. jan. óta). **Nemzeti ünnep:** okt. 9.

Gazdaság: Pénznem: ugandai új shilling (1993. máj.: 1189,61 = 1 USD). **GNP (1990):** 3,81 Mrd USD. **GNP/fő (1990):** 220 USD. **Gazdasági növekedés (1980–90):** 4,1%. **Adósságszolgálat az export %-ában (1990):** 54,5. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1989):** 1,5. **Munkerő-megosztás:** mezőgazdaság 90%. **Export (1990):** 151 M USD. **Főbb exportcikkek:** kávé, tea, gyapot, rézérc. **Főbb exportpartnerek:** Kenya 30%, Nagy-Britannia 15%. **Import (1990):** 458 M USD. **Főbb importcikkek:** gép, jármű, energia, vegyipari termék, gyógyszer, közszükségleti cikk, ipari nyersanyag. **Főbb importpartnerek:** Kenya 24%, Nagy-Britannia 17%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 1286 km. **Közúti hálózat (1987):** 27222 km; ebből burkolt: 1934 km. **Gépjárművek (1989):** személygépkocsi: 34000; egyéb gépjármű: 6000. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 191; rádió: 46; telefon: 272. **Napilap (1989):** 2/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 50; nők: 52 év. **Születés (1991):** 51,0%. **Halálozás (1991):** 15,0%. **Népességnövekedés (1991):** 3,6%. **Csecsemőhalandóság (1991):** 94,1%. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 817. **Egy orvosra jutó lakosok:** 20000.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 52%.

A korábbi brit protektorátus 1962. okt. 9-én kiáltja ki függetlenségét, 1967-től köztársaság. 1971-ben Idi Amin Dada tábornok ül az elnöki székbe, Miton Obotét erőszakkal váltja fel. 1979-ben Idi Amin megbukik, több kormányzat után 1980-ban újra Obote az elnök. 1986-tól Joweri Muszeveni próbál véget vetni az elhúzódó polgárháborúnak. 1989-ben 1995-ig meghosszabbítják megbízatását. Néhány fegyveres csoport abbahagyja a harcot.

ÚJ-ZÉLAND

New Zealand (angolul)

Óceánia

Földrajz: Terület: 270986 km², Magyarországnál majdnem 3-szor nagyobb. **Fekvés:** 2 nagy (North Island és South Island) és több kisebb sziget a Csendes-óceán DNy-i részében. **Felszín:** South Island síksággal övezett, erdős hegység. North Island alacsonyabb hegységek által közrezárt fennsík, ma is működő vulkánokkal, gejzirekkel. **Legmagasabb pont:** Mt. Cook (3764 m). **Legnagyobb tavak:** Taupo-tó, Te Anau-tó.

Népesség: Lakosság (1991): 3427796. **Életkor szerint:** 0–14: 23,1%; 15–59: 61,9%; 60–: 15%.

Népsűrűség: 13/km². **Etnikai csoportok:** fehér 85%; polinéziai, maori, kínai, indiai. **Nyelvek:** angol (hiv.), maori. **Vallások:** protestáns 50%, r. kat. 15%, maori 1,3%, zsidó. **Városi lakosság:** 84%.

Főváros: Wellington (1991): 324792. **Városok:** Auckland (1991): 953085; Christchurch City (1990): 303400; Hamilton City (1990): 105000.

Államforma: alkotmányos monarchia. **Államfő:** II. Erzsébet királynő, akit Catherine Tizard főkormányzónő képvisel (1990. nov. óta). **Kormányfő:** Jim Bolger (1990. okt. óta). **Nemzeti ünnep:** febr. 6.

Gazdaság: Pénznem: dollar (új-zélandi dollar) (1993. máj.: 1,84 = 1 USD). **GDP (1991):** 44,8 Mrd USD. **GDP/fő (1991):** 13335 USD. **Gazdasági növekedés (1991):** –2,1%. **Védelmi kiadások a GDP %-ában (1991):** 1,5. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 2,6%. **Munkanélküliség (1991):** 10,4%.

Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság és bányászat 11%; ipar és kereskedelem 41%. **Export (1991):** 9,6 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** hús, tejtermék, fa, gyapjú, bőr, zöldség, gyümölcs, hal. **Főbb exportpartnerek:** Ausztrália 19%, közös piaci országok 17%, Japán 17%, Egyesült Államok 13%, Nagy-Britannia 9%. **Import (1991):** 7,5 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, jármű, vegyipari termék, élelmiszer, energia, textília. **Főbb importpartnerek:** Ausztrália 22%, Egyesült Államok 17%, Japán 15%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 4029 km; ebből villamosított: 519 km. Közúti hálózat (1989): 92974 km. Gépjárművek (1990): személygépkocsi: 1539809; egyéb gépjármű: 678858. Főbb kikötők: Whangarei, Auckland, Wellington. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 3,1; rádió: 1,1; telefon: 1,4. Napilap (1989): 306/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 72; nők: 78 év. Születés (1991): 15,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népeség-növekedés (1991): 0,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 10,0‰. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 111. Egy orvosra jutó lakosok: 373.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1991): 99%. Iskolakötelezettség: 6–15 éves korig.

A korábbi brit gyarmat 1907-ben de facto, 1931. dec. 11-én de jure is függetlenné válik. A nagyobb gazdasági függetlenséget hirdető Munkáspárt többször alakít kormányt, 1984-ben David Lange is megnyeri a választásokat. A Mururoa korallzátonyon végrehajtott francia atomrobbantások miatt a kormány többször felemeli szavát. Az ország vitába keveredik az Egyesült Államokkal is, mivel nem engedi, hogy nukleáris fegyverekkel felszerelt hajók horgonyt vessenek új-zélandi kikötőkben. 1989-ben Lange lemond, az 1990-es választásokon az ellenzéki Nemzeti Párt győz és nevezi ki a kormányfőt, Jim Bolgert. A gazdasági átalakítás, a gyapjú, a tejtermékek alacsony ára és a kereskedelmi megszorítások többször feszültséget okoznak.

Függő, ill. társult területek

Cook-szigetek

Cook Islands

Fekvés: Szétszórtnan elhelyezkedő szigetekből álló 2 csoport (Északi Cook-szk.: Nassau, Palmerston, Penrhyn, Manihiki, Rakahanga, Pukapuka, Suwarrow; Déli Cook-szk.: Rarotonga, Mangaia, Atiu, Aitutaki, Mauke, Mitiaro, Manuae, Te au-otu, Takutea) a Csendes-óceán DNy-i részében. Terület: 293 km². Népeség (1988): 17700. Polinéziai. Székhely: Avarua. Főbb exportcikkek: citrusfélék, zöldség, kopra, textília.

A szigetek 1888-ban brit protektorátus alá, 1901-ben új-zélandi irányítás alá kerülnek. 1965-ben a szigetek önkormányzatot kapnak, a „szabad egyesülést” választják Új-Zélanddal.

Niue

Fekvés: Sziget a Csendes-óceán DNy-i részében, Tonga és a Cook-szigetek között. Terület: 258 km². Népeség (*1988): 2190. Melanéziai, polinéziai. Székhely: Alofi (1986): 811. Fő exportcikk: kopra. A sziget 1974-ben kap önkormányzatot.

Tokelau-szigetek

Tokelau Islands

Fekvés: 3 korallsziget (Atafu, Nukunono, Fakaoto) a Csendes-óceán DNy-i részében, Szamoától É-ra. Terület: 10,3 km². Népeség (1986): 1690. Melanéziai, polinéziai. Székhely: Fakaofu. Fő exportcikk: kopra.

Tokelau szigetei korábban a Gilbert-szigetcsoporthoz tartoznak, 1926-ban kerülnek Új-Zéland irányítása alá. 1949-ben Új-Zéland részévé nyilvánítják, 1974. óta önkormányzatot élveznek.

Ross Függő Terület

Ross-Dependency

Fekvés: Az Antarktisz csendes-óceáni részén. Terület: *400000 km², nagy részét jég borítja.

Népeség: A Ross-szigeten (Pram Point) lévő állomás (Scott Base) személyzete – 12 fő – kivételével lakatlan.

Többnyire jég borította síkjain először 1957-ben jár új-zélandi expedíció. Az antarktisi területen azóta kutatócsoportok váltják egymást.

UKRAJNA

Ukrad'na (ukránul)

Kelet-Európa

Földrajz: Terület: 603700 km², Magyarországnál kb. 6,5-szer nagyobb. Szomszédai: Oroszország (K), Moldova, Románia, Lengyelország, Szlovákia, Magyarország (Ny), Belorusszia (É).

Legmagasabb pont: Hoverla (2061 m). Legjelentősebb folyók: Dnyepr, Dnyesztr, Bug. Legnagyobb tavak: Kremencsugi-víztároló, Kahovkai-víztároló, Dnyeprodzerzsinszki-víztároló.

Néesség: lakosság (1990): 52839000. Népsűrűség: 86/km². Etnikai csoportok: ukrán 72,7%; orosz 20,3%; belorusz, moldovai, lengyel, magyar, bolgár, román. Vallások: ukrán kat., pravoszláv, r. kat., gör. kat., zsidó. Városi lakosság: 67%. Főváros: Kijev (1989): 2590000. Városok (1989): Harkov 1611000; Dnyepropetrovszk 1179000; Ögyessza 1115000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Leonyid Kravcsuk (1991. dec. óta). Kormányfő: Leonyid Kucsma (1992. okt. óta). Nemzeti ünnep: aug. 24.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 2173 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 22730 km. Közúti hálózat (1990): 227000 km (burkolt).

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 694800. Orvosok (1989): 226200.

Az ukrán állam 1654-ben egyesül Oroszországgal, de Ny-i területei többször lengyel fennhatóság alá kerülnek. 1917-ben alakul meg az ukrán SZSZK, amely 1922-ben a Szovjetunió egyik alapító tagköztársasága, 1945-től az ENSZ önálló tagállama. Az 1991-es moszkvai puccsot követően a köztársaság független államot hoz létre. Leonyid Kravcsuk, a korábbi kommunista funkcionárius visszaadja pártmegbízatusait, kilép az SZKP-ból, egy időre felfüggeszti a párt működését. Az elnököt népszavazás erősíti meg funkciójában, a választók jóváhagyják a függetlenségi nyilatkozatot. Jelcin és Kravcsuk a moszkvai puccs után szövetséget köt, de a rendezetlen határviták, valamint a nukleáris fegyverek átadásának ukrán elutasítása 1993-ban is zavarják a kapcsolatot. 1992. jan.-tól a felszabadított árakkal együtt bevezetik a kupont, a párhuzamos fizetőeszközt. Jún.-ban a Krím autonómiát kap, de az orosz kormány is igényt tart a területre. Okt.-tól Leonyid Kucsma kormánya hadakozik a havi 40%-osra nőtt infláció ellen. A nemzeti össztermék 1992-ben 14%-kal csökken. 1993. jan.-ban Kárpát-Ukrajna autonómiát kap és bevezetik a kétnyelvűséget.

URUGUAY

Uruguayi Keleti Köztársaság

República Oriental del Uruguay (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 177414 km², Magyarországnál majdnem 2-szer nagyobb. Fekvés: Dél-Amerika D-i részén, az Atlanti-óceán partján. Szomszédai: Argentína (Ny), Brazília (É). Felszín: É-i részén dombvidék, délebbre a La Plata-síkság. A tengerparti síkságon kisebb magaslatok, lagúnák.

Legmagasabb pont: Cerro de las Animas (501 m). Legjelentősebb folyók: Uruguay, Rio Negro. Legnagyobb tavak: Mirimi-tó, Rincón del Bonetei-víztároló.

Néesség: Lakosság (1990): 3904000. Életkor szerint: 0–14: 26,9%; 15–59: 57,7%; 60–: 15,4%.

Népsűrűség: 18/km². Etnikai csoportok: fehér 85%; mesztic 10%; mulatt, fekete 5%. Nyelv: spanyol (hiv.). Vallások: r. kat. 57%, protestáns 3%, zsidó 2%. Városi lakosság: 86%. Főváros: Montevideo (*1989): 1248000. Városok (*1989): Salto 81000; Paysandú 75000; Rivera 56000.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Luis Alberto Lacalle (1990. febr. óta). Nemzeti ünnep: aug. 25.

Gazdaság: Pénznem: uruguayi peso (1993. máj.: 3772 = 1 USD). GDP (1991): 10,9 Mrd USD.

GDP/fő (1991): 3504 USD. Gazdasági növekedés (1991): 1,9%. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 22. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 4. Adósság/fő (1991): 1058 USD. Védelmi kiadások a GNP %-ában (1989): 1,4. Fogyasztói árváltozások (1990): 102%. Munkanélküliség (1992): 11,3%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 13%; ipar és kereskedelem 22%. Export (1991): 1,6 Mrd USD. Főbb exportcikkek: bőr, élő állat, gyapjú, textília, mezőgazdasági termék. Főbb exportpartnerek: Brazília 24%, Egyesült Államok 10%, Argentína 10%. Import (1991): 1,5 Mrd USD. Főbb importcikkek: nyersanyag, gép, berendezés, közszükségleti cikk, jármű, energia, vegyipari termék, élelmiszer. Főbb importpartnerek: Brazília 20%, Argentína 15%, Egyesült Államok 14%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 2991 km. Közúti hálózat (1984): 52000 km; ebből autópálya: 12000 km. Gépjárművek (1981): személygépkocsi: 281275; egyéb gépjármű: 47102. Fő kikötő: Montevideo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 4,8; rádió: 1; telefon: 5,8. Napilap (1989): 227/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 69; nők: 76 év. Szülés (1991): 17,0%. Halálozás (1991): 10,0%. Népeségnövekedés (1991): 0,7%. Csecsemőhalandóság (1991): 22,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 127. Egy orvosra jutó lakosok: 344.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 96%. Iskolakötelezettség: 9 év.

Az 1825. aug. 25-én függetlenségét kikiáltó ország a 20. sz.-ban sokáig demokratikus intézményeiről ismert Latin-Amerikában. A Tupamaro városi gerillamozgalom és a gazdasági nehézségek miatt 1973-ban jobboldali főtisztek államcsínyt hajtanak végre. Az 1980-as népszavazás elutasítja a katonai kormányzat legalizálását. Az 1984-es választásokat Julio Sanguinetti szociáldemokrata irányultságú Colorado pártja nyeri. 1989-ben az ország úgy dönt, hogy nem indulnak perek a korábbi katonai túlkapások elkövetői ellen. A választásokon Luis Alberto Lacalle, a Blanco párt vezetője győz. 1991-ben az ország csatlakozik a Brazília és Argentína által alapított közös piaci szerződéshez.

ÜZBEGISZTÁN

Üzbég Köztársaság
Üzbekiston (üzbégül)
Közép-Ázsia

Földrajz: Terület: 447400 km², Magyarországnál kb. 5-ször nagyobb. Szomszédai: Kazahsztán (É, Ny), Türkmenia (D), Tadzsikisztán, Kirgízia (K). Legmagasabb pont: Hisszár hegység (4688 m). Legjelentősebb folyók: Szir-darja, Amu-darja, Zeravsan. Legnagyobb tavak: Aral-tó, Ajdar-Kul-tó. Népeség: Lakosság (1990): 20322000. Népsűrűség: 45/km². Etnikai csoportok: üzbég 68,7%; orosz 11%; tatár 4%; tadzsik 4%; kazah 4%; karakalpak 2%. Vallás: muzulmán (szunnita). Városi lakosság: 41%. Főváros: Taskent (1990): 2100000. Városok (1990): Szamarkand 370000; Namangan 310000; Andisan 300000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Iszlam Karimov (1991. dec. óta). Kormányfő: Abdul Hasim Mutalov (1992. jan. óta). Nemzeti ünnep: aug. 31.

Gazdaság: GDP/fő (*1990): 1258 USD.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 3460 km. Közúti hálózat (1990): 73100 km; ebből burkolt: 62600 km.

Egészségügy: Kórházi ágyak (1989): 249000. Orvosok (1989): 72400.

Miután az üzbég területek a 19. sz. második felében az orosz birodalom részévé válnak, 1917-ben feldarabolják. Iszlám kormány alakul, amely a Vörös Hadsereg bevonulása után elmenekül.

Létrejön a Turkesztáni SZSZK, 1925-ig Tadzsikisztán is ehhez tartozik. 1936-ban Kazahsztántól a Karakalpak ASZSZK, majd 1963-ban az Éhségstyep is üzbég fennhatóság alá kerül. A moszkvai

puccsot követően 1991-ben a Legfelsőbb Tanács függetlenségi nyilatkozatot fogad el. Az átmenetet a volt kommunista főtitkár, Iszlam Karimov vezeti. A kommunista pártot Népi Demokrata Pártra keresztelik át. Karimov elnökségét közvetlen választások is megerősítik. 1992-ben az áruk felszabadításával az orosz rubel mellett párhuzamos valutát is bevezetnek. 1993. febr.-ban az új, demokratikus alkotmány elfogadásával egy időben erősödik a nyomás az ellenzékre.

Üzbegisztánhoz tartozó autonóm köztársaság

Karakalpak Autonóm Köztársaság

Terület: 63920 km². Néesség: Lakosság (1989): 1214000. Népsűrűség: 8/km². Etnikai csoportok: karakalpak 31%; üzbég 31%; kaza 27%. Főváros: Nukusz (1989): 169000.

VANUATU

Vanuatui Köztársaság

Republic of Vanuatu (angolul)

République de Vanuatu (franciául)

Óceánia

Földrajz: Terület: 12189 km², Magyarországnak kb. egynolcada. Fekvés: Szigetcsoport a Csendes-óceán DNy-i részében. Felszín: A több mint 80 sziget egy része vulkáni eredetű, ma is működő vulkánokkal; a többi mészkő- és korallsziget. Legmagasabb pont: Luganville (1811 m).

Néesség: Lakosság (1990): 157000. Népsűrűség: 10/km². Etnikai csoportok: melanéziai (nivanuatu) 91%; polinéziai, mikronéziai 3%; fehér. Nyelvek: angol (hiv.), francia (hiv.), pidgin angol (bislama).

Vallások: protestáns 54%, r. kat. 16%, törzsi vallású. Városi lakosság: 18%. Főváros: Vila (1989): 19311. Város: Santa (Luganville) (1989): 6983.

Államforma: köztársaság. Államfő: Donald Kapokas (1991. aug. óta). Kormányfő: Maxime Carlot Kaman (1991. nov. óta). Nemzeti ünnep: júl. 30.

Gazdaság: Pénznem: vatu (1993. máj.: 119,45 = 1 USD). GNP (1990): 167 M USD. GNP/fő (1990): 1100 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 2,4%. Export (1989): 15 M USD. Főbb exportcikkek: kopra, hal, hús. Főbb exportpartnerek: Hollandia 34%, Francia. 27%, Japán 17%. Import (1989): 58 M USD. Főbb importcikkek: élelmiszer, gép, energia, közszükségleti cikk. Főbb importpartnerek: Ausztrália 36%, japán 13%, Francia. 8%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1984): 1062 km; ebből burkolt: 250 km. Gépjárművek (1988): 3784. Főbb kikötők: Vila, Santa.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 67; nők: 72 év. Csecsemőhalandóság (1991): 37,0‰. Kórházi ágyak (1988): 419. Orvosok (1988): 23.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 90%. Iskolakötelezettség: nincs.

1980. júl. 30-án a korábbi brit–francia kondomínium (Új-hebridák) Vanuatu néven válik függetlenné. A Nemzetközösség tagállama a 80-as években nyit a szocialista országok felé, elítéli a francia nukleáris kísérleteket. 1991-ben a parlament hivatali teendői elhanyagolása miatt menesztí a kormányfőt, a törvényhozói választásokon a korábbi ellenzék győz. A Mérsékelt Párt vezette kabinetben első ízben nő is helyet kap.

VATIKÁN

Vatikánvárosi Állam

Status Civitatis Vaticanae (latinul)

Stato della Città del Vaticano (olaszul)

Európa

Földrajz: Terület: 0,44 km², Magyarországnál kb. 210000-szer kisebb (a Margitsziget fele). Fekvés: Olaszország (Róma) területén.

Néesség: Lakosság (*1985): 4500. Etnikai csoportok: olasz 85%; svájci. Nyelvek: latin (hiv.), olasz (hiv.). Vallás: r. kat.

Államforma: teokratikus monarchia. Államfő: II. János Pál pápa (Karol Wojtyła, 1978. okt. óta).

Államtitkár: Angelo Sodano (1990. dec. óta). Nemzeti ünnep: okt. 22.

Gazdaság: Pénznem: vatikáni (olasz) líra (1993. máj.: 1492,99 = 1 USD).

Az olasz állam és a Vatikán közötti kapcsolatokat csak 1929-ben rendezti átfogó egyezmény, amelyet 1962-ben újítanak meg. 1963-tól a XXIII. Jánost követő VI. Pál a II. vatikáni zsinat útmutatásainak megfelelően változtatásokat indít el. Az őt felváltó I. János Pál 1978-ban csak 1 hónapig áll az egyházi állam élén, halála után a pápának megválasztott krakkói érsek, Karol Wojtyła a II. János Pál nevet veszi fel. Személyében 456 év óta először esik a bíborosok választása nem olasz egyházi vezetőre. Aktív külpolitikáját egy 1981-ben elkövetett merényletkísérlet csak egy időre akasztja meg. Erélyesen fellép a reformerek, így a dél-amerikai „felszabadítási teológia” hirdetői, vagy az afrikai, északamerikai újítók – cölibátus, abortusz, nők pappá avatása – ellen. Felveszi a kapcsolatot a zsidó közösséggel, javítja az ortodoxokhoz fűződő viszonyt, nyit a szocialista országok felé, amelyekkel diplomáciai kapcsolatot létesít. Az 1991-ben kiadott enciklikák a keresztények és az egyház hivatásával, illetve az emberarcú kapitalizmussal foglalkoznak. II. János Pál első pápaként Magyarországra is ellátogat. A püspökök szinódusa a többi kereszténnyel szorosabb összefogást hirdet. 1992. jan.-ban a pápa elismeri Szlovénia és Horvátország függetlenségét, ápr.-ban kiáll a papi nőtlenség mellett, afrikai útjai után okt.-ben Galileo Galileit – 360 év után – rehabilitálja.

VEenezuela

Venezuelai Köztársaság

República de Venezuela (spanyolul)

Dél-Amerika

Földrajz: Terület: 912050 km², Magyarországnál majdnem 10-szer nagyobb. Fekvés: D-Amerika Karib-tengeri partvidékén. Fekvés: D-Amerika Karib-tengeri partvidékén. Szomszédai: Kolumbia (Ny), Brazília (D), Guyana (K). Felszín: Középső részén (Orinoco-medence) szavannás alföld, D-en a Guyanai-hegyvidék, É-on az Andok láncai. Az Andok és a tengerpart között a kőolajban gazdag Maracaibói-öböl. Legmagasabb pont: Pico Bolívar (5007 m). Legjelentősebb folyók: Orinoco, Rio Negro, Apure. Legnagyobb tavak: Valencia-tó, Guárico-, Guri-víztározó.

Néesség: Lakosság (1990): 19735000. Életkor szerint: 0–14: 38,3%; 15–59: 56,0%; 60–: 5,7%.

Népsűrűség: 22/km². Etnikai csoportok: mesztic és mulatt 69%; fehér 20%; fekete 9%; indián 2%.

Nyelvek: spanyol (hiv.), indián nyelvek. Vallások: r. kat. 92%, protestáns 2%, zsidó, törzsi vallású.

Városi lakosság: 91%. Főváros: Caracas (1989): 3373100 (A). Városok (1989): Maracaibo 1365300; Valencia 1227500; Maracay/Puerto La Cruz 923700.

Államforma: szövetségi köztársaság. Állam- és kormányfő: Carlos Andrés Pérez (1989. febr. óta).

Nemzeti ünnep: ápr. 19., jún. 24., júl. 5., júl. 24., okt. 12.

Gazdaság: Pénznem: bolívar (1993. máj.: 86,29 = 1 USD). GDP (1991): 35,1 Mrd USD. GDP/fő (1991): 1738 USD. Gazdasági növekedés (1991): 10,4%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1991): 12. Adósságszolgálat az export %-ában (1991): 22. Adósság/fő (1991): 1755 USD. Védelmi kiadások a GD %-ában (1991): 4,3. Fogyasztói árváltozások (1991): 34%. Munkanélküliség (1991): 8,8%.

Munkaerő-megoszlás: mezőgazdaság 16%; ipar és kereskedelem 35%. **Export (1991):** 14,9 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kőolaj, kőolajtermék, alumínium, acél, vasérc, vegyipari termék, kávé, kakaó. **Főbb exportpartnerek:** Egyesült Államok 51%, Németo. 4%, Brazília 4%. **Import (1991):** 10,1 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** gép, berendezés, vegyipari termék, nyersanyag, fém, fémipari termék, jármű, élelmiszer. **Főbb importpartnerek:** Egyesült Államok 50%, Németo. 6%, Olaszó. 5%, Japán 5%.

Közlekedés: Vasúti hálózat: 336 km. Közúti hálózat (1985): 62601 km; ebből burkolt: 24036 km; ebből autópálya: 10097 km. **Gépjárművek (1986):** személygépkocsi: 2,3 M; egyéb gépjármű: 1,2 M. **Főbb kikötők:** Maracaibo, La Guaira, Puerto Caballo. **Hírközlés:** Egy készülékre jutó lakosok: tv: 5,6; rádió: 2,4; telefon: 11. **Napilap (1987):** 111/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 71; nők: 78 év. **Születés (1991):** 28,0 ‰. **Halálozás (1991):** 4,0‰. **Népességnövekedés (1991):** 2,4‰. **Csecsemőhalandóság (1991):** 26,0 ‰. **Egy kórházi ágyra jutó lakosok:** 395. **Egy orvosra jutó lakosok:** 576.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 88%. **Iskolakötelezettség:** 8 év.

A spanyol fennhatóság alól 1811. júl. 5-én függetlenné váló ország 1830-ban kiválik Nagy-Kolumbiából. A II. világháború után aktív szélsőbal és szélsőjobb mozgalom ellenére a 60-as évektől demokratikusan választják az elnököket. A külföldi kezekbe került olajkincset Carlos Andrés Perez – a nemzeti reformista Demokratikus Akciópárt (AD) élén – 1976-ban államosítja. Egy periódus keresztényszocialista vezetés után 1983-ban újra az AD győz, Jaime Lusinchi az elnök. 1988-ban a közvetlen újraválasztást tiltó országban megint Carlos Andrés Perez az elnök. A beiktatás idején a tüntetéseket keményen megtorolják. A kormányzat szigorú gazdasági intézkedéseket hoz. 1992. jan.-ban, majd nov.-ben katonai lázadást hiúsítanak meg. 1993. ápr.-ban a legfőbb ügyész korrupció miatt vádat elem az elnök ellen.

VIETNAM

Vietnami Szocialista Köztársaság

Nuoc Cong Hoa Xa Hoi Chu Nghia Viet Nam (vietnami nyelven)

Délkelet-Ázsia

Földrajz: Terület: 331689 km², Magyarországnál kb. 3,5-szer nagyobb. **Fekvés:** Az Indokínai-félsziget K-i partvidékén. **Szomszédai:** Kína (É), Laosz, Kambodzsa (Ny.) **Felszín:** Ny-on a Vietnami-hegység vonulatai; D-en a Mekong alföldje; K-en keskeny parti síkság, É-on hegyvidék. **Legmagasabb pont:** Fan Si Pan (3143 m). **Legjelentősebb folyók:** Mekong, Vörös-folyó.

Népesség: Lakosság (1990): 66473000. **Népsűrűség:** 200/km². **Életkor szerint:** 0–14: 40,8%; 15–59: 53,6%; 60–: 5,6%. **Etnikai csoportok:** vietnami 87%; müong, thai, nung, miao, meo 13%. **Nyelvek:** vietnami (hiv.), francia, kínai, khmer. **Vallások:** buddhista, konfucianus, taoista, r. kat. **Városi lakosság:** 22%. **Főváros:** Hanoi (1989): 1088862. **Városok (1989):** Ho Si Minh 3169135; Haiphong 1456049; Da Nang 370670.

Államforma: szocialista köztársaság. **Államfő:** Le Duc Anh (1992. szept. óta). **Kormányfő:** Von Van Kiet (1991. aug. óta). **Nemzeti ünnep:** szept. 2.

Gazdaság: **Pénzmem:** dong (1993. máj.: 10590,3 = 1 USD). **GNP (1988):** 13,9 Mrd USD. **GNP/fő (1989):** 200 USD. **Védelmi kiadások a GNP %-ában (1986):** 19,4. **Fogyasztói árváltozások (1991):** 1921%. **Munkanélküliség (1991):** 11%. **Munkaerő-megoszlás:** mezőgazdaság 65%; ipar és kereskedelem: 35%. **Export (1990):** 2,1 Mrd USD. **Főbb exportcikkek:** kőszén, gyümölcs, élelmiszer, faáru, kézműipari cikk. **Főbb exportpartnerek:** Szovjetunió, Japán, Szingapúr. **Import (1990):** 2,6 Mrd USD. **Főbb importcikkek:** kőolaj, élelmiszer, mezőgazdasági gép, berendezés, vegyipari termék. **Főbb importpartnerek:** Szovjetunió, Szingapúr, Japán.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1986): 4200 km. Közúti hálózat (1986): 65000 km. **Főbb kikötők:** Ho Si

Minh, Haiphong, Da Nang. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 29; rádió: 10; telefon: 554. Napilap (1989): 38/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 63; nők: 67 év. Születés (1991): 29,0%. Halálozás (1991): 8,0%. Népeség-növekedés (1991): 1,0%. Csecsemőhalandóság (1991): 48,0%. Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 292. Egy orvosra jutó lakosok: 3096.

Oktatás: Irni-olvasni tud (1989): 78%. Iskolakötelezettség: 5 év.

A japánok, majd a franciák ellen harcoló ország 1954-ben kettészakad. Az amerikaiak ellen folytatott háború 1975-ben, Saigon elfoglalásával ér véget. 1976-ban a 2 országrész újra egyesül. 1979-ben a vietnami csapatok döntik meg a kambodzsai Pol Pot-rendszert, csak 1 évtized múlva távoznak. 1988-tól folyamatos a gazdasági nyitás, a politikai reform azonban elmarad. 1991-ben az Egyesült Államok és Vietnam közeledik egymáshoz, de a háborúban eltűnt amerikai katonák ügye miatt 1993-ig sincs áttörés a viszonyban. 1991-ben az új kormányfő, Va Van Kiet Pekingben rendezti az addig feszült kapcsolatokat. Megkezdődik Hongkongból a több tízezer menekült lassú hazatérése. 1992. jan.-ban Thaifölddel is rendeződik a viszony. Ápr.-ban a nemzetgyűlés elfogadja az új alkotmányt, amely csökkenti a kommunista párt befolyását, de nem engedélyezi a pluralizmust. A júl.-i törvényhozói választásokon több jelölt is indulhat egy helyért, de csak 2 független kerül a parlamentbe. Szept.-ben Le Duc Anh tábornokot választják új elnökké.

ZAIRE

Zaire-i Köztársaság

République de Zaire (franciául)

Kelet-Afrika

Földrajz: Terület: 2345409 km², Magyarországnál kb. 25-ször nagyobb. Fekvés: Afrika D-i felének középső részében. Szomszédai: Kongó (Ny), Angola (D), Közép-afrikai Köztársaság, Szudán (É), Uganda, Ruanda, Burundi, Tanzánia (K). Felszín: Legnagyobb részét a peremhegységekkel körülvett, őserdővel borított Kongó-medence alkotja. D-en szavannás fennsík és hegyvidék.

Legmagasabb pont: Mt. Margherita (5200 m). Legjelentősebb folyók: Zaire (Kongó), Ubangi, Kasai. Legnagyobb tavak: Tanganyika-tó, Mobutu (Albert)-tó, Mweru-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 35546000. Népsűrűség: 15/km². Etnikai csoportok: (kb. 200 törzs): bantu (luba 18%, mungo 17%, kongo 12%, ruanda 10%); szudáni, nilota, hamita, pigmeus, fehér. Nyelvek: francia (hiv.), bantu nyelvek (csiluba, kikongo, lingala), szuahéli. Vallások: r. kat. 46,8%, protestáns 28%, törzsi vallású, mohamedán. Városi lakosság: 40%. Főváros: Kinshasa (*1988): 5000000. Városok (*1984): Lubumbashi 534268; Mbuji-Mayi 423363; Kananga 290898.

Államforma: köztársaság. Államfő: Mobutu Sésé Seko (1965. nov. óta). Kormányfő: Étienne Tshisekedi (1991 óta). Nemzeti ünnep: jún. 30.

Gazdaság: Pénznem: zaire (1993. máj.: 2962365 = 1 USD). GDP (1990): 2,8 Mrd USD. GDP/fő (1990): 80 USD. Gazdasági növekedés (1990): -1,5%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 7,7. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 10. Adósság/fő (1990): 261 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1988): 1. Fogyasztói árváltozások (1991): 2154%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 75%. Export (1990): 1,2 Mrd USD. Főbb exportcikkek: réz-, ón-, cink-, kobaltérc, gyémánt, kávé, kőolaj. Főbb exportpartnerek: Belgium-Luxemburg 64%, Franciaország 7%, NSZK 7%. Import (1990): 747 M USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, élelmiszer, jármű, textília, vegyipari termék, kőolaj, kőolajtermék. Főbb importpartnerek: Belgium 29%, Franciaország 13%, NSZK 12%, Egyesült Államok 11%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1990): 5118 km; ebből villamosított: 858 km. Közúti hálózat (1989): 145000 km. Gépjárművek (1984): személygépkocsi: 25000; egyéb gépjármű: 60000. Főbb kikötők: Matadi, Banana, Boma. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 1707; rádió: 9,7; telefon: 1026.

Napilap(1988): 1/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 52; nők: 56 év. Születés (1991): 45,0‰.

Halálozás (1991): 14,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,1‰. Csecsemőhalandóság (1991): 99,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 476. Egy orvosra jutó lakosok: 23193.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 72%. Iskolakötelezettség: 6 év.

A korábbi belga gyarmat 1960. jún. 30-án válik függetlenné, nevét 1971-ben változtatja Kongóról Zaire-ra. A katangai szeparatista harcok idején meggyilkolt államalapító Lumumba elnököt 1965-től Mobutu tábornok követi az elnöki székben. 1983-ban Mobutu eltörli a többpártrendszer, a Forradalmi Népmozgalomban mindenki automatikusan tag. 1991-ben az ellenzék fegyveres harcot kezd a politikai változásokért. Több száz áldozat után Mobutu enged, Étienne Tshisekedit, az ellenzék vezetőjét nevezi ki kormányfővé. Az államfő hivatali ideje lejár, de bejelenti, hogy az átmenet idején posztján marad. 1992. ápr.-ban szuverén névvel nyilvánítja magát a nemzeti konferencia, az átmenet előkészítője. Azóta tart a hatalmi harc, melynek folyamán Mobutu több ellenkormányt alakít saját híveiből. 1993. jan.-ban Tshisekedi érvénytelennek nyilvánítja az elnök által bevezetett új pénzt, amire a katonák fellázadnak és öldökölnek az országban.

ZAMBIA

Zambiai Köztársaság

Republic of Zambia (angolul)

Dél-Afrika

Földrajz: Terület: 752618 km², Magyarországnál kb. 8-szor nagyobb. Fekvés: D-Afrika középső részében. Szomszédai: Zaira (É), Tanzánia, Malawi, Mozambik (K), Zimbabwe, Namíbia, Botswana (D), Angola (Ny). Felszín: Nagy része szavannás fennsík (1200–1500 m magas); É-on tektonikus völgyek, D-en folyóvölgyek. Legmagasabb pont: Nyika-fennsík (2148 m). Legjelentősebb folyók: Zambezi, Luapula. Legnagyobb tavak: Tanganyika-tó, Bangweulu-tó, Mweru-tó.

Népeség: Lakosság (1990): 8122000. Életkor szerint: 0–14: 48,2%; 15–59: 47,8%; 60–: 4,0%.

Népsűrűség: 10/km². Etnikai csoportok: bantu (bemba, tonga, nguni, malavi, lozi) 96%; busman, angol, indiai. Nyelvek: angol (hiv.), bantu nyelvek (ci-bemba, ci-nyanja, tonga). Vallások:

keresztény 66%, törzsi vallású. Városi lakosság: 50%. Főváros: Lusaka (1986): 818994. Városok (1987): Kitwe 49442; Ndola 418142; Mufulira 192323.

Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Frederick Chiluba (1991. nov. óta). Nemzeti ünnep: okt. 24.

Gazdaság: Pénznem: kwacha (1993. máj.: 511,95 = 1 USD). GDP (1990): 3,39 Mrd USD. GDP/fő (1990): 420 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 0,8%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1989): 10. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 12. Adósság/fő (1989): 899 USD. Védelmi kiadások a GDP %-ában (1985): 6,8. Fogyasztói árváltozások (1991): 92%. Munkaerő-megosztás:

mezőgazdaság 60%; ipar és kereskedelem 40%. Export (1989): 1,3 Mrd USD. Főbb exportcikkek: réz-, kobalt-, cink-, ólomérc. Főbb exportpartnerek: Japán 30%, Olaszország 13%, Franciaország 8%.

Import (1989): 928 M USD. Főbb importcikkek: gép, jármű, vegyipari termék, energia, élelmiszer. Főbb importpartnerek: D-afrikai Közt. 22%, Nagy-Britannia 22%, Japán 10%, NSZK 7%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1985): 1266 km. Közúti hálózat (1984): 37279 km; ebből burkolt: 5592 km. Gépjárművek (1982): személygépkocsi: 105000; egyéb gépjármű: 97000. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 41; rádió: 14; telefon: 87. Napilap (1989): 15/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 55; nők: 58 év. Születés (1991): 50,0‰.

Halálozás (1991): 12,0‰. Népeségnövekedés (1991): 3,7‰. Csecsemőhalandóság (1991): 79,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 311. Egy orvosra jutó lakosok: 8437.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1991): 54%.

A korábbi É-Rhodesia 1964. okt. 24-én szabadul fel a brit gyarmati uralom alól. Kenneth Kaunda az első elnök, 1973-ban bevezeti az egypártrendszer, a 80-as években súlyos gazdasági helyzet ellen küzd, felfüggeszti az adósságfizetést. 1990-ben puccskísérletet hiúsít meg. Az átmenetről folytatott nemzeti kerekasztal-tárgyalások utáni 1991-es választásokon Frederick Chiluba győz Kaundával szemben. Új alkotmány lép életbe, megszűnik a brit uralom vége óta tartó rendkívüli állapot.

ZIMBABWE

Zimbabwei Köztársaság

Republic of Zimbabwe (angolul)

Dél-Afrika

Földrajz: Terület: 390759 km², Magyarországnál kb. 4-szer nagyobb. Fekvés: D-Afrika K-i részén. Szomszédai: Zambia (É), Botswana (Ny), Dél-afrikai Köztársaság (D), Mozambik (K). Felszín: Szavannás, É felé emelkedő lépcsős vidék; D-en fennsík, K-en hegyvidék. Legmagasabb pont: Inyangani (2596 m). Legjelentősebb folyók: Zambezi, Limpopo, Sabi. Legnagyobb tavak: Kariba-víztároló, Kyle-tó.

Népesség: Lakosság (1990): 9809000. Életkor szerint: 0–14: 44,9%; 15–59: 51,1%; 60–: 4,0%.

Népsűrűség: 25/km². Etnikai csoportok: bantushona: karanga 22%, zezeru 18%, ndebele 17%; manyiku 13%, korekore 12%; fehér, keverék. Nyelvek: angol (hiv.), bantu nyelvek (cishona, isindebele). Vallások: keresztény 58%, törzsi vallású, mohamedán. Városi lakosság: 28%. Főváros: Harare (*1990): 1000000. Városok (*1990): Bulawayo 480000; Chitungwiza 450000; Gweru 85000. Államforma: köztársaság. Állam- és kormányfő: Robert Mugabe (1990. márc. óta). Nemzeti ünnep: ápr. 18.

Gazdaság: Pénznem: dollar (zimbabwei dollár) (1993. máj.: 6,32 = 1 USD). GDP (1990): 6,31 Mrd USD. GDP/fő (1990): 643 USD. Gazdasági növekedés (1990): 4%. Adósságszolgálat a GDP %-ában (1990): 10. Adósságszolgálat az export %-ában (1990): 23. Adósság/fő (1990): 345 USD. Védelmi kiadások a GNP 5-ében (1987): 5. fogyasztói árváltozások (1991): 24,3%. Munkaerő-megosztás: mezőgazdaság 74%. Export (1990): 1,41 Mrd USD. Főbb exportcikkek: dohány, vasötvözők, azbeszt, nikkel, aranyérc, hús, kukorica, kávé, gyapot. Főbb exportpartnerek: NSZK 13%, Nagy-Britannia 10%, Japán 10%. Import (1990): 1,85 Mrd USD. Főbb importcikkek: gép, berendezés, jármű, textil, energia. Főbb importpartnerek: Nagy-Britannia 13%, Egyesült Államok 12%, NSZK 10%.

Közlekedés: Vasúti hálózat (1985): 3394 km; ebből villamosított: 311 km. Közúti hálózat (1984): 85237 km; ebből burkolt: 12000 km. Gépjárművek (1984): személygépkocsi: 237128; egyéb gépjármű: 17058. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: tv: 67; rádió: 20; telefon: 31. Napilap (1990): 23/1000 fő.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1991): férfiak: 60; nők: 64 év. Születés (1991): 41,0‰. Halálozás (1991): 8,0‰. Népességnövekedés (1991): 3,3‰. Csecsemőhalandóság (1991): 61,0‰. Egy orvosra jutó lakosok: 6951.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1990): 67%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A korábbi brit gyarmaton 1970. márc. 2-án kikiáltják a Rhodesiai Köztársaságot, amelyet a brit kormány elismer, de az 1972-es népszavazáson a fekete lakosság többsége elutasít. A brit rendezési tervvel két fekete felszabadítási szervezet, a ZANU (élén Robert Mugabe) és a ZAPU száll szembe. 1980-ban kikiáltják a független Zimbabwét, a kormányfő Mugabe győz az 1985-ös és az 1990-es választásokon is. Pluralista átmenet helyez kilátásba az 1986 óta egypártrendszerű országban.

ZÖLD-FOKI-SZIGETEK

Zöld-foki Köztársaság

República de Cabo Verde (portugálul)

Nyugat-Afrika

Földrajz: Terület: 4033 km², Magyarországnál kb. 23-szor kisebb. Fekvés: Szigetcsoport az Atlanti-óceánban, Afrika legnyugatibb pontja közelében. Felszín: A 10 nagyobb és 5 kis, vulkanikus eredetű sziget partvidékén síkság; beljebb magasföldek, vulkáni kúppokkal. Legmagasabb pont: 2828 m (Fogo szigetén).

Néesség: Lakosság (1990): 371000. Életkor szerint: 0–14: 45,6%; 15–59: 47,7%; 60–: 6,7%.

Népsűrűség: 91/km². Etnikai csoportok: mulatt 71%; fekete 28%; fehér 1%. Nyelvek: portugál (hiv.), crioulo (portugál–afrikai keverék). Vallások: r. kat. 90%, törzsi vallású. Városi lakosság: 32%. Főváros: Praia (1988): 60484. Városok (1980): Mindelo 41792; Sao Felipe 11000.

Államforma: köztársaság. Államfő: Antonio Mascarenhas Monteiro (1991. febr. óta). Kormányfő: Carlos Alberto Carvalho (1991. ápr. óta). Nemzeti ünnep: júl. 5.

Gazdaság: Pénz: escudo (1993. máj.: 74,47 = 1 USD). GNP (1990): 331 M USD. GNP/fő (1990): 890 USD. Gazdasági növekedés (1980–90): 5,7%. Export (1987): 8 M USD. főbb exportcikkek: hal, só, banán. Főbb exportpartnerek: közös piaci országok 68%. Import (1987): 100 M USD. Főbb importpartnerek: közös piaci országok 75%.

Közlekedés: Közúti hálózat (1984): 2250 km; ebből burkolt: 660 km. Gépjárművek (1984): személygépkocsi: 3000; egyéb gépjármű: 750. Fő kikötő: Mindelo. Hírközlés: Egy készülékre jutó lakosok: rádió: 6,8; telefon: 76.

Egészségügy: Születéskor várható élettartam (1989): férfiak: 59; nők: 63 év. Születés (1991): 48,0‰.

Halálozás (1991): 11,0‰. Népeség-növekedés (1991): 3,8‰. Csecsemőhalandóság (1991): 66,0‰.

Egy kórházi ágyra jutó lakosok: 550. Egy orvosra jutó lakosok: 4334.

Oktatás: Írni-olvasni tud (1989): 37%. Iskolakötelezettség: 8 év.

A portugál gyarmat, majd tengeren túli megye 1974. dec.-től átmeneti kormányt, 1975. júl. 5-én teljes függetlenséget kap. Aristides Pereira elnököt 1980-ban és 1985. dec.-ben újraválasztják. A függetlenségi mozgalomból alakult párt az egyetlen politikai szervezet, főtítkára szintén Pereira. 1991. febr.-ban az elnök elveszíti a választásokat, Antonio Monteiro veszi át hivatalát, ő ápr.-ban új kormányt nevez ki a politikai pluralizmus jegyében.

Nemzetközi kutatás, oktatás, kultúra

A kutatás-fejlesztésre fordított kiadások megoszlása néhány országban, tevékenységtípusonként (%)

Ország	Év	Alapkutatás (%)	Alkalmazott kutatás (%)	Kísérleti fejlesztés (%)	A GNP %-ában
Afrika					
Egyiptom	1982	n. a.	n. a.	n. a.	0,2
Kongó	1984	n. a.	n. a.	n. a.	0,0
Észak-Amerika					
Egyesült Államok	1988	13,7	22,8	63,5	2,9
Latin-Amerika					
Argentína	1988	34,5	59,4	6,1	0,4

Kuba	1985	16,0	77,0	7,0	0,8 (1989)
Mexikó	1989	20,6	45,3	34,1	0,2
Venezuela	1985	n. a.	n. a.	n. a.	0,3
Ázsia					
Fülöp-szigetek	1984	14,5	52,7	32,8	0,1
Japán	1988	13,8	24,2	62,0	2,8
Dél-Korea	1981	24,0	28,8	47,2	1,9 (1988)
Srí Lanka	1984	10,1	73,8	16,1	0,2
Szingapúr	1984	3,4	26,2	70,4	0,9 (1987)
Európa					
Ausztria	1985	21,8	47,6	30,6	1,3
Bulgária	1989	14,2	85,8*	n. a.	2,7
Csehszlovákia	1989	6,3	93,7*	n. a.	3,3
Franciaország	1988	n. a.	n. a.	n. a.	2,3
Hollandia	1989	14,5	29,4	56,1	2,2
Írország	1986	14,8	42,6	42,6	1,1
Lengyelország	1985	16,5	33,2	50,3	1,2 (1989)
Magyarország	1989	16,9	37,7	45,4	2,0
Nagy-Britannia	1989	4,8	27,8	67,4	2,3
NSZK	1987	19,3	80,7*	n. a.	2,9
Norvégia	1987	13,7	35,8	50,5	2,0 (1989)
Olaszország	1988	17,9	44,1	38,0	1,1
Portugália	1986	18,8	39,1	42,1	0,5 (1988)
Spanyolország	1988	17,8	41,4	40,8	0,7
Svájc	1986	40,6**	n. a.	59,4	1,8 (1989)
Svédország	1981	24,6	17,4	58,0	2,8 (1991)
Óceánia					
Ausztrália	1988	27,5	39,9	32,6	1,3

* Kísérleti fejlesztéssel együtt. ** Az alkalmazott kutatással együtt.

Kutatás-fejlesztéssel foglalkozó tudósok, mérnökök és technikusok száma néhány országban (teljes munkaidejű dolgozóra átszámítva)

Ország	Év	Összesen	Tudós, mérnök	Technikus
Afrika				
Egyiptom	1986	28425	20893	7532
Guinea	1984	1893	1282	611
Kongó*	1984	22335	862	1473

Líbia	1980	2600	1100	1500
Szenegál	1981	4610	1948	2662
Észak-Amerika				
Egyesült Államok	1988	n. a	949200**	n. a
Kanada	1988	88210	61130	27080
Latin-Amerika				
Argentína	1988	17329	11088	6241
Brazília*	1985	n. a	52863	n. a
Chile*	1988	7570	4630	2940
Kuba	1989	20882	12052	8830
Mexikó	1984	46146	16679	29467
Nicaragua*	1987	1027	725	302
Peru	1981	n. a	4858	n. a
Venezuela*	1983	7260	4568	2692
Ázsia				
Fülöp-szigetek*	1984	6685	4830	1855
India	1988	199956**	119000**	80956
Indonézia*	1988	n. a	32038	n. a
Izrael	1984	24400	20100	4300
Japán	1989	742247	636817	105430
Dél-Korea*	1988	92265	56545	35720
Malaysia	1988	6707	5537	1170
Pakisztán	1988	15927	6641	9286
Szingapúr*	1987	4887	3361	1526
Európa				
Ausztria	1984	14426	7609	6817
Bulgária	1987	62247	50585	11662
Csehszlovákia	1989	108351	65475	42876
Dánia	1989	25448	10662	14786***
Finnország	1989	21195	11317	9878
Franciaország	1988	283099	115163	167936***
Görögország	1986	1022	534	488
Hollandia	1988	64420	37520	26900
Írország	1988	7642	6351	1291
Jugoszlávia	1989	53550	34770	18780
Lengyelország	1989	n. a.	32500	n. a
Magyarország	1989	34544	20431	14113

NDK	1989	195073	127449	67624***
NSZK	1987	288072	165614	122458
Norvégia	1989	20700**	12100**	8600***
Olaszország	1988	113120	7433	38287
Portugália	1988	8575	5004	3571
Spanyolország	1988	41084	31170	9914
Svájc	1989	18334	9418	8916
Svédország	1987	51811	22725	29086***
Szovjetunió	1990	n. a	1694400	n. a
Törökország	1985	18643	11276	7367
Óceánia				
Ausztrália	1988	55103	38568	16535

* Tényleges létszám. ** Becsült adat. *** Kisegítő személyzettel együtt.

Kutatás-fejlesztéssel foglalkozók néhány országban, működési terület szerint

Ország	Év	Kutatás-fejlesztéssel foglalkozók összesen (teljes munkaidejű dolgozóra átszámítva)	Termelői ágazatban			
			vállalatoknál (%)	kutató-intézeteknél (%)	Felső-oktatásban (%)	Egyéb helyen (%)
Afrika						
Egyiptom	1986	51183	5,8	30,8	47,1	16,2
Guinea	1984	2357	23,8	26,6	33,1	16,5
Kongó ¹	1984	2335	33,8	42,5	22,5	1,2
Észak-Amerika						
Egyesült Államok ³	1988	949200 ²	73,7 ⁴	n. a	14,4	11,9
Kanada	1988	109330	47,7	n. a	33,4	18,9 ⁸
Latin-Amerika						
Argentína	1988	22855	2,6	25,9	38,7	32,8
Chile ¹	1988	8740	8,0	11,4	74,9	5,6
Kuba	1989	32614	4,1	49,4	12,9	33,6
Mexikó	1984	68972	35,2 ⁴	n. a	38,6	26,2
Venezuela ¹	1983	10687	8,4	3,2	55,3	33,1
Ázsia						
Fülöp-szigetek ¹	1984	10185	11,3	4,8	15,9	68,0
India	1986	240697	23,1 ⁴	n. a	n. a	76,9 ⁶
Japán	1989	830855	60,4 ⁴	n. a	30,1	9,4

Dél-Korea ¹	1988	1047,7	48,0 ⁴	n. a	34,8	17,3
Pakisztán	1986	40076	n. a	73,9	14,0	12,0
Szingapúr ¹	1987	5876	44,0 ⁴	n. a	38,9	17,2
Vietnam	1985	20000	69,0 ⁵	n. a	31,0	n. a
Európa						
Ausztria	1984	20161	56,1	6,2	26,5	11,2
Bulgária	1987	96471	57,0 ⁴	n. a	13,9 ⁶	29,1
Ciprus	1984	131	n. a	n. a	13,7	86,3 ⁷
Csehszlovákia	1989	185492	36,3	51,0	3,1	9,6
Dánia	1989	25448	54,9	4,3	22,3	18,5
Finnország	1989	28925	48,3	2,0	26,7	23,0
Franciaország	1988	283099	51,3 ⁴	n. a	22,0	26,7
Hollandia	1988	66460	49,3	0,7	26,0	24,0
Írország	1986	6343	38,0	n. a	32,7	29,3 ⁸
Jugoszlávia	1989	78704	28,3	14,6	33,4	23,7
Lengyelország	1988	167400	25,3	50,5	8,5	15,6
Magyarország	1989	42276	41,9	15,8	20,5	21,8
NSZK	1987	419206	70,5 ⁴	n. a	16,0	13,5
Norvégia	1989	207002	37,7	15,9	26,6	19,8
Olaszország	1988	135665	45,4	n. a	31,7	22,8 ⁸
Portugália	1988	10883	18,8	5,0	38,4	37,8
Spanyolország	1987	42531	47,9	n. a	22,4	29,7 ⁸
Svájc	1986	45200	77,4 ⁴	n. a	16,2	6,4
Svédország	1991	54230	62,7 ⁴	n. a	32,3	5,0
Törökország	1983	12004	9,14	n. a	60,9	30,0
Óceánia						
Ausztrália	1988	64820	30,4	n. a	38,4	31,2 ⁸

¹ Tényleges létszám.

² Becsült adat.

³ Csak a tudósok és mérnökök adatai.

⁴ A termelői ágazatban együtt.

⁵ Kutatóintézetekben és egyéb helyen együtt.

⁶ A felsőoktatással együtt.

⁷ A termelő ágazattal együtt.

⁸ A kutatóintézetekkel együtt.

Az oktatásügyre fordított állami kiadások néhány országban, a GNP és az összes állami kiadás %-ában, 1989

Ország	Oktatásra fordított állami kiadások		Ország	Oktatásra fordított állami kiadások	
a GNP %-ában	Az összes állami kiadás %-ában	a GNP %-ában	Az összes állami kiadás %-ában		
Afrika			Ázsia		
Algéria	9,4	24,0	Afganisztán	n. a	4,0
Egyiptom	6,8	n. a	Banglades	2,2	10,5
Etiópia**	4,4	9,4	Fülöp-szigetek	2,9	n. a
Kenya*	6,5	27,0	India**	3,2	8,5
Malawi*	3,3	n. a	Indonézia	0,9	4,3
Marokkó**	7,3	25,5	Irak**	n. a	6,4
Nigéria**	1,5	12,0	Irán	3,1	21,9
Tanzánia	3,7	14,0	Japán*	4,8	16,2
Togo*	5,2	21,2	Kína	2,4	12,4
Tunézia***	6,3	14,8	Dél-Korea	3,6	23,3
Uganda*	3,4	22,5	Malaysia	5,6	n. a
Zimbabwe*	9,3	n. a	Pakisztán	2,6	n. a
Észak-Amerika			Szaúd-Arábia*	7,6	16,2
Egyesült Államok**	6,8	n. a	Szingapúr*	3,4	n. a
Kanada	7,0	15,3	Taiföld*	3,2	16,6
Latin-Amerika			Európa		
Argentína	1,5	8,0	Ausztria	5,5	7,6
Brazília*	3,7	n. a	Belgium*	4,9	n. a
Chile*	3,6	n. a	Bulgária	5,5	n. a
Kuba	6,6	12,8	Csehszlovákia	5,4 ¹	8,0
Mexikó*	3,3	7,6	Dánia	7,6	13,0
Nicaragua**	5,8	12,0	Finnország	5,8	16,1
Panama	6,2	n. a	Franciaország*	5,3	n. a
Venezuela	4,2	18,8	Görögország*	2,7	6,1
Hollandia*	6,8	n. a	Portugália	4,9	n. a
Írország**	7,0	9,5	Románia****	2,1	n. a
Luxemburg*	4,6	17,7	Spanyolország*	4,3	12,1
Magyarország	6,0	7,1	Svájc*	4,9	18,8

Málta*	3,6	8,3	Svédország	7,3	13,1
Nagy-Britannia*	4,7	n. a	Szovjetunió ²	7,9	n. a
NSZK*	4,2	8,8	Törökország	1,8	n. a
Norvégia	7,5	13,4	Óceánia		
Olaszország***	5,0	8,3	Ausztrália***	5,5	12,5

* 1988-as adat.

** 1987-es adat.

*** 1986-os adat.

**** 1985-ös adat.

¹ A nemzeti jövedelem %-ában.

² A Belorusz és az Ukrán SZSZK nélkül.

A felsőfokú oktatás hallgatóinak száma néhány országban, 100 ezer lakosra számítva, 1989

Ország	Hallgatók	Ország	Hallgatók
Afrika		Panama*	2199
Algéria	979	Peru	3106
Egyiptom*	1762	Venezuela*	2670
Etiópia	70	Ázsia	
Ghána	127	Afganisztán*	115
Guinea*	122	Banglades	329
Kenya	135	Fülöp-szigetek*	2659
Kongó	484	India***	581
Malawi*	61	Indonézia***	600
Marokkó	983	Irak*	1188
Mozambik*	16	Irán*	610
Nigéria***	290	Japán	2184
Szenegál	253	Jordánia***	1992
Tanzánia	20	Kína	194
Togo	226	Dél-Korea	3841
Tunézia	784	Malaysia*	638
Uganda*	81	Mongólia**	1984
Zambia	178	Pakisztán	448
Zimbabwe	585	Srí Lanka*	400
Észak-Amerika		951	
Egyesült Államok	5596	Szíria	1737
Kanada	5034	Thaiföld	1734
Latin-Amerika		Vietnam****	214

Argentína*	3079	Európa	
Brazília	1045	Albánia	814
Chile*	1843	Ausztria	2638
Komumbia	1466	Belgium*	2604
Kuba	2304	Bulgária	1756
Mexikó	1515	Ciprus	748
Nicaragua*	768	Csehszlovákia	1193
Dánia*	2466	NDK*	2683
Finnország	3134	NSZK	2843
Franciaország	2842	Norvégia	2858
Görögország*	2104	Olaszország	2379
Hollandia*	2819	Portugália	1525
Írország*	2219	Románia	712
Izland	2154	Spanyolország*	2655
Jugoszlávia	1450	Svájc	2018
Lengyelország	1328	Svédország	2196
Luxemburg***	245	Szovjetunió	1846
Magyarország	956	Törökország	1253
Málta*	482	Óceánia	
Nagy-Britannia*	1954	Ausztrália	2651

* 1988-as adat.

** 1987-es adat.

*** 1985-ös adat.

**** 1980-as adat.

Beiratkozott tanulók a népesség megfelelő korcsoportjának %-ában, néhány országban

Ország	Év	Az alap- és középfokú oktatásnak megfelelő korcsoport	Alap- és középfokon tanul a megfelelő korú népesség %-ában			Felsőfokon tanul a 20-24 éves népesség %-ában		
			összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő
Ausztria	1989	6-17	89	88	90	31,4	33,3	29,3
Belgium	1988	6-17	99	99	100	34,2	35,3	33,1
Bulgária	1989	6-17	90	90	89	26,2	24,3	28,3
Csehszlovákia	1989	6-17	91	89	92	17,6	19,7	15,3
Dánia	1988	7-18	100	100	100	31,5	30,0	33,2
Finnország	1989	7-18	100	100	100	43,0	41,0	45,1

Franciaország	1989	6–17	100	100	100	37,2	34,6	39,9
Görögország	1987	6–17	99	100	98	28,0	27,2	28,9
Hollandia	1988	4–17	100	100	100	32,4	35,8	28,9
Jugoszlávia	1989	7–18	85	86	84	19,0	18,9	19,1
Lengyelország	1989	7–18	94	93	94	20,3	16,5	24,2
Magyarország	1989	6–17	88	88	89	14,7	14,0	15,4
Nagy-Britannia	1988	6–17	93	92	94	23,5	24,5	22,4
NDK	1988	6–18	88	90	87	33,5	31,4	35,7
NSZK	1989	6–18	100	100	100	33,7	38,6	28,5
Norvégia	1989	7–18	98	97	99	36,0	32,1	40,2
Olaszország	1989	6–18	84	83	84	28,6	29,2	28,1
Portugália	1989	6–17	80	81	80	14,0***	12,4	15,6
Románia	1989	6–17	93	92	94	9,0	9,2	8,9
Spanyolország	1987	6–17	100	100	100	31,5	30,7	32,2
Svájc	1989	7–19	n. a	n. a	n. a	26,2	33,7	18,3
Svédország	1989	7–18	97	96	98	31,3	28,6	34,2
Szovjetunió	1989	7–16	100	n. a	n. a	25,1	24,2	26,1
India	1989	6–17	67	79	54	6,4****	8,5	4,0
Izrael	1988	6–17	92	90	94	32,8	33,4	32,2
Japán	1989	6–17	98	98	99	30,7	36,8	24,2
Dél-Korea	1990	6–17	97	97	97	39,2	51,4	25,9
Egyesült Államok	1986	6–17	100	100	99	63,1**	55,5	63,7
Kanada	1989	6–17	100	100	100	65,6	56,7	74,9
Argentína	1987	6–17	96	94	98	40,8	37,6	44,1
Brazília	1989	7–17	88	n. a	n. a	11,2	10,9	11,5
Chile	1989	6–17	92	91	92	18,8*	n. a	n. a
Kuba	1989	6–17	95	93	97	20,7	17,1	24,5
Mexikó	1989	6–17	83	84	82	14,6	17,1	12,5
Ausztrália	1989	6–17	93	93	94	31,6	29,6	33,7

* 1988-as adat.

** 1987-es adat.

*** 1986-os adat.

**** 1985-ös adat.

A kiadott könyvek és füzetek száma témakörök szerint, néhány országban

Ország	Év	Összes művek száma	Társadalomtudományi*	Vallási	Természettudományi	Alkalmazott tudományi	Földrajzi és történelmi	Irodalmi**	Művészeti	Egyéb és nem részletvezhető
Ausztrália	1987	10963	4076	391	596	1766	1052	1698	994	390
Ausztria	1989	9462	2466	371	1422	1794	775	1573	836	225
Belgium	1989	6822	1364	237	244	779	526	3013	459	200
Bulgária	1989	4543	1302	9	461	1146	319	969	159	178
Chile	1989	2350	944	123	72	296	212	609	69	25
Csehszlovákia	1989	9294	1926	69	920	2951	361	1788	742	537
Dánia	1989	10762	2449	284	718	2543	989	2879	703	197
Finnország	1989	10097	2826	326	900	2677	502	1926	543	397
Franciaország	1989	40115	11823	1001	1886	4983	4909	11759	3029	725
Hollandia	1989	15392	2309	806	361	2367	1189	3328	899	4133
India	1989	11851	3789	1065	528	865	1212	3808	323	261
Japán	1987	36346	9171	630	1924	6875	1817	9693	5046	1190
Jugoszlávia	1989	11339	3408	369	413	1712	554	3194	1197	492
Kuba	1989	2199	536	2	200	678	64	426	195	98
Lengyelország	1989	10286	2154	478	929	2827	886	2277	564	171
Magyarország	1989	8631	1792	184	636	2136	675	2351	683	174
NDK	1989	6018	805	281	458	910	287	1686	448	1143
NSZK	1989	65980	17458	3709	1958	9048	8300	14700	5296	5511
Norvégia	1989	5331	1626	217	315	705	352	1540	312	264

Olasz-ország	1989	22647	6184	1444	715	3115	2230	5754	2594	611
Portugália	1987	7733	1637	415	604	939	692	2053	458	935
Spanyolország	1989	38353	7458	1674	2455	4615	4034	14025	3097	995
Svájc	1989	13270	3426	728	1002	2839	1008	1880	1418	969
Svédország	1989	11197	2097	385	688	2397	1005	3545	793	287
Szovjetunió* **	1989	76711	21272	299	6425	27458	2219	13625	2655	2758

* Filozófiával együtt.

** Nyelvtudományi művekkel együtt.

*** az Ukrán SZSZK és a Belorusz SZSZK nélkül.

Sport

Rövidítések

BEK Bajnokcsapatok Európa Kupája

EB Európa-bajnokság

G gólszerző

h hátrány

hp. hibapont

h. u. hosszabbítás után

hv. holtversenyben

kcm köbcentiméter

korm. kormányos

p. pont

p. gy. pontozásos győzelem

VB világbajnokság

VCS világcsúcs

VCSB világcsúcs-beállítás

Az országnevek rövidítései

ALB Albánia

ALG Algéria

ARG Argentína

AUS Ausztrália

AUT Ausztria

BEL Belgium

BAH Bahama-szigetek

BER Bermuda

BIE Belorusszia

BRA Brazília

BUL Bulgária

CAN Kanada

CHN	Kína
CIP	Ciprus
CIS	Független Államok Közössége (FÁK)
COL	Kolumbia
CRO	Horvátország
CUB	Kuba
DEN	Dánia
ENG	Anglia
ESP	Spanyolország
EST	Észtország
ETI	Etiópia
FAR	Feröer-szigetek
FIN	Finnország
FRA	Franciaország
GBR	Nagy-Britannia
GER	Németország
GRE	Görögország
HOL	Hollandia
HUN	Magyarország
ICE	Izland
INA	Indonézia
IND	India
IOP	Független olimpiai résztvevők (tkp. Kis-Jugoszlávia sportolói)
IRL	Írország
IRN	Irán
ISR	Izrael
ITA	Olaszország
JAM	Jamaica
JPN	Japán
KEN	Kenya
KOR	Koreai Köztársaság
LAT	Lettország
LIT	Litvánia
LUX	Luxemburg
MAL	Malaysia
MAR	Marokkó
MEX	Mexikó
MGL	Mongólia
MLT	Málta
MOZ	Mozambik
NAM	Namíbia
NGR	Nigéria
NIR	Észak-Írország
NOR	Norvégia
NZL	Új-Zéland
PAK	Pakisztán
PHI	Fülöp-szigetek
POL	Lengyelország
POR	Portugália
PRK	Koreai NDK
PUR	Puerto Rico

QAT	Katar
ROM	Románia
RUS	Oroszország
SAF	Dél-afrikai Köztársaság
SCO	Skócia
SER	Szerbia
SLO	Szlovénia
SMR	San Marino
SUI	Svájc
SWE	Svédország
TCH	Cseh és Szlovák SZK
THA	Thaiföld
TRI	Trinidad és Tobago
TUR	Törökország
UKR	Ukrajna
URS	Szovjetunió
USA	Egyesült Államok
WAL	Wales
YUG	Jugoszlávia

XVI. Téli Olimpiai Játékok, Albertville, 1992. II. 8–23.

Sportág	Versenyszám	Arany	Ezüst
Bob	Kettes	SVÁJC I 4:03,26	NÉMETORSZÁG I 413,55
Négyes	AUSZTRIA I 353,90	NÉMETORSZÁG I 353,93	SVÁJC I 354,13
Gyorskorcsolya	Hosszú pálya		
Férfiak	500 m	MEY, Uwe-Jens (GER) 37,14	KUROIVA Tosijuki 8JPN) 37,18
1000 m	ZINKE, Olaf (GER) 1:14,85	KIM Jun Man (KOR) 1:14,86	MIJABE Jukinori (JPN) 1:14,92
1500 m	KOSS, Johann- Olav (NOR) 1:54,81	SÖNDRAL, Adne (NOR) 1:54,85	VISSER, Leo (HOL) 1:54,90
5000 m	KARLSTAD, Geir (NOR) 6:69,97	ZANDSTRA, Falko (HOL) 7:02,28	VISSER, Leo (HOL) 7:04,96
10000 m	VELDKAMP, Bart (HOL) 14:12,12	KOSS, Johann-Olav (NOR) 14:14,53	KARLSTAD, Geir (NOR) 14:18,13
Nők	500 m	BLAIR, Bonnie (USA) 40,33	Je Csiao-po (CHN) 40,51
1000 m	BLAIR, Bonnie (USA) 1:21,90	Je Csiao-po (CHN) 1:21,92	GARBRECHT, Monique (GER) 1:22,10

1500 m	BÖRNER, Jacqueline (GER) 2:05,87	NIEMANN, Gunda (GER) 2:05,92	HASIMOTO Szeiko (JPN) 2:06,88
3000 m	NIEMANN, Gunda (GER) 4:19,90	WARNICKE, Heike (GER) 4:22,88	HUNYADY Emese (AUT) 4:37,59
5000 m	NIEMANN, Gunda (GER) 7:31,37	WARNICKE, Heike (GER) 7:37,59	PECHSTEIN, Claudia (GER) 7:39,80
Rövid pálya			
Férfiak	1000 m	KIM Ki Hun (KOR) 1:30,76	BLACKBURN, Frederic (CAN) 1:31,11
5000 m-es váltó	KOREAI KÖZTÁRSAS ÁG 7:14,02	Kanada 7:14,06	Japán 7:18,08
Nők	500 m	Turner, Cathy (USA) 47,04	Li Jan (CHN) 47,08
3000 m-es váltó	KANADA 4:36,62	EGYESÜLT ÁLLAMOK 4:37,85	FÜGG. ÁLL. KÖZÖSSÉGE 4:42,69
Jégkorong		FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	KANADA
Műkorcsolya	Férfiak	PETRENKO, Viktor (CIS) 1,5	WYLIE, Peter (USA) 3,5
Nők	YAMAGUCHI, Kristi (USA) 1,5	MIDORI Ito (JPN) 4,0	KERRIGAN, Nancy (USA) 4,0
Páros	MISKUTYON OK, Natalja DMITRIJEV, Artur (CIS) 1,5	BECSKE, Jelena PETROV, Denisz (CIS) 3,0	BRASSEUR, Isabelle EISLER, Lloyd (CAN) 4,5
Jégtánc	KLIMOVA, Marina	DUCHESNAY-DEAN, Isabelle	USZOVA, Maja
	PONOMARENKO, Szergej (CIS) 2,0	DUCHESNAY, Paul (FRA) 4,4	ZSULIN, Alekszandr (CIS) 5,6
Sí			
Északi számok			
Férfiak	10 km-es sífutás	ULVANG, Vegard (NOR) 27:36,0	ALBARELLO, Marco (ITA) 27:55,2
15 km-es sífutás	DÄHLIE, Björn (NOR) 37:36,9	ULVANG, Vegard (NOR) 53,4 mp h.	VANZETTA, Giorgio (ITA) 54,3 mp h.
30 km-es sífutás	ULVANG, Vegard (NOR) 1:22.27	DÄHLIE, Björn (NOR) 1:23:14,0	LANGLI, Terje (NOR) 1:23:42,5

50 km-es sífutás	DÄHLIE, Björn (NOR) 2:03:41,5	DE ZOLT, Maurilio (ITA) 2:04:39,1	VANZETTA, Giorgio (ITA) 2:06:42,1
4x10 km-es sífutóváltó	NORVÉGIA 1:39:26,0	OLASZORSZÁG 1:40:52,7	FINNORSZÁG 1:41:22,9
Síugrás, középsánc	VETTORI, Ernst (AUT)	HÖLLWARTH, Martin (AUT)	NIEMINEN, Toni (FIN)
Síugrás, nagysánc	HIEMINEN, Toni (FIN)	HÖLLWARTH, Martin (AUT)	KUTTIN, Heinz (AUT)
Síugrás, csapat	FINNORSZÁG	AUSZTRIA	CSEH ÉS SZLOVÁK SZK
Északi összetett			
– egyéni	GUY, Fabrice (FRA)	GUILLAUME, Sylvian (FRA)	SULZENBACHER, Klaus (AUT)
– csapat	JAPÁN	NORVÉGIA	AUSZTRIA
Nők	5 km-es sífutás	LUKKARINEN, Marjut (FIN) 14:13,8	JEGOROVA, Ljubov (CIS) 14:14,7
10 km-es sífutás	JEGOROVA, Ljubov (CIS) 25:53,7	BELMONDO, Stefania (ITA) 24,1 mp h.	VÄLBE, Elena (CIS) 44,0 mp h.
15 km-es sífutás	JEGOROVA, Ljubov (CIS) 42:20,8	LUKKARINEN, Marjut (FIN) 43:29,9	VÄLBE, Elena (CIS) 43:42,3
30 km-es sífutás	BELMONDO, Stefania (ITA) 1:22:30,1	JEGOROVA, Ljubov (CIS) 1:22:52,0	VÄLBE, Elena (CIS) 1:24:13,9
4x5 km-es sífutóváltó	FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE 59:34,8	NORVÉGIA 59:56,4	OLASZORSZÁG 1:00:25,9
Alpesi számok			
Férfiak	Lesiklás	ORTLIEB, Patrick (AUT) 1:50,37	PICCARD, Franck (FRA) 1:50,42
Műlesiklás	JAGGE, FinnChristian (NOR) 1:44,39	TOMBA, Alberto (ITA) 1:44,67	TRITSCHER, Michael (AUT) 1:44,85
Óriásműlesiklás	TOMBA, Alberti (ITA) 2:06,98	GIRARDELLI, Marc (LUX) 2:07,30	AAMODT, Kjetil-Andre (NOR) 2:07,82
Szuperóriásműlesiklás	AAMODT, Kjetil-Andre (NOR) 1:13,04	GIRARDELLI, Marc (LUX) 1:14,77	THORSEN, Jan Einar (NOR) 1:13,83
Alpesi összetett	POLIG, Josef (ITA) 14,85	MARTIN, Gianfranco (ITA) 14,90	LOCHER, Steve (SUI) 18,16

Nők	Lesiklás	LEE-GARTNER, Kerrin (CAN) 1:52,55	LINDH, Hillary (USA) 1:52,61	V
Műlesiklás	KRONBERGER, Petra (AUT) 1:32,68	COBERGER, Annelise (NZL) 1:33,10	FERNANDEZ-OCHOA, Blanca (ESP) 1:33,35	
Óriásműlesiklás	WIBERG, Pernilla (SWE) 2:12,74	ROFFE, Diann (USA) 2:13,71 WACHTER, Anita (AUT) 2:13,71		
Szuperóriásműlesiklás	COMPAGNONI, Deborah (ITA) 1:21,22	MERLE, Carole (FRA) 1:22,63	SEIZINGER, Katja (GER) 1:23,19	
Alpesi összetett	KRONBERGER, Petra (AUT) 2,55	WACHTER, Anita (AUT) 19,39	MASNADA, Florance (FRA) 21,38	
Síakrobatika	Férfiak	GROSPIRON, Edgar (FRA) 25,81	ALLEMAND, Olivier (FRA) 24,87	
Nők	WEINBRECHT, Donna (USA) 23,69	KOZSEVNYIKOVA, Jelizaveta (CIS) 23,50	HATTESTAD, Stine (NOR) 23,04	
Sílovészet				
Férfiak	10 km	KIRCHNER, Mark (GER) 26:02,3	GROSS, Ricco (GER) 26:18,0	
20 km	REGYKIN, Jevgenyij (CIS) 57:34,4	KIRCHNER, Mark (GER) 57:40,8	LÖFGREN, Mikael (SWE) 57:59,4	
4x7,5 km-es váltó	NÉMETORSZÁG 1:24:43,5	FÜGG. ÁLL. KÖZÖSSÉGE 1:25:06	SVÉDORSZÁG 1:25:38	
Nők	7,5 km	REZCOVA, Anfisza (CIS) 24:29,2	MISERSKY, Antje (GER) 24:45,1	B
15 km	MISERSKY, Antje (GER) 51:47,2	PECSERSZKAJA, Szeptlana (CIS) 51:58,5	BEDARD, Miriam (CAN) 52:15,0	
3x7,5 km-es váltó	FRANCIAORSZÁG 1:15:55,6	NÉMETORSZÁG 1:16:18,4	FÜGG. ÁLL. KÖZÖSSÉGE 1:16:54,6	
Szánkó				
Férfiak	Együlékes	HACKL, Georg (GER) 3:02,363	PROCK, Markus (AUT) 3:02,669	
Kétülékes	KRAUSSE, Stefan; BEHRENDT, Jan (GER) 1:32,053	MANKEL, Yves; RUDOLPH, Thomas (GER) 1:32,359	RAFFL, Hansjörg; HUBER, Norbert (ITA) 1:32,298	
Nők	Együlékes	NEUNER, Doris (AUT) 3:06,696	NEUNER, Angelika (AUT) 3:06,769	EF

Éremtáblázat

	Arany	Ezüst	Bronz		Arany	Ezüst	Bronz
Németország	10	10	6	Japán	1	2	4
FÁK Egyesített Cs.	9	6	8	Hollandia	1	1	2
Norvégia	9	6	5	Svédország	1	–	
Ausztria	6	7	8	Svájc	1	–	
Egyesült Államok	5	4	2	Kína	–	3	–
Olaszország	4	6	4	Luxemburg	–	2	–
Franciaország	3	5	1	Új-Zéland	–	1	–
Finnország	3	1	3	Cseh és Szlovák SZK	–		3
Kanada	2	3	2	Koreai NDK	–		1
Koreai Köztársaság	2	1	1	Spanyolország	–		1

(Az ezüstérmek száma a női óriásműlesiklás holtversenye miatt több a bronzokénál.)

XXV. NYÁRI OLIMPIAI JÁTÉKOK, BARCELONA • 1992. VII. 25.–VIII. 9.

ASZTALITENISZ

Férfiak

Egyéni

1. WALDNER, Jan-Ove (SWE)
 2. GATIEN, Jean-Philippe (FRA)
 3. Ma Ven-ko (CHN)
- KIM Taek Szu (KOR)

Nők

Egyéni

1. TENG Ja-ping (CHN)
 2. CSIAO Hung (CHN)
 3. HJUN Jung Hva (KOR)
- LI Bun Huj (PRK)

Páros

1. VANG Tao, LU Lin (CHN)
2. ROSSKOPF, Jörg. FETZNER, Steffen (GER)

3. JU Nam Kju, KIM Taek Szu (KOR)
KANG Hi Csan, LU Csul Szung (KOR)

Páros

1. TENG Ja-ping, CSIAO Hung (CHN)
2. CSEN Ce-ho, KAO Csün (CHN)
3. LI Bun Huj, JU Szon Bok (PRK)
HONG Csa OK, HJUN Jung Hva (KOR)

ATLÉTIKA

Férfiak

100 m-es síkfutás

1. CHRISTIE, Linford (GBR)	9,96
2. FREDERICKS, Frank (NAM)	10,02
3. MITCHELL, Dennis (USA)	10,04
4. SURIN, Bruny (CAN)	10,09
5. BURRELL, Leroy (USA)	10,10
6. ADENIKEN, Olapade (NIG)	10,12

200 m-es síkfutás

1. MARSH, Mike (USA)	20,01
2. FREDERICKS, Frank (NAM)	20,13
3. BATES, Michael (USA)	20,38
4. DA SILVA, Robson (BRA)	20,45
5. ADENIKEN, Olapade (NIG)	20,50
6. REGIS, John (GBR)	20,55

400 m-es síkfutás

1. WATTS, Quincy (USA)	43,50
2. LEWIS, Steve (USA)	44,21
3. KITUR, Samson (KEN)	44,24
4. MORRIS, Ian (TRI)	44,25
5. HERNANDEZ, Roberto (CUB)	44,52
6. GRINDLEY, David (GBR)	44,75

800 m-es síkfutás

1. TANUI, William (KEN)	1:43,66
2. KIPROTICH, Nixon (KEN)	1:43,70
3. GRAY, Johnny (USA)	1:43,97
4. BARBOSA, José-Luis (BRA)	1:45,06
5. BENVENUTI, Andrea (ITA)	1:45,23

6. ROBB, Curtis (GBR) 1:45,57

1500 m-es síkfutás

1. CACHO, Fermin (ESP) 3:40,12
2. EL-BASIR, Rachid (MAR) 3:40,62
3. SULAIMAN, Mohammed (QAT) 3:40,69
4. CHESIRE, Joseph (KEN) 3:41,12
5. BIRIR, Jonah (KEN) 3:41,27
6. HEROLD, Jens-Peter (GER) 3:41,53

5000 m-s síkfutás

1. BAUMANN, Dieter (GER) 13:12,52
2. BITOK, Paul (KEN) 13:12,71
3. BAYISA, Fita (ETI) 13:13,03
4. BOUTAYEB, Brahim (MAR) 13:13,27
5. ONDIEKI, Yobes (KEN) 13:17,40
6. BIKILA, Worku (ETI) 13:23,52

10000 m-es síkfutás

1. SKAH, Khalid (MAR) 27:46,40
2. CHELIMO, Richard (KEN) 27:47,72
3. ABABE, Addis (ETI) 28:00,07
4. ANTIBO, Alvatore (ITA) 28:11,39
5. BARRIOS, Arturo (MEX) 28:17,79
6. MARTINEZ, German (MEX) 28:20,19

Maratoni futás

1. HVANG Jung Cso (KOR) 2:13,23
2. MORISITA Koicsi (JPN) 2:13,45
3. FREIGANG, Stephen (GER) 2:14,00
4. NAKAJAMA Takejuki (JPN) 2:14,02
5. BETTIOL, Salvatore (ITA) 2:14,15
6. KOKAICH, Salah (MAR) 2:14,25

3000 m-es akadályfutás

1. BIRIR, Matthew (KEN) 8:08,84
2. SANG, Patrick (KEN) 8:09,55
3. MUTWOL, William (KEN) 8:10,74
4. LAMBRUSCHINI, Alessandro (ITA) 8:15,52
5. BRAND, Steffen (GER) 8:16,60
6. HANLON, Tom (GBR) 8:18,14

110 m-es gátfutás

1. McKOY, Mark (CAN)	13,12
2. DEES, Tony (USA)	13,24
3. PIERCE, Jack (USA)	13,26
4. JARRETT, Tony (GBR)	13,26
5. SCHWARTHOFF, Florian (GER)	13,29
6. VALLE, Emilio (CUB)	13,41

400 m-es gátfutás

1. YOUNG, Kevin (USA)	VCS 46,78
2. GRAHAM, Winthrop (JAM)	47,66
3. AKABUSI, Kriss (GBR)	47,82
4. DIAGANA, Stéphane (FRA)	48,13
5. WALLENFLIND, Niklas (SWE)	48,63
6. TVERDOHLEB, Oleg (CIS)	48,63

4x400 m-es váltófutás

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK	VCS 37,40
2. NIGÉRIA	37,98
3. KUBA	38,00
4. NAGY-BRITANNIA	38,08
5. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	38,17
6. JAPÁN	38,77

4x100 m-es váltófutás

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK	VCS 2:55,74
2. KUBA	2:59,51
3. NAGY-BRITANNIA	2:59,73
4. BRAZÍLIA	3:01,61
5. NIGÉRIA	3:01,71
6. OLASZORSZÁG	3:02,18

20 km-es gyaloglás

1. PLAZA MONTERO, Daniel (ESP)	1:21:45
2. LEBLANC, Guillaume (CAN)	1:22:25
3. DE BENEDICTIS, Giovanni (ITA)	1:23:11
4. DAMILANO, Maurizio (ITA)	1:23:39
5. CSEN Sao-kuo (CHN)	1:24:06
6. McDONALD, Jimmy (IRL)	1:25:16

50 km-es gyaloglás

1. PERLOV, Andrej (CIS)	3:50:13
2. MERCENARIO, Carlos (MEX)	3:52:09
3. WEIGEL, Ronald (GER)	3:53:45

4. SZPICIN, Valerij (CIS)	3:54:39
5. MRAZEK, Roman (TCH)	3:55:21
6. GAUDER, Hartwig (GER)	3:56:47

Magasugrás

1. SOTOMAYOR, Javier (CUG)	234
2. SJÖBERG, Patrik (SWE)	234
3. PARTYKA, Artur (POL)	234
FORSYTHE, Timothy (AUS)	234
CONWAY, Hollis (USA)	234
6. SONN, Ralf (GER)	231

Rúdugrás

1. TARASZOV, Makszim (CIS)	580
2. TRANDENKOV, Igor (CIS)	580
3. GARCIA, Javier (ESP)	575
4. TARPENNING, Kory (USA)	575
5. VOLZ, David (USA)	565
6. PELTOIEMI, Asko (FIN)	560

Távolugrás

1. LEWIS, Carl (USA)	867
2. POWELL, Mike (USA)	864
3. GREENE, Joe (USA)	834
4. PEDROSO, Ivan (CUG)	811
5. JEFFERSON, Jaime (CUB)	808
6. KUKODIMOSZ, Konsztantinosz (GRE)	804

Hármasugrás

1. CONLEY, Mike (USA)	18,17
2. SIMPKINS, Charles (USA)	17,60
3. RUTHERFORD, Frank (BAH)	17,36
4. VOLOSIN, Leonyid (CIS)	17,32
5. WELLMANN, Brian (BER)	17,24
6. QUESADA, Yoelvis (CUB)	17,18

Súlylökés

1. STULCE, Michael (USA)	21,70
2. DOEHRING, James (USA)	20,96
3. LIHO, Vjacseszlav (CIS)	20,94
4. GÜNTHÖR, Werner (SUI)	20,91
5. TIMMERMANN, Ulf (GER)	20,49
6. BODENMÜLLER, Klaus (AUT)	20,48

Diszkoszvetés

1. UBARTAS, Romas (LIT)	65,12
2. SCHULT, Jürgen (GER)	64,94
3. MOYA, Roberto (CUB)	64,12
4. GRASU, Costel (ROM)	62,86
5. HORVÁTH Attila (HUN)	62,82
6. MARTINEZ, Juan (CUB)	62,64

Gerelyhajítás

1. ZELEZNY, Jan (TCH)	89,66
2. RÄTY, Seppo (FIN)	86,60
3. BACKLEY, Steve (GBR)	83,38
4. KINNUNEN, Kimmo (FIN)	82,62
5. EINARSSON, Sigurdur (ICE)	80,34
6. LAUKKANEN, Juha (FIN)	79,20

Kalapácsvetés

1. ABDUVALIJEV, Andrej (CIS)	82,54
2. ASZTAPKOVICS, Igor (CIS)	81,96
3. NYIKULIN, Igor (CIS)	81,38
4. LOGAN, Jug (USA)	79,00
5. GÉCSEK Tibor (HUN)	77,78
6. TAMM, Jüri (EST)	76,90

Tízpróba

1. ZEMLIK, Robert (TCH)	8611
2. PENALVER, Antonio (ESP)	8412
3. JOHNSON, Dave (USA)	8309
4. SZABÓ Dezső (HUN)	8199
5 MUZZIO, Rob (USA)	8195
6. MEIER, Pau (GER)	8192

Nők

100 m-es síkfutás

1. DEVERS, Gail (USA)	10,82
2. CUTHBERT, Juliet (JAM)	10,83
3. PRIVALOVA, Irina (CIS)	10,84
4. TORRENCE, Gwen (USA)	10,86
5. OTTEY, Merlene (JAM)	10,88
6. NUNEVA, Anelia (BUL)	11,10

200 m-es síkfutás

1. TORRENCE, Gwen (USA)	21,81
2. CUTHBERT, Juliet (JAM)	22,02
3. OTTEY, Merlene (JAM)	22,09
4. PRIVALOVA, Irina (CIS)	22,19
5. GUIDRY, Florence (USA)	22,30
6. JACKSON, Grace (JAM)	22,58

400 m-s síkfutás

1. PÉREC, Marie-Jose (FRA)	48,83
2. BRIZGINA, Olga (CIS)	49,05
3. RESTREPO, Ximena (COL)	49,64
4. NAZAROVA, Olga (CIS)	49,69
5. RICHARDSON-BRISCOE, Jill (CAN)	49,93
6. STEVENS, Rochelle (USA)	50,11

800 m-es síkfutás

1. VAN LANGEN, Ellen (HOL)	1:55,54
2. NURUTDINOVA, Lilja (CIS)	1:55,99
3. QUIROT, Ana Fidelia (CUB)	1:56,80
4. JEVSZEJEVA, Inna (CIS)	1:57,20
5. MUTOLA, Maria (MOZ)	1:57,49
6. KOVÁCS, Ella (ROM)	1:57,95

1500 m-es síkfutás

1. BOULMERKA, Hassiba (ALG)	3:55,30
2. ROGACSOVA, Ljudmila (CIS)	3:56,91
3. CSU Jün-hszia (CHN)	3:57,08
4. DOROVSKIH, Tatjana (CIS)	3:57,92
5. LIU Li (CHN)	4:00,20
6. ZUNIGA, Maite (ESP)	4:00,59

3000 m-es síkfutás

1. ROMANOVA, Jelena (CIS)	8:46,04
2. DOROVSKIH, Tatjana (CIS)	8:46,85
3. CHALMERS, Angela (CAN)	8:47,22
4. O'SULLIVAN, Sonia (IRL)	8:47,41
5. PLUMER, Patti Sue (USA)	8:48,29
6. KOPITOVA, Jelena (CIS)	8:49,55

10000 m-es síkfutás

1. TULU, Derartu (ETH)	31:06,02
2. MEYER, Elena (SAF)	31:11,75

3. JENNINGS, Lynn (USA)	31:19,89
4. CSUNG Huan-ti (CHN)	31:21,08
5. McCOLGAN, Liz (GBR)	31:26,11
6. VAN Hsziu-ting (CHN)	31:28,06

Maratoni futás

1. JEGOROVA, Valentyina (CIS)	2:32:41
2. ARIMORI Juko (JPN)	2:32:49
3. MOLLER, Lorraine (NZL)	2:33:59
4. JAMASIA Szacsiko (JPN)	2:36:26
5. DÖRRE, Katrin (GER)	2:36:48
6. MUN Gjong Ae (PRK)	2:37:03

100 m-es gátfutás

1. PATULIDU, Paraszkevi (GRE)	12,64
2. MARTIN, LaVonna (USA)	12,69
3. DONKOVA, Jordanka (BUL)	12,70
4. TOLBERT, Lynda (USA)	12,75
5. DEVERS, Gail (USA)	12,75
6. LOPEZ, Aliuska (CUB)	12,87

400 m-es gátfutás

1. GUNNELL, Sally (GBR)	53,23
2. FARMER-PATRICK, Sandra (USA)	53,69
3. VICKERS, Janeene (USA)	54,31
4. LEDOVSKAJA, Tatjana (CIS)	54,31
5. ORGYINA, Vera (CIS)	54,83
6. PONOMARJOVA, Margarita (CIS)	54,83

4x100 m-es váltófutás

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK	42,11
2. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	42,16
3. NIGÉRIA	42,81
4. FRANCIAORSZÁG	42,85
5. NÉMETORSZÁG	43,12
6. AUSZTRÁLIA	43,77

4x400 m-es váltófutás

1. FÜGGETLENÁLLAMOKKÖZÖSSÉGE	3:20,20
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK	3:20,99
3. NAGY-BRITANNIA	3:24,23
4. KANADA	3:25,20
5. JAMAICA	3:25,66

6. NÉMETORSZÁG 3:26,37

Magasugrás

1. HENKEL, Heike (GER)	202
2. ASTAFEI, Galina (ROM)	200
3. QUINTERO, Joanet (CUB)	197
4. KOSZTADINOVA, Sztefka (BUL)	194
5. KIRCHAMNN, Sigrid (AUT)	194
6. COSTA, Silvia (CUB)	194

Távolugrás

1. DRECHSLER, Heike (GER)	714
2. KRAVEC, Inesza (CIS)	712
3. JOYNER-KERSEE, Jackie (USA)	707
4. DULGHERU, Mirela (ROM)	671
5. MUSAJLOVA, Irina (CIS)	668
6. COUCH, Sharon (USA)	666

Súlylökés

1. KRIVELJOVA, Szvetlana (CIS)	21,06
2. HUANG Csi-hung (CHN)	20,47
3. NEIMKE, Kathrin (GER)	19,78
4. LAZA MUÑOZ, Beisy (CUB)	19,70
5. CSOU Tien-hua (CHN)	19,26
6. MITKOVA, Szvetla (BUL)	19,23

Diszkoszvetés

1. MARTÉN, Maritza (CUB)	70,06
2. MINCSEVA, Cvetanka (BUL)	67,78
3. COSTIAN, Daniela (AUS)	66,24
4. KOROTKEVICS, Larisza (CIS)	65,52
5. BUROVA, Olga (CIS)	64,02
6. RAMOS, Hilda (CUB)	63,80

Gerelyhajítás

1. RENK, Silke (GER)	68,34
2. SIKOLENKO Natalja (CIS)	68,26
3. FORKEL, Karen (GER)	66,86
4. SANDERSON, Tessa (GBR)	63,58
5. HATTESTAD, Trine (NOR)	63,54
6. RANTANEN, Heli (FIN)	63,80

Hétpróba

1. JOYNER-KERSEE, Jackie (USA)	7044
2. BJELOVA, Irina (CIS)	6845
3. BRAUN, Sabine (GER)	6649
4. NASTASE, Liliana (ROM)	6619
5. DIMITROVA, Szvetla (BUL)	6464
6. BEER, Peggy (GER)	6434

BASEBALL

1. KUBA
2. TAJVAN
3. JAPÁN
4. EGYESÜLT ÁLLAMOK

BIRKÓZÁS

Kötöttfogás

48 kg

1. KUCSERENKO, Oleg (CIS)
2. MAENZA, Vincenzo (ITA)
3. SÁNCHEZ, Wilber (CUB)
4. YILDIZ, Fuat (GER)
5. DASCALESCU, Iliuta (ROM)
6. SIMKHAH, Reza (IRN)

52 kg

1. RÖNNINGEN, Jon (NOR)
2. TER-MKRTICSJAN, Alfred (CIS)
3. MIN Kjung Kap (KOR)
4. SHELDON, Shawn (USA)
5. CENOV, Bratan (BUL)
6. REBEGEA, Valentin (ROM)

57 kg

1. AN Han Bong (KOR)
2. YILDIZ, Rifat (GER)
3. SEN Cö-tien (CHN)
4. IGNATYENKO, Alekszandr (CIS)
5. DIAZ, William (CUB)
6. SANDU, Marian (ROM)

62 kg

1. PRIM, Akif (TUR)
2. MARTINOV, Szergej (CIS)
3. DELIS, Juan Maren (CUB)
4. ZAWADZKI, Włodzimierz (POL)

5. BÓDI Jenő (HUN)
6. LEE, Anthony (USA)

68 kg

1. REPKA Attila (HUN)
2. DUGUCSIJEV, Iszljam (CIS)
3. SMITH, Rodney (USA)
4. RODRIGUEZ, Cecilio (CUB)
5. YALOUZ, Ghani (FRA)
6. CHAMANGOLI, Abdollah (IRN)

74 kg

1. ISZKANDARJAN, Muatszekin (CIS)
2. TRACZ, Józef (POL)
3. KORNBÄKK, Torbjörn (SWE)
4. ALMANZA, Nestor (CUB)
5. REIMER, Yvon (FRA)
6. MARCHL, Anton (AUT)

82 kg

1. FARKAS Péter (HUN)
2. STEPIEN, Piotr (POL)
3. TURLIHANOV, Daulet (CIS)
4. FREDRIKSSON, Magnus (SWE)
5. NIEMI, Timo (FIN)
6. KASUM, Goran (IOP)

90 kg

1. BULLMANN, Maik (GER)
2. BASAR, Hakki (TUR)
3. KOGUASVILI, Gogi (CIS)
4. LJUNGBERG, Mikael (SWE)
5. BABAK, Hassan (IRN)
6. FOY, Michial (USA)

100 kg

1. MILIAN, Hector (CUB)
2. KOSLOWSKI, Dennis (USA)
3. DEMJASKEVICS, Szergej (CIS)
4. WRONSKI, Andrzej (POL)
5. STEINBACH, Andreas (GER)
6. IEREMCIUC, Ion (ROM)

130 kg

1. KARELIN, Alekszandr (CIS)
2. JOHNSSON, Tomas (SWE)
3. GRIGORAS, Ion (ROM)
4. KLAUZ László (HUN)

5. BORODOW, Andrew (CAN)
6. TIAN Li (CHN)

Szabadsfogás

48 kg

1. KIM Il (PRK)
2. KIM Dzsong Sin (KOR)
3. VUGAR Onudzsev (CIS)
4. RASOVAN, Romica (ROM)
5. VANNI, Tim (USA)
6. HEUGABEL, Reiner (GER)

52 kg

1. Li Hak Szon (PRK)
2. JONES, Larry (USA)
3. JORDANOV, Valentin (BUL)
4. KIM Szun Hak (KOR)
5. OREL, Ahmed (TUR)
6. SZATO Micuru (JPN)

57 kg

1. PUERTO, Alejandro (CUB)
2. SZMAL, Szergej (CIS)
3. KIM Jong Szik (PRK)
4. MUSA OGLU, Remzi (TUR)
5. PAVLOV, Rumen (BUL)
6. CROSS, Kendall (USA)

62 kg

1. SMITH, John (USA)
2. MOHAMMADIAN, Asgari (IRN)
3. REYNOSO, Lazaro (CUB)
4. MINCSEV, Rozen (BUL)
5. AZIZOV, Gatszikan (CIS)
6. ILHAN, Musa (AUS)

68 kg

1. FADZAJEV, Arszen (CIS)
2. GECOV, Valentin (BUL)
3. AKAIKI Koszei (JPN)
4. AKBARNEJAD, Ali (IRN)
5. ÖZBAS, Fatih (TUR)
6. KO Jung Ho (KOR)

74 kg

1. PAK Dzsang Szun (KOR)

2. MONDAY, Kenneth (USA)
3. KADEM, Amir (IRN)
4. GADZSIJEV, Magomedijan (CIS)
5. WALENCIK, Krzysztof (POL)
6. HOLMES, Gary (CAN)

82 kg

1. JACKSON, Kevin (USA)
2. ZSABRAILOV, Elmadi-Lukman (CIS)
3. KADEM, Rasul Azghadi (IRN)
4. GSTÖTTNER, Hans (GER)
5. LOHYNA, Jozef (TCH)
6. ÖZTÜRK, Sebahattin (TUR)

90 kg

1. HADARCEV, Maharbek (CIS)
2. SIMSEK, Kenan (TUR)
3. CAMPBELL, Christopher (USA)
4. SUKHBAT, Puntsag (MGL)
5. AJUB, Bani Nosrat (IRN)
6. LIMONTA VARGAS, Roberto (CUB)

100 kg

1. HABELOV, Leri (CIS)
2. BLAZ, Heiko (GER)
3. KAYALI, Ali (TUR)
4. KIM Tae Vu (KOR)
5. RADOMSKI, Andrzej (POL)
6. VERMA, Shubash (IND)

130 kg

1. BAUMGARTNER, Bruce (USA)
2. THUE, Jeffrey (CAN)
3. GOBEDZSISVILI, David (CIS)
4. DEMIR, Mahmut (TUR)
5. SCHRÖDER, Andreas (GER)
6. SZOLEJMAN, Ali Reza (IRN)

CSELGÁNCS

Férfiak

60 kg

1. GUSZEJNOV, Nazim (CIS)
2. JUN Hjun (KOR)
3. TRAUTMANN, Richart (GER)
- KOSINO Tadanori (JPN)

**45. WÁGNER József (HUN)
PRADAYROL, Philippe (FRA)**

65 kg

**1. SAMPAIO CARDOSO, Rogerio (BRA)
2. CSÁK József (HUN)
3. HERNANDEZ, Israel (CUB)
QUELLMALZ, Udo (GER)
5. LAATS, Philip (BEL)
LORENZO APARICIO, Francesco (ESP)**

71 kg

**1. KOGA Tosihiko (JPN)
2. HAJTÓS Bertalan (HUN)
3. CSUNG Hun (KOR)
SMADGA, Oran (ISR)
5. CARABETTA, Bruno (FRA)
DOTT, Stefan (GER)**

78 kg

**1. JOSIDA Hidehiko (JPN)
2. MORRIS, Jason (USA)
3. KIM Gjung Ju (KOR)
DAMAISIN, Bertrand (FRA)
5. ADOLFSSON, Lars (SWE)
LAATS, Johan (BEL)**

86 kg

**1. LEGIEN, Waldemar (POL)
2. TAYOT, Pascal (FRA)
3. HIROTAKA Okada (JPN)
GILL, Nicolas (CAN)
5. LOBENSTEIN, Axel (GER)
CROITORU, Adrian (ROM)**

95 kg

**1. KOVÁCS Antal (HUN)
2. STEVENS, Raymond (GBR)
3. MEYER, Theo (HOL)
SZERGEJEV, Dmitrij (CIS)
5. PERTELSON, Indrek (EST)
NASTULA, Pawel (POL)**

95+ kg

**1. HAHALEJSVILI, David (CIS)
2. OGAVA Naoja (JPN)
3. CSŐSZ Imre (HUN)
DOUILLET, David (FRA)**

5. VAN BARNEVELD, Harry (BEL)
MORENO, Frank (CUB)

Nők

48 kg

1. NOWAK, Cécile (FRA)
2. TAMURA Rioko (JPN)
3. SENYURT, Hulya (TUR)
SAVON, Amarilis (CUB)
5. SOUAKRI, Salima (ALG)
BRIGGS, Karen (GBR)

52 kg

1. MUÑOZ, Almudena (ESP)
2. MIZOGUCSI Noriko (JPN)
3. RENDLE, Sharon (GBR)
LI Csung-jün (CHN)
5. GIUNGI, Alessandra (ITA)
GAL, Jessica (HOL)

56 kg

1. BLASCO, Miriam (ESP)
2. FAIRBROTHER, Nicola (GBR)
3. TATENO Csigori (JPN)
GONZALEZ, Driulis (CUB)
5. FLAGOTHIER, Nicole (BEL)
DONAHOOD, Kate (USA)

61 kg

1. FLEURY, Catherine (FRA)
2. ARAD, Yael (ISR)
3. CSANG Ti (CHN)
PETROVA, Jelena (CIS)
5. EICKHOFF, Fraucke (GER)
KU Hjon Szuk (KOR)

66 kg

1. REVE JIMENEZ, Odalis (CUB)
2. PIERANTOZZI, Emanuela (ITA)
3. HOWEY, Kate (GBR)
RAKELS, Heidi (BEL)
5. SCHREIBER, Alexandra (GER)
LECAT, Claire (FRA)

72 kg

1. KIM Mi Jung (KOR)

2. TANABE Joko (JPN)
3. MEIGNAN, Laetitia (FRA)
- DE KOK, Irene (HOL)
5. HORTON, Josie (GBR)
- SCHÜTTENHEIM, Regina (GER)

72+ kg

1. CSUANG Hsziao-jan (CHN)
2. RODRIGUEZ, Estela (CUB)
3. LUPINO, Natalia (FRA)
- SZAKAUE Joko (JPN)
5. WEBER, Claudia (GER)
- MAKSYMOW, Beata (POL)

EVEZÉS

Férfiak

Egypárevezős

1. LANGE, Thomas (GER)	6:51,40
2. CHALUPA, Václav (TCH)	6:52,93
3. BRONIEWSKI, Kajetan (POL)	6:56,82
4. VERDONK, Eric (NZL)	6:57,45
5. JAANSON, Jüri (EST)	7:12,92
6. FERNANDEZ GONZALEZ, Sergio (ARG)	7:15,53

Kétpárevezős

1. AUSZTRÁLIA	6:17,32
2. AUSZTRIA	6:18,42
3. HOLLANDIA	6:22,82
4. ÉSZTORSZÁG	6:23,34
5. LENGYELORSZÁG	6:24,32
6. SPANYOLORSZÁG	6:26,96

Kormányos nélküli kettes

1. NAGY-BRITANNIA	6:27,72
2. NÉMETORSZÁG	6:32,68
3. SZLOVÉNIA	6:33,43
4. FRANCIAORSZÁG	6:36,34
5. BELGIUM	6:38,20
6. EGYESÜLT ÁLLAMOK	6:39,23

Kormányos kettes

1. NAGY-BRITANNIA	6:49,83

2. OLASZORSZÁG	6:50,98
3. DOMÁNIA	6:51,58
4. NÉMETORSZÁG	6:56,98
5. KUBA	6:58,26
6. FRANCIAORSZÁG	7:03.01

Kormányos nélküli négyes

1. AUSZTRÁLIA	5:55,04
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK	5:56,68
3. SZLOVÉNIA	5:58,24
4. NÉMETORSZÁG	5:58,39
5. HOLLANDIA	5:59,14
6. ÚJ-ZÉLAND	6:02,13

Kormányos négyes

1. ROMÁNIA	5:59,37
2. NÉMETORSZÁG	6:00,34
3. LENGYELORSZÁG	6:03,27
4. EGYESÜLT ÁLLAMOK	6:04,03
5. FRANCIAORSZÁG	6:06,82
6. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	6:12,14

Négypárevezős

1. NÉMETORSZÁG	5:45,17
2. NORVÉGIA	5:47,09
3. OLASZORSZÁG	5:47,33
4. SVÁJC	5:47,39
5. HOLLANDIA	5:48,92
6. FRANCIAORSZÁG	5:54,80

Nyolcas

1. KANADA	5:29,53
2. ROMÁNIA	5:29,67
3. NÉMETORSZÁG	5:31,00
4. EGYESÜLT ÁLLAMOK	5:33,18
5. AUSZTRÁLIA	5:33,72
6. NAGY-BRITANNIA	5:39,92

Nők

Egypárevezős

1. LIPA, Elisabeta (ROM)	7:25,54
2. BREDAEL, Annelies (BEL)	7:26,64

3. LAUMANN, Suzette (CAN)	7:28,65
4. MARDEN, Anne (USA)	7:29,84
5. BRANDIN, Maria (SWE)	7:37,55
6. LE MOAL, Corinne (FRA)	7:41,85

Kétpárevezős

1. NÉMETORSZÁG	6:49,00
2. ROMÁNIA	6:51,47
3. KÍNA	6:55,16
4. ÚJ-ZÉLAND	6:58,81
5. NAGY-BRITANNIA	7:06,62
6. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	7:09,45

Kormányos nélküli kettes

1. KANADA	7:06,22
2. NÉMETORSZÁG	7:07,96
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK	7:08,11
4. FRANCIAORSZÁG	7:08,70
5. NAGY-BRITANNIA	7:17,28
6. BULGÁRIA	7:32,67

Négy párevezős

1. NÉMTORSZÁG	6:20,18
2. ROMÁNIA	6:24,23
3. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	6:25,07
4. HOLLANDIA	6:32,40
5. EGYESÜLT ÁLLAMOK	6:32,65
6. CSEH ÉS SZLOVÁK SZK	6:35,99

Kormányos nélküli négyes

1. KANADA	6:30,85
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK	6:31,86
3. NÉMETORSZÁG	6:32,33
4. KÍNA	6:32,50
5. ROMÁNIA	6:37,24
6. AUSZTRÁLIA	6:41,72

Nyolcas

1. KANADA	6:02,62
2. ROMÁNIA	6:06,26
3. NÉMETORSZÁG	6:07,80
4. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	6:09,68
5. KÍNA	6:12,08

GYEPLABDA

Férfiak

1. NÉMETORSZÁG
2. AUSZTRÁLIA
3. PAKISZTÁN
4. HOLLANDIA
5. SPANYOLORSZÁG
6. NAGY-BRITANNIA

Nők

1. SPANYOLORSZÁG
2. NÉMETORSZÁG
3. NAGY-BRITANNIA
4. KOREAI KÖZTÁRSASÁG
5. AUSZTRÁLIA
6. HOLLANDIA

ÍJÁSZAT

Férfiak

Egyéni

1. FLUTE, Sebastien (FRA)
2. CSUNG Dzsae Hun (KOR)
3. TERRY, Simon (GBR)
4. GROV, Bertil (NOR)

Csapat

1. SPANYOLORSZÁG
2. FINNORSZÁG
3. NAGY-BRITANNIA
4. FRANCIAORSZÁG

Nők

Egyéni

1. CSO Jun Dzseong (KOR)
2. KIM Szu Njung (KOR)
3. VALEJEVA, Natalja (CIS)
4. VANG Hsziao-csu (CHN)

Csapat

1. KOREAI KÖZTÁRSASÁG

2. KÍNA
3. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
4. FRANCIAORSZÁG

KAJAK-KENU

Kajak

Férfiak

Egyes, 500 m

1. KOLEHMAINEN, Mikko (FIN)	1:40,34
2. GYULAY Zsolt (HUN)	1:40,64
3. HOLMANN, Knut (NOR)	1:40,71
4. BELLINGHAM, Norman (USA)	1:40,84
5. KALESZNYIK, Szergej (CIS)	1:40,90
6. LIBERATO, Roberto (SUI)	1:41,98

Egyes, 1000 m

1. ROBINSON, Clint (AUS)	3:37,26
2. HOLMANN, Knut (NOR)	3:37,50
3. BARTON, Greg (USA)	3:37,93
4. POPESCU, Marin (ROM)	3:38,37
5. BONOMI, Benjamino (ITA)	3:41,12
6. GARCIA, José (POR)	3:41,60

Kettes, 500 m

1. BLUHM, Kay	
GUTSCHE, Torsten (GER)	1:28,27
2. FREIMUT, Maciej	
KURPIEWSKI, Wojciech (POL)	1:29,84
3. ROSSI, Antonio	
DREOSSI, Bruno (ITA)	1:30,00
4. ROMAN, Juan José	
SANCHEZ, Juan (ESP)	1:30,93
5. SUNDQVIST, Karl	
OLSSON, Gunner (SWE)	1:31,48
6. STAAL, Jesper	
NIELSEN, Thor (DEN)	1:31,84

Kettes, 1000 m

1. BLUHM, Kay	
GUTSCHE, Torsten (GER)	3:16,10
2. OLSSON, Gunnar	
SUNDQVITS, Karl (SWE)	3:17,70

3. KOTOWICZ, Grzegorz, BIALKOWSKI, Dariusz (POL)	3:18,86
4. BARTON, Greg BELLINGHAM, Norman (USA)	3:19,26
5. LUSCHI, Paolo SCARPA, Daniele (ITA)	3:20,34
6. BÁRTFAI Krisztián RAJNA András (HUN)	3:20,71

Négyes, 1000 m

1. NÉMETORSZÁG	2:54,18
2. MAGYARORSZÁG	2:54,82
3. AUSZTRÁLIA	2:56,97
4. CSEH ÉS SZLOVÁK SZK	2:57,06
5. ROMÁNIA	3:00,11
6. LENGYELORSZÁG	3:01,43

Nők

Egyes, 500 m

1. SCHMIDT, Birgit (GER)	1:51,60
2. KÓBÁN Rita (HUN)	1:51,96
3. DYLEWSKA, Izabella (POL)	1:52,36
4. IDEM, Josefa (ITA)	1:52,78
5. PROFANTER, Uschi (AUT)	1:53,17
6. GOETSCHY, Sabine (FRA)	1:53,53

Kettes, 500 m

1. PORTWICH, Ramona VON SECK, Anke (GER)	1:40,29
2. GUNNARSSON, Susanne ANDERSSON, Agneta (SWE)	1:40,41
3. DÓNUSZ Éva KÓBÁN Rita (HUN)	1:40,81
4. TOMA, Sansa SIMION, Carmen (ROM)	1:42,12
5. HERST, Allison MACASKILL, Klara (CAN)	1:42,14
6. DYLEWSKA, Izabella URBANCZYK, Elżbieta (POL)	1:42,44

Négyes, 500 m

1. MAGYARORSZÁG	1:38,32
------------------------	----------------

2. NÉMETORSZÁG	1:38,47
3. SVÉDORSZÁG	1:39,79
4. ROMÁNIA	1:41,02
5. KÍNA	1:41,12
6. KANADA	1:42,28

Kenu

Egyes, 500 m

1. BUHALOV, Nikolaj (BUL)	1:51,15
2. SZLIVINSZKIJ, Mihail (CIS)	1:51,40
3. HEUKRODT, Olaf (GER)	1:53,00
4. KNAZOVICKY, Slavomir (TCH)	1:54,51
5. PULAI Imre (HUN)	1:54,86
6. GILES, Stephen (CAN)	1:55,80

Egyes, 1000 m

1. BUHALOV, Nikolaj (BUL)	4:05,92
2. KLEMENTJEVS, Ivans (LAT)	4:06,60
3. ZALA György (HUN)	4:07,35
4. RÖDER, Matthias (GER)	4:08,96
5. SYLVOZ, Pascal (FRA)	4:09,82
6. TRAIN, Andrex (GBR)	4:12,58

Kettes, 500 m

1. MASZEJKOV, Alekszandr DOVGALJONOK, Dmitrij (CIS)	1:41,54
2. PAPKE, Ulrich SPELLY, Ingo (GER)	1:41,68
3. MARINOV, Martin SZTOJANOV, Blagoj (BUL)	1:41,94
4. ANDRIEV, Gheorghe JURAVSCHI, Nicolae (ROM)	1:42,84
5. NIELSSON, Arne FREDERIKSEN, Christian (DEN)	1:42,92
6. HOYER, Didier BOIVIN, Olivier (FRA)	1:43,04

Kettes, 1000 m

1. PAPKE, Ulrich SPELLY, Ingo (GER)	3:37,42
2. NIELSSON, Arne FREDERIKSEN, Christian (DEN)	3:39,26

3. HOYER, Didier	
BOIVIN, Olivier (FRA)	3:39,51
4. ANDRIEV, Gheorghe	
JURAVSCHI, Nicolae (ROM)	3:39,88
5. PÁLIZS Attila	
KOLONICS György (HUN)	3:42,86
6. MARINOV, Martin	
SZTOJANOV, Blagoj (BUL)	3:43,97

Szlalom

Kajak, egyes

Férfiak

1. FERRAZZI, Pierpaolo (ITA)	106,89
2. CURINIER, Sylvain (FRA)	107,06
3. LETTMANN, Jochen (GER)	108,52
4. FOX, Richard (GBR)	108,85
5. BRISSAUD, Laurent (FRA)	109,37
6. STRUKELJ, Marjan (SLO)	110,11

Nők

1. MICHELEN, Elisabeth (GER)	126,89
2. WOODWARD, (AUS)	128,27
3. CHLADEK, Dana (USA)	131,75
4. ROTH, Eva (GER)	132,29
5. AGULHON, Marianne (FRA)	132,89
6. STRIEPECKE, Kordula (GER)	134,49

Danielle

Anne

Kenu, egyes

1. POLLERT, Lukas (TCH)	113,69
2. MARRIOTT, Gareth John (GBR)	116,48
3. AVRILL, Jacky (FRA)	117,18
4. LUGBILL, Jon (GBR)	118,62
5. DE MONTI, Renato (ITA)	119,02
6. LANG, Martin (GER)	119,19

Kettes

1. STRAUSBAUGH, Scott JACOBI, Joe (USA)	122,41
2. SIMEK, Miroslav ROHAN, Jiři (TCH)	124,25

3. ADISSON, Franck	
FORGUES, Wilfrid (FRA)	124,38
4. McEWAN, Jamie	
HALLER, Jacob (USA)	128,05
5. MATTI, Ueli	
MATTI, Peter (SUI)	128,55
6. STRECL, Pavel	
STRECL, Petr (TCH)	130,42

KERÉKPÁR

Férfiak

Pálya

Repülőverseny

- 1. FIEDLER, Jens (GER)**
- 2. NEIWAND, Garry (AUS)**
- 3. HARNETT, Curtis (CAN)**
- 4. CHIAPPA, Roberto (ITA)**
- 5. CARPENTER, Ken (USA)**
- 6. MORALES LOVITO, José Maria (ARG)**

1000 m-es állórajtos időfutam

1. MORENO, José Manuel (ESP)	1:03,342
2. KELLY, Shane (AUS)	1:04,288
3. HARTWELL, Eric (USA)	1:04,753
4. GLÜCKLICH, Jens (GER)	1:04,798
5. CAPELLI, Adler (ITA)	1:04,065
6. LANCIEN, Frédéric (FRA)	1:05,157

4000 m-es üldözőverseny, egyéni

- 1. BOARDMAN, Christopher (GBR)**
- 2. LEHMANN, Jens (GER)**
- 3. ANDERSON, Gary (NZL)**
- 4. KINGSLAND, Mark (AUS)**
- 5. ERMENAULT, Philippe (FRA)**
- 6. MATHY, Cédric (BEL)**

4000 m-es üldözőverseny, csapat

- 1. NÉMETORSZÁG**
- 2. AUSZTRÁLIA**
- 3. DÁNIA**
- 4. OLASZORSZÁG**
- 5. NAGY-BRITANNIA**

6. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE

Pontverseny

1. LOMBARDI, Giovanni (ITA)	44
2. VANBON, Leon (HOL)	43
3. MATHY, Cédric (BEL)	41
4. McLEAY, Glenn (NZL)	30
5. TESAR, Lubos (TCH)	30
6. MAGNIN, Éric (FRA)	24

Országút

100 km-es csapatverseny

1. NÉMETORSZÁG	2:01:39
2. OLASZORSZÁG	2:02:39
3. FRANCIAORSZÁG	2:05:25
4. FÜGGETLEN KÖZÖSSÉGE	2:05:34
5. SPANYOLORSZÁG	2:06:11
6. LENGYELORSZÁG	2:06:34

ÁLLAMOK

Egyéni verseny

1. CASARTELLI, Fabio (ITA)	4:35:21
2. DEKKER, Erik (HOL)	4:35:22
3. OZOLS, Dainis (LAT)	4:35:24
4. ZABEL, Erik (GER)	4:35:56
5. AUS, Lauri (EST)	4:35:56
6. SYPYTKOWSKI, Andrzej (POL)	4:35:56

Nők

Repülőverseny

1. SALUMÄ, Erika (EST)
2. NEUMANN, Annett (GER)
3. HARINGA, Ingrid (HOL)
4. BALLANGER, Felicia (FRA)
5. JENJUHINA, Galina (CIS)
6. DUBNICOFF, Tanya (CAN)

3000 m-es üldözőverseny, egyéni

1. ROSSNER, Petra (GER)
2. WATT, Kathryn (AUS)
3. TWIGG, Rebecca (USA)
4. MALMBERG, Hanne (DEN)

5. LONGO-CIPRELLI, Jeannie (FRA)
6. SZAMOHVALOVA, Szeptlana (CIS)

Országút

Egyéni verseny

1. WATT, Kathryn (AUS)	2:04:42
2. LONGO-CIPRELLI, Jeannie (FRA)	2:05:02
3. KNOL, Monique (HOL)	2:05:03
4. KICSJUK, Natalja (CIS)	2:05:03
5. VALVIK, Monica (NOR)	2:05:03
6. GOLAY, Jeanne (USA)	2:05:03

KÉZILABDA

Férfiak

1. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
2. SVÉDORSZÁG
3. FRANCIAORSZÁG
4. IZLAND
5. SPANYOLORSZÁG
6. KOREAI KÖZTÁRSASÁG

Nők

1. KOREAI KÖZTÁRSASÁG
2. NORVÉGIA
3. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
4. NÉMETORSZÁG
5. AUSZTRIA
6. EGYESÜLT ÁLLAMOK

KOSÁRLABDA

Férfiak

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK
2. HORVÁTORSZÁG
3. LITVÁNIA
4. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
5. BRAZÍLIA
6. AUSZTRÁLIA

Nők

1. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
2. KÍNA
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK
4. KUBA

5. SPANYOLORSZÁG
6. CSEH ÉS SZLOVÁK SZK

LABDARÚGÁS

1. SPANYOLORSZÁG
2. LENGYELORSZÁG
3. GHÁNA
4. AUSZTRÁLIA

LOVAGLÁS

Díjugratás, egyéni

1. BEERBAUM, Ludger (GER)	0,00 hp.
2. RAYMAKERS, Pet (HOL)	0,25 hp.
3. DELLO JOLO, Norman (USA)	4,75 hp.
4. GODIGNON, Hervé (FRA)	6,25 hp.
5. TOPS, Jan (HOL)	8,25 hp.
6. GRETZER, Maria (SWE)	10,25 hp.

Díjugratás, csapat

1. HOLLANDIA	12,00 hp.
2. AUSZTRIA	16,75 hp.
3. FRANCIAORSZÁG	24,75 hp.
4. SPANYOLORSZÁG	25,50 hp.
5. EGYESÜLT ÁLLAMOK	28,00 hp.
6. SVÁJC	28,00 hp.

Díjlovaglás, egyéni

1. UPHOFF, Nicole (GER)	1626 p.
2. WERTH, Isabelle (GER)	1551 p.
3. BALKENHOL, Klaus (GER)	1515 p.
4. VAN GRUNSVEN, Anky (HOL)	1447 p.
5. KYRKLUND, Kyra (FIN)	1428 p.
6. LAVELL, Carol (USA)	1408 p.

Díjlovaglás, csapat

1. NÉMETORSZÁG	5224 p.
2. HOLLANDIA	4742 p.
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK	4643 p.
4. SVÉDORSZÁG	4537 p.
5. DÁNIA	4533 p.
6. SVÁJC	4524 p.

Lovastusa, egyéni

1. RYAN, Matthew (AUS)	70,00 hp.
2. BLOCKER, Herbert (GER)	81,30 hp.
3. TAIT, Robert (NZL)	87,60 hp.
4. LATTA, Victoria (NZL)	87,80 hp.
5. HOY, Andrew (AUS)	89,50 hp.
6. DIXON, Karen (GBR)	92,40 hp.

Lovastusa, csapat

1. AUSZTRÁLIA	288,60 hp.
2. ÚJ-ZÉLAND	290,80 hp.
3. NÉMETORSZÁG	300,30 hp.
4. BELGIUM	333,05 hp.
5. SPANYOLORSZÁG	388,80 hp.
6. NAGY-BRITANNIA	406,60 hp.

ÖKÖLVÍVÁS

48 kg

- 1. MARCELO, Rogelio (CUB)**
- 2. BOZSINOV, Daniel (BUL)**
- 3. QUAST, Jan (GER)**
- VELASCO, Roel (PHI)**

51 kg

- 1. CSOJ Csol Szu (PRK)**
- 2. GONZÁLEZ, Raul (CUB)**
- 3. KOVÁCS István (HUN)**
- AUSTIN, Timothy (USA)**

54 kg

- 1. CASAMAYOR, Joel (CUB)**
- 2. McCULLOUGH, Wayne (IRL)**
- 3. ACHIK, Mohamed (MAR)**
- 4. LI Gvang Szik (PRK)**

57 kg

- 1. TEWS, Andreas (GER)**
- 2. TEYES, Faustino (ESP)**
- 3. SOLTANI, Hocine (ALG)**
- PALJANI, Ramazi (CIS)**

60 kg

- 1. DE LA HOYA, Oscar (USA)**
- 2. RUDOLPH, Marco (GER)**

3. HONG Szung Szik (KOR)
BAJARSAJKAN, Nazsil (MGL)

63,5 kg

1. VINENT, Hector (CUB)
2. LEDUC, Mark (CAN)
3. KJALL, Jyri (FIN)
DOROFTEI, Leonard (ROM)

67 kg

1. CARRUTH, Michael (IRL)
2. SIERRA, Juan Hernandez (CUB)
3. ACEVEDO, Anibal (PUR)
CHENGLAI, Arkom (THA)

71 kg

1. LEMUS, Carlos Juan (CUB)
2. DELIBAS, Orhan (HOL)
3. MIZSEI György (HUN)
REID, Robin (GBR)

76 kg

1. ASCUY, Ariel Hernandez (CUB)
2. BYRD, Chris (USA)
3. JOHNSON, Chris (GAN)
LI Szeung Be (KOR)

81 kg

1. MAY, Torsten (GER)
2. ZAULITCSNIJ, Rosztyiszlav (CIS)
3. BÉRES, Zoltán (HUN)
BARTNIK, Wojciech (POL)

91 kg

1. SAVON, Felix (CUB)
2. IZONRITEI, David (NGR)
3. TUA, David (NZL)
VANDERLIJDE, Arnold (HOL)

91+ kg

1. BALADO, Roberto (CUB)
2. IGBINEGHU, Richard (NGR)
3. RUSZINOV, Szliven (BUL)
NIELSEN, Brian (DEN)

ÖTTUSA

Egyéni

1. SKRZYPASZEK, Arkadiusz (POL) 5559
2. MIZSÉR Attila (HUN) 5446
3. ZENOVKA, Eduard (CIS) 5361
4. SZTAROSZTYIN, Anatolij (CIS) 5347
5. BOMPREZZI, Roberto (ITA) 5326
6. NOREBRINK, Hakan (SWE) 5321

Csapat

1. LENGYELORSZÁG 16018
2. FÜGGETLEN
- KÖZÖSSÉGE 15924
3. OLASZORSZÁG 15760
4. EGYESÜLT ÁLLAMOK 15649
5. MAGYARORSZÁG 15571
6. NAGY-BRITANNIA 15571

ÁLLAMOK

RÖPLABDA

Férfiak

1. BRAZÍLIA
2. HOLLANDIA
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK
4. KUBA
5. OLASZORSZÁG
6. JAPÁN

Nők

1. KUBA
2. FÜGGETLEN ÁLLAMOK SZÖVETSÉGE
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK
4. BRAZÍLIA
5. JAPÁN
6. HOLLANDIA

SPORTLÖVÉS ZET

Férfiak

Gyorstüzelő pisztoly

1. SCHUMANN, Ralf (GER) 885
2. KUZMINS, Afanasij (LAT) 882

3. VOHMIJANYIN, Vlagyimir (CIS)	882
4. KUCHARCZYK, Dariusz (POL)	880
5. McNALLY, John (USA)	781
6. IGNATYUK, Miroszlav (CIS)	779

Szabadpisztoly

1. LUKASIK, Konsztantyin (CIS)	658
2. VANG, Ji-fu (CHN)	657
3. SKANAKER, Ragnar (SWE)	657
4. YOUNG, Darius (USA)	655
5. BABII, Sorin (ROM)	653
6. ÁGH István (HUN)	652

Légpisztoly

1. VANG Ji-fu (CHN)	684,8
2. PIZSJANOV, Szergej (CIS)	684,1
3. BABII, Sorin (ROM)	684,1
4. HSZÜ Haj-feng (CHN)	681,5
5. PAASONEN, Sakari (FIN)	680,1
6. PIETRZAK, Jerzy (POL)	680,1

Futócéllövés

1. JAKOSITS, Michael (GER)	673
2. ASRABAJEV, Anatolij (CIS)	672
3. RACANSKY, Luboš (TCH)	670
4. VASZILJEV, Andrej (CIS)	667
5. SIKE József (HUN)	667
6. ZIMMERMANN, Jens (GER)	667

Kisöbű sportpuska, összetett

1. PETIKJAN, Gracsja (CIS)	1267,4
2. FOTH, Robert J. (USA)	1566,6
3. KOBA Riohej (JPN)	1265,9
4. HIRVI, Juha (FIN)	1264,8
5. STENVAAG, Harald (NOR)	1264,6
6. DEBEVEC, Rajmond (SLO)	1262,6

Kisöbű sportpuska, 60 lövés

1. LI Jun Csul (KOR)	702,5
2. STENVAAG, Harald (NOR)	701,4
3. PLETIKOSZICS, Sztevan (IOP)	701,1
4. BICHLER, Hubert (GER)	701,1

5. BURY, Michel (FRA)	700,0
6. HIRVI, Juha (FIN)	699,5

Légpuska

1. FEGYKIN, Jurij (CIS)	695,3
2. BADIOU, Franck (FRA)	691,9
3. RIEDERER, Johann (GER)	691,7
4. AMAT, Jean-Pierre (FRA)	691,6
5. MAKSZIMOVICS, Goran (IOP)	690,6
6. FARNIK, Thomas (AUT)	690,2

Nők

Légpuska

1. JE Kab Szun (KOR)	498,2
2. LECSEVA, Veszela (BUL)	495,3
3. BINDER, Aranka (IOP)	495,1
4. BILKOVÁ, Dagmar (TCH)	494,9
5. CSERKASZOVA, Valentyina (CIS)	494,6
6. LU Jung Csu (KOR)	492,6

Standardpuska, összetett

1. MEILI, Launi (USA)	684,3
2. MATOVA, Nonka (BUL)	682,7
3. KSIASKIEWICZ, Malgorzata (POL)	681,5
4. FÓRIÁN Éva (HUN)	679,5
5. SKOKO, Suzana (CRO)	678,7
6. LECSEVA, Veszela (BUL)	678,0

Sportpisztoly

1. LOGVINYENKO, Marina (CIS)	684
2. LI Tuj-hung (CHN)	680
3. MUNKBAYAR, Dorzhuren (MGL)	679
4. SKOKO, Mirela (CRO)	677
5. SZALUKVADZE, Nino (CIS)	676
6. SEKARICS, Jaszna (IOP)	676

Légpisztoly

1. LOGVINYENKO, Marina (CIS)	486,4
2. SEKARICS, Jaszna (IOP)	486,4
3. GROZDEVA, Maria (BUL)	481,6
4. VANG Li-na (CHN)	479,7
5. KAJD, Cris (SWE)	478,9

6. FERNANDEZ, Pilar (ESP) 478,5

Nyílt számok

Trap

1. HRDLICKA, Petr (TCH) 219
2. VATANABE Kazumu (JPN) 219
3. VENTURINI, Marco (ITA) 218
4. DAMME, Jörg (GER) 218
5. KUBEC, Pavel (TCH) 218
6. WALDRON, Jay (USA) 217

Skeet

1. CSANG, San (CHN) 223
2. GIHA YARUR, Juan (PER) 222
3. ROSSETTI, Bruno (ITA) 222
4. TOMAN, Ioan (ROM) 222
5. COLORADO, José (Esp) 222
6. DRYKE, Matthew (USA) 221

SÚLYEMELÉS

52 kg

1. IVANOV, Ivan (BUL) 265,0
2. LI Csi-seng (CHN) 262,5
3. CIHAREAN, Traian (ROM) 252,5
4. KO Kvang Ku (KOR) 252,5
5. HALIL, Mutlu (TUR) 247,5
6. SZU Gil Niam (PRK) 235,0

56 kg

1. CSUN Bjung Kvan (KOR) 287,5
2. LIU Sou-pin (CHN) 277,5
3. LUO Csian-ming (CHN) 277,5
4. FOMBERTASSE, Laurent (FRA) 260,0
5. SZAKUMA Kacuhiko (JPN) 255,0
6. KARZAG Tibor (HUN) 255,0

60 kg

1. SÜLEYMANOGLU, Naim (TUR) 320,0
2. PESALOV, Nikolaj (BUL) 305,0
3. HO Jing-csiang (CHN) 295,0
4. TERZIJSZKI, Neno (BUL) 295,0

5. LEONIDISZ, Valeriosz (GRE)	295,0
6. HJON II Ro (KOR)	287,5

67,5 kg

1. MILITOSZJAN, Iszrail (CIS)	337,5
2. JOTOV, Joto (BUL)	327,5
3. BEHM, Andreas (GER)	320,0
4. YAHIAHOUI, Abdelmanaane (ALG)	315,0
5. GRONMAN, Jouni (FIN)	305,0
6. ACEVEDO, Eyne (COL)	300,0

75 kg

1. KASZAPU, Fjodor (CIS)	357,5
2. LARA, Pablo (CUB)	357,5
3. KIM Mjong Nam (PRK)	352,5
4. KOZLOWSKI, Andrzej (POL)	352,5
5. STEINHÖFEL, Ingo (GER)	347,5
6. LICEA, Raul (CUB)	345,0

82,5 kg

1. DIMASZ, Pirrosz (GRE)	370,0
2. SIEMION, Krzysztof (POL)	370,0
3. X	
4. CSON Csol Ho (PRK)	365,0
5. BRATOJCSEV, Plamen (BUL)	365,0
6. OCANA, Lino (CUB)	365,0

X = A 370 kg-mal 3. helyezett Szamadov (CIS) diszkvalifikálva.

90 kg

1. KAHIASVILI, Kahi (CIS)	412,5
2. SZIRCOV, Szergej (CIS)	412,5
3. WOLCZANIECKI, Sergiusz (POL)	392,5
4. KIM Bjung Csan (KOR)	380,0
5. CSAKAROV, Ivan (BUL)	377,5
6. LARA, Emilio (CUB)	375,0

100 kg

1. TREGUBOV, Viktor (CIS)	410,0
2. TAJMAZOV, Timur (CIS)	402,5
3. MALAK, Waldemar (POL)	400,0
4. TOURNEFIER, Francis (FRA)	387,5
5. SZTEFANOV, Petar (BUL)	380,0
6. DANISOV, Andrey (ISR)	377,5

110 kg

1. WELLER, Ronny (GER)	432,5
2. AKOJEV, Artur (CIS)	430,0
3. BOTEV, Sztefan (BUL)	417,5
4. VLAD, Nicu (ROM)	405,0
5. OSUCH, Dariusz (POL)	397,5
6. SEIPELT, Frank (GER)	390,0

110+ kg

1. KURLOVICS, Alekszandr (CIS)	450,0
2. TARANYENKO, Leonyid (CIS)	425,0
3. NERLINGER, Manfred (GER)	412,5
4. AGUERO, Ernesto (CUB)	412,5
5. MITEV, Mitko (BUL)	400,0
6. ZUBRICKY, Jiři (TCH)	392,5

TENISZ

Férfiak

Egyéni

- 1. ROSSET, Marc (SUI)**
- 2. ARRESE, Jordi (ESP)**
- 3. IVANISEVICS, Goran (CRO)**
- CSERKASZOV, Andrej (CIS)**

Páros

- 1. BECKER, Boris; STICH, Michael (GER)**
- 2. FERREIRA, Wayne; NORVAL, Piet (SAF)**
- 3. IVANISEVICS, Goran; PRPICS, Goran (CRO)**
- FRANA, Javier; MINIUSSI, Christian Carlos (ARG)**

Nők

Egyéni

- 1. CAPRIATI, Jennifer (USA)**
- 2. GRAF, Steffi (GER)**
- 3. FERNANDEZ, Mary Joe (USA)**
- SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa (ESP)**

Páros

- 1. FERNANDEZ, Mary Joe; FERNANDEZ, Gigi (USA)**
- 2. SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa; MARTINEZ, Conchita (ESP)**
- 3. MESZHI, Leila; ZVEREVA, Natalja (CIS)**
- McQUILLAN, Rachel; PROVIS, Nicole (AUS)**

TOLLASLABDA

Férfiak

Egyes

- 1. KUSUMA, Alan Budi (INA)**
 - 2. WIRANATA, Ardy (INA)**
 - 3. STUER-LAURIDSEN, Thomas (DEN)**
- SUSANTO, Hermawan (INA)**

Páros

- 1. KIM Mun Szu; PAK Dzso Bong (KOR)**
 - 2. HARTONO, Eddy; GUNAWAN, Rudy (INA)**
 - 3. LI Jung-ho; TIEN Ping-ji (CHN)**
- SIDEK, Rafiz; SIDEK, Jalani (MAL)**

Nők

Egyes

- 1. SUSANTI, Susi (INA)**
 - 2. BANG Szo Jun (KOR)**
 - 3. HUANG Hua (CHN)**
- TANG Csiu-hung (CHN)**

Páros

- 1. HVANG Hje Jung; CSUNG Szo Jung (KOR)**
 - 2. KUAN Vej-csen; HUNG Csün-hua (CHN)**
 - 3. GIL Jung Al; SZIM Jun Jung (KOR)**
- LIN Jen-fen; JAO fen (CHN)**

TORNA

Férfiak

Csapatverseny

1.	FÜGGETLEN	
SZÖVETSÉGE	585,450	
2. KÍNA	580,375	
3. JAPÁN	578,250	
4. NÉMETORSZÁG	575,575	
5. OLASZORSZÁG	571,750	
6. EGYESÜLT ÁLLAMOK	571,725	

ÁLLAMOK

Egyéni összetett

1. SCSEBBO, Vitalij (CIS)	59,025
2. MISZJUTYIN, Grigorij (CIS)	58,925
3. BELENKIJ, Valerij (CIS)	58,625
4. WECKER, Andreas (GER)	58,450
5. LI Hsziao-suang (CHN)	58,150
6. KUO Lin-jao (CHN)	57,925

Talaj

1. LI Hsziao-suang (CHN)	9,925
2. MISZJUTYIN, Grigorij (CIS)	9,787
3. IKETANI Jukio (JPN)	9,787
4. JU Ok Jul (KOR)	9,775
5. AIHARA Jutaka (JPN)	9,737
6. SCSEBBO, Vitalij (CIS)	9,712

Lólengés

1. SCSEBBO, Vitalij (CIS)	9,925
2. PAE Gil Szu (KOR)	9,925
3. WECKER, Andreas (GER)	9,887
4. KUO Lin-jao (CHN)	9,875
5. WALLER, Chris (USA)	9,825
6. HATAKEDA Josiaki (JPN)	9,775

Gyűrű

1. SCSEBBO, Vitalij (CIS)	9,937
2. LI Csing (CHN)	9,875
3. WECKER, Andreas (GER)	9,862
3. LI Hsziao-suang (CHN)	9,862
5. BELENKIJ, Valerij (CIS)	9,825
6. CSOLLÁNY Szilveszter (HUN)	9,800

Ugrás

1. SCSEBBO, Vitalij (CIS)	9,856
2. MISZJUTYIN, Grigorij (CIS)	9,781
3. JU Ok Jul (KOR)	9,762
4. LI Hsziao-suang (CHN)	9,731
5. SUPOLA Zoltán (HUN)	9,674
6. KROLL, Sylvio (GER)	9,662

Korlát

1. SCSEBBO, Vitalij (CIS)	9,900
2. LI Csing (CHN)	9,812
3. KUO Lin-jao (CHN)	9,800

3. KOROBCSINSZKIJ, Igor (CIS)	9,800
3. MACUNAGA Maszajuki (JPN)	9,800
6. LYNCH, Jair (USA)	9,712

Nyújtó

1. DIMAS, Trent (USA)	9,875
2. MISZJUTYIN, Grigorij (CIS)	9,837
3. WECKER, Andreas (GER)	9,837
4. KUO Lin-jao (CHN)	9,812
5. BELENKIJ, Valerij (CIS)	9,787
5. HATAKEDA Josiaki (JPN)	9,787
5. NISIKAVA Daiszuke (JPN)	9,787

Nők

Csapatverseny

1. KÖZÖSSÉGE	FÜGGETLEN	395,666
2. ROMÁNIA		395,079
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK		394,704
4. KÍNA		392,941
5. SPANYOLORSZÁG		391,428
6. MAGYARORSZÁG		388,602

ÁLLAMOK

Egyéni összetett

1. GUCU, Tatjana (CIS)	39,737
2. MILLER, Shannon (USA)	39,725
3. MILOSOVICI, Lavinia (ROM)	39,687
4. BONTAS, Cristina (ROM)	39,674
5. BOGINSZKAJA, Szvetlana (CIS)	39,673
6. GOGAN, Gina (ROM)	69,624

Ugrás

1. ÓNODI Henrietta (HUN)	9,925
MILOSOVICI, Lavinia (ROM)	9,925
3. LISZENKO, Tatjana (CIS)	9,912
4. BOGINSZKAJA, Szvetlana (CIS)	9,899
5. GOGAN, Gina (ROM)	9,893
6. MILLER, Shannon (USA)	9,837

Felemáskorlát

1. LU Li (CHN)	10,000
2. GUCU, Tatjana (CIS)	9,975

3. MILLER, Shannon (USA)	9,962
4. KIM Gvang Szuk (PRK)	9,912
MILOSOVICI, Lavinia (ROM)	9,912
PASCA, Mirela (ROM)	9,912

Gerenda

1. LISZENKO, Tatjana (CIS)	9,975
2. LU Li (CHN)	9,912
Miller, Shannon (USA)	9,912
4. BONTAS, Cristina (ROM)	9,875
5. BOGINSZKAJA, Szvetlana (CIS)	9,862
6. OKINO, Betty (USA)	9,837

Talaj

1. MILOSOVICI, Lavinia (ROM)	10,00
2. ÓNODI Henrietta (HUN)	9,950
3. GUCU, Tatjana (CIS)	9,912
BONTAS, Cristina (ROM)	9,912
MILLER, Shannon (USA)	9,912
6. ZMESKAL, Kim (USA)	9,900

Ritmikus sportgimnasztika

Egyéni összetett

1. TYIMOSZENKO, Alekszandra (CIS)	59,037
2. PASCUAL, Carolina (ESP)	58,100
3. SZKALGYINA, Okszana (CIS)	57,912
4. ACEDO, Carmen (ESP)	57,225
5. PETROVA, Maria (BUL)	57,087
6. DELEANU, Irina (ROM)	56,612

ÚSZÁS, MŰUGRÁS, MŰÚSZÁS

Férfiak

50 m-es gyorsúszás

1. POPOV, Alekszandr (CIS)	21,91
2. BIONDI, Matt (USA)	22,09
3. JAGER, Tom (USA)	22,30
4. WILLIAMS, Peter (SAF)	22,50
4. KALFAYAN, Christopher (FRA)	22,50
6. FORSTER, mark (GBR)	22,52

100 m-es gyorsúszás

1. POPOV, Alekszandr (CIS)	49,02
2. BORGES, Gustavo (BRA)	49,40
3. CARON, Stephan (FRA)	49,50
4. OLSEN, John (USA)	49,51
5. BIONDI, Matt (USA)	49,53
6. WERNER, Tommy (SWE)	49,63

200 m-es gyorsúszás

1. SZADOVIJ, Jevgenyij (CIS)	1:46,70
2. HOLMERTZ, Anders (SWE)	1:46,86
3. KASVIO, Antti (FIN)	1:47,63
4. WOJDAT, Artur (POL)	1:48,24
5. PIHNYENKO, Vlagyimir (CIS)	1:48,32
6. HUDEPOHL, Joseph (USA)	1:48,36

400 m-es gyorsúszás

1. SZADOVIJ, Jevgenyij (CIS) VCS	3:45,00
2. PERKINS, Kieren (AUS)	3:45,16
3. HOLMERTZ, Anders (SWE)	3:46,77
4. WOJDAT, Artur (POL)	3:48,10
5. BROWN, Ian (AUS)	3:48,79
6. WIESE, Sebastian (GER)	3:49,06

1500 m-es gyorsúszás

1. PERKINS, Kieren (AUS) VCS	14:43,48
2. HOUSMAN, Glen (AUS)	14:55,29
3. HOFFMANN, Jörg (GER)	15:02,29
4. PFEIFFER, Stefan (GER)	15:04,28
5. WILSON, Ian (GBR)	15:13,35
6. MAJCEN, Igor (SLO)	15:19,12

100 m-es hátúszás:

1. TEWKSBURY, Mark (CAN)	53,98
2. ROUSE, Jeff (USA)	54,04
3. BERKOFF, David (USA)	54,78
4. LOPEZ-ZUBERO, martin (ESP)	54,96
5. SZELKOV, Vlagyimir (CIS)	55,49
6. SCHOTT, Franck (FRA)	55,72

200 m-es hátúszás

1. LOPEZ-ZUBERO, Martin (ESP)	1:58,47
2. SZELKOV, Vlagyimir (CIS)	1:58,87

3. BATTISTELLI, Stefano (ITA)	1:59,40
4. ITOI Hadzsime (JPN)	1:59,52
5. SCHWENK, Tripp (USA)	1:59,73
6. WEBER, Tino (GER)	1:59,78

100 m-es mellúszás

1. DIEBEL, Nelson (USA)	1:01,50
2. RÓZSA Norbert (HUN)	1:01,68
3. ROGERS, Philip (AUS)	1:01,76
4. HAJASI Akira (JPN)	1:01,86
5. IVANOV, Vaszilij (CIS)	1:01,87
6. VOLKOV, Dmitrij (CIS)	1:02,07

200 m-es mellúszás

1. BARROWMAN, Mike (USA)	VCS 2:10,15
2. RÓZSA Norbert (HUN)	2:11,23
3. GILLINGHAM, Nick (GBR)	2:11,29
4. LOPEZ, Sergio (ESP)	2:13,29
5. GÜTTLER Károly (HUN)	2:13,32
6. ROGERS, Philip (AUS)	2:13,59

100 m-es pillangóúszás

1. MORALES, Pablo (USA)	53,32
2. SZUKALA, Rafal (POL)	53,35
3. NESTY, Anthony (SUR)	53,41
4. HNYIKIN, Pavel (CIS)	53,81
5. STEWART, Melvin (USA)	54,04
6. GERY, Marcel (CAN)	54,18

200 m-es pillangóúszás

1. STEWART, Melvin (USA)	1:56,26
2. LOADER, Danyon (NZL)	1:57,93
3. ESPOSITO, Franck (FRA)	1:58,51
4. SZUKALA, Rafal (POL)	1:58,89
5. KAVAHAKA Keijcsi (JPN)	1:58,97
6. PANKRATOV, Denisz (CIS)	1:58,98

200 m-es vegyes úszás

1. DARNYI Tamás (HUN)	2:00,76
2. BURGESS, Greg (USA)	2:00,97
3. CZENE Attila (HUN)	2:01,00
4. SIEVINEN, Jani (FIN)	2:01,28
5. GESSNER, Christian (GER)	2:01,97

6. KARNAUGH, Ron (USA) 2:02,18

400 m-es vegyes úszás

1. DARNYI Tamás (HUN) 4:14,23
2. NAMESNIK, Eric (USA) 4:15,37
3. SACCHI, Luca (ITA) 4:16,34
4. WHARTON, David (USA) 4:17,26
5. GESSNER, Christian (GER) 4:17,88
6. KÜHL, Patrick (GER) 4:19,66

4x100 m-es gyorsváltó

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK 3:16,74
2. FÜGGETLEN ÁLLAMOK 3:17,56
KÖZÖSSÉGE
3. NÉMETORSZÁG 3:17,90
4. FRANCIAORSZÁG 3:19,16
5. SVÉDORSZÁG 3:20,10
6. BRAZÍLIA 3:20,99

4x200 m-es gyorsváltó

1. FÜGGETLEN ÁLLAMOK 7:11,95
KÖZÖSSÉGE VCS
2. SVÉDORSZÁG 7:15,51
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK 7:16,23
4. NÉMETORSZÁG 7:16,58
5. OLASZORSZÁG 7:18,10
6. NAGY-BRITANNIA 7:22,57

4x100 m-es vegyes váltó

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK VCS 3:36,93
2. FÜGGETLEN ÁLLAMOK 3:38,56
KÖZÖSSÉGE
3. KANADA 3:39,66
4. NÉMETORSZÁG 3:40,19
5. FRANCIAORSZÁG 3:40,51
6. MAGYARORSZÁG 3:42,03

Múgrás

1. LENZI, Mark (USA) 676,530
2. TAN Liang-tő (CHN) 645,570
3. SZAUTYIN, Dmitrij (CIS) 627,780
4. MURPHY, Michael (AUS) 611,970
5. FERGUSON, Kent (USA) 609,120

6. VÁZQUEZ, Jorge (MEX) 604,140

Toronyugrás

1. SZUN Szu-vej (CHN) 677,310

2. SCOTT, Donie (USA) 633,630

3. HSZIUNG Ni (CHN) 600,150

4. HEMPEL, Jan (GER) 574,170

5. MORGAN, Bob (USA) 568,590

6. SZAUTYIN, Dmitrij (CIS) 565,950

Nők

50 m-es gyorsúszás

1. YANG Ven-ji (CHN) VCS 24,79

2. CSUANG Jung (CHN) 25,08

3. MATRINO, Angel (USA) 25,23

4. PLEWINSKI, Catherine (FRA) 25,36

5. THOMPSON, Jennifer (USA) 25,37

6. MESCERJAKOVA, Natalja (CIS) 25,47

100 m-es gyorsúszás

1. CSUANG Jung (CHN) 54,64

2. THOMPSON, Jennifer (USA) 54,84

3. VAN ALMSICK, Franziska (GER) 54,94

4. HAISLETT, Nicole (USA) 55,19

5. PLEWINSKI, Catherine (FRA) 55,72

6. LE Csing-ji (CHN) 55,89

200-es gyorsúszás

1. HAISLETT, Nicole (USA) VCS 1:57,90

2. VAN ALMSICK, Franziska (GER) 1:58,00

3. KIELGASS, Kerstin (GER) 1:59,67

4. PLEWINSKI, Catherine (FRA) 1:59,88

5. DOBRESCU, Lilian (ROM) 2:00,48

6. CSIBA Szuzu (JPN) 2:00,64

400 m-es gyorsúszás

1. HASE, Dagmar (GER) 4:07,18

2. EVANS, Janet (USA) 4:07,37

3. LEWIS, Hayley (AUS) 4:11,22

4. HANSEN, Erika (USA) 4:11,50

5. KIELGASS, Kerstin (GER) 4:11,52

6. ARNOULD, Isabelle (BERL) 4:13,75

800 m-es gyorsúszás

1. EVANS, Janet (USA)	8:25,52
2. LEWIS, Hayley (AUS)	8:30,34
3. HENKE, Jana (GER)	8:30,99
4. LANGRELL, Philippa (NZL)	8:35,57
5. DALBY, Irene (NOR)	8:37,12
6. SZPILAHOVA, Olga (TCH)	8:37,66

100 m-es hátúszás

1. EGERSEGI Krisztina (HUN)	1:00,68
2. SZABÓ Tünde (HUN)	1:01,14
3. LOVELESS, Lea (USA)	1:01,43
4. STEVENSON, Nicole (AUS)	1:01,78
5. WAGSTAFF, Janie (USA)	1:01,81
6. MEEHAN, Joanne (AUS)	1:02,07

200 m-es hátúszás

1. EGERSEGI Krisztina (HUN)	2:07,06
2. HASE, Dagmar (GER)	2:09,46
3. STEVENSON, Nicole (AUS)	2:10,20
4. LOVELESS, Lea (USA)	2:11,54
5. SIMCIC, Anna (NZL)	2:11,99
6. SZABÓ Tünde (HUN)	2:12,94

100 m-es mellúszás

1. RUDKOVSKAJA, Jelena (CIS)	1:08,00
2. NALL, Anita (USA)	1:08,17
3. RILEY, Samantha (AUS)	1:09,25
4. CLOUTIER, Guylaine (CAN)	1:09,71
5. DÖRRIES, Jana (GER)	1:09,77
6. CSÉPE Gabriella (HUN)	1:10,19

200 m-es mellúszás

1. IVASZAKI Kioko (JPN)	2:26,65
2. LIN Li (CHN)	2:26,85
3. NALL, Anita (USA)	2:26,88
4. RUDKOVSKAJA, Jelena (CIS)	2:28,47
5. CLOUTIER, Guylaine (CAN)	2:29,88
6. GIGUERE, Nathalie (CAN)	2:30,11

100 m-es pillangóúszás

1. CSIAN Hung (CHN)	58,62
2.	AHMANN-LEIGHTON,

Christine

(USA)	57,74
3. PLEWINSKI, Catherine (FRA)	59,01
4. VANG Hsziao-hung (CHN)	59,10
5. O'NEILL, Susan (AUS)	59,69
6. SANDERS, Summer (USA)	59,82

200 m-es pillangóúszás

1. SANDERS, Summer (USA)	2:08,67
2. VANG Hsziao-hung (CHN)	2:09,01
3. O'NEILL, Susan (AUS)	2:09,03
4. HARUNA Mika (JPN)	2:09,88
5. SITO Rie (JPN)	2:10,24
6. WESTER-KRIEG, Angie (USA)	2:11,46

200 m-es vegyes úszás

1. LIN Li (CHN)	VCS 2:11,65
2. SANDERS, Summer (USA)	2:11,91
3. HUNGER, Danieta (GER)	2:13,92
4. DENDEBEROVA, Jelena (CIS)	2:15,47
5. OVERTON, Elli (AUS)	2:15,76
6. LIMPert, Marianne (CAN)	2:17,00

400 m-es vegyes úszás

1. EGRSZEGI Krisztina (HUN)	4:38,54
2. LIN Li (CHN)	4:36,73
3. SANDERS, Summer (USA)	4:37,58
4. LEWIS, Hayley (AUS)	4:43,75
5. HIRANAKA Hideko (JPN)	4:46,24
6. HUNGER, Daniela (GER)	4:47,57

4x100 m-es gyorsváltó

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK	VCS 3:39,46
2. KÍNA	3:40,12
3. NÉMEORSZÁG	3:41,60
4. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE	3:43,68
5. HOLLANDIA	3:43,74
6. DÁNIA	3:47,81

4x100 m-es vegyes váltó

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK	VCS 4:02,54
2. NÉMETORSZÁG	4:06,44
3. FÜGGETLEN ÁLLAMOK	

KÖZÖSSÉGE	4:16,44
4. KÍNA	4:16,78
5. AUSZTRÁLIA	4:07,01
6. KANADA	4:09,92

Műugrás

1. KAO Min (CHN)	572,400
2. LASKO, Irina (CIS)	514,140
3. BALDUS, Brita (GER)	503,070
4. BARTOVÁ, Heidemarie (TCH)	491,490
5. OVENHOUSE, Julie (USA)	477,810
6. ILJINA, Vera (CIS)	470,670

Toronyugrás

1. FU Ming-hszia (CHN)	461,43
2. MIROSINA, Jelena (CIS)	411,630
3. CLARK, Mary (USA)	401,910
4. CSU Csing-hung (CHN)	400,560
5. AFONYINA, Inga (CIS)	398,430
6. ALCALA, Maria (MEX)	394,350

Műúszás

Egyéni

1. BABB-SPRAGUE, Kristen (USA)	191,848
2. FRECHETTE, Sylvie (CAN)	191,717
3. OKUNO Fumiko (JPN)	187,056
4. SZEDAKOVA, Olga (CIS)	185,106
5. CAPRON, Anne (FRA)	182,449
6. THALASSZINIDU, Krisztina (GRE)	180,244

Páros

1. JOSEPHSON, Karen	
JOSEPHSON, Sarah (USA)	192,175
2. VILAGOS, Penni	
VILAGOS, Vicky (CAN)	189,394
3. OKUNO Fumiko	
TAKAJAMA Aki (JPN)	186,868
4. KOZLOVA, Anna	
SZEDAKOVA, Olga (CIS)	184,083
5. AESCHIBACHER, Marianne	
CAPRON, Anne (FRA)	181,795
6. SHACKLOCK, Kerry	

VAKIL, Laila (GBR) 179,366

VITORLÁZÁS

Férfiak

Finn Dingi

1. VAN DER PLOEG, Garcia (ESP)	33,40
2. LEDBETTER, Brian (USA)	54,70
3. MONK, Craig (NZL)	64,70
4. CHILDERLEY, Stuart (GBR)	68,10
5. LOOF, Fredrik (SWE)	68,70
6. MÜLLER, Othmar (SUI)	70,00

Repülő hollandi

1. SPANYOLORSZÁG	29,70
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK	32,70
3. DÁNIA	37,70
4. ÚJ-ZÉLAND	68,00
5. NÉMETORSZÁG	70,40
6. SVÉDORSZÁG	78,40

Soling

1. DÁNIA
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK
3. NAGY-BRITANNIA
4. NÉMETORSZÁG
5. SVÉDORSZÁG
6. SPANYOLORSZÁG

470-es osztály

1. SPANYOLORSZÁG	50,00
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK	66,70
3. ÉSZTORSZÁG	68,70
4. FINNORSZÁG	69,70
5. NORVÉGIA	71,70
6. NAGY-BRITANNIA	76,40

Csillaghajó

1. EGYESÜLT ÁLLAMOK	31,40
2. ÚJ-ZÉLAND	58,40
3. KANADA	62,70
4. HOLLANDIA	64,00

5. SVÉDORSZÁG	65,00
6. NÉMETORSZÁG	69,70

Tornádó

1. FRANCIAORSZÁG	40,40
2. EGYESÜLT ÁLLAMOK	42,00
3. AUSZTRÁLIA	44,40
4. ÚJ-ZÉLAND	51,70
5. KANADA	62,70
6. HOLLANDIA	65,00

Szörf (Lechner)

1. DAVID, Franck (FRA)	70,70
2. GEBHARDT, Mike (USA)	71,10
3. KLEPPICH, Lars (AUS)	98,70
4. KENDALL, Bruce (NZL)	105,70
5. SIEBER, Christoph (AUT)	110,10
6. BOBADILLA, Asier de (ESP)	117,00

Nők

Europa-yolle

1. ANDERSEN, Linda (NOR)	48,70
2. DUFRESNE, Natalia (ESP)	57,40
3. TROTMAN, Julia (USA)	62,70
4. ARMSTRONG, Jennifer (NZL)	65,00
5. JENSEN, Dorte (DEN)	65,70
6. KRUV, Krista (EST)	67,10

470-es osztály

1. SPANYOLORSZÁG	29,70
2. ÚJ-ZÉLAND	36,70
3. EGYESÜLT ÁLLAMOK	40,70
4. FÜGGETLEN	43,00
5. JAPÁN	53,70
6. FRANCIAORSZÁG	65,70

ÁLLAMOK

Szörf (Lechner)

1. KENDALL, Barbara (NZL)	47,80
2. CSANG Hsziao-tung (CHN)	65,80
3. VRIES, Dorien de (HOL)	68,70
4. HERBERT, Maud (FRA)	78,00

5. BUTLER, Lanee (USA)	95,70
6. WAY, Penny (GBR)	99,40

VÍVÁS

Férfi

Tőr, egyéni

1. OMNES, Philippe (FRA)
2. GOLUBICKIJ, Szergej (CIS)
3. GREGORY, Elvis (CUB)
4. WAGNER, Udo (GER)
5. BORELLA, Andrea (ITA)
6. SYPNIEWSKI, Marian (POL)

Tőr, csapat

1. NÉMETORSZÁG
2. KUBA
3. LENGYELORSZÁG
4. MAGYARORSZÁG
5. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
6. OLASZORSZÁG

Párbajtőr, egyéni

1. SRECKI, Eric (FRA)
2. KOLOBKOV, Pavel (CIS)
3. HENRY, Jean-Michel (FRA)
4. KAABERMA, Kaido (EST)
5. BORRMANN, Elmar (GER)
6. MAZZONI, Angelo (ITA)

Párbajtőr, csapat

1. NÉMETORSZÁG
2. MAGYARORSZÁG
3. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE
4. FRANCIAORSZÁG
5. OLASZORSZÁG
6. SPANYOLORSZÁG

Kard, egyéni

1. SZABÓ Bence (HUN)
2. MARIN, Marco (ITA)
3. LAMOUR, Jean-François (FRA)
4. SCALZO, Giovanni (ITA)
5. GARCIA, Antonio (ESP)
6. MEGLIO, Ferdinando (ITA)

Kard, csapat

- 1. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE**
- 2. MAGYARORSZÁG**
- 3. FRANCIAORSZÁG**
- 4. ROMÁNIA**
- 5. NÉMETORSZÁG**
- 6. LENGYELORSZÁG**

Nők

Tőr, egyéni

- 1. TRILLINI, Giovanna (ITA)**
- 2. VANG Huj-feng (CHN)**
- 3. SZADOVSZKAJA, Tatjana (CIS)**
- 4. MODAINE, Laurence (FRA)**
- 5. ZALAFFI, Margherita (ITA)**
- 6. SZABÓ Réka Zsófia (ROM)**

Tőr, csapat

- 1. OLASZORSZÁG**
- 2. NÉMETORSZÁG**
- 3. ROMÁNIA**
- 4. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE**
- 5. FRANCIAORSZÁG**
- 6. KÍNA**

VIZILABDA

- 1. OLASZORSZÁG**
- 2. SPANYOLORSZÁG**
- 3. FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE**
- 4. EGYESÜLT ÁLLAMOK**
- 5. AUSZTRÁLIA**
- 6. MAGYARORSZÁG**

Éremtáblázat

	Arany	Ezüst	Bronz		Arany	Ezüst	Bronz
Függ. Áll. Közössége	45	38	29	Etiópia	1	–	2
Egyesült Államok	37	34	37	Algéria	1	–	1
Németország	33	21	28	Észtország	1	–	1
Kínai NK	16	22	16	Litvánia	1	–	1
Kuba	14	6	11	Svájc	1	–	–
Spanyolország	13	7	12	Jamaica	–	3	1
Koreai Köztársaság	12	5	12	Nigéria	–	3	1
Magyarország	11	12	7	Lettország	–	2	1

Franciaország	8	5	16	Ausztria	–	2	–
Ausztrália	7	9	11	Dél-afrikai Köztársaság	–	2	–
Olaszország	6	5	8	Namíbia	–	2	–
Kanada	6	5	7	Belgium	–	1	2
Nagy-Britannia	5	3	12	Horvátország	–	1	2
Románia	4	6	8	Irán	–	1	2
Cseh és Szlovák SZK	4	2	1	Izrael	–	1	1
Koreai NDK	4	–	5	Mexikó	–	1	–
Japán	3	8	11	Peru	–	1	–
Bulgária	3	7	6	Tajvan	–	1	–
Lengyelország	3	6	7	Mongólia	–	–	2
Hollandia	2	6	7	Szlovénia	–	–	2
Kenya	2	4	2	Argentína	–	–	1
Norvégia	2	4	1	Bahama-szigetek	–	–	1
Törökország	2	2	2	Fülöp-szigetek	–	–	1
Indonézia	2	2	1	Ghána	–	–	1
Brazília	2	1	–	Katar	–	–	1
Görögország	2	–	–	Kolumbia	–	–	1
Svédország	1	7	4	Malaysia	–	–	1
Új-Zéland	1	4	5	Pakisztán	–	–	1
Finnország	1	2	2	Puerto Rico	–	–	1
Dánia	1	1	4	Suriname	–	–	1
Marokkó	1	1	1	Thaiföld	–	–	1
Írország	1	1	–				

(Az egyéni indulókból álló Független Csapat versenyzői 1 ezüst- és 2 bronzérmét szereztek.)

Az érmek száma szerint

Függ. Áll. Közössége	112	Spanyolország	22	Koreai NDK	9
Egyesült Államok	108	Nagy-Britannia	20	Kenya	8
Németország	82	Lengyelország	19	Cseh és Szlovák SZK	7
Kínai NK	54	Olaszország	19	Norvégia	7
Kuba	31	Románia	19	Dánia	6
Magyarország	30	Kanada	18	Törökország	6
Franciaország	29	Bulgária	16	Finnország	5
Koreai Köztársaság	29	Hollandia	15	Indonézia	5
Ausztrália	27	Svédország	12	Jamaica	4
Japán	22	Új-Zéland	10	Nigéria	4

Belgium	3	Görögország	2	Katar	1
Brazília	3	Írország	2	Kolumbia	1
Etiópia	3	Izrael	2	Malaysia	1
Horvátország	3	Litvánia	2	Mexikó	1
Irán	3	Mongólia	2	Pakisztán	1
Lettország	3	Namíbia	2	Peru	1
Marokkó	3	Szlovénia	2	Puerto Rico	1
Algéria	2	Argentína	1	Suriname	1
Ausztria	2	Bahama-szigetek	1	Svájc	1
Dél-afrikai Köztársaság	2	Fülöp-szigetek	1	Tajvan	1
Észtország	2	Ghána	1		

(Az egyéni indulókból álló Független Csapat versenyzői 3 érmet szereztek.)

Összesített táblázat

	I	II	III	IV	V	VI	Pontszám			
1. Füg. Áll. Köz.	45	38	29	25	17	15	745	30. Belgium	–	1
2. Egy. Államok	37	34	37	20	21	20	699	31. Észtország	1	–
3. Németország	33	21	28	19	21	18	565	32. Jamaica	–	3
4. Kínai NK	16	22	16	12	7	5	341	Nigéria	–	3
5. Franciaország	8	5	16	18	17	9	242	34. Irán	–	1
6. Kuba	14	6	11	7	5	10	213	35. Ausztria	–	2
7. Magyarország	11	12	7	5	9	9	207	36. Marokkó	1	1
8. Koreai Közt.	12	5	12	6	1	3	180	37. Svájc	1	–
9. Ausztrália	7	9	11	5	8	6	175	38. Görögország	2	–
10. Spanyolország	13	7	2	5	9	5	172	39. Horvátország	–	1
11. Románia	4	6	8	15	8	7	158	40. Írország	1	1
12. Olaszország	6	5	8	7	14	4	152	41. Etiópia	1	–
13. NagyBritannia	5	3	12	5	8	15	144	42. Algéria	1	–
14. Japán	3	8	11	5	9	5	143	43. Litvánia	1	–
15. Lengyelország	3	6	10	7	6	7	131	44. Lettország	–	2
16. Kanada	6	5	7	3	5	8	122	45. D-afrikai Közt.	–	2
17. Bulgária	3	7	6	3	8	5	110	46. Mongólia	–	–
18. Hollandia	2	6	7	4	5	3	97	47. Szlovénia	–	–
19. Svédország	1	7	4	3	8	5	88	48. Namíbia	–	2
20. Új-Zéland	1	4	5	9	1	1	77	49. Izrael	–	1

21. CSSZSZK	4	2	1	4	4	6	68	50. Mexikó	–	1
22. Koreai NDK	4	–	5	2	–	3	57	51. Argentína	–	–
23. Finnország	1	2	2	5	4	4	52	52. Peru	–	1
24. Norvégia	2	4	1	1	5	–	51	Tajvan	–	1
25. Kenya	2	4	2	1	2	–	49	54. Kolumbia	–	–
26. Törökország	2	2	2	2	3	1	45	55. Izland	–	–
27. Dánia	1	1	4	1	3	2	39	56. Bahama-szk.	–	–
28. Brazília	2	1	–	4	1	1	34	Fülöp-szigetek	–	–
29. Indonézia	2	2	1	–	–	–	28	Ghána	–	–
Katar	–	–	1	–	–	–	4	65. Trinidad/Tob	–	–
Malaysia	–	–	1	–	–	–	4	66. Bermuda	–	–
Pakisztán	–	–	1	–	–	–	4	Mozambik	–	–
Puerto Rico	–	–	1	–	–	–	4	68. India	–	–
Suriname	–	–	1	–	–	–	4	Portugália	–	–
Thaiföld	–	–	1	–	–	–	4			

(A független egyéni indulók – a Kis-Jugoszlávia területéről származó sportolók – együttesen egy 2., két 3., egy 5. és 6. helyezést szereztek.)

Összesített éremtáblázat 1896–1992 (nyári és téli olimpiák)

	Arany	Ezüst	Bronz		Arany	Ezüst	Bronz
Egyesült Államok	804	622	522	Nagy-Britannia*	166,5	217	197
Szovjetunió (FÁK)	524	432	391	Németország**	161,5	181	170
NDK	192	165	163	Franciaország	154	170	180
Olaszország	168	140	143	Finnország	135	121	148
Svédország	167	168	199	Magyarország	134	123	144

(* A „fél” aranyérmét brit–német tenispáros szerezte 1896-ban. ** Az 1952–64 között a játékokon szerepelt közös német csapat eredményeivel együtt.)

Hat és többszörös olimpiai bajnokok

Név, ország	Sportág	Aranyak száma (egyéni+csapat)	Olimpiák éve (egyéni+csapat)
LATINYINA, Larisza (URS)	torna	9 (6 + 3)	1956 (3 + 1), 1960 (2 + 1), 1964 (1 + 1)
NURMI, Paavo (FIN)	atlétika	9 (6 + 3)	1920 (2 + 1), 1924 (3 + 2), 1928 (1 + 0)
SPITZ, Mark (USA)	úszás	9 (4 + 5)	1968 (0 + 2), 1972 (4 + 3)
EWRY, Ray (USA)	atlétika	8 (8 + 0)	1900 (3 + 0), 1904 (3 + 0), 1908 (2 + 0)

KATO Szavao (JPN)	torna	8 (5 + 3)	1968 (2 + 0), 1972 (2 + 1), 1976 (1 + 1)
LEWIS, Carl (USA)	atlétika	8 (6 + 2)	1984 (3 + 1), 1988 (2 + 0), 1992 (1 + 1)
ANDRIANOV, Nyikolaj (URS)	torna	7 (6 + 1)	1972 (1 + 0), 1976 (4 + 0), 1980 (1 + 1)
BIONDI, Matt (USA)	úszás	7 (2 + 5)	1984 (0 + 1), 1988 (2 + 3), 1992 (0 + 1)
CÁSLAVSKÁ, Vera (TCH)	torna	7 (7 + 0)	1964 (3 + 0), 1968 (4 + 0)
CSUKARIN, Viktor (URS)	torna	7 (5 + 2)	1952 (3 + 1), 1956 (2 + 1)
GEREVICH, Aladár (HUN)	vívás	7 (1 + 6)	1932 (0 + 1), 1936 (0 + 1), 1948 (0 + 1), 1952 (1 + 1), 1956 (0 + 1), 1960 (0 + 1)
SAHLIN, Borisz (URS)	torna	7 (6 + 1)	1956 (1 + 1), 1960 (4 + 0), 1964 (1 + 0)
FREDRIKSSON, Gert (SWE)	kajak	6 (5 + 1)	1948 (2 + 0), 1952 (1 + 0), 1956 (2 + 0), 1960 (0 + 1)
KÁRPÁTI Rudolf (HUN)	vívás	6 (2 + 4)	1948 (0 + 1), 1952 (0 + 1), 1956 (1 + 1), 1960 (1 + 1)
KLIMKE, Reiner (GER, FRG)	lovaglás	6 (1 + 5)	1964 (0 + 1), 1968 (0 + 1), 1976 (0 + 1), 1984 (1 + 1), 1988 (0 + 1)
KOVÁCS Pál (HUN)	vívás	6 (1 + 5)	1936 (0 + 1), 1948 (0 + 1), 1952 (1 + 1), 1956 (0 + 1), 1960 (0 + 1)
MANGIAROTTI, Edoardo (ITA)	vívás	6 (1 + 5)	1936 (0 + 1), 1952 (1 + 1), 1956 (0 + 2), 1960 (0 + 1)
NADI, Nedo (ITA)	vívás	6 (3 + 3)	1912 (1 + 0), 1920 (2 + 3)
NAKAJAMA Akinori (JPN)	torna	6 (4 + 2)	1968 (3 + 1), 1972 (1 + 1)
OTTO, Kristin (GDR)	úszás	6 (4 + 2)	1988 (4 + 2)
SCSERBO, Vitalij (CIS)	torna	6 (5 + 1)	1992 (5 + 1)
SZKOBLIKOVA, Ligijja (URS)	gyorskorcs olya	6 (6 + 0)	1960 (2 + 0), 1964 (4 + 0)

Hat- és többszörös olimpiai bajnokcsapatok

Ország	Sportág, versenyszám	Győzelmek	Év
--------	----------------------	-----------	----

EGYESÜLT ÁLLAMOK	atlétika, férfi 4 × 100 m váltó	14	1920, 1924, 1928, 1932, 1936, 1948, 1952, 1956, 1964, 1968, 1972, 1976, 1984, 1992
EGYESÜLT ÁLLAMOK	atlétika, férfi 4 × 100 m váltó	13	1912, 1924, 1928, 1932, 1948, 1956, 1960, 1964, 1968, 1976, 1984, 1988, 1992
EGYESÜLT ÁLLAMOK	úszás, férfi 4 × 200 m gyorsváltó	12	1920, 1924, 1928, 1948, 1952, 1960, 1964, 1968, 1972, 1976, 1984, 1988
EGYESÜLT ÁLLAMOK	úszás, női 4 × 100 m gyorsváltó	12	1920, 1924, 1928 ,1932, 1948, 1960, 1964, 1968, 1972, 1976, 1984, 1992
EGYESÜLT ÁLLAMOK	evezés, férfi nyolcas	11	1900, 1904, 1920, 1924, 1928, 1932, 1936, 1948, 1952, 1956, 1964
EGYESÜLT ÁLLAMOK	férfi kosárlabda	10	1936, 1948, 1952, 1956, 1960, 1964, 1968, 1976, 1984, 1992
MAGYAR- ORSZÁG	vívás, kard	10	1908, 1912, 1928, 1932, 1936, 1948, 1952, 1956, 1960 ,1988
SZOVJETUNIO/ FÁK	torna, női összetett	10	1952, 1956, 1960, 1964, 1968, 1972, 1976, 1980, 1988, 1992
EGYESÜLT ÁLLAMOK	atlétika, női 4 × 100 m váltó	8	1932, 1936, 1952, 1960, 1968, 1984, 1988, 1992
EGYESÜLT ÁLLAMOK	úszás, férfi 4 × 100 m vegyes váltó	8	1960, 1964, 1968, 1972, 1976, 1984, 1988, 1992
INDIA	férfi gyeplobda	8	1928, 1932, 1936, 1948, 1952, 1956, 1964, 1980
NÉMET- ORSZÁG	díjlovaglás	8	1928, 1936, 1964, 1968, 1976, 1984, 1988, 1992

SZOVJETUNIÓ/ FÁK	jégkorong	8	1956, 1964, 1968, 1972, 1976, 1984, 1988, 1992
OLASZORSZÁG	kerékpár, üldözőverseny	7	1920, 1924, 1928, 1932, 1952, 1956, 1960
EGYESÜLT ÁLLAMOK	evezés, férfi kétpár	6	1904, 1920, 1924, 1928, 1932, 1984
EGYESÜLT ÁLLAMOK	úszás férfi4 × 100 m gyorsváltó	6	1964, 1968, 1972, 1984, 1988, 1992
EGYESÜLT ÁLLAMOK	vitórlázás, csillaghajó	6	1932, 1948, 1956, 1968, 1984, 1992
FRANCIA- ORSZÁG	vívás, tőr	6	1924, 1932, 1948, 1952, 1968, 1980
FRANCIA- ORSZÁG	vívás, párbajtőr	6	1908, 1924, 1932, 1948, 1980, 1988
KANADA	jégkorong	6	1920, 1924, 1928, 1932, 1948, 1952
MAGYAR- ORSZÁG	vízilabda	6	1932, 1936, 1952, 1956, 1964, 1976
OLASZORSZÁG	vívás, párbajtőr	6	1920, 1928, 1936, 1952, 1956, 1960
SZOVJETUNIÓ	sílovészet	6	1968, 1972, 1976, 1980, 1984, 1988

AZ ÉV KIEMELKEDŐ VERSENYEINEK GYŐZTESEI ÉS MAGYAR HELYEZETTJEI^{xxxvii}*

AMERIKAI FUTBALL

Super Bowl (a profibajnokság döntője, I. 26.):
Washington Redskins–Buffalo Bills 37–24.

ASZTALITENISZ

EB, Stuttgart (IV: 10–20.). Férficsapat: SVÉDORSZÁG. Női csapat: ROMÁNIA... 6.
MAGYARORSZÁG (BÁTORFI Csilla, ÉLLŐ Vivien, TÓTH Krisztina, WIRTH Gabriella). Férfi
vegyes: ROSSKOPF, Jörg (GER). Női egyes: VRIESEKOOOP, Bettine (HOL). Férfi páros:
PERSSON, Jörgen; LINDH, Erik (SWE). Női páros: FAZLIC, Jazna; PERKUCSIN, Gordana
(YUG), 2. BÁTORFI Csilla; WIRTH Gabriella. Vegyes páros: CREANGA, Calin (ROM);
BADESCU, Otilia (ROM)... 3. PRIMORAC, Zoran (YUG); BÁTORFI Csilla.

AUTÓSPORT

Forma-1 VB, 1992. évi végeredmény. Vezetők: MANSELL, Nigel (GBR, Williams-Renault) 108 p., PATRESE, Riccardo (ITA, Williams-Renault) 56 p., SCHUMACHER, Michael (GER, Benetton-Ford) 53 p. Márka VB: Williams-Renault 164 p. McLaren-Honda 99 p., Benetton-Ford 91 p.

BASEBALL

World Series (amerikai profibajnokság döntője): Toronto Blue Jays-Atlanta Braves 4-2 (1-3, 5-4, 3-2, 2-1, 2-7, 4-3).

BIRKÓZÁS

Kötöttfogású EB, Koppenhága (IV. 24-26.). 48 kg: Rönningen, Lars (NOR)... 6. FARAGÓ József. 52 kg: TER-MKRTICSJAN, Alfred (CIS). 57 kg: YILDIZ, Rifat (GER)... 6. TIHANICS Tibor. 62 kg: MARTINOV, Szergej (CIS)... 3. BÓDI Jenő. 68 kg: YALOUZ, Ghani (FRA), 2. REPKA Attila. 74 kg: CONSTANTIN, Mircea (ROM)... 5. TAKÁCS János. 82 kg: ZANDER, Thomas (GER). 90 kg: BULLMANN, Maik (GER)... 3. KOMÁROMI Tibor. 100 kg: WRONSKI Andrzej (POL). 130 kg: KARELIN, Alekszandr. (CIS)... 3. KÉKES György.

Szabadfogású EB, Kaposvár (V. 1-3.). 48 kg: RASOVAN, Romica (ROM). 52 kg: CONOV, Ivan (BUL). 57 kg: UMAHANOV, Bagautdin (CIS)... 6. NAGY Béla. 62 kg: SCHILLACI, Giovanni (ITA). 68 kg: SCHWABENLAND, Georg (GER). 74 kg: GADZSIJEV, Magomed (CIS). 82 kg: ÖZTÜRK Sebahattin (TUR), 2. DVORÁK László. 90 kg: HADARCEV, Maharbek (CIS), 2. TÓTH Gábor. 100 kg: HABELOV, Leri (CIS)... 4. KISS Sándor. 130 kg: SCHRÖDER, Andreas (GER)... 6. VALENTÉNYI Sándor.

BOB

Kettes EB, Königssee (I. 25-26.): WEDER, Gustav; ACKLIN, Donat (SUI) 3:18,356
Négyes EB, Königssee (II. 1-2.): NÉMETORSZÁG-I. 3:13,85

CSELGÁNC

EB, Párizs (V. 7-10.). férfiak: 60 kg: GUSZEJNOV, Nazim (CIS). 65 kg: CAMPARGUE, Benoit (FRA). 71 kg: HAIMBERGER, Norbert (AUT). 78 kg: SPITTKA, Marko (GER). 86 kg: TAYOT, Pascal (FRA). 95 kg: TRAINEAU, Stephan (FRA)... 3. KOVÁCS Antal. 95+ kg: MÖLLER, Frank (GER). Abszolút kategória: MÖLLER, Frank (GER). Nők: 48 kg: NOWAK, Cécile (FRA). 52 kg: CUSAK, Loretta (GBR). 56 kg: FAIRBROTHER, Nicole (GBR). 61 kg: OLECHNOWICZ, Boguslawa (POL). 66 kg: PIERANTOZZI, Emmanuela (ITA). 72 kg: MEIGNAN, Laetitia (FRA). 72+ kg: GONDARENKO, Svetlana (CIS). Abszolút kategória: SERIESE, Angelica (HOL).

FALLABDA (Squash)

Férfi VB, Johannesburg. Döntő (IX. 27.): KHAN, Jansher (PAK)-DITTMAR, Chris (AUS) 15:11, 15:9, 10:15, 15:6

Női VB, Vancouver. Döntő (X. 10.): DEVON, Susan (NZL)-MARTIN, Michelle (AUS) 9:4, 9:6, 9:4.

GYORSKORCSOLYA

Férfi négytávú összetett VB, Calgary (III. 21-22.): SIGHEL, Roberto (ITA) 157, 150.

Női négytávú összetett VB, Heerenveen (III. 7-8.): NIEMANN, Gunda (GER) 171,651

Sprint VB, Oslo (II. 29.-III. 1.). Férfiak: ZSELEZOVSKIJ, Igor (CIS, BIE) 152,280. Nők: JE Csiao-po (CHN) 167,260.

Négytávú összetett EB, Heerenveen (II. 18-19): Férfiak: ZANDSTRA, Falko (HOL) 158,245. Nők: NIEMANN, Gunda (GER) 169,898. Rövidpályás egyéni VB, Denver (IV. 4-5.). Férfiak: 500 m: KIM

Ki Hun (KOR) 2:27,04 1500 m: KIM Ki Hun (KOR) 2:27,04. 3000 m: KIM Ki Hun (KOR) 505,90.
Nők: 500 m: LI Jan (CHN) 47,23. 1000 m: LI Jan (CHN) 1:46,83. 1500 m: KIM Szo Hi (KOR)
24,04. 3000 m: KIM Szo Hi (KOR) 5:26,71

HÁRMASPRÓBA (TRIATLON)

Ironman VB, Hawaii (X. 10.) férfiak: ALLEN, Mark (USA) 8:09:09. Nők: NEWBY-FRASER, Paula (ZIM) 8:55:31

Rövidtávú VB, Muskoga (IX. 13.). Férfiak: Egyéni: LESSING, Simon (GBR) 1:49:04. Csapat: KANADA 31 p. Nők. Egyéni: JONES, Michelle (AUS) 2:02:08

Ironman EB, Roth (VII. 11.). Férfiak: EVEERTS, Jos (HOL) 8:06:12. Nők: NEWBY-FRASER, Paula (ZIM) 8:55:00

Rövidtávú EB, Lommel (VII. 4.). Férfiak: SMITH, Spencer (GBR) 1:48:37. Nők: KROLIK, Sonja (GER) 2:02:47.

ÍJÁSZAT

EB. Valetta (VII. 22–27.). Férfiak: FLUTE, Spebastian (FRA) 307. Nők: KURIVISVILI, Katuna (CIS) 316.

JÉGKORONG

VB, Cseh-Szlovákia (IV. 28.–V. 10.): SVÉDORSZÁG. Stanley Kupa. Döntő: Pittsburgh Penguins–Chicago Blackhawks 4–0 (5–4, 3–1, 1–0, 6–5).

KAJAK-KENU

Maratoni VB, Brisbane (X. 2–5.). Férfiak. K–1: LAWREER, Ivan (GBR) 3:20:23. C-1: KOLOZSVÁRI Gábor 3:49:32; 2. PÉTERVÁRI Pál 49:33. K-2: ANDERSSON, Ramon; WOOD, Steve (AUS) 3:21:22... 6. GÓTS Károly; LÁSZLÓ Csaba 3:08:35. C-2: NIELSSON, Arne; FREDERIKSEN, Christian (DEN) 3:21:22, 2. BOHÁCS Zsolt, GYULAI István 3:30:38. Nők: K-1: GUNNARSSON, Susanna (SWE) 3:34:36... 5. POLGÁR Anna 3:47:07. 6. SZONDA Kornélia 3:47:47. K-2: SCHUCK, Anett; MANFRONI, Antje (GER) 3:31:00... 4. ERDÓDI Ágnes, BÍRÓ Andrea 3:31:04, 5. SUHAJ Katalin, EGEDI Nóra 3:32:02.

KERÉKPÁR

Tour de France, San Sebastian–Párizs (VII. 5–26.). Férfiak (2983 km): INDURAIN, Miguel (ESP, Banesto) 100:49:30, CHIAPPUCCI, Claudio (ITA, Carrera) 100:54:05, BUGNO, Gianni (ITA, Gatorade) 101:00:19. Nők: MOORSEL, Leontien van (HOL) 21:38:04.

KOSÁRLABDA

Férfi Klubcsapatok Európa-bajnoksága. Döntő, Isztambul (IV. 16.): Partizan Beograd (YUG)–Mintigalá Joventut Badalona (ESP) 71–70. Profi „világbajnokság” (NBA bajnoki döntő): Chicago Bulls–Portland Trail Blazers 4–2 (122–89, 104–115 h. u., 94–84, 88–93, 119–106, 97–93).

LOVASSPORT

Négyesfogathajtó VB (VIII. 20–25.). Egyéni: CHARDON, Ijsbrand (HOL) 111,2 hp. Csapat: NÉMETORSZÁG 227,0.

MOTORSPORT

Gyorsasági VB, 1992. évi végeredmény. 125 kcm: GRAMIGNI, Alessandro (ITA, Aprilia) 134 p. 250

kcm: CADALORA, Luca (ITA, Honda) 203 p. 500 kcm: RAINEY, Wayne (USA, Yamaha) 140 p.
Oldalkocsik: BILAND, Ralf; WALTISPERG, Kurt (SUI, LCR-Krauser) 98 p.
Salakmotor. Egyéni VB, Wrocław (VIII. 30.): HAVELOCK, Gary (GBR) 14 p.
Hosszúpályás VB, Pfarrkirchen (IX. 13.): GERHARD, Marcel (SUI) 23 p.
Csapat VB, Kumla (IX. 19.): Egyesült Államok 39 p.

MŰKORCSOLYA

VB, Oakland (III. 20–29.). Férfiak: PETRENKO, Viktor (CIS) 1,5. Nők: YAMAGUCHI, Kristi (USA) 1,5. Páros: MISKUTYONOK, Natalja; DMITRIJEV, Artur (CIS) 1,5. Jégtánc: KLIMOVA Marina; PONOMARENKO, Szergej (CIS) 2,0

EB, Lausanne (I. 20–26.). Férfiak: BARNA, Petr (TCH) 2,5. Nők: BONALY, Surya (FRA) 1,5. Páros: MISKUTYONOK, Natalja; DIMITRIJEV, Artur (CIS) 2,0. Jégtánc: KLIMOVA, Marina; PONOMARENKO, Szergej (CIS) 2,0... 5. ENGI Klára; Tóth Attila 9,8.

ÖKÖLVÍVÁS

Profi VB-döntő, nehézsúly. Las Vegas (VI. 20.): HOLYFIELD, Evander (USA)–HOLMES, Larry (USA) p. gy. Las Vegas (XI. 14.): BOWE, Riddick (USA)–HOLYFIELD, Evander (USA) p. gy.

ÖTTUSA

Férfi váltó VB, Winterthur (X. 3.): LENGYELORSZÁG 4866... 5. MAGYARORSZÁG (HANZÉLY Ákos, KATONA Ferenc, MADARAS Ádám) 4542. Női VB, Budapest (X. 8–12.). egyéni: KOWALEWSKA, Iwona (POL) 5491... 6. KOVÁCS Irén 5348. Csapat: LENGYELORSZÁG 16099. 2. MAGYARORSZÁG (KOVÁCS Irén, PÉCSI Mónika, TULOK Andrea) 15592. Váltó: LENGYELORSZÁG 5474... 3. MAGYARORSZÁG (KOVÁCS Irén, PÉCSI Mónika, TULOK Andrea) 5059.

SAKK

Női világbajnoki döntő, Manila ('92. IX. 26.–X. 30.): HSZIE Csün (CHN)–CSIBURDANIDZE, Maja (URS) 8,5:6,5.

Női villám és rapid egyéni VB, Budapest (IV. 29.–V. 1.). Villámsakk: POLGÁR Zsuzsa 22,5, 2. POLGÁR Judit. 22... 4. hv. POLGÁR Zsófia 19,5. Rapidsakk: POLGÁR Zsuzsa 12, 2. POLGÁR ZSÓFIA 11,5... 4. POLGÁR Judit 11.

Sakkolimpia, Manila (VI. 8–24.). Férfiak: OROSZORSZÁG 39. Nők: GRÚZIA 30,5... 4. MAGYARORSZÁG (CSONKICS Tünde, HORVÁTH Júlia, MÁDL Ildikó, VERŐCI Zsuzsa) 26,5 Sakkcsapat EB, Debrecen (XI. 21–29.) Férfiak: OROSZORSZÁG 22. Nők: UKRAJNA 13,5.

SÍELÉS

Sírepülő VB, Harrachov (III. 21.): KASZAI Noriaki (JPN) 392,5 p.

SÍLÖVÉSZET^{xxxviii}*

Csapat VB, Novoszibirszk (III. 21–22.) Férfiak (20 km): FÜGGETLEN ÁLLAMOK KÖZÖSSÉGE 56:23,2 (2). Nők (15 km): NÉMETORSZÁG 56:44,5 (2).

SPORTLÖVÉSZET

Légfegyveres EB, Budapest (II. 28.–III. 1.). Férfiak. Légpuska: MAKSZIMOVICS, Goran (YUG) 694,3... 6. GOMBOS László 690,5. Légpisztoly: KOKORJEV, Borisz (CIS) 683,8. Futócéll: VASZILJEV, Anderej (CIS) 672... 5. SOLTI Attila 661, 6. ÁNGYÁN József 660. Nők. Légpuska: VALKOVA, Anica (BUL) 498,7. Légpisztoly: SEKARICS, Jaszna (YUG) 488,1... 5. KOTROCZÓ

Lászlóné 476,6.

Koronglövő EB^{xxxix**}, Isztambul (VI. 10–20.). Trap. Férfiak: CONTI, Marco (ITA) 218. Nők: SISIRINA, Jelena (CIS) 188. Dupla trap^{xl***}. Férfiak: ALP Kizilsu (TUR) 177... 3. BODÓ Zoltán 167. Nők: RANTAKUU, Silvia (FIN) 119. Skeet. Férfiak: BECHYNSKI, Bronislav (TCH) 222. Nők: AVETISZJAN, Julija (CIS) 193... 4. GÖBÖLÖS Ibolya 185... 6. VASVÁRI Erzsébet 185.

SÚLYEMELÉS

EB, Szekszárd (IV. 20–26.). 52 kg. Összetett: MINCSEV, Szevdalin (BUL) 255 (115;140). Szakítás: CIHAREAN, Traian (ROM) 117,5. Lökés: MINCSEV, Szevdalin 140. 56 kg. Összetett: IVANOV, Ivan (BUL) 272,5 (117,5; 155)... 6. KARCZAG Tibor 245 (110; 135). Szakítás: GUTOWSKI, Jacek (POL) 117,5. Lökés: IVANOV, Ivan (BUL) 155. 60 kg. Összetett: PESALOV, Nikolaj (BUL) 312,5 (137,5; 175)... 5. CZANKA Attila 287,5 (130; 157,5). Szakítás: SÜLEYMANOGLU, Naim (TUR) 142,5... 5. CZANKA Attila 130. Lökés: PESALOV, Nikolaj (BUL) 175. 67,5 kg. Összetett: JOTOV, Joto (BUL) 337,5 (152,5; 185). Szakítás: MILITOSZJAN, Iszrail (CIS) 155. Lökés: JOTOV, Joto (BUL) 185. 75 kg. Összetett: KUZNYECOV, Vlagyimir (CIS) 355 (165; 190). Szakítás: KUZNYECOV, Vlagyimir (CIS) 165. Lökés: SOCACI, Andrei (ROM) 190. 82,5 kg. Összetett: SZAMADOV, Ibrahim (CIS) 370 (165; 205). Szakítás: SZAMADOV, Ibrahim (CIS) 165. Lökés: SZAMADOV, Ibrahim (CIS) 205. 90 kg. Összetett: KAHIASVILI, Kahi (CIS) 400 (175; 225). Szakítás: ZAWADA, Slawomir (POL) 180. Lökés: KAHIASVILI, Kahi (CIS) 212,5. 100 kg: Összetett: TAJMAZOV, Timur (CIS) 415 (190; 225)... 3. SZANYI Andor 392,5 (175; 217,5). Szakítás: TAJMAZOV, Timur (CIS) 190... 5. SZANYI Andor 175. Lökés: TAJMAZOV, Timur (CIS) 225. 2. SZANYI Andor 217,5. 110 kg. Összetett: KACSURIN, Igor (CIS) 415 (197,5; 217,5)... 5. NÉMETH László 360 (170; 190). Szakítás: KACSURIN, Igor (CIS) 197,5... 4. NÉMETH László 170. Lökés: DANDIK, Jurij (ISR) 217,5. +110 kg. Összetett: KOLEV, Koljo (BUL) 410 (185; 225). Szakítás: KOLEV, Koljo (BUL) 185. Lökés: KOLEV, Koljo (BUL) 225... 5. HIRSKÓ Tibor 207,5.

SZÁNKÓ

EB, Winterberg (I. 10–12.). férfiak: Együlétes: FRIEDL, Rene (GER) 143,072. Kétülétes: RAFFL, Hansjörg; HUBER, Norbert (ITA) 1:22,312. Nők: ERDMANN, Susi (GER) 1:23,232. Csapatverseny: NÉMETORSZÁG 142 p.

TEKE

VB, Pozsony (V. 17–23.). Férfiak: Csapat: SZLOVÉNIA 5751... 6. MAGYARORSZÁG (CSÁNYI Béla, MADÁK Pál, MÉSZÁROS József, NAGY László, NÉMETH Lajos, SZABÓ Sándor) 5585. Egyéni: PAVLICS, Zdenko (YUG) 1023... 5. SZABÓ Sándor 973. Egyéni összetett: KOCH, Ralf (GER) 2991... 4. NÉMETH Lajos 2919. Páros: KOCH, Ralf; SCHWARZ, Christian (GER) 1978, 2. MÉSZÁROS József, SZABÓ Sándor 1933, 3. CSÁNYI Béla, NÉMETH Lajos 1925. Nők. Csapat: HORVÁTORSZÁG 2679... 4. MAGYARORSZÁG (BÍRÓ Zsuzsanna, FEHÉR Andrea, KOVÁCSNÉ GRAMPSCH Ágota, TÖRÖK Marianna, VIDÁCS Györgyné, VECSERI Erika) 2637. Egyéni: KARDINAR-NAGY, Marika (SLO) 481... 4. KOVÁCSNÉ GRAMPSCH Ágota 457, 5. BÍRÓ Zsuzsanna 456. Egyéni összetett: KARDINAR-NAGY, Marika (SLO) 1395... 4. KOVÁCSNÉ GRAMPSCH Ágota 1373, 5. BÍRÓ Zsuzsanna 1359. Páros: MADJAREVICS, Marija; BARTOLOVICS, Nevenka (CRO) 907, 2. BÍRÓ Zsuzsanna, KOVÁCSNÉ GRAMPSCH Ágota 901.

TENISZ

Ausztrál bajnokság, Melbourne (I. 13–16.) Férfi egyes: COURIER, Jim (USA)–EDBERG, Stefan (SWE) 6:3, 3:6, 6:4, 6:2. Női egyes: SZELES Mónika (XUG)–FERNANDEZ, Mary Joe (USA) 6:2, 6:3. Férfi páros: WOODBRIDGE, Todd; WOODFORDE, Mark (AUS)–JONES, Kelly; LEACH, Rick (USA) 64, 6:3, 6:4. Női páros: SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa (ESP); SUKOVÁ, Helena

(TCH)–FERNANDEZ, Mary Joe; GARRISON, Zina (USA) 6:4, 7:6. Vegyes páros: WOODFORDE, Mark; PROVIS, Nicole (AUS)–WOODBRIDGE, Todd (AUS); SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa (ESP) 6:3, 4:6, 11:9.

Francia bajnokság, Roland Garros (V. 25.–VI. 7.). Férfi egyes: COURIER, Jim (USA)–KORDA, Petr (TCH) 75, 6:2, 6:1. Női egyes: SZELES Mónika (YUG)–GRAF, Steffi (GER) 6:2, 3:6, 10:8. Férfi páros: HLASEK, Jakob; ROSSET, Marc (SUI)–ADAMS, David (AUS); OLISOVSZKIJ, Anrej (CIS) 7:6,k 6:7, 7:5. Női páros: ZVEREVA, Natalja (CIS); FERNANDEZ, Gigi (USA)–MARTINEZ, Conchita; SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa (ESP) 6:3, 6:2. Vegyes páros: WOODBRIDGE, Todd (AUS), SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa (ESP)–SHELTON, Bryan; McNEIL, Lori (USA) 6:2, 6:3.

Angol bajnokság, Wimbledon (VI. 22.–VII. 5.). Férfi egyes: AGASSI, Andre (USA)–IVANISEVICS, Goran (CRO) 6:7, 6:4, 6:4, 1:6, 6:4. Női egyes: GRAF, Steffi (GER)–SZELES Mónika (YUG) 6:2, 6:1. Férfi páros: STICH, Michael (GER); McENROE, John (USA)–GRABB, Jim; RENEBERG, Richey (USA) 5:7, 7:6, 3:6, 7:6, 19:17. Női páros: FERNANDEZ, Gigi (USA); ZVEREVA, Natalja (CIS)–NOVOTNÁ, Jana (TCH); SZAVCSENKO, Larisza (LAT) 6:4, 6:1. Vegyes páros: SUK, Cyril (TCH); SZAVCSENKO, Larisza (LAT)–ELTINGH, Jacco; OREMANS, Miriam (HOL) 7:6, 6:2.

Amerikai bajnokság, Flushing Meadow (VIII. 31.–IX. 13.). Férfi egyes: EDBERG, Stefan (SWE)–SAMPRAS, Pete (USA) 3:6, 6:4, 7:6, 6:2. Női egyes: SZELES Mónika (YUG)–SÁNCHEZ-VICÁRIO, Arantxa (ESP) 6:2, 6:1. Férfi páros: GRABB, Jim; RENEBERG, Richey (USA)–JONES, Kelly–LEACH, Rick (USA) 3:6, 7:6, 6:3, 6:3. Női páros: FERNANDEZ, Gigi (USA); ZVEREVA, Natalja (CIS)–NOVOTNÁ, Jana (TCH); SZAVCSENKO, Larisza (LAT) 7:6, 6:1. Vegyes páros: WOODFORDE, Mark; PROVIS, Nicole (AUS)–NIJSSEN, Tom (HOL); SUKOVÁ, Helena (TCH) 4:6, 6:3, 6:3.

Grand Slam Kupa, München (XII. 10–16.): STICH, Michael (GER)–CHANG, Michael (USA) 6:2, 6:3, 6:2.

Férfi ATP-VB, Frankfurt (XI. 16–22.): BECKER, Boris (GER)–COURIER, Jim (USA) 6:4, 6:3, 7:5. Női Mesterek Tornája, New York (XI. 16K22.): SZELES Mónika (YUG)–NAVRATILOVA, Martina (USA) 7:5, 6:3, 6:1

Davis Kupa. Döntők. Lyon ('91. XI. 29.–XII. 1.): Franciaország–Egyesült Államok 3:1.

Fort Worth (XII. 4–6.): Egyesült Államok–Svájc 3:1.

Federation Kupa. Döntő, Frankfurt (VII. 13–19.): Németország–Spanyolország 2:1.

TOLLASLABDA

EB, Glasgow (IV. 12–18.). Csapat: SVÉDORSZÁG. Férfi egyes: HOYER-LARSEN, Poul-Erik (DEN). Női egyes: NEDERGAARD, Pernille (DEN). Férfi páros: PAULSEN, Jan; SVARRER, Henrik (DEN). Női páros: LIM Xiacquing; MAGNUSSON, Christine (SWE). Vegyes páros: LUND, Thomas; DUPONT, Pernille (DEN).

TORNA

Szerenkénti VB, Párizs (IV. 15–19.). Férfiak. Talaj: KOROBCSINSZKIJ, Igor (CIS) 9,812.

Lólengés: PAE Gil Szu (PRK); SCSEBBO, Vitalij (CIS); LI Jing (CHN) 9,85–9,85. Gyűrű:

SCSEBBO, Vitalij (CIS) 9,90. 2. CSOLLÁNY Szilveszter 9,85. Ugrás: JU Ok Jul (KOR) 9,675.

Korlát: LI Jing (CHN); VOROPAJEV, Alekszej (CIS) 9,887–9,887... 4. SUPOLA Zoltán, 9,787.

Nyújtó: MISZJUTYIN, Grigorij (CIS) 9,862. Nők. Talaj: ZMESKAL, Kim (USA) 9,937, 2. ÓNODI Henrietta 9,912. Ugrás: ÓNODI Henrietta 9,95. Felemáskorlát: MILOSOVICI, Lavinia (ROM) 9,95 ... 5. MOLNÁR Krisztina 9,862. Gerenda: ZMESKAL, Kim (USA) 9,925.

Férfi EB, Budapest (V. 16–17.). Egyéni összetett: KOROBCSINSZKIJ, Igor (UKR) 58,20, 2.

SUPOLA Zoltán 57,70. Talaj: SCSEBBO, Vitalij (BIE) 9,75... 6. SUPOLA Zoltán 9,462. Lólengés:

KOROBCSINSZKIJ, Igor (UKR) 9,825... 6. PÁNCZÉL Miklós 9,637. Gyűrű: CHECHI, Yuri

(ITA) 9,862... 3. CSOLLÁNY Szilveszter 9,88. Ugrás: SCSEBBO, Vitalij (BIE) 9,706... 3. SUPOLA

Zoltán 9,606. Korlát: SUPOLA Zoltán 9,8. Nyújtó: SARIPOV, Rusztam (UKR); WECKER, Andreas (GER) 9,837–9,837.

Női EB, Nantes (V. 23–24.). Egyéni összetett: GUCU, Tatjana (UKR) 39,725. Talaj: GOGEAN, Gina (ROM) 9,925. Ugrás: GUCU, Tatjana (UKR) 9,95... 4. MOLNÁR Andrea 9,893. Felemáskorlát: GUCU Tatjana (UKR) 9,937. Gerenda: BOGINSZKAJA, Szvetlana (BIE) 9,95... hv. 5. MOLNÁR Krisztina 9,825.

Ritmikus sportgimnasztika. VB, Brüsszel (XI. 20–22.). Egyéni összetett: KOSZTYINA, Okszana (RUS) 38,650. Karika: KOSZTYINA, Okszana (RUS); LUKJANYENKO, Larisza (BIE) 38,975–38,975. Buzogány: KOSZTYINA, Okszana (RUS) 9,775. Labda: KOSZTYINA, Okszana (RUS) 9,775. Labda: KOSZTYINA, Okszana (RUS) 9,95. Kötél: KOSZTYINA, Okszana (RUS); LUKJANYENKO, Larisza (BIE) 9,8–9,8. Együttes kéziszer csapat. Összetett: OROSZORSZÁG 83,65. Szalaggal: OROSZORSZÁG 38,875. 3 kötéllel, 3 labdával: OROSZORSZÁG 38,75.

EB, Stuttgart (VI. 5–8.). Egyéni összetett: PETROVA, Maria (BUL) 40,00. Karika: KOSZTYINA, Okszana (RUS); LUKJANYENKO, Larisza (BIE); SZKALGYINA, Okszana (UKR); TYIMOSZENKO, Alekszandra (UKR) 10–10. Buzogány: KOSZTYINA, Okszana (RUS); TYIMOSZENKO, Alekszandra (UKR) 10–10. Kötél: SZKALGYINA, Okszana (UKR) 10. Összetett csapat: BULGÁRIA 117,80. Együttes kéziszer csapat. Összetett: OROSZORSZÁG és SPANYOLORSZÁG 39,05–39,05. 3. MAGYARORSZÁG (HERMESZ Anita, KŐFALVI Andrea, LASTOFKA Bernadett, SIPOS Rita, SZAPPANOS Orsolya. ZÉMANN Erika, KŐFALVI Anita) 38,25. 3 kötéllel, 3 labdával: SPANYOLORSZÁG 39,20... 6. MAGYARORSZÁG 38,50. 6 szalaggal: OROSZORSZÁG 39,20... 5. MAGYARORSZÁG 38,50.

VITORLÁZÁS

Amerika Kupa. Döntő, San Diego (V. 9–14.): „America 3” (USA)–„II Moro di Venezia” (ITA) 4–1.

Finn dingi VB, Cádiz (V. 10–17.): MERGENTHALER, Eric (MEX) 40,7

Finn dingi EB, Gdańsk (VI. 6–14.): CHILDERLEY, Stuart (GBR) 56,4

Repülő hollandi VB, Cádiz (IV. 29.–V. 10.): FORSTER, Paul; BOURDOW, Steve (USA) 18,0.

Repülő hollandi, EB, Toulon (VI. 3–14.): BERGER, Thierry; BERGER, Vincent (FRA) 14,0

470-es VB, Cádiz (IV. 26.–VI. 3.): CALAFAT, Jordi; SÁNCHEZ, Francisco (ESP) 8,0

470-es EB, Nieuwpoort (VI. 12–17.). Férfiak: TINISTE, Tynu; TINISTE, Toomas (EST) 29,7. Nők: ZABELL, Teresa; GUERRA, Patricia (ESP) 8,7.

Laser EB, marienstad (VIII. 16–22.): JOHANSON, Thomas (FIN) 31,75.

Európa-yolle EB, Cádiz (III. 19–28.): JENSEN, Dorte (DEN) 52,00.

Soling EB, Garda-tó (IX. 17–26.): SVÉDORSZÁG (korm.: AHLBY, Pehr) 40,40.

Csillaghajó VB, San Francisco (X. 19–25.): BUCHAN, Carl; SCHEINER, Hugo (USA) 38,4.

Csillaghajó EB, Hyères (V. 31.–VI. 9.): ANDERSEN, Benny; MOGENS, Just (DEN) 29,70.

Tornádó EB, Cádiz (V. 10–17.): LODAY, Yves; HENARD, Nicolas (FRA) 26,7

Szörf (Lechner A 390) VB, Cádiz (V. 10–17.).

Férfiak: DAVID, Franck (FRA) 45,4. Nők: HERBERT, Maud (FRA) 38,0

VÍVÁS

Női párbajtőr VB, havanna (VIII. 11–12.).

Egyéni: HORVÁTH Mariann. Csapat: MAGYARORSZÁG (HORVÁTH Mariann, NAGY Tímea, SZÓCS Zsuzsanna, SZALAY Gyöngyi, VÁRKONYI Marina).

LABDARÚGÁS

Az NB I 1991–92. évi végeredménye

1.	Ferencváros	30	18	10	2	61-69	46
2.	Vác FC-S.	30	19	7	4	54-27	45
3.	Kispest-Honvéd	30	19	4	7	61-27	42
4.	Siófok	30	15	6	9	46-34	36
5.	MTK	30	14	7	9	44-34	35
6.	Vasas SC	30	10	13	7	40-29	33
7.	Videoton-W.	30	10	12	8	45-40	32
8.	Újpesti TE	30	8	13	9	41-38	29
9.	Pécsi MSC	30	10	9	11	27-34	29
10.	BVSC-Novép	30	7	12	11	29-34	26
11.	Gy. Rába ETO	30	8	10	12	34-43	26
12.	Veszprém	30	7	10	13	20-42	24
13.	Haladás VSE	30	7	8	15	27-42	22
14.	Diósgyőr FC	30	6	10	14	24-44	22
15.	Tatabánya	30	6	8	16	27-53	20
16.	Zalaegerszeg	30	3	7	20	20-60	13

Kiesett közvetlenül a Tatabánya és a Zalaegerszeg, osztályozón a Haladás VSE, feljutott bajnokként a Csepel SC és a Békéscsabai EFC, osztályozón a Nyíregyháza.

A góllövőlista élcsoportja: Fischer (Siófok) és Orosz (Vác) 16–16, Sallói (Videoton) 14, Vincze (Kispest-Honvéd) 13, Eszenyi (UTE) 12 gól.

A Magyar Kupa döntője

Újpesti TE–Vác FC-Samsung 1–0 (0–0, 0–0, 0–0). Békéscsaba, V. 20. G. Eszenyi.

A magyar válogatott mérkőzései

Mexikó–Magyarország 3–0 (0–0). León, '91. XII. 4. G: L. García (2), de la Torre. M.: Brockhauser – Váczi – Nagy T. (Zombori), Simon, Urbán – Pisont (Illés), Bognár Gy., Lipcsei, Keller – Balog T. (Orosz), Eszenyi (Hámori).

Salvador–Magyarország 1–1 (0–1). San Salvador, '91. XII. 8. G.: Gonzáles, ill. Hámori. M.: Végh – Simon, Váczi, Urbán (Balog Z.), Keller – Nagy T. (Zombori), Pisont (Illés), Bognár Gy. (Balog T.), Lipcsei – Eszenyi, Orosz (Hámori).

Magyarország–Ausztria 2–1 (0–1). Budapest, III. 25. G: Kiprich, Lőrincz, ill. Zsak. M.: Petry – Telek – Lőrincz, Kovács E. – Simon, Lipcsei (Balogh T.), Détári, Eszenyi (Vincze), Keller – Kiprich (Illés), Kovács K. (Fischer).

Ukrajna–Magyarország 1–3 (0–0). Ungvár, IV. 29. G: Gecko, ill. Kiprich (2), Sallói. M.: Brockhauser (Balogh T.) – Telek – Limperger (Balog T.), Lőrincz (Kovács E.) – Mónos, Sallói (Pisont), Lipcsei, Márton (Illés), Simon – Kiprich, Vincze.

Magyarország–Anglia 0–1 (0–0). Budapest, V. 12. G: Telek (öngól). M.: Brockhauser – Telek – Lőrincz – Limperger – Simon, Kovács E., Pisont, Lipcsei (Márton), Szalma (Kecskés) – Kiprich, Vincze.

Svédország–Magyarország 2–1 (2–0). Stockholm, V. 27. G: Schwarz (2), ill. Márton. M.: Brockhauser – Telek – Kovács E., Lőrincz – Simon, Pisont (Eszenyi), Balog T., Lipcsei (Bognár Z.),

Keller (Márton) – Kiprich, Vincze.

Magyarország–Izland 1–2 (1–0). VB-selejtező. Budapest, VI. 3. G: Kovács K., ill. Örlygsson, Magnusson. M.: Petry – Telek – Kovács E., Lőrincz – Simon, Limperger, Pisont (Balog T.), Vincze (Eszenyi), Keller – Kiprich, Kovács K.

Magyarország–Ukrajna 2–1 (0–1). Nyíregyháza, VIII. 26. G: Kovács K., Nagy T. ill. Gudinenko. M.: Petry (Balogh T.) – Disztl L. – Lipcsei, Cseh – Nagy T., Pisont, Bognár Gy. (Sallói), Limperger (Márton), Lőrincz (Véber) – Fischer (Kálmán), Kovács K.

Luxemburg–Magyarország 0–3 (0–1). VB-selejtező. Luxembourg, IX. 10. G: Kovács K. (2), Détári. M.: Petry – Disztl L. – Nagy T., Lőrincz – Pisont (Bognár Gy.), Balog T., Détári, Limperger (Telek), Keller – Kiprich, Kovács K.

Magyarország–Izrael 0–1. Budapest, IX. 23. M.: Balogh T. – Telek – Páling (Wukovics), Nagy T. – Illés (Lipcsei), Sallói, Balog T. (Horváth Cs.), Lőrincz, Cseh (Dúró) – Kiprich, Hámori.

Katar–Magyarország 1–4 (0–3). Doha, X. 11. G: Khalil, ill. Kiprich (3), Kovács K. M.: Petry – Nagy T. – Simon, Bánfi, Cseh – Sallói (Czéh), Détári, Lőrincz, Balog T. – Kiprich (Zvara), Kovács K. (Hámori).

Katar–Magyarország 1–1 (0–0). Doha, X. 13. G: Musztafa Mubarak, ill. Kovács K. M.: Petry – Nagy T. – Simon, Bánfi, Cseh – Sallói (Hámori), Lőrincz (Zvara), Balog T., Czéh – Kiprich, Kovács K.

Görögország–Magyarország 0–0. Szaloniki, XI. 11. M.: Petry – Disztl L. – Limperger, Lőrincz – Nagy T., Balog T., Mészáros (Páling), Lipcsei, Urbán – Kiprich (Sallói), Kovács K.

A magyar válogatott örökmérlege: 665 mérkőzés, 343 győzelem, 144 döntetlen, 178 vereség. 1552 szerzett, 1009 kapott gól.

Az európai kupák (1991–92)

BEK. Döntő: Barcelona (ESP)–UC Sampdoria (ITA) 1–0 (0–0, 0–0, 0–0.). London, V. 20. G: R. Koeman.

1. ford.: Kispest-Honvéd–FC Dundalk (IRL) 1–1 és 2–0. 2. ford.: Kispest-Honvéd–Sampdoria 2–1 és 1–3.

KEK. Döntő: Werder Bremen (GER)–AS Monaco (FRA) 2–0 (1–0). Lisszabon, V. 6. G: K. Allofs, Rufer.

1. ford.: Levszki Szófia (BUL)–Ferencváros 2–3 és 1–4. 2. ford.: Werder Bremen–Ferencváros 3–2 és 1–0.

UEFA-kupa. Döntő: Torino (ITA)–Ajax Amsterdam (HOL) 2–2 (0–1). Torino, IV. 29. G:

Casagrande (2), ill. Jonk, Pettersson. Ajax Amsterdam–Torino 0–0. Amszterdam, V. 13.

(Kupagyőztes: az Ajax, 2–2-es összesítéssel, idegenben szerzett góljaival).

1. ford.: Váci Izzó MTE–Dinamo Moszkva (URS) 1–0 és 1–4. VB Stuttgart (GER)–Pécsi MSC 4–1 és 2–2.

Európa-bajnokság (1990–92)

1. csoport. ICE–ALB 2–0, ICE–FRA 1–2, TCH–ICE 1–0, ESP–ICE 2–1, FRA–TCH 2–1, TCH–ESP 3–2, ALB–FRA 0–1, ESP–ALB 9–0, FRA–ESP 3–1, FRA–ALB 5–0, ALB–TCH 0–2, ALB–ICE 1–0, ICE–TCH 0–1, TCH–FRA 1–2, ICE–ESP 2–0, ESP–FRA 1–2, TCH–ALB 2–1, ESP–TCH 2–1, FRA–ICE 3–1, ALB–ESP törölve.

1.	FRANCIAORSZÁG	8	8	–	–	20-6	16
2.	CSSZSZK	8	5	–	3	12-9	10
3.	Spanyolország	7	3	–	4	17-12	6
4.	Izland	8	2	–	6	7-10	4
5.	Albánia	7	1	–	6	2-21	2

2. csoport. SUI-BUL 2-0, SCO-ROM 2-1, ROM-BUL 0-3, SCO-SUI 2-1, BUL-SCO 1-1, SMR-SUI 0-4, ROM-SMR 6-0, SCO-BUL 1-1, SMR-ROM 1-3, SUI-ROM 0-0, BUL-SUI 2-3, SMR-SCO 0-2, SMR-BUL 0-3, SUI-SMR 7-0, SUI-SCO 2-2, BUL-SMR 4-0, ROM-SCO 1-0, SCO-SMR 4-0, ROM-SUI 1-0, BUL-ROM 1-1.

1.	SKÓCIA	8	4	3	1	14-7	11
2.	Svájc	8	4	2	2	19-7	10
3.	Románia	8	4	2	2	13-7	10
4.	Bulgária	8	3	3	2	15-8	9
5.	San Marino	8	-	-	8	1-33	0

3. csoport. URS-NOR 2-0, NOR-HUN 0-0, HUN-ITA 1-1, HUN-CIP 4-0, ITA-URS 0-0, CIP-NOR 0-3, CIP-ITA 0-4, CIP-HUN 0-2, HUN-URS 0-1, ITA-HUN 3-1, NOR-CIP 3-0, URS-CIP 4-0, NOR-ITA 2-1, NOR-URS 0-1, URS-HUN 2-2, URS-ITA 0-0, HUN-NOR 0-0, ITA-NOR 1-1, CIP-URS 0-3, ITA-CIP 2-0.

1.	SZOVJETUNIÓ	8	5	3	-	13-2	13
2.	Olaszország	8	3	4	1	12-5	10
3.	Norvégia	8	3	3	2	9-5	9
4.	Magyarország	8	2	4	2	10-9	8
5.	Ciprus	8	-	-	8	2-25	0

4. csoport. NIR-YUG 0-2, FAR-AUT 1-0, DEN-FAR 4-1, NIR-DEN 1-1, YUG-AUT 4-1, DEN-YUG 0-2, AUT-NIR 0-0, YUG-NIR 4-1, YUG-DEN 1-2, NIR-FAR 1-1, YUG-FAR 7-0, AUT-FAR 3-0, DEN-AUT 2-1, FAR-NIR 0-5, FAR-DEN 0-4, AUT-DEN 0-3, FAR-YUG 0-2, NIR-AUT 2-1, DEN-NIR 2-1, AUT-YUG 0-2.

(Az UEFA az ENSZ-bojkotthoz csatlakozva Jugoszláviát kizárta a nyolcas döntőből, helyette Dániát hívta meg a tornára.)

1.	JUGOSZLÁVIA	8	7	-	1	24-4	14
2.	DÁNIA	8	6	1	1	18-7	13
3.	Észak-Írország	8	2	3	3	11-11	7
4.	Ausztria	8	1	1	6	6-14	3
5.	Feröer-szigetek	8	1	1	6	3-26	3

5. csoport. WAL-BEL 3-1, LUX-GER 2-3, LUX-WAL 0-1, BEL-LUX 3-0, BEL-WAL 1-1, GER-BEL 1-0, WAL-GER 1-0, LUX-BEL 0-2, GER-WAL 4-1, WAL-LUX 1-0, BEL-GER 0-1, GER-LUX 4-0.

1.	NÉMETORSZÁG	6	5	-	1	13-4	10
2.	Wales	6	4	1	1	8-6	9
3.	Belgium	6	2	1	3	7-6	5
4.	Luxemburg	6	-	-	6	2-14	0

6. csoport. FIN-POR 0-0, POR-HOL 1-0, GRE-MLT 4-0, HOL-GRE 2-0, MLT-FIN 1-1, MLT-

HOL 0–8, GRE–POR 3–2, MLT–POR 0–1, POR–MLT 5–0, HOL–MLT 1–0, HOL–FIN 2–0, FIN–MLT 2–0, FIN–HOL 1–1, POR–FIN 1–0, FIN–GRE 1–1, HOL–POR 1–0, GRE–FIN 2–0, POR–GRE 1–0, GRE–HOL 0–2, MLT–GRE 1–1.

1.	HOLLANDIA	8	6	1	1	17-2	13
2.	Portugália	8	5	1	2	11-4	11
3.	Görögország	8	3	2	3	11-9	8
4.	Finnország	8	1	4	3	5-8	6
5.	Málta	8	-	2	6	2-23	2

7. csoport. ENG–POL 2–0, IRL–TUR 5–0, IRL–ENG 1–1, TUR–POL 0–1, ENG–IRL 1–1, POL–TUR 3–0, TUR–ENG 0–1, IRL–POL 0–0, POL–IRL 3–3, ENG–TUR 1–0, TUR–IRL 1–3, POL–TUR 1–1.

1.	ANGLIA	6	3	3	-	7-3	9
2.	Írország	6	2	4	-	13-6	8
3.	Lengyelország	6	2	3	1	8-6	7
4.	Törökország	6	-	-	6	1-14	0

Nyolcas döntő, Svédország (VI. 10–26.)

1. csoport: Svédország–Franciaország 1–1 (1–0). Stockholm, VI. 10. G: J. Eriksson, ill. Papin. Dánia–Anglia 0–0. Malmö, VI. 11. Franciaország – Anglia 0–0. Malmö, VI. 14. Svédország–Dánia 1–0 (0–0). Stockholm, VI. 14. G: Brolin. Svédország–Antlia 2–1 (0–1). Stockholm, VI. 17. G: J. Eriksson, Brolin, ill. Platt. Dánia–Franciaország 2–1 (1–0). Malmö, VI. 17. G: H. Larsen, Elstrup, ill. Papin.

1.	SVÉDORSZÁG	3	2	1	-	4-2	5
2.	Dánia	3	1	1	1	2-2	3
3.	Franciaország	3	-	2	1	2-3	2
4.	Anglia	3	-	2	1	1-2	2

2. csoport: Hollandia–Skócia 1–0 (0–0). Göteborg, VI. 12. G: Bergkamp. FÁK–Németország 1–1 (0–0). Norrköping, VI. 12. G: Dobrovolszkij, ill. Hässler. Németország–Skócia 2–0 (1–0). Norrköping, VI. 15. G: Riedle, Malpas (öngól). Hollandia–FÁK 0–0. Göteborg, Hollandia–Németország 3–1 (2–0). Göteborg, VI. 18. G: Rijkaard, Rob Witschge, Bergkamp, ill. Klinnsmann. Skócia–FÁK 3–0 (2–0). Norrköping, VI. 18. G: Harin (öngól), Chadadze (öngól), McAllister.

1.	Hollandia	3	2	1	-	4-1	5
2.	Németország	3	1	1	1	4-4	3
3.	Skócia	3	-	2	1	3-3	2
4.	FÁK	3	-	2	1	1-4	2

Elődöntő. Németország–Svédország 3–2 (1–0). Stockholm, VI. 21. G: Riedle (2), Hässler, ill. Ljung, Brolin, K. Andersson. Dánia–Hollandia 2–2 (2–1, 2–2, 2–2), 11-esekkel 5–4. Göteborg, VI. 22. G: H. Larsen (2), ill. Bergkamp, Rijkaard.

Döntő: Dánia–Németország 2–0 (1–0). Göteborg, VI. 26. G: J. Jensen, Vilfort. Dánia: Schmeichel – L. Olsen – Piechnik, K. Nielsen – Sivebaek (Christiansen), Vilfort, J. Jensen, H. Larsen, Christofte – Povlsen, B. Laudrup. Németország: Illgner – Helmer – Kohler, Buchwald – Reuter, Hässler,

Effenberg (Thom), Sammer (Doll), Brehme – Klinsmann, Riedle.

Afrikai Nemzetek Kupája, Szenegál (I. 13–26.)

Döntő: Elefántcsontpart–Ghána 0–0, h. u. 11-esekkel 11–10. A 3. helyért: Nigéria–Kamerun 2–1.

Ázsia-bajnokság, Japán (X. 29.–XI. 18.)

Döntő: Japán–Szaúd-Arábia 1–0 (1–0). A 3. helyért: Kína–Arab Emírségek 1–1, h. u. 11-esekkel 4–3.

Tereplabdarugó VB, Hongkong (XI. 15–28.)

Döntő: Brazília–Egyesült Államok 4–1 (1–0). A 3. helyért: Spanyolország–Irán 9–6 (6–4).

Az 1991 évi Aranylabda-szavazás

1. PAPIN, Jean-Pierre (FRA, Olympique Marseille) 141 pont, 2. MATTHÄUS, Lothar (GER, Internazionale), PANCSEV, Darko (YUG, Crvena zvezda) és SZAVICSEVICS, Dejan (YUG, Crvena zvezda) 42–42, 5. PROSZINECKI, Róbert (YUG, Crvena zvezda, Real Madrid) 34,6. LINEKER, Gary (ENG, Tottenham) 33, 7. VIALLI, Gianluca (ITA, Sampdoria) 18. 8. BELODEDICS, Miodrag (YUG, Crvena zvezda) 15. 9. HUGHES, mark (WAL, Manchester United) 12. 10. WADDLE, Chris (ENG, Olympique Marseille) 11.

Az 1992. évi végeredmény

1. BASTEN, Marco van (HOL, AC Milan) 98 pont. 2. SZTOICKOV, Hriszto (BUL, FC Barcelona) 80, 3. BERGKAMP, Dennis (HOL, Ajax Amszterdam) 53, 4. HÄSSLER, Thomas (GER, AS Roma) 42, 5. SCHMEICHEL, Peter (DEN, Manchester United) 41, 6. LAUDRUP, Brian (DEN, Bayern München, Fiorentina) 32, 7. LAUDRUP, Michael (DEN, FC Barcelona) 22, 8. KOEMAN, Ronald (HOL, FC Barcelona) 14, 9. CHAPUISAT, Stéphane (SUI, Borussia Dortmund) 10, 10. RIJKAARD, Frank (HOL, AC Milan) és SCIFO, Vincenzo (BEL, Torino) 8–8.

Magyar gazdaság

A bruttó hazai termék (GDP)

Év	Folyó áron (Mrd Ft)	Előző év = 100 (összehasonlító áron)	Egy főre jut folyó áron (Ft)	ÉV	Folyó áron (Mrd Ft)	Előző év = 100 (összehasonlító áron)	Egy főre jut folyó áron (Ft)
1980	721,0	100,1	67314	1987	1226,4	104,1	116951
1981	779,9	102,9	72887	1988	1409,5	99,9	134977
1982	847,9	105,8	79368	1988	1440,4	99,9	137932
1983	896,4	100,7	84122	1989	1722,8	100,7	165685
1984	978,4	102,7	92133	1990	2089,3	96,5	201577
1985	1033,7	99,7	97712	1991	2308,4	88,1	223120
1986	1088,8	101,5	103358	1992	2800	94-96	271000

Megjegyzés: Az 1988-tól bekövetkezett módszertani változás miatt az 1988. évi adatokat a régi és az új számítási módszer szerint is közöljük.

A bruttó hazai termék (GDP) gazdálkodási formák szerint (folyó alapon, %-ban)

	1988	1989	1990	1991
Vállalatok	71,1	71,0	68,9	64,8
Költségvetési és egyéb nem nyereségérdekelt szervezetek	14,6	14,1	15,3	17,1
Kisvállalkozások	14,3	14,9	15,8	18,1
Ebből: kis társas vállalkozások	1,7	1,6	1,5	1,7
egyéni vállalkozások	5,0	5,7	7,1	9,8
Bruttó hazai termék	100,0	100,0	100,0	100,0

A bruttó hazai termék (GDP) termelésének összetétele (%-ban, összehasonlító áron)

Nemzetgazdasági ágak	1970	1980	1986	1987	1988	1988	1989	1990	1991
Ipar	36,6	37,2	36,7	36,7	36,2	33,9	33,0	31,6	29,1
Építőipar	8,2	8,0	6,6	6,9	6,5	8,1	8,7	6,9	6,7
Mező- és erdőgazdaság	21,5	19,6	20,7	19,5	21,1	16,5	16,2	16,1	16,5
Közlekedés, posta és távközlés	8,9	9,1	8,9	9,0	9,2	8,0	8,5	8,2	8,1
Kereskedelem	10,7	9,7	9,4	9,6	8,4	10,1	9,8	11,5	11,8
Víz-gazdálkodás	1,2	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2
Egyéb anyagi ágak	0,1	0,7	1,2	1,4	1,5	1,0	1,1	1,3	1,4
Anyagi ágak együtt	87,2	85,8	84,9	84,5	84,3	79,0	78,6	77,0	74,8
Nem anyagi ágak	12,8	14,2	15,1	15,5	15,7	21,0	21,4	23,0	25,2
Bruttó hazai termék	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Megjegyzés: Az 1988-tól bekövetkezett módszertani változás miatt az 1988. évi adatokat a régi és az új számítási módszer szerint is közöljük.

A bruttó hazai termék (GDP) felhasználása, %-os megoszlás (összehasonlító áron)

	1970	1980	1986	1987	1988	1988	1989	1990	1991
Belföldi felhasználás	108,6	102,5	96,4	95,7	92,9	97,3	97,5	98,0	100,5
Ebből:									
Lakossági fogyasztás	64,7	62,2	61,4	61,2	58,7	60,3	61,3	61,2	65,4
Közösségi fogyasztás	10,8	10,1	10,7	10,3	10,9	12,1	11,2	12,0	13,2
Végső fogyasztás	75,5	72,3	72,1	71,5	69,6	72,4	72,5	73,2	78,6
Beruházás	32,2	28,8	23,5	24,8	22,5	21,5	22,8	21,9	22,0
Készlet-felhalmozás	0,8	1,3	0,9	-0,7	0,8	3,4	2,2	2,9	-0,1
Bruttó felhalmozás	33,0	30,1	24,4	24,1	23,3	24,9	25,0	24,8	21,9
Export	32,0	39,0	44,9	45,2	48,1	36,8	36,8	36,0	34,7
Import	40,6	41,5	41,3	40,9	41,0	34,1	34,3	34,0	35,2
Behozatali többlet (-), kiviteli többlet (+)	-8,6	-2,5	+3,6	+4,3	+7,1	+2,7	+2,5	+2,0	-0,5
Bruttó hazai termék	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Megjegyzés: Az 1988-tól bekövetkezett módszertani változás miatt az 1988. évi adatokat a régi és az új számítási módszer szerint is közöljük.

A nemzetgazdaság összevont munkaerőmérlege, jan. 1. (ezer fő)

Megnevezés	1989	1990	1991	1992
Népesség				
0–14 éves	2168,1	2130,5	2063,7	2009,8
15–59 éves férfi, 15–54 éves nő	5968,7	5956,8	5997,4	6031,4
60 éves és idősebb férfi, 55 éves és idősebb nő	2284,3	2287,5	2293,7	2296,0
Összesen	10421,1	10374,8	10354,8	10337,2
Munkaerőforrás				

15–59 éves férfi, 15–54 éves nő	5968,7	5956,8	5997,4	6031,4
14 éves, valamint 60 éves és idősebb férfi, 55 éves és idősebb női népességből gazdaságilag aktív	504,7	488,4	434,6	334,2
Összesen	6473,4	6445,2	6432,0	6365,6
Munkaerő-felhasználás				
Foglalkoztatottak				
Ipar	1661,7	1623,4	1565,6	1377,8
Építőipar	364,6	353,4	347,8	290,0
Közlekedés	345,9	353,8	364,1	316,4
Posta és távközlés	87,1	89,4	85,1	82,3
Kereskedelem	622,7	618,2	652,3	649,6
Vízgazdálkodás	88,3	84,4	75,4	66,1
Egyéb anyagi tevékenység	59,6	56,7	55,3	60,5
Nem anyagi ágak	1289,0	1337,6	1318,7	1305,8
Nem mezőgazdasági ágak együtt	4518,9	4516,9	4464,3	4148,5
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	986,1	955,0	835,4	647,7
Összesen	5505,0	5471,9	5299,7	4796,2
Munkanélküliek	14,2	24,2	100,5	406,1
Gazdaságilag aktív népesség	5519,2	5496,1	5400,2	5202,3
Külföldön dolgozók	3,3	3,6	15,0	30,0
Munkavállalási korú (15–59 éves férfi, 15–54 éves nő) gazdaságilag nem aktív népesség	950,9	945,5	1016,8	1133,3
Ebből: tanulók	450,6	483,0	519,5	547,6
nyugdíjasok	242,7	251,0	282,1	346,3
Összesen	6473,4	6445,2	6432,0	6365,6

A népesség aktivitása, jan. 1. (ezer fő)

Munkaerőforrás					Gazdaságilag aktív népesség							
Év	Összesen	Ebből:			Összesen	Ebből:						
Munka- képes korú népesség	Munka- képes koron kívüli aktív keresők*	Munka- képes koron túl fog- lalkoz- tatott nyug- díjasok	Aktív keresők	Gyese- n, gyeden- levők	Foglal- koztat- ott nyug- díjasok	Fog- lalkoz- tatotta k együtt	Munka- nélkü- liek	Akti- vitási ráta	Munka- nélkü- liségi ráta			
1980	6746,4	6175,0	228,5	342,9	5733,6	5073,6	264,0	396,0	5733,6	–	85,0	–
1981	6709,4	6140,2	195,1	374,1	5700,6	5014,5	254,1	432,0	5700,6	–	85,0	–
1982	6651,8	6107,1	164,9	379,8	5678,4	5001,9	241,5	435,0	5678,4	–	85,4	–
1983	6617,3	6083,2	147,8	386,3	5646,3	4970,1	233,2	443,0	5646,3	–	85,3	–
1984	6610,1	6070,5	142,3	397,3	5615,9	4940,0	223,9	452,0	5615,9	–	85,0	–
1985	6593,6	6056,0	135,1	402,5	5590,5	4912,9	217,6	460,0	5590,5	–	84,8	–
1986	6569,6	6028,4	130,3	410,9	5580,3	4892,5	219,8	468,0	5580,3	–	84,9	–
1987	6547,8	5999,4	129,3	419,1	5595,4	4885,2	224,8	479,0	5589,0	6,4	85,5	0,1
1988	6528,7	5988,1	125,3	415,3	5559,4	4844,8	230,7	473,0	5548,5	10,9	85,2	0,2
1989	6473,4	5968,7	118,6	386,1	5519,2	4822,7	241,0	441,3	5505,0	14,2	85,3	0,3
1990	6445,2	5956,8	110,4	378,0	5496,1	4795,2	244,7	432,0	5471,9	24,2	85,3	0,4
1991	6432,0	5997,4	101,6	333,0	5400,2	4668,7	247,4	383,6	5299,7	100,5	84,0	1,9
1992	6365,6	6031,4	86,9	247,3	5202,3	4241,8	262,1	292,3	4796,2	406,1	81,7	7,8

* 60 éves és ennél idősebb férfi, ill. 5 éves és ennél idősebb nő.

Az aktív keresők számának megoszlása (%-ban, az év elején)

Nemzetgazdasági ágak	1949	1960	1970	1976	1981	1990	1991	1992
Ipar	19,4	27,9	36,2	35,0	32,9	29,9	29,7	28,9
Építőipar	2,2	6,1	7,4	8,3	7,8	7,0	7,0	6,4
Mező- és erdőgazdaság	53,8	38,5	25,0	21,3	21,1	18,0	16,1	13,9
Közlekedés					6,7	6,9	7,4	7,1
Posta és távközlés	4,4	6,5	7,3	7,9	1,3	1,6	1,6	1,7

Kereskedelem	5,3	6,3	7,9	9,2	9,8	10,8	12,0	13,3
Vízgazdálkodás	0,1	0,2	1,2	1,4	1,5	1,69	1,4	1,4
Egyéb anyagi tevékenység	n. a.	n. a.	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0
Anyagi ágak együtt	85,2	85,5	85,8	83,9	82,0	76,7	76,1	73,7
Személyi és gazdasági szolgáltatás	3,5	2,5	2,0	2,8	3,1	4,4	4,5	5,0
Egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatás	3,7	5,6	7,3	9,0	10,5	13,6	13,9	14,8
Közösségi, közigazgatási és egyéb szolgáltatás	7,6	6,4	4,9	4,3	4,4	5,4	5,5	6,5
Nem anyagi ágak együtt	14,8	14,5	14,2	16,1	18,0	23,3	23,9	26,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az aktív keresők száma és korcsoportos megoszlása (ezer fő, ill. %)

Életkor	1949	1960	1970	1980	1990*	1991*	Ezen belül	
	férfiak	nők						
14–29 éves	1533,5	1452,9	1671,1	1654,1	1091,0	958,5	527,8	430,7
30–39 éves	766,5	1108,0	1159,4	1337,0	1252,6	1097,4	559,5	537,9
40–nyugdíjkorhatárig	1268,0	1565,4	1763,1	1917,5	1674,5	1551,6	838,9	712,7
Nyugdíjkorhatár felett	516,9	633,3	395,1	160,2	51,4	44,3	15,1	29,2
Összesen	4084,9	4759,6	4988,7	5068,8	4069,6	3651,8	1941,3	1710,5
%								
14–29 éves	37,5	30,5	33,5	32,6	26,8	26,2	27,2	25,2
30–39 éves	18,8	23,3	23,2	26,4	30,8	30,1	28,8	31,4
40–nyugdíjkorhatárig	31,0	32,9	35,4	37,8	41,2	42,5	43,2	41,7
Nyugdíjkorhatár felett	12,7	13,3	7,9	3,2	1,2	1,2	0,8	1,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Az 50 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek adatai.

A foglalkoztatottak összetételének alakulása nemzetgazdasági ágak

és nemek szerint, 1992. január 1.

Nemzet- gazdasági ág	Aktív keresők	Gyesen, gyeden lévők	Nyugdíj mellett dolgozók	Foglalkoz- tatottak
száma (ezer fő)				
Összesen				
Ipar	1226,7	86,2	64,9	1377,8
Építőipar	272,8	6,7	10,5	290,0
Közlekedés	299,9	9,2	7,3	316,4
Posta és távközlés	73,0	4,9	4,4	82,3
Keres- kedelem	564,2	45,4	40,0	649,6
Víz- gazdálkodás	59,5	1,6	5,0	66,1
Egyéb anyagi tevékenység	41,0	16,9	2,6	60,5
Nem anyagi ágak	1115,8	67,5	122,5	1305,8
Nem mezőgazdasá- gi ágak együtt	2537,1	170,9	134,7	2842,7
Mező- gazdaság és erdő- gazdálkodás	588,9	23,7	35,1	647,7
Összesen	4241,8	262,1	292,3	4796,2
				Férfi
Ipar	744,1	0,5	34,0	778,6
Építőipar	212,9	0,0	7,3	220,2
Közlekedés	224,7	0,2	4,7	229,6
Posta és távközlés	34,1	0,1	2,1	36,3
Keres- kedelem	197,7	0,4	17,4	215,5
Víz- gazdálkodás	45,7	0,0	3,5	49,2
Egyéb anyagi tevékenység	23,2	0,0	1,5	24,7
Nem anyagi ágak	419,7	0,4	44,3	464,4

Nem mező- gazdasági ágak együtt	1482,4	1,2	70,5	1554,1
Mező- gazdaság és erdő- gazdálkodás	374,4	0,2	23,2	397,8
Összesen	2276,5	1,8	138,0	2416,3
Nő				
Ipar	482,6	85,7	30,9	599,2
Építőipar	59,9	6,7	3,2	69,8
Közlekedés	75,2	9,0	2,6	86,8
Posta és távközlés	38,9	4,8	2,3	46,0
Keres- kedelem	366,5	45,0	22,6	434,1
Víz- gazdálkodás	13,8	1,6	1,5	16,9
Egyéb anyagi tevékenység	17,8	16,9	1,1	35,8
Nem anyagi ágak	696,1	67,1	78,2	841,4
Nem mező- gazdasági ágak együtt	1054,7	169,7	64,2	1288,6
Mező- gazdaság és erdő- gazdálkodás	214,5	23,5	11,9	249,9
Összesen	1965,3	260,3	154,3	2379,9

Nominál- és reálbér, reáljövedelem

Év	Munkások és alkalmazottak			Lakosság fogyasztása	
Havi átlagbér e az állami szektor ban (Ft)	Egy keresőre jutó nettó átlagkeres ete	egy keresőre jutó reálbére	Egy főre jutó reáljövedele m		
előző év = 100,0					
1956	1235	110,5	111,6	106	107,8

1957	1442	121,0	118,2	107	107,7
1958	1478	104,4	104,1	102	103,1
1959	1540	104,0	105,4	111	106,4
1960	1575	102,7	102,0	105	106,2
1961	1599	101,2	100,2	100,8	101,2
1962	1638	102,0	101,5	103,9	103,5
1963	1702	103,8	104,5	105,9	104,8
1964	1757	103,1	102,6	105,8	105,5
1965	1766	101,1	100,0	100,7	101,6
1966	1856	104,0	102,2	105,1	104,8
1967	1915	104,3	103,7	106,4	106,3
1968	1928	102,3	102,3	106,3	104,7
1969	2012	105,9	104,5	105,9	105,4
1970	2139	106,1	104,7	107,3	107,5
1971	2239	104,6	102,3	104,2	105,1
1972	2342	105,1	102,2	103,3	103,6
1973	2512	106,3	102,8	104,7	104,2
1974	2682	107,4	105,6	106,2	105,9
1975	2881	107,7	103,8	104,4	104,8
1976	3042	105,1	100,1	100,9	101,9
1977	3288	107,8	103,8	104,9	104,5
1978	3567	107,8	103,1	102,9	103,8
1979	3785	107,0	98,3	99,8	102,1
1980	4014	107,4	98,4	100,4	100,7
1981	4267	105,8	101,1	102,9	102,6
1982	4542	106,1	99,3	100,9	101,3
1983	4761	104,0	96,8	101,1	100,5
1984	5342	105,6	97,6	101,1	101,2
1985	5866	108,3	101,3	101,9	101,3
1986	6291	107,4	101,9	102,6	102,0
1987	6808	108,1	99,6	101,0	103,8
1988	8817*	110,1	95,1	99,0	95,6
1989	10018*	118,2	100,9	103,4	102,3
1990	12664*	124,1	96,3	98,2	96,4
1991	16932*	124,3**	92,0**	98,3	94,2
1992	22365*	120,5***	98,0***	95-96	97-98

* Bruttó átlagbér, 1989-től az összes gazdálkodó szervezetre vonatkozik.

** A munkás-alkalmazott és mezőgazdasági szövetkezetekben dolgozók együttes adata.

*** A jogi személyiségű és a jogi személyiség nélküli, kettős könyvvitelt vezető szervezeteknél teljes munkaidőben foglalkoztatottak adatai. Az indexek összehasonlító adatok alapján szerepelnek.

Az egy főre jutó személyes jövedelemből származó fogyasztás összetétele (folyó áron, %-ban)

	1970	1975	1980	1987	1988	1989	1990	1991
Élelmiszerek	36,9	32,1	31,8	30,0	30,9	30,8	31,3	27,2
Élvezeti cikkek	16,2	17,4	18,2	16,2	16,2	15,5	14,3	13,7
Ruházkodási cikkek	12,8	12,1	10,1	9,4	8,3	7,5	6,9	7,1
Fűtés, háztartási energia	3,7	3,6	4,3	4,8	4,8	4,6	4,8	6,6
Tartós fogyasztási cikkek	8,1	8,8	8,7	10,2	8,9	10,2	9,5	9,9
Ebből: Személygépkocsi	1,5	2,4	2,6	2,6	2,3	2,5	2,9	3,4
Egyéb iparcikkek	8,9	12,0	12,7	13,5	13,1	13,8	14,1	16,7
Termékek összesen	86,6	86,0	85,8	84,1	82,2	82,4	80,9	81,2
Szolgáltatások	13,4	14,0	14,2	15,9	17,8	17,6	19,1	18,8
Lakás-szolgáltatás	3,0	3,7	3,8	4,5	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Egészségügyi és testápolási szolgáltatás	0,8	0,8	0,7	0,7	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Közlekedési és hírközlési szolgáltatás	3,5	3,5	3,0	3,7	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Oktatás, kultúra, sport, üdülési szolgáltatás	2,4	2,5	2,6	2,2	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Fogyasztói árindexek

Év	Előző év = 100%	1951 = 100%	Év	Előző év = 100%	1951 = 100%
1951	-	100,0	1972	102,9	150,4

1952	137,7	137,7	1973	103,3	155,3
1953	101,0	139,1	1974	101,8	158,1
1954	95,0	132,1	1975	103,8	164,1
1955	99,0	130,8	1976	105,0	209,0
1956	99,0	129,5	1977	103,9	217,2
1957	103,0	133,4	1978	104,6	224,5
1958	101,0	134,7	1979	108,9	244,5
1959	99,0	133,3	1980	109,1	266,7
1960	101,0	134,7	1981	104,6	278,9
1961	100,9	135,9	1982	106,9	298,2
1962	100,5	136,6	1983	107,3	318,8
1963	99,4	135,8	1984	108,3	345,3
1964	100,4	136,3	1985	107,0	369,4
1965	100,7	137,2	1986	105,3	388,9
1966	101,2	138,9	1987	108,6	422,4
1967	100,4	139,5	1988	115,7	487,9
1968	99,7	139,0	1989	117,0	570,8
1969	101,4	141,4	1990	128,9	735,8
1970	101,3	143,3	1991	135,0	993,3
1971	102,0	146,2	1992	123,0	1221,8

MUNKANÉLKÜLISÉG

Nyilvántartott munkanélküliek területenként (1992. dec.)

Főváros, megye	Nyilvántartott munkanélküliek			Főváros, megye	Nyilvántartott munkanélküliek		
	Száma (fő)	Változás az előző év azonos időszakához képest (%)	Ráta (%)		Száma (fő)	Változás az előző év azonos időszakához képest (%)	Ráta (%)
Budapest	60947	+113,6	5,7	Komárom-Esztergom	23272	+93,9	14,6
Baranya	28683	+59,3	13,5	Nógrád	22968	+44,6	19,1
Bács-Kiskun	44677	+58,5	15,6	Pest	51399	+90,0	10,0

Békés	33918	+47,5	16,4	Somogy	19183	+44,8	11
Borsod-Abaúj-Zemplén	720,36	+45,2	18,6	Szabolcs-Szatmár-Bereg	61781	+62,9	22
Csongrád	26604	+56,6	11,7	Tolna	19234	+51,1	14
Fejér	26658	+81,4	11,8	Vas	12437	+61,6	8
Győr-Moson-Sopron	18127	+54,9	8,0	Veszprém	24088	+49,9	11
Hajdú-Bihar	39230	+72,6	14,4	Zala	14991	+55,7	9
Heves	24911	+58,1	14,8	Összesen	663027	+63,3	12
Jász-Nagykun-Szolnok	37883	+53,5	17,4				

Munkanélküliségi ráta* területenként

Főváros, megye	1992 január	1992 december	1993 február**	Főváros, megye	1992 január	1992 december	1993 február**
Budapest	2,9	5,7	6,7	Komárom-Esztergom	8,1	14,0	14,9
Baranya	8,9	13,5	14,3	Nógrád	14,0	19,0	22,1
Bács-Kiskun	11,1	15,6	17,4	Pest	5,9	10,1	11,8
Békés	13,6	16,4	18,0	Somogy	8,1	11,1	12,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	13,1	18,6	20,5	Szabolcs-Szatmár-Bereg	15,0	22,4	23,1
Csongrád	8,0	11,7	12,2	Tolna	10,2	14,2	15,3
Fejér	7,1	11,8	12,7	Vas	5,9	8,4	9,3
Győr-Moson-Sopron	5,6	8,0	8,4	Veszprém	8,5	11,7	12,8
Hajdú-Bihar	9,4	14,4	16,9	Zala	6,1	9,3	10,5
Heves	10,2	14,8	15,9	Összesen	8,2	12,3	13,6
Jász-Nagykun-Szolnok	12,3	17,4	18,0				

* A gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva.

** Az 1992. jan. 1-jei gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva.

Munkanélküliek megoszlása állománycsoportok és terület szerint % (1992. dec.)

Főváros, megye	Szakmunkás	Betanított munkás	Segédmunkás	Fizikai összesen	Felső vezető	Vezető	Irányító	Ügyintéző	Ügyviteli alk.	Szelő
Budapest	31,0	17,8	18,8	67,5	0,3	2,9	3,1	17,5	8,7	

Baranya	35,1	17,0	32,0	84,2	0,1	2,0	2,1	6,9	4,6
Bács-Kiskun	33,6	23,5	28,1	85,0	0,3	2,3	2,4	6,6	3,2
Békés	38,1	19,8	27,8	85,6	0,3	2,4	2,0	5,1	4,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	34,9	19,8	31,5	86,2	0,2	1,7	1,9	5,2	4,9
Csongrád	35,8	22,2	23,1	81,1	0,2	2,4	2,9	9,7	3,7
Fejér	34,0	26,2	22,7	82,8	0,1	1,8	2,0	8,2	5,1
Győr-Moson-Sopron	38,4	24,7	18,8	81,9	0,2	2,8	2,2	7,2	5,8
Hajdú-Bihar	35,0	25,7	25,3	85,9	0,2	1,5	1,6	6,3	4,5
Heves	37,5	23,2	25,0	85,7	0,1	1,6	2,3	7,0	3,3
Jász-Nagykun-Szolnok	35,7	22,2	27,9	85,7	0,2	1,2	1,6	6,6	4,7
Komárom-Esztergom	37,5	14,2	22,9	84,5	0,1	1,9	1,7	6,6	5,2
Nógrád	36,2	33,8	16,3	86,3	0,1	1,6	2,0	5,7	4,3
Pest	34,8	26,3	23,6	84,7	0,2	1,7	1,2	6,6	5,7
Somogy	32,2	24,5	28,6	85,4	0,4	2,0	1,8	5,9	4,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	33,1	28,2	26,5	87,8	0,1	1,4	1,7	5,0	3,9
Tolna	35,3	24,4	26,6	86,4	0,2	1,8	2,0	5,0	4,6
Vas	41,3	21,1	20,7	83,1	0,1	2,2	3,2	8,5	2,9
Veszprém	38,4	25,7	21,0	85,0	0,1	1,7	1,9	6,9	4,3
Zala	35,3	23,8	24,6	83,7	0,2	1,6	1,9	9,2	3,4
Összesen	35,0	23,4	25,2	83,6	0,2	1,9	2,0	7,4	4,8

Nyilvántartott álláshelyek és állást keresők száma

Főváros, megye	Nyilvántartott álláshelyek				Nyilvántartott álláskeresők			
	1990. szept. 22.	1990. szept. 22.	1992. szept. 22.	1993. febr. 22.	1990. szept. 22.	1991. szept. 22.	1992. szept. 22.	1993. febr. 22.
Budapest	2828	2254	3123	7982	638	19503	60725	67273
Baranya	1712	992	1977	1787	2315	12318	26841	29777
Bács-Kiskun	1371	650	1738	2731	2995	20467	41446	47123
Békés	677	351	1269	921	2921	17441	29159	36825
Borsod-Abaúj-Zemplén	1407	441	1840	2147	9297	36115	68111	76587
Csongrád	1578	850	1225	1711	2496	12587	24240	28546
Fejér	2112	601	1134	1263	2287	9935	26170	27646

Győr-Moson-Sopron	1212	555	456	255	358	8268	17024	19436
Hajdú-Bihar	823	572	1178	863	2580	15971	35638	42876
Heves	982	982	938	593	3138	11718	23459	26394
Jász-Nagykun-Szolnok	1789	777	1805	1800	3846	17513	34356	38533
Komárom-Esztergom	1572	472	1027	518	1021	7940	22056	23745
Nógrád	581	221	360	530	2937	11536	22120	24298
Pest	2686	1220	3275	3593	1674	19358	46739	55081
Somogy	988	759	551	680	2098	9548	16996	21385
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2013	2051	1049	1228	7036	29118	56573	64089
Tolna	350	219	649	1235	1834	9680	17792	19742
Vas	826	414	978	881	748	5498	11940	13698
Veszprém	597	262	486	581	1756	11042	21574	25454
Zala	1045	708	576	1133	1489	7201	13823	16566
Összesen	27149	15351	25634	32432	53494	292757	616782	705032

A munkaerő-kereslet és -kínálat megoszlása állománycsoportok szerint (1992. dec.)

Állománycsoportok	Bejelentett betöltetlen álláshelyek száma	Nyilvántartott munkanélküliek száma	Állomány-csoportok	Bejelentett betöltetlen álláshelyek száma	Nyilvántartott munkanélküliek száma
Szakmunkás	11390	232243	Ügyintéző	2889	49336
Betanított munkás	6012	154857	Ügyviteli alkalmazott	555	32128
Segédmunkás	2635	167063	Szellemi foglalkozású összesen	4060	108864
Fizikai foglalkozású összesen	20037	554163	Összesen	24097	663027
Vezető, irányító	616	27400			

**Állást keresők és betöltetlen álláshelyeknéhány jellemző szakmában
(1992. dec.)**

Foglalkozás	Állást keresők száma	Betöltetlen álláshelyek száma	Foglalkozás	Állást keresők száma	Betöltetlen álláshelyek száma
Segédmunkás	96604	1637	Egyéb bolti eladó	6423	121
Egyéb fizikai foglalkozások	77101	2698	Textilkonfekcionáló	4957	1912
Takarító, kályhafűtő	19878	420	Asztalos (általános)	5190	382
Adminisztrátor, írnok	20293	309	Víz-, gáz-, olajvezeték- és -készülék-szerelő	4332	157
Tehergépkocsi-vezető	16676	198	Kubikos	2602	93
Géplakatos	18037	175	Raktárkezelő (darabárutároló)	4512	28
Kőműves	13616	764	Gépjárműlakatos	4398	90
Festő és mázoló	10882	153	Felhasználó	5214	191
Portás, őr, hivatalsegéd	11507	135	Egyéb szellemi foglalkozások	4570	72
Villanyszerelő	10447	214	Targoncavezető	3365	44
Gépjárműszerelő	12157	220	Növénytermesztő	4529	16
Esztergályos	9896	114	Ács, állványozó	3414	386
Könyvelő (főkönyvelő nélkül)	6808	236	Mechanikai műszerész (általános)	3063	61
Élelmiszerbolti eladó	9247	281	Központifűtés- és csőhálózat-szerelő	3034	75
Szabó, varrónő	5740	2552	Ügynök	1476	1198
Hegesztő, lángvágó	5353	269	Fodrász	1845	61
Gyors- és gépiró	5929	98	Darus	1074	22
Egyéb lakatos	4923	109	Övönő	882	35
Szakács	3248	170	Gépészmérnök	761	27
Vendéglátó-ipari eladó	3617	72	Mezőgazdasági mérnök	813	–
Nehézföldmunka-gépkezelő	1914	32	Ápoló	576	403
Mezőgazdasági traktorvezető	4479	15	Gondozónő	596	103

Vas- és fémszerkezeti lakatos	3693	140	Sertésgondozó	1085	–
Szállító- és rakodómunkás	3011	0	Vájár, segédvájár	695	362
Üzemmérnök	1556	21	Titkárnő	908	67
Burkoló	2440	117	Építésmérnök	210	25
Szövő	2031	160	Újságíró, lap-, rádió-, tv-szerk., lapkiadó	248	–
Bérelszámoló	1936	12	Jogász	86	–
Zene-, ének-, táncművész	1170	–			
Műszaki rajzoló	1220	–			
Képesítés nélküli pedagógus	799	–			

Állást keresők állománycsoportonkénti összetétele

Időpont	Szakmunkás	Betanított munkás	Segédmunkás	Szellemi foglalkozású	Összesen
1988. III. n.-év	2308	3002	7245	2699	15254
1989. III. n.-év	4513	4071	8483	5079	22146
1990. szept. 22.	13210	10820	16846	12618	53494
1991. szept. 22.	90234	65263	79350	57910	292757
1991. dec. 22.	135661	97148	105810	67505	406124
1992. dec. 22.	232243	154857	167063	108864	663027

Állást keresők iskolai végzettség szerinti összetétele

Megnevezés	1988. III. n.-év	1989. III. n.-év	1990. szept. 22.	1991. szept. 22.	1991. dec. 20.	1992. dec. 20.
8. ált. isk. alatt	2403	3390	7344	31232	41203	55693
Általános iskola	6541	7662	17837	101670	146782	239051
Szakmunkás-képző iskola	2635	4385	12490	87151	125220	223180
Középfokú szakiskola	255	464	826	4251	5609	10024

Szakközép-iskola és technikum	1478	2570	6677	34050	44538	73883
Gimnázium	1606	2734	5476	23727	30188	44932
Főiskola	209	597	1856	6960	8150	10702
Egyetem	127	344	988	3716	4437	5562
Összesen	15254	22146	53494	292757	406127	663027

Nyilvántartott munka nélküli pályakezdők száma és aránya (1992. dec.)

Főváros, megye	Nyilvántartott pályakezdők (fő)		Arányuk a nyilvántartott munkanélküliek számában (%)	Főváros, megye	Nyilvántartott pályakezdők (fő)		Arányuk a nyilvántartott munkanélküliek számában (%)
Összesen	szak-képzett*	Összesen	szak-képzett*				
Budapest	4962	3409	8,1	Komárom-Esztergom	1919	1623	8,2
Baranya	2509	2029	8,7	Nógrád	1528	1270	6,7
Bács-Kiskun	3193	2691	7,1	Pest	3746	3154	7,3
Békés	3235	2755	9,5	Somogy	1783	1522	9,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	5479	4504	7,6	Szabolcs-Szatmár-Bereg	4776	3824	7,7
Csongrád	2103	1735	7,9	Tolna	1420	1161	7,4
Fejér	2151	1768	8,1	Vas	1225	1062	9,9
Győr-Moson-Sopron	2016	1804	11,1	Veszprém	2080	1794	8,6
Hajdú-Bihar	3905	2973	10,0	Zala	1796	1437	12,0
Heves	2017	1690	8,1	Összesen	54771	44647	8,3
Jász-Nagykun-Szolnok	2928	2442	7,7				

* Közép- és felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők.

A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok állománycsoportok szerint (1992. aug. 20.–szept. 20.)

Állomány-csoportok	Fő	%	Segélynapok száma	Bruttó segély összesen (ezer Ft)	Segélyezés átlagos időtartama (nap/fő)	Átlagos napi segély (Ft/fő)	Átlagos havi segély (Ft/fő)
Szakmunkás	314142	66,4	58153024	2356279	185	303	9084
Betanított munkás	75752	16,0	30407600	512674	401	265	7961
Segédmunkás	49460	10,5	21425715	322893	433	257	7714
Fizikai összesen	439354	92,9	109986339	3191846	250	291	8730
Szellemi összesen	33514	7,1	14412883	281497	430	330	9902
Összesen	472868	100,0	124399222	3473343	263	294	8814

A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok állománycsoportok szerint (1992. nov. 20.–dec. 20.)

Állomány-csoportok	Fő	%	Segélynapok száma	Bruttó segély összesen (ezer Ft)	Segélyezés átlagos időtartama (nap/fő)	Átlagos napi segély (Ft/fő)	Átlagos havi segély (Ft/fő)
Szakmunkás	375099	74,1	74290773	2656163	198	302	9046
Betanított munkás	64274	12,7	29627645	402982	461	265	7935
Segédmunkás	40689	8,0	19711953	248931	484	260	7785
Fizikai foglalkozású összesen	480062	94,8	123630371	3308076	258	293	8789
Szellemi foglalkozású összesen	26380	5,2	12993889	199516	493	318	9542
Összesen	506442	100,0	136624260	3507592	270	294	8828

A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok iskolai végzettség szerint (1992. jan. 1.–szept. 20.)

Állomány-csoportok	Fő	%	Segélynapok száma	Bruttó segély összesen (ezer Ft)	Segélyezés átlagos időtartama (nap/fő)	Átlagos napi segély (Ft/fő)	Átlagos havi segély (Ft/fő)
8 általános iskola alatt	41570	8,8	13107385	276962	315	263	7892

Általános iskola	174116	36,8	46549911	1199986	267	274	8219
Szaktanácsképző	153619	32,5	38414635	1151673	250	300	9015
Szakiskola	6447	1,4	1665510	46223	258	285	8538
Szakközépiskola	36567	7,7	8993035	286461	246	317	9509
Technikum	16033	3,4	4266990	147493	266	367	10996
Gimnázium	30966	6,5	7803862	229668	252	303	9076
Főiskola	8835	1,9	2338750	84783	265	396	11887
Egyetem	4715	1,0	1259144	50094	267	438	13144
Összesen	472868	100,0	124399222	3473343	263	294	8814

A munkanélküli-ellátással kapcsolatos fontosabb adatok iskolai végzettség szerint (1992. nov. 20.–dec. 20.)

Állomány-csoportok	Fő	%	Segélynapok száma	Bruttó segély összesen (ezer Ft)	Segélyezés átlagos időtartama (nap/fő)	Átlagos napi segély (Ft/fő)	Átlagos havi segély (Ft/fő)
8 ált. isk. alatt	40110	7,9	13401842	253926	334	268	8034
Ált. iskola	180694	35,7	51450632	1193314	285	280	8391
Szaktanácsképző	174152	34,4	43801924	1215477	252	297	8903
Szakiskola	7533	1,5	1858651	50119	247	280	8411
Szakközépiskola	39908	7,9	9744777	290976	244	313	9388
Technikum	17488	3,4	4643964	148775	266	360	10804
Gimnázium	33833	6,7	8331707	235278	246	298	8931
Főiskola	8303	1,6	2194087	75546	264	390	11713
Egyetem	4421	0,9	1196676	44182	271	428	12842
Összesen	506442	100,0	136624260	3507592	270	294	8828

A munkanélküli-ellátásban részesülők száma a havi bruttó segély nagyságcsoportja szerint (1992. dec. 20.)

Ft/hó/fő	Férfi	Nő	Összesen
–4000	1352	5258	6610
4001- 5000	1865	5105	6970
5001- 6000	20704	18942	39646

6001- 7000	8084	13222	21306
7001- 8000	100004	99065	199069
8001- 9000	45259	20795	66054
9001-10000	23355	9909	33264
10001-12000	33206	11710	44916
12001-14000	19678	5833	25511
14001-16000	24762	6528	31290
16000-	1936	390	2326
Összesen	280205	196757	476962

A munkanélküli-ellátásban részesülők záró létszáma a segélyezés időtartama szerint (1992. dec. 20.)

Időtartam (nap)	Férfi	Nő	Összesen
-60	41459	28821	70280
61-120	42305	30275	72580
121-180	32058	23023	55081
181-240	29056	20385	49441
241-300	28187	19969	48156
301-360	23301	14880	38181
361-420	23046	16056	39102
421-480	17067	12966	30033
481-540	13281	9805	23086
541-600	10746	7318	18064
601-660	7812	5166	12978
661-	11887	8093	19980
Összesen	280205	196757	476962

Szociális támogatásban részesülő munkanélküliek száma

Főváros, megye	1992. dec. 31.	Főváros, megye	1992. dec. 31.
Budapest	2598	Komárom- Esztergom	1067
Baranya	2261	Nógrád	2014
Bács-Kiskun	2374	Pest	1736
Békés	1902	Somogy	1001

Borsod-Abaúj-Zemplén	6183	Szabolcs-Szatmár-Bereg	5897
Csongrád	1469	Tolna	1427
Fejér	969	Vas	501
Győr-Moson-Sopron	761	Veszprém	1205
Hajdú-Bihar	2998	Zala	560
Heves	1833	Összesen	41636
Jász-Nagykun-Szolnok	2880		

A gazdasági élet szereplői

A gazdasági szervezetek száma

Gazdálkodási forma	1991. dec.	1992. dec.	1993. márc.
Jogi személyiségű gazdasági szervezet	52756	69386	73704
Jogi személyiség nélküli gazdasági szervezet	52136	70597	79401
Költségvetési és társadalombiztosítási szervezet	15915	15091	14999
Egyéb, nem nyereségérdekeltségű szervezet	27407	33891	35914
Egyéni vállalkozás	510459	606207	632020

A jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma, 1988–92, az év végén

Gazdálkodási forma	1988	1989	1990	1991	1992
Vállalat	2378	2400	2363	2233	1733
Vállalat és tröszt	1987	2002	2004	1947	1505
Leányvállalat	391	398	359	286	228
Gazdasági társaság	919	5191	19401	42695	59363
Egyesülés	78	105	201	231	231

Közös vállalat	275	295	237	188	158
Korlátolt felelősségű társaság	450	4484	18317	41204	57262
Részvénytársaság	116	307	646	1072	1712
Szövetkezet	7414	7546	7641	7766	8229
Mezőgazd., halászati, termelőszöv., mezőgazd. szakszöv.	1333	1333	1348	1421	1388
Kisterm. szöv., egyéb szöv.	2439	2520	2629	2710	3365
Kisszövetkezet	3108	3223	3155	3101	2941
Vízgazdálkodási társulat	534	470	509	534	535
Egyéb szervezet	100	98	65	62	61
Összesen	10811	15235	29470	52756	69386

A jogi személyiség nélküli gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint (az időszak végén)

Gazdálkodási forma	Gazdasági szervezetek száma		Gazdálkodási forma szerinti megoszlás (%)	
	1991	1992	1991	1992
Közkereseti társaság	463	1187	0,9	1,7
Betéti társaság	22977	41218	44,1	58,4
Gazdasági munkaközösség	19999	17595	38,3	24,9
Szakcsoport és polgárjogi társaság	1193	868	2,3	1,2
Ügyvédi és oktatói munkaközösség	840	762	1,6	1,1
Lakásépítő közösség és hasonló szervezet	6664	8967	12,8	12,7
Összesen	52136	70597	100,0	100,0

Jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma gazdasági ágak és gazdálkodási forma szerint* (1992. dec. 31.)

Ágazat	Szervezetek összesen	Ebből

		vállalat	kft	rt.	szövetkezet**
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás és halászat	3493	154	1628	45	1630
Ebből:					
Mezőgazdaság	3287	127	1491	42	1596
Bányászat	177	23	137	8	8
Feldolgozóipar	13809	621	11124	544	1479
Ebből:					
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	1724	117	1422	108	65
Textiliák, ruházati, bőr- és szőrmetermékek gyártása	1707	8	1187	86	351
Fa-, papír- és nyomdaipari termékek gyártása, kiadói tevékenység	2500	93	2188	67	145
Vegyipar	1092	29	883	55	121
Nemfém ásványi termékek gyártása	465	43	382	22	18
Kohászat és fémfeldolgozás	1845	72	1456	49	260
Gépipar	3785	162	3105	133	378
Egyéb feldolgozóipar, hulladék-visszanyerés	691	25	501	24	141
Villamosenergia-, gáz- hő- és vízellátás	155	57	68	26	-
Ipar összesen	14141	701	11329	578	1487
Építőipar	7046	131	5479	103	1236
Kereskedelem, közúti jármű és közsükségleti cikk javítása, karbantartása	23417	262	21942	416	725
Szálláshely- szolgáltatás és vendéglátás	2232	30	2104	61	22

Szállítás, raktározás, posta és távközlés	2673	71	2464	36	93
Pénzügyi tevékenység	634	7	254	112	259
Ingatlanügyletek, bérbeadás és gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	12920	242	9693	318	2072
Közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás	2	–	–	–	–
Oktatás	382	4	359	5	8
Egészségügy és szociális ellátás	414	1	391	5	15
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	2032	130	1619	33	147
Összesen	69386	1733	57262	1712	7694

* 1992. jan. 1-jétől érvényes.

** A vizsgázó nélküli társulatok nélkül.

A jogi személyiségű gazdasági szervezetek létszámkategóriák szerint* (az időszak végén)

Időszak, ágazat	-21 fő	21-50 fő	51-300 fő	300- fő	Összesen
1989	5105	2387	3459	2617	13568
1990	16465	4129	4469	2599	27662
1991	36809	6169	5372	2396	50746
1992	52825	6970	5773	1937	67505
Ebből:					
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás és halászat	1471	437	1200	378	3486
Bányászat	90	33	30	23	176
Feldolgozóipar	8869	2194	1931	781	13775
Ebből:					
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	1088	248	177	201	1714

Textiliák, ruházati, bőr- és szőrmetermékek gyártása	880	318	409	147	1704
Fa-, papír- és nyomdaipari termékek gyártása, kiadói tevékenység	1873	323	245	53	2494
Vegyipar	742	171	135	40	1088
Nemfém ásványi termékek gyártása	267	80	74	42	463
Kohászat és fémfeldolgozás	1137	357	263	86	1843
Gépipar	2523	595	479	182	3779
Egyéb feldolgozóipar, hulladék-visszanyerés	409	102	149	30	690
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	37	17	32	68	154
Építőipar	4572	1460	847	113	6992
Kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikk javítása	21034	1188	798	337	23357
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	1893	216	74	42	2225
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	2147	303	156	60	2666
Pénzügyi tevékenység	407	155	55	13	630
Ingatlanügyletek, bérbeadás és gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	9969	744	422	88	11223
Közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás	1	1	–	–	2

Oktatás	326	35	20	-	381
Egészségügyi és szociális ellátás	385	23	4	1	413
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	1624	164	204	33	2025

* A lakás- és garázsszövetkezetek, felszámolás alatt lévő, valamint ismeretlen létszámú szervezetek nélkül.

Az egyéni vállalkozások száma típusok szerint, 1992 végén

Típusok	Egyéni vállalkozások száma	%-os megosztás
Szellemi szabadfoglalkozású	165689	27,3
Kisiparos	237687	39,2
Kiskereskedő	199047	32,8
Mezőgazdasági önálló*	3784	0,7
Összesen	606207	100,0

* Adószámmal rendelkező mezőgazdasági önállók.

A nem jogi személyiségű és egyéni vállalkozások száma alaptervekenység szerint, 1991

Ágazat	Nem jogi személyiségű	Egyéni	Összesen	-2	2-5	6-10	10-
éve működő							
Ipar	11568	131637	143205	62392	41879	21239	17695
Bányászat	10	-	10	6	2	2	-
Villamosenergia-ipar	105	-	105	71	17	17	-
Kohászat	142	559	701	147	137	191	226
Gépipar	6292	33134	39426	16071	8712	7846	6797
Építőanyag-ipar	218	1046	1264	489	370	256	149
Vegyipar	707	2212	2919	1379	791	530	219
Könnyűipar	2902	40459	43361	15778	12052	7877	7654
Egyéb ipar	577	48557	49134	26018	18155	3189	1772
Élelmiszeripar	615	5670	6285	2433	1643	1331	878
Építőipar	5797	63909	69706	22879	19482	13398	13947
Építőipari kivitelezés	4663	50722	55385	18317	14746	10760	11562

Építőipari tervezés, szervezés	1134	13187	14321	4562	4736	2638	2385
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	1974	12589	14563	3952	8518	889	1204
Mezőgazdaság	1752	12589	14341	3836	8480	861	1164
Erdőgazdálkodás	222	–	222	116	38	28	40
Közlekedés, posta és távközlés	1551	61712	63263	24340	23076	14615	1232
Közlekedés	1464	61712	63176	24283	23057	14604	1232
Posta és távközlés	87	–	87	57	19	11	–
Kereskedelem	14622	215573	230195	137782	65416	21112	5885
Belkereskedelem	13861	215249	229110	136714	65405	21107	5884
Külkereskedelem	761	324	1085	1068	11	5	1
Vízgazdálkodási termelés és szolgáltatás	89	–	89	43	16	30	–
Gépi adatfeldolgozás, számítástechnikai tevékenység	1343	–	1343	671	193	447	32
Az anyagi tevékenység egyéb fajtái	484	–	484	185	164	134	1
Anyagi tevékenységek összesen	37428	485420	522848	252244	158744	71864	39996
Összesen	80306	537042	617348	300556	181668	81665	53459

Külföldi érdekeltségű gazdasági szervezetek Magyarországon

Időszak	Ágazat	Szervezetek száma	Alapítói vagyon	Ebből külföldi tőkebefektetés
(M Ft)				
A mérlegbeszámoló adatai				
1989. dec. 31.		1350	124379	29955
1990. dec. 31.		5693	274148	93219
1990. dec. 31.		9117	475589	214967
Az újonnan alapított vállalatok adatai				
1992. jan.–dec.	Mezőgazdaság, vad-, erdőgazdálkodás és halászat	79	1512,0	909,2

Bányászat	18	2275,3	1228,5
Feldolgozóipar	672	42872,7	26811,5
Élelmiszerek, italok és dohány gyártása	87	17194,7	12934,5
Textíliák, ruházati bőr- és szőrmetermékek gyártása	96	1536,9	329,1
Fa-, papír- és nyomdaipari termékek gyártása, kiadói tevékenység	116	2539,7	1277,7
Vegyipar	62	5674,0	4073,0
Nemfém ásványi anyagokból készült termékek gyártása	29	3492,4	1952,3
Kohászat és fémfeldolgozás	69	5530,6	2229,9
Gépipar	179	6453,0	3831,3
Egyéb feldolgozóipar, hulladék-visszanyerés	34	451,4	183,7
Villamosenergia -, gáz-, hő- és vízellátás	4	3237,0	1220,8
Építőipar	216	2550,3	1041,3
Kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikk javítása	2115	7411,7	4640,3
Szálláshelyszolgáltatás és vendéglátás	191	976,1	599,0
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	139	1611,3	595,7
Posta és távközlés	5	80,3	39,7

Pénzügyi tevékenység	39	2655,4	2329,4
Ingyanügyletek, bérbeadás és gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	487	4364,0	3001,5
Közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás	–	–	–
Oktatás	25	41,9	27,0
Egészségügyi és szociális ellátás	22	32,7	14,5
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	94	866,9	517,8
Összesen	4101	70407,3	42936,5

Újonnan alakult külföldi érdekeltségű gazdasági társaságok, 1992

Jegyzett tőke törzstőke (MFt)	Külföldi tulajdonosok által alapított gazdasági társaság		Belföldi és külföldi tulajdonosok által alapított gazdasági társaság		Összesen	
	Szervezetek száma	Jegyzett tőke törzstőke (MFt)	Szervezetek száma	Jegyzett tőke törzstőke (MFt)	Jegyzett tőke törzstőke (MFt)	
- 1	1127	1126,5	1579	1575,9	2706	2702,4
1,1- 10,0	325	1193,7	762	2261,9	1087	3455,6
10,1- 50,0	60	1681,6	98	2476,5	158	4158,1
50,1-100,0	11	670,6	52	3360,8	63	4031,4
100,1-	8	3550,9	79	52508,9	87	56059,8
Összesen	1531	8223,3	2570	62184,0	4101	70407,3

A külföldi érdekeltségű gazdasági szervezetek száma, törzstőkéje (az év végén)

Ágazat	A vállalkozások	A törzstőke nagysága (M Ft)	Törzstőkéjéből devizában

száma	törzstők éje összesen (M Ft)	1 alatt	1-10	10-50	50-100	100 felett		
1990								
Ipar	1526	143105,1	354,8	1938,4	9061,2	6090,7	125659,9	46102,2
Bányászat	1	700,0	–	–	–	–	700,0	210,0
Villamosenergia- ipar	2	2,0	2,0	–	–	–	–	0,6
Kohászat	29	5905,1	1,0	29,6	431,3	–	5443,2	2017,1
Gépipar	691	41968,0	195,5	871,7	3928,9	2536,2	34435,8	14875,2
Építőanyag-ipar	71	20249,3	11,5	96,2	392,7	247,5	19501,4	6526,0
Vegyipar	187	30005,2	37,1	193,8	1427,5	1016,6	27330,3	6209,9
Könnyűipar	384	24754,9	83,1	534,6	1887,0	1417,9	20832,3	9823,4
Egyéb ipar	31	802,6	9,4	45,0	148,2	100,0	500,0	372,9
Élelmiszeripar	130	18717,8	15,3	167,5	845,6	772,5	16916,9	6066,8
Építőipar	518	13020,1	202,2	682,4	991,6	695,4	10448,6	6058,5
Építőipari kivitelezés	315	8313,0	107,7	443,4	726,9	231,1	6804,0	4065,1
Építőipari tervezés	203	4707,0	94,5	239,0	264,7	464,3	3644,6	1993,4
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	78	5896,6	25,6	92,4	530,0	251,6	4997,1	493,9
Közlekedés, posta és távközlés	130	5449,0	21,4	303,1	462,0	110,9	4551,6	2029,6
Kereskedelem	2336	57378,8	979,5	3083,8	4206,7	3441,0	45667,7	16267,9
Belkereskedelem	1661	42318,8	662,0	2190,4	3144,0	2697,7	33624,7	12715,6
Külkereskedelem	675	15059,9	317,5	893,4	1062,7	743,3	12043,0	3552,3
Vízgazdálkodás	6	32,0	4,0	1,5	26,5	–	–	17,5
Egyéb anyagi tevékenység	199	3571,3	68,7	269,3	654,3	410,6	2168,6	1532,0
Anyagi ágak együtt	4793	228453,3	1656,2	6370,9	15932,3	11000,2	193493,5	725022,1
Nem anyagi ágak	900	45695,2	323,0	1341,9	2554,7	1130,5	40345,1	20716,4
Összesen	5693	274148,5	1979,2	7712,8	18487,0	12130,7	233838,6	93218,5
1991								
Ipar	2171	259167	536	2831	10122	10737	234941	122688
Bányászat	3	719	0	3	12	–	704	717

Villamosenergia- ipar	3	6	1	5	-	-	-	3
Kohászat	32	5361	4	20	319	237	4781	1971
Gépipar	979	78044	287	1231	4785	4245	67496	43302
Építőanyag-ipar	108	30502	24	101	452	318	29607	12745
Vegyipar	254	47832	46	327	1469	1642	44348	13570
Könnyűipar	528	32442	117	766	2161	2816	26583	15565
Egyéb ipar	48	1334	15	87	250	100	882	566
Élelmiszeripar	216	62927	41	292	673	1380	60541	34248
Építőipar	811	35568	353	919	1307	1528	31461	13346
Építőipari kivitelezés	479	20261	197	566	943	608	17948	9047
Építőipari tervezés	332	15306	156	353	363	920	13514	4298
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	142	7349	42	202	681	519	5905	1180
Közlekedés, posta és távközlés	198	7795	46	431	513	498	6307	3278
Kereskedelem	4203	89899	1825	5566	7933	5539	69036	35130
Belkereskedelem	2872	69702	1184	3799	5674	4349	54696	27889
Külkereskedelem	1331	20197	640	1767	2259	1190	14340	7242
Vízgazdálkodás	8	73	2	6	64	-	-	35
Egyéb anyagi tevékenység	234	6025	76	327	700	1069	3853	3016
Anyagi ágak együtt	7767	405876	2880	10282	21320	19890	351503	178673
Nem anyagi ágak	1350	69714	469	2040	3603	3040	60561	36293
Összesen	9117	475589	3348	12323	24923	22930	412064	214967

A külföldi érdekeltségű gazdálkodó szervezetek nagyság szerinti megoszlása

Alapítói vagyon MFt	Szervezetek száma			Alapítói vagyon (Mrd Ft)			ebből: külföldi rész (Mrd Ft)		
	1989	1990	1991	1989	1990	1991	1989	1990	1991
- 1	376	2019	3406	0,4	2,0	3,4	0,2	0,8	1,8
1- 10	530	2453	3839	1,8	7,7	12,3	0,8	3,6	6,8
10- 50	264	696	1009	7,1	17,7	24,9	3,1	8,3	13,7
50-100	45	178	320	3,3	12,8	22,9	1,4	5,5	12,4

100-	135	347	543	111,9	233,9	412,1	24,6	75,0	180,3
Összesen	1350	5693	9117	124,4	274,2	475,6	30,0	93,2	215,0

A külföldi érdekeltségű vállalkozások alapítói vagyonának megoszlása tulajdonosi szerkezet szerint, 1991 (M Ft)

Ágazat	Alapítói vagyon			Együtt Külföldi többségi	Külföldi befektetés		
	Kizárólag külföldi tulajdonú szervezetekben	Külföldi többségi	Hazai többségi tulajdonú szervezetek ben		Külföldi többségi	Hazai többségi	
Ipar	13860	97213	148094	259167	13860	68834	39994
Bányászat	716	0	3	719	716	0	1
Villamosenergia- ipar	0	2	4	6	0	2	1
Kohászat	3	3133	2225	5361	3	1747	221
Gépipar	7624	37874	32546	78044	7624	25347	10351
Építőanyag-ipar	398	9276	20828	30502	398	5972	6375
Vegyipar	1240	10309	36283	47832	1240	6598	5732
Könnyűipar	1148	11523	19771	32442	1148	8557	5860
Egyéb ipar	4	334	997	1334	4	195	368
Élelmiszeripar	2727	24763	35437	62927	2727	20437	11083
Építőipar	4452	8883	22233	35568	4452	5762	3132
Építőipari kivitelezés	3935	4883	11443	20261	3935	2855	2257
Építőipari tervezés	517	3999	10791	15306	517	2908	874
Mezőgazdaság és erdőgazd.	161	297	6890	7349	161	206	813
Mezőgazdaság	160	293	6864	7318	160	203	809
Erdőgazdálkodás	1	4	26	31	1	2	4
Közlekedés, posta és távközlés	443	2098	5254	7795	443	1544	1291
Közlekedés	441	2093	3875	6409	441	1540	717
Posta és távközlés	2	5	1380	1386	2	4	574
Kereskedelem	6917	15097	67884	89899	6917	10993	172250
Belkereskedelem	4606	13246	51850	69702	4606	9480	13803
Külkereskedelem	2311	1851	16035	20197	2311	1514	3417

Vizgazdálkodás	-	12	61	73	-	8	27
Anyagi tevékenység egyéb fajtái	744	1444	3836	6025	744	1294	978
Személyi és gazdasági szolgáltatás	10707	21689	32003	64398	10707	14256	8015
Egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatás	908	1695	2294	4897	908	1349	823
Közösségi, közigazgatási és egyéb szolgáltatás	97	48	274	419	97	42	96
Összesen	38289	148474	288825	475589	38289	104289	72389

A külföldi érdekeltségű vállalkozások alapítói vagyona és külföldi befektetése a tulajdonosi szerkezet szerint, 1991 (ezer Ft)

Ágazat	Egy vállalatra jutó alapítói vagyon			Együtt	Egy vállalatra jutó külföldi befektetés		
	Kizárólag külföldi	Külföldi többségi	Hazai többségi		Kizárólag külföldi	Külföldi többségi	Hazai többségi
	tulajdonú szervezetekben			tulajdonú szervezetekben			
Ipar	60260	174530	107004	119377	60260	123581	28897
Bányászat	357876	-	3000	239584	357876	-	1470
Villamosenergia-ipar	-	1630	2000	1877	-	1530	550
Kohászat	1310	348124	105955	167525	1310	194128	10544
Gépipar	73310	156502	51416	79718	73310	104656	16352
Építőanyag-ipar	66302	256031	310864	282424	66302	170634	95155
Vegyipar	47711	151601	226766	188315	47711	97025	35825
Könnyűipar	17663	84110	60647	61443	17663	62459	17977
Egyéb ipar	1227	30325	29327	27800	1227	17693	10827
Élelmiszeripar	123960	458578	253121	291330	123960	378471	79166
Építőipar	60160	55171	38600	43857	60160	35789	5437
Építőipari kivitelezés	103561	54258	32601	42299	103561	31717	6431
Építőipari tervezés	14348	56329	47958	46104	14348	40952	3886
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	8970	10619	71769	51751	8970	7342	8471

Mezőgazdaság	9438	11732	77122	55860	9438	8133	9087
Erdőgazdálkodás	1000	1338	3714	2820	1000	748	633
Közlekedés, posta és távközlés	15816	41958	43786	39369	15816	30879	10762
Közlekedés,	16956	43612	35223	34830	16956	32091	6521
Posta és távközlés	1000	2250	137975	99018	1000	1800	57411
Kereskedelem	10791	17097	25339	21389	10791	12450	6428
Belkereskedelem	11751	22262	27507	24269	11751	15932	7322
Külkereskedelem	9280	6428	20195	15174	9280	5256	4304
Vízgazdálkodás	–	11500	8746	9090	–	8250	3822
Anyagi tevékenység egyéb fajtái	27570	33585	23391	25746	27570	30087	5964
Személyi és gazdasági szolgáltatás	93921	119826	58937	76848	93921	78764	14761
Egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatás	18526	18420	7547	11003	18526	14663	2707
Közösségi, közigazgatási és egyéb szolgáltatás	10801	5983	5486	6260	10801	5291	1914
Összesen	32176	74089	48763	52165	32176	52040	12222

A külföldi érdekeltségű vállalkozások jövedelmezőségi mutatói tulajdonosi szerkezet szerint, 1991 (%)

Ágazat	Árbevétel-arányos eredmény			Együtt	Vagyonarányos eredmény		
	Kizárólag külföldi	Külföldi többségi	Hazai többségi		Kizárólag külföldi	Külföldi többségi	Hazai többségi
	tulajdonban lévő szervezetekben			tulajdonban lévő szervezetekben			
Ipar	–0,20	1,45	–2,68	–1,14	–0,34	1,94	–4,25
Bányászat	10,46	–	–	10,46	9,20	–	–2,37
Villamosenergia- ipar	–	–4566,67	–9,27	–10,03	–	–25,21	–125,42
Kohászat	10,90	4,44	–1,86	1,55	127,98	3,80	–1,97
Gépipar	0,37	–3,88	–3,66	–3,21	0,79	–5,03	–6,26
Építőanyag-ipar	–17,24	2,91	–16,88	–13,15	–18,16	1,96	–21,39
Vegyipar	3,45	1,41	4,22	3,58	3,54	2,34	6,73

Könnyűipar	-9,00	5,47	0,86	1,99	-24,78	11,36	1,85
Egyéb ipar	-31,70	-19,96	-4,45	-6,22	-18,13	-8,86	-5,25
Élelmiszeripar	7,04	6,27	-5,17	-0,48	5,03	7,97	-7,05
Építőipar	-4,08	-2,48	2,28	0,18	-6,13	-2,59	2,60
Építőipari kivitelezés	-3,85	1,91	1,83	0,73	-6,30	2,64	3,12
Építőipari tervezés	-9,99	-14,43	3,76	-1,87	-4,81	-8,97	2,06
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	-9,72	0,93	0,47	0,39	-15,36	2,80	1,74
Mezőgazdaság	-9,67	0,83	0,47	0,38	-15,39	2,48	1,73
Erdőgazdálkodás	-466,67	7,70	1,32	2,18	-11,20	26,13	3,81
Közlekedés, posta és távközlés	-10,55	5,69	6,84	6,00	-20,57	13,54	24,62
Közlekedés	-6,29	5,77	4,03	4,15	-8,43	13,73	16,05
Posta és távközlés	-19,81	-25,31	19,26	16,28	-2696,35	-75,04	48,67
Kereskedelem	3,80	2,29	3,05	3,04	18,38	5,95	13,57
Belkereskedelem	2,56	2,57	1,85	1,97	9,12	5,34	8,03
Külkereskedelem	4,99	1,62	6,53	5,74	36,83	10,26	31,50
Vízgazdálkodás	-	-298,41	7,33	7,25	-	-1,63	29,53
Anyagi tevékenység egyéb fajtái	-1,36	2,42	8,01	6,24	-2,64	8,18	34,79
Személyi és gazdasági szolgáltatás	9,29	-12,01	12,09	0,88	16,52	-36,11	22,94
Egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatás	-14,61	3,80	-0,28	0,00	-26,64	16,35	-1,49
Közösségi, közigazgatási és egyéb szolgáltatás	-5,56	7,23	-6,75	-5,42	-7,78	12,39	-18,87
Összesen	2,68	-1,75	1,94	1,08	6,10	-3,09	4,68

A 200 legnagyobb vállalkozás rangsora a nettó árbevétel alapján, 1991 (Figyelő)

Sorrend		Név	Nettó árbevétel	Vagyon	Adózott eredmény	Létszám (fő)	Árbevétel-arányos	Vagyon-arányos
1991	1990	(millió Ft)			eredmény %			

1.	2.	Villamosművek Tröszt	-	-	-	-	-	-
2.	4.	Magyar Államvasutak	-	-	-	-	-	-
3.	1.	MOL Rt.**	75007	261422	3009	22548	6,25	1,79
4.	-	Mineralimpex***	-	-	-	-	-	-
5.	8.	Magyar Távközlési V.	41201	68257	6516	21294	25,04	15,11
6.	7.	Tiszai Vegyi Kombinát Rt.	36135	16703	904	5957	3,31	7,17
7.	13.	Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi V.	32396	6895	826	748	2,83	13,28
8.	12.	Shell Interag Kft	31585	1240	560	1452	2,24	57,10
9.	-	Dunaferr Acélművek Kft****	26169	484	39	4618	0,47	25,21
10.	19.	Fővárosi Gázművek	25645	14984	399	2554	2,69	4,61
11.	15.	Ikarus Karosszéria Gyár	-	-	-	-	-	-
12.	-	Tizántúli Gázszolgáltató V.*	23114	11837	455	3381	4,01	7,83
13.	20.	MALÉV	22551	6337	1218	4615	9,29	33,04
14.	28.	Magyar Posta	20555	12592	317	46010	1,97	3,22
15.	27.	Tungstram Rt.	-	-	-	-	-	-
16.	22.	Budapesti Közlekedési V.	19365	42620	17	21210	1,91	0,87
17.	18.	Rába Magyar Vagon-és Gépgyár Rt.	17759	15311	773	12106	4,35	5,05
18.	-	Richter Gedeon Rt.**	16144	17246	947	5941	6,09	5,70
19.	14.	Centrum Áruházak	-	-	-	-	-	-
20.	-	Hungarotabak Rt.***	15845	1975	121	455	1,32	10,58
21.	6.	Dunai Vasmű	15778	25807	114	2541	2,36	1,45
22.	17.	Taurus Gumiipari V.	15660	7040	74	6514	4,67	10,40
23.	3.	Hungalu Kereskedelmi Kft.**	14626	2168	18	229	0,23	1,52
24.	39.	Chinoín Rt.	14056	10325	2168	3628	16,28	22,17
25.	32.	Medimpex Kft.	-	-	-	-	-	-
26.	-	Dél-alföldi Gázszolgáltató V.*	-	-	-	-	-	-
27.	-	Azimut M & SZ Kft.***	-	-	-	-	-	-

28.	42.	Mezőgazdasági Kombinát Bábolna	–	–	–	–	–	–
29.	75.	Pharmafontana	12218	3830	348	3083	3,32	10,60
30.	41.	Hungarocamion	12084	5297	396	5159	4,44	10,14
31.	90.	Vegyiművekete Építő és Szerelő Rt.	11919	4154	293	5624	3,52	10,11
32.	45.	EGIS Gyógyszergyár	11777	6771	1018	3903	15,30	26,61
33.	31.	Ferroglobus	11771	4802	252	935	3,59	8,81
34.	–	Dunapack Papír és Csomagolóanyag Rg.*	11707	13548	682	4120	5,83	5,03
35.	26.	Alfa Kereskedelmi Rt.*	11246	2652	155	1507	2,30	9,77
36.	53.	Magyar Kábel Művek	10908	3840	179	2621	2,73	7,76
37.	112.	Délker Rt.	–	–	–	–	–	–
38.	–	Skála Trade Rt.	–	–	–	–	–	–
39.	46.	Quintie Édesipari V.	–	–	–	–	–	–
40.	55.	Alföld Fűszért	–	–	–	–	–	–
41.	66.	Pick Szeged**	10494	2782	415	1994	6,53	24,62
42.	65.	Fővárosi Távfűtő Művek	10474	11799	49	1680	0,71	0,63
43.	57.	Duna Fűszért Rt.	–	–	–	–	–	–
44.	54.	Mátra Fűszért Rt.	9760	1056	198	1242	3,49	32,29
45.	35.	Agrotek	–	–	–	–	–	–
46.	44.	Keravill Kereskedelmi Rt.	9398	1035	168	853	2,63	23,86
47.	–	Ikarus Járműgyár Rt.***	–	–	–	–	–	–
48.	48.	Csepel Művek Fémműve	–	–	–	–	–	–
49.	62.	Bakony Fűszért	9314	812	51	1068	0,90	10,34
50.	–	Budapesti Tejipari V.*	9180	910	48	2061	0,76	7,69
51.	88.	Tatabányai Bányák V.	9096	5583	2615	5164	2,87	4,67
52.	47.	Lehel Hűtőgépgyár Kft.**	9023	3633	321	4507	4,09	10,16
53.	–	Közép-dunántúli Gázszolgáltató V.*	8902	4296	259	1563	5,66	11,73
54.	56.	Nitrokémia Ipartelepek	8855	5042	225	3104	3,48	6,11

55.	94.	Kőbányai Sörgyár	–	–	–	–	–	–
56.	79.	Biogal Gyógyszeripari Rt.	–	–	–	–	–	–
57.	63.	IBUSZ Rt.	8311	6120	327	2125	5,47	7,43
58.	60.	Pannonglas Ipari Kft.**	–	–	–	–	–	–
59.	78.	Balaton Fűszért	–	–	–	–	–	–
60.	58.	IKR Bábolna	8012	3705	43	762	0,05	1,19
61.	26.	Csemege–Julius Meinl Rt.**	7969	4351	163	3594	3,39	6,21
62.	95.	Veszprémi Szénbányák	–	–	–	–	–	–
63.	29.	Erdért	–	–	–	–	–	–
64.	68.	Tisza Fűszért	7894	719	4	957	0,05	0,56
65.	30.	Metalloglobus	7853	4652	209	917	3,92	6,62
66.	67.	Compack–Douwe Egbert Rt.**	–	–	–	–	–	–
67.	–	Tartósítóipari Kombinát Rt.***	–	–	–	–	–	–
68.	91.	Kisalföld Fűszért	–	–	–	–	–	–
69.	86.	Pápai Húskombinát	–	–	–	–	–	–
70.	64.	Hungarotex	–	–	–	–	–	–
71.	80.	Szolnok Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari V.	7315	2011	0	1570	0,37	1,34
72.	73.	Chemol Kereskedelmi Rt.	7080	1857	208	595	5,96	22,72
73.	9.	Merkur	–	–	–	–	–	–
74.	74.	Békés Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari V.	6968	2201	28	1426	0,59	1,86
75.	84.	Mezőgazdasági Kombinát, Környe	–	–	–	–	–	–
76.	96.	Budapesti Húskereskedelmi V.	–	–	–	–	–	–
77.	142.	Oroszlányi Szénbányák	6700	6443	48	5662	0,04	0,05
78.	81.	Hajdúsági Gabonaipari Rt.	6677	2016	113	1061	2,86	9,47
79.	–	Kőfém Székesfehérvár Kft.*	6619	9501	306	2807	4,62	3,22

80.	164.	Agroimpex Rt.	6463	1839	570	215	12,73	45,61
81.	184.	MOL Anyagellátási Leányvállalat	-	-	-	-	-	-
82.	-	Dunaferr Energiaszolgáltató Kft.****	6530	30	8	484	0,28	60,00
83.	111.	Ózdi Acélmű Rt.	-	-	-	-	-	-
84.	104.	Nitrogénművek Rt.	6448	1797	45	2266	0,70	2,50
85.	77.	Ferrovill	-	-	-	-	-	-
86.	83.	Kelet-magyarországi Tüzép	-	-	-	-	-	-
87.	72.	Ravill	-	-	-	-	-	-
88.	36.	Éptek	6171	3365	52	408	1,36	2,50
89.	-	Dél-dunántúli Gázgyártó V.	-	-	-	-	-	-
90.	148.	Magyar Viscosagyár	-	-	-	-	-	-
91.	85.	Szolnoki Élelmiszer- nagykereskedelmi V.	-	-	-	-	-	-
92.	116.	Ofotért V.	-	-	-	-	-	-
93.	-	Kukorica- és Iparinövény-termelési Egyesülés***	5898	392	76	446	2,19	32,91
94.	-	Észak-dunántúli Gázzolgáltató V.*	5891	3019	222	988	6,99	13,65
95.	122.	Győr-Sopron- Ebenfurt Vasút	-	-	-	-	-	-
96.	102.	Ringa Húsipari V.	-	-	-	-	-	-
97.	-	Papírkereskedelmi Leányvállalat*	-	-	-	-	-	-
98.	-	Hajdú Megyei Tejipari V.*	-	-	-	-	-	-
99.	50.	Csepel Autógyár	-	-	-	-	-	-
100.	130.	Gyulai Húskombinát	5550	1625	54	1743	0,95	3,26
101.	93.	Csepeli Csőgyár	-	-	-	-	-	-
102.	-	Vasodény Kereskedelmi Rt.***	-	-	-	-	-	-
103.	121.	Gabonaforgalmi és Malomipari V.	-	-	-	-	-	-
104.	-	Ajkai Alumíniumipari Kft.*	-	-	-	-	-	-

105.	145.	Borsodi Sörgyár Rt.**	5248	6444	222	1926	6,19	5,04
106.	193.	Gyár- és Gépszerelő V.	5245	1122	102	3558	1,98	9,27
107.	135.	Möbiusz Húsipari V.	–	–	–	–	–	–
108.	70.	Vidia Rt.	–	–	–	–	–	–
109.	124.	Budapesti Húsipari V.	5224	1663	243	1749	11,29	35,48
110.	99.	Budapesti Tüzép	–	–	–	–	–	–
111.	–	Terimpex Rt.***	–	–	–	–	–	–
112.	118.	Észak-magyarországi Tüzép	–	–	–	–	–	–
113.	120.	Szekszárdi Húsipari V.	4940	1466	574	2188	8,64	29,13
114.	–	KSZE Agrárfejlesztő és Kereskedelmi Rt.***	4899	427	30	424	0,86	9,84
115.	108.	Budapesti Vegyiművek	4887	1937	115	1216	4,11	10,38
116.	191.	Budapesti Likóriparti V.	–	–	–	–	–	–
117.	153.	Solami Húsipari V.	4842	776	3	1176	0,06	0,39
118.	21.	Borsodchem Rt.**	–	–	–	–	–	–
119.	71.	Konsumex V.	4821	1972	110	583	3,57	8,72
120.	–	Kóolajkutató V.*	4803	4877	84	1642	2,77	2,73
121.	127.	BHG Híradástechnikai V.	4789	3437	19	6324	0,69	0,96
122.	155.	CC Shop Kft.	–	–	–	–	–	–
123.	181.	Közéületépítő Rt.	4709	852	30	2016	1,17	6,46
124.	137.	Graboplast Textil- és Műbörgyártó Rt.	4697	2226	233	1699	4,96	10,47
125.	138.	Falco Fakombinát	–	–	–	–	–	–
126.	43.	Agrokertrade	4667	266	41	46	1,48	25,94
127.	159.	Miskolci Élelmiszerkiskereskedelmi V.	–	–	–	–	–	–
128.	172.	Mezőgazdasági Kombinát, Bóly	4622	3650	315	2168	8,42	10,66
129.	167.	Agrokomplex Kereskedelmi Bt.	–	–	–	–	–	–
130.	157.	Alföldi Fűszért	4547	440	52	1291	1,98	20,45
131.	110.	Vasvill	4539	919	11	589	0,57	2,83

132.	–	Fejér–Komárom Megyei Tejipari V.*	4527	509	97	1092	3,64	32,42
133.	106.	Mahart	–	–	–	–	–	–
134.	139.	Észak-dunántúli Tüzép	–	–	–	–	–	–
135.	–	Royal Bútorkereskedelmi Rt.***	4476	1389	214	548	6,70	21,60
136.	134.	Caola	4465	1885	9	1464	0,20	0,48
137.	–	Nagykőrösi Konzervgyár***	4392	1937	25	2564	0,57	1,29
138.	–	Dunaferr Lemezalakító Kft.****	4390	60	10	689	0,39	28,33
139.	149.	Temaforg	–	–	–	–	–	–
140.	154.	Hajdúsági Iparművek	–	–	–	–	–	–
141.	141.	Debreceni Húsipari V.	4352	947	8	1177	0,25	1,16
142.	92.	Magyar Gördülőcsapágy Művek	–	–	–	–	–	–
143.	–	Transelektro Rt.***	4320	984	56	557	1,85	8,13
144.	–	Polichem Kft.***	–	–	–	–	–	–
145.	–	Gabona Rt.***	4277	1468	295	85	10,15	29,56
146.	38.	Vegytek	–	–	–	–	–	–
147.	151.	Ápísz Kereskedelmi Rt.	–	–	–	–	–	–
148.	10.	Papíripari V. csoport**	4250	14558	355	480	8,35	2,44
149.	100.	Gyapjú- és Textilnyersanyag- forgalmi V.	4211	1281	74	507	3,18	10,46
150.	–	Budapesti Szeszipari V.***	–	–	–	–	–	–
151.	123.	Tisza Menti Vegyiművek	–	–	–	–	–	–
152.	173.	Pest Megyei Műanyagipari V.	–	–	–	–	–	–
153.	–	Generál Kereskedelmi Rt.***	4144	880	75	1360	2,61	12,27
154.	–	Közép-magyarországi Tejipari V.*	–	–	–	–	–	–

155.	101.	Nádudvari Tsz	–	–	–	–	–	–
156.	146.	Dél-dunántúli Tüzép	4082	535	16	580	0,64	4,86
157.	–	Bácskai Húsipari Rt.***	4080	1406	130	1258	4,17	12,09
158.	196.	Pest–Nógrád Megyei Állatforgalmi V.	–	–	–	–	–	–
159.	192.	Szabolcs Húsipari V.	–	–	–	–	–	–
160.	140.	Salgótarjáni Kohászati Üzemek	–	–	–	–	–	–
161.	–	Interag Rt.***	–	–	–	–	–	–
162.	–	Sárvári Baromfi-feldolgozó V.***	3986	935	50	1359	1,25	5,35
163.	103.	Masterfil Pamut V.	–	–	–	–	–	–
164.	52.	Dimag Rt.	–	–	–	–	–	–
165.	–	Dunántúli Regionális Vízmű***	–	–	–	–	–	–
166.	–	Budapesti Közért V.***	–	–	–	–	–	–
167.	190.	Tisza Cipő Rt.**	3913	2078	131	4307	4,40	8,28
168.	180.	Bp.-i és Pest M. Gabonaforgalmi és Malomipari V.	3911	1726	132	1314	5,40	12,22
169.	186.	Belvárosi Közért V.	–	–	–	–	–	–
170.	178.	MMG Automatika Művek	3872	2726	129	3676	3,77	5,36
171.	–	Mezőgazdasági Gépgyártó Szolg.***	–	–	–	–	–	–
172.	132.	Hungarofruct Kft.**	–	–	–	–	–	–
173.	–	Fővárosi Vízművek***	–	–	–	–	–	–
174.	–	Győr-Sopron Megyei Tejipari V.*	3848	579	62	811	2,91	19,34
175.	–	Békéscsabai Baromfi-feldolgozó V.	3833	961	38	1598	1,02	4,06
176.	–	Nyíregyházi Konzervgyár***	–	–	–	–	–	–
177.	195.	Óbudai Közért V.	3827	462	36	1027	1,93	16,02
178.	–	Szikra Lapnyomda***	3802	1940	150	1218	7,05	13,81

179.	–	Humán Oltóanyag- termelő és -kutató Intézet***	3786	1624	421	1121	16,72	38,98
180.	113.	Ramovill Szolgáltató Rt.**	–	–	–	–	–	–
181.	128.	Kaposvári Húskombinát	–	–	–	–	–	–
182.	–	Fővárosi Közterület- fenntartó V.***	–	–	–	–	–	–
183.	180.	Zala Megyei Állatforgalmi V.	–	–	–	–	–	–
184.	40.	Autókereskedelmi Kft.	–	–	–	–	–	–
185.	–	Hungrana Kft.***	–	–	–	–	–	–
186.	–	Dunaferr Kereskedelmi Kft.***	–	–	–	–	–	–
187.	168.	Csőszerelő-ipari Kft.	–	–	–	–	–	–
188.	–	Kecskeméti Baromfi- feldolgozó V.***	–	–	–	–	–	–
189.	–	Szerelvényértékesítő V.***	3638	838	117	279	5,25	22,79
190.	–	Veszprém Megyei Tejipari V.*	3621	705	19	987	0,94	4,82
191.	–	Állatforgalmi és Húsipari Szolgáltató V.***	3556	703	79	263	3,71	18,78
192.	–	Intercsokoládé Kft.***	3549	2785	0	2353	1,66	2,12
193.	–	Műszaki Áruk Kereskedelmi Rt.***	–	–	–	–	–	–
194.	–	Tejipari V. Szeged*	3533	509	28	940	0,79	5,50
195.	–	Kanizsa Sörgyár Kft.***	3503	818	154	1175	4,45	19,07
196.	–	Baranya Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari V.***	3484	1276	84	874	3,93	10,74
197.	–	Piszkei Papírgyár, Lábatlan***	3428	985	298	1141	14,35	49,95
198.	129.	Óra- és Ékszer- kereskedelmi V.	–	–	–	–	–	–
199.	–	Rotary Fúrási Kft.***	3414	2929	208	1236	10,78	12,56
200.	165.	Ganz-Ansaldo Rt.**	–	–	–	–	–	–

– Az adat közzétételéhez a vállalkozás nem járult hozzá.

* Korábban tröszti tagvállalat.

** Szervezeti forma és/vagy tulajdonosváltás.

*** 1990-ben sem jelenlegi formájában, sem előképében nem szerepelt a 200-ak klubjában.

**** 1990-ben állami vállalat által, illetve részvételével alapított kft.-t.

Privatizáció

Privatizációs folyamat, 1990. márc. 32.–1992. dec. 31.

	1991. dec. 31.	1992. dec. 31.
Állami vállalatok gazdasági társasággá való átalakulása		
Elfogadott átalakulások száma (db)	218	602
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	345,07	645,54
Elfogadott értéken (Mrd Ft)	465,20	1364,44
Ebből:		
önprivatizáció (db)	20	257
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	1,15	28,50
Elfogadott értéken (Mrd Ft)	1,56	26,30
Elutasított átalakulások (db)	11	15
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	5,04	6,99
Folyamatban lévő átalakulások (db)	636	443
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	304,47	10,00
Vagyonvédelmi tranzakciók		
Társaság alapítások		
Külföldi partnerrel (db)	56	73
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	17,61	17,89
Elfogadott értéken (Mrd Ft)	28,20	31,42

Hazai partnerrel (db)	70	99
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	3,73	5,33
Elfogadott értéken (Mrd Ft)	9,10	13,40
Társaságalapítással együtt történt értékesítések (db)	17	17
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	5,17	5,17
Elfogadott értéken (Mrd Ft)	7,00	7,00
Elfogadott vagyoni védelmi esetek (ingatlan eladás, stb.; db)	207	451
Könyv szerinti értéken (Mrd Ft)	8,59	14,39
Elfogadott értéken (Mrd Ft)	17,11	29,35
Előprivatizáció		
Kezdeményezett privatizáció (db)	8941	10289
Privatizált üzletek száma (db)	2120	7637

Az Állami Vagyonügynökség bevételei és kiadásai, 1992

BEVÉTELEK	Milliárd forint		Milliárd forint
	9,07	Befektetések (Dorottya Kft., Ottonucci, Hegyeshalmi Kavicsbánya, KÉSZ Kft., Vasedény „alsó részvényei”, Prudent Befektetési Alap)	1,98
Értékesítés hitelre	58,55	Diósgyőri Nemesacél Kft. munkahelyteremtése	1,00
Értékesítés készpénzben	2,26	ÁVÜ szervezetfejlesztése	0,35
Értékesítés kárpótlási jegyre	4,62	Kisvállalkozás Garancia Alap	2,00
Osztalék, részesedés és bérleti díjak	74,52	Közvetlen befizetés az állami költségvetésbe	20,00

Összesen		Állami vagyon utáni részesedésből befizetés az állami költségvetésbe	4,54
		Gépjármű-felelősségbiztosítási, kárrendezési alap	1,00
KIADÁSOK		Társadalombiztosítási Alap	2,73
Államadósság csökkentésére	8,60	Világkiállítási Alap	1,50
Vagyonkezelők részére	0,50	Társaságoknak visszafizetés az 1989-es átalakulási törvény alapján	2,29
Reorganizációs költségek:		Üzletvezetőknek visszautalandó	0,03
Magyar Befektetési és Fejlesztési Rt.	4,00	Privatizációs költségek	5,27
Dimag Rt.	2,37	Kötelezettségvállalások fedezete	5,78
Egyéb (December 4. Drótművek, Székesfehérvári Könnyűfémű)	3,38	Egzisztenciahitelre, garanciára	0,30
Belterületi föld után önkormányzatoknak	0,30	Összesen	74,52
Tanácsi vállalatok bevételeiből önkormányzatoknak	1,69		
Gazdasági társaságok alapítása:			
Hitelgarancia Rt.	2,00		
Állami Vagyonkezelő Rt.	2,91		

1992-ben privatizált állami vállalatok

Vállalat	Értékesítés		
	időpontja	összege (ezer Ft)	részaránya a társaság vagyonából (%)
ACEX Acéltermékgyártó V.	aug. 24.	5270	14,36
Agria Bútorgyár	márc. 10.	14361	9,57

AGRIKON Mezőgazdasági és Élelmiszer-ipari Gépgyár	júl. 31.	15360	6,68
Akkumulátor- és Szárazelemgyár V.	okt. 1.	58800	4,17
ALBAKER Élelmiszer-kereskedelmi és Vendéglátó-ipari V.	jan. 28.	88560	24,97
Albertfalvai Cérnázógyár	ápr. 10.	30400	7,51
Alfa Autójavító Kisv.	jún. 30.	16330	25,85
Alföldi Szilikátipari V.	márc. 30.	5960	4,93
Angyalföldi Textilgépkatrész V.	jún. 30.	2860	5,20
Anyagmozgatási és Csomagolási Intézet	aug. 24.	25120	8,04
Aphrodite Ferencvárosi Fodrász Kisv.	okt. 12.	1980	12,28
Aranypók Kereskedelmi V.	márc. 4.	350500	90,00
Aroma Kereskedelmi V.	jan. 30.	80530	20,00
Artex Külkereskedelmi V.	jan. 30.	139200	58,00
Autójavító V. (Marcali)	jún. 24.	9070	25,95
Autójavító V. (Veszprém)	jún. 30.	8920	24,78
Autójavító Kisv. (Hódmezővásárhely)	márc. 1.	8600	25,00
Autószervez Szolgáltató Kisv.	márc. 1.	2700	14,59
Avas Bútorgyár	dec. 1.	3200	8,86
Állami Nyomda	aug. 15.	317417	42,52
Bagodi Mezőgazdasági Gépgyártó V.	dec. 31.	2680	9,21
Bajai Elektromos Karbantartó V.	aug. 1.	170	3,89
Bajai Építő- és Építőanyag-ipari V.	jún. 15.	8240	10,30
Bajai Hűtőipari V.	jún. 9.	23791	3,70
Bakony Élelmiszer- és Vegyi árukereskedelmi V.	febr. 13.	61140	7,64
Bakonyi Hőerőmű V.	ápr. 15.	112500	1,00
Balassagyarmati Autóipari Szolgáltató V.	máj. 31.	2400	10,91
Balaton Élelmiszer- és Vegyi árukereskedelmi V.	jan. 23.	198230	16,52
Bács-Kiskun Megyei Beruházási V.	jún. 15.	700	2,85
Bács-Kiskun Megyei Tervező V.	máj. 31.	2180	7,79
Bácska Bútoripari V.	dec. 31.	20350	10,49
Bácska Mezőgazdasági Termelőszövetkezet (Vaskút)	júl. 10.	442810	98,03
Bányászati Ellátó V.	dec. 31.	7700	6,33

Beledi Cementáru-ipari V.	jún. 30.	11390	13,40
Beledi Mezőgazdasági Gépgyár	márc. 1.	3450	6,27
Belvárosi Elektromos Gép- és Készülékjavító V.	márc. 1.	100	0,71
Békéscsabai Hűtőipari V.	nov. 30.	28870	6,30
Békési Kosáripari V.	máj. 1.	7440	12,00
Bizományi Áruház V.	jan. 4.	539910	24,54
Borsod Megyei Önkormányzati Tervező V.	szept. 1.	8700	16,67
Borsod Megyei Kézműipari V.	márc. 31.	7530	8,01
Borsodi Autójavító V.	jún. 30.	8790	8,44
Borsodi Nyomda	szept. 30.	16510	8,69
Budafoki Autójavító V.	jan. 30.	15520	19,87
Budapesti Elektromos Művek	ápr. 15.	2336966	3,85
Budapesti Hőerőmű V.	ápr. 15.	1367900	8,41
Budapesti Vegyipari Gépgyár	dec. 31.	83000	18,12
Bútoripari Fejlesztési V.	jún. 30.	47000	36,15
Bútor-, Fa- és Kárpitosipari Javító V.	márc. 30.	10860	26,75
CARDO Bútorgyár	jún. 30.	13720	6,74
CAROFLEX Fékbetétgyár	szept. 30.	20690	5,80
Chemolimpex Magyar Vegyi áru Külkereskedelmi V.	jan. 2.	8250	1,10
Cipőipari V.	jún. 1.	21830	18,19
Csepel Művek Fejlesztő-tervező V.	máj. 7.	3587	5,12
Csepel Művek Számítástechnikai V.	júl. 31.	800	1,33
Csepel Vendéglátó V.	márc. 1.	8480	8,40
Csepeli Piért V.	márc. 31.	450	0,61
Csesztregi Mezőgazdasági Gépgyártó V.	szept. 30.	3820	4,77
Csongrád Megyei Beruházási V.	okt. 1.	800	5,37
Csongrád Megyei Önkormányzati Tervező V.	júl. 15.	900	4,50
Csornai Mezőgazdasági Gépgyár	aug. 31.	4859	4,67
Dabasi Nyomda	aug. 31.	920	0,57
Debreceni (XIII. sz.) Autójavító	febr. 10.	14285	8,93
Debreceni Agrártudományi Egyetemi Tangazdaság	szept. 23.	297966	80,00
Debreceni Elektromos Karbantartó V.	aug. 1.	130	0,28

Debreceni Építőipari és Tervező V.	ápr. 1.	9530	17,19
Debreceni Húsipari V.	okt. 7.	820	0,12
Debreceni Kefegyár V.	jan. 15.	21640	35,11
Dél-budai Vendéglátó V.	dec. 30.	32550	25,04
Dél-dunántúli Tüzép	jan. 10.	161960	21,89
Dél-dunántúli Piéért Kereskedelmi V.	máj. 6.	7510	1,98
Dél-dunántúli Áramszolgáltató V.	ápr. 15.	821926	2,76
Dél-magyarországi Piéért Kereskedelmi V.	aug. 10.	6810	3,98
Dél-magyarországi Tervező V.	okt. 1.	10200	10,67
Dél-magyarországi Áramszolgáltató V.	ápr. 15.	749147	2,02
Délröviköt Kereskedelmi V.	jún. 30.	4860	2,70
Divat Ruházati V.	dec. 1.	4630	5,48
Dombóvári Elektromos Karbantartó V.	jún. 22.	110	3,43
Dunamenti Hőerőmű V.	ápr. 15.	403000	1,20
Dunaújvárosi Autójavító Kisv.	jún. 30.	13500	33,29
Dunavidéki Vendéglátó V.	márc. 9.	40200	25,13
Dunántúli Cipőkereskedelmi V.	febr. 4.	25350	4,31
Dunántúli Kőolajipari Gépgyár	szept. 2.	111635	7,44
Egri Nyomda	febr. 1.	14200	8,15
Elak Elektroakusztikai Kisv.	jún. 30.	1950	15,01
Elekthermax	ápr. 30.	28000	8,75
Elektra Vas M. Elektromoskészülék-javító és -szerelő V.	jún. 30.	2890	19,96
Elektro Fogyasztási Szolgáltató V.	jún. 22.	16	0,59
Elektro-komfort Szolgáltató V.	máj. 31.	390	9,07
Elektroimpex Magyar Híradástechnikai V.	febr. 21.	1353	1,92
Elektrolakatos és Finommechanikai V.	júl. 30.	11900	27,03
Elektron Balatonfüredi Híradásipari és Háztartásigép-szerelő V.	jún. 30.	1020	13,78
Elektronika Győri Elektromos Karbantartó V.	jún. 30.	170	1,87
Elektromos Szolgáltató Önkormányzati V.	júl. 22.	32	1,62
Ercsi Cukorgyár	szept. 25.	34507	6,45
Erfi Elektronikai Fejlesztő V.	aug. 1.	6200	10,16

Erőműjavító és -karbantartó V.	jún. 20.	140313	19,66
Erőterv Erőmű- és Hálózattervező V.	ápr. 8.	67205	10,40
Express Utazási Iroda	jan. 29.	139423	18,66
Élelmiszer-ipari Ügyvitel-szervezési és Gépi Adatfeldolgozó V.	dec. 31.	2900	4,06
Építésügyi Tájékoztatási Központ	ápr. 10.	5640	6,29
Észak-dunántúli Fuvarozó, Gépjárműjavító és Kereskedelmi V.	szept. 2.	168840	18,40
Észak-dunántúli Piért Kereskedelmi V.	okt. 31.	11879	6,49
Észak-dunántúli Tervező V.	júl. 1.	13500	6,25
Észak-dunántúli Áramszolgáltató V.	máj. 15.	1149286	2,45
Észak-magyarországi Piért Kereskedelmi V.	nov. 24.	10580	4,23
Észak-magyarországi Áramszolgáltató V.	ápr. 15.	363567	1,19
F1 Vagyonkezelő, Beruházó és Fejlesztő V.	júl. 31.	199810	28,41
Faipari V.	márc. 31.	10350	10,45
Fejér és Komárom Megyei Tejipari V.	jún. 25.	1141146	88,46
Fejér Megyei Beruházási V.	jún. 1.	730	16,11
Felső-magyarországi Vendéglátó V.	jún. 25.	13290	1353
Felületnemesítő Gyár	febr. 13.	3890	15,35
Fémtechnika V.	máj. 1.	1066	1,15
Földgép Általános Mélyépítő V.	febr. 26.	91000	14,22
Földtani Kutató és Bányászati Eszközöket Gyártó V.	jan. 1.	7200	6,78
Főspedpack Csomagoló és Szolgáltató V.	jún. 30.	21400	32,42
Főspedtrans Szállítmányozási és Szolgáltató V.	ápr. 30.	9280	17,39
Fővárosi 2. Sz. Építőipari V.	márc. 30.	85000	17,17
Fővárosi Ásványvíz és Jégipari V.	aug. 15.	77670	10,36
Fővárosi Építő és Műszaki V.	jan. 1.	3120	3,60
Fővárosi Önkormányzati Ipari Szervező Intézete	aug. 1.	11159	46,50
Fővárosi Szerelőipari V.	jún. 29.	32020	9,68
Gagarin Hőerőmű	ápr. 15.	13147800	50,20
Garzon Bútorgyár	febr. 5.	21160	6,03

Gála Kereskedelmi V.	jan. 14.	18014	9,01
Gép- és elektromos Berendezéseket Javító V.	jún. 30.	550	9,32
Gép- és Felvonószerelő V.	szept. 16.	71750	20,50
Gépipari Építő V.	jún. 1.	61950	16,29
Gracia Kereskedelmi V.	okt. 1.	139100	22,08
Győr-Sopron Megyei Beruházási V.	júl. 1.	5200	16,25
Győr-Sopron Megyei Gépipari és Finommechanikai V.	máj. 1.	24270	13,41
Győri Hűtőipari V.	szept. 3.	39271	5,44
Gyufaipari V.	dec. 21.	9470	2,22
Gyulai Autójavító V.	máj. 1.	3880	11,25
Gyulai Kötőipari V.	máj. 1.	4840	7,20
Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzati Útépítő V.	dec. 27.	12080	34,51
Hajdúböszörményi Faipari V.	máj. 1.	2720	4,94
Havas kereskedelmi V.	jan. 27.	33100	9,40
Helios Világítástechnikai és Kerámia V.	szept. 30.	8390	13,18
Heves Megyei Beruházási V.	nov. 1.	1811	10,06
Heves Megyei Finommechanikai V.	aug. 1.	16300	16,30
Heves Megyei Ruházati Ipari V.	okt. 1.	2280	3,80
Hétforrás Fűszért Kereskedelmi V.	dec. 31.	25570	9,60
Hidraulikus Munkahenger Gyár (Kecskemét)	szept. 1.	5960	5,96
Híradástechnikai és Háztartásigépjavító V.	dec. 1.	480	13,71
Hollóházi Porcelángyár	jún. 19.	61500	11,39
Hódmezővásárhelyi Közúti Építő V.	máj. 1.	11070	7,38
Hőepszer Építő és Szerelő V.	nov. 1.	4200	5,38
Hőtechnikai és Gépipari V. (Gyomaendrőd)	márc. 30.	2395	3,44
Húsipari Hízlaló V.	júl. 16.	29000	14,50
Ipari Armatúragyár	márc. 1.	2970	2,13
Ipari Reklám és Propaganda V.	jún. 30.	27500	17,98
Ipari Számítástechnikai V.	jún. 1.	6900	8,63
Javszer Fuvarozó és Gépjárműkarbantartó V.	márc. 31.	9090	22,73
Jászági Elektromos Szolgáltató V.	ápr. 27.	230	5,48

Kaloplasztik Műanyag- és Gumiipari V.	nov. 1.	10500	3,83
Kaposvári Ruhagyár	jan. 16.	199510	39,20
Kavicsbánya V. (Hegyeshalom)	márc. 9.	150000	33,30
Kecskeméti Animációs Film V.	okt. 1.	9130	25,84
Kecskeméti Konzervgyár	jún. 3.	40500	4,50
Kecskeméti Parkettagyártó V.	szept. 1.	9430	3,93
Kelet-magyarországi Tervező V.	dec. 31.	9900	11,38
Kelet-magyarországi Tüzép V.	jan. 28.	160970	14,25
Kelet-magyarországi Állami Építőipari V.	jún. 1.	76280	12,38
Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző V.	jan.29.	7790	7,73
Kereskedelmi és Vendéglátó-technológiai Szolgáltató V.	dec. 28.	1824	10,13
Kermodul Üzletberendezéseket Gyártó V.	febr. 29.	45600	16,89
Kiskunfélegyházi Autójavító V.	jún. 30.	9400	29,38
Kiskunhalasi Baromfi-feldolgozó V.	okt. 8.	450	0,90
Kiskunhalasi Sütő- és Édesipari V.	ápr. 30.	20730	19,74
Kispesti Textilgyár V.	júl. 21.	120558	11,65
Kisvárdai Szeszipari V.	jan. 29.	6420	1,91
Komárom Megyei Beruházási V.	máj. 10.	300	2,28
Komárom Megyei Önkormányzati Építőipari V.	szept. 30.	3260	3,36
Komárom Megyei Nyomda V.	márc. 31.	1330	2,67
Komárom-Esztergom Megyei Tervező V.	jún. 30.	990	5,76
Konsumex Külkereskedelmi V.	máj. 20.	55470	9,59
Könnnyűfémöntő és Betonelemgyártó V.	márc. 30.	9800	26,49
Kőolajkutató V.	aug. 31.	17670	1,77
Kőrös Kazángyártó és Gépipari V.	júl. 1.	13530	12,30
Közép-pesti Javszer V.	jan. 1.	1550	10,33
Közéületépítő V.	márc. 2.	171230	14,33
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó V.	aug. 31.	2690	3,09
Közműtervező V.	júl. 1.	1160	4,64
Kunplast Műszaki Műanyaggyár V.	nov. 1.	18500	4,51
Lakásfelújító Javszer V.	jún. 30.	4000	24,13

Lágymányosi Faipari V.	márc. 31.	68940	31,74
Lágymányosi Renault Autójavító V.	jún. 30.	11300	26,04
Maglódi Vasipari V.	márc. 31.	4660	4,18
Magyar Villamosművek Tröszt	ápr. 15.	446460	0,18
Mátészalkai Szerelvénygyár V.	ápr. 30.	5550	3,41
Mátra Élelmiszer- és Vegyi árukereskedelmi V.	febr. 5.	145833	13,94
Metalimpex Acél- és Fémkülkereskedelmi V.	jan. 6.	19500	1,30
Mezőgazdasági Kombinát (Bóly)	okt. 6.	246030	9,05
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Budapest)	dec. 16.	29840	7,50
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Kecskemét)	okt. 27.	27250	9,08
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Esztergom)	jún. 29.	10580	6,22
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Sopron)	jan. 29.	46560	11,14
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Veszprém)	jún. 10.	22352	8,95
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Zalaegerszeg)	okt. 22.	11596	6,10
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Szeged)	aug. 26.	28500	14,25
Mezőgazdasági Termelőeszközkereskedelmi V. (Győr)	ápr. 1.	3933	1,30
Mezőgépfelkészítő Intézet	febr. 8.	17810	15,22
Mezőhegyesi Cukorgyár	nov. 4.	29070	4,15
Mézőkőbányászati V.	ápr. 1.	2000	9,09
Mineralimpex Magyar Olaj- és Bányatermék Külkereskedelmi V.	aug. 1.	1008	0,16
Miskolci Építőipari V.	jún. 22.	9170	7,64
Miskolci Hűtőipari V.	szept. 3.	27212	5,89
Miskolci Közúti Építő V.	ápr. 30.	173000	55,54
Miskolci Likörgyár	okt. 20.	9593	6,00
Miskolci Önkormányzati Tervező Kisv.	jún. 30.	1370	9,13
Módi Kereskedelmi V.	jan. 30.	46000	9,20
Mohácsi Autójavító V.	dec. 31.	5750	37,10

Mohácsi Híradástechnikai és Háztartásigép-javító V.	jún. 26.	20	0,65
Mosonmagyaróvári Elektrotechnikai Kiszv.	jún. 30.	450	6,43
Möbiusz Húsipari V.	máj. 13.	15120	2,80
MTA Kutatási Eszközök Kivitelező V.	szept. 25.	5530	8,51
Műszaki Fordító V.	máj. 1.	8,004	10,70
Művelődésügyi Beruházási V.	márc. 30.	69310	100,00
Műszaki Konfekciógyár	máj. 31.	8080	8,92
Nagyatádi Konzervgyár	jún. 3.	133056	23,10
Nagykanizsai Autójavító V.	ápr. 30.	2500	9,49
Nett Konfekcióipari V.	okt. 30.	4091	3,54
Nógrád Megyei Beruházási V.	márc. 1.	240	1,37
Nógrád Megyei Nyomdaipari V.	szept. 30.	21930	12,90
NOVA-PACK Csomagolóanyag-gyár	júl. 31.	47156	10,79
Nógrád Megyei Sütőipari V.	jún. 29.	17860	10,82
Nyugat-magyarországi Rövid- és Kööttárú-kereskedelmi V.	aug. 19.	9800	5,90
Nyékládházi Kavicsbánya	aug. 31.	5800	3,46
Nyíregyházi Dohányfermentáló V.	febr. 1.	107550	9,00
Nyírségi Nyomda	máj. 1.	13340	7,58
Nyugat-dunántúli Tüzelőszer- és Építőipari Kereskedelmi V.	jan. 31.	71000	16,90
Óbudai Kereskedelmi Fejlesztési és Szolgáltatási V.	máj. 15.	18200	15,78
Ofotért Optikai, Finommechanikai és Fotócikk-értékesítő V.	dec. 9.	27070	2,71
Oktáv Ipari Továbbképző V.	jún. 30.	11050	10,52
Óra- és Ékszer-kereskedelmi V.	febr. 13.	13320	1,85
Országos Villamos Távvezeték V.	ápr. 15.	356600	7,88
Öntödei Formázó és Segédanyagokat Gyártó V.	jún. 1.	13818	19,74
Paksi Atomerőmű	ápr. 15.	199115	0,16
Pannon Nyomda	márc. 1.	8300	6,92
Pannonautó Autójavító V.	febr. 20.	10644	11,83
Panoráma Szálloda és Vendéglátó V.	ápr. 1.	26060	20,05
Paszomány Függöny- és Cipkegyár	jan. 1.	7360	4,43
Pátria Nyomda	jan. 2.	41000	4,48

Peresztegi Mezőgazdasági Gépgyár	aug. 1.	2050	25,63
Pest Megyei Út- és Hídépítő V.	szept. 1.	40530	27,26
Pest Megyei Építő- és Szerelőipari V.	jún. 30.	4537	9,53
Pest Megyei Szolgáltató és Csomagoló V.	márc. 31.	21650	24,06
Pest Megyei Villanyszerelő V.	szept. 30.	22180	22,18
Pécsi Építő és Tatarozó V.	dec. 20.	12450	13,39
Pécsi Híradástechnikai és Gépjavító V.	jún. 23.	2800	4,31
Pécsi Hőerőmű	ápr. 15.	477600	3,68
Pharmatrade Külkereskedelmi V.	febr. 25.	824000	100,00
PIETRA Épületkerámia-ipari V.	márc. 10.	204900	20,49
PIKOPACK Csomagolószergyár	szept. 26.	15108	4,66
Polimetál Győri Tömegcikkgyártó V.	ápr. 6.	16740	9,30
Prometheus Tüzeléstechnikai V.	aug. 14.	154000	30,80
Rákoskeresztúri Autójavító V.	nov. 1.	61320	42,00
Rátesz Rádió-televízió és Antenna Szolgáltató V.	nov. 16.	300	6,58
Reanal Finomvegyszergyár	jún. 30.	24500	3,50
Rekard Győri Mezőgazdasági és Mechatronikai Gépgyár	jan. 9.	85740	28,11
Remix Rádiótechnikai V.	márc. 4.	21600	4,34
Rico Kötszerművek	júl. 23.	101900	9,23
Röntgen- és Kórháztechnikai V.	okt. 1.	6170	2,99
Ruházati Textilkereskedelmi V.	szept. 30.	12300	4,10
Sabaria Cipőgyár	aug. 5.	34360	4,42
Salgótarjáni Autójavító V.	máj. 31.	12700	10,80
Salgótarjáni Vasöntöde és Tűzhelygyár	jún. 6.	300000	30,00
Sarkadi Cukorgyár	okt. 9.	37100	3,71
Sárospataki Autójavító Kisv.	dec. 15.	1810	19,67
Sárvári Baromfi-feldolgozó V.	aug. 5.	12215	3,49
Senior Váci Kötöttárugyár	dec. 10.	313720	100,00
Sukoro Mezőgazdasági Gépgyár	dec. 31.	1110	1,44
Soproni Faipari V.	febr. 4.	27960	6,74
Soproni Szőnyeggyár	okt. 1.	98980	10,78
Sprint Textilfeldolgozó V.	jún. 30.	420	2,01
Sütőipari V.	febr. 28.	10120	5,38
Syantan Vegyianyag-gyártó V.	jún. 30.	23000	18,85

Szabolcs-Szatmár Megyei iparcikk-kereskedelmi V.	jan. 29.	68900	14,24
Szászbereki Akkumulátor V.	jún. 22.	1590	3,53
Szegedi Élelmiszer-kiskereskedelmi V.	jan. 31.	38920	9,88
Szegedi Fodrász V.	jún. 29.	2260	9,60
Szekszárdi Bútoripari V.	jan. 1.	3900	6,33
Szekszárdi Húsipari V.	okt. 29.	10	–
Szekszárdi Mezőgazdasági Kombinát	szept. 3.	19723	3,14
Szerencsi Autójavító Kisv.	jún. 30.	2230	8,26
Szervo Autójavító V.	jan. 1.	11210	19,84
Székesfehérvári Autójavító V.	máj. 16.	9100	15,17
Szigetvári Konzervgyár	máj. 27.	1997	2,85
Szinkron Autószerviz V.	jún. 1.	11570	19,28
Szolnok Megyei Állami Házgyár	okt. 7.	11910	1,99
Szolvill Szolnoki Villamosipari Javító V.	ápr. 1.	70	2,50
SZTÁV Szakmai Továbbképző és Átképző V.	márc. 31.	34600	20,35
Tatabányai Bányagépgyártó V.	márc. 31.	4790	7,88
Tenkes Bútoripari V.	jan. 1.	3300	4,92
Tervezésfejlesztési és Technikai Építészeti V.	jún. 1.	4610	26,96
Tiszai Erőmű V.	ápr. 15.	101685	0,29
Tiszántúli Áramszolgáltató V.	ápr. 15.	262770	0,77
Tolna Megyei Önkormányzati Tervező V.	okt. 1.	360	4,72
Törökszentmiklósi Baromfi-feldolgozó V.	okt. 12.	10150	2,90
Törökszentmiklósi Vasipari V.	nov. 1.	1800	31,41
Triál Sport-, Játék- és Hangszerkereskedelmi V.	nov. 23.	91090	99,89
Univerzál Kereskedelmi V.	jan.20.	81410	14,89
Uránia Ruházati Kereskedelmi V.	máj. 15.	17023	18,91
Vas Megyei Önkormányzati Tervező V.	jún. 1.	1812	7,55
Vas Megyei Beruházási V.	márc. 9.	5420	12,32
Vasi Húsipari V.	nov. 10.	33750	7,50
Vasszerkezeti és Gépipari Szolgáltató V.	ápr. 30.	17590	11,73

Vegyesipari V.	jún. 30.	5200	8,67
Ventifilt Légtechnikai Berendezések Gyára	ápr. 1.	30200	10,97
Veszprém Megyei Sütőipari V.	nov. 1.	14270	3,80
Veszprémi Tervező V.	okt. 1.	700	5,00
Vezérléstechnikai Alkatrészgyártó V.	jún. 1.	4090	4,09
Vénusz Ruházati Kereskedelmi V.	júl. 31.	14900	5,96
Vértesi Hőerőmű	ápr. 15.	181032	1,01
Villamos Karbantartó V.	jún. 30.	1200	11,43
Vízvárosi Autójavító V.	jan. 31.	10550	22,30
Vörösmarty Nyomda	ápr. 1.	4900	7,00
Zala Megyei Mezőgazdasági Tervező és Beruházó V.	jún. 30.	3150	17,03
Zala Megyei Patyolat	jún. 30.	1970	3,83
Zala Megyei Tervező V.	jún. 1.	1220	5,02
Zala Megyei Vendéglátó V.	aug. 1.	4711	9,65
Zalaegerszegi Autójavító Fogyasztási Szolgáltató V.	júl. 1.	2010	7,07
Zuglói Varrógép- és Alkatrészgyár	máj. 31.	5240	10,48

Az EBRD által 1992 végéig jóváhagyott magyarországi beruházások (millió ECU)

Kedvezményezett	Év	A projekt teljes értéke	EBRD-befektetés	Kedvezményezett	Év	A projekt teljes értéke	
Petőfi Nyomda	1991	12,30	5,17	Eurocorp	1992	14,70	
Microsystem	1991	5,40	2,20	Magyar Állam (M0-ás körgyűrű)	1992	108,80	
Matáv	1991	187,10	95,61	TVK-Columbian C. C.	1992	44,30	
Rába-GM	1992	258,50	64,60	PCA-Budafok Kft.	1992	16,20	
Fusion Investment	1992	14,90	2,98	Kner Nyomda	1992	4,20	
Westel Rádiótelefon	1992	67,10	3,50				
Royal Grand Hotel	1992	124,70	29,46				

20 millió amerikai dollár feletti külföldi tőkebefektetések Magyarországon, 1992. dec. 31.

Befektető cég (ország)	Eddig befektetett tőke (millió USD)	Helység (Régió)	Profil
General Motors (Egy. Államok)	250	Szentgotthárd	összeszerelő üzem, motorgyártás
Suzuki (Japán)	225	Esztergom	személygépkocsi-összeszerelő üzem
General Electric (Egy. Államok)	200	Budapest, Kaposvár	lámpagyártás (Tungram)
Allianz (Németország)	125	Budapest	biztosítás (Hungária Biztosító)
Prinzhorn (Ausztria)	110	Dunaújváros, Szolnok	papírgyártás
Guardian Glass (Egy. Államok)	100	Orosháza	üvegyártás
Siemens (Németország)	100	Budapest	kábelgyártás, telefongyár, villanszerelés
Ferruzzi–Unilever (Olaszország–Hollandia)	80	Budapest, Martfű	növényolaj- és margaringyártás
Sanofi (Franciaország)	80	Budapest	gyógyszergyártás (Chinoín)
Ford (Egy. Államok)	80	Székesfehérvár	alkatrészgyártás
Lufthansa, Corvinus-konzorcium (Németország)	80	Budapest	szállodaipar (Hotel Kempinski)
Alitalia (Olaszország)	75	Budapest	légi közlekedés (Malév)
Elektrolux (Svédország)	60	Jászberény	hűtőgépgyártás, porszívó
Amilum (Belgium)	60	Szabadegyháza	szeszipar
Reemsma (Németország)	60	Debrecen	dohányipar
Messer Griesheim (Németország)	55	Budapest	iparigáz-gyártás
Sara Lee (Egy. Államok)	55	Budapest	kávé, tea
Begin Say (Franciaország)	55	Szolnok, Szerencs	cukoripar
US TEL (Egy. Államok)	55	–	rádiótelefon
Primagáz-konzorcium (Nagy-Briannia–Hollandia)	50	Kelet-Magyarország	PB-gázipar

Daewoo (Dél-Korea)	50	Budapest	bank
Alcoa (Spanyolország)	50	Székesfehérvár	alumíniumipar
Atex (Oroszország)	50	Budapest	autóbuszgyártás
Philip Morris (Egy. Államok)	45	Eger	dohányipar
Cofinec (Franciaország–Olaszország)	45	Kecskemét, Békéscsaba	nyomdaipar
CIB (Japán, Németo., Olaszo., Franciao.)	40	Budapest	bank
Wienergerber (Ausztria)	40	–	téglaipar
British–America Tobacco (Nagy-Britannia–Egy. Államok)	40	Pécs	dohányipar
CP-Holdings (Nagy-Britannia)	35	Budapest	külkereskedelem
Interbrew (Belgium)	35	Bócs	söripar
Nestlé (Svájc)	35	Budapest, Szerencs	édesipar, kávé
Brau Holding (Ausztria)	35	–	útépítés, kavicsbánya
Linde (Németország)	35	Répcelak	szénsavgyártás, iparigáz-gyártás
Voest-Alpine (Ausztria)	35	Dunaújváros	hideghengermű
Henkel (Németország)	35	Szolnok, Budapest	mosószer
Citibank (Egyesült Államok)	30	Budapest	bank
Aegon (Hollandia)	30	Budapest	biztosítás
Stollwerck (Németország)	30	Budapest, Székesfehérvár	édesség, keksz
Philips (Hollandia)	30	Székesfehérvár	videógyártás
Strabag (Ausztria)	25	–	útépítés
Zwack-konzorcium (Ausztria–Németország)	25	Budapest	likőr- és szeszipar
Heidelberg–Swenk (Németország)	25	Vác, Bélapátfalva	cementipar
Tetra Pack (Svájc–Svédország)	25	Budaörs	csomagolóipar
Pankl–Hoffmann (Ausztria)	25	Baja, Pécs	húsipar
Holderbank (Svájc–Svédország)	25	Hejőcsaba, Látatlan	cementipar, kavics

Julius Meinl (Ausztria)	25	Budapest, Szombathely	kiskereskedelem
Westdeutsche Landesbank (Németország)	25	Budapest	bank
Henkel (Németország)	20	Budapest	boripar
Ansaldo (Olaszország)	20	Budapest	villamossági gépek
Brau AG (Ausztria)	20	Sopron, Martfű	söripar
Schöller (Németország)	20	Budaörs	tejipar

* A táblázat tartalmazza az Aral, az Agip, a Shell, a Magyar–Amerikai Vállalkozási, és az Első Magyar Alap befektetéseit, amelyek egyenként 20 millió USD-nál kisebb összeget jelentettek, összességében azonban meghaladják az adott értékhatárt.

A gazdasági tevékenység adatai

Mérlegbeszámolót készítő vállalkozások száma

	198	1990	1991	1992*
Vállalkozások száma	14452	27841	44990	113258
Ebből: kettős könyvvitelt vezetőik	4993	5665	6600	57833
egyszerűsített kettős könyvvitelt vezetőik	9459	22176	38390	–
Egyszeres könyvvitelt vezetőik	–	–	–	55425

* Az 1992. évi új számviteli törvény előírásai szerint.

Gazdálkodó szervezetek főbb mutatói (Mrd Ft)

Megnevezés	1989	1990	1991	1992*
Összes költség	2744,0	3174,5	3314,0	5578,6
Mérleg szerinti nyereség	312,2	355,3	260,6	218,3**
veszteség	26,3	75,6	193,4	342,3
Tiszta eredmény	68,9	46,7	–27,8	–
Személyi jövedelemadó	63,2	86,8	110,7	120,1
Költségvetési kötelezettség összesen	478,6	548,8	358,5	363,9
Költségvetéstől igényelt támogatás összesen	142,1	123,9	81,4	57,4
Bruttó munkajövedelem	403,1	551,5	616,5	642,0***

* Az 1992. évi új számviteli törvény miatt alapvetően megváltozott az elszámolási rendszer. Az

adatok csak a kettős könyvvitelt vezető adóalanyok 1993. febr. 28-i előzetes adóbevallásaiból készültek

összefoglalója. ** Adózás előtti eredmény. *** Bérköltség, személyi jellegű ráfordítások.

Gazdálkodó szervezetek eredménye, 1991 (M Ft)*

Ágazat	Adózás előtti eredmény összesen	Nyereséges	Veszteséges
cégeké			
Bányászat	-7066	602	-7668
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	1338	8450	-7112
Kohászat és fémfeldolgozás	-17874	3478	-21352
Gépipar	-17849	12324	-30173
Nem fém ásványi termékek gyártása	-5187	1579	-6766
Vegyipar	-6476	13312	-19789
Textíliák, ruházati, bőr- és szőrmetermékek gyártása	-6287	4304	-10591
Fa-, papír- és nyomdaipari tevékenység	-4239	6655	-10894
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	-4338	20761	-25099
Egyéb feldolgozóipar, hulladék- visszanyerés	-631	1202	-1833
Építőipar	-1706	14575	-16281
Mezőgazdaság	-35787	5436	-41223
Erdőgazdaság	-141	329	-470
Vadgazdálkodás, halászat	-213	42	-255
Kereskedelem, közúti jármű és közsükségleti cikkek javítása	-8685	55523	-64208
Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	-670	4395	-5065
Szállítás	-2257	3914	-6171
Posta és távközlés	1868	2365	-497
Kereskedelmi bank	-5906	15998	-21904
Biztosító	-12510	461	-12971
Egyéb pénzügyi tevékenység	-10493	11803	-1310
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	-2333	24723	-27056
Oktatás	354	635	-281

Egészségügyi és szociális ellátás	464	678	-213
Egyéb közösségi és személyi szolgáltatás	1621	4751	-3129
Összesen	-124020	218296	-342316

* A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1993. febr. 28-án benyújtott társasági adóbevallása alapján.

Gazdálkodó szervezetek vagyona, tartozása, beruházásai, 1991 (Mrd Ft)*

Ágazat	Beruházások	Rövid lejáratú kötelezettségek	Hosszú lejáratú tartozások	Saját vagyon	Alapítóvagyomból külföldiek befektetése
Bányászat	5,7	11,6	1,8	46,9	0,1
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	17,2	40,1	8,6	195,2	-
Kohászat és fémfeldolgozás	3,0	72,3	2,1	87,1	1,8
Gépipar	25,2	170,6	23,2	244,6	33,5
Építőanyag-ipar	2,5	27,8	14,1	72,3	10,8
Vegyipar	24,3	114,8	55,5	449,7	12,0
Könnyűipar	6,2	75,2	15,1	129,8	12,3
Egyéb ipar	0,3	2,0	1,0	4,8	-
Élelmiszeripar	6,1	173,1	26,2	202,6	32,0
Ipar összesen	92,1	687,7	147,6	1432,9	103,5
Építőipari kivitelezés	3,5	46,9	1,2	77,7	7,2
Építőipari tervezés, szervezés, lebonyolítás, fővállalkozás	8,6	8,8	0,0	13,8	1,1
Építőipar összesen	12,1	55,7	1,2	91,4	8,3
Mezőgazdaság	9,9	149,6	32,8	397,6	0,6
Erdőgazdaság	0,4	6,4	2,0	19,1	-
Mező- és erdőgazdaság összesen	10,3	156,0	34,8	416,7	0,6
Közlekedés	6,9	52,8	3,7	193,5	1,5
Posta és távközlés	15,8	69,1	20,8	90,2	0,4
Közlekedés, posta és távközlés összesen	22,7	121,9	24,5	283,7	1,9
Belkereskedelem	17,6	209,1	25,4	349,6	17,0
Külkereskedelem	1,4	141,2	12,2	62,5	3,5

Kereskedelem összesen	19,2	350,3	37,7	412,2	20,5
Vízgazdálkodás	12,1	5,0	2,1	178,3	–
Egyéb anyagi tevékenység	1,7	15,7	2,6	10,1	0,1
Anyagi ágak összesen	170,4	1392,4	250,5	2825,3	135,7
Személyi, háztartási, üzleti szolgáltatás	4,1	27,9	1,9	88,7	4,6
Pénzügyi szolgáltatás	12,3	4807,3	156,3	229,2	22,6
Lakás, városi, községi szolgáltatás	1,5	14,4	0,7	56,5	0,0
Egyéb anyagi tevékenység	19,5	4865,4	161,4	384,5	28,1
Egészségügyi, szociális, kulturális szolgáltatás	1,8	10,0	0,4	12,6	1,1
Közösségi, közigazgatási, egyéb szolgáltatás	0,3	1,8	0,1	5,6	0,0
Nem anyagi ágak összesen	19,9	4861,5	159,3	392,7	28,3
Mindösszesen	190,3	6253,9	409,8	3218,0	164,0

* Vállalati mérlegbeszámoló adatai alapján.

Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1992. évi bevételei (M Ft)

Ágazat	Nyereséges			Veszteséges			Nullszaldós		
	Nettó	Export	Összes	Nettó	Export	Összes	Nettó	Export	Összes
Bányászat		12356	720	17521	17786	469	22413	0	0
Villamosenergia-ipar		274190	439	288566	213894	50	235074	492	0
Kohászat, fémfeldolgozás		95125	32529	101037	105208	38785	113988	694	98
Gépipar		174472	58802	189258	117365	47196	133330	591	54
Nemfém ásványi termékek		27101	4676	29204	29549	5483	35311	27	0
Vegyipar		35498	59862	378097	105989	51210	115832	336	217
Textil, ruha, bőr		59407	23860	66996	46909	18275	54244	325	241
Fa-, papír-, nyomdaipar		100346	7635	108798	49250	5386	54909	98	3
Élelmiszeripar		381648	52978	419867	139692	27073	154460	258	7
Egyéb feldolgozóipar		21274	4866	23237	11401	2484	12688	206	91
Építőipar		208181	25155	224677	77315	5996	86978	490	0

Mezőgazdaság	91520	6074	110980	189174	5809	220204	818	5
Erdőgazdaság	17679	7032	21431	4380	1031	5143	1	0
Vadgazdálkodás, halászat	944	20	1044	958	59	1248	–	0
Kereskedelem	1396935	134402	1469537	465697	40396	504385	3066	131
Szálláshely, vendéglátás	42128	1957	48957	18285	352	22664	103	0
Szállítás	136283	23179	150687	45167	13948	49812	354	169
Posta és távközlés	90323	7710	97420	2009	18	2305	–	–
Kereskedelmi bank	24908	56	428202	3989	24	227354	0	0
Biztosító	529	–	895	44392	5103	57250	–	–
Egyéb pénzügyi tevékenység	6584	172	229087	854	37	5642	0	0
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	214981	17943	269555	70626	5226	94200	686	58
Oktatás	5224	69	5902	1434	223	1508	20	0
Egészségügy	3141	140	3356	750	11	827	194	0
Egyéb közösségi szolgáltatás	48181	1357	52163	18533	520	20796	47	0
Összesen	3468658	471633	4736474	1780606	275164	2232565	8806	1074

Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások költsége, 1992 (M Ft)

Ágazat	Nyereséges				Veszteséges			
	Összes költség	Bér- és személyi jellegű ráfordítások	TB- és munkaadó i járulék	Bank- költség	Összes költség	Bér- és személyi jellegű ráfordítások	TB- és munkaadó i járulék	Bank- költség
Bányászat	12850	2656	978	57	20835	5910	2145	114
Villamosenergia- ipar	262549	16540	6958	1010	220849	15734	6556	483
Kohászat, fémfeldolgozás	89385	10276	3836	500	117774	13550	5089	1228
Gépipar	160091	26502	9159	1315	135465	26302	9464	1301
Nemfém ásványi termékek	24993	4239	1681	124	32115	5471	2139	235
Vegyipar	296051	26093	9865	2820	108822	12102	4594	1410
Textil, ruha, bőr	56283	13481	5347	34	52856	12367	4874	455

Fa-, papír-, nyomdaipar	94822	14649	4974	32	56969	8835	2946	600
Élelmiszeripar	363819	33332	13108	2054	145435	15200	5617	1280
Egyéb feldolgozóipar	20559	3861	1483	84	12499	2411	913	90
Építőipar	197164	36260	10497	71	88943	18436	6154	424
Mezőgazdaság	94001	15542	5504	458	214854	42423	14339	1178
Erdőgazdaság	17781	4770	1724	73	4542	1470	499	35
Vadgazdálkodás, halászat	908	190	71	1	1164	211	76	11
Kereskedelem	1348846	69230	24979	6030	499279	34263	12157	2951
Szálláshely, vendéglátás	37545	8188	3258	274	21582	3660	1376	153
Szállítás	136118	23756	8624	529	50135	7961	2562	324
Posta és távközlés	82979	22124	8782	926	2667	525	197	5
Kereskedelmi bank	59449	14463	5598	285	25514	7790	3156	83
Biztosító	365	141	36	4	48630	8170	3230	225
Egyéb pénzügyi tevékenység	8959	3052	1069	119	1138	234	72	23
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	196766	32568	9613	1303	81501	15757	4940	826
Oktatás	4853	1734	394	17	1554	356	98	11
Egészségügy	2524	4347	134	9	891	240	81	3
Egyéb közösségi szolgáltatás	42262	8862	2767	148	20700	5652	1795	101
Összesen	3611922	396856	140439	18277	1966713	265030	95069	13549

Gazdálkodó szervezetek tulajdonosai, 1992 (%)

Ágazat	Nyereséges vállalkozások			Veszteséges vállalkozások			
	Külföldi	Belföldi magánszemély	Állami	Külföldi	Belföldi magánszemély	Állami	
	tulajdoni hányad			tulajdoni hányad			
Bányászat		9,00	14,16	39,53	14,86	1,89	76,30
Villamosenergia-ipar		0,00	0,00	94,49	0,63	2,50	79,11

Kohászat, fémfeldolgozás	22,81	15,38	37,75	12,72	10,27	66,08
Gépipar	16,61	13,82	41,67	22,87	11,73	50,38
Nemfém ásványi termékek	46,93	9,77	30,69	24,24	5,80	61,37
Vegyipar	9,02	4,02	83,24	14,45	4,11	71,45
Textil, ruha, bőr	22,29	15,51	36,36	11,36	7,66	58,78
Fa-, papír-, nyomdaipar	23,89	13,95	42,17	11,43	9,59	65,00
Élelmiszeripar	31,64	10,83	49,33	31,54	14,09	34,78
Egyéb feldolgozóipar	20,41	19,83	38,34	5,29	17,00	32,71
Építőipar	17,69	18,00	48,76	16,35	10,67	52,38
Mezőgazdaság	0,70	31,74	18,63	0,53	32,58	13,87
Erdőgazdaság	0,04	1,66	97,61	0,15	1,80	94,68
Vadgazdálkodás, halászat	0,00	17,66	3,95	1,04	20,33	53,11
Kereskedelem	12,45	24,18	39,19	18,00	20,07	34,97
Szálláshely, vendéglátás	5,68	0,00	70,17	24,29	25,10	22,24
Szállítás	5,95	15,46	53,20	12,68	17,45	51,55
Posta és távközlés	1,24	4,06	93,78	14,12	1,94	7,08
Kereskedelmi bank	25,93	3,24	54,83	5,51	16,18	32,02
Biztosító	11,95	0,40	0,00	72,58	1,14	25,53
Egyéb pénzügyi tevékenység	5,22	14,93	54,56	11,91	37,21	12,23
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	3,42	5,78	75,74	8,50	14,50	47,71
Oktatás	4,58	19,06	28,27	10,60	27,65	9,17
Egészségügy	43,05	28,03	27,20	18,58	69,66	9,21
Egyéb közösségi szolgáltatás	4,07	12,39	40,36	9,49	15,46	29,60
Összesen	9,41	9,20	66,55	11,04	13,13	50,82

* A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1993. febr. 28-án benyújtott társasági adóbevallás alapján.

Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1992-ről át- és továbbvitt vesztesége (millió Ft)

Ágazat	Nyereséges	Veszteséges	Nullszaldós	Összesen
vállalkozások				

Bányászat	1	1401	0	1402
Villamosenergia-ipar	1012	4340	–	5352
Kohászat, fémfeldolgozás	431	13569	9	14009
Gépipar	1266	20592	1	21859
Nemfém ásványi termékek	428	7646	1	8075
Vegyipar	194	13778	–	13972
Textil, ruha, bőr	205	6879	–	7084
Fa-, papír-, nyomdaipar	216	5841	3	6060
Élelmiszeripar	973	11501	1	12475
Egyéb feldolgozóipar	110	1442	1	1553
Építőipar	703	10717	29	11449
Mezőgazdaság	1019	28088	–	29107
Erdőgazdaság	4	248	4	256
Vadgazdálkodás, halászat	3	180	1	184
Kereskedelem	1432	41293	–	42725
Szálláshely, vendéglátás	150	4308	82	4540
Szállítás	894	4473	–	5367
Posta és távközlés	4	472	–	476
Kereskedelmi bank	7	85	1	93
Biztosító	–	23612	–	23612
Egyéb pénzügyi tevékenység	38	960	–	998
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	3706	17127	83	20916
Oktatás	14	227	–	241
Egészségügy	10	301	2	313
Egyéb közösségi szolgáltatás	166	2343	–	2509
Összesen	12986	221423	218	234627

Társasági adóbevallást készítő gazdálkodó szervezetek, 1992*

Ágazat	Nyereséges	Veszteséges	Nullszaldós
vállalkozások			
Bányászat	65	73	1
Villamosenergia-ipar	76	61	6
Kohászat, fémfeldolgozás	754	741	10
Gépipar	1830	1342	22

Nemfém ásványi termékek	199	195	51
Vegyipar	490	411	13
Textil, ruha, bőr	636	753	21
Fa-, papír-, nyomdaipar	1050	996	34
Élelmiszeripar	733	753	45
Egyéb feldolgozóipar	266	291	74
Építőipar	3266	2224	20
Mezőgazdaság	987	1871	101
Erdőgazdaság	80	51	122
Vadgazdálkodás, halászat	18	27	5
Kereskedelem	9567	9679	3
Szálláshely, vendéglátás	537	1223	485
Szállítás	1038	1041	54
Posta és távközlés	51	60	46
Kereskedelmi bank	251	52	1
Biztosító	5	15	12
Egyéb pénzügyi tevékenység	143	127	273
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	5635	3910	6
Oktatás	215	119	17
Egészségügy	149	196	59
Egyéb közösségi szolgáltatás	755	882	1481
Összesen	28796	27093	2962

* A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások 1993. febr. 28-án benyújtott társasági adóbevallása alapján.

Kettős könyvvitelt vezető nyereséges vállalkozások átlagos társaságiadó-terhelése, 1992 (%)

Ágazat	Társasági adó az eredmény %- ában
Bányászat	35,99

Villamosenergia-ipar	45,50
Kohászat, fémfeldolgozás	22,72
Gépipar	19,14
Nemfém ásványi termékek gyártása	19,41
Vegyipar	20,30
Textil, ruha, bőr	20,80
Fa-, papír-, nyomdaipar	25,70
Élelmiszeripar	21,01
Egyéb feldolgozóipar	25,92
Építőipar	24,37
Mezőgazdaság	33,20
Erdőgazdaság	22,96
Vadgazdálkodás, halászat	39,32
Kereskedelem	28,18
Szálláshely, vendéglátás	32,71
Szállítás	36,54
Posta és távközlés	8,13
Kereskedelmi bank	26,98
Biztosító	16,07
Egyéb pénzügyi tevékenység	73,78
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	31,11
Oktatás	18,17
Egészségügy	8,82
Egyéb közösségi szolgáltatás	33,39
Összesen	29,56

Kettős könyvvitelt vezető vállalatok osztalékképzése, 1992 (fizetett osztalék a jegyzett tőke %-ában)

Ágazat	Nyereséges	Veszteséges
--------	------------	-------------

vállalatok		
Bányászat	5,41	0,00
Villamosenergia- ipar	1,60	0,89
Kohászat, fémfeldolgozás	18,20	0,37
Gépipar	20,19	7,72
Nemfém ásványi termékek gyártása	7,76	0,00
Vegyipar	5,64	0,92
Textil, ruha, bőr	10,94	2,00
Fa-, papír-, nyomdaipar	13,52	61,91
Élelmiszeripar	8,35	1,05
Egyéb feldolgozóipar	9,35	7,79
Építőipar	54,76	3,25
Mezőgazdaság	3,88	1,21
Erdőgazdaság	1,22	0,00
Vadgazdálkodás, halászat	10,16	0,00
Kereskedelem	16,17	4,81
Szálláshely, vendéglátás	5,73	0,00
Szállítás	5,05	1,04
Posta és távközlés	34,27	0,00
Kereskedelmi bank	2,37	4,56
Biztosító	61,10	0,00
Egyéb pénzügyi tevékenység	10,27	0,00
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	24,83	9,72
Oktatás	49,82	0,00
Egészségügy	85,00	8,95
Egyéb közösségi szolgáltatás	17,24	1,24
Összesen	10,85	2,86

1992-ben átalakult gazdálkodók

Ágazat	Átalakult vállalat (db)	1991. évi nettó árbevétele (millió Ft)	Ágazat	Átalakult vállalat (db)	1991. évi nettó árbevétele (millió Ft)
Bányászat	19	3149	Építőipar	61	8128
Villamos energia, gáz	2		Mezőgazdaság	47	10948
Kohászat és fémfeldolgozó ipar	24	11851	Erdőgazdaság	2	142
Gépipar	77	18559	Vadgazdálkodás, halászat	1	18
Nemfém ásványok	9	1657	Kereskedelem	138	68603
Vegyipar	27	12055	Szálláshely	11	907
Textiliák	28	5103	Szállítás	21	61435
Fa, papír	35	8711	Gazdasági tevékenység	105	8604
Élelmiszerek, italok	45	45126	Oktatás	4	170
Egyéb feldolgozóipar	19	635	Egyéb	21	885
			Összesen	696	267129

1992-ben átalakult vállalkozások (1991. évi arányosított adatok, ezer Ft)

Megnevezés	Nettó árbevétel	Adózás előtti eredmény
Oroszlányi Széntermelő és Szénértékesítő Leányv.	0	
Kőolajkutató V.	2799949	14058
Mecsekurán Leányv.	0	
Öntödei Formázó és Segédanyagokat Gyártó V.	102677	900
Dolomit Kőbányászati V.	22399	21
Kavicsbánya V., Hegyeshalom	5896	-408
Mészki Bányászati V.	25303	66
Ártándi Kavicsbánya V.	36292	153
Délegyházi Kavicsbánya v.	44191	133
Kiskunlacházi Kavicsbánya V.	25613	66
Nyékládházi Kavicsbánya V.	84358	628
Pannolit Nagyarsányi Kőbánya Leányv.	1491	2
Pannolit Komló Kőbánya Leányv.	1216	-17
Szombathely Kavicsbánya Leányv.	0	

Alsószolcai Kavicsbánya Leányv.	0	
Ido Dolomit Bányászati és Feldolgozó Leányv.	0	
Kalcit Bányászati és Feldolgozó Leányv.	0	
Anyag-Ásvány Bányászati és Feldolgozó Leányv.	0	
Perlit-92 Bányászati és Feldolgozó Leányv.	0	
Bányászat	3149385	15605
Várpalotai Városgazdálkodási V.	124448	1183
Ganz Szolgáltató Közös v.	319289	296
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	443737	1480
Dunai Vasmű	9198389	-867
Alföldi Kőolajipari Gépgyár	230205	7984
Csepeli Vasöntőde Kft.	0	
Könnnyűfémöntő és Betonelemgyártó V.	14038	-163
Fémtechnika V.	98054	531
Unifer Fémipari és Gépjavító Leányv.	18086	-327
Ferro-Flex Gép- és Szerkezetgyártó V.	16239	-740
Alufe Fémszerkezet Gyártó és Szerelő V.	196428	346
Törökszentmiklósi Vasipari v.	20087	-531
Acex Acéltermékgyártó V.	0	
Erőműjavító és Karbantartó V.	807317	-86
AHGM Rock Energetikai Leányv.	182457	316
Lokomobil Vállalkozó és Menedszer Kft.	10080	6
Dunaferr-Szekszárd Lemezfeldolgozó Üzem Bt.	80060	471
Felületnemesítő Gyár V.	8048	-205
Somlocoop Mezőgazdasági és Ipari Szöv.	83803	160
Fetefém Fehérgyarmati Tálaló és Evőeszközgyártó Fémipari V.	16076	20
Etalon Szerszámgyártó Kft.	1146	12
Reszelő Szerszámgyártó és Forgalmazó Kft.	16554	-129
Mátészalkai Szerelvénygyár	84189	305
Dunapataji Elektrometál Kiszöv.	225633	434
Pikopack Csomagolószergyár	503409	1223
Kalocsai Vas- és Fémipari Kiszöv.	29437	58
Maglódi Vasipari V.	11763	-323
Nyíregyházi Vas- és Fémipari Kiszöv.	149430	-1142
Egyesült Villamosgépgyár Ceglédi Kisgépgyár Leányv.	307537	-15
Vezérléstechnikai Alkatrészgyártó V.	65204	24

Akkumulátor- és Szárazelemgyár	1919025	25488
Szászbereki Akkumulátorgyár	104852	457
Helios Világítástechnikai és Kerámia V.	76423	-496
Bakony Fém- és Elektromoskészülék Művek	1798512	9647
Rávisz Villamosipari Kiszöv.	29804	-476
Kontakta Villamosszerelési V.	985876	2910
Narovill Szöv.	1923	-28
Hirex Híradástechnikai V.	9446	-115
Elektron Balatonfüredi Híradásipari és Háztartásigép-javító V.	4213	-7
Elektronikai Kiszöv., Érsekvadkert	783	
Foba Elektronikai és Műszaki Szolgáltató Bt.	697	
Gép- és Elektromos Berendezéseket Javító Kisv.	9378	4
Műszervíz Elektronikai Szolgáltató Bt.	136	9
Heves Megyei Finommechanikai V.	139651	237
Radelkis Elektrokémiai Műszergyártó Szöv.	167534	-3012
Elit Ortopéd Méretes Cipőkészítő Ipari Szöv.	118764	2333
Szegedi Fonalfeldolgozó Vállalat Vitrotech. Laboreszköz	8326	-22
IX Gyógyászati Eszközgyártást Szervező Egyesülés	0	-39
Medicor Irányító V.	32692	-8813
MTA Kutatási Eszközöket Kivitelező V.	69589	378
Microraab Irányítástechnikai és Automatizálási Kiszöv.	72244	325
Index Ipari Szöv.	16163	288
Fékszerelvény- és Gépgyártó V.	249342	-4046
Uniprofil Ipari Szolgáltatások Kft.	43798	72
Gépipar	18558663	20387
Műszaki Üvegipari Kiszöv.	109945	2179
Herendi Porcelángyár	929558	16763
Pietra Épületkerámia-ipari V.	0	
Jamina Téglá- és Cserépipari Leányv.	243851	742
Mezőtúri Vázkerámia és Burkolótégla Leányv.	0	
Ruda-Gipsz Bányászati és Feldolgozó Leányv.	0	
Beledi Cementáru-ipari V.	47920	-24
Szaév Beton és Vasbeton Termékgyártó Leányv.	29000	-4
R-duo Innovációs Kft.	297164	1342
Nemfém ásványi termékek gyártása	1657438	20999
Szénsavtermelő V.	350516	5811

Vedoris Vegyipari Dorog Kisszöv.	25709	41
Chemix Gyógynövény-feldolgozó, Vegyipari Gyártó és Forgalmazó V.	43438	33
Tszker TK Phoenix Ipari Szakcsoport	86105	83
Qualiplastic Műanyag-alapanyag Gyártó és Forgalmazó V.	265733	75
Agrokémiai Ipari Szöv.	409804	569
Humán Oltóanyag-termelő és Kutatóintézet	2207373	347833
Trigon Biotechnológiai Leányv.	28374	-4097
Egyesült Vegyiművek	1576229	5198
Florin Vegyipari Szöv.	670801	2642
Claudia Ipari Kisszöv.	292730	6069
Lady-Rose Kozmetikai Kft.	57621	584
Reanal Finomvegyszergyár	872780	2812
Kemobil Fa- és Vegyipari Kisszöv.	240622	2751
Medikémia Ipari Kisszöv.	336669	3692
Megértés Mdsz.	54896	180
Alföldi Szilikátipari V.	55227	56
Kaloplasztik Műanyag- és Gumiipari V.	424046	892
Pest Megyei Műanyagipari V.	2077647	673
Borsod Megyei Kézműipari V.	50213	345
Lőrinci Műanyagipari Kisszöv.	237948	4458
Műanyagipari Kisszöv.	244078	1905
Műanyag-feldolgozó Ipari Kisszöv.	15915	282
Caroflex Fékbetétgyár	389705	1323
Kunplast Műszaki Műanyaggyár	1040741	3049
DMK Dombóvári Műanyagipari Kisszöv.	0	
KP Élelmiszeripari Bt.	0	
Vegyipar	12054920	74219
Kispesti Textilgyár	1216427	-42
Sprint Textilfeldolgozó V.	37315	-279
Bri-Bia Ruhakészítő és Kereskedelmi Kft.	0	
Rico Kőszerművek	0	
Stylus Háziipari Szöv.	3699	6
Műszaki Konfekciógyár	52155	-292
Glovita Győri Kötöttkesztyűgyár	254584	-471
Gyulai Kötőipari V.	47672	51
Budapesti Kötőipari Szöv.	76429	-737

Heves Megyei Ruházati Ipari V.	71857	-164
Ruhaipari Szöv.	161644	1389
Zenit Ruházati Szöv.	88933	708
Úttörő Ruhaipari Kiszöv.	22492	213
Beloianisz Ruhaipari Kiszöv.	77213	164
Kőszegi Ruhaipari Szöv.	191922	4780
Savaria Ruhaipari Kiszöv.	41310	812
Főnix Háziipari Szöv.	31312	-1138
Nett Konfekcióipari V.	42307	-1063
Fékon Ruházati V.	342546	208
Oroszlányi Ruházati Kiszöv.	16078	83
Hajdúdorogi Ruhaipari V.	0	
Simontornyai Bőrgyár	473319	230
Hajdúsági Bőrgyár	417018	470
Bőr- és Textilipari Szöv.	167714	-348
Bálint Bőrdíszműipari és Szolgáltató Kiszöv.	13565	-22
Sabaria Cipőgyár	702	-18206
Cipőipari ÚV.	48245	-750
Sabina Ipari Szöv., Szombathely	124887	1261
Textiliák, ruházati, bőr- és szőrmetermékek gyártása	5103796	-13135
Barcsi Fűrészipari és Parkettagyártó V.	162683	14
Fakombinát, Szombathely	3905759	-49666
Hajdúböszörményi Faipari V.	649,9	-231
Faipari V.	25443	138
Somogyi Ipari Kiszöv.	87466	111
Kecskeméti Parkettagyártó V.	461342	700
Fa-, Vas- és Vegyesipari Kiszöv.	2478	-198
Egri Háziipari Szöv.	22917	194
Nova Pack Csomagolóanyag-gyár	1141230	2298
Palmitos Kereskedelmi és Propaganda Bt.	2074	72
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó V.	359038	4266
Medicina Könyvkiadó V.	71063	284
Műszaki Könyvkiadó V.	347803	1099
Sorger Kolon Lap- és Könyvkiadó Kft.	28561	138
Magyar Installateur Kiadó Kft.	4286	1
Állami Nyomda	615756	4389

Dabasi Nyomda V.	308187	-2368
Vörösmarty Nyomda	85711	336
Széchenyi Nyomda	226692	1292
Komárom Megyei Nyomda V.	59899	155
Nógrád Megyei Nyomdaipari V.	259412	936
Nyírségi Nyomda	121932	654
Pannon Nyomda	95793	153
Elektronikai Ipari Együttműködési és Fejlesztő V.	47079	79
Egri Nyomda	59699	-65
Unior Nyomda és Kereskedelmi Leányv.	9380	35
Transcoop Ipari Szervezési és Szolgáltató Kft.	2548	17
Veszprémi Nyomda Kft.	66015	105
Képiró Nyomdaipari Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	632	22
Kinizsi Mg. Szakszöv	64328	1433
Feszt Á. Társai Műszaki Fejlesztő Tervező Szolgáltató E.	913	19
Fa-, papír- és nyomdaipari termelés, kiadói tevékenység	8711058	-33578
Szolnok Megyei Állatforgalmi és Húsipari V.	2822724	-1107
Szekszárdi Húsipari V.	2879935	-25001
Vasi Húsipari V.	1735163	601
Pápai Húskombinát	5616473	3307
Debreceni Húsipari V.	2176221	242
Pick Szeged Szalámigyár és Húsüzem	6118262	24946
Baj-Szomod Mgtsz.	0	
Sárvári Baromfifeldolgozó V.	1992833	1473
Zala Megyei Baromfifeldolgozó és Értékesítő Közös V.	744464	660
Orosházi Baromfifeldolgozó V.	1608195	1060
Hajdúsági KÉT Bt.	576118	3216
Kecskeméti Konzervgyár	1336209	4013
Békéscsabai Hűtőipari V.	634586	1506
Győri Hűtőipari V.	506962	1099
Miskolci Hűtőipari V.	547979	1771
Bajai Hűtőipari V.	257090	1560
Dunakeszi Hűtőipari V.	292455	2974
Fertődi Konzervipari Kft.	18	-6
Felső-Tisza-vidéki Almafeldolgozó Kkt.	0	
Növényolaj-ipari és Mosószergyártó Rt.	0	-1549

Taktatej Közös V.	142411	158
Dairy Farm Szarvasmarha-tenyésztő és Tejtermelő Kft.	35507	116
Balmaz-Tej Bt.	397004	734
Yogo Élelmiszer-előállító Bt.	297757	2526
J+V Agricola Malomipari és Mezőgazdasági Szolgáltató Kft.	23	2
Komárom Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari V.	1911492	-991
Kiskunhalasi Sütő- és Édesipari V.	126239	553
Nógrád Megyei Sütőipari V.	274887	670
Veszprém Megyei Sütőipari V.	831208	9150
Rákóczi Sütő- és Édesipari Kiszöv.	244264	142
Fővárosi Sütőipari Vállalat Békásmegyéri Sütőipari V.	150567	603
Primer Fűtőipari, Élelmiszer-kereskedelmi V.	42526	37
Salgo Boy Termelő és Szolgáltató Kft.	12673	-7
Ercsi Cukorgyár	682169	-1041
Sarkadi Cukorgyár	1033334	-91
Mezőhegyesi Cukorgyár	673052	728
Bioolaj Fejlesztő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	1109	-115
Interkolloid Adalékanyag Termelő és Kereskedő Kft.	0	
Miskolci Likörgyár	677506	504
Zwack Unicum Budapest Likörgyár és Kereskedelmi Kft.	326125	10624
Kőbányai Sörgyár	4909387	20237
Pannonia Sörgyár	1568978	11252
Jéger Sörgyártó Bt.	0	
Fővárosi Ásványvíz- és Jégipari v.	772340	6089
HEY-HO Gyümölcsfeldolgozó, Üdítőital-gyártó és Forgalmazó V.	170463	1267
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	45126708	83921
Tisza Bútoripari V.	1208711	2848
Cardo Bútorgyár	250730	-35
Kanizsa Bútorgyár	304401	-2683
Fejlődés Rákospalotai Bútoripari Kiszöv.	43478	-1680
Fém-bútor Ipari Szöv.	248151	148
Styl Bútoripari Kiszöv.	30069	427
Asztalosipari Kiszöv.	81175	817
Zalaszentgróti Faipari Szöv.	209764	1046
Budai Mintakészítő Kiszöv.	16110	-227
Lágymányosi Faipari V.	81159	33

Bútor-, Fa- és Kárpitosipari Javító V.	18909	-138
Faipari Kiszöv.	25839	357
Ipoly Bútor Kft.	116206	339
Üzletberendezéseket Gyártó V.	43148	356
Elektrometál Elektronikai és Finommechanika Ipari Szöv.	6286	-189
BUBIV Abauj Bútorgyártó és Értékesítő Kft.	400322	1017
Budapesti Bútoripari Vállalkozások Kft.	253852	62
Debreceni Kelegyár	5037	-35
ICO Írószer Szövetkezet	635255	3496
Egyéb feldolgozóipar, hulladék-visszanyerés	3978602	5959
21. Sz. Állami Építőipari V.	411254	547
Kelet-magyarországi Állami Építőipari V.	695312	-6934
Bajai Építő- és Építőanyag-ipari V.	65602	104
Bács-Kiskun Megyei Építési és Szerelőipari V.	763028	231
Pest Megyei Építő- és Szerelőipari V.	91370	51
Debreceni Építőipari és Tervező V.	28721	-210
Komárom Megyei Önkormányzati Építőipari V.	7409	3
Vertikál Győri Építőipari Kiszöv.	37685	469
Csenger és Vidéke Vegyesipari Szöv.	39654	113
Balatonvidéki Építőipari Kiszöv.	404453	422
Agrofil Építőipari Szövetkezeti Közös V.	21617	-811
Székesfehérvári Építőipari Kiszöv.	90963	974
ÉKISZ Építőipari Kiszöv.	16658	150
Archi-Tech Építő, Karbantartó és Szerelő Kft.	9043	-78
Fertődi Építőipari Szöv.	148662	1605
Mókus Befektető és Üdüléépítő Kft.	0	52
Remete Kertészeti Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	26233	1
Hódmezővásárhelyi Közúti Építő V.	308938	307
Miskolci Közúti Építő V.	164386	-59
Földgép Általános Mélyépítő V.	309559	97
Szabolcsi Építő és Szolgáltató V.	64862	-995
Déli Autópálya Tervező, Kivitelező és Fenntartó Kft.	1084	-834
Vakond Mély- és Közműépítő Gmk	7133	98
Kőfaragó és Épületszobrász-ipari V.	82214	-4594
ÉPORG Építőipari és Szolgáltató Kiszöv.	55932	-928
Kemép Építőipari Szerelő és Szolgáltató Kiszöv.	9435	81

ISO–SYS Építőipari Tervező, Fejlesztő és Kivitelező Kiszöv.	191257	2156
Pannon Márványipari Rt.	140710	-253
Reneszánsz Kő- és Épületszobrász Rt.	477376	4491
Szentmihályi Mélyépítő Gmk	15809	17
Gép- és Felvonószerelő V.	620216	-7180
Heves Megyei Önkormányzati Erősáramú Villamos Szerelőipari V.	82514	10
Általános Villamossági Ipari Szöv.	47336	75
Elektromos Szöv.	575683	3497
Zulói Éplak Hőtechnikai Kiszöv.	49653	213
Generál Javszer V.	64637	-431
Lakásfelújító Javszer	30022	-839
Csongrád Megyei Villanyszerelő Kiszöv.	2889	8
Energoszer Ipari Kiszöv.	159121	1179
Aktív Szerelő és Szolgáltató Kiszöv.	14325	235
Összhang Épületgépészeti és Szakipari Kiszöv.	24196	92
Szűész Építőipari Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	20509	217
Gépipari Építő V.	330594	-2111
Fővárosi 3. Sz. Építőipari V.	128727	499
Pécsi Építő és Tatarozó V.	302838	1218
Miskolci Építőipari V.	118859	31
Fővárosi Mélyépítési Tervező V.	70957	252
Bács-Kiskun Megyei Tervező V.	15911	71
Győr-Sopron Megyei Önkormányzati Tervező V.	19241	-106
Komárom Megyei Önkormányzati Tervező V.	8517	-391
Tolna Megyei Önkormányzati Tervező V.	9001	-1011
Vas Megyei Önkormányzati Tervező V.	48161	-84
Zala Megyei Tervező V.	18612	-85
Borsod Megyei Önkormányzati Tervező V.	14147	-335
Csongrád Megyei Önkormányzati Tervező V.	21805	172
Bács-Kiskun Megyei Beruházási V.	219775	27
Fejér Megyei Beruházási V.	119349	32
Győr-Sopron Megyei Beruházási V.	185298	136
Heves Megyei Beruházási V.	61208	-43
Komárom Megyei Beruházási V.	43062	-405
Nógrád Megyei Beruházási V.	53249	133
Vas Megyei Beruházási V.	17323	-90

Veszprém Megyei Beruházási V.	115392	20
Építőipari Komplex Fővállalkozó Kiszöv.	223593	2074
Miskolci Önkormányzati Tervező Kisv.	4293	-374
Otthonterv BLV Leányv.	433	
Közműtervező V.	7725	-573
Veszprémi Tervező V.	39321	76
Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzati Tervező és Beruházó V.	50082	-282
Zala Megyei Mezőgazdasági Tervező és Beruházó V.	12530	-14
Portikusz Mérnökök Tervező és Szolgáltató Kiszöv.	3783	-27
Csongrád Megyei Beruházási V.	178670	71
Nagybani Piac Kft.	38861	1072
Épinvest Építési Szervező és Kivitelező Kft.	64206	562
Modulterv Kft.	149924	-18
Építőipari Gépipari Tervező, Fejlesztő Kereskedelmi V.	0	
Tritonbau Beruházó Kft.	2655	14
Kecskeméti Nagybani Piac Kereskedelmi Kft.	277	5
Univerzum Műszaki Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	6024	18
Kerényi és Társa Tervező, Beruházó és Tanácsadó Stúdió	32	-2
Kútfő Ügynöki GMK	0	
Szolgáltatási Fejlesztő és Tanácsadó V.	3809	27
Általános Tervező, Szervező és Műszaki Fejlesztő Kiszöv.	4505	26
Anyagmozgatási és Csomagolási Int.	812076	36907
Senda Tanácsadó és Kereskedelmi Kft.	7861	-453
Anyagvizsgáló és Gépipari Minőség-ellenőrző Int.	23071	31
Duna Libra Közgazdász Vagyonértékelő Kft.	58661	1317
Balansz Gmk	2295	
Androcoop Reklám és Kereskedelmi Bt.	0	
Pest Megyei Szolgáltató és Csomagoló V.	23662	248
Exportárukat Csomagoló és Kereskedelmi Rt.	13191	-317
Főspedpack Csomagoló és Szolgáltató V.	86186	252
Díjbeszedő V.	362540	3192
Műszaki Fordító V.	80622	1256
Ipari Reklám és Propaganda V.	34276	136
Repro Iratmásoló Kiszöv.	2552	34
Díjbeszedő Leányv.	632	5
Siklósi Városgazdálkodási V.	13236	5

Csongrádi Városgazdálkodási V.	46469	413
Épület-karbantartó és Szolgáltató Ipari Szöv.	109905	-536
Építőipari Kiszöv., Ercsi	49531	958
Érdi Építőipari Szöv.	565186	253
Komplex Építőipari Kiszöv.	9207	26
Jutas Építőipari Szolgáltató Kiszöv.	13749	113
Sigma Építő és Karbantartó Kiszöv.	13191	165
Caloria Építő- és Szerelőipari Szolg. és Karbantartó Kiszöv.	7579	151
B és Z Vállalkozó és Szolgáltató Kft.	485	-11
Önkormányzati Közüzemi V.	55872	-183
Renovit Építőipari V.	0	
Innova Építő Szolgáltató Kft.	438	14
Építőipar	8128508	-5638
Balatonnagyberek Á. G.	120551	-5095
Újkalász Mgtsz	90252	-2502
Egyetértés Mgtsz	63604	68
Badacsonyi Mezőgazdasági Ipari Tsz	451149	-242
Eperlevél Élelmiszeripari Kft.	34553	-1988
Kalász Mezőgazdasági Növénytermesztő és Kereskedelmi V.	67520	40
Új Világ Mgtsz	71989	457
Siotrade Mezőgazdasági Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi V.	8097	-10
Sasad Termelő és Szolgáltató Szövetkezeti Rt.	177792	2347
Felszabadulás Mgtsz	101597	-54
Húsipari Hízaló V.	718940	27
Mezőgazdasági Kombinát, Agárd	785681	-8328
Pélpusztai Á. G.	286031	-2821
Debreceni Agrártudományi Egyetemi Tangazdaság	416777	1037
Béke Mgtsz	92339	-8833
Petőfi Mgtsz	147328	1978
Magyar-Csehszlovák Barátság Mgtsz	269940	-4920
Alkotmány Mgtsz	291496	1912
Agro-Novo Gödöllői Állattenyésztő V.	231387	-1046
Szekszárdi Állattenyésztő V.	213807	-4260
Aranytojás Mezőgazdasági Kft.	80230	459
Fríz Szarvasmarha- tenyésztő Leányv.	46992	-938
Sertéskombinát, Sertéshústermelő, Húsfeldolgozó és Ipari V.	72487	49

Agro-Product Mezőgazdasági Kereskedelmi és Szolgáltató V.	2795	-1559
Pig-Ment Sertésenyésztő, Forgalmazó és Húsipari Kft.	28217	1
Felszabadulás Mgtsz	114811	-143
Farm-Tej Tejtermelő és Feldolgozó Bt.	15832	-160
Tejtermelő Állattenyésztő Bt.	7091	-455
Mezőgazdasági Kombinát, Bóly	2694358	8469
Szekszárdi Mezőgazdasági Kombinát	528327	-5110
Szabadság Mgtsz (Tolna)	106238	175
Szabadság Mgtsz (Baranya)	74199	-565
Tordosa Menti Mgtsz, Veszvény	268506	-1233
Dózsa Mgtsz	160090	141
Egyetértés Mgtsz	402488	1811
Petőfi Mgtsz	134009	-1233
Gyöngyös-Rába Menti Mgtsz	363415	-5406
Jószerecsét Mgtsz	294183	-83
Petőfi Mgtsz	473222	759
Tiszaigari Mgtsz	55959	15
Magyar-Lengyel Barátság Mgtsz	61632	14
Szombathelyi Állattenyésztő V.	170358	490
Agro-Gép Mezőgazdasági Gépszolgáltató Leányv.	43933	129
Bos 60 Mezőgazdasági Szolgáltató Kereskedelmi Innovációs V.	65523	413
Felszabadulás Mgtsz	25500	-745
Mezőgazdasági Szolgáltató Központ Kkt.	16852	10
Mezőgazdasági Géphasznosító Szakcsoport	169	
Mezőgazdaság	10948247	-28979
Szerfa Erdészeti és Faipari Leányv.	14631	-4
Agrofeed Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	127026	98
Erdőgazdaság	141657	93
Szabolcsi Halászati Közös V.	17821	42
Vadgazdálkodás, halászat	17821	42
Gyulai Autójavító V.	26035	-52
Auto-Dual Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0	
VÉESZ Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0	
Autójavító V.	16809	-94
Alfa Autójavító V.	48601	187
Autószervíz szolgáltató Kisv.	9394	-61

Dunaújvárosi Autójavító Kisv.	15742	-60
Kiskunfélegyházi Autójavító V.	14364	16
Kecskeméti Autójavító V.	40175	-482
Salgótarjáni Autójavító V.	32100	52
Zalaegerszegi Autójavító Fogyasztási Szolgáltató Kisv.	52211	-60
Szerencsi Autójavító Kisv.	58486	66
Sárospataki Autójavító Kisv.	39922	3
Balassagyarmati Autóipari Szolgáltató Kisv.	10705	21
Nagykanizsai Autójavító V.	30079	23
Békéscsabai Autójavító V.	52344	-75
Autójavító V., Ajka	10687	11
Budafoki Autójavító V.	24031	-15
Lágymányosi Renault Autójavító V.	11575	18
Rákoskeresztúri Autójavító V.	87643	-150
Javszer Fuvarozó és Gépjármű-karbantartó V.	21174	28
Szinkron Autószervíz V.	20911	-43
Autójavító Kisszöv., Székesfehérvár	34979	58
Autójavító V., Veszprém	33850	-74
Celldömölki Autójavító V.	5812	-24
Auras Autóalkatrész-gyár Ferras Leányv.	0	
Győri Autójavító V.	82142	-447
Borsodi Autójavító V.	106782	163
Autójavító Kisv., Hódmezővásárhely	13880	
Mobil Jármű- és Alkatrész-kereskedelmi V.	182087	225
Automechanika V.	286968	339
Agro-Szolg. Műszaki Kereskedelmi Építőipari és Szolgáltató V.	48525	9
Hungaronektár Országos Méhészeti Közös V.	247019	-843
Jurisich Miklós Mgtsz	104274	-11843
Kertészeti Szövetkezeti Közös V.	40140	77
Heves Megyei Agrárszövetkezetek Kereskedőháza Közös V.	604960	1734
Tszker Agrárszövetkezetek Kereskedőháza (Nyíregyháza)	605465	1199
Pannonvin Borforgalmi Kft.	12295	3
Unidog Kft.	27272	8
Futura Kereskedelmi Kft.	168458	61
Teamimpex Kistermelők Szöv.	249	-1
Bobker Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	332	-9

Agro-Partner Holding Ipari és Kereskedelmi Rt.	0	
Agro Forg Kereskedelmi és Forgalmazó Bt.	82540	9
Nyírfuct Bt.	74479	488
Ágent Kereskedelmi Bt.	62521	-205
Só-Hegy Bt.	66	-6
Grácia Kereskedelmi V.	1507926	2817
Nyugat-magyarországi Rövid- és kötöttáru Kereskedelmi V.	401730	-1063
Uránia Ruházati Kereskedelmi V.	356810	350
Dél-dunántúli Rövid- és Kötöttáru Kereskedelmi v.	491008	-3636
Ruházati Textilkereskedelmi V.	1405416	-2
Délröviköt Kereskedelmi V.	600483	-923
Vénusz Ruházati Kereskedelmi V.	753771	-209
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Kecskemét)	2492503	5582
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Zalaegerszeg)	1516182	1123
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Sopron)	393024	2430
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Esztergom)	638828	-2165
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Veszprém)	519814	-4801
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Szeged)	650690	605
Mezőgazdasági Termelőeszköz-kereskedelmi V. (Győr)	261133	24756
Triál Sport-, Játék- és Hangszerkereskedelmi V.	33151	-4766
VARIP Variábilis Ipari Kereskedelmi Szolg. és Főváll.	124893	836
Inno-line Innovációs Közös V.	5856	-152
Estée Lauder Budapest Nemzetközi Kereskedelmi Kft.	25655	-63
Észak-dunántúli Piért Kereskedelmi V.	1333067	2252
Dél-dunántúli Piért Kereskedelmi V.	356844	2708
Észak-magyarországi Piért Kereskedelmi V.	1293309	5987
Csepel Papír-Írószer Kereskedelmi V.	177301	358
Általános Kereskedelmi és Szolgáltató Kiszöv.	5037	17
Enrico Ferrari Kozmetikai Kft.	8852	218
Hermina 91 Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	3161	78
Pharmavet Állatgyógyászati Közös V.	106938	768
Nyomdaipari Grafikai V.	1119200	7833
Budapest és Vidéke MÉH Nyersanyaghasznosító V.	1123795	-600
MÉH Nyersanyaghasznosító Tröszt	13582	-19
Észak-dunántúli MÉH Nyersanyaghasznosító V.	793376	3938
Dél-dunántúli MÉH Nyersanyaghasznosító V.	433756	1603

Észak-magyarországi MÉH Nyersanyaghasznosító V.	921540	-2150
Dél-magyarországi MÉH Nyersanyaghasznosító V.	632500	1651
Kélet-magyarországi MÉH Nyersanyaghasznosító V.	709766	-3587
Mol Rt. Anyagellátó Leányv.	5464731	37456
Auto-Omega Használtautó- és Alkatrész-kereskedelmi Kft.	9322	-422
Ino Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	515	48
Duo Általános Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0	-46
Völgységker Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0	
Késpénz Kereskedelmi és Pénzügyi Tanácsadó Kft.	0	
Artex Külkereskedelmi V.	211896	1017
Chemokomplex	512151	10897
Konsumex	1205352	3305
Mineralimpex	33907671	13605
Primex Kereskedelmi és Vállalkozási Kft.	120560	406
Tata Trade	0	
N and T Vállalkozásszervező és Tanácsadó Kft.	63847	180
F and F Trade Invest Kereskedelmi Beruházási Kft.	815	-43
Gemini Kereskedelmi Szolgáltató Kft.	74628	689
Riverside Budapest Befektetési és Tanácsadó Kft.	6569	33
Interweld Hegesztéstechnológiai és Kereskedelmi Kft.	31146	256
ETL Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0	
Freff Ipari és Kereskedelmi Bt.	11884	69
Er-ka Kereskedelmi Bt.	408	6
Horizont Áfész	3818	-127
Bútoripari Fejlesztési V.	69603	123
Debreceni Elektromos Karbantartó Kisv.	37688	-105
Demi-Gros Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	2940	11
Boma-Trade Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	760	
Használcikk Szövetkezeti Kft.	36645	-60
Ricky Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0	
Agrocorp Kereskedelmi Közös V.	633868	1720
Frutta Plus Kereskedelmi Kft.	0	
Csillag Élelmiszer-kereskedelmi és Vendéglátó-ipari.	37816	-106
Alkalmi Áruk Háza V	96343	509
Győr-Sopron Megyei Ruházati Kereskedelmi V.	805931	391

Merkatum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	16294	-256
Best Kereskedelmi Kft.	0	
Góré Kereskedelmi Bt.	72481	176
Vasvill-Present Kereskedelmi Kft.	275462	48
Servient Kereskedő és Szolgáltató Kkt.	0	
Pécsi Híradástechnikai és Gépjavító Kisv.	0	
Joric International Marketing Kereskedelmi és Szolgáltató V.	21	1
FAÉP Vegyesipari Kft.	20396	-43
Pébégáz Kereskedelmi Kft.	0	
Superbio Bt.	0	
Elak Elektroakusztikai Kisv.	8989	-15
Hajdúböszörményi Elektromos Karbantartó V.	18130	10
Elektronika Győri Elektromos Karbantartó V.	19690	-44
Villamos Karbantartó V.	12842	-119
Elektro Fogyasztási Szolgáltató Kisv.	1761	-21
Mosonmagyaróvári Elektrotechnikai Kisv.	12825	-30
Jászsági Elektromos Szolgáltató V.	2351	-26
Rátesz Rádió-Televízió és Antenna Szolgáltató V.	12101	-89
Delta Elektromos Gép- és Készülékjavító V.	4675	5
Dombóvári Elektromos Karbantartó V.	2830	3
Elektra Vas Megyei Elektromoskészülék Javító és Szerelő V.	38475	9
Euro-Quint Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	16755	78
Solkisz Szolgáltatóipari Kiszöv.	34912	50
Elektrolakatos és Finommechanikai V.	26051	-91
Kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikk javítása	68602928	81058
Vrind-Camping Vendéglátó és Kereskedelmi Kft.	0	
Mezőgazdasági Szövetkezetek Üdülő Közös V.	28923	259
Gastron Győr-Sopron Megyei Vendéglátó V.	28260	-81
Panoráma Szálloda és Vendéglátó V.	113560	152
Zala Megyei Vendéglátó V.	317840	257
Generál-Atlantic Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	0	
Bianco Kereskedelmi Kft.	872	-259
Nádi és Harmati Kereskedelmi Szolgáltató Gmk.	0	-1
Felső-magyarországi Vendéglátó V.	140399	266
Miskolci Vendéglátó V. Juventus Gyermekélelmészeti Leányv.	55500	99
Csepel Vendéglátó V.	222268	419

Szálláshely, szolgáltatás és vendéglátás.	907622	1112
Magyar Államvasutak	46044368	-20084
Kunsági Volán	834978	993
Kapos Volán Siófoki Leányv.	69737	113
Kapos Volán Barcsi Leányv.	29733	-46
Kapos Volán Marcali Leányv.	67545	74
Kapos Volán Nagyatádi Leányv.	46887	95
Kapos Volán Helyközi Személyforgalmi Leányv.	127994	230
Kapos Volán Helyi Személyforgalmi Leányv.	130442	478
Budataxi Fuvarozási Szolgáltató Kiszöv.	2646	-24
Kapitány és Társai Fuvarozó Kft.	341281	3270
Dráva-Trans gépjármű-fuvarozó és Autójavító Leányv.	17994	31
Belsped Szállítmányozó és Fuvarozó V.	25125	-188
Alfonz és Erika Kereskedelmi és Fuvarozási Kft.	435	-23
Észak-dunántúli Fuvarozó, Gépjárműjavító és Kereskedelmi V.	464863	259
Trink-Sprint Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	826	-39
Magyar Légiközlekedési V.	13147369	123511
Főspedtrans Szállítmányozási és Szolgáltató V.	30886	182
Óbudai Kereskedelmi Fejlesztési és Szolgáltató V.	20595	41
Omega Business Travel Trade Bt.	29	
Tisza Volán Szállítmányozási és Idegenforgalmi Leányv.	0	
Hórukk Rakodómunkás Gmk.	31059	13
Szállítás	61434792	108888
Révfülöp és Vidéke Takarékszöv.	6106	14
Szolnok Projekt Befektetési Tanácsadó és Vagyonkezelő Kft.	0	
So-Leo Gazdasági Tanácsadó Bt.	0	
Lombard Pénzügyi és Befektetési Kft.	0	
Pénzügyi tevékenység	6106	14
Bajai Városgazdálkodási V.	108818	85
Fővárosi XIV. és XVI. ker. Ingatlankezelő V.	401747	1066
F 1 Vagyonkezelő, Beruházó és Fejlesztő v.	0	
Denar Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	0	
Komlói Városgazdálkodási V.	118111	357
Városgazdálkodási V., Tiszaújváros	29926	139
Keszthelyi Városgazdálkodási V.	36956	23
Móri városgazdálkodási V.	0	

Lízing Gazdasági Szervező Tanácsadó és Külképviselési Kft.	537196	4912
Gesztor Gazdasági Szervező Tanácsadó és Külképviselési Kft.	575465	26
Ratio Vállalkozásszervezési és Hasznosítási Kft.	11360	1545
Oster Lizing Kft.	564861	7912
Bérlet Termelőeszköz Kölcsönző Bt.	271430	12951
HH Kölcsönző Szolg. Keresk. és Vendéglátó Kft.	1913	28
Számítástechnikai Alkalmazási V.	0	
Monitor Kandó Főiskolai Elektro Terv. Term. és Szolg. Kiszöv.	1991	2
Dr. Villa Vállalkozási és Tanácsadó Kft.	811	55
Ipari Számítástechnikai V.	49836	-70
Csepel Művek Számítástechnikai V.	26659	-571
Tanorg Tanácsadó és Szervező Int.	20479	-704
Agriacomputer Tervező, Gyártó és Szolgáltató Kiszöv.	5087	-
Infotéka Számítástechnikai és Műszaki Szolgáltató Kiszöv.	3700	-12
Dohánykutató és Minőségfejlesztő Int.	45489	138
Á4GM Gépipari Kutató-Fejlesztő Leányv.	50252	-595
Accord Számítástechnikai Műszaki Fejlesztő Kiszöv.	56426	17
ERFI – Elektronikai Fejlesztő V.	67343	34
Tengeri Mezőgazdasági Kutatási Eredményeket Hasznosító V.	132037	14
Innoweld Hegesztéstechnológiai Kft.	25323	454
Preczizis Ügyviteli Szolgáltató Termelő és Kereskedelmi Kft.	8597	261
Hozam Vagyonkezelő, Könyvvezető és Tanácsadó Kft.	40313	972
Réder és Társa Könyvszakértői és Informatikai Kft.	176	2
Felszabadulás Mgmtsz.	14998	51
Mentor Vállalkozásszervező, Tanácsadó és Szolgáltató Bt.	0	-
Országos Piackutató Kft.	0	
Tégla- és Cserépipari Tröszt	9728	145
Agroster V.	14164	242
Ganz Vasúti Járműgyár	21732	1667
Inhold Vagyonkezelő és Befektető Kft.	44826	1022
Giro Bankkártya Kft.	2222	7
B & B Vagyonkezelő Kft.	234	32
T és T Vagyonkezelő Kft.	41	
Tabán Fejlesztési Bt.	2625	173
Lakó- és Kommunális Épületeket Tervező V.	194845	4594
Tervezésfejlesztési és Technikai Építészeti Int.	85933	44

Észak-dunántúli Tervező V.	48591	128
Dél-magyarországi Tervező V.	55830	118
Kelet-magyarországi Tervező V.	56886	-654
Erőmű Beruházási V.	1462365	178
Építésügyi Tájékoztatási Központ	57922	202
Gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás	8604600	80506
Dunántúli Kőolajipari Gépgyár	955753	13280
Hidromechanika Szivattyú- és Anyagmozgatógépgyártó Kiszöv.	183157	1861
Felsőzsolcai Mezőgazdasági Gépgyártó V.	200617	233
Ipari Armatúragyár	31970	111
Csonka János Gépgyár	0	
Tatabányai Rugógyár	24346	-745
Peresztegi Mezőgazdasági Gépgyár	54086	420
Hidraulikus Munkahenger Gyár	101416	-2393
Beledi Mezőgazdasági Gépgyár	34254	46
Ferra Hajdúszoboszlói Acélszerkezetek Gyára	51078	-276
Ventifilt Légtechnikai Berendezések Gyára	71565	-1228
Unior Univerzális Leányv.	6677	28
Frigolux Ipari Szöv.	424017	-2181
Mechanikai Művek	648701	994
Békéscsabai Mezőgazdasági Gépgyártó V., Békéscsaba	118881	-1560
Szolnoki Mezőgazdasági Gépgyártó V.	3546553	-3752
Generálplast Műanyaggyártó és Forg. Kft.	107025	-333
Csornai Mezőgazdasági Gépgyár	306456	396
Győr-Sopron Megyei gépipar és Finommechanikai V.	48727	312
Vasszerkezeti és Gépipari Szolgáltató V.	98304	-51
Bonyhádi Mezőgazdasági Gépgyártó V.	22900	-138
Gábor Áron Gépgyár	184148	1351
Angyalföldi Textilalkatrész Gyár	33520	-326
Bakony Művek Szereléstechnikai és Automatizálási Leányv.	72476	-1471
Kerámia Gépgyártó Leányv.	86148	251
Know-how Ipari Szolgáltató Kiszöv.	11127	3
Kermix Vendéglátóip. Gépgyártó Kft.	8408	-1529
Prometheus Tüzeléstechnikai V.	464807	1697
Fővárosi Felvonójavító V.	336238	-3254
Kereskedelmi Építő és Szolgáltató V.	131863	101

Szolnoki Villamosipari Javító V.	10016	-75
Klimatechnika Magyar-Svájci Kft.	144244	1333
Hajdúböszörményi Gépgyártó és Szolgáltató V.	46029	-1098
Sütőipari Berendezéseket Gyártó, Karbantartó és Szolgáltató Kft.	6721	4
Precíz Szerszámkészítő Kkt.	18650	107
Kapacitás Mg. Szolg. Bt.	10833	8
Á4GM Atomerőművi Szerelő Leányv.	98623	610
Hátesz Villamos Hálózati és Technológiai Szerelő Szolgáltató V.	2551	16
Finom-szerelvénygyár	1442398	-9858
Kvattro Ipari Műszaki Elektronikai Gyártó és Szolgáltató V.	3673	-1157
Körös Kazángyártó és Gépipari V.	284288	613
Unior Univerzális Szolgáltató Ipari Szöv.	111898	132
Salgótarjáni Vasöntöde és Tűzhelygyár	1467708	2630
Ganz Villamossági Művek Tűzeléstechnikai Leányv.	57596	234
Hőtechnikai és Gépipari V.	91452	563
Microdata Számítás- és Irodatechnikai Rt.	15423	212
Kohászat és fémfeldolgozás	11851498	8495
Építésügyi Továbbképző V.	42958	60
Szakmai Továbbképző és Átképző V.	50245	417
Oktál Ipari Továbbképző V.	62108	47
Oktatás Szervező és Szolgáltató Bt.	15219	18
Oktatás	170530	543
Városgazdálkodási és Kommunális Szolgáltató V.	85421	284
Nyíregyházi Közterület-fenntartó V.	99832	317
Befor Környezetvédelmi Kft.	20	-32
Budapesti Gép- és Vegyipari Szövetkezetek Szövetsége	0	
Cukoripari Közös V.	277671	167
Videosun Videofelvétel-készítő és Műsorgyártó Kft.	891	-
MTM Kommunikációs Bt.	15830	-17
Opifex Restaurátor Kisszöv.	2191	58
Silvert Kereskedelmi Vállalkozó és Ügynöki Kft.	5450	5
Rézkarcoló Művészek Alkotóközössége	2547	184
Keresztes-Berze Szórakoztató és Szolgáltató Kft.	1388	-129
Tuti tipp Fogadásszervező Kft.	0	
Metodika Oktatási Szolgáltató V.	8834	6
Hungária Sport Kft.	4642	32

Dunaújvárosi Vegyesipari V.	46728	-273
Zala Megyei Patyolat V.	46309	180
Ruhatisztító Szöv.	158108	1208
Komárom Megyei Ruhatisztító és Szolgáltató Szöv.	39255	-534
Aphrodite Ferencvárosi Fodrász V.	24430	-220
Szolgáltató Kisszöv.	4914	
Gránit Gyógyfürdő V.	60294	1830
Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás	884755	3068
Összesen	270483371	425065

Csődeljárások, 1992

Ágazat, létszámkategória	Jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma (dec. 31.)	Ebből csődeljárás indult (jan. -dec.)
Ipar	14393	823
Építőipar	9161	322
Mező- és erdőgazdálkodás	3458	379
Közlekedés, posta, távközlés	1934	64
Kereskedelem	25439	501
Egyéb tevékenységek	15001	205
Összesen	69386	2294
Ebből:		
300-	1937	233
50-300 főt foglalkoztató vállalkozások	5773	656
21-50	6970	433
-20	52825	968
Nem ismert létszámúak	1881	4
Összesenből		
Vállalat	1733	262
Gazdasági társaság	59363	1434

Szövetkezet	8229	599
-------------	------	-----

Az 1992-ben csődeljárás alá került szervezetek* 1991. évi adat I.

Ágazat, létszám-kategória	Összes tevékenység nettó árbevétele	Mérleg szerinti eredmény	Export árbevétel	Export aránya az összes árbevételből (%)
millió Ft				
Ipar	169431	-26005	46488	27
Építőipar	32575	-3764	2818	9
Mező- és erdőgazdálkodás	88159	-12975	5618	6
Közlekedés, posta, távközlés	3718	-207	107	3
Kereskedelem	70983	-3341	6460	9
Egyéb tevékenységek	13318	-1751	280	2
Összesen	378184	-48043	61771	16
Ebből:				
300-	239673	-31876	49767	21
51-300 főt foglalkoztató	90638	-11132	8316	9
21-50 vállalkozások	17652	-1815	1170	7
-20	30221	-3220	2518	8

* Jogi személyiségű gazdasági szervezetek

Az 1992-ben csődeljárás alá került szervezetek* 1991. évi adatai II.

Ágazat, létszám-kategória	Hosszú lejáratú tartozások	Saját vagyon	Rövid lejáratú kötelezettségek	Adósság a saját vagyon %-ában
az év végén, millió Ft				
Ipar	14797	97263	98882	117
Építőipar	366	12502	14309	117
Mező- és erdőgazdálkodás	8944	70841	46253	78
Közlekedés, posta, távközlés	108	1626	1481	98
Kereskedelem	2995	19961	41052	221
Egyéb tevékenységek	989	16126	9178	63
Összesen	28199	218319	211135	110

Ebből:				
300–	18656	135725	123981	105
51–300 főt foglalkoztató	6565	62366	50246	91
21–50 vállalkozások	840	8417	13205	167
–20	2138	11811	23703	219

* Jogi személyiségű gazdasági szervezetek.

Az 1992-ben csődeljárás alá került szervezetek* 1991. évi adatai III.

Ágazat, létszám-kategória	Vevőtartozások	Ebből határidőn túli kintlevőségek	Határidőn túli kintlevőségek aránya (%)	Átlagos állományi létszám (fő)
az év végén, millió Ft				
Ipar	34611	21628	62	138495
Építőipar	6616	4343	66	28861
Mező- és erdő-gazdálkodás	17978	11157	62	79746
Közlekedés, posta, távközlés	904	746	83	3661
Kereskedelem	15570	11624	75	15274
Egyéb tevékenységek	2929	1925	66	3918
Összesen	78608	51423	65	272955
Ebből:				
300–	44895	25948	58	166807
51–300 főt foglalkoztató	21910	16699	76	84875
21–50 vállalkozások	4438	3510	79	11660
–20	7365	5266	72	10213

* Jogi személyiségű gazdasági szervezetek.

Az 1992-ben csődöt jelentett jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma létszám-kategóriák szerint

Létszám-kategóriák	Szervezetek összesen	Vállalat	Gazdasági társaság	Szövetkezet
300 fő felett	233	125	45	63
50–300 fő	656	107	214	335
12–50 fő	433	21	284	128
20 fő és alatta	972	9	890	73

Összesen	2294	262	1433	599
----------	------	-----	------	-----

Az 1992 végén felszámolás alatt álló jogi személyiségű gazdasági szervezetek száma létszám-kategóriák szerint

Létszám-kategóriák	Szervezetek összesen	Vállalat	Gazdasági társaság	Szövetkezet
300 fő felett	98	52	37	9
51–300 fő	320	68	114	138
21–50 fő	426	29	171	225
20 fő és alatta	1234	51	515	666
Összesen	2078	200	837	1039

Pénzügyek

Az állami költségvetés fő adatai (millió Ft)

Bevételek	1989 tény	1990 tény	1991 tény	1992 tény*
Gazdálkodó szervezetek befizetései	224221	257752	200367	193850
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	230705	254985	286804	342433
Lakossági befizetések	44448	62119	133353	160339
Központi költségvetési szervektől származó befizetések	3330	1116	1428	2804
Elvonás elkülönített állami pénzalapokból	–	2000	1300	1000
Nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból eredő bevételek	5832	5544	11098	10290
A pénzintézetek nyereségadója és osztaléka	21336	48585	44479	1690
Egyéb bevételek	5212	8796	5710	7532
Adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek	–	–	31950	53347
Privatizációs bevétel	–	–	–	20000
Bevételek főösszege	535084	640897	716489	793284

Kiadások	27349	18511	29772	23934
Gazdálkodó szervezetek támogatása	21977	23209	26823	22891
A mezőgazdasági és az élelmiszer-ipari export támogatása	–	–	1003	7301
Agrárpiaci támogatás	23721	28356	–1224	–
Szocialista államközi elszámolások	73047	70076	56374	54126
Termelési támogatás összesen	44087	36865	42304	19145
Fogyasztáshoz kapcsolt támogatások	49753	55014	55076	67369
Felhalmozási kiadások	–	–	14684	16784
A társadalombiztosítás támogatása	133946	188508	285291	333424
A központi költségvetési szervek támogatása	123315	113327	190672	223993
Önkormányzatok támogatása	66800	67210	67898	55549
Az elkülönített állami pénzalapok támogatása	19612	20398	9782	10387
Nemzetközi pénzügyi kapcsolatokról eredő kiadások	61673	70749	107068	190523
Adósságszolgálat, kamattérítés	16859	20119	1496	5322
Egyéb kiadások	–	–	–	13802
Rendkívüli támogatások, garanciavállalás	589092	642266	830645	990424
Kiadások főösszege	–54008	–1369	–114156	–197140
Hiány				

* Előzetes számítás.

Társadalombiztosítás (millió Ft)

Megnevezés	1989	1990	1991	1992	
	tény		terv	tény*	
Bevételek					
Járadékbevételek	290696	352436	407355	500650	483759
vállalati, szövetkezeti gazdálkodók	176212	200705			

költségvetési intézmények	47472	67551	329008* *	403750**	390915**
magánvállalkozói szféra	13411	18669			
munkanélküliek tb- járuléka	–	687			
nem biztosítottak utáni betegségi járulék	–	–	–	2600***	2600***
összes egyéni járulék- (nyugdíj) fizetés	53600	64823	78347	94300	90244
Egyéb bevételek	5716	5873	21035	17040	19267
Kamat és egyéb hozambevételek	–	713			
Nyugdíjmegtérítése k (pl. politikai rehabilitáció)	–	1037	7143	8000	9000
Költségvetési forrásátadás (pl. bérintézkedés)	–	–	867	–	2644
Állami vagyonból származó bevétel	–	–	–	1880	–
Bevételek összesen	296412	360059	436400	527570	514669
Kiadások					
Nyugdíj, nyugdíj jellegű kiadás	156492	202119	262849	307780	305511
Anyasági és családi ellátások	67898	32930	23827	28900	29341
családi pótlék	52812	14722	–	–	–
terhességi, gyermekágyi segély	3412	4061	5246	6500	n. a.
anyasági segély	723	726	749	1140	n. a.
gyermekgondozási segély	2701	3754			
gyermekgondozási díj	8250	9667	17832	21260	n. a.

Segélyek és egyéb ellátások(pl. utazási költségtérítés, temetési segély, megváltozott munkaképességűek keresetkiegészítése)	1836	2028	2572	2420	2672
Egészségügyi és betegellátások	40727	120146	157563	170700	183997
egészségügyi kiadások	-	68258	89152	110600	112123
gyógyszer és gyógyászati segédeszközök támogatása	19630	27569	39403	31000	42962
táppénz	21097	24319	29008	29100	28912
Tb-ellátások összesen	266953	357223	446821	509800	521521
Működési kiadások és postaköltség	2581	3557	4293	7795	7560
Tartalék (részvény-, kötvényvásárlás)	15800	-	6472	7670	8900
Egyéb kiadások	-	-	819	2305	8040
Kiadások összesen	285334	360780	458395	527570	546021
Egyenleg (többlet+; hiány-)	+11077	-721	-21995	-	-31351

* Előzetes adat. ** Munkáltatói járulék. *** Központi költségvetés által fizetett járulék.

Önkormányzatok költségvetése (millió Ft)

Megnevezés	1989	1990	1991	1992	
	tény		terv	tény	
Bevételek					
Saját bevételek	53234	62030	67380	72000	91030
Átengedett személyi jövedelemadó	66500	74530	47019	62984	62986
Gépjárműadó	-	-	-	4000	2331
Állami hozzájárulás	123315	113327	190672	218161	241383
Társadalombiztosítási alaptól átvett forrás egészségügyi kiadásokra	-	50587	67087	75700	80765
Hitel, kötvény	5298	5113	4843	5000	7494

Pénzmaradvány-felhasználás	4574	5103	20379	-	-
Egyéb felhalmozási és tőkejellegű bevételek	-	-	13000	27000	29900
Források összesen	252921	310690	416902	450845	515889
Kiadások					
Költségvetési szervek működési kiadása					
Egészségügyi szolgáltatás	43495	59443	75327	86417	84959
Szociális ellátás	12677	17164	21815	33810	47283
Oktatás	71525	96834	126252	160660	136072
Kulturális és sport	11542	13369	15659	17770	17135
Igazgatás	12277	18975	22158	25900	38246
Lakás-, város- és községgazdálkodási szolgáltatás	8068	9763	13452	17910	29661
Közlekedés, posta, távközlés	11124	14302	15680	16870	8647
Vízgazdálkodás	1071	1186	1567	3500	2156
Ipar, kereskedelem, egyéb	13107	15744	12708	11868	9802
Összesen	184886	246780	304618	374705	373961
Fejlesztés					
Egészségügyi szolgáltatás	6667	7665	11555	14000	14285
Szociális ellátás	680	1124	1232	1400	3148
Oktatás	10010	10461	11976	8758	16642
Kulturális és sport	1612	2440	2178	1573	3152
Igazgatás	1766	1828	2546	7735	19324
Lakásgazdálkodás	13490	10196	7214	8700	2085
Város- és községgazdálkodási szolgáltatás	3133	3517	3301	9600	15684
Közlekedés, posta, távközlés	5694	5899	6611	9500	8539
Vízgazdálkodás	6800	7126	8327	4690	6694
Ipar, kereskedelem, egyéb	6372	5522	4789	8273	3320

Összesen	56224	55778	59729	69340	92873
Hiteltörlesztés és kamatfizetés	2416	3240	5073	6800	7337
Vállalati támogatás	9395	4892	9142	–	28645
Tárgyévi kiadás összesen	252921	310690	378562	450845	505246
Pénzmaradvány és tartalék növekedése	n. a.	n. a.	38340	–	10643
Kiadások összesen	252921	310690	416902	450845	515889

Az önkormányzatok által fenntartott intézmények egyes naturális adatai

Intézménytípus	1991		1992	
	jan. 1.	jan. 1.	dec. 31.	
Bölcsőde				
Helyek	45470	39962	36395	
Beiratkozott gyermekek	41057	37196	37663	
Gonozók	9637	8549	7947	
Óvoda				
Helyek	366623	364513	364529	
Beiratkozott gyermekek	373897	380115	380795	
Pedagógusok	31778	31664	31664	
Iskolák				
Általános iskolai osztálytermek	46623	46447	46630	
Általános iskolai pedagógusok	87898	87986	86862	
Gimnáziumi osztálytermek	3875	3940	4030	
Gimnáziumi pedagógusok	9742	9832	10184	
Egészségügy				
Aktív kórházi ágyak	59587	59653	57845	
Krónikus és utókezelő ágyak	20360	20226	20184	
Háziorvosi körzetek	4391	4484	4697	
Ebből: helyben	1713	1750	1750	

6 km-en belül elérhető	1173	1174	1174
Házi gyermekorvosi körzetek	2401	2402	2402
Ebből: helyben	1390	1411	1573
14 km-en belül elérhető	401	432	432
Szociális			
Szociális otthoni helyek	40245	39481	39906

Magyarország fizetési mérlege konvertibilis devizában* (M USD)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Export	5050	5505	6446	6346	9258	10027
Import	5014	5016	5910	5998	9069	10076
Kereskedelmi mérleg egyenlege	36	489	537	348	189	-49
Idegenforgalmi						
bevételek	553	670	738	818	1006	1231
kiadások	185	629	1087	473	446	641
egyenleg	368	41	-349	345	560	590
Kormányzati fizetések egyenlege	-52	-76	-57	17	63	78
Kamatok						
bevétel	235	230	218	230	297	421
kiadás	1222	1307	1605	1644	1628	1635
egyenleg	-987	-1077	-1387	-1414	-1331	-1216
Külföldi tőkebefektetések jövedelmeinek egyenlege	-	-	-	-24	-32	-45
Egyoldalú folyó átutalások egyenlege	102	114	126	727	861	859
Egyéb	-343	-298	-307	138	-41	106
Folyó fizetési mérleg egyenlege	-876	-807	-1437	127	267	324
Tőke mozgások mérlege	876	807	1437	-127	-267	-324

Közép-, hosszú lejáratú tőkeozgás	756	555	1411	204	3070	432
Követelések egyenlege	-84	-27	32	-76	-57	-146
Tartozások egyenlege	840	583	1379	280	1668	-894
Felvét	3364	2787	3343	2827	4077	2204
Törlesztés	2524	2205	1964	2547	2409	3098
Közvetlen beruházás, nettó	-	-	-	-	1459	1471
Alapmérleg	-120	-252	-26	331	3337	756
Rövid lejáratú tőkeozgás	-778	288	-44	-893	-617	5
Követelések	-177	-3	-137	-324	141	-152
Tartozások	-601	291	93	-569	-758	157
Teljes fizetési mérleg egyenlege	-898	36	-70	-562	2720	761

* Az 1989 év végi felülvizsgálat alapján.

Magyarország nemzetközi tartalékai és egyéb külföldi követeléseit* (az időszak végén, M USD)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Nemzetközi tartalékok	2449	2178	2292	1969	4723	4429
Konvertibilis devizák	2159	1976	1725	1166	4017	4381
Arany**	525	510	479	97	82	33
Deviza	1634	1467	1246	1069	3935	4348
Nem konvertibilis devizák	289	202	567	803	706	48
Egyéb külföldi követelések	4265	4162	4434	4757	4602	5185
Konvertibilis devizák	3742	3660	3765	4166	4086	4006
Rövid lejáratú	2277	2201	2355	2740	2606	2598
Hosszú lejáratú	1465	1459	1409	1426	1480	1408
Nem konvertibilis devizák	524	502	669	591	516	1180
Rövid lejáratú	98	69	169	108	117	79
Hosszú lejáratú	426	433	500	483	399	1101

Nemzetközi tartalékok és egyéb külföldi követelések összesen	6714	6340	6726	6726	9325	9614
--	------	------	------	------	------	------

* Az 1989. év végi felülvizsgálat alapján. ** 320 USD/uncia áron számítva.

Magyarország összes külföldi adóssága* (az időszak végén, M USD)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Konvertibilis devizában						
Eredeti lejárat szerint						
Rövid lejáratú	3103	3363	3306	2941	2177	2286
Közép- és hosszú lejáratú	16481	16233	17084	18329	20480	19152**
Típus szerint						
Financiális hitelek	17509	17469	18060	17587	18135	16211
Kereskedelmi hitelek	1652	1626	1763	1980	1777	2011
Kormányközi hitelek	-	-	-	472	1511	1446
Egyéb hitelek	423	507	567	1261	1234	1770
Összesen	19584	19602	20390	21270	22657	21438
Nem konvertibilis devizában						
Eredeti lejárat szerint						
Rövid lejáratú	184	120	87	80	38	16
Közép- és hosszú lejáratú	763	463	274	155	117	201**
Típus szerint						
Financiális hitelek	211	136	88	71	35	13
Kereskedelmi hitelek	728	439	260	140	104	190
Kormányközi hitelek	8	8	13	24	16	14
Egyéb hitelek	947	583	361	235	155	217
Összesen	20531	20185	20751	21505	22812	21655

* Az 1989 év végi felülvizsgálat alapján. ** 1992-ben hosszú lejáratú.

A Magyar Nemzeti Bank mérlege (millió Ft)

Eszközök	1988. dec. 31.	1989. dec. 31.	1990. dec. 31.	1991. dec. 31.	1992. dec. 31.
I. Arany-, valuta- és devizakészletek, látra szóló követelések	114437	143373	121012	354985	371791

1. Arany	36447	46437	10212	7945	2741
Tényleges készletek	26780	29966	5964	6242	2741
Aranyswap	9667	16471	4247	1703	–
2. Deviza	77990	96936	110801	347040	369050
II. Magyarország IMF-kvótája	37336	41540	44976	54463	82846
III. Közép és hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök					
1. Bankok számára	371872	409565	468519	228447	222242
Belföldieknek	364649	401030	465415	225103	215652
Külföldieknek	7223	8535	3104	3344	6590
2. Vállalatok és költségvetési intézmények számára	707	791	683	2020	1410
Belföldieknek	707	791	683	2020	1410
Külföldieknek	–	–	–	–	–
3. Az állami költségvetés számára	694709	944199	1018611	1622062	1704468
ebből: leértékelési különbözetek	249505	460747	519175	n. a.	888870
IV. Rövid lejáratú kölcsönök	103712	118749	175173	193794	203572
1. Bankok számára	94250	105499	155572	193761	66160
Belföldieknek	77328	94708	149319	192342	62814
Külföldieknek	16922	10791	6253	1419	346
2. Vállalatok és költségvetési intézmények számára	496	503	310	–	–
Belföldieknek	496	503	310	–	–
Külföldieknek	–	–	–	–	–
3. Az állami költségvetés számára	8966	12747	19291	33	137412
V. Egyéb aktívák	102012	85730	63475	97296	95605
ebből: külföldi értékpapírok	4939	6147	6186	3166	n.a.
Eszközök összesen	1424785	1743950	1892449	2553067	2668870

Források	1988. dec.31.	1989. dec.31.	1990. dec.31.	1991. dec.31.	1992. dec.31.
----------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

I. Alaptőke	10000	10000	10000	10000	10000
II. Tartalékok	9833	11596	14939	16752	29515
III. Tartós betétek	809280	1013581	1141118	1480699	1521260
1. Bankoktól	806529	1011465	1139837	1478610	1519194
Belföldiektől	45578	38243	137490	235542	272586
Külföldiektől	760951	973222	1002347	1243068	1246608
2. Vállalatoktól és költségvetési intézményektől	2515	1880	1281	1289	1564
Belföldiektől	951	563	249	484	1148
Külföldiektől	1564	1317	1032	805	416
3. Állami költségvetésből	236	236	–	8002	502
IV. Láttra szóló számlák és betétek	255866	275092	282164	440391	413466
1. Bankoktól	195868	235938	228393	301165	259985
Belföldiektől	79615	121354	161211	272891	249325
Külföldiektől	116253	114584	67182	282274	9096
2. Vállalatoktól és költségvetési intézményektől	16099	20605	35133	2836	14547
Belföldiektől	15071	19853	34546	1205	13304
Külföldiektől	1028	752	587	1631	1243
3. Állami költségvetéstől	28396	7798	18638	117205	140498
4. Egyéb (klíring)	15503	10751	–	19185	–
V. IMF-betétek	70492	68710	64611	144795	172820
VI. Zárolt kormányzati tartalék	–	–	41160	110033	114348
VII. Bankjegy és érme	182526	199905	230463	286736	349522
VIII. Egyéb passzívák	82634	155668	90571	53572	76278
IX. Nyereség	4154	9398	17423	10089	1661
Források összesen	1424785	1743950	1892449	2553067	2688870

A bankrendszer összevont mérlege (Mrd Ft)*

	1988. dec. 31.	1989. dec. 31.	1990. dec. 31.	1991. dec. 31.	1992. dec. 31.**
Belföldi hitelállomány összesen	1346,1	1540,7	1705,0	1849,8	2042,7

Állami költségvetés nettó tartozásai	421,5	482,0	471,6	517,1	707,0
Az ÁFI*** nettó hitelei	208,2	237,8	254,5	253,5	255,1
Leírt lakásépítési hitelek átvállalása	–	–	–	82,0	78,6
A kormányzat nettó hitelei összesen	629,7	725,7	730,4	852,6	1040,7
Helyi önkormányzatok és közületek hitelei	15,7	18,2	21,9	22,9	20,0
Vállalatok	395,1	464,4	575,1	705,4	697,9
Forgóeszközhitel	255,9	320,9	404,3	513,7	498,0
Beruházási hitelek	128,8	132,3	143,0	144,4	136,4
Devizahitelek	10,4	11,2	27,8	47,3	63,5
Lakosság hitelei	295,6	313,5	329,8	205,6	207,5
Kis- és magánvállalkozók hitelei	9,4	18,5	43,6	61,4	76,3
Lakosság és kisvállalkozók hitelei összesen	305,0	332,0	373,4	267,0	283,8
Egyéb pénzüzetek refinanszírozási hitelei	0,6	0,4	4,2	1,9	0,3
Egyéb eszközök, nettó	164,3	251,6	325,5	642,2	822,2
ebből: hivatalos leértékelési különbözetek	249,5	460,7	519,2	777,9	884,4
Nettó belföldi kihelyezések	1510,4	1792,5	2030,5	2492,0	2864,9
Nettó devizatartozások	830,2	1019,4	1024,3	1134,5	1129,8
Konvertibilis	834,6	1053,0	1079,9	1185,8	1133,1
Nem konvertibilis	–4,4	–33,6	–55,6	–51,3	–3,3
Tágabb értelemben pénzállomány	620,4	706,1	912,9	1170,7	1491,2
Bankrendszeren kívüli bankjegy- és érmeállomány	164,4	180,5	209,8	260,2	322,4
Lakosság	152,3	161,0	181,2	204,9	269,6
Vállalatok és egyéb intézmények	12,1	19,5	28,6	55,3	52,8
Vállalati betétek	144,6	174,8	273,6	324,4	398,5
Forintbetétek	139,1	161,1	224,1	258,6	335,5
Devizabetétek	5,5	13,7	49,5	65,8	63,0

Lakossági betétek	158,6	273,3	323,8	432,0	581,9
Forintbetétek	n. a.	252,9	261,3	302,5	429,3
Devizabetétek	n. a.	20,4	62,5	129,5	152,6
Kis- és magánvállalkozók betétei	20,5	23,9	36,6	57,5	63,6
A lakosság és a kisvállalkozók betétei	279,1	297,2	360,4	489,5	645,5
Egyéb betétek	32,3	53,6	69,1	96,6	124,8
Értékpapírok	59,8	66,8	93,3	186,8	243,9
Takaréklevelek	30,3	32,3	35,6	48,6	74,7
Letéti jegyek	5,2	13,4	31,9	82,3	91,0
Kötvények és egyéb értékpapírok	24,3	21,1	25,8	55,9	78,2

* A Magyar Nemzeti Bank és a kereskedelmi bankok adatai 1990. szept.-i bankszerkezetben. ** Előzetes adat. *** Állami Fejlesztési Intézet.

A pénzüintézet száma

Pénzüintézet	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Jegybank	1	1	1	1	1	1	1
Kereskedelmi bank	-	5	8	18	21	31	36
Szakosított pénzüintézet	14	14	14	11	9	7	5
Takarék-szövetkezet	262	260	260	260	260	260	259
Egyéb pénzüintézet							
kiegészítő szolgáltatás	5	4	4	4	45	99	n. a.
Biztosítóintézet	2	2	4	4	7	11	21
Összesen	284	286	291	298	343	409	n. a.

* 1992. évi TEÁOR szerint.

Átlagos kamatlábak* (összes pénzüintézet, %)

Hitel-, betétfajták	1989.	1990.	1991.				1992.			
	dec.	dec.	dec.	márc.	jún.	okt.	dec.			
Hitel-kamatlábak**										
Leszámított váltók	19,1	32,4	33,6	35,1	35,9	36,1	35,7	34,1	28,1	27,4

Éven belüli lejáratú hitelek	23,0	32,1	34,8	35,0	36,2	35,5	35,5	34,3	29,6	28,8
Éven túli lejáratú hitelek	20,3	27,5	27,4	28,8	32,2	34,3	29,5	33,5	28,3	25,4
Betéti kamatlábak										
Elszámolási betétszámla										
minimum	1,5	4,0	4,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	0,0	0,0
maximum	13,0	15,0	17,0	20,0	20,0	24,0	27,0	22,0	17,0	17,0
Éven belüli lekötésű betétek	19,0	28,5	28,8	30,4	31,5	31,1	29,8	26,4	18,4	17,6
Éven túli lekötésű betétek	20,6	29,3	33,5	31,5	32,4	33,0	32,4	29,9	20,0	19,5

* Az MNB adatai. ** A hitelkamatlábak, valamint 1990 májusától a betéti kamatlábak súlyozott átlagok.

Lakossági kamatlábak* (%)

Hitel-, betét-, értékpapírfajták	1988	1989	1990	1991
Hitelkamatlábak				
Lakásépítési hitelek				
régi feltételű	3	3	3	15; 32
új típusú	15	18,5	24,5	32
Áruvásárlási hitelek	16	20	32	36
Személyi hitelek	17–19	20	32	36
Betéti kamatlábak (nettó)**				
Látra szóló betétek	2	8	12	12
Egy évre lekötött betétek	9,5	13,5	15	25
Átutalási betétszámla	7	12	17	17
Takaréklevél (lekötés időtartamától függően)	10–12,5	14–16,5	6–27	27
Értékpapír kamatlábak (nettó)**				
Letéti jegy	14,4	14,4–16,8	20,8–24	26,4
Pénztárjegy	17,6	17,6	16–20,8	20,8–24
Kötvény	13,5	15	18	26
Határidős megállapodás	–	–	20–25	25–28

* Az OTP-nél. ** A nettó kamat = a bruttó kamat 20%-os forrásadóval csökkentett része.

A lakosság megtakarítása (Mrd Ft)*

	1992		. jan.
	jan.	dec.	
Megtakarítási formák			
Megtakarítások összesen	781,7	1042,6	1056,0
Bankbetétek	432,0	581,9	598,1
Ebből: devizabetétek	129,5	152,2	156,8
pénzintézeti értékpapír-állomány	144,8	191,1	194,3
Készpénzállomány	204,9	269,6	263,6
Lakossági hitelállomány	205,7	207,4	211,5
Nettó megtakarítások	576,0	835,2	844,5

* A KSH adatai alapján.

Háztartások pénzügyi pozíciója (Mrd Ft)*

	1990. dec. 31.	1992. dec. 31.
Megtakarítások összesen	888,0	1170,9
Készpénz	204,9	269,6
Takarékbetét	432,0	581,9
forintbetét	302,5	429,7
devizabetét	129,5	152,2
Értékpapír	213,8	278,1
pénzintézetek	144,8	191,1
egyéb	69,0	87,0
Biztosítási díjtartalék	37,3	41,3
Hitelek összesen	244,7	247,8
Pénzintézeti hitelek	205,7	207,4
Munkáltatói kölcsönök	39,0	40,4
Nettó megtakarítások	643,3	923,1

* Az MNB adatai alapján.

A lakosság hitelállománya (Mrd Ft)

Hitelfajták	1988	1989	1990	1991	1992*
Lakáshitelek	276,8	275,9	289,6	170,4	173,0
Régi feltételű	276,8	244,1	221,7	80,9	62,8
Új típusú	n. a.	31,8	67,9	89,5	110,2
Fogyasztási és egyéb hitelek	18,8	37,5	40,5	35,3	34,4

Munkáltatói és önkormányzati kölcsönök	29,1	34,1	38,0	39,0	40,4
Összesen	324,7	347,5	368,1	244,7	247,8

* Előzetes adat.

A lakosság pénzbevételei

	1989		1990		1991	
	előző év = 100	millió Ft	előző év = 100	millió Ft	előző év = 100	millió Ft
A lakosság folyó pénzbevétele	919798	116,9	1181291	129,9	1450426	122,9
Munkaviszonyból	474514	116,4	588742	124,3	710755	121,0
Adóköteles személyi bevétel	431057	113,2	518583	120,0	589739	114,1
Személyi jövedelem alá nem eső bevétel	43457	161,0	70159	169,1	121016	172,5
Felvásárlásból	67033	111,2	79962	120,9	71811	89,8
Magánvállalkozásból	67472	117,2	113945	171,3	150872	132,4
Társadalombiztosításból	197611	122,8	257471	130,1	329089	127,8
Ebből nyugdíj	158589	121,4	211878	133,6	266102	127,3
Betétállomány az időszak végén	309466	104,6	368579	119,1	480600	130,4
Forgalomban lévő készpénzmennyiség	189268	107,1	209498	110,7	246922	117,9

Jogi személyiségű gazdálkodó szervezetek és kisvállalkozók hitelállománya (Mrd Ft)

Hitelfajták	1988	1989	1990	1991
Folyószámla- és eseti hitel	157,8	209,0	285,8	326,9
Leszámított váltók	11,1	17,3	34,2	84,3
Viszontleszámított váltók	28,6	31,3	21,3	4,7
Megvásárolt követelések	2,0	2,0	3,8	4,4

Éven belüli hitelek összesen	199,5	259,6	345,1	420,3
Középlejáratú hitelek	60,2	67,7	75,3	87,6
Hosszú lejáratú (beruházási) hitelek	131,6	137,1	146,1	142,9
Éven túli hitelek összesen	191,8	204,8	221,4	230,5
Forinthitelek összesen	391,3	464,4	566,5	650,8
Ebből: kis- és magánvállalkozókna k nyújtott hitelek	9,4	18,7	44,0	60,8
Devizahitelek	10,4	11,2	27,8	48,1
Összesen	401,7	475,6	638,3	759,7

**Jogi személyiségű gazdálkodó szervezetek és kisvállalkozók
betétállománya (Mrd Ft)**

Betétfajták	1988	1989	1990	1991
Látra szóló és éven belüli lekötésű betétek	113,5	137,5	204,1	247,8
Elszámolási betét	71,2	84,4	126,1	130,9
Külkereskedelmi célbetét	19,0	26,9	38,5	25,3
Szerződéssel lekötött betét	23,3	26,2	39,5	91,6
Éven túli lekötésű és egyéb betétek	26,6	26,7	24,1	10,3
Gazdálkodó szervezetek forintbetétei összesen	140,1	164,2	228,2	258,1
Kis- és magánvállalkozók betétei	18,7	23,8	36,6	57,9
Forintbetétek összesen	158,8	188,0	264,8	316,0
Gazdálkodó szervezetek devizabetétei	5,5	13,7	49,5	66,9
Összesen	164,3	201,7	314,3	382,9

Lakásépítés, lakásmegszűnés, épített üdülők

Év Megyék	Épített lakások száma	Ebből:				Megszűnt lakások száma	Épített üdülő- egységek	Épített lakások	Megszűnt lakások
		gazdasági szervezet *	termé- szetes személy	előző év azonos időszak = 100,0					
1988	50566	3422	14927	32217	11777	3295	88,4	8	
1989	51487	3065	13626	34796	9580	2466	101,8	8	
1990	43771	2467	10013	31291	7435	2621	85,0	7	
1991	33164	1459	100	7228	24357	5471	1753	75,8	7
1992	25802	827	80	4264	20541	4539	2082	77,8	8
1992									
Budapest	3829	310	51	1318	2135	622	4	79,5	7
Városok	11201	490	22	2824	7812	1923	654	76,0	9
Községek	10772	27	7	122	10594	1994	1424	79,1	7
Baranya	979	100	0	170	709	135	52	84,5	8
Bács- Kiskun	1223	7	0	115	1101	194	56	74,3	7
Békés	842	2	0	257	562	211	67	87,3	7
Borsod- Abaúj- Zemplén	1962	13	6	309	1630	283	74	89,1	9
Csongrád	1228	52	0	207	968	115	36	119,6	8
Fejér	1026	7	0	42	977	111	204	82,1	11
Győr- Moson- Sopron	1251	18	1	256	976	213	44	83,2	9
Hajdú- Bihar	1573	48	0	231	1294	394	42	68,2	7
Heves	774	13	0	138	623	145	43	64,5	8
Jász- Nagykun- Szolnok	831	3	1	107	720	274	108	57,7	8
Komárom- Esztergom	552	32	0	2	513	78	31	74,3	11
Nógrád	503	0	4	117	382	59	34	90,3	9
Pest	3386	2	0	314	3070	297	708	77,6	8
Somogy	867	10	1	43	807	140	220	78,0	7

Szabolcs-Szatmár-Bereg	1653	1	9	138	1503	505	56	65,1	7
Tolna	517	2	0	103	412	153	19	75,3	9
Vas	728	189	0	18	520	316	86	82,8	16
Veszprém	1167	18	0	226	921	117	130	83,4	8
Zala	911	0	7	153	718	177	68	66,5	8

* Csak a jogi személyiségű gazdasági szervezetek 1988–1990-ig a központi költségvetési szervekkel együtt.

A leggyakoribb háztartástípusok havi létminimumértékei*, 1992. dec. (Ft)

Háztartástípus	Egy háztartásra		Egy főre	
	Városok	Községek	Városok	Községek
Aktív háztartások*				
1 aktív korú felnőtt	13777	12597	13777	12597
1 aktív korú felnőtt, 1 gyermekkel	21200	19862	10600	9931
1 aktív korú felnőtt, 2 gyermekkel	28969	26409	9656	8803
2 aktív korú felnőtt	24041	22691	12021	11346
2 aktív korú felnőtt, 1 gyermekkel	32273	29627	10758	9876
2 aktív korú felnőtt, 2 gyermekkel	39066	36727	9767	9182
2 aktív korú felnőtt, 3 gyermekkel	44400	41582	8880	8316
2 aktív korú felnőtt, 4 gyermekkel	49137	46018	8190	7670
3 aktív korú felnőtt	35144	32456	11705	10819
3 aktív korú felnőtt, 1 gyermekkel	42370	39945	10593	9986
3 aktív korú felnőtt, 2 gyermekkel	48395	45831	9787	9166
3 aktív korú felnőtt, 3 gyermekkel	53672	50267	8945	8378
3 aktív korú felnőtt, 4 gyermekkel	58409	54703	8344	7815
Nyugdíjas-háztartások**				
1 személyes	10122	9243	10122	9243
2 személyes	17540	15671	8770	7881

3 személyes	25305	23250	8435	7750
-------------	-------	-------	------	------

Megjegyzés: Gyermekek: 14 éves korig. * KSH számítás. ** Aktív kereső nélküli háztartások.

A Magyar Nemzeti Bank devizaárfolyamai, 1992. dec. 31. (1 egységre, Ft-ban)

Deviza	Vételi	Közép	Eladási
Angol font	126,68	127,03	127,38
Ausztrál dollár	57,61	57,76	57,91
Belga frank (100)	252,38	252,96	253,54
Dán korona	13,41	13,44	13,47
Finn márka	15,95	16,00	16,05
Francia frank	15,20	15,24	15,28
Holland forint	46,13	46,24	46,35
Ír font	136,31	136,63	136,95
Japán jen (100)	67,17	67,32	67,47
Kanadai dollár	66,02	66,19	66,36
Kuvaiti dinár	276,16	276,85	277,54
Német márka	51,84	51,96	52,08
Norvég korona	12,09	12,12	12,15
Olasz líra (1000)	56,67	56,83	56,99
Osztrák schilling (100)	737,13	738,83	740,53
Portugál escudo (100)	57,04	57,18	57,32
Spanyol peseta (100)	73,08	73,27	73,46
Svájci frank	57,47	57,61	57,75
Svéd korona	11,85	11,88	11,91
Tr.- és cl.-rubel	27,43	27,50	27,57
USA-dollár	83,77	83,97	84,17
ECU (Európai Közösségek)	101,13	101,38	101,63

Magyar Nemzeti Bank valutaárfolyamok,* 1992. dec. 31. (1 egységre, Ft-ban)

Valuta	Vételi	Közép	Eladási
Angol font	125,778	127,18	128,58

Ausztrál dollár	57,17	57,79	58,41
Belga frank (100)	250,84	253,17	255,50
Dán korona	13,32	13,45	13,58
Finn márka	15,82	16,02	16,22
Francia frank	15,09	15,23	15,37
Görög drachma (100)	38,60	39,02	39,44
Holland forint	45,83	46,26	46,69
Ír font	135,54	136,84	138,14
Japán jen (100)	66,86	67,46	68,06
Kanadai dollár	65,46	66,16	66,86
Kuvaiti dinár	274,13	276,88	279,63
Német márka	51,49	51,97	52,45
Norvég korona	12,04	12,16	12,28
Olasz líra (1000)	56,35	56,99	57,63
Osztrák schilling	731,87	738,67	745,47
Portugál escudo (100)	57,06	57,61	58,16
Spanyol peseta (100)	72,62	73,38	74,14
Svájci frank	57,10	57,64	58,18
Svéd korona	11,77	11,90	12,03
USA-dollár	83,17	83,95	84,73
ECU (Európai Közösségek)	100,43	101,41	102,39

* Bankjegy és csekk.

A Magyar Nemzeti Bank deviza-középfolyamainak éves átlaga (100 egységre, Ft)

Időszak	Angol font	Francia frank	Holland forint	Német márka	Olasz líra*	Osztrák schilling	Svájci frank	Svéd korona	USA dollár
1988	8972,90	847,12	2553,47	2873,86	38,77	408,73	3450,92	822,77	5042,30
1989	9671,85	927,30	2789,30	3146,53	43,10	447,06	3614,55	916,74	5909,50
1990	11256,38	1161,69	3474,07	3914,07	52,78	556,31	4561,48	1067,93	6319,80
1991	13176,86	1324,17	3996,14	4503,47	60,24	639,95	5213,94	1234,46	7474,20
1992	13924,00	1495,00	4500,00	5067,00	64,32	720,24	5634,00	1362,00	7898,00

* 1000 egységre.

A Budapesti Értéktőzsde forgalma

	1990. jún. 21.– dec. 31.	1991	1992	Összesen*

Forgalom (Mrd Ft)	6,12	13,00	33,67	52,79
Ebből részvény	6,12	12,70	6,01	24,83
kötvény	–	0,30	12,36	12,6
kinestárjegy	–	–	15,06	15,06
befektetési jegy	–	–	0,03	0,03
kárpótlási jegy	–	–	0,21	0,21
Üzletkötések száma	4962	14509	8565	28036
Átlagos napi üzletkötésszám		58	34	–
Átlagos napi forgalom (millió Ft)		51,6	133,6	–
Az egy kötésre jutó forgalom (millió Ft)	1,23	0,9	3,93	1,88
Tőzsdenapok száma	–	252	252	

*A vétel és az eladás is külön-külön számított, tehát a forgalom kétszeres összege.

A Budapesti Értéktőzsde Indexe, 1992

Nap	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.
1	–	–	–	877,29	–	865,82	862,75	–	825,46	835,03
2	–	–	813,80	876,73	–	869,88	862,57	–	830,07	833,82
3	–	813,03	824,70	878,07	–	879,76	862,05	830,65	827,87	–
4	–	813,17	820,93	–	873,09	893,65	–	822,89	826,60	–
5	–	811,60	818,72	–	873,87	905,67	–	822,63	–	834,34
6	808,33	808,54	821,74	874,26	877,41	–	862,07	828,88	–	826,44
7	807,37	806,93	–	870,96	875,35	–	866,94	829,77	827,61	824,70
8	803,19	–	–	867,71	877,75	911,73	860,89	–	829,67	827,15
9	904,25	–	821,54	862,71	–	911,08	876,27	–	82916	827,68
10	812,05	808,93	825,22	865,88	–	911,61	868,58	824,72	830,35	–
11	–	811,02	828,89	–	880,26	910,48	–	823,91	832,88	–
12	–	812,20	827,80	–	870,48	913,93	–	824,86	–	826,48
13	820,14	810,40	832,46	872,63	870,56	–	867,16	824,15	–	820,95
14	818,62	804,64	–	875,57	874,19	–	861,13	824,21	833,92	818,99
15	819,24	–	–	874,15	862,04	911,44	863,00	–	828,97	820,50
16	819,35	–	832,65	877,28	–	909,13	854,94	–	836,19	810,55
17	819,30	803,66	843,13	871,02	–	904,83	850,76	822,32	835,97	–
18	–	795,53	854,75	–	859,99	903,94	–	825,52	835,22	–
19	–	791,11	859,89	–	863,31	903,80	–	825,74	–	815,61
20	820,90	787,77	874,59	–	816,95	–	843,92	–	–	813,89

21	823,36	794,86	–	865,32	835,64	–	835,40	–	833,44	819,33
22	823,01	–	–	878,15	862,76	895,29	837,26	–	833,67	818,12
23	818,70	–	878,67	885,86	–	892,86	837,17	–	832,84	–
24	811,63	796,89	869,50	885,23	–	882,45	837,01	824,50	830,89	–
25	–	794,59	879,34	–	864,96	884,02	–	831,45	833,92	–
26	–	788,11	881,03	–	863,05	878,15	–	831,69	–	821,41
27	805,00	797,50	873,20	884,10	863,04	–	833,13	826,27	–	816,96
28	796,77	803,43	–	883,76	861,67	–	829,26	826,22	836,75	815,96
29	794,61	–	–	881,08	857,99	850,03	834,91	–	841,97	813,22
30	795,84	–	874,73	880,39	–	856,16	828,46	–	840,66	814,15
31	810,08	–	879,28	–	–	–	829,22	824,24	–	–
Max.	823,36	813,17	881,03	885,86	880,26	913,93	876,27	831,69	841,97	835,03
Min.	794,61	787,77	813,80	86271	816,95	850,03	828,46	822,32	825,46	810,55
Záró	810,08	803,43	879,28	880,39	857,99	856,16	829,22	824,24	840,66	814,15

Megjegyzés:

1991. jan. 2. = 1000

1991. dec. 31. = 808,79

1992: Maximum: 913,93 Minimum: 747,97

A Budapesti Értéktőzsde forgalma, 1992 (millió Ft)

Értékpapírok	Azonnali	Opciós és határidős	Összesen
kötés			
Danubius	0,16	0,00	0,16
Dunaholding	711,17	13,89	725,06
Fotex	2512,92	307,41	2820,33
IBUSZ	833,60	38,61	872,21
Konzum	186,52	8,45	194,97
Pick	84,46	0,74	85,20
Styl	349,05	6,44	355,49
Sztráda–Skála	23,09	3,09	26,18
Zalakerámia	22,13	4,32	26,45
CA befektetési alap	29,76	2,03	31,79
Jegyzett papírok összesen	4752,86	384,98	5137,84
Agrimex	14,95	3,06	18,01
Bonbon Hemingway	14,24	0,46	14,70

Budaflax	21,89	2,80	24,69
Martfű	35,77	5,99	41,76
Főnix	2,35	0,50	2,85
Garagent	49,62	2,34	51,96
Hungagent	22,83	39,41	62,24
Kontrax Irodatechnika	52,96	4,90	57,86
Kontrax Telekom	31,01	2,76	33,77
Müszí	8,04	0,11	8,15
Nitroil	4,70	2,60	7,30
Novotrade	35,72	0,12	35,84
Skála-Coop	302,37	226,62	528,99
Terraholding	0,26	0,00	0,26
Államkötvény 1991/I	10775,36	895,09	11670,45
Államkötvény 1995/A	644,67	10,26	654,93
Államkötvény 1995/B	24,17	0,00	24,17
Államkötvény 1994/B	3,62	0,00	3,62
Postabank I. kötvény	0,78	0,00	0,78
180 napos diszkont kincstárjegy V.	1127,47	0,00	1127,47
180 napos diszkont kincstárjegy VI.	1271,54	98,86	1370,40
180 napos diszkont kincstárjegy VII.	1788,72	92,87	1881,59
180 napos diszkont kincstárjegy VIII.	983,15	0,00	983,15
180 napos diszkont kincstárjegy IX.	2930,65	0,00	2930,65
180 napos diszkont kincstárjegy X.	609,58	0,00	609,58

180 napos diszkont kincstárjegy XI.	1525,54	0,00	1525,54
180 napos diszkont kincstárjegy XII.	53,99	0,00	53,99
180 napos diszkont kincstárjegy XVI.	269,10	0,00	269,10
360 napos diszkont kincstárjegy I.	2258,12	156,85	2414,97
360 napos diszkont kincstárjegy II.	703,21	0,00	703,21
360 napos diszkont kincstárjegy III.	1198,82	0,00	1198,82
Forgalmazott papírok összesen	26765,20	1545,60	28310,80
Kárpótlási jegy	213,16	0,00	213,16
Mindösszesen	31731,22	1930,58	33661,80

Az 1992–ben tőzsdére bevezetett értékpapírok

Értékpapír	Bevezetési összeg (millió Ft)	Bevezetés dátuma
Részvények	10552,2	
Főnix Rt.	165,0	jan. 13.
Skála–Coop T1	117,3	okt. 15.
Pick Rt.	2269,9	dec. 21.
Danubius Rt.	8000,0	dec. 23.
180 napos lejáratú diszkont kincstárjegyek	57393,0	
V.	20000,0	máj. 18.
VI.	1065,0	jún. 9.
VII.	2000,0	júl. 23.
VIII.	1950,0	aug. 25.
IX.	2000,0	szept. 8.

X.	5000,0	okt. 9.
XI.	10000,0	nov. 10.
XII.	10000,0	dec. 10.
XVI.	5378,0	dec. 31.
360 napos diszkont kincstárjegyek	25000,0	
I.	5000,0	júl. 23.
II.	5000,0	okt. 9.
III.	15000,0	dec. 31.
Befektetési jegyek	1740,5	
CA befektetési alap	1740,5	máj. 29.
Államkötvények	65000,0	
Államkötvény 1995/B	15000,0	okt. 22.
Államkötvény 1995/B	20000,0	nov. 19.
Államkötvény 1994/B	30000,0	dec. 31.
Kárpótlási jegyek		
A, B sorozat	20000,0	dec. 1.

Tőzsdei kötések száma a Budapesti Értéktőzsdén, 1992

Értékpapírok	Azonnali	Opciós és határidős	Összesen
kötés			
Danubius	3	0	3
Dunaholding	399	24	423
Fotex	2278	176	2454
IBUSZ	1103	47	1150
Konzum	427	25	452
Pick	117	2	119
Styl	351	5	356
Sztráda-Skála	109	4	113
Zalakerámia	17	4	21
CA befektetési alap	76	8	84

Jegyzett papírok összesen	4880	295	5175
Agrimex	5	9	14
Bonbon Hemingway	85	1	86
Budaflax	84	3	87
Martfű	161	11	172
Főnix	56	1	57
Garagent	81	3	84
Hungagent	147	5	152
Kontrax Irodatechnika	130	1	131
Kontrax Telekom	67	2	69
Müszí	66	1	67
Nitroil	6	1	7
Novotrade	127	1	128
Skála-Coop	884	41	925
Terraholding	12	0	12
Államkötvény 1991/I.	843	38	881
Államkötvény 1995/A	27	1	28
Államkötvény 1995/B	3	0	3
Államkötvény 1994/B	2	0	2
Postabank I. kötvény	4	0	4
180 napos diszkont kincstárjegy V.	64	0	64
180 napos diszkont kincstárjegy VI.	48	1	49
180 napos diszkont kincstárjegy VII.	35	3	38
180 napos diszkont kincstárjegy VIII.	15	0	15

180 napos diszkont kincstárjegy IX.	40	0	40
180 napos diszkont kincstárjegy X.	26	0	26
180 napos diszkont kincstárjegy XI.	43	0	43
180 napos diszkont kincstárjegy XII.	5	0	5
180 napos diszkont kincstárjegy XVI.	3	0	3
360 napos diszkont kincstárjegy I.	72	2	74
360 napos diszkont kincstárjegy II.	40	0	40
360 napos diszkont kincstárjegy III.	1	0	1
Forgalmazott papírok összesen	3182	125	3307
Kárpótlási jegy	83	0	83
Mindösszesen	8145	420	8565

Az Állami Értékpapír Felügyelet által engedélyezett nyilvános részvénykibocsátások és befektetési jegyek, 1992

A cég neve	A kibocsátás összege (millió Ft)	Jegyzési időszak
Polyduct Polietiléncső Gyártó Rt.	12	1992. XII. 21– 22.
Fórum Kereskedelmi és Szolgáltató Rt.	282	1992. XII. 17.– 1993. II. 28.
Epigráf Befektetési és Tanácsadó Rt.	10	1992. XII. 14– 17.
Pick Rt.	113,5	1992. XI. 27.– XII. 10.

Fertődi Építő és Szolgáltató Rt.	32	1992. XII. 9–11.
Creditor Befektetési és Fejlesztési Rt.	15	1992. XII. 1–11.
Talento Kereskedelmi és Szolgáltató Rt.	10–12	1992. XII. 1–3.
Danubius Szálloda és Gyógyüdülő Rt.	2000	1992. XII. 1–18.
Csemege–Julius Meinl Rt.	185	1992. XII. 1–31.
Tőzsdekompassz Pénzügyi Tanácsadó, Elemző és Befektetési Rt.	50	1992. XII. 7–9.
Eurointer Könyvvizsgáló Ipari és Mezőgazdasági Befektető, Külkereskedelmi Rt.	12	1992. XI. 20.
Victory Befektetési Rt.	50	1992. X. 22–30.
T-S Apartman Club Idegenforgalmi Rt.	106,82	1992. X. 12–XII. 12.
Omker Orvosi Műszerkereskedelmi Rt.	150	1992. IX. 30.–X. 30.*
OTP Bank Rt.	1150	1992. IX. 30.–X. 30.*
Kon-Tour Idegenforgalmi Szolgáltató és Kereskedelmi Rt.	50	1992. IX. 30.–XII. 4.
CA Értékpapír Rt.	160	1992. IX. 25–30.
Meat-Line Rt.	10	1992. IX. 28.–X. 12.
Mókus-Őrs Befektető és Üdülőépítő Rt.	10,5	1992. IX. 22–24.
Capital Audit Számvitel Rt.	40	1992. IX. 16–21.
Tisza Volán Csoport Nemzetközi Fuvarozási és Szállítmányozási Rt.	50	1992. IX. 17–18.
Panoráma Rt.	10	1992. VIII. 31.

Gyermely Üzletviteli Tanácsadó és Ellenőrző Rt.	14–21	1992. VIII. 24–29.
Duna menti Regionális Bérlakásépítő Rt.	10	1992. VII. 24.–VIII. 6.
Bér-Let Kereskedelmi Rt.	10	1992. VIII. 3–7.
Testkontroll Rt.	10	1992. VII. 10–28.
Tropical Kereskedelmi Rt.	14	1992. VII: 15–17.
Titán Kereskedelmi Rt.	100	1992. VI. 30.–VII. 30.
Postabank Rt.	1000	1992. VI. 26.–X. 26.
Müárt Rt.	394	1992. V. 20.–VI. 31.
Első Pesti Telefontársaság Rt.	2000	1992. I. 20.–II. 28.
CA Értékpapír Magyar Állami Értékpapírokba Befektető Alap	1750,5	1992. III. 9–20.
Hunnia Befektetési Alap	300–3000	1992. VI. 8.–XII. 16.
Budapest Első Befektetési Alap	500	1992. X. 26.–XII. 11.
Prémium Befektetési Alap	500	1992. XI. 9.–XII. 4.

* Kárpótlási jegyek ellenében jegyezhető.

Adózás

A magánszemélyek 1990/91. évi személyijövedelemadó-bevallásának adatai

	1990		Összeg/fő (ezer Ft)	1991		Összeg/fő (ezer Ft)
	millió Ft	Fő	millió Ft	Fő		
A jövedelemadó-bevallás főbb tételei						

Belföldről származó jövedelem összesen	781799	4752797	164	898053	4354700	206
Ebből:						
munkáltatótól	667906	4452501	150	762428	3996506	190
társas vállalkozásból	14440	132464	109	11378	99699	114
egyéni vállalkozásból	22438	22021	101	21538	232230	93
másodállásból, mellékfoglalkozásból,	13013	319341	41	16931	356807	47
szervi jogvédelem alá tartozó alkotásból és egyes szellemi tevékenységből	7065	127743	55	10675	151003	71
mezőgazdasági kistermelésből	638	15517	41	666	14239	47
ingatlanértékesítésből	1275	8103	157	2015	8934	226
bérbeadásból	4959	104852	21	6571	114371	57
borravalóból, hálapénzből	605	56023	12	799	52449	15
nyugdíjból	33760	451871	75	40163	426861	94
Adóalap-csökkentő kedvezmény összesen	67398	4450958	15	30269	3600485	8
Ebből:						
alkalmazotti kedvezmény	49679	4412373	11	10944*	3910521*	3*
munkavállalói érdekvédelmi tagdíj és járulék	3571	2650616	1	4862	3475269	1
kitüntetések, társadalmi munka	–	–	–	–	–	–
gyerekesek, fogyatékosok kedvezménye	7064	284041	n. a.	12708	648416	2

alapítványra és közérdekű kötelezettségvállalásra fordított kifizetés	454	62077	7	1578	114097	14
Összevont adóalap	714616	4701544	152	868077	4350205	200
Adókedvezmény összesen	6215	1064572	6	16307	4094906	4
Ebből:						
nyugdíj (1989-ben 96000, 1990-ben és 1991-ben 108000 Ft adója)	5492	470451	12	4564	445309	10
lakáscélú megtakarítás 20%-a	343	92689	4	274	77321	4
nyugdíj és életbiztosítás 20%-a	374	533948	1	206	194791	1
közmű- és telefonberuházási hozzájárulás 30%-a	–	–	–	–	–	–
Külföldről származó összes adóköteles jövedelem	1120	5313	211	2294	5463	420

* 1991-ben adót, s nem adóalapot csökkent az alkalmazotti kedvezmény.

A jövedelemtulajdonosok és a jövedelemforrások változásai az szja-bevallások alapján (%)

Jövedelemforrás	Létszám			Jövedelem		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992*
Főállású munkaviszony	93,60	91,35	78,80	85,60	84,75	74,81
Másodállás, mellékfoglalkozás	6,70	8,19	8,74	1,65	1,88	1,91
Nyugdíj	9,40	9,80	11,55	4,30	4,47	5,15
Társas vállalkozás	2,80	2,28	2,53	1,80	1,26	1,39
Egyéni vállalkozás	4,80	5,33	7049	3,00	2,37	3,88
Találmány, fajtajutalék	0,26	0,20	0,24	0,10	0,09	0,22

Szerzői jogvédett tevékenység	2,60	3,46	10,18	0,85	1,19	5,52
Mezőgazdasági kistermelés	0,33	0,33	2,81	0,08	0,07	2,87
Ingatlan, ingó, vagyoni értékű jog értékesítése	0,21	0,05	0,15	0,16	0,23	4,34
Bérbeadás	2,20	2,61	-	0,63	0,97	-
Borralaló	1,20	1,20	1,86	0,09	0,09	0,1
Egyéb	13,70	23,48	46,70	1,74	2,63	4,79
Összesen	137,80	148,28	171,05	100,00	100,00	104,99**

* Előzetes adat a bevallások mintegy felének a feldolgozását követően. ** Tartalmaz halmozódást.

A fizetett szja megoszlása az 1990. évi adósávonként (%)

1990 évi adósávok ezer Ft	Adófizetők					A ténylegesen fizetett adó				
	1988	1989	1990	1991	1992*	1988	1989	1990	1991	1992*
0-55	28,4	19,8	14,2	0,1	0,7	0,3	0,0	0,0	0,0	2,7
55-90	30,2	25,5	18,6	5,3		8,3	3,7	1,7	0,2	
90-300	39,3	50,1	59,3	74,7	59,4	70,4	57,5	54,2	37,2	24,1
300-500	1,7	3,4	5,8	14,2	27,5	13,3	18,9	21,1	27,9	23,1
500 felett	0,4	1,2	2,1	5,7	12,4	7,7	19,9	23,0	34,7	54,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	104,4**

* Előzetes adatok a bevallások mintegy felének a feldolgozása után. ** Tartalmaz halmozódást.

A helyi adót elrendelő önkormányzatok száma

Megyék, főváros	Önkormányzatok		Helyi adót elrendelő önkormányzatok			
	Összesen 1993. jan. 1.	500 állandó lakosnál nagyobb települések 1992. jan. 1.	1992. dec. 31.	1993-ban újonnan rendelkezők	Összesen 1993. márc. 1.	1993-tól az 1992. évi szabályokat módosítók
Baranya	302		87	109	10	119
Bács-Kiskun	117		114	50	10	60
Békés	76		74	74	2	76
Borsod-Abaúj-Zemplén	351		226	124	19	143
Csongrád	60		69	21	6	27
Fejér	106		99	60	10	70

Győr-Moson-Sopron	174	137	69	5	74	25
Hajdú-Bihar	82	77	46	7	53	15
Heves	119	111	73	9	82	25
Komárom-Esztergom	73	69	53	5	58	20
Nógrád	126	105	67	6	73	13
Pest	183	177	116	16	132	32
Somogy	241	153	142	13	155	35
Szabolcs-Szatmár-Bereg	229	200	97	12	109	31
Jász-Nagykun-Szolnok	77	1	45	6	51	8
Tolna	109	86	54	3	57	16
Vas	213	92	97	6	103	22
Veszprém	222	123	95	20	115	33
Zala	258	116	88	15	103	34
Budapest	23	–	14	7	21	7
Összesen	3141	2116	1494	188	1682	425

A helyi adót elrendelő önkormányzatok száma adótípus szerint

Adótípus	1992. dec. 31-ig	Először 1993-tól helyi adót elrendelők	1993-tól az 1992. évi szabályokat módosítók	Helyi adó összege 1992-ben* (millió Ft)
Építményadó	619	45	102	1664
lakás után	163	12	27	n. a.
nem lakás után	456	33	75	n. a.
Telekadó	319	19	41	455
Kommunális adó	1331	128	143	1249
magánszemélyek fizetik	794	87	84	490
vállalkozók fizetik	537	41	59	759
Idegenforgalmi adó	326	18	75	734
tartózkodási idő után	198	13	48	393
szállásdíj után	–	–	3	–
építmény után	128	5	24	341
Iparüzési adó	656	85	355	11728

állandó tevékenység után	454	60	295	n. a.
napi átalány szerint	202	25	60	n. a.
Adót elrendelő önkormányzatok összesen	1494	188	425	16430**

* Előzetes adatok. ** Ebből 600 millió Ft a helyi önadózók befizetése, amelyet adótípusra nem bontottak.

„Regisztrált” adócsalások (esetek száma)

Eljáró ügyészségek	1989	1990	1991	1992
Főváros	28	23	11	7
Baranya	15	7	–	3
Bács-Kiskun	13	24	2	4
Békés	8	–	–	–
Borsod-Abauj- Zemplén	45	4	7	10
Csongrád	18	13	6	–
Fejér	3	18	–	–
Győr-Moson- Sopron	19	2	4	10
Hajdú-Bihar	27	16	1	–
Heves	9	2	1	3
Jász-Nagykun- Szolnok	26	14	3	7
Komárom- Esztergom	–	6	–	–
Nógrád	4	5	8	3
Pest	1	–	2	3
Somogy	4	27	1	1
Szabolcs- Szatmár-Bereg	1	2	3	2
Tolna	1	1	–	7
Vas	1	1	–	–
Veszprém	9	7	1	3
Zala	37	37	4	8
Összesen	269	209	54	71

Ipar

A termelés növekedése az iparvállalatoknál és az ipari szövetkezeteknél (éves átlagban, %-ban, összehasonlító áron)

Ágazat	1948–50*	1951–55	1956–60	1961–65	1966–70	1971–75	1976–80
Bányászat	12,5	10,5	4,0	5,4	3,7	2,0	0,5
Villamosenergia- ipar	26,2	12,3	9,2	8,9	8,2	7,6	5,9
Kohászat	29,5	14,8	6,5	5,4	5,5	5,0	1,6
Gépipar	38,1	15,5	10,8	9,7	7,7	7,8	3,2
Építőanyag-ipar	42,5	14,2	8,9	6,5	5,3	5,1	4,3
Vegyipar	31,0	18,9	13,8	13,8	11,6	10,5	6,4
Könnyűipar	33,5	13,1	7,1	6,4	4,4	5,7	2,1
Egyéb ipar		72,5	12,2	6,9	13,2	7,8	4,5
Ipar élelmiszeripar nélkül	34,0	14,8	8,8	8,1	6,7	6,9	3,4
Élelmiszeripar	43,6	12,5	3,8	7,5	4,7	4,7	3,3
Ipar összesen	35,8	14,3	7,7	8,0	6,3	6,4	3,3

	1981–85	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992**
Bányászat	-0,1	-0,1	-0,4	-3,7	-5,2	-17,2	-2,8	-19,1
Villamosenergia- ipar	2,9	2,1	4,4	0,1	2,2	2,9	-6,3	-11,5
Kohászat	0,0	2,8	0,9	4,3	4,4	-14,3	-33,8	-26,3
Gépipar	3,4	3,7	4,7	0,0	0,2	-16,9	-17,9	-26,8
Építőanyag-ipar	0,0	2,3	6,9	1,6	-1,6	-2,5	-23,2	-13,6
Vegyipar	2,3	1,4	6,1	1,3	-3,9	-6,1	-15,4	-13,6
Könnyűipar	1,1	1,1	2,9	0,2	-4,8	-11,1	-15,6	-16,5
Egyéb ipar	1,2	-2,9	1,2	-4,3	-12,0	-15,9	-9,2	-19,3
Élelmiszeripar	2,0	1,3	3,2	-2,5	1,0	-3,3	-2,6	-12,6
Ipar összesen	1,9	1,9	3,8	0,0	-1,0	-9,6	-14,1	-9,8

* Minisztériumi iparhoz tartozó vállalatok. ** Ipari tevékenység.

Az ipari termelés árindexei

Év	Előző év = 100%	1949 = 100%	Év	Előző év = 100%	1949 = 100%
1949	-	100,0	1971	101,6	237,3

1950	102,5	102,5	1972	101,9	241,8
1951	103,3	105,9	1973	103,0	249,1
1952	134,9	142,8	1974	103,3	257,3
1953	101,2	144,5	1975	110,6	284,6
1954	100,8	145,6	1976	104,6	297,7
1955	99,4	144,7	1977	102,0	303,7
1956	100,2	145,0	1978	103,7	314,9
1957	101,3	146,9	1979	102,2	321,9
1958	101,6	149,2	1980	115,3	371,1
1959	153,8	229,5	1981	106,3	394,5
1960	99,8	229,0	1982	104,5	412,2
1961	98,4	225,3	1983	105,6	435,3
1962	99,6	224,4	1984	104,3	454,0
1963	99,3	222,8	1985	105,0	476,7
1964	99,5	221,7	1986	102,1	486,7
1965	94,7	209,9	1987	103,5	503,7
1966	100,9	211,8	1988	104,7	527,4
1967	100,0	211,8	1989	115,4	608,6
1968	105,8	224,3	1990	122,0	742,5
1969	101,8	228,3	1991	132,6	984,6
1970	100,2	233,6	1992	112,3	1105,7

Az ipari szervezetek megoszlása a termelési érték szerint, 1991

A vállalatnál foglalkoztatottak száma (fő)	Vállalatok		Termelési érték	A foglalkoz- tatottak számának
	száma	megosz- lása (%)		
Legfeljebb 50 M Ft	12215	81,3	4,9	10,1
50–100 M Ft	1031	6,9	3,3	6,6
100–200 M Ft	654	4,4	4,2	7,7
200–500 M Ft	527	3,5	7,8	13,3
500 M–1 Mrd Ft	243	1,6	7,9	11,6
1–2 Mrd Ft	142	0,9	6,3	10,8
2–5 Mrd Ft	141	0,9	20,5	19,2
5–10 Mrd Ft	37	0,3	11,6	9,8
10 Mrd Ft felett	29	0,2	30,5	10,9

Összesen	15019	100,0	100,0	100,0
----------	-------	-------	-------	-------

Az ipari szervezetek megoszlása a létszám szerint, 1991

A vállalatnál foglalkoztatottak száma (fő)	Vállalatok	Termelési érték	A foglalkoztatottak számának	
száma	megoszlása (%)	megoszlása (%)		
Legfeljebb 20	10947	72,9	5,5	3,0
21–50	1485	9,9	3,3	4,2
50–100	895	6,0	3,4	5,6
101–300	909	6,0	8,4	13,6
301–500	258	1,7	5,5	8,7
501–1000	283	1,9	15,3	17,3
1001–2000	155	1,0	19,0	18,8
2001–5000	72	0,5	30,5	18,8
5001–10000	12	0,1	6,1	6,8
10000-nél több	3	0,0	3,0	3,2
Összesen	15019	100,0	100,0	100,0

Az ipari beruházások megoszlása, folyó áron (%)

Év, évek átlaga	Építés	Gép	Egyéb	Összesen
1970	39,3	51,3	9,4	100,0
1971–75	33,9	57,0	9,1	100,0
1976–80	33,4	55,9	10,7	100,0
1980	34,9	53,1	12,0	100,0
1981–85	32,4	53,5	14,1	100,0
1985	31,9	54,4	13,7	100,0
1986	34,1	57,1	8,8	100,0
1987	34,8	58,6	6,6	100,0
1988	37,3	56,8	5,9	100,0
1989	35,0	59,6	5,4	100,0
1990	34,5	61,0	4,5	100,0
1991	34,1	61,5	4,4	100,0
1992	31,4	61,9	6,7	100,0

**Az alap-energiahordozók termelésének szerkezete Magyarországon
(%-ban, fűtőérték alapján)**

Energia- hordozók	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Szén	62,7	51,4	46,0	37,4	35,4	34,0	32,5	31,2	30,1	27,0
Szén- hidrogének	34,8	46,1	51,6	51,1	47,2	44,7	45,0	43,8	44,2	45,5
Ebből:										
Földgáz	20,3	30,2	33,7	34,7	31,9	29,2	29,0	26,1	27,2	27,6
Kőolaj	14,5	15,9	17,9	16,4	15,3	15,5	16,0	17,7	17,0	17,9
Atom- erőművi villamos energia	–	–	–	9,2	15,3	19,1	20,3	22,8	23,1	24,9
Vízi erőművi villamos energia	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Tűzifa	2,3	2,2	2,2	2,1	1,9	2,0	2,0	1,9	2,3	2,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

**Az energiahordozók forrásának szerkezete, termelés+import együtt
(%-ban, fűtőérték alapján)**

Energia- hordozók	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Szénfésle- sége- k	50,1	36,3	28,8	26,7	23,8	23,2	22,2	19,1	22,2	18,3
Szén- hidrogének	43,4	57,7	63,6	59,9	59,9	58,4	59,0	61,2	59,2	64,4
Ebből:										
Földgáz	13,5	18,6	26,2	27,1	27,8	26,9	28,3	28,4	30,5	29,9
Kőolaj és kőolaj- termékek	29,9	39,1	37,4	32,8	32,1	31,5	30,7	32,8	28,7	34,5
Atom- erőművi villamos energia	–	–	–	4,6	7,7	9,4	9,8	10,3	11,3	12,8
Import villamos energia	4,6	4,5	6,5	7,7	7,5	7,9	7,9	8,4	6,1	3,2
Egyéb	1,9	1,5	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,2	1,3

Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Egységnyi bruttó hazai termékre (GDP) jutó energiafelhasználás

Év	Előző év = 100,0	1970 = 100,0	Év	Előző év = 100,0	1970 = 100,0
1976	100,8	87,6	1985	102,7	83,9
1977	98,0	85,8	1986	98,1	82,3
1978	102,4	98,9	1987	98,9	81,4
1979	98,5	86,6	1988	98,6	80,3
1980	100,1	86,7	1989	98,3	78,9
1981	96,7	83,8	1990	97,7	77,1
1982	98,2	82,3	1991	107,6	83,0
1983	97,8	80,4	1992	93–95	77–79
1984	99,6	80,1			

Egységnyi ipari termelésre jutó energiafelhasználás (fűtőérték alapján)

Év	Kilojoule/Ft (1981. évi áron)	1970=100,0	Előző év = 100,0	Év	Kilojoule/Ft (1981. évi áron)	1970=100,0	Előző év = 100,0
1975	675,5	83,7	n. a.	1986	561,4	69,5	98,7
1980	650,2	80,6	102,1	1987	544,2	67,2	96,7
1981	619,4	76,7	95,2	1988	529,8	65,5	97,4
1982	596,1	73,9	96,3	1989	513,4	64,1	96,9
1983	587,4	72,8	98,6	1990	497,5	62,1	96,9
1984	582,4	72,2	99,1	1991	490,0	61,2	98,5
1985	569,0	70,4	97,6	1992	434,1	54,2	88,6

Mezőgazdaság

A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban (folyó árak alapján, %)

	1988	1989	1990	1991	1992
Aktív keresők	17,8	17,4	17,0	15,2	13,0
Bruttó hazai termék	15,8	15,0	13,9	11,0	n. a.

Beruházás	n. a.	10,6	9,9	5,7	1,5**
Export*	20,8	21,7	23,1	25,1	24,0
Import*	7,1	7,1	7,6	5,8	5,9

* Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek együtt. ** Teljesítményérték alapján.

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak számának alakulása

Év	Mezőgazdasági aktív keresők (1000 fő)	A mezőgazdaság részaránya a keresőkből (%)	100 mezőgazdasági keresőre jutó népesség (fő)	Év	Mezőgazdasági aktív keresők (1000 fő)	A mezőgazdaság részaránya a keresőkből (%)	100 mezőgazdasági keresőre jutó népesség (fő)
1941*	2165,0	50,4	430	1988	860,1	17,8	1217
1950	2092,5	51,0	444	1989	837,5	17,4	1244
1960	1784,1	37,7	558	1990	818,3	17,0	1275
1970	1193,7	24,0	865	1991	709,7	15,2	1459
1980	988,9	19,5	1083	1992	552,6	13,0	1870
1987	890,0	18,2	1193				

* Az erdészetben és a vízgazdálkodásban dolgozókkal együtt.

A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási szervezetek száma

Vállalat	1970	1980	1990	1991	1992
	201*	147*	171	175	146
Jogi személyiségű gazdasági társaság	–	–	535	1402	1690
Korlátolt felelősségű társaság	–	–	446	1297	1614
Szövetkezet	2807	1460	1405	1493	1621
Ebből:					
Mezőgazdasági termelőszövetkezet	2441	1338	1267	1334	1194
Halászati termelőszövetkezet	22	16	14	14	13
Mezőgazdasági szakszövetkezet	243	61	67	71	39
Közkereseti társaság	–	–	41	41	51
Betéti társaság	–	–	124	510	918
Kistermelő gazdaságok	1727000	1499000	1410000	1396000	n. a.

* Állami gazdaság, kombinát, valamint erdő- és fafeldolgozó gazdaság

A mezőgazdasági termékek termelésének megoszlása (folyó áron, %)

	1980	1987	1988	1989	1990	1991
Vállalatok*	16,7	15,2	15,0	15,9	15,9	17,8
Szövetkezetek	50,5	48,4	47,8	47,7	43,4	36,8
Kistermelők	32,8	36,4	37,2	36,4	40,7	45,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* A jogi személyiségű gazdasági társaságokkal és a költségvetési szervekkel együtt.

Mezőgazdasági termékek termelése 1988. évi áron, M Ft

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Gabonafélék és hüvelyesek	60117	64977	66373	52786	64836	41182
Ipari növények	16649	16084	16756	15086	17961	13017
Burgonya	5580	8892	8971	8617	8529	9163
Szálás- és tömegtakarmány	9937	9948	10493	9193	9241	6045
Zöldségfélék	18050	19574	16720	17459	17547	13202
Gyümölcsök	15983	16600	17658	15735	14700	13580
Szőlő	9570	12384	10095	13978	11589	9956
Egyéb növények	6867	5578	5252	5364	-641	-259
Növénytermelés összesen	142753	154037	152348	138218	143762	105886
Szarvasmarha	39183	39314	38432	37152	32447	27054
Sertés	61438	62006	60028	63139	53269	36521
Juh	6684	6601	6487	4765	4289	4444
Baromfi	39759	41446	39842	39908	32351	30692
Egyéb állat	6297	6229	6870	6460	5446	5405
Állattenyésztés összesen	153361	155596	151659	151424	127802	1047116
Mezőgazdasági termékek mindösszesen	296114	309633	304007	289642	271564	210002

A földterület megoszlása művelési ágak szerint (ezer hektár)

	1970	1975	1980	1985	1989	1990	1991	1992
Szántó	5046	4976	4735	4698	4712	4713	4714	4707
Kert	146	152	291	339	339	341	342	n. a.
Szőlő	230	206	168	154	141	138	136	135

Gyümölcs	172	161	138	103	94	95	94	94
Gyep	1281	1275	1294	1246	1197	1186	1173	1164
Mező- gazdasági terület összesen	6875	6770	6626	6540	6483	6473	6459	n. a.
Erdő	1471	1545	1610	1648	1688	1695	1701	1712
Nádas	32	34	38	39	41	40	40	40
Halastó	24	23	25	26	27	27	27	27
Termőterület összesen	8402	8372	8299	8253	8239	8235	8227	n. a.
Művelés alól kivont terület	901	931	1005	1050	1064	1068	1076	n. a.
Földterület összesen	9303	9303	9304	9303	9303	9303	9303	9303

***Az öntözött területek nagysága, művelési ágak közötti megoszlása
öntözési technológiák szerint a mezőgazdasági nagyüzemekben, 1991***

Művelési ág	Felületi öntözés	Altalaj nedvesítés	Esőztető öntözés	Csepegtető öntözés	Összesen	A kiöntött víz	
						1000 hektár mennyisége (M m ³)	egy hektárra (m ³)
Szántó	9,1	2,2	126,2	0,1	137,6	182,3	1325
Ebből:							
zöldség- termesztés	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	12,5	n. a.	n. a.
Gyümölcsös, szőlő	0,1	0,1	1,5	1,0	2,7	3,7	1358
Gyep	3,0	–	3,9	–	6,9	8,4	1218
Egyéb területek	0,3	–	0,1	0,2	0,6	1,2	2000
Összesen	12,5	2,2	131,7	1,3	147,8	195,6	1323

A fontosabb növények összes termésmennyisége, 1991 (ezer tonna)

	Vállalatok*	Szövetkezetek	Kistermelők	Összesen
Búza	1047	4630	331	6008
Rozs	36	155	32	223
Árpa	267	1126	162	1555
Zab	21	97	17	135

Kukorica	1130	4578	2037	7745
Cukorrépa	858	3510	1499	5867
Napraforgó	124	648	41	813
Burgonya	21	83	1105	1219
Lucernaszéna	419	1189	204	1812
Zöldségfélék	36	306	1651	1993
Ebből: fejes káposzta	0	3	132	135
sárgarépa	2	6	111	119
vöröshagyma	1	29	155	185
uborka	0	2	106	108
zöldborsó	14	141	63	218
paradicsom	3	19	446	468
paprika	0	6	148	154
Gyümölcs	207	249	876	1332
Ebből: alma	159	215	485	859
körte	15	5	50	70
meggy	9	10	44	63
szilva	12	9	119	140
őszibarack	9	5	47	61
kajszibarack	4	3	29	36
málna	0	0	26	26

* A jogi személyiségű gazdasági társaságokkal és a költségvetési szervekkel együtt.

A vállalatok* és szövetkezetek gépállománya

	1980	1989	1991	1992
Gépi vonóerő motorkapacitása ezer kW	7461	8395	7356	6700
Traktor ezer db	55	50	45	40
ezer kW	3031	3440	3107	2617
Arató-cséplő gép ezer db	14	11	10	9
ezer kW	1303	1405	1282	1220
Tehergépkocsi ezer db	29	32	24	24
ezer kW	2363	2562	1955	1810

* A jogi személyiségű gazdasági társaságokkal és a költségvetési szervekkel együtt.

A növénytermelés fontosabb mutatói

	1970	1975	1980	1985	1989	1990	1991	1992
Szántóföldi növények termésátlaga (kg/ha)								
Búza	2130	3200	4760	4830	5240	5050	5190	4060
Kukorica	3380	5020	5320	6290	6220	3990	6710	3700
Cukorrépa	28730	32220	37640	37900	43980	36090	37160	27450
Napraforgó	1010	1190	1660	1970	1950	1950	2070	1770
Burgonya	10410	12640	14960	19580	18600	16920	15760	17710
Egy főre jutó gabonatermelés (kg/fő)	739	1161	1308	1400	1483	1212	1527	967
Zöldségfélék termésátlaga (kg/ha)								
Fejes káposzta	17190	19270	18810	25050	23370	21600	26090	16610
Vöröshagyma	10270	10240	19200	21410	23010	20710	16380	19100
Zöldborsó	4940	5500	8010	10970	10870	8780	8570	6010
Paradicsom	16450	18030	23310	29730	26260	26660	22750	19600
Zöldpaprika	10120	13020	10570	16350	9720	8790	12530	6970
Egy főre jutó zöldség (kg/fő)	147	155	184	183	192	196	193	136
Egy főre jutó gyümölcs-termelés (kg/fő)	127	129	154	143	152	139	129	111
Szőlő termésátlaga (kg/ha)	3250	3880	3560	3050	4360	6500	5920	5020
Egy főre jutó szőlőterm. (kg/fő)	n. a.	n. a.	84	44	56	83	73	64

Fontosabb szántóföldi növények termés mennyisége (ezer tonna)

	1970	1975	1980	1985	1988	1989	1990	1991	1992
Búza	2718	4005	6068	6555	6975	6509	6161	5981	3444
Rozs	155	147	139	164	251	264	229	221	134
Árpa	552	699	925	1039	1170	1324	1358	1547	1722
Zab	57	87	106	130	132	145	158	132	144
Kukorica	4013	7088	6535	6619	6028	6742	4317	7540	4300
Cukorrépa	2174	4089	3927	4072	4511	5928	4741	5857	2974
Napraforgó	92	154	454	673	708	692	677	797	757

Lucerna- széna	1971	2328	2241	1814	1499	1619	1427	1757	1187
Burgonya	1430	1268	941	975	883	819	746	723	925

Szőlő és gyümölcsstermelés

	1970	1975	1980	1985	1988	1989	1990	1991	1992
Szőlőstermelés									
Összes terület (1000 ha)	230	206	168	154	142	140	138	136	135
Szőlőtelepítés (1000 ha)	n. a.	n. a.	5	1,8	4,0	1,8	1,2	0,4	0,3
Termőterület (1000 ha)	217	199	147	125	109	110	111	110	112
Termésátlag (termőterülete n) (kg/ha)	3250	3880	3560	3050	5590	4360	6500	5920	5020
Termésmenny iség (1000 t)	743	813	898	466	736	580	863	759	662
Ebből: gyümölcsként értékesített	62	62	64	33	48	40	61	65	50
Egyszer fejtett bortermés (M I)	438	495	571	289	471	371	547	461	388
Gyümölcsstermelés									
Összes terület (1000 ha)	172	161	138	103	95	94	95	94	94
Gyümölcsstele pítés (1000 ha)	n. a.	n. a.	5	0,5	1,0	3,9	1,9	1,0	0,5
Termőterület (1000 ha)	137	145	120	83	79	78	77	73,	72
Termésmenny iség (1000 t)	1308	1355	1653	1520	1665	1584	1444	1332	1151
Ebből: alma	661	809	1017	954	1131	959	945	859	666
körte	80	123	96	86	87	90	64	70	65
meggy	40	35	38	55	72	91	61	63	77
szilva, ringlőszilva	227	156	221	164	182	179	152	140	142
kajszibarack	84	36	69	54	23	73	42	36	40
őszibarack	113	79	98	81	59	79	72	61	61

Az állattenyésztés fontosabb mutatói (kg)

	1970	1975	1980	1985	1988	1989	1990	1991	1992
Vágómarha-termelés									
Egy tehénre	435	483	425	494	409	420	387	418	441
Egy lakosra	31,4	36,7	30,7	33,5	25,3	26,9	24,4	25,4	22,3
Vágósertés-termelés									
Egy anyakocára	1362	1976	1852	1827	1946	1968	2065	1895	1707
Egy lakosra	67,0	102,1	110,0	124,4	124,6	125,6	120,7	114,3	79,7
Vágójuhtermelés									
Egy lakosra	3,6	3,4	3,9	4,7	3,5	3,7	4,2	2,5	2,7
Vágóbaromfi-termelés									
Egy lakosra	27,2	33,8	43,3	49,6	60,4	53,8	55,8	44,8	40,3
Tejtermelés (l)									
Egy tehénre	2187	2411	3596	4399	4865	4883	4920	4663	4444
Egy lakosra	158,0	168,3	230,7	247,0	263,8	268,2	259,1	233,7	206,6
Tojástermelés (db)									
Egy tojóra	113	144	138	152	173	177	186	188	189
Egy lakosra	317,8	381,0	409,4	396,7	433,1	440,0	451,0	429,4	424,6
Gyapjútermelés									
Egy juhra	4,3	4,2	4,1	3,9	4,1	4,0	3,5	2,3	2,5
Egy lakosra	1,0	1,0	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8	0,4	0,4

Az állatállomány alakulása (ezer db)

Év	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Baromfi
1938	1872	5224	1628	17617
1950	2018	4782	990	18181
1955	2150	6600	1690	23536
1960	1963	6388	2250	26844
1965	1919	6590	2460	29209
1970	1911	7311	2316	35097
1975	1904	6953	2039	38667
1980	1918	8330	3090	42764
1981	1945	8296	3140	42787
1982	1922	9035	3180	45379
1983	1907	9844	2977	41267

1984	1901	9237	2832	40962
1985	1766	8280	2465	38376
1986	1725	8687	2337	37176
1987	1664	8216	2336	36222
1988	1690	8327	2216	35607
1989	1598	7660	2069	34190
1990	1571	8000	1865	31121
1991	1420	5993	1808	28912
1992	1159	5364	1752	30535

Szarvasmarha-állomány (ezer db)

	1970	1975	1980	1985	1988	1989	1990	1991	1992
Vállalatok*									
Szarvasmarha összesen	227	256	323	341	347	318	318	310	280
Ebből: tehén	91	93	122	124	123	123	122	116	116
Szövetkezetek									
Szarvasmarha összesen	949	1075	1151	1077	1048	996	955	822	611
Ebből: tehén	321	390	419	387	380	373	359	304	247
Kistermelés									
Szarvasmarha összesen	735	573	444	348	295	284	298	288	268
Ebből: tehén	351	273	224	177	160	150	149	140	134
Összes gazdaság									
Szarvasmarha összesen	1911	1904	1918	1766	1690	1598	1571	1420	1159
Ebből: tehén	763	756	765	688	663	646	630	560	492

* A jogi személyiségű gazdasági társaságokkal és a költségvetési szervekkel együtt.

Sertésállomány (ezer db)

	1970	1975	1980	1985	1988	1989	1990	1991	1992
Vállalatok*									
Sertés összesen	1076	1463	1791	1798	1864	1684	1822	1390	1391
Ebből: koca	73	117	133	141	130	120	124	115	n. a.
Szövetkezetek									
Sertés összesen	1703	1922	2240	2512	2658	2532	2428	1813	1474

Ebből: koca	182	203	219	232	231	223	203	163	n. a.
Kistermelés									
Sertés összesen	4532	3568	4299	3970	3805	3444	3750	2790	2499
Ebből: koca	349	277	352	383	386	358	375	255	n. a.
Összes gazdaság									
Sertés összesen	7311	6953	8330	8280	8327	7660	8000	5993	5364
Ebből: koca	604	597	704	756	746	701	702	533	n. a.

* A jogi személyiségű gazdasági társaságokkal és a költségvetési szervekkel együtt.

Juh- és baromfiállomány (ezer db)

	1970	1975	1980	1985	1989	1990	1991	1992	
Juh									
Vállalatok*	439	384	546	372	239	212	118	215	
Szövetkezetek	1523	1417	2094	1557	1262	1058	850	515	
Kistermelők	354	238	450	536	568	595	840	1022	
Összes gazdaság	2316	2039	3090	2465	2069	1865	1808	1752	
Baromfi (felnőtt)									
Vállalatok*	2280	2842	3194	3203	3515	n. a.	n. a.	3982	
Szövetkezetek	3578	5128	6897	7222	6743	n. a.	n. a.	3483	
Kistermelők	27022	28579	29641	27951	23932	n. a.	n. a.	23070	
Összes gazdaság	32880**	36549**	39732**	38379	34190	31121	28912	30535	

* A jogi személyiségű gazdasági társaságokkal és a költségvetési szervekkel együtt. ** Tyúkfélék

Vágóállat és állati termékek termelése (ezer tonna)

	1970	1975	1980	1985	1989	1990	1991	1992
Vágóállat összesen	1360	1898	2066	2307	2660	2210	1976	1528
Ebből: Vágómarha	324	379	329	358	278	250	263	230
Vágósertés	691	1072	1178	1326	1317	1290	1183	823
Vágójuh	37	35	42	48	44	35	26	28
Vágóbaromfi	281	355	464	529	580	592	464	416
Vágónyúl	14	43	41	32	29	30	29	28
Áruhal	18	22	21	25	27	25	18	20
Tehéntej (M l)	1631	1767	2471	2631	2779	2763	2418	2133
Tojás (M db)	3280	4001	4384	4228	4576	4679	4443	4384
Gyapjú (tonna)	9776	8393	12143	11118	8764	7337	4218	4486

A mezőgazdasági termékek állami felvásárlásának árindexei

Év	Előző év = 100%	1955 = 100%	Év	Előző év = 100%	1955 = 100%
1955	–	100	1976	111,2	268,3
1960	102,1	136,5	1977	100,0	268,3
1961	105,1	143,5	1978	101,6	272,6
1962	104,7	150,2	1979	100,6	274,2
1963	100,8	151,4	1980	109,5	300,3
1964	104,3	157,9	1981	107,0	321,3
1965	99,8	157,5	1982	99,7	320,4
1966	110,3	173,7	1983	104,0	333,2
1967	102,0	177,2	1984	106,1	353,5
1968	109,3	193,7	1985	102,4	361,9
1969	100,3	194,3	1986	103,7	375,3
1970	107,6	209,1	1987	104,9	393,7
1971	102,6	214,5	1988	103,6	407,9
1972	102,3	219,4	1989	119,1	485,8
1973	107,9	236,8	1990	128,5	624,3
1974	101,6	240,6	1991	99,1	618,7
1975	100,3	241,3	1992	109,7	678,7

Mezőgazdaságitermék-értékesítés* (ezer tonna)

	1980	1985	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Búza	4389	4950	3720	4676	4237	3201	2899	1850
Kukorica	1920	2297	1998	1782	1789	1257	1587	2494
Cukorrépa	3934	3476	3568	3859	4375	4019	5529	2650
Zöldségfélék	1309	1173	1371	1253	900	890	750	405
Gyümölcsök	861	668	841	816	660	562	363	128
Vágómarha	313	304	271	237	241	218	199	148
Vágósertés	844	923	886	852	841	793	739	371
Vágóbaromfi	282	342	422	438	396	394	260	192
Tojás (M db)	901	418	399	328	218	142	154	127
Tej (ezer hektoliter)	20536	21749	22352	23172	23321	22618	19100	16680

* A szövetkezeti kereskedelemnek és az iparnak.

Termelői-felvásárlási átlagárak*

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Vágósertés (Ft/kg)	41,6	43,3	46,5	54,6	70,5	64,5	80,0
Vágómarha (Ft/kg)	43,8	46,6	49,1	64,8	75,5	64,1	65,8
Vágóbaromfi (Ft/kg)	38,0	39,4	40,8	49,9	60,7	70,3	73,5
Tehéntej (Ft/l)	7,2	7,5	8,1	11,0	14,2	14,4	15,6
Tojás (Ft/db)	2,1	2,1	2,1	2,4	3,0	3,7	4,4

* A feldolgozásra és továbbeladásra történt értékesítés átlagára

A kistermelői gazdaságok adatai

	Gazdaságok száma (1000)	A gazdasághoz tartozók száma (1000 fő)	Ebből a kisgazdaságban munkát végzők
1981	1500	4528	n. a.
1986	1415	4448	n.a .
1991	1396	4082	2723

A kistermelő gazdaságok a földterület nagysága szerint

Birtoknagyság (ha)	1981	1986	1991	1991 ténylegesen használt földterület, 1000 ha
gazdaságok száma, 1000-ben				
~ 0,19	357	361	644	75
0,20–0,49	370	365	414	125
0,50–0,99	550	490	199	138
1,00–1,99	193	173	97	130
2,00–	30	26	42	172
Összesen	1500	1415	1396	640

A kistermelő gazdaságok megoszlása a ténylegesen használt földterület nagysága szerint, megyénként, 1991 (hektár)

Megye/főváros	–0,19	0,20–0,49	0,50–0,99	1,00–4,99	5,00-től	Összesen
---------------	-------	-----------	-----------	-----------	----------	----------

Baranya	36,0	38,5	18,9	6,3	0,4	100,0
Bács-Kiskun	37,6	24,6	19,2	17,0	1,6	100,0
Békés	52,5	18,4	9,6	18,8	0,6	100,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	49,0	31,8	12,9	5,9	0,4	100,0
Csongrád	44,5	18,7	16,7	19,2	0,9	100,0
Fejér	47,5	37,7	10,9	3,7	0,2	100,0
Győr-Moson-Sopron	46,4	32,9	14,0	6,4	0,3	100,0
Hajdú-Bihar	57,6	22,6	10,5	8,8	0,5	100,0
Heves	54,0	28,7	12,3	4,8	0,2	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok	59,5	17,0	10,5	12,5	0,5	100,0
Komárom-Esztergom	56,1	30,2	10,3	3,2	0,2	100,0
Nógrád	52,6	31,0	12,1	4,1	0,2	100,0
Pest, Budapest	63,2	24,6	7,9	4,0	0,3	100,0
Somogy	23,6	45,6	21,9	8,5	0,4	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	32,8	34,5	19,0	13,2	0,5	100,0
Tolna	46,1	33,6	13,7	6,3	0,3	100,0
Vas	41,8	34,9	15,1	7,4	0,8	100,0
Veszprém	45,2	38,5	12,8	3,3	0,2	100,0
Zala	20,7	43,9	25,7	9,5	0,2	100,0
Összesen	46,1	29,6	14,3	9,5	0,5	100,0

A kistermelő gazdaságok adatai a gazdálkodók foglalkozása szerint, 1991

	Gazdaságok száma (1000)	A gazdasághoz tartozók száma (1000 fő)	Ebből a kisgazdaságban munkát végzők
Egyéni gazdálkodó	36	49	47
Nem mezőgazdasági foglalkozású önálló	35	58	50
Munka-, illetve tagsági viszonyban álló	669	1466	1262
Nyugdíjas, járadékos	620	1050	900

Gyermekgondozási segélyben, illetve díjban részesülő	4	97	72
Munkanélküli	27	84	68
Eltartott és egyéb	5	1278	324
Összesen	1396	4082	2723

A kistermelő gazdaságok gépállománya, 1991 (1000 darab)

	Gépek száma	Ebből saját tulajdon		Összesen
1 éves és újabb	1 évesnél régebbi			
Kéttengelyes traktor				
8 kW-os és kisebb	10,3	0,7	9,4	10,1
8 kW felett	23,1	1,6	20,9	22,5
Egytengelyes kerti traktor	22,4	1,5	20,8	22,3
Tehegépkecsi	15,4	1,1	14,0	15,1
Egyéb motoros szállítóeszköz	10,9	0,4	10,3	10,7
Pótkocsi	22,2	0,9	21,1	22,0
Utánfutó	50,9	4,3	46,5	50,8
Motoros kapa	173,6	16,4	156,9	173,3
Motoros háti permetező	26,7	1,4	25,2	26,6
Univerzális motoros kerti gép	36,8	3,8	32,9	36,7
Egyéb motoros kerti gép	17,3	0,6	16,6	17,2
Fejőgép	17,2	0,9	16,2	17,1
Beépített öntözőberendezés	6,1	0,3	5,6	5,9

A magyar agrárexport (ezer tonna)

	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Mezőgazdasági termékek								
Vágómarha	112,9	105,0	64,6	96,9	67,5	78,2	75,4	47,5
Vágósertés	2,7	19,7	56,1	59,2	43,8	49,8	62,6	27,4

Friss gyümölcs	305,1	396,4	454,0	323,0	422,0	365,8	372,4	358,3
Búza	466,9	922,3	813,6	2001,0	1281,1	1769,6	1425,9	1120,2
Napraforgómag	24,1	26,9	75,9	87,2	141,5	172,3	66,0	36,7
Élelmiszer-ipari termékek								
Nyershús összesen	43,4	107,9	160,9	192,3	190,3	188,7	187,5	234,3
Vágott baromfi	56,6	103,9	135,2	156,1	206,4	234,4	174,3	188,6
Gyümölcskonzerv	75,0	86,8	113,7	143,6	195,4	158,4	182,6	179,2
Főzelékkonzerv	142,8	173,9	204,6	265,3	280,2	293,5	261,6	196,4
Bor (1000 hl)	974,6	1522,2	2092,2	2704,0	1714,0	1843,0	1933,5	1287,0

A magyar agrárimport (ezer tonna)

	1970	1975	1980	1985	1987	1988	1989	1990
Mezőgazdasági termékek								
Takarmány-gabona	141,1	172,7	100,2	n. a.	539,2	133,4	83,9	322,9
Burgonya	14,9	12,1	20,9	9,9	54,7	20,5	8,0	10,0
Kávé	25,4	32,7	47,2	34,8	84,4	44,2	26,6	28,0
Déligyümölcs	79,8	78,8	89,8	82,2	85,1	81,9	101,9	78,6
Élelmiszer-ipari termékek								
Finomított szesz (1000 absz. hl)	183,8	239,2	176,7	808,7	394,8	682,3	n. a.	n. a.
Bor (1000 hl)	91,1	238,6	141,5	736,4	419,3	319,8	114,6	208,7
Növényolaj-ipari takarmány	336,4	505,3	620,3	609,7	595,7	643,1	649,5	653,7
Állati eredetű takarmány	85,2	65,8	60,2	93,1	82,0	96,0	98,7	83,8
Sör (1000 hl)	1141,0	1016,0	1388,4	1136,0	1668,0	1419,0	1125,0	1108,1

Külkereskedelem

Külkereskedelmi forgalom (M Ft, folyó áron)

Év	Import	Export	Év	Import	Export
1976	217874	192861	1985	394748	410297
1977	256606	227100	1986	425005	406204

1978	289071	228343	1987	443956	432609
1979	292938	265838	1988	460894	492326
1980	283489	263225	1989	523507	571323
1981	300173	284600	1990	544921	603636
1982	300046	301609	1991	855643	764274
1983	327579	338383	1992	878503	843566
1984	353569	379044			

Megjegyzés: Az adatok a közvetlen forgalomra vonatkoznak és határparitáson szerepelnek 1976. I. 1-jétől 1981. IX. 30-ig az MNB által jegyzett kereskedelmi árfolyamon. 1981. X.-től hivatalos devizaárfolyamon.

A külkereskedelmi forgalom egyenlege* (Mrd Ft)

1981	-15,6	1985	15,5	1989	47,8
1982	1,6	1986	-18,8	1990	58,7
1983	10,8	1987	-11,3	1991	-91,4
1984	25,5	1988	31,4	1992	-34,9

* Hatályparitáson előkalkulált fuvar költségek figyelembevételével.

Külkereskedelmi árindexek és cserearány-mutató országcsoportok szerint (előző év = 100,0)

Év	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Piacgazdaságú országok	Ebből		Összesen	Év	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	E
	fejlett országok	fejldő országok	Piacgazdaságú országok	fejlett országok	fejldő országok			
Behozatali árindex (B)						1990	106,1	114,6
1988	95,4	114,0	114,0	115,4	104,1	1991	155,1	120,3
1989	109,4	114,6	115,4	107,7	112,4	1992	110,8	108,8
1990	100,6	116,2	115,5	121,6	109,8	Cserearány-mutató		
1991	214,8	126,5	129,3	115,3	145,9	1988	104,8	100,8
1992	104,8	111,7	114,8	90,9	109,9	1989	104,5	102,0
Kiviteli árindex (K)						1990	105,5	98,6
1988	100,0	114,9	113,8	120,4	106,6	1991	72,2	95,1
1989	114,3	116,9	117,1	114,1	115,6	1992	105,7	97,4

A külkereskedelmi forgalom értéke (folyó áron)

	1991		1992	
Mrd Ft	%	Mrd Ft	%	
Behozatal				
Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	205,8	24,1	222,3	25,3
Ebből: kelet-európai országok	190,8	22,3	207,1	23,6
Piacgazdaságú országok	637,3	74,5	649,3	73,9
Ebből: fejlett országok	569,6	66,6	612,3	69,7
Ebből: EGK	352,0	41,1	375,4	42,7
fejlődő országok	67,7	7,9	37,0	4,2
Összesen	855,6	100,0	878,5	100,0
Egyéb*	12,5	1,5	7,0	0,6
Kivitel				
Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	180,2	23,6	196,7	23,3
Ebből: kelet-európai országok	148,6	19,4	164,0	19,4
Piacgazdaságú országok	583,6	76,4	646,1	76,6
Ebből: fejlett országok	519,3	67,9	601,1	71,3
Ebből: EGK	349,6	45,7	419,7	49,8
fejlődő országok	64,3	8,4	45,0	5,3
Összesen	764,3	100,0	843,6	100,0
Egyéb*	0,5	0,0	0,8	0,1

* Ország szerint nem azonosítható forgalom, ill. a kivitelt csökkentő tételek.

A külkereskedelmi forgalom értéke országcsoportok szerint (folyó áron, millió Ft)

Év	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Ebből kelet-európai országok	Piacgazdaságú országok	Ebből	Egyéb*	Összesen
fejlett országok	ebből EGK-országok	fejlődő országok				

Behozatal								
1988	227301	173887	233593	202892	118663	30701	–	460894
1989	232168	173122	291339	259993	151792	31346	–	523507
1990	201000	151777	343921	289895	169110	54027	–	544921
1991	205814	190754	637294	569626	351951	67668	12535	855643
1992	222273	207147	649280	612306	375390	36974	6950	878503
Kivitel								
1988	251924	197123	240402	197962	111149	42440	–	492326
1989	270375	203772	300948	252735	141819	48213	–	571323
1990	227299	170440	376337	327229	194467	49108	–	603636
1991	180158	148621	583584	519319	349571	64265	932	764274
1992	196720	164015	646053	601073	419742	44974	793	843566
Egyenleg								
1988	24623	23236	6809	–4930	–7514	11739	–	31432
1989	38209	30650	9609	–7258	–9973	16867	–	47816
1990	26299	18663	32416	37334	25357	–4919	–	58715
1991	–25656	–42133	–43710	–50307	–2380	–3403	–12003	–91369
1992	–25553	–43132	–3227	–11227	+44352	+8000	–6157	–34937

A külkereskedelmi forgalom értéke országcsoportok szerint (folyó áron, millió USD)

Év	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Ebből kelet-európai országok	Piacgazdaságú országok	Ebből			Egyéb*	Összesen
	fejllett országok	ebből EGK-országok	fejlődő országok					
Behozatal								
1988	4495,7	3439,2	4620,1	4012,9	2347,0	607,2	–	9115,8
1989	3911,2	2916,5	4908,0	4379,9	2557,1	528,1	–	8819,2
1990	3189,5	2408,4	5457,3	4600,0	2683,4	857,3	–	8646,8
1991	2737,8	2537,5	8477,5	7577,4	4681,8	900,1	166,8	11382,1
1992	2803,0	2612,0	8188,0	7722,0	4734,0	466,0	88,0	11079,0
Kivitel								
1988	4963,0	3883,4	4736,1	3900,0	2189,7	836,1	–	9699,1

1989	4545,6	3425,9	5059,7	4249,1	2384,3	810,6	–	9605,3
1990	3610,2	2707,1	5977,4	5197,4	3088,7	780,0	–	9587,6
1991	2401,3	1980,9	7778,5	6921,9	4659,4	856,6	7,1	10186,9
1992	2496,0	2081,0	8199,0	7628,0	5327,0	571,0	10,0	10705,0
Egyenleg								
1988	467,3	444,2	116,0	–112,9	–157,3	228,9	–	583,3
1989	634,4	509,4	151,7	–130,8	–172,8	282,5	–	786,1
1990	420,7	298,7	520,1	597,4	405,3	–77,3	–	940,8
1991	–336,5	–556,6	–699,0	–655,5	–22,4	–43,5	–159,7	–1195,2
1992	–307,0	–531,0	11,0	–94,0	593,0	105,0	–78,0	–374,0

Magyarország legfontosabb külkereskedelmi partnerei (%-os részesedés a forgalomból)

Ország	Behozatal					Kivitel						
	1980	1986	1989	1990	1991	1992	1980	1986	1989	1990	1991	1992
Szovjetunió*		28,9	30,7	22,1	19,1	15,3	16,9	31,1	35,0	25,1	20,2	13,4
NSZK**		12,2	12,8	16,0	17,4	21,4	23,5	9,8	8,4	11,9	16,9	26,9
Ausztria		5,5	6,3	8,6	10,0	13,3	14,4	4,2	4,7	6,5	7,5	10,8
NDK		7,2	6,9	6,2	5,9	–	–	7,2	6,6	5,4	3,1	–
Cseh és Szlovák Köztársaság		5,4	5,3	5,2	4,7	4,1	4,3	6,4	6,1	5,1	4,1	2,2
Olaszország		3,3	2,8	3,4	4,1	7,2	6,3	4,6	3,2	4,7	5,9	7,6
Jugoszlávia***		2,6	2,7	3,5	2,3	1,3	1,3	3,0	3,1	4,1	4,7	3,7
Egyesült Államok		2,6	1,9	2,5	2,6	2,6	2,9	1,4	2,4	3,3	3,5	3,2
Lengyelország		3,8	4,9	3,3	2,4	1,9	1,6	4,1	4,4	3,2	1,7	2,1
Franciaország		2,3	1,9	2,2	2,1	2,7	3,1	1,8	1,6	2,4	2,7	2,9
Nagy-Britannia		2,2	1,8	2,2	2,1	2,5	2,9	1,1	1,2	1,8	2,0	2,0
Svájc		2,8	2,1	2,9	3,1	3,4	2,9	1,3	1,6	1,7	1,9	1,9
Románia		2,2	2,0	1,6	0,9	0,6	0,6	2,6	2,1	1,5	1,8	1,3
Hollandia		1,5	1,5	2,1	2,1	2,7	3,0	1,2	1,1	1,3	1,5	2,1
Svédország		1,3	1,1	1,3	1,5	1,5	1,9	1,0	0,9	1,3	1,4	1,3
Japán		1,5	1,5	1,6	2,1	2,7	2,4	0,2	0,5	1,2	1,2	1,7
Belgium és Luxemburg		0,9	1,3	1,6	1,7	1,4	2,0	0,4	0,7	0,8	1,2	1,5
India		0,3	0,5	0,8	0,7	0,7	0,3	0,4	0,3	0,8	1,1	0,7
Törökország		0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	1,1	0,5	1,0	1,1	1,1

Finnország	1,1	0,6	0,8	0,7	0,7	1,0	0,7	0,5	1,0	1,0	0,8
------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

*1992-ben FÁK

** 1991-től Németország (a volt NDK adataival együtt)

*** 1991-től: az utódállamok

A külkereskedelmi forgalom volumenindexei (előző év = 100,0)

Év	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Piacgazdaságú országok			Összesen
összesen	fejlett országok	fejlődő országok			
Behozatal					
1986	103,4	101,1	100,8	102,0	102,6
1987	103,8	100,9	100,6	102,2	102,4
1988	101,2	98,2	96,0	115,4	99,7
1989	93,3	108,8	111,0	94,8	101,1
1990	86,1	101,5	96,5	141,8	94,8
1991	56,6	130,3	132,5	108,7	105,5
1992	98,9	91,2	93,6	60,1	92,4
Kivitel					
1986	98,6	96,9	104,4	77,6	97,8
1987	99,3	110,0	111,8	102,0	103,3
1988	103,0	111,3	114,0	99,8	106,8
1989	93,9	107,1	109,1	99,6	100,3
1990	79,3	109,2	112,0	94,8	95,9
1991	55,6	119,5	121,7	105,6	95,1
1992	98,6	101,7	105,5	68,8	101,0

A behozatal és a kivitel áruszerkezete (M Ft, határparitáson)

Év	Energiahordozók, villamos energia	Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	Fogyasztási iparcikkek	Élelmiszeripari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	Összesen
Behozatal						
1986	78053	192403	73466	50702	30381	425005
1987	67401	209272	79670	55601	32012	443956
1988	59768	236034	76983	54433	33677	460895

1989	57573	264759	94625	69026	37524	523507
1990	75262	252089	96805	79404	41361	544921
1991	127972	318745	173629	185710	49587	855643
1992	127934	322356	180488	196060	51666	878504
Kivitel						
1986	7519	122871	126322	67231	82262	406205
1987	8054	137524	128594	73471	84965	432608
1988	10145	166687	133558	79601	102335	492326
1989	12883	208150	137060	89501	123731	571325
1990	14239	228907	121400	99751	139339	603636
1991	13005	290375	96038	173034	191822	764274
1992	22374	296060	100898	221876	202358	843566

A behozatal áruszerkezete, 1992 (folyó árak alapján, %)

	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Piacgazdaságú országok	Összesen
Energiahordozók, villamos energia	54,7	0,9	14,6
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	29,3	39,2	36,7
Ebből: Nyers- és alapanyagok	13,8	5,3	7,5
Félkész termékek	14,1	26,3	23,1
Alkatrészek	1,4	7,6	6,1
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	5,5	25,5	20,5
Fogyasztási iparcikkek	7,1	27,6	22,3
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	3,4	6,7	5,9
Ebből: Mezőgazdasági termékek, élő állatok	0,7	1,5	1,3
Élelmiszer-ipari termékek	2,7	5,2	4,6
Összesen	100,0	100,0	100,0

A kivitel áruszerkezete, 1992 (folyó árak alapján, %)

	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Piacgazdaságú országok	Összesen
Energiahordozók, villamos energia	2,8	2,6	2,6
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	28,2	37,2	35,1
Ebből: Nyers- és alapanyagok	8,9	8,0	8,2

Félkész termékek	15,5	22,0	20,5
Alkatrészek	3,8	7,2	6,4
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	14,7	11,1	12,0
Fogyasztási iparcikkek	11,3	30,9	26,3
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	43,0	18,2	24,0
Ebből: Mezőgazdasági termékek, élő állatok	21,5	4,6	8,6
Élelmiszer-ipari termékek	21,5	13,5	15,4
Összesen	100,0	100,0	100,0

A külkereskedelmi forgalom áruszerkezete főbb országonként, 1991 (%)

Ország	Energiahordozók, villamos energia	Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	Fogyasztási iparcikkek	Élelmiszer-anyagok, élő állatok, élelmiszerek
Behozatal					
Ausztria	1,5	44,9	28,0	21,3	
Belgium és Luxemburg	0,0	61,6	10,9	24,8	
Cseh és Szlovák Köztársaság	8,4	55,6	14,6	14,2	
Egyesült Államok	0,3	31,3	40,4	15,1	
Franciaország	0,1	44,1	18,2	33,1	
Hollandia	0,0	34,8	23,0	33,8	
Japán	–	29,6	38,8	31,5	
Jugoszlávia utódállamai	18,1	42,7	7,2	19,1	
Lengyelország	27,6	49,9	6,0	9,7	
Nagy-Britannia	0,0	36,6	27,9	32,0	
Németország	1,1	42,4	25,0	29,1	
Olaszország	0,0	38,3	18,2	41,6	
Svájc és Liechtenstein	9,4	41,2	20,2	26,0	
Svédország	–	42,0	42,8	12,8	
Szovjetunió	66,3	25,6	3,1	3,2	
Összesen	15,0	37,2	20,3	21,7	
Kivitel					
Ausztria	7,9	50,7	12,6	14,6	
Belgium és Luxemburg	0,0	39,9	3,6	29,0	
Cseh és Szlovák Köztársaság	1,5	36,3	25,4	15,1	

Egyesült Államok	–	30,2	11,8	29,2
Franciaország	0,0	24,0	4,4	42,8
Hollandia	–	26,8	4,7	32,9
Japán	–	71,7	1,1	18,9
Jugoszlávia utódállamai	5,2	38,3	4,0	4,4
Lengyelország	0,0	21,9	9,6	27,2
Nagy-Britannia	–	33,5	8,0	44,3
Németország	1,2	32,6	9,1	38,2
Olaszország	0,7	49,1	3,6	12,1
Svájc és Liechtenstein	11,1	28,9	4,9	21,3
Svédország	0,0	32,2	8,2	21,9
Szovjetunió	0,0	28,2	23,9	10,8
Összesen	1,7	38,0	12,7	22,6

A behozatal volumenindexei, 1992 (előző év = 100,0)

	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Piacgazdaságú országok	Összesen
Energiahordozók, villamos energia	113,1	21,9	94,9
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	89,9	93,4	89,9
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	86,8	90,1	90,6
Fogyasztási iparcikkek	82,8	97,0	95,7
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	69,8	104,6	97,7
Összesen	98,9	91,2	92,4

A kivitel volumenindexei, 1992 (előző év = 100,0)

	Átalakuló és nem piacgazdaságú országok	Piacgazdaságú országok	Összesen
Energiahordozók, villamos energia	252,6	166,2	179,9
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	103,2	96,5	97,8
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	73,4	99,5	90,4
Fogyasztási iparcikkek	96,4	119,9	117,1
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	103,8	85,0	92,0
Összesen	98,6	101,7	101,0

A külkereskedelmi forgalom volumenindexei főbb árucsoportok szerint (előző év = 100,0)

Árucsoport	Behozatal				Kivitel			
	1989	1990	1991	1992	1989	1990	1991	1992
Átalakuló és nem piacgazdaságú országok								
Energiahordozók, villamos energia	97,3	100,7	69,1	113,1	131,0	81,2	79,3	79,3
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	90,2	81,8	51,8	87,9	101,5	70,3	70,3	70,3
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	87,5	71,2	31,7	86,8	89,6	73,8	73,8	73,8
Fogyasztási iparcikkek	101,2	83,1	56,4	82,8	97,3	89,3	89,3	89,3
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	94,7	124,3	64,4	69,8	90,7	94,6	94,6	94,6
Összesen	93,3	86,1	56,6	98,9	93,9	79,3	79,3	79,3
Piacgazdaságú országok								
Energiahordozók, villamos energia	100,9	–	153,8	21,9	93,3	81,0	79,3	79,3
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	102,2	88,7	107,2	93,4	110,5	119,0	119,0	119,0
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	131,8	107,9	148,9	90,1	96,1	115,0	115,0	115,0
Fogyasztási iparcikkek	130,1	128,9	176,2	97,0	101,2	109,8	109,8	109,8
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	100,2	106,3	104,0	104,6	113,3	91,7	91,7	91,7
Összesen	108,8	101,5	130,3	91,2	107,1	109,2	109,2	109,2
Összesen								
Energiahordozók, villamos energia	97,3	117,2	86,3	94,9	97,5	81,4	79,3	79,3
Anyagok, félkész termékek, alkatrészek	97,7	86,7	93,1	89,9	107,6	103,8	103,8	103,8
Gépek, szállítóeszközök, egyéb beruházási javak	107,7	91,3	122,5	90,6	90,9	82,6	82,6	82,6
Fogyasztási iparcikkek	112,0	103,4	147,7	95,7	99,8	101,0	101,0	101,0
Élelmiszer-ipari anyagok, élő állatok, élelmiszerek	98,7	110,2	94,8	97,7	101,9	95,3	95,3	95,3
Összesen	101,1	94,8	105,5	92,4	100,3	95,9	95,9	95,9

Kiskereskedelem

A kiskereskedelem üzlethálózata

	Üzletek száma		Magánkereskedők üzleteinek aránya, 1992 (%)
	1990	1991	

Általános áruház	116	553	707	–
Élelmiszerbolt	25065	37687	43342	61,3
Ruházati bolt	13328	20280	23172	69,5
Vegyáru-bolt	1541	3478	4343	62,0
Iparcikkbolt	5500	10391	12847	47,9
Kultúrcikkbolt	4791	7673	9545	52,9
Egyéb szakbolt	20371	26373	29630	74,5
Tüzelő- és építőanyag-telep, üzemanyagkút	5082	4550	5125	40,8
Gyógyszertárak	1486	1597	1736	13,8
Boltok összesen	77280	112582	130447	62,1
Melegkonyhás vendéglátóhelyek	5713	6810	7813	59,9
Cukrászda, italbolt stb.	20319	29727	33689	73,5
Munkahelyi vendéglátóhelyek	3320	4599	4747	23,0
Vendéglátóhelyek összesen	29352	41136	46249	66,0
Mindösszesen	106632	153718	176696	63,1

* Az adatok 1991 előtti adatközlésekkel nem hasonlíthatók, mivel az áruházakra vonatkozó előírások (alapterület-nagyság, osztályonkénti elszámolási kötelezettség) megszűntek.

A magánkereskedelem üzlethálózata

Üzlettípus	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Élelmiszerbolt	6110	6449	7257	12011	20681	26579
Ruházati bolt	6236	6544	7839	10384	13918	16109
Vegyáru-bolt	584	606	693	1012	2055	2691
Iparcikkbolt	1956	2159	2495	3112	4717	6150
Kultúrcikkbolt	876	961	1100	2483	3826	5048
Egyéb szakbolt	7330	8086	9131	13694	18777	22071
Tüzelő- és építőanyag-telep	737	758	781	978	1524	2092
Gyógyszertár	–	–	–	–	113	239
Boltok összesen	23829	25563	29296	43674	65611	80979
Melegkonyhás vendéglátóhelyek	2659	2781	3078	2544	3726	4682
Cukrászda, italbolt stb.	5339	6197	7238	13659	20162	24768
Munkahelyi vendéglátóhelyek	–	–	–	264	732	1090
Vendéglátóhelyek összesen	7998	8978	10316	16467	24620	30540
Mindösszesen	31827	34541	39612	60141	90231	111519

A kiskereskedelmi üzlethálózat területi adatai, 1992

Főváros, megyék	Üzletek száma			Ebből	
	Boltok	Vendéglátóhelyek	Összesen		egyéni vállalkozások által működtetett üzletek száma
	Boltok	Vendéglátóhelyek			
Budapest	24015		7524	31539	12435
Baranya	5452		1972	7424	3292
Bács-Kiskun	7025		2201	9226	4129
Békés	5169		2132	7301	3133
Borsod-Abaúj-Zemplén	8871		3001	11872	5439
Csongrád	4772		1378	6150	3006
Fejér	5586		1696	7282	3917
Győr-Moson-Sopron	6094		2270	8364	3870
Hajdú-Bihar	6176		2047	8223	3688
Heves	4295		1611	5906	2836
Jász-Nagykun-Szolnok	4962		1700	6662	2964
Komárom-Esztergom	4383		1590	5973	3112
Nógrád	3243		991	4234	2263
Pest	12071		4111	16182	8343
Somogy	5794		3081	8875	3632
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6370		2352	8722	4650
Tolna	3331		1083	4414	2030
Vas	2941		1103	4044	1774
Veszprém	5701		2453	8154	4105
Zala	4196		1953	6149	2361
Összesen	130447		46249	176696	82979

Kiskereskedelmi eladási forgalom üzlettípusonként

Üzlettípus	Fogyasztói áron	Folyó áron (előző év = 100,0)		Összehasonlító áron (előző év = 100,0)	
	(Mrd Ft), 1992	1991	1992	1991	1992
		1991	1992		
Általános áruházak	47,6	79,3	102,0	60,0	
Élelmiszerboltok	436,6	140,1	106,7	113,6	
Ruházati boltok	123,6	120,4	118,2	90,3	
Vegyő áru-boltok	34,5	165,5	118,2	121,2	

Iparcikkboltok	293,1	114,5	130,4	80,2
Kultúrcikkboltok	102,5	117,5	118,1	86,1
Egyéb szakboltok	63,0	94,6	111,5	71,9
Tüzelő- és építőanyag-telepek	226,1	130,8	117,1	79,0
Gyógyszertárak	12,8	119,3	126,5	73,6
Boltok összesen	1339,9	123,8	114,1	90,2
Melegkonyhás vendéglátóhelyek	48,6	116,0	108,7	95,6
Cukrászdák, italboltok stb.	111,2	101,8	144,4	78,8
Munkahelyi vendéglátóhelyek	19,1	126,4	103,1	103,1
Vendéglátóhelyek összesen	179,0	112,4	122,1	89,5
Mindösszesen	1518,8	122,4	115,0	90,1

Kiskereskedelmi eladási forgalom terület szerint, 1992 (fogyasztói áron)

Főváros, megyék	Folyó áron, millió Ft			Összehasonlító áron (előző év = 100,0)		
	Boltok	Vendéglátás	Összesen	Boltok	Vendéglátás	Összesen
Budapest	343027	43309	386336	101,7	110,0	102,6
Baranya	55883	7121	63004	72,4	122,6	76,1
Bács-Kiskun	63306	6518	69824	97,3	93,3	97,1
Békés	52283	7229	59512	109,8	93,5	107,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	81443	9723	91166	85,6	81,9	85,2
Csongrád	59148	5089	61237	96,5	88,5	96,0
Fejér	50087	7177	57264	78,3	100,5	80,6
Győr-Moson-Sopron	75416	9854	85270	86,9	117,1	89,7
Hajdú-Bihar	62754	6662	69416	89,2	77,3	88,0
Heves	39246	5920	45166	97,9	115,1	99,9
Jász-Nagykun-Szolnok	48384	5700	54084	93,2	87,7	92,6
Komárom-Esztergom	37414	6126	43540	93,3	104,9	94,8
Nógrád	25264	3268	28532	104,2	110,7	104,9
Pest	95290	14794	110084	94,8	139,0	99,2
Somogy	42780	7998	50778	88,0	111,8	91,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	50526	7349	57875	87,5	75,1	85,5
Tolna	28798	3811	32609	95,0	125,4	97,9
Vas	34927	4296	39223	92,8	97,4	93,3
Veszprém	51758	11066	62824	86,4	142,0	92,8

Zala	42136	5992	48128	94,7	108,0	96,2
Összesen	1339870	179002	1518872	93,0	105,0	94,4

Fogyasztói árak (Ft)

	1991	1992	1993
január			
Élelmiszerek			
Sertéshús, tarja (kg)	179	197	297
Sertéshús, comb, csont nélkül (kg)	247	267	373
Marhahús, rostélyos, csonttal (kg)	172	174	234
Sertéspárizsi (kg)	134	139	206
Téliszalámi (kb)	547	542	863
Gyulai kolbász (kg)	328	366	546
Vágott csirke, bontott (kg)	132	155	180
Tojás (db)	5,30	7,50	8,10
Tej, 2,8% zsírtartalommal, tasakos (l)	19,00	21,00	33,20
Tejföl, 20% zsírtartalommal, poharas (2 dl)	18,40	21,80	28,60
Sajt, trappista (kg)	224	267	348
Teavaj (10 dkg)	18,60	21,60	29,50
Sertészsír (kg)	48,00	48,20	116,00
Csemegezalonna, füstölt (kg)	73,90	79,30	146,00
Étolaj, napraforgóolaj (l)	59,50	73,60	93,50
Tejes margarin (250 g)	34,80	32,60	40,40
Liszt, finom, sima (kg)	20,80	20,40	31,90
Hántolt rizs, fényezetlen (kg)	51,30	53,00	65,70
Házi jellegű kenyér (kg)	29,40	31,90	48,60
Vizes zsemle (db)	2,40	2,60	4,20
Szárzészta, nagykocka, 4 tojásos (0,5 kg)	35,90	37,60	52,30
Cukor, kristály, normál (kg)	47,50	43,90	66,00
Hazai tejsokoládé, 10 dkg-os tábla (db)	39,20	50,50	59,90
Burgonya (kg)*	18,70	19,60	21,80
Vöröshagyma (kg)	30,60	21,90	25,70
Fejes káposzta (kg)	23,00	15,70	65,90
Alma (kg)	27,10	36,40	41,00
Narancs (kg)	95,30	86,10	80,80
Zöldborsókonzerv, I. o., 5/4-es üvegben	47,50	51,10	67,00

Étkezési só, asztali (kg)	11,20	26,00	27,70
Pörkölt kávé, Omnia, 10 dkg-os csomagolás (csomag)	57,20	67,60	65,90
Szeszes ital, dohány**			
Asztali bor, fehér (l)	69,30	70,40	73,30
Sör, világos, hazai, palackos (0,5 l)	20,20	22,80	30,90
Kommersz rum, pálinka (0,2 l)	78,70	91,60	111,00
Sopianae cigaretta, doboz (20 db), füstszűrős	33,10	43,50	57,10
Ruházkodási cikkek			
Karton, mintás (80–90 cm) (m)	101	145	186
Férfitélikabát, kártolt tiszta gyapjú, 431–500 g/m ² (db)	5600	7428	10189
Férfiöltöny, fésűsgyapjú 300 g/m ² felett (db)	6750	8275	10823
Női télikabát, kártolt gyapjú, kevert, 350–450 g/m ² (db)	5390	7732	10365
Női ruha, pamut típusú, kötött, egyrészes, hosszú ujjú (db)	1968	2268	2890
Férfiing, pamut-szintetika, szövött, hosszú ujjú (db)	660	905	1119
Férfi alsónadrág, pamut és pamut típusú slipon, kötött (db)	141	217	275
Női vállas ing, pamut (db)	255	387	505
Szintetikus női harisnyanadrág (db)	90	100	106
Férfi bokafix zokni, szintetikus (pár)	71,00	93,60	98,20
Férfifélcipő, marhaboksz, ragasztott műtalp (pár)	2310	3146	3195
Női pums cipő, marhaboksz, ragasztott műtalp (pár)	1570	2073	2244
Gyermekfélcipő, marhaboksz, ragasztott műtalp, 23–26-os méret (pár)	880	1231	1405
Ágynemű-garnitúra, pamut, nyomott mintás (db)	–	290	1410
Gépi perzsaszőnyeg, 200x300 cm (db)	–	9950	11360
Takaró, szintetikus, 130–150x190–200 cm (db)	1300	1860	2310
Frottírtörülköző, 500x100 cm (db)	202	248	279
Tartós és egyéb fogyasztási cikkek			
Teljes szövetborítású heverő, 1 személyes (db)	11710	15180	16820
Háztartási villamos hűtőszekrény, 160 l, kétszellőzött (db)	13480	17160	19390
Fagyasztószekrény, 125 l (db)	20110	22520	25210
Mosógép (db)			
keverőtárcsás, 1,5 kg ruhához	5010	6630	7320
automata, 17 programtól 4,0–4,5 kg ruha mosására	29130	32560	37440
Gáz vízmelegítő, 12 l/perc (db)	17140	21210	24470
Lada Samara 1300-as személygépkocsi (db)	486000	510680	470280
Moped, 1 személyes, 48–50 cm ³ (db)	26640	37620	45500
Férfikerékpár, 26–28"-os (db)	7700	10830	11560

Táskarádió, URH-vételre is (db)	2500	2640	2550
Televízió (db)			
fekete-fehér, 64 cm képcsővel	9820	13690	15690
színes, 56 cm képcsővel, távszabályozóval	39540	45940	45050
Cement, 350-es pernyeportland (100 kg)	493	562	674
Falazótégla, kisméretű, I. o., telepi (1000 db)	11590	12610	13570
Szintetikus mosópor, 3 kg-os doboz	360	537	594
Autóbenzin (l)			
szuper, 92 oktánszámú	50,60	60,00	71,20
extra szuper, 98 oktánszámú	54,60	63,00	74,20
Háztartási energiahordozók			
Brikett (100 kg)	214	699	793
Tűzifa, egységes, fűrészelt (100 kg)	256	314	386
Földgáz (m3)	5,10	7,80	9,40
PB-gáz, 11,5 kg-os palack	138	252	403
Háztartási tüzelőolaj (l)	11,90	21,20	22,10
Villamos energia (kWh)			
nappali áram	2,45	3,70	4,76***
éjszakai áram	1,30	1,90	2,07****
Szolgáltatások			
Egy útra szóló teljes árú menetjegy			
vonat 2. osztály, 200 km	158	380	576
autóbusz 15,0–20 km	38	38	58
Vonaljegy díja			
Budapest villamos, HÉV, metró, trolis	8	18	18
autóbusz	10	18	18
Debrecen villamos	8	14	20
autóbusz	8	14	25
Miskolc villamos	8	14	19
autóbusz	8	14	19
Szeged villamos	8	14	21
autóbusz	8	14	21
Szabvány méretű levelezőlap, vidékre	5	7	10
Szabvány méretű levél, helyben	7	7	10
Szabvány méretű levél, vidékre	12	12	17
Telefon-főállomás havi díja	100	250	265
Egy belföldi beszélgetés díja	2	5	5

Tv-előfizetés 1 hónapra	130	250	300
Vízdíj (m ³)	–	26,90	37,30
Ebből: Budapest	10,50	10,50	20,00
Csatornadíj (m ³)	–	16,50	24,50
Ebből: Budapest	7	7	17

* Burgonya-, zöldség-, gyümölcsárak: bolt + piac együtt. **Bolti árak. *** 600 kWh éves fogyasztásig 3,70 Ft/kWh, 600 kWh feletti fogyasztás 5,30 Ft/kWh. **** 2400 kWh éves fogyasztásig 1,90 Ft/kWh, 2400 kWh feletti fogyasztás 2,70 Ft/kWh.

Idegenforgalom

Idegenforgalmi devizabevételek és -kiadások

Év	Bevétel	Kiadás	Egyenleg	Kiadások a bevételek %-ában	Egy érkezőre jutó bevétel (rubel, USD)
Rubelelszámolások (M rubel)					
1980	213,2	72,5	140,7	34,0	20,5
1981	249,1	88,0	161,1	35,3	22,6
1982	207,0	80,0	127,0	38,6	34,9
1983	282,3	102,5	179,8	36,3	41,6
1984	340,8	117,0	223,8	34,3	38,2
1985	383,1	122,1	261,0	31,9	37,5
1986	387,6	117,4	270,2	30,3	35,7
1987	441,0	146,5	294,5	33,2	39,1
1988	386,0	162,0	224,0	42,0	40,4
1989	519,5	116,7	402,8	22,5	40,7
1990	366,0	248,4	117,6	67,9	–*
1991	82,2	139,1	–56,9	169,2	–
Konvertibilis elszámolások (M USD)					
1980	160,3	88,2	72,0	55,1	44,7
1981	190,3	81,1	109,2	42,6	49,7
1982	238,2	80,8	157,4	33,9	61,2
1983	235,8	82,6	153,3	35,0	64,2
1984	255,8	95,1	160,7	37,2	56,9
1985	271,4	125,6	145,8	46,3	55,2
1986	344,3	149,5	194,8	43,4	59,5

1987	511,0	158,2	352,8	31,0	66,7
1988	531,5	549,6	-18,1	103,4	63,3
1989	541,7	947,1	-405,4	174,8	44,6
1990	824,0	476,5	347,5	57,8	—*
1991	1002,3	442,8	559,5	44,2	—*
1992	1231,4	639,6	591,8	51,9	—*

* Döntően konvertibilis elszámolásra való áttérés miatt 1990-től nem értelmezhető adat.

Idegenforgalmi devizabevételek és –kiadások forintban

Év	Bevétel	Kiadás	Egyenleg	Kiadások és bevételek %- ában	Egy érkezőre jutó bevétel (Ft)
M Ft					
1981	13968	5048	8920	36,1	941,1
1982	15133	5178	9955	34,2	1539,2
1983	18251	6376	11875	34,9	1744,3
1984	21616	7827	13789	36,2	1609,7
1985	24581	9784	14797	39,8	1625,1
1986	27019	10250	16769	37,9	1623,2
1987	36989	11791	25198	31,9	1951,6
1988	38977	33388	5589	85,7	2169,6
1989	47622	59326	-11704	124,6	1911,1
1990	63203	37929	25275	60,0	1679,5
1991	78030	37747	40283	48,4	2345,7
1992	98456	52573	45883	53,4	2939,0

Magyarország nemzetközi idegenforgalmának néhány mutatója (ezer fő)

Ország	Turisták	Kirándulók	Átutazók	Látogatók összesen
1988				
Összesen	10566	3622	3577	17965
Ebből:				
Ausztria	919	2777	130	3844
Bulgária	293	7	321	625
Csehszlovákia	2235	303	961	3505
Egyesült Államok	113	10	3	126
Franciaország	45	1	2	49

Hollandia	125	4	3	137
Jugoszlávia	928	371	716	2023
Lengyelország	1900	42	840	2820
Nagy-Britannia	49	2	3	57
NSZK	2489	55	349	2916
Olaszország	174	3	4	192
Románia	166	5	100	271
Skandináv országok	129	3	7	139
Szovjetunió	578	14	87	683
1990				
Összesen	20510	10670	6452	37632
Ebből:				
Ausztria	1662	3289	202	5153
Bulgária	461	26	437	924
Csehszlovákia	2295	914	711	3920
Egyesült Államok	181	24	15	220
Franciaország	134	9	16	159
Hollandia	144	13	13	169
Jugoszlávia	1786	4365	1972	8123
Lengyelország	2742	159	890	3791
Nagy-Britannia	89	6	10	105
Németország	1995	244	394	2633
Olaszország	331	28	34	392
Románia	6352	1449	1214	9015
Skandináv országok	194	21	22	236
Szovjetunió	1464	47	372	1884
1991				
Összesen	21860	7074	4331	33265
Ebből:				
Ausztria	3042	2666	133	5841
Bulgária	314	15	175	504
Csehszlovákia	1985	1332	520	3837
Egyesült Államok	170	8	11	189
Franciaország	174	8	21	203
Hollandia	225	10	15	250
Jugoszlávia	1890	1767	1519	5176
Lengyelország	1914	174	461	2549

Nagy-Britannia	137	4	12	153
Németország	3481	264	259	4004
Olaszország	383	17	33	433
Románia	5729	719	377	6825
Svédország	116	4	11	131
Szovjetunió	1068	17	100	1185
1992				
Összesen	20188	8155	5148	33491
Ebből:				
Ausztria	2208	3066	111	5385
Bulgária	423	17	235	675
Csehszlovákia	1842	1330	460	3632
Egyesült Államok	226	8	11	245
Franciaország	201	7	28	236
Hollandia	245	13	18	276
Jugoszlávia utódállamai	2585	2591	2568	7744
Lengyelország	1052	51	239	1342
Nagy-Britannia	152	4	10	166
Németország	2838	268	256	3362
Olaszország	428	19	60	507
Románia	5498	620	402	6520
Svédország	132	4	9	145
Szovjetunió utódállamai	1043	26	47	1116

Magyarország nemzetközi idegenforgalmának összetétele (%)

Ország	Turisták	Kirándulók	Átutazók	Látogatók összesen
1988				
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:				
Ausztria	8,7	76,7	3,6	21,4
Bulgária	2,8	0,2	9,0	3,5
Cseh-Szlovákia	21,2	8,4	26,9	19,5
Egyesült Államok	1,1	0,3	0,1	0,7
Franciaország	0,4	0,0	0,1	0,3
Hollandia	1,2	0,1	0,1	0,8
Jugoszlávia	8,8	10,2	20,0	11,3

Lengyelország	18,0	1,2	23,5	15,7
Nagy-Britannia	0,5	0,1	0,1	0,3
Németország	23,6	1,5	9,8	16,2
Olaszország	1,6	0,1	0,1	1,1
Románia	1,6	0,1	2,8	1,5
Skandináv országok	1,2	0,1	0,2	0,8
Szovjetunió	5,5	0,4	2,4	3,8
1990				
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:				
Ausztria	8,1	30,8	3,1	13,7
Bulgária	2,2	0,2	6,8	2,5
Cseh-Szlovákia	11,2	8,6	11,0	10,4
Egyesült Államok	0,9	0,2	0,2	0,6
Franciaország	0,7	0,1	0,2	0,4
Hollandia	0,7	0,1	0,2	0,4
Jugoszlávia	8,7	40,9	30,6	21,6
Lengyelország	13,4	1,5	13,8	10,1
Nagy-Britannia	0,4	0,1	0,2	0,3
Németország	9,7	2,3	6,1	7,0
Olaszország	1,6	0,3	0,5	1,0
Románia	31,0	13,6	18,8	24,0
Skandináv országok	0,9	0,2	0,3	0,6
Szovjetunió	7,1	0,4	5,8	5,0
1991				
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:				
Ausztria	13,9	37,7	3,1	17,6
Bulgária	1,4	0,2	4,0	1,5
Cseh-Szlovákia	9,1	18,8	12,0	11,5
Egyesült Államok	0,8	0,1	0,3	0,6
Franciaország	0,8	0,1	0,5	0,6
Hollandia	1,0	0,1	0,3	0,8
Jugoszlávia	8,6	25,0	35,1	15,6
Lengyelország	8,8	2,5	10,6	7,7
Nagy-Britannia	0,6	0,1	0,3	0,5
Németország	15,9	3,7	6,0	12,0

Olaszország	1,8	0,2	0,8	1,3
Románia	26,2	10,2	8,7	20,5
Svédország	0,5	0	0	0,4
Szovjetunió	4,9	0,2	2,3	3,6
1992				
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:				
Ausztria	10,9	37,6	2,2	16,1
Bulgária	2,1	0,2	4,6	2,0
Csehszlovákia	9,1	16,3	8,9	10,8
Egyesült Államok	1,1	0,1	0,2	0,7
Franciaország	1,0	0,1	0,5	0,7
Hollandia	1,2	0,2	0,3	0,8
Jugoszlávia utódállamai	12,8	31,8	49,9	23,1
Lengyelország	5,2	0,6	4,6	4,0
Nagy-Britannia	0,8	0	0,2	0,5
Németország	14,1	3,3	5,0	10,0
Olaszország	2,1	0,2	1,2	1,5
Románia	27,2	7,6	7,8	19,5
Svédország	0,7	0	0	0,4
Szovjetunió utódállamai	5,2	0,3	0,9	3,3

Magyarországra érkező külföldiek országonként

Ország	1991	1992	Ország	1991	1992
Európa			Szovjetunió	1184893	1103512**
Albánia	6614	8195	Törökország	914764	1045958
Ausztria	5841186	5385394	Egyéb európai országok	69215	15496
Belgium	105886	115485	Összesen	32790566	32911566
Bulgária	503767	675084			
Cseh-Szlovákia	3836702	3631656	Ázsia		
Dánia	84731	84708	Afganisztán	628	450
Finnország	46605	38001	Banglades	188	202
Franciaország	203465	235699	Burma	58	49
Görögország	207010	237646	Ciprus	3338	5775
Hollandia	250492	275586	Fülöp-szigetek	2881	1390
Írország	11415	11812	Irak	812	948

Izland	552	666	Irán	8600	7449
Jugoszlávia	5175811	7743013*	India	3094	3117
Lengyelország	2549303	1343234	Indonézia	1150	1194
Luxemburg	4113	3068	Izrael	35308	37261
Nagy-Britannia	152903	165921	Japán	30965	38089
Németország	4003565	3362086	Jemen	285	126
Norvégia	30800	27762	Jordánia	1454	2044
Olaszország	432783	507303	Kambodzsa	133	164
Portugália	7239	7760	Kína	24211	11236
Románia	6825224	6519745	Dél-Korea	20563	10691
Spanyolország	66166	65397	Koreai NDK	3252	8694
Svájc	145060	156808	Laosz	51	49
Svédország	130302	144571	Libanon	1546	4502
Ázsia (folytatás)			Egyéb afrikai országok	2381	2832
Malaysia	708	953	Összesen	18192	20336
Mongólia	4764	2062			
Nepál	116	55	Amerika		
Omán	88	64	Argentína	5988	7929
Pakisztán	1342	851	Bolívia	704	419
Srí Lanka	174	284	Brazília	5905	5155
Szaúd-Arábia	258	477	Chile	1443	1387
Szíria	4642	6294	Ecuador	405	286
Vietnam	2842	1306	Egyesült Államok	189498	244674
Egyéb ázsiai országok	13405	6688	Guatemala	172	178
Összesen	166856	152464	Haiti	58	47
			Kanada	47145	56392
Afrika			Kolumbia	1123	1134
Algéria	2988	1404	Kuba	687	369
Dél-afrikai Köztársaság	2865	3707	Mexikó	2843	4003
Egyiptom	3332	5700	Peru	1109	1437
Etiópia	153	36	Salvador	97	100
Ghána	255	230	Uruguay	598	415
Guinea	322	600	Venezuela	1424	1325
Kongó	374	315	Egyéb amerikai országok	1323	1359
Líbia	2815	2164	Összesen	260522	326609

Marokkó	503	766			
Nigéria	753	769	Ausztrália és Óceánia	28925	26404
Szudán	852	1031			
Tunézia	599	782	Világ összesen	33265061	33437379

* Jugoszlávia utódállamai. ** Szovjetunió utódállamai.

Kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégforgalma országonként (1000 éjszaka)

Ország	Összes éjszaka	Ebből: Szálloda	Kemping	Fizetővendég-szolgálat
1988				
Összesen	15897	6029	3869	4965
Ebből:				
Ausztria	1133	686	195	188
Cseh-Szlovákia	1426	202	546	453
Egyesült Államok	330	250	5	63
Franciaország	163	87	24	39
Hollandia	1079	178	679	198
Jugoszlávia	289	91	15	152
Lengyelország	1126	250	87	695
Nagy-Britannia	170	99	12	52
NSZK	6222	1765	2007	2072
Olaszország	502	374	28	73
Románia	68	12	3	48
Skandináv országok	413	220	112	48
Szovjetunió	1081	931	3	123
1990				
Összesen	13618	6373	2849	7245
Ebből:				
Ausztria	988	648	179	102
Cseh-Szlovákia	444	79	122	164
Egyesült Államok	435	355	5	63
Franciaország	221	148	35	25
Hollandia	977	183	642	128
Jugoszlávia	428	215	30	79
Lengyelország	861	177	141	346
Nagy-Britannia	223	165	15	37

Németország	5186	1744	1833	1249
Olaszország	672	560	28	64
Románia	193	76	13	62
Skandináv országok	476	274	130	35
Szovjetunió	877	372	2	102
1991				
Összesen	11501	5735	3035	1753
Ebből:				
Ausztria	948	651	167	81
Bulgária	55	26	1	19
Cseh-Szlovákia	157	39	62	26
Egyesült Államok	329	277	3	33
Franciaország	234	169	28	20
Hollandia	789	195	474	101
Jugoszlávia	390	168	31	81
Lengyelország	631	144	103	179
Nagy-Britannia	234	192	12	24
Németország	4805	1787	1822	848
Olaszország	661	583	18	43
Románia	130	61	7	19
Svédország	144	90	13	12
Szovjetunió	351	277	3	40
1992				
Összesen	10257	5623	2325	1395
Ebből:				
Ausztria	930	647	162	64
Bulgária	49	23	1	8
Csehszlovákia	128	41	44	21
Egyesült Államok	358	303	2	35
Franciaország	202	149	26	13
Hollandia	612	196	343	56
Jugoszlávia utódállamai	418	212	8	73
Lengyelország	429	91	83	141
Nagy-Britannia	255	205	10	24
Németország	4266	1854	1415	673
Olaszország	606	551	15	23
Románia	159	79	3	35

Svédország	145	110	17	20
Szovjetunió utódállamai	256	163	1	41

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma üdülőkörzetenként

	Belföldi	Külföldi	Együtt	Belföldi	Külföldi
Üdülőkörzet	1000 éjszaka		Megoszlás (%)		
1988					
Ország összesen	11938	15897	27835	42,9	57,1
Ebből:					
Budapest	2774	5348	8122	34,2	65,8
Balaton-part	1689	5553	7242	23,3	76,7
Duna-kanyar	460	353	813	56,6	43,4
Velencei-tó	169	217	386	43,8	56,2
Mátra-Bükk	889	502	1391	63,9	36,1
1990					
Ország összesen	8769	13618	22387	35,8	64,2
Ebből:					
Budapest	1811	4775	6586	19,0	81,0
Balaton-part	1061	4280	5341	14,7	85,3
Duna-kanyar	267	159	426	63,6	36,4
Velencei-tó	106	206	312	34,0	66,0
Mátra-Bükk	818	389	1207	68,3	31,7
1991					
Ország összesen	6095	11501	17596	34,6	65,4
Ebből:					
Budapest	1056	3977	5032	21,0	79,0
Balaton-part	607	3671	4277	14,2	85,8
Duna-kanyar	233	100	333	70,0	30,0
Velencei-tó	88	212	299	29,4	70,9
Mátra-Bükk	628	333	961	65,3	34,7
1992					
Ország összesen	5718	10253	15971	35,8	64,2
Ebből:					
Budapest	853	3636	4489	19,0	81,0
Balaton-part	509	2956	3465	14,7	85,3
Duna-kanyar	245	140	385	63,6	36,4

Velencei-tó	–	–	–	–	–
Mátra-Bükk	598	277	875	68,3	31,7

Kereskedelmi szálláshelyek szállásdíjbevételei

Szállástípus	Szállásdíjbevétel (M Ft)	Egy szobára	Egy férőhelyre	Egy vendégre	Egy vendégéjszakára
jutó szállásdíj (ezer Ft)		jutó szállásdíj (Ft)			
1991					
Szálloda	16902	663	285	6053	2380
*****	3089	2528	1240	20010	7098
****	6774	1273	595	13379	4008
***	5128	564	253	5067	1996
**	1497	244	99	2307	1018
*	414	109	41	879	442
Panzió	253	57	20	686	326
Turistaszállás	117	73	15	555	287
Nyarlóház	470	121	41	1823	575
Kemping	747	–	8	1169	204
Fizetővendéglátás	1828	44	20	4131	379
Együtt	20318	264	73	4312	1155
1992					
Szálloda	18564	655	279	6589	2503
*****	3570	2874	1411	21910	8211
****	7741	1446	674	14065	4292
***	5080	503	220	5020	1833
**	1605	225	91	2702	1132
*	566	126	48	1137	500
Panzió	655	97	35	892	426
Turistaszállás	179	83	17	734	279
Nyarlóház	548	144	45	2154	743
Kemping	847	–	8	1470	277
Fizetővendéglátás	1627	46	20	5164	470
Együtt	22420	296	78	4537	1330

Szállodai szobaárak, átlag (kétágyas, fürdőszobás szoba) (Ft/nap)

Időszak	Ötsillagos	Négycsillagos	Háromcsillagos	Kétsillagos	Egycsillagos	Együtt
Országosan						
1989. február	4509	3497	1507	1195	716	2260
május	6271	4131	2356	1258	904	2846
július	5681	5089	2874	1633	953	3308
december	6666	4898	2793	1462	1082	3474
1990. február	7771	5270	1808	1436	1266	3355
május	8150	6380	2711	1822	1234	3847
július	10772	6615	3264	2013	1291	4356
december	9431	5976	2538	1861	1389	4107
1991. február	11098	6606	2590	1858	1097	4439
május	12567	8202	3752	2144	1367	5380
július	12185	7982	4003	2383	1340	5374
december	13521	8140	3964	2239	1342	5804
1992. február	12265	6912	2962	1911	1322	4731
május	14515	9351	4170	2365	1426	5756
július	14559	9728	4584	2664	1380	5945
december	11883	8827	3837	2365	1566	5608
Budapest						
1989. február	4509	3924	1535	1330	1380	2863
május	6271	4582	3137	1673	1200	4051
július	5681	5896	3880	1813	694	4636
december	6666	5408	4093	1604	1100	4793
1990. február	7771	5848	1875	1687	1300	4679
május	8150	7340	3723	2447	1400	5998
július	10772	7484	4033	2454	1037	6443
december	9431	6521	2780	2609	1600	5617
1991. február	11098	7206	3149	2154	1610	6199
május	12567	9510	5419	2918	2400	8264
július	12185	8940	5480	3090	2530	7964
december	13521	9064	6069	3001	1610	8550
1992. február	12328	7475	4001	2364	–	6833
május	14558	10696	6554	3348	–	9480
július	15038	10279	6868	3434	–	9419
december	11909	9530	5563	3242	–	8363
Balaton-part						

1989. február	–	–	1060	1043	–	1058
május	–	2709	2231	992	530	2017
július	–	3667	3069	2115	–	2886
december	–	–	2719	2793	–	2726
1990. február	–	–	1582	1210	–	1575
május	–	3372	2481	1830	–	2401
július	–	4440	3829	2548	–	3561
december	–	–	3241	–	–	3241
1991. február	–	–	1771	–	–	1771
május	–	2757	2801	2004	770	2577
július	–	4662	4105	2961	1200	3877
december	–	–	4020	1400	–	4008
1992. február	–	–	–	–	–	–
május	–	3192	2882	2340	1400	2725
július	–	5950	4478	3253	1667	4196
december	–	–	2080	2056	–	2071

Szállásdíjak a kempingekben, átlag (Ft/nap)

Időszak	Háromcsillagos	Kétszillagos	Egyszillagos	Együtt
Országosan				
1989. május	390	128	120	97
július	166	129	111	94
1990. május	220	177	125	180
július	250	200	149	122
1991. május	250	304	200	256
július	250	401	251	225
1992. május	266	207	320	248
július	421	324	269	343
Budapest				
1989. május	106	–	–	106
július	109	–	–	109
1990. május	146	–	–	146
július	167	–	–	167
1991. május	315	–	–	315
július	227	–	–	227
1992. május	348	401	–	348

július	352	230	–	352
Balaton-part				
1989. május	–	119	143	128
július	–	85	112	97
1990. május	220	202	143	213
július	250	230	164	235
1991. május	252	475	224	256
július	250	603	269	316
1992. május	467	252	211	318
július	630	372	303	412

Szállásdíjak a fizetővendéglátásban, átlag (Ft/nap)

Időszak	Szobaár			Lakosztály	
	I. osztály	II. osztály	III. osztály	I. osztály	II. osztály
Országosan					
1989. február	308	236	180	658	435
május	342	274	183	889	618
július	386	313	216	1117	847
december	816	809	588	1834	1390
1990. február	396	411	395	990	677
május	443	424	225	1097	844
július	483	428	280	1331	1185
december	437	421	234	958	749
1991. február	487	433	197	1041	774
május	607	689	294	1668	1501
július	752	782	457	1919	1773
december	600	665	283	1449	1341
1992. február	600	610	447	1418	1208
május	778	773	461	1902	1610
július	888	834	625	2261	2230
december	757	858	427	1718	1627
Budapest					
1989. február	313	232	180	648	277
május	327	239	171	666	313
július	326	247	172	655	331
december	976	540	333	1161	581

1990. február	474	542	484	1108	772
május	505	540	460	1100	774
július	516	549	460	1009	771
december	507	547	460	1235	817
1991. február	546	532	465	1278	830
május	793	1022	667	2046	2233
július	814	1025	805	2042	2239
december	808	1003	–	1973	2221
1992. február	797	805	–	1931	1729
május	1160	1228	–	2492	2707
július	1158	1263	–	2473	2677
december	1121	1261	–	2431	2681
Balaton-part					
1989. február	454	285	200	682	1535
május	466	343	243	666	1618
július	496	364	263	655	1000
december	1066	572	–	2161	1300
1990. február	545	316	–	1108	1300
május	596	474	–	1100	2202
július	583	456	369	1009	2118
december	596	200	–	1235	–
1991. február	651	394	–	977	2100
május	696	803	–	2164	3489
július	883	789	–	2101	1437
december	813	395	200	1563	1500
1992. február	788	386	200	1577	1800
május	1279	733	–	1800	2814
július	1202	935	1230	2935	3117
december	1047	600	–	1651	1827

Szállodarangsor, 1992

A szálloda neve	Település	Kategória	Ágyak száma	Rangsor
a külföldi vendég- éjszakák	egy vendégre jutó bevétel			
alapján				
Grand Hotel Hungária	Budapest	****	967	1

Buda Penta	Budapest	****	790	2	9
Korona	Budapest	****	813	3	7
Forum	Budapest	****	792	4	2
Duna	Budapest	*****	584	5	5
Flamenco	Budapest	****	696	6	12
Atrium Hyatt	Budapest	*****	622	7	6
Budapest Hilton	Budapest	*****	646	8	1
Aqua	Hévíz	****	458	9	29
Stadion	Budapest	***	754	10	25
Novotel	Budapest	****	644	11	8
Club Tihany	Tihany	****	660	12	38
Thermal Hotel Hévíz	Hévíz	****	397	13	27
Annabella	Balatonfüred	***	780	14	60
Gellért	Budapest	****	355	15	3
Volga	Budapest	***	628	16	31
Thermal Hotel Bük	Bük	****	400	17	43
Taverna	Budapest	***	420	18	13
Béke Radisson	Budapest	****	492	19	20
Helikon	Keszthely	***	480	20	39
Thermal Hotel Aquincum	Budapest	****	584	21	23
Marina	Balatonfüred	***	748	22	56
Thermal	Budapest	*****	368	23	17
Urán	Pécs	*	436	24	409
Budapest	Budapest	***	560	25	11
Thermal Hotel Sárvár	Sárvár	****	272	26	46
Hélia Thermal	Budapest	****	519	27	4
Délibáb	Hajdúszoboszló	***	499	28	51
Ramada Grand Hotel	Budapest	****	276	29	22
Platanus	Budapest	**	298	30	407
Rege	Budapest	***	354	31	26
Fesztivál	Balatonföldvár	**	640	32	125
Expo	Budapest	***	320	33	76
Erzsébet	Budapest	***	239	34	21
Astoria	Budapest	***	253	35	42
Neptun	Balatonföldvár	***	420	36	399
Füred	Balatonfüred	***	331	37	63

Park	Budapest	**	282	38	66
Aranybika	Debrecen	***	440	39	36
Rába	Győr	***	309	40	182
Liget	Budapest	***	276	41	18
Benczúr	Budapest	***	192	42	47
Aero	Budapest	***	270	43	57
Park	Eger	***	393	44	74
Hunor	Budapest	***	300	45	52
Nemzeti	Budapest	****	149	46	32
Béke Gyógyszálló	Hajdúszoboszló	***	373	47	86
Helios Gyógyszálló	Hévíz	**	356	48	133
Alba Hotel Budapest	Budapest	***	187	49	14
Európa	Siófok	***	274	50	385

Nemzetközi idegenforgalom a közlekedés módja szerint

Időszak	Közúton	Repülón	Hajón	Vonaton és egyéb módon	Együtt
Magyarországra érkező külföldiek					
1991	28975751	569090	63704	3674516	33265061
Ebből:					
január	1407177	26573	510	293760	1728020
február	1052523	24729	31	201001	1278284
március	1774308	34297	1386	266445	2076436
április	1917954	48678	6806	239044	2212482
május	2275085	54206	9733	251882	2590906
június	2510030	56719	11344	266481	2844574
július	3741814	52996	12360	428342	4235512
augusztus	4966665	59763	10562	530574	5567564
szeptember	3025086	63582	7451	376508	3472627
október	2397855	57935	2960	285111	2743861
november	1949406	48068	61	238614	2236149
december	1939848	41544	500	296754	2278646
1992	29696423	683348	54593	3056400	33490764
Ebből:					
január	1402596	36775	46	210084	1649501
február	1439119	32863	52	163265	1635299

március	1689244	41229	1274	201137	1932884
április	2004789	48726	5008	233041	2291564
május	2119757	55414	8407	228322	2411900
június	2359407	64107	7938	241877	2673329
július	3590642	63968	9555	316175	3980340
augusztus	4747064	76509	9816	440963	5274352
szeptember	3016883	72024	8029	282441	3379377
október	2810251	75937	2057	240715	3128960
november	2262471	62597	884	214525	2540477
december	2254200	53199	1527	283855	2592781
Külföldre utazó magyarok					
1991	13218047	392372	3471	703507	14317397
Ebből:					
január	610604	24629	137	51529	686899
február	531632	12485	0	37278	581395
március	935217	21167	32	45867	1001683
április	895744	29105	416	40277	965542
május	1022426	33615	1117	40091	1097249
június	1193487	37630	485	45017	1276619
július	1372040	41487	698	78173	1492398
augusztus	1701844	44976	330	89669	1836819
szeptember	1293602	39627	202	78161	1411592
október	1487970	43855	7	73573	1605405
november	1188848	33967	45	61127	1283987
december	984633	29829	2	63345	1077809
1992	11774471	525407	8718	494124	12802720
Ebből:					
január	638260	26208	0	31880	696348
február	764022	23532	0	32898	820452
március	854144	30951	77	36590	921762
április	1034500	48849	30	44707	1128086
május	941861	51440	918	36487	1030706
június	923579	50444	1689	34725	1010437
július	1203788	54667	2669	40232	1301356
augusztus	1368530	63665	2231	59773	1494199
szeptember	1015002	46636	783	43612	1106033

október	1142248	51653	283	44440	1238624
november	941975	36013	37	40954	1018979
december	946562	41349	1	47826	1035738

Magyarországra érkező külföldi személygépjárművek (db)

Ország	Személygépkocsi	Autóbusz	Összesen
1991			
Összesen	8537309	178063	8715372
Ebből:			
Ausztria	2121829	23138	2144967
Bulgária	79829	1411	81240
Cseh és Szlovák Köztársaság	861888	28323	890211
Egyesült Államok	4441	18	4459
Franciaország	44602	769	45371
Hollandia	77889	1859	79748
Jugoszlávia utódállamai	1172077	28440	1200517
Lengyelország	277947	33323	311270
Nagy-Britannia	15044	312	15356
Németország	1424317	12790	1437107
Olaszország	110677	2750	113427
Románia	1949890	25882	1975772
Svédország	22019	454	22473
Szovjetunió	193193	7902	201095
1992			
Összesen	7758614	206627	7965241
Ebből:			
Ausztria	1998317	25671	2023988
Bulgária	97372	4280	101652
Cseh-Szlovákia	684926	27855	712781
Egyesült Államok	4179	38	4217
Franciaország	61379	758	62137
Hollandia	76614	1904	78518
Jugoszlávia utódállamai	1479688	47199	1526887
Lengyelország	236558	17982	254540
Nagy-Britannia	12523	347	12870
Németország	1124589	17539	1142128

Olaszország	120387	2668	123055
Románia	1097790	36794	1134584
Svédország	23030	637	23667
Szovjetunió utódállamai	468665	10014	478679

Határainkon be- és kilépő személygépjárművek

Határszakasz	Személygépkocsi	Motorkerékpár	Autóbusz	Összes személygépjármű
Érkező külföldi rendszámú				
1991				
Osztrák	3311206	14870	42324	3368400
Jugoszláv	1419591	6505	38707	1464803
Román	2095380	8424	29361	2133165
Ukrán	183928	1104	8214	193246
Szlovák	1527204	8367	59457	1595028
Összesen	8537309	39270	178063	8754642
1992				
Osztrák	2844152	13878	55010	2913040
Jugoszláv	1920009	12072	57654	1989735
Román	1238304	5823	38492	1282619
Ukrán	455105	3479	10383	468967
Szlovák	1301044	8951	45088	1355083
Összesen	7758614	44203	206627	8009444
Külföldre utazó magyar rendszámú				
1991				
Osztrák	1984253	6860	37504	2028617
Jugoszláv	536712	2611	17551	556874
Román	227559	1778	4642	233979
Ukrán	93732	580	1922	96234
Szlovák	934461	6230	19375	960366
Összesen	3777017	18059	80994	3876070
1992				
Osztrák	1668663	5152	29840	1703655
Jugoszláv	625591	4194	18584	648369
Román	186210	1604	6830	194644
Ukrán	318575	463	3404	322442
Szlovák	723000	5461	16977	745438

Összesen	3522039	16874	75635	3614548
----------	---------	-------	-------	---------

Külföldre utazó magyarok száma határszakaszok szerint (ezer fő)

Év	Összesen	Ebből						
		osztrák	jugoszláv	román	szovjet	csehszlovák	Budapest ról légi és vízi úton	
határszakasz								
1980	5164		257	732	570	139	3103	362
1981	5547		270	600	918	143	3212	404
1982	3893		278	554	782	125	1734	420
1983	4754		345	520	1022	127	2366	374
1984	5380		393	591	1162	106	2744	384
1985	5533		490	803	1212	104	2480	444
1986	6278		554	874	1345	100	2839	566
1987	7197		621	793	1459	104	3708	512
1988	10797		3017	918	1048	146	5219	449
1989	14476		6318	2664	619	164	4366	345
1990	13596		5729	1207	1126	139	5052**	343
1991	14317		7436	1869	857	234	3527**	394
1992	12803		6055	2200	871	257*	2891**	529

* Ukrán határszakasz. ** Cseh-szlovák határszakasz.

Határállomások személyforgalma, 1992

Határállomás, határszakasz	Összesen (fő)	Belépő		Kilépő	
		külföldiek	magyarok	külföldiek	magyarok
Budapest	2648279	803415	729515	527152	582401
Ebből:					
Budapest, Ferihegy	2527547	745533	681207	523234	577573
Budapest, hajóállomás	120732	57882	48305	3918	4828
Osztrák határszakasz	33896219	11074823	10474628	6054834	6204638
Ebből:					
Hegyeshalom, közút	9155386	3358772	3008003	1370407	1414588
Hegyeshalom, vasút	2553337	1097347	1116557	164374	158284
Sopron, közút	9033630	3089526	2979044	1469328	1495669
Kópháza, vasút	307887	83572	81945	55438	55638
Kópháza, közút	1979179	578346	506403	441972	452453

Kőszeg, közút	1661389	427022	359550	426798	448019
Rábafüzes, közút	5210721	1288752	1366189	1255669	1300096
Bucsu, közút	1852778	455283	411150	483117	503228
Jugoszláv határszakasz	21313115	8608518	7813729	2200552	2235023
Ebből:					
Bajánsenye, közút	287066	121237	115699	23958	25660
Rédics, közút	1942971	892030	786417	123471	136182
Letenye, közút	1567836	548473	536874	221516	250378
Murakeresztúr, vasút	112996	16232	16959	2367	2461
Gyékényes, vasút	114900	37069	27630	2102	1388
Barcs, közút	558242	251810	234401	27329	28732
Hercegszántó, közút	1974612	976135	858120	65845	72994
Kelebia, vasút	937938	419427	363087	46274	64157
Röszke, közút	6284071	2267541	2347940	794001	790180
Szeged, vasút	241403	75315	59626	49302	37452
Drávaszabolcs, közút	824210	363618	333753	43606	43856
Tompa, közút	6044877	2501660	1994318	752366	732300
Berzence, közút	122813	53123	48101	9888	9775
Román határszakasz	16514267	7537490	6890222	870764	774089
Ebből:					
Nagylak, közút	4494876	2166344	2016891	163150	148017
Gyula, közút	2381759	1285222	802594	177093	102008
Ártánd, közút	3943360	1578070	1646547	346343	340646
Biharkeresztes, vasút	938162	430858	390445	50494	49304
Csengersima, közút	3741728	1738140	1706463	118115	119162
Ukrán határszakasz	4201178	941639	985735	256529	266770
Ebből:					
Záhony, közút	2096719	771116	830442	242833	252328
Záhony, vasút	355250	165489	151088	8146	8210
Szlovák határszakasz	19949856	7107704	6594797	2890716	2879483
Ebből:					
Sátoraljaújhely, közút	1100205	336446	320613	211736	213803
Tornyosnémeti, közút	1450960	582304	525642	173031	156022
Hidasnémeti, vasút	85149	21434	19667	9234	8906
Bánréve, közút	887150	203847	212383	219159	240715
Salgótarján, közút	1096082	289423	256885	252763	274945

Balassagyarmat, közút	522023	140118	146052	11743	113530
Parassapuszta, közút	2061662	727429	703279	317089	296177
Szob, vasút	633412	226873	204850	51256	46691
Esztergom, közút	555035	135132	135339	141151	141988
Komárom, közút	3836294	1150156	1062268	779908	792122
Vámosszabadi, közút	1569230	504306	538175	247708	258036
Rajka, közút	5245247	2518150	2183106	289455	250679
Összesen	98531944	36076042	33490764	12802720	12944663

Közlekedés

Áruszállítás szállítási módok szerint

	1981	1986	1988	1989	1990	1991
Szállított áru (millió tonna)						
Kötőtpályás közlekedés*	155,3	146,7	140,7	132,3	113,5	92,7
Ebből: vasúti közlekedés	131,2	119,1	111,9	104,6	87,8	67,1
csővezetékes szállítás	24,0	27,5	28,7	27,6	25,6	25,5
Közúti közlekedés	599,1	648,8	682,2	646,3	569,7	542,1
Ebből: közlekedési szervezetek	239,4	245,6	219,4	202,6	128,8	98,2
Ebből: kis szervezetek	0,0	1,1	8,6	18,5	17,1	16,2
nem közlekedési szervezetek	358,7	327,3	334,9	284,0	280,0	280,0
magánfuvarozás és szállítás	1,0	76,0	128,0	159,7	161,0	164,0
Vízi közlekedés	13,5	10,3	10,7	11,0	10,4	8,6
Ebből: közlekedési szervezetek	4,3	4,3	5,3	5,1	4,6	3,1
folyami és tavi	3,5	3,4	3,9	3,5	3,1	2,6
tengeri	0,8	0,9	1,4	1,6	1,5	0,5
nem közlekedési szervezetek	9,2	6,0	5,4	5,9	5,8	5,5
Légi közlekedés	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Összesen	768,0	805,8	833,6	789,6	693,6	643,4
Szállított áruk megoszlása (%)						
Kötőtpályás közlekedés*	20,2	18,2	16,9	16,8	16,4	14,4
Ebből: vasúti közlekedés	17,1	14,8	13,4	13,2	12,7	10,7
csővezetékes szállítás	3,1	3,4	3,5	3,5	3,7	4,0
Közúti közlekedés	78,0	80,5	81,8	81,9	82,1	84,3

Ebből: közlekedési szervezetek	31,2	30,4	26,3	25,7	18,7	15,3
Ebből: kis szervezetek	0,0	0,1	1,0	2,3	2,5	2,5
nem közlekedési szervezetek	46,7	40,6	40,2	36,0	40,4	43,5
magánfuvarozás és szállítás	0,1	9,4	15,4	20,2	23,2	25,5
Vízi közlekedés	1,8	1,3	1,3	1,3	1,5	1,3
Ebből: közlekedési szervezetek	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5
folyami és tavi	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
tengeri	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0
nem közlekedési szervezetek	1,2	0,8	0,7	0,7	0,8	0,9
Légi közlekedés	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Árutonna-kilométer (millió)						
Kötőtpályás közlekedés*	28730	27555	27110	25540	22070	16850
Ebből: vasúti közlekedés	24342	22600	21058	19821	16783	11938
csővezetékes szállítás	4387	4954	6051	5719	5287	4912
Közúti közlekedés	11771	13456	15528	15721	15159	14074
Ebből: közlekedési szervezetek	6220	6719	7458	7623	6709	5574
Ebből: kis szervezetek	0	51	278	647	788	1136
nem közlekedési szervezetek	5538	5508	6030	5803	5800	5200
magánfuvarozás és szállítás	13	1230	2040	2295	2650	3300
Vízi közlekedés	8507	8644	14455	15131	14610	6253
Ebből: közlekedési szervezetek	8162	8420	14272	14921	14418	6073
folyami és tavi	2097	1914	2188	2142	1846	1539
tengeri	6065	6506	12084	12779	12572	4533
nem közlekedési szervezetek	345	224	183	210	192	180
Légi közlekedés	25	23	14	14	16	9
Összesen	49033	49678	57107	56406	51855	37186
Árutonna-kilométer megoszlása (%)						
Kötőtpályás közlekedés*	58,6	55,5	47,5	45,3	42,6	45,3
Ebből: vasúti közlekedés	49,6	45,5	36,9	35,1	32,4	32,1
csővezetékes szállítás	9,0	10,0	10,6	10,1	10,2	13,2
Közúti közlekedés	24,0	27,1	27,2	27,9	29,2	37,9
Ebből: közlekedési szervezetek	12,7	13,4	13,1	13,5	12,9	15,0
Ebből: kis szervezetek	0,0	0,1	0,5	1,1	1,5	3,1
nem közlekedési szervezetek	11,3	11,1	10,6	10,3	11,2	14,0
magánfuvarozás és szállítás	0,0	2,5	4,0	4,1	5,1	8,9
Vízi közlekedés	17,3	17,4	25,3	26,8	28,2	16,8

Ebből: közlekedési szervezetek	16,6	17,0	25,0	26,5	27,8	16,3
folyami és tavi	4,3	3,9	3,8	3,8	3,6	4,1
tengeri	12,3	13,1	21,2	22,7	24,2	12,2
nem közlekedési szervezetek	0,7	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5
Légi közlekedés	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* HÉV és a közúti villamos áruszállítással együtt.

Áruszállítás szervezetek szerint

	1981	1986	1988	1989	1990	1991
Szállított áruk (millió tonna)						
Közlekedési szervezetek	319,9	389,2	358,1	332,8	240,4	187,8
Nem közlekedési szervezetek	375,1	340,6	347,5	297,1	292,2	291,5
Magánfuvarozás és szállítás	71,0	76,0	128,0	159,7	161,0	164,0
Összesen	768,0	805,8	833,6	789,6	693,6	643,4
Szállított áruk megoszlása (%)						
Közlekedési szervezetek	51,0	48,3	43,0	40,2	34,7	29,2
Nem közlekedési szervezetek	48,9	42,3	41,7	40,5	42,1	45,3
Magánfuvarozás és szállítás	0,1	9,4	15,3	19,3	23,2	25,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Árutonna-kilométer (milliárd)						
Közlekedési szervezetek	42,5	42,1	48,1	47,3	42,5	27,9
Nem közlekedési szervezetek	6,5	6,4	6,9	6,8	6,7	6,0
Magánfuvarozás és szállítás	0,0	1,2	2,1	3,3	2,7	3,3
Összesen	49,0	49,7	57,1	57,4	51,9	37,2
Árutonna-kilométer megoszlása (%)						
Közlekedési szervezetek	86,7	84,7	84,2	81,0	81,9	75,0
Nem közlekedési szervezetek	13,3	12,9	12,1	13,4	12,9	16,1
Magánfuvarozás és szállítás	0,0	2,4	3,7	5,6	5,2	8,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Személyközlekedés utazási módok szerint

	1981	1986	1988	1989	1990	1991
Szállított utasok száma (millió fő)						
Kötőpályás közlekedés	1404	1485	1476	1394	1278	1213
Ebből: vasúti	274	234	228	229	212	190
helyi	1130	1251	1250	1165	1066	1023

Közúti közlekedés	7638	7659	7991	7902	7258	6884
Ebből: autóbusz	2656	3109	3118	2990	2718	2555
távolsági	711	650	629	609	524	514
helyi	1790	2296	2330	2219	2032	1881
nem közlekedési szervezeti	155	163	159	160	162	160
magán	–	–	–	0	0	0
kis szervezetek	–	–	0	2	3	2
taxi	57	149	183	217	211	240
Ebből: magán	–	110	150	190	200	236
személygépkocsi	3445	3731	4041	4092	4145	4047
Ebből: lakossági	3300	3490	3750	3760	3800	3664
motorkerékpár	1480	780	800	793	323	278
Ebből: lakossági	1477	777	797	790	320	275
Légi közlekedés	1	1	2	2	1	1
Vízi közlekedés	4	4	4	4	3	3
Összesen	9047	9149	9475	9302	8542	8104
Szállított utasok megoszlása (%)						
Kötőtpályás közlekedés	15,5	16,3	15,6	15,0	15,0	15,0
Ebből: vasúti	3,0	2,6	2,4	2,5	2,5	2,3
helyi	12,5	13,7	13,2	12,5	12,5	12,6
Közúti közlekedés	84,5	83,7	84,4	85,0	85,0	84,9
Ebből: autóbusz	29,4	34,0	32,9	32,2	32,5	31,5
távolsági	7,9	7,1	6,6	6,6	6,4	6,3
helyi	19,8	25,1	24,6	23,8	24,2	23,2
nem közlekedési szervezeti	1,7	1,8	1,7	1,7	1,9	2,0
magán	–	–	–	–	–	–
kis szervezetek	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
taxi	0,6	1,6	1,9	2,3	2,5	3,0
Ebből: magán	–	1,2	1,6	2,	2,3	2,9
személygépkocsi	38,1	40,8	42,6	44,0	48,5	49,9
Ebből: lakossági	36,5	38,1	39,6	40,4	45,1	45,3
motorkerékpár	16,4	8,5	8,5	8,5	3,8	3,4
Ebből: lakossági	16,3	8,5	8,4	8,5	3,8	3,4
Légi közlekedés	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vízi közlekedés	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Utaskilométer (millió)						

Kötőpályás közlekedés	18514	15756	16029	16071	15247	13582
Ebből: vasúti	16556	11234	11521	11895	11410	9868
helyi	4958	4522	4508	4176	3837	3714
Közúti közlekedés	76362	76342	81401	80966	76407	74087
Ebből: autóbusz	27615	28256	28011	27111	23947	22251
távolsági	14107	13362	13112	12754	10237	9464
helyi	8741	9882	10026	9246	8542	7867
nem közlekedési szervezeti	4767	5012	4873	5100	5150	4900
magán	–	–	–	11	18	20
kis szervezetek	–	10	51	119	690	1228
taxi	438	1317	1531	1837	1907	1935
Ebből: magán	–	990	1250	1600	1700	1780
személygépkocsi	41009	43849	49258	49750	50016	49207
Ebből: lakossági	38175	40310	45250	45300	45300	44220
motorkerékpár	7300	3900	3800	3748	1547	1246
Ebből: lakossági	7243	3851	3750	3700	1500	1200
Légi közlekedés	1246	1143	1345	1576	1695	1287
Vízi közlekedés	79	74	72	67	66	55
Összesen	96201	93315	98847	98679	93417	89011
Utaskilométer megoszlása (%)						
Kötőpályás közlekedés	19,2	16,9	16,2	16,3	16,3	15,3
Ebből: vasúti	14,1	12,0	11,6	12,1	12,2	11,1
helyi	5,1	4,9	4,6	4,2	4,1	4,2
Közúti közlekedés	79,4	81,8	82,3	82,0	81,8	83,2
Ebből: autóbusz	28,7	30,3	28,3	27,5	25,6	25,0
távolsági	14,7	14,3	13,3	12,9	11,0	10,7
helyi	9,1	10,6	10,1	9,4	9,1	8,8
nem közlekedési szervezeti	4,9	5,4	4,9	5,2	5,5	5,5
magán	–	–	–	0,0	0,0	0,0
kis szervezetek	–	0,0	0,0	0,1	0,7	1,4
taxi	0,5	1,4	1,6	1,8	2,0	2,2
Ebből: magán	–	1,1	1,3	1,6	1,8	2,0
személygépkocsi	42,6	47,0	49,0	50,4	53,6	55,2
Ebből: lakossági	39,7	43,2	45,8	45,9	48,5	49,7
motorkerékpár	7,6	4,2	3,8	3,8	1,7	1,4
Ebből: lakossági	7,5	4,1	3,8	3,7	1,6	1,3
Légi közlekedés	1,3	1,2	1,4	1,6	1,8	1,4

Vízi közlekedés	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Személyközlekedés szervezetek szerint

	1981	1986	1988	1989	1990	1991
Szállított utasok (millió fő)						
Közlekedési szervezetek	3965	4473	4474	4253	3911	3618
Nem közlekedési szervezetek	305	299	304	307	311	311
Lakossági közlekedés	4777	4377	4697	4740	4320	4175
Összesen	9047	9149	9475	9300	8542	8104
Szállított utasok megoszlása (%)						
Közlekedési szervezetek	43,8	48,9	47,2	45,7	45,8	44,7
Nem közlekedési szervezetek	3,4	3,3	3,3	3,3	3,6	3,8
Lakossági közlekedés	52,8	47,8	49,6	51,0	50,6	51,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Utaskilométer (milliárd)						
Közlekedési szervezetek	43,1	40,5	40,9	40,1	36,7	33,6
Nem közlekedési szervezetek	7,7	7,6	7,7	8,0	8,2	8,2
Lakossági közlekedés	45,4	45,2	50,2	50,6	48,5	47,2
Összesen	96,2	93,3	98,8	98,7	93,4	89,0
Utaskilométer megoszlása (%)						
Közlekedési szervezetek	44,8	43,4	41,4	40,6	39,3	37,8
Nem közlekedési szervezetek	8,0	8,2	7,8	8,1	8,8	9,2
Lakossági közlekedés	47,2	48,4	50,8	51,3	51,9	53,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A közúti közlekedés gépjármű-állománya

	1981	1986	1988	1989	1990	1991
Autóbuszok száma (ezer)						
Közlekedési szervezeteknél	10,1	10,5	10,5	10,4	10,0	9,7
Ebből: VOLÁN	8,0	8,3	8,3	8,2	7,5	6,9
BKV	1,8	1,9	1,9	1,9	1,8	1,7
egyéb tanácsi vállalatok	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Nem közlekedési szervezeteknél	13,3	15,4	16,1	13,0	15,6	16,5
Magántulajdonban	–	–	–	0,4	0,5	0,8
Összesen	23,4	25,9	26,6	23,8	26,1	27,0

Autóbuszok megoszlása (%)						
Közlekedési szervezeteknél	43,2	40,5	39,5	43,7	38,3	35,9
Ebből: VOLÁN	34,2	32,0	31,2	34,5	28,7	25,6
BKV	7,7	7,3	7,2	8,0	6,9	6,3
egyéb tanácsi vállalatok	1,3	1,2	1,1	1,2	1,1	1,1
Nem közlekedési szervezeteknél	56,8	59,5	60,5	54,6	59,8	61,1
Magántulajdonban	–	–	–	1,7	1,9	3,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Személygépkocsik száma (ezer)						
Közlekedési szervezeteknél	3,6	3,3	2,8	2,6	2,6	2,0
Nem közlekedési szervezeteknél	32,6	34,8	39,4	26,8	29,7	53,6
Magántulajdonban	1069,2	1500,8	1747,3	1703,0	1912,3	2052,9
Összesen	1105,4	1538,9	1789,5	1732,4	1944,6	2108,5
Személygépkocsik megoszlása (%)						
Közlekedési szervezeteknél	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Nem közlekedési szervezeteknél	3,0	2,3	2,2	1,5	1,5	2,5
Magántulajdonban	96,7	97,5	97,6	98,3	98,4	97,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Teher szállító gépjárművek száma (ezer)						
Tehergépkocsi	116,5	163,2	179,2	192,9	208,3	225,4
Ebből: közlekedési szervezeteknél	24,1	22,4	22,7	20,5	16,8	12,0
nem közlekedési szervezeteknél	90,7	102,3	110,9	109,1	121,5	132,5
magántulajdonban	1,7	38,5	45,6	63,3	70,0	80,9
Dömper	0,4	0,3	0,2	0,3	0,0	–
Vontató	22,8	33,1	36,9	35,7	38,4	40,5
Ebből: közlekedési szervezeteknél	3,7	4,1	4,2	4,1	3,5	2,6
Összesen	139,7	196,6	216,3	228,9	246,7	265,9
Teher szállító gépjárművek megoszlása (%)						
Tehergépkocsi	83,4	83,0	82,9	84,3	84,4	84,8
Ebből: közlekedési szervezeteknél	17,3	11,4	10,5	8,9	6,8	4,5
nem közlekedési szervezeteknél	64,9	52,0	51,3	47,7	49,2	49,9
magántulajdonban	1,2	19,6	21,1	27,6	28,4	30,4
Dömper	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0	–
Vontató	16,3	16,8	17,0	15,6	15,6	15,2
Ebből: közlekedési szervezeteknél	2,6	2,1	1,9	1,9	1,4	1,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Különleges célú gépjárművek száma (ezer)						

Különleges célú gépjármű	12,8	15,8	16,6	15,1	15,7	16,5
Ebből: közlekedési szervezeteknél	10,4	11,5	12,1	12,1	10,6	7,7
Pótkocsi, lakókocsi, utánfutó	94,9	155,1	188,5	188,4	204,7	229,2
Különleges célú gépjárművek megoszlása (%)*						
Különleges célú gépjárművek	9,2	8,0	7,7	6,6	6,4	6,2

* A teher szállító gépjárművek %-ában

A lakosság személygépkocsi-ellátottsága (db/ezer fő)

	1980	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1990	1991
Magyarország	91,3	114,6	122,8	131,6	141,3	152,7	164,8	184,3	194,6
városok	111,6	132,5	140,5	149,6	159,7	171,7	184,9	205,9	216,4
községek	70,9	90,2	98,2	106,2	115,0	125,1	140,5	149,3	159,2

A városi lakosság személygépkocsi-ellátottsága a városnagyságok szerint (db/ezer fő)

	1991	1980	1985	1990	1991		1991	1980
Városok összesen	172	109,3	147,1	205,9	216,4	20–30 ezer lakosú	24	93,
2–3 ezer lakosú	1	83,0	111,8	142,0	153,4	30–50 ezer lakosú	17	100,
3–5 ezer lakosú	4	71,3	104,5	156,9	205,9	50–100 ezer lakosú	12	113,
5–10 ezer lakosú	45	80,3	117,2	170,7	176,9	100–500 ezer lakosú	8	116,
10–15 ezer lakosú	41	83,4	121,2	178,6	181,7	Budapest	1	126,
15–20 ezer lakosú	19	85,0	120,9	179,2	187,1			

A városok rangsora* személygépkocsi-ellátottság szerint (db/ezer fő)

Városok	Településnagyság (ezer fő)	1980	1985	1986	1988	1990	1991**
Siófok	20–80	147	185	191	210	288	293
Balatonboglár	5–10	129	181	189	224	286	292
Balatonlelle	3–5	129	181	189	224	286	292
Kiskőrös	10–15	161	199	221	251	267	290
Keszthely	20–30	94	170	182	218	258	278
Szekszárd	30–50	143	176	186	216	265	277
Szentendre	20–30	139	177	189	221	249	270
Kalocsa	15–20	137	173	182	209	248	264
Székesfehérvár	100–500	139	180	186	214	238	263
Fonyód	5–10	140	183	186	215	247	260

Balatonfüred	10–15	107	139	144	209	244	260
Balatonalmádi	5–10	117	161	174	208	247	255
Budaörs	15–20	117	153	164	217	225	253
Baja	30–50	123	165	179	211	243	252
Gyöngyös	30–50	137	188	201	231	238	252
Gödöllő	20–30	113	151	164	194	218	251
Vác	30–50	132	160	170	192	217	251
Szigetszentmiklós	15–20	118	153	164	180	209	250
Veszprém	50–100	128	168	176	206	235	248
Kecskemét	100–500	132	172	186	211	234	248
Győr	100–500	133	167	172	208	227	247
Zalaegerszeg	50–100	143	172	178	209	233	245
Budapest	főváros	126	168	179	205	228	242
Paks	20–30	92	126	136	207	241	241
Tapolca	15–20	119	170	175	206	229	241
Érd	30–50	88	129	141	176	216	241
Pécs	100–500	136	167	175	221	230	240

* 225 db személygépkocsi/ezer fő fölött. ** 1991-től a forgalomban lévő állomány alapján. (Előtte a statisztikai állomány alapján.)

A községek rangsora* személygépkocsi-ellátottság szerint (db/ezer fő)

Községek	Megye	Településnagyság (ezer fő)	1980	1985	1990	1991
Órimagyarósd	Vas	0,2–0,3	170	212	352	335
Hévíz	Zala	3–5	82	137	312	323
Zalakaros	Zala	1–2	113	164	286	309
Vonyarcvashegy	Zala	1–2	78	162	283	309
Balatongyörök	Zala	0,5–1	74	153	276	309
Balatonföldvár	Somogy	2–3	159	194	312	307
Szaknyér	Vas	–0,1	137	189	279	304
Kerkafalva	Zala	0,1–0,2	130	187	297	303
Alsószentersébet	Zala	0,1–0,2	122	225	301	301
Aszófó	Veszprém	0,3–0,5	143	218	286	299
Markaz	Heves	1–2	161	216	274	299
Gyenesdiás	Zala	2–3	68	159	263	294
Harkány	Baranya	3–5	124	193	273	286
Diósd	Pest	3–5	160	201	257	286

Győrújfalú	Győr-Sopron	0,5–1	111	210	254	284
Vadosfa	Győr-Sopron	–0,1	143	248	283	283
Szentjakabfa	Veszprém	0,1–0,2	253	244	282	282
Soltvadkert	Bács-Kiskun	5–8	177	206	261	282
Örvényes	Veszprém	0,1–0,2	184	271	254	281
Petőháza	Győr-Sopron	0,5–1	132	186	267	280
Udvar	Baranya	0,2–0,3	139	224	273	278
Abasár	Heves	3–5	161	215	275	277
Rábakapi	Győr-Sopron	0,2–0,3	130	185	276	276
Balatonszárszó	Somogy	1–2	102	156	270	275
Csolyospálos	Bács-Kiskun	1–2	160	205	260	274
Kozármisleny	Baranya	2–3	111	160	256	274
Bócsa	Bács-Kiskun	1–2	157	220	253	273
Drágszél	Bács-Kiskun	0,3–0,5	147	175	261	269
Felsőjánosfa	Vas	0,2–0,3	110	174	261	266
Kőröshegy	Somogy	1–2	86	133	259	263
Révfülpö	Veszprém	1–2	121	173	259	262
Kaskantyú	Bács-Kiskun	1–2	142	194	255	262
Harta	Bács-Kiskun	3–5	139	198	253	261
Csomád	Pest	0,5–1	143	197	255	260
Kardoskút	Békés	0,5–1	215	250	265	257
Répcelak	Vas	2–3	135	179	254	257
Zamárdi	Somogy	2–3	128	161	253	254
Viszák	Vas	0,3–0,5	119	189	262	253
Őriszentpéter	Vas	1–2	119	173	259	253
Lócs	Vas	0,1–0,2	144	229	277	252
Bakonykúti	Fejér	0,1–0,2	151	264	259	250
Bóly	Baranya	3–5	141	189	254	250

* 250 db személygépkocsi/ezer fő fölött. ** 1991-től a forgalomban lévő állomány alapján.

Személygépkocsi-állomány gyártmány és életkor szerint

Gépkocsi	1990	Átlag- életkor	1991	Átlag- életkor	Gépkocsi	1990	Átlag- életkor	1991
Audi	4813	8,09	8382	8,9	Opel	21420	7,00	30982
Barkas	5740	9,99	5624	10,7	Peugeot	4407	7,27	8382
BMW	5057	7,99	8598	8,7	Polski FIAT	126015	8,16	123456
Citroën	3596	6,68	6779	6,9	Renault	8730	9,84	14567

Dacia	198984	4,74	197230	5,6	Skoda	216833	9,96	212
Daihatsu	1712	5,59	2588	5,1	Toyota	3776	4,65	6
Datsun	3764	4,98	6369	6,1	Trabant	376400	9,38	379
FIAT	19422	13,89	27490	11,9	UAZ	4478	9,59	3
Ford	17531	6,83	26115	7,2	Volga	n. a.	n. a.	7
Honda	2125	5,21	3866	5,7	Volkswagen	23729	12,17	34
Lada	572507	9,46	570717	10,1	Volvo	n. a.	n. a.	2
Maruti	2212	1,55	5041	1,6	Wartburg	224848	10,16	220
Mazda	4290	5,07	7163	6,3	Zaporozsec	9738	13,86	8
Mercedes	6656	10,95	11690	10,7	Zasztava	22736	6,60	23
Mitsubishi	2377	4,93	5037	5,6	Egyéb	10255	9,52	14
Moszkvics	27646	11,99	26416	11,6	Összesen	1931797	9,01	2010

Magánforgalomban behozott személygépkocsik száma (db)

Megnevezés	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	19
Külszolgálatból hazatérők	2860	2891	3134	2279	2046	3798	3002	12
Ajándék	2496	4055	3225	2442	1682	51865	3324	
Utasforgalomban és egyéb címen	1159	1287	1338	1495	1630	12402	20634	120
Összesen	6515	8233	7697	6216	5358	68065	26960	132
Ebből: Audi	166	236	140	129	144	2039	927	3
BMW	273	401	310	241	288	1120	649	4
Datsun/Nissan	282	358	316	230	148	1964	662	4
FIAT	229	409	416	194	150	4990	1978	9
Ford	347	641	567	378	277	12272	3226	15
Mazda	n. a.	305	257	121	96	2475	1676	4
Mercedes	307	246	245	211	159	1837	1018	8
Opel	770	1187	1119	806	540	9958	2639	12
Peugeot	86	145	144	112	93	2300	1214	4
Polski FIAT	116	43	61	51	43	30	42	
Renault	110	216	152	88	65	4057	2099	9
Skoda	608	642	611	375	348	1298	374	1
Toyota	n. a.	n. a.	236	233	217	1942	289	2
Volkswagen	472	733	607	394	277	6580	2782	14
Zsiguli/Lada	1579	1537	1744	2015	1975	6947	2699	6

Légi utas- és teherforgalom*

Megnevezés	1980	1986	1988	1989	1990	1991
Szállított utasok száma (ezer fő)	922	1197	1310	1472	1517	1045
Utazási teljesítmény, utas-km (millió)	1076,4	1143,0	1344,3	1575,5	1695	1287
Szállított teher tömeg (ezer tonna)	14,4	16,0	10,4	9,2	9,4	7,0
Szállítási teljesítmény (millió tonna-km)	28,3	23,7	14,3	13,3	15,4	8,3

* Tranzitforgalom nélkül.

Légi közlekedési útvonalak és repülőgép-állomány

Megnevezés	1980	1986	1988	1989	1990	1991	1992
Légi útvonalak* száma (db)	37	41	37	43	44	41	47
hossza (ezer km)	44,7	52,1	47,3	56,5	57,7	53,3	63
Repülőgépek száma (db)	18	24	23	24	22	29	30
befogadóképessége (fő)	1568	2332	2446	2458	2458	2903	2825

* A Malév gépei által repült útvonalak.

A legjelentősebb légitársaságok forgalma a Ferihegyi repülőtéren, 1991

Légitársaságok	A repülőteret igénybe vevő repülőgépek száma (db)	Érkezett	Indult
	utasok (ezer fő)		
Malév	8832	500,3	534,7
Lufthansa (Németo.)	1329	42,4	69,6
Aeroflot (Szovjetunió)	983	48,0	37,7
Swissair (Svájc)	535	40,7	38,8
Alitalia (Olaszország)	454	22,4	24,2
AUA (Ausztria)	363	12,6	24,3
British Airways (Nagy-Britannia)	359	31,5	36,2
SAS (skandináv országok)	357	19,5	20,4
KLM (Hollandia)	333	24,6	22,3
CSA (Cseh-Szlovákia)	329	10,6	13,3
Air Algeria (Algéria)	257	1,4	1,6
LOT (Lengyelország)	249	8,1	7,2
Air France (Franciaország)	240	18,1	16,5
El-Al (Izrael)	221	12,3	40,1
PanAm (Egyesült Államok)	202	8,3	10,6

BALKAN (Bulgária)	181	3,7	4,1
Finnair (Finnország)	143	9,4	8,6
Syrian Arab Airlines (Szíria)	106	1,0	1,1
JAT (Jugoszlávia)	82	0,5	1,3
TAROM (Románia)	75	1,3	2,1
LYBIAN (Líbia)	52	2,6	3,4
ALYEMDA (Jemen)	42	0,5	0,8

A jelentősebb légitársaságok forgalma a Ferihegyi repülőtéren, 1992

	A repülőtérre igénybe vevő repülőgépek száma (db)		Érkezett utasok száma (ezer fő)	Indult utasok száma (ezer fő)	Érkezett áruk tömege (tonna)	Indított áruk tömege (tonna)
	induló	érkező				
Légitársaságok						
Összesen	18907	18919	920240	1033279	9386	72
Ebből:						
Malév (Magyarország)	10599	10618	602334	594058	3835	39
TNT Malév (Magyarország)	257	261	-	-	284	1
LRI gépek (Magyarország)	229	228	2	2	59	
Lufthansa (Németország)	1839	1835	45338	102649	423	6
Aeroflot (FÁK)	604	613	33795	35861	267	1
Swissair (Svájc)	610	608	44470	44267	1144	5
LOT (Lengyelország)	260	261	6716	9230	65	
El-Al (Izrael)	124	124	11427	13171	200	
Balkan (Bulgária)	234	234	6812	9962	28	
AUA (Ausztria)	428	428	7485	20715	149	
SAS (skandináv országok)	388	383	23492	24832	480	1
British Airways (Nagy-Britannia)	363	363	30962	44886	288	
Delta Air (Egyesült Államok)	427	414	1983	6673	17	
OK CSA (Cseh-Szlovákia)	327	327	9777	14309	108	
KLM (Hollandia)	427	426	29199	32073	603	1
Alitalia (Olaszország)	466	466	21754	25547	250	
JAT (Jugoszlávia)	21	21	124	231	7	
Air France (Franciaország)	307	307	21187	20059	879	
Finnair (Finnország)	145	145	9693	10070	171	
TAROM (Románia)	167	167	1679	2554	10	
Syrian Arab Airlines (Szíria)	120	120	597	1027	3	
Egyéb légitársaságok	565	570	11414	21103	116	12

Közúti balesetek száma havonta, kimenetel szerint

Hónap	A balesetet követő 30 nappal későbbi állapot szerint				Megoszlás (%)			
	Halálos	Súlyos	Könnyű	Összes	Halálos	Súlyos	Könnyű	Összes
	sérüléSES				sérüléSES			
	balesetek száma				balesetek megoszlása			
1991								
Január	148	603	717	1468	10,1	41,1	48,8	100,0
Február	86	482	622	1190	7,2	40,5	52,3	100,0
Március	137	716	823	1676	8,2	42,7	49,1	100,0
Április	137	775	952	1864	7,3	41,6	51,1	100,0
Május	112	802	1091	2005	5,6	40,0	54,4	100,0
Június	145	912	1221	2278	6,4	40,0	53,6	100,0
Július	163	1051	1336	2550	6,4	41,2	52,4	100,0
Augusztus	180	1098	1408	2686	6,7	40,9	52,4	100,0
Szeptember	191	991	1227	2409	7,9	41,1	50,9	100,0
Október	222	966	1226	2414	9,2	40,0	50,8	100,0
November	213	932	1058	2203	9,7	42,3	48,0	100,0
December	141	753	952	1846	7,6	40,8	51,6	100,0
Összesen	1875	10081	12633	24589	7,6	41,0	51,4	100,0
1992								
Január	124	602	747	1473	8,4	40,9	50,7	100,0
Február	117	595	810	1522	7,7	39,1	53,2	100,0
Március	116	713	1011	1840	6,3	38,8	54,9	100,0
Április	128	756	1071	1955	6,5	38,7	54,8	100,0
Május	144	884	1245	2273	6,3	38,9	54,8	100,0
Június	144	903	1195	2242	6,4	40,3	53,3	100,0
Július	142	921	1267	2330	6,1	39,5	54,4	100,0
Augusztus	179	907	1244	2330	7,7	38,9	53,4	100,0
Szeptember	178	887	1076	2141	8,3	41,4	50,3	100,0
Október	188	997	1166	2351	8,0	42,4	49,6	100,0
November	206	855	1007	2068	10,0	41,3	48,7	100,0
December	183	866	1049	2098	8,7	41,3	50,0	100,0
Összesen	1849	9886	12888	24623	7,5	40,1	52,3	100,0

Közúti balesetek száma, kimenetel szerint, területi beosztásban

Megyék, főváros	Összes balesetek száma	Ebből a balesetet követő 30 nappal későbbi állapot szerint		
		Halálos	Súlyos	Könnyű sérülések
1991				
Baranya	1015	70	395	550
Bács-Kiskun	1456	162	663	631
Békés	999	72	421	506
Borsod-Abaúj-Zemplén	1602	96	647	859
Csongrád	1322	90	566	666
Fejér	1063	127	441	495
Győr-Moson-Sopron	1438	91	537	810
Hajdú-Bihar	1435	78	536	821
Heves	805	63	340	402
Jász-Nagykun-Szolnok	882	92	384	406
Komárom-Esztergom	649	59	296	294
Nógrád	420	30	190	200
Pest	2123	199	882	1042
Somogy	688	91	358	239
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1208	90	574	544
Tolna	665	45	265	355
Vas	664	42	265	357
Veszprém	839	86	373	380
Zala	668	66	305	297
Budapest	4648	226	1643	2779
Összesen	24589	1875	10081	12633
1992				
Baranya	1028	73	369	586
Bács-Kiskun	1459	196	684	579
Békés	1006	71	407	528
Borsod-Abaúj-Zemplén	1461	77	547	837
Csongrád	1234	86	533	615
Fejér	1054	107	486	461
Győr-Moson-Sopron	1404	114	538	752
Hajdú-Bihar	1318	91	487	740

Heves	758	49	294	415
Jász-Nagykun-Szolnok	789	80	374	335
Komárom-Esztergom	634	49	277	308
Nógrád	432	28	175	229
Pest	2135	177	915	1043
Somogy	763	76	369	318
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1303	109	485	709
Tolna	717	55	273	389
Vas	692	54	299	339
Veszprém	814	77	345	392
Zala	684	64	291	329
Budapest	4938	216	1738	2984
Összesen	24623	1849	9880	12888

Közúti balesetek száma kimenetel és útvonalak szerint, 1991

	Halálos	Súlyos	Könnyű	Összes	Halálos	Súlyos	K
	sérülé- séses	sérülé- séses			balesetek megoszl		
balesetek száma a balesetet követő 30 nappal későbbi állapot szerint				balesetek megoszl			
Első és másodrendű országutak	799	2931	3147	6877	11,6	42,6	
Ebből:							
1. számú főútvonal	35	139	131	305	11,5	45,6	
2. számú főútvonal	16	38	46	100	16,0	38,0	
3. számú főútvonal	44	155	164	363	12,1	42,7	
4. számú főútvonal	65	152	176	393	16,5	38,7	
5. számú főútvonal	56	141	102	299	18,7	47,2	
6. számú főútvonal	39	153	179	371	10,5	41,2	
7. számú főútvonal	39	90	63	192	20,3	46,9	
8. számú főútvonal	34	100	123	257	13,2	38,9	
9. számú főútvonal	4	11	5	20	20,0	55,0	
Egyéb útvonalak, városi, községi utak	1076	7150	9486	17712	6,1	40,4	
Összesen	1875	10081	12633	24589	7,6	41,0	

Közúti balesetek száma a hét napja és a balesetek kimenetele szerint, 1991

Nap	Lakott területen történt	Nem lakott területen történt
-----	--------------------------	------------------------------

Halálos	súlyos	könnyű	Összes	Halálos	súlyos	könnyű	Összes	
sérüléSES		sérüléSES		balesetek, a balesetet követő 30 nappal későbbi állapot szerint				
Hétfő	114	881	1296	2291	122	380	374	876
Kedd	98	902	1279	2279	113	396	374	883
Szerda	120	986	1357	2463	121	443	412	976
Csütörtök	145	1038	1390	2573	131	400	420	951
Péntek	154	1136	1639	2929	167	544	493	1204
Szombat	149	1091	1409	2649	164	557	551	1272
Vasárnap	129	839	1153	2121	148	488	486	1122
Összesen	909	6873	9523	17305	966	3208	3110	7284

Közúti balesetek száma és megoszlása napszakok és kimenetel szerint, 1991

Óra (tól-ig)	Halálos	Súlyos	Könnyű	Összes	Halálos	Súlyos	Könnyű	Összes
	sérüléSES		sérüléSES		balesetek megoszlása (%)			
	balesetek				balesetek megoszlása (%)			
0.01–3.00	134	489	495	1118	12,0	43,7	44,3	100,0
3.01–6.00	145	446	471	1062	13,7	42,0	44,4	100,0
6.01–9.00	184	1163	1451	2798	6,6	41,6	51,9	100,0
9.01–12.00	215	1557	2081	3853	5,6	40,4	51,0	100,0
12.01–15.00	241	1620	2202	4063	5,9	39,9	54,2	100,0
15.01–18.00	350	2158	2805	5313	6,6	40,6	52,8	100,0
18.01–21.00	357	1750	2122	4229	8,4	41,4	50,2	100,0
21.01–24.00	249	898	1006	2153	11,6	41,7	46,7	100,0
Összesen	1875	10081	12633	24589	7,6	41,0	51,4	100,0

Közúti balesetek száma természet és kimenetel szerint, 1992

	Összes	Ebből: a balesetet követő 30 nappal későbbi állapot szerint	
Halálos	Súlyos	Könnyű	
sérüléSES			
balesetek száma			
Szembehaladó járművek ütközése	2852	311	1237
Azonos irányban haladó járművek összeütközése	3258	200	1120
			1938

Keresztező irányba haladó járművek összeütközése	5284	216	1903	3165
Vasúti jármű és közúti jármű összeütközése	80	20	26	34
Haladó járművek összeütközése összesen	11474	747	4286	6441
Álló járműnek, szilárd tárgynak ütközés	2623	215	1128	1480
Farolás, felborulás	4274	268	1793	2213
Elütött gyalogosok 6 éves korig	294	11	94	189
Elütött gyalogosok 7–14 éves korig	755	18	277	460
Elütött gyalogosok 15–24 éves korig	785	38	312	435
Elütött gyalogosok 25–60 éves korig	2300	275	1092	933
Elütött gyalogosok 60 éven felül	1447	254	726	467
Elütött gyalogosok összesen	5581	596	2501	2484
Egyéb balesetek	671	23	178	270
Összesen	24623	1849	9880	12888

A közúti személysérüléses közlekedési balesetek és a meghalt, megsérült személyek száma

Év	Halálos	Súlyos	Könnyű	Összesen	Meghalt	Súlyosan	Könnyen	Összes baleseti
	sérüléses	megsérült		balesetek száma				személyek száma
1978	1848	8119	9978	19945	2018	9599	15297	26914
1979	1605	8009	10851	20465	1750	9302	16146	27198
1980	1492	7507	9995	18994	1630	8757	15070	25457
1981	1472	7549	9287	18308	1603	8919	14338	24860
1982	1444	7394	9383	18221	1548	8565	14151	24264
1983	1489	7787	9695	18971	1591	9134	14761	25486
1984	1455	7864	9979	19298	1590	9286	15478	26354
1985	1594	8142	9827	19563	1756	9609	15231	26596
1986	1496	8122	9714	19332	1632	9447	15375	26454
1987	1449	8122	10271	19842	1573	9580	15902	27055
1988	1561	8798	10956	21315	1706	10420	17356	29482
1989	1941	10108	12318	24367	2162	12238	19814	34214
1990	2185	11738	13878	27801	2432	14316	22680	39428
1991	1875	10081	12633	24589	2120	12210	20466	34796
1992	1849	9886	12888	24623	2101	11994	20583	34678

Magyar állam, társadalom, politika

Köztársasági elnök

Göncz Árpád

Köztársasági elnöki hivatal

Vezető: Szunyogh Károly

A kormány

Miniszterelnök: Antall József (MDF)

Tárca nélküli miniszterek:

Botos Katalin (MDF, 1992. jan. 23-ig)

Füzessy Tibor (KDNP, 1992. jún. 18-tól)

Gálszécsy András (1992. febr. 29-ig)

Horváth Balázs (MDF, 1993. febr. 22-ig)

Mádl Ferenc (1993. febr. 22-ig)

Nagy Ferenc József (FKgP)

Pungor Ernő

Szabó Tamás (MDF, 1992. jan. 23-tól)

Belügyminiszter: Boross Péter (MDF)

Földművelésügyi miniszter: Gergácz Elemér (FKgP, 1993. febr. 22-ig), Szabó János (FKgP, 1993. febr. 23-tól)

Honvédelmi miniszter: Für Lajos (MDF)

Igazságügy-miniszter: Balsai István (MDF)

Ipari és kereskedelmi miniszter: Szabó Iván (MDF, 1993. febr. 24-ig), Latorcai János Miklós (1993. febr. 24-től)

Környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter: Keresztes K. Sándor (MDF, 1993. febr. 22-ig), Gyurkó János (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter: Siklós Csaba (MDF, 1993. febr. 22-ig), Schamschula György (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Külügyminiszter: Jeszenszky Géza (MDF)

Munkaügyi miniszter: Kiss Gyula (FKgP)

Művelődési és közoktatási miniszter: Andrásfalvy Bertalan (MDF, 1993. febr. 22-ig), Mádl Ferenc (1993. febr. 22-től)

Nemzetközi gazdasági kapcsolatok minisztere: Kádár Béla

Népjóléti miniszter: Surján László (KDNP)

Pénzügyminiszter: Kupa Mihály (MDF, 1993. febr. 10-ig), Szabó Iván (MDF, 1993. febr. 24-től)

Minisztériumok és vezetőik

Belügyminisztérium

Miniszter: Boross Péter (MDF)

Politikai államtitkár: Morvay István (FKgP, 1993. febr. 22-ig), Józsa Fábián (MDF, 1993. febr. 22-től)

Közigazgatási államtitkár: Verebélyi Imre

Földművelésügyi Minisztérium

Miniszter: Gergátz Elemér (FKgP, 1993. febr. 22-ig), Szabó János (FKgP, 1993. febr. 23-tól)

Politikai államtitkár: Sárossy László (MDF, 1993. febr. 22-ig), Medgyasszay László (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Közigazgatási államtitkár: Raskó György

Honvédelmi Minisztérium

Miniszter: Für Lajos (MDF)

Politikai államtitkár: Raffay Ernő (MDF, 1993. febr. 22-ig), Szendrei László (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Közigazgatási államtitkár: Annus Antal (1993. márc. 31-ig), Joó Rudolf (1993. ápr. 1-jétől)

Igazságügyi Minisztérium

Miniszter: Balsai István (MDF)

Politikai államtitkár: Isépy Tamás (KDNP)

Közigazgatási államtitkár: Bogdán Tibor (1993. jún. 30-ig), Fluckné Papácsy Edit (1993. júl. 1-jétől)

Ipari és Kereskedelmi Minisztérium

Miniszter: Szabó Iván (MDF, 1993. febr. 24-ig), Latorcai János Miklós (1993. febr. 24-től)

Politikai államtitkár: Pohánkovics István (FKgP)

Közigazgatási államtitkár: László Jenő (1991. dec. 15-ig), Balázs Péter (1992. jún. 1-jétől)

Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

Miniszter: Keresztes K. Sándor (MDF, 1993. febr. 22-ig), Gyurkó János (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Politikai államtitkár: Tarján Lászlóné (FKgP)

Közigazgatási államtitkár: Miskey Károly (1993. ápr. 14-ig), Kemény Attila (1993. ápr. 15-től)

Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium

Miniszter: Siklós Csaba (MDF, 1993. febr. 22-ig), Schamschula György (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Politikai államtitkár: Rajkai Zsolt (FKgP)

Közigazgatási államtitkár: Gyurkovics Sándor

Külügyminisztérium

Miniszter: Jeszenszky Géza (MDF)

Politikai államtitkár: Katona Tamás (MDF, 1992. jún. 19-ig), Kelemen András (MDF, 1992. jún. 19-től)

Közigazgatási államtitkár: Martonyi János

Munkaügyi Minisztérium

Miniszter: Kiss Gyula (FKgP)

Politikai államtitkár: Schamschula György (MDF, 1993. febr. 22-ig), Tóth Tihamér (MDF, 1993.

febr. 23-tól)

Közigazgatási államtitkár: Rolek Ferenc (1992. dec. 1-jéig), Pulay Gyula (1993. máj. 3-tól)

Művelődési és Közoktatási Minisztérium

Miniszter: Andrásfalvy Bertalan (MDF, 1993. febr. 22-ig), Mádl Ferenc (1993. febr. 22-től)

Politikai államtitkár: Kálmán Attila (MDF)

Közigazgatási államtitkár: Biszterszky Elemér

Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma

Miniszter: Kádár Béla

Politikai államtitkár: Bogár László (MDF)

Közigazgatási államtitkár: Berényi Lajos (mint megbízott, 1993. ápr. 1-jéig), Juhász Endre (1993. ápr. 1-jétől)

Népjóléti Minisztérium

Miniszter: Surján László (KDNP)

Politikai államtitkár: Kelemen András (MDF, 1992. jún. 19-ig), Pusztai Erzsébet (MDF, 1992. jún. 19-től)

Közigazgatási államtitkár: Jávor András

Pénzügyminisztérium

Miniszter: Kupa Mihály (MDF, 1993. febr. 10-ig), Szabó Iván (MDF, 1993. febr. 24-től)

Politikai államtitkár: Szabó Tamás (MDF, 1992. jan. 23-ig), Pongrácz Tibor (MDF, 1992. febr. 27-től 1993. febr. 22-ig), Becker Pál (MDF, 1993. febr. 23-tól)

Közigazgatási államtitkár: Király Péter (1992. márc. 15-ig), Nagy Zoltán (1992. márc. 16-tól)

Miniszterelnöki Hivatal

Politikai államtitkárok:

Bárdos Balázs (FKgP)

Entz Géza (MDF, 1992. jún. 1-jéig)

Lukáts Miklós (KDNP)

Katona Tamás (MDF, 1992. jún. 19-től)

Pálos Miklós (KDNP)

Közigazgatási államtitkár: Kajdi József

Köztársasági megbízottak:

Budapest:

Szentgyörgyvölgyi Péter

Budapest (Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Pest megye):

Skultéty Sándor (MDF)

Debrecen (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye):

Virágh Pál

Győr (Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Vas megye):

Horváth József (MDF)

Miskolc (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves megye): Gyulai Gábor (KDNP)

Pécs (Baranya, Somogy, Tolna megye):

Bögnér Miklós (FKgP)

Szeged (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád megye):

Farkas László (KDNP)

Veszprém (Fejér, Veszprém, Zala megye):
Hegedűs Tamás (MDF)

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal
Elnök: Minarik György

Állami Vagyonügynökség
Ügyvezető igazgató: Csepi Lajos

Gazdasági Versenyhivatal
Elnök: Vissy Ferenc

Határon Túli Magyarok Hivatala
Elnök: Entz Géza (1992. jún. 1-jétől)

Központi Statisztikai Hivatal
Elnök: Vukovich György

Magyar Rádió
Elnök: Gombár Csaba
Alelnök: Csúcs László (1992. márc. 1-jétől)

Magyar Televízió
Elnök: Hankiss Elemér
Alelnök: Náhlik Gábor (1992. márc. 1-jétől)

Magyar Tudományos Akadémia
Elnök: Kosáry Domokos
Főtitkár: Láng István (1993. máj. 14-ig), Keviczky László (1993. máj. 14-től)

Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal
Elnök: Sepsey Tamás

Állami Számvevőszék
Elnök: Hagelmayer István
Elnökhelyettesek: Nyikos László, Sándor István

Legfelsőbb Bíróság
Elnök: Solt Pál

Legfőbb Ügyészség
Legfőbb ügyész: Györgyi Kálmán

Magyar Nemzeti Bank

Elnök: Bod Péter Ákos

Alelnökök: Bódy László, Czirják Sándor, Hárshgyi Frigyes, Tarafás Imre

Az Országgyűlés

Az Országgyűlés tisztségviselői

Elnök: Szabad György

Alelnökök: Dornbach Alajos, Szűrös Mátyás, Vörös Vince

Főtitkár: Soltész István

Jegyzők: Balogh Gábor (KDNP), Boros László (MSZP), Glattfelder Béla (Fidesz), Horváth József (MDF), Kóródi Mária (SZDSZ), Szabó Lajos (FKgP), Tóth Sándor (KDNP), Trombitás Zoltán (Fidesz)

Az országgyűlési képviselők listája

(frakciónként, választókerülettel)

Magyar Demokrata Fórum

Andrásfalvy Bertalan

Antall József

Bakó Lajos

Balás István^{xli*}

Balácsi Tibor

Balla Gábor Tamás

Balogh János

Balsai István

Baranyai Miklós

Bánffy György

Becker Pál

Bethlen István

Bilecz Endre

Bíró Ferenc

Bogár László

Bogárdi Zoltán

Bogdán Emil

Bognár László

Bratinka József

Csapody Miklós

Csizmadia István

Csóti György

Csurka István*

Dávid Ibolya

Debreczeni József*

Deme Zoltán

Dobos László

Elek István*

Farkas Gábor

Baranya m. 1. vk.

Budapest területi lista

Győr-Moson-Sopron m. 2. vk.

Borsod-Abaúj-Zemplén m. 2. vk.

Borsod-Abaúj-Zemplén m. 1. vk.

Budapest 25. vk.

Győr-Moson-Sopron m. 5. vk.

országos lista

Heves m. 4. vk.

Budapest 1. vk.

Pest m. 5. vk.

Budapest területi lista

Nógrád m. területi lista

Baranya m. területi lista

Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista

Pest m. 1. vk.

Fejér m. területi lista

Pest m. területi lista

Csongrád m. 3. vk.

Budapest 15 vk.

Veszprém m. 4. vk.

országos lista

Békés m. területi lista

Tolna m. 5. vk.

Bács-Kiskun m. 2. vk.

Békés m. 5. vk.

Budapest 14. vk.

Heves m. 6. vk.

Pest m. 6. vk.

Fejes Attila
Fekete Gyula
Fekete Pál
Figler János
Fodor András Attila
Für Lajos
Gaál Antal
Gömbös Ferenc
Greza Ferenc
Gyarmati Dezső
Gyurkó János
Halász István
Hoppa József
Horváth Balázs
Horváth Béla
Horváth József
Horváth Lajos
Horváth Miklós
Hörcsik Richárd
Illésy István
Jakab Ferenc
Jávor Károly
Józsa FABIÁN
Kapronczay József
Karsai Péter
Katona Kálmán
Katona Tamás
Kálmán Attila
Kánya Gábor
Kátay Zoltán
Kelemen András
Kelemen József
Keresztes K. Sándor
Kéri Kálmán
Kincses Gyula
Király B. Izabella^{xlii*}
Kiss Gyula József
Kiss György
Komor Sándor
Kovács László
Kozma Huba
Kónya Imre
Kószó Péter
Kulin Ferenc
Kulin Sándor
Kutrucz Katalin
Markó István
Marx Gyula
Medgyasszay László
Mezey Károly
Mészáros László

Hajdú-Bihar m. 1. vk.
Budapest 5. vk.
Bács-Kiskun m. 5. vk.
Tolna m. 2. vk.
Budapest 28. vk.
Vas m. területi lista
Somogy m. 4. vk.
Vas m. 4. vk.
Csongrád m. területi lista
országos lista
Budapest 30. vk.
Jász-Nagykun-Szolnok m. 3. vk.
Baranya m. 4. vk.
Veszprém m. 6. vk.
Budapest 18. vk.
Komárom-Esztergom m. területi lista
Tolna m. 4. vk.
Fejér m. 2. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
Fejér m. 3. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 5. vk.
Pest m. 9. vk.
Bács-Kiskun m. 1. vk.
Baranya m. 7. vk.
Bács-Kiskun m. 10. vk.
Budapest 8. vk.
Pest m. 2. vk.
Komárom-Esztergom m. 2. vk.
Bács-Kiskun m. 3. vk.
Budapest 17 vk.
Fejér m. területi lista
Heves m. 2. vk.
Győr-Moson-Sopron m. területi lista
országos lista
Hajdú-Bihar m. területi lista
Pest m. területi lista
Budapesti területi lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 4. vk.
Hajdú-Bihar m. 4. vk.
Pest m. 8. vk.
Bács-Kiskun m. területi lista
Pest m. területi lista
Csongrád m. területi lista
Pest m. területi lista
Pest m. 16. vk.
országos lista
Békés m. területi lista
Zala m. területi lista
Győr-Moson-Sopron m. 1. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 7. vk.
Veszprém m. területi lista

Mészáros Péter
Mihály Zoltán
Miklós Árpád
Mile Lajos
Molnár István
Móré László
Nagy István
Nagy-Bozsoky József
Nyerges Tibor
Palkovics Imre
Pap András
Papp Lehel György
Papp Sándor
Pál József
Pánczél Gyula
Perjés Gábor
Pesti Ferenc
Petronyák László
Pokorny Endre
Pongrácz József
Póda Jenő
Pusztai Erzsébet
Raffay Ernő
Rempert Katalin
Réti Miklós
Roszik Gábor
Rudics Róbert
Salamon László
Sándorfi György
Sápi József
Sárossy László
Schamschula György
Schmidt Ferenc
Siklós Csaba
Somogyi Tamás
Sóvágó László
Speidl Zoltán
Szabad György
Szabó Iván
Szabó János
Szabó Lajos
Szabó Lukács
Szabó Tamás
Szarvas Béla
Szauter Rudolf
Szeleczky Zoltán
Szendrei László
Szentágothai János
Székelyhidi László
Szél Péter
Szilassy Géza

Budapest 32. vk.
Csongrád m. 7. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 6. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 3. vk.
Jász-Nagykun-Szolnok m. 5. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 9. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 10. vk.
Tolna m. területi lista
Veszprém m. területi lista
Baranya m. 2. vk.
Csongrád m. 5. vk.
Veszprém m. 7. vk.
Nógrád m. területi lista
Bács-Kiskun m. területi lista
Budapest 16. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 13. vk.
Jász-Nagykun-Szolnok m. 14. vk.
Heves m. területi lista
Heves m. 5. vk.
Csongrád m. területi lista
Veszprém m. 1. vk.
Csongrád m. 1. vk.
Békés m. 7. vk.
Pest m. 15. vk.
Pest m. 14. vk.
Zala m. 4. vk.
országos lista
Budapest területi lista
Hajdú-Bihar m. 5. vk.
Budapest 4. vk.
Budapest 7. vk.
Veszprém m. 5. vk.
Budapest 3. vk.
Budapest 10. vk.
Hajdú-Bihar m. 7. vk.
Nógrád m. 1. vk.
Budapest területi lista
Budapest 12. vk.
Jász-Nagykun-Szolnok m. 8. vk.
Jász-Nagykun-Szolnok m. 7. vk.
Hajdú-Bihar m. területi lista
Veszprém m. 2. vk.
Heves m. 1. vk.
Pest m. 10. vk.
Budapest 27. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 6. vk.
országos lista
Győr-Moson-Sopron m. 4. vk.
Pest m. 11. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 2. vk.

Szilasy György
Szűcs M. Sándor
Takács Péter
Takácsy Gyula
Tarnóczky Attila
Ternák Gábor
Tóth Albert
Tóth Albert József
Tóth Imre László
Tóth István
Tóth Tihamér
Tóth-Kurucz János
Török Gábor
Varga János
Varga Zoltán
Varsányi András
Várkonyi István
Vékony Miklós
Vizy Béla
Vona Ferenc
Weszelovszky Zoltán
Zacsek Gyula^{xliii*}
Zétényi Zsolt
Zimányi Tibor
Zsebők Lajos
Zsigmond Attila
Zsupos Lajos

Fejér m. 4. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 8. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 1. vk.
Budapesti lista
Zala m. 2. vk.
Tolna m. 1. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
Jász-Nagykun-Szolnok m. 6. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 12. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 7. vk.
Zala m. 5. vk.
Komárom-Esztergom m. 4. vk.
Pest m. 7. vk.
országos lista
Békés m. 6. vk.
Fejér m. 7. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 3. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
Budapest 29. vk.
Pest m. 13. vk.
Budapest területi lista
Budapest 13. vk.
országos lista
országos lista
Fejér m. 5. vk.
Budapest 2. vk.
Hajdú-Bihar m. 8. vk.

Szabad Demokraták Szövetsége

Andriska Géza
Arató Géza
Ábrahám Tibor
Béki Gabriella
Bretter Zoltán
Büky Dorottya
Danis György
Darvas Iván
Derdák Tibor
Dornbach Alajos
Eörsi Mátyás
Fazekas Zoltán
Fáklya Csaba
Ficzere Mátyás
Fodor Tamás
Freund Tamás
Futaki Géza
Gaál Gyula
Gadó György
Getto József
Gulyás József

Bács-Kiskun m. 7. vk.
Komárom-Esztergom m. 5. vk.
Pest m. területi lista
országos lista
Baranya m. 3. vk.
országos lista
országos lista
Budapest 19. vk.
országos lista
Budapest területi lista
Budapest területi lista
Győr-Moson-Sopron m. területi lista
Fejér m. területi lista
Somogy m. területi lista
Jász-Nagykun-Szolnok m. területi lista
országos lista
Békés m. területi lista
Budapest területi lista
országos lista
országos lista
országos lista

Hack Péter
Hajdú Zoltán
Halda Aliz
Hankó Faragó Miklós
Haraszti Miklós
Hatvani Zoltán
Havas Gábor
Hága Antónia
Hodosán Róza
Horváth Aladár
Horváth Vilmos
Iványi Gábor
Juhász Pál
Kertész Zoltán
Király Béla
Kis Zoltán
Kiss Róbert
Komenczi Bertalan
Kóródi Mária
Kőszeg Ferenc
Kuncze Gábor
Laborczy Géza
Lotz Károly
Magyar Bálint
Matyi László
Mádai Péter
Mécs Imre
Mészáros Béla
Mészáros István László
Molnár Tibor
Monostori Endre
Nagy András
Nádori László
Páris András
Pelcsinszki Boleszláv
Pető Iván
Polyák Sándor
Rab Károly
Raj Tamás
Rajk László
Rácskay Jenő
Ráday Mihály
Rózsa Edit
Sarkadiné Lukovics Éva
Solt Ottília
Soós Károly Attila
Szabó Erika
Szabó Miklós
Szalay Gábor
Szent-Iványi István
Szigethy István

Budapest területi lista
Fejér m. 6. vk.
országos lista
Vas m. 1. vk.
Budapest 11. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 8. vk.
országos lista
országos lista
Hajdú-Bihar m. területi lista
országos lista
Vas m. 3. vk.
Budapest területi lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
Győr-Moson-Sopron m. területi lista
Somogy m. 1. vk.
Jász-Nagykun-Szolnok m. 1. vk.
Pest m. 3. vk.
Heves m. 3. vk.
Pest m. területi lista
Fejér m. területi lista
Pest m. 12. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
Budapest 31. vk.
Budapest 21. vk.
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
országos lista
Budapest 23. vk.
Vas m. 5. vk.
országos lista
Hajdú-Bihar m. 9. vk.
Vas m. területi lista
Bács-Kiskun m. 9. vk.
Tolna m. területi lista
Somogy m. 3. vk.
Békés m. 4. vk.
Budapest 22. vk.
országos lista
Győr-Moson-Sopron m. 3. vk.
országos lista
Budapest 20. vk.
Vas m. 2. vk.
Baranya m. területi lista
országos lista
Békés m. 1. vk.
Zala m. területi lista
országos lista
Bács-Kiskun m. területi lista
Budapesti területi lista
Komárom-Esztergom m. 1. vk.
Bács-Kiskun m. területi lista
Zala m. 1. vk.

Szigeti György
Szőr Gyula
Tamás Gáspár Miklós
Tardos Márton
Tellér Gyula
Tölgyessy Péter
Török Ferenc
Vass István
Vásárhelyi Miklós
Világosi Gábor
Wekler Ferenc
Werner József
Zombori Mátyás

országos lista
Veszprém m. területi lista
Csongrád m. területi lista
Budapest területi lista
országos lista
Komárom-Esztergom m. területi lista
Budapest 6. vk.
Pest m. területi lista
Budapest területi lista
országos lista
Baranya m. 5. vk.
országos lista
országos lista

Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt

Balogh György
Bárdos Balázs
Bejczy Sándor
Böröcz István
Dragon Pál
Gerbovits Jenő
Győriványi Sándor
Hajdu Istvánné
Horváth László
István József
Iván Géza
Izsó Mihály
Kapitány Ferenc
Kávássy Sándor
Kocsenda Antal
Kovács Béla
Kováts László
Kósa András
Lakatos Józsefné
Mizsei Béla
Nagy Ferenc József
Nagy Varga Dezső
Németh Béla
Oláh Sándor
Ómolnár Miklós
Pásztor Gyula
Pintér István
Pintér József
Pohankovics István
Prepeliczay István
Rajkai Zsolt
Sipos Imre
Sümegei Sándorné
Szabó János
Szabó Lajos

Budapest területi lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. 5. vk.
országos lista
Baranya m. területi lista
országos lista
országos lista
országos lista
országos lista
Bács-Kiskun m. 8. vk.
Somogy m. 5. vk.
országos lista
Pest m. területi lista
országos lista
országos lista
Bács-Kiskun m. területi lista
Hajdú-Bihar m. területi lista
országos lista
Bács-Kiskun m. területi lista
országos lista
Jász-Nagykun-Szolnok m. 2. vk.
Baranya m. 6. vk.
országos lista
Somogy m. területi lista
országos lista
országos lista
Békés m. 3. vk.
Csongrád m. területi lista
Fejér m. területi lista
Bács-Kiskun m. 6. vk.
Pest m. területi lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
Somogy m. 6. vk.
Veszprém m. területi lista
Győr-Moson-Sopron m. területi lista
országos lista

Szabó Lajos
Tarján Lászlóné
Torgyán József
Tóth Imre
Ugrin Emese
Vincze Kálmán
Vörös Vince
Zsíros Géza

Csongrád m. 6. vk.
Somogy m. 2. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
országos lista
országos lista
Jász-Nagykun-Szolnok m. területi lista
országos lista
Békés m. területi lista

Kereszténydemokrata Néppárt

Cséfalvy Gyula
Csépe Béla
Füzessy Tibor
Gáspár Miklós
Giczy György
Hasznos Miklós
Herczeg János
Horváth Tivadar
Inotay Ferenc
Isépy Tamás
Juhász Péter
Karcsey Sándor
Kádár Péter
Kovács Gábor
Lukács Tamás
Lukáts Miklós
Mózs József
Pálos Miklós
Rott Nándor
Seszták László
Surján László
Tóth Sándor

Győr-Moson-Sopron m. területi lista
országos lista
országos lista
országos lista
országos lista
Pest m. területi lista
Nógrád m. területi lista
Győr-Moson-Sopron m. 6. vk.
országos lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
Nógrád m. 3. vk.
országos lista
Békés m. 2. vk.
Nógrád m. 4. vk.
Heves m. területi lista
országos lista
Fejér m. 1. vk.
Tolna m. területi lista
országos lista
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
Budapest területi lista
Nógrád m. 2. vk.

Fiatal Demokraták Szövetsége

Áder János
Deutsch Tamás
Fodor Gábor
Frajna Imre
Glattfelder Béla
Hegedüs István
Horváth László
Kósa Lajos
Kövér László
Mádi László
Molnár Péter
Németh Zsolt
Orbán Viktor
Pap János
Rockenbauer Zoltán
Sasvári Szilárd

országos lista
Budapest területi lista
Budapest területi lista
országos lista
országos lista
országos lista
Heves m. területi lista
országos lista
Veszprém m. 3. vk.
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
országos lista
Budapest területi lista
Pest m. területi lista
Győr-Moson-Sopron m. területi lista
országos lista
országos lista

Szájer József
Szelényi Zsuzsanna
Tirts Tamás
Trombitás Zoltán
Ungár Klára
Varga Mihály
Wachsler Tamás

Győr-Moson-Sopron m. 7. vk.
Veszprém m. területi lista
országos lista
országos lista
országos lista
országos lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista

Magyar Szocialista Párt

Annus József
Békesi László
Boros László
Csehák Judit
Daróczy Zoltán
Filló Pál
Gál Zoltán
Géczi József Alajos
Hámori Csaba
Horn Gyula
Jakab Róbertné
Jánosi György
Katona Béla
Keleti György
Kiss Péter
Kovács László
Kovács Pál
Kósa Ferenc
Kósáné Kovács Magda
Körösfői László
Lakos László
Nyers Rezső
Paszternák László
Pál László
Péli Tamás Károly
Schiffer János
Suchman Tamás
Szili Sándor
Szűrös Mátyás
Tabajdi Csaba
Tompa Sándor
Vastagh Pál
Vitányi Iván

országos lista
országos lista
országos lista
országos lista
Hajdú-Bihar m. területi lista
Budapest 9. vk.
országos lista
országos lista
Jász-Nagykun-Szolnok m. területi lista
Somogy m. területi lista
országos lista
országos lista
Budapest területi lista
Komárom-Esztergom m. 3. vk.
országos lista
országos lista
Fejér m. területi lista
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. területi lista
országos lista
Pest m. területi lista
országos lista
Budapest területi lista
Budapest területi lista
országos lista
országos lista
Budapest területi lista
országos lista
országos lista
Hajdú-Bihar m. 6. vk.
országos lista
Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
Békés m. területi lista
országos lista

Függetlenek

Balogh Gábor
Barcza Imre
Beke Kata
Bereczki Vilmos
Bertha Zoltán
Czoma László

országos lista
Tolna m. 3. vk.
Budapest területi lista
országos lista
Hajdú-Bihar m. területi lista
Zala m. 3. vk.

Dénes János
 Eke Károly
 Fodor István
 G. Nagyné Maczó Ágnes
 Gali Ákos
 Ilkei Csaba
 Kállay Kristóf
 Király Zoltán
 Kőrösi Imre
 Kupa Mihály
 Mózes Mihály
 Nagy Tamás
 Palotás János
 Petrenkó János
 Pozsgay Imre
 Vargáné Piros Ildikó

Budapest 26. vk.
 Csongrád m. 4. vk.
 Pest m. 14. vk.
 Borsod-Abaúj-Zemplén m. 9. vk.
 Hajdú-Bihar m. 2. vk.
 Somogy m. területi lista
 Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 4. vk.
 Csongrád m. 2. vk.
 Jász-Nagykun-Szolnok m. területi lista
 Borsod-Abaúj-Zemplén m. 11. vk.
 Hajdú-Bihar m. 3. vk.
 Bács-Kiskun m. 4. vk.
 Budapest 24. vk.
 Borsod-Abaúj-Zemplén m. területi lista
 Bács-Kiskun m. területi lista
 Szabolcs-Szatmár-Bereg m. 10. vk.

Változások az országgyűlés összetételében

Képviselő (frakció)	Lista/Választókerület	Meddig	Helyére került képviselő
Listás			
Baka András* (MDF)	budapesti	1991. máj. 31.	Takácsy Gyula
Bélafi Antal** (FKgP)	Veszprém m.	1992.szept. 30.	Sümegei Sándorné
Bod Péter Ákos* (MDF)	Veszprém m.	1991. dec. 9.	Mészáros László
Bokros Lajos* (MSZP)	budapesti	1990. júl. 2.	Schiffer János
Borz Miklós** (FKgP)	Pest m.	1992. júl. 30.	Izsó Mihály
Bossányi Katalin* (MSZP)	országos	1991. febr.1.	Géczy József
Botos Katalin* (MDF)	budapesti	1992. jan. 31.	Weszelovszky Zoltán
Csengey Dénes** (MDF)	Zala m.	1991. ápr. 8.	Marx Gyula
Demény Pál** (MSZP)	országos	1991. jan. 14.	Jánosi György
Göncz Árpád* (SZDSZ)	budapesti	1990. aug. 3.	Gaál Gyula
Huszár Tibor* (MSZP)	országos	1990. szept. 10.	Tabajdi Csaba
Kádár Iván* (SZDSZ)	országos	1991. jan. 14.	Halda Alíz
Keresztes Sándor* (KDNP)	budapesti	1990. aug. 31.	Surján László
Kovács Jenő* (MSZP)	országos	1992. szept. 1.	Kiss Péter
Nagy Attila** (MSZP)	országos	1992. máj. 13.	Péli Tamás Károly
Novák Rudolf* (SZDSZ)	Heves m.	1990. nov. 19.	Horváth László
Ormos Mária* (MSZP)	országos	1990. szept. 10.	Suchman Tamás
Szabó György* (MSZP)	Borsod-Abaúj-Zemplén m.	1991. jan. 15.	Tompa Sándor
Szűcs István* (MDF)	Pest m.	1992. dec. 31.	Bognár László
Egyéni			
Deák Sándor** (SZDSZ)	Komárom-Esztergom m. 3.	1990. dec. 2.	Keleti György (MSZP)
Demszky Gábor* (SZDSZ)	Budapest 9.	1990. nov. 30.	FilóPál (MSZP)
Faddi József** (FKgP)	Bács-Kiskun m. 4.	1992. aug. 4.	Nagy Tamás (független)
Németh Miklós* (független)	Borsod-Abaúj-Zemplén m. 11.	1991. ápr. 22.	Kupa Mihály (MDF)

Szokolay Zoltán* (MDF)	Békés m. 5.	1992. jan. 20.	Sarkadiné Lukovics Éva (SZDSZ)
------------------------	-------------	----------------	--------------------------------

* Lemondott. ** Meghalt.

Az országgyűlési képviselők frakciók közötti mozgása

Név	Lista/Választókerület	Frakcióból	Frakcióba	Időpont
Listás				
Balogh Gábor	országos	KDNP	független	1992. márc. 17.
Beke Kata	budapesti	MDF	független	1991. dec. 4.
Bereczki Vilmos	országos	FKgP	független	1992. nov. 30.
Bertha Zoltán	Hajdú-Bihar m.	SZDSZ	független	1991. dec. 16.
Bilecz Endre	Nógrád m.	SZDSZ	független	1991. dec. 30.
		független	MDF	1993. márc. 2.
Horváth László	Heves m.	SZDSZ	Fidesz	1992. márc. 2.
Ilkei Csaba	Somogy m.	MDF	független	1991. szept. 3.
Kőrösi Imre	Jász-Nagykun-Szolnok m.	MDF	független	1993. máj. 3.
Petrenkó János	B-A-Zemplén m.	MSZP	független	1992. ápr. 27.
Pozsgay Imre	Bács-Kiskun m.	MSZP	független	1990. nov. 12.
Ugrin Emese	országos	KDNP	FKgP	1991. aug. 26.
Egyéni				
Balogh János	Győr-Moson-Sopron m. 5.	SZDSZ	MDF	1991. szept. 2.
Barcza Imre	Tolna m. 3.	SZDSZ	független	1991. febr. 25.
Dénes János	Budapest 26.	MDF	független	1990. nov. 26.
G. Nagyné Maczó Ágnes	B-A-Zemplén m. 9.	MDF	független	1991. jún. 18.
Gali Ákos	Hajdú-Bihar m. 2.	MDF	független	1991. szept. 9.
Horváth Tivadar	Győr-Moson-Sopron m. 6.	SZDSZ	KDNP	1991. aug. 27.
Kádár Péter	Békés m. 2.	SZDSZ	KDNP	1992. nov. 30.
Király Béla	Somogy m. 1.	független	SZDSZ	1990. nov. 12.
Király Zoltán	Csongrád m. 2.	MDF	független	1990. máj. 31.
Kupa Mihály	B-A-Zemplén m. 11.	MDF	független	1992. febr. 25.
Mózes Mihály	Hajdú-Bihar m. 3.	SZDSZ	független	1992. jún. 23.
Mózs József	Fejér m. 1.	SZDSZ	KDNP	1992. márc. 2.
Palotás János	Budapest 24.	MDF	független	1992. márc. 9.

A pártok képviselőcsoportjainak, valamint a független képviselők részesedése a parlamenti mandátumokból

	1990. május 2. (386 fő 100%)					1992. márc. 2.		
	Egyéni	Területi	Országos	Összesen	%	Egyéni	Területi	Országos
MDF		115	40	10	165	42,7	110	39
SZDSZ		37	34	23	94	24,4	31	31
FKgP		11	16	17	44	11,4		

Független Kisgazda frakció						9	13
FKgP-i képviselők (frakción kívül)*						1	3
MSZP	1	14	18	33	8,5	3	12
Fidesz	2	8	12	22	5,7	2	9
KDNP	3	8	10	21	5,5	6	8
Függetlenek	7	0	0	7	1,8	13	5
Összesen	176	120	90	386	100,0	175	120

Betöltetlen: 1 képviselői mandátum – Bács m. 4. vk.

* 1992. szept. 21-én hat (később nyolc) független kisgazdapárti képviselő úgy nyilatkozott, hogy parlamenti tevékenységét a független képviselők között folytatja. Közülük 1992. nov. 30-án Bereczki Vilmos csatlakozott a függetlenekhez.

A függetlenekhez tartozó képviselők közül pártok tagjai (párttagság kelte)

Barcza Imre	Nyugdíjasok pártja (1992. okt.)	Nagy Tamás	Agrárszövetség (elnök) (1990)
Beke Kata	Nemzeti Demokrata szövetség (1992. okt.)	Palotás János	Köztársaság Párt (elnök) (1992. nov.)
Bereczki Vilmos	Demokratikus Kisgazda- és Polgári Párt (1993. jan.)	Petrenkó János	Köztársaság Párt (1992. nov.)
Király Zoltán	Szociáldemokrata Néppárt (ügyvezető alelnök) (1992. szept.)	Pozsgay Imre	Nemzeti Demokrata Szövetség (elnök) (1992. okt.)
Mózes Mihály	Köztársaság Párt (1992. nov.)	Vargáné Piros Ildikó	Agrárszövetség (1990)

Az 1992-es törvények

1992. évi I.

A szövetkezetekről. (Elfogadva: január 6., hatályba lépett: január 20.)

1992. évi II.

A szövetkezetekről szóló I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról. (Elfogadva: január 7., hatályba lépett: január 20.)

1992. évi III.

A családi pótlékról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: január 21., hatályba lépett: január 28.)

1992. évi IV.

Az iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjáról. (Elfogadva: február 4., hatályba lépett: március 18.)

1992. évi V.

Az árak megállapításáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: február 11., hatályba lépett: február 25.)

1992. évi VI.

Az 1992. évi II. (átmeneti szövetkezeti) törvény módosításáról. (Elfogadva: február 19., hatályba

lépett: február 28.)

1992. évi VII.

A kettős állampolgárságra vonatkozó, Romániával kötött, s 1990. február 9-én felmondott egyezményt kihirdető törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezéséről. (Elfogadva: február 25., hatályba lépett: március 4.)

1992. évi VIII.

A kettős állampolgárságra vonatkozó, Bulgáriával kötött egyezményt kihirdető törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezéséről. (Elfogadva: február 25., hatályba lépett: március 4.)

1992. évi IX.

Az 1975. évi társadalombiztosítási törvény módosításáról. (Elfogadva: február 19., hatályba lépett: március 1.)

1992. évi X.

A Társadalombiztosítási Alap 1992. évi költségvetéséről, valamint az alapra vonatkozó törvény módosításáról. (Elfogadva: február 19., hatályba lépett: március 9.)

1992. évi XI.

Az 1963 és 1989 között elkövetett egyes állam és közrend elleni bűncselekmények miatt történt elítélések semmissé nyilvánításáról. (Elfogadva: február 19., hatályba lépett: március 9.)

1992. évi XII.

A kisajátítással összefüggő jogszabályok egyes rendelkezéseinek hatályon kívül helyezéséről. (Elfogadva: február 25., hatályba lépett: március 11.)

1992. évi XIII.

A büntető jogszabályok módosításáról. (Elfogadva: március 10., hatályba lépett: április 1.)

1992. évi XIV.

Az 1992. évi költségvetési törvény módosításáról. (Elfogadva: február 25., hatályba lépett: március 26.)

1992. évi XV.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: március 10., hatályba lépett: március 26.)

1992. évi XVI.

A családjogi törvény módosításáról. (Elfogadva: március 31., hatályba lépett: április 1.)

1992. évi XVII.

A földtörvényt kiegészítő 1991. évi XIII. törvény módosításáról. (Elfogadva: március 31., hatályba lépett: április 1.)

1992. évi XVIII.

Az üzemanyagok környezetvédelmi termékdíjáról. (Elfogadva: március 10., hatályba lépett: május 1.)

1992. évi XIX.

A Nemzetközi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Központ alapításáról szóló egyezményt kihirdető törvényerejű rendelet hatályon kívül helyezéséről. (Elfogadva: március 23., hatályba lépett: 1992. január 1.)

1992. évi XX.

A magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: március 31., hatályba lépett: április 15.)

1992. évi XXI.

Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe került önkormányzatok kiegészítő állami támogatásáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: március 31., hatályba lépett: április 10.)

1992. évi XXII.

A Munka Törvénykönyvéről. (Elfogadva: március 30., hatályba lépett: július 1.)

1992. évi XXIII.

A köztisztviselők jogállásáról. (Elfogadva: március 31., hatályba lépett: július 1.)

1992. évi XXIV.

Az 1939–1949-es időszakra vonatkozó kárpótlási törvény. (Elfogadva: április 17., hatályba lépett: június 7.)

1992. évi XXV.

A távközlési alaphálózattal összefüggő egyes törvények módosításáról. (Elfogadva: április 27., hatályba lépett: május 8.)

1992. évi XXVI.

A helyi önkormányzatok 1992. évi címzett és céltámogatásáról. (Elfogadva: április 14., hatályba lépett: május 13.)

1992. évi XXVII.

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–brazil egyezmény kihirdetéséről. (Elfogadva: május 5., hatályba lépett: május 22.)

1992. évi XXVIII.

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–(dél)–koreai egyezmény kihirdetéséről. (Elfogadva: május 5., hatályba lépett: május 22.)

1992. évi XXIX.

Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe került települési önkormányzatok kiegészítő állami támogatásáról. (Elfogadva: április 28., hatályba lépett: május 22.)

1992. évi XXX.

Az Útalapról. (Elfogadva: május 5., hatályba lépett: június 1.)

1992. évi XXXI.

A kárpótlási jegyek életjáradékra váltásáról. (Elfogadva: május 5., hatályba lépett: május 29.)

1992. évi XXXII.

Az életüktől és szabadságuktól politikai okból megfosztottak kárpótlásáról. (Elfogadva: május 12., hatályba lépett: július 1.)

1992. évi XXXIII.

A közalkalmazottak jogállásáról. (Elfogadva: május 5., hatályba lépett: július 1.)

1992. évi XXXIV.

A helyi önkormányzatok 1992. évi kiegészítő céltámogatásáról. (Elfogadva: május 19., hatályba lépett: június 5.)

1992. évi XXXV.

A vámjogi törvényerejű rendelet és az adózás rendjéről szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: május 19., hatályba lépett: június 13.)

1992. évi XXXVI.

A köztársasági elnök tiszteletdíjáról. (Elfogadva: június 2., hatályba lépett: június 15., de rendelkezéseit 1992. január 1-jétől kell alkalmazni.)

1992. évi XXXVIII.

Az államháztartásról. (Elfogadva: május 19., hatályba lépett: július 3.)

1992. évi XXXIX.

A vízügyi és egyes közlekedési jogszabályok módosítása a koncessziós törvény kapcsán. (Elfogadva: június 2., hatályba lépett: július 1.)

1992. évi XL.

A bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerre vonatkozó szerződéssel kapcsolatos kihirdető törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről. (Elfogadva: június 9., hatályba lépett: június 24.)

1992. évi XLI.

A devizakódex módosításáról. (Elfogadva: június 10., hatályba lépett: július 1.)

1992. évi XLII.

A népesség-nyilvántartásról szóló átmeneti törvény módosításáról. (Elfogadva: június 16., hatályba lépett: június 26.)

1992. évi XLIII.

Az 1992. évi költségvetési törvény módosításáról. (Elfogadva: június 2., hatályba lépett: június 26.)

1992. évi XLIV.

A Munkavállalói Résztulajdonosi Programról. (Elfogadva: június 9., hatályba lépett: július 14.)
1992. évi XLV.

A postáról. (Elfogadva: június 9., 1993. május 15-ig nem lépett hatályba, mert nem született meg az erről szóló külön törvény.)
1992. évi XLVI.

A számvevőszéki törvény módosításáról. (Elfogadva: június 22., hatályba lépett: július 1.)
1992. évi XLVII.

A szakszervezeti vagyon védelméről szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: június 16., hatályba lépett: július 1.)
1992. évi XLVIII.

A társadalombiztosítási törvény módosításáról. (Elfogadva: június 22., hatályba lépett: július 1.)
1992. évi II.

A kárpótlási jegy termőföldre váltásáról. (Elfogadva: június 23., hatályba lépett: július 18.)
1992. évi L.

Az átmeneti szövetkezeti törvény módosításáról. (Elfogadva: június 23., hatályba lépett: július 3.)
1992. évi LI.

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány javára felajánlott vagyonról. (Elfogadva: június 23., hatályba lépett: július 8.)
1992. évi LII.

A nemzeti gondozásról. (Elfogadva: június 23., hatályba lépett: július 21.)
1992. évi LIII.

A tartósan állami tulajdonban maradó állami vagyonról. (Elfogadva: június 22., hatályba lépett: augusztus 27.)
1992. évi LIV.

Az időlegesen állami tulajdonban levő vagyonról. (Elfogadva: június 23., hatályba lépett: augusztus 27.)
1992. évi LV.

Az állam vállalkozói vagyonára vonatkozó törvényekkel összefüggő jogszabályok (például a társasági törvény) módosításáról. (Elfogadva: június 23., hatályba lépett: augusztus 27.)
1992. évi LVI.

A családi pótlékról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: szeptember 1., hatályba lépett: szeptember 10.)
1992. évi LVII.

A magyar–török jogsegélyegyezmény kihirdetéséről. (Elfogadva: szeptember 15., hatályba lépett: szeptember 27.)
1992. évi LVIII.

A társadalombiztosítási törvény módosításáról. (Elfogadva: szeptember 8., hatályba lépett: október 24.)
1992. évi LIX.

Az illetéktörvény módosításáról. (Elfogadva: szeptember 22., hatályba lépett: október 8.)
1992. évi LX.

A Társadalombiztosítási Alap 1991. évi költségvetésének végrehajtásáról. (Elfogadva: szeptember 22., hatályba lépett: október 13.)
1992. évi LXI.

Helyi bíróságok létesítéséről. (Elfogadva: október 20., hatályba lépett: november 8.)
1992. évi LXII.

Az 1991. évi költségvetés végrehajtásáról. (Elfogadva: október 6., hatályba lépett: november 19.)
1992. évi LXIII.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról. (Elfogadva: október 27., hatályba lépett: 1993. május 1., a személyes adatokra vonatkozó része hatályba lépett: 1992. december 2., az adatvédelmi biztosra vonatkozó törvénnyel együtt lép hatályba.)

1992. évi LXIV.

A társadalombiztosítási önkormányzatokról szóló törvény, valamint a Munka Törvénykönyve és a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: november 3., hatályba lépett: november 17.)

1992. évi LXV.

A bírák, ügyészek, a bírósági és ügyészségi dolgozók előmeneteléről és javadalmazásáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: október 27., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXVI.

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról. (Elfogadva: november 3., hatályba lépett: november 30.)

1992. évi LXVII.

A Társadalombiztosítási Alap 1992. évi költségvetéséről szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: november 10., hatályba lépett: november 30.)

1992. évi LXVIII.

A felülvizsgálati eljárásról (a polgári eljárásjogban). (Elfogadva: november 10., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXIX.

A felülvizsgálati eljárásról (a büntetőeljárásban). (Elfogadva: november 10., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXX.

Az 1992. évi pótköltségvetésről. (Elfogadva: november 10., hatályba lépett: december 17.)

1992. évi LXXI.

A fogyasztási adóról és fogyasztási árkiegészítésről szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: november 26., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXII.

A távközlésről. (Elfogadva: november 23., 1993. május 15-ig nem lépett hatályba.)

1992. évi LXXIII.

A társasági adóról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: november 26., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXIV.

Az általános forgalmi adóról. (Elfogadva: november 30., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXV.

A magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: november 30., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXVI.

A helyi adókról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: december 8., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXVII.

Az adózás rendjéről szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: december 8., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXVIII.

A közúti közlekedésről szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: december 8., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXIX.

A magzati élet védelméről. (Elfogadva: december 17., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXX.

Az 1993. évi költségvetésről. (Elfogadva: december 17., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXXI.

A párttörvény módosításáról. (Elfogadva: december 21., hatályba lépett: 1993. január 5.)

1992. évi LXXXII.

A Világkiállítási és a hozzá kapcsolódó Fejlesztési Alapról. (Elfogadva: december 22., hatályba

lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXXIII.

Egyes elkülönített pénzalapokról. (Elfogadva: december 22., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXXIV.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjairól és azok 1993. évi költségvetéséről. (Elfogadva: december 22., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXXV.

Az Útalaról szóló törvény módosításáról. (Elfogadva: december 30., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi LXXXVI.

Az 1992. évi költségvetés módosításáról. (Elfogadva: december 30., hatályba lépett: december 31.)

1992. évi LXXXVII.

A földművelésügyi hivatalok feladatairól az átmeneti szövetkezeti törvény kapcsán. (Elfogadva: december 30., hatályba lépett: 1993. január 1.)

1992. évi XXXVIII.

A földművelésügyi alapokról. (Elfogadva: december 31., hatályba lépett: 1993. január 1., az állattenyésztési alaphoz vonatkozó része: 1993. február 1.)

1992. évi LXXXIX.

A helyi önkormányzatok címzett és céltámogatási rendszeréről. (Elfogadva: december 22., 1993. május 15-ig nem lépett hatályba.)

A fontosabb 1992-es országgyűlési határozatok

2/1992. (II. 14.)

Az egészségügyi és nyugdíj-biztosítási felügyelő-bizottságok tagjainak megválasztásáról. (Elfogadva: január 28.)

2/1992. (II. 21.)

Az egyházak közvetlen állami támogatására jóváhagyott 1992. évi költségvetési keret felosztásáról. (Elfogadva: február 11.)

9/1992. (III. 21.)

A fegyverkereskedelmi törvény megalkotásáról (a javaslat betérjesztését kéri a Ház). (Elfogadva: március 10.)

12/1992. (IV. 4.)

A bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről kötött 1977. évi szerződésről (felhatalmazza a Ház a kormányt a szerződés megszüntetésére). (Elfogadva: március 24.)

14/1992. (IV. 21.)

A magyar–ausztrál beruházásvédelmi egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: április 7.)

15/1992. (IV. 21.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–ausztrál egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: április 7.)

16/1992. (IV. 21.)

A magyar–uruguayi beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: április 7.)

17/1992. (IV. 21.)

A magyar–spanyol beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: április 7.)

18/1992. (IV. 21.)

A magyar–kuvaiti beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: április 7.)

19/1992. (IV. 21.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–uruguayi egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: április 7.)

20/1992. (V. 26.)

A nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek költségvetési támogatásáról. (Elfogadva: május 12.)
24/1992. (V. 26.)

A lágymányosi Duna-híd és a csatlakozó úthálózat megvalósításáról. (Elfogadva: május 12.)
26/1992. (VI. 10.)

Egyes saját jogú nyugdíjak emeléséről. (Elfogadva: június 2.)
27/1992. (VI. 12.)

A Dorogi Szénbányák Vállalat állami alapjuttatással kapcsolatos tartozásai rendezéséről.
(Elfogadva: június 2.)
28/1992. (VI. 12.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–indonéz egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
29/1992. (VI. 12.)

A magyar–izraeli beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
30/1992. (VI. 12.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–izraeli egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
31/1992. (VI. 12.)

A magyar–francia barátsági szerződés megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
32/1992. (VI. 12.)

A magyar–lengyel barátsági szerződés megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
33/1992. (VI. 12.)

A magyar–német barátsági szerződés megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
34/1992. (VI. 12.)

A magyar–ukrán konzuli egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: június 2.)
42/1992. (VI. 29.)

Az egészséges ivóvízellátást elősegítő programról (kéri a Ház, hogy ezt a kormány augusztus 31-éig terjessze be). (Elfogadva: június 16.)
43/1992. (VI. 29.)

A kormány munkájáról szóló országgyűlési vitáról (a parlament kéri a kormányt, hogy a beszámolót 90 napon belül terjessze be). (Elfogadva: június 16.)
44/1992. (VI. 29.)

A társadalmi szervezetek költségvetési támogatásáról. (Elfogadva: június 16.)
45/1992. (VI. 29.)

Az egyházak 1992. évi céltámogatásáról. (Elfogadva: június 23.)
47/1992. (VI. 29.)

A parlament „Európai Közösségi Ügyek Bizottsága” felállításáról. (Elfogadva: június 23.)
48/1992. (IX. 10.)

A magyar–kínai beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: szeptember 10.)
49/1992. (IX. 10.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–marokkói egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: szeptember 10.)
50/1992. (IX. 10.)

A magyar–marokkói beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: szeptember 1.)
51/1992. (IX. 11.)

A házszabály módosításáról. (Elfogadva: szeptember 8.)
53/1992. (X. 1.)

A társadalombiztosítással kapcsolatos kormányzati feladatokról. (Elfogadva: szeptember 22.)
55/1992. (X. 1.)

A gyermekek jogairól szóló egyezménnyel kapcsolatos 1991. évi határozat módosításáról.
(Elfogadva: szeptember 8.)
56/1992. (X. 2.)

A hágai nemzetközi bíróság kötelező joghatóságának elismeréséről. (Elfogadva: szeptember 22.)

57/1992. (X. 15.)

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló római egyezmény megerősítéséről.
(Elfogadva: szeptember 29.)

58/1992. (X. 16.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–malaysiai egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: október 6.)

59/1992. (X. 16.)

A központi igazgatási kiadások csökkentéséről. (Elfogadva: október 6.)

60/1992. (X. 16.)

Mecseki Érbányászati Vállalat államkölcson-adósságának rendezéséről. (Elfogadva: október 6.)

61/1992. (X. 16.)

A magyar–norvég beruházásvédelmi egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: október 6.)

62/1992. (X. 16.)

A kettős adóztatással kapcsolatos magyar–máltai egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: október 6.)

63/1992. (X. 16.)

A magyar–török beruházásvédelmi megállapodás megerősítéséről. (Elfogadva: október 6.)

64/1992. (X. 16.)

A társadalmi és kisebbségi szervezetek, az egyházak támogatásáról szóló határozat módosításáról.
(Elfogadva: október 6.)

65/1992. (X. 16.)

A házszabály módosításáról. (Elfogadva: október 13.)

66/1992. (X. 16.)

A tiszaderzsi képviselő-testület feloszlásáról. (Elfogadva: október 13.)

69/1992. (XI. 6.)

A Szigetközről (a parlament felkéri a kormányt, hogy december 31-éig dolgozza ki a térség rehabilitációs és fejlesztési koncepcióját). (Elfogadva: október 27.)

71/1992. (XI. 6.)

Az 1992. évi vagyónpolitikai irányelvekről. (Elfogadva: október 27.)

74/1992. (XI. 6.)

A házszabály módosításáról. (Elfogadva: november 3.)

75/1992. (XI. 6.)

A házszabály módosításáról. (Elfogadva: november 3.)

76/1992. (XI. 6.)

A nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek költségvetési tartalékalapjának eloszlásáról.
(Elfogadva: november 3.)

77/1992. (XI. 12.)

Az Országos Érc- és Ásványbányák járadékfizetési kötelezettségének átütemezéséről. (Elfogadva: október 20.)

79/1992. (XI. 20.)

Az 1992. évi költségvetés alakulásáról, az államháztartás helyzetéről. (Elfogadva: november 10.)

80/1992. (XI. 25.)

Az EK-társulásról szóló brüsszeli egyezmény megerősítéséről. (Elfogadva: november 17.)

82/1992. (XII. 4.)

A kormány foglalkoztatáspolitikai koncepciójáról (a parlament kéri, hogy a koncepciót 1993. február 28-áig nyújtsa be a kormány).

90/1992. (XII. 31.)

A Magyar Televízió 1 milliárd Ft zárolt költségvetési támogatásának rendezéséről. (Elfogadva: december 30.)

91/1992. (XII. 31.)

A Ganz Gépgyár Holding Kft. járadékfizetési kötelezettségéről. (Elfogadva: december 29.)

92/1992. (XII. 31.)

A Dunaferr DV Rt. járadékfizetési kötelezettségéről. (Elfogadva: december 29.)

Alkotmánybíróság

Sólyom László elnök

Lábady Tamás elnökhelyettes

Ádám Antal

Hercegh Géza

Kilényi Géza

Schmidt Péter

Szabó András

Tersztyánszky Ödön

Vörös Imre

Zlinszky János

Fontosabb alkotmánybírósági határozatok

5/1992. (I. 30.) AB határozat

Alkotmányellenes a büntetés-végrehajtási tvr. egyik pontja, mert az ún. büntetés-végrehajtási bíró egyes döntése ellen nem engedélyez másodfokú eljárást. A megsemmisítés határideje 1992. december 31.

6/1992. (I. 30.) AB határozat

Alkotmányellenes a Büntető Törvénykönyv hanyag kezelésre vonatkozó szabálya, mert a „társadalmi tulajdont” nagyobb büntetőjogi védelemben részesíti, mint a magántulajdont. Néhány más hasonló jogszabályrész is megsemmisít a bíróság.

7/1992. (I. 30.) AB határozat

1992. szeptember 30-i hatállyal megsemmisíti az illetéktörvény egyik alkotmányellenesnek minősített – mert visszamenőleges hatályú – rendelkezését.

8/1992. (I. 30.) AB határozat

A köztársasági elnök a kinevezési jogkörébe tartozó döntést „ésszerű határidőn belül” köteles meghozni, mondja ki a bíróság.

9/1992. (I. 30.) AB határozat

A törvényességi óvás alkotmányellenes, ezért az arra vonatkozó szabályokat 1992. december 31-i hatállyal megsemmisítik.

11/1992. (III. 5.) AB határozat

Az 1944. december 21-e és az 1990. május 2-a között elkövetett és politikai okból nem üldözött súlyos bűncselekmények üldözhetőségéről szóló, 1991. november 4-én elfogadott törvény (a Lex Zétényi) alkotmányellenes. Ezt a bíróság még a kihirdetése előtt megsemmisíti.

16/1992. (III. 30.) AB határozat

A végrehajtási törvény gyermekelhelyezési perekre vonatkozó szabálya alkotmányellenes, azt 1993. március 31-i hatállyal megsemmisíti.

18/1992. (III. 30.) AB határozat

A földtörvény előírása, amely tanya és termőföld adásvételekor elővásárlási jogot biztosít a környékbeli mezőgazdasági nagyüzemnek, alkotmányellenes. A megsemmisítés „Szent András napjával” (1992. november 30.) lépett hatályba.

21/1992. (IV. 7.) AB határozat

A magánszemélyek földadójára vonatkozó egyes rendelkezések alkotmányellenesek, ezeket megsemmisíti.

24/1992. (IV. 21.) AB határozat

A múlt rendszerhez kötődő egyes társadalmi szervezetek vagyonszámolatásáról szóló törvény egyik – terhelési és elidegenítési tilalmat előíró – szabálya alkotmányellenes, azt a bíróság 1992. június 15-i hatállyal megsemmisítette.

26/1992. (IV. 30.) AB határozat

A szakszervezeti vagyon védelméről szóló törvény egyes rendelkezései sértik a szakszervezetek egyenrangúságát, azokat 1992. június 30-i hatállyal megsemmisítette.

30/1992. (V. 26.) AB határozat

A közösség elleni izgatás „enyhébb” formájának – lealacsonyító, sértő kifejezés használata – bűncselekménnyé nyilvánítása alkotmányellenes, s ezért az erre vonatkozó Btk.-szabályt megsemmisíti.

32/1992. (V. 29.) AB határozat

A helyi önkormányzati képviselő-testületek előterjesztéseinek és jegyzőkönyveinek „titkosítását” elrendelő szabályok alkotmányellenesek, azokat megsemmisítette.

34/1992. (VI. 1.) AB határozat

A nem vagyoni kár fogalmát korlátozó alkotmányellenes Ptk.-rendeletet megsemmisítette.

35/1992. (VI. 10.) AB határozat

A bíróság alkotmányellenes helyzet előidézését írja a parlament terhére, és felszólítja, hogy 1992. december 31-éig alkossa meg a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvényt.

36/1992. (VI. 10.) AB határozat

A köztársasági elnök akkor tagadhatja meg joggal a kinevezéseket, ha „alapos okkal arra következtet, hogy a javaslat teljesítése az államszervezet demokratikus működését súlyosan zavarná”.

37/1992. (VI. 10.) AB határozat

Alkotmányellenes a Televízió és a Rádió kormányfelügyeletéről szóló 1047/1974. (IX. 18.) MT határozat, mondja ki a bíróság, de a további eljárást 1992. november 30-áig felfüggeszti. (Egy újabb, már 1993-as AB döntés a médiatörvény hatálybalépéséhez köti a kormányhatározat megsemmisítését.)

51/1992. (X. 22.) AB határozat

A népi ülnökök szerepvállalására vonatkozó – a hivatásos bírákétól eltérő – szabályokat alkotmányosnak ítéli a bíróság.

59/1992. (XI. 6.) AB határozat

A takarékbetétek titkosságát – állami követelésekkel szemben – korlátozó rendelkezések alkotmányellenesek, azokat 1993. augusztus 31-i hatállyal megsemmisíti a bíróság.

60/1992. (XI. 17.) AB határozat

Alkotmányellenesek a jogalkotásról szóló törvény garanciáinak figyelmen kívül hagyásával születő minisztériumi körlevelek, útmutatók, iránymutatások, egyéb információs jogértelmezések.

63/1992. (XII. 11.) AB határozat

Nem kizárt, hogy a honvédség parancsnoka és a vezérkari főnök azonos személy legyen, állapítja meg a bíróság.

64/1992. (XII. 11.) AB határozat

A bíróság visszautasítja annak vizsgálatát, hogy alkotmányellenes-e az a javaslat, amely a miniszterelnökségi fejezetbe sorolhatná át a Televízió és a Rádió költségvetési előirányzatát.

74/1992. (XII. 28.) AB határozat

A vallási hovatartozásra vonatkozó, anonim, önkéntes, közérdekű, ill. tudományos felmérés nem ütközik a vallás-, ill. lelkiismereti szabadság alkotmányos elvébe.

Magyar Honvédség (MH)

Létszáma: 100000

Ebből: tiszt 14000

tiszthelyettes 8500

sorkatona 51100

polgári alkalmazott 26000

Szervezet felépítése:

MH Parancsnoksága

Szárazföldi Csapatok, parancsnokság: Székesfehérvár

1. Katonai Kerületi Parancsnoksága: Tata

2. Katonai Kerületi Parancsnoksága: Kaposvár

3. Katonai Kerületi Parancsnoksága: Cegléd

Gépesített lövészcsapatok: 9 helyőrség: Rétság, Szombathely, Nagykanizsa, Lenti, Baja, Debrecen, Hódmezővásárhely, Nyíregyháza, Abasár

Harcokocsicsapatok: 3 helyőrség: Tata, Tapolca, Kalocsa

Tüzércsapatok: 7 helyőrség: Tapolca, Szombathely, Marcali (2), Pécs, Kiskunhalas, Cegléd

Légvédelmi Csapatok, parancsnokság: Veszprém

Harcászati Repülőcsapatok: 3 helyőrség: Taszár, Kecskemét, Pápa

Légvédelmi Rakétacsapatok: 4 helyőrség: Budapest, Győr, Kalocsa, Keszthely

Rádiótechnikai Csapatok: 1 helyőrség: Veszprém

A Magyar Honvédség főbb haditechnikai eszközei (1992. júl. 17-i állapot):

Harcokocsi	1345
------------	------

Páncélozott harcjármű	1731
-----------------------	------

Tüzérségi eszköz	1047
------------------	------

Harci repülőgép	143
-----------------	-----

Speciális támadó helikopter	39
-----------------------------	----

A honvédelmi kiadások összege 1992-ben: 60,8 Mrd Ft

Ebből fejlesztésre	6,8 Mrd (11%)
--------------------	---------------

fenntartásra	54,0 Mrd (89%)
--------------	----------------

Részletek a Magyar Köztársaság honvédelmének alapelveiről szóló 27/1993. (ápr. 23.) országgyűlési határozatból:

„Honvédelmi politikánk védelmi jellegű. A Magyar Köztársaságnak függetlensége, szuverenitása és területi sérthetlensége megvédésén, valamint az ENSZ Alapokmányában megfogalmazott kötelezettségeken kívül nincsenek egyéb, katonai erővel elérendő céljai.”

„Honvédelmi politikánk védelmi jellegéből következik, hogy egyetlen országot sem tekintünk ellenségnek, nincs előre kialakított ellenségképünk.”

„Magyarország figyelembe veszi szomszédainak jogos biztonsági érdekeit. Nem kíván olyan katonai lépést tenni, amely szomszédait fenyegetné.”

„Vallja, hogy az államok biztonságának és zavartalan fejlődésének nem az egyetlen biztosítéka a katonai erő. A fegyveres erőket az országvédelem legvégső eszközének tekinti, arra az esetre, ha az országot fegyveres agresszió érné.”

„Magyarország minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy ne váljon részesévé más országok vagy országcsoportok közötti katonai konfliktusnak, hogy területéről és légtéréből ne indulhasson agresszió más országok ellen, ne legyen idegen hatalom fegyveres erőinek agressziót szolgáló felvonulási vagy utánpótlási területe.”

„Az ország fegyveres erői nem rendelkeznek és a jövőben sem fognak rendelkezni tömegpusztító fegyverekkel, az Országgyűlés és a Kormány nem járul hozzá ahhoz, hogy idegen hatalom ilyen eszközöket az ország területére vagy légtérébe telepítsen.”

„Megfelelő védelmi képességének fenntartásában Magyarország alapvetően saját erejére, saját véderejének képességére és elszántságára, az állampolgárok támogatására és áldozatkészségére épít. A honvédelmet pártérdekek felett álló nemzeti ügynek tekinti.”

„Az ország földrajzi helyzete, erőforrásai és fejlettségi szintje mindazonáltal nem teszik lehetővé

számunkra a fegyveres semlegesség alternatíváját. Az ország biztonságának szilárd garanciáját hosszabb távon csakis a sokoldalú együttműködés intézményes keretei között, illetve a hasonló célokat követő államokkal való erős politikai, gazdasági és katonai szövetségtől remélhetjük.”

„A nemzeti alapokon álló szuverén honvédelmi politika az ország biztonságának és védelmének megteremtésével fontos stabilizáló szerepet tölt be. A bizonytalanság megszüntetésében, a veszélyek semlegesítésében és a veszélyforrások felszámolásában való aktív részvételével hozzájárul a béke fenntartásához, a fegyveres konfliktusok és a háború elkerüléséhez, az ország belső fejlődésének zavartalanításához. Ezzel nemcsak az ország, hanem az egész közép- és kelet-európai térség felemelkedését szolgáló partnerség és integráció útját egyengeti.”

A Magyar Köztársaság diplomáciai képviselői (országoként)

Ország	Székhely	xliv *
Albánia	Tirana	Póka Ferenc
Algéria	Algír	Horváth Tamás
Amerikai Egyesült Államok	Washington	Tar Pál
	főkonzulátus:	
	New York	László Balázs
	Los Angeles	Márton András
Angola	Luanda	Tóth Gábor
Arab Emírségek	Abu Dabi	Fehérvári Géza
Argentína	Buenos Aires	Major László
Ausztrália	Canberra	Pordány László
	főkonzulátus:	
	Sydney	Weszely Tibor
Ausztria	Bécs	Hunkár Dénes
Bahrein	Abu Dabi (Arab Emírségek)	Fehérvári Géza
Banglades	Dakka	Buday István, ker. tanácsos ideiglenes ügyvivő
Barbados	Caracas (Venezuela)	Dömény János
Belgium	Brüsszel	Granasztói György
Benin	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Bissau-Guinea	Lisszabon (Portugália)	Gulyás András
Bolívia	Lima (Peru)	Tóth János
Botswana	Harare (Zimbabwe)	Gál Gáspár Tamás
Brazília	Brasília	Benyhe János
	főkonzulátus:	
	Sáo Paolo	Bernád György
Bulgária	Szófia	Szabó Sándor
Burkina Faso	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Burundi	Dar es Salaam (Tanzánia)	nincs betöltve

Chile	Santiago de Chile	Németh Gyula
Comore-szigetek	Dar es Salaam (Tanzánia)	nincs betöltve
Costa Rica	San José	Horváth Zsolt
Csád	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Csehország	Prága	Varga György
Dánia	Koppenhága	Demus László
Dél-afrikai Köztársaság	Pretoria	Gergely András
	főkonzulátus:	
	Fokváros	Mohai László
Dominikai Köztársaság	Caracas (Venezuela)	Dömény János
Dzsibuti	Addisz-Abeba (Etiópia)	Róbel Sándor
Ecuador	Quitó	Kalmár Gábor ideiglenes ügyvivő
Egyiptom	Kairó	Pereszlényi Zoltán
Elefántcsontpart	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Észtország	Helsinki (Finnország)	Jávorszky Béla
Etiópia	Addisz-Abeba	Róbel Sándor
Finnország	Helsinki	Jávorszky Béla
Franciaország	Párizs	Szávai János
	főkonzulátus:	Rados Csaba konzul
Fülöp-szigetek	Manila	Kovács Károly
Gabon		nincs betöltve
Gambia		nincs betöltve
Ghána	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Görögország	Athén	Alföldy Tádé
Grenada	Caracas (Venezuela)	Dömény János
Guinea		nincs betöltve
Guyana	Brasília (Brazília)	Benyhe János
Hollandia	Hága	Csejtei István
Horvátország	Zágráb	Bagi Gábor
Honduras	San José (Costa Rica)	Horváth Zsolt
India	Delhi	Várkonyi László
Indonézia	Dzsakarta	Nyerki József
Irak	Bagdad	Földesi Jenő admin. techn.-i misszióvezető
Irán	Teherán	Pálmai Géza
Írország	Dublin	Pataki István
Izland	Stockholm (Svédország)	Deseő László
Izrael	Tel-Aviv	Görög János
Jamaica	Mexikóváros (Mexikó)	Koppányi Vilmos)
Japán	Tokió	Rácz István
Jemen	Szanaa	Bayer Mihály
Jordánia	Damaszkusz (Szíria)	Kádár László
Jugoszlávia	Belgrád	Ószi István

Kambodzsa	Phnom Penh	Tamási Lajos
Kamerun	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Kanada	Ottawa	Kulcsár Kálmán
	főkonzulátus:	
	Montreal	Szuhay Lajos
	Toronto	Simák Pál
Kenya	Nairobi	nincs betöltve
Kína	Peking	Mészáros Klára
	főkonzulátus:	
	Sanghaj	nincs betöltve
Kolumbia	Bogotá	Dános Kornél
Kongó	Luanda (Angola)	Tóth Gábor
Dél-Korea	Szöul	Etre Sándor
Korea	Phenjan	Iván László
Kuba	Havanna	Bardócz Béla
Kuvait	Kuvait	Fehérvári Géza
Laosz	Bangkok (Thaiföld)	Südy Zoltán
Lengyelország	Varsó	Engelmayer Ákos
Lesotho	Harare (Zimbabwe)	Gál Gáspár Tamás
Lettország	Helsinki (Finnország)	Jávorszky Béla
Libanon	Bejrút	Bokor Balázs
Libéria	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Líbia	Tripoli	Fehérvári László
Litvánia	Helsinki (Finnország)	Jávorszky Béla
Luxemburg	Brüsszel (Belgium)	Granasztói György
Madagaszkár	Addisz-Abeba (Etiópia)	Róbel Sándor
Malaysia	Kuala Lumpur	Jolsvai Sándor
Malawi	Maputo (Mozambik)	Terjék Mihály
Maldív-szigetek	Delhi (India)	Várkonyi László
Mali		nincs betöltve
Málta	Róma (Olaszország)	Szörényi László
Marokkó	Rabat	Bényei Béla
	főkonzulátus:	
	Casablanca	Bethlen József
Mauritánia	Tunisz (Tunézia)	nincs betöltve
Mauritius		nincs betöltve
Mexikó	Mexikóváros	Koppányi Vilmos
Moldovai Köztársaság	Chisinau	Nagy József ideiglenes ügyvivő
Mongólia	Ulánbátor	Jaczkovits Miklós
Mozambik	Maputo	Terjék Mihály
Myanmari Unió	Delhi (India)	Várkonyi László
Nagy-Britannia	London	Antalpéter Tibor

Namíbia	Harare (Zimbabwe)	Gál Gáspár Tamás
Németország	Bonn	Erdődy Gábor
	főkonzulátus:	
	Drezda	Király Attila
	München	Udvardi Jenő
	Stuttgart	Regős Sándor
Nepál	Delhi (India)	Várkonyi László
Nicaragua	San José (Costa Rica)	Horváth Zsolt
Niger	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Nigéria	Lagos	Kótai Géza
Norvégia	Oslo	Nagy Gábor
Olaszország	Róma	Szörényi László
	főkonzulátus:	
	Milánó	Gyapai Dénes
Oroszország	Moszkva	Nanofszky György
	főkonzulátus:	
	Szentpétervár	Szombath Jenő
Omán	Maszkat	nincs betöltve
Pakisztán	Iszlámábád	Venczel István
	főkonzulátus:	
	Karachi	Szilasi István
Palesztina	Tunisz (Tunézia)	nincs betöltve
Panama	San José (Costa Rica)	Horváth Zsolt
Peru	Lima	Tóth János
Portugália	Lisszabon	Gulyás András
Románia	Bukarest	Rudas Ernő
Ruanda	Dar es Salaam (Tanzánia)	nincs betöltve
San Marino	főkonzulátus	Kovács István
Sáo Tomé és Príncipe	Luanda (Angola)	Tóth Gábor
Seychelle-szigetek	Dar es Salaam (Tanzánia)	nincs betöltve
Sierra Leone	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Spanyolország	Madrid	Gecse Attila
	főkonzulátus:	
	Barcelona	Vérten Sándor
Srí Lanka	Delhi (India)	Várkonyi László
Suriname	Brasília (Brazília)	Benyhe János
Svájc	Bern	Ódor László
Svédország	Stockholm	Deseő László
Szenegál	Tunisz (Tunézia)	nincs betöltve
Szingapúr	Dzsakarta (Indonézia)	Nyerki József
Szíria	Damaszkusz	Kádár László
Szlovák Köztársaság	Pozsony	Boros Jenő ideiglenes ügyvivő

Szlovén Köztársaság	Ljubljana	Balogh István
Szomália	Dar es Salaam (Tanzánia)	nincs betöltve
Szudán	Kairó (Egyiptom)	Pereszlényi Zoltán
Szváziföld	Harare (Zimbabwe)	Gál Gáspár Tamás
Tanzánia	Dar es Salaam	Zegnál János
Thaiföld	Bangkok	Südy Zoltán
Togo	Lagos (Nigéria)	Kótai Géza
Törökország	Ankara	Vásáry István
	főkonzulátus:	
	Isztambul	Emri Miklós
Trinidad és Tobago	Caracas (Venezuela)	Dömény János
Tunézia	Tunisz	Váraljai Márton ideiglenes ügyvivő
Uganda	Addisz-Abeba (Etiópia)	Róbel Sándor
Új-Zéland	Canberra (Ausztrália)	Pordány László
Ukrajna	Kijev	Varga István
	főkonzulátus:	
	Ungvár	Povázsai Sándor konzul
Uruguay	Montevideo	Szabó Béla
Vatikan	Vatikánváros	Keresztes Sándor
Venezuela	Caracas	Dömény János
Vietnam	Hanoi	Tóth Raymund
	főkonzulátus:	
	Ho Si Minh	Kalmár László
Zambia	Harare (Zimbabwe)	Gál Gáspár Tamás
Zimbabwe	Harare	Gál Gáspár Tamás
Zöld-foki Köztársaság	Lisszabon (Portugália)	Gulyás András

A Magyar Köztársaság diplomáciai képviseletei a nemzetközi szervezeteknél

Szervezet	Székhely	Rendkívüli és meghatalmazott nagykövet
Európai Közösségek	Brüsszel (Belgium)	Granasztói György
Egyesült Nemzetek Szervezete	New York (Egyesült Államok)	Erdős András
	Genf (Svájc)	Tóth Tibor
	Bécs (Ausztria)	Cserveny Vilmos
Európa Tanács	Strasbourg (Franciaország)	Rakovszky András
UNESCO	Párizs (Franciaország)	Szávai János

Magyarországon bejegyzett pártok^{xlv*}

Parlamenti pártok

Fiatal Demokraták Szövetsége

1062 Budapest, Lendvay u. 28.

Elnök: Orbán Viktor

Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt

1056 Budapest, Belgrád rkp. 24.

Elnök: Torgyán József

Kereszténydemokrata Néppárt

1126 Budapest, Nagy Jenő u. 5.

Elnök: Dr. Surján László

Magyar Demokrata Fórum

1027 Budapest, Bem tér 3.

Elnök: Dr. Antall József

Magyar Szocialista Párt

1081 Budapest, Köztársaság tér 26.

Elnök: Horn Gyula

Szabad Demokraták Szövetsége

1051 Budapest, Mérleg u. 6.

Elnök: Pető Iván

Magyar Demokrata Fórum (MDF)

1027 Budapest, Bem tér 3.

Országos Elnökség: 21 fő

Elnök: Antall József

Ügyvezető elnök: Für Lajos (1993. máj. 26-ig), Lezsák Sándor (1993. máj. 31-től)

Alelnökök: Csurka István

Farkas Gabriella

Furmann Imre^{xlvi*}

Lezsák Sándor

Medgyasszay László

Szabó Tamás

Tagok: Bethlen István*

Bogárdi Zoltán

Csoóri Sándor*

Grezsa István*

Horváth Balázs*

Jeszenszky Géza

Kónya Imre

Nahimi Péter

Roszik Gábor*

Szabad György

Szabó Iván

Széles Gábor*

Zacsek Gyula

(Új elnökségi tagok 1993. január 24-től: Boross Péter, Katona Tamás, Zétényi Zsolt, Kulin Ferenc, Fekete Gyula, Balás István, Sárossy László)

Országos Választmány: 88 fő

Állandó ügyvivők: Csáky András, Janek László, Kis Sunyi István, Princz István, Salamon Konrád, Sellei Aba, Székelyhidi Ágoston, Varga István

Az MDF miniszterei és államtitkárai

Antall József miniszterelnök

Für Lajos honvédelmi miniszter

Balsai István igazságügy-miniszter

Szabó Iván ipari és kereskedelmi miniszter (1993. febr. 23-ig), pénzügyminiszter

Keresztes K. Sándor környezetvédelmi miniszter (1993. február 23-ig)

Gyurkó János környezetvédelmi miniszter

Siklós Csaba közlekedési miniszter (1993. febr. 23-ig)

Schamschula György közlekedési miniszter

Jeszenszky Géza külügyminiszter

Andrásfalvy Bertalan művelődési miniszter (1993. febr. 23-ig)

Boross Péter belügyminiszter

Horváth Balázs tárca nélküli miniszter (1993. febr. 23-ig)

Dr. Szabó Tamás tárca nélküli miniszter

Entz Géza, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára

Barsiné Pataky Etelka, a Miniszterelnöki Hivatal címzetes államtitkára

Kodolányi Gyula, a Miniszterelnöki Hivatal címzetes államtitkára

Sárossy László, a Földművelésügyi Minisztérium politikai államtitkára (1993. febr. 23-ig)

Medgyasszay László, a Földművelésügyi Minisztérium politikai államtitkára

Raffay Ernő, a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkára (1993. febr. 23-ig)

Szendrei László, a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkára

Katona Tamás, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára

Schamschula György, a Munkaügyi Minisztérium politikai államtitkára (1993. febr. 23-ig)

Tóth Tihamér, a Munkaügyi Minisztérium politikai államtitkára

Bogár László, a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma politikai államtitkára

Kálmán Attila, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium politikai államtitkára

Kelemen András, a Külügyminisztérium politikai államtitkára

Pongrácz Tibor, a Pénzügyminisztérium politikai államtitkára (1993. febr. 23-ig)

Becker Pál, a Pénzügyminisztérium politikai államtitkára

Pusztai Erzsébet, a Népjóléti Minisztérium politikai államtitkára

Parlamenti képviselők száma: 158

Frakcióvezető: Kónya Imre

A párt taglétszáma: 31000 fő

Helyi szervezetek száma: 813

Költségvetési támogatás 1992-ben: 255,2 M Ft

Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ)

1051 Budapest, Mérleg utca 6.

Az SZDSZ vezetői: 11 fő

Elnök: Pető Iván

Ügyvivők: Béky Gabriella

Dornbach Alajos

Hack Péter

Magyar Bálint

Mécs Imre

Soós Károly Attila

Szentiványi István

Tardos Márton
Tölgyessy Péter
Wekler Ferenc
Országos tanács: 91 fő
Parlamenti képviselők száma: 86 fő
Frakcióvezető: Kuncze Gábor
A párt taglétszáma: 32763 fő
Helyi szervezetek száma: 824
Költségvetési támogatás 1992-ben: 188 M Ft

Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt (FKgP)

1056 Budapest, Belgrád rakpart 24.

Elnök: Torgyán József

Alelnök: Kávássy Sándor

Főtitkár: Gyimóthy Géza

1028 Budapest, Hűvösvölgyi út 85.

Főtitkár: Németh Béla

Főtitkár-helyettes: Ugrin Emese

Alelnök: Cseh Sándor

Az FKgP miniszterei és államtitkárai

Gergácz Elemér földművelésügyi miniszter (1993. febr. 23-ig)

Szabó János földművelésügyi miniszter

Kiss Gyula munkaügyi miniszter

Nagy Ferenc József tárca nélküli miniszter

Bárdos Balázs, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára

Morvay István, a Belügyminisztérium politikai államtitkára (1993. febr. 23-ig)

Pohánkovics István, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium politikai államtitkára

Rajkai Zsolt, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium politikai államtitkára

Történelmi tagozat: 36 fő

Torgyán-csoport: 7 fő

Vezető: Győriványi Sándor

Parlamenti képviselők száma: 43 fő

Frakcióvezető: Böröcz István

A párt taglétszáma: 50000 fő

Helyi szervezetek száma: 1637

Költségvetési támogatás 1992-ben: 128,7 M Ft

Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz)

1062 Budapest, Lendvay u. 28.

Országos Választmány: 13 fő

Elnök: Áder János

Tagok: Baráth Gergely

Fodor Gábor

Glattfelder Béla

Kövér László

Medgyessy Balázs

Módos Márton

Nagy Gábor

Németh Zsolt

Orbán Viktor

Rockenbauer Zoltán
Selmeczi Gabriella
Tirts Tamás
1993. ápr. 17-től
Országos elnökség 11 fő
Elnök: Orbán Viktor
Alelnökök: Áder János
Deutsch Tamás
Fodor Gábor
Kövér László
Molnár Péter
Németh Zsolt
Rockenbauer Zoltán
Tirts Tamás
Trombitás Zoltán
Varga Mihály
Országos tanács: 45 fő
Országos tanács elnökségének tagjai:
Bankós Andrea
Nagy Szabolcs
Szabó Tamás
Tedás Zoltán
Varga Mihály
Parlamenti képviselők száma: 23 fő
Frakcióvezető: Orbán Viktor (1993. ápr. 17-ig),
Kövér László
Taglétszám: 13254 fő
Helyi szervezetek száma: 316
Költségvetési támogatás 1992-ben: 112,8 M Ft.

Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP)

1126 Budapest, Nagy Jenő u. 5.

Elnökség: 13 fő

Elnök: Surján László

Elnökhelyettes: Varga László

Ügyvezető titkár: Rubovszky György

Alelnökök: Hasznos Miklós

Pálos Miklós

Szilágyiné Császár Terézia

Tagok: Birkás János

Csépe Béla

Katona György

Kovács Kálmán

Mészáros Gyula

Rusznák Miklós

Ursprung János

A KDNP miniszterei és államtitkárai

Surján László népjóléti miniszter

Füzessy Tibor nemzetbiztonságért felelős tárca nélküli miniszter

Isépy Tamás igazságügyi minisztériumi államtitkár

Lukáts Miklós miniszterelnökségi államtitkár
Pálos Miklós miniszterelnökségi államtitkár
Parlamenti képviselők száma: 22 fő
Frakcióvezető: Csépe Béla
Taglétszám: 20409 fő
Helyi szervezetek száma: 717
Költségvetési támogatás 1992-ben: 104,6 M Ft

Magyar Szocialista Párt (MSZP)

1081 Budapest, Köztársaság tér 26.
Országos Elnökség: 15 fő
Elnök: Horn Gyula
Ügyvezető alelnök: Szekeres Imre
Alelnökök: Baja Ferenc
Jánosi György
Tagok: Csiha Judit
Csintalan Sándor
Gál Zoltán
Géczi József
Kocsi László
Kósa Ferenc
Kovács László
Orosz Sándor
Pál László
Tabajdi Csaba
Vargáné Kerékgyártó Ildikó
Országos Választmány: 114 fő
Elnök: Vitányi Iván
Központi pénzügyi ellenőrző bizottság: 9 fő
Elnök: Harsányi László
Országos ügyvivők
Önkormányzati ügyvivő: Baja Ferenc
Érdek-képviselési ügyvivő: Csintalan Sándor
Kulturális ügyvivő: Gellért Kis Gábor
Nemzetközi kapcsolatok ügyvivője: Kovács László
Egészségügyi és szociálpolitikai ügyvivő: Kökény Mihály
Agrárügyvivő: Orosz Sándor
Pártvezetési ügyvivő: Tóth András
Parlamenti képviselők száma: 33 fő
Frakcióvezető: Gál Zoltán
Taglétszám: 40000 fő
Területi szövetségek száma: 20
Helyi pártszervezetek száma: 345
Költségvetési támogatás 1992-ben: 139,4 M Ft

Nem parlamenti pártok

Agrárszövetség
1051 Budapest, Arany J. u. 10.
Aktív Párt
1068 Budapest, Karácsony S. u. 21.

Általános Párt
1137 Budapest, Katona J. u. 2/E

Átalakulás Mag
1077 Budapest, Dohány u. 22.

Baloldali Revízió Pártja
1077 Budapest, Izabella u. 40.

Boldogság Párt
1089 Budapest, Golgota u. 3.

Demokrata Koalíció
(Korábbi nevén Hazafias Választási Koalíció)
1115 Budapest, Fraknó u. 4.

Demokrata Nyugdíjasok Pártja
3300 Eger, Rákóczi út 44.

Demokratikus Kisgazda- és Polgári Párt^{xlvii.}**
(Nincs adat)

Erdélyi Magyarok Magyarországi Pártja
3525 Miskolc, Rákóczi út 14.

Erzsébetvárosi Szociáldemokraták
1071 Budapest, Dembinszky u. 30.

Európa Párt
1016 Budapest, Lejtő u. 12.

Földlakók Élet-Igazság-Béke-Szabadság Pártja
(Földi Élet Pártja)
6440 Jánoshalma, Bíró B. u. 83.

Független Köztársasági Párt
1107 Budapest, Bihari u. 3/C

Független Liberális Párt
1061 Budapest, Paulay Ede u. 16.

Független Magyar Demokrata Párt
1145 Budapest, Kolumbusz u. 11.

Független Szociáldemokrata Párt
1061 Budapest, Paulay Ede u. 25.

Hadkötelezettek Ideiglenes Szövetsége
1026 Budapest, Kelemen L. u. 2.

Haza és Vállalkozás Párt
1053 Budapest, Eötvös L. u. 0.

Katolikus Néppárt
1028 Budapest, Hidegkúti út 332.

Kelet Népe Párt – Kereszténydemokraták
1188 Budapest, Vasút u. 113.

Kisnyugdíjasok Pártja
1084 Budapest, Rákóczi tér 2.

Köztársaság Párt**
1121 Budapest, Konkoly-Thege út 19. B/C

Liberális Polgári Szövetség/Vállalkozók Pártja
1145 Budapest, Kolumbusz u. 11.

Magyar Anyák Nemzeti Pártja**
8500 Pápa, Kálvária u. 3.

Magyar Demokrata Keresztény Párt
3501 Miskolc, Szabó Lajos u. 63.

Magyar Dolgozók Demokratikus Centrum Párt

2766 Tápiószele, Zoltán u. 1.
Magyar Egészség Párt
1062 Budapest, Andrássy út 124.
Magyar Egészségvédők Pártja
7624 Pécs, Kodály Z. u. 22.
Magyar Humanisták Pártja
7400 Kaposvár, Arany J. u. 97.
Magyar Ipari Egység Párt
1108 Budapest, Gyömrői út 117.
Magyar Keresztény Polgári Párt
1078 Budapest, Murányi u. 41.
Magyar Legitimista Párt
1101 Budapest, Népliget u. 4.
Magyar Liberális Néppárt
1061 Budapest, Paulay Ede u. 6.
Magyar Liberális Párt
1088 Budapest, Krúdy Gy. u. 2.
Magyar Liberális Párt
6050 Lajosmizse, Dózsa Gy. u. 80.
Magyar Munkavállalók Pártja
1061 Budapest, Fénykép u. 23.
Magyar Munkások Demokratikus Szövetsége
7629 Pécs, Korvin Ottó u. 20.
Magyar Nemzeti Párt
1101 Budapest, Népliget u. 4.
Magyar Nemzeti Polgári Párt
1139 Budapest, Gömb u. 30.
Magyar Néppárt–Nemzeti Parasztpárt
1082 Budapest, Baross u. 61.
Magyar Október Párt
1054 Budapest, Zoltán u. 16.
Magyar Párt
6000 Kecskemét, Szamos u. 2/A
Magyar Radikális Párt
1062 Budapest, Andrássy út 77.
Magyar Realista Mozgalom
1163 Budapest, Dődöce u. 38.
Magyar Republikánus Párt
1024 Budapest, Buday L. u. 5/C
Magyar Szabadság Párt
1076 Budapest, Péterffy S. u. 42.
Magyar Szabadságpárti Szövetség
1118 Budapest, Köbölkút u. 35.
Magyar Szövetségi Nemzeti Párt
8000 Székesfehérvár, Tolnai u. 34.
Magyarok Hazafias Világszövetsége Magyarországi Szervezete
5100 Debrecen, Simonyi u. 40.
Magyarországi Cigányok Szociáldemokrata Pártja
1077 Budapest, Dohány u. 76.
Magyarországi Cigánypárt
5420 Túrkeve, Kenyérmezei u. 12.

Magyarországi Kommunisták Pártja
1083 Budapest, Práter u. 49.

Magyarországi Szociáldemokrata Párt
1077 Budapest, Dohány u. 76.

Magyarországi Szövetkezeti és Agrárpárt
3200 Gyöngyös, Fő tér 3.

Magyarországi Zöld Párt (A Zöldek)
1032 Budapest, Kiskorona u. 3.

Május 1. Társaság
(Korábbi nevén Münnich Ferenc Társaság)
1036 Budapest, Magyar Lajos u. 3.

Munkanélküliek, Csökkent Munkaképességűek és Létminimum Alatt Élők Pártja
6900 Makó, Velnök u. 10.

Munkavállalók az Expóért Párt
1071 Budapest, Damjanich u. 18.

Munkások, Gazdálkodók és Vállalkozók Nemzeti Pártja
1185 Budapest, Üllői út 674.

Munkáspárt
(Korábbi nevén Magyar Szocialista Munkáspárt)
1082 Budapest, Baross u. 61.

Nemzeti Érdekek Pártja
1136 Budapest, Hegedűs Gy. u. 5.

Nemzeti Kisgazda és Polgári Párt
6721 Szeged, Victor Hugo u. 5.

Nemzeti Radikális Egység
4033 Debrecen, Solyom u. 149.

Nemzeti Újjáépítés Pártja
1011 Budapest, Iskola u. 38–42.

Népakarat Párt
2330 Dunaharaszti, Klapka u. 20.

Nyugdíjasok Pártja
1132 Budapest, Kresz G. u. 6.

56-os Párt
9024 Győr, Krausz D. u. 15.

Racionális Párt
8000 Székesfehérvár, Béke tér I/63.

Radikális Fiatalok Szövetsége
1062 Budapest, Andrássy út 77.

Republikánus Fiatalok Pártja
1032 Budapest, Kiscelli u. 4.

Republikánus Nemzeti Párt
1071 Budapest, Dembinszky u. 41.

Republikánus Szegények Pártja Országos Központja
9021 Győr, Árpád u. 2. II/203.

Sörpárt
1052 Budapest, Váci u. 17.

Szabad Magyar Független Nemzeti Párt, Nagykáta
2760 Nagykáta, Tápió u. 3.

Szabadságpárt
7400 Kaposvár, Gróf Apponyi Albert u. 37.

Szegények és Kiszolgáltatottak Szövetsége

1088 Budapest, Szentkirályi u. 22.
 Szociáldemokrata Párt
 2049 Diósd, Gyár u. 122/A
 Terézvárosi Szociáldemokraták
 1064 Budapest, Rózsa u. 44.
 Természet- és Társadalomvédők Szövetsége
 1056 Budapest, Belgrád rkp. 24.
 Tisztesség Egyesület
 1111 Budapest, Kende u. 11.
 Történelmi Független Kisgazda Párt
 1012 Budapest, Lógodi u. 60.
 Történelmi Magyarországért Párt
 1222 Budapest, Mézesfő u. 5.
 Új Demokrata Párt 1990
 3528 Miskolc, Latinka S. u. 47.
 Új Magyarországot Építők Pártja
 1048 Budapest, Pácoló u. 1.
 Vidéki Magyarországért Párt
 5243 Tiszaderzs, Felszabadulás u. 20.
 Voks Humana Mozgalom
 1081 Budapest, Köztársaság tér 27.

A jelentősebb pártok* pénzügyi mérlege (ezer Ft)

Párt	Összes bevétel	Ebből		Összes kiadás
	állami támogatás	tagdíj		
1991				
Magyar Demokrata Fórum	262187	182057	11394	257240
Szabad Demokraták Szövetsége**	259354	170983	8661	215316
Független Kisgazdapárt	92980	87786	1869	91637
Magyar Szocialista Párt	251249	84000	19855	356094
Fiatalkorú Demokraták Szövetsége	83952	76572	697	108095
Kereszténydemokrata Néppárt	70875	59343	3023	53321
Magyar Szocialista Munkáspárt	39192	18000	13302	37400
Magyarországi Szociáldemokrata Párt	16182	14575	159	16432
Agrárszövetség	51751	42222	652	36757
Vállalkozók Pártja (Liberális Polgári Szövetség)	14143	9792	–	12599
Hazafias Választási Koalíció (Demokrata Koalíció)	15688	14196	180	14165
1992				
Magyar Demokrata Fórum	430286	255256	10206	432933
Szabad Demokraták Szövetsége***	–	–	–	–
Független Kisgazdapárt	137084	128790	113	121155
Magyar Szocialista Párt	414319	139420	17399	399434
Fiatalkorú Demokraták Szövetsége	167625	112800	515	232326

Kereszténydemokrata Néppárt	120821	104636	4118	110895
Magyar Szocialista Munkáspárt	47484	22930	13796	44554
Magyarországi Szociáldemokrata Párt	22560	21524	120	14066
Agrárszövetség	62478	54335	408	53430
Vállalkozók Pártja (Liberális Polgári Szövetség)	13457	12600	419	11724
Hazafias Választási Koalíció (Demokrata Koalíció)	19068	18400	470	18597

* Az 1990. márc.-i választásokon legalább 1%-ot elért pártok (ill. jogutódai).

** A mérleget az Állami Számvevőszék nem fogadta el.

*** A mérleg 1993. jún. 21-ig nem készült el.

Az 1993. máj. 21-i egészségbiztosítási választási eredmények*

	Százalék	Mandátum
Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége	45,22	15
Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája	13,13	4
Munkástanácsok Országos Szövetsége	12,80	4
Keresztényszociális Szakszervezetek Országos Szövetsége	8,41	2
Szakszervezetek Együttműködési Fóruma	8,39	2
Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés	6,79	2
Autonóm Szakszervezetek Országos Koordinációja	5,27	1

* Előzetes adatok, a kézirat lezárásáig a hivatalos végeredmény nem tették közzé.

Az 1993. máj. 21-i nyugdíjbiztosítási választási végeredmények

	Szavazat	Százalék	Mandátum
Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége	1461262	50,09	18
Munkástanácsok Országos Szövetsége	318354	10,91	3
Szakszervezetek Együttműködési Fóruma	308864	10,59	3
Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája	293918	10,08	3
Keresztényszociális Szakszervezetek Országos Szövetsége	214299	7,35	2
Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés	180382	6,18	2
Autonóm Szakszervezetek Országos Koordinációja	140039	4,08	1

Magyarországra menekült külföldiek

Állampolgárság	1991		1992	
	Összesen	Ebből magyar nemzetiségű	Összesen	Ebből magyar nemzetiségű
Összesen	53359	22115	16204	5826
Román	3728	2798	844	652
Volt jugoszláv	48485	18909	15021	5059
Volt szovjet	738	408	212	115
Egyéb	408	–	127	–

Magyarországon bejegyzett egyházak

A Tan Kapuja Buddhista Egyház

1031 Budapest, Órló u. 11. I/7.

Az Üdvhadsereg Szabadegyház – Magyarország

1083 Budapest, Dobozi u. 29.

Biblia Szól Gyülekezet

1125 Budapest, Nógrádi u. 2/B

Budai Szerb Ortodox Egyházmegye

2000 Szentendre, Pátriárka u. 5.

Buddhista Misszió, az Anya Maitreya Mandala Kelet-európai Rendtartománya

1221 Budapest, Alkotmány u. 83.

Budapesti Nemzetközi Egyház

1052 Budapest, Bajcsy-Zs. út 62.

Egyesítő Egyház

1085 Budapest, Horánszky u. 19. B/1.

Erdélyi Gyülekezet Megbékélés Közössége

1146 Budapest, Thököly út 4.

Evangéliumi Pünkösdi Közösség

1143 Budapest, Gizella út 37.

Evangéliumi Szabad Eklézsia

1012 Budapest, Vérmező út 6.

Élő Isten Gyülekezete

1085 Budapest, Rökk Szilárd u. 31.

H. N. Adventista Egyház

1062 Budapest, Székely B. u. 13.

Hit Gyülekezete

1052 Budapest, Párisi u. 3.

Isten Egyháza

1155 Budapest, Óda u. 16.

Jézus Krisztus Mai Szentjei Egyháza („Mormon” Egyház)

1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 94.

Karma Decsen Özel Ling Tibeti Buddhista Közösség

1024 Budapest, Buday László u. 7.
Keresztény Advent Közösség
1121 Budapest, Remete u. 16/A
Keresztény Testvéri Közösség
2134 Szód-Csörög, Zöldfa sor 21.
Krisztus Követői
6721 Szeged, Pusztaszeri u. 14.
Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezet
1181 Budapest, Sólyom u. 10.
Magyar Iszlám Közösség
1399 Budapest Pf. 701/248.
Magyar Katolikus Egyház
2501 Esztergom, Pf. 25.
Területi felépítés
Érsekségek:
Esztergomi Főegyházmegye
2501 Esztergom, Pf. 25.
Budapesti Érseki Helytartóság
1014 Budapest, Lant u. 2.
Egri Főegyházmegye
3300 Eger, Széchenyi u. 1.
Kalocsai Főegyházmegye
6301 Kalocsa, Szentháromság tér 1. Pf. 29.
Püspökségek:
Szeged-Csanádi Egyházmegye
6720 Szeged, Aradi vértanúk tere 2.
Győri Egyházmegye
9021 Győr, Káptalandomb 1.
Pécsi Egyházmegye
7624 Pécs, Szt. István tér 23.
Székesfehérvári Egyházmegye
8000 Székesfehérvár, Városház tér 5.
Szombathelyi Egyházmegye
9701 Szombathely, Berzsényi D. tér 3. Pf. 41.
Váci Egyházmegye
2601 Vác, Migazzi Kristóf tér 1. Pf. 167.
Veszprémi Egyházmegye
8201 Veszprém, Vár u. 16. Pf. 60.
Hajdúdorogi Görög Katolikus Egyházmegye
4401 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 5.
Miskolci Görög Katolikus Apostoli Exarchátus
3744 Mucsony, Ady E. u. 8.
Magyar Bencés Kongregáció
9090 Pannonhalma, Vár 1.
Magyar Katolikus Püspöki Kar
1053 Budapest, Ferenciek tere 4–8.
Püspökkari Titkárság
1053 Budapest, Ferenciek tere 4.
Magyar Ortodox Egyház
1052 Budapest, Petőfi tér 2.
Magyarországi Arany Rózsakereszt Vallásközösség

1064 Budapest, Rózsa u. 95.
Magyarországi Baptista Egyház
1062 Budapest, Aradi u. 48.
Magyarországi Csan Buddhista Közösség
1111 Budapest, Kruspér u. 9.
Magyarországi Evangélikus Egyház
1088 Budapest, Puskin u. 12.
Területi felépítés:
Déli Egyházkerület
1088 Budapest, Puskin u. 12.
Északi Egyházkerület
1085 Budapest, Üllői út 24.
Országos Iroda
1085 Budapest, Üllői út 24.
Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség
4400 Nyíregyháza, Bessenyei tér 10.
Magyarországi Jehova Tanúi
1162 Budapest, Cserkút u. 15.
Magyarországi Karma–Kagyüpa Közösség
1039 Budapest, Hunyadi u. 45.
Magyarországi Keresztyén Testvér Gyülekezetek Képviselője
1066 Budapest, Ó u. 16.
Magyarországi Késői Eső Gyülekezet
2030 Érd, Kálmán u. 18.
Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége
1028 Budapest, Remete u. 77.
Magyarországi Metodista Egyház
1068 Budapest, Felső erdősor 5.
Magyarországi Pantholokatholikus Tradicionális Egyház legfőbb feje
1111 Budapest, Irinyi József u. 19. IV. em. 18.
Magyarországi Református Egyház
1146 Budapest, Abonyi u. 21.
Területi felépítés:
Dunamelléki Egyházkerület
1092 Budapest, Ráday u. 28.
Tiszántúli Egyházkerület
4026 Debrecen, Kálvin tér 17.
Dunántúli Egyházkerület
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 26.
Tiszáninneni Egyházkerület
3501 Miskolc, Kossuth u. 17.
Magyarországi Református Egyház Zsinatának Irodája
1146 Budapest, Abonyi u. 21.
Magyarországi Román Ortodox Egyház
5700 Gyula, Gróza park 2.
Magyarországi Scientology Egyház
1093 Budapest, Bakáts tér 2.
Magyarországi Szabadkeresztyén Gyülekezet
1146 Budapest, Thököly út 167.
Magyarországi Új Apostoli Egyház
1196 Budapest, Hullay Jenő u. 89.

Magyarországi Unitárius Egyház
1055 Budapest, Nagy I. u. 4.
Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz)
1075 Budapest, Síp u. 12.
Megújulás Imacsoport Missziós Gyülekezet
1024 Budapest, Keleti K. u. 42/A fszt. 3.
Nemzetközi Egyesült Pünkösdistá Egyház Isten Gyülekezete Misszió
8417 Csetény, Petőfi u. 165.
Nyújtsd Ki Kezed Krisztusért!
8000 Székesfehérvár, Érsekújvári út 12/F
Óskeresztyén Apostoli Egyház
1016 Budapest, Dezső u. 12/B
Shalom Bibliai Gyülekezet
4031 Debrecen, Szabolcs u. 5.
Teljes Evangéliumi Keresztyén Közösség Mahanaim Gyülekezet
1444 Budapest Pf. 235.

Magyarországi szerzetesrendek

Angolkisasszonyok Boldogságos Szűz Mária Intézete
1051 Budapest, Alpári Gyula u. 2. II. 12.
Annunciáta Nővérek Kongregációja
1115 Budapest, Bartók Béla út 87. fszt. 1.
Assisi Szent Ferenc Leányai Kongregációja
8174 Balatonkenese, Pf. 42.
Árpádházi Szent Margitról Nevezett Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja
9700 Szombathely, Petőfi u. 39.
Betegápoló Irgalmasrend
7621 Pécs, Széchenyi tér 5.
Boldogasszony Kisnővérei
8425 Lókút, Papod u. 24.
Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostor
2623 Kismaros, Pf. 10.
Ciszterci Nővérek Regina Mundi Apátsága
2030 Érd, Tárnok u. 9–11.
Ciszterci Rend Zirci Kongregációja
1114 Budapest, Bartók B. út 19. IV. 36.
Csornai Premontrei Prépostság
9300 Csorna, Soproni u. 65.
Domonkos Rendi Kontemplatív Nővérek Rózsafüzér Királynéja Monostor
9482 Nagylózs, Zrínyi u. 6.
Don Bosco Szalézi Társaság
1044 Budapest, Aschner Lipót tér 10.
Egyházközségi Nővérek Társasága
6500 Baja, Csillag u. 4.
Esztergomi Boldog Özséb Engesztelő Nővérei
4434 Kálmánháza, Kossuth u. 42.
Ferences Mária Misszionárius Nővérek Társulata

1146 Budapest, Hermina út 19.
Gödöllői Premontrei Perjelség
2100 Gödöllő, Fácán sor 3.
Isteni Ige Társaság
2340 Kiskunlacháza, Szent Imre u. 27.
Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja
1085 Budapest, Horánszky u. 17.
Isteni Szeretet Leányai Kongregációja
1117 Budapest, Baranyai u. 31/A VI. 24.
Isten Üdvözítő Nővérei (Salvador Nővérek)
1151 Budapest, Csövár u. 16.
Jézus Isteni Szívéről Nevezett Karmelita Nővérek Kongregációja
8315 Gyenesdiás, Darnai u. 4.
Jézus Szíve Néplányai Társaság
1082 Budapest, Népszínház u. 27. II. 13.
Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya Jezsuita Rend
1085 Budapest, Mária u. 25.
Jó Pásztor Nővérek
1032 Budapest, Szőlő u. 56.
Kapisztrán Szent Jánosról Nevezett Ferences Rendtartomány
1024 Budapest, Margit krt. 23.
Kegyes Tanítórend Magyar Tartománya
1088 Budapest, Mikszáth K. tér 1.
Keresztény Iskolatestvérek
1124 Budapest, Tamási Á. u. 3.
Legszentebb Üdvözítő Leányai Kongregáció
1118 Budapest, Budaörsi út 4/C I/18.
Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főmonostor
9090 Pannonhalma, Vár 1.
Magyar Kapucinus Rendtartomány
1011 Budapest, Fő u. 32.
Magyarok Nagyasszonya Társaság
1056 Budapest, Szerb u. 13–17.
Magyar Sarutlan Karmelita Rend
1134 Budapest, Huba u. 12.
Mária Iskolatestvérek
9021 Győr, Káptalandomb 10.
Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolanővérek Társulata
1085 Budapest, Mária u. 20.
Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek Magyar Rendtartománya
1092 Budapest, Knézits u. 3–13.
Minorita Rend Magyarországi Tartománya
3515 Miskolc, Hősök tere 5/A
Misszióstársaság (Lazaristák)
1029 Budapest, Zsolt fejedelem u. 19/C
Nagy Szent Bazil Rendi Nővérek
4326 Máriapócs, Kossuth tér 6.
Örökimádó Nővérek Mária Reparatrix Társasága
2600 Vác, Attila u. 17.
Pálos Szerzetesrend
7625 Pécs, Hunyadi u. 70.

Premontrei Női Kanonokrend
2072 Zsámbék, Bicskei u. 17.

Római Unióhoz Tartozó Szent Orsolya Rend Magyar Tartománya
1016 Budapest, Gellérthegy u. 3. I. 15.

Sarutlan Karmelita Rend
7625 Pécs, Tettye u. 14.

Segítő Szűz Mária Leányai, Don Bosco Nővérek
1029 Budapest, Templom köz 1.

Szatmári Irgalmas Nővérek
1088 Budapest, Szentkirályi u. 11. II. 27.

Szent Ágoston Szabályai Szerint Élő Miasszonyunkról Nevezett Női Kanonokrend
7624 Pécs, Szent István tér 13.

Szent Bazil Rend
4087 Hajdúdorog, Ady E. u. 23.

Szent Benedek Leányai Társaság
9090 Pannonhalma, Vár 1.

Szent Benedek Rendi Nővérek
3346 Bélapátfalva, IV. Béla király u. 46.

Szent Domonkos Rend Magyar Rendtartománya
1146 Budapest, Thököly út 56.

Szent Erzsébetről Nevezett Betegápoló Nővérek
1012 Budapest, Márvány u. 1/B

Szent Ferenc Kis Nővérei és Kis Testvérei
3411 Szomolya, Béke tér 6.

Szent Ferenc Szegénygondozó Nővérek Kongregációja
1088 Budapest, Krúdy Gyula u. 4. fszt. 2.

Szent Szív (Sacré Coeur) Társaság
1121 Budapest, Zugligeti út 87.

Szentségi Jézus Szolgálói
6726 Szeged, Vedres u. 1/A.

Szeretet Leányai Páli Szent Vincéről Nevezett Irgalmas Nővérek Társulata
1029 Budapest, Álmos vezér u. 22.

Szeretet Misszionáriusai
1083 Budapest, Tömő u. 19.

Szervita Rend
1052 Budapest, Martinelli tér 6.

Szociális Missziótársulat
1125 Budapest, Tusnádi u. 18.

Szociális Testvérek Társasága
1092 Budapest, Erkel u. 20. III. 17A

Szűz Mária a Világ Győzelmes Királynője Engesztelő Leányai
1098 Budapest, Ecséri út 4.

Szűz Mária Látogatásáról Nevezett (Vizitációs) Rend
1158 Budapest, József A. u. 51.

Szűz Máriáról Nevezett Magyar Ferences Rendtartomány
9700 Szombathely, Aréna u. 1.

Szűz Mária Szolgáló Leányai Szervita Nővérek
1161 Budapest, Iskola u. 8.

Szűz Mária Társasága (Societas Marie Virginis)
1037 Budapest, Jablonka út 65–67.

Unum Sanctissima Trinitatis Társaság

1117 Budapest, Móricz Zs. körtér 3/A I. 1.

Vinculum Caritatis Közösség

1082 Budapest, Üllői út 60–62/B I. 10.

Zalaegerszegi Szent Ágoston Szabályai Szerint Élő Miasszonyunkról Nevezett Női Kanonokrend

8900 Zalaegerszeg, Kossuth L. u. 19–23.

Bűnözési statisztikák

Bűncselekmények

	1988	1989	1990	1991	1992
Közzéadás bűncselekmények					
Ismertté vált bűncselekmények száma	185344	225393	341061	440370	447222
Ebből a felderítettek aránya (%)	63,1	57,1	48,9	42,6	46,7
Ismertté vált bűnelkövetők száma	82329	88932	112254	122835	132644
Ebből:					
felnőtt	73662	79271	99990	109326	117168
fiatalkorú	8667	9661	12264	13509	15476
Vádlottak száma	70249	67298	50002	68197	81314
Jogerősen elítéltek száma	66026	62834	46554	64365	76212
Szabadságvesztésre ítélték száma	24868	21744	17875	22567	25277
Magánvádas bűncselekmények					
Jogerősen elítéltek száma	2171	1886	1139	1282	1269

Közzéadás bűncselekmények

Bűncselekmények, bűnelkövetők	1988	1989	1990	1991	1992
Ismertté vált bűncselekmények	185344	225393	341061	440370	447222
Ismertté vált bűnelkövetők	82329	88932	112254	122835	132644
Ebből:					
Személy elleni bűncselekményt elkövető	7495	7668	9126	8719	9574
Közlekedési bűncselekményt elkövető	17471	18871	23639	26902	30127
Gazdasági bűncselekményt elkövető	5310	7235	9014	7505	7524
Vagyon elleni bűncselekményt elkövető	33623	38008	53359	60928	63867

A közvádas bűncselekmények főbb adatai

Év	100000 lakosra jutó ismertté vált bűncselekmények száma	Felderítetlen bűncselekmények aránya (%)	100000 büntethető korú lakosra jutó	
	ismerőként vált bűnelkövetők száma	jogerősen elítéltek száma		
1965	1203	19,6	1102	772
1970	1185	16,0	799	555
1975	1150	21,1	845	697
1980	1218	26,1	858	663
1985	1567	31,8	1008	686
1986	1736	31,5	1095	745
1987	1796	32,6	1168	837
1988	1775	36,8	1037	832
1989	2168	42,9	1058	748
1990	3291	51,1	1328	564
1991	4257	57,4	1448	759
1992	4326	53,3	1561	897

Az ismertté vált bűncselekmények megoszlása, 1992

száma	Bűncselekmények		megoszlása (%)	száma	megoszlása (%)
	száma	megoszlása (%)			
Ismertté vált bűncselekmények	447222	100,0	az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közelet tisztasága elleni	561	
Személy elleni	14824	3,3	közrend elleni	2748	
Közlekedési rend elleni	33130	7,4	gazdasági	891	
Vagyon elleni	350586	78,4	honvédelmi kötelezettség elleni	16	
Egyéb	48682	10,9			
az állam és az emberiség elleni	7	0,0			
a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni	6498	1,45			

Lopás	71199	58,74	94520	59,56	154369	58,51	191138
Betöréses lopás	30928	25,51	43074	27,14	77077	29,21	110040
Sikkasztás	2532	2,09	2436	1,54	3027	1,15	2767
Csalás	5561	4,59	4561	2,87	7762	2,94	21193
Rablás	1539	1,27	1833	1,16	2864	1,09	3976
Jármű önkényes elvétele	4699	3,88	5479	3,45	8049	3,05	8591
Egyéb	4762	3,92	6783	4,28	10704	4,05	15530
Összesen	121220	100,00	158686	100,00	263852	100,00	353235

Az ismertté vált bűncselekményekkel okozott, illetve a biztosított kár alakulása, 1988–1992

	1988	1989		1990		1991	
Érték	Érték	Az előző év %-ában	Érték	Az előző év %-ában	Érték	Az előző év %-ában	Érték
Vagyon elleni bűncselekmények							
Okozott kár értéke (millió Ft)	2757,8	3972,1	144,0	10105,8	47,9	21079,5	208,0
Biztosított kár (millió Ft)	387,4	473,0	122,1	694,9	63,1	1101,3	158,0
Kárbiztosítás aránya (%)	14,0	11,9	84,8	6,9	131,6	5,2	76,0
Gazdasági bűncselekmények							
Okozott kár értéke (millió Ft)	2352,6	1808,2	76,9	1126,1	75,2	1498,0	133,0
Biztosított kár (millió Ft)	519,9	455,3	87,6	543,1	76,7	708,0	130,0
Kárbiztosítás aránya (%)	22,1	25,2	113,9	48,2	102,0	47,3	98,0

Az ismertté vált bűncselekmények száma, területi megoszlása (%), 1988–1992

Terület	1988			1989			1990		
	Szám	Megoszlása	Előző év %-ában	Szám	Megoszlása	Előző év %-ában	Szám	Megoszlása	Előző év %-ában
Budapest	50963	27,50	94,35	64211	28,49	125,99	105720	27,50	94,35
Baranya	7076	3,82	99,08	8446	3,75	119,36	12317	3,82	99,08
Bács-Kiskun	9602	5,18	98,39	11482	5,09	119,58	16198	5,18	98,39
Békés	5486	2,96	104,06	6218	2,76	113,34	8795	2,96	104,06
Borsod-Abaúj-Zemplén	12565	6,78	102,68	15165	6,73	120,69	22531	6,78	102,68
Csongrád	5930	3,20	97,89	7308	3,24	123,24	9369	3,20	97,89

Fejér	9494	5,12	112,68	9905	4,39	104,33	13478
Győr-Moson-Sopron	6972	3,76	98,91	9276	4,12	133,09	11853
Hajdú-Bihar	10039	5,42	94,81	11908	5,28	118,62	18463
Heves	4452	2,40	98,39	5068	2,25	113,84	7631
Jász-Nagykun-Szolnok	5332	2,88	101,35	6431	2,85	120,61	10139
Komárom-Esztergom	5209	2,81	103,91	5767	2,56	110,71	9449
Nógrád	2786	1,50	90,40	3296	1,46	118,31	4932
Pest	16637	8,98	102,04	21438	9,51	128,86	32062
Somogy	6256	3,38	96,03	8648	3,84	130,24	12640
Szabolcs-Szatmár-Bereg	8959	4,83	103,24	9806	4,35	109,45	15762
Tolna	3453	1,86	85,30	4150	1,84	120,42	5796
Vas	3208	1,73	98,28	4192	1,86	130,67	5670
Veszprém	6205	3,39	100,11	7470	3,31	120,39	10305
Zala	4361	2,35	101,32	4750	2,11	108,92	6685
Külföld	347	0,19	52,50	450	0,20	129,68	460
Összesen	105334	100,00	98,37	225393	100,00	121,61	341061

A jogerősen elítéltek főbb bűncselekménytípusok szerint, 1991

	Felnőttek	Fiatalkorúak	Összesen		Felnőtt
Szándékos emberölés és kísérlete	204	19	223	Devizagazdálkodás megsértése	12
Szándékos testi sértés	2830	177	3007	Lopás	199
Közlekedési bűncselekmények	20295	352	20647	Sikkasztás	9
Ebből:				Csalás	7
Ittas járművezetés	16367	174	16541	Rablás	8
Tartás elmulasztása	1743	–	1743	Jármű önkényes elvétele	8
Garázdaság	1865	252	2117	Összesen*	594

* Köz- és magánvádas együtt.

A jogerősen elítéltek (büntetések szerint)

	Összesen	1991			
		Felnőttek	Fiatalkorúak	Összesen	Felnőttek
Szabadságvesztés	22589	20589	2000	25298	2296
Ebből: felfüggesztett	9958	8855	1103	12263	1082
Javító-nevelő munka	267	253	14	73	6
Pénzbüntetés	28154	27989	165	33933	3376

Önállóan alkalmazott mellékbüntetés és intézkedés	14636	10615	4021	18176	1379
Büntetés kiszabásának mellőzése	1	1	–	1	
Összesen*	65647	59447	6200	77481	7058

* Köz- és magánvádas együtt.

Börtönadatok, 1992

Szabadságelvonással sújtottak száma	
Előzetesen letartóztatott	4272
Elítélt	11424
Kényszergyógykezelt	243
Elzárásra utalt	74
Összesen	16013
Az elítéltek megoszlása fokozatok szerint	
Börtön	59%
Fegyház	35%
Fogház	6%
Az elítéltek nemek szerinti megoszlása	
Férfi	10882 (95%)
Nő	542 (5%)
Az elítéltek megoszlása előélet szerint	
Első bűntényes	3374 (29%)
Visszaeső, különösen visszaeső	3215 (28%)
Többszörösen visszaeső	4835 (43%)

A büntetés-végrehajtási intézetekben levők száma

	1988	1990	1991	1992
Előzetesen letartóztatottak	2829	3246	4264	4272
Elítéltek	15078	8819	10240	11424
Szigorított őrizeteselek	325	–	–	–
Szigorított javító-nevelő munkára ítélték	605	78	86	–
Kényszergyógykezelt beutaltak	223	146	152	143
Munkaterápiás kezelésre beutaltak	525	–	–	–
Elzárásra utaltak	1236	30	68	74
Összesen	20821	12319	14810	15913

Az egyes bűncselekménytípusok aránya a jogerősen elítéltek %-ában

	1963	1970	1980	1985	1987	1988	1989	1990	19
--	------	------	------	------	------	------	------	------	----

Elítéltek összesen	42838	50978	59913	60918	68591	68197	64720	47694	656
Ebből (%-ban):									
Szándékos emberölés és kísérlete	0,9	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,9
Szándékos testi sértés*	14,7	12,2	10,7	10,5	9,0	8,8	9,0	5,8	4,7
Közlekedési bűncselekmények	13,2	21,5	24,3	23,4	24,3	24,6	25,5	26,1	30,1
Ebből:									
Ittas járművezetés	5,1	9,1	18,1	19,4	18,7	18,3	18,5	21,5	22,1
Tartás elmulasztása	2,6	2,4	3,6	4,4	4,4	4,3	4,2	3,4	2,8
Garázdaság	1,7	9,7	4,2	5,6	5,5	5,5	5,5	3,6	3,1
Davizagazdálkodás megsértése	n. a.	1,3	2,9	2,6	3,5	2,8	2,8	2,5	1,9
Vagyon elleni	38,6	31,5	38,1	37,6	37,1	39,3	41,1	48,1	40,1
Ebből:									
Lopás	17,3	12,6	24,3	25,0	25,1	27,2	29,7	37,4	30,1
Sikkasztás	4,6	3,0	4,1	3,2	3,1	3,1	2,6	1,9	1,9
Csalás	2,7	1,5	2,2	1,9	2,0	2,1	2,0	1,3	1,3
Rablás	0,4	0,7	1,4	1,8	1,6	1,5	1,3	2,3	1,3
Jármű önkényes elvétele	n. a.	n. a.	2,7	2,8	2,3	2,2	2,2	2,1	1,9
Orgazdaság	0,8	0,6	1,4	1,4	1,4	1,6	1,5	1,3	1,3

* Köz- és magánvadás bűncselekmények együtt.

A büntetett előéletűek, ill. a fiatalok aránya a jogerősen elítéltek között (%)

Év	Büntetett előéletűek aránya (%) (közvédelmi bűncselekmények)		Fiatalok aránya az elítéltek között (%)	
	Felnőttek	Összesen	Felnőttek	Összesen
1963	37,7	12,7	35,8	6,0
1970	37,5	15,4	35,1	9,7
1975	30,6	18,2	29,5	8,3
1980	27,3	20,2	26,7	7,7
1985	36,0	21,3	34,5	10,0
1986	35,5	21,5	34,0	9,9
1987	35,3	20,8	33,9	9,7
1988	36,5	20,9	35,1	9,1
1989	37,9	19,8	36,1	9,8
1990	40,7	20,4	38,4	10,8

1991	36,4	17,6	33,9	9,4
------	------	------	------	-----

Egyes bűncselekmények száma és aránya (a jogerősen elítéltek száma alapján)

Év	Szándékos emberölés és kísérlete	Erőszakos nemi közöszülés	Rablás	Gazdasági bűncselekmények*
1963	386	370	165	n. a.
1970	430	680	376	n. a.
1980	278	398	821	2930
1985	301	490	1110	2176
1986	331	460	1138	2971
1987	355	386	1094	3488
1988	326	325	1026	2948
1989	280	291	844	2570
1990	240	257	1086	1444
1991	223	212	1262	1745
100000 büntethető korú lakosra számítva				
1963	5	5	2	n. a.
1970	5	8	5	n. a.
1980	3	5	10	35
1985	4	6	13	26
1986	4	5	13	35
1987	4,5	5	14	44
1988	4,1	4	13	37
1989	3,3	3,5	10	31
1990	2,8	3,0	13	17
1991	2,6	2,5	15	21

* Üzérkedés, devizagazdálkodás megsértése, csempészet és vámorgazdaság.

A jogerősen elítéltek közül azok aránya, akiknek cselekménye alkoholfogyasztással volt összefüggésben (%)*

Év	Elítéltek		
	Összesen	Felnőttek	Fiatalkorúak
1963	21,3	22,2	7,6
1970	35,4	37,4	17,2
1975	37,7	39,3	19,2

1980	37,0	38,2	21,7
1985	39,6	41,7	20,9
1986	37,7	39,8	18,9
1987	37,1	39,2	17,8
1988	36,5	38,3	18,6
1989	37,0	39,2	16,4
1990	39,0	41,5	18,3
1991	38,9	41,6	12,8
Ezen belül (közvédas bűncselekményeknél):			
Emberölés és kísérlete	64,6	67,6	31,6
Súlyos testi sértés (szándékos)	43,2	44,3	26,6
Közlekedési	81,3	81,8	52,3
Erőszakos nemi közösülés	51,4	54,1	34,5
Hivatalos személy elleni erőszak	57,3	59,3	16,7
Garázdaság	58,1	61,2	34,5
Rablás	40,8	49,2	23,0
Jármű önkényes elvétele	37,7	44,5	16,9

* Ideértve az alkoholos befolyásoltság állapotában és az alkoholszerzés érdekében elkövetett bűncselekményeket is.

A jogerősen elítélt felnőttek közül azok száma és aránya, akiknek cselekménye alkoholfogyasztással volt összefüggésben

Év	Férfiak		Nők	
	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)
1965	14546	28,0	465	3,9
1966	15566	28,4	498	3,8
1967	17051	31,0	561	4,4
1968	15618	34,0	492	4,9
1969	16207	36,8	499	5,4
1970	16772	42,6	442	6,6
1971	19096	39,3	566	6,4
1972	21408	40,0	568	5,3
1973	21383	39,0	613	5,8
1974	22071	40,1	574	5,8
1975	22727	44,1	580	7,5
1976	25436	44,6	797	9,0

1977	24797	43,8	844	8,8
1978	24712	43,2	771	8,1
1979	21296	42,3	666	8,2
1980	20427	42,7	711	9,6
1981	21225	42,7	849	10,7
1982	21967	43,7	810	10,3
1983	23150	44,5	805	9,8
1984	22292	44,7	823	10,7
1985	22057	45,6	822	12,7
1986	22588	43,8	1002	13,0
1987	23158	43,4	1116	13,1
1988	22684	42,3	1064	12,8
1989	21942	42,6	925	13,4
1990	17082	44,0	559	15,2
1991	23919	44,2	796	15,1

Az ittasan okozott személysérüléssel közúti balesetek az összes baleset %-ában

Év	A járművezetők által okozott balesetek	A gyalogosok, utasok, egyéb személyek által okozott balesetek	Összesen
1965	17,3	15,6	16,7
1966	15,4	16,2	15,4
1967	16,0	16,8	16,0
1968	16,6	16,5	16,3
1969	16,2	19,1	16,6
1970	17,2	18,6	17,2
1971	16,2	21,1	16,9
1972	16,1	22,3	17,1
1973	16,5	21,7	17,2
1974	16,2	23,5	17,2
1975	18,1	23,7	18,9
1976	16,7	20,7	17,3
1977	16,6	17,6	16,6
1978	16,2	19,1	16,6
1979	17,3	17,0	17,1

1980	17,6	18,8	17,7
1981	18,1	18,4	18,0
1982	19,2	19,5	18,8
1983	19,8	19,2	19,6
1984	18,7	18,6	18,6
1985	17,5	17,3	17,3
1986	15,8	16,0	15,6
1987	14,2	15,5	14,3
1988	13,9	16,0	14,1
1989	15,2	16,6	15,3
1990	15,7	13,2	15,3
1991	17,0	12,0	16,3
1992	16,5	13,2	16,0

Az ittasan okozott személysérüléses közúti közlekedési balesetek kimenetele (a baleset után 30 nappal)

Év	Halálos	Súlyos	Könnyű	Halálos	Súlyos	Könnyű
	sérüléses	sérüléses			balesetek az összes baleset (%)-ában	
	balesetek száma					
1976	258	1368	1592	17,2	18,3	16,6
1977	336	1502	1508	20,1	18,1	14,9
1978	355	1488	1462	19,2	18,3	14,7
1979	319	1453	1726	19,9	18,1	15,9
1980	280	1452	1622	18,8	19,3	16,2
1981	324	1433	1542	22,0	19,0	16,6
1982	317	1490	1626	22,0	20,2	17,3
1983	357	1607	1752	24,0	20,6	18,1
1984	323	1578	1682	22,2	20,1	16,9
1985	344	1459	1586	21,6	17,9	16,1
1986	289	1346	1390	19,3	16,6	14,3
1987	276	1249	1312	19,1	15,4	12,8
1988	297	1355	1350	19,0	15,4	12,3
1989	346	1608	1770	17,8	15,9	14,4
1990	400	1868	1990	18,3	15,9	14,3
1991	373	1696	1939	19,9	16,8	15,4

1992	309	1641	1995	16,7	16,6	15,5
------	-----	------	------	------	------	------

Tudomány, oktatás, kultúra

Tudományos fokozattal rendelkezők száma

	1961	1970	1980	1987	1988	1989	1990	1991
Akadémia rendes és levelező tagja	157	184	204	242	230	228	280	273
Tudományok doktora	303	523	1037	1426	1460	1664	1666	1779
Tudományok kandidátusa	1806	3622	5825	7300	7423	7705	7939	8314

Tudományos kutatás, fejlesztés*

	1970	1980	1985	1989	1990	1991
Tudományos kutatók, fejlesztők (fő)	23721	38705	36753	33836	30256	26763
Kutatás-fejlesztési segédszemélyzet (fő)	29239	30849	27096	21599	17849	14238
Ráfordítások (Mrd Ft)	n. a.	n. a.	n. a.	33,8	33,7	27,1
(a bruttó hazai termék %-ában)	–	–	2,4	2,0	1,7	1,2

* 1988-tól a tudományos kutatáshoz, kísérleti fejlesztéshez a korábbinál kevesebb tevékenység tartozik.

Óvodák

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Óvodák	4804	4786	4772	4748	4718	4706
Férőhelyek	411010	407524	402424	390871	385020	378692
100 óvodás gyerekre jutó férőhely	101	102	102	100	98,4	96,1
100 férőhelyre jutó óvodás	98,8	97,7	97,8	100,4	101,6	104,1

Általános iskolák

	1986–87	1987–88	1988–89	1989–90	1990–91
Általános iskolák	3540	3540	3526	3527	3527
Osztálytermek	44597	45409	46045	46146	46146
Pedagógusok	89611	90925	90620	90602	90602
Pedagógiai képesítéssel rendelkezők	86021	87211	87534	88083	88083
Pedagógiai képesítéssel rendelkezők aránya (%)	96	95,9	96,6	97,2	97,2

Szakos óraellátottság* (%)	89,3	89,4	89,4	89,9
Egy osztályteremre jutó tanuló	29,1	28,1	27,0	25,6
Egy tanulócsoporthoz jutó tanuló	26,4	25,7	25,1	24,1
Egy pedagógusra jutó tanuló	14,7	14,0	13,7	13,1
Általános iskolai tanulmányait a 14 éves korúakból befejezi** (%)	80,8	81,6	81,8	81,1

* Szakos tanár által tartott órák az összes órák %-ában.

** A tankötelezettség 16 éves korig tart, ebben a korban az általános iskolát végzettek aránya 95–96%.

Középiskolák

	1986–87	1987–88	1988–89	1989–90	1990–91
Középiskolák	587	608	645	675	705
Osztálytermek	7045	7239	7567	8152	8445
Pedagógusok	18527	19184	20084	21425	22812
Okleveles középiskolai tanárok (%)	69,5	69,6	69,8	69,0	68,5
Pedagógiai képesítéssel rendelkezők az összes tanárok %-ában	92,9	93,2	93,8	93,1	92,5
Egy osztályteremre jutó (nappali) tanuló	33,6	33,1	32,8	33,6	33,1
Egy pedagógusra jutó (nappali) tanuló	12,8	12,5	12,4	12,8	12,5
Középiskolások a 14–17 évesek közül (%)	40,2	40,7	41,0	41,9	42,5

Lemorzolódási adatok

Általános iskolai oktatás

1. osztály induló éve	8. osztály befejező éve	8 év alatti lemorzolódás (%)	1. osztály induló éve	8. osztály befejező éve
74/75	81/82	13,0	79/80	86/87
75/76	82/83	13,0	80/81	87/88
76/77	83/84	13,8	81/82	88/89
77/78	84/85	13,3	82/83	89/90
78/79	85/86	12,8		

Középiskolai oktatás

I. évfolyam induló éve	IV. évfolyam befejező éve	A 4 év alatti lemorzolódás (%)			I. évfolyam induló éve	IV. évfolyam befejező éve	A 4 év alatti lemorzolódás (%)
		Gimnázium	Szakközépiskola	Összesen			
80/81	83/84	13,3	18,5	16,2	84/85	87/88	12,3
81/82	84/85	13,4	18,1	16,0	85/86	88/89	11,8
82/83	85/86	13,6	17,7	15,9	86/87	89/90	11,2

83/84	86/87	12,5	16,2	14,5	87/88	90/91	11,9
-------	-------	------	------	------	-------	-------	------

A felvételi vizsgára jelentkezők hozott és szerzett pontszámai intézménytípusonként

Év		Tudomány- egyetemek	Orvostudományi egyetemek	Műszaki egyetemek	Agrártudományi egyetemek
1983	Hozott	50,92	53,20	49,20	47,68
	Szerzett	33,70	35,38	35,05	
1985	Hozott	46,35	42,33	45,36	43,96
	Szerzett	37,49	37,70	38,70	
1986	Hozott	46,29	47,93	45,85	40,49
	Szerzett	35,89	39,89	37,58	
1987	Hozott	53,4	55,5	51,8	51,0
	Szerzett	40,7	43,6	39,3	
1988	Hozott	54,1	56,2	52,5	52,2
	Szerzett	43,1	46,3	44,8	
1989	Hozott	54,5	56,8	54,0	52,2
	Szerzett	43,1	48,0	43,7	
1990	Hozott	54,3	56,7	53,3	52,0
	Szerzett	43,5	44,3	43,0	
1991	Hozott	—*	52,9	47,9	47,0
	Szerzett	—*	43,5	42,2	

***A jogtudományi karokon**

hozott	50,7
szerzett	40,7

A bölcsészettudományi karokon

hozott	48,7
szerzett	43,3

A természettudományi karokon

hozott	50,8
szerzett	44,9

A közgazdaság-tudományi karokon

hozott	53,1
szerzett	45,4

A felsőoktatási intézmények I. évfolyamos hallgatóinak aránya* közigazgatási egységenként, 1991 (az érettségizők %-ában)

Baranya	46,9	Hajdú-Bihar	49,5	Szabolcs-Szatmár-Bereg	47,2
Bács-Kiskun	45,9	Heves	47,7	Tolna	39,4
Békés	38,4	Jász-Nagykun-Szolnok	41,2	Vas	42,3

Borsod-Abaúj-Zemplén	44,5	Komárom-Esztergom	44,6	Veszprém	47,3
Csongrád	45,0	Nógrád	39,9	Zala	48,5
Fejér	41,1	Pest	30,0	Budapest	45,7
Győr-Moson-Sopron	44,8	Somogy	39,5		

* Számított adat a korábban végzett I. évfolyamosok figyelembevételével.

Felsőfokú oktatás Magyarországon

	1986–87	1987–88	1988–89	1989–90	1990–91
Intézmények	54	54	58	57	77
Hallgatók (nappali, esti, levelező, 1000 fő)	98,5	99,0	103,0	100,9	102,4
Nők az összes hallgató %-ában	52,1	51,7	49,4	48,9	48,8
Nappali hallgatók a 18–22 évesek korosztályában (%)	9,3	9,5	10,0	10,0	10,4
Oktatók	15111	15302	16242	16319	17302
Egy oktatóra jutó (nappali) hallgató	4,3	4,4	4,4	4,4	4,4
Egy oktatóra jutó összes (nappali, esti, levelező) hallgató	6,5	6,5	6,3	6,2	5,9

Felsőoktatási intézmények, 1992

Intézmény	Cím	Vezető
Egyetemek		
Eötvös Loránd Tudományegyetem	1053 Budapest, Egyetem tér 1–3.	Szabó Miklós rektor
Janus Pannonius Tudományegyetem	7622 Pécs, Rákóczi út 80.	Hámori József rektor
József Attila Tudományegyetem	6720 Szeged, Dugonics tér 13.	Csirik János rektor
Kossuth Lajos Tudományegyetem	4010 Debrecen, Egyetem tér 1.	Lipták András rektor
Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem	1093 Budapest, Fővám tér 8.	Andorka Rudolf rektor
Tanárképző főiskolák		
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola	1071 Budapest, Bethlen tér 2.	Illyés Sándor főigazgató
Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola	9701 Szombathely, Károlyi Gáspár tér 4.	Pusztay János főigazgató
Bessenyei György Tanárképző Főiskola	4401 Nyíregyháza, Sóstói út 31/B	Székely Gábor főigazgató
Esterházy Károly Tanárképző Főiskola	3300 Eger, Esterházy tér 1.	Orbán Sándor főigazgató
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola	6701 Szeged, Boldogasszony sugárút 6.	Szalay István főigazgató
JPTE Tanárképző Kara	7604 Pécs, Ifjúság útja 6.	Borhidi Attila dékán
ELTE Általános Iskolai Tanárképző Főiskolai Kar	1075 Budapest, Kazinczy u. 23–27.	Mann Miklós főigazgató
Tanítóképző főiskolák		
Apáczai Csere János Tanítóképző főiskola	9002 Győr, Liszt Ferenc u. 42.	Cseh Sándor mb. igazgató
Budapesti Tanítóképző Főiskola	1126 Budapest, Kiss J. altábornagy u. 40.	Hunyady György igazgató

Comenius Tanítóképző Főiskola	3950 Sáropatak, Eötvös u. 5.	Komáromy Sándor
Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola	4001 Debrecen, Péterfia u. 1–7.	Daragó József mb
Eötvös József Tanítóképző Főiskola	6501 Baja, Szegedi út 2.	Fátrai Klára főig
Vitéz János Tanítóképző Főiskola	2501 Esztergom, Mayer u. 1–3.	Gárdai Zoltán fői
Jászberényi Tanítóképző Főiskola	5102 Jászberény, Rákóczi út 53.	Nagy József főiga
Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola	7401 Kaposvár, Bajcsy-Zsilinszky u. 10.	Leitner Sándor fő
Kecskeméti Tanítóképző Főiskola	6000 Kecskemét, Kaszap u. 6–14.	Dovala Márta fői
Zsámbéki Tanítóképző Főiskola	2072 Zsámbék, Zichy tér 3.	Bencze Loránd fő
Békéscsabai Tanítóképző Főiskola	5600 Békéscsaba, Bajza u. 23.	Köteles Lajos főig
Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola	7100 Szekszárd, Rákóczi út 1.	Gergely János fői
Óvóképző főiskolák		
Benedek Elek Óvóképző Főiskola	9400 Sopron, Ferenczi J. u. 5.	Bakó Gyöngyi iga
Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola	4220 Hajdúböszörmény, Désány u. 7–9.	Kövér Sándorné f
Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola	5541 Szarvas, Szabadság út 4.	Szakács Mihályné
Műszaki egyetemek		
Budapesti Műszaki Egyetem	1111 Budapest, Egry J. u. 20–22.	Michelberger Pál
Miskolci Egyetem	3515 Miskolc-Egyetemváros	Kovács Ferenc re
Veszprémi Egyetem	8003 Veszprém, Egyetem u. 10.	Liszi János rektor
Műszaki főiskolák		
Bánki Donát Műszaki Főiskola	1080 Budapest, Népszínház u. 8.	Czinege Imre főig
Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola	6000 Kecskemét, Izsáki u. 10.	Danyi József főig
Kandó Kálmán Műszaki Főiskola	1084 Budapest, Tavaszmező u. 15–17.	Keresztes Péter fő
Könnnyűipari Műszaki Főiskola	1034 Budapest, Doberdó út 6.	Erdélyi József fői
Széchenyi István Főiskola	9026 Győr, Ságvári E. u. 25.	Szekeres Tamás f
Ybl Miklós Műszaki Főiskola	1146 Budapest, Thököly út 74.	Pozsgai Lajos főig
Dunaújvárosi Főiskolai Kar	2406 Dunaújváros, Táncsics Mihály u. 1.	Szegedi József fői
Pollack Mihály Műszaki Főiskola	7601 Pécs, Boszorkány u. 2.	Lenkei Péter főig
YMMF Debreceni Területi Egysége	4028 Debrecen, Landler Jenő u. 2.	Szabó Tamás igaz
Gazdasági főiskolák		
Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari főiskola	1054 Budapest, Alkotmány u. 9–11.	Horn Miklós főig
Külkereskedelmi Főiskola	1097 Budapest, Ecseri út 3.	Törzsök Éva főig
Pénzügyi és Számviteli Főiskola	1149 Budapest, Buzogány u. 10–12.	Kállai Lajos főiga
PSZF Zalaegerszegi Intézete	8900 Zalaegerszeg, Ságvári E. u. 21.	Fekete István inté
PSZF Salgótarjáni Intézete	3101 Salgótarján, Kistarján u. 7.	Lontsák László in
Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar	3515 Miskolc-Egyetemváros	Susánszky János

Művészeti főiskolák		
Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola	1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 8.	Soproni József rektor
LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet Budapesti Tagozata	1052 Budapest, Semmelweis u. 12.	Német Rudolf igazgató
LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet Szegedi Tagozata	6722 Szeged, Tisza Lajos krt. 79.	Weninger Richárd igazgató
LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet Győri Tagozata	9025 Győr, Kossuth u. 5.	Gábor József igazgató
LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet Pécsi Tagozata	7621 Pécs, Mátyás király út 15.	Sasvári Attila igazgató
LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet Miskolci Tagozata	3530 Miskolc, Bartók B. tér 1.	Nemes Ferenc igazgató
LFZF Zeneiskolai Tanárképző Intézet Debreceni Tagozata	4032 Debrecen, Egyetem tér 2.	Kedves Tamás igazgató
Magyar Iparművészeti Főiskola	1125 Budapest, Zugligeti út 11/25.	Csíkszentmihályi rektor
Magyar Képzőművészeti Főiskola	1062 Budapest, Andrássy út 71.	Sváby Lajos rektor
Színház- és filmművészeti főiskola	1088 Budapest, Vas u. 2/C	Babarczy László rektor
Magyar Táncművészeti Főiskola	1061 Budapest, Andrássy út 25.	Gál Jenő főigazgató
Felsőfokú intézetek		
Országos Munkavédelmi Képző és Továbbképző Intézet	1368 Budapest, Sas u. 12.	Sircz János igazgató
Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete	1125 Budapest, Kútvolgyi út 6.	Hári Mária igazgató
Nemzetközi Előkészítő Intézet	1118 Budapest, Budaörsi út 73–75.	Viktor Andrásné igazgató
Magyar Testnevelési Egyetem	1125 Budapest, Alkotás u. 44.	Istvánfi Csaba rektor
Belügyminisztérium		
Rendőrtiszti Főiskola	1121 Budapest, Farkasvölgyi út 12.	Kratochwill Ferenc rektor
Államigazgatási Főiskola	1118 Budapest, Ménesi út 5.	Baka András főigazgató
Földművelési Minisztérium		
Gödöllői Agrártudományi Egyetem	2013 Gödöllő, Páter K. u. 1.	Kocsis Károly rektor
GATE Vállalatgazdasági Üzemtechnológiai Intézet	3201 Gyöngyös, Mátrai u. 36.	Magos Gábor intézetigazgató
GATE Mezőgazd. Gépészmérn. Főiskolai Kar	5401 Mezőtúr, Petőfi tér 1.	Lengyel Lajos főigazgató
GATE Mezőgazdasági Főiskolai kar	4401 Nyíregyháza, Rákóczi u. 69.	Bánházi János főigazgató
Agrártudományi Egyetem, Debrecen	4015 Debrecen, Böszörményi u. 138.	Loch Jakab rektor
DATE Mezőgazdasági Főiskolai Kar	5541 Szarvas, Szabadság u. 1.	Hódossi Sándor főigazgató
DATE Állattenyésztési Főiskolai Kar	6801 Hódmezővásárhely, Andrássy u. 15.	Mucsi Imre főigazgató
Pannon Agrártudományi Egyetem	8360 Keszthely, Deák F. u. 16.	Horn Péter rektor
PAE Mezőgazdasági Főiskolai Kar	9201 Mosonmagyaróvár, Lucsony u. 15–17.	Kuroli Géza dékán
PAE Állattenyésztési Kar	7401 Kaposvár, Dénesmajor 2.	Széles Gyula főigazgató
Állatorvos-tudományi Egyetem	1072 Budapest, István u. 2.	Franyó Vilmos rektor
Erdészeti és Faipari Egyetem	9401 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky u. 4.	Winkler András rektor
EFE Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar	8002 Székesfehérvár, Pirosalma u. 1–3.	Joó István főigazgató

Kertészeti és Élelmiszer-ipari Egyetem	1114 Budapest, Villányi út 29–31.	Tamássy István rektor
KÉE Élelmiszer-ipari Főiskolai Kar	6701 Szeged, Marx tér 7.	Balogh Sándor főigazgató
KÉE Kertészeti Főiskolai Kar	6000 Kecskemét, Erdei F. tér 1.	Sass Pál főigazgató
Honvédelmi Minisztérium		
Kossuth Lajos Katonai Főiskola	2001 Szentendre, Dózsa György u. 12.	Szabó János vezérőrnagy
Szolnoki Repülőtisztai Főiskola	5001 Szolnok-Szandaszőlős, Pf. 1.	Zsemberi István vezérőrnagy
Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola	1456 Budapest, Üllői út 133–135.	Farkas Tivadar vezérőrnagy
Zrínyi Miklós Katonai Akadémia	1581 Budapest, Hungária krt. 9–11.	Simon Sándor vezérőrnagy
Művelődési és Közoktatási Minisztérium		
Eötvös József Collegium	1118 Budapest, Ménesi út 11–13.	Szűcs István igazgató
Népjóléti Minisztérium		
Semmelweis Orvostudományi Egyetem	1085 Budapest, Üllői út 26.	Réthelyi Miklós rektor
Pécsi Orvostudományi Egyetem	7624 Pécs, Szigeti út 12.	Kelényi Gábor rektor
Debreceni Orvostudományi Egyetem	4012 Debrecen, Nagyerdei krt. 78.	Gergely Lajos rektor
Szegedi Orvostudományi Egyetem	6720 Szeged, Zrínyi u. 9.	Fráter Loránd rektor
Orvostovábbképző Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar	1046 Budapest, Lahner Gy. u. 26.	Forgács Iván rektor

Egyházi irányítású felsőoktatási intézmények

Intézmény	Cím	Vezető
Baptista Teológiai Akadémia	1022 Budapest, Bimbó út 56.	Mészáros Kálmán
Evangélikus Teológiai Akadémia	1141 Budapest, Lócsi út 32.	Muntag Andor
Ferences-rendi Hittudományi Főiskola	1026 Budapest, Pasaréti út 137.	Máté Károly rektor
Országos Rabbiképző Intézet	1085 Budapest, József krt. 27.	Schweitzer József
Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia	1053 Budapest, Eötvös L. u. 7.	Török József dékán
Piarista Hittudományi Főiskola	1088 Budapest, Mikszáth tér 1.	Lukács László igazgató
Református Teológiai Akadémia	1092 Budapest, Ráday u. 28.	Boross Géza dékán
Református Teológiai Akadémia	4044 Debrecen, Kálvin tér 16.	Bölcskey Gusztáv
Egri Érseki Hittudományi Főiskola	3301 Eger, Széchenyi u. 1.	Bossák Nándor
Érseki Hittudományi Főiskola	2500 Esztergom, Berényi Zs. u. 2.	Gaál Endre rektor
Püspöki Hittudományi Főiskola	9021 Győr, Káptalandomb 1.	Hrotkó Géza rektor
Görög Katolikus Hittudományi Akadémia	4401 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 5.	Fodor György rektor
Pannonhalmi Szt. Gellért Főiskola	9090 Pannonhalma, Vár u. 1.	Sulyok Elemér igazgató
Szegedi Hittudományi Főiskola	6701 Szeged, Dóm tér 6.	Turay Alfréd rektor
Veszprémi Hittudományi Főiskola	8200 Veszprém, Egyetem út 10.	Balázs Pál rektor
H. N. Adventista Egyház Lelkészképző Intézet	1062 Budapest, Székely B. u. 13.	Szigeti Jenő dékán
Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola	7625 Pécs, Hunyadi Endre u. 11.	Bán Endre rektor

Evangéliumi Pünkösdi Köz. Bibliai Főiskola	1143 Budapest, Gizella út 37.	Telekdi József d
Tan Kapuja Buddhista Főiskola	1024 Budapest, Keleti K. u. 13.	Dobosy Antal r
Nagykőrösi és Dunam. Ref. Hitokt. és Tan. F.	2750 Nagykőrös, Hősök tere 5.	Nagy István iga
Ciszterci Hittudományi Főiskola	2421 Nagyvenyim, Táncsics M. út 8.	Köveshegyi Raj
Közép-K.-európai Bibliaiskola és Lelkészképző Intézet	1052 Budapest, Párizsi u. 3.	Német Sándorn
Sola Scriptura Lelkészképző és Teológiai Főiskola	1121 Budapest, Remete út 16/A	Vankó Zsuzsan
Wesley János Lelkészképző és Teológiai Főiskola	1196 Budapest, Gábor Andor u. 110.	Iványi Gábor ig
Sárospataki Református Teológiai Akadémia	3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.	Szentimrei Mih
Pápai Református Teológiai Akadémia	8500 Pápa	Tóth Kálmán m

Alapítványi intézmények

Intézmény	Cím	Vezető
Kodolányi János főiskola	8000 Székesfehérvár, Honvéd u. 8.	Rockenbauer I
Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola	1115 Budapest, Etele út 68.	Kovács Magda
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája	2800 Tatabánya, Schönherz Zoltán u. 52.	Andicskó Józse

Felvételizők egyetemenként, 1991*

	Vizsgázók	Felvettek	Felvettek a vizsgázók %-ában
	pontszáma (átlag)		
Tudományegyetemek			
ELTE, Budapest			
Állam- és Jogtudományi Kar	86,06	106,35	28,5
Bölcsészettudományi Kar	91,39	110,33	22,9
Szociológiai Intézet	83,00	102,69	34,0
Természettudományi Kar	94,92	107,33	58,4
JATE, Szeged			
Állam- és Jogtudományi Kar	96,23	107,75	63,5
Bölcsészettudományi Kar	95,48	102,38	60,1
Természettudományi Kar	96,78	104,61	58,1
KLTE, Debrecen			
Bölcsészettudományi Kar	95,64	103,62	54,7
Természettudományi Kar	95,95	103,68	75,4
JPTE, Pécs			
Állam- és Jogtudományi Kar	98,00	107,16	38,9
Közgazdaság-tudományi Kar	100,79	108,38	53,6

Tanárképző Kar	93,58	100,63	53,4
Veszprémi Egyetem, Tanárképző Kar	95,54	101,87	54,5
Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem	98,24	109,92	52,7
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi kar	95,72	108,77	40,4
Orvostudományi egyetemek			
SOTE, Budapest			
Általános Orvostudományi Kar	96,81	111,45	39,0
Fogorvos-tudományi Kar	91,12	104,31	49,7
Gyógyszerésztudományi Kar	92,61	96,66	66,5
Debreceni Orvostudományi Egyetem	95,96	109,41	45,5
Pécsi Orvostudományi Egyetem	101,72	108,76	56,2
Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem, Szeged			
Általános Orvostudományi Kar	97,33	108,22	44,9
Fogorvos-tudományi szak	100,87	105,63	60,0
Gyógyszerésztudományi Kar	88,46	94,08	66,7
Műszaki egyetemek			
BME, Budapest			
Építőmérnöki Kar	94,72	98,25	89,1
Gépészmérnöki Kar	77,30	96,33	67,4
Építészmérnöki Kar	92,77	103,14	71,1
Vegyészmérnöki Kar	89,22	97,80	84,0
Villamosmérnöki Kar	97,12	107,92	76,3
Közlekedésmérnöki Kar	87,60	96,63	68,5
Természet- és Társadalomtudományi Kar	99,71	103,95	84,6
Miskolci Egyetem Bányamérnöki Kar	79,66	90,05	78,9
Gépészmérnöki Kar	84,66	93,25	82,4
Kohómérnöki Kar	78,46	89,14	89,4
Veszprémi Egyetem, Mérnöki Kar	84,91	92,33	69,9
Agrártudományi egyetemek			
Gödöllői Agrártudományi Egyetem			
Mezőgazdaság-tudományi Kar	86,08	99,49	67,5
Mezőgazdasági Gépészmérnöki Kar	n. a.	n. a.	69,8
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar	89,36	93,40	73,1
Agrártudományi Egyetem, Debrecen			
Mezőgazdaság-tudományi Kar	80,00	101,58	70,4
Pannon Agrártudományi Egyetem, Keszthely			
Georgikon Mezőgazdaság-tudományi kar	92,66	95,66	85,5

Mezőgazdaság-tudományi Kar, Mosonmagyaróvár	96,54	97,71	77,8
Állatorvos-tudományi Egyetem, Budapest	84,19	110,21	32,3
Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron			
Erdőmérnöki Kar	94,42	101,75	63,5
Faipari Mérnöki Kar	85,97	95,07	65,9
Kertészeti és Élelmiszer-ipari Egyetem, Budapest			
Élelmiszer-ipari Kar	93,21	98,31	66,1
Kertészeti Kar	89,59	105,53	44,8
Agrártudományi egyetemek összesen	89,21	99,55	62,2

* A 120 pontos rendszerben.

A felsőoktatási intézmények nappali tagozatos hallgatóinak száma évfolyamonként, az 1991/92-es tanévben

Intézmény	Évfolyam					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Tudományegyetemek, egyetemi főiskolai karok						
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest						
Állam- és Jogtudományi Kar	330	256	257	235	188	–
Bölcészettudományi Kar	972	754	559	498	659	–
Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet	53	64	28	8	9	–
Természettudományi Kar	606	555	477	375	368	–
Tanárképző Főiskolai Kar, Budapest	282	328	304	360	–	–
Kihelyezett tagozat, Gödöllő	–	27	57	65	–	–
József Attila Tudományegyetem, Szeged						
Állam- és Jogtudományi Kar	165	204	177	144	128	–
Bölcészettudományi Kar	365	249	199	189	162	–
Természettudományi Kar	384	367	277	191	208	–
Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen						
Bölcészettudományi Kar	298	260	229	261	209	–
Természettudományi Kar	368	303	246	215	225	–
Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs						
Állam- és Jogtudományi Kar	172	155	131	124	100	–
Közgazdaság-tudományi Kar	147	152	144	116	–	–
Tanárképző Kar	431	231	136	138	134	–
Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem						
Általános képzés	692	620	–	–	–	–
Általános Társadalomtudományi Kar	–	–	68	52	79	–

Közgazdasági Kar	–	–	15	23	13	–
Gazdálkodási Kar	–	–	566	465	216	–
Reform évfolyam	–	–	66	–	–	–
Műszaki egyetemek						
Budapesti Műszaki Egyetem						
Építészmérnöki Kar	220	203	132	158	111	5
Építőmérnöki Kar	253	241	248	256	187	19
Gépészmérnöki Kar	354	276	214	196	195	13
Közlekedésmérnöki Kar	231	199	174	155	128	9
Vegyészmérnöki Kar	215	143	122	93	93	51
Villamosmérnöki Kar	541	482	489	418	420	38
Természet- és Társadalomtudományi Kar	25	–	–	–	–	8
Általános képzés	128	–	–	–	–	–
Miskolci Egyetem						
Bányamérnöki Kar	76	42	85	68	79	–
Gépészmérnöki Kar	336	219	254	173	175	–
Kohómérnöki Kar	77	39	46	24	28	–
Dunaújvárosi Főiskolai Kar	231	123	108	103	–	–
Állam- és Jogtudományi Kar	161	143	145	132	117	–
Nyelvi Intézet	64	–	–	–	–	–
Veszprémi Egyetem						
Mérnöki Kar	266	160	108	77	102	–
Tanárképző Kar	98	19	–	–	–	–
Gazdasági főiskolák						
Pénzügyi és Számviteli Főiskola, Budapest						
Budapesti Intézetek	233	230	222	–	–	–
Salgótarjáni Intézet	122	91	75	–	–	–
Zalaegerszegi Intézet	169	161	163	–	–	–
Külkereskedelmi Főiskola, Budapest	424	364	281	–	–	–
Miskolci Egyetem						
Gazdaságtudományi Kar	138	132	109	88	–	–
Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Főiskola, Budapest	408	357	327	116	4	–
Művészeti főiskolák						
Magyar Iparművészeti Főiskola, Budapest						
Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest	83	95	83	74	45	19
Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest	99	95	75	68	43	49
Színház- és Filmművészeti Főiskola, Budapest	32	19	32	37	5	–
Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Budapest	334	320	342	195	157	–

Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest	21	11	10	12	-	-
Műszaki főiskolák						
Széchenyi István Műszaki Főiskola, Győr	898	377	354	17	-	-
Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola, Budapest						
Budapesti Intézetek	513	405	361	28	-	-
Számítástechnikai Intézet, Székesfehérvár	86	76	56	-	-	-
Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, Budapest	279	171	152	26	-	-
Gépipari- és Automatizálási Főiskola, Kecskemét	215	126	134	18	-	-
Pollack Mihály Műszaki Főiskola, Pécs						
Pécsi intézetek	548	262	267	23	-	-
Vízgazdálkodási Intézet, Baja	118	89	54	-	-	-
Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola, Budapest						
Budapesti intézetek	332	173	126	-	-	-
Debreceni intézetek	234	135	124	-	-	-
Könyvüipari Műszaki Főiskola, Budapest	156	152	122	-	-	-
Tanárképző főiskolák						
Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szombathely	429	346	319	301	-	-
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza	503	426	403	438	-	-
Esterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger	601	408	380	346	-	-
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged	645	489	440	421	-	-
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző főiskola, Budapest	158	167	119	99	-	-
Tanítóképző főiskolák, tagozatok						
Győr	229	210	151	-	-	-
Szombathely	38	44	32	-	-	-
Nyíregyháza	50	75	59	-	-	-
Budapest	263	214	210	-	-	-
Sárospatak	130	153	122	-	-	-
Debrecen	295	273	253	17	-	-
Békéscsaba	215	132	89	-	-	-
Baja	162	122	132	-	-	-
Esztergom	136	109	103	19	-	-
Jászberény	195	141	106	23	-	-
Kaposvár	194	181	163	-	-	-
Szekszárd	99	80	82	-	-	-
Kecskemét	183	125	105	-	-	-

Zsámbék	109	90	97	-	-	-
Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete, Budapest	70	76	78	55	-	-
Óvóképző főiskolák, óvodapedagógiai szakok Sopron	117	89	93	-	-	-
Hajdúböszörmény	117	96	71	-	-	-
Szarvas	100	94	83	-	-	-
Baja	34	28	25	-	-	-
Budapest	46	71	62	-	-	-
Esztergom	30	21	12	-	-	-
Kaposvár	24	22	18	-	-	-
Kecskemét	24	45	41	-	-	-
Sárospatak	22	-	17	-	-	-
Szekszárd	46	26	36	-	-	-
Zsámbék	19	17	14	-	-	-
Nyíregyháza	24	13	17	-	-	-
Agrártudományi egyetemek, egyetemi főiskolai karok						
Gödöllői Agrártudományi Egyetem						
Mezőgazdasági Gépészmérnöki Kar	152	80	95	105	86	5
Mezőgazdaság-tudományi Kar	122	128	125	111	137	-
Társadalomtudományi Kar	124	158	81	53	56	-
Vállalatgazdasági Üzemélménkképző Intézet, Gyöngyös	41	-	70	-	-	-
Mezőgazdasági Gépész-üzemélménki főiskolai Kar, Mezőtúr	77	59	52	-	-	-
Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Nyíregyháza	136	95	74	-	-	-
Agrártudományi Egyetem, Debrecen						
Agrármérnöki Kar	175	90	111	80	98	-
Állattenyésztési Főiskolai Kar, Hódmezővásárhely	85	57	74	-	-	-
Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Szarvas	100	63	83	-	-	-
Pannon Agrártudományi Egyetem, Keszthely						
Georgikon Mezőgazdaság-tudományi Kar, Keszthely	73	120	122	117	75	-
Mezőgazdaság-tudományi Kar, Mosonmagyaróvár	71	82	64	45	64	-
Állattenyésztési Kar, Kaposvár	94	73	96	-	-	-
Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron						
Erdőmérnöki Kar	70	56	39	51	57	-
Faipari Mérnöki Kar	80	77	70	47	31	-
Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar, Székesfehérvár	75	49	50	-	-	-
Kertészeti és Élelmiszer-ipari Egyetem, Budapest						

Élelmiszer-ipari Kar	87	86	130	62	49	-
Termesztési Kar	131	124	101	86	85	-
Élelmiszer-ipari Főiskolai Kar, Szeged	192	97	118	-	-	-
Kertészeti Főiskolai Kar, Kecskemét	91	107	93	-	-	-
Orvostudományi intézmények						
Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Budapest						
Általános Orvostudományi Kar	553	567	472	409	429	424
Fogorvos-tudományi Kar	143	132	155	108	104	-
Gyógyszerész-tudományi Kar	132	136	172	116	143	-
Debreceni Orvostudományi Egyetem						
Általános Orvostudományi Kar	219	244	203	191	185	164
Fogorvos-tudományi Kar	31	23	37	33	28	-
Egészségügyi Főiskolai Tagozat, Nyíregyháza	85	59	-	-	-	-
Pécsi Orvostudományi Egyetem						
Általános Orvostudományi Kar	265	269	194	196	192	211
Fogorvos-tudományi szak	23	23	19	23	24	-
Egészségügyi főiskolai tagozatok	138	109	-	-	-	-
Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem, Szeged						
Általános Orvostudományi Kar	253	277	230	205	207	190
Fogorvos-tudományi szak	25	23	17	24	23	-
Gyógyszerész-tudományi Kar	161	171	128	100	130	-
Egészségügyi Főiskolai Kar	160	138	103	-	-	-
Orvostovábbképző Egyetem						
Egészségügyi Főiskolai Kar, Budapest	325	281	274	-	-	-
Egyéb felsőfokú intézmények						
Testnevelési Egyetem, Budapest						
Testnevelési Egyetem, Budapest	131	129	102	97	-	-
Államigazgatási Főiskola, Budapest						
Államigazgatási Főiskola, Budapest	175	182	149	-	-	-
Rendőrtiszti Főiskola, Budapest						
Rendőrtiszti Főiskola, Budapest	208	187	148	-	-	-
Katonai akadémia és főiskolák						
Katonai akadémia és főiskolák	372	351	385	-	-	-
Hittudományi intézmények						
Hittudományi intézmények	364	295	182	154	155	23

Képesítés nélküli pedagógusok, foglalkozási csoportjuk százalékában*

Év	Óvónő (%)	Általános iskolai tanító, tanár (%)	Középiskolai tanár (%)	Év	Óvónő (%)	Általános iskolai tanító, tanár (%)	Középiskolai tanár (%)
1950	n. a.	0,3	n. a.	1985	4,8	4,4	7,5

1960	7,7	2,8	9,6	1986	4,0	4,0	7,1
1970	12,1	5,1	13,2	1987	3,1	4,1	6,8
1980	7,2	3,8	10,0	1988	2,6	3,4	6,2
1981	6,3	3,7	9,9	1989	2,6	2,8	6,9
1982	5,6	3,8	9,1	1990	4,9	2,1	9,2
1983	4,9	4,0	8,3	1991	2,3	1,6	6,8
1984	4,3	4,4	8,0				

*Tanév elején.

Könyvkiadás

Év	Kiadott könyvek		A könyvforgalom értéke (M Ft)		A lakosság vásárlásából egy lakosra jut (Ft/év)
	száma	példányszám (M db)	összesen	ebből a lakosság vásárlása	
1938	2438	9,2	n. a.	n. a.	n. a.
1950	1880	20,1	143	70	7
1960	2972	34,7	554	429	43
1965	3953	44,8	778	616	61
1970	4793	47,0	1033	809	78
1975	7730	74,0	1789	1465	139
1980	8241	94,7	2766	2263	211
1984	9128	100,5	4010	3380	317
1985	8015	88,0	4405	3745	352
1986	8206	95,6	4772	4062	382
1987	7804	97,9	5310	4613	435
1988	7562	99,3	5611	4825	455
1989	7599	108,4	6315	5337	504
1990	7464	113,1	6668	5855	565
1991	7210	91,4	5357	4609	445
1992	7629	81,0	n. a.	n. a.	n. a.

A kiadott könyvek száma jelleg szerint

Jelleg	1980	1988	1989	1990	1991	1992
Tudományos irodalom	878	341	189	124	123	92

Ismeretterjesztő irodalom	1307	1382	1260	1281	1160	991
Szakirodalom	3525	3131	3072	2864	2816	3098
Szépirodalom	749	970	1211	1470	1310	1528
Ifjúsági és gyermekirodalom	397	332	364	347	385	466
Tankönyv	1329	1343	1369	1178	1186	1250
Egyéb irodalom	56	63	134	200	230	204
Összesen	8241	7562	7599	7464	7210	7629

Tudományos, ismeretterjesztő és szakirodalmi művek témakörök szerint (könyv, füzet)

Témakör	Művek száma		Példányszám (millió)	
	1991	1992	1991	1992
Általános témájú	158	180	1,9	1,8
Filozófia, pszichológia	190	230	2,4	2,6
Vallás és hittudomány	92	53	0,6	0,2
Társadalomtudomány	1269	1401	4,2	2,7
Nyelvészet, nyelvtudomány	327	275	3,8	2,5
Természettudomány	234	236	1,6	0,9
Alkalmazott tudományok	1216	1194	9,7	5,8
Művészet, sport, játék	506	507	2,3	1,8
Irodalomtudomány	189	182	0,5	0,5
Földrajz, történelem	546	535	4,2	2,1
Összesen	4727	4793	31,2	20,9

Szépirodalmi könyvek műfaj szerint

Témakör	Könyvek száma		Példányszám (millió), 1992	
	1980	1991	1992	
Verses mű, antológia	172	255	253	0,6
Regény, elbeszélés	427	892	1108	26,5
Színmű	64	21	14	0,1
Egyéb széppróza	86	142	153	1,1
Összesen	749	1310	1528	28,3
Ebből: magyar	378	621	628	4,7
külföldi	371	689	900	23,6

Tankönyvek oktatási szintek szerint (könyv, füzet)

Oktatási szint	Tankönyvek száma				Példányszám (1000)			
	1988	1989	1990	1991	1988	1989	1990	1991
Alapfokú iskolai	292	324	245	312	20189	18858	13782	14123
Középfokú iskolai	908	890	858	823	8935	6887	8132	8301
Felsőfokú iskolai	127	168	113	98	261	391	261	148
Összesen	1327	1382	1216	1233	29385	26136	22175	22572

A tudományos, ismeretterjesztő és szakirodalmi művek számának és példányszámának alakulása (könyv, füzet)

Év	Szám	Példányszám (1000)
1984	7197	42606
1985	6609	39692
1986	7160	47295
1987	6230	41589
1988	5765	41772
1989	5277	40338
1990	4828	38614
1991	4727	31235
1992	4793	20929

A fordításban megjelent művek számának és példányszámának alakulása (könyv, füzet)

Év	Szám	Példányszám (1000)
1984	1212	18615
1985	1282	18500
1986	1207	18369
1987	1111	21417
1988	1003	22301
1989	1107	30849
1990	1588	46502
1991	1968	38605
1992	2158	36061

A legnagyobb példányszámban kiadott szépirodalmi könyvek, 1992

	Példányszám (1000)	Ár (Ft)
Magyar szerzők		
Mars, Evelyn (Mocsári Erika): Réműlet a katedrálisban	111	149,-
Lawrence, Leslie L. (Lőrincz L. László): A vérfarkas visszatér	101	265,-
Végh Antal: (Csurka) István a király	100	98,-
Marsh, Evelyn (Mocsári Erika): Gyilkosság a Tivoliban	97	149,-
Fable, Vavyan (Molnár Éva): Mogorva nyár	92	245,-
Fable, Vavyan (Molnár Éva): A pepita macska	91	224,-
Lawrence, Leslie L. (Lőrincz L. László): Naraszinha oszlopa	90	228,-
Lőrincz L. László: Kegyetlen csillagok	79	198,-
Marsh, Evelyn (Mocsári Erika): Holttest a sziklákon	76	179,-
Hadnagy László: A KACSA sztori	71	128,-
Végh Antal: Ölbe ülni? Dorombolni?	50	198,-
Mattyasovszky Jenő: Hód és az elfuserált	37	124,-
Svenderson, Salina: Olyan, mint egy otthon	34	79,-
Nemere István: A Viking halálba visz	30	59,-
Nemere István: Égből jött kommandó	30	59,-
Nemere István: Kémösvény a hóban	30	59,-
Schwajda György: A rátóti legényanya	30	188,-
Taylor, Linda (Vigh Rózsa): Életmentő szerelem	30	38,50
Taylor, Linda (Vigh Rózsa): Micsoda férfi	30	38,50
Taylor, Linda (Vigh Rózsa): Miss Harris	30	38,50
Külföldi szerzők		
Ripley, Alexandra: Scarlett	200	550,-
Cook, Robin: Életjel	169	248,-
Júlia tavaszi különszám	164	144,-
Júlia nyári különszám	162	144,-
Júlia őszi különszám	160	144,-
Gregor, Carol: Sínház a havasokban	153	64,-
Jameson, Claudia: Ne kezdj ki a főnököddel	151	64,-
Ross, Kathryn: Kalandnak indult	149	64,-
Leigh, Roberta: Feleségnek alkalmatlan	149	64,-
Mansell, Joanna: Utazás egy idegennel	149	64,-
Shore, Edvina: Álmaim lovagja	148	64,-
Dawson, Helma: Férfiképmás	148	64,-
Ford, Rachel: Egymásba gabalyodva	148	64,-
Lamb, Charlotte: Szigorúan ellenőrzött szerelem	146	64,-
Ker, Madeleine: Mallorcai rózsakert	146	64,-
Morton, Sandra: Előzni veszélyes	146	64,-
Jordan, Penny: Vetélytársból élettárs	146	64,-

Mansell, Joanna: <i>Úgyis az enyém leszel</i>	146	64,-
Beaumont, Anne: <i>Jobb később, mint...</i>	146	64,-
Romana nyári különszám	145	144,-

Szépirodalmi könyvek a szerzők állampolgársága szerint, 1992

	Könyvek száma	Példányszám	Átlagpéldányszám
	1000		
Összesen	1528	28322,8	18,5
Ebből: amerikai (USA)	438	15092,1	34,5
angol	141	2635,8	18,7
cseh és szlovák	6	37,9	6,3
francia	49	599,6	12,2
lengyel	6	39,6	6,6
magyar	628	4733,4	7,5
német	177	4568,5	25,8
olasz	11	63,9	5,8
orosz	16	62,2	3,9
román	6	15,1	2,5

Közművelődési könyvtárak és olvasóik

Év	Közművelődési könyvtárak száma			Beiratkozott olvasók száma (1000)		
	munkahelyi	összesen	önkormányzati*	munkahelyi	összesen	
1950	1739	2594	4333	224,0	178,6	402,6
1960	4668	5105	9773	918,9	708,1	1627,0
1965	5403	4009	9412	1551,4	558,1	2109,5
1970	5293	3958	9251	1582,6	642,1	2224,7
1975	5069	3213	8282	1549,9	661,2	2211,1
1980	4915	5583	10498	1600,6	621,0	2221,6
1981	4899	5591	10490	1604,5	619,5	2224,0
1982	4842	5430	10272	1605,6	609,5	2215,1
1983	4809	5201	10010	1626,1	600,4	2226,5
1984	4643	4937	9580	1644,7	603,3	2248,5
1985	4644	5003	9647	1671,7	589,4	2261,1
1986	4566	4754	9320	1660,2	583,2	2243,4
1987	4503	4546	9049	1643,0	563,7	2206,7

1988	4410	4321	8731	1606,0	521,0	2127,0
1989	4284	3931	8215	1534,0	467,0	2001,0
1990	4179	3171	7350	1486,0	370,0	1856,0
1991	4008	2577	6585	1463,0	301,0	1764,0
1992	3870	1978	5848	1418,0	228,0	1646,0

* Korábban tanácsi.

A könyvtárak száma

Könyvtárak	1965	1970	1974	1982	1988	1989	1990	1991
Önkormányzati* közművelődési	5403	5293	5111	4842	4410	4284	4179	4008
Munkahelyi közművelődési	4009	3958	3185	5430	4321	3931	3171	2577
Szakkönyvtár	1624	1935	1833	860**	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Általános középiskolai	6528***	6027***	5089	3781	3931	3869	3882	3848

* Korábban tanácsi. ** Csak a főfoglalkozású könyvtárossal működő könyvtárak. *** A szakmunkásképző iskolák adatai nélkül.

Hanglezkiadás

Év	Kiadott lemezek száma (db)*		Egy lakosra jutó hanglezkiadás (Ft)
Összesen (1000)	100 lakosra		
1952	305	3	n. a.
1960	2270	23	n. a.
1965	2110	21	n. a.
1970	2837	28	8,6
1975	3411	32	10,1
1980	7709	72	37,1
1981	9063	85	45,2
1982	8706	81	46,5
1983	8587	81	40,4
1984	7695	72	42,1
1985	7774	73	35,5
1986	7085	67	n. a.
1987	6696	64	n. a.
1988	4973	48	n. a.
1989	3664	35	n. a.
1990	2132	21	n. a.
1991	1386	13	n. a.

* A Colorvox, Cityvox, fólialemezek nélkül.

A legnagyobb példányszámban eladott magyar hanglemezek (hangkazetták + CD lemezek), 1991*

Komolyzene	Példányszám
Carreras–Domingo–Pavarotti-koncert	32090
Vivaldi: Négy évszak (Izraeli Filharmonikusok, vez. Zubin Mehta)	6516
Brahms: Magyar táncok (Budapesti Fesztiválzenekar, vez. Fischer Iván)	5568
Mamma – olasz dalok (Luciano Pavarotti)	5520
Vivaldi: Négy évszak (Liszt Ferenc Kamarazenekar)	5243
Szórakoztató zene	
Csendes éj (karácsonyi muzsika)	10391
Szép karácsonyém (MRT zenekara, vez. Deák Tamás)	7232
Ugye gondolsz néha rám (Karády Katalin)	6030
Csak tavasz ne jöjjön (Betli duó)	5923
Száztagú Budapest cigányzenekar	5800
Népzene	
Csordapásztorok (magyar karácsonyi népénekek)	5854
Szatmári bandák	2735
Táncházi antológia	2647
Nem arról hajnallik (Muzsikás együttes)	2642
Dúdoltam én (Sebestyén Mária)	2558
Popzene	
Szandi III.	82686
Szandi II.	57220
Betli duó	45013
Republic együttes	44798
Bonanza Banzáj III.	41551
Irodalom	
Szíveslátás (Hofi Géza)	32906
Hordót a bornak (Hofi Géza)	18436
Tolcsvay: Mária evangéliuma	6861
Szörényi–Bródy: István, a király	5751
Koltay: Julianus barát	5155
Gyermeklemezek	
12 mese óvodásoknak (Halász Judit)	6916
Vadhattyúk – Andersen meséi (Bánsági Ildikó)	5114

Felix Salten: Bambi – mesejáték	4904
Fekete István: Vuk – mesejáték	4887
Hat mese gyerekeknek	4139

* A közölt adatok csak a Hungaroton-kiadványokat tartalmazzák.

A hangszeres zenét tanulók száma intézmények szerint (tanévenként)

	1980/81	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91
Alapfokú zeneiskolában	61602	66520	68128	69461	71040	71508
Középfiskolában	1578	1753	1605	1664	1838	1896
Felsőoktatási intézményben	1827	2076	2137	2130	2086	2080
Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetben	1670	2288	2576	2095	2876	2468
Zeneoktatói munkaközösségben	5824	4812	4430	2706	n. a.	n. a.
Közművelődési tanfolyamokon	3072	2378	2254	2150	n. a.	n. a.
Összesen	75573	79827	81130	80206	n. a.	n. a.

Mozi

Év	Bemutatott új játékfilmek	Egy látogatóra jutó jegybevétel (Ft)	A mozik kihasználtsága (%)
száma összesen	ebből magyar		
1950	59	4	n. a.
1960	148	17	3,66
1965	155	24	3,88
1970	167	24	4,84
1975	171	19	5,22
1980	220	26	8,21
1982	190	26	8,62
1983	193	26	8,80
1984	193	33	9,78
1985	196	30	11,82
1986	193	27	12,66
1987	204	33	17,97
1988	215	35	21,25
1989	246	38	29,32
1990	258	31	42,10
1991	218	19	56,40

1992	190	25	73,17	n. a.
------	-----	----	-------	-------

Színház

Év	Műsoron lévő prózai darabok száma		Egy fizető látogatóra jutó jegybevétel (Ft)
	összesen	magyar szerzők művei	
1960	175	58	n. a.
1965	192	79	n. a.
1970	207	91	19,30
1975	214	74	16,50
1980	250	92	26,00
1982	271	98	28,60
1983	287	109	32,80
1984	302	117	38,80
1985	312	122	47,40
1986	305	120	54,30
1987	307	125	59,70
1988	290	111	69,40
1989	293	115	78,80
1990	270	115	88,00
1991	248	92	104,70
1992	244	80	n. a.

Mozik, színházak összefoglaló adatai

Év	Mozival ellátott települések (%)	Mozik férőhelyei (1000)	Színházak által látogatott községek (%)	Színházak férőhelyei (1000)
1960	91,6	718,5	19,8	21,7
1965	96,0	687,3	24,1	20,3
1970	92,1	607,7	21,6	20,3
1975	83,5	561,7	14,9	20,6
1980	83,2	559,4	9,7	20,7
1981	78,8	544,2	9,8	21,3
1982	77,6	543,2	9,1	22,6

1983	76,8	546,9	9,0	22,8
1984	77,1	558,2	7,5	24,2
1985	76,5	557,9	8,8	25,1
1986	72,9	542,8	8,7	24,3
1987	69,9	506,2	8,6	24,3
1988	66,4	462,2	7,9	22,9
1989	55,8	419,7	6,7	23,2
1990	40,9	343,4	6,7	23,6
1991	n. a.	226,7	6,9	25,9
1992	15,1	188,0	n. a.	n. a.

Múzeumok, kiállítások látogatói (ezer fő)

Év	Múzeumok	Kiállítások*	Év	Múzeumok	Kiállítások*
1950	1308	n. a.	1984	19200	3225
1960	3640	491	1985	19360	3704
1965	5596	605	1986	19572	3672
1970	7154	796	1987	20066	3035
1975	11943	625	1988	18335	2505
1980	16217	943	1989	16256	2307
1981	17395	2426	1990	13977	2205
1982	17717	3706	1991	11884	1847
1983	18591	3503	1992	10120	2221

* A hivatásos képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások adatai. 1980-ig csak a Műcsarnok által rendezett kiállítások.

Közművelődési intézmények

Év	Intézmények száma	Résztevők száma (1000 fő)			A költségvetés kiadásai a művelődési otthonokra (millió Ft)
		ismeretterjesztő előadásokon	műsoros esteken	klub-foglalkozásokon	
1965	3878	n. a.	n. a.	n. a.	111
1970	3656	3748	6499	4636	148
1975	2805	3960	7356	6009	339

1980	2554	3589	8017	6226	532
1981	2535	3521	8444	6510	936
1982	2533	3563	8458	7008	1046
1983	2524	3358	8177	6549	1155
1984	2505	3230	7774	5940	1239
1985	2497	3038	8378	6014	1475
1986	2482	2727	8324	5872	1641
1987	2549	2356	7485	n. a.	1768
1988	2485	2049	6745	n. a.	2070
1989	2440	1746	6163	n. a.	2947
1990	2391	3538	5012	n. a.	3369
1991	2678	3182	5211	n. a.	4021

A háztartások egy főre jutó művelődési, szórakozási kiadásai egyes jövedelemkategóriák* szerint, 1991

Kiadások (Ft/év)	Aktív keresős háztartások			Aktív kereső nélküli (inaktív) háztartások		
	I.	II.	III.	I.	II.	III.
	Ft/év jövedelemmel			Ft/év jövedelemmel		
Tv, rádió, nagy értékű kulturális cikk	772	1280	4499	194	529	2454
Újság, könyv, tanszer	978	1211	3479	808	1044	3029
Sportszer, játékáru, egyéb kulturális cikk	390	570	1442	323	80	265
Tandíj	200	371	1887	21	19	18
Színház, mozi	75	82	462	61	42	192
Tv-előfizetés	473	516	1061	549	775	1202
Kulturális cikkek javítása	51	125	266	166	195	246
Egyéb szórakozás	215	307	654	77	67	245
Összesen	3154	4462	13750	2199	2751	7651
A személyes célú kiadások %-ában						
1989	5,0	6,5	6,2	3,5	4,2	5,0
1991	4,8	5,7	6,4	3,7	3,8	4,1

* A jövedelemkategóriák az egy főre jutó személyes jövedelem alapján (Ft/év)

	1991-ben	1989-ben
I.	73200 alatt	50400 alatt
II.	73200–90000	69601–79200
III.	211200 felett	108000 felett

Az egy főre jutó rendezvénylátogatások száma

Év	Mozi	Színház	Hangverseny	Múzeum
1938	2,06	0,44	n. a.	0,09
1950	5,04	0,32	0,04	0,14
1960	14,03	0,64	0,14	0,37
1965	10,44	0,59	0,13	0,55
1970	7,72	0,54	0,15	0,69
1975	7,06	0,59	0,24	1,13
1980	5,67	0,53	0,31	1,51
1981	6,27	0,55	0,29	1,63
1982	6,55	0,57	0,28	1,66
1983	6,47	0,57	0,25	1,74
1984	6,69	0,56	0,26	1,81
1985	6,63	0,57	0,28	1,83
1986	6,45	0,57	0,27	1,86
1987	5,32	0,56	0,33	1,91
1988	4,86	0,55	0,29	1,76
1989	4,47	0,50	0,23	1,56
1990	3,49	0,48	0,18	1,35
1991	2,10	0,47	n. a.	1,15
1992	1,48	0,45	n. a.	0,98

Sajtótermékek

Év	Napilapok		Folyóiratok		Összes időszaki sajtótermékek száma*
	száma	példányszáma (M)	száma	példányszáma (M)	
1938	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	1934
1950	24	291	310	184	334
1960	24	472	566	232	590
1965	25	596	671	279	696
1970	29	731	830	370	859
1975	29	818	867	431	896
1980	29	877	1619	507	1648
1981	29	888	1588	553	1617

1982	29	903	1592	502	1621
1983	29	906	1585	501	1614
1984	29	924	1627	510	1656
1985	29	917	1678	493	1707
1986	29	938	1654	506	1683
1987	29	952	1692	501	1721
1988	29	968	1826	497	1855
1989	31	772	1888	470	1919
1990	35	786	1455	489	1490
1991	36	771	1481	504	1517

* 1980-tól az 5000-nél kisebb példányszámban megjelent sajtótermékekkel együtt.

Újságpéldányszámok*, 1992. III. n. év (1000 példány)

A lap neve	Példányszám	A lap neve	Példányszám
Békés Megyei Hírlap	48,4	Esti Hírlap	49,1
Beszélő	13,8	Észak-Magyarország	79,2
Déli Hírlap	7,3	Európa	37,4
Délvilág	14,8	Fejér Megyei Hírlap	50,7
Élet és Irodalom	24,8	Figyelő	18,4
Hajdú-Bihari Napló	71,2	Petőfi Népe	58,9
Heti Kis Újság	7,0	Playboy	25,8
Heti Magyarország	32,9	Privát Profit	21,8
Heves Megyei Hírlap	32,7	Rádió és Televízió Újság	829,0
Hócipó	34,9	Rakéta Regényújság	36,2
24 óra	40,3	Reader's Digest/Válogatás	28,0
HVG	100,6	Reform	168,6
Ifjúsági Magazin	92,9	Reggeli Délvilág	24,9
Kelet-Magyarország	79,9	Somogyi Hírlap	57,2
Képes Újság	182,9	Sportfogadás	52,9
Kiskegyed	513,5	Szabad Föld	589,8
Köztársaság	22,2	A Szabadság	12,6
Kurír	74,3	168 óra	40,7
Magyar Fórum	39,1	Tallózó	26,3
Magyar Hírlap	73,0	Telehold	52,3
Magyar Narancs	31,7	Tolnai Népújság	31,2
Magyar Nemzet	61,7	TVR-Hét	758,6
Magyar Nők Lapja	427,7	Új Dunántúli Napló	82,5

Mai Nap	80,0	Új Hírek	31,3
Napi	10,9	Új Magyarország	43,9
Napi Dél–Kelet	5,3	Új Néplap	45,1
Nemzeti Sport	146,3	Vas Népe	65,5
Népszabadság	301,6	Vasárnapi Hírek	73,4
Népszava	136,4	Világgazdaság	11,1
Nógrád Megyei Hírlap	21,9	Világ Ifjúsága	50,0
Nyugati Hírlap	4,3	West	41,3
Pesti Hírlap	20,5	Zalai Hírlap	69,1
Pest Megyei Hírlap	33,1	Zsaru	70,5

* A táblázat a Magyar Posta által „terjesztésre átvett példányszámot” tartalmazza. Több lap – pl. a délutáni vagy a vasárnapi lapok – más, kisebb terjesztőket is igénybe vesz.

Nagyobb példányszámú heti- és havilapok (átlagos megjelenési példányszám, 1000 db)

	1991	1992		1991	1992
Hetilapok					
Rádió- és Tv-újság	952	786	Sportplusz	44	52
TVR-Hét	671	742	168 óra	61	47
Szabad Föld	696	607	Rakéta Regényújság	54	42
Magyar Nők Lapja	303	444	Heti Magyarország	63	38
Kiskegyed	–	441	Pesti Műsor	36	36
Füles	314	297	Kertészet és Szőlészet	35	34
Vasárnapi Hírek	264	241	Ludas Matyi	43	32
Képes Újság	242	191	Tallózó	37	30
Reform	258	181	Riport	35	29
Sportfogadás	155	130	Élet és Irodalom	31	25
Heti Világgazdaság	123	123	Heti Hírhozó	24	22
Zsaru	–	75	Börtönújság	–	20
Telehold	52	61			
Havilapok					
Autósélet	643	485	Világ Ifjúsága	65	51
Családi Lap	178	162	West	–	51
Poénvadászat	91	111	Privát Profit	–	50
Az Otthon	80	107	Kistermelők Lapja	50	47
Fürge Ujjak	147	88	Ádám	40	47
Ifjúsági Magazin	86	84	Magyarországi Program	–	45

1980	90	77	23	100	1991	172	54	46	100
1985	96	68	32	100	1992	193	55	45	100
1990	152	58	42	100					

A legnagyobb összegben hirdető cégek, 1992

Sorrend		Cég	Reklámköltség (millió Ft)	
1992	1991		1992	1991
1.	12.	Procter & Gamble	507	59
2.	9.	Unilever	459	82
3.	–	Televital	449	n. a.
4.	1.	Postabank	363	279
5.	6.	Henkel	285	102
6.	10.	Matáv	245	78
7.	–	Compack–D. Egberts	237	27
8.	–	Mars	225	30
9.	18.	Szerencsejáték Rt.	202	52
10.	–	Hungária Biztosító	199	40
11.	2.	Magyar Hitelbank	162	149
12.	–	Nestlé	156	27
13.	4.	ÁVÜ	146	109
14.	5.	OTP	140	104
15.	–	Kurír	132	44
16.	16.	Sancella	121	54
17.	–	Axel Springer	112	31
18.	–	Népszabadság	106	28
19.	15.	General Motors	105	58
20.	–	Fotex	104	33

A legtöbb tv-hirdetést rendelő cégek, 1992

Cég	Tevékenységi kör	Összeg (millió Ft)
Procter & Gamble	kozmetika, háztartási vegyi áruk	505
Televital	szolgáltatás	450
Unilever	élelmiszer, háztartási vegyi áruk	435
Henkel	háztartási vegyi áruk	270
Mars	édesség	214

Hungária Biztosító	biztosítás	156
Postabank	bankszolgáltatás	139
Nestlé	élelmiszerek	138
Compack–D. Egberts	kávés	121
Televideo	kereskedelem	102
Fotex	kereskedelem	102
Szerencsejáték Rt.	totó-lottó	92
Matáv	távközlés	92

A legtöbb sajtóhirdetést rendelő cégek, 1992

Cég	Tevékenységi kör	Összeg (millió Ft)
Postabank	bankszolgáltatás	222
Matáv	távközlés	152
ÁVÜ	privatizáció	142
Magyar Hitelbank	bankszolgáltatás	120
Kurír	lapkiadás	109
Szerencsejáték Rt.	totó-lottó	97
Compack–D. Egberts	kávés	89
Westel	rádiótelefon	80
Home Shopping	csomagküldés	73
Porsche Hungária	gépkocsi	71
Kontrax	irodatechnika	58
OTP	bankszolgáltatás	56

A legtöbb plakáthirdetést rendelő cégek, 1992

Cég	Tevékenységi kör	Összeg (millió Ft)
Debreceni Dohánygyár	cigaretta	48
Coca-Cola	üdítőital	27
Compack–D. Egberts	kávés	27
Unilever	élelmiszer, háztartási vegyi áru	14
Szerencsejáték Rt.	totó-lottó	13
BAT Pécsi Dohánygyár	cigaretta	11,5
Magyar Suzuki	gépkocsi	11
Henkel	vegyiárúk	9,5
AB Aegon	biztosítás	9

Hungexpo	kiállítások	9
Hungária Biztosító	biztosítás	8,5
Mitsubishi	gépkocsi	8,5
Toyota	gépkocsi	8,5
MALÉV	légiközlekedés	8

A legtöbbet hirdető kiadóvállalatok

Kiadó	Összeg (millió Ft)				
	1991	1992		1991	1992
Kurír	44	131	Hírlapkiadó	27	79
Axel Springer	31	111	Magyar Hírlap	22	62
Népszabadság	28	106	Magyar Nemzet	n. a.	48

A hazai médiák reklámbevételeinek alakulása (Mrd Ft)

	1991		1992		Növekedés (%)
	Összeg	Részesedés (%)	Összeg	Részesedés (%)	
Médium					
Televízió	3,5	32	8,5	40	150
Országos napilapok	3,3	31	5	23	50
Vidéki napilapok	1,7	16	2	8	20
Hetilapok	n. a.	n. a.	2,5	11	n. a.
Hetilapok, folyóiratok együttesen	2,1	20	4	18	90
Összesen	10,6	100	22	100	90

Rádióállomások, középhullámú sáv

Program/Állomás	kHz	kW	Program/Állomás	kHz	kW
Kossuth Solt	540	2 × 1000	Petőfi (R. Nyíregyháza)		
Kossuth (K. Miskolc) Miskolc	1116	15	Nyíregyháza	1251	25
Petőfi (R. Calypso) Lakihegy	873	20	Petőfi Lakihegy	1341	2 × 150
Petőfi (R. Pécs) Pécs	873	20	Petőfi (R. Győr) Győr	1350	5
Petőfi (R. Győr)			Szolnok Körz. Szolnok	1350	5
Mosonmagyaróvár	1116	5	Pécs Körz. (Petőfi) Pécs	1350	10
Petőfi Szolnok	1188	135	Siófok Körz. (R. Juventus)		
Petőfi Szombathely	1188	25	Siófok	810	15
Petőfi Marcali	1251	2 × 500			

Rádióállomások, URH-sáv

Program	Állomás	Körzeti műsor	MHz	kW
Kossuth	Miskolc	Miskolc	66,80	3
Kossuth	Komádi		66,14	3
Kossuth	Budapest		67,40	10
Kossuth	Szentes	Szeged	66,29	3
Kossuth	Nagykanizsa	Pécs	71,03	10
Kossuth	Kékes	Miskolc	71,21	3
Kossuth	Tokaj	Miskolc	71,33	10
Kossuth	Pécs	Pécs	71,81	3
Kossuth	Sopron	Győr	72,86	3
Kossuth	Kabhegy	Győr	72,98	10
Petőfi	Miskolc		66,02	3
Petőfi	Komádi		66,92	3
Petőfi	Szentes		67,85	3
Petőfi	Budapest		66,62	10
Petőfi	Pécs		67,19	10
Petőfi	Nagykanizsa		69,98	10
Petőfi	Sopron		70,40	3
Petőfi	Kabhegy		71,42	10
Petőfi	Tokaj		72,11	10
Petőfi	Kékes		72,77	3
Bartók	Győr		67,04	3
Bartók	Pécs		67,97	10
Bartók	Komádi		68,24	3
Bartók	Nagykanizsa		68,36	10
Bartók	Miskolc		68,48	3
Bartók	Szentes		68,72	3
Bartók	Budapest		69,38	10
Bartók	Kékes		70,10	3
Bartók	Tokaj		70,43	10
Bartók	Kabhegy		70,64	10
Bartók	Sopron		70,08	3
Danubius	Szeged	Szeged	94,9	0,5
Danubius	Kabhegy		100,5	10

Danubius	Sopron		102,0	10
Danubius	Budapest		103,3	10
Danubius	Debrecen	Debrecen	103,5	1
Rádió Bridge	Budapest		102,1	0,5
Rádió 11	Budapest		71,63	0,05

Tévéállomások

Program	Állomás	Csatorna	kW	Program	Állomás	Csatorna	kW
TV1	Budapest	01	20	TV2	Kabhegy	22	40
TV1	Nagykanizsa	01	4	TV2	Szentes	23	20
TV1	Pécs	02	4	TV2	Budapest	24	40
TV1	Tokaj	04	20	TV2	Tokaj	26	20
TV1	Komádi	07	5	TV2	Pécs	32	20
TV1	Kékes	08	5	TV2	Győr	35	10
TV1	Győr	08	4	TV2	Kékes	36	40
TV1	Sopron	09	1	TV2	Csávoly	7	1
TV1	Szentes	010	20	TV2	Komádi	32	10
TV1	Kabhegy	012	20	TV2	Sopron	32	10
TV1	Csávoly	28	10	TV2	Nagykanizsa	31	20
TV1	Vasvár	33	20	TV2	Vasvár	46	20
TV1	Szeged	26	1	TV2	Fehérgyarmat	41	20
TV1	Budapest	41	20	Szovjet 1	Budapest	58	1
TV1	Tokaj	43	20	Balaton Tv	Siófok	34	0,15
TV1	Fehérgyarmat	24	20				

Rádió-adóberendezések

Év	KH		RH		URH		Együtt	
	db	kW	db	kW	db	kW	db	kW
1970	13	815,4	5	235	5	19	23	1069,4
1975	13	815,4	7	735	19	132	39	1682,4
1980	12	2460,4	9	770	28	182	49	3412,4
1981	11	2380,4	9	770	31	191	51	3341,4
1982	12	2530,4	9	770	31	191	52	3491,4
1983	13	2820	7	745	31	191	51	3756
1984	13	2820	7	745	31	191	51	3756

1985	13	2820	7	745	31	191	51	3756
1986	13	3565	7	745	32	201	52	4511
1987	13	3565	7	745	33	211	53	4521
1988	13	3565	8	845	35	221,5	56	4631,5
1989	14	3580	8	845	36	222,5	58	4647,5
1990	14	3580	8	845	36	222,5	58	4647,5
1991	14	3580	5	800	36	222,5	55	4602,5
1992	14	3580	5	800	36	222,5	55	4602,5

Televízió-műsorszórási adóberendezések

Év	TV 1				TV 2				
	Gerinc		Átjátszó		Gerinc		Átjátszó		
	db	kW	db	kW	db	kW	db	kW	
1970		8	98,1	3	0,090	1	4	–	–
1975		10	99	8	0,220	3	44	1	0,002
1980		10	99	41	1,435	6	140,1	7	0,162
1981		11	99,08	41	1,455	7	184,0	16	0,304
1982		11	99,08	45	1,656	9	188,1	16	0,304
1983		12	103,08	51	1,901	9	185,1	26	1,018
1984		12	103	52	–	9	185	29	–
1985		12	103	54	–	10	195	33	–
1986		12	103	65	–	10	195	43	–
1989		13	123	68	–	10	195	48	–
1990		15	149	74	2,972	12	264	59	2,661
1991		15	146	79	3,824	12	245	64	3,619
1992		16	194	86	4,000	13	271	70	4,000

Rádió-televízió: az ország területének hány százalékán vehető?

Műsor	1975	1980	1985	1989	1990	1991	1992
Kossuth							
középhullám	46	77	82	82	82	82	82
URH, monó	48	82	69	69	69	69	69
együtt	80	97	93	93	93	93	93
Petőfi							
középhullám	52	46	45	54	54	54	54

URH, monó	54	69	86	86	86	86	86
URH, sztereó	–	–	54	54	54	54	54
együtt	84	86	90	95	95	95	95
Bartók							
monó	75	84	93	93	93	93	93
sztereó	41	52	67	67	67	67	67
Danubius	–	–	–	20	20	20	31
TV 1	87	91	93	95	97	97	98
TV 2	33	54	82	85	91	92	93

Távbeszélő bevezetésére várakozók száma

Nyilvántartott várakozók	1985	1989	1990	1992
Budapesten	246698	249028	252900	n. a.
Vidéken	218781	303462	353670	n. a.
Összesen	465479	552490	606570	n. a.
Ebből lakásállomásra vár				
Budapesten	231070	229979	226147	n. a.
Vidéken	216187	297522	345190	n. a.
Összesen	447257	527501	571337	763600

Távbeszélőhelyek száma, sűrűsége

Távbeszélőhelyek	1985		1990		1991	
	Összesen	ebből Budapest	Összesen	ebből Budapest	Összesen	ebből Budapest
Főállomások összesen	738800		392579	995839	459058	1129073
Ebből:						
lakáson felszerelt	498974		288611	704738	329904	819751
közületeknél felszerelt	219946		95312	265418	119180	282564
nyilvános	19880		8656	25683	9974	26758
Az összes főállomásból távhívásba bekapcsolt	600430		354628	869905	431119	997242
Mellékállomás	745708		345506	875848	384571	881827
Távbeszélőhely összesen	1484508		738085	1871687	843629	2010900
100 lakosra jutó távbeszélőhely	14,0		35,5	18,1	41,8	19,5

^{i*} a fotoszférában, tömegszázalékban

ii** Csillagászati egység = Föld–Nap távolság.

iii¹ Az NSZK adatai

iv¹ Az NSZK adatai

v¹ Az NSZK adatai

vi

vii¹ Az NSZK adatai

viii¹ Az NSZK adatai

ix¹ Az NSZK adatai

x¹ Az NSZK adatai

xi¹ Az NSZ adatai

xii¹ Az NSZK adatai

xiii¹ Az NSZK adatai

xiv¹ Az NSZK adatai

xv¹ Az NSZK adatai

xvi¹ Az NSZK adatai

xvii¹ Az NSZK adatai

xviii¹ Az NSZK adatai

xix¹ Az NSZK adatai

xx¹ Az NSZK adatai

xxi¹ Az NSZK adatai

xxii¹ Az NSZK adatai

xxiii¹ Az NSZK adatai

xxiv¹ Az NSZK adatai

xxv¹ Az NSZK adatai

xxvi¹ Az NSZK adatai

xxvii¹ Az NSZK adatai

xxviii¹ Az NSZK adatai

xxix¹ Az NSZK adatai

xxx¹ Az NSZK adatai

xxxi¹ Az NSZK adatai

xxxii¹ Az NSZK adatai

xxxiii¹ Az NSZK adatai

xxxiv¹ Az NSZK adatai

xxxv¹ Az NSZK adatai

xxxvi* Az 1992 előtti adatok tartalmazzák a Horvát, Szlovén, Bosznia-Hercegovina és a Makedón Köztársaság adatait is.

xxxvii* Az összeállítás tartalmazza a tények Könyve '92-ben nem szereplő 1991. X. 30. utáni eredményeket is. Ezek előtt külön jelezzük a vonatkozó évet.

xxxviii* *Az olimpiai versenyszámok eredménye.*

xxxix** Az olimpián közös mezőnyben indultak.

xl*** Az atlantai programban már szereplő szám.

xli* 1993. jún. 2-án kizárva

xlii* 1993. jún. 2-án kizárva.

xliii* 1993. jún. 2-án kizárva.

xliv* Ideiglenes ügyvivő.

xlv* **A Legfelsőbb Bíróság központi nyilvántartásának 1993. márc. 9.-i adatai alapján. A lista a pártok bejegyzett székhelyeinek címét tartalmazza, amely nem feltétlenül azonos a szervezet tényleges központjával.**

^{xlvi*} 1993. január 24-ig.

^{xlvii**} A párt adatait a központi nyilvántartás még nem tartalmazza.